תלמוד בבלי · אחרונים · משמרות כהונה

משמרות כהונה חלק ג

רבי אברהם הכהן יצחקי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משמרות כהונה חלק ג

רבי אברהם הכהן יצחקי

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משמרות-כהונה-חלק-ג/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

מסכת הוריות 4
מסכת זבחים 11
מסכת מנחות 79
מסכת בכורות 132
מסכת חולין 161
מסכת ערכין 389
מסכת כריתות 410
מסכת תמורה 458
מסכת מעילה 495
מסכת תמיד 511
מסכת נדה 514
מסכת כלים 547
מסכת אהלות 562
מסכת נגעים 570
מסכת פרה 576
מסכת טהרות 589
מסכת שבת 602
מסכת מקוואות 618
מסכת מכשירין 632
מסכת טבול יום 636
מסכת סופרים 638
מסכת שמחות 646
מסכת כלה 647
מסכת דרך ארץ 648
מסכת גרים 650
חידושי מכילתא 655
תורת כהנים 682
ספרי 738
השמטות מספר משמרות כהונה 782

מסכת הוריות

דף ב.

מתני' בין שעשו ועשה עמהם וכו'. כ' בתוס' צ"ע אם ב"ד מביאין כשבה ושעירה ע"ש ומפשט לשונם נראה דהספק הוא אם כשעשה היחיד עפ"י הוראתם אם מביאין ב"ד כשבה או שעירה כמו אם חטאו רוב ציבור דב"ד מביאין ע"י פר אך מהגמ' לקמן יש להוכיח דב"ד פטורין כה"ג. והוא ממאי דאמרי' זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב ומייתי מדתניא הורו ועשו ר"מ פוטר וחכמים מחייבים ומוקי לה ביחיד שעשה בהוראת ב"ד ואם איתא דב"ד חייבין מאי קאמר ר"מ פוטר הא מ"מ ב"ד חייבין שהרי. כל היכא דאיכא חיובא לחד מנייהו לא מתני פוטר כדמוכח מדפריך אי ברוב ציבור מ"ט דר"מ דפוטר הרי דאע"ג דאיכא למימר פוטר הציבור כיון דב"ד חייבין לא מתני פוטר כיון דר"מ פוטר הציבור ומחייב ב"ד ורבנן איפכא ובמסקנא כי מוקי לה ברוב ציבור מוקי לה כר"ש דרבנן מחייבי ב"ד וציבור ור"מ פוטר לחד מינייהו אבל אי אפי' רבנן לא מחייבי אלא לחד אי ר"מ לא פטר אלא לחד מינייהו לא מתני פוטר ואין לומר דאה"נ הספק של התוס' הוא אפי' למ"ד יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב אי מחייבי גם כ"ד דהשתא רבנן מחייבי ב"ד ויחיד ומתני ליה שפיר ר"מ פוטר לחד מינייהו שהרי אי איכא לספוקי ביחיד שעשה בהוראת ב"ד דמחייבי גם ב"ד אינו אלא לר"ש דברוב ציבור מחייבי ציבור וב"ד אי גם ביחיד כן אבל אי ברוב ציבור ל"מ תרוייהו אין מקום להסתפק ביחיד והגמ' כי מוקי לה ביחיד אכתי לא ס"ד לאוקמה כ"ח עד לבסוף וא"כ למ"ד יחיד בהוראת ב"ד חייב אין ב"ד חייבין וא"כ היכי קאמר ר"מ פוטר אלא ע"כ ב"ד ל"מ על היחיד העושה בהוראתן וכ"נ מגמ' לקמן דקאמר מתקיף לה ר"פ ודילמא לא הן ולא ב"ד הרי דיחיד שעשה בהוראת ב"ך אין ב"ד חייבין ע"כ נראה דספיקן של התוס' הוא אי ב"ד עשו הן עצמן על פי הוראתם אי מחייבי כשבה ושעירה כיחיד די"ל דאנוסין הם כיון שעפ"י הוראתם עושים ואע"ג דמחייב קרבן באומר מותר מ"מ עפ"י הוראה גרע טפי:

גמ' הורה לעשות חייב וכו' ובריש ה"ה דהו"מ למתני הורה בלא לעשות פטור דהוי רבותא טפי מלמד כדרך שהיה למד:

גמ' הורו לה ה"ד להנשא והלכה וקלקלה: פירש"י מדקתני להנשא דייק. וכ' מהרש"א די"ל דמ"ש להנשא כדי לחייבה בקלקלה אלא משום דב"ד לא היה להם לחוש לזה וכו' ע"ש וקושיתו אינה אלא אי פי' קלקלה בזנות אבל אי אלמנה לכ"ג אי ב"ד נחתי להכי הול"ל להנשא בהיתר שהרי אלמנה לכ"ג נמי בת נישואין ולפ"ז ניחא מ"ש רש"י

קלקלה בזנות דלא כר"י דת"כ ומהרש"א עמד ע"ז ולפי"ה י"ל דרש"י נחית לומר דאפי' למ"ד מתה א"ש מאי דדייק בגמ' מדקתני להנשא ועי"ל דס"ל לרש"י דאי הגמ' כאן ס"ל כמ"ד אלמנה לכ"ג לא הול"ל אף אנן נמי תנינא אלא הול"ל תנינא ומאי קמ"ל ר"ד ועוד דהו"ל להקשות אשמואל אלא ע"כ דס"ל כמ"ר זנתה ומשום די"ל דלהנשא הוא לחייבה בזנות להכי לא נקט לה בלשון קשיא אלא בלשון סיעתא דמ"מ לא הי"ל לב"ד לחוש וכו' וכמ"ש מהרש"א:

גמ' מיתיבי מע"ה פרט למומר וכו'. משמע ליה להגמ' דליכא מאן דפליג אדרשא דבעי' שב מידיעתו ות"ק דאצט' למדרש מקרא דמע"ה היינו דבעי למיפטר אפי' מומר לאכול חלב והביא קרבן על הדם ולכך הוצרך רש"י להביא הבינייא דא"כ מומר לאכול חלב וכו' ואפי' למ"ד לקמן יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב לפ' אהך דבעי שב מידיעתו אלא דס"ל דשאני עשה בהוראת ב"ד משום דאי מתיידע להו לב"ד וכו' ואע"ג דהשתא לא ס"ד הגמ' לשנויי הכי גבי נתחלף חלב בשומן מ"מ בעשה בהוראת ב"ד ממש ידע לה להך סברא דאי מתיידע להו לב"ד וכו':

דף ב:

גמ' תרתי למ"ל בתוספי הרא"ש במתני' כ' דמתני' לא זו אף זו קתני לא זו אחד מהם דחייב משום דכיון דהוא ידע בנפשיה דטעו בודאי לא הסכים עמהם ובעי' עד שיסכימו כולן אלא אפילו תלמיד וראוי להוראה ולא זו אלא אפי' גמיר ולא סביר ע"ש ולפ"ד צ"ל מאי דפריך תרתי למ"ל היינו תלמיד א' וראוי להוראה שני דרישא דאחד מהם לא זו אף זו קתני ומ"מ מ"ש דבעי' שיסכימו כולן רבי יונתן הוא דאמר הכי לקמן ואיתותב ומסקנא דגמ' לא בעי' עד שיסכימו כולן איברא דהר"מ בה"ש פ' דבעי' שיסכימו כולן וע"ש להלח"מ:

גמ' הרי אלו ג' מיעוטין כ' בתוס' מהק"א איטנגין דהיכא דהיכא דאיכא למידרש לא דרשי' במיעוט אחר מיעוט ע"ש ואין להקשות מדאמרינן בגמ' בפ"ק דמנחות ד"ט ע"ב דהא דכתיב שמאלית למידרש דכ"מ שנא' כף אינו אלא ימנית ופריך דילמא אין מיעוט אחר מיעוט ע"ש דשאני התם דמאי דאיכא למידרש אינו לגופיה אלא לעלמא כ"מ שנא' כף וכו' ולכך פריך דטפי עדיף למידרש אין מיעוט אחר מיעוט דאתי לגופיה מלמידרש לעלמ' אבל כל היכא דאיכ' למידרש לגופיה לא דרשינן ליה במיעוט אחר מיעוט:

גמ' ש"מ מיעוט בהוראת וכו' הקשו בתוס' מהר"א איטנגין מנ"ל מקרא דיחיד בהוראה חייב ע"ש ול"ק דדוקא למ"ד פטור הוא דבעי קרא כדמוכח בפ' המצניע דצ"ד ע"א אבל למ"ד חייב מסברא דכיון דשוגג עפ"י הוראתם הוא הוי כשגגת מעשה דחייב:

דף ג.

גמ' ר"מ סבר יחיד שעשה בהורא' ב"ד פטור הק' בתוס' דילמא ר"מ סבר דוקא יחיד אבל ב' וג' פטורין ופליג אברייתא דת"כ ע"ש ואע"ג דברייתא דת"כ בשגגת מעשה מתניא מ"מ למ"ד יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב טעמיה הוא משום דס"ל דבכלל שוגג דקרא הוא דמ"ל שגגת מעשה מ"ל שגג עפ"י ב"ד ולמ"ד כטור הוא דאצט' ליה קרא לפטור בפ' המצניע וא"כ אי ס"ל כברייתא דת"כ דגבי שגגת מעשה אפי' ב' וג' כיחיד דמו ה"ה בהוראה מיהו מדברי התוס' עצמן לעי נראה דלא ס"ל הכי ועמ"ש בדיבור הקודם:

גמ' מ"ס ב"ד משלים לרוב ציבור לפי גירסת ס"י בפירש"י ר"מ הוא דס"ל ב"ד משלים לרוב ציבור וחיוב ופיטור דקתני ברייתא אכשבה ושעירה קאי ול"ד למאי דפריך אי ברוב ציבור מ"ט דר"מ ולא מוקי לה ר"מ פוטר הציבור ורבנן מחייבי הציבור דכיון דכולהו בפר מיירי הו"מ למינקט נמי איפכא ר"מ מחייב ב"ד ורבנן פטרי ב"ד אבל השתא ר"מ ורבנן אכשבה ושעירה דקרבן יחיד קאי ועמ"ש מהרש"א:

גמ' אלא כי תבעי לך. כ' התוס' צ"ע אי הוה מצי למבעי נמי למ"ד ב"ד מייתי וכו' אם מתו מיעוט ציבור וכו' ע"ש. ומאי דאמרינן לעיל מרובים ונתמעטו היינו פלוגתא דר"ש ורבנן לאו דמתו מקצת ציבור אלא דנתוספו על הציבור שבאו מח"ל לארץ ועי"כ מה שהיו רוב חזרו להיות מיעוט:

דף ג.

גמ' מאי כל עדת וכו'. כ' מהרש"א דל"מ למי' דכל עדת היינו רוב דא"כ למ"ל קרא הא כתיב אחרי רבים להטות ע"ש. וק' דא"כ מאי פריך מדתניא אין גוזרין וכו' א"ר יונתן לישני דשאני הכא דאי לרוב לא אצט' קרא וע"כ כולו קאמר ע"כ נר' דהגמ' לאו מכל פריך כיון דכבר שמעי' מההיא דאין גוזרין דרוב ככולו אלא מעדת פריך דכיון דממעטינן אחד מהם גר מג"ש דעדה עדה כדתנן לקמן נילף נמי מהך ג"ש דכולו קאמר ומשני קושטא הוא דכולהו איתנהו אלא דהוראה לא בעינן דהורו כולן אלא רובו מתוך כולו:

גמ' בתחלה גובין עליהן כ"פ הר"מ בפ"ד מהלכות שקליה ובפי"ד מה' שגגות פ' כר"א דמתניתין דספק הוא ולא פירש דבגבו סתם או דלא הוה במתא ועיין להח"ן. ונר' דס"ל להר"מ דע"י שגבו ממנו אינו אלא ספק אי יהיב דעתיה וידע והגמר' לא פריך אלא לר"ש דפטר לגמרי אבל מ"מ אינו אלא ספק דשמא אפי' אמרו לו כשגובין ממנו לא יהיב דעתיה:

דף ד.

גמ' אי שאיל הוו אמרין ליה לפ"ז דוקא בהביאו כפרתן קאמר דהא לא שאיל אלא ע"י שהביאו כפרתן כפירש"י ובפירש"י בד"ה לא מבעיא יש ט"ס וכצ"ל דכי הביאו כפרתן דמי לספק אכל חלב:

גמ' ס' משחשיכה וכו' דברי רש"י כאן באו שלא בדקדוק דבגמרא בפ' ת"נ פריך מאי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה וע"ז משני שינוי ע"ש:

גמ' חרי ביה ונעלם מדבר וכו'. עיין בתוס' במ"ש ול"ל איפכא וכו' וכוונתם דהשתא אחר שתי' דהכא דלא אמרי' דלחייבו בתרווייהו כמו נביא השקר משום דא"כ ליכתוב סתמא ע"כ דאין לו' דאחת מכל מצות משמע כולה מצוה כמ"ש בתחלה דאם כן אכתי קשה ליחייבו בתרוויהו מדכתיב אחת מכל מצות ודבר ולכך הוק"ל דהשתא נימא איפכא וכו':

דף ד:

גמ' אין חרישה בשבת. כ' התוס' דהחרישה צדוקים מודים בה וכ"כ מהרש"א ולא נתפרש בדבריה' טעמא מאי ובתוס' הרא"ש כ' מדכתיב בחריש ובקציר תשבות ע"ש. וא"ל דעשה הוא דאיכא ולא כרת ואין הצדוקים מודים בכרת דמהגמרא לעיל דפריך הוצאה בהדיא כתיב לא תוציאו משא נראה דאין הצדוקים מחלקין בזה. מיהו קשה נימא דהצדוקים מפרשי' דאיכא חריש איכא שבת לומר אין שבת בשביעית כדבסמוך וי"ל דע"כ הצדוקין לא מפר' כן דהא חרישה לא כתי' בהדיא בשביעית ואיך יפרשו בזמן דאיכא חריש הא אינהו לא משמע להו דחרישה אסורה בשביעית ועיין בתוס' בבעיא דבסמוך דאין שבת בשביעית:

דף ה.

גמ' מביאין ב' פרים וכו' פירש"י דקמ"ל דב' שבטים לא סגי להו בפר אחד ועמ"ש מהרש"א ועיין להתוספות לקמן בר"ה שבעה שבטים ע"ש:

גמ' עשו ששה ותן רובו של קהל משמע דוקא ששה אבל מיעוט שבטים לא וכ"ה בירוש' אבל רש"י בד"ה רשב"א מ"ט כ' אפי' במיעוט שבטים והח"ן כ' דמהגמ' לעיל גבי אבע"א שבט שעשה בהוראת ב"ד יש הוכחה דאפי' במיעוט שבטים והיינו מדלא מוקי לה בשבט שעשה בהוראת ב"ד הגדול וחכמים דמחייבים אתו אפי' כר"ש ור"מ דפוטר משום דבעי רובא אלא ע"כ משום דלרשב"א משמיה דר"מ אפילו במיעוט שבטים מחייב וליתא דמ"מ קשיא לוקמה בשבט שעשה בהוראת ב"ד הגדול ובדליכא רובא דקהל דרב"א ל"מ אלא בהן רובו של קהל:

גמ' ור"ש ג' קהלי כתיבי וכו' הקשו בתוס' אמאי לא קאמר דר"ש ס"ל ד' קהלי כתיבי ודריש חד להוראה תלויה בב"ד ומעשה תלוי בקהל וכן לר"מ ע"ש ונ"ל דכיון דמדכתיב לכל העם בשגגה משמע דבעי' דעברי ב"ד עם הקהל כדאיתא בסמוך א"כ אי אית להו ד' קהלי כתיבי מסתבר טפי לדרוש לגרירה מלדרוש להוראה תלויה בב"ד דלא מפקי' קרא דלכל העם בשגגה. מפשטיה אלא אי נ"ל הוראה תלויה בב"ד מקרא דלא אתי מיניה גרירה ועפירש"י לקמן גבי מאי דפריך אי בהוראת ב"ד ר"ש ל"ל ע"ש:

דף ו.

גמ' שעיר דר"ח דילמא לא מייתי וכו' ואפי' ידעי' דאיכא דמתו מן הציבור מ"מ דילמא לא מייתי רובא ואין להקשות כיון דספיקא הוא נזיל לחומרא דס' חולין בעזרה די"ל דאוקי רוב ציבור בחזקת חיים כדתנן בגיטין השולח חטאתו ממ"ה מקריבין אותה בחזקת שהוא קיים:

דף ו:

גמ' ת"ש דתניא רס"א ה' חטאות וכו' יל"ד אמאי לא מייתי ממתני' בתמורה דט"ו ע"א דיליף ר"ש נתכפרו ועברה שנתה מולד ותמורה ומתו בעליה וה"נ יש ללמוד שותפות מתו ועברה שנתו ונתכפרו מולד ותמורה. וי"ל ממתני' דהתם י"ל דאין דנין אפשר משא"א ועיקר הלימוד דר"ש אינו אלא ממתו בעליה ומיירי במתו מקצת ציבור דהוי אפשר ואפי"ה אינה מתה דיליף מכפר לעמך ישראל כרלעיל אבל מייתו כל הציבור לא יליף משום דהוי אפשר משא"א וע"ש בתוס' בגמ' גבי מאי דקאמר קס"ד כי היכי דפליגי בנתכפרו פליגי במתו ע"ש. וא"כ שותפין דליכא למילף אלא מולד ותמורה לא ילפי' דהוי אפשר משא"א אבל מברייתא הלזו מייתי שפיר מדקתני שאין מיתה בציבור משמע משום דלא שייכא והוי אי אפשר ומשמע דיל ממתו כל הציבור וא"כ ע"כ דיליף אפשר משא"א וא"כ ה"ה שותפין:

גמ' שאין תמורה בציבור. פירש"י דכתי' לא יחליפנו לשון יחיד. וקשה דהכא אליבא דר"ש קיימינן ובספ"ק דתמורה יליף ר"ש ממעשר ואיך שבק דרשא דר"ש ונקט דרשא דת"ק וי"ל משום דלס"ד דגמ' דבמה מצינו יליף ולאו משום דבחד מקום גמיר הו"ל דבר הלמד בהיקש שאינו חוזר ומלמד בב"א דהא תמורה ילפא ממעשר מדבר שהיה בכלל דהוי כמו היקישא ולכך הוכרח לומר דר"ש מודה בדרשא דת"ק ולא אצט' היקיש' למעשר אלא למעוטי קב"ה:

דף ז:

כגון שהיו שניהם מופלאין. עיין למהרש"א מה שהק' ועיין בתוספות ובתוספי הרא"ש:

גמ' הוא בחלב שע"ג הקיבה. פירש"י והוי דבר שאין הצדוקין מודין בו כגון שטעו בין כזית לפחות מכזית ור"ל שטעו בשיעור הזית שאמרו ששיעור זית הוא גדול ואכלו פחות מן השיעור שאמרו והוא באמת כזית וכה"ג איתא בר"פ יוה"כ ע"ש ועיין במפרשים:
גמ' ישגו יכול יהיו חייבין על שגגת מעשה. הקשו בתוס' הא מדכתיב דבר ולא כל הגוף ע"כ לאו בשגגת מעשה ועוד ב"ד אמאי מייתו טוביא חטא וכו' ע"ש. וי"ל דיכול דקתני היינו ר"ל דיכול יהא חייב גם בשגגת מעשה ויהא חייב בשגגת מעשה או בהוראה ודבר ולא כל הגוף אהוראה קאי וב"ד דחייבין נמי היינו אהוראה ת"ל ישגו ונעלם דבר למעט שגגת מעשה דאי חייב בשניהם למ"ל קרא הא מדבר ולא כל הגוף נפקא עור הקשו בתוס' הא נ"ל לעיל מע"ה אפי' רובא ואפי' כולה ע"ש וי"ל דאי לא כתיב אלא ישגו בע"כ היינו אומרים דדרשא דע"ה לרובא לחוד ולא לכולה כיון דכתיב ישגו:
פירש"י בד"ה ותסברא וכו' לאשמת העם וכו' עכ"ל. וקרא דנפש דלקמן לא אתי אלא לנשיא ויחיד וגמ' דנקט משוח אגב הנך נקטיה דמשוח מלאשמת העם נפיק:

דף ח.

מתני' אין חייבין לא ע"ד שזדונו כרת ושגגתו חטאת מפי' רש"י נר' דעל שגגתו חטאתו הוא דאתי לאפוקי אשם וק' דמזדונו כרת לחודא מפקי' אשם דאפי' אשם מעילו' א"ח על זדונו כרת דאפילו לר' הזיד במעלה במיתה בי"ש הוא ולא כרת ועיין בכריתות דכ"ב ע"כ:
גמ' וילמוד תחתון מעליון עיין בתוס' שכ' דדבר הלמד בג"ש א"ח ומלמד בג"ש וכ"כ מהרש"א לקמן בע"ב והוא תימה דבגמ' בפ' אז"מ אמרי' דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בג"ש וי"ל דהיכא דלא אתי ג"ש אלא להך מילתא למדין אבל היכא דאיכא למילף בג"ש מאי דכתיב בגופיה לא ילפינן מאי דאתי מג"ש וכה"ג אמרי' בפ' אלו הן הגולין להלכותיו לא איתקש ע"ש והכא ילפי' כהך ג"ש דמעיני מעיני להעלם דבר עם השגגת מעשה וכן לקמן איכא לאוקומי ג"ש ציבור מיחיד:

דף ח:

גמ' ומה ציבור בקדומה אף אשם תלוי וכו' עיין בכריתות דכ"ב דילפינן הך מילתא בג"ש דמצות מצות דלא כסוגיא דשמעתין דאפי' למסקנ' דאמרי' ילפי' ואשם ומצות לאו היינו ג"ש אלא דג"ש אינה אלא ואשם אלא דילפי' טפי מאי דשוין במצות ואשר לא תעשינה כמ"ש הח"ן ביישוב דברי התוס' דמנחות ע"ש:
מתני' חוץ משמיעת קול שהמלך לא דן וכו' הר"מ בפ"י מה' שגגות פ' הנשיא חייב בכולן ובה' שבועות פ' דשבועת העדות א"נ בשאינן ראוין להעיד כגון מלך וכבר דשו בו רבים וי"ל כיון דטעמא דמלכי ב"ד אין מעידין בד"מ משום שצריך עדים בעמיד' ובמלך

כתיב שום תשים שתהיה אימתו עליך א"כ אם המלך הוא חכם שמעיד בישיבה חייב בשמיעת קול ובכה"ג איירי בה' שגגות ועיין להתי"ט במ"ש שהטעם אינו מוכרח די"ל בדבר שיכול להעיד חייב ע"ש ולא פי' היכי מ"ל דמעיד דאי בד"נ לא שייכא שמיעת קול ואולי כוונתו היכא שהוא חכם דיכול להעיד בישי':

דף ט:

גמ' ורע"ק מיפטר ליה מפר וכו' לאו דחיה בעלמא היא אלא דקושטא היא דרע"ק לא פטר ליה מפר דהא לקיום הראיה דה"נ מסתברא קאי וכ"מ מפירש"י לעיל אמתני דאין חייבין על עשה ועל ל"ת שבמקדש ע"ש ואין להק' מאי קאמר ה"נ מסתבר' נימא כריה"ג ס"ל דמשיח פטור מכולן די"ל דא"כ נשיא נמי פטור מכולן דחד טעמא לתרווייהו שאין ע"ג אלא ה' אלהיו ואין באין לידי עניות

דף י.

גמ' והלא דין הוא ומה משיח שמביא חטאתו משעבר וכו' ר"ל והלא דין וא"צ לדרוש מקרא לקודמות אלא דעיקר קרא לא אתא אלא לשאין מביא חטאתו משעבר ול"ק מ"ש הח"ן

גמ' דברי ר"י רש"א פרט לנגעי אונסין. נר' דמר אמר חדא ומר אמר חדא ול"פ דכולהו דרשות משתמעי מקרא דונתתי נגע צרעת ולהכי כי פריך מברייתא דאדם כי יהיה לא מוקי לה כר"י:

דף י:

גמ' בשכר מ"ב קרבנות וכו'. זכה ויצתה ממנו רות נ"ל בקרא דוישלם ה' פעלך עד אשר באת לחסות מ"ב אותיות להורות דבשכר מ"ב הוא הגורם אשר באת לחסות תחת כנפיו:

דף יא.

גמ' תפשוט ליה מההיא דאמר עולא וכו' הקש' מהרש"א לפום סברא דהשתא דמדמה לדעולא אמאי באכל כזית כשהיה הדיוט ונתמנה חייב הא כיון שנתמנה אידחי ליה כמו אכל כזית חלב והמיר ע"ש ול"ק דבאכל כזית כשהוא הדיוט פשיטא דלא דמי להמיר דהא השתא יכול להביא קרבן על מה שאכל קודם אבל אכל חצי זית כשהוא הדיוט והשלימו אחר שנתמנה כיון דבשעה שהשלימו לא היה ראוי לקרבן של הדיוט דהא נשתנה דין קרבנו ס"ד דדמי להמיר כיון דאידחי ליה מקרבן דהדיוט ודחי דמ"מ בר קרבן הוא אם אכל שיעור שלם השתא ולא דמי להמיר דלאו בר קרבן כלל:

דף יב:

גמ' כיון דבעלמא הוי קרע קרי כאן ובגדיו לא יפרום וכו' הא ודאי דמתני' דקתני כ"ג פורם למטה היינו לענין קריעה דקורע על מת שלו ויוצא ידי קריעה וכ"כ הר"מ בפי' המשנה ואפ"ה לא ק"ל קרי כאן ובגדיו לא יפרום כיון דכ"ג דוקא דיוצא ידי קריעה בכה"ג ודוקא אי גם בעלמא הוי קרע הוא דק"ל קרי כאן וכו' וכ"כ הר"מ ברפ"ח מה' אבל דדוקא כ"ג הוא דיוצא ידי קריעה בכה"ג ע"ש:

דף יג.

גמ' צדוק הכהן ונתן הנביא הקדים צדוק וכו' ק' דילמא שוין הן וא"א לכתוב ב' שמות בדיבור אחד דהא לעיל גבי ע"א קאמר משום דכמשפט כתיב ואי לא כתיב כמשפט לא הוה ידעי' מדכתיב עולה קודם חטאת וכ"מ לעיל גבי כאחר שרף הפר הא' ע"ש בפירש"י ואפשר מה"ט קאמר ואומר שמע נא יהושוע וכו':

תם ונשלם מסכת הוריות

מסכת זבחים

דף ב.

תוס' בד"ה לשם וכו' ועי"ל מגופ' וכו' עכ"ל בגיליון כתוב וצ"ע דלקמן בגמ' רוצה לדייק כן ממלת כשרים ודחי הא כדאיתא וכו' וא"כ מפסולים נמי יוכל לדחות כן ע"כ ולק"מ דודאי אין לחלק בין בכור לשאר קדשים דאי בבכור פסול בשאר קדשים נמי פסולין דדוק' לענין רצוי הוא דקאמר הא כדאיתא וכו' משום דבכור לא שייך ביה רצוי וכל חד תני ליה מאי דשייך ביה:

דף ב:

גמ' כיצד לשמן ושלא לשמן. הבה"ז הוכיח מכאן דגם בחטאת כשרה בסתמא ועל פי זה תמה על הר"מ שלא כתב סתמא כשר אלא בעולה ושלמים והחזו"ן כתב דבעולה ושלמים בסתמא כשר ומרצה אבל בחטאת כשר ואינו מרצה והר"מ דנקט עולה ושלמים משום מרצה נקט לה ובשוחט לשם חולין נמי. בעולה ושלמים מרצה ובחטאת אינו מרצה דדל חולין מהכא והו"ל סתמא ע"ש. והח"ן תמה ע"ד דבפ' ב"ש דמ"ו דייק הגמ' ממתני' דר"י אומר אפי' מי שלא היה בלבו דדוקא סתמא אבל לשם חולין פסול ודחי הא לשם חולין כשר ואינו מרצה הרי דלשם חולין לא הוי כסתמא. ע"ש. ולק"מ דאפי' מי שלא היה בלבו דקאמר ר"י היינו דחישב בלבו למה שדינו להיות כמ"ש התוס' בשמעתין בד"ה קיימי אבל סתמא לא דייקי' דכשר אלא משום דקיימי ב"ד ומתני וכו' ומ"מ בסתמא אינו

מרצה והוי כלשם חולין והגמ' שם הכי דייק דוקא בחישב לשם מי שהוא הא לשם חולין הוי בסתמא דהיינו שלא חישב כלל ופסול ומ"ש החזו"ן דטעמא משום דדל חולין וכו' אע"ג דלמסקנא נ"ל מקרא טעמא דקרא קאמר וכ"נ מהגמ' לקמן ד"ג ע"ב דבתר דמסיק טעמא מקרא פריך ליתי תוכו לפקיה מק"ו והיינו דכיון דאפי' מחיצה דלאו בת מינה מחריב כדפירש"י שם מוכח דאכתי הך סברא דבת מינה מחריב קיימא ואם כן כי היכי דלא תקשה מגט דאפי' לשם נכרית פסול ע"כ לשנויי דלחולין וכו':

תוס' בד"ה זבחים וכו' הא משמע הכא דסתמ' נמי וכו' עכ"ל. הא דכ' לשון משמע משום דאיכא למי' סתמא דכולה שמעתין היינו חישב בלבו למה שדינו להיות הא סתמא ממש פסול וקטן סתמא ממש הוא אך לפי"ז קשיא קושית התוס' בד"ה קיימי ולכך כ' לשון משמע:

בד"ה קיימי וכו' יש תימה למ"ל להאריך וכו' עכ"ל לא ידענא מאי מק' הא י"ל דמדינא סתמא פסול אלא דבכלל תנאי ב"ד הוא דהתנו דסתמא כשר ואי אמרי' הכי אין מקום לקושית רבא מגט כיון דמדינ' סתמא פסול בגט לא התנו גם לת"ק דל"ל תנאי ב"ד סתמא פסול ואיכא לאוקמה הא דגט כת"ק לזה מוכיח הגמ' וכי קיימי ב"ד ומתנין וכו' אלא ע"כ דסתמ' כשר מדינא ושפיר פריך רבא מגט:

דף ג.

בד"ה הכותב וכו' אע"ג דקתני הוסף אי לא הוה תני וכו' עכ"ל. עמ"ש הצ"ק ז"ל וכמו שהק' ע"ר הבה"ז קשיא גם על פי' דבלא הוסיף שמעי' דס"ל טומאת משקין דאורייתא דאי מדרבנן מאי אירייא אב הטומאה אפי' ראשון ושני נמי כדקאמר הגמ' שם ע"ש ע"כ נראה עיקר כגירסא אחרת שהביא הבה"ז אי לא הוה תני ליה לא הוה קשיא ליה וכמ"ש הח"ן:

גמ' ואפי' לשם נכרית פסול וכו' הקשה הצ"ק א"כ מאי פריך הגמ' לעיל גבי גט נמי הקתני וכו' הא אצטריך למנקט הכי כי היכי דלישתמע לשם נכרית פסול ע"ש ונ"ל דהכי פריך כיון דע"כ גבי גט נקט הכי לאשמועינן דיצא דנכרית גבי זבחים נמי נימא דנקט שנזבחו שלא לשמן כי היכי דלישתמע לשם חולין כשר ומרצה דהיינו שלא לשם זבח זה אלא לשם אחר כמ"ש התוס' אבל אי נקט שלא נזבחו לשמן הוה משמע אפי' לשם חולין בכלל והח"ן כ' דכיון דסתמא פסול כ"ש לשם חולין כמו שהוכיח לעיל ע"ש וכבר כתבתי לעיל דליתא:

תוס' בד"ה ורמינהי עיין בש"מ שבס' מזבח כפרה ועמ"ש לקמן:

דף ג:

גמ' א"ה התם נמי ק"ו וכו' הקשה הבה"ז אמאי לא פריך הכי אברייתא גופה אפי' לרבנן דל"פ אר"א אלא משום פירכא דחלוקין אוהלים אבל בקדשים ק"ו טוב הוא ע"ש וי"ל דרבנן לא ס"ל האי ק"ו כלל ולדברי ר"א קאמרי הפירכא דחלוקין אוהלים וכן צ"ל למסקנא דרבנן ס"ל אוכלין שגבלו ל"צ קרא וא"כ מתוך תוכו שמעי' דמחיצה לא חייצא דאתי תוכו ומפיק מק"ו ועל כרחיך דהפירכא לדבריו דר"א היא:

שם גמ' רמי שינוי בעלים אתוך הא דלא רמי שינוי קדש דהיינו חטאת ששחטה לשם חטאת דאמר כשירה אתוכו דכלי חרס דבת מינה ומחריב י"ל ידע שפיר דשאני הכא דגלי קרא תוכו דעיקר קרא בכלי חרס כתיב אלא דלא ידע דתוכו יתירא כתיב לרבו' כלי שטף ומשני דד' תוכו כתיבי והא דהכא סגי ליה בחד קרא ולעיל כי רמי שינוי קדש אשינוי בעלים משני הכא כתיב קרא והכא כתיב קרא משום דלעיל דתרוויהו קדשים אי לא כתיבי תרי קראי הוה ילפי' חד מחבריה אבל הכא כי גלי בטומאה אמרינן דגזרת הכתוב היא ולא ילפי' מינה קדשים ועפ"ז שפיר מק' התוספו' לעיל בד"ה ורמינהי אמאי לא משני לעיל ד' תוכו כתיבי אפילו דלא ס"ד קרא דלא יחללו וע"ש במקובצת שבס' מזבח כפרה והנה רש"י פי' דלעיל פי' אפי' כלי שטף דמטמא מגבו והכא פי' אפי' כ"ש דלאו בת מינה כפי' התוספ' לעיל ונ"ל דלעיל ס"ל לרש"י דע"כ המק' דלעיל והמתרץ לא ידעי להא דד' תוכו כתיבי דאל"ה אמאי לא משני הכי כדמשני הכא בקושית התוס' דלעיל וא"כ ליכא לפרושי אפי' כ"ש דלאו בת מינה דכיון דאיכא סברא לומר דכיון דלאו בת מינה לא מחריב מדנקט לישנא דאפילו דא"כ מנ"ל באמת דמחריב ולכך הוצרך לפרושי ללישנא דאפי' כ"ש הוא דמטמא מגבו וטעמא הוא משום דלא מיטמא הכלי מאויר כ"ח כדנ"ל מקרא כמ"ש רש"י לעיל אבל הכא דקאמר דאייתר קרא דתוכו לכ"ש ליכא לפרושי אפי' כ"ש דמיטמ' מגבו דא"כ אמאי אצטרי' קרא דתוכו הא כבר נ"ל מקרא אחרינא דאינו מטמא מאויר כ"ח ולכך הוצרכו לשנות פירושו דאפילו כ"ש. דלא בת מינה והתוס' לעיל לשיטתם דפי' דאפילו כ"ש דלאו בת מינה הוק"ל כיון דע"כ ידע דד' תוכו כתיבי אמאי לא משני הכא ותירצו דעדיפא מינה משני דאפי' אי ילפי' קדשים מטומאה עשאוהו כמחיצה:

דף ד.

גמ' אלא אמר קרא המקריב דם וכו' מק' מכאן עמ"ש התוס' בפ' הזרוע דקל"ג ע"א בד"ה קבלות דהמקריב לא איירי בקבלה משום דכתיב חלב ע"ש והוא תימה מסוגיא דשמעתין ונ"ל דל"ק דאחר דגלי קרא התם מבני אהרן דקבלות בכלל א"כ ע"כ דלא מקשי' לחלב

דהא קושטא הוא אפי' קבלות וכיון שכן מפרשי' המקריב הוא קבלה כדאשכחן בקרא דוהקריבו דהו"א קבלה דסמיך לשחיטה כמ"ש רש"י דהא גלי קרא דלא מקשי' לחלב ועמ"ש בחידושינו לקמן די"ד ע"ב עוד מזה ע"ש:

תוס' בד"ה מה לזביחה וכו' בזורק שלא לשם בעליו וכו' מוכח מדבריהם דשינוי בעלים איתיה בזריקה גופה דהיינו זורק שלא לשם בעליו וכ"כ התוס' בפסחים דס"א ע"א בד"ה ואיתקש בהדיא ע"ש ועיין להמש"ל ולהח"ן בריש מכילתין וכ"מ בדברי התוס' לקמן בד"ה רב אשי אבל מהגמ' גופה שם אין להוכיח די"ל כמ"ש הצ"ק שם בתוספות בדבור הלז ע"ש:

בד"ה וישנן וכו' אבל אם לא פי' כלום וכו' עכ"ל אין כוונתם דאם לא פירש ליכא נפקותא דהא נ"מ אי קרבה היא גופה או רועה ויביא בדמיה עולה אלא דאגב אורחייהו דינא קמשתעו להשמיענו דאם לא פירש לא הוי חולין. שו"ר להתוס' לקמן דף ה' ע"ב בד"ה מיעט שכ' דבחטאת גופה אי חטאת זכר. היא כגון חטאת נשיא קרבה ומעתה דברי התוס' א"ש כפשטן ומ"ש רועה היינו בשלמים אבל במפריש ב' עולות דזכר היא קרבה היא גופה והגמ' דהכא בכל קדשים מיירי ולא נ"מ מידי אי לא פי' בהדיא דהשנייה חולין:

והנה המש"ל בפ"ד מה' פיסולי המוקדשין דין כ"א כ' דטעמו של דבר דהמפריש ב' חטאות לאחריות דשנייה רועה משום דחלה עליה קדושה מס' דשמא היה מקריב אותה ועפי"ז דן דדוקא במפריש שנים בב"א אבל הפריש אחת ואחר כך הפריש שניה לאחריות אז הוי דשניה חולין ע"ש ומדברי התוס' כאן אין נראה כן דאי איתא הו"ל לאוקומה בסתם ובזאח"ז גם התוס' בפסחים דצ"ז ע"ב בד"ה הפריש ב' דמהראוי היה דשנייה חולין ואין טעם בדבר אלא דהכי גמירי לה ועוד אי בזאח"ז ל"מ גם בב"א ל"מ דכל שאינו בזאח"ז גם בב"א אינו וכמ"ש התוס' שם בפסחים ע"ש ועוד דמהגמ' במס' יומא דס"ה ע"א משמע דאפי' בזאח"ז השנייה רועה. והנה המש"ל בפ"ו מהלכות חובל גבי הכהנים שפיגלו כ' דבנדבה אם שחטו שלא לשמו לא משלמי ולא מ"ל בעינא מצוה מן המובחר והוכיח ד"ז מהגמ' בב"ק דע"ח ע"ש ומדברי התוס' כאן יש להוכיח כן דאי בנדבה משלמין לא מק' מידי דהא נ"מ לענין תשלומין דבשלא לשמו משלמין ובשינוי בעלים לא משלמי דהא ליכא בעלים ומה"ט ליכא איסורא כמ"ש התוס' בתי' הב' וא"כ גם מצוה מן המובחר ליכא:

דף ד:

פירש"י בד"ה מדרב אשי וכו' ראי לזריקה לא אצט' עכ"ל טפי הו"ל לפרושי דאי כלל ופרט לזריקה למ"ל קרא דונרצה לו הא מכו"פ נ"ל שחיטה וזריקה:

תוס' בד"ה אימא וכו' דאיכא תרי קראי ואמרי' לעיל אא"ע וכו' עכ"ל. הק' בס' עומר מן הא קרא בתוכה כתיב ונ"ל בפ' התודה מקרא דשחטה שלא לשמה לא קדש הלחם ואי מיפסל אמאי אצט' קרא ולק"מ דתרי קראי דשנה הכתוב לעכב חד בתודה וחד בשלמים ואם זבח שלמים וא"כ נימא דקרא דתודה למצוה וילפי' שלמים מתודה למצוה בהיקישא דזאת התורה דבכלל שלמים היא התודה וא"כ אייתר קרא דשלמים לעכב בשלמים אבל בתודה גלי קרא דלא מיפסל וכל זה הוא לפי הבנתו דהתוס' על קרא דתודה דלעיל קאמרי וזה אינו דהא למסקנא לא קאי ההוא קרא בשינוי בעלים ולא א"ש מ"ש התוס' דאמרי' אא"ע וכו' ופריך דהשתא אימור וכו' אלא דעיקר בכוונתם דאקרא דשלמי נזיר קאמרי וכמ"ש הח"ן והא דלא כ' התוס' אקרא דתודה משום דלא נ"ל מהתם קבלה וניחא להו למי' דגמ' פריך אכולהו עבודות ועמ"ש לקמן ד"ז ע"ב בגמ':

דף ה.

בד"ה הנה מצינו וכו' ותי' הר"ח דה"ה דבעלמא כשר וכו' עכ"ל קשה א"כ אמאי הוצרך להביא שם מתניתין דכל החטאות קודמות וכו' ליפרוך מקרא גופיה דהא כתיב בהדיא דלכתחילה חטאתו קודמת לעולתו כמ"ש בקו' וכתיב תהיה עיכובא וי"ל דמ"ש דבהדיא כתיב היינו במצורע עשיר דכתיב ואחר ישחט את העולה וקרא דוהעלה נמי בעשיר כתיב ושפיר הוכיחו בקושייתם דקרא דוהעלה לדיעבד הוא אבל בעני כתי' והיה אחד חטאת ואחד עולה וליכא למשמע חטאת קודמת דאפ' דכוונת התורה איזה שירצה יקריב תחי' והתם בפסחים בעני מיירי ולהכי הוצרך להביא ממתני' דאפי' חטאת העוף קודמת וא"כ גם בעני כוונת התורה דחטאת קודמת וכתיב תהיה עיכובא:

דף ה:

בד"ה הגהה וכו' בהוייתו יהא קודם כפרה וכו' עכ"ל ואע"ג דאסר הקטרת אימורין הוא דכתיב הוא דוקא לענין שלא לשמה הוא דאמרי' הכי משום דגלי הוא דפסח דכל היכא דלא כתיב בשחיטה לא ילפי' מינה לשלא לשמו אבל להאי דרשא דסתמיה לשם אשם ילפינן שפיר:

בא"ד והא דנקט בכל דוכתא עיין להתו' בפסחים דע"ג ולמהרש"א שם:

דף ו.

פירש"י בד"ה כיפרו וכו' נ"מ שלא ידאג מן היסורין בנתים עכ"ל כפרה גמורה קאמר ומשום דק"ל מאי נ"מ בכפרת הראשון הא מתכפר בשני לזה קאמר דנ"מ שלא ידאג ודלא כהצ"ק שכ' דתלייה בעלמא קאמר ולא כפרה גמורה דא"כ מאי פריך אי כפרו שני למה בא:

תוס' בד"ה א"ד וכו' תימה דליפשוט וכו' עכ"ל טפי הי"ל להקשות ממתני' דהתם אהא דקאמר הכא דבחטאת לא מכפר על אחר הפרשה ונ"ל דשאני חטאת יחיד דאינה באה אלא ער שנודע לו שחטא וה"ט דאינה מכפרת על חטא דלאחר הפרשה משום דכתיב או הודע כדפירש"י והידיעות מחלקות אבל שעירי הרגלים אינן באין אלא על שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף ולכך מכפרות על כמה חטאות ואפי' דלאחר הפרשה דכוותא גבי יחיד אכל ב' זיתי חלב בהעלם אחר אינו חייב אלא חטאת אחר ועיין להח"ן שתי' בע"א ודברים הללו מוכרחים בגמ' גופה דלקמן בעי למיפשט בעיין משעירי עצרת ולא ק"ל חטאת אחטאת ועכ"ל כדכתיבנא. והשתא הגמ' הו"מ למבעי בחטאת באותם ארבעה דברים שמביאין קרבן אחד על עבירות הרבה כדתנן בפ"ב דכריתות אי מכפרי על חטא דאחר הפרשה דהא דומיא דעולה נינהו ונראה דאע"ג דבעיין לא אפשיטא כאן איפשיטא היא במ"א דבשבת פ' כ"ג דע"ב ע"א איתא מתקיף ר"ה אלא מעתה בשפחה חרופה כעל וחזר ובעל והפריש קרבן ואמר המתינו לי עד שאבעול ה"נ דאינו מביא אלא קרבן א' וכ' התוס' בד"ה מתקיף דמסברא אינו מכפר על חטא דלאחר הפרשה ע"ש הרי דר"ה פשיט"ל דבכה"ג אינו מכפר על אחר הפרשה וכ"נ מהירושלמי בפ' המפלת הלכה ה' דפריך כיון דאין סנדל בלא ולד מאי נ"מ בהא דתנן המפלת סנדל מביאה קרבן הא כלא"ה מביא משום ולד ומשני דנ"מ בילדה והפריש קרבן ואחר כך סנדל דקרבן א' נדחה דבעי לאתויי משום סנדל ומתכפר על הכל הרי דהיכא דמביאה קרבן א' על ולדות הרבה אינו מתכפר על ולד דלאחר הפרשה וה"ה בעולה והר"מ השמיט בעיא הלזו:

דף ו:

פירש"י בד"ה והב"ע וכו' שאירעה אתמול בין הפרשה וכו' עכ"ל. ק"ל לפי"ז אמאי מקריב ראשון הא בשני סגי ומכפר על הכל וראשון הו"ל לידחות וכה"ג אמרינן בירוש' פ' המפלת שהבאתי לעיל איברא דמלישנא דגמ' בשבת שהבאתי לעיל דקאמר אלא מעתה וכו' אינו מביא אלא קרבן א' נר' דבכה"ג מביא ב' קרבנות ולא נדחה א' דלא כהירוש' ומ"מ טפי הי"ל לרש"י לפר' בזאח"ז דשמעתין שהפריש הב' אחר הקרבת הא' וכמו שפירש"י גופיה בסמוך גבי לב ב"ד מתנה ואף על גב דקי"ל אין מקדישין ביו"ט היינו מדרבנן ועוד דבקרבנות צבור מקדישין כדאיתא בשבת בפ' שואל ע"ש:

תוס' בד"ה לא וכו' אבל ק' ע"ז דלא הו"ל לתרץ וכו' עכ"ל ר"ל דהגמ' מעיקרא הא דלא ניחא לו' לא כיפר מתנות הראש היינו ע"כ משום דס"ל דמביא לוג אחר וא"כ בשינוייא דגמ' לא הול"ל אלא ש"ה דכתיב והנותר דש"מ דאין מביא לוג אחר וכיון שכן פשיטא די"ל לא כיפר מתנות הראש אבל גבי סמיכה ל"ל לא כיפר סמיכה דהא מילתא דפשיטא

דאין סמיכה אלא מחיים ולא הוה ס"ד דיביא קרבן אחר כדי שיסמוך ול"ד למתן הראש דאצט' קרא בשביל זה ולאו מילתא דפשי' היא:

דף ז.

בד"ה דילמא וכו' ועוד דהיכא דל"ל תקנתא ברעייה וכו' עכ"ל פי' דכיון דאשכחן דפעמים אמרי' לב ב"ד מתנה דהיינו דהיכא דל"ל תקנתא ברעייה אלמא דלאו מילתא דפסיקא היא וא"כ י"ל נמי דאע"ג דל"ל לר"ש לב ב"ד מתנה לענין דנפדין תמימים לענין דלא הוי הפרשה אלא אחר הקרבת הא' אית ליה ודחו לזה דמ"מ כיון דאית ליה תקנתא ברעייה לא אמרי' לב כ"ד מתנה:

בד"ה חטאת וכו' את"ל דלא מכפרה וכו' כ' הצ"ק דאפי' האת"ל מיתוקמא שפיר בהפריש וא"כ תחילת דבריהם הוא לפי הצד דמכפרה אעשה דלאחר הפרשה דאז ל"מ בהפריש דאי הפריש הו"ל כעל מי שאין מחוייב וקשה דכיון דמכפר אכל עשה דלאחר הפרשה וא"כ אינו דינו כעל מי שאין מחוייב דפסול דטעמא דפסול משום אין לך אדם מישראל שאין מחוייב עשה וכה"ג דמכפר אעשה דלאחר הפרשה הו"ל אין מחוייב שום עשה וי"ל דאפי' דאי הפריש נמי כשרה מ"מ לא מקרי מחוייב עשה כיון דהפריש ורבא קאמר על מי שמחוייב עולה וע"כ ל"מ להפריש:

דף ז:

גמ' אשכחן למצוה לעכב מנ"ל מדלא פריך אימא תרי קראי בשינוי קדש ולעכב ומנלן לאוקומי בשינוי בעלים באא"ע מוכח דטפי מסתבר לאוקומי באא"ע ולמצוה מלאוקומי לעכב ומזה יש להוכיח שכוונת התוס' לעיל ד"ד ע"ב בד"ה אימא כמ"ש ס' עומר מן ולא כמ"ש הח"ן ועמ"ש שם. שו"ר להתוס' לקמן ד"ח ע"א בד"ה ועשה ועיין להח"ן שם:

תוס' בד"ה מה וכו' לישתוק קרא מזביחה וכו' עכ"ל הק' הצ"ק הא אצטריך קרא למכתב זביחה משום הוא לגלוי על אשם וכדמסיק הגמ' ע"ש וי"ל דהו"ל למכתב הוא בקרא דוזבחת ולכתוב וזבחת פסח הוא והח"ן תי' דמק' לס"ד דגמרא דהו"ל לאקשויי גם אזביחה למ"ל ע"ש ולפ"ד אין מקום לחי' הבה"ז בקושית התוס' דהא למסקנא אצטריך כוליה קרא לגלויי אאשם ולא אייתר קרא לזביחה בשינוי בעלים ואפי"ה אמרי' מה שלמים לא חלקת וכו':

בד"ה אלא וכו' ור"א לטעמיה וכו' עכ"ל. קשה לגי' אחרת שכ' התוס' בדבור שאח"ז דהיינו כ"מ שנאמ' הוא בזביחה וכו' והיינו לגלויי אמנחת חוטא ומנחת קנאות כמו שמתבאר מדברי התוס' לעיל דף ה' ע"ב בד"ה מיעט ע"ש וא"כ קשיא לר"א מנ"ל למדרש

ב' דרשות וי"ל דלר"א כיון דאשם מעכב מהיקישא דבחטאת כאשם ילפינן מנחת חוטא ומנחת קנאות דמעכב מבינייא:

דף ח.

בד"ה זריקה וכו' ושאר עבודו' נילף כדאמר לעיל וכו' עכ"ל. גמגום יש דמאי שאר עבודות דקאמרי הא לא נשאר אלא זריקה וי"ל דשיעור דבריהם דאפי' לא נכתב אלא חד שאר עבודות נילף מלא חלקת וקבלה לא הוצרך למכתב ובהכי אין מקום למ"ש הח"ן:

בא"ד ושינוי בעלים בחטאת חלב נגמר משמיעת קול וכו' עכ"ל והא דבזריקה לא אמרי' לא חלקת היינו אי אכתי לא ידעי' בשינוי קדש דפסיל בד' עבודות כגון בשמיעת קול גופיה אבל בחטאת חלב דכבר ידעי' בשינוי קדש לעכב בד' עבודו' ילפי' משמיע' קול זריקה בש"כ ושאר עבודות מלא חלקת בשינוי קדש לא תחלוק כש"ב ובהכי ליתא למ"ש הבה"ז דרש"י חולק על ס' התוס' וס"ל דגם בזריקה אמרי' לא חלקת ע"ש וא"צ למ"ש הצ"ק:

בד"ה וזריקה וכו' תימה דמהאי קרא וכו' עכ"ל מ"ש הח"ן לתרץ קושית הבה"ז ליתא דדוקא לקמן דילפי' שכ' באא"ע אמרי' מדאפקיה לש"ב בלשון שינוי קדש וכו' אבל השתא לא ילפי' באא"ע אלא דש"כ ילפי' מעליו וקרא גופיה בש"ב מיידי:

בגמ' שיהיו כל עשיותיו לשם חטאת מוכח מכאן דגם שחי' בכלל עשיה היא אע"ג דלאו עבוד' היא ומכאן ק"ל עמ"ש התוס' במנחות דמ"ט בד"ה ת"ל אקרא דתעשו את אלא דשחיטה לאו בכלל עשיה היא והתם נמי לכתחי' ודאי דאפילו שחיטה כמשמע מיוקדם דבר כמ"ש המש"ל בריש ה' תו"מ ע"ש ומ"ש מדהכא וצ"ע:

בד"ה ועשה וכו' משמע דעיקר מילתא וכו' פי' דלשיטת רש"י יכול להיות דרב הונא דאמר חטאת חטאתו היינו קרא דשמיעת קול ומעליו ילפינן מצוה ומחטאתו לעכב והוי השתא מצוה ועיכוב בחד מקום ומלא חלקת ילפי' שאר עבודות בש"ב אפילו מזריקה כיון דשינוי קדש יש לנו עיכובא בכולהו כמ"ש לעיל בד"ה זריקה ומאי דפריך עולת עולתו למ"ל הו"מ למפרך חטאתו דנזיר למ"ל אלא דעיקר פירכיה דנימא נמי עולה לעכב כדדרשינן גבי חטאת. מיהו מדאמרי' כדאמר ר"ה וכו' משמע דר"ה לאו אההוא קרא קאמר והשתא קשיא אמאי באמת ר"ה לא קאמר אחטאת חטאתו דשמיעת קול דהוי השתא מצוה ועיכוב בחד מקום אבל לגירסא שהביאו ניחא שפיר דלמסקנא לא דרשי' קרא דעליו כלל ולכך לא קאמר אחטאתו דש"ק ודברי הנ"ק בכוונתם תמוהים דאי דאצט' עליו מ"מ חטאתו דש"ק לא צריך:

בד"ה הילכך וכו' מיהו איכא דאית ליה וכו' עכ"ל אפשר דזה תליא בפלוגתא דר"מ ור"י במס' מכות דף י ע"א גבי ספר שתפרו בפשתן ע"ש:

דף ח:

בד"ה הנך וכו' וע"ק חטאות פנימיו' לר"ש וכו' עכ"ל קושיתם היא למאן דסבר דר"ש נמי לא יליף מתורה אחת וכו' אבל למ"ד תורה אחת שהביאו התוס' בד"ה הילכך לק"מ:
בא"ד וי"ל דבפר העלם וכו' עכ"ל. קשה לישתוק מחטאת חלב ונילף מבינייא מנזיר ומצורע ופר העלם וצ"ל טרח וכתב לה קרא או לדרשא אחריתי וכמ"ש התוס' בד"ה הילכך גבי שאר עבודות:

דף ט:

גמ' טעמא דמעשיה מוכיחין וכו' י"ל מאי פריך נימא רב דאמר כשרה היינו כשרה ולא עלו והכא אצט' ר"ש לה"ט כדי שיעלה לשם חובה וי"ל כיון דנ"ל מזאת תורת החטאת מסתברא דעלו לשם חובה ומכאן יש להוכיח דהא דאמרי' לעיל ד"ו חטאת ששחטה לשם חטאת דם כשרה היינו כשרה ועלתה כיון דנ"ל לעיל מושחט אותה לחטאת והרי חטאת לשם חטאת נשחטה וכ"מ להדיא מדברי רש"י בסוגיין שכ' ולרבא לעיל לא פריך וכו' ואי איתא דלעיל לא עלו ליכא לאקשויי לרבא כלל לא מרבנן ולא מר"ש ודלא כבה"ז לעיל שכ' דעיקר הגי' בדברי רש"י היא לא עלתה ע"ש:
תוס' בד"ה ושחט וכו' לעיל בפרקין וכו' עכ"ל כעת נזדמן בידי ס' טהרת הקדש וראיתי לו שהק' לפמ"ש התוס' לעיל ד"ח ע"א בד"ה הילכך דלמסקנא א"צ אלא חד קרא לעכב ושאר קראי אתו לדרשא אחריתי ע"ש א"כ נימא דקרא דושחט כוליה לדרשא דהכא ודרשא דלעיל מקרא דולקח הכהן ע"ש ונ"ל במ"ש התוס' שם בד"ה זריקה דמזריקה דהיא עיקר הכפרה לא אמרי' לא חלקת ע"ש והשתא י"ל דגם מקבל' ליכא למילף לשחיטה כיון דקבלה היא התחלת עבודות הדם דהא מקבלה ואילך מצות כהונה וא"כ עיקר דרשא דלעיל לא אתיא אלא מקרא דשחוטה. עוד הק' מנ"ל לעכב הכא הא ליכא אלא חד קרא ומהיקישא דשלמים ליכא למילף למצוה דלא שייך כה"ג בשלמים דהא תודה ששחטה לשם תודה כשרה ועלתה ע"ש ונ"ל כיון דבהאי קרא נכללו ב' דרשות דהיינו דרשא דלעיל חטאת לשם עולה ודרשא דהכא חטאת חלב לשם חטאת דם כיון דחטאת לשם עולה הוא לעכב גם האי דרשא לעכב דגילוי מילתא הוא דקרא בפיסול מיירי ובהכי ניחא גם קושייתו ראשונה שהבאתי דע"כ מהאי קרא גופיה הוא דדרשי' דרשא דלעיל דאל"ה עיכובא מנ"ל:

דף י.

גמ' השתא מיהא בשלמים קיימי' וכו' מ"ש הפ"מ הביאו הח"ן דאי לא כ' בזריקה וזריקה ילפא מבינייא לא הוה מלמדא בהיקש לשאר קרשים ע"ש עיין לקמן ד"נ ע"ב דאיכא למ"ד דבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד בהיקש ע"ש:

תוס' בד"ה לא וכו' ועוד ל"ל קרא בזריק' לש"ב וכו' עכ"ל עיין להצ"ק לעיל ד"ד ע"ב בד"ה ר"א דלפ"ד שם מתיישבת קושיית' הלזו שפיר:

דף י:

פירש"י בד"ה הרי וכו' דסמכי אהיקישא אחרינא וכו' עכ"ל והיינו היקישא דמנחה לחטאת ואשם דהא דאמדינן לקמן חטאת טעמא דכתיב היא היינו אליבא דר"ש דמבע"ל היקישא לבא לעובדה בימין וכו' אבל קשה דלקמן דס"ג ע"ב כתב רש"י דעיקר הגיר' היא דהיקישא דחטאת היא דכתי' במנחת חוטא היא מה חטאת פסולה שלא לשמה וכו' הרי דמנחה מקרא אחרינ' ולאו מהיקישא דלקמן וצ"ל דהיקישא דאיתקש מנחה לחטאת לקמן אצט' לדרשא אחרינא לרבנן אבל מאי דאיתקשה לאשם ס"ל לרבנן דאצט' למילף לשאר מנחות דכשרים אבל מנחת חוטא דפסולה של"ש ילפי' מכי חטאת היא ועיין להתוס' שם שהק' על גי' רש"י דבמנחו' דרשינן מדכתי' היא ע"ש ולפי המתבאר מדברי רש"י כאן ניחא שפיר דסוגיא דמנחות אליבא דר"ש אבל לרבנן ילפי שאר מנחות מאשם ומנחת חוטא מהיקישא דחטאת דאי ילפי מקרא דהיא לא הוה אצטריך לאקושי שאר מנחות לאשם אלא מדלא כ' היא בשאר מנחות כמו לר"ש ועיין להתוס' לקמן די"א בד"ה ה"ג ע"ש:

תוס' בד"ה הרי וכו' באשם מצורע כתי' וכו' אלא אי לאו היקישא וכו' עכ"ל. י"ל אמאי לא ניחא להו בקרא דפ' צו כחטאת כאשם ועוד י"ל במ"ש הוה ממעטי' מאותה וכו' דבסמוך אמרינן דלא ממעטי' מאותה משום דשייר פסח ולזה י"ל דודאי מאותה ממעטי' כל דין שיש בחטאת שלא יהיה הדין כן בשאר קדשים וכמו שמתבאר מהגמרא לעיל דף ה' דממעט שאר קדשים מאותה אבל הכא דהיקש יתר הוא וע"כ דאתא לדרשא מסתבר טפי למידרשיה לשלא לשמו משום דלא ממעיט שפיר מאותה כיון דשייר פסח ודוקא בהיקש דמיותר הוא דדרשי' הכי אבל קשה דהאי היקישא אצט' לדרשא דבסמוך דדריש ליה ר"א לנכנס דמו לפנים ונ"ל דס"ל להתוס' דשני היקישים הם דהיקש דלקמן הוא מקרא דפ' צו כחטאת כאשם והיקש דהכא הוא מקרא דמצורע וזהו מה שהכריחם לפ' דהכא מקרא דמצורע כדי שיהיה מיותר והגמ' בסמוך דפריך לרבנן היקישא למ"ל ומוקי ליה לסמיכה אהיקישא דלקמן קאי אבל היקישא דהכא פשיט"ל להגמ' דאצט' למאי

דדרשי' בפ' איזהו מקומן דמ"ט ע"א ע"ש וגם רש"י י"ל סובר כן ומ"ש בד"ה הרי וכו' דלרבנן דרשי למילתא אחריתי היינו ההיא דפ' איזהו מקומן ומ"ש בסוף שמעתא וכו' לא קאי אלא אמ"ש דטעמייהו דרבנן דסמכי אהיקישא אחרינא וכו' ואכתי קשה בדברי התוספות דתקשה להו קושייתם אמאי דדרשי' בסמוך לנכנס דמו אמאי לא נ"ל מג"ש דעון עון וצ"ל דס"ל לר"א דאי לאו היקישא דמיות' הוה דרשי' דם דמה ומאי דאמרי' בגמר' דם דמה לא מ"ל היינו אחר דגלי היקישא ודוחק. ודע דלפמ"ש הר"ן בחי' בר"פ הנשרפין דכי ג"ש אצט' למילתא אחריתי כי בעי' למילף דין אחר משום דאין ג"ש למחצה למידין ומשיבין ע"ש מתורץ קושייתם דאיכא למיפרך שכן דמה למעלה ונר' דלדעת הר"ן כמו כן בהיקש כה"ג למידין ומשיבין דמ"ש היקש מג"ש והשתא ע"כ דדרשא דהכא ודלקמן מב' היקשים הם וכדכתי':

בד"ה ומה וכו' ומיהו כיון אותה בחטאת ל"ק וכו' עכ"ל פי' דממעטי' מאותה עולה דלא מיפסלא בשלא לשמה ודוקא גבי אשם הוא דאמרינן בסמוך דלא ממעטי' שלא לשמה משום דשייר פסח וכדכתי' בד"ה הרי ודלא כהצ"ק:

בא"ד שלא לשמו נמי ליכשר באשם וכו' עכ"ל מ"ש הבה"ז ליפרוך שכן אינה מכפרת ל"ק דהכא באשם מצורע מיירי כמ"ש התוס' בד"ה הרי וחטאתו ואשמו של מצורע עולות הם ולא מכפרי כדאי' בגמרא לעיל. מה שהקשה הצ"ק במ"ש התוס' א"כ תהיה עולה וכו' הא כי אמרינן הכי מבטל היקישא דזאת התורה לגמרי משא"כ בק"ו דעביד הגמ' דמקיים ההיקש בשלא לשמו ע"ש נעלם ממנו מאי דאמרי' בגמ' לקמן דצ"ח ע"א דדרשי' מה שלמים מפגלין וכו' ודריש להו לכולהו היקישי דכתיב בקרא דזאת התורה ע"ש:

דף יא.

גמ' ורבנן למאי הילכת' איתקש וכו' לפמ"ש הרא"ש בפי' בנדרים ד"ג לענין כ"ת באשם דנ"ל מהיקישא דכחטאת כאשם ע"ש הו"מ הגמ' למי' דלרבנן מבע"ל לבת איברא דדברי הרא"ש תמוהים דאכתי עולה ושלמים מנ"ל דנ"ל בפ"ק דר"ה דף ה' עולה ושלמים מהיכא דנ"ל חטאת ואשם וכבר תמה עליו בזה ה' טורי אבן שם ע"ש:

דף יא.

תוס' בד"ה אי איפלוג וכו' ותימה השת' נמי וכו' עכ"ל. לכאו' י"ל דבן בתירא ליכא לאקשויי ליה דהו"ל לאפלוגי וכו' דאיהו אדברי ר"י קאי דשמעיה לר"י דנקיט מילתיה בשלא לשמן ואפליג עליה. מיהו נראה דקושית התוס' היא דהו"ל למסדר המשנה לגלויי לן טעמא דבן בתירא כי היכי דלא נטעה והשתא א"ש מה שתי' התוס' כיון דאין הלכה כבן בתירא לא חייש מסדר המשנה לשלא נטעה:

דף יב.

גמ' כין הערבים דכתיב גבי קטורת ונרות ל"ל וכו' ק"ק דאפי' למסקנא דטעמיה דבן בתירא משום דמקצתו ראוי קשיא בין הערבים דקטורת ונרות ל"ל כיון דמקרא דמערב עד בקר ידעי' זמנייהו ויש ליישב:

גמ' ואי דאפרשיה מאתמול נראה ונדחה וכו' תהא לאחר חצות ובחל י"ד להיות בשבת מותר להקדישו בשבת כיון דחובות הקבוע להם זמן הוא כדמסיק בפ' שואל דקמ"ח ע"ב דהא דתנן אין מקדישין בשבת דוקא בסוכות שאין קבוע להם זמן הוא והא דלא הוכיח הגמ' שם דינו של ר"י דאמר מקדיש אדם פסחו בשבת מבן בתירא משום די"ל דלבן בתירא כיון דא"א להקדישו מאתמול הוי דבר שא"א לעשותו מע"ש דדוחה שבת אפי' מלאכה גמורה אבל לרבנן דיכול להקדישו מאתמול ס"ד דאינו יכול להקדישו בשבת כיון דאפשר לעשותו מע"ש ואשמועי' ר"י דמקדיש דמעיקרא לא גזרו רבנן במקדיש פסחו ול"ד לשאר מלאכות:

תוס' בד"ה לילה וכו' אבל קודם לכן לא וכו' עכ"ל עיין להמש"ל בפ"ד מה' א"מ שהוכיח דאסור להקדיש מחוסר זמן ואם עבר והקדישו קדוש ע"ש לפ"ז ל"ק קושית התוס' דהכא לענין דאסור להקדיש מיירי אבל אם עבר והקדיש קדוש:

בד"ה יום וכו' תימה ת"ל וכו' עכ"ל עיין להתוס' בחולין דפ"א ע"א ובמ"ש שם בחי':

בד"ה ש"מ וכו' הא אמרה ר"י חדא זימנא וכו' עכ"ל ר"ל דאמר ר"י הלכה כסתם משנה דלא כהח"ן:

בד"ה וש"מ וכו' דאין תמורה בעופות וכו' עכ"ל עיין להתוס' בקדושין ד"ז ובמ"ש בחי' שם:

דף יג.

פירש"י בד"ה אמר רע"ק וכו' רע"ק לא מ"ל וכו' עכ"ל. לפ"ז הא דתניא בת"כ ר"פ אמור בני אהרן יכול חללים ת"ל הכהנים אתיא כת"ק ודלא כרע"ק אע"ג דסתם ספרא ר"י וכולהו אליבא דרע"ק:

דף יג:

גמ' אי ר"ש מאי אירייא וכו' ה"ה דהומ"ל הא ר"ש מודה בחטאת הואיל וא"א לבטלה כדלקמן ואין לו' דהשתא לא ס"ל כר"ל אלא דס"ל כיון דעיקר פיגול משלמים ילפינן וכיון דבשלמים לא פסלה הולכה גם בחטאת אין לפסול הא ליתא דאם כן טבילת אצבע לא פסלה אפי' לרבנן כיון דלא שייכא בשלמים וכדלעיל והח"ן כתב דאפי' לר"ל לא מיפגלא אלא מיפסלא וכדלקמן ע"ש וליתא דלא מוקי לה הכי לקמן אלא מכח פירכא מדאמר

ר"ש כל שאינו על מזבח החיצון וכו' והשתא דלא ס"ד מהאי מימרא דא"כ מאי אירייא טבילת אצבע ודאי דאפי' חיובי נמי מחייב כיון דבחטאת א"א לבטלה ועיין להמש"ל בפי"ז מה' פיסולי המוקדשין דין ג' ע"ש:.

דף יד.

תוס' בד"ה תוך וכו' וצ"ע דלקמן דק"ך מבע"ל עלו מהו שירדו וכו' עכ"ל כצ"ל והיא גי' רש"י שם ע"ש ועיין להח"ן:

דף יד:

בד"ה והא וכו' משום דמקבלה ואילך וכו' עכ"ל הקשה הצ"ק הא נתינת אש דמקבלה ואילך היא ואמרי' ביומא דכ"ז דאי לאו דכתי' בה כהן לא הוה בעיא כהונה משום דל"מ כפרה וה"נ הולכה ועוד מאי פריך לר"ש נימא דאית ליה טעמא דמקבלה ואילך אלא דבהולכה הוי כמו נתינת אש ע"ש ול"ק דל"ד הולכה דבעבודות דם היא לנתינת אש דעבוד' דהקטרה היא דהא הקטרה גופה ל"מ כפרה והנה מפירש"י מבואר דטעמא דרבנן הוא משום דא"א לבטלה והוא תימה דלעיל ד"ד פריך הגמ' מה להנך שכן א"א לבטלה ועיין להמש"ל פ"א מהלכות פיסולי המוקדשין דין כ"ג:

בד"ה אבע"ל וכו' ויושב פסול היינו כי לא תיקנה וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז מאי פריך לקמן לעולא מנשפך הדם נימא מאי דאמר עולא פסולה היינו אי לא תיקנה וי"ל:

גמ' והרי הולכת איברים לכבש וכו' מקשי' דמברייתי' דמייתי הגמ' בפ' הזרוע דקל"ג דכל כהן שאין מודה בעבודה וכו' מבואר דהולכה לר"ש בעיא כהונה ע"ש בפירש"י ואמאי לא פריך הגמ' מינה וכבר כתבתי לעיל ד"ד דאחר דמרבי' כל העבודות מוקמינן ליה בקבלה דמסתבר טפי לאוקומי בקבלה והשתא הולכה לא כתיבא. איברא דק"ל אמ"ש התוס' במנחות די"ח ע"ב בד"ה מנין וכו' דלא חשיב הולכה דר"ש לטעמיה דאפשר לבטלה ע"ש ותימה דכיון דקאמר מנין לרבות הקבלות ע"כ קרא בהולכה כתיב כפירש"י. ואין לומר דהתוס' מפ' דקרא בזריקה מיירי דהא זריקה כתיבא הזורק את דם השלמים וכדאמרי' בגמ' לעיל ד"ד ונ"ל דהתוס' גרסי בגמ' לקמן בהולכה זוטרתי כ"ע ל"פ דפסולה ע"ש בפירש"י וא"כ כל כמה דלא מרבי' שאר עבודות מוקמי' ליה לקרא בהולכה זוטרתי:

דף טו.

גמ' איתיביה ר"נ וכו' עיין מה ך שהוכיח מכאן המש"ל פ"א מה' פיסולי המוקדשין דין כ"ג ע"ש:

דף טו:

תוס' בד"ה אלא וכו' וק' לרבינו וכו' הלא ההוא קרא גופיה בנותר משתעי וכו' עכ"ל אינו ר"ל דנילף מבני ישראל דהאי קרא גופיה דלמעיט עכו"ם מנותר דא"כ מנ"ל זר כיון דאצט' למעוטי עכו"ם לענין נותר אלא ר"ל כיון דבהאי קרא נכלל גם נותר נילף בהיקישא דאיתקש נותר לטומאה ולא אצט' ג"ש דחילול חילול ואכילה בטומאה מקרא שני נפיק ופיגול יליף עון עון מנותר ולא הוי דבר הלמד בהיקש דא"ח ומלמד בג"ש כיון דילפי' גם דינין דכתי' בגופי' ופי' דנותר לפיגול מהאי ג"ש והוה הימנו וד"א:

דף טז.

בד"ה מה ליושב וכו' דכיון דגזלן אינו מוזהר וכו' עכ"ל והיינו משום דאי' למיפרך מה להנך שכן מוזהרין ומה שהוצרכו התוס' בד"ה אף וכו' לשלא תאמר טמא בק"צ יוכיח היינו משום ראי דלא ניפרוך שכן מוזהרין הו"ל לתנא דברייתא למיפרך ולשנויי הכי וכמ"ש הצ"ק ודלא כמ"ש הח"ן שם ע"ש אבל קשה בדברי התוס' דהכא דאמאי לא נילף אזהרה גופה מק"ו ואף דאין מזהירין מ"ה היינו מלקות דוקא ולא חשיבא פירכא וכמו שנר' מדברי התוס' בפ' כ"ש דכ"ד שכ' דלא חשיב בב"ח משום דאין מזהירין מ"ה ואפי"ה יליף תנא דברייתא שם הנאה מק"ו מערלה ולא פרכי' שכן לוקין:

בד"ה מיושב וכו' ובד"נ אפילו ת"ח עומד וכו' עכ"ל קשה דא"כ ניפרוך מה ליושב ת"ח שכן פסול לעדות בד"נ וכמו שהק' התוס' מחליצה וי"ל הא דעומד בד"נ אינו אלא חומרא מדרבנן דמדאורייתא לא מצינו קרא להכי:

בא"ד אצטריך קרא לעובד בהשתחואה עכ"ל צ"ל דקושטא הוא דבהשתחואה אינו אלא למצוה דאל"ה קשיא נימא דתרי קראי חד למצוה בהשתחואה וחד לעכב ביושב ומנ"ל לעכב בהשתחואה:

דף טז:

גמ' דר יוכיח וכו' האי תנא דרי"ש פליג אתנא דבי רי"ש דלעיל דיליף זר מאונן וכה"ג איתא בקידושין דל"ז האי תדרי"ש מפיק מהך תנא דרי"ש ע"ש ועיין להח"ן:

תוס' בד"ה אתיא וכו' תימה מה ליושב וכו' עכ"ל י"ל כיון דיושב נמי הותר מכללו בבמה אלא דהנך עדיפי קצת דהותרו במקום שנאסרו כמ"ש התוס' בד"ה שכן וכו' כה"ג לא הוי אלא פירכא כ"ד ולא פרכינן פירכא כ"ד בחדא מחדא אלא דלפ"ז מאו דקאמר בגמ' מיושב וחדא מהנך לא דייק שפיר דלא אתיא אלא מיושב וטמא דאי מיושב וזר או בע"מ איכא למיפרך שכן לא הותרו מכללן במקום שנאסרו חדא מתרתי היא ופרכי' כ"ד:

בד"ה אבל וכו' וי"ל כיון דלא ילפי' וכו' עכ"ל עמ"ש החן"ן ולפ"ד לא היו צריכי התוספות לתירוצם אלא דבפשיטות הי"ל לתרץ דאפילו אי ילפינן מטומאה דמרצה מ"מ ה"ד אי ליכא כהן אחר כמו טומאה למ"ד דחויה אבל חטאת דאהרן דהיא אפשר ע"י אהרן לא מרצה ולכך נשרף:

גמ' והותר טומאה אצל כ"ג וכו' ראיתי מקשים היכי ס"ד דטומאה תותר אצל כ"ג הא קרא דוינזרו דילפי' מניה טמא ששמש כתיב נמי אהרן דהוא כ"ג ונ"ל דל"ק דכי ילפי' האי ק"ו אמרי' דיו אסוף דינא כמו טומאה בק"צ דאינה אלא דחויה ואי איכא טהור לא דחי וא"כ קרא דוינזרו דכתיב אהרן היינו אי בניו טהורין דאפשר ע"י בניו אלא שדברי רש"י שכ' ואוקי איסור בכ"ה קשים לשמוע דמיתוקם שפיר בכ"ג דאהרן כתיב ובבניו טהורין ולכ"ג דקרא דוינזרו מוקמי' ליה בשאר טומאות דטומאת מת הוא דהותרה בציבור ואמרינן דיו ומ"ש רש"י ואוקי איסור בכ"ה לאו אקרא דוינזרו קאי אלא אקרא דלקמן דנ"ל מניה ט"י קדושים יהיו ולא יחללו דההוא קרא בפרשת אמור כתיב גבי טומאת מת:

דף יז.

תוס' בד"ה נו"י וכו' ואין לתרץ נמי דאי לאו אלא חד ריבוייא וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דאפי' לא כתיב אלא חד קרא ע"כ דמוקמי' ליה בנו"י דמת"כ ל"ל אקרא דמוטהרה נפקא דכתיב סתמא וי"ל דס"ל השתא דאפי' כתיב סתמא לא מוקמי' אלא במסתבר ולא ק"ל אלא כיון דבנ"י מצינו דאין חילוק כ"ש במח"כ דמחוסר מעשה וזהו שכ' בקושיתם כיון דדרשי' ט"י וכו' ותי' דלא הוה מוקמי' ליה אלא במח"כ:

פירש"י בד"ה במח"כ וכו' בטמא ל"ל וכו' עכ"ל. הא דלא כ"כ אדלעיל מינה במאי דקאמר בט"י מח"כ לא אתי מניה משום דשם פשוט הוא דהא טמא פסול בתרומה וקמ"ל דאפי' במח"כ מחוסר מעשה דהבאת קרבן ודטבילה שוין הן ואין לחלק ביניהם:

בא"ד לא ליכתוב טמא ותיתי מהנך וכו' עכ"ל ל"ד מהנך דאפילי מט"י לחודיה אתי:

דף יז:

תוס' בד"ה קסבר וכו' שאין מח"כ נכנס שם וחייב עליה חטאת וכו' עכ"ל הגי' שם וחייבין ע"ש ולפ"ז אין משם ראיה די"ל דחייבין אטמאין קאי ולאו אמח"כ ותרי מילי קתני וכן הוא בבבא הקודמת לה ע"נ מקודשת ממנה שאין ט"י נכנס שם ואין חייבין וכו' דע"כ אין חייבין אשאר טמאים קאי דהא ט"י מדרבנן הוא דאסור בע"נ וע"ש בפירוש הר"מ והרא"ש:

בא"ד. הרי היא כמגע ט"מ וכו' אבל לרבנן לא וכו' עכ"ל ממתני' גופה דמוקמינן כאבא שאול הומ"ל דקתני כמגע ט"מ ואי כזב דמי אב הטומא' הוי אלא משום דאבא שאול אין

דחוק לומר דס"ל לאו כזב כיון דלית הילכתא כוותיה ולא מוכחי אלא מרבנן דהילכתא כוותייהו דחיקא להו דאתו דלא כהילכתא דקי"ל כזב דמי:

בד"ה שרפה וכו' ואתי אונן ומח"כ בק"ו מט"י וכו' עכ"ל ק"ק ניפרוך מה לט"י שכן אינו מחוס' מעשה וי"ל כיון דהאי ק"ו גופיה איתיה בגמ' דפ' הערל מתרצי שפיר ואי קשיא קשיא בגמרא דפ' הערל וכבר הקשו כן התוס' בסד"ה אונן אבל אין לתרץ דמח"כ קלישא טומאתיה ולא מקרי מחוסר מעשה למ"ד לאו כזב כדאיתא בגמרא לעיל דדוקא בחדא מתרתי הוא דאמרו כן בגמ' דלא הוי פירכא שוה אבל בחדא מחדא קאמר הגמ' לעיל ט"י לא אתי ממח"כ משום דמחוסר מעשה ולא אמרי' קלישא טומאתיה ועפרש"י לעיל:

גמ' בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם והו"ל זרים מכאן מוכח דהא דאמרי' במנחות דחוקה לעיכובא היינו מג"ש ולא ממשמעותה רחוקה דאי איתא ת"ל משום חוקה ויל"ד ע"ד התוס' דלקמן בד"ה ת"ל שהוכיחו כן מגמרא דלקמן והוכחתם ליתא אלא לס"ד דגמ' דלמסקנא דגמרא דלקמן דשתויי יין הוא דילפינן ממחוסר בגדים ליכא הוכחה כלל דאע"ג דמשמעות חוקה לעכב אצט' ג"ש למדרש אפי' עבודה דלא מחייב עליה זר מיתה וטפי הי"ל להוכיח מגמ' דהכא כדכתי' וי"ל כיון דאצט' לדרשא דאין כהונתם עליהם למיתה נקט לה הגמ' גם לחילול וכמו שצ"ל כן לתי' התוספות בתרא בד"ה אין וכמ"ש הח"ן שם ורש"י בחומש בקרא דחק עולם דגבי מכנסיים כ' דלעכב מדכתיב חוקה נראה מדבריו דממשמעות נ"ל וא"כ גם בשאר בגדים נ"ל מחקה דלא כדרשא דשמעתין וע"כ צ"ל כדכתי' וניחא לפ"ז מאי דק' מנ"ל במכנסיים חילול כיון דבמית' כתיבי תרי קראי במכנסיים ובשאר בגדים ולא ילפינן מהדדי חילול דלא כתיבי במכנסיים מנ"ל ועפי"ה ניחא שפיר ולדעת התוס' דלא נ"ל ממשמעות חוקה צ"ל דמכנסיים מק"ו כמ"ש הח"ן בתוס' ומיתה דלא ילפה משאר בגדים בק"ו משום דאין עונשין מ"ה:

דף יח.

פירש"י בד"ה כשרין וכו' אע"ג דכתיב מדו וכו' עכ"ל. לרב ושמואל לקמן לק"מ אלא דהוצרך רש"י לזה להמק' דפריך אשמואל והתניא מסולקין כשרין והתוס' הביאו מפ' ת"נ דשם מיירי בסלקן ע"י אבנט ומ"מ י"ל דסוגיא דהתם אליבא דרב אזדא:

דף יט.

תוס' בד"ה כורך וכו' ונ"ל גזירה וכו' עכ"ל ולפ"ז גמי אע"ג דמסי לא גזרו בו משום שחיקת סמ' דל"ד כלל לשאר רפואות ודלא כהצ"ק שכ' דלפ"ז גמי לא מסי ע"ש דא"כ הי"ל לדחות זה מגמ' דלקמן בהדיא דגמי מסי והתוס' בסה"ד לא הוכיחו אלא בלשון משמע:

גמ' ל"ק הא דיד הא דראש עיין להרב שאגת אריה סימן ל"ז:

דף יט:

גמ' שנאמר ורחצו ממנו וכו' היינו קרא דפ' פקודי דגבי עשיה דכיון דב"ח למילואים מיירי ומשה הוא דהיה משמש ולא אהרן א"כ למה כתיב אהרן ובניו אלא ע"כ לשיעורא קאמר דבעי כיור שמחזיק קידוש ד' כהנים אבל בקרא דצווי דפ' תשא י"ל דצווי בעלמא הוא לדורות ולא אתא קרא לשיעורא ועיין להצ"ק:

תוס' בד"ה א"ה וכו' אתי בק"ו מיושב וכו' עכ"ל כתב הצ"ק אף על גב דמק"ו דמיתה לא שמעי' אלא עבודות שהזר חייב עליהם מיתה מ"מ הכא ביוה"כ מיירי דכל העבודות בכ"ג ובעי קידוש משום עבודות שחייב מיתה עש"ב. ועפי"ד ניחא מאי דקשה בעיקר קושייתם דלפמ"ש לעיל דף י"ז ע"ב בד"ה אין בגדיהם וכו' דקרא דוחגרת אצטריך לחילול א"כ שמעינן מדאצטריך וחגרת דאפילו במיתה אפשר דאינו מחלל דהא במחוסר בגדים כתיב מיתה בהדיא ואפי"ה אי לאו קרא הו"א דאינו מחלל ולפ"ד הצ"ק ניחא דאצטריך וחגרת לעבודות שאין הזר חייב מיתה גם ניחא לפ"ד מאי דלא קבעו התוס' קושיתם לעיל מינה במאי דקאמר דחוץ יו"ד אתיא חוקה חוקה אבל ק' אמאי לא ק"ל לעיל די"ח ע"א דקאמר שתויי יין מנ"ל אתיא חוקה חוקה ופריך והא תנא להבדיל ומאי פריך נימא דשתויי יין ילפי' חילול מק"ו דיושב ואייתר ולהבדיל לעבודות שא"ח עליהן מיתה ויש ליישב:

גמ' א"ק לשרת ושירות מעומד עיין להתוס' בסוטה ד"מ ע"ב בד"ה והאמר וכו' במה שהק' בס"ד משמעתין ע"ש במהרש"א מ"ש בכוונתם וה' תומים סי' י"ז פי' בכוונתם דס"ל דסמיכה הוי בכלל עמידה וס"ל דמה שהוכיחו רבנן מקרא דלעמוד לשרת דלא מהניא סמיכה היינו משום דקרא יתירא הוא ולא אצט' לעמוד דהא בלא"ה אין ישיבה בעזרה וע"כ קרא דלעמוד אשמועי' דבעי' עמידה ממש וע"ז מק' נימא דקרא דלעמוד סמיכה הוא ולכ"ג אצט' דיש ישי' לכ"ג בעזרה לפ"ד הירוש' עש"ב וק' דא"כ ריב"י דס"ל דשירות ע"י סמיכה למ"ל קרא דלעמוד ושעיר קאמרי רבנן ויש מקום ליישב סגנון דבריו לפמ"ש לקמן דף כ"ג ע"ב דלר"נ סגי ליה בקרא דלעמוד לעיכוכא וא"נ לקרא דהמועדים דלא כהברייתא שם ע"ש בחידושי' והשתא י"ל דלרבנן נ"ל עיכובא מקרא דהמועדים ואייתר קרא דלעמוד למעט סמיכה וריב"י ס"ל דקרא דלעמוד אצט' לעיכובא וקרא דהמועדים לא דריש ליה כמו ר"ן דלא דריש ליה:

בד"ה וליתיב וכו' דאין ישי' בעזרה וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' לעיל בריש פרקין דהא דאין ישי' בעזרה הוא מדרבנן ניחא שפיר דכיון דמדאוריית' שרי ליישב נוקי לקרא כפשטיה רב' ידיו וב' רגליו זו על גב זו וליתב מיתב ומקדש:

דף כ:

גמ' את"ל לינה לא פסלא מ"ש הח"ן דלמ"ד לינה פסלא לא קמבעיא ליה ע"ש. ליתא דא"כ מאי פשיט מברייתא דיצא חוץ למחיצת חומת העזרה נוקמה כרבי דס"ל לינה פסלא ע"כ נראה דהבעיא היא לכ"ע אלא דלא תפשוט ממ"ד לינה לא פסלא וע"כ דלא הוי היסח הדעת וא"כ ה"ה יציאה להכי קאמר דלא דמי יציאה ללינה כ' הצ"ק לשי' רש"י דב' בעיות הן למ"ד לינה פסלה אי יציאה נמי פסלא כיון דנתקדשה בכלי דמטעם זה הוא דלינה פסלא ולמ"ד לינה לא פסלא מבע"ל אי יציאה פסלא משום היסת הדעת ע"ש ועפי"ד ניחא מאי דק' עמ"ש הכ"מ בפ"ה מה' ב"ת דאע"ג דלא אפשיטא כ' הר"מ עבודתו כשרה משום דמספיקא לא פסלי' העבודה ע"ש והא בבעיא דטומאה קאמר הגמרא את"ל יציאה לא פסלא והר"מ דרכו לפסוק כאת"ל דס"ל את"ל פשיטותא ועפי"ד הצ"ק ניחא דעל בעיא השניה דהיא משום הסה"ד הוא דקאמר את"ל אבל הבעיא הא' דהיא משום קדושת כלי יוכל למבעי בעיא דטומאה אפילו את"ל יציאה פסלא משום קדושת כלי והר"מ פ' במ"ד לינה פסלא דאליביה מבע"ל בעיא קמייתא:

גמ' יצאו ידיו לא קמבע"ל וכו'. קשה דתפשוט מדלא קתני יצא גופו ולפמ"ש הח"ן דלמ"ד לינה מועלת לא מבע"ל ניחא דאיכא לאוקמה כרבי אבל כבר כתבתי דליתא והצ"ק כ' די"ל התנא גופיה מספק"ל ע"ש וליתא דא"כ מאי פשיט לקמן הא קידש בפנים וכו' דלפום הך דיוקא תיקשי הך ברייתא אהך ברייתא דיצא ידיו ולפמ"ש הכ"מ דמספק' לא פסלי עבודה מאי פשיט נימא הא קידש בפנים עבודתו כשרה משום דספיקא הוא עכ"ל כמ"ש הכ"מ שם בפ"ה דקמ"ל אפילו ידיו כמ"א ולא כמקום גופו לא הוי הסה"ד:

דף כא.

תוס' בד"ה כיור וכו' בכ"ש אחר כדי קידוש וכו' עכ"ל נר' דהתוס' סוברים דאפי' לפום ס"ד דהשתא הא דלא חזי לעבודת לילה אינו אלא משום גזירה שמא לא יחזור וישקענו ויפסלו המים אבל מדינא חזי לעבודת לילה ולהכי כי נותנים המים בכ"ש אחר בדי קידוש לבד דאחר הקידוש לא ישארו המים ליפסל שרי והגמ' במסקנא לא חידש אלא דכי עבר והעלהו חזי ול"ג בזה גזירת שקוע וא"ש השתא מ"ש התוס' אח"ז דכתה"ד איכא. טעמא כדפי' הקו' וכו' דהיינו פירש"י שהביאו התוס' לקמן בד"ה מאי ועיין להצ"ק והח"ן:

בד"ה מאי וכו' כלומר לר"י וכו' ור"ח בר יוסף ל"ג וכו' עכ"ל נר' מדבריהם דלא מפרשי כפירש"י דכי אמר א"ב גזירת שקוע אתי ר"י כרב חסדא אלא דאכתי ר"י ברחב"י דלמתירין כמתירין אלא דפליגי בלאיברים דלרח"ב מעלהו ולר"י אין מעלהו וכי קאמר

א"צ לקדש ביום דמשמע אפי' למתירין דהשתא אתי ד"י כר"ח הוא דפריך היינו ר"ח ומשני א"ב מצות שקוע וכל מה שהק' התוס' אח"כ לכ"ע מקשים. מיהו לא ידענא מי הכריחם דלדחב"י גם לאיברים צריך לשקעו מבערב נימא דל"ל לרחב"י כלל גזירת שקוע ולאיברים בשקוע סמוך לעמוד השחר סגי כמו לרב חסדא דל"ל גזירת שקוע כלל מדפריך מהיא דהיו שומעין קול העץ ומהיכא משמע להו דלרחב"י גם לאיברים משקעו מבערב דשמא לא ישקעו בעמוד השחר:

דף כב.

גמ' מאי למי כיור וכו' אין להוכיח מכאן דמי כיור כשרין בשנוי מראה מדלא מוקי לה ק"ו למים הראוין לכיור דהיינו מים שאין בהם שינוי מראה דא"כ הוה משמע דברחיצת קרבים כשרין אפילו בשינוי מראה ופסיקא ליה להגמ' דגם בקרבים פסיל בשינוי מראה דגם בהו כתיבי מים יתירי כמו כיור:

תוס' בד"ה לרביעית וכו' דבימי ר"ל כבר בטלו וכו' עכ"ל ודרב פפא דלקמן דאתו מהכשירא דמקוה לא בטלו והא דלא ניחא להו לאוקומי דר"ל נמי בהכי מיירי באתו מהכשירא דמקוה ולענין קידוש משום דהאי מילתא ר"פ הוא דחדית לן ואכתי לא שמעי' האי דינא ולא הו"ל לר"ל לסתומי:

דף כב:

גמ' הא כל שביחיד נדחה וכו' ר"ל בט"מ קי"ל כל שביחיד נדחה וכו' וא"כ ט"ש נילף בק"ו מט"מ וכ"נ מפירש"י דקושי' הגמרא היא נילף מק"ו:

פירש"י בד"ה מרצה וכו' דכתיב במועדו וכו' עכ"ל נר' מפירושו דמבמועדו ילפי' דוחה טומאה בין מכפרין בין מתכפרין ואצטריך קרא דאיש איש למעוטי ט"ש ואי מקרא דאיש לחודיה לא ידעינן מכפרין וק' דא"כ מאי פריך הגמ' אי קסבר אין שוחטין אמאי לא עבדי וכו' דהיינו דנילף מק"ו נימא דט"ש מיעטיה קרא דאי ילפינן מק"ו קרא דאיש איש למ"ל וי"ל דנוקי קרא למעוטי זיבה ומצורע ועיין להצ"ק בתוס' בד"ה אי הכי ע"ש ולפ"ז לר"ל דיליף בפ' אלו דברים ד דזבים ומצורעים מקרא דושלחו מן המחנה אפי' סברי זקני דרום אין שוחטין וזורקין על ט"ש א"ש דע"כ קרא דאיש לא אצט' אלא למעט ט"ש דלא נילף מק"ו מט"מ ולפ"ז י"ל מה שהק' החי"ן בדברי הרמב"ם ז"ל ע"ש:

תוס' בד"ה אי הכי וכו' וא"כ איכא למיפרך מה לט"מ וכו' עכ"ל נחתי לתרץ מה שיש להקשות דאפי' דליכא למילף מכפרין בציבור בט"ש מק"ו דט"מ משום דהוקשו מכפרין למתכפרין מ"מ נילף ט"ש ביחיד מק"ו מט"מ דיחיד וס"ל השתא דלא הוקשו אלא בציבור

דכתיב היקישא דלא כר"ח דבסמוך ותירצו דאיכא למיפרך מה לט"מ שכן מרצה בציבור ר"ל דציבור:

דף כג.

גמ' מיתיבי מפני שאמרו וכו' ק"ל מאי פריך הא כיון דאפי' נימא דזקני דרום ס"ל דט"מ נמי משלח מ"מ ק' קושי' ר"ל מלכתחילה א"כ מי הכריחנו לו' דזקני דרום ס"ל דט"מ משלח ומאי עדיפותא איכא בק"ו דיעבד מק"ו דלכתחילה הא מ"מ קשיא אזקני דרום:

תוס' בד"ה מפני וכו' דזקני דרום תנאי היא וכר עכ"ל קושייתם היא אפי' לפום תי' בתרא שכ' בדבור הקורם דז"ד אמוראי נינהו מ"מ תליא בפלוגתא דתנאי דאכילה אי מעכבא דאפי' למאי דעביד ק"ו מלכתחילה אכתי ס"ל להגמרא דז"ד ס"ל אכילה ל"מ מדפריך מיתיבי ובהכי ניחא מאי דק"ל אז"ד מברייתא דלעיל די"ו ע"א דר' סימאי יליף ט"י מקדושים יהיו ולא יחללו והך קרא בט"מ כתיב בפ' אמור אלא כיון דע"כ דמילתייהו דז"ד תליא בפלוגתא דתנאי ל"ק מהך ברייתא דר"ס ומ"מ אכתי ק"ל אזקני דרום מקרא דקדושים ולא יחללו ותמיהא מילתא טו' לו' דז"ד מוקמי ליה בקורח קרחה ומשחית פאת זקני דמחללי הא ודאי לא ניתן ליאמר וי"ל דדוקא באין שם כהנים טהורים הוא דס"ל לז"ד דט"מ לא מחלל עבודה דהא משום מתוך שהותרה בציבור הוא דיליף לה ולא הותרה בציבור אלא אי ליכא טהורים וא"כ מוקמי' לקרא דקדושים ביש כהנים טהורים מיהו לפיר"ת שכ' התוס' בד"ה א"ה הא ליתא והדק"ל אז"ד מקרא דקדושים ודוחק לאוקמה בנשבר הציץ ולפמ"ש התוספות בד"ה אבל וכו' דט"מ בשביעי שלו דינו כמ"ש ש"ש ניחא דאיכא לאוקומיה להההוא קרא דקדושים בט"מ בשביעי אך מדברי התוס' פד"ה לא למעוטי נראה דלפום תי' בתרא ס"ל דט"מ אפילו בשביעי אינו מחלל עבודה אלא דבכל ט"מ לא מרצה לכתחילה דוקא:

דף כג.

בד"ה הא וכו' אגב פיגול נקט נותר וכו' עכ"ל לפ"ז שפיר נקט פיגול ברישא וא"צ למ"ש התוס' בד"ה אם וכו':

בד"ה לאו וכו' דל"ל למי' נושא עון אלא בכה"ג שהותרה וכו' עכ"ל ר"ל דבריית' ע"כ דעון טומאה דקתני הוא בטומאת הגוף דומיא לשהותרה טומאה דקתני אבל אה"נ דגם טומאת הדם נושא אלא דברייתא לאו בהכי מיירי ומ"ש שהותרה לאכול משום דבטומאת בעלים מיירי כ' כן אבל אה"נ דאי בטומאת כהן מיירי א"ש דומיא דשהותרה דקתני ולא אתי לאפוקי טומאת דם ושפיר מקשי' התוס' בדבור שאחר זה ודלא כהח"ן:

פירש"י בד"ה ולא לישיבה וכיון שלא נבחרו וכו' עכ"ל נ"ל גירסא זו עיקר בדברי רש"י ורבא סגי ליה בחד קרא דלא כהברייתא והגמ' דפריך אי מה זה וכו' מכח מה מצינו הוא דפריך דאי מכח דאקרי זר לא משני מידי ומקשה רש"י ע"ז דבאמת אמאי לא ילפי' מדאקרי זר כסברת רבא אבל לפי הגירסא דל"ג בדברי רש"י זה הדיבוד ורבא גופיה החילול מקרא דהעומדים כהברייחא קשיא דא"כ מאי מקשה רש"י נילף מדאקרי זר מי הזכיר דרשא זו ואי מדנפשיה מקשה אמאי לא דרשי' כמו מחוסר בגדים הו"ל לאקשויי אברייתא גופה אמאי אצט' לקרא דהעומדים ועוד קושי' הב' של רש"י אין לה מקום דהא חילול ילפינן מקרא דהעומדים ע"כ נר' עיקר כגי' ספרינו:

דף כד:

תוס' ד"ה והרי וכו' ועוד אור"ת דאפילו גרסי' וכו' עכ"ל והא דלא פריך הגמ' ממלק משום דשאני מליקה דילפי' מכמשפט כמ"ש התוס' אחר זה. ולפ"ד ר"ת הללו קשיא בגמרא נימא דגם לרבנן בעי' אצבע וכהונה וקבלה וזריקה מהיקישא דזאת התורה הקמיצה מג"ש דיד יד והח"ן כ' בגמ' דסמיך הגמ' אזריק'

וקבלה ולפ"ד ר"ה אפי' מזריקה וקבלה אין להוכיח כלום אלא צ"ל כמ"ש הצ"ק בגמ' ע"ש:

דף כה.

בא"ד שהיא עיקד כמדה וכו' עכ"ל ואף ע"ג דראב"ש ס"ל מקרא נדרש לפניו דוקא וקבלה פסולה וזריקה כשרה מ"מ תנא דמתני' אי ס"ל כן הי"ל לפרש שהרי מסברא זריקה עדיפא אי לאו דקרא גלי:

בד"ה בשפת וכו' והשתא ידו נמי לקח בשפת מזרק וכו' עכ"ל אבל בלא ההיא דאצבעו לא ק"ל לקנח בשפת מזרק כדבשמעתין משום די"ל דהתם שאני דצריך לשרוף כוליה דם ולכך הוכיחו מדמקנח אצבעו במזרק ולא שריף ליה ותירצו דשאני אצבעו דלא אפשר:

דף כה:

גמ' את"ל אויר וכו' בכה"ג דהבעיין גופיה לא אמר את"ל אלא דמבעי' ליה בתרוייהו אלא דהגמרא מפ"ל דאת"ל קאמר לא אמרינן את"ל פשיטותא וכמ"ש הר"מ במ"א ודלא כהצ"ק ע"ש:

גמ' ק"ק מנ"ל אמ"ר תניא וכו' משמ' דאכתי צריך להך דרשא דפר ויל"ד אמאי אצט' נילף מק"ו מקדשים קלים וי"ל דאצט' לאשמועי' דפר וק"ק כי הדדי נינהו אפי' להנך דרשות דלעיל וכמ"ש התוס' בד"ה ק"ק כיון דגלי הכא וכו':

גמ' ז"א שעות פוסלות בקדשים צ"ע אמאי אצטריך קרא דכבש בן שנתו לאשמועי' דלא מנינן לשנות עולם הא מהכא נפקא דשעות פוסלות ובשנות עולם לא משכחת לה פיסול דשעות:

פירש"י בד"ה תרגומא וכו' הואיל וגלי בק"ק גלי עכ"ל הא דמשמע ליה דהאי דינא איתיה בקדשים קלים לפי המסקנא היינו משום דממתני' דלעיל דדם שנשפך משמע דאפי' הך דינא דלא נ"ל אלא מקרא דפר איתיה בק"ק וה"ה הכא אבל אין לו' דמ"ל הכי מדפריך לקמן והאמר ר"ז וכו' די"ל דסמיך אמאי דמוקי סיפא בקדשי קדשים וידע לה המקשה להך שקלא וטריא דאיתמרו אסיפא ויש מק' לפ"ז דהאי דינא איתיה גם בקדשים קלים ודוקא בשחיטה וקבלה דכתיב בקרא דפר א"כ הגמ' לעיל דף יו"ד ע"א דקאמר ואורך השתא מיהא בשלמים קיימין אכתי ניפרוך מה לשחיטה וקבלה שכן פסיל בהו מום משא"כ זריקה ואכתי זריקה מנ"ל דלק"מ דהאי דינא דהכא ליתיה אלא בשחוטה וקבלה אבל בהולכה ליתיה דהא קרא כתיב ולקח אבל דינא דשלא לשמה דלעיל איתיה גם בהולכה דהא מקרא דהמקריב את דם השלמים ואפקה רחמנא בלשון הולכה לומר לך דהולכה לא תפקה מכלל קבלה כדאיתא לעיל ד"ד ע"א וא"כ שפיר יליף לעיל זריקה משחי' וקבלה דליכא למיפרך שכן פסול בהו מומא דהולכה תוכיח אבל הך פירכא דצפון דפריך התם לא שייכא בהולכה:

ודע דמהכא מוכח דשחי' סימנים לא הוי מום דהא

בעי' בשעת קבלה תמים ונ"מ דחצי קנה פגום כשר בקדשים וכ"נ מדברי התוס' בחולין דף כ"ז ע"ב וכמ"ש במ"א:

דף כו.

תוס' בד"ה ש"מ וכו' דהא קי"ל בכריתות וכו' עכ"ל אפי' לגירסתנו בדברי רש"י דל"ג נ"מ וכו' שייכא קושייתם דמלשון ש"מ וכו' משמע דליפשוט מהכא ולאו לשון קושיא הוא כמו שנראה מדברי התוס' בשבת דקכ"ב במאי דאמרי' ש"מ קטן אוכל נבילות וכו' וע"ש בחי' הרשב"א ודלא כהצ"ק:

בא"ד דסופה לצאת וכו' עכ"ל ק"ק מאי פריך ש"מ בשר ק"ק וכו' נימא דשמנונית היוצאת עם הדם דאין סופה לצאת שאני והוי כדם האיברים וי"ל:

פירש"י בד"ה פירכסה לאחר שחי' וכו' והאי וחזרה ל"ד וכו' עכ"ל מ"ש הח"ן דרש"י מפ"ל דמיירי אחר הקבלה מדפריך בסמוך ש"מ בשר ק"ק וכו' ליתא דא"כ הגמרא גופיה מנ"ל נימא קודם הקבלה ומשום דיצא הדם נפסל אלא ע"כ דמשמע ליה מדקתני פסולה אגופא דבהמה קאמר דנפסלה כיוצא ואפילו עבר וזרק הדם פסולה ועוד מדכ' רש"י

לאחר שחי' משמע דקודם הקבלה מיירי ע"כ נר' דרש"י מפ"ל קודם הקבלה מדקתני חזרה וכפי' התוס' אלא דהוק"ל אברייתא גופה אמאי נקיע ליה בכה"ג כיון דעיקר החידוש הוא דאינו נפסל ביוצא לא הול"ל אלא פירכסה ויצתה אחר זריקה ומתרץ דאגב סיפא נקטו לה ככה"ג:

בד"ה א"כ וכו' אמאי פלגת וכו' עכ"ל כיון לתרץ אמאי נקט בתחלה סופא דמילתא איפכא הול"ל מ"ש קדשי קדשים וכו' קדשים קלים נמי וכו' ולזה כ' דכוונת הגמ' להקשות אמאי פלגת וכו':

דף כו:

תוס' בד"ה ואי וכו' וי"ל כיון דאית ליה רואין וכו' עכ"ל ר"ל כיון דא"ל רואין לכתחילה לא יכוין ליתן לשם מצוה כדי שיתיר בשר לאכילה וכיון דלא יכוין לשם כפרת התחתון שפיר קתני יחזור ויתן למטה ועיין להח"ן:

בד"ה אמר וכו' דנפסל בביאתו בהיכל וכו' עכ"ל נראה דס"ל כדעת הר"מ בפ"ב מה' פיסולי המוקדשין דין ט"ז ע"ש בכ"מ ולח"מ ול"ק מ"ש הח"ן:

בא"ד ומיהו מצינו למי' וכו' עכ"ל עיין להתוס' לקמן דכ"ט ע"א בד"ה למקום שכ"כ בשם י"מ ודחוהו ע"ש:

בד"ה הב"ע וכו' וי"ל דהאי פסול היינו טמא וכו' עכ"ל דוקא בהאי בבא דלא קתני וכולן וכו' אבל בההיא דמייתי כסמוך דתני וכולן וכו' משמע דקאי אכולהו פסולין ולהכי מוכיח הגמר' מינה שפיר דהוי דחוי דאע"ג דמיירי במקומן מ"מ שאר פסולין אין לחלק בהם אלא דוקא בטמא הוא דאיכא לפלוגי בין במקומו לשלא במקומו משום דמרצה בק"צ ול"ק מ"ש הח"ן:

פירש"י בד"ה לאלתר וכו' וא"נ זריקה פסולה וכו' עכ"ל ק' דבגמ' מוקמי' לה כר"י ולקמן דל"ו פריך וליפלוג נמי ר"י בניתנין למעלה שנתנן למטה ומשני קס' ר"י שלא במקומו כמקומו הרי דלר"י אי זריקה פסולה משום דלאו במקומו חישב נמי פסול ונ"ל דמ"ש רש"י א"נ זריקה פסולה היינו שאין מתרת בשר אבל מ"מ בעלים נתכפרו דכמקומו דמי ונחית רש"י לאשמועי' דלהאי מילתא לא הוי מחשבה כמעשה וכיון למ"ש התוס' בסד"ה יצא ע"ש:

דף כז.

תוס' בד"ה יצא וכו' ותימ' כיון דמחשבה וכו' כמו בסיפא וכו' עכ"ל קושייתם לפי תי' הב' אבל לתי' ראשון ל"ד לסיפא כלל דבסיפא בהך עבודה גופה אבל ברישא מה שאסור באכילה הוא משום מחשבה דעבודה ראשונה אבל קשה אמאי לא הקשו גם לתירוץ

ראשון ומכח קרא דלא יחשב ואמאי נקטו קושי' מסיפא דל"ק אלא לתי' בתרא ואין לו' דר"י ל"ל ההיא דרשא דלא יחשב דא"כ מאי מק' קודם זה לר"י דאזיל בתר מחשבה שקדמה וכו' ויש ליישב ודוק ומ"מ אופן קושייתם דנקטו אינו אלא לתי' בתרא ודבריהם מקושרים והכל דיבור אחד ועיין להצ"ק וסח"ן:

גמ' תנן חישב וכו' הא דלא פריך מגופא דמשנתנו דקתני פסול ואין בו כרת משום דאיכא לאוקמה בחישב חוץ למקומו ואע"ג דא"כ אין בו כרת משנה יתירה הא גם לר"י קשיא כדפריך בתר הכי ורש"י שפי' דר"ל מוקי לה בחוץ לזמנו הוא לפי המסקנא:

דף כז:

גמ' בחוץ שנתנן בפנים וכו' בהכניסם שוגג מיירי וכר"י דמכשיר שוגג לקמן דפ"ב ובכיפר מיירי ר"י כדפשיט הגמ' שם דפ"ג ע"ש והרמ' בפ"ב מה' פיסולי המוקדשין דין ט"ז דפ' בשלא כיפר משום דסמך אסוגיא אחרת ע"ש בכ"מ וי"מ דהכא מיירי בהכניסם דרך פשפש דלא נפסל כדאיתא בגמ' לקמן דפ"ב ע"ב ע"ש:

גמ' מיתיבי קטרת זרה וכו' ק"ק לס"ד תקשה ליה הך ברייתא אברייתא דלעיל הניתנין בפנים וכו' דפריך מינה תנינא דהא קטרת זרה דמיא לדם דהא איכא קטרת של ציבור בפנים ומאי שיאטה להאי קושיא לר"א ויש לישב:

תוס' בד"ה לא וכו' דכיון דמהניא הזריקה לענין וכו' עכ"ל מה שהק' הח"ן מן מחשבת הינוח דדם ומברייתא דלעיל ע"ש לק"מ די"ל דלן דמה אם עלה ירד ס"ל ליה לר"י דפלוגתא דתנאי היא בר"פ המזבח מקדש ע"ש ולן דברייתא דשמעתין הוא לן בשרה כדפירש"י אלא אי קשיא ע"ד התוס' מלן דאימורים דס"ל לר"י לקמן דל"ו ע"ב דפסולין במחשבה ובאימורים אם עלה לא ירד לכ"ע דהא ראוי לאישים הוא וק"ק על פירש"י אמאי לא פי' לן דמה דהא ר"ש גופיה ס"ל בר"פ המזבח מקדש דאם עלה לא ירד:

דף כח.

בד"ה אלא וכו' הו"מ כר"א וכו' עכ"ל פי' דהו"א ס"ל לאו כאליה וכר"א אבל נרבנן אם חישב להקטיר מעור האליה פטור ולכך תני עולא דלא נחלקו בה וכ"כ הצ"ק והגמ' דלא משני כן גם לר"ח י"ל דדוקא לשמואל דמוקי למתני' כר"א הוא דאיכא למטעי דאתיא גם ברייתא כר"א אבל לר"ח דדחיק ומוקי בשל גדי ולא מוקי לה כר"א לא הוה ס"ד למטעי בהכי:

דף כח:

גמ' ומיעט רחמנא גבי נותר וכו' השתא ממנו אתי לדרשא אחרינא ומ"ש רש"י הילכך ממנו אחוץ לזמנו היינו ר"ל קרא דממנו:

תוס' בד"ה מסתברא וכו' תימה גדול דמה סבר' וכו' עכ"ל י"ל בזה דכיון דאינה מבוררת הדרשא והדבר יהיה בספק אי ילפי' מנותר או מטומאת בשר מסתבר טפי למדרש ברת אנותר כדי שתהיה הדרשא מבוררת דלא בא הכתוב לסתום אלא לפרש הכל בסמוך לא אמרי' הכי משום סברא דדמי ליה סמכיה ומה שהק' עוד דגם טומאת בשר אסור בכמה י"ל דמ"מ הני נפישן דשוה בשתים דהיינו ז"כ אבל ק' לשי' רש"י. אמאי יסתפק לנו אם נילף מטומאת בשר הא כלל אסור ביד חכמים לחומרא מקשי' וא"כ טפי אית לן ללמוד בכרת להחמיר וי"ל דס"ל לרש"י דמאי דאמרינן לחומרא מקשי' היינו משום דמן הספק יש לנו להחמיר דספיקא דאורייתא לחומרא וא"כ כאן לענין כרת דעיקר הילפותא לחייבו חטאת אשוגג ואם כן מספיקא לא יביא משום חולין בעזרה מיהו התוס' בריש פ"ק הוכיחו מהגמ' שם דמידה היא ולא משום ספיקא ועיין להרשב"א בחי' שם:

בא"ד למילף עון עון הני קראי וכו' עכ"ל ק"ל דבגמ' בפ' כ"צ דפ"ב פריך ונילף עון עון מחטאת דאהרן ולפ"ד הללו מאי פריך הא ג"ש זו נתקבלה מקומות גם התוס' לעיל דכ"ג ע"ב בד"ה הא כ' דילפי' עון עון מרצוי ציץ גם התוס' לעיל ד"י ע"ב בד"ה הרי כ' ג"ש דעון אשם מחטאת ע"ש וצ"ל דודאי נתקבלה תיבות אלא דמלבד דנתקבלה תיבות נתקבל ג"כ דילפי' הני קראי מהדדי ועפי"ז מתישב שפיר מה שהק' התוס' אח"ז טומאת בשר ליהוי בכרת דדבריתם תמוהים דהא כבר כ' דנתקבלה מקומות אכן עפי"ה מתיישב שפיר:

בא"ד דמי ליה מקדש וכו' עכ"ל. דכל הנך פירכי דהותר ציץ טהור קרב לא שייכי כאן דהא נותר גמי דמי ליה בהני דהותר ציץ וכו' ולא הוזכדו בדברי התוס' לעיל אלא לשי' רש"י דלאפוקי דלא נילף מטומאה ודלא כהצ"ק:

גמ' אותו הזבח הכתוב מדבר אין להקשו' א"כ המקריב למ"ל הא אי הכתוב מדבר בשלישי ממש פשיטא דהכהן אינו נפסל ואמאי אצטריך אותו די"ל דהו"א הכתו' מיירי בין במחשבה בין בשלישי ממש ולהכי אצט' המקריב לאשמועינן דלא מיירי בשלישי ממש אלא במחשבה ועיין להצ"ק:

דף כט.

פירש"י בד"ה אלא וכו' וש"מ תרתי וכו' עכ"ל זה היפך מה שנראה מדבריו לעיל סוף דף שלפני זה בד"ה אותו וכו' ולפי מ"ש שם בגמ' מתיישב:

דף כט:

גמ' ה"מ בכור וכו' ק"ק ליכתוב קרא דלא ירצה ולא בעי קרא דבכור ועוד ק' מאי פריך הגמ' מדאחרים נפקא נימא דל"ל לבן עזאי הא דאחרים וי"ל דודאי היקישה לכ"ע אית להו ונ"ל מהאי היקישא דרשות אחרות והגמ' פריך אמאי אצט' לא ירצה אמאי לא

דריש בן עזאי היקישא גם להאי מילתא ומשני דאצט' לשאר. קדשים דלא ילפי' מבכור ואה"נ דלא דרשי' היקישא להאי מילתא דלא אצטריך כיון דנ"ל מלא ירצה ובריית דלא כבן עזאי:

גמ' מבע"ל לכדר' ינאי וכו' משמע דאחרים ל"ל הא דר' ינאי וק"ל מאי מקשים התוס' לעיל דכ"ז ע"א בד"ה יצא לר"י דאזיל בתר מחשבה קמייתא למ"ל לא יחשב נימא דר"י דריש לא יחשב לכדאחרים וי"ל דגם אחרים דרשי שלא יערב מחשבות ותרתי ש"מ וקושיית התוס' היא לר"י למ"ל קרא דלעיל ת"ל מלא יחשב:

גמ' אבל בעבודה אחת דברי הכל וכו' מה שהק' התוס' לעיל דכ"ז ע"א בד"ה יצא לר"י למ"ל לא יחשב ע"ש לאילפא לק"מ דאפי' לר"י אצט' קרא לעבודה אחת וקושייתם אינה אלא לר"י דאפי' בעבודה אחת פליג ר"י ואף גם זאת ל"ק אלא לשיטתם בשמעתין אבל לשי' רש"י י"ל דב' עבודות היינו ב' עבודות ממש ועבודה אחת דקאמר ר"י היינו ב' סימנים אבל בסי' אחר י"ל דגם לר"י הוי עירוב מחשבות:

דף ל.

גמ' סיפא בין בעבודה אחת בין בב' עבודות לשי' רש"י קשה דלא הול"ל אלא סיפא בעבודה א' אבל לשי' התוס' ניחא שפיר דאפי' לאילפא ב' עבודות דסיפא ב' סימנים ול"ד לרישא וא"כ לר"י סיפא בין בב' סימנים בין בסי' אחד:

פירש"י בד"ה היינו דקתני זה הכלל לאתויי עבודה א' עכ"ל אין הפי' דר"י מייתי בזה הכלל דבר שלא מכר בדברי ת"ק דא"כ מאי פריך הגמ' לעיל בסמוך לר"י רישא בב' עבודות סיפא בעבודה א' נימא דגם לר"י סיפא בב' עבודות אלא דר"י ריבה בזה הכלל אפילו עבודה א' אלא דר"ל דת"ק מיירי בתרוייהו ור"י נקט זה הכלל לאשמעינן דפליג אתרוייהו דלא נטעי לו' דפליג אב' עבודות לחוד אבל לאילפא דלא פליג אלא אחדא לא הול"ל זה הכלל ולר"י דס"ל דר"י פליג אפי' בעבודה ס"ל להגמ' דלא אורחיה דתנא דפליג למיתני זה הכלל לאתויי דבר שלא נזכר בדברי ח"ק אבל קשה לשי' התוס' מאי פריך לאילפא מאי זה הכלל הא גם לאילפא רישא בב' עבודות ממש וסיפא בב' סימנים וא"כ שפיר נקט זה הכלל דלא נטעי דלא פליג אלא ארישא בב' עבודות ממש ויש לישב:

דף ל:

גמ' וסבר דידי דוקא ודידהו עירוב מחשבות וכו' הא דלא אמר דלעולם דידהו. דוקא ופשיטא ליה דכזית וכזית פרטא ולא מספק"ל אלא בכזית למחר חוץ למקומו אי מדשייר לדידיה כזית וכזית שייר נמי לדידהו כזית למחר חוץ למקומו משום דא"כ לאו דבר חכמה והוא רצה לו' לו שדבר חכמה שאל דמבעיא מיניה חדא דש"מ תרתי:

תוס' בד"ה אמר וכו' ותימה דמאי מק' ליה רבא וכו' עכ"ל י"ל בזה דאביי לא שמיע ליה אלא הא דרבב"ח אר"י ופריך לר"ד מר"י ואמר. ליה ר"ד אנא פליגנא דלא אמרה ר"י והשתא הוו אמוראי אליבא דר"י ולא הכריע אביי כמאן ס"ל וסוגיא דלעיל אליבא דר"ד אזדא דהא אבעיא דלחצות באת"ל בתמורת עולה ושלמים תפוס לשון ראשון כדפירש"י ולרבב"ח תרוייהו חיילי וסוגיא דלעיל בתר האי סוגיא איתאמרא:

בד"ה כזית וכו' כך שוה כזית למחר חוץ למקומו כמו כזית למחר וכזית בחוץ כצ"ל:

דף לא.

גמ' בעי רב אסי כצ"ל ולא רב אשי בשי"ן דביום שמת רבא נולד ר"א כמ"ש הר"מ בהקדמתו בס' הי"ד ואביי מלך קודם רבא ואיך אביי בא לפשוט בעיא דרב אשי:

דף לא:

תוס' בד"ה הא לאכול וכו' וא"ת דילמא עולם וכו' עכ"ל י"ל בזה דמ"ש בגמ' הא לאכול ולאכול וכו' היינו ר"ל לאכול אדם ולאכול האש דהיינו דאפיק הקטרה בלשון אכילה דמהני כדלעיל והוו כעין ב' בני אדם וביותר מכדי א"כ ואפשר להעמיס זה בתירוצם:

בד"ה ומאי קמ"ל וכו' תימה טובא קמ"ל וכו' עכ"ל מ"ש הצ"ק בזה ליתא דבעיא דב' בני אדם לא מוכחא מרישא מידי גם בלא"ה דברי התוס' לעיל מוכרחים בדברי אביי גופיה ופיה דמרישא ל"מ מידי די"ל בהקטרה מיירי:

דף לב:

גמ' מוטב יבא עשת וכו' ק"ק אמאי נקט טבל אפי' אי אפשר לו לטבול מחמת איזה סיבה מותר ליכנס להר הבית דיבא עשה שיש בו כרת ויראה עשה שאין בו כרת דליכא כרת אלא על מחנה שכינה אפי' טמא גמור ועוד ק"ק לפום סברא דהשתא אמאי נקט עולא לוקה חייב כרת הול"ל כדקאמר בסמוך אידי ואידי עשה שיש בו כרת:

תוס' בד"ה ור"י וכו' ואין עשה דוחה ל"ת ועשה וכו' עכ"ל ק"ק אפי' ל"ת לחוד לא דחי דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש כדאיתא בפרק דם חטאת דצ"ז ע"ב ע"ש וי"ל דהכא שאני דעשה שיש בו כרת דחי אפי' ל"ת שבמקדש ובמ"א הוכחתי כן מדברי התוס' ר"פ אוא"ב ע"ש ול"ק להו להתוס' אלא מל"ת ועשה ולפמ"ש התוס' לקמן דעשה שיש בו כרת אלים ודחי ל"ת ועשה ניחא קושיית' דהכ' ומ"ש הצ"ק דקושייתם הכא היא היכי אמרינן הואיל והותר לצרעתו הא קריו שאני דאיכא ל"ת ועשה ע"ש ליתא דגם במצורע איכא ל"ת ועשה במחנה שכינה:

דף לג.

גמ' וא"א ביאה במקצת לא שמה ביאה לעייל ידיה וכו' ק"ל מכאן עמ"ש הר"מ בפ"א מה' ב"מ דאף על גב דביאה במקצת לא שמה ביאה מכין אותו מ"מ וכ' המש"ל שם דס"ל דאפילו למ"ד לא שמה ביאה אסור מדרבנן דלא כדמשמע מדברי התוס' לעיל בד"ה ובטמאים ע"ש דלפ"ז מאי פריך בגמ' לעייל ידיה וליסמוך הא מדרבנן אסור ואפי' לצורך מצוה גזור כדאמרינן בסמוך גזירה שמא ירבה בפשיעות אשר ע"כ נראה דלמ"ד לא שמה ביאה אפילו מדרבנן שרי ומ"ש הר"מ מכין אותו מ"מ היינו משום דמספק"ל שמא הלכה כמ"ד שמה ביאה וכ"נ מדברי הכ"מ שם ודלא כהמש"ל:

תוס' בד"ה סמיכת וכו' וקאתי לאשמעי' דטעו סמיכה דאורייתא משום ספיקא וכו עכ"ל נראה דלעולם לא סמיך אלא באקפויי ידא כיון דספיקא ועביד עבודה בקדשים אלא דמ"מ מדאורייתא צריך לסמוך דמדאורייתא מצוה מן המובחר בכל כחו ואי לא אפשר בכל כחו כי עביד מיהא אקפויי ידא הוי מצוה מדאורייתא וכ"נ מדברי התוס' לקמן דע"ו ע"ב דלמ"ד סמיכת אשם ל"ד ניחא להו דנקט הגמ' סמיכה אעפ"י שכ' דהוי באקפויי ידא ולא כ' דבחנם נקט סמיכה אלא אי סמיכת אשם דאורייתא ע"ש ועכ"ל כדכתיב ול"ק מ"ש הח"ן:

דף לג:

בד"ה לענין וכו' וע"ק אפי' אי לאו גרידא וכו' עכ"ל כ' הצ"ק דאפילו נתרץ קושי' א' דליכא אפי' עולה כדקאמר ר"י ול"פ אברייתא מ"מ הא בעי' בעידנא ע"ש וליתא דבמחנה לויה הוא דקאמר ר"י אפי' עשה אין כו וגם לאו אין בו אבל טמא שמכניס ידיו למחנה שכינה לכ"ע איכא לאו ועשה:

בד"ה אזהרה וכו' הילכך צריך קרא בט"י וכו' עכ"ל לפ"ז ר"י דאמר בסמוך טמא שאכל בשר קדש לפני זריקה אינו לוקה דוקא ט"י דטמא ממש קרא דל"ת לאכול בשעריך סתמא כתיב אפי' קודם זריקה כמו קרא דבכל קדש לא תגע לר"ל והוא דבר תימה דר"י טמא סתמא קאמר:

בד"ה ת"כ וכו' למאן דמוקי וכו' בזב בעל ג' ראיות וכו' עכ"ל ק' לפ"ז מאי ת"כ דר"ל דקאמר הא כר"י אתיא ונימא דברייתא מיירי בתרומה וכמ"ד בזב בעל ג"ר דנ"ל אכילה ונגיעה מהאי קרא וי"ל דא"כ הו"ל לתנא לפרש כיון דסתם קדש הוא קדש ממש אי איתא דמוקי לה בתרומה אורחיה דתנא לפרושי:

דף לד.

בד"ה ואפי' וכו' היינו דליכא מלקות אלא איסורא דאורייתא וכו' עכ"ל ודוקא בעצים ולבונה הוא דליכא מלקות דלא כתיב בהו לאו ולית ליה לר"ש כיון דאיתרבי לקי מלא תוכל ודברי התוס' בדבור הקודם אליבא דרבנן אבל בבשר לפני זריקה נפיק שפיר מקרא דוהבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל כיון דאפי' עצים ולבונה אסירי אע"ג דלאו אוכלא בשר דעדיף מעצים ולבונה נכלל ככלל הלאו דלא יאכל ועיין להח"ן:

דף לה.

בד"ה אין וכו' א"נ ס"ל כר"א וכו' עכ"ל עיין להתוס' לקמן דע"ז ע"ב בד"ה בדם ע"ש:

בד"ה פיגל וכו' דילמא אצט' לגופיה למעוטי שליא וכו' עכ"ל כ"ה בכל הספרים ור"ל דילמא לשליא ולנותר גופיה ומנ"ל שליל במחשבת נותר כיון די"ל דקרא לשליא אתי ודלא בהח"ן:

פירש"י בד"ה לא פיגל הזבח דלאו גופיה וכו' עכ"ל ל"ד דהא אפי' השליל לא נתפגל כמ"ש רש"י גופיה בסמוך בד"ה בשליל דממתני' מוכח דאפי' השליל לא נתפגל גם מ"ש דטעמא משום דלאו כגופיה דזבחא טפי היל"ל דאפי' עובר ירך אמו לא פיגל משום דלא אכלי ליה וכמ"ש בסמוך בדברי ר"א:

דף לה:

תוס' בד"ה הא שליל וכו' קשיא דמשמע הכא וכו' עכ"ל קושייתם היא מטמא דמנותר ל"ק דהא פלוגתא דתנאי היא בתמורה כמ"ש לעיל בד"ה פיגל ועיין להח"ן:

בד"ה אלא וכו' בחנם פי' וכו' עכ"ל עיין מ"ש

הצ"ק בזה ודבריו לא יכונו אלא לתי' קמא שכ' התוס' בפ"ק דע"א דף ה' ע"ב בד"ה מנין וכו' אבל לתירוץ בתרא נ"ל ד"ז מקרא דב"נ ולא מהקריבהו נא לפחתך שהיא מדרבנן דכיון דליכא קרא הו"ל נאמרה לב"נ ולא נשנית בסיני ולישראל נאמרה:

דף לז.

פירש"י בד"ה ורי"ש וכו' וקדריש ליה תו לפסח עכ"ל מה שהקשה הצ"ק מגופא דמתני' דפטר של זבח קשיא דע"כ פסח בשפיכה לק"מ די"ל בזריקה ומשום עיקר וטפל וכמ"ש רש"י בסמוך ומה שתי' די"ל דנ"ל פסח בשפיכה מקרא אחרינא ע"ש ליתא דאם כן אמאי פירש"י בסמוך מאן דאית ליה פלוגתא ל"ל פסח בשפיכה הא אפילו אית ליה בשפיכה י"ל דנ"ל מקרא אחרינא וקרא דדם זבחיך ישפך לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה אבל אכתי קשה אמאי הוצרך רש"י לפ' דהקושי' היא מהברייתא דדריש לקרא לניתנין בזריקה וכו' דע"כ רי"ש היא בפשיטות הול"ל ממתני' גופה דפטר של זבח דכיון דרי"ש

קאמר בברייתא שניה דפסח בשפיכה ע"כ דניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא דאל"ה אמאי פטר דכיון דזה בזריקה וזה בשפיכה לא מהני לן טעמא דעיקר וטפל ועוד קשה לפירש"י כיון דלא ק"ל להגמרא אלא מברייתא דדריש ליה לניתנין בזריקה וכו' דע"כ רי"ש היא מנ"ל להגמרא דתרי תנאי הם אליבא דרי"ש נימא דתרי תנאי הם אליבא דרע"ק אשר ע"כ נראה דלעולם קשיא נמי ממתני' גופה וכדאקשי' אלא דרש"י ניחא ליה לפרש דהקושיא מהברייתא משום דדריש ליה תנא דברייתי' בהדיא דאי ממתניתין יש לדחות דנ"ל מקרא אחרינא דהניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא אע"ג דקושטא הוא דלא מצינו דרשא זו מ"מ יש לדחות כן ולכך אלימא ליה לפרש דהקושיא היא מהברייתא:

תוס' בד"ה תרי תנאי וכו' פי' בע"א הא דע"פ כשתמצי לומר וכו' עכ"ל לפי' זה ס"ל דאי פסח בשפיכה אפי' זריקה בכלל שפיכה אפי"ה לא זו פוטרת זו וכו' ולהכי כ' דע"כ רי"ש ס"ל פסח בזריקה וגם כ' ולדברי רע"ק וכו' וא"כ לא זריקה בכלל שפיכה וכו' דהא ודם זבחיך אצט' וכו' ואי איתא דאי זריקה בכלל שפיכה פטר של זבח אמאי אצט' לאוכוחי דהא דם זבחיך אצטריך וכו' אלא ע"כ דלפום האי פי' אפי' זריקה בכלל שפיכה לא פטר וכמ"ש התוס' דלהאי פי' קשה מההיא דפסחים ה"ה דקשה גם מהספרי שהביאו לעיל:

בא"ד ולכולהו לישני ק' וכו' לפמ"ש הרב קרבן חגיגה ח"כ סי' ל' בשם שי' הר"פ ז"ל בפו' סוגיא דשמעתין מתיישבת שפיר קושיא זו וע"ש בדבריו:

דף לח.

בד"ה וכיפר וכו' ומשני רבא וכו' לא ליבעי קרא וכו' עכ"ל ר"ל דאין הכתוב מכשירו ולא הי"ל לכתו' קרא להכשיר בכה"ג ולשון לא ליבעי שכ' לאו דוקא:

בא"ד אפי' בשר שרי באכילה וכו' עכ"ל היינו מדקתני מתני' שנתנן מתנה א' כיפר דבלשון התנא משמעות כיפר דשרי גם באכילה א"נ מדאמר ראב"י לקמן מתירות אבל מדקתני מתני' פיגל אין הכרח דלא דמי כלל להא דאמרי' לעיל דכ"ו ע"א דכל זריקה שאין מתרת באכילה אין מביאה לידי פיגול וע"ש בתוס':

דף לח:

גמ' וליתניה גבי מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה עיין להח"ן ועיין בתוס' ריש קידושין:

תוס' בד"ה וליתניה וכו' וי"ל דהאי גוונא אינו שנוי וכו' עכ"ל דאף ע"ג דקתני מפגלות י"ל עד שיפגל בשניהם דאפילו מפגלין בחצי מתיר מ"מ אינו מפורש בהדיא אבל מתירות אין לה משמעות אחר ומשני הגמ' שפיר:

בד"ה הגה"ה הא מני וכו' ומיהו כ"ז אמר ר"פ לקיים דבריו וכו' עכ"ל ר"ל מכאן עד כי תניא אר"פ לקיים דבריו ומ"ש בחטאות הפנימיות מילת' באפי נפשה היא ומהדרי לפרש דברי הגמרא דאמר בחטאות הפנימי' וכן כל שאר הדיבור נחתי לפרש כל הסוגיא ודלא כהח"ן:

בד"ה הגה"ה וי"מ וכו' ואשכחן כה"ג בפ' ב' הלחם וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דהתם משום דקשיא רישא לסיפא אמרי' תברא מי ששנה זו לא שנה זו אבל אי לא קשיא רישא לסיפא מהיכ"ת לאוקמה בתרי תנאי ונראה דס"ל להתוס' דמן הקרן ומן היסוד לגופייהו לא אצטריך דפשיטא הוא כיון שכבר הזה וע"כ לא אצט' אלא לדיוקא הא ראוי וכו' והשתא קשיא מתניתין דכיון דאפי' ראוי ליסוד טעון כבוס כ"ש הראוי לקרן ואמאי אצטריך למתני מן הקרן הא גם לדיוקא לא אצט' וע"כ לאוקמה בתרי תנאי ותנא דרישא ס"ל הראוי ליסוד אינו טעון כבוס:

בא"ד וגריס אלא וכו' עכ"ל ר"ל גריס אלא לקמן אלא כי תניא ההיא וכו' ודלא כהח"ן:

דף לט.

בד"ה הא וכו' דהא דלא מפליג בדידיה משום דכולה בפנימי וכו' עכ"ל הא דלא ניחא להו למי' דר"י מוקי לה בג' מתנות דחטאת ול"ל דר"פ דאמר לא מפגלן משום דא"כ לפלוג וליתני בדידה והגמ' הו"מ למיפרך הכי כי מוקי לה בג' מתנות אלא דעדיפא מינה פריך:

בא"ד ועור דלא אפשר וכו' כדמוכח בפ' הוציאו לו וכו' עכ"ל ר"ל דהגמ' פריך דר"י אדר"א ולתרץ דברי ר"י דלא ליסתרו אהדדי ע"כ לחלק בין פנומיות לחיצוניות והיינו דלא מסיק הגמ' בתיובתא אלא בקשיא ולכן לא הוק"ל לתי' קמא דיש לחלק בין פני' לחי' מאי פריך דר"י אדר"י די"ל דלזה כיון הגמרא דלא אסיק בתיובתא:

גמ' האמרת לא שריין ולא מפגלן הא דלא פריך ממתני' דנתן את הראשונה כתיקנה והשניה חוץ לזמנו כיפר די"ל דכיון דכבר נתכפר בראשונה לא יחזור ויתחייב בכפרה אחרת כשפיגל בשנייה ודוקא לענין כפרה כיפר אבל פסול מיהא כשפיגל בשנייה אף על גב דא"ח כרת וכיפר:

דף לט:

תוס' בד"ה לפר וכו' ועו"ק לר"י דדריש לקמן וכלה וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל למ"ל חוקה משום דאצט' לכסדרן לקמן דבהא מילתא ליכא למילף מהכא וא"צ למ"ש הצ"ק והח"ן:

בא"ד וי"ל דאצט' וכלה לשבע הזאות וכו' עכ"ל כ' הצ"ק דבהא מיתרצא גם קו' קמייתא דכיון דאינן שוין ליכא למילף מהדדי ע"ש וליתא דא"כ מאי מק' אח"ז היא גופא נילף

וכו' נימא דאי היא גופא נילף למ"ל ועשה ומדאצט' ועשה ע"כ דלא רצה הכתוב להקישן משום דליתנהו לשבע שעל טהרו בפר העלם:

בא"ד שסמוכות הפרשיות זו אצל זו וכו' עכ"ל וכ"נ מפירש"י בד"ה ועשה והביאוהו התוספות בדבור הקודם שכ' מפר כהן משיח האמור למעלה דנר' דאין ההיקש מדכתיב לפר לרבות כהן משיח אלא מדכתביה למעלה הימנו אבל ק' דלקמן גבי קרנות כתב רש"י גופיה דהוקשו מדדרשי' לפר זה כהן משיח וי"ל דברי רש"י דלקמן גבי קרנות דוקא משום דפר כהן משיח נמי יליף מפר העלם אבל לעיל גבי יותרת וב' הכליות דפר העלם הוא דיליף מפר כהן משיח אין ללומדו מדכתי' לפר דפשטא דמילתא הא דכתיב לפר לאקושי פר כהן משיח לפר העלם הוא ולאו לאקושי פר העלם לפר כהן משיח ולכך הוכרח רש"י לפ' מדאמור למעלה הימנו אבל לענין קרנות כיון דיליף פר כהן משיח מפר העלם מדכתי' לפר סגי לן בהכי לאקושי גם פר העלם לפר כהן משיח כיון דחדא מילתא היא:

בד"ה ונסלח וכו' וק"ל ונסלח בפר העלם למ"ל וכו' עכ"ל הק' הח"ן נימא נמי בהא כיון דאתי מק"ו הו"א הא דכתיב ביה הוי כשנה עליו לעכב וכמ"ש בפר כהן משיח ולכך אצטריך ונסלח ע"ש ונ"ל דע"כ קרא דכתיב ביה איכא למידרש ביה דרשא אחרינא דאל"ה לא ליכתוב ביה שירים ולא ליכתוב ונסלח דל"ל כולי האי טרח וכ"ל קרא וכיון דע"כ איכא למידרש ביה שום דרשא תו לא הוה ס"ד לאוקומי לעכב אבל בפר כהן משיח י"ל דליכא דרשא אחרת וטרח וכ"ל קרא והשינוי דשינה ביה קרא אינו שום יתור משא"כ בקרא דונסלח דהוא יתור ואין לומר בכה"ג טרח וכ"ל קרא כיון דע"כ צריך למכתב ונסלח:

דף מ.

בד"ה ל"נ ומיהו קשה מר"ש דהכא וכו' ובסוף כ"צ וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל אההיא דקידושין מההיא דכ"צ משום דההיא כ"צ מקרי סתרי דהא בעי לקיומי קרא דעל הבתים וע"ש בתוס' ודע דגי' הספרים שם דר"ש ס"ל יש אם למקרא אלא דהתוס' דהכא גרסי כגירסא שדחאה רש"י שם ע"ש:

בד"ה ה"מ עבודה וכו' ושירים סוף עבודה עכ"ל וסמיכה אע"ג דהיא תחילת עבודה מ"מ לא מקרי עבודה ולכך לא נ"ל סמיכה מהיקישא כמו יותרת וב' הכליות:

בד"ה אביי וכו' וע"ק הא דקאמר וכו' עכ"ל י"ל בזה דהגמרא אברייתא קאי ולא אר' יהודה ומאי דקאמר מבע"ל לכדתניא חדא מהנהו דקתני ברייתא קאמר דהיינו סמיכה:

בא"ד דהך סוגיא אתיא כריב"ל וכו' עכ"ל ק"ק דלקמן דנ"ב ע"ב קאמר תסתיים דריב"ל הוא דאמר שירים ודחי ומסיק דלא מסיימי:

בד"ה אמר וכו' כאביי ס"ל וכו' עכ"ל הק' הבה"ז דלפי זה אמאי הוצרך לכל זה ואמאי לא מוקי להפר זה יוה"ך לסמיכה ושיריים כיון דלהך ברייתא קמייתא דריש כן יעשה למתן ד' לכך דריש לפר זה יוה"ך לסמיכה ושיריים ע"ש ונ"ל דל"ק דלהך ברייתא דמפיק כן יעשה לסמיכה ושיריים דריש נמי להפר זה יוה"ך וע"כ לאת בדם וטבילה וכדפירש"י בד"ה סד"א ראי לסמיכה ושיריים למ"ל כן יעשה הא מיתורא דלפר דרשי' לה וא"כ י"ל דהגמ' דפריך למ"ל לפר והוצרך לכל הני אוקמתי אברייתא שנייה קאי דגם הך ברייתא דריש לפר זה יוה"ך וכדפירש"י ועיין להצ"ק:

בד"ה ל"נ וכו' להכשיר אתיין מנ"ל דיוה"ך וכו' עכ"ל טפי הי"ל להקשו' מנ"ל בשעירי עכו"ם דבפר יוה"ך י"ל כמ"ש בדיבור זה ליישב פי' הקונטריס ואע"פ דלר"ת לא ס"ל הכי מ"מ י"ל הסוגיא ולתפוס קצת כדברי ר"ת ולא הי"ל להניח הסוגיא מוקשית אבל משעירי עכו"ם קשיא:

גמ' ל"נ אלא לר"י דאמר כי כתיבא חוקה וכו'. מכאן הקשה הלח"מ ברפ"ה מה' עיוה"ך עמ"ש הר"מ שם דאעבורות דהיכל נמי כתיבא חוקה ודוקא אעזרה הוא דלא כתיבא חוקה דהא הכא כל עבודות דפר בהיכל הם וקאמר דאצט' קרא משום דלא נ"ל מחוקה ע"ש וי"ל כיון דגלי קרא דוכלה מכפר דהזאות דהיכל מעכבי אמרי' דגלי דכתיבא חוקה גם אהיכל ולא נוקי מיעוטא דפ' הוציאו לו אלא אעזרה והיינו למ"ד משמעו' דורשין א"ב אבל למ"ד שיריים מעכבי לר"י ע"כ דלא כתיבא חוקה ע"ז דהא שיריים בעזרה הם ומיעטיה קרא דואת והר"מ פ' כמ"ד משמעות דורשין כמ"ש הלח"מ ולדידיה אית לן למימר כיון דגלי גלי ול"מ מיעוטא דזאת אלא אעזרה:

דף מא.

תוס' בד"ה והא וכו' ומשני תנאי היא וכו' עכ"ל ר"ל דתנא דרי"ש ס"ל דאי לאו היקישא דחטאתם על שגגתם לא הוה דרשי' ליה וכמ"ש התוספות בדיבור הקודם וקושייתם ותי' בדיבור הקודם הוא לשי' רש"י אבל לפירושם היא עצמה מאי דפריך הגמ' ומשני ודלא כהח"ן דפי' דתדרי"ש ל"ל דרשא דחטאת ע"ש דליתא דא"כ מאי פריך הגמ' ת"ל מקרא קמא דחטאת והוצרך ר"פ לשנויי ומדלא קאמר אלא משמע דאכתי קאי מאי דמשני ר"פ אצטריך סד"א וכו':

בא"ד מדתניא בת"כ וכו' עכ"ל הא דלא ניחא בק"ו שהביאו התוס' לעיל בד"ה ומה במקום וכו' משום דא"כ הו"ל לרי"ש למינקט הק"ו ההוא בבריי' כדנקט הק"ו דומה במקום שלא השוה וכו' כיון דתרוייהו ק"ו ורבי מיירי באת בדם וביותרת וב' הכליות:
בד"ה ממאי וכו' וי"ל דהא דפסלי וכו' רבנן גזרי וכו' עכ"ל ק"ק לפי"ז מאי פריך מכלל דכי לא עביד חוץ למקומו ושלא לשמו מחייב נימא דלעולם לא מחייב והא דקתני חוץ שלא כתקנה משום פיסולא נקט לה דאז פסול מדאורייתא דהא כולהו במחשבת פיסול ותנא פיסולי דאורייתא קתני פיסולי דרבנן לא קתני כדאמרי' בגמ' בכ"מ ובעיקר קושייתם נ"ל דלעול' למ"ד אין מפגלין בחצי מתיר אפי' פיסול בו ליכא ומאי דדייקי התוס' דפיסולא איכא הוא מדקתני כולן כתקנן וא' שלא כתקנה פסול ואין בו כרת ומדאמרו רבנן אין בו כרת עד דיפגל בכל המתיר משמע דפיסולא מיהא איכא וכמ"ש הח"ן ובהא י"ל במאי דאמרי' בחולין דט"ל ע"ב שחטה ואח"כ חישב עליה לא אמרו בה לא איסור ולא היתר משום דפלוגתא דתנאי היא אי אמרי' הוכיח סופו על תחילתו דכי שמעיניה דחישב אח"ך אמרינן הוכיח סופו על תחילתו דגם בשעת שחיטה חישב ע"ש וה"נ דכוותה כשעשה אח"כ אחת שלא כתקנה אמרינן דראשונה נמי עשה שלא כתקנה ופסול משום דאז פיגל בכל המתיר אלא דלענין חיוב כרת ל"מ דקמי שמיא גליא דלא חישב וגם לענין חיוב חטאת אין לחייבו ול"ד לאמרו לו ב' אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי דמחייב כדתנן ר"פ אמ"ל דש"ה דאיכא עדים אבל לפסול מיהא מיפסל כמו ההיא דחולין אבל אי פריש במתנה ראשונה בהדיא כתקנה כמו ההיא דשחט סי' א' למולים כשר כיון דאין מפגלין בחצי מתיר:

דף מב.

בד"ה כגון וכו' וק' רביעית ך מאן דכר שמיה וכו' עכ"ל ר"ל דשבע דטהרו וד' קרנות חדא היא כמ"ש אח"כ וא"כ ליכא רביעית ותי' שפיר בסה"ד דנוכל לגרוס שפיגל בא' ובב' ובג' והרביעית היא שופכת שיריים אף על פי דלא נזכרה:
בא"ד לא חשיב האי תנא אלא הזאות עכ"ל דכיון ב דמכלל דבריו שמעי' הא דשפיכת שיריים לפום אוקמתא הלזו לא חש למתני ברישא אלא הזאות משא"כ בהנך ברייתות דמייתי הגמרא לקמן ול"ק מ"ש הח"ן:

דף מב:

גמ' מ"ל בד' פרים למ"ש התוספות לעיל דהרביעי הוא של השיריים וס"ל שיריים מעכבין ק' מנ"ל לרבה דס"ל להאי תנא כן ואצט"ל לדחוקי דהזאות הוא דחשיב ואמאי לא נאמר דס"ל שיריים לא מעכבי כיון דפלוגתא דתנאי היא וי"ל דרבה מוקי כאוקמתא דרב אשי

לעיל דפיגל בכולהו וע"כ על שפיכת שיריים הוא דאמרי' ע"ד הראשונה הוא עושה ואי הך ברייתא דארבעים ושמונה דמייתי הגמ' בסמוך תני בה פלוגתא דר"מ ורבנן כברייתא דלעיל א"ש טפי:

דף מג.

תוס' בד"ה ומנחת וכו' וקשה אמאי לא עירב וכו' עכ"ל עיין בתי"ט מ"ש בזה ובתוספות חדשים כ' דרבנן ס"ל בלוג שמן של מצורע שאעפ"י שאין מתפגלין עם הזבח מתפגלין אם חישב בשעת מתן בהונות ע"ש. וליתא דאם כן מאי פריך לקמן דמ"ד ע"א אברייתא דקתני לוג שמן מתפגל ומנחת נסכים אין מתפגלין מני וכו' ע"ש והשתא נוקמה כרבנן דמתניתין דמנחת נסכים אין מפגל אפי' הבא עם הזבח ולוו שמן מתפגל אם חישב בשעת מתן בהונות:

דף מג:

גמ' ואם נאמר חמורות וכו' ועל הקלות יהיה פטור וכו' ה"ה דהומ"ל אלו נאמר חמורות הייתי אומר כי היכי דקלות בחמורות דהיינו מעשר בט"מ בלאו ה"נ חמורות בקלות דהיינו תרומה בט"ש אינו במיתה לכך נאמרו קלות דהיינו ט"ש דתרומ' בט"ש נמי במיתה אלא דניחא לאצרוכי למעשר גופיה דהייתי אומר בקלות יהיה פטור:

דף מד.

פירש"י בד"ה או וכו' רישא דברייתא וכו' ת"ל לענין טומאה וינזרו וכו' עכ"ל תימה אמאי אצט' לזה הא מאם האכל יאכל דדרשינן לקמן בכלל ופרט וכלל ידעי' דלאו שלמים דוקא אלא כעין הפרט כדלקמן וי"ל בדוחק דברייתא כר"א דדריש לקרא דהאכל יאכל לדרשא אחרינא כמ"ש התוס' ולדידיה הך דרשא דהכא נ"ל מוינזרו:

תוס' בד"ה נאכל וכו' לכל הנך יתורים וכו' עכ"ל משמע אפילו לעופות א"צ קרא דהיקישא דזאת התורה אפי' בעופות ועיין להתוס' בחולין דכ"א ע"ב ע"ש:

דף מה.

תוס' בד"ה והשוחטן וכו' דאין פיגול בעולין וכו' עכ"ל עיין להתוס' בע"ב בד"ה אבל וכו' שהק' כעין קו' זו ובשני התירוצים שכ' שם מתורץ גם קושי' הלזו:

דף מה:

בד"ה אבל וכו' ומיהו בלא"ה שפיר קמשני וכו' עכ"ל אכתי קשה אמאי דחיק התם למי' דתרי תנאי ואליבא דר"ש נוקמה להך משנה דהתם בבאו בב"א כדאוקי למשנתנו ולכ"ע אין פיגול בעולין לר"ש:

דף מו.

גמ' ותלת' קראי בדם למ"ל וכו' הק' הח"ן א"כ למ"ל אשר הם מקדישים לעיל הא מדאצט' למעוטי דם מטומאה שמעי' דטומאה חייב אפילו במתיר עצמה דאי אינה אלא בדבר שיש לו מתירין ל"צ קרא למעוטי דם מטומאה כמו פיגול ע"ש ונ"ל דאי לאו קרא דלעיל הוה ילפינן בק"ו מפיגול דא"נ אלא ביש לו מתירין וקרא דדם הוה מוקמי' ליה למעוטי ממעילה אפילו מקיז דם לבהמת קדשים דמחיים אבל השתא דמצינן לאוקומי בטומאה לא מוקמי' לה למקיז דם כיון דמחיים היא מסתברא דיש בו מעילה ובהכי ניחא מאי דק' מאי מק' התוספו' בד"ה היא ממקיז דם נימא דמעילה דהתם מדרבנן כמו שתי' אההיא דיצא לנחל קדרון ועפי"ה ניחא שפיר דאי לית בה מעילה דאורייתא ע"כ דאיכא שום קרא למעוטה דהא השתא הני קראי דשמעתין לא מיתרי וא"כ ע"כ דהני קראי דשמעתין חד מנייהו לטומאה וא"כ אמאי אצטריך אשר הם מקדישים:

פירש"י בד"ה מנה"מ וכו' אם שגג בו בדם ונותר וכו' עכ"ל הו"מ לפרושי דנ"מ אם בישלו דדם שבישלו אינו עובר עליו כדאיתא בפ' הקומץ דכ"א ע"ש בפירש"י והתוס':

תוס' בד"ה אין וכו' עד שעת מצותה וכו' עכ"ל ואשעת מצותה גופה אין לו' אין לך שאין מועלין בו בשעת מצותו ונחייב בדם בשעת זריקה דכיון דקודם זריקה אעפ"י שעדיין לא נעשית מצותו אין מועלין שוב אין סברא לומר אין לך דבר דמסתברא דאפי' בשעת מצותו אין מועלין כמו קודם ותה"ד וע"ע שאני דגלי קרא:

בד"ה חד וכו' אבל משום טומאה כי היכי וכו' עכ"ל ר"ל כיון דעיקר קרא דאשר מקדישים בטומאה כתיב וריבוייא הוא מרבי אפי' דם ונותר דנכלל בההוא קרא לשאר מתירין אבל דם מיעטיה קרא מנותר אבל בטומאה דליכא מיעוטא נרבי אפי' דם כיון דאשר הם מקדישים ריבוייא הוא מרבי כל מילי ולא כתבו להפך דהוה מוקמי' מיעוטא בטומאה משום דעיקר קרא דאשר הם מקדישים בטומאה כתיב ודלא כהח"ן:

דף מו:

בד"ה אבל וכו' לכל הפחות תפשוט וכו' עכ"ל קשה דטפי הי"ל להק' דאפי' למ"ד כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו קאמר טעמא מהיקישא כל היכא דקרי' וכו' ולעיל נ"ל מכרת ג' ואין לומר דאפי' כתיב כרת יתירא לא ידעי' למאי אתא אלא מהיקישא ולעיל אהיקישא סמיך דא"כ למ"ל כרת ג' לכתוב חד מהנהו כריתות דכלל ופרט גבי והבשר אשר יגע וכו' ונ"ל שפיר מהיקישא וגם דרשי' לדבר שהיה בכלל מדכתיב שלמים אלא ע"כ דלעיל מכרת ג' לחודיה נפקא ולאו אהיקישא סמיך והדק"ל דאפי' ר"י הוא דקא' כמחלוקת כזו קשיא דהכא נ"ל מהיקישא ולעיל נ"ל מקר' יתירא ויש ליישב:

דף מז.

בד"ה ק"ק וכו' וע"כ ל"ק דלא תבעי כלי כלל דהא אמרי' מה עולה וכו' עכ"ל ק"ק מה הועילו בזה דהא אכתי קשיא מההיא דסוטה דסכין מקדשא וי"ל דעיקר קושייתם לעיל לא סמכו אלא אההיא דמה עולה וכו' אבל מההיא דסוטה י"ל דאי עביד כלי שרת מקדשה ואין להוכיח מזה דבעי' כ"ש:

דף מז:

גמ' מעיקרא סבר וכו' מדברי הצ"ק נראה שהבין דמעיקרא הוא ס"ד דלא בעי כלי כלל אפי' מה שנזרק ע"ג המזבח ע"ש ואין נראה כן מפירש"י כד"ה שיריה ובד"ה וכיון וכו' אלא דמעיקרא נמי ידע דאיכא מתן כלי אלא דמעיקרא כיון דאין כל דמו בכלי אלא דאיכא דיד נמי לא כלליה עם שאר ק"ק ולבסוף כשהזכירו בפי' נקט דין כ"ש למזבח:

תוס' בד"ה אף וכו' ושמא הכא דריש משום דמייתר וכו' עכ"ל תי' זה לא יתכן לפמ"ש התוס' בדבור הקודם דהוי בנין אב דאי הוי בנין אב גם בחטאת הו"ל למילף בב"א אע"ג דלא מיתר:

דף מח.

תוס' בד"ה גמר וכו' ואור"ת אע"ג דא"ל אצט' ואם נפש שלא יהא ספיקו וכו' עכ"ל והיינו דנימא דערכך דאשם תלוי לא אתא לג"ש דג"ש זו נתקבלה תיבות אבל בדרשא דתורת דתורה אחת לכל אשמות לא ניחא להו בדברי ר"ת שלפני זה לו' דמכח סברא דשלא יהא ספיקו וכו' מפקי' אשם תלוי מכללא דכל אשמות:

דף מח:

גמ' מכולהו נמי שכן ק"ק וכו' מוכח מכאן דאפי' דחטאת גופה ילפא מעולה אמרי' חטאת יוכיח כי ילפת מעולה דלא כמ"ש מהרש"א בשבועות ד"ט ע"ב וע"ש בחידושינו:

גמ' ק"ו ומה חטאת וכו' מה לחטאת וכו' ק"ק נימא אשם יוכיח כדלעיל דהא עולה נמי ק"ק היא וי"ל דאיכא למיפרך מה לחטאת ואשם שכן מכפרי דאשם נמי מכפר והגמ' לעיל הו"מ למפרך הכי אלא דנקט שכן ק"ק משום דאצט' להההיא פירכא כי בעי למגמר במה הצר מכולהו:

תוס' בד"ה קבלה וכו' וגבי אשם צריכי תרי קראי וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל מחטאת דאצט' ולקח לקבלה ואותו למקבל משום די"ל דכיון דגלי בחטאת דקבלה ומקבל חד דינא א"ל ילפי' מינה לכל מקום ומ"מ ק"ק מה הוכחה היא זו מאשם הא באשם אי לא כתיב אלא חד קרא הוה מוקמי' ליה בקבלה אבל היכא דכתי' מקבל ילפי' שפיר מינה לקבלה ויש לישב:

דף מט.
בד"ה לכתוב וכו' תימה ושאר אשמות וכו' עכ"ל ק' דנימא דילפי' בהיקשא דזאת תורת האשם תורה אחת לכל אשמות כדאיתא לעיל דמ"ח ע"א ויש לישב:

דף מט:
גמ' קדשי קדשים יתירי כתיבי מכאן ק"ל עמ"ש הר"ן בחי' ר"פ הנשרפין דאפילו ג"ש מופנה אי אצט' ג"ש למילתא אחריתי כי בעי למילף מג"ש זו דין אחר פרכי' כמו אג"ש שאינה מופנה ע"ש שהרי הכא ע"כ ג"ש זו דק"ק אצט' למילתא אחריתי דהא כתי' צפונה באשם וא"כ היכי בעי למילף מינה צפונה הא כיון דאלגו' למילתא אחריתי פרכי' מה לחטאת שכן מכפרת וי"ל דלא דרשי' מינה מילתא אחריתי ועיקר ג"ש לא אצט' אלא לאשמעי' דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש וכה"ג אמרי' לעיל דאצט' לאקושי לחטאת ולעולה לאשמעי' דבר הלמד בהיקש א"ח ומלמד בהיקש ועפי"ז ל"ק קושית התוס' בד"ה ק"ק:

דף נ.
גמ' תיתי חדא מתרתי וכו' פירש"י מילתא בפ"ע ולאו למיפשט בעיין והכריחו לזה דהא בריש כל קאמר הגמ' לא ליכתוב בעולה וכו' וד"ז אין לו שייכות בבעיין ועיין להח"ן ועמש"ל דמ"ח ע"ב בגמ':

דף נ:
תוס' בד"ה מה מצינו וכו' תרווייהו משחי' חולין וכו' עכ"ל ולא ניחא להו בפרש"י משום דלשיטתם היקשא אצט' לשחי' עוף דהא הק"ו פריכא הוא כמ"ש בדבור הקודם וא"כ מליקה ע"כ מבנין אב הוא דאתיא דמהיקשא לא ילפי' מליקה אלא כי מייתר היקשא ורש"י ס"ל דשחי' עוף מק"ו אתיא והיקשא למליקה ולכך לא נקט רש"י בפי' אלא בנין אב ולא נקט הק"ו מיהו ק' לשי' התוס' דהיקשא אצט' לשחי' עוף ומק"ו לא אתי' דפריכא הוא א"כ מליקה מהיכא ילפא אי מהיקשא לא ילפי' לה כיון דאצט' לשחי' עוף ואי מבנין אב או מק"ו מבהמה איכא למיפרך שכן אינה מטמאה בבית הבליעה כמ"ש התוס' ואי מבנין אב משחי' עוף הא דבר הלמד בהיקש בעיא לעיל אי חוזר ומלמד מבנין אב וי"ל דילפינן לה מביניא מבהמה ושחי' עוף ועיין להח"ן:

דף נא.
בא"ד דאי מבהמה למ"ל לאתויי מק"ו עכ"ל אין לפרש בכוונתם דלמ"ל למנקט דינא דשחי' עוף דאתיא מק"ו ברישא דברייתא כיון דבמליקה מיירי כדקתני מלק ונמצאת

טריפה דזה אינו דא"כ הו"ל להתוס' למי' למ"ל לאתויי ק"ו ולאו בק"ו אלא נראה עיקר דבריהם קרובים לדברי הר' ברוך:

דף נא:

בד"ה תן וכו' ויש עוד לפ' בע"א וכו' עכ"ל ק"ק לפי"ז מאי שיאטיה דהאי בריית' הכא אמתני' דשיירי הדם כיון דלא מיירי האי בריית' בשיריים ויש לישב:

דף נב:

בד"ה אותה וכו' ולא שייכא כאן ההיא דשמואל וכו' עכ"ל מ"ש הח"ן בכוונתם ליתא דלמסקנא דהתם אינו מוכרח דפסול דהגמ' משני דלא מיירי קרא בהכי דא"כ ד' וכיפר הו"ל למכתב ואה"נ דכשר מקרא דדריש מניה שמואל גם משמעות דבריהם לא מטין רי דלפירושו לא הו"ל לתרוצי אלא דגמ' לעיל לאו פסול ממש קאמר אבל דרשא דהכא גם בקושיתם מפרשי ליה דלענין אכילה קאמר ע"כ נראה עיקר דברייתא דהכא ודאי פסול ממש קאמר ודלא כשמואל וכמ"ש הצ"ק ע"ש וכ"מ מדיליף בברייתא מחטאת העוף דפסולה ממש היא דנ"ל מדכתי' היא והתוס' מקשי' דלס"ד דלעיל מאי דריש בקרא דאותה ומתרצים דלס"ד קרא דאותה לענין אכילה וכן לשמואל ע"כ קרא דאותה לענין אכילה קאמר או לדרשא דולא אחרת למ4ערכעלה:

בד"ה מה וכו' ותימה הא בבהמה נמי וכו' עכ"ל י"ל בזה דשאני חטאת העוף דנ"ל שלא לשמה מדכתיב היא כדאיתא בת"כ הביאו התוס' לעיל דף ח' ע"ב וכמו דממעטי' שלא לשמה ממעטי' נמי למטה אבל חטאת בהמה לא נ"ל מקרא דהיא אלא מקרא אחרינא כדאיתא בריש מכילתין ולא שייך למדרש מההוא קרא למטה וקרא דהיא אצט' לגלויי אמנחת חוטא וקנאות ואשם וכמ"ש התוס' לעיל ד"ה ע"ב בד"ה מיעט וכו' ע"ש:

דף נד.

בד"ה ואי אמרת וכו' הא חשיב יסוד לענין דמים העליונים וכו' עכ"ל אע"ג דעולת בהמה נעשית למטה מ"מ הגמ' משוי חילוק בין עולה לחטאת משום דעולה טעונה יסוד משמע דמשום דחטאת אין טעונה יסוד הוא דמשוי חילוק ביניהם כדקתני אמרת עולה טעונה יסוד והשתא אפילו שניהם טעונים יסוד הול"ל עולה דמים למטה אבל דמיה למעלה שזהו עיקר החילוק שביניהם ודברי הח"ן אין מכוונים בלשונם:

דף נד:

בד"ה אבנים וכו' והיינו בית ראשון דחמשה דברים חסר בית שני וכו' עכ"ל לא הוו צריכי לזה דבלא"ה ע"כ דהיינו בית ראשון דהא קתני משחרב בהמ"ק בטלו אורים ותומים ובההיא דפ' ע"ע אמרינן משמתו נביאים ראשונים בטלו אורים ותומים ונביאים ראשונים

בבית ראשון הוו והו"מ לאוכוחי מדלא חשיב בהדי ה' דברים דחסר בית שני שמיר ע"כ דשמיר הוה בבית שני ואם לזה כיוונו לשונם אינו מדוקדק:

דף נה.

בד"ה אלא וכו' אין לנו לשנות וכו' עכ"ל מה שפי' בכוונתם הח"ן לא נהירא דא"כ בקושיתם הראשונה דארבע מתנות הי"ל לתרץ הכי ע"כ נראה בכוונתם להקשו' דנימא היקישא לחטאת לפיסוק מתנות דמעולה לא ילפי' כיון דעולה גופה ילפה בג"ש מחטאת ודבר הלמד בג"ש א"ח ומלמד בהיקש למ"ד ותי' דכיון דילפי' מעולה למאי דכתיב בגופה דעולה אין לשנות מעולה דילפי' גם מאי דעולה גופה ילפה מחטאת דהוי הימנו ודבר אחר כמ"ש התוס' לעיל:

דף נה:

גמ' מ"ש הכא דכתי' פתח וכו' טפי הו"ל לאקשויי קרא דפתח אהל מועד לפום ס"ד דהשתא דלא ס"ד ההיא דשלמים ששחטן וכו' דהא עיקר הך קרא מיותר ולא אתי אלא להכי וכדקאמר חד לגופיה דניבעי פתח אהל מועד:

דף נו.

פירש"י בד"ה קדשי וכו' אבל קדשי דורות איתרבו וכו' עכ"ל דמשמע ליה כי היכי דמרבי' מקום דלא קדיש לשחיטה מרבינן נמי שלא כנגד הפתח ואע"ג דלעיל דנ"ה ע"א ילפי' מקרא דבמקום טהור גם קדשי שעה שאני הכא דריבתא חצרות הרבה בקדשי דורות ועיין להח"ן:

דף נו:

גמ' ת"ל עד יום וכו' עיין להתוס' בריש פסחי' ד"ג ע"א ועמ"ש בחידושינו שם:

דף נח.

תוס' בד"ה ק"ק וכו' מדאורייי' שוחט לכתחי' וכו' עכ"ל מ"ש הח"ן ממתני' דלקמן דפ"ד ע"א דתנן טולה שעלתה חיה לראש המזבח תרד ע"ש אין ענינה לכאן דמאי דקתני תרד היינו ר"ל יכול להורידה ואינה כמו הנך דקתני התם אם עלו לא ירדו דר"ל אין רשאי להורידה משום דקדשן מזבח אבל עולה חיה לא קדשה מזבח ויכול להורידה וכ"מ בגמ' שם דפ"ה ע"א ע"ש בפירש"י אבל לעולם יכול לשוחטה שם ומ"ש הח"ן דטעמא דמתני' משום שלא תטיל גללין ע"ש קשה דא"כ מאי פריך הגמ' שם פשיטא נימא דהיא גופה קמ"ל דגזרו רבנן שלא תטיל גללין וי"ל דהכי פריך פשיטא דהאי מילתא שמעי' לה ממתני' דהכא דקתני ששחטן דיעבד:

דף נח:
גמ' ונוקמה כר"י ובבמוצע וכו' וקשה נימא דלא ניחא לאוקמה כר"י משים דע"כ מתני' דתמיד לא אתיא כר"י כמ"ש התוס' בד"ה ר"י ולא ניחא ליה למימר דס"ל כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא ויש לישב:
פירש"י בד"ה ור"ש וכו' דדילמא כר"י ס"ל עכ"ל הו"מ למי' נמי דדילמא ס"ל כוליה מזבח בדרום כראב"י דלקמן אלא משום דאכתי לא מייתי ליה הגמ' להא דראב"י:

דף נט.
תוס' בד"ה עד וכו' ועוד תק"ל מתני דמי שהיה טמא וכו' עכ"ל עיין להתוס' לעיל די"ב שהק' ר"י מאי קמ"ל הא ש"מ ממתני' דהמפריש נקבה ותו' ש"ה דדחי לה בידים ולפ"ז לא מקשה הכא מידי:

דף נט:
בא"ד וההיא דפ"ק דע"א וכו' עכ"ל משמע להו דמיירי הברייתא דהתם אפילו בקב"ה דומיא דהחרים והעריך ולהכי ק"ל דאכתי קשיא קושית הגמ' בקב"ה וע"כ דגזרי' וא"כ י"ל פ"ה:
בא"ד דשלמים דוקא עו פתיחת ההיכל וכו' עכ"ל עיין להמש"ל בפ"ה מה' מעה"ק דין ה':

דף ס.
בד"ה ואומר וכו' ור"ת מפרש בס' הישר וכו' עכ"ל עיין להצ"ק ועיין בס' הישר לר"ת בתי' מסכת עירובין סי רפ"ו ע"ש:

דף ס:
גמ' והב"ע בבכור שנזרק דמו וכו' היינו סיפא דמייתי היקשא אבל ברישא דברייתא יליף מבכור דזמן הבית דאי בכה"ג מיירי מנ"ל ד"ז בביכורים הא אכתי לא ס"ד היקשא ועוד דלישנויא דמעשר דגן חולין הוא ע"כ ביכורים לא נ"ל אלא מק"ו דמעשר כדיליף חוץ לחומה בפ"ג דמכות ע"ש:
גמ' לא שמיע להו הא דתניא וכו' ובברייתא שניה לא סגי ליה די"ל אפילו בשעת שנושאן בכתף מזבח ול"ד לנפגם כמ"ש התוס' לקמן בד"ה אעפ"י ולכך אצטריך לאתויי ברייתא ראשונה לאוכוחי מינה דהוי כנפגם מדקדשי' נפסלין:
תוס' בד"ה מאי וכו' במעשר שגדל בפני הבית כמו גבי בכור וכו' עכ"ל כצ"ל ונמחק תיבות שפי' בקונט' דהא גמ' מוקי לה הכי בהדיא:

דף סא.

בא"ד דהרבה כרכים לאו מדברי ר"א וכו' עכ"ל עיין להצ"ק ועיין להתוס' שם במס' יבמות ע"ש:

בא"ד אבל אי לא קדשה לא נדחו דיכול לבנות וכו' עכ"ל ק"ל שים מהא דאמרי' ביומא והביאו התוס' לקמן בד"ה קודם דשלמים ששחטן קודם פתיחת ההיכל בחוץ פטור דאינו ראוי לפתח אהל מועד ואמאי לא אמרי' בידו לפתוח דלתות היכל:

גמ' ואבע"א הא והא בקדשי קדשים הא דלא קאמר הא והא בקדשים קלים משום דא"כ מאי קמ"ל דפשיטא דמחנה ישראל איתיה אפי' בשעת נסיעה:

דף סא.

תוס' בד"ה לאחר וכו' ת"ל משום פגימת המזבח וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דאצט' לטעמא דיוצא לפסול אפי' סלקו קלעי החצר ועדיין המזבח במקומו וכן ק' במה שהק' התוס' בד"ה אף על פי וא"ת היכי תיסק אדעתיה וכו' ועיין להצ"ק:

דף סב.

בד"ה שתין וכו' הרי ס"ג והו"ל לשנויי וכו' עכ"ל עיין להגמ' לעיל דנ"ד ע"א דפריך הכי לרב ומשני אימא כנגד אמה יסוד ועל אמה סובב ופשטא דמילתא דמישב הך מילתא גופה אליבא דרב והא וראי קשיא דאכתי המק' דפריך ס"ד הוו לא אתי אליבא דרב דס"ג הוו ולזה כיוונו התוס' לשלול דאין כן כוונת הגמ' אלא דלעולם הך שקלא וטריא לא אתיא אלא אליבא דלוי ונקט לה אליבא דלוי משום תרגום דידן ומאי דקאמר הגמ' אימא וכו' היינו ר"ל דאליבא דרב אמרי' הכי ולא כדקנטי לה המקשה והמתרץ:

דף סג.

גמ' מחטאת מה לחטאת וכו' אע"ג דחטאת גופה ילפא מעולה בהיקש מ"מ כיון דבעיא היא לעיל בפ' אז"מ אי דבר הלמד חוזר ומלמד בב"א לכך הוצרכו לפירכא דמה לחטאת אפי' את"ל חוזר ומלמד בבנין אב:

דף סג.

תוס' בד"ה מה וכו' דלא תימא אל פני המזבח גזירת הכתוב וכו' עכ"ל עיין בתוס' לעיל דנ"ח ע"א בד"ה משוך תי' אחר בקושי' זו בשם ר"ב והוא שייך לכאן:

בד"ה בדרום וכו' א"ל לפני ה' למ"ל וכו' עכ"ל ץ וליכא למי' דאי לאו לפני ה' הו"א אל פני גזה"כ היא כמ"ש בד"ה מה אליבא דת"ק דא"כ גם השתא דכתיב לפני ה' נימא דלא בעי יסוד ולפני ה' היינו באותן ח' אמות שמן הכבש לפתח כיון דלר"א לפני ה' היינו פתח אכל לת"ק לפני ה' היינו מערב ובע"כ בקרן מערבית דרומית לקיומי לפני ה' ואל פני:

דף סד.

בד"ה מפני וכו' ואי כל דמיה טעונים קרן מאי ק"ל עכ"ל מ"ש הח"ן ז"ל בכוונתם אינו מתיישב בלשונם אלא נראה דכוונתם דלר"י דרצפה מהניא אפילו נימא דגם לענין דמים מהניא בעי' מקום הקרן למטה ברצפה ולא כל הרצפה אי איתא דכל הדמים טעונים קרן וא"כ מאי מוכיח מהך מתני' נימא דבנשפך שלא במקום הקרן:

בד"ה דישון וכו' עכ"ל כל דיבור זה לא שייך כאן ולא כתבוהו כאן אלא משום מ"ש בסה"ד כדתנן בתמיד:

דף סה.

גמ' אמר רע"ק וכי תעלה על דעתך וכו' לפי"ז ברישא דברייתא הומ"ל דקבע לו כהן מדכתיב אל המזבח וכי תעלה ע"ד וכו' אלא דניחא ליה למנקט מדכתיב הכהן דדרשא פשוטה טפי:

גמ' ונמצא דמו כולו ק"ל דבחולין דפ"ח דריש ר"י דמו דכתיב גבי כסוי אפי' מקצת דמו ולא מצינו דפליגי כאן גם למ"ש רש"י כר"ה מאחר וכו' ר"י פליג גם אהיקישא דמליקה להקטרה ולא אשכחן מאן דפליג בהא מילתא וע"ש בתוס' בחולין:

תוס' בד"ה דמו וכו' נראה דחטאת לא בעי וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא ילפי' חטאת מעול' ובדבור אחר הקשו כה"ג ותירוצ' לא שייך כאן וי"ל:

דף סה:

גמ' אביי אמר רוב בשר מעכב א"ב ק"ק לרבנן יעשה הבדלה ויעשה רוב בשר וכדאמרינן באוקמתא קמייתא לראב"ש דצ"ל מצוי לא מעכב ויבדיל ולא יעשה מצוי וי"ל דשאני מצוי שהוא אחר הבדלה וכשהוא מבדיל בידו לתקן שלא יעשה מצוי אבל רוב בשר הוא קודם ופעמים שכבר הבדיל ולא עשה רוב בשר ואין בידו לתקן:

שם גמ' אין דתניא כיצד מולקין וכו' וע"כ דברייתי' אתייא כב"ע דהא קתני שנים או רוב ב' והיינו שנים לרבנן ורוב ב' לראב"ש וש"מ שפיר דלכ"ע לכתחילה בעי' רוב בשר:

תוס' בד"ה וראב"ש וכו' מתה עומד ומבדיל ופסול לאביי וכו' עכ"ל ר"ל פסול כה"ג בעולת העוף דל"ל כדי לקיים מצות הבדלה והא דבעי' ב' סימנים ואחר דמתה בסי' א' עומד ומולק ס"ל לאביי דשאני התם דלא הפסיק בנתים וכולה חדא מליקה אבל אחר הזאה דמפסיק בהזאה ודאי דמסתבר דאמרי' אחר שמתה אינו עומד ומולק ודלא כהח"ן:

דף סו.

בד"ה אלא וכו' אבל הא דמסבר' וכו' עכ"ל הקשה הצ"ק בקר' דועצם לא תשברו בו נמי נימא דא"צ לשבו' דמסברא צריך לשבור משום שמא ניקב של מח קמ"ל דאזלינן בתר

רובא ע"ש ועיין להשע"ה בה' ק"פ ונ"ל דאי א"צ לשבור קאמר ושרי לשבור אמאי א"צ לשבור להוציא הקרום ולקיים בו עשה דואכלו את הבשר ועיין בפסחי' דפ"ה ע"א ע"ש:

דף סז.

גמ' ש"מ נחית ר"א וכו' ור"ל דבתר הכי שמע טעמיה דר"י אבל מתחילה ברישא דברייתא עדיין לא שמע וכן במתני' דקאמר ומה חטאת וכו' עדיין לא שמע דהא חטאת אינה נמשכת כדלקמן ודברי התוס' בד"ה לדבר שכ' דלמאי דמסקי' וכו' ניחא ועי"ל. דבריהם מגומגמים קצת דהא במתני' עדיין לא שמע טעמיה דר"י:

דף סז:

פירש"י בד"ה חטאת וכו' ועולתה כבר קרבה וכו' עכ"ל עיין בפסחים בפ' ת"נ דנ"ט ע"א ע"ש:

תוס' בד"ה בתרי וכו' ונראה דמיירי כשחייבין וכו' עכ"ל וה"ה דהו"מ לשנויי דלא מיירי כשחייבין אלא דמשני ליה שפיר אפי' מיירי כשחייבין:

בד"ה חטאת וכו' לא הוה צריך למתני וכו' עכ"ל נ"ל דאי לא תנא חטאת ועולה הוה מצי לפרושי מפורשין דקתני היינו דמפורשין גם שמות הבעלי' דהו"ל בתרי גברי ולהכי תנא חטאת ועולה לגלויי דמפורשין היינו בלא שמות הבעלים דאל"ה מפורשין מיתר ואשמעינן דאפי' בחד גברא לא אמרי' תמשך ועל פי' המפרשים שהביא הח"ן דלא מיירי אלא בב' קינין קשיא מאי פריך הגמ' נימא דמפורשין בשמות הבעלים מיירי דהוי בתרי גברי ויש לישב:

דף סח:

בד"ה ונילף וכו' כיון דאיכא הכשירא מיהא לזר עכ"ל ואפי' לרבנן דס"ל בבהמה בע"מ תרד כיון דליכא הכשירא בבהמה אלא בעוף שאני הכא דליכא עופות בבמה ואי הוו עופות בבמה היו כשירין נמי בזר אבל בע"מ איתיה בבהמה ופסול:

דף סט.

בד"ה ואין וכו' וי"ל דאם עלה לא ירד וכו' עכ"ל ויל"ד דאכתי מליקת קדשים בחוץ נילף ממליקת טריפה לפנים דלר"מ דאתיא ברייתא כוותיה כדפירש"י ס"ל דאין מטמאה וטרפה אם עלתה תרד כדאיתא לקמן דפ"ד ויותר ק' לפירש"י שלפנינו דשחי' חולין בפנים משחיטת חולין טריפה בחוץ יליף וצ"ל דברייתות הללו כרבי יוסי אתיין דס"ל דדוקא שחי' מטהרת טריפתה ולא מליקה ומ"ש רש"י כר"מ היינו כר"מ בשחיטה דוקא:

דף סט:

בד"ה ר"י וכו' תימה אפי' נבילה וכו' עכ"ל הצ"ק תי' דבקדשים אחע"א כדאיתא בפ' דם שחי' ע"ש וליתא דדוקא איסור קדשים הוא דחל על איסור אבל איסור אחר אינו חל על איסור קדשים ע"ש בכריתות:

דף ע.

גמ' ור"י טריפה אחרינא כתיב לפירש"י לעיל דחולין בפנים יליף מחולין בחוץ טריפה צ"ל דמאי דפריך ור"י היינו שחיטת קדשים בפנים מנ"ל דשחיטת חולין בפנים בלא"ה לא נפקא לר"י מדרשא דר"מ דמה טריפה ששוותה דהא שחי' חולין טריפה בחוץ מטמאה לר"י דאין שחיטתה מטהרת טריפתה ס"ל:

תוס' בד"ה וחד וכו' דר"מ לטעמיה וכו' עכ"ל עיין בפ' אמרו לו די"ד ע"א דר"מ לית ליה אחע"א וע"ש בחידושינו:

דף ע:

בד"ה כל וכו' אי מהתם הו"א וכו' עכ"ל ואי מהכא הו"א דוקא בבהמה הוא דגמירי ה' חטאות מיתות ולא בעוף כמו שכ"כ רש"י בנזיר דכ"א ע"א ע"ש קמ"ל התם דגם בעוף גמירי ועיין להשע"ה בפ"ד מה' פיסולי המוקדשין דתלי לה בפלוגתא דתנאי ע"ש ועי"ל דאי ממתני' דהכא הו"א טעמא דל"ב משום את שדרכו לימנות אבל עוף לא קמ"ל מתני' דקינין דאף עוף ל"ב משום ב"ח חשיב ול"ב ועיין בתוס' לקמן דע"ב ע"א בד"ה אלא ע"ש:

דף עב.

בד"ה וליבטלו וכו' ואע"ג ץ דרבנן גופייהו לא חיישי וכו' עכ"ל ר"ל דלרבנן כיון דס"ל דטעמא דבריה משום דהוי כפי' בין גדול בין קטן א"כ גבי גיד נמי הכי אית לן למי' בין גדול בין קטן וא"כ שמעי' דלא בעי' ברייה נשמה אבל לר"ש דלא ס"ל כן דהא אפי' בטבל חשיב ליה בריה ע"כ טעמ' דבריה משום דיליף מנמלה וא"כ מקשי' שפיר הא איכא למי' שאני ברייה נשמה דאפילו לרבנן מסתברא לחלק בהכי אי לאו דגלי גבי גיד וה"נ בההיא דר"א דמייתו מינה ראיה לר"א נמי אית ליה טעמא דבאלו הן עצים ואפילו ברובע ונרבע היה מכשיר אי לאו דגלי קרא במום וש"מ דוקא במום:

בד"ה אלא וכו' כי היכי דלא חשיב ככרות וכו' ק"ק דהו"ל למי' כי היכי דלא חשיב ששה דברים כדאיתא בגמ' שם לעיל מינה ע"ש:

בא"ד ועוד דאמר בפ"ג דבכורות גיזי בכור וכו' עכ"ל תמהני מאי מייתו מהתם הא התם לא הוזכר ר"מ ואיכא לאוקמה כר"י אליבא דרבי יהושע דליטרא קציעות דלקמן דס"ל כל שדרכו לימנות ל"ב אפי' בדרבנן וע"ש בגמ' דמוקי להההיא דגיזי בכור כר"י ע"ש:

בד"ה נתערבו וכו' דלא מייתי לקמן כיון דברייתא וכו' עכ"ל ק"ק הא לר"א דמוקי לה בפ"ק דביצה ס' יום טוב וס' חול ומשום דהוי דשיל"מ ליכא למשמע כלל מהך ברייתא דאסור ס"ס בשאר אסורין וא"כ נימא דגמ' לקמן ס"ל כאוקמת' דר"א ואמאי הוצרכו לומר דאין לחוש כיון דברייתא היא:

דף עג.

בד"ה ר"מ וכו' וי"ל דר"י יסבור דלא מקדש אלא ו' דברים עכ"ל ומ"ש התם והלא עיגול בעיגולין עולה היינו ברייתא אחרת דר"מ הכי ס"ל א"נ משמע ליה דאפי' דפליגי בטעמא דמילתא מ"מ בדינא ודאי ס"ל לר"מ כר"י כיון דאמר הכי משמא דר' יאושע:

בד"ה ר"י וכו' וא"ת לר"י מאי איריא דבר שבמנין וכו' עכ"ל לפי מה שמתבאר מהגמ' בחולין דצ"ז ע"ב עפי"ד התוס' שם דר"י לא אמר מב"מ ל"ב אלא בדאורייתא אבל בדרבנן בטיל ע"ש ל"ק קושיתם הלזו דהכא בתרומת פירות דרבנן ובמ"א כתבתי בזה:

דף עג.

בא"ד ולא מ"ל מטבל ויי"ן וכו' עכ"ל היינו טבל דליתנהו לבעלים בעיר דאין לו מתירין אבל סתם טבל יש לו מתירין וכמ"ש התוס' במס' ע"א אהא דכהיתרו כך איסורו שהביאו לעיל ע"ש:.

בד"ה ונכבשינהו וכו' ולכך קאמר ונכבשינהו וכו' עכ"ל משמע להו דלישנא דונכבשינהו היינו נכבשינהו כולהו שיצאו הכל ממקום קביעותן והוק"ל אמאי צריך דיצאו הכל בהנך דמתירין אותם משום דמרוב' פריש סגי ולכך כ' משום דהא דאמרי' בעלמא כל דפריש מרובא פריש בפי' שלא בפנינו דוקא ולכך הכא דבפנינו הם צריך דנכבשינהו לכולהו שיצאו ממקום קביעותן ואז אמרי' כל דפריש מרוב' פריש אפי' פי' לפנינו ודלא כהח"ן:

דף עד.

בד"ה ונפלה וכו' אפי' שוגג קנסי' אטו מזיד וכו' עכ"ל ור"א דאמר אם קרב ראשו של אחד יקרבו כל הראשים בשוגג מיירי וס"ל דלא קנסו שוגג אטו מזיד והתוס' שכתבו דקנסו שוגג אטו מזיד לדינא קאמרי דס"ל דהלכה כמ"ד קנסו שוגג אטו מזיד דפלוגתא דתנאי היא בפ' הנזקין דנ"ד ע"ש:

דף עד:

גמ' ואבע"א ס"ל כר"א וכו' לחד פי' דפירש"י כר"א דאמר לא התיר ר"א אלא ב' ב' צ"ל דמיירי קודם שנתערב אחד מן הג' למ"א דאחר שנתערב לא נשארו בראשונים אלא ג' ונחית לאשמעי' דינא דה"נ קודם שנתערב אחד מהם במ"א וניחא השתא דאפי' לפירש"י

לעיל דה"ג הראשונים מותרין בב"א ניחא שפיר דה"ד אחר שנתערב במ"א אבל קודם שנתערב מודה רש"י ודבריו כאן קודם שנתערב ועיין להח"ן:

גמ' כגון דאיעדב נקובת הקוץ וכו' כתב הצ"ק הא דלא מוקי לה דאיערב בדרוסה ואינו ניכר מקום הדריסה מבחוץ ובעי בדיקה מבפנים וכמו נפולה משום דמשמע ליה לר"י דמדקתני מתני' הטריפ' משמע טריפ' ודאית דלית לה בדיקה כלל ע"ש וליתא דהא דרוסת הזאב נמי יש לה בדיקה לאחר שחיטה אם האדימה כנגד בני מעיים וכמ"ש התוס' בר"פ בד"ה ובטריפה:

שם גמ' וליבדקה קסבר עמדה וכו' ק"ק מאי פריך נימא דבבדקה ולא הלכה מיירי ומ"מ אינה נכרת דמיירי שכל התערובת אינם הולכין ולא ראינו שנפלה אלא זה שנתערבה וצ"ל דכשאנו רואין בהמה הולכת מספקי' לה בנפולה אע"פי שלא ראינו משום דאיכא ריעותא וא"כ כולן בס' נפולה אי מיירי בשאין הולכין:

תוס' בד"ה והא וכו' וא"ת לוקמה בערל וטמא וכו' עכ"ל ר"ל דהכא כיון דלא אפשר הוי כערל וטמא אבל אין ר"ל דלוקמה בערל וטמא דא"כ תי' שכ' דמשום תקנה דרעיה לא יתכן וכ"כ הצ"ק והא דלא מוקי לה הגמ' בערל וטמא משום דדחיקא מילתא לאוקומי. בערל וטמא וכמ"ש לקמן אהא דהשולח קרבנותיו כהן מניף וכו' מיהו לפמ"ש הצ"ק שם בשם מהרש"א דהטעם דדחיקא לאוקומי בערל וטמא דא"כ אמאי נקט ממדינת הים ע"ש ק' כאן בשמעתין לאוקמה בערל וטמא:

דף עה.

בא"ד מיהו תימה מ"ש מהא דתנן בכריתות וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' בפסחים שם בההיא דה' שנתערבו וכו' דמשים דרובן יעשו שלא כהוגן ניחא קושיא זו דבההיא דכריתות ונזיר ליבא רובא עושין שלא כהוגן:

בא"ד משום דכתיב שלמים וכו' איכא לאוקמה בעוף וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דהא מקר' דשלמים נ"ל ועוף אינו בא שלמים כדאי' בת"כ ופ' הר"מ בריש ה' מעה"ק ע"ש:

בא"ד מהא דדרשי' בת"כ מזובו וכו' עכ"ל היינו ק דמביא קרבנות זיבה אפילו דעדיין מנוגע ותימה דהא קרבנות זיבה תורין ובני יונה ועופות ליתנהו בסמיכה וע"ש בחידושי' בת"כ:

דף עה:

פירש"י בד"ה אינו נפדה לצאת מתורת בכורה לחולין וכו' עכ"ל נר' דאע"ג דמסקי' דאינו נפדה היינו לצאת לחולין אבל המעות נתפסו בקדושה כמו תמורה ובהכי ניחא מאי דנקט רש"י בתמורה דכ"א ע"א בריש' דמתני' נפדו ע"ש:

תוס' בד"ה בכור וכו' אי לגיזה ועבודה אפילו יש לה פדיון וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא ניחא להו לתרוצי כמ"ש בסמוך בד"ה הפדו וכו':

דף עו.

גמ' איתיביה רש"א למחרת וכו' ק"ק הא כבר מוכח מבריית' דאין לוקחין תרומה בכסף מע"ב דר"ש מתיר וש"מ דר"ש אפי' לכתחילה קאמר ומה הוצרך עוד לאותובי מהך ומאי אהני ליה מאי דמשני תיקוני גברא שאני ויש לישב:

דף עו:

תוס' בד"ה וסמיכה וכו' ואע"ג דשלמי' בעו סמיכה גמורה משום דתקוני גברא וכו' עכ"ל דמשום תקוני גברא סני באקפויי ירא כיון דסמיכה ל"מ אבל התוס' לעיל דל"ג כ' דעביד סמיכה דאוריית' כשלמי' ע"ש ומלבד דבריהם סתראי למ"ש כאן ק' כיון דספיקא הוא היכי שרי למעבד עבודה בקדשים דמשום תקוני גברא לא שרי למעבד אסורא דאורייתא כמ"ש התוס' לקמן בד"ה תיקוני ונר' דבריהם דלעיל אזלי למ"ד אפילו סמיכה דאורייתא באקפויי ידא דפלוגתא היא כמ"ש התוס' בפסחים דפ"ט ע"א ע"ש וכוונתם דעביד סמיכ' מדאוריית' ולא מדרבנן ונ"מ לספיקו ולעולם באקפויי ידא אבל דבריה' כאן למ"ד ס"ד בכל כחו דלא עביד אלא באקפויי ידא כאשם:

בד"ה ונאכל וכו' א"י להתנות משום דבעי' לחם וכו' עכ"ל י"מ הא איתא בתקנתא דיאמר הרי עלי תודה ויביא קרבן אחר לתודה ויתנה על זה דספיקא דאשם דאם אינו אשב יהיה אחריות לתודה דקרבן דאחריות אינו טעון לחם וכה"ג אמרי' שם בפ' התודה ע"ש ול"ק דכה"ג דיש לו הפסד להביא קרבן אחר לאו תקנתא היא ודוקא התם דכבר אמר הרי עלי הוא דאמרי' הכי:

בד"ה ואי וכו' ודחק בקונט' לפ' כך משום לישנא דכל שממנו לאישים עכ"ל ר"ל דמה שדחק לפ' כך ולא פי' כמו שפי' הם אח"ז משום לישנא דכל שממנו לאישים ומתנות דמצורע לאו אישים אקרו ועיין להח"ן:

דף עז.

בד"ה מאן וכו' דאיכא לספוקי באשם ל"ל תקנתא וכו' עכ"ל היינו ממאי דפריך שם ודילמא אשם ולא משני דמייתי נמי אשם דאע"ג דקתני זכרים עולות ל"ד וה"ה אשם וכדמשני התם אתוד' דמייתי נמי תודה ועיין להצ"ק:

גמ' בע"מ נמי לא חזו וכו' דבע"מ מאיסי ודמו לרובע וכדמסיק בשמעתין והוי כמו שפיר קאמרי רבנן לר"א רל"ד לבשר חטאת ועיין להצ"ק:

דף עז:

תוס' בד"ה אודי וכו' אע"ג דר"א גופיה וכו' עכ"ל ר"ל דמק' לרבנן דע"כ אית להו רואין דהא מכשרי בבשר חטאת וע"כ משום רואין הוא ולהכי מק' להו בבע"מ נמי נימא רואין אבל ד"א גופיה ל"ל רואין וטעמא דבשר חטאת לר"א משום דיליף מבע"מ דכתיב בם אבל רבנן לא דרשי דרשא דבם ומ"ש התוס' כדפי' בר"פ וכו' היינו מ"ש בדע"ב בד"ה וליבטלו ועמ"ש שם בכוונתם אבל אכתי קשה ר"א דמתניי דנקט טעמא דרואין אמאן תרמייה הא לר"א ל"ל רואין מדמצריך קרא ובמתני' ליכא למי' לדבריהם דרבנן דמאי מק' להו נימא דגם רבנן ל"ל רואין דהא לרבנן דמתני' פסלי אפי' בבשר חטאת וצ"ל דר"א דמתני' לא דריש בם וטעמיה משום רואין ולפי"ז ע"כ לתנא דמתני' אליבא דר"א מכשיר אפילו ברובע ונרבע דאל"ה קשיא קושית הגמ' מ"ש בע"מ מרובע וע"כ מדרשא דבם וא"כ קשה רואין אמאן תרמייה אלא ע"כ דר"א דמתני' לא דריש בם ומ"ש התוס' בדבור הקודם דר"א ורבנן דרשי בם היינו ר"א דברייתא ורבנן דמתני וצ"ע:

דף עח.

בד"ה הפיגול וכו' דאפילו היתר ל"מ לאיסור כ"ש איסור וכו' עכ"ל ההיא דאמרי' בפ' אלו עוברין ובנזיר גבי איסורי נזיר שמצטרפי' זע"ז השתא היתר מצטרף לאיסור איסור ואיסור מבעיא שאני דכולהו איסור אחד הם דנזיר אבל ב' איסורים מוחלקים גריעי מפיתר ואיסור אבל ק"ל הא גבי קדשים לכ"ע היתר מצט' לאיסור כדאי' בפ' א"ע ובנזיר גבי חטאת פסולה ע"ש:

בד"ה יש כאן ב' המבטלין וכו' עכ"ל דוקא בבית הבליעה הוא דאמרי בפ' אמרו לו אין בית הבליעה מחזיק יותר מב' זיתים אבל פיו בשעת לעיסה מחזיק יותר ועיין להח"ן:

בא"ד וזית נותר יחד בחתיכה וכו' עכ"ל לאו חתיכה אחת ממש קאמר דא"כ מאי וכללן דקאמר ר"ל וכמ"ש הח"ן אך מה שהוכיח מדס"ד הגמ' דבשני מינין קמיירי אינו מוכרח די"ל דהתוס' ס"ל דאפי' בס"ד דגמ' במין אחד מיירי אלא דס"ל דנשער מין במינו כמין בשא"מ כדפריך בתר הכי והמתרץ סבר דהאי ונשער דקאמר מסברא קאמר לה ומשני ליה דאינו מוכרחת סברא זו והשיב לו דהאי ונשער מתני' היא:

דף עט.

בד"ה אמור וכו' כי היכי דמצרכי ס' בין במינו וכו' עכ"ל והיינו בלח אבל ביבש במינו בטל ברובא ועיין במהרש"א שם:

דף עט:

פירש"י בד"ה התחתונים וכו' ומפני שמצוה להקדים וכו' עכ"ל לא הוה צריך לזה דבלא"ה י"ל דאי מקדים למטה צ"ל רואין את העליונים למטה כאלו הם מים דשפיכת שירים לא הוו קודם זריקה למעלה וכי חוזר ונותן למעלה רואין התחתונים מים ואמרי תרי רואין משא"כ כי מקדים למעלה דלא הוי אלא חד רואין אלא דרש"י סובר דכך לי תרי רואין כמו חד רואין:

דף פ.

תוס' בד"ה בשלמא וכו' וה"נ הומ"ל אין בילה וכו' עכ"ל ק' דא"כ אמאי רבנן פסלי לגמרי דאין להם תקנה הא איתיה בתקנתא דיזה הזאות הרבה עד יותר משיעור המים שנפלו בצלוחית ויש לישב:

בד"ה ר"א וכו' וק' דילמא כל דהו דליכא אלא שיעור הזאה וכו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דב"ש דקתני היינו ר"ל דליכא יותר משיעור הזאה דהיינו אחת באחת ועיין להח"ן:

דף פ:

בד"ה בל תוסיף וכו' וא"ת איזה ב"ת וכו' עכ"ל ר"ל דמקשי' ע"ד ה"ר ברוך מאי מק' הא הוי שירים וליכא ב"ת והא דלא ק"ל בגמ' גופה לעיל מזה דלמ"ד יש בילה ניחא ליה מתני' והיכי הוה ניחא ליה מאי דקתני ב"ת הא הו"ל שירים וליכא ב"ת י"ל כיון דיש בילה איכא בכל הד' מתנות דם בכור ולא הוי שירים דמרובים על העיקר הם דהעיקר מתנה א' והשירים ג' מתנות וא"כ מוכחא מילתא דלאו שירים הם אבל למ"ד אין בילה דליכא אלא כ"ש דאין מתחלק אלא לב' שפיר הוי המתנה הב' שירים ומק' שפיר אמאי הוי כ"ת ומייתו ראיה שהרי בעולה גופה אי עביד תו ב' מתנו' שהן ד' חוץ מן הראשונות ליכא ב"ת דעולה וה"נ דכוות' בבכור ותי' דבעול' דאיכא ב' צדדין מוכחא מילת' דשירים נינהו משא"כ בבכור ודלא כהח"ן:

דף פא.

בד"ה תנאי וכו' א"צ לשלם תחתיהן כגון בכור ומעשר וכו' עכ"ל קשה הא פסח נמי בכלל הניתנין במתנה אחת וצריך לשלם תחתיו ודומיא דהכי הקשו בתר הכי עולת נדבה מאי איכא למימר:

דף פא:

גמ' מאי לאו סוף עולה ובכור וכו' ק"ק לפי' הס"ד קרא לא אתי אלא לאשמועינן דמקום עולה מקום שיריים וכו' וא"כ תרי קראי דדם דם למ"ל בחד סגי דמקרא קמא דאתי לעולה ועולה שמעי' מקום עולה מקום שירים ובכה"ג מ"ל חד מינא מ"ל תרי מיני וי"ל

דגם לס"ד קראי לא אתו אלא לאשמועי' דאין מבטלין זא"ז ובכה"ג דנתערבו בשירים לא נפקא מדם הפר ודם השעיר דשיריים לאו עולין נינהו ומסיק לא תחילת עולה ובכור פריך הא עולין נינהו ונפקי מולקח:

תוס' בד"ה מנין וכו' אצט' קרא לתודה ועולה ואשם וכו' עכ"ל לפירש"י קרא בתר' לא אתי אלא לבכור אבל התוספות מפרשי דכולהו אתו מקרא בתרא:

בא"ד דילמא ה"מ פר ושעיר וכו' עכ"ל משמע להו דמאי דאמרי' להנך תנאי דם דם לא משמע להו היינו דלא דרשי אפי' דם קמא דאי דם בתרא הוא דלא דרשי לא מק' מידי:

דף פב.

בד"ה אין וכו' תקש' ליה הקשילית דאין לי אלא חטאת ציבור וכו' עכ"ל י"ל בזה דטפי סברא לפסול ביחיד מבציבור ולכך הגמ' שפיר קאמר אין לי אלא חטאת יחיד אבל לריה"ג דקרא דהן לא הובא בציבור כ"ש דפסלי ביחיד ול"ק אלא מחטאת יחיד נקבה ומלשונם שכ' חטאת יחיד ונקבה מנין משמע דגם אחטאת יחיד זכר קא ק"ל:

דף פג.

בד"ה למעוטי וכו' מבע"ל לאשכוחי וכו' ולר"ש משכחת לה וכו' עכ"ל עיין פירש"י במתניתין דמתבאר מדבריו דלר"י ראוי למעוטי דם ונסכים ואצ"ל למעוטי קמצים אלא לר"ג ואם כן ניחא שפיר שהרי ר"ש כרבי יהושע ס"ל:

דף פד.

בד"ה וחוץ וכו' אבל חוץ לזמנו לא ירד משום דמרצה וכו' עכ"ל והא דלא מקיש חוץ למקומו לחוץ לזמנו כדלקמן עיין להתוס' שם בפ' התודה:

בא"ד וצ"ע אי מצי למי' וכו' עכ"ל לפי הסברא שכתבו בתי' זה גם לר"ש תרד וצריך ליישב דפ' התודה שהביאו דמוכח מינה דלר"ש לא ירדו:

בד"ה הניתנין וכו' כדמשמע בריש מעילה שאפילו שחט בצפון וכו' עכ"ל עמ"ש בחידושי' שם בריש מעילה:

דף פה.

בד"ה לא וכו' ל"ל קרא ת"ל דלא תהא פחותה וכו' עכ"ל לשונם אינו מדוקדק דהו"ל להקשות טפי דקרא רבי מלעשות דכל דאם עלה לא ירד חייב בחוץ ולר"י אפי' הנך דאם עלו ירדו חייב משום לא תהא פחותה ע"כ נר' דלשונם אינו מדוקדק:

בא"ד וכ"ת דההיא כר"ש דל"ל ה"ט וכו' עכ"ל ק"ק כיון דר"י אית ליה האי טעמא לר"ש נמי אית ליה דהיכן מצינו דפליגי בהכי אלא דלר"ש לא נ"מ מידי בהאי טעמא וא"כ אכתי קשה למ"ל קרא דלעשות ת"ל מה"ט דלא תהא פחותה וי"ל דלר"ש אפילו דאיכא

סברא מילתא דאתיא בסברא טרח וכ"ל קרא היכא דאין הסברא פשוטה כ"כ כמ"ש התוס' בפ"ג דשבועות אבל לר"י ק"ל שפיר דמקרא דלעשות לא נ"ל אלא הנך דאם עלו לא ירדו והא לר"י אפי' הנך ראם עלו ירדו חייב בחוץ דזהו עיקר קושיתם כמו שכתבתי בדבור הקודם ומ"ש התוס' לר"ש דל"ל ה"ט היינו ר"ל דלא נ"מ מידי בהאי טעמא טפי ממאי דנ"ל מקרא דלעשות:

דף פה:

פירש"י בד"ה הואיל וכו' משום הקריבהו נא וכו' עכ"ל התוס' לעיל הקשו אפירש"י דמחוסר אבר נ"ל בפ"ק דקידושין ממן העוף והצ"ק כ' דרש"י כאן קאי. בדברי רע"ק דדריש משחתם בהם כל שהמום פוסל דבר ערוה פוסל וא"כ עוף שאין המום פוסל מנ"ל נרבע וצ"ל דדריש ממן העוף וא"כ מחוסר אבר מהקריבהו נא לפחתך ע"ש ולפמ"ש התוס' בפ"ק דע"א דף ה' סע"ב בתי' בתרא דמאי דאצט' מן העוף כדי שיהא נאמרה ונשנית א"כ לרע"ק מדאורייתא היא ולאו משום הקריבהו נא אלא נ"ל מקרא דב"נ דהו"ל נאמרה ולא נשנית ולישראל נאמרה ולא לב"נ ולפ"ד הצ"ק צ"ל דרש"י ס"ל כתי' קמא שכ' התוס' שם ע"ש:

דף פו.

תוס' בד"ה מה וכו' ושמא הו"מ ליה לדרש' אחריתי עכ"ל ואע"ג דבשמעתין אמרי' מופנה דלו יהיה דעולה יתירא כדפירש"י היינו אחר דנתקבלה הג"ש ע"כ דלא דרשי' דרשא אחריתי דנימא דאתא לג"ש אבל אי לאו ג"ש הו"מ לדרשא אחריתי:

בד"ה ופליגא וכו' וא"ת לרבנן וכו' אמאי אין מועלין וכו' עכ"ל הכי משמע להו דאפילו לרבנן אין מועלין דאי איכא למילף הכי דלרבנן אה"נ דמועלין להגי' דגרסי' פירשו אפי' וכו' אמר רבה וכו' א"כ מאי פריך הגמ' מברייתא דעצמות הקושי' לרבא נוקמה כרבנן ועיין להח"ן:

דף פו:

בד"ה אלא וכו' וכל הלילה כשר להרמה וכו' עכ"ל כ"כ התוס' ביומא וגם שם כ' ליישב הגי' דגרסי' והיכי מאחרינן דהיינו משום דזריזין מקדימין ע"ש וק' דא"כ מאי משני ר"י כיון דכל הלילה כשר להרמה היכי מאחרי' וי"ל דדוקא כי נפסק זמנה הוא דאמרי' זריזין מקדימין בהגיע זמנה אבל כי כל הלילה כשר ולא נפסק ומנה לא אמרי' זריזין מקדימין:

דף פז.

גמ' א"ל בשמנים זכו' והשתא אפי' בלא פירשו קודם חצי' פליגי

ולאו בפירשו קודם חצות כדהוה ס"ל מעיקרא והוי כמו אלא אי איתמר הכי איתמר:

דף פז:

תוס' בד"ה אויר וכו' ומיהו אין נראה לר"ח שהרי יש אויר וכו' עכ"ל ס"ל לר"ח דהא דאמר ר"פ לעיל קרקע מפסיקו קרקע ממש קאמר ודלא כמ"ש התוס' לעיל שם בד"ה אויר ולפי"ז קשיא לר"פ קושי' הגמ' שם אהא דתנן הכבש והמזבח ס"כ ס"ד הוו ואפי' למ"ד אין שם יסוד ס"ג הוי וכמ"ש התוספות שם וי"ל דס"ל כמ"ד דסובב אין ראוי להקטרה ולא חשיב במתני' אלא מקום הקטרה מיהו ק' דא"כ ס"א הוא דהוו דבצרי ליה אמה סובב דמצד אחר:

דף פח.

בד"ה מידות וכו' דלהכי קרי ליבש מידה וכו' עכ"ל יש מי שתי' דלהכי לא קרי ליבש כלי משום דאפי' ניקב בכונס משקה דלא מקרי כלי גבי נטילת ידים אפ"ה כשר כיון דראוי ליבש ולכך קרי ליה מידות דלא מיקרו כלי כיון דניקב בכ"מ:

דף פח:

גמ' ציץ מכפר על עזות פנים מק' מדאמרי' בפ"ק דשבועות ד"ט ע"ב דעון הקדשים דכתיב גבי ציץ ממעט דאינו מכפר על עון העדה והכא אמרינן דמכפר ול"ק דהתם ממעט מעון הקדשים עון העדה דבר שהוא עון מצד עצמו אבל עזות פנים אינו עון מצד עצמו דלא מצינו לו אזהרה בתורה אלא שהוא ממדות רעות וגורם לעון ולא עון מצד עצמו:

ע"ש גמ' הא בצנעא הא בפרהסיא לפי' רש"י דהקטורת מכפר על בצנעא ק"ק דקרא דמייתי דויכפר על העם בפרהסיא הוה דכתיב אתם. המתם וכו' וי"ל:

תוס' בד"ה מכפרים וכו' ומכתונת דמכפר על ש"ד לא פריך וכו' עכ"ל ומג"ע אג"ע י"ל דוקא בגורם דאשר ישכבון וכמ"ש התוס' שם אבל בש"ד לא ניחא להו כמ"ש התוס' שם דהיינו המלבין פני חבירו דלא הוי ש"ד ממש אבל אשר ישכבון גורם ע"י לג"ע ובכה"ג הוא דנגעים מכפרי' אבל בגדי כהונה מכפרים על ג"ע ממש וכמ"ש התוס' כאן דאין בו דין ד"מ ועיין לה' צ"ק:

דף פט.

בד"ה שנאמר וכו' דמוספים קבוע להם זמן וכו' עכ"ל ר"ל כיון דקבוע להם זמן הו"א דעדיפי מתמיד דהוו תדיר ומקודש וע"ש בחידושי' בפסחים דנ"ט ע"ב עיין שם:

בא"ד הא בפ' התכלת מייתי וכו' עכ"ל הא דלא הוק"ל אמאי לא מייתי התם ממתני' דהכא משום די"ל דלשון הברייתא דשלא יהא דבר וכו' משמע עיכובא טפי כמ"ש בסמוך:

בד"ה אשם וכו' אע"ג דאיכא נמי חטאת נזיר וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא מוכחי משמעתין גופה דחטאת הלוים אע"ג דלאו לכפרה אמרי' דמרצה וכמ"ש התוס' לקמן ויש ליישב:

דף פט:

גמ' מה ת"ל ופר ב' וכו' ק"ל דבפרקא קמא דהוריות דף ה' דריש ר"ש האי קרא ופר ב' שני לעולה מה עולה אינה נאכלת אף חטאת הלוים אינה נאכלת וא"כ מנ"ל לר"ש האי דרשא דאימורי עולה קודמין לאימורי חטאת:

גמ' אלא מהא ליכא למשמע מינה יל"ד אמאי לא אמרי' נעשה דיוקא דרישא כסיפא ומיפשטא בעין ולפמ"ש ה' פמ"א סי' דלענין ליפשוט הבעיא לא אמרי' נעשה די"ל התנא גופיה מספק"ל ניחא אך התוס' הקשו כה"ג בכ"מ ועיין בפ' אלו מציאות דף ל' ע"א ויש ליישב:

דף צ.

גמ' אר"פ בדהדר עיילינהו וכו' ה"ה דהומ"ל דפליגי בהדר עיילנהו ולכ"ע מיפסלי כרבינא ופלוגתייהו באי זריקה מועלת ליוצא או לא אלא דר"פ ס"ל דבהדר עיילינהו כשרין ופליג אדרבינא ולאו דרך דחייה קאמר וכדפריך בתר הכי דר"פ אדר"פ דאי בדרך דחיה קאמר לא פריך מידי אכל רבינ' מוקי פלוגתייהו בדהד' עיילינהו וכדכתי':

שם גמ' וכאן עולה קודמ' ק"ק כיון דס"ד דביולד' עולה קודמת משום דקדמת במקדאה וקרא בדוקא כתיב מאי פריך נימא שאני יולדת דגלי קרא וכדמשני לקמן גבי שעירי ע"א והא דאמרינן זה בנה אב היינו בשאר קרבנות אם היו לפני הכהן של ב' בני אדם חטאת העוף קודמת לעולת בהמה ויש ליישב:

תוס' בד"ה חטאת וכו' אפי' בעולה הבאה לשם חטאת וכו' עכ"ל פי' אפי' בחטאת נזיר וחטאת לויים דעולות נינהו אלא שנקראים חטאת כדאמרי' לעיל ואי מרישא הו"א דוקא בחטאת דבאה לכפר כדקתני מפני שהוא מרצה וכדי שלא תאמר דשמא קושטא הוא דבהנך חטאות דלא מכפרי לא קדמי לזה כ' שהרי אפי' בהקדשה דלאו בר ריצוי הוא דאין רצוי אלא בשעת זריקה ואפי"ה קדמה א"נ דמייתו ראיה דהא הוצרך למתני וכן בהקדשה כי היכי דלא נטעה דבהקדיש דלאו שעת רצוי אין קפידא ה"נ הוצרך לאשמועי' בהנך חטאות דלא מכפר דאפ"ה קדמה חטאת:.

בד"ה חטאת העוף וכו' ועו"ק הא דקאמר לכל החטאות עכ"ל ק"ק נימא הדקתני לכל החטאות היינו אפי' חטאת יולדת דהקדים הכתוב עולה לחטאת למקראה דוקא הוא דאקדמה ולעולם מיירי בחטאת העוף ועולת בהמה:

דף צ:

בד"ה מאי וכו' דילמא לא מיירי בדם וכו' עכ"ל י"ל בזה דאי באימורין קאמר מאי אירייא כבשים דמשמע משום דחשיבי אפי' שעיר ושעיר עולה קודמת:

בד"ה תיקדום וכו' חימה תיקדום חטאת העוף וכו' עכ"ל לעיל במאי דקאמר חטאת העוף קודמת לעולת בהמה הי"ל להק' קושיא זו דנילף מק"ו:

בד"ה שלמים וכו' דנאכלין ליום ולילה עכ"ל נר' דגם התוס' מפ' דמתני' בכל גוונא מיירי בין לענין אכילה בין לענין הקרבה וטעמא דהקרבה כפירש"י שלפנינו והם נחתי לפרושי טעמא דאכילה ובהכי ל"ק מ"ש הח"ן בגמ' בסמוך ע"ד התוס' הללו:

דף צא.

בד"ה דשחטינן וכו' כעין של של אמש וכו' עכ"ל ק"ק א"כ מאי פשיט מעיקרא ממתני' ודייק הא של יום דומיא דאמש חטאת קודמת אימא דכעין של אמש קאמ' וי"ל דהתוס' לא כ"כ אלא הכא דבשחוטין תרוייהו אתי של אמש בדוקא אלא דנכלל בלשון המשנה גם האי גוונא דשחט שלמים לבד דכעין של אמש אבל במאי דפשיט דס"ד דליכא למי' דשלמים קדמי אלא בכה"ג דשחט שלמים לבד אי איתא דאפי' של יום כן הוא הדין לא הו"ל למתני של אמש דאתי למיטעי דבדוקא קאמר:

דף צא:

גמ' מ"ט אמר קרא ויין תקריב וכו' ק"ק

אמאי אצט' אזרח למתנדבין יין כדדרשי' במנחות הביאו רש"י לעיל הא מדכתי' אשה ריח שמעי' דלא מ"ל אלא בנדבה וי"ל דאי לאו אזרח הוה דרשי' לנחת רוח ועקרי' ליה ממשמעותיה כדבסמוך:

גמ' והא קמכבי וכו' הרא"ש בפ' ח' שרצים הוכיח מכאן דפר' דלא ניחא אסור בשאר איסורין והוא תימה דהא מסקי' הא ר"י הא ר"ש וכבר דשו בו רבים ונ"ל דהרא"ש מפ' הא ר"ש הא ר"י היינו פלוגתא המלאכ' שאצ"ל וס"ל דלר"ש פטור אפי' בשאר איסורין ופריך שפיר דשמואל אדשמואל וניחא קושי' התוס' בד"ה אבל ומשני הגמ' דלא ס"ל כר"י דחייב במלאכה שאצ"ל אלא במתכוין אבל באין מתכוין ומלאכה שאצ"ל ס"ל כר"ש ולא ס"ל כר"י אלא כי ליכא אלא מלאכה שאצ"ל וליכא אין מתכוין עמה ומדפריך והא קמכבי ולא מייתי ההיא מימרא דגחלת של עץ מוכח דפריך לכ"ע משום דהוי פ"ר ומינה הוכיח הרא"ש דאף דלא ניחא ליה אסור בשאר אסורין דלא כבעל הערוך:

דף צב.

תוס' בד"ה שלנה וכו' שנטמ' וזרקו וכו' עכ"ל אפי' למ"ד שזרקו בשוגג ולכתחילה לא יזרוק היינו מדרבנן אבל מדאורייתא זורק לכתחילה וזהו שדקדקו בדבריהם וכ' הא מדאורייתא זורקו:

בד"ה יכול וכו' מאחר דאשכחן דטעונין מריקה ושטיפה וכו' עכ"ל ק"ל למ"ש היקישא למתקדש בבלוע הא כיון דגלי קרא דטעונין מריקה ושטיפה משום בלוע שבכלי שלא יתן טעם במתבשל אח"כ ש"מ דבלוע אסור בחתיכות ומכח קושיא הלזו נראה להוכיח דבלוע דכלי הוי טפי מחתיכה דבלוע דכלי הוי כפקדון בתוכו וכמ"ש הפ"ת בסי' ק"ב גבי בלוע שבכלי דלא הוי דשיל"מ משום דצריך הוצאה בהגעלה ולא סגי לן בטעמא דבלוע לא אמרי' דשיל"מ ל"ב משום דבלוע דכלי לא מקרי בלוע אלא ממשות האיסור ע"ש מיהו י"ל דהא דהצריך הכתוב מריקה ושטיפה היינו לבער איסור נותר מן העולם ולא היינו טעמא משום נ"ט במתבשל וכמ"ש התוס' דצ"ו:

בא"ד קושי' אחריתי דר"י וכו' עכ"ל הקשה הצ"ק האי אי לאו אותה הו"א דקדשי קדשים דוקא ומפקא מהיקישא ומוקמי' היקישא לשאר דרשות דהתם אבל בלוע ומריקה ושטיפה ממעטי' מקדשי קדשים ע"ש נראה מדבריו דלר"ש דס"ל קדשי קדשים דוקא לענין מריקה ושטיפה ה"ה דממעטי' נמי בלוע מקדשי קדשים ול"ל לר"ש הך דרשא דבלוע דכיון דממעטינן מו"ש ממעטי' נמי בלוע וכמו לר"י אי לאו אותה ולפ"ז ל"ק מ"ש הח"ן בעיקר תירוצם לר"ש מאי איכא למי' דכיון דממעט מו"ש נימא איפכא ע"ש ועפי"ה לק"מ דלר"ש ל"ל כלל הך דרשא דבעוע הן אמת דדברי הצ"ק אינם מוכרחים שהרי מריקה ושטיפ' הם חוץ מהגעלה שעושין כדלקמן וא"כ אפי' דמיטעי קרא לשאר קדשים ממו"ש דהיא מילתא יתירתא אינו מוכרח שנמעט בלוע דאיכא טעמא דאיסורא ומ"מ מקום י"ל דאה"נ דר"ש ל"ל הך היקישא דבלוע ולעיקר קושי' הצ"ק י"ל דא"כ לא ליכתוב לא אותה ולא קדש קדשים ומה שתי' הח"ן לקושיתו לא נהירא דאכתי י"ל דאצט' מיעוטא דזאת כי היכי דלא נילף גם ד"ז מהיקישא דאין היקש למחצה:

דף צג.

גמ' רע"ק מטמא וכו' אע"ג דר"א ס"ל דמי חטאת שנטמאו מטהרין ובשי' רע"ק אמרה ומ"מ ה"ד בדיעבד אבל לכתחי' אין להזות מי חטאת שנטמאו אפילו לר"א ולכך רע"ק מטמא דנ"מ דאין להוות מהם לכתחילה וא"צ למ"ש הח"ן:

תוס' בד"ה ניתז וכו' שאני הכא משום דבב"א עכ"ל קשה דא"כ תיפשוט בעיא דרמי בר חמא דלעיל ועוד קשה לעיל דמוקי במדביק כלי בצואר אכתי קשה אמאי אצטריך זאת

כיון דפסול אפי' בב"א אינו טעון כיבוס ואין לומר דד"ז דאפי' בב"א אינו טעון כיבוס מזאת הוא דנ"ל דהא בבריית' דבסמוך מפיק ניתז מן הצואר מדכתיב אשר יזה ונ"ל דלא כ"כ התוס' אלא לפי הצד דבב"א פסול אבל להצד דבב"א כשר מתני' קמ"ל דאויר כלי ככלי ונפסל קודם שהגיע לבגד וכדאמרי' לעיל אויר כלי ככלי ולעיל דמוקי במדביק כלי בצואר בהמה היינו דאה"ן נאמר דבב"א כשר וזיל הכא קמדחי לה ולא תיפשוט חד מהנך בעי:

דף צג:

בד"ה מ"ט וכו' הא שמעי' לה מניתז על הצואר עכ"ל ה"ה דהומ"ל הא שמעי' לה מרישא דדם פסול אינו טעון כיבוס אלא דניחא להו להקשות במכ"ש דאפי' בב"א איני טעון כיבוס וכמ"ש בדיבור הקודם:

דף צד.

בד"ה מנין וכו' צ"ל כשיחדו לישיבה וכו' עכ"ל והיינו שחישב עליו לישיבה והא דאסרי' בפ' כ"כ ובפ"ק דביצה טלטול אע"ג דמקבל טומאה ע"י מחשבה צ"ל דלא שכיח שיחדו לישיבה וכמ"ש קודם לזה:

דף צד:

מתני' נטמא חוץ לקלעים קורעו וכו' ק"ל מ"ש דתני נטמא חוץ אפילו נטמא בפנים דינו כך כדי שלא לשהות הטומאה בין. להכניס טומאה כמו שמתבאר מהגמ' סוף עירובין ועיין שם בתוספות:

תוס' בד"ה ל"ש וכו' אבל קשה מהך דשמעתין וכו' עכ"ל לפמ"ש הר"מ בפ"ג מה ביאת מקדש דכלי שהוא ולד הטומאה לא מיתסר מדאוריי' להכניסו למקדש ע"ש ל"ק כלל מהך דשמעתין

דף צה.

בא"ד דליכא אלא חדא טומא' או מגע זב עכ"ל הא דלא כ' כגון שדרס הזב והוא נעול דליכא מגע אלא מדרס משום כיון דסופו לבא לידי מגע כשיקרענו דא"א דלא נגע קצתו בקצתו הוי כמי שיש עליו ב' טומאות

בא"ד שאם מיחדו לזתים היה מקבל טומאה וכו עכ"ל ולכך מקרי בגד לענין כיבוס ואפילו לר"א דס"ל לעיל דבעי' דבר המקבל טומאה עכשיו בלא מחשבה ה"ד בשעת נפילת הדם על הבגד אבל בשעת כיבוס מודה דהוי בגד אפי' אין מקבל טומאה אלא ע"י מחשבה:

בא"ד ואי הו"א דשיעור זתים דבעי' מדרבנן הוה ניחא וכו' עכ"ל ק"ל כיון דאכתי טמא מדרבנן אמאי לא משני נוקבו כזתים כדי שיהיה טהור לגמרי אפי' מדרבנן ומ"מ מקרי בגד לענין כיבוס כיון דמקבל טומאה ע"י יחוד לרמונים כמ"ש לעיל בד"ז וי"ל דקמ"ל דלא חיישינן כלל לדרבנן במקדש אפי' באפשר לתקוני כיון דמשום מצות כיבוס הוא מיהו קשה דא"כ כלי חרס אמאי אצט' לנוקבו הא כ"ח אפי' נטמא בטומא' דאורייתא לא מיתסר להכניסו למקדש אלא מדרבנן כמו שמתבאר מגמ' סוף עירובין וא"כ משום מצות כיבוס שרי וכמו שייר בה כדי מעפורת דשרי משום מצות כיבוס ויש ליישב דכלי חרס שאני שטמא טומאה דאוריית' אלא דאיסור הכנסה למקדש לחוד מדרבנן:

דף צה:

גמ' דמבלע להו ברוק הר"מ פ' דמכניס כולהו לבד ממ"ר וכ' הבה"ז דאפי' נפרש דלבד ממ"ר ר"ל דאין מכניסו לחודיה אלא הרוק ק' דהא כולהו צריכי לרוק בדר"ל ע"ש ול"ק דכולהו לא קפדי ארוק אלא בשעת כיבוס ולא בשעת הכנסה ועוד דמ"ד בעי' שיהיה מובלע ברוק משא"כ כולהו דלא בעי מובלע ולא בעי' אלא שיהיה רוק עמהם:

תוס' בד"ה עירה וכו' והיה מתיר מתוך כך לערות רותחין על התרנגולת וכו' עכ"ל ואע"ג דמודה דמבליע דהא חשיב ליה בלוע בלא בישול מ"מ מה שבולעת התרנגולת מן הדם יוצא הוא ע"י מליחה אבל אי חשיב בישול לא מהניא תו המליחה:

בא"ד ור"ת אומר דאדרבא דוק מסיפא וכו' עכ"ל נר' דכוונתו להקשות על ר"ש דדייק מרישא אדרבא דוק מסיפא והא דלא אמרי' נעשה דיוקא דרישא כסיפא והוי עירוי כב"ש בס' ר"ש משום דקתני אבל ובכ"מ דתני אכל לא אמרי' נעשה כמ"ש התוס' במ"א:

דף צו.

גמ' אלא קדירות של מקדש וכו' הא דלא פריך קדירו' בפסח אמאי ישברו י"ל דחומרא דרבנן דילמא לא מהדר לאו לכבשונות אלא מסיק להו אבל קדירות של מקדש לא ניחא ליה למי' דמדרבנן הוא:

תוס' בד"ה ואם וכו' והוי בעין עד שיוסק וכו' עכ"ל קשה דא"כ מאי פריך לרב דחמר קדירות בפסח ישברו מברייתא דעד שיוסק נימא דמאי דבעי היסק הוא כדי לקנח השומן שהוא בעין אבל הבלוע לעולם לא יצא מידי דופיו ומאי דשרי הוא משום נ"ט בר נ"ט להיתרא אבל בקדירות בפסח אי מבשל בהו בפסח או אחר הפסח למאן דאסר חמץ אחר הפסח הוי טעם כ' דאיסורא דלעולם א"י מידי דופיו ולעולם פולט ולכך ישברו וי"ל דפריך לרב דאיהו ס"ל בחולין נ"ט בר נ"ט אפילו דהיתרא אסור וא"כ ע"כ מאי דשרי בברייתא ע"י היסק משום דיוצא מידי דופיו ע"י היסק:

בא"ד משום דמב"מ מדאורייתא ברובא בטיל וכו' עכ"ל מה שהק' הח"ן דא"כ אמאי הצריך הכתוב מריקה ושטיפה ע"ש ל"ק די"ל משום דאחר שנעשה נותר אסור לבשל בו לכתחי' דאין מבטלין איסור לכתחי' וס"ל להתוס' דמדאורייתא אין מבטלין איסור לכתחילה אבל קודם שנעשה נותר ליכא לתא דאי מבטלין איסור לכתחי' דעדיין היתרא הוא ועי"ל דטעמ' דמריקה ושטיפה הוא לבער איסור נותר מן העולם ולאו משום דנ"ט במתבשל בו וכמ"ש התוס' בדבור שאח"ז דהא דכתי' שבירה בכ"ח דהו"א דל"מ שבירה דבעי' שיאבד הטעם מן העולם כמו מריקה ושטיפה ע"ש ועמש"ל דצ"ב ע"א ע"ש:

בד"ה אלא וכו' ואמרי' תנור חולקו וכו' עכ"ל יל"ד אמאי הוצרכו להקשו' ממתני' הלזו בפשי'. הו"ל להקשו' מקרא דתנור וכיריים יותץ ובשלמא אקרא דכתיב שבירה בכ"ח י"ל דאפי' דאיתיה בתקנתא כיון דפ"ח באו לכאן קרא מיירי כשעדיין הכלי קיים ולא נעשו כו פ"ח דהכי נמי צ"ל למ"ש אח"ז דבתנור כי מסיקו מבחוץ ומבפנים מהני אבל בקושייתם דמק' הא כשיסיקו לאפות בו השתרי קושיא זו גם אקרא דכתיב יותץ קשיא וי"ל דבקרא י"ל דקמ"ל דתקנתא דשבירה ונתיצה מהניא ליטהר מטומאתו דהו"א דל"מ שבירה וכה"ג כ' בסה"ד אקרא דישכר דכ"ח אבל אמתניתין ק"ל שפיר דלא תני תקנתא לתנור אלא חולקו והא איתיה בתקנתא דהסקה ועיין להח"ן:

דף צו:

במ' והתניא קדירה וכו' אין להקשות נימא דהכא בעי מריקה ושטיפה אפילו אינו רוצה להשתמש בהם כדי לאבד איסור נותר מן העולם וכמ"ש התוס' לעיל בד"ה אלא דא"כ אמאי אצטריך אותה למעט תרומה הא תרומה לאו איסורא הוא אלא ע"כ דמשום בישול הוא ומשני טעמים הצריך הכתוב מריקה ושטיפה משום כדי לאבד האיסורא ומשום בישול אם יבשל בו שא"מ ופריך שפיר ועמ"ש לעיל בד"ה ואם על קושי' הח"ן:

דף צז:

גמ' ליכתוב רחמנא או מורק מורק וכו' ק"ל למ"ש התו' בר"פ אז"נ דדרך הכתוב לכתוב במלות שונות כשרוצה לכפול הענין ע"ש מאי פריך לכתוב מורק מורק וכו' ויש ליישב:

תוס' בד"ה השפוד וכו' וקסבר רבה מריקה דחמין וכו' עכ"ל יל"ד אי גרסי במתני' מריקה ושטיפה בצונן היכי איתנח ליה לרבה לשנויי משנתינו דהשפוד וכו' הא מתניתא גופה קתני בצונן ואי גרסי בחמין אמאי כ' בסה"ד דאיכא למ"ד בגמ' הא תנא דמתני' גופיה הכי ס"ל וי"ל דגרסי מריקה ושטיפה בצונן אלא דרבה סבר דבצונן לא קאי אלא אשטיפה אבל מריקה כדין ההגעלה דהיא בחמין. ודע דממ"ש דקסבר מריקה בחמין ואפ"ה תנן במתניתין מריקה כמריקת הכוס נראה דאפי' לרבנן דס"ל מריקה בחמין ס"ל נמי מריקה

כמריקת הכוס דלא כדמשמע מפשטא דשמעתא וס"ל דלרבנן אפילו לא כתיב אלא מורק מורק כיון דצוה הכתוב למריק' תרי זמני מסתבר' לאוקומי חדא בפנים וחדא בחוץ וכ"פ הר"מ כרבנן דמריקה בחמין ופ' כמריקת הכוס ע"ש:

דף צח.

גמ' מה מנחה מתקדש' בבלוע וכו' קשה כיון. דממנחה ל"מ יליף משום דרכי למ"ל כלל למילף ממנחה דלא הול"ל אלא מחטאת דכולהו קרבנות קרירי לבד ממנחה והיא בגופא כתיב כל אשר יגע בה יקדש ויותר קשה מ"ש בס' טהרת הקדש בפירש"י בד"ה מה חטאת דמ"ש רש"י דלא יליף ממנחה משום דרכיכ' כיון דאיכא לאוקומי היקישא לזכרי כהונה נראה דרע"ק דיליף ממנחה נ"ל זכרי כהונה מקרא דבקדש הקדשים דלעיל דאל"ה ל"מ למילף ממנחה דרכיכא ע"ש וא"כ קשה קרא דולמנחה למ"ל נילף מחטאת דהא כולהו קרבנות קרירי ומנחה בגופא כתיב ועוד כיון דרע"ק יליף ממנחה למ"ל קרא דכל אשר יגע בבשרה דחטאת נילף ממנחה כיון דלא אתא קרא דולמנחה אלא להכי ונ"ל במ"ש התוס' בריש מנחות ובכ"מ דהיקישא דזאת התורה איתיה אפי' בעוף וא"כ אצט' לרע"ק למילף ממנחה לאתויי עוף דמקדש בבלוע דמחטאת לא אתיא דכיון דהיקישא דחטאת אצט' לדרשות אחריני כדלקמן לא ילפי' מיניה אלא דכוותה דקריר אבל עוף לא ולכך אצט' היקישא דמנחה וממנחה לחודה לא סגי ליה כיון דאיכא לאוקומי היקישא דמנחה לעוף דדמי ליה דרכיך לא ילפי' שאר קדשים ולכך תרוייהו צריכי אבל לר"א דלעיל דיליף מחטאת לחודיה לבלוע ס"ל דאיכא למילף עוף ממנחה כיון דאצט' לזכרי כהונה ומנחה רכיכא יותר מעוף וא"כ בין תנא דלעיל לרע"ק א"ב עוף כנ"ל:

דף צט.

תוס' בד"ה אינו וכו' ומיהו מדקאמר התם בחולין וכו' עכ"ל עיין בגמ' לעיל דף ד' ע"א ובמ"ש בחידושי' שם ע"ש:

דף צט:

בד"ה אמר וכו' א"כ היכי דייק מינה וכו' עכ"ל. ראיתי בספר טהרת הקדש שהק' הא בשעת אכילה איכא עשה דכשהוא שלם וכו' ואיכא ל"ת דלא אכלתי באוני ממנו ולא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה ע"ש ולפמ"ש במ"א דלאו הבא מכלל עשה הוי כמו לאו לענין הדחיה וא"כ הוו תרי לאוי ואתי עשה ודחי תרי לאוי דלא סמיכי כמ"ש התוס' בפ' הלוקין דף ט"ו לענין ניתוק וה"ה לענין דחיה כמ"ש במ"א ועוד נר' עיקר דעשה כשהוא שלם וכו' לא כתיב אלא לענין הקרבה אבל לאכילה ליכא אלא לאו דלא אכלתי באוני וכ"מ מהגמ' לקמן דלא מייתי אלא מקרא דלא אכלתי באיני ע"ש וא"כ שפיר מוכחי התוס' דאי

בשעת הקרבה אתי עשה ודחי עשה א"כ באכילה נמי ליתי עשה ולידחי ל"ת אלא ע"כ דאנינות פיסול הוא ולא שייך בזה דחיה מיהו קשה מאי מוכחי התוס' נימא דדייק הכי דאי דאורייתא הוא ומשום דחיה א"כ אמאי אינו אוכל בקדשים נימא נמי אתי עשה ודחי ל"ת אלא ע"כ מדרבנן וגבי קדשים עשו חיזוק לדבריהם וגבי כרת לא העמידו דבריהם וי"ל דס"ל להתוס' דגבי קדשים לא דחי כיון דאפשר שיתקיים העשה ע"י אחרי' ומשמע להו כן דאל"ה מאי פריך ממתני' דפסחים אמשנתנו נוקמה למשנתנו כמ"ד דאורייתא ואתי עשה ודחי וההיא דפסחים כמ"ד דרבנן הקשה הבה"ז מאי מוכחי התוס' הא אכילה ל"מ ע"ש ול"ק דמ"מ מצוה איכא מדכתיב איש לפי אכלו כדאי' בפסחים ועוד הא לכ"ע בעי' ראוי לאכילה ואי אמרי' דלא דחי א"כ לאו ראוי לאכילה הוא וע"ש בתירוצו דנקט בלישניה עשה דאנינות וליתא כי אינו אלא ל"ת כמ"ש גם מ"ש דלפי תירוצם ליכא דחיה דלא מצינו עשה דוחה עשה ע"ש ליתא דעשה שיש בו כרת דחי עשה כדאמרי' בפ' ת"נ דנ"ט גבי עשה דהשלמה ע"ש:

דף ק:

גמ' אלא הדקתני השומע וכו' מלישנא דאלא הא דקתני משמע דהיינו ברייתא דלעיל דקתני ולאכילת פסחים ביום ליקוט וכו' ומייתי משמעות הברייתא אעפ"י דאינו לשון הברייתא ממש אין לחוש והא דלא מקשה ממתני' דפסחים שהביא רש"י בסמוך דקתני השומע על מתו והמלקט עצמות טובל ואוכל בקדשים לערב משום די"ל דה"ק אפי' יום קבורה והא דקתני השומע וכו' אגב אורחיה קמ"ל דוקא לערב אבל ביום שמועה לא אבל ברייתא דלעיל א"א לומר כן וכדדייק הגמ' לעיל ודלא כהצ"ק שכ' דקושי' הגמ' היא ממתני' דפסחים גם מ"ש דאי לאו סוגיא דלעיל י"ל דמיירי בשומע ומלקט בלילה ע"ש לישנא דטובל ואוכל לערב לא משמע כן ומה שהק' אמאי לא פריך ארב מרי דלעיל ע"ש ל"ק דרב יוסף דפריך האי פירכא לא שמיע ליה הא דרב מרי ולמסקנא דגמ' כאן ניחא הכל:

דף קא.

תוס' בד"ה ורמינהי וכו' אבל ר"נ סבר וכו' דהיה סבור שהתיר לו בכל הקדשים וכו' עכ"ל נר' דמשמע להו דתנא דברייתא דריש כאשר צוה ה' דכתיב גבי חזה ושוק חוזר אצווי דחטאת וה"ק מה שצויתי בחטאת דר"ח הוא מפי הגבורה אפי' בחטאת דר"ח וא"כ צווי אחר הוא מפי הגבורה מלבד דמנחת וא"כ ע"כ דלא אתיא כר"נ דלדידיה לא היה צווי אחר אלא דמשה סבר מדעתו דצווי דמנחה על כל הקדשים הוא אבל רבא סבר דכאשר

צויתי דחטאת דר"ח הוא כאשר צויתי במנחה וא"כ נ' נצטיוה ציוי אחר על חטאת דר"ח אלא אמנחה ועלה קאי כאשר צוה:

דף קב.

בד"ה אהרן וכו' ורבנן לא מקשי דסברי ר"מ בלינה עכ"ל הכי משמע להו דרבנן לא מקשי כלל דאי מקשי ודוקא לענין לילה הוא דלא מקשי משום דכתיב ושפטו את העם בכל עת א"כ מאי קאמר שם בדל"ר ע"ב גבי ההוא סמיא סתמא אחרינא אשכח ר"מ דנון ביום וגומרין בלילה אימא דאתיא כרבנן ומקשי מיתת לסומא וכמו שהקשו התוס' שם אלא ע"כ דלא מקשי כלל והגמ' גופה מ"ל הכי משום דרבנן דר"מ גופייהו ס"ל דנגעים כשרין בקרובים וא"כ ע"כ דלא מקשי רבנן כלל ומתורץ קושי' התוס' שם:

דף קב:

בד"ה בע"מ וכו' וא"ת דהכא מייתרי ליה ץ סראי וכו' עכ"ל י"ל בזה דהאי תנא אית ליה היקישא דזאת התורה ואפי' אי לא כתיב אלא בחר ילפי' אידך מניה בהיקישא אבל ראב"ש דלקמן ע"כ דל"ל היקישא דזאת התורה ועיין בפ"ק דחולין דכ"א ע"ב מפירש"י שם וע"ש בתוס':

דף קג:

גמ' כל שלא זכה וכו' ואע"ג דאפשטיה לעור וכו' ק"ל לפי מה שמתבאר מדברי התוס' לקמן בד"ה מ"ד וכו' דבאבוד ושרוף אפי' ר' מודה דלא מרצה הדם על העור ודוקא בנטמא הוא דפליגי ע"ש מאי פריך נוקמה כר' ורישא דקתני אפי' הופשט באבוד ושרוף וסיפא בנטמא וי"ל דסוגיא זו אזדא לפום מאי דאמרינן לקמן דפליגי בפלוגתא דר"א ור"י ולא כ' התוס' דבאבוד ר' מודה אלא לפום מאי דמוקי פלוגתייהו אליבא דר' יאושע:

דף קד:

תוס' בד"ה לא מחשבה וכו' וכן מחייבין עליהם משום פיגול הו"א מכת מרדו' וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דהתם תנן חייבין משום נותר וטמא אבל פיגול אין בהם כההיא דפ' ב"ש שהביאו לעיל ונ"ל דכוונתם לסיפא דההיא דפרים הנשרפין דקתני חייבין משום פיגול והיכי ס"ד דגמ' דמתני' דפרים הנשרפין כולה בבשר מיירי דא"כ היכי מחייב בפיגול הא מחשבה פסלה בהו כדקאמר הגמרא וע"כ מכת מרדות היא ואם כן ה"נ בקטורת לינה מדרבנן היא:

גמ' לא פסול טומאה ולינה וכו' וזיל הכא קמדחי לה כדפירש"י בפיסול טומאה לחוד ולא צריך ליזיל הכא קמדחי לה משום דא"כ הו"ל בהדיא פיסול טומאה ומדנקט ברייתא פיסול סתמא משמע דכולל פיסולים הרבה:

דף קה.
פירש"י בד"ה בתר וכו' ולענין טומאת בגדים וכו' עכ"ל ולקמן בבעיא דחציו אבר פירש"י לענין שורפו בפנים ונ"ל דס"ל לרש"י דא"א לצמצם אפי' בידי אדם ולכך ביצא חציו ברוב אבר אפי' לא שדי' מיעוט האבר בתר חציו מטמא בגדים דשמא רוב בחוץ כיון דא"א לצמצם ולכך פי' לענין שורפו בפנים אבל כאן בבעיא א' י"ל נמי לענין טומאה ומיירי ברוב הבהמה בפנים וע"י מיעוט האבר שיצא הוי רוב הבהמה בחוץ ומ"ש רש"י ואין כאן רוב הבהמה בחוץ לאו דוקא:
גמ' צריכין הכשר טומאה עיין להר"מ והראב"ד ז"ל בפ"ג מה' אה"ט ולמהר"ן בתשו' סי':

דף קה:
גמ' אף להלן חוץ לג' מחנות וכו' ולרבנן צ"ל דפסיקא ליה להגמ' דאיכא שום דרשא דשחיטת פרה חוץ לג' מחנות ומ"ש הח"ן מדברי התוס' לקמן דק"ז ע"ב שכ' דגילוי מילתא הוא דכל היכא דכתיב מחוץ למחנה הו"א חוץ לג' מחטות ע"ש ליתא דלא כ"כ התוס' אלא התם גבי ש"ח דאכתי לא ידענא בשום מקום דכתיב חוץ למחנה שהוא חוץ למחנה א' אבל אחר דגלי קרא בש"ח דכתיב חוץ למחנה שהוא חוץ למחנה אחת ליכא תו למי' דגילוי מילתא בעלמא דהרי מצינו בש"ח דהוא חוץ למחנה אחר:

דף קו:
גמ' יכול יהא ענוש כרת וכו' ק"ק מהיכא תיסק אדעתין שיהיה ענוש כרת הא אפי' לאו ועשה לא הוה מחייב אי לאו דכתיבי קראי ואי משום כיון דגלי דמיירי קרא אפי' הקדישן בשעת היתר הבמות א"כ הכרת דכתיב עליה קאי א"כ לא יזבחו למ"ל הא כיון דגלי קרא דעשה דוהביאום לה' דמיירי גם בהקדישן שעת היתר הבמות גם הלאו עליה קאי כמו הכרת וי"ל דס"ד דענוש כרת מק"ו מחלב דהותר מכללו ענש חוץ דלא הותר מכללו א"ד שענוש כרת ולכך אצט' קרא דזאת ואחר דגלי הכא שוב לא ילפי' הנך איסורין דלקמן מתלב ראיכא למי' חוץ יוכיח וניחא מה שהקשו התוס' לקמן בד"ה מכולהו:
גמ' וכי מזהירין מ"ה וכו' ק"ל לשי' רש"י דלעיל דמפ' דמהדר הגמ' אזהרה מנ"ל משום דל"מ חטאת אלא על לאו מאי פריך וכי מזהירין מ"ה הא מאי דאין מזהירין מ"ה היינו למלקות אבל לענין לאו מזהירין מ"ה ואין לומר דגם גבי חטאת בעי' מלקות דא"כ מאי פריך פסח ומילה תיתי בק"ו ממותיר הא פסח ומילה ומותיר לא לקי דלאו שאין בו מעשה הוא ואין לו' דפריך אלישנא דמתני' דקתני מפני שהם מ"ע וכמ"ש התוס' לעיל דמדברי רש"י נראה דפירכת הגמרא היא פסח ומילה לחייב חטאת:

פירש"י בד"ה אתיא וכו' הואיל ומופנה היא וכו' עכ"ל נראה מדבריו דבג"ש שחינה מופנה אין מזהירין כמו בק"ו ונר' דס"ל דטעמא דאין מזהירין מ"ה משום דאפשר דיש שום פירכא וכמ"ש בעלי הכללים וא"כ בג"ש שאינה מופנה דקי"ל למידין ומשיבין אין מזהירין אבל. לפמ"ש מהרש"א בפרק ד' מיתות דטעמו של דבר משום דלא תיסגי ליה ע"ש זה הטעם לא שייך אלא בק"ו:

דף קז.

גמ' מי כתיבי ועליהם וכו' ק"ל דבגמ' בפ' כ"ש דל"ו ע"א דרשי' לחם עוני אונו מי שנאכל באנינות וא"כ מאי ק"ל אי דרשי' ואליהם כמו ועליהם ויש לישב וע"ש בגמ':

תוס' בד"ה הני וכו' וקצת תימה גבי ע"א וכו' עכ"ל לפום מאי דמשמע להו דשני יתהון אכנכניסון היינו חילוק חטאות הו"מ לאקשויי במ"ש רש"י ואע"ג דאיכא למשמע מפלוגתא דריה"ג ורבנן וכו' דמהכא משמע חילוק חטאות מפלוגתא דריה"ג ורבנן:

גמ' אתיא הכאה וכו' אף כאן מוקטרי חוץ ר' יונה אמר אתיא שם שם מה להלן מוקטרי חוץ וכו' כצ"ל וכ"נ מפירש"י בד"ה ל"ו כריתות שכ' כיון דגמרת להו בהיקישא וכו':

דף קז:

תוס' בד"ה ולא בעי וכו' טובא פתח האהל כתיבי עכ"ל ולפי"ז כי קאמר מחוץ למחנה ל"ל לאו לאתויי גנו קרא דפתח אהל מועד אתיא לדרשא אחרינא דלא כפירש"י

דף קח:

גמ' א"ה ה"נ מבע"ל למעוטי

אנוס וכו' אין לפ' דפריך דאימא דההוא דשחי' ודהעלאה תרווייהו למעוטי אנוס דא"כ הו"ל לשנויי דא"צ למעוטי אנוס בשחי' כיון דמצי למילף מהעלאה מעירוב פרשיות אלא הכי פריך איתא איפכא רשחי' למעוטי אנוס ודהעלאה למדרש אחד ולא שנים ומשני תרי ההוא כתיבי בשחי' וע"כ חד מנייהו למדרש אחד ולא שנים ועיין לחצ"ק בפירש"י:

ור"י אומר ההוא אחד ולא ב' וכו' ותנא דמתני' דלא נקט דברי ד"י אלא בסיפא ס"ל לא נחלקו ר"ש ור"י בדבר זה ופליג אברייתא:

פירש"י בד"ה ומ"ס פטור דצ"ל מלא יבאר וכו' עכ"ל משמע דמודה ומהרר"י פוקעין ודלא כאבוה דשמואל דבסמוך ומהגמ' מוכח דאבוה דשמואל כר"י וי"ל דמ"ד פטה. ס"ל דאחר דגלי קרא דלא יביאנו דפטור בחוץ שמעי' מינה דלא מהדרי' פוקעין ומהכא יליף לה אבל אי לאו קרא הו"א מסברא דמהדרי' פוקעין מיהו לעיל פירש"י דלמאן דנ"ל מלא יביאנו מודה דמסדרי' פוקעין ועיין להח"ן:

תוס' בד"ה לא וכו' וא"ת ומ"ט בעי קרא וכו' עכ"ל מדלא הקשו עדיפא מינה במוקטרי פנים דליכא מיעוטא אמאי חייב בפחות מכזית היכן מצינו דהוי הקטרה בפחות מכזית מוכח דס"ל דבמוקטרי פנים לא מחייב בפחות מכזית והמש"ל בפי"ט מה' מעה"ק צדד בזה ע"ש:

בד"ה כמאן וכו' וצריך לדקדק אי מהדרי' פוקעין וכו' עכ"ל הצ"ק פי' דאקומץ ולבונה קאי ע"ש ולפא צ"ל דאליבא דר"י קיימי דאלו לאבוה דשמואל כיון דתליא במהדרי' פוקעין א"כ קומץ ולבונה כיון דפטור עלייהו ע"כ לא מהדרי' פוקעין ועיין להח"ן: דף ק"ט ע"א גמ' ושלשה לוגין מים עיין במעילה די"ג ע"כ דר"י ס"ל אין שיעור למים:

תוס' בד"ה עולה וכו' ועוד דתודה אין בה מעילה וכו' אבל לחם לא וכו' עכ"ל ק"ק דהול"ל אבל בשר לא דאין מעיל' בתור' אלא באימורין:

בא"ד ונר' לענין אכילה וכו' עכ"ל ולא ניחא להו למי' לענין מעילה משום תודה ועיין להצ"ק:

בא"ד אבל דרך אכילה ששרה פתו ביין וכו' עכ"ל ק' דבכה"ג דשרה חלב ביין אפילו היתר מצטרף לאיסור בקדשים כדאיתא בפ' א"ע דמ"ה ע"א ומאי אריא דנקט חלב ויין דנסכים ובשלמא במאי דקתני כל הפיגולין משע' י"ל דמיירי באכלן בזאח"ז דבכה"ג אין היתר שצט' לאיסור כדאיתא התם אבל בכה"ג דשרה קשיא ועיין בפ' ג"ה רצ"ו ובתוס' שם ע"ש:

בד"ה כל הפיגולין וכו' בעולה דהא תני נמי מעילה וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דמשלמים נמי איכא מעילה באימורין ועוד דבגמ' בר"פ קדשי מזבח פריך לר"י דאמר אין מעילה אלא בעולה ממתני' דק"מ מצטרפין ומשני מדרבנן הרי דהגמ' משמע ליה דמתני' בשלמים נמי מיירי ונראה דיש להגיה בדבריהם בעולין במקום בעולה:

דף קח:

בד"ה כאן וכו' דילמא איירי להצטרף לענין להכשיר וכו' עכ"ל. היינו. לשי' היש מוחקין דלא דייקי במאי דקתני לחייב עליהן משום פיגול וכו':

דף קי ע"א

גמ' מין במינו אינו חוצץ מכאן יש להוכיח דחלב ובשר מין במינו הוי ועיין להפר"ח בי"ד סי' צ"ח ע"ש:

שם גמ' ליבטליה שירים לקומץ וכו' מדלא מוקי' לה כר"י דס"ל מב"מ לא בטיל יש להוכיח קצת דביבש ביבש מודה ר"י דבטיל ומנתה הויה יבש ביבש ועיין להתוס' בפ' הערל דפ"א רע"א ע"ש:

פירש"י בד"ה הזורק וכו' ואפילו מחטאות הפנימית וכו' עכ"ל וכ"מ בגמ' בסמוך דקאמר משום שממקום שפסק הוא מתחיל. ומהתימה על פירש"י לעיל דק"ו ע"א בד"ה שהא דתנן דמפ"ל בחטאות החיציניות ומשום שאם נתנה במתנה א' כפר ע"ש:

דף קי:

תוס' בד"ה אי וכו' כדאשכחן בשמעתין למ"ד קרבו נסכי' וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז למ"ל למיפרך מכח היקישא דקאמר אי מה להלן בשאר ימות השנה וכו' הו"ל למיפרך בפשי' מ"ש מכלי חול ונ"ל דמ"ש התוס' אח"ז ומיהו לא דמי וכו' סיום פירושם הוא ומשום דלא דמי אצט' להיקישא דמהיקישא שמעי' דאפי' מחוסר מעשה כה"ג חייב ועיין להצ"ק

דף קיא ע"א

בד"ה לדברי וכו' ואיני יודע מי הזקיקו לכך וכו' עכ"ל ומקרא דמלואים י"ל קדשי שעה שאני לשמואל במנחות די"ט ע"ב דלא יליף דורות משעה ע"ש וקרא דעולת תמיד י"ל דס"ל כמ"ד בפ"ק. דחגיגה עולה שהקריבו ישראל במדבר עולת ראיה הואי:

דף קיב.

בד"ה כשם וכו' דבב"א חשיב תרווייהו בחד גופא עכ"ל והיינו טעמא דחשיבי כחד גופא משום דלכתחילה אי בעי זריק מהאי אי בעי מהאי כיון דשחטן בב"א אבל בזאח"ז לכתחילה יזרוק מן הראשון ואי זרק הב' לחוד מהני ולכך חשיבי תרי גופי כיון דלכתחילה יזרוק מן הראשון זהו סברת ר' אלעזר שם אבל ר"ל ס"ל דאפי' בזאח"ז חשיבי חד גופא כיון דאי זרק מן הב' מהני ועיין להח"ן ויש לעמוד בס' ר"א מדאמרי' בקידושין דף נ"א כל שאינו בזאח"ז אפי' בב"א אינו ואין כאן מקומו:

בד"ה הא מני וכו' וק"ק מאי רבי וכו' עכ"ל עיין להבה"ז מ"ש בכוונתם ע"ש ובגמרא גופה קשיא דנוקמה כרבנן ובחטאת נקיבה והדיוק הוי הא חטאת זכר חייב וי"ל דניחא ליה לאוקמה כרבי דאז הדיוק מוזכר במשנה דדוקא נקט אבדה לאפוקי מפריש לאחריות:

דף קיג:

בד"ה יצאו וכו' דכל הראוי למזבח א"י מידי מזבח וכו' עכ"ל יש להוכיח מדבריהם דהא דכל הראוי א"י מידי מזבח הוא מדאורייתא דאי איתא אינו אלא מדרבנן מדאורייתא אינו ראוי לפתח אהל מועד ופטור והמש"ל נסתפק בזה:

דף קיד.

בד"ה וקסבר וכו' דלא ממעטי מפתח אהל מועד בקב"ה וכו' עכ"ל והיינו משום דראויין לבא אל פתח אהל מועד אם בא להקריב את אמו כדפירש"י ודלא כהח"ן:

בא"ד ועוד דאי כר"ש אפי' סבר במעי אמן וכו' עכ"ל והגמ' גופה דלא קאמר דס"ל במעי אמן וכר"ש משום דדוחק הוא דרשב"ג כר"ש ס"ל מיהו ק"ק הא מדקתני ילדה טומטום רשב"ג אומר וכו' משמע דרשב"ג מודה ברישא דילדה נקבה תקרב וכו' וע"כ דס"ל בהוייתם הם קדושים וכמ"ש התוס' בסמוך דרישא דמתני' ס"ל בהוייתן ונטר עד לבסוף וכו' ליישב:

גמ' וצריכי דאי תנא בע"מ וכו' יש לדקדק ליתני בע"מ ואותו ואת בנו ולא ליתני תורין ואנא ידענא דאפי' תורין דלא מאיסי פטרי רבנן שהרי אוא"ב לא מאיסי ופטרי רבנן וי"ל דהוי"א בע"מ משום דמאיסי ואוא"ב משום דאיחזו ואידחי אבל תורין דאית בהו תרתי מעליותא דלא מאיסי ולא איחזו כלל מורו רבנן לר"ש ובהכי ניחא מאי דק' בגמ' אמאי לא קאמר אי תנא תורין משום דלא מאיסי אבל בע"מ דמאיסי אימא מודה רש לרבנן ועפי"ה ניחא דאצט' להאי צריכותא דאיחזו ואידחו דלא תקשה כי קושיין וניחא כמי דלא קאמר הגמ' אי תנא בע"מ משום דאיחזו ואידחו דהוצרך הגמרא לצריכותא דמאיסי דלא תיקשי ליתני תורין ואוא"ב ולא. ליתני בע"מ. ולפמ"ש התוס' דפיסולא דדבר אחר גרע משום דאין לו תקנה ניחא בלא"ה הא דלא תנא בע"מ ואוא"ב בלא תורין משום דהוי"א דתורין דפיסול' דגופייהו ולא מאיסי מודו רבנן לר"ש:

דף קיד:

תוס' בד"ה ר"נ וכו' הא אין מזהירין מ"ה וכו' עכ"ל ק' מאי פריך גלגל פנים הוא הא מתני' עובר בל"ת קתני ולא תנן לוקה ודוקא למלקות הוא דאין מזהירין אבל העברת לאו ילפי' מק"ו וי"ל משום דקתני גבי בע"מ חייב בל"ת:

בא"ד ומשני פנים דגלגל וכו' עכ"ל ק"ק לפ"ז מאי פריך מההיא דר"ז הא קרא בחוץ כתיב וי"ל דתי' דר"נ קאי אכולהו והא דלא קאמר אלא משום דלא הוזכר שם אמורא בשינוייא דמשני ה"מ לרבנן וכו':

דף קטו ע"א

פירש"י בד"ה הא מני וכו' נשמעי' אשם דפטור דנשמעי' ביה תרתי דכ"ש חטאת וכו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דאי תנא אשם הוה שמעינן תרתי אשם וחטאת אבל כי תני חטאת לא שמעינן אשם והח"ן פי' דשמעינן תרתי היינו דפטור בחוץ ושמעינן נמי דבפנים פסול שלא לשמו כרב הונא ע"ש ולא נהירא דאפי' תני אשם לא שמעי' דפסול בפנים די"ל דאפילו בשר שלא לשמו בפנים פטור בחוץ דלא אמרי' הואיל וחזי שלא לשמו דסתמא לשמו קאי כסברת המק' דפריך א"ה לשמו נמי לחייב הואיל וראוי וכו':

דף קטז ע"א

תוס' בד"ה אבל וכו' וא"ת כיון דטריפה חיה ויולדת וכו' עכ"ל דסוגיא זו אתיא כמ"ד. חיה כמ"ש התוס' בסמוך בד"ה ודילמא לחד תי' ולפמ"ש התוס' בפ"ק דע"א דלמ"ד יולדת כ"ש דחיה א"ש טפי:

בד"ה אהך וכו' וא"ת א"כ מכל החי למ"ל וכו' עכ"ל הקשה הצ"ק הא אי מאתך הוה ממעטי' אפי' מום בעלמא קמ"ל מכל החי דדוקא מחוסר אבר ע"ש ול"ק דהתוס' מק' אר' אלעזר דקאמ' מנין למחוסר אבר שאסור שנאמר מכל החי דת"ל מאתך ולא הול"ל אלא מנין לבע"מ שמותר:

דף קיז:

בד"ה ר"ש וכו' דכל דר"מ אתי לרבויי וכו' משום דתניא בת"כ וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא ניחא להו למי' דע"כ ר"מ אפי' מנחה ונזירות קאמר דאי עול' ושלמים דוקא קאמר א"כ קשיא חכמים היינו ר"מ ומאי ביניהו:

דף קיח.

פירש"י בד"ה חכמים וכו' דהא מאיש נ"ל מיעוטא עכ"ל קשה נימא דחכמים קמאי דרשי איש להכשיר את הזר כדדריש ר"י וי"ל דר"י כיון דדריש הישר אבעיניו הוא דכתיב וגלי קרא דבבמה גדול' קרבי חובות בע"כ דריש איש לזר אבל לרבנן דלא דרשי הישר אבעיניו וליכא גילוי בקרא או דרשי' איש למיעוט' טפי מלדרוש להכשיר הזר דמסתבר טפי הך דרשא מהך דרשא דזר:

תוס' בד"ה ותתרגם וכו' לר"ש כמו לר"מ ורבנן וכו' עכ"ל והגמ' דמשמע ליה הכי משום דאפילו בציבור ממעט יותר משאר תנאי כמ"ש התוס' לעיל בד"ה ר"ש:

דף קיט.

בד"ה באו וכו' פי' בקו' דלעיל וכו' עכ"ל כ' הח"ן דלפי' הספרים דל"ג מע"ב גבי נוב וגבעון א"צ לדברי רש"י אלא דבגלגל נמי משום דאיתקש מע"ב למעשר בהמה ע"ש ונראה דמ"מ דברי רש"י מוכרחים דאל"ה קשיא בגמ' אמאי לא פריך מע"ב ליתני אלא בסיפ' בנוב וגבעון ואמאי לא פריך אירשא אבבא דגלגל:

דף קכ.

גמ' מילתא דפשיט"ל לרבה וכו' מבע"ל לר' ינאי וכו' קשה נימא ע"כ לא קאמר רבה אלא במזבח וכו' וע"כ ל"ק ר"י אלא בחד מקום וכו' וכדקאמר הגמ' בסמוך וי"ל דלאו הך מילתא גופה דפשיט"ל לרבה ור"י קאמר אלא דה"ק כדוגמת האי מילתא מבע"ל לר"י וכצ"ל בדברי התוס' כמ"ש הח"ן שם:

תוס' בד"ה בעי וכו' ומיירי במשלה וכו' עכ"ל עמ"ש בחידושינו בריש מעילה עיין שם: **פירש"י בד"ה** והיוצא נ"ל. בפסחים מהן לא הובא וכו' עכ"ל ע"ש בגמרא דמסיק כל פיסולי שבקדש בשריפה ל"ש ק"ק גמ' גמירי לה אבל מהן לא הובא לא ילפי' קדשים קלים ע"ש ונראה דס"ל לר"ש כיון דקי"ל אין דנין ק"ו מהלכה וה"ה לכל י"ג מדות גם צד השוה של הבנין אב לא עבדינן השואה מדבר הבא מהלכה ולכך כאן יש ללמוד בהשואה דיוצא ישרף וכו' הוצרך לאתויי מקרא דאל הקדש פנימה:
תם ונשלם מסכת זבחים

מסכת מנחות

דף ב.

תוס' בד"ה כל וכו' ואין לתרץ דילפינן עופות מזבחים לענין לשמן וכו' עכ"ל ק"ק לפי"ז אמאי אצט' בפ"ק דחולין כמשפט לביום ובידו הימנית ולחולין נילף בבנין אב כדילפי' לענין לשמן וי"ל דעיקר קרא לבא מן החולין דביום ובידו הימנית כדי נסבה כדאמרי' שם בפ"ק דחולין ולבא מן החולין לא אתי בב"א מזבחים דהא איכא זבחים דאתו מן המעשר כגון נדבה ואפילו לשינוייא בתרא דס"פ דם חטאת דצריך קרא לידו הימנית מ"מ כיון דאצט' ללמוד מקרא דכמשפט לבא מן החולין אגב זה נקט ידו הימנית אע"ג דאתי בב"א ועי"ל מילת דאתי בב"א טרח וכתב לה קרא כמו מילת' דאתיא בק"ו:

דף ב:

בד"ה שחיטה וכו' לא אצט' לפלוגי בהילוך דמנחות וכו' עכ"ל ר"ל אמשנתנו דקתני נתן בכלי והלך וכו' ולא פליג ר"ש וא"צ למ"ש הצ"ק ע"ש:

דף ג.

בד"ה אמר וכו' דהאמר בתמור' וכו' עכ"ל הא דהוצרכו להביא מההיא דתמורה לאו לאפוקי דלא נימא דאם הביא בן שנה פסול וכיון דפסול לא אמרי' מעבר הוא דעבר דהא בקדשי קדשים ששחטן בדרום פסול הוא ואמרי' בשמעתין מעבר הוא דעבר לאפוקי דלא נימא דאינו קדוש כל עיקר והוי לשם חולין וכמ"ש בתירוצם:

דף ג:

גמ' לר"ש ה"נ לרבנן הא אמר רבא וכו' ר"ל דלרבנן ל"ל תורת ולכך לשם חטאת נזיר פסולה דעולות נינהו ולשם חטאת דם דמכשרי מסברא הוא אבל לר"ש דאית ליה תורת מרבי אפי' לשם חטאת נזיר ואע"ג דר"ש ס"ל דחטאת נזיר באה על חטא וא"כ לא הוה אצטריך תורת מ"מ אין זה באה על חטא כמ"ש התוס' ומתניתין דכל הזבחים דקתני חוץ

מן החטאת דמשמע ליה דכוללת אפי' חטאת לשם חטאת נזיר וכרבנן והשתא אתיא מילתיה דרבא כרבנן דקי"ל כוותייהו וכ"מ מפירש"י בסמוך בד"ה זאת תורת לא משמע ליה שכתב דלא אשכחן דאכשר ר"ש לשם חטאת נזיר ועיין להח"ן:

דף ד.

גמ' אלא מנחת חוטא ומנחת קנאות וכו' מנ"ל וכו' דכיון דכתיב מיעוטא דאותה לא ילפי' מחטאת קרייה רחמנא:

תוס' בד"ה לאחר וכו' והא דדריש בספרי וכו' נראה דאסמכתא וכו' עכ"ל הא ודאי דברייתא דספרי ר"א היא דס"ל אשם פסול שלא לשמו דלרבנן כשר הוא ולא שייך בזה אסמכתא לפסול אלא ודאי דר"א היא וטעמא דר"א משום היקישא דאשם לחטאת כדאיתא בפ"ק דזבחים ולא משום הוא וספרי דדריש לה מדכתיב הוא אסמכתא בעלמא היא ועיין להבה"ז ומ"מ דבריהם אין להם קשר למ"ש קודם זה ע"כ נראה דיש להגיה בדבריהם וכצ"ל והוא דבחטאת האשם הוא אצט' לדרשא אחריתי והא דדריש בספרי וכו' כנ"ל:

דף ד:

בד"ה אשה וכי' ואין לחוש אי קאי קרא אהילכתא דכה"ג אשכתן בפ' הלוקח וכו' עכ"ל ע"ש בפ' הלוקח ול"ד ממש לדהכא דהכא קרא גופיה לא מתפרש אלא ע"י אהילכתא דקרא קאמר בהוייתו יהא מה שבסופו ודין דסופו לא כתיב ולא ידעי' ליה אלא ע"י אהילכתא:

גמ' דתנן האשה שהביאה חטאתה וכו' לכאור' דלא מייתי מהאי מתני' אלא לאוכוחי דמכפרין אתו לאחד מיתה מדקתני יביאו יורשין עולתה אבל מדתנן יביאו יורשין חטאתה אין להוכיח דמכשירין לא אתו לאחר מיתה דהתם משום דהילכתא גמירי לה דחמש חטאות מתות שהרי גם שאר חטאות דמכפרין הן לא אתו לאחר מיתה מיהו מפירש"י נראה דגם מדקתני יביאו יורשין חטאתה מוכיח הגמ' דמכשירין לא אתו לאחר מיתה ונ"ל במ"ש רש"י במס' נזיר דכ"א דהילכתא דגמירי ה' חטאות מתות דוקא בבהמה גמירי ולא בעוף ע"ש. ולפ"ד צ"ל דהא דתנן לא יביאו יורשין חטאתה לאו מהל"מ הוא אלא דמכשירין לא אתו לאסר מיתה ומ"ש רש"י כאן דזו אחת מחמש חטאות המתות לאו מהל"מ קאמר אלא ממאי דקי"ל בעלמא הכי אפי' בעופות והיינו היכא דהוי מכשירין ובהכי א"צ למ"ש התוס' בד"ה לא וכו' דדרשא דת"כ אסמכתא אלא דרשא גמורה היא משום דבעוף מיירי ועיין בש"מ:

דף ה:

פירש"י בד"ה ובדבר וכו' דרחמנא קרייה חטאת עכ"ל לשונו אינו מדוקדק דבמנחת קנאו' לא כתיב חטאת אלא מהיא דנ"ל לעיל אלא כיון דכתיב היא כמו חטאת הוי כמו דקרייה רחמנא חטאת:

בד"ה ואפי' וכו' שאם נאכלו שיריה וכו' עכ"ל נקט כן משום לישנא דגמ' לאו שבתור' והא דלא קאמר הגמ' להתיר איסור חרש ממש שלא יתחייב האוכל חדש דעלמא אלא משום שביעית משום דליכא חדש כלל דהא נתבערו בשעת הביעור כמ"ש רש"י גבי ספיחים ולשי' התוס' לא יתיר אלא שביעית דשירים אבל לא יתיר איסור שביעית דעלמא:

תוס' בד"ה שכן וכו' וזה תימה אם לא יתיר עומר וכו' עכ"ל נראה מדבריהם דקודם הקרבת העומר היה כו איסור שביעית וע"י העומר מתיר איסור שביעית שיש לו וק' הא עומר בא מן המופקר כמ"ש התוס' במציעא דנ"ח ע"א ע"ש ועיין להתוס' לקמן דפ"ד ע"א בד"ה שומרי וכו' עיין שם ודוק:

דף ו.

גמ' דומיא דמעשר אבל הקדישה וכו' אין להקשות לכתוב מן הבקר ולא ליכתוב כל אשר יעבור דהוה מוקמינן לה במסתבר בנטרפה ואח"כ הקדישה והגמ' דקאמ' דומיא דערלה וכו' דומיא דמעשר ל"ד ולרווחא דמילתא הוא דנקט כן אבל ק"ל לא ליכתוב לא מן הבקר ולא כל אשר יעבור ונילף טריפה דהי"ל שעת הכושר והקדיש' ולבסוף נטרפה מבע"מ ומטריפה דלא הי"ל שעת הכושר דנ"ל ממשקה ישראל דכי פרכת מה לבע"מ שכן מומו ניכר טריפה תוכיח מה לטריפה שכן לא הי"ל שעת הכושר בע"מ יוכיח דאפי' לא הי"ל שעת הכושר פסול להקרבה וי"ל דבע"מ גופיה לא כתיב אלא חד קרא ומוקמי' ליה במסתבר בלא הי"ל שעה"כ כדכתי' ולא ידעי' כבע"מ דאפי' הי"ל שעה"כ והקדישו ואחר כך נעשה בע"מ אלא אחר דכתי' טריפה דילפי' בע"מ דהי"ל שעה"כ והקדישו ועושה בע"מ מבע"מ דלא הי"ל שעה"כ ומטריפה מיהו קשה דא"כ למ"ל להגמ' להך פירכא דמומו ניכר בפשיטות הול"ל דאצט' מן הבקר להי"ל שעה"כ דבע"מ גופיה מטריפה הוא דיליף אלא ע"כ דפסיקא ליה להגמ' דאיכא שום ילפותא בבע"מ דבכל גוונא פסול והדק"ל וצ"ע וכ"מ בילקוט ר"פ שופטים וז"ל אשר יהיה בו מום אין לי אלא שנולד תם ונעשה בע"מ ממעי אמו מנין ת"ל כל דבר רע ע"ש הרי דאדרבא פשטיה דקרא בתם ונעשה בע"מ והיינו מדכתיב אשר יהיה ועוד ק"ל בגמ' דקאמר דאצט' מן הבקר משום דא"ל שכן מומו ניכר דלמ"ל קרא נילף ממחוסר אבר מבפנים כגון בעל ג'

כוליות דנ"ל בבכורות דט"ל ע"א דפסול מקרא דתמים וכי פרכת מה למח"א שכן עשה בו מקריבין כקריבין דגם כהן פסול כה"ג דהא נ"ל בקידושין דס"ו מדכתיב שלם דהוי כמו תמים נימא יוצא דופן יוכיח וילפי' מכיניי' ממח"א מבפנים דאין מומו ניכר ומיוצא דופן וצ"ל דגם מח"א מבפנים מקרי מומו ניכר דכי קרע לה לבהמה ניכר הוא לאפוקי טריפה דאפשר שניקב ועלה בו קרום דאינו ניכר מיהו לעיל בפירכת לא הותר מכללו ניחא דגם מח"א הותר מכללו גבי עוף דהא לא כתיב תמים גבי עופות ונ"ל שזה כוונת התוס' בד"ה בע"מ וא"צ למה שנדחקו בו כל המפרשי' אלא דמח"א שכתבו הוא מח"א מבפנים וא"ש:

דף ו:

גמ' אלמא כיון דתני ליה כל וכו' ק' הא קי"ל אין למדין מך הכללות אפילו במקום שנאמר חוץ ואפי' היכא דתני כל וכדאי' בפ"ק דקדושין דל"ד ע"א ע"ש ויש ליישב:

תוס' בד"ה שלא וכו' ולאו פירכא היא עכ"ל עיין להתוס' לקמן דק"ו ע"ב בד"ה כבש ועיין להבה"ז:

דף ח.

גמ' אלא מעתה תהוי כשירים שחסרו וכו' ר"ל דאי לאו ר"א דס"ל גמרינן מילתא ממילתא ניחא שפיר ברייתא דמשפירקה מקטיר הקומץ משום דלא גמרינן ממנחה ורישא דעד שלא פירקה היינו שלא הגיע זמנה לפרוק ובלא לימוד ממנחה אין מקטיר הקומץ אבל לר"א דגמר ממנחה קשיא ובהכי ניחא דרש"י פי' בבריית' דמשפירקה משום דלא גמר ממנחה דפי' כן כדי ליישב מאי דפריך אלא מעתה ולא פריך בברייתא גופה ואע"ג דדבור הקודם לו שהוא ד"ה משפירקה מפ"ל למאן דגמר ממנח' אין לחוש לזה שהרי בד"ה עד שלא פירקה דהוצרך להביא דרשא דלחם הפנים ע"כ למאן דלא גמר הוא אלא דרש"י נחית לפי' כל הברייתא לכ"ע ובהכי ניחא מ"ש התוס' בד"ה מקטיר אפירש"י ומ"ש התוס' גם שמועה זו א"א ליישב היינו מדהוצרך להביא דברי ר"א ופריך תהוי כמנחה שחסרה קודם קמיצה ולא פריך תהוי כמנחה שחסרה קודם הקטרה אלא ע"כ משום די"ל דר"א ס"ל כמ"ד מקטיר כדמשני לקמן ועיין להצ"ק:

גמ' כלומר שאינו קדוש וכו' עיין להח"ן ולפמ"ש התוס' לעיל בד"ה ואם וכו' דבדם נמי איכא מתוך ועיקר טעמו של ר"א משום מתוך י"ל גירסא זו ול"ק לר"א דשאני חביתין דאיכא מתוך:

תוס' בד"ה מ"ט וכו' א"נ כדפ"ל וכו' עכ"ל דלחד תי' שכ' לעיל דגם בדם איכא מתוך צ"ל בתי' קמא דקבלה בידו:

בד"ה ולר"ח וכו' וי"ל משום דבתחילה וכו' בביסא עם השמן וכו' עכ"ל ל"ד אלא עם השמן ולבונה דהא לר"ח בעי שלשתן:
בא"ד ועשרון המחוק למה נמשח וכו' עכ"ל אבל אין להקשות אמאי לא ימדוד בגדוש שהרי טעמא דלא ימדוד בגדוש משום דנשפך כשהוציהו כמ"ש התוס' ר"פ ב' מרות וכיון שהוא חוציהו מתוך הביסא אמאי לא ימדוד בגדוש די"ל דלר"מ אין נותנין הסולת בתוך הביסא משום דע"כ מתערב קצת עם השמן אפי' שנוחנו מצד אחד אלא דנותן העשרון מלא סולת בתוך הביסא ואח"כ חוציהו להעשרון בחצי עשרין:

דף ט.

בד"ה מקמיצה וכו' ומיהו בלא"ה ניחא וכו' עכ"ל לשונם אינו מדוקדק דאכתי צריכין למ"ש בתחילה משום קושי' דהגשה דהול"ל מהגשה ואילך וכו' דאיכא מנחות דבעו הנשה ולא תנופה כדתנן לקמן ד"ס ע"ש:
בד"ה ומדכהונה וכו' ובעי פנים דכתיב ושחט וכו' עכ"ל ק"ק דהו"ל לאוכוחי רבעי פנים משום קרא דשחוטי חוץ ועוד קשה אמאי אצט' קרא דושחט את בן הבקר למדרש דבעי בן הבקר לפני ה' הא ידעי' לה מקרא דש"ח דאפי' צווארה בפנים והיא בחוץ חייב משום ש"ח כדאיתא בפ' השוחט והמעלה וצ"ל דמקרא דש"ח לא ידעי פיסולא דאע"ג דחייב כרת מ"מ לא מיפסל דכה"ג איתא בפ"ב דחולין דט"ל מידי דהוה אמשתחוה להר וכו' ועיין להח"ץ:

דף ט:

גמ' המנחה עד דאיתא לכולה וכו' ק"ל הא ר"א מכשיר בחסרה כילה כדקתני בריי' דלעיל כמדת ד"א כשרה וע"כ דלא דריש ר"א המנחה עד דאיתא כולה אלא מנסה שהיתה כבר וא"כ מנ"ל דר"י פליג בזה ודריש עד דאיתא כולה נימא דגם ר"י דריש לקרא כר"א ומכשיר בחסר מקצתה ובכולה יליף מזבחים וקשיא לר"ל מנ"ל דאיכא תנא דפליג אר"א מפירושא דקרא וצ"ע:
פירש"י בד"ה מי לא עסקי' וכו' כגון בזיכין דלחם הפנים עכ"ל צ"ל דל"ג כגירסתנו דגרסי' בגמ' מנחת העומר דציבור אלא גריה מנחה דציבור:
תוס' בד"ה אותן וכו' הא בכל זבחים קאמר ר"י וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא מייתו ממנחה גופה מברייתא דלעיל דנטמאו שיריה כמדת ר"י פסולה ואמאי הוצרכו לאתויי מדומיא דזבחים וי"ל:

דף י.

פירש"י בד"ה ל"ל וכו' בשלמ' חד כתביה לאשמועי' דיתן שמן על הדם וכו' עכ"ל דבריו תמוהים דבלא"ה אצט' למכתב חד דהשתא אייתר על בוהן וכו' לצדדין וצידי צדדין דאי לא כתיב על דם האשם לא הוה מייתר קרא לצדדין וצידי צדדין ובפי' ס"ל לרש"י דילפי' עני מעשיר מ"מ חד מיהא אצט':

תוס' בד"ה אמר וכו' ובמילתיה דרבא גרסי' וכו' ץ ימנית דכתיב במצורע עני ל"ל ואיני יכול לישבו וכו' עכ"ל ר"ל אהא דגרסי' במצורע עני ל"ל א"י לישבו דהא במצורע עשיר הוא דק"ל אבל דעני משום דכל פרשה שנאמרה ונשנית:

גמ' אמר רבא או אצבע או כהונה וכו' הא דלא משני דקמיצה נ"ל מיד יד כדאמר רבא לעיל משום דקי"ל להגמ' דרבנן גם קידוש קומץ בעי ימין לרבנן ואם כן ע"כ דקמיצה נ"ל מכהונה דהשתא אייתר ג"ש דיד יד לקידוש וכדקאמר הגמ' בסמוך:

דף י:

פירש"י בד"ה בא לעובדה ביד שלא קידש וכו' עכ"ל מפ"ל הכי למ"ד דלא בעי קידוש כלי ובבא לעובדה בשמאל פי' אם קידש וכו' והיינו דאפי' למאן דלא בעי קידוש אם קידש בבלי עובדה בשמאל ולר"נ דבעי קידוש מפ' בא לעובדה ביד היינו קמיצה והקטרה כמ"ש התוס' מיהו קשה הא ר' ינאי דס"ל דלא בעי קידוש ס"ל דאפי' עובדה ביד עובדה בשמאל כמו שנראה מהגמ' לקמן דכ"ו ע"ב דקאמר לימא תיהוי תיובתא דר"י ע"ש בפירש"י וא"כ ר"י ע"כ דלא ס"ל הך דרשא דבא לעובדה דהא קידוש והקטרה ביד ובשמאל וקמיצה נ"ל מג"ש דיד יד וכמ"ש התוס' שם ע"ש וא"כ היכי מפ"ל רש"י אליבא דר"י דלא בעי קידוש וי"ל דרש"י מפ"ל אליבא דהך תנא שם דס"ל לא בעי קידוש ובעי ימין דקאמר יחזור ויתן בימין דפריך מינה הגמ' שם לר"י ול"ל להך תנא כר"י במאי דקאמר אפי' במקידה של חרס אבל ר"י ודאי דלא ס"ל הך דרשא והגמ' כאן דפריך לר"ש דלא בעי קידוש יד יד ל"ל היינו להך תנא ולא לר"י דלר"י ודאי מוקמי לג"ש דיד יד לקמיצה אלא להך תנא קאמר דלא בעי קידוש ואי קידשו בכלי בשמאל הוא והגמ' לא קאמר הכי דאי לקידש בכלי בשמאל היא משום דמשתמע ממאי דפריך ולמ"ד דבעי קידוש וכו' דכמו דקשה למאן דבעי קידוש כלי הא בשמאל מכשר כמו כן ק' להך תנא דלא בעי קידוש כלי דאי בקידש בכלי בשמאל היא ורש"י בד"ה ולר"ש שכ' כדמפ' ר"י היינו כדמפ' למתני' דלא כר"נ ולא כר"י במאי דקאמ' אפי' במקידה:

תוס' בד"ה והרי וכו' דבקבלה לא מיירי דאפי' בחטאת נמי וכו' עכ"ל כאן לא הוו צריכי לזה דאפי' אי מיתוקמא בקבלה ובחטאת בעי ימין אפי' בקבלה מ"מ ק' דנילף נמי קבלה

באשם דכימין היא מהיקשא דזאת התורה מחטאת דבעי ימין אפילו בקבלה אלא משום דבסמוך בד"ה פליג צריכי להך הוכחה נקטוה גם כאן:

בד"ה בשמאל וכו' לא מסתבר ליה למידרש דעדיף מקבלה וכו' עכ"ל ק' א"כ מאי קאמר בתר הכי אי לקמיצה וכו' הא קמיצה במקום שחיטה ולא מסתבר דעדיף משחיטה דכשירה בשמאל וי"ל דקמיצה ע"כ דעדיף משחי' דהא שחי' לא בעי כהונה וקמיצה בעי כהונה:

דף יא.

גמ' מנא ליה לר"א וכו' יל"ד לחד פי' שפירש"י לקמן גבי יתיר לבונתה אהא דקאמר הגמ' שהפריש ב' קומצין דבהפריש ב' קומצין כשירה ע"ש מאי פריך מנא ליה לר"א הא הא ע"כ בריבה שמנה בהפריש ב' לוגין מיירי דאל"ה אמאי לא תנן יתיר לבונתה ביון דלא מיירי בהפריש שנים וי"ל דלההוא פ' קושי' הגמ' היא מנ"ל לר"א האי סברא דבהפריש ב' יש להכשיר יותר הא הסברא היא להפך דבהפריש ב' יש לפסול יותר וכס"ד הגמרא מעיקרא ומשני ממתני' דייק לה דקתני שמנה ואי איתא דיש לפסול יותר אשנים א"כ מדקתני שמנה ע"כ דדוקא שנים הוא דפסיל והא ליתא דא"כ קשיא ממנחת חוטא אלא ע"כ דבשנים יש להכשיר יותד ומתני' לרבותא תני שמנה דאפי' שנים פסולה:

דף יא:

תוס' בד"ה ר"י וכו' לית דחש להא דר"ש דאמר מקצת כסף בכל כסף וכו' עכ"ל ע"ש. בגמ' דגרסי' לית דחש להא דר"ש דאמר לא אמרי' מקצת בסף ככל כסף וכו' ע"ש ולפ"ז דבריהם קשים להולמן וצ"ל דגירסתם בגמ' היא כמו שהביאו וקאי על כסף שגבתה ולא על כסף הנשאר אע"ג דאקרא דכמוהר קאי דבנשאר משתעי:

דף יב.

פירש"י בד"ה כגון וכו' תני ר"ח לאו משום דלא ס"ל וכו' עכ"ל. לכאורה דהוק"ל דמאי מייתי ראיה מר"ח הרי תנא דמתני' פליג עליה מיהו הא ליתא דא"כ מאי מתרץ דלא פליג ר"ח עליה דר' הא אכתי קשיא במאי דמשני הגמ' דר"ח כר"א וע"כ דפליג ארבי דתני במתני' כזית אמאי לא משני דפליג עליה וכקושית דש"י ואמאי הוצרך לדחוקי כר"א ובמנחת חוטא אלא ע"כ דס"ל להגמ' דכיון די"ל דתנא דמתני' לא פליג והא כדאיתא והא כדאיתא דבקומץ לא מיירי בחסר ובהנך ג' עבודות מיירי בחסר אין לאפושי בפלוגת' במילתא דלא אשכחן דנחלקו בה תנאי ע"כ נר' דרש"י בא ליתן טעם לתמק' דלא ניחא ליה למימר דר"ח כר"א משום דר"ח לא יחלוק על רבי ומשני הגמ' דאין לחוש לזה כיון דאיכא ר"א דקאי כוותיה:

תוס' בד"ה ה"מ וכו' ושמא דר"י עדיפא מדרע"ק וכו' עכ"ל ק"ק כיון דאשכחן דר"י ס"ל אפי' יצא כולו מנ"ל להגמ' דרע"ק לא ס"ל הכי ועוד מאי פריך התם במעילה מדתניא מחשבין על האבוד נוקמה כר"י ויש ליישב:

בא"ד א"נ לענין הרצאה שאני וכו' עכ"ל הק' הצ"ק הא ע"כ לו' כן דאל"ה קשיא דר"א אדר"א דס"ל אין זריקה מועלת ליוצא וס"ל יזרוק ע"ש ול"ק דהא דיזרוק משום דנ"ל מקרא דם אע"פ שאין בשר ואפי' נפסל הבשר זורק:

דף יב:

גמ' ור"א היא דאמר אין זריקה מועלת וכו' אבל רע"ק וכו' עכ"ל עפי"ז י"ל מ"ש התוס' לעיל ד"ט ע"ב בד"ה אותן וכו' דהומ"ל מבריית' דמשנפרק' נפרס לחמה וכו' ע"ש ועפ"י סוגיא דשמעתין י"ל דההיא ר"א היא והגמ' מבע"ל לרע"ק דקי"ל כוותיה ועיין בתוס' בד"ה הוא וכו':

דף יג.

גמ' מ"ד טעמא דר"י דקסבר אין מפגלין וכו' סיפ' דקתני ולבונה אינה מן המנחה היינו אינה בעיכוב המנחה כדלקמן דכיון דאין מעכבין הוי חצי מתיר אבל בזבחים הדם הוא המתיר לחודיה כיון דאין יכול להקטיר אימורין קודם ועיין להצ"ק:

דף יג:

גמ' לא עדיפא מחשבה ממעשה הטומאה וכו' ודוקא לענין פיגול ילפי' מטומאה אבל לפסול פוסל הכל כיון דחד זיבחא הוא ואף על גב דלענין טומאה הטהור בטהרתו ולכך תנן במתני' והב' פסול מיהו קשה דלפ"ז דילפי' מטומאה אם עדיין לא הובדלו מודה ר"י דנתפגלו כולן כיון דגבי טומאה נטמאו כולן וכ"נ מדברי התוס' וא"כ מאי פריך בתר הכי מההיא דכזית משתיהן נימא דמחשבה משויא להו כגוף אחד שלא הובדלו ודוחק לומר דלא פריך אלא לאבע"א קרא ויש ליישב:

דף יד:

גמ' אלא לאו דטעמא דקומץ וכו' לפ"ז הגמ' לעיל בריש פרקין דפריך למ"ל למתנא מודה ר"י וכו' הו"מ לשנויי דהא קמ"ל דטעמא דר"י דאמר פסול דגזר אטו להקטיר קומץ כדקאמר הכא לרבנן:

דף טו.

גמ' וצריכי דאי אשמועי' תודה וכו' הומ"ל דאי אשמועי' תודה הו"א דטעמא משום דלחם אקרי תודה וכדרב כהנא ולא ידעי' כבשים וכ"כ הצ"ק דאין לומר דא"כ לישמעי' כבשים לחוד ולהכי עביד גמ' האי צריכותא דהשתא אצט' לאשמועי' תרווייהו כדפירש"י הא

ליתא דאי אשמועי' כבשים הו"א דבתודה פיגל בלחם פיגל כבשים וכדהיה ס"ד דפריך א"ה איפכא נמי וכו':

תוס' בד"ה לחם וכו' משא"כ בתרומה מ"ט דלא ילפי' תרומה מביכורים וכו' כצ"ל:

דף טו:

בד"ה ואסרו וכו' היינו דלא כר' יאשיה וכו' עכ"ל נראה דס"ל דלר' יאשיה בב' מינים אפי' איסורא ליכא דלא כמ"ש התוס' בקידושין ובמ"א דר"י מודה דאיכא איסורא בב' מינים.

גמ' א"ל והלא מביא נסכיו אחר עשרה ימים וכו' לפי מאי דס"ד דרבנן דר"מ מיידי בבאין בפ"ע היכי משכחת לה פיגול הא כי חישב להקריב נסכי' למחר לא הוי חוץ לומני ואין לו' דמ"ל דחישב להקריב נסכים בלילה דנסכים הבאין בפ"ע קריבין בלילה בדאיתא בפ' התודה וי"ל דמיירי בפיגל בזבח ולא בנסכים:

תוס' בד"ה אפשר וכו' אבל אם הוצרכו א"א ותם וכו' עכ"ל משמ' להו השתא דמאי דקאמרי רבנן והלא אפשר לשנותן היינו בעלמא בכשרים ולא בפיגול דכן משמע להו פשטא דמילתא ובסה"ד הוא שחידשו דבפיגול מיירי דומיא דרישא וכ"מ מדבריהם בדבור שאח"ז שכ' דמיירי בנתקבל ונשפך וס"ל כל העומד ליזרק כזרוק דמי ואי איתא דבפיגול מיירי כיון דנשפך ע"כ דהפיגול הוא בשחיטה או בקבלה וא"כ אינו עומד ליזרק כיון דפסול הוא ולא אמרי' כזרוק דמי אלא ע"כ דמ"ל דבכשרים מיירי ובזה ל"ק מ"ש הצ"ק גם מה שהק' הח"ן בתירוצם שכ' דהתם לר"מ מיירי ע"ש ל"ק:

דף טז.

גמ' אלא למ"ד בפר וכו' מאי איכא למי' ק' מאי פריך נימא דכשמ' כ"ג השני הביא פר אחר ודינו להתחיל ממקום שפסק הא' כמו נשפך הדם בפ' הוציאו לו והביאו התוס' בשמעתין וי"ל דהכא אליבא דרבא לקמן דלא מוקי לה בארבעה פרים וד' שעירים אלא בפר אחד ושעיר אחד:

תוס' בד"ה בין וכו' וכ"מ בסמוך וכו' כי מדו בהיכל וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' לקמן בד"ה כי מדו בשם ר"ת דדוקא בב' מקומות הוא דאמרי' מיא בעלמא ליכא לאוכוחי משם מידי:

בא"ד וכ"ע בההיא דלקמן בהקטיר שומשוש וכו' עכ"ל ק"ק מאי קושיא נימא דהתם שאני דגמר כן כל הקומץ והקטיר כולו במחשבה זו אבל הכא דלא חישב אלא בחצי קומץ מודה ר"מ וכה"ג כ' התוס' לקמן דנ"ח ע"ב בד"ה אביי בסוף הדיבור:

בד"ה כגון וכו' לא חשיב האי תנא אלא הזאות עכ"ל ק"ק א"כ מאי מוקי הגמ' לקמן להההיא דתניא מ"ז כמ"ד שירים ל"מ הא אפי' כמ"ד מעכבי אתי' ולא חשיב אלא הזאות וי"ל:

דף טז:

פירש"י בד"ה כל עבודה וכו' דאפשר להושיט זה לזה עכ"ל דוקא בהולכה הוא דהוצרך לזה דכיון דהיא עבודת דם לצורך זריקה הוי עבודה מתרת אי לאו משום דאפשר לבטלה אבל שחיטה אע"ג דא"א לבטלה עבודה שאינה מתרת היא ולכך פריך שפיר משחיטת א' מן הכבשים:

דף יז.

גמ' אף אנן נמי תנינא שחט אחד מן הכבשים וכו' הו"מ לדחויי דהא מני ר' יוסי דס"ל אין מתיר מפגל את המתיר וכי פליגי אליבא דר"מ ורבנן וכמ"ש רש"י וסתם לן תנא כר"י והוי סתם ואחר כך מחלוקת אלא דבלא"ה דחי לה שפיר:

פירש"י בד"ה לאכול וכו' אלא לר"א אצטריך וכו' עכ"ל. וגם לר"י דמפיק מקרא דאם האכול יאכל וס"ל דר"א פוסל מדאורייתא י"ל נמי לר"א אצט' דסד"א דלר"א דדריש ליה לקרא לבשתי אכילות הכתוב מדבר והא דאפקיה בלשון אבילה לאשמועי' דמחשבין מאכילת מזבח. לאדם ל"ל. דרשא דמה אכילה בכזית אף הקטרה בכזית קמ"ל דגם לר"א אית ליה להקטיר פחות מכזית כשר דמדלא כ' האכול תאכול ש"מ תרתי כדקאמר בגמ'. אך קשה לר' ירמיה לעיל בספ"ק דמוקי למתני' דלעיל הא תו למ"ל הא ממתני' דלעיל שמעי' דר"א מודה דלהקטיר פחות מכזית כשר:

תוס' בד"ה הקומץ וכו' דממתני' דפ"ק שמעי' וכו' עכ"ל יל"ד דא"כ הוי סתם ואח"כ מחלוקת ואין הלכה כסתם ואמאי אין הלכה כר"א וי"ל דמאי דאמרי' אין הלכה כסתם היינו ואי יחיד ורבים הלכה כ כרבים כמ"ש התוס' במ"א:

דף יז:

בד"ה דלא וכו' ומסיק התם דהא דתנן לאכול כחצי זית וכו' עכ"ל הוצרכו לזה דלא תימא דהתם מיירי בבשר והכא באימורין ובתירוצם הב' כתבו דהתם סמיך אקרא דהכא ואין צריך למ"ש הח"ן:

בד"ה מאי וכן בריש נדרים הניחא וכו' עכ"ל נ"ל

בכוונתם דס"ל דאפי' למ"ד לא אמרינן דברה תורה כלב"א מודה היכא דאיכא סברא דאמרינן דברה תורה כלב"א ולא פליגי אלא בהסברא דמר אית ליה אותה סברא ומר לא מסתבר ליה אותה סברא והשתא מקשה שפיר מאי פריך בנדרים אלא למ"ד לא אמרינן דברה תורה מאי א"ל הא היכא דאיכא סברא מודה והתם ע"כ איכא סברא מדקאמר הניחא וכו' ואי ליכא סברא מאי ניחותא ואח"כ מקשה באמת התם מאי סברא איכא ואמאי ניחא ליה למ"ד דברה תורה כנ"ל בכוונתם דלא כהח"ן:

בד"ה דת"ק וכו' האי ת"ק היינו ר"י וכו' עכ"ל. ק"ק לפ"ז אמאי נקט ר"א פוסל מפגל מבע"ל ול"ל כמ"ש התוס' בדבור הקודם דהא בברייתא לא תרי אלא למחר דהיינו חוץ לזמנו וי"ל כיון דבברייתי' גופה מבואר דה"א מפגל כמו שהוכיח הגמ' לא חש למתני מפגל ול"ד להיא דזבחים שהביאו התוס' בדבור הקודם ואכתי ק' אמאי לא קאמר הגמ' גם כאן ג' מחלוקות בדבר דת"ק ס"ל להניח כשר לכ"ע ור"י ס"ל להניח ר"א פוסל אבל בהנך כרת ור"א ס"ל דבתרווייהו פוסל לחוד וי"ל דאי ר"י פליג בלהניח את"ק הי"ל לבאר דבהנך נמי פליג דכרת נמי איכא כיון דאיכא למטעי דלא פליג אלא בלהניח ולכך ע"כ דליכא ג' מחלוקות אבל במסקנא דמצי למי' ג' מחלוקות בדבר ניחא ליה טפי לאוקמה הכי מלאוקמה דחד תנא הוא דפשטא דברייתא דר"י פליג את"ק:

דף יח.

גמ' מ"ט גזירה וכו' מ"ש הח"ן דת"ק ס"ל דאפילו כל דמו כשר ע"ש אין נראה כן מפירש"י בד"ה והכא ג' מחלוקות וכו' שכ' ומקצת דמו אטו כל דמו לא גזרינן:

דף יח:

תוס' בד"ה מודה וכו' ולא קאמר לכהן שאינו מודה מדכתיב מחזיקי' וכו' עכ"ל ר"ל דהתם נמי נדרוש מחזיקים למודה כדהכא ומנ"ל למדרש לת"ח ול"ק מ"ש הצ"ק:

בד"ה מנין וכו' הכא לא חשיב הולכה וכו' עכ"ל עיין להח"ן ועיין בגמ' בריש זבחים דף ד' ע"א ובמה שכתבנו שם ע"ש:

בד"ה כאן וכו' כדמוכח לקמן עכ"ל הוצרכו להוכיח מדלקמן כדי להקשו' גם מר' יהודה אבל מר"ש בלא"ה קשיא דהכא קאמר דסליחות היא מעבודות המסורות לבני אהרן וכדקאמר הגמ' גבי יציקה דמתני' דלא כר"ש ועיין להר"מ בעי' המשנה במשנתנו דמפ' לא מלח כהן אלא זר והוא תימא ועיין להרע"ב ובתוש' בסמוך בד"ה ור"ש:

בד"ה ור"ש וכו' ומי פליג ד"ש אלא כלל וכו' עכ"ל דמשמע להו דהגמ' דקאמר מתניתין דלא כר"ש איציקה לחוד קאי מדלא נקט רבא בקושייתו אשינוייא דר"ן אלא יציקה ובתי' הב' הוא שחידשו דאכולהו קאי וא"צ למ"ש הצ"ק והח"ן:

בא"ד דבעי ר"ש קרא לקמן וכו' ולמ"ל קרא וכו' עכ"ל קשה אמאי לא תקשה להו לרבנן דמתני' דקתני לא מלה כשר אמאי בשר כאין דבעיא כהן דלא תעלה ע"ד שור קרב לגבי מזבח א"כ לא מלח ליפסול וכדהקשו בתר הכי שכ' ובלאו ה"ט בעי כהן דקמיצה ואילך וכו' ע"כ דכוונתם להקשי' לרבנן דאינהו הוא דס"ל הך דרשא דקמיצה ואילך מצות כהונה וצ"ע:

דף יט.

בד"ה מקרא וכו' מאי קושיא נימא דההיא משנה ר"ש היא וכו' עכ"ל בודאי דהגמ' פריך שפיר וליטעמיך דכי מוקמת לה נמי כר"ש ל"ק קושי' המק' דפריך והא "ח כיון דר"ש היא אלא דכוונתם דהגמ' שם דקאמר אלא מילתא דאתיא מדרשא ל"ק אמאי ל"ק אלא ר"ש הא:

בא"ד ויש לחלק דפשטיה דקרא וכו' עכ"ל לפ"ז ניחא נמי דלא תקשה הא דהכא מההיא דתננה ואכלה אלא דאכתי אצט' להו לחלק בין תרי מילי לחדא מילתא דלא תקשה מה' מקראות דאין להם הכרע:

פירש"י בד"ה ושאני התם וכו' מדמצי למכתב מגרש ומשמן וכו' עכ"ל ובסמוך פי' משום חזרה והתוס' כ' שדבריו סתראי נינהו וי"ל דדברי רש"י כאן אזלי לה"דר דמק' בסמוך דפריך ולשמואל אע"ג דתני ביה קרא ל"מ דע"כ לפי סברא זו דאע"ג דתני ביה קרא ל"מ מה שמעכב גרש ושמן לאו משום חזרה אלא משום דכתיב ה"י יתירא דמגרשה ומשמנה אבל למסקנא אפי' לשמואל חזרה מהניא ול"צ למיעוטא רה"י דמגרשה ומשמנה ואע"ג דסוגיא דשמעתין אליבא דרב אזלא מ"מ הגמ' רוצה ליישב דברי רב דהכא אפילו אליבא דשמואל דלקמן והכריחו לרש"י ז"ל לזה משום דאי משום חזרה הוא דקאמר הגמ' הכא מ"ש דנקט מגרשה ומשמנה טפי מהנך דאהדר בהו קרא גבי מנחה הול"ל בפשיטות דמדהחזיר הכתוב בהנהו מכלל דחוקה ל"מ והצ"ק כ' בתוס' דגם דברי' מתפרשי' כמ"ש התוס' והכא בעיכוב דמיעוטו מעכב את רובו מיירי ולכך כ' ממיעוטא דה"י ע"ש וליתא דהכא בחזרה מיירי דאמילתא דרב דכ"מ שהחזיר הכתוב וכו' קאי והחזרה היא לענין דמעכבין זא"ז היא:

דף יט:

גמ' קסבר כוליה מזבח בצפון וכו' ק"ק למ"ל לפני ה' כיון דמזבח בצפון אם כן פני המזבח היינו לפני ה' וי"ל דאצט' שלא יתרחק מהקרן דלא קרי ביה לפני ה' כמ"ש התוס':

תוס' בד"ה ההוא וכו' ואייתר ליה והגישה לו' דשנה וכו' עכ"ל אע"ג דאמרינן בגמ' דסוטה שהביאו התוס' בד"ה כנגד דמהיקישא דהגשה להקרבה ילפי' שלא יסירנה מן הכלי א"כ אצט' קרא דוהגישה להיקישא י"ל דהו"ל למכתב היקישא בקרא דהקרב אותה בני אהרן ולא לכתוב קרא דוהגישה וכיון דמרויח בזה דלא ליכתוב והגיש' לא הוי לישתוק וליכתוב:

דף כ.

גמ' כלל ופרט אין בכלל אלא מה ך שבפרט ע"כ ומהשתא ע"כ מעל מנחתך לאו למפוטי מעל דמיך דלא אצט' אלא לשום דרשא אתא דכיון דמידה היא בתורה אין בכלל אלא מה שבפרט ע"כ לדרשא אחריתי אתא אבל בסמוך שיר קאמר מדאצט' מעל מנחתך ע"כ בחד צד סגי דכיון דלאו מדה היא וגילוי מילתא בעלמא היא דבחד צד סגי לא אמרי' דשמא אתא לשום דרשא ועיין להצ"ק:

דף כ:

תוס' בד"ה נפסל וכו' משום דבהא פלוגת' דר"ג ור"י וכו' עכ"ל מלשונם משמע לא ירדו ניחא ולא ק"ל אלא למ"ר ירדו וק' נימא דמ"ר ירדו ס"ל אין לינה מועלת מיהו האי פלוגתא דלינה מועלת פלוגתא דאמוראי היא ומדברי התוס' בפ' איזהו מקומן מבואר ולכ"ע ק"ל דגם למ"ד לא ירדו קשיא היכי אמרי' דנפסול בשקיעת החמה וירדו הא איהו ס"ל לא ירדו דמשמע להו דמתני' דר"פ המזבח מקדש בכל פיסולי דדם מיירי גם בלן דמו:

בא"ד ההיא מעילה מדרבנן וכו' עכ"ל והגמ' גופה דלא מוקי לה כפשוטה במעילה דאורייתא ובשחט סמוך לצאת הכוכבים משים דלא ניחא ליה לאוקמה בשחט באיסור ועבר אדרבנן בשחיטה גופה:

דף כא.

גמ' יצאו דם ויין שאין עולין לאישים וכו' ואע"ג דשמואל בפ' כל התדיר דצ"א ס"ל יין לאישים הא מוקי לה הגמ' שם כר"ש אבל לר"י יין לספלים והאי תנא כר"י ס"ל ואיכא למידק להאי תנא דבעי דדמי לפרט בכל הצדדין למ"ל מעל מנחתך אי לאפוקי דם הא ממועט ממה הפרט וי"ל דלעולם לא בעי כל הצדדין אלא דס"ל דהני צדדין חשיבי כחד צד והו"א דדרשי' מה הפרט מתיר ואביא דם לכך אצט' מעל מנחתך וכה"ג כ' התוספות לעיל בד"ה אימא מה הפרט וכו' ע"ש:

תוס' בד"ה יצאו וכו' וי"ל דההיא דמרבי עצים בכ"מ היינו לרבי וכו' עכ"ל לכאור' לפי"ז לא הוו צריכי למ"ש קודם לזה דבשמעתין בעצים דעלמא קאמר אלא דשמעתין כרבנן אתיא וי"ל דלמ"ד בר"פ המנחות והנסכים טהורין אין נפדין מדאורייתא עצים לאו בר פדייה דמ"ש התוס' בקושייתם דמדאוריי' עצים נפדין היינו דוקא למאי דדחי שם דטעמא דעצים משום דלא שכיחי וא"כ להך מ"ד דמדאורייתא אין נפדין אפי' רבנן אית להו הך דרשא דוהבשר לרבות עצים ובהכי ניחא מאי דק' למ"ש התוס' דדרשא דוהבשר היא אליבא דר' מדאמרי' בגמ' בזבחים דל"ד אליבא דרבא דדרשא דוהבשר בקדשו בכלי דדבר שאין לו מתירין משקדש בכלי ע"ש והא לרבי עצים מקרי דבר שיש לו מתירין

דמה"ט מחייב משום פיגול כמ"ש התוס' בסה"ד ועפי"ה ניחא דסוגיא דזבחים אזלא כמ"ד טהורין אין נפדין מדאוריי' ואתי הך דרשא אליבא דרבנן שפיר ועיין להצ"ק:
פירש"י בד"ה כאן וכו' הא דקתני הקפה הדם בחמה וכו' עכ"ל משמע דבאור אפילו בחטאות החיצוני' פטור ובסמוך כ' דזעירי בפנימיות מיירי והם כעין ב' פירושים:
בד"ה דם חמור אעפ"י שאין ראוי לקרבן וכו' עכ"ל קשה מאי קמ"ל ר"פ הא מתני' היא בר"פ דם שחיטה בין טמאין בין טהורין חייבין עליו וי"ל דקמ"ל אעפ"י שיש כאן ב' לגריעותא דם חמור וקדש חייב כיון דטעמא הוא משום דראוי בחטאות החיצונות:
תוס' בד"ה כאן וכו' ואין הסוגיא מוכחת כן דאמרי' לעיל כיון דמלחיה וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל בפשי' לשי' רש"י מאי פריך לעיל כיון דמלחיה וכו' נימא דאצטריך קרא למעוטי דם דחטאות החיצוניות י"ל דאי דם טעון מלח כמו איברים ע"כ גם בפנימיות טעון מלח ופריך שפיר:
בד"ה דם וכו' לפי' מדקדק ר"ת מכאן דמליחה דקדירה צריך דאין נאכל מחמת מלחו ובאין נאכל מחמת מלחו סגי ודלא כמו שמפרשי' וכו' עכ"ל כצ"ל דמהכא אין להוכיח אלא דצריך ולא דסגי וכ"ה בתוס' בפ' כל הבשר:

דף כא:

פירש"י בד"ה כל כהן וכו' זה בגימט' י"פ וכו' עכ"ל בגמרא בספ"ק דהוריות אהא דאמרינן שבטו של לוי לא אקרי קהל פריך אם כן חסרו להו י"ב שבטים ומשני אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי. ע"ש וא"כ לפום גמרין הלזו אין להוכיח מקרא דזה יתנו דשבטו של לוי חייבין ך בשקלים:

דף כב ע"א

תוס' בד"ה הדבר וכו' דאמרי' ביומ' שעירב דם הפר וכו' עכ"ל. הוצרכו להביא ההיא דיומא ולא הקשו בפשי' דאפי' עירה דם השעיר לתוך הפר קשיא אמאי קאמר הדבר ידוע וכו' אפילו דם השעיר מרובה ליבטל דם השעיר משום ראשון ראשון בטל משום די"ל דהיה מערה שניהם בב"א בתוך כלי ריקן וכמ"ש התוס' בזבחים דע"ז ע"ב בד"ה רואין ע"ש ועיין להצ"ק:

דף כב:

בד"ה מכאן וכו' ולא חשיב תרומה משום דבכלל טבל וכו' עכ"ל לפ"ז א"ש דנקט טעמא דטבל שם משום כהתירו כך איסורו ולא קאמר משום דהו"ל דשיל"מ משום דתרומ' אין לה מתירין מקרי וע"ש בתוס':

בא"ד ל"מ למפרך מטבל וכו' עכ"ל. טבל דנקטו היינו שאין הבעלים בעיר דהוי אין לו מתירין כמ"ש התוס' בפ' ב' דע"א אבל סתם טבל יש לו מתירין מקרי וכדאיתא שם בנדרים:

דף כג.

פירש"י בד"ה שלא יקבע וכו' אם שמנה קצת כשר עכ"ל ל"ד קצת דכיון דלא צוותה התורה על הקומץ מנ"ל דדוקא קצת:

תוס' בד"ה קומץ וכו' הואיל ומחובר למה שבחוץ וכו' עכ"ל דכיון דמחובר למה שבחוץ הוי כאלו מחובר לקומץ ולא סגי במה שמחובר לשמן לחוד ולהכי א"ש מאי דקאמר הגמ' אבל האי דלאו מינא דקומץ וכו':

דף כד.

פירש"י מהו וכו' מהו שיטמ'

אותם שנים עכ"ל אבל אם נגע בחצי עשרון הראשון חבירו שבראש השני ודאי טמא מכח צירוף כלי והא דלא פי' הבעיא בנגע בראשון אם יטמא זה האמצעי משום דא"כ אמאי נקט הגמ' הבעיא בשלשה חצאין לא הול"ל אלא בחצי עשרון של מנחה זו וחצי עשרון אחר שאיני צריך לכלי ועיין להראב"ד בפי"ב מה' אה"ט דין ח' ע"ש:

דף כד:

תוס' בד"ה כי נגע וכו' ואין לתרץ דהאי דחשיב עליו ואחר כך חתכו טמא משום דטומאת ביה"ס לא מטמאה וכו' עכ"ל ר"ל דהא דהוצרך התנא להזכיר חתכו ולא קאמר חישב עליו טמא טומאת אוכלין ואע"ג דבלא"ה טמא משום אמ"ה נ"מ לאצטרופי עם פחות מכביצה אוכלין היינו משום דטומאת ביה"ס ל"מ וא"כ ל"מ טומאת מגע אלא אחר שחתכו בעת פרישתן וא"כ ל"ל שבע ליה טומאה וכמ"ש אח"כ ידחו לזה דבגמ' שם מוקי לה כר"מ דטומאת ביה"ס מטמאה:

דף כה.

בד"ה בשני וכו' ולעליון קדם ליה מדרס למגע וכו' עכ"ל ולאביי דס"ד דלא אמרינן שבע ליה טומאה אפי' קל על חמור י"ל דה"ד מגע זב אמדרס דב' טומאו' חלוקות אבל מגע מדרס אמדרס דחד שמא הוא מודה אביי דלא חל קל על חמור שו"ר להתוס' שמא בעירובין שב' דאביי לא ידע סיפא דברייתא ע"ש:

בד"ה עון וכו' תימא למ"ד דחויא וכו' עכ"ל קושייתם הלזו ל"ק אלא לפמ"ש בדבור שאחר זה דכולהו אית להו דאההדי אבל אי אביי ל"ל שינוייא דרב אשי דעון קדשים ולא מקדישין ל"ק די"ל דר"א ס"ל הותרה דפלוגתא דאמוראי היא שם ביומא ע"ש:

דף כה:

בד"ה ת"ל וכו' וי"ל דשקולים הם וכו' עכ"ל ק"ק כיון דאיכא לאוקומי קרא ביוצא דאיסור קל הוא מאיסור טומאה והוי חמור על קל מנ"ל לאוקומי באימורין ולן דאיסור חמור הוא ולא אתי איסור טומאה וחייל עליה דאין איסור חל על איסור ועיין בסוגיא שם וע"א בפירש"י:

דף כו:

בד"ה אין וכו' ולא מ"ל לאפוקי מדאביי ואין לומר דאפי מאן דלא דריש כל וכל דריש דהא ר"י קאי כאביי וכו' עכ"ל כצ"ל ור"ל כיון דקאי כאביי ע"כ דדריש כל וא"כ ליתני חמץ ואעפ"י שהתוס' לקמן דנ"ח כתבו די"ל דדריש מקצתו מכי כל התוס' הכא לא ס"ל כן כמו שנראה מדבריהם בדבור שאח"ז שכ' מדכתיב כל שאור ובדברי ר"י קיימי גם ע"כ דלא ס"ל לחלק בין מקטיר כולו לאינו מקטיר כולו כמ"ש לקמן דנ"ח דאי איתא לא מק' מידי בדבור שאח"ז מההיא דנשתייר כזית חלב ועיין להצ"ק ולהח"ן:

דף כז.

בד"ה ד' וכו' וי"ל תנא ושייר וכו' עכ"ל קו' הראשונה דלא חשיב מים חיים לא מיתרצא בהכי דכיון דחשיב עץ ארז וכו' הו"ל למחשב מ"ח דבהדייהו וכה"ג כ' התוס' בפ"ג דמכות דכ"ב ע"א דלא כהצ"ק:

בד"ה ולקחתם וכו' ולדבריהם ביום ב' תסגי שיטול האחר בשביל כולם דבסוף לולב הגזול וכו' ולא כתיב ולקחת וליתא אלא כי היכי דעיקר לקיחה וכו' עכ"ל כצ"ל:

דף כט.

אלא מעתה על השולחן וכו' ק"ק נימא דאה"נ דדרשי' הכי דשלחן נמי ירדו מעשיו ממקום טהור כדלקמן וי"ל דא"כ אמאי לא דריש ד' יונתן אלא אמנורה ולא דריש הכי בשלחן:

תוס' בד"ה סילוקו וכו' ולמ"ד אין תנור מקדש וכו' עכ"ל ואין לו' דנס היה נעשה דהוי חם כתחילתו דמ"מ לא הול"ל כסידורו דהא גם בסידורו היה נס ועיין להצ"ק:

בד"ה שלשה וכו' וי"ל דלא שייך התם נתקשה וכו' עכ"ל בזה לא מיתרצא קושי' קמייתא דהא תשיב שרצים וע"ש בתוס' בחולין:

פירש"י בד"ה שאין וכו' למזוזה ותפילין עכ"ל משמע קצת דבס"ת לא קפדי' אמוקף גויל וכ"נ מדלא תנן במתני' אפילו כתב אחר מעכבן אלא במזוזה ותפלין ולא בס"ת:

דף ל.

גמ' והאמר ר' יהושע וכו' לעיני כל ישראל באמצע הדף וכו' ק' דנוקמה בחומשין דהא לא אמר ס"ת כדקאמר רב לעיל וי"ל דידע הגמ' דכאמצע שיטה הוא דאיתמר אלא דרבנן מפרשי אף באמצע שי' ור"א מפ' דוקא באמצע שי' ולא באמצע דף ופריך מרבנן דמפרשי אף באמצע שי' וליכא לאוקומה בחומשין דאי בחומשין לא יאמר ר"א אמצע שי' דוקא ומשני כיון דבאמצע שי' הוא דאיתמר ליתא לדרבנן אלא עיקר הילכתא כר"א ולהכי פירש"י דרבנן אף באמצע שיטה ואמצע הדף קאמר ולא פירש כפשוטן של דברים דרבנן מפרשי אף באמצע שי' קאמר ויכול לגמור נמי בסוף שי' ור"א אמר דוקא באמצע ולא בסוף וא"ש דלא הדר פריך הגמ' לרבנן מהך ברייתא:

גמ' לא יכתוב ב' בתוך הדף וג' חוץ לדף וכו' משמע הא תיבה בת ארבע יכול לכתוב ב' חוץ לדף ומסיפא יש לדייק להפך דדוקא ג' בתוך הרף וקשיא דיוקא דרישא אדיוקא דסיפא וצ"ל נעשה כאורחיה דגמ' בכ"מ ואמרי' נעשה דיוקא דרישא כסיפא וכשר לכתוב ב' בתוך הרף וב' חוץ לדף וכ"כ הר"מ בה' ס"ת תיבה בת עשר כותב חמש בתוך הדף וה' חוץ לדף ע"ש:

דף ל:

תוס' בד"ה ר"י וכו' ור"ת מפ' דתולין עדיף מכולהו לר"י וכו' עכ"ל לפום סברא דהשתא תולין עדיף מכולהו לכולהו תנאי ולא לר"י לחוד ולשונם שכ' לר"י אינו מדוקדק מיהו צודק לשון זה לפום מ"ש אח"כ דפליגי בהכי דמ"ס מוחק עדיף ומ"ס תולין עדיף דר"י אמר גורר דוקא ור' יוסי אמר תולין דוקא:

דף לא.

גמ' אר"ש שזורי פעם אחת נתערב לי וכו' ק"ק אמאי לא מוקי הגמ' לעיל הא דאמר הלכה כר"ש שזורי אהאי ברייתא וי"ל משום דרב יימר מסתפק לקמן אם הלכה כרש"ז בהאי משום דברייתא היא וכדבסמוך ולכך מוקי לה לעיל אשידה ואיין דמשניות הם ואע"ג דהגמ' לעיל מייתי נמי מברייתות מ"מ הא בלא"ה דחי לה שפיר ובמסקנא לא קיימי אלא אמשניות:

דף לא:

גמ' אמר ר"י מזוזה שעשאה שתים ושלש ואחת כשירה נראה מדלא נקט ר"י אלא בכה"ג מוכח דס"ל דאם עשאה שתים שתים פסולה דכה"ג גרע מעשאה כשירה וכדאמר ר"נ לעיל כ"ש דעשאה כשירה ולפי"ז ר"י פליג ארב דאמר לעיל שתים שתים כשירה ורב ור"י הלכה שר"י ועיין להר"מ בפ"ה מה' ס"ת דמפ' פי' אחר בדברי ר"י ע"ש להכ"מ:

תוס' בד"ה רשב"א וכו' תימ' דלמר דוכסוסטוס עדיף וכו' עכ"ל ולא ניחא להו למילף איפכא דמ"ד בקלף אף בקלף קאמר ומ"ד דוכסוסטוס דוקא קאמ' דכיון דמ"ד בקלף קאמר טעמא דמשתמרת משמע דוקא קאמר משום דמשתמר ועיין להכ"מ בפ"ה מה' ס"ת ע"ש:

דף לב:

בד"ה הא מורידין וכו' ואמאי לא ילפי' ס"ת ממזוזה לענין שירטוט וכו' עכ"ל לפמ"ש רש"י בפ' ר"א דמילה דבכל י"ג מדות אין דנין מהלכה כמו שאין דנין ק"ו מהלכה ע"ש ניחא ק"ו זו דמזוזה דבעי שירטוט היא הל"מ ואין דנין בג"ש מהלכה מיהו בפ' הגולין די"א ע"א פליגי ר"מ ור"י גבי ספר שתפרו בפשתן בהאי מילתא גופה אי דנין בהיקישא מהלכה ולמ"ד דנין בפה"ג ק' קושייתם:

בד"ה כתבה וכו' ופי' הקונט' ל"א דיליף מכתוב זאת זכרון ועוד יש לפרש דיליף הכא מסוטה דממעטי' בפ"ב דסוטה כתבה אגרת מדכתיב בספר וצ"ע אמאי לא ילפי' וכו' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד דהא אמרי' לעיל מזוזה שעשאה שתים ושלש וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא מייתו מההיא דלעיל מינה מזוזה שעשאה שתים שתים כשירה ולפמ"ש לעיל דנר' דר"י דנקט שתים ושלש פליג בהא דמכשיר רב שתים שתים ניחא:

דף לג:

גמ' ומאי חת שליש העליון וכו' הר"מ בה' מזוזה פ' דכל השליש כשר אלא דמצוה מן המובחר להניחה בתחילת שליש העליון ע"ש ולפי"ז הו"מ הגמרא לאוקמה בפשי' לעולם כר"י אלא דשמואל קאמר מצוה בתחילת שליש העליון:

פירש"י בד"ה בפתח וכו' ואם לאו א"צ וכו' פי' אחר שדרך עשירים וכו' עכ"ל אע"ג דמזוזה בעי' לימין וכשהוא ימין לפתח זה הוא שמאל לפתח זה מ"מ כשאין ביניהם טפח הוי כולהו חד פתחא וא"צ להניח בב' הפתחים אלא בחד פתח סגי ועיין למהרש"א:

דף לד.

גמ' פשיטא ל"צ אע"ג דרגיל אינו ר"ל פשיטא דחייב ואמאי אצט' למלפיה מדר"ה דא"כ לא משני מידי דהא האי חידושא דרגיל לא שמעי' ליה מדר"ה אלא ר"ל פשיטא דהיינו דרב הונא ומאי קמ"ל ומשני קמ"ל דאף על גב דרגיל היינו דרב הונא:

גמ' רחמנא אמר על מזוזות ואת אמרת נילף כתיבה וכו' ר"ל דכיון דמשמעותיה דקרא דכתיבה על המזוזות טפי עדיף דנילף כתיבה כתיבה מוכתבת על האבנים ומשני דבעי כתיבה תמה ועל האבנים לא הוי כתיבה תמה ואי ע"י חקיקה א"כ לא מתקיימה הג"ש

דוכתבת על האבנים כתיבה היא ולא חקיקה כצ"ל לפירש"י והתוס' ומ"מ לפירושם מאי דקאמר הגמ' והדר על המזוזות שפת יתר וכנטול דמי:
פירש"י בד"ה והלכתא וכו' ומצריך מזוזות לתרווייהו וכו' עכ"ל משמע ליה הכי מדקאמר הגמ' ולחומרא דלא הול"ל אלא והילכתא כרב ושמואל ותו לא ועיין להרא"ש ז"ל:

דף לד:

פירש"י בד"ה ואם כתבן וכו' וצריך שיהא ריוח בין הפרשיות וכו' עכ"ל הכל ד"א ודברי עצמו הן שצריך ליתן ריוח בין הפרשיות וכו' אבל פלוגתא דר' ורבנן באם צריך ליתן ריוח ביניהם לאו היינו ריוח בין הפרשיות אלא ריוח בין הבתים כפירש"י גופיה בדיבור שאח"ז:

דף לה:

תוס' בד"ה משעת וכו' תדע דלא קאמ' שהיתה מסייעת לתפילין של ראש וכו' עכ"ל אינו ר"ל תדע דבשל ראש לא בעי קשר בכל יום מדלא קאמר מסייעתו לשל ראש דהא י"ל דשל ראש' אינו צריך לסיוע דדוקא בשל יד דאינו נח ביד אחת גם אין ר"ל תדע דטעם דשל יד משום שאינו נח ואדסמיך ליה קאי דא"כ לפמ"ש בתר הכי דתפילין של ראש לא בעי קשר בכל יום אזדא לה התדע שכ' ואין זה במשמעות דבריהם אלא ר"ל דקאי אמ"ש משמע דתמיד היתה קושרת לו וקאמרי תדע דהכי הוא דאי אקשר הראשון קאי וא"צ קשר בכל יום א"כ גם בשל יד היה יכול לעשות בב' ידים כיון דא"צ קשר בשעת הנחה וא"כ אמאי לא אמר דמסייעתו בשל ראש אלא ע"כ דתמיד היתה קושרת לו וצריך קשר בשעת הנחה ומשום דאין נח וכו' אבל בשל ראש יכול לעשות בב' ידים אפי' אי בעי קשר בשעת הנחה ועיין למהרש"א ז"ל:

דף לו.

גמ' מודים חכמים ור' יעקב שאם ץ חלצן וכו' כצ"ל וכ"ה בהנ"י:
פירש"י בד"ה מודים וכו' דלילה לאו זמן תפילין וכו' עכ"ל לפי"ז דס"ל לילה לאו זמן תפילין צ"ל הא דאמרינן לקמן דעובר בלאו ועשה היינו אם מניחן אחר שקיעת החמה אבל אם הוו עליו כבר אינו עובר וכ"ד הרמב"ם מיהו קשה לפי"ז לישנא דגמ' בסמוך דקאמר אי קסבר שבת זמן לאו זמן תפילין לילה נמי לאו ז"ת ואי קסבר לילה זמן תפילין וכו ולפירש"י והר"מ אפי' אי לילה לאו זמן תפילין שפיר הוו מצלו כיון דהיו עליהם מקודם ולא הו"ל למתלי בזמן תפילין או לאו זמן תפילין ולא הול"ל אלא מ"ש לילה משבת ועיין לה' שאגת אריה בסי' מ"ג:

דף לו:
תוס' בד"ה יצאו וכו' עוד ראיה מירוש' וכו' ומסתמא רב וכו' עכ"ל אבל מגמ' דילן דקאמר רב אורי ליה וכו' לא מצו לאוכוחי מידי דהא לא קאמר אלא רב אורי ליה כותב ומוכר כדי פרנסתו שרי לכתוב לאחרים ולא קאמר דאח"כ כותב לעצמו ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל:

דף לז.
בד"ה שומע אני וכו' כדמוכח בפ"ק דר"ה וכו' עכ"ל עיין להמש"ל בפ"ד מה' איסורי מזבח ועמ"ש בחידושינו בקמא די"א ע"ש:
בא"ד ואי בנהרג מה שייך לומר כמו שמת וכו' עכ"ל ר"ל דהול"ל נטרף כמו מת ומדאמר כמו שמת משמע דעדיין לא מת ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל:

דף לז:
בד"ה האי וכו' ולא אמרינן כמאן דשריא ויועילו וכו' עכ"ל נראה די"ל פירש"י קמא דלעולם צריך ציצית במקום הכפילות דהשתא מיהא היינו כנפיו וצריך נמי ציציות בקצוותיה דדילמא שרי לה ולכן אמרי' דכמאן דשריא ואפילו דאמרינן הכא כמאן דשרייא מ"מ בעי' נמי במקום הכפילות ולא יועילו ציצית שבקצוותיה:

דף לט.
תוס' בד"ה קשר וכו' וי"ל דהכא לא מפיק מקרא וכו' עכ"ל ר"ל דעיקר ד"ז דבעי קשר מגדיל הוא דנ"ל ורבא דקאמר הכא מדשרי כלאים היינו לאוכוחי דדרשא דגדיל דרשא נכונה היא דלא תימא דגדיל ל"ד ומ"מ מדשרי כלאים שמעי' דדעת התורה דגדיל ממש וכיון שכן פריך שפיר התם דאין סברא לומר דאצט' קרא להשמיענו דעת התורה דלא נטעה בכוונתה למי' דגדיל ל"ד דלא כתיב קרא בכה"ג ועוד תי' הסוגיא דהתם כמ"ד גדיל דוקא או כמ"ד או גדיל או פתיל וסוגיא דהכא ס"ל פתיל דוקא ור"ל דלקמן פליגי דרבב"ח ס"ל או כולו גדיל או כולו פתיל ורב ס"ל בעי' גדיל ופתיל וא"כ גדיל דוקא דלא דריש גדילים למיעוט אחר מיעוט ומדכתיב גדיל ופתיל מוכח דבעי' תרווייהו וכמו שנראה כל זה מדברי התוס' לקמן בד"ה וההוא ע"ש מיהו קשה דהוי סוגיא דהכא דס"ל פתיל דוקא ולא גדיל דלא כמאן:

דף לט:
גמ' או גדיל או פתיל אין להקשות כיון דסגי בפתיל אמאי שרי לעשו' גדיל דהוי כלאים דכה"ג פריך בפ"ב דיבמות גבי ביאת כהן גדול באלמנה לענין יבום די"ל דאפי' בפתיל הוי כלאים דקשר העליון דאורייתא כדאי' לעיל:

פירש"י בד"ה ור"נ וכו' דאי מדאורייתא וכו' עכ"ל ר"ל דעיקר סמיכות ר"נ דמוקי לה מדרבנן אינו אלא מכח ה"נ מסתברא וכיון דדחי לה רבא ע"כ אצט' לאתויי מתדרי"ש וכיון למ"ש התוס' בד"ה ור"נ בתי' קמא:

תוס' בד"ה או וכו' וי"ל דאצט' ציצית לאשמעי' כ וכו' עכ"ל ואי כתיב ציצית לחוד הו"א דלא אתא אלא לענף ולא להפריד ולכך אצט' פתיל דמיותר' דחד קרא מנייהו דרשי' להפריד ול"ק מ"ש הצ"ק:

בד"ה וההוא וכו' דטעמא דרבב"ח משום דדריש גדילים וכו' עכ"ל ק"ק דהגמ' קאמר דטעמ' משום דכתיב גדיל ופתיל ולפ"ד התוס' אמאי מייתי קרא דפתיל וי"ל דלא נימא דמיעוט אחר מיעוט אתא לגדיל ופתיל בהדדי ולא לרבית פתיל לחודיה להכי קאמר כיון דכתיב גדיל ופתיל ידעי' דבהדדי כשר וע"כ מיעוט אחר מיעוט לרבות כולו פתיל וכיון דכולו פתיל מהני ה"ה כולו גדיל ומ"ש התוס' דאי לאו פתיל הוה פסלי' בהדדי היינו ר"ל וכיון דהוה פסלי' בכה"ג הו"א דמיעוט אחר מיעוט להכשיר בכה"ג:

בא"ד וכ"ת א"כ פתיל דכ"ר למ"ל וכו' עכ"ל ואין לו' לשני חוטין כמ"ש התוס' בדבור הקודם דכבר דחו זה התוס' בריש פרקין ע"ש:

בד"ה ופליגא וכו' הומ"ל מדרבנן וכו' עכ"ל לפמ"ש רש"י דאפי' בשיראין דקאמר ר"י היינו אע"ג דהוי כלאים וצמר ופשתים דקאמר ר"י היינו בהדי הדדי ניחא שפיר קושייתם:

דף מ.

בד"ה סדין וכו' א"נ לא שמעי קשר דלעיל לא ידעי' אלא מדאשתרי כלאים וכו' עכ"ל ר"ל דל"ק ליתי עשה ולידחו ל"ת דאפי' בפשתן אפשר בלא כלאים בלא קשר דלעיל לא ידעי' דבעי קשר אלא מדאשתרי כלאים וכיון דב"ש לא דרשי סמוכים אע"ג דבעי' תכלת אפשר בלא קשר ושוב דחו דקשר ידעי' מדכתיב גדיל כמ"ש לעיל בדברי רבא דאמר ש"מ קשר עליון דאורייתא ע"ש:

דף מא.

גמ' ור"ש פוטר וכו' נר' דמיירי שיש לה ציציו' בכנפיה כמו שאר טליתות ורבקנן סברי לא סגי בהנך ור"ש סובר דסגי בהנך דכנפיה דאלת"ה אמאי לא הוכיח הגמר' בסמוך דחובת גברא הוא מהאי ברייתא דאי חובת מנא אמאי פטר ר"ש הא אפילו מקופלת ומונחת בקופסא חייבת בציצית ומזה סיוע למ"ש. מרן בריש ה' ציצית בכוונת הר"מ ע"ש ועיין להנ"י:

גמ' נהי דחייביה רחמנא כי מכסי וכו' מזה מוכח דאפילו למ"ר חובת גברא אינו מחוייב ללבוש ציצית אלא דאי לביש בת חיובא חייב להטיל בה ציצית דלא כמהרש"א בתוס':

דף מא:

גמ' וקלא אילן לא יביא וכו' לפי' קמא שפירש"י הא דלכתחי' לא יביא משום דדמי לתכלת ואנן בעי' ב' מינין דאין לומר דטעמא דלכתחי' גזרינן אפי' בבת ארבעה שמא יתיר ממנה ונותנה בטלית אחרת דא"כ אמאי פירש"י במאי דקאמר ש"מ מתירין וכו' דהיינו מדפסל וכו' הא אפי' מהך ברייתא דמכשרה יש להוכיח כן ולפי' בתרא מהך ברייתא הוא דקאמר ש"מ מתירין ולפי' קמא ניחא מאי דלא דחי הגמרא בהך ש"מ מתירין וכו' דילמא דאי בלאי כדדחי לעיל דאי גזרינן דילמא מתיר אחר דכלאי א"כ הו"ל לפסול אפילו בבת ארבעה אבל לפי' בתרא ק' אמאי לא דחי דאי בלאי ויש לישב:

תוס' בד"ה אם וכו' דילמא האי ברייתא כרבנן וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' בר"פ דהא דאין הלבן מעכב את התכלת היינו דצריך להטיל ד' חוטין תכלת ע"ש ל"ק קושייתם הלזו דאע"ג דדמי לתכלת מ"מ בעי' ד' חוטין תכלת דבקרא תכלת כתיב ומשני הגמ' בבת ח' ואיכא ד' חוטין תכלת וסגי בהכי לרבנן ומ"ש רש"י דאיכא ב' חוטין תכלת וב' חוטין לבן היינו כדי לאוקומא אפי' כרבי למסקנא:

בד"ה בש"א וכו' וש"מ הא דדרשי' גדילים ד' היינו בכפילא וכו' עכ"ל דכיון דב"ה דאמרי ג' היינו בכללות שניהם תכלת ולבן וגם גדילים דכתיב בקרא היינו לבן לבד א"כ ב"ש נמי ד' דקאמרי היינו תכלת ולבן וא"כ ע"כ גדילים ד' דכתיב בקרא היינו בכפילא דהא גדילים בלבן הוא דמיירי כמו לב"ה אבל ר"ת מפ' דטעמ' דב"ה משום דגדיל ג' ולא מיירי ב"ה אלא בלבן ואם כן לב"ש י"ל ד' בלבן וגדילים דדרשי' ד' לאו בכפילה וקאמרי די"ל עוד דב"ה דרשי' גדילים דהיו ששה ור"ל דקרא דגדיל בלבן וגדילים בתכלת:

דף מב.

בד"ה רמי וכו' עוד שנים גדילים: דהוו תמניא וכו' עכ"ל ר"ל עוד שנים גדילים הוו ד' וארבעה דתכלת הו"ל תמניא וכמ"ש התוס' ודלא כחידושי אנשי שם:

דף מב:

גמ' בהא קמיפלגי מ"ס חובת. טלית וכו' פשטא דמלתא ארא דארב אדא ור"נ קאי דרב אדא בירך ור"נ פליג. עליה אבל לפירש"י דפי' דפלוגתא דר"נ ור"ח היא' קשה מנ"ל דר"ח. פליג דלפי המסקנא זו מיתרצא קושית ר"ח ולא מצינו לו שחלק אלא מכח קושיתו וי"ל:

דף מג.

גמ' מדרמי קסבר מ"ע שהזג"ו וכו' אפי' לסברת ר"ת שכ' התוס' בסוף ר"ה דנשים מברכות על מ"ע שהזג"ו אם רוצות להחמיר ע"ע מ"מ דוקא הם שרצו להחמיר אבל ה"י מדרמי איהו משמע דמדינא הוא:

תוס' בד"ה ור"ש וכו' אבל הכא איתמר כי היכי דלא ניסתרו וכו' עכ"ל ק"ק דא"כ מאי פריך לרבנן אשר תכסה בה וראיתם אותו למ"ל נימא דדרשי להו לסומא ולילה כר"ש אלא דמחייב נשים משום בד"א נאמרו ודרשי' כל שישנו וכו' וס"ל דאי כי היכי דלא נסתרו מסמיכות לחודיה דרשי' לה וא"צ לד"א נאמרו דס"ל דדרשי' סמוכים ועיין בגמ' בריש יבמות ויש ליישב:

כתבו התוס' בשבת דקל"א ע"א דלרבנן ס"ל ציצית נוהג ביום ובלילה וראיתם אותו לכסות סומא ע"ש וזה נגד הסוגיא דאי כסות לילה חייב כ"ש סומא ופריך לרבנן וראיתם אותו למ"ל וי"ל דס"ל דמאי דמשני לרבנן אצט' לראה מצוה זו וזכור מצוה התלויה בה לא אתיא אלא למ"ד ק"ש דאורייתא אבל למ"ד דרבנן לא משני מידי והדרשא דתניא אידך אינה דרשא גמורה דלא כמ"ש התוס' לקמן וא"כ למ"ד ק"ש דרבנן ע"כ לשנויי לרבה דאצט' וראיתם אותו לכסות סומא וס"ל דסומא ברע דליתיה בציצית בשום זמן:

בא"ד דכתיבי בחד קרא עכ"ל עיין בחידושינו בסנהדרין דף ס' ע"א ע"ש:

דף מד.

גמ' ל"ש אלא שיש לו עיין להר"מ בפי' המשנה כאן מה שהקש' מגמ' לעיל בפ' הקומץ גבי ד' מינין שבלולב מעכבין זא"ז ע"ש ועיין פירש"י והתוס' שם:

דף מד:

תוס' בד"ה אלא וכו' והשתא ניחא שפיר דהא לא מעכבי וכו' עכ"ל והא דלא מוקי הגמ' מתני' דאין מעכבין בפסח משום דליכא אלא איל אחד ומש"ה מוקי לה בעצרת ור"ח דאיכא כולהו :

בא"ד דגבי עצרת לא קאמר הכי וכו' עכ"ל ר"ל דאי לא קאי אלא אדסמיך ליה א"כ גבי עצרת לא קאי אלא אאילים דסמיך ליה אבל כבשים לא מעכבי ומתניתין דהקומץ קתני מעכבין וסמכו עצמם אמתני' דהקומץ שהביאו אח"כ ועיין להתי"ט:

בא"ד דגבי עצרת נמי דריש הכי התם וכן בחג וכו' עכ"ל ר"ל דאי סמיך אוהיו וקאי עיכובא גם לפרים שמעכבין אילים א"כ גבי עצרת נמי דדריש הכי סמיך איהיו ור"ל עצרת דת"כ וכן נמי בחג סמיך אכמשפט א"כ היכי קאמר ת"ל שבעת ימים הא שבעת ימים לא כתיב בעצרת ובחג ונימא דמעכבי בהו כיון דכתיב בהו עיכובא ולא כתיב

שבעת ימים אלא ע"כ דיהיו לא קאי אלא אפרים דמעכבי זא"ז ולא אשני מינין דמעכבין זא"ז וכיון דלאו מכח קרא דעיכובא קאמר קאמר שפיר ת"ל ז' ימים דכיון דגלי בפסח ילפי' מניה עצרת וחג ודלא כהח"ן:

דף מה.

בד"ה בשבעה וכו' דמיירי במיעוט שבט עכ"ל ר"ל מיעוט כל שבט מז' שבטים וק"ק דאכתי קשיא לר"ש דס"ל התם פר לב"ד ופר לקהל ויש ליישב:

דף מה:

גמ' רעק"א יכול הן הן כבשים וכו' נראה דרע"ק פליג אר"ט וס"ל דא"צ קרא דעל הלחם לדרשא דלא נתחייבו דכיון דע"כ לאו הן כבשים דחומש הפקודים הן דת"כ א"כ אמאי לא ערבינהו קרא ונכתוב י"ד כבשים אלא ע"כ לאשמעי' דהללו בגלל עצמן והללו בגלל לחם וכיון דבגלל לחם הן ע"כ דבמדבר דלא היה לחם לא קרבו כבשים ומ"מ תנא דמתני' ד"ז דלא קרבו כבשים במדבר בשם ר"ש הוא דקאמר לה נר' דרע"ק דפליג את"ק דמתני' לאו מהאי טעמא ולהך הוצרכו התוס' בר"ה קרבו למי' דרע"ק ס"ל כי תבואו לאו דוקא ועיין להח"ן:

גמ' מדראישתני סדרן ש"מ וכו' ק"ק דא"כ רע"ק אמאי יליף מפרים דקאמר כשאתה מגיע אצל פרים וכו' כבשים גופייהו מה"ט דאישתני סדרן ידעינן דלאו הן הן הכבשים וכו' וי"ל דאשתני סדרן לא ילפי' מינה אלא חד מנייהו רי"ל דאשתני סדרן כדי להשמיענו דפרים אחריני הן אבל הכבשים הן עצמן ומ"מ שמעי' אילים ולא אמרי' דאשתני משום פרים לחודייהו דכיון דפרים לאו ן עצמן לא שייך למי' באילים אי בעי חד איל אי בעי שני אילים דדוקא בב' מינין לטפויי בחד ולבצורי בחד שייך למי' אי בעי וכו':

תוס' בד"ה מדאשתני וכו' והיינו כדרשא דהתם וכו' עכ"ל ודוקא הכא דיש לפרש אי בעי קאמר מוכחי' שפיר מדלא כתיב ג' פרים אבל התם לא מוכחי' מדלא כתיב ב' אילים דאדרבא מדהדר וכתביה ש"מ אחר דאל"ה למאי הדר כתביה דליכא לפרושי אי בעי וכו' דהא חד איל הוא דאיכא הכא והכא:

דף מו.

בד"ה ואיזו היא וכו' שאני הכא דאיכא תנופה חשובה וכו' עכ"ל והשתא לא חשו למ"ש לעיל בזה הדיבור דלא מסתבר לחלק ש"ה דאיכא תנופה וכו' ומעיקרא לא סמכו עצמן אלא אמ"ש ותו דאמרי' לקמן שחט ב' כבשים וכו' והשתא מיתבא להו שפיר:

דף מו:

גמ' לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט וכו' עיין להתוס' בקידושין דל"ד ע"א בר"ה מעקה שכתבו דלא לשטמית בשום דוכתא דאשה תשרוף וכו' ע"ש והו"מ לאוכוחי מסוגיא דשמעתין דאי איתא אמאי תעובר צורתו תשרפנו אשה:

תוס' בד"ה מה וכו' ללחם דמעכב כבשי' עכ"ל לפי"ז י"ל מ"ש התוס' לעיל דמ"ה ע"ב בד"ה גמר ע"ש די"ל דכבשים דלא מעכבי לחם גמרי' מילפות' דהכא ולרבא ור"י דשמעתין י"ל דמפרשי' פלוגתייהו דרע"ק ובן ננס כאבע"א דלעיל דפליגי בקרא דקדש יהיו לה' לכהן:

דף מז.

בד"ה ואת האיל וכו' דא"כ הוי למד מן הלמד וכו' עכ"ל עיקר קושייתם היא לראב"ש דלרבי ניחא דבתודה גופה כתיב קרבנו על זבח דדרשי' מניה זביחה מקדשת אבל לראב"ש ע"כ חודה גופה ילפה מנזיר ומה"ט לא מייתי הגמ' אלא קרא דנזיר משום ראב"ש:

בא"ד ומיהו קשה דא"כ אמאי אצט' קרא וכו' עכ"ל נראה מלשונם דקושי' היא לפמ"ש דגילוי מילתא וכו' וק' דבלא"ה תק"ל אמאי אצט' קרא בתורה הא ילפי' מהיקישא דאיתקש לאיל נזיר כמו שהביאו מפ' דתודה וי"ל דמשום דלר' ניחא דאצט' קרא בתודה לאלופי לשתי הלחם כי היכי דלא ליהוי למד מן הלמד ועוד י"ל דקושייתם היא אגמ' דפ' התודה גופה ונקטו קושי' זו הכא משום דמיתרצא בתירוצם:

דף מז:

בד"ה והרי תורה וכו' דל"ל סוגיא דלעיל וכו' עכ"ל נראה דהמשך דבריהם כך הוא דהשתא ס"ד דכי משני שאני תודה דרחמנא קרייה שלמים דאפי' זרקו לשם תודה כשר דשלמים היא וא"כ המק' ל"ל סוגיא דלעיל דפריך כיון דשחיטה מקדשה אבד הלחם אברו כבשים ומשני משום דקרייה שלמים דהשתא המק' ל"ל הך סוגיא ולכך ס"ד דלשם תודה פסול וה"ה דהו"מ לאקשויי כיון דשחי' מקדשה אבדו כבשים כדפריך לעיל והקשו לפי"ז דלפי מאי דמשני דקרייה שלמים אפי' לשם תודה כשר הו"ל לסתור ס' המק' ולו' בהדיא דלאו מילתא היא דאפילו לשם תודה כשר ומדלא קאמר הכי משמע דס"ל כס' המק' דלשמו פסול ותי' דאפי' להמתרץ לשם תודה פסול ובעי עקירה ול"ד לפסח כנ"ל דלא כהצ"ק והח"ן:

דף מח:

בד"ה איתיביה וכו' פשיטא דלא עלו וכו' עכ"ל אע"ג דבברייתא דתני לוי וכן במתני' דריש זבחים קתני שחטן שלא לשמן לא עלו התם שאני דלשמן כשירים והו"א דבשלא לשמן עלו דלא הוי עקירה והוי כשחטן לשמן אבל הכא דאי לשמן פסולין פשיטא דבשלא לשמן לא עלו אבל לשון התוס' בסוף זבחים כיון דאפי' במצותן בשלא לשמן לא עלו פשיטא וכו' ע"ש:

דף מט:

בד"ה ת"ל וכו' דשחיטה לאו עבודה דלא הוי בכלל עשיה וכו' עכ"ל ק"ל דבגמ' בפ"ק דזבחים ד"ח ע"א מבואר דאפי' שחיטה בכלל עשייה וע"ש בחידושינו:

בא"ד עולת העוף שנמלקה וכו' ות"ל דקמי תמיד עבדינהו וכו' עכ"ל י"ל בזה דפיסולא דקודם תמיד הוי פיסולו מחמת ד"א ובעי עיבור צורה כדמוכח בההיא דשחטו ונודע שמשכו הבעלים את ידם דפ' אלו דברים שהביאו התוס' בסמוך ובההיא דעולת העוף שנמלקה בלילה דפ' שתי הלחם ישרף מיד כמו שנראה מדברי התוס' שם וע"כ דפיסול לילה הוי פיסולו בגופו וא"כ שפיר קתני דפיסולייהו מחמת לילה לישרף מיד דאי משום קמי תמיד הוי בעי עיבור צורה:

בא"ד ואין לומר דעשה דפסח דחי עשה דהשלמה וכו' עכ"ל אין כוונתם דמשום ספיקא עבדי' תקנתא דשמא פסח הוא ופסח דחי עשה דהשלמה דפסח מצותו אחר תמיד ולא משום דחיה אלא משום יאוחר דבר וכו' כדאי' שם בפ' ת"נ אלא דר"ל דאפילו דאפשר דשלמים הוא דחו עשה דהשלמה משום תיקוני פסחא וכדאיתא התם האי לישנא דדחי עשה דהשלמא ואם באת להוכיח דע"כ לא מיפסל דאי מיפסל לא שייך דחיה הא מילתא מהגמרא שם הוא דיש להוכיח זה אבל ראיה זו דתערובת דחויה היא:

בא"ד והשתא אי אמרת דמדרבנן פסילי שלא ליזרק ניחא וכו' עכ"ל אבל אי משום הקטרה לא ניחא להו דהא איכא תקנתא דמעלה ומלינה ואכתי קשיא למ"ד אין לינה מועלת בראשו של מזבח מהך ברייתא דתוספתא דפלוגתא דאמוראי היא:

דף נא.

תוס' בד"ה הרי וכו' תימה דלמד מן הלמד הוא וכו' עכ"ל מ"ש הח"ן בכוונתם ליתא דדבר הלמד בג"ש אי חוזר ומלמד בהיקש פלוגתא דאמוראי היא לעיל ר"ן ע"א ומאי ק"ל להתוס' נימא דאביי ס"ל כמ"ד חוזר ומלמד ועוד נימא דאביי אית ליה דרשא דתעשה אפילו בטומאה אלא דלא ס"ל הי מנייהו מפקת ותדרי"ש דדריש תרווייהו מת משה ס"ל הי מנייהו מפקת כמ"ש התוס' בדבור הקודם לכ"ן העיקר כמ"ש הבה"ז בכוונתם ע"ש:

בד"ה אפי לה וכו' וא"ת סוף לולב וערבה וכו' עכ"ל דהתם ל"ל כיון דלא דחי שבת זמנה מאתמול כמ"ש גבי ב' הלחם דאפילו לא דחי שבת לא מקרי זמנה מאתמול כיון דיכול ליקח מן הכיור כדתנן התם נשפכ' או נתגלתה ממלא מן הכיור ע"ש דלא כהח"ן:

דף נא:

פירש"י בד"ה ושלימה וכו' כל זמן שהיא קריבה משל ציבור עכ"ל ר"ל הא דקתני שלימה אפי' לר"ש היא וכפי' המורה שכ' בסמוך ואינו ר"ל דלא קאי אר' יאודה:

בד"ה שתהא כליל וכו' שלא יעשה ממנה שירים וכו' עכ"ל היינו לר"ש דמשל ציבור אבל לר"י דמשל יורשין בלא קרא ידעינן שלא יעשה שירים לאכילה דבכלל מנחת כהן היא וכמ"ש התוספות ומאי דקתני בברייתא דבסמוך מה כאן כליל תקטר אף להלן כליל תקטר היינו ר"ל אף להלן במנחת כהן לא קון וקומץ קרב לעצמו ושירים קריבין לעצמן אלא כולה כליל תקטר וכי פריך ר"י כליל תקטר למ"ל הומ"ל דאתא לאפוקי שלא יקמוץ וכל אחד קרב לעצמה אלא משום דהאי מילתא גופה שמעי' לה מדברי הברייתא מייתי לה להברייתא:

תוס' בד"ה שתהא וכו' ובברייתא בריש פרקין מוכח כר"ש וכו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דהך ברייתא דדריש ובת מוכח בריש פרקין דארבע מיתות דאתיא כר"ש דשם בראש הפרק דס"ל לר"ש שריפה חמורה אמרי' בגמ' שם דס"ל אחת ארוסה ואחת נשואה יצתה לשריפה כתנא דהך ברייתא דדריש וכו':

בד"ה חטאת וכו' וי"ל דאצט' למועל אחר מועל וכו' עכ"ל ק"ק אמאי א"כ מאי פריך הגמ' נימא דמאי דאימעיט אפרה היינו דאין בו מועל אחר מועל ולעולם יש בו מעילה מדאורייתא וי"ל כיון דאין בו מועל אחר מועל ע"כ מאי דמועלין בו היינו משום קב"ה דפקעה קדושת הגוף ובקב"ה אפרן מותר כמ"ש ך הרמב"ם ז"ל:

דף נב.

בד"ה גזרו ושמא ה"ק מתני' אשמעינן אפי' חטאת וכו' עכ"ל לפ"ז צ"ל דהגמ' שם ה"פ תנינא חטאת וכו' משמע דוקא חטאת וקשיא לעולא וכפירש"י שם ומשני דאררבא אפי' חטאת קתני ואף על פי שכ' קודם דפי' הגמרא דמייתי סייעתא לעולא מ"מ לפי' השתא שכ' יתפרש בפירש"י:

דף נב:

בד"ה ההרה וכו' ועוד אמרי' לקמן גורשא תלתא עכ"ל ר"ל ואם רשאי להכביד על הסולת יהיה הגודש פחות מתלתא שבמה שבתוך העשרון יוכל לדחוק ולהכביד יותר מן הגודש שלא יוכל לדחוק הגודש כ"כ כיון שאין לו דפנות:

בד"ה מנין וכו' דאם נאמר ללאו א"כ היכי מייתי לעכב וכו' עכ"ל קשה דאפי' לחי' קמא דכל המנחה לרבויי שאר מנחות למצוה קשיא כיון דבקרא דכל המנחה לא כתיב מצה אלא לא תעשה חמץ א"כ כי איתרבו שאר מנחות ע"כ ללאו נמי איתרבו ואפי"ה ס"ד דלמצוה ולא לעכב ואם כן מאי מייתי מלא תאפה וי"ל דלתי' קמא דקרא י"ל דלא תעשה חמץ אינו לאו גמור אלא הכוונה היא שתעשה מצה אבל לא תאפה חמץ דכתיב בההוא קרא מצה ע"כ אייתר לא תאפה חמץ ללאו וס"ד דכל דכתיב לאו מעכב אבל לתי' בתרא דלמצוה ידעי' מזאת תורה ע"כ אייתר לא תעשה חמץ ללאו ולהכי ק"ל שפיר מאי מייתי מלא תאפה חמץ:

דף נג.

בד"ה אי שאור וכו' י"ל דמדבנן בעלמא הוא דאסור וכו עכ"ל וצ"ל לפי"ז דשאור דר"י לר"י אסור מדאורייתא ופטור אבל אסור מדאורייתא קאמר דאלת"ה מ"ש משאור דר"מ דהוי מצה לר"י אע"ג דאסור מדרבנן ודלא כמ"ש התוס' לקמן דנ"ד ע"א דשאור דר"י לדר"י לא אסור אלא מדרבנן כדתנן והאוכלו פטור ע"ש:

בד"ה אלא וכו' י"ל דלעניין מצה דתודה וכו' עכ"ל

ובגמ' שם קאמר אלא דר"י לר"י ומבע"ל אי ספיקא הוי ונפיק ממ"נ או בריא הוי ולא נפיק ולפ"ד התוס' הללו צ"ל דמאי דקאמר ספיקא הוא היינו ר"ל ספק אי חמץ גמור או מצה הוא דהא נוקשה לעניין מנחות לאו חמץ הוא ואי הספק הוא אי נוקשה או מצה לא מיתוקם מאי דאמרי' שם ונפיק ממ"נ והגמ' כאן דקאמר אלא דר"י לר"י ס"ל בהצד דבריא הוא דאי ספיקא הוא מאי פריך ר"ח אימא לא תאפה חמץ אלא שאור כיון דס' הוא אי חמץ גמור היכי שרי ליה רחמנא וי"ל דס"ל להתוס' ס"ד לחומרא הוא מדרבנן אבל מדאורייתא כל ס' שריה רחמנא ועמ"ש לקמן דף נ"ד:

דף נג:

גמ' עכשיו בבת אחת אע"ג דארבע מלכיות קושטא הוא דהיו בזאח"ז י"ל דנגזר מן השמים שישבו בד' מלכיות שיעור קצוב ולא ישבו כל אחת כשיעור שנגזר והשלימו זה בגלות זה האחרון שישראל משועבדים תחת כל האומות באופן שזמן הקצוב מן השמים השלימו בב"א ומה שישבו בזאח"ז הוא מקצת מן השמים שנגזרו:

תוס' בד"ה בן ידיד וכו' שרצה הקב"ה יצחק עד שלא נולד וכו' עכ"ל נראה דמפ' וחק בשארו שם היינו כשעדיין בתוך אשתו וכמ"ש שארו זו אשתו והיינו כשהיה בעיבוד עד שלא נולד:

דף נד.

בד"ה אין וכו' דאמרי' לרבות מנחת נסכים וגו' וכיון דאיכא מים בהרי שמן וכו' עכ"ל לפי שי' זו ניחא מ"ש התוס' לעיל בד"ה אלא וכו' מנ"ל דנוקשה למנחות אסור ע"ש די"ל מדכתיב אשר תקריבו למנחת נסכים שהיא מפ' עם מים שאינו אלא נוקשה ולא הוכרחו התוס' לומר דאיכא שום ריבויא אלא לשי' רש"י דמפ' לחודייהו נוקשה ואם כן כי מגבלה במים הוי חמץ גמור:.

בא"ד ואפשר דאפי' איסורא דאורייתא ליכא וכו' עכ"ל קשה דא"כ מאי פריך ר"ח לעיל ואימא לא תאפה חמץ אלא שאור דהיינו שאור דר"י לר"י כדאי' לעיל הא כיון דמדאורייתא לאו חמץ הוי מצה וא"כ ידעי' לעכב והח"ן הקשה הא לעיל דרשי' מצה תהיה עיכובא דלא ליתי שאור ותי' דאפי לא הוי חמץ מדאורייתא מ"מ מצה נמי לא הוי ע"ש וליתא דא"כ מאי פריך לעיל אי דר"מ לר"י מצה מעלייתא היא וכ' התוס' שם דהיינו מדאמר נותנו לכלבו ע"ש ואי איתא מאי פריך נימא דאפילו דלא הוי חמץ מ"מ מצה נמי לא הוי כמו שאור דר"י לר"י אלא ע"כ ס"ל להגמ' לעיל דכל דלא הוי חמץ מדאורייתא הוי מצה והדק"ל ונ"ל דהגמ' לעיל הכי פריך אימא דקרא לא אתא לעכב וקרא דלא תאפה חמץ אתה לאשמעי' דלא תאפה חמץ אלא שאור ואשמעינן דשאור דר"י שרי מדאורייתא והיא גופה קמ"ל קרא ומאי דפריך אי דר"מ לר"י מצה מעלייתא היא ולא משני דהיא גופה קמ"ל קרא משום דאי קרא אתא לשאור דר"מ מנ"ל שאור דר"י שרי נימא דלא שרי קרא אלא שחור דר"מ אלא ע"כ דשאור דר"מ לר"י מסברא מצה מעלייתא היא וקרא לשאור דר"י ולעולם לא שנה עליו הכתוב לעכב ומשני דלעכב נ"ל ממצה תהיה ואה"נ דקושטא הוא דקרא דלא תאפה חמץ לאשמעי' שאור דר"י שרי:

בא"ד ושמא כל הנהו סברי כאביי וכו' עכ"ל והירוש' דקאמר שאל לרבא אמ"ל זיל גרוף פליג אגמ' דילן דרבא ס"ל מ"פ אין מחמיצין:

גמ' וכל היכא דמעיקרא לא הוה ביה וכו' עיין לה' קול אליהו ח"א חא"ח סי'

דף נד:

גמ' והתנן כביצה אוכלין וכו' ממאי דקתני טמאין לא פריך די"ל טמאין מדרבנן אלא ממאי דחייבין עליהן הוא דפריך מיהו קשה הא בקדשים היתר מצט' לאיסור כמו נזיר ששרה פתו ביין וכדאי' בפ' א"ע ובפ' ג' מינין וא"כ שפיר קתני חייבין משום פיגול ונותר משום דהמים הנבלעין מצט' לאיסור וחלב נמי י"ל בחלב מוקדשין מיירי ועיין בחידושינו בכריתות בפ' אמרו לו ויש לישב:

גמ' ת"ש תורמין וכו' לכ"ע פריך דהא מסקי' לעיל היכא דמעיקרא הוה ביה והשתא לית ביה לכ"ע כמות שהן משערי' וניחא השתא דפריך לקמן מר"א ברבי יוסי אע"ג דרבנן פליגי עליה דפריך אהא דאמרי' לעיל לכ"ע כמות שהן משערי' משמע דליכא מאן דפליג:
תוס' בד"ה ניטלת וכו' א"נ דמודו רבנן לר"א בן גומל דמאומד הוי תרומה וכו' עכ"ל כ"כ לשי' הירוש' אבל גמרין לא ס"ל הכי דאי איתא אמאי לא מוקי להא דקתני תורמין תאנים וכו' כרבנן כיון דס"ל דמהני וכמו דס"ל לר"א בן גומל לתי' קמא. ועי"ל לפום האי תי' דמהני מאומד לרבנן לאו מהיקישה אלא מסברא ודוקא בשאין מתכוין להוסיף אבל לר"א בן גומל דנ"ל מקרא מצוה מאומד ואפי' במתכוין וכמ"ש אח"ז ולכך הכא דמתכוין לא מיתוקמא אלא כר"א בן גומל:

דף נה.

בד"ה במחשבה וכו' משמע הא שומע ואינו מדבר תרומתו תרומה וכו' עכ"ל ק' מאי ראיה מכל הני נימא ש"ה דעבוד מעשה דהפרשה ומחשבתו ניכרת מתוך מעשיו לא בעי דיבור אבל היכא דאינו מפריש ע"י מעשר בעי דיבור:
בא"ד אמאי אין מגביהין תרומתו וכו' עכ"ל אפי' לשי' רש"י שכ' בדיבור הקודם דלרבנן ל"מ מחשבה אפי' כתרומה גדולה קשיא מהך דאין מגביהין תרומות דמדפריך הגמ' עלה בסוף ביצה פשיטא משמע דליכא מאן דפליג ועיין להשע"ה:
בד"ה כל וכו' חיטין של מנחות אין לותתין וכו' עכ"ל מ"ש המ"ק הביאו הח"ן מ"ש ממצה לותתין ע"ש י"ל דבחמץ שהוא בכרת זהירי בהו ומשמרן שלא יחמיץ אבל מנחות דבלאו לחוד חיישינן שמא לא ישמרם וכה"ג כ' התוס' לעיל דף נ"ד בד"ה אין מחמיצין ע"ש:

דף נה:

בד"ה אף וכו' וי"ל דהכא וכו' משום דכבר נפסלה והו"א דפטור וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דא"כ קרא לא אתי לחייב על כל אחת ואחת אלא לאשמעי' דמחמץ אחר מחמץ חייב דהיינו אם לש לעיסה שנתחמצה חייב אבל מה שחייב על כל אחת ואחת משום התראה הוא ובכולה סוגיא מוכח דקרא אתא לחייב על כל א' ואחת ויש ליישב:
גמ' או אינו אלא שזה טעון צפון לפירש"י דדוקא בשעיר נשיא הוא דבעי צפון ק' למסקנא דמדכתי' אותו הוא דקאמר ואין אחר טעון צפון למ"ל קרא דבמקו' אשר תשחט העולה בקרא דנשיא סגי ומדכתיב אותו ממעטינן שאר חטאות וי"ל דלא פירש"י כן אלא לס"ד דמכלל ופרט הוא דממעט ליה דאין בכלל אלא מה שבפרט דוקא כפשטיה אבל למסקנא מפ' דממעט חטאות הזכרים דוקא כפי' התוס' דאע"ג דמשמעות אותו נמי הוא למעט

כל החטאות מ"מ מדכתיב קרא דבמקום אשר תשחט העולה ע"כ דלא ממעט אותו אלא חטאות הזכרים:

תוס' בד"ה לאו וכו' והנך תרתי דחטאת נשיא ויחיד פרט וכו' עכ"ל ק' א"כ למ"ל כלל ופרט הא כיון דכתיב בנשיא ויחיד הו"ל שני כתובים הבאים כא' ואין מלמדין וי"ל דשמא יש שום ג"ש ומב' כתובים הבאין כא' ילפי' בג"ש כמ"ש התוס' בפסחים דס"ה ולכך אצטריך כו"פ ועי"ל דנשיא ויחיד לא הוו ב' כתובים דיש צריכותא ביניהם כדאי' בכריתות דכ"ו ע"א ולא יליף חד מחבריה ועיין להתוס' לעיל ד"ד ע"ב ומ"ש התוס' בזה הדיבור נילף נשיא מיחיד היינו מכח זה בנה אב ועיין בדיבור הקודם בד"ה או אינו:

דף נו:

פירש"י בד"ה כמעשה וכו' שהיפך בו וכו' עכ"ל ה"ה דהו"מ לפרושי כמעשה שבת אם היה צולה בו מצד אחד צלייה גמורה דה"נ עביד חימוץ גמור מצד אחד וגם התוס' נראה דמפ' בשינויא דגמ' כפירש"י או כמו שכתבנו וכל דבריהם הם בס"ד דגמ' ודלא כהצ"ק בתוס' גם מה שהגיה הצ"ק בתוס' דהוי כחמץ נוקשה ליתא דח"נ הוי חימוץ גבי מנחות כמ"ש התוס' לעיל דנ"ג ע"א בד"ה אלא ע"ש:

דף נז.

גמ' אשר תקריבו למ"ל וכו' והא דדרשי' בברייתא כשירה ולא פסולה מתיבת לה' הוא ולא מאשר תקריבו:

דף נז:

גמ' ושמעי' ליה לרע"ק דאמר מדת יבש וכו' ק"ק מאי פריך נוקמיה לקרא בשלשה בביסא דהוי מדת לח וכיון שנתקדש אשמעי' קרא דמוזהר שלא לחמצה וי"ל כיון דא"צ ביסא לא נתקדש אפי' לשו בביסא דכ"ש אין מקדישין אלא מה שצריך להם וקצת ראיה לזה מבעיא דלקמן דפ"ז ע"ב שלחן מהו שיקדש קמצים ע"ש בפירש"י ועיין להת"י ביומ' דמ"ד ע"ב בד"ה נתפזרו:

גמ' חול הוא ולא אצט' קרא וכו' יל"ד הא ר"י קאמר תדע לך מקרא דמושבותיכם ולא מסברא וי"ל דמאי דקאמ' ל"צ קרא היינו משו' דנ"ל מקרא דמושבותיכ' ובהכי ניחא לרע"ק די"ל דאותם למעט מדת יבש וקרא דמושבותיכם דריש ליה כר' יאשיה מיהו התוס' לא ניחא להו בזה דא"כ מנ"ל לרע"ק למעט מדת יבש אפילו מבפנים נימא דאותם לא ממעט אלא מבחוץ:

דף נח.

גמ' דתני לוי וכו' מדברי רש"י והתוס' נראה דל"ג ליה:

תוס' בד"ה לוג וכו' ואין לתרץ דשאני ב' הלחם שמניפין אותם על הכבשים וכו' עכ"ל קשה א"כ מאי פריך עלה א"ה ביכורים נמי דתנן הגוזלות וכו' נימא שאני ביכורים שאין מניפין אותם עם הגוזלות ויש ליישב:

דף נח:

בד"ה אין לוקין וכו' וא"ת לר' יאשיה דבעי או לחלק וכו' עכ"ל נ"ל הכא גבי שאור ודבש מדכתיב כל לרבות מקצתו גבי שאור וגבי דבש ולא סגי בחד וע"כ משום דשאור הותר מכללו במקד' ודבש בשירי מנחות וכדתניא לעיל א"כ שמעינן ממילא לחלק דאי איתא דבעי' שניהם אז לא מצינו דהותרו מכללן דהא במקדש ובשיירי מנחות ליכא אלא חד וא"כ מדאצט' לרבויי מקצתו בתרווייהו שמעי' לחלק:

בד"ה א"ד וכו' משום מבושל ומשום צלי אש לא לקי משום כי אם צלי אש עכ"ל כצ"ל:

בד"ה וא"ר וכו' והוי כמו איכא דאמרי ויש כיוצא בה הרבה וכו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דב' הסוגיות הוו כמו א"ד דאיכא דאמרי כך נחלקו וא"ד נחלקו איפכ':

דף נט:

גמ' נתן עליה לבונה שחוקה מהו וכו' הו"מ למבעי בלבונה שלא ליקטה אי פסולה או לא אלא דניחא ליה למינקט. הבעיא כדינא דלכתחילה אי שרי להקטיר לכתחי' אבל בלבונה דמצי ללוקטה לא מצי למבעי אלא אי הקריבה בדיעבד אבל לכתחי' ודאי דבעי ללוקטה:

פירש"י בד"ה ותיהוי פך וכו' ולכי לקיט לה תתכשר וכו' עכ"ל והא דניחא ליה להגמ' בלכי לקיט לה דכשירה ולא פריך תיהוי דיחוי משום דפשיט"ל טעמא דחטאת כדקתני בברייתא אבל בעד שלא ליקט פריך אמאי פסלה מחשבה דס"ד דלא ילפי' מחטאת אלא בליקטה והתוס' שכ' דבר תימה הוא וכו' לא הקשו כן אלא לפירושם דהגמרא פריך אמאי כשירה בליקטה:

דף ס.

תוס' בד"ה מי בעי' וכו' מה סיכה כ"ש אף נתינה כ"ש וכו' עכ"ל ק"ק מ"ש התם דדרשינן לקרא מרישיה לסיפיה דנתינה דומיא דסיכה ומ"ש בשמעתין דדרשי' מסיפיה לרישיה שימה דומיא דנתינה ולא מבעיא ליה להגמ' אי דרשינן נתינה כ"ש דומיא דשימה כדדרשי' התם נתינה דומיא דסיכה ויש ליישב:

בד"ה ר"ש וכו' תימה אלא מעתה וכו' עכ"ל רש"י בד"ה כל וכו' שכ' להתיר סירים כיון לתרץ קושית התוס' הלזו:

בד"ה מנחת וכו' משום דכתיבי ריבויי ומיעוטי וכו' עכ"ל ק"ק למ"ל למכתב ריבויי לא ליכתוב אלא מיעוטי ולא מוקמי' למיעוטי אלא במסתבר והשאר מתרבו מזאת תורת ויש ליישב:

דף ס:

פירש"י בד"ה אבל וכו' מן והקריב והקריבה להוציא שתי הלחם וכו' עכ"ל ר"ש לקמן דריש להוציא ב' הלחם מאלה אבל לר"י דדריש מאלה לרצה אחת מביא דריש לב' הלחם מוהקריב ומנחת נסכים מוהקריבה ודריש לומקריב והקריבה תרוייהו מיעוטי:

דף סא.

תוס' בד"ה ה"מ וכו' כדאמרינן לקמן אותו בצפון ולא בן עוף וכו' עכ"ל הא דלא מוכחי ממה שנעשית על קרן מערבית דרומית משום דהיינו בהזאה אבל במליקה י"ל דבעי צפון שיהו ק' במ"ש אח"כ ועוד היאך אפשר וכו' שהרי נעשית על קרן מערבית דרומית הא י"ל דההיא בהזאה מדכתיב אותו בצפון ולא בן עוף:

בא"ד ועוד מנ"ל דמקשי' לשירים וכו' ק"ק דאמאי לא הוק"ל אשמעתין דאמרי' טעונה יסוד מדקריא חטאת דנקשיה לתחילת דמים וי"ל דהתוספות מפרשי הא דאמרי' דהוי כחטאת מדקרי לה חטאת דלא כפירש"י דלחטאת בהמה קאמר אלא חטאת העוף דאפי' תחילת דמים בקרן של היסוד כדי שיתמצא מאליו אל היסוד כדאיתא בזבחים דס"ד ע"ב ע"ש אבל אהא דהוקשו בפ' צו דהיינו לחטאת בהמה ק"ל שפיר:

דף סא:

גמ' מאי קאמר וכו' לפירש"י דעכו"ם ונשים כי הדדי נינהו דתרוייהו חד טעמא פריך שפיר אבל לפי' התוס' דעכו"ם ליתיה בתנופה כלל ונשים כהן מניף ע"י קשה מאי פריך נימא דאבל לא באחרים דסיפא עכו"ם הוא דליתיה בתנופה כלל ויש ליישב:

דף סב:

תוס' בד"ה וכן וכו' מהא דדרשי' בת"כ מזובו ולא מנגעו וכו' דבריהם תמוהים דקרבן זיבה עופות ועוף אינו טעון סמיכה וכבר כתבתי בזה במקום אחר:

דף סג.

בד"ה ונשירות וכו' ול"ד להההיא דתכלת וכו' עכ"ל נראה דהוק"ל למסקנא דתנור אינו מקדש מ"ש מההיא דתכלת דדרשי' ועל מחבת מלמד שטעונה כלי וכו' ה"נ נדרוש לזה כ' ול"ד וכו' והא דלא סגי להו בהאי חילוקא לתרץ קושיתם אפי' אי הוו ב' תנורים במקדש משום דמ"מ מאי פריך הגמ' ומנ"ל לחלק ביניהם אבל למסקנא ע"כ דר"ש מחלק קאי חילוקא שכ' התוס':

דף סג:

בד"ה מפשיט וכו' דאפי' לצורך יחיד התירו וכו' עכ"ל לפ"ז הומ"ל הגמ' ע"כ ל"ק רי"ש בנו של ריב"ב אלא בקרבן יחיד. אכל בק"צ אימא כרבנן ס"ל:

דף סד.

גמ' א"ד בתר מעשיו אזלי' וכו' אין זה ענין למ"ש במס' נזיר אשה שנדרה ולא ידעה שהפר לה בעלה ועברה על נדרה שצריכה כפרה שנא' וה' יסלח לה דהכא לענין חטאת קאמר די"ל אף על גב דצריכה כפרה אינה מחוייבת חטאת:

דף סה.

תוס' בד"ה אחד וכו' וכפי'

החומש פירש

שכל אותו הדרך הלבו בג' ימים וכו' עכ"ל י"ל בזה דקושטא הוא בפירש"י בחומש והכא לדחות בקש את הביתוסי הוא דעבד דפשט הפסוק כן הוא והוא אינו מאמין בקבלת חכמים ולדעתו השיבו אבל קושטא הוא דהלכו אותו הדרך בג' ימים:

דף סה:

בד"ה ריב"ב וכו' ואין לחוש במאי דתני ליה בתר תנאי בתראי וכו' עכ"ל גם לגי' הג' קשה דאי בבתרייתא גריס ר"י היכי תני ליה בתר כנו אבל בגמ' לחודה י"ל דגרסי' לעיל ר"י ובבתרייתא ריב"ב והוא ריב"ב האחרון

דף סו.

גמ' ר"י נמי חזי ליה פירכא וכו' נר' דהפירכא היא דמסתמ' אשבת הראשון קאמר כדאשכחן בפוסק לזון את בתה ה' שנים דהיינו ה' שנים הראשונים כמ"ש הרא"ש בפ' הנושא בשם הירושלמי:

פירש"י בד"ה מצה וכו' אלא יום א' לבדו עכ"ל תימה אמאי לא קאמר עדיפא מינה דפעמים דליכא אפי' יום א' אם חל פסח ביום א' וכמ"ש בד"ה כל ספירות וכמ"ש התוס' בד"ה מה להלן:

תוס' בד"ה זכר וכו' כיון שהוא ספיקא דרבנן וכו' עכ"ל מכאן יש להוכיח ספיקו של המג"א בסי' שמ"ב לבי כ"ד שהוא משום שבות ל"ג עליו ביה"ש אם שני לן בין אפוקי יומא לעיולי יומא עיין שם:

דף סו:

בד"ה מירוח וכו' והשתא מהיכן נמעט דגן עכו"ם לו' דיש קנין וכו' ור"י ור"ש אפי' ס"ל יש קנין ע"כ פטרי נמי מירוח עכו"ם מטעמא דפרישית וכו' עכ"ל כצ"ל:

דף סז.

בד"ה חד וכו' וי"ל כיון דגלי לן קרא וכו' עכ"ל לא נחתי לתרץ אלא מה שנאמר בגמ' בפירוש אבל אכתי קשיא לפירש"י שהביאו בקושייתם דגבי מירוח לר"י ולר"ש חד למירוח הקדש וחד למירוח גוי וכמ"ש התוס' לעיל בד"ה מירוח וכו' דאמאי אצטריך תרי קראי כיון דגלי גבי חלה:

פירש"י בד"ה גזירה וכו' אתי למי' נמי לוקח מחמר ישראל פוטר וכו' עכ"ל ק' להאי פי' מאי קאמר הגמ' אפשר דאפי' לא פחות מה' רבעים הא אין כוונתו להערים אלא דטועה הוא וסבור דגם לוקח מחמר ישראל פטור:

דף סז:

בד"ה במוץ וכו' ומאכל בהמה פטור וכו' עכ"ל גם להאי פי' הפיטור הוא משום דלא ראה פני הבית אלא דלהאי פי' כיון דבשעת דאיית פני הבית היה פטור אפי' שנטל המוץ אח"כ עד שראוי למאכל אדם פטור כיון דבשעת ראיית פני הבית פטור אבל לפי' הב' הפטור משום שריא טעון בתוך המוץ ולא ראה פני הבית:

תוס' בד"ה כרי וכו' וע"ק אכתי יכול יבא לידי חיוב למ"ד בהשוכר וכו' עכ"ל נר' מדבריהם דר' אושעיא ס"ל שפיר כמ"ד דבבני גורן חייב אפילו בשדה והיינו דס"ל דגורן או ראיית פני הבית מחייבי דאם עשאן גורן אפי' בשדה ואם לא עשאן גורן מחייבי בראיית פני הבית דלא כפירש"י שם ע"ש:

בא"ד לענין אכילת עראי אמאי נגזור משום בעלי כיסין כצ"ל ונמחק תיבת לא:

בא"ד ומ"מ לא יתכן פי' זה דבמס' תרומות וכו' עכ"ל י"ל בזה דבשל ישראל שהיה אסור באכילת קבע קודם גזירה גזרו אפי' אכילת עראי אבל בשל נכרים שהיה מותר קודם גזירה אפילו בקבע לא הוסיפו בגזירה אלא אכילת קבע ולא החמירו לאסור אפילו אכילת עראי:

דף סח:

גמ' ולספיקא לא חיישי' ק"ל מ"ש מהא דאמרי' בפ"ג ד עירובין ר"ל ע"א ככר זו היום קדש ולמחר חול אין מערבין בה כיון דאיתחזק כוליה יומא באיסורא אע"ג דס' דרבנן הוא דעירוב מדרבנן וי"ל דש"ה דאנן ידעי' בקבועא דירחא ובמקום אחר כתבתי בזה:

תוס' בד"ה בשיטה וכו' ותימה מנ"ל וכו' עכ"ל י"ל בזה דס"ל כמ"ד בערכין דכ"א ער ולא עד בכלל דפלוגתא דתנאי היא שם ע"ש:

גמ' וכ"ש הכא דלא איתסר כלל מכאן קשה למ"ש התוס' בחולין דקט"ו ע"ב דלא מיקרי הותר מכללו היכא דלא היה נכלל בכלל האיסור ולא מקרי הותר מכללו אלא חלב

חיה דאי לאו דמיעטיה קרא היה אסור דכל חלב במשמע ע"ש ויש ליישב הח"ן הוכיח דלכתחילה אפילו נסכים לא יביא דלא כהבה"ז וכ"מ מבעיא דרמב"ח דבסמוך ב' הלחם הנצה שריא או חנטה שריא ע"ש:

דף סט.

גמ' ל"צ דבלעה הוצין וכו' משמע אבל בלעה כפיפה מצרית פשיטא דלא אמרי' דהוי עיכול וה"ט דכיון דירדה לה כבר תורת טומאה לא פקעה בעיכול דבעינן שינוי מעשה דכל דבר שירד לתורת טומאה אפי' שלא נטמא עדיין בעינן שינוי מעשה כמ"ש התוס' בקידושין וכלי גללים אין מקבלין טומאה תנן אבל אי ירדה להם תורת טומאה לא פקעה:

דף סט:

תוס' בד"ה דאמר וכו' והתם פריך גבי מתני' דקתני חוזר מעורכי המלחמה וכו' עכ"ל והא דלא מוקי ביש בה בהפירות משום דא"כ ת"ל דבעי מיהדר משום ילדה דיש בה פירות: **בא"ד** ונראה דילדה בילדה וכו' עכ"ל אף על גב דבשעה ראשונה היה איסור באיסור דאינו מתבטל מ"מ כשנעשה היתר מתבטל ומכאן יש להוכיח דחמץ שנתערב קודם הפסח אינו חוזר וניעור בפסח דהא מתבטל שפיר בשעת ששית אע"ג דבשעה שנתערב היה היתר בהיתר וכבר כתבתי בזה בא"ח סימן תמ"ז עיין שם:

דף ע.

פירש"י בד"ה מבפני' וכו' מיתוקמא נמי בדתלשינהו וכו' עכ"ל לפ"ז בדאילפא הו"מ לאפלוגי במבפנים גופיה בין תלשינהו ואכלינהו בין אכלינהו מבפנים ולשי' התוס' אתי שפיר:

תוס' בד"ה ביצי וגו' וי"ל בתלשינהו א"כ הו"ל למגזר וכו' עכ"ל דבריהם קשים להולמם דאפי' אי מיירי במחובר ע"ב דאפי' בתלשינהו מטמאין דאל"ה הוי כהלכתא בלא טעמא כמו שהק' לפירש"י וא"כ קשיא נגזור שבחוץ אטו שבפנים וצ"ע:

דף ע:

גמ' ואסורין בחדש וכו' אתיא לחם לחם ממצה וכו' ה"ה דהומ"ל אתיא לחם לחם מחלה כמו לקצור דאתיא ראשית ראשית מחלה אלא משום דחלה גופה ממצה אתיא ובהכי ניחא דלא קתני מתני' אלא חלה וחדש ולא קתני חמץ ומצה משום דכאן לא תנן אלא דינא דחדש דביה מיירי ומאי דקתני דין דחלה משום דחדש יליף מחלה:

תוס' בד"ה תנא וכו' ונראה שזהו הטעם וכו' עכ"ל לפ"ז ברישא דקתני קב מכל מין ל"ד אלא דאפי' שלשה רביעי קב מכל מין סגי כיון דבב' מינין איכא שיעור חלה:

גמ' ליערבינהו ולתנינהו קשה הא אכילה עד הקרב' העומר דאפי' למ"ד האיר המזרח מתיר למצוה עד הקרבת העומר דכתיב עד הביאכם כדאיתא לעיל וי"ל דהגמ' פריך לר' יונה דמפ' קודם העומר דמתני' קודם קצירה וא"כ ע"כ דמתני' בדין איסורא מיירי ולא מיירי במצוה ולמ"ד לעיל האיר המזרח מתיר לא קשיא ליערבינהו דמפ' למתני' קודם הבאת עומר ולמצוה ולכך לא ערבינהו ולא פריך הגמרא אלא למאן דמפ' קודם קצירה:

דף עא.

תוס' בד"ה ומתירין וכו' א"נ דוקא בעלים וכו' עכ"ל עיין בגמ' במעילה די"ד ע"ב דפריך גבי מותר הקטורת וליחליה אבנין דאמר שמואל הקדש שור מנה שחיללו על שו"פ מחולל אע"ג דלאו בעלים מחללי להו ויש ליישב דדוקא שיקחנו לעצמו הוא שכ' התוס' דל"מ מחללי אלא בעלים:

גמ' לאדם מי שמעת ליה הרע"ב במתני' דפאה פי' דשחת דהתם הוא לבהמה והוא נגד סוגיא דשמעתין:

פירש"י בד"ה לאוצר שבישל כ"צ וכו' עכ"ל אלא צ"ל דס"ל כמ"ש התו' בד"ה לא כתי' בתרא דאין לחלק בין הביאה שליש לעומדת ליקצר:

דף עב.

גמ' ור' תלמידיה דר"ש וכו' מסוגיין מוכח דלמאי דקי"ל כרע"ק אי נקצר ביום כשר אינו דוחה שבת והר"מ בפ"ו מה' תו"מ פ' נקצר ביום כשר וקצירה דוחה שבת והם תרתי דסתרן לפום סוגיא דשמעתין ונ"ל במ"ש התוס' בד"ה אמאי דאע"ג דלכתחילה מצוותה בלילה מסתברא בעי' דומיא דתמיד והיינו טעמא דבעי' דומיא דתמיד משום דהכל ילפי' מתמיד בג"ש דמועדו ולאו ממשמעו' מועדו כמו שנראה מדברי התוס' בסמוך בד"ה שנאמר וסובר הר"מ דבריי' דלעיל דמפיק מתקריב דקצירה דוחה שבת בדוקא היא דלא כמ"ש התוס' בד"ה מנין וס"ל דהך ברייתא פליגא אהך ברייתא דלקמן דדריש ר' מבמועדו וא"כ הגמ' דפריך ור' לאו תלמידיה דר"ש לא פריך אלא לר' דדריש ממועד ובעי' דומיא דתמיד אבל הר"מ פ' כהך ברייתא דתקריב ולא בעינן דומיא דתמיד וכיון דלכתחי' מצוותה בלילה דחיא שבת:

דף עג.

גמ' מנחת העומר ומנחת קנאות סד"א וכו' הומ"ל סד"א כיון דשעורים מאכל בהמה אין שיריהם לכהנים כמ"ש התוס' לעיל בד"ה חיטין:

גמ' סד"א להכשר קאתי ק"ק כיון דגלי קרא במנחת העומר ומנחת קנאות דאפי' מידי דלאו לכפרה שיריהן לכהנים הא תו למ"ל מ"ש להכשיר מלהתיר ויש ליישב:

תוס' בד"ה זה גזל הגר וכו' מיהו צריך לדקדק וכו' עכ"ל היינו לקיים גירסת הספרים דפריך גזל הגר בהדיא כתיב אבל לפי. מה שמחקו רש"י י"ל דסידרו לאהרן אפי' שכתוב במ"א ולכך לא דריש הני דרשות אלא מדכתיב לכל וניחא מה שהק' לפירושו:

דף עג:

בד"ה איש וכו' ועי"ל דהאי קרא וכו' ומיהו השתא וכו' עכ"ל. לפי זה הו"מ לאוקומי הואין לו' שכ' בקושיתם ולא מוקי ליה בתמורה בגוי אלא אחר דכתיב איש ע"ד תי' זה דועי"ל:

בד"ה אי לריה"ג וכו' ובריש תמורה משמע דהא דאין עכו"ם מביאין נסכים בבאין עם הזבח וכו' עכ"ל לפ"ז מאי דמרבי מכאן היינו משל ציבור ומאי דפריך אי רע"ק קאמר עולה אין משמע ליה דלרע"ק אין עולתו טעונה נסכים אפי' משל ציבור ומשני דמודה דמייתי משל ציבור ולפום האי תי' ע"כ ברייתא דלעיל דקתני שלח עמה נסכים קריבין משלו ע"כ ריה"ג היא ולא רע"ק דלא מיתוקמי תרתי ברייתות כחד תנא אלא חדא ריה"ג וחדא רע"ק אבל אין לומר דהגמ' הכי פריך אי רע"ק הא ממעט מעולה ולמ"ל אזרח ומשני דהו"א עולה וכל חברותיה ולכך אצטריך אזרח הא ליתא דמאי פריך ניחא אי לאו אזרח הוה מרבי' נסכים מכאן:

דף עד.

גמ' אבל במזיד לא קמ"ל ואי לאו קרא דעל הנפש השוגגת הוה מוקמי' החי קרא דמנחת חוטא בשוגג וקרא דבכל אות נפשו אצט' דאפי' במשמר שאינו שלו דמהני קראי לא שמעי' דאפילו במשמרו צרך קרא דהו"א כיון דעל חטאו הוא מביא אין מן הראוי להקריבה הוא:

תוס' בד"ה ויש וכו' אין זה למטה וכו' והא דקאמר ואי למטה וכו' ע"כ כרבנן דר"י א"נ אפי' כר"י ובדאיכא דבר המפסיק על הרצפה ועיין להצ"ק:

דף עד:

פירש"י בד"ה לאפוקי וכו' מי שהתנדב ב' הלחם לב' הלחם וכו' עכ"ל הצ"ק מחקו דבגמ' לעיל דנ"ח אמרי' דב' הלחם אין באין בנדבה בין יחיד בין ציבור ע"ש. וי"ל דדוקא להביא ב' הלחם בנדבה שאין מביאין לחובת ב' הלחם דעצרת הוא דאין באין בנדבה אבל אם התנדב ב' הלחם לצאת בהן י"ח בעצרת אה"נ דבאין בנדבה דכיון דלאו בר הקרבה הוא לא בעי' משל ציבור ול"ד לעומר ושאר קרבנות ציבור וכ"מ מדברי רש"י:

דף עה.

תוס' בד"ה מה וכו' ומ"ל דעיקר הג"ש למתן שמן בכלי וכו' עכ"ל והא דאצט' קרא דמנחה ולא ילפי' כולה מילתא מג"ש משום דכתיב מיעוטא דעליה והוה ממעטי' כל המנחות אי לאו ריבויא דמנחה:

דף עה:

פירש"י בד"ה לא היה מקפלה כשאר מנחות לפי שהיא חובתו וכו' עכ"ל אין טעם. וסברא לזה דמאי נ"מ אם היא חובתו ובגמ' בד"ה אבל וכו' פירש"י משום דאינה אלא חצי עשרון:

תוס' בד"ה איזהו וכו' וי"ל דל"ד וכו' ולא שייך לאוקומי במאפה תנור וכו' עכ"ל ק' דבלא"ה במאפה תנור וכולהו מנחות דכתיב בההיא פרשתא דהגשה גלי קרא דכולהו בעי הגשה כמ"ש התוס' לעיל ד"ס ע"א ע"ש ויש לישב:

גמ' ואי בשעירסן כשאכלו מבע"ל וכו' מרישא דקתני שאכלן י"ל דאדסמיך ליה קאי דהיינו חמץ דמיירי אפי' בשלא עירסן אבל מסיפא דייק שפיר דהול"ל שאכלו אמצה דסמיך ליה ועפירש"י:

פירש"י בד"ה א"ה וכו' שלא שהה בין פירור לפירור וכו' עכ"ל אינו מדוקדק דשיעור אכילת פרס היא מתחילת אכילה א' ע"ס אכילה אחרונה כדאי' בכריתות די"ג ע"א ע"ש:

דף עז.

פירש"י בד"ה אלא מהכא וכו' וכתיב האיפה והבת תוכן אחר וכו' עכ"ל ה"ה דהומ"ל מדכתיב עשירית חומר האיפה דכיון דמדכתיב הבת עשירית הכור ועשירית החומר ידעי' דחומר היינו כור וכתיב עשירית חומר איפה ש"מ דאיפה ג' סאים:

דף עז:

בד"ה ונילף מתרומת חלה דהוי אחד ממ"ח עכ"ל ק' הא חלה דהיא אחד ממ"ח אינו אלא מדרבנן דמדאורייתא אין לה שיעור כדאיתא בספרי ופ' הר"מ בפ"ה מה' ביכורים והו"ל לפ' לילף מחלק דאין לה שיעור:

תוס' בד"ה ואל וכו' ומה"ט נמי ליכא למי' מתרומה גדולה וכו' עכ"ל ותנא דברייתא דנקט ביכורים ולא נקט תרומה גדולה משום דאינה במקום קדוש ול"ל או כלך לדרך זו:

דף עח.

גמ' מקיש חינוכו להמשחו מה המשחו וכו' עיין להרמב"ם בפי' המשנה ביאור דברי הגמ':

דף עח:

גמ' מ"ס כלי שרת מקדשין שלא מדעת וכו' לפ"ז אפי' אמר לא יקדשו מ' אלא א"כ קדשו פ' כשר כיון דכ"ש מקדשין שלא מרעת בעלים דאפי' לקרבן גדול מכוין כ"ש לא יקדשו אלא מ' ולפי"ז אין לגרוס דכ"ע לקרבן גדול מכוין דהא אפי' אמר בפי' פליגי אלא ה"ג אביי אמר בכ"ש מקדשין של"מ פליגי וכ"נ מפירש"י:

פירש"י בד"ה חוץ למקומן חוץ לעזרה עכ"ל בגמ' לקמן מוכח דבמחשבת חוץ למקומו מיירי מתני' וא"כ צ"ל מאי דנקט חוץ לעזרה היינו ר"ל להקטיר מאימורין חוץ לעזרה דאינו במחשב לאכול חוץ למקומו כדנקט בדיבור הקודם ע"כ במחשב לאכול חוץ לירוש' דהא תודה נאכלת בכל העיר ויותר נר' כספרים דגרסי בדברי רש"י או חוץ לעזרה וס"ל דמתני' איירי בתרווייהו במחשבת חוץ למקומו ובשוחט ממש חוץ למקומו:

דף עט.

גמ' לא דאפסיל בזריקה וכו' ואע"ג דנתקדש בשחיטה אם נפסל הזבח יכול לשנותו לזבח אחר ודוקא כי הזבח כשר הוא דאמר זעירי כי נתקדש בשחיטה אינו יכול לשנותו לזבח אחר כדפירש"י במילתיה דזעירי ובסמוך דפריך מדאמר ר"ח שמן שהפרישו וכו' משמע ליה להגמ' דר"ח מיירי אפי' בנפסלה המנחה:

דף עט:

גמ' שמן גופא דמנחה וכו' ומ"מ אכתי קאי שינויא דלב ב"ד מתנה דבלא לב ב"ד לא מיסתבר ליה להגמ' לחלק בין שמן דגופא דמנחה לנסכים ולהכי פריך בתר הכי וליתני עליהם וניפקו לחולין:

גמ' מנין לרבות ולדות וחליפי וכו' היינו חליפי נדבה כמ"ש רש"י לקמן בד"ה אלא וכו' וקמ"ל בחליפי תודת נדבה וכו' ומאי דקתני יכול יהיו טעונין לחם אולד ותמורה קאי דחליפי חובה כבר נתמעט מיקריבנו וחליפי נדבה טעונים לחם ומאי דקתני בתר הכי ולא חילופו כדי נסבה וטפי עדיף למוחקו:

דף פ.

פירש"י בד"ה אלא אולד וכו' שנתכפר וכו' עכ"ל לשונו אינו מדוקדק דהא אפילו לפני כפרה אין טעון לחם:

תוס' בד"ה רועה וכו' אליבא דר' אמרה וכו' עכ"ל לא הוצרכו לזה במאי דפריך רועה לר' המ"ל דהגמ' פריך אשמואל דקאמר כל שבחטאת רועה כדפירש"י אלא בסמוך דמוקי לה כר"ש והיינו ע"כ דשמואל חדא קאמר כדמסיק ואמאי לא מוקי לה כר' וחדא קאמר וע"כ הוצרכו לו' דאליבא דר' אמרה:

בד"ה הפריש וכו' תיקדוש אחת מהם מתוך הב' וכו' עכ"ל והא דשניה תרעה ולא נפקא לחולין משום דלא ידעי אינשי ושמא יאמרו קדושת הגוף נפקא לחולין בלא פדיון:
בא"ד דלא תקשה אם אין ברירה וכו' עכ"ל לפמ"ש
הרשב"א ח"ב סימן פ"ב דכל מילתא דא"צ למפרע אלא דמכאן ולהבא סגי לא נכנס בגדר הברירה ע"ש ל"ק דהכא כי משיך חדא מינייהו מהשתא תיקדוש וא"צ ליקדש למפרע ודמי למקדיש אחר שלשים יום דקדיש כמ"ש הר"ן בנדרים ד"ל ע"ש אבל לעיל גבי תודה שפיר מק' דהא בעי' דליקדשו בשעת שחיטה ובמקום אחר כתבתי בזה:

דף פ:

בד"ה וכי וכו' אי לאו תודה היא יהיו לב"ה וכו' וכי בעי למיכל פריק להו וכו' עכ"ל לכאורה דפריק להו אחר שיוציאם דאי בפנים כי פריק להו הוו חולין בעזרה אך לפ"ז ק' מאי מק' אח"ז מפירשתי וא"י מה פירשתי הא התם לא מצי מפיק להו דשמא מנחה היא ונפסלת ביוצא חוץ לעזרה דמנחה קדשי קדשים היא וצ"ל דמצי פריק להו אפי' בפנים ושרי דחולין ממילא הוו ולא אסירי משום חולין בעזרה כיון דבשעת הכנסה קדש הם ולפמ"ש אח"כ דלא שרי לכתחי' וכו' אה"נ דמתרצא הך קושי' דפירשתי וא"י מה פירשתי:
בא"ד בטיל ליה בהדי אידך שמן וכו' עכ"ל ר"ל דהתם קאמר הא חסר הלוג ומשני ימלאנו ושמא מצורע הוא והך הוספה הוי חולין אלא משום דבטיל ליה גבי שמן הנשאר בלוג וע"ש בתוס':

דף פא.

פירש"י ונימא וכו' הני שמנה ץ ליחשבינהו מהאי מ' וכו' עכ"ל נראה דלא ס"ל כמ"ש התוס' לעיל דע"ח ע"ב בד"ה ליקדשו דצריך להפריש י"א תרומה מכל מין ע"ש דא"כ צריך להכניס מ"ד חלות והוי ד' מהם חולין בעזרה ואפי' למ"ש התוס' בד"ה וכי מכניסין דגבי לוג בטיל לגבי שאר השמן וה"נ ליבטלו ד' חלות ב"מ מ"מ לשונו דנקט שמנה ע"כ דלא ס"ל כמ"ש התוס' ולשי' התוס' בלא"ה ניחא דלא מפרשי כאן כמ"ש בשמעתין בד"ה אם איתא:

דף פא:

גמ' ת"ש האומר הרי עלי תודה בלא לחם וכו' הא דלא פריך מרישא דמשנתנו דקתני הרי עלי תודה יביא תודה ולחמה הא הרי עלי לחמי תודה לא יביא תודה ולחמה משום די"ל דרבותא אשמעי' דהרי עלי תודה יביא תודה ולחמה אע"ג דל"ל סוף מילתא נקט

וכ"ש הרי עלי לחמי תודה די"ל סוף מילתא נקט ומאי דפריך מהאומר תודה בלא לחם עיין. מה שכתבתי בתוס'.
תוס' בד"ה תודה וכו' ול"מ מהדר דאמירתו לגבוה וכו' עכ"ל ודוקא באומר תודה מן החולין ולחמה מן המעשר דתרי מילי נינהו אמרי הכי אבל בההיא דבסמוך בתודה בלא לחם חדא מילתא היא וסיים מילתא היא וליכא למי' מהדר קהדר ולכך לא מיתוקמא כב"ה:
בד"ה טעמא וכו' תימה מאי ק"ל וכו' עכ"ל נ"ל דהמק' ס"ל כחזקיה דבסיוך ז דטעמא משום תפוס לשון א' וא"כ מאי דאמר בלא לחם כמאן דליתיה ולא דייניגן אלא על דיבורו ה"א וכאלו לא אמר אלא הרי עלי תודה וא"כ בלחמי תודה נמי י"ל סוף מילתא נקט דמאי דאמר בלא לחם מהדר הוא דקהדר לב"ש ואינו יכול לחזור:

דף פב:

בד"ה והשתא וכו' ואי לאו דאשכחן בעלמא וכו' מהך דהכא לא הוה פריך וכו' עכ"ל בגמ' שם לא מייתי אלא מהך דהכא אלא דר"ל דכיון דר"א אפי' בבנין אב בעלמא בלא היקישא ואפי' בהיקישא דאתי לדרש' אחרינ' ס"ל דנין א"כ יש סברא ללמוד אפי' אנשים מנשים דכל מה שיכול למילף ילפי':
בד"ה מה וכו' כיון דהיקישא דחטאת ואשם איכא לאוקומי וכו' עכ"ל הו"מ לישב פירש"י עד"ז דכיון דהיקיש' דחטאת איכא לאוקומא למילתא אחריתי לא ילפינן זכרי כהונה משום מיעוטא דהוא אבל הך היקישא דפ' אז"מ לא אתי למילתא אחריתי ולכך ע"כ דלא דרשינן הוא למיעוטא:
בא"ד אבל מנחה וכו' עכ"ל עמ"ש בזה בגמרא לקמן גבי צריכותא דעביד הגמ':.

דף פג.

גמ' ואצט' למכתב בחטאת וכו' לכאורה דעל הילפותא קאי הצריכיות דאצט' למילף הקדשים מחטאת ומנחה ואע"ג דחטאת בלא"ה אצט' לדרשא דדבר שבחובה מ"מ התנאים למ"ל למילף מתרווייהו בלוע אך לפי"ז לשון ואצטריך למכתב אינו מדוקדק ועוד ק' דהתוס' בד"ה מה מנחה כ' דהיקישא דמנחה לא אתי אלא לדרשא דזכרי כהונה והוא תימה דהא אצט' לבלוע ואין לומר דהגמ' לא קאמר הכי אלא לרע"ק אבל לתנא דברייתא דלעיל לא יליף בלוע אלא מחטאת ורע"ק נ"ל זכרי כהונה מקרא דיאכל אותו דא"כ מנ"ל להגמ' דרע"ק יליף מתרווייהו נימא דלא יליף בלוע אלא ממנחה ול"ל צריכותא כתנא דברייתי' דלעיל ע"כ צ"ל דלעולם תנא דלעיל לא יליף בלוע אלא מחטאת לחודה ורע"ק לא יליף אלא ממנחה לחודה והגמ' עביד צריכותא בקראי גופייהו למ"ל

דכתיב בלוע גבי חטאת וגבי מנחה ומשני דצריכי ואע"ג דקראי צריכי ולא יליף חד מחבריה מ"מ תנא דברייתא סגי ליה במילף מחטאת אפילו לחמי תודה דכי אמרת דל"ד בשר ללחם אמרי' מנחה תוכיח דאחר דגלי במנחה אזדא לה סברא זו וא"צ לשום היקישא למנחה וכן לרע"ק להיפך והא דנקט לצריכותא גבי ילפותא זו משום דבקראי גופייהו י"ל דאתו כי היכי דליהוו שני כתובים הבאים כאחד אמנם כיון דילפי' מנייהו שאר קדשים דלא הוו ב' כתובים וע"כ דצריכי:

פירש"י בד"ה מה אשם וכו' כדאמרינן במס' פסחים וכו' עכ"ל ק' מאי מייתי מהתם נימא דהתם אחר דגלי היקישא דאשם פריך שפיר לישדינהו ויש ליישב:

דף פג:

תוס' בד"ה ושלמים וכו' ומיהו שלמים הבאין מחמת פסח דשמעתין ע"כ לאו היינו מותר פסח וכו' עכ"ל ומאי דנ"ל מניה אפי' לא עברה זמנו ושנתו ולא אמרי' דקרא לא אתא אלא לשלמים הבאין מחמת פסח דהיינו חגיגה י"ל שקולים הם ויבואו שניהם מיהו קשה מאי פריך מהתם נפקא נימא דעיקר קרא לא אתא אלא לשלמים הבאים מחמת פסח אבל מותר פסח לא נ"ל אלא מקראי דלעיל ובברייתא זו נקטיה אגב שלמים אף על גב דנ"ל מקרא אחרינא כדאשכחן בדרשא דוהתעלמת וכמ"ש התוס' בזבחים ד"ט ע"א ע"ש ויש ליישב:

דף פד.

גמ' ורמינהי לאכלה ולא לשריפה להסוברים דלאו הבא מכלל עשה כיי לאו לענין דחיה ק' מאי פריך נימא דאתי עשה דעומר ודחי ל"ת דולא לשריפה וי"ל דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש כראי' בזבחים דצ"ו ובמ"א כתבתי בזה:

גמ' ליתי מדאשתקד ק"ק מתני' היא דאין באין מן הישן וי"ל דחדש וישן דגבי עומר היינו מה שהתירו עומר דאשתקד הוי ישן ומה שלא התירו כגון שלא הביא שליש קודם העומר הוי חדש וא"כ משכחת לה דמייתי מראשתקד של ששית ממה שלא הביא שליש קודם העומר:

תוס' בד"ה שומרי וכו' וי"ל דמדאורייתא בצירה דוקא וכו' עכ"ל וההיא דפ' לולב הגזול מדרבנן היא דמדרבנן אסור באכילה מן המשומר:

בא"ד ובפ"ק דמ"ק וכו' עכ"ל ר"ל דדרשא דת"כ דדריש ענבי נזיריך להתיר מופקר ע"כ אינו אלא מיתורא דקרא שהרי אסור לקצור אפי' מן המופקר ולפי' תי' דהדרשא היא להתיר לבצור ע"כ דמשום דקרא יתירא הוא דאי ממשמעות נזיריך אמאי אסור לקצור

מן המופקר הא כתיב קצירך וע"כ דמאי דיתירא הוא משום דבצירה תולדה דקצירה וכההיא דפ"ק דמ"ק:
בא"ד א"נ קצירה שרי משום דכתיב לדורותיכם וכו' עכ"ל ואין להקשו' הא אפשר מן המופקר ודוקא בצירה משום דקרא יתירה הוא כמו שכתבתי בדיבור הקודם:

דף פד:
בד"ה ארץ וכו' דהכא ל"מ למכתב אשר תביא ארצך עכ"ל וקרא דמראשית ע"כ דפסיקא ליה דאתא לשום דרשא דהא שבעת המינין מהאי ג"ש נפקא לפירש"י שהסכימו עליו בדיבור הקודם:

דף פה.
בד"ה אין וכו' דלא אשכחן בשום דוכתא דליבעי במנחות מן הקרוב לירוש' עכ"ל צ"ל דמפרשי' דמ"ש שאלמלא סמוכות וכו' היינו ר"ל אלו היו סמוכות לירוש' היו מביאין אלא מפני שלא היו סמוכות לא היו מביאין דלא כפירש"י:

דף פו.
פירש"י בד"ה כותש וכו' אתאן לרבנן דברייתא ת"ק דר"י עכ"ל נראה דל"ג במתני' ר"י אומר סביבות הסל אלא בברייתא לחוד הוא דגריס לה:

דף פו:
תוס' בד"ה שוין וכו' דאי כדפי' מרישא שמעי' וכו' עכ"ל כ' הצ"ק דלפירושם מאי דקתני שוין למנחות אתא לדיוקא אבל למנורה לא ולא לגופא והא מילתא מרישא שמעי' אבל לפירש"י אתא למנחות גופייהו דאם שניהם לפניו מה שירצה יביא ע"ש וק' דפירש"י מוכרח הוא בלא"ה דאי לדיוקא לחוד אתא שלישי שבראשון ושני שבשני וכן בשאר שוין דקתני וכן ג' אין למטה ממנו למאי אתו ודברי התוס' י"ל דכוונתם דבתחלה פי' דטעמא דשני שבא דאינו כשר למנורה אף על גב דהשוה לו דהיינו א' שבשני כשר למנורה משום דבעי' זך אבל רש"י פירש דטעמא משום כתית וכ' דפירש"י עיקר דאי לפירושם א"כ הא מילתא דזך מרישא שמעי' לה דקתני דאין כשר למנורה אלא א' וא"כ אמאי קבע הגמ' ברייתא דזך איך זך אלא נקי אסיפא דמתני' ואמאי לא קבעה אריש דאין כשר אלא א':

דף פז.
בד"ה מתוק וכו' ולא יתכן דהא הכא קתני אם הביא פסול וכו' עכ"ל לשיטתם בדיבור שאח"ז דלרבינא כרוך ותני להכשיר ניחא לרבינא ומה שהק' בסתם ולא כ' דלר"א דוקא

קשיא משום דמק' לשי' רש"י ואיהו מפ' כרוך ותני לפסול ומ"מ גם לשיטתם קשיא מיהא לר"א ולכך כ' נר' כלשון אחר שפי' מתוק היינו מאליו:

דף פז:

פירש"י בד"ה ראב"ץ וכו' לא היו שם ד' מדות וכו' עכ"ל משמע דוקא ד' מרות דהין אבל ג' מדות דלוג לא פליג וזה היפך מה שנראה מדבריו בגמרא בד"ה ז' מדידות שכ' אבל אפשר לעשות כולן בכלי א' ויש ליישב:

דף פח.

תוס' בד"ה רביעית וכו' וק' לפי' ליישב הא דתנן הכא וכו' כצ"ל:

בא"ד ושמא אף דפלוגתא היא וכו' עכ"ל. ר"ל דפלוגתא דסוטה פלוגתא משום דמ"ד חצי לוג ל"ע למעבד רביעית משום דהכתב מרובה ולא סגי ברביעית ולמ"ד רביעית ל"מ למעבד חצי לוג דכיון דממעט בכתב וסגי ברביעית ל"מ למעבד חצי לוג דלא היה ניכר אבל פלוגת' דמצורע כולהו מודו דרביעי' מהני אלא דלמ"ד חצי לוג דהיינו רבנן דרי"ש דלא בעי שיראו ס"ל דיכול לעשות חצי לוג דבמקצת אדמימות סגי וא"כ חשיב שפיר בהדי יו"ד רביעיות רביעי' דמצורע דכ"ע מודו דסגי ברביעית:

גמ' בירוצי המדות א"ב וכו' לפ"ז מתניתין דחשיב מלמעלה למטה ס"ל בירוצי המדות לא נתקדשו. ולקמן ד"צ סתם לן במתני' דבירוצין נתקדשו ע"ש בגמ' וי"ל דתנא דמתני' ע"כ לא נחית להכי אף על גב דנקט סידרן מלמעלה למטה שהרי במתני' דבסמוך רביעית מה היתה משמשת נקיט סידרא מלמטה למעלה כדפירש"י שם:

דף פט.

תוס' בד"ה חד וכו' דתני' מזוזות וכו עכ"ל לא ידענא מאי ק"ל הא התם אפילו במזוזות קמא הוי ריבוי מדלא כתיב מזוזת ומדכתיב מזוזות ריבוי הוא לב' מזוזות משא"כ הכא:

דף פט:

בד"ה והא מדקתני וכו' חימה מאי קושיא דלעולם אין מערבין וכו' עכ"ל י"ל בזה דפריך דאי רישא דאין מערבין דיעבד אמאי אצט' סיפא דסיפא אם עד שלא בלל פסול היינו רישא דאין מערבין ומאי דקאמר והא מדקתני כללן וכו' אסיפא דסיפא סמיך והוי כמו וכו:

בד"ה תמיד וכו' או באחד עשר אי טעונין ב' כהנים וכו' עכ"ל ניחא להו להק' במתני' לחודה בלא סוגיא דשמעתין ולכך כ' או בי"א אבל לפום גמרא דשמעתין לא הו"ל להקשו' אלא בתמיד של שאר עשרה מבע"ל:

פירש"י בד"ה פסלתו וכו' שהרי נשחט שלא לשמו וכו' עכ"ל נחית ליישב אמאי לא עבדי' איפכא דאשם זה להכשירו ומביא אשם אחר ונסכיו ולכך כ' שהרי נשחט שלא לשמו ולא כתב משום שלא הביא נסכים:

דף צ.

גמ' וכי נעקר מאי הוי גברא למאי דצריך וכו' אבל לרע"ק לא פריך דלכך נמשחו גם מבחוץ כדי לקדש הבירוצים אעפ"י שהם שלא מדעת וגזה"כ היא לקדש הבירוצין דאל"ה למה ליה משיחה מבחוץ:

תוס' בד"ה שאפי' וכו' וי"ל דלשון שאפילו וכו' מ"ל נתינת טעם וכו' עכ"ל ר"ל דהתנא נתן טעם בסידרו אחר השבת משום דבסידרו בשבת אינו נפסל וה"ה בשירהן אחר בשבת ומ"מ התנא עצמו לא סמך על טעם זה לחוד משום די"ל דוקא בסידורו במצותו נעשה לחמו של שלחן וע"כ. דסמיך התנא על טעם דכ"ש אין מקדשין אלא בזמנן ולכך דייק שפיר הגמ' בפ' ב' הלחם דכ"ש אין מקדשין אלא בזמנן ועיין להתוס' בזבחים דפ"ז ע"א ע"ש:

בד"ה מארבע וכו' ותימה ה"ד אי דאית ליה סלתו' וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל הכי בשמעתין לחוד בלא ההיא דפ' הזהב אי דאית ליה סלתות מאי אירייא הקרש אפי' הדיוט נמי י"ל דבהדיוט אפילו דשרי מ"מ יכול לחזור בו כיון דלא מסך ו ה"ק יספק מ"ד ואינו יכול לחזור ולא לענין ריבית מתניא:

בא"ד אבל או מויל טפי אסור אפי' ביש לו עכ"ל לפ"ז מאי דקתני ועמדו מג' לד' דהא מיירי במוזיל גביה והיו בשעת הפסיקה בג' והוא קיבל עליו בארבע:

דף צא.

גמ' ולר' יאשיה וכו' ליבעי

קרא וכו' אין להק' נימא לר"י נ"ל מאו ועופות נ"ל מבקר וצאן די"ל נימא כוליה קרא להכי הוא דאתא ומנ"ל למעט עופות ומ"ש רש"י בד"ה וליכתוב דמנחה נ"ל ממן הבקר היינו לר' יאשיה אבל לר"י אצטריך קרא לרצה א' מביא דגמ' לא לקט לקמן אלא ליכתוב לפלא נדר ולא בעי עולה ולא נקט נמי ולא בעי זבח משום דנקט מילתא דאתיא ככ"ע ורש"י הוסיף בלישניה זבח לר' יונתן ועיין להח"ן:

דף צא.

פירש"י בד"ה ה"מ וכו' דעל ז' דברים נגעים באין וכו' עכ"ל עיין להתוס' בזבחים ד"צ ע"ב בד"ה חוץ ועיין בגמרא בכריתות דכ"ו ע"א ובחידושי' שם:

בד"ה רבא וכו' דאי בנזיר ד' ריבויין מבע"ל וכו' עכ"ל. ק' להולמו דחטאת ואשם ונזיר סגי בריבוין א' לפירש"י בד"ה דאמר מר דפי' דלענין נזיר מיירי ועלה קאמר הגמ' ה"מ היכא דתרוייהו כי הדדי ועוד עולה ושלמים נ"ל ממנחתם ונסכיהם גם לישנא דגמ' דקאמר איזהו דבר שצריך ג' ריבויין ל"מ בפי' דא"ה הול"ל דסגי ליה בג' ריבויין:

דף צב.

גמ' ור"ש הא ודאי השוו הר"מ בפי"א מה' שגגות דין ט' כתב דעל זדון טומאת מקדש הכהנים מתכפרין בפר משמע דעל השוגג מתכפרין משעיר וכן דייק הלח"מ וסוגיא דשמעתין הויא תיובתיה דלפ"ד מאי פריך לר"ש נימא דהשוו בשוגג דכולן מתכפרין בשעיר הפנימי:

דף צב:

תוס' בד"ה גירסא וכו' דר"י ל"ל הל"מ

וכו' עכ"ל קשה דלעיל תניא במילתיה דר"י ואת מי אביא תחתיהן שעיר המשתלח ופריך לא סגי דלא מייתי ומשני ב' חתיכות גמירי הרי רר"י א"ל הל"מ:

דף צג:

גמ' ידו ולא יד עבדו משמע דקרא קמא מוקמי' לעבדו וכ"מ בצריכותא דעביד הגמ' ומכאן י"ל דלא בה' הלכות יו"ט ד"פ שכ' דעבדו עדיף משלוחו וכמ"ש המ"א גבי פועל ע"ש:

תוס' בד"ה ידו וכו' וא"ת למ"ל קרא וכו' עכ"ל עיין להח"ן וכמ"ש משם הרב עץ החיים ונעלם מהם דברי התוס' בקידושין דף ל"ו ע"א בד"ה הנקבלהקי

דף צד.

גמ' ומה תנופה שנתרבתה בשחוטין וכו' דהומ"ל ומה תנופה שנתרבתה בנשים דקרבן נשים הכהן מניף כדאמרי' לעיל דס"א ע"ב ועיין להח"ן:

תוס' בד"ה ובדפוס וכו' דאי בתוך הדפוס וכו' היכי מנפחא וכו' עכ"ל ק' דאי על הדפוס נמי קשיא אפי' מנפחא אינו אלא מאבראי ואמאי לא יחזירנה לדפוס סא' דהא מגואי הדפוס שבתוכה אינו מניח לנפוח וצ"ל דהתוס' לא מספקא להו אלא בדפוס דתנור אבל בדפוס שרודה ונותן לתוכו פשיט"ל דבתוך הדפוס מונחים ולא עליו דהא הן הקערות של שלחן כמ"ש בדיבור שאח"ז:

דף צה.

גמ' לאידך גיסא מה בחנייתו וכו' ק"ק למ"ל היקישא הא נ"ל שפיר מקרא דעליו יהיה ויש ליישב:

פירש"י בד"ה במסודר על השולחן שעדיין לא הגיע זמן וכו' עכ"ל כצ"ל וס"ל לרש"י דכיון שהגיע זמנו ליסלק אפילו עדיין מסודר כמסולק חשיב כדאמרי' בעלמא כל העומד ליזרק וכו':

דף צה:

גמ' מאי בפנים במקום זריזין וכו' פירש"י שלא תחמיץ והיינו בלחם הפנים אבל בב' הלחם צ"ל כדי שיזהרו שתהיה חמץ גמור דבעינן שיהיו חמץ א"נ י"ל דמעיקרא לא פריך אלא מלחם הפנים אבל בב' הלחם לא נתקדשו קדושת הגוף אלא בשחיטת הזבח ותנור לא מקדשן קה"ג ליפסל בלינה ועיין להלח"מ בפ"ח מה' תו"מ שכ' לדעת הר"מ דפ' אפיתן בפנים ואין דוחות השבת דס"ל דלמסקנא דר"א בדותא תנור לא מקדש קדושת הגוף ליפסל בלינה ע"ש והיינו בלחה"פ אבל בב' הלחם דאיכא זבח י"ל דאפילו לס"ד דגמ' פשיט"ל דאין התנור מקדשן קדושת הגוף מיהו מגמ' סוף רי"ש מוכח דתנור מקדש קדושת הגוף ומאי דאמרינן שחיטת הזבח מקדשתן דוקא לענין דהוקבעו לאותו זבח ע"ש:

גמ' דר"א בדותא היא ומי ששנה זו לא שנה זו כמ"ש התוס' ומדבריהם לעיל דנ"ה ע"א בד"ה כל נר' דס"ל דהשתא א"צ לתי' קמא דעשרון אינו מקדש ותנור מקדש אלא דגם רישא י"ל לישה ואפי"ה כי הדדי נינהו ומי ששנה זו לא שנה זו וק' דא"כ ר"י דאמר כל מעשיהם בפנים מה הוסיף על תנאי דרישא ויש ליישב:

תוס' בד"ה ומאי וכו' ולא מסתבר למי' שיוכל לחלוק אסולת וכו' עכ"ל לא כ"כ לחזק קושייתם דאפי' נימא שיוכל לחלוק הסולת קושיית' מתרצא דהא נתקדשו בביסא אלא ענין בפ"ע קאמרי דקושטא הוא דחולק בחצי עשרון אחר נתינתם בביסא:

דף צו.

בד"ה שאלו וכו' אלא כדפי' בקו' אשר יבשלו ואין בישול וכו' עכ"ל כצ"ל והיינו קרא דמייתי בשמעתין וכן פירש"י:

דף צו:

בד"ה לא וכו' וכדפירש"י לעיל שהסניפין מעמידין את הקנים עכ"ל כצ"ל והיינו פירש"י שכ' התוס' לעיל דצ"ד ע"ב בד"ה דסמכי אבל התוס' שם דחו פירש"י וכ' דאין מזכיר בשום מקום נתינת ראשי הקנים:

פירש"י בד"ה טמאה וכו' כל פשוטי כלי עץ למדרס וכו' עכ"ל דברים אלו אין להם מקום כאן למ"ד מסגרתו למט' היתה ונר' דס"ל לרש"י דטעמ' דטבלה המתהפכ' דטמאה

משום דרחבה היינו כיון דרחבה היא חזיא למדרס וס"ל דהגמ' דבכורו' דקאמר כיון דחזי למדרס וכו' ס"ל כמ"ד מסגרתו למט' היתה הפך ממ"ש התוס':

תוס' בד"ה ולדברי וכו' ומיקל שם ר"א משום דשמא מדאוריית' טהורה וכו' עכ"ל מכאן מוכח דדעת התוס' דחומר הספיקות מדרבנן הוא דמדאורייתא ספיקא שריא כדעת הר"מ דאי מדאוריית' אסור מס' אמאי מיקל ר"א הא איסורא דאורייתא הוא ועיין להפר"ח בי"ד סי' ק"י שנסתפק בדעת התוס' אי ס"ל כדעת הר"מ ע"ש:

פירש"י בד"ה ות"ל דאפי' אין מגביהין וכו' עכ"ל הא דלא פי' דפריך אר"י גופיה היכי יליף טבלה המתהפכת טמאה משלחן הא שלחן משום צפוי הוא משום דלשון ת"ל לא משמע הכי גם בגמ' דחגיגה פריך ות"ל וכו' ולא מייתי התם מילתיה דר"י מיהו ק' הגמ' גופיה אמאי לא פריך הכי אר"י גופיה ויש ליישב:

דף צז.

תוס' בד"ה שאני וכו' מ"מ מדאפקיה לשלחן בלשון מזבח וכו' עכ"ל ורבנן שם הק' לר"א מדקאמרו מפני שהן כקרקע ותו לא וה"ט לא הוי אלא במזבח אדמה משמע דמזבח הזהב משום דאיתקש למזבח הנחשת והא בלא"ה מזבח הזהב איקרי עץ וא"צ להיקש ולפי הא"נ שכ' אח"כ רבנן משמע להו מדקאמר ר"א שהן כקרקע משמע משום דמחוברין לקרקע והיל"ל משום דרחמנא קרייה אדמה אעפ"י שאין מחובר ועיין למהרש"א שם:

דף צח.

פירש"י בד"ה הייתי אומר וכו' ואם תרצה להוסיף וכו' עכ"ל משמע ליה הכי מדחלקן הכתוב ולא כתיב שלש מערכות וכן לגי' קמייתא דגרסי' שלש של שש צ"ל נמי אם תרצה להוסיף ופירש"י בחדא גירסא וה"ה לאידך גירסא:

דף צח:

תוס' בד"ה מזרח ומתני' דתנן אורכן ץ לארכו של בית כר' עכ"ל וא"ל דאע"ג דתנן כל הכלים אין למידין מן הכללות דהא ארון לכ"ע לרחבו של בית ושיריה וה"ה שלחן דא"כ מאי כל הכלים דקתני הא ליכא כלים דקביעי בב"המק אלא ארון ושלחן ומנורה אבל מזבח מרובע הוא ועיין למרן בכ"מ בפ"ג מה' בית הבחירה דין י"ב שדבריו תמוהים:

דף צט.

פירש"י בד"ה אלא למ"ד וכו' מרוחק' מכותל צפוני ב' אמות וכו' עכ"ל והיינו למ"ד בסמוך על כל השולחנות היו נותנין לחם הפנים דלמ"ד דוקא על שלחן של משה א"צ להרחיק שורה הצפונית מן הכותל כלל וכן הביאו התוס' ממס' שקלים דלמ"ד מזרח ומערב כולן ראוים לשירות:

בא"**ד** כדאמרי' לעיל גבי בדי ארון וכו' עכ"ל ק"ק דלעיל לא קאמר אלא דלא סגי להו באמתא ופלג' ואפ' דסגי להו בב' אמו' ומאי פריך הגמ' ויש ליישב:

גמ' ומנ"ל אמר ראב"י אמר קרא וכו' ק"ק כיון דשמעי' מהאי קרא דמעלין ממילא דאין מורידין מכ"ש ולמ"ל קרא דויקם משה וכו' לאשמעי' דאין מורידין וי"ל דקמ"ל אפי' כה"ג דלחם הפנים דכבר נעשית מצותו כשיסלקו אין מורידין להניחו על של כסף ואע"ג דקרא דויקם משה לאו בהכי מיירי מ"מ מיתורא דקרא שמעי' דתנהו ענין להיכא דנעשית מצותו:

דף צט:

אמר ר"ל כל המשכח דבר א' מלמורו עובר בלאו משמע דר"ל לא דריש השמר ופן דחד קרא לב' לאוין ועיין בפ"ב דיומא דפ"א ע"א גבי מאי דאמרי' מ"מ ל"נ אזהרה בעינוי ע"ש ועיין לה' יד מלאכי אות:

מתני' החלות מתחלקות לערב עיין להמג"א סי' תרי"ב שהוכיח מכאן דאסור ליגע באוכלין ביו"הכ ועמ"ש בחידושי' ביומא די"ב ע"א ע"ש:

דף ק.

תוס' **בד**"**ה** העופות וכו' וכן תני לוי במתני' אפי' חיה ואפי' עופות עכ"ל משמע להו עופות דקאמר אפי' בראוין להקרבה דאי בתרנגולים ואווזים הא כבר תני אפי' חיה ותרנגולים וחיה חד דינא אית להו ומדתני תו אפי' עופות משמע דחדית לן אפי' בראוין להקרבה:

בד"**ה** וכ"ש וכו' דמדרבנן אין נפדין וכו' עכ"ל והתוס' שם כ' דאפילו ר"נ מודה דנפדין והיינו מדאורייתא ומתני' דהכא אפי' לר"נ מדרבנן הוא דאין נפדין:

דף קא.

בד"**ה** אע"ג וכו' והא קורדום אינו כ"ש כדמשמע בתוספתא וכו' עכ"ל ק"ל מאי קושיא נוקמא ברייתא דתוס' כרבנן דפליג אר"נ בפ' הנהנה דכ"ו ס"ל דאין מועל אחר מועל אפי' בכ"ש אלא בבהמה מיהו מה שהביאו מפ' השואל שפיר מייתי דליכא לאוקמא דגמרא דלא כהילכתא דהילכתא כר"ן דסתם מתני' שם במעילה כוותיה אתיא כדאיתא התם:

בא"**ד** וסתם משאיל סבור שהוא שלו וכו' עכ"ל ודקתני בתוס' בא חבירו ובקע כולן מעלו בלא שאלה מיירי ודקתני השואל קרדום ט"ס הוא וכ"ה בלשון התוס' הביאוהו התוס' בקידושין דנ"ה ע"ש:

דף קא:

בד"ה פיגל וכו' למאי דס"ד השתא דאירי ר"א אפילו בהי"ל וכו' עכ"ל ול"ל דפשיטא ליה דר"א לא מיירי אלא בלא הי"ל אלא דס"ד דברייתא מיירי אפי' בלא הי"ל שעה"כ דמדקאמר אח"ז ה"ד לא הי"ל שעה"כ משמע דס"ד דליכא גוונא דלא הי"ל שעה"כ:

דף קב.

בד"ה הקומץ וכו' ותימה הוא שחושב חידוש וכו' עכ"ל לא ידענא אמאי לא הוי חידוש מה שחושבין מנחה הי"ל שעה"כ קודם שהקדישה הרי כתבו התוס' לעיל בד"ה פיגל דסבאת המק' לעיל דחשיב מנחה לא הי"ל שעה"כ דמשעה שנעשית מנחה אסורה ואע"ג דהי"ל שעה"כ קודם שהקדישה ול"ד לבב"ח ע"ש:

בד"ה דאי בעי וכו' דשמענא ליה בפ"ק דמעילה היתר אכילה שנינו וכו' עכ"ל והתם אמר ר"י הכי אפי' לר"ש מדמייתי שם מברייתא דר"ש דיש נותר שמועלין בו וכו' וכמ"ש התוס' שם ע"ש ולמאן דמשני בפ' מרובה משמיה דר"י בנשפך הדם ע"כ דס"ל דלא אמר ר"י היתר אכילה שנינו אליבא דר"ש והגמ' במעילה דמייתי מדר"ש אזלא אליבא דמאן דמוקי בשוחט תמימים בפנים ונזרק הדם:

דף קג.

בד"ה הא מני וכו' ואלו בפ' ב"ש תנן מי שנדר בנזיר וכו' עכ"ל נ"ל בזה דדוקא בחרטה כה"ג דשמעתין הוא דס"ל לב"ש דאין שאלה בנזירות אבל ע"י פתח ס"ל דיש שאלה והתם דקתני הלך אצל חכם והתירו ע"י פתח מיירי דמשוי ליה לעיקר נדרו בטעות ועיין לה' מח"א ה"נ סי':

בא"ד נימא דקסברי אדם מוצא דבריו לבטלה וכו' עכ"ל ולפמ"ש התוס' לעיל בדבור זה משום סיפא דאמר ר"י אפי' כשאמרו ב"ש וכו' ניחא קושיא זו דהא ב"ש ס"ל אין אדם מוציא דבריו לבטלה אלא שכבר דחו התוס' תי' מדאמרי' בזבחים דר"י ס"ל תפוס לשון א':

דף קד.

גמ' אלא לאו ה' וכו' ק"ק היכי קתני אם רצה להוסיף מוסיף הא אין מפרישין תחילה למותרות כדתנן אין מתנדבין ה' וי"ל דמדרבנן הוא דאין מפרישין תחילה למותרות ובברייתא אקרא קאי ועיין בגמרא בפסחים דף"ט ע"א:

תוס' בד"ה אין וכו' ה"נ נימא כי אמר לוג וכו' עכ"ל לזעירי לעיל דאמר ל"ש אלא דאמר מנחה וכו' י"ל דהכא מיירי בדלא אמר מנחה וגם לר"י דאמר לעיל באומר אלו הייתי יודע י"ל דהכא מיירי בדלא אמר:

דף קד:
גמ' אמר חזקיה דלא כר' וכו' ומתני' דתני תרי בבי כי היכי דלהוי שתם ואחר כך מחלוקת לאשמעי' דהלכה כר':
פירש"י בד"ה יביא וכו' ואית ליה קביעותא דמנא וכו' עכ"ל קביעותא דמנא לא אהני אלא למיהב טעמא דלא מייתי בששים כלים דהוקבעו להביאם בכלי א' אבל מאי דס"ל לר' דלא ניתי ס' בכלי א' הוא מטעמא דאסור לערב נדבה בחובה ורבנן לא אמרו אלא דמביא ס' בכלי א' דס"ל מותר לערב ולא נתפרש בדבריהם אי מצי לאתויי בס' מני די"ל דיכול להביא וס"ל כר"ש לעיל דקביעותא דמנא לאו כלום הוא וי"ל דס"ל כרבי ואינו יכול להביא אלא ס' בכלי א' ולכך לא קאמר בגמרא דקמיפלגי בקביעותא דמנא ולק"מ מ"ש הח"ן:

דף קה.
גמ' אלא מהא ליכא למשמע מינה הא דלא קאמר נעשה ותפשוט דמביא ב' משום די"ל דתנא גופיה מספק"ל ול נקט התנא אלא מאי דפשיט"ל וכ"כ הפמ"א סי' דלעולם לא יאמר נעשה אלא לתרוצי קושי' ולא למפשט בעיא אך מדברי התוס' בחולין פ"ק מוכח דלא ס"ל הכי וכמ"ש במ"א ולדידהו צ"ל דה"ה דהו"מ הגמ' לשנויי הכי ונר' שזה דעת הר"מ דפ' בבעין יביא ב':

דף קה:
גמ' שמעי' ליה לר"ש דאמר אם הביא עשרון וכו' יצא משמע דוקא דיעבד יצא וק' מאי משני הא לכתחי' לא יביא והיכי מייתי ומתני לכתחי' ואי משום תקוני נדריה חשבי' ליה כדיעבד מאי פריך לעיל אימר דאמר ר"ש וכו' הא הכא משום תיקוני נדריה שאני ול"ד להה"א דס"ל לר"ש התם אין לוקחין תרומה מדמי שביעית וצ"ל דלשון יצא ל"ד ולכתחילה נמי מייתי לר"ש וכ"נ לפמ"ש התוס' דשמעינן ליה לר"ש הכי מדס"ל מדת יבש לא נתקדשה דכיון דלא נתקדשה אפי' לכתחי' נמי מביא:

דף קו:
פירש"י בד"ה ורבי' וכו' לא הוו שירים דמהנהו שתין וכו' עכ"ל כצ"ל ונמחק תיבת שחסרו וה"ה דהומ"ל דמקריב נדבה ברישא ולא הוו שירים שחסרו דמהנהו שיתין וכו':
מתני' נחשת לא יפחות ממעה כסף והא דלא אמרי' פריטי דנחשת וכדפריך הגמ' ארישא י"ל דאין דרך לנדור פרוטות ואע"ג דאמרי' בספ"ב דכריתות לאו אורח לאתויי פחות מפרוטה למקום דמשמע דוקא פחות מפרוטה היינו בקרבן חובה אבל לנדור פריטי דנחשא לאו אורח ארעא לנדור בתחילה:

דף קז:

גמ' שיהא שלום זה עם זה וכו' אבל כשמחלקין כל הבא בו' שופרות אז כל אחד לא יקריב אלא משופרו ואף על פי שאותו בית אב שלא הוצרך לא הקריב משופרו ויהיו למשמר הבא לא יש מחלוקת דלעולם לא יש מחלוקת אלא באותה משמרה אם יטול בית אב מחלק חבירו של אותה משמרה:

דף קח.

גמ' ביחיראה לא אמרי ודוקא רבי היא דהוי יחידאה דרבים פליגי עליה אבל ר"א דאמר קלבון נדבה לא הוי יחידאה כיון דר"מ הוא דפליג עליה:

תוס' בד"ה שמואל וכו' דבשלמא שאר אמוראי וכו' עכ"ל הא דלא ניחא להו למי' דגם במאי דקאמר ר"א מ"ט לא אמר כשמואל היינו שאר אמוראי נמי משום דא"כ מאי משני דסבר מותר עשירית האיפה ירקב הא ר"י ס"ל לקמן נדבה ואיהו מוקי לה כדי שלא יתעפשו ולא מוקי לה כשמואל ולהכי הוצרכו לומר דס"ל מותר מנחה לאו לנדבה וה"ה דתומ"ל הכי גם במאי דקאמר שמואל מ"ש לא אמר כר"א אלא דלא הוצרכו:

פירש"י בד"ה אם רצה וכו' ואע"ג דהוי גדול וכו' עכ"ל בגמ' מוכח דשנים הם הגדול והו"ל קטן והביא גדול וצ"ל דט"ס נפל בדברי רש"י וקביעות דבריו אאם רצה יביא בדמיו אחד:

דף קח:

בד"ה ממונא וכו' שיביא בדמיו ב' אילים עכ"ל נקט ב' אילים לרבותא דצר לא מהני ממינא למינא אבל להצד דמהני אפי' אחר יביא והבעיא היא כשניהם מאו שיביא איל אחד או שני אילים דהא אין חילוק בין אחד לשנים וכדפריך בתר הכי א"ה מאי איריא תרי:

גמ' ממתין לו עד שיומם וכו' ה"ה דהומ"ל תקנה דימכר לצרכי עולות כדבסמוך אלא דחדא מנייהו נקט:

דף קט.

תוס' בד"ה אפי' וכו' תימה דבפרק הנודר וכו' עיין להר"ן שם מ"ש משם הרמב"ן:

גמ' מאי לאו או מכשול או עון ואי לאו דכתיב עון הו"א מאי מכשול עון כתיב עון לגלויי אמכשול דשוגג הוא:

דף קט:

תוס' בד"ה חוניו וכו' וי"ל דלא היה יודע וכו' עכ"ל ר"ל דאביו שצוה שיהיה במקומו היינו אחר שישמש סגן יהיה כ"ג והוא לא ידע זה הדין ועלה ע"ד לשמש בכ"ג קודם שיהיה סגן ולפי"ז לא תירצו קושי' א' ועיין להצ"ק שהגיה בדבריהם:

דף קי.

גמ' שלא נאמר בהם לא אל וכו' לפירש"י צ"ל דלא ק"ל אלא דליכתוב פעם אלהים ופעם הוי"ה ועל זה השיב שלא ליתן פתחון פה אבל דליכתוב בכילהו אל או אלהים לא ק"ל די"ל דחדא מנייהו נקט:

גמ' נאמר בשור הגס וכו' ובעוף הרק וכו' נקט הגדול והקטן ולא הוצרך למינקט בהמה דקה ונקט מנחה שהיא דלי דלות ולאו מינא דזבחא ובזבחא נקט הגדול והקטן ללמדך שכולן שוין לטובה:

תם ונשלם מסכת מנחות

מסכת בכורות

דף ב.

תוס' בד"ה והמשתתן וכו' דאין לפ' משום דגלי קרא וכו' עכ"ל. מ"ש הח"ן בכוונתם לא נהירא דא"כ הי"ל להתוס' לדחות פי' זה ממאי דאמרי' שם בפ' ראשית. הגז גבי בכור גופיה דאי לאו דכתיב בקרכם הוה ממעטי' מבקרך ומצאנך שותפות ישר' ואי איתא הא גלי בישראל דלא ממעט אלא דנכרי אלא ע"כ דלא ידעינן דבישראל קאי עליה אלא אחר דכתיב בקרכם ובכוונתם נראה דקאי ליישב מה שהק' בדבור הקודם אמתני' דקאי אתרווייהו ולא מייתי אלא קרא דבישראל דלפי"ז ניחא שפיר דבישראל קאי אכולהו:

בד"ה אבל וכו' ועוד מ"ל וכו' עכ"ל אי איתא דאיכא שבורה דמתרפאה י"ל דהשתא ס"ל דר"י מיירי אפי' בשבורה דמתרפאה ולא מבעיא ליה בשבורה גופה אי מיירי אפי' במתרפאה או לא דפשיט"ל דבכל ענין מיירי וא"כ לא מ"ל אלא משום דהאייו אולחה:

בד"ה ונותן וכו' וא"ת ובסיפא דקתני וכו' וי"ל אם לא רצה הגוי למוכרה לו נותן לכהן דמיה ואי מיירי בפטר חמור וכו' עכ"ל כצ"ל וכ"ה בש"מ בס' מזבח כפרה:

דף ב:

בד"ה מאי וכו' דא"כ מאי פריך וכו' א"כ לקמן נמי נידוק וכו' עכ"ל דבריהם סתומים ועיין למהרש"א לקמן ד"ג ולהח"ן כאן ונ"ל בכוונתם דע"כ לא מיירי הכא בבהמה לעוברה דכיון דס"ל דקנסינן אבהמה בבהמה לעוברה מאי פריך והא דמיו קתני לישני מגו דקנסי' אבהמה קנסי' אעובר ואמאי הוצרך לאוקומי בבהמה לפיטום' ויהיב ליה בהמה מעברתא לוקמה בבהמה לעוברה שהוזכרה כבר ובמגו ואי ס"ל דל"מ לאוקומי הכי דכיון דאיכא קנסא אבהמה נמי הול"ל גם דמיה אי מטעם זה נייד מלאוקמ' בבהמה לעוברה אם כן במאי דמשני נמי בבהמה מעברתא ולפיטומא אכתי קשיא מאי דקתני

דמיי והיינו שכ' לקמן נמי נידוק הכי ר"ל לקמן בשינוייא דגמ' אלא ע"כ דכיון דמיתוקמא אעובר לא ק"ל ליתני נמי אבהמה ואם כן לוקמה בבהמה לעוברה שהזכירה כבר אלא ע"כ בבהמ' לפיטומא מיירי ולא הוזכרה בהמה לעוברה אלא כאן מיירי לפיטומא ולקמן הוא דמיירי לעוברה אף דהכא ולקמן בחד לישנא נקטיה דהיינו אבהמה:

דף ג.

בד"ה ור"י וכו' ועי"ל דלא תקש' וכו' בסתם בהמה שהן שלהם וכו' ובישהאל משמע כוליה וכו' עכ"ל הני תירוצי לא יתיישבו אלא לאוקמתא קמייתא אבל למאי דמוקי דצ"ע דובא משמע אי איתא דבסתם בהמה שהיא שלהם או משום השד' הא כוליה משמע ולא רובא וצ"ל להאי אוקמתא תי' א' שכ' התוס':

בד"ה ומ"ש וכו' ונשוה כל הדרשות וכו' עכ"ל. ור"ל דנימא דשגר אתי לדרשא אחריתי כדי שיהיו כל הדינין שוין כ"כ בש"מ בס' מזבח כפרה:

דף ג:

בד"ה דקא וכו' לא הי"ל להזכיר ראיה דאדרבא וכו' עכ"ל דאי לא הזכיר ראיה י"ל דר"י דריש לעמיתך בכסף ולנכרי או בכסף או במשיכה אבל אמ"ש ראיה מלקמן קשיא דשם איתא דלר"י לנכרי במשיכה:

דף ד.

פירש"י בד"ה בכור ולמה לא נפדו בכורי וכו' עכ"ל ק' נימא דנפדו ולא הוחזק הכתוב למנות אלא דישראל כמ"ש התוספות לעיל בד"ה כהנים ודבריהם מוכרחי' מכח קושיתם וטפי היל"ל מדפטורין בזה"ז כמ"ש בש"מ ע"ש:

תוס' בד"ה בפטר וכו' הך פירכא דבן לוי וכו' ובן לויה וכו' עכ"ל. דלפירש"י הך פירכא דבן לויה לא יתורץ עד דמשכחת הפחות מבן חדש פטור אבל השתא דלא ס"ד דהוקשו הלוים ק' מפחות מבן חדש ומבן לויה:

בא"ד אלא לגמרי מתרצא וכו' עכ"ל ולפי"ז לישנא דקאמר הא ל"ק וכו' היינו לאפוקי קושית אהרן לא ליפקע וכו' וק"ק לפי' התוס' מאי פריך אהרן לא ליפקע הא דמי לפחות מבן חדש וכמו דמתרץ פחות מבן חדש בשינויא דפטר רחם יתורץ גם אהרן ויש ליישב:

דף ה.

פירש"י בד"ה והשקל וכו' אלמא המנה כ"ה סלעים עכ"ל ר"ל מדמחלק להו כה"ג ע"כ שמניני משקלות היו וכמ"ש התוס' וא"כ שמעי' מהאי קרא דמנה של חיל כ"ה סלעים והא מאתן וארבעין הוו בהאי קרא גופיה אלא על כרחיך דכפול היה:

תוס' בד"ה ומנה וכו' לא הוה עדין בימי משה וכו' עכ"ל ולפ"ז מאי דקאמר ואם איתא מאה ואחד ככר וי"א מנה מבע"ל שלא בדקדוק דהא מנה לא היה בימי משה וכ"כ בש"מ:

דף ה:

פירש"י בד"ה אך וכו' מדמ"ל אך שור ץ וכו' עכ"ל משמע אפילו בכור דשור יתירא הוא ולא כהתוס' בד"ה ריה"ג וצ"ל לפירש"י דל"ג כגירסתינו בגמ' לקמן וריה"ג א"כ לכתוב אך בכור שור וכו' אלא גריס ליכתוב אך שור וכו':

תוס' בד"ה והא וכו' וי"ל דמסתבר לגמרי דילפי' מהדדי הס"ד ואח"כ מה"ד קדושת דמים מקדושת הגוף וק' דהא אמר וכו' ונמחק תיבות כדאמר בסמוך והא דלא ק"ל הך קושיא במאי דקאמר לתנא דידן גלי בקדושת דמים וה"ה בקה"ג משום דבההיא שאני דיליף בק"ו מקדוש' דמי' כמ"ש במקובצ' בגמ' ע"ש:

דף ו.

גמ' א"כ ליכתוב רחמנא וכו' וחמור תפדה וכו' וכיון דגלי לן קרא דאין כוונת התורה ללמוד בדבר שהיה בכלל א"כ התרי קראי ע"כ למדרש הנך ב' דרשות כל דרשא מחד קרא ולכך הברייתא נקט כל דרשא מחד קרא הקשה מהרש"א הא אצט' פטר להפסיק דלא נדייניה בכלל ופרט כדבסמוך ועוד לא ליכתוב פטר ונלמוד בכלל ופרט כיון דקושטא הוא דפטורין וע"ש מה שנדחה ונ"ל דלק"מ דמאי דקאמר הגמרא ואימא מעטינהו משה ולעולם בכל דבר היינו מדרשא דדבר שהיה בכלל דילפי' מיניה דקדישי בבכורה וא"כ אי נא כתיב פטר לא הוה דרשי' בכלל ופרט דמאי חזית דילפת בהך מדה דכלל ופרט אדרבא נילף לחומרא במדת דבר שהיה בכלל דזו מדה וזו מדה ולכך אצטריך פטר לפטור מכל דבר וכיון דאצטריך פטר ממילא אזדא לה ילפותא דכלל ופרט דהא פטר הפסיק ולרבנן איכא ילפותא דדבר שהיה בכלל כלל דהא אצט' קרא לדרשא דעד שיהא היולד. חמור וכו' ין דאצט' לדרשא ל"ל. בדבר שהיה בכלל:

גמ' מאי לאו אתרווייהו וכו' קשה לדעת הרמ' דכל את"ל פשיטותא הב' בעיות הא' כבר נפשטו באת"ל ולא נשאר בבעיא אלא פרה שילדה כמין סוס ולהא לא פשיט מידי אפי' נימא אתרווייהו וי"ל דדוקא אם יכול לומר את"ל להיפך הוא דס"ל את"ל פשיטותא אבל הכא לא יכול לומר את"ל בחמור שילדה כמין סוס לא קדיש תבעי בפרה שילדה כמין סוס דכ"ש הוא וכה"ג דלא יכול לומר אלא את"ל קדים לא הוי פשיטותא וכ"כ הרא"ש במ"א וא"ש לפי"ז סוגיא דשמעתין דלשי' רש"י ק' במאי דדחי בפשיטות הא' לא פרה שילדה כמין חמור הול"ל תיפשוט מיהא חדא כאורחיה דגמ' אבל לדעת הרמ' ניחא שפיר דבעיא הא' דפרה שילדה כמין חמור נפשטה כבר באת"ל כיון דיכול לומר להיפך

דהיינו את"ל פרה שילדה כמין חמור לא קדיש משום דהאי אין לה קרנים והא יש לה קרנים כדבסמוך אכל חמור שילדה כמין סוס י"ל כיון דתרווייהו שוין בקרנים קדשי:

דף ו:

גמ' ודילמא לסחורה מכאן יש להוכיח דאיסור סחורה במאכלות אסורות אינו אלא מדרבנן ובמ"א הארכתי בסוגיא דשמעתין:

דף ז.

גמ' יכול אפי' עיבורו מן הטמא ת"ל וכו' כ' בש"מ משם גיליון דדוקא מסי' א' הוא דממעט ליה אבל בראשו ורובו דומה לאמו אפי' עיבורו מן הטמא שרי באכילה ע"ש ולפי"ז צ"ל דמאי דפשיט בסמוך הבעיא מברייתא דקתני ראשו ורובו ולא דחי דבעיבורו מן הטמא מיירי אבל בעיבורו מן הטהור י"ל דבסי' א' סגי היינו מדלא קתני חלוקה ג' דבעיבורו מטהור סגי בסי' א':

גמ' איכא דמקשי ומותיב וכו' ק"ק אמאי לא הוכיח מרישא דדריש קרא דבר הבא ממעלה הגרה מדקתני עלה אבל אתה אוכל בסי' א' ומאן שמעת ליה דקלוט הבא ממעלה הגרה טמא ר"ש ואמאי הוצרך לאוכוחי מכח קושי' דעיבור מן הטמ' היכי מ"ל ויש ליישב:

פירש"י בד"ה להתיר וכו' לא אצט' האי קרא וכו' עכ"ל רוצה לומר דלא אצטריך האי קרא דאך את זה לא תאכלו דמשה שה נ"ל וע"כ אייתר אך את זה לא תאכלו לעיבורו מן הטמא וכמ"ש התוס' בד"ה עד בתי' בתרא ומ"ש בדבור שאח"ז מדכתיב שה ל"ד ושיעור דבריו מדכתיב שה ידעי' עיבורו מן הטמ' מקר' דאך את זה לא תאכלו ועיין להח"ן:

דף ז:

גמ' הא לא חזי' דבלע אמרי' אשרוצי וכו' ובסיפ' בטהור שבלע את הטמ' ודאי אפי' לא חזי' טהור מטיל ביצים ודקתני בלע אגב רישא:

תוס' בד"ה דג וכו' י"ל פעם ממהר להתעכל וכו' עכ"ל ר"ל דכשיעור דכדי שתפול לאור ודאי מתעכל אבל בציר משיעור זה נידון כדין ספק משום דלפעמים ממהר להתעכל ולכך גבי טומאה לא מטהרי' אלא בשיעור דודאי מתעכל ובטהור שבלע את הטמא דמתני' בלא שהה מיירי ואסור באכילה דס' איסור הוא ובמאי דפריך דילמא הך איעכול וכו' היינו נמי מספיקא אזלי' לחומרא:

דף ח.

בד"ה אימר וכו' לקנות בצים בליל ב' וכו' עכ"ל אפי' בליל יוט"א שרי מה"ט וכ"כ הפו' והא דנקטו בליל יוט"ב משום חידושא דב' י"ט של ר"ה שכ' אחר זה ומתבאר מדבריהם דביו"ט ב' ביום אסור לקנות ולא שרי' משום דהו"ל ס"ס ס' שמא נולדו אתמול ואת"ל

נולדו היום ס' שמא היום חול ודלא כמ"ש הרן ופ' מרן בש"ע סי' תצ"ז ס' מוכן ביוט"ב שרי משום דהוי ס"ס ועיין להמג"א שם:

דף ט.

בד"ה מאן וכו אכילה לריה"ג דלא שכיח וכו' עכ"ל אפי' לא הוי אלא ס' שקול קשיא לפירש"י אלא שכ' דלא שכיח לאלומי הקושי' דאפי' נפרש דלא כפירש"י אלא דלריה"ג מפריש לעצמו מ"מ קשיא כיון דלא שכיח לא היה לו להפריש כלל וחי' דאפי' בס' מועט טוב להחמיר:

בד"ה ושתי וכו' ואע"ג דל"צ כדקתני זכר ונקבה וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א נימא דזכר ונקבה כמי קמ"ל דלא אמרי' טנפה וכו' ע"ש ול"ק דהא מילתא דלא חיישינן לטינוף כבר שמעינן לה מילדו ב' זכרים דקתני נותן ב' טלאים לכהן דאי תלי' בטינוף לא הי"ל ליתן לכהן אלא א' וכמ"ש התוס':

דף ט:

פירש"י בד"ה ומותר וכו' דהא לא אשכחן דאסיר עכ"ל לקמן בגמ' נ"ל מקרא דשורך למשוטי בכור אדם אלא דר"ל דהשתא לפום אוקמתא הלזו דלא ס"ד ההוא ברייתא דמייתי בסמוך ע"כ משום דלא אשכחן הוא ודפריך לקמן ותו לר"י בכור אדם דאסיר ולא משני משום דלא אשכחן היינו משום דר"ש נ"ל מקרא דשרי משמע דאי לאו קרא הוה אסיר:

תוס' בד"ה לאפקועיה וכו' כ"כ אינו עורפו מספק עכ"ל ומשום מצות פריה דאע"פ שאינו נותן לכהן מ"מ ההפרשה מקיים מצוה לא היה צריך להפריש כיון דרובא להתיר כמ"ש התוס' לעיל במתני' והא דק"ל להתוס' מטריפה היינו ר"ל דלאוקמא הגמ' אפילו כר"ש וכיון דאין מחויה בפריה הוי עומד לערוף והוי כערוף ואתר עריפה מודה ר"ש דאסור וכל העומר לערוף כערוף דמי כמו דס"ל לר"ש כל העומד ליזרק והוי להפקיע איסורא אפי' לר"ש ועיין לה' ה' יו"ט:

בד"ה ותנן וכו' משמע דמקודשת בגבולין וכו' עכ"ל היינו משום דמה שהקפידה תורה בכסף צורה דוקא בגבולין וכ"כ התוס' במ"א וכ"כ בש"מ כאן ודלא כהח"ן:

פירש"י בד"ה ע"ע וכו' לאחר ירידתה לנחל איתן וכו' עכ"ל הקשה בש"מ הא רבה גופיה ס"ל בפ"ב דכריתות דכ"ה ע"א דע"ע אינה נאסרה אלא לאחר עריפה ע"ש ובכל הספרים גרסינן התם רבא באלף והכא רבה בה"י כדמוכח לקמן בגמ':

דף י.

גמ' ליתני ומודה ר"ש וכו' הקשה הש"מ משם אתוס' חיצוניות הא אפילו אי אמרינן דלאחר עריפה אסור אכתי קשה ליתני ומודה ר"ש בפ"ח ובשחטו כדפירש"י לעיל וכי שחטו שרי דאינו נאסר אלא לאחד עריפה ע"ש וי"ל דהכא ברבא ס"ל דאמר בכריתות דף ה ע"א דלר"ש עגלה כשחיטה כשירה ופ"ח יליף מע"ע וכי שחטו הוי כמו ערפו מיהו רבא דס"ל הכי ס"ל דאינה נאסרת אלא לאחר עריפה ולא ירידתה לנחל איתן לכ"ע כדאיתא התם ורש"י לעיל בברייתא כ' דס"ל ירידתה לנחל איתן היא אוסרתה ע"כ נדחה לתרץ דסתמיה דפט"ח בעריפה ולא בשחיטה ואיני מן הקושי אם לא אמר מודה ר"ש בשחטו שהרי במאי דמשני הגמ' בלא חישב הו"מ למיתני מודה ר"ש בחישב אלא משום דבסתמו מיירי דהיינו בלא חישב ורש"י לעיל בברייתא חד פירושא קאמר דמ"ל בשחטו ובערפו ועיין להח"ן:

תוס' בד"ה מה וכו' וא"ת מאן דרריש ליה מקוד' וכו' עכ"ל דלר"ש ניחא דניחא ליה למילף חולין מחולין אבל למאן דאסר יליף מקדשים שיצאו ממחיצתן וא"כ יליף חולין מקדשים והו"ל למילף מבקדש באש תשרף ותי' דמ"מ פשטיה דקרא בחולין משתעי והו"ל חולין מחולין ועיין למהרש"א ז"ל:

דף י:

גמ' מה פדייה וכו' מתרת וכו' ק"ל לדעת

הר"מ דעריפה היא מ"ע כמו פדייה אמאי לא קאמר בפשיטות דאצט' למילף מע"מ דסד"א דאין לך דבר שנעשית מצותו ואסור קמ"ל דילפי' בג"ש מע"מ כדאמרי' בפ' כל הבשר דקי"ג ובכ"מ דדוקא ע"ע ותה"ד דהוו ב' כתובים שאין מלמדין לדעלמא ומ"מ בג"ש ילפי' מב' כתובים כמ"ש התוס' בפסחים דס"ה ע"ב ע"ש ובהך שמעתא דחולין גופה ק' במאי דקאמר למ"ד מלמדין תרי מיעוטי כתיבי הא ר"י הוא דס"ל מלמדין בש' ד' מיתו' ולר"י פט"ח אסור גם לאחר עריפה מב"ש והו"ל ג' כתובין ולכ"ע אין מלמדין ואמאי אצט' תרי מיעוטי ונ"ל דלא אמרי' אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו אלא בקדושה הבאה על ידי האדם דלא הקדישה אלא למצותו ולכן כשנעשית מצותו מותר אבל בקדושה הבאה מאיליה כפטר חמור וכיוצא אפי' נעשית מצותו אסור דאין זו קדושה דתלויה בדעת האדם:

גמ' תיקדוש במאי דביני ביני וכו' השע"ה הקשה

מכאן עמ"ש התוס' בקדושין דנ"ו ע"ב בד"ה המקדש וכו' ועמ"ש בחידושינו שם:

דף יא:

תוס' בד"ה דגנך וכו' אלמא ל"ל גזירה דבעלי כיסין. וכו' עכ"ל ק' הא ע"כ דליכא מאן דל"ל גזירה דבעלי כיסין דהא ר"ש ס"ל לקמן גבי מפקיד אצל כותי דמעשרן דמאי וע"כ משום גזירה דבעלי כיסין דר"ש. ס"ל מירוח הגוי פוטר וכמ"ש התוס' לקמן וכ"כ התוס' שם במנחות ע"ש ואי כוונתם דהכא בדאורייתא מיירי דליכא גזירה א"כ מאי פריך לקמן ממפקיד לר"ש אמר ר"ח דהלוקח ממורחין דמעשרן והן שלו נימא דר"ש בדאורייתא מיירי וכ"כ התוספות שם במנחות ועיין במקובצת:

בא"ד לא מסתבר למחייב ליתן לכהן טפי ממאן דא"ל מירוח עכו"ם אינו פוטר וכו' עכ"ל והא דאמר ר"ש גבי מפקיד אצל הגוי דאי ודאי החליפם נותנם לכהן משום גזירה דבעלי כיסין כמ"ש התוספות לקמן י"ל דלמ"ד מירוח אינו פוטר נמי נותנם לכהן וליכא לאקשויי אלא ממימרא דר"ש דאוקימנא דאפילו אינו פוטר אינו נותנם לכהן דא"ל מכח גברא דלא מצי לאישתעויי בהדיה והיינו גופא מאי דפריך הגמ' לקמן ומ"מ לפום סברא דהשתא דלמ"ד אינו פוטר אינו נותנם לכהן מסתבר דכמו כן בגזירה דבעלי כיסין אינו נותנם לכהן ולפי"ז ניחא שפיר מה שהקשו אמאי לה מוקי לה הכא משום גזירה דבעלי כיסין דכיון דמאי דהן שלו לא מסתבר לן דהן שלו אפי' לגזירה דבעלי כיסין אלא אחר דאמרי' דאפי' דמירוח אינו פוטר הן שלו דיכול לומר מכח גברא וכו' לכך מוקי לה הגמ' במירחן ישר' ומשום דא"ל אתינא מכח גברא וכו' שהוא העיקר דמינה הוא דשמעי' דאפי' לגזירה דבעלי כיסין הן שלו ולא הוצרכו התוס' לבאר זה:

בד"ה טבלים וכו' משמע כפיר"ת דפריך ולימא ליה קח וכו' עכ"ל ק' דאפי' לפיר"ת לימא ליה קח ממורחים דשכיחי ועיין בש"מ בשם הרא"ש שהק' כן וי"ל דברי התוס' דפשיט"ל די"ל דמ"מ דמו לחיוב יותר כמ"ש כבר בד"ה מעשרן אלא דמלישנא דגמ' דקרי ליה חיוב ולא קאמר דמי לחיוב הוא דקאמרי דמשמע כפיר"ת והגמרא בקודם מירוח מיירי אבל לאחר מירוח משום דדומה לחיוב טפי:

דף יב.

גמ' בבשרא בדילוקא דמי א"ד כיון דרהיט וכו' מכאן קשה אמ"ש במקובצת בקמא דמ"א ע"א דאפי' לרבנן דס"ל בן פקועה לא בעי שחיטה מ"מ נחירה בעי מדאורייתא ע"ש דא"כ לאו כבישרא בדיקולא דמי וגם לא הוה ליה למי' כיון דרהיט אלא כיון דבעי נחירה שה מעליא הוא:

דף יג.

תוס' בד"ה מה וכו' פי' כשקונה מישראל וכו' עכ"ל והגמ' דמייתי מינה לקונה מן הנכרי ס"ל דשוין הן קונה מישראל וקונה מן הנכרי וע"ז הוא דפריך כיון דשוין הן בשטר וחזקה נמי אלא ע"כ דאין שוין ולפום קושטא דמילתא דאין שוין הוא דאמרי' אין שטר בנכרי:

בד"ה אימא וכו' וא"ת דילמא בחליפין וכו' עכ"ל ואע"ג שכ' התוס' בדיבור הקודם דמשום דב' הקנינין מצויים. היינו לגבי שטר וחזקה שלא מצינו במ"א שקונין בנכרי אבל קנין חליפין דמצינו שקונה בנכרי ודאי מיסתבר לאוקומי ביה קרא מלאוקמיה בקנין חדש שלא מצינו במ"א שקונה בנכרי מיהו קשה דהו"ל להקשו' קושי' זו לעיל במאי דקאמר הא מיד עכו"ם בבסף ע"כ נר' דלעיל י"ל משום מצויין כמ"ש לעיל אבל הכא דקאמר ממונו לכ"ש דמשמע דלא אשכחן קנין לממונו שפיר הא אשכחן קנין חליפין ועיין להח"ן:

בא"ד והא דקאמר עכו"ם בחדא לאו בחליפין וכו' עכ"ל כצ"ל דלגי' הספרים דתי' אחר הוא והיא גי' מהרש"א אמאי לא תי' הכי אקושית שטר וחזקה שהק' בדיבור הקודם ועוד דלא יתכן דקושיתם היא הכא דאכתי לא אסיק הא דעכו"ם בחדא ולא הי"ל להזכיר בתי' הא דעכו"ם בחדא ע"כ נראה עיקר כגירסת ס' וכמ"ש ועיין במקובצת:

דף יג:

גמ' סיפא דיהיב זוזי מחזי וכו' ומ"מ צ"ל בקיבל עליו לדון בדיני ישראל כדפירש"י דאל"ה כיון דליכא קנין במשיכה אע"ג דיתיב זוזי ומשכו ממנו לא מיחזי מידי כיון דאינו קונה במשיכה זו והנה ה' חק יעקב סימן תמ"ח כ' ישראל שקנה חיטין מגוי קודם פסח ואחר הפסח נודע לו שיש חמץ באותן החיטין שרי ולא הוי חמץ שע"ע הפסח דהיתירא ניחא ליה למהני איסורא לא ניחא ליה למהני וה' שמחת יו"ט סי' א' דף ה' ע"ב כתב דמ"מ אסור משום דכשמחזיר לגוי החמץ ונוטל ממנו הרמים מיחזי כמוכר לו החמץ כדאמרי' בשמעתין בלוקח גרוטאות ע"ש ודבריו אלה לא יכונו אלא להפו' כר"י דמעות קונות בישראל ולגוי במשיכה אבל להפו' כר"ל וגוי ליתיה במשיכה לא מיחזי כמ"ש דדוקא בקיבל לדון בד"י ואפי' להפו' דמשיכה קונה בגוי לע"ד ל"ד כלל דדוקא גבי ע"א דאיסור הנאה מדאורייתא גזרו רבנן היכא דמחזי כמוכרו לו אבל חמץ שע"ע הפסח דלא אסיר אלא מדרבנן לג' למחזי במוכרו לו היכא דהוי מקח טעות וצדק הח"י בדינו:

תוס' בד"ה ד"ת וכו' דלא משתעי קרא אלא בקנין הרגילין וכו' עכ"ל וכן צ"ל בגמ' דפריך לאמימר לעמיתך ל"ל ולא משני לעמיתך קונה בחליפין לנכרי אלא ע"כ משום דלא משתעי אלא ברגילין:

דף יד.

תוס' בד"ה ר"א וכו' ומיהו יש לדחו' וכו' ולעמיתך ידרוש לענין אונאה וכו' עכ"ל קשה דאי ישראל וגוי קונין בכסף ולא במשיכה לר"ח כמאי מוקי ברייתא דבלן דשמעי' מינה דבמידי דמחסרא משיכה. בעי משיכה ולא מעל הא כולהו קנו בכסף ובשמעתין דאמרינן לאמימר כולהו קנו במשיכה ל"ק מברייתא דספר די"ל דאתיא כר"ש דלכ"ע לר"ש מעות קונות אבל אי כולהו קנו במעות קשיא ברייתא דבלן:

בד"ה ורישא וכו' פי' וגם אם לא משך יחזור עכ"ל ר"ל דאינו מגיה הברייתא אלא דמפרש ראם לא דקתני ברישא דברייתא קאי אמעוס ואמשך כאלו אמר לא נתן מעות ולא משך וכ"כ בש"מ דלא כהח"ן:

גמ' קב"ה אסורין בגיזה ועבודה במקובצת בשם תוס' חיצוניות. הק' פשיטא דהא קדש הם ותי' דקמ"ל אפי' פחות משו"פ ע"ש ותמהני דא"כ מאי מסייע ליה לר"א ממתני' הא מתני' לא אתי עיקר חידושא לדיוקא אלא לגופה דנפדו שרי ודוקא נפדו אבל לא נפדו אסיר משום דקדש הם ומהיכא שמעי' ממתניתין אפילו פחות משו"פ:

דף יד:

תוס' בד"ה גמר וכו' מ"ל תחת. תחת מקדשים וכו' עכ"ל אין להק' למ"ל קרא דבכור ליגמר העברה ממעשר ומעשר תחת תחת מקדשים דקראי דבכור אצט' לכו"פ וכלל למומין שבגלוי וא"ח כדאי' לקמן רפ"ו ע"ש וס"ל להתוס' הנך דרשא דכו"פ קאי במסקנא כמ"ש מהרש"א שם לפירוש רש"י בחומש:

בד"ה טוב וכו' ונקט הכא דרשא דאביי וכו' עכ"ל היינו כאביי דס"ל בכה"ג מזהירין ולא ממ"ש בסוגיא דהתם אליבא דאביי דסוגיא דהתם לא מייתר אלא טוב אבל קרא דאו ברע מבע"ל לסיפא דקרא דנתפס בתמורה וכמ"ש התוס' שם אבל סוגיא דהכא מייתר ליה כוליה קרא דאי לענין דנתפס בתמורה הול"ל אסיפא דקרא כמ"ש התוס' בדבור שאחר זה ולא ס"ל התוס' דהכא כמ"ש שם דא"כ מאי מק' בדיבור שאח"ז:

בא"ד ואין לתמוה מהא דאלו הנשרפין איכא איפכ' וכו' עכ"ל עמ"ש בחידושי' שם בתמורה:

דף טו.

גמ' אי מה צבי ואיל חלבן מותר וכו' כ' בש"מ בשם התוס' חיצוניות ק"ל אמאי לא פריך מחלב ולקמן אמרי' ולדן וחלבן אסור וכו' ואולי מחלבן פריך וכו' ע"ש והוא תימה דא"כ מאי פריך א"ה חלבו נמי נימא למאי מדמית וכו' ואי חלב בפתח קאמר הא שפיר מדמי להו לחולין גם הם עצמן כ' סמוך לזה ונ"מ דל"מ לשנויי כדמשני לקמן וכו' ע"ש:

תוס' בד"ה מה וכו' לכדרע"ק וכו' או לכדר"א הקפר וכו' עכ"ל לפ"ז לא רע"ק ס"ל כר"א הקפר ולא ר"א הקפר ס"ל כרע"ק דהא לא מיתראי קראי ולשי' הרמב"ם במנהיג ומרביץ שור פיסה"מ משום דהו"ל כמו טמאה וטהורה וס"ל דליכא כלאים אלא בב' מינין א' טמאה וא' טהורה ואם כן נ"ל מצבי לחודיה ואייתר איל יתכן דרע"ק ס"ל דר"א הקפר ועיין במקובצת בשם הרא"ש:

בד"ה רק וכו' ושמא דריש להו למילתא אחריתי עכ"ל לפ"ז יתורץ מה שתרץ דלא מייתי קרא דפיסולי המוקדשין רק את הדם לא תאכל די"ל דפסיקא ליה דאתא לדרשא אחריתי:

בד"ה ואה"נ וכו' וצריך לחלק וכו' עכ"ל אי כוונתם לחלק משום דלא כתוב אלא בשר והגיזה שלא הזכיר נשארה באיסורא וכמ"ש בש"מ א"כ לא מק' מידי מגיעולי גוים ואי זהו מ"ש אח"ז ואינו נראה וכו' אין זה משמעות דבריהם לתרץ קושיא בלשון ואינו נר' אלא נר' דכוונתם לחלק דשאני הכא דאיכא סיוע דכי כתיב כרת באוכל חלב בהמה הוא דכתיב כדקאמר הגמ' ולהכי סברא דאמרינן אהני היקישא:

דף טו:

גמ' נקבה לרבות את התמורה אין להקשות כיון דאצט' למכתב זכר לרבות הולד א"כ ע"כ צריך למכתב נקבה דלא נימא דוקא זכר בעולה די"ל דהשתא דכתיב זכר ונקבה מדהא לדרשא הא נמי לדרשא כדאמרי' בגמ' בכ"מ ועיין בש"מ:

דף טז.

פירש"י בד"ה לאתויי וכו' ועוד סיפא קתני השוחטן בחוץ פטור וכו' עכ"ל קשיא אי בקדם הקדישן השוחטן בחוץ פטור א"כ לא אצט' כלל דרישא לאתויי השוחטן בחוץ והגמ' קאמר כלל דרישא לאתויי השוחטן בחוץ וי"ל דלקמן ר"ה מתני בסיפא חייב ומוקי לה בדוקין שבעין ורע"ק היא ואיכא למי' דמאן דתני פטור הברייתא לא תני אלא מילי דאתו ככ"ע וכסיפא פטור במומין גמורים ובריאה בקדם מומן להקדישן תני כללא לאתויי שוחטן בחוץ פטור אפילו בדוקין שבעין ולכ"ע אבל דוקין שבעין ובקדם הקדישן לא תני דפלוגתא דרע"ק ורבנן היא ובפלוגתא לא מיירי דכיון דקתני בהדיא בסיפא שוחטן בחוץ פטור אי ס"ל כרע"ק ובדוקין שבעין חייב הו"ל למתני בהדיא אלא ע"כ בפלוגתא לא קמיירי:

גמ' לאקושי דבר הבא ממעלי הגרה וכו' מכאן ק"ל למ"ש רש"י במס' שבת דקל"ב ע"א דאין דנין בי"ג מדות מהלכה והכא ילפי' בהיקש וי"ל דדוקא י"ג מדות קאמר אבל היקש לא נמנה בי"ג מרות ולר' אפי' לג"ש ועיין במכות די"א גבי ספר שתפרו בפשתן דפליגי תנאי בהכי ע"ש:

תוס' בד"ה ותמורה וכו' וא"ת מ"ש מולדות וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא הקשו כן לעיל בברייתא גופה דקתני בין לפני פדיונן בין לאחד פדיונן עושין תמורה דמשמע דקדשה תמורה לאחר פדיונן מ"ש מולדות דלא קדשי לאחר פדיונן וי"ל דבבריית' גופה י"ל דבתמורה גלי קרא דממעלי הגרה כדבסמוך אבל במילתא דר"נ ק"ל שפיר דר"נ משמע דמסברא קאמר לה דלא מייתי קרא ועיין מ"ש הח"ן:

בא"ד וכ"מ לשון הק"ו וכו' דל"מ למקרב עכ"ל דמשמע דקודם פדיונן מצי למקרב וק"ק נימא דנקט הכי למ"ד בוולדות נמי קודם פדיונן קרבי ומהיכא מ"ל מלשון הק"ו דאפי' למ"ד בולדות רועה בתמורה קרבה ויש לישב:

דף טז:

גמ' ורמינהי אין מקבלין צ"ב וכו' עמ"ש בסוגיא זו בחידושינו בפ' אז"נ ע"ש:

דף יז.

פירש"י בד"ה אלא לר"ה וכו' ושמעי' מינה וכו' וה"ה נמי עד עשרה דורות עכ"ל ואע"ג דבסיפא בהעמיד פיטר ולדי ולדות דוקא ולא עד עשרה דורות שאני התם כיון דהעמיד הו"ל הולדות גופייהו כמו צ"ב ולא פיטר אלא ולדי ולדות דאתו מכח צ"ב דהיינו תולדות מיהו קשה מאי משני הגמ' אהעמיד קאי דמ"מ לא הו"ל לרשב"ג אלא להוסיף דור אחר וממילא שמעי' דה"ה עד עשרה דורות וי"ל דהמתרץ חידש לו דלא אמרינן כיון שהעמיד הו"ל הולדות גופייהו צ"ב וא"כ לת"ק פיטר דור אחר ולא פיטר עד עשרה דורות ולהכי שפיר נקט רשב"ג עשרה דורות:

גמ' ול"ל לר"מ אך בכור שור וכו' קשה נימא דאה"נ ל"ל שהרי תנא דמתני' לעיל דף ה' דריש מפטר פטר וקרא דאך בכור שור דריש ליה לאימורין וריה"ג דדריש אך בכור לבהמה דריש לקרא דפטר לפטרי סוסים ונימא דר"מ ל"ל דרשא לנדמה כלל ומוקי לקרא דפטר כריה"ג וקרא דאך בכור שור כתנא דמתני' כיון דדריש פטר לפטרי סוסים טפי עדיף לאוקומי קרא דאך בכור שור לנדמה מלאוקומיה לאימורין משום קשיא דבכור בכור למ"ל כדפריך לעיל:

פירש"י בד"ה מודה וכו' חזרה שיות וכו' עכ"ל הא דלא פי' כאוקמתא קמייתא דמוקי לה ברחל בת רחל בת עז משום לישנא דגמ' דקאמ' מודה דבעי' בן שעירה ולאוקמתא קמייתא הול"ל דבעי' בן שעירה ואותה שעירה בת שעירה ובסמוך גבי צריכות' דגמ' פירשה רש"י כאוקמתא קמייתא ותרווייהו איתנהו דבעי' ששת ימי בראשית ועיין בש"מ דפי' לצריכותא כפי אוקמתא בתרייתא דלא כפירש"י ע"ש:

מתני' וחכ"א א"א לצמצם נר' דסברת חכמים היא כיון דא"א לצמצם ע"כ דזכרים דכתיב אזכרים דעלמא אבל אי קושטא הוא דאפשר לצמצם מסתבר טפי למדרש זכרים כריה"ג ולא למדרש זכרים דעלמא ועיין לה' הלכות יו"ט:

תוס' בד"ה אפשר וכו' דהא מפ' טעמא דלא הוי כרוב וכו' ותיפוק ליה דבלא"ה וכו' עכ"ל טפי הו"ל להקשות למאן דשרי דטעמיה משום דאמר רחמנא לא תשייר רובא אמאי שרי הא ספק שמא שייר רובא אי איתא דא"א לצמצם:

דף יח:

בד"ה אקנויי וכו' דגמר ומשעבד נפשיה וכו' עכ"ל אין ענין קנין לשעבוד אלא דר"ל דמעיקרא כשעשאו רועה לבהמותיו שעבד נפשיה שאם יהיה ספק ביניהם שיחלוקו והוי בכלל שכירותו של רועה:

גמ' והו"ל כאחד שהפקיד אצל בע"הב וכו' עיין להרא"ש בגיטין רס"ו ע"א שכ' דיק' אחר שהפקיד אצל בעה"ב שחלקו היה מבורר הוא דאמרי' המע"ה משא"כ בעובדא דגניבא שם ע"ש וקשה הא מתני' דילדה ב' זכרים דאינו מבורר ומדמה לה הגמ' לאחד שהפקיד אצל בעה"ב וי"ל דהכא מקרי מבורר שאם יבא אליהו וכו' משא"כ בעובדא דגניבה ועיין להתה"ד סי' שי"ד:

דף יט:

גמ' לימא ר"ש כר"מ וכו' הא דנקט ר"ש ולא רע"ק משום דרע"ק ס"ל חיישינן למיעוטא בספ"ק דמכות אבל ר"ש לא שמעינן ליה דחייש למיעוטא ועיין להתוס' לקמן בד"ה חלב ע"ש בס"הד:

תוס' בד"ה איש וכו' משמע הכא וכו' עכ"ל היינו מדקאמר ומקשי' אשה לאיש משמע דמדאורייתא הוא והקשו ע"ז ממתני' דגרסינן חליצתה כשירה ואח"כ הביאו הגמ' שם וכוונתם להקשו' אגמ' כאן ואגמ' שם ממתני' ול"ק מ"ש הח"ן:

בא"ד ומיהו א"נ דהא רבנן וכו' ואין מיבמין הקטן' שמא וכו' עכ"ל תרתי מקשו חדא דרבנן אמרי יפה אמרת שאין חולצין קודם שידעו טעמא מאי אין מיבמין וא"כ מוכח דלא משום דגזרי' חליצה אטו יבום ועוד דיבום גופיה גזירה שמא תמצא אילונית והוי. גזירה לגזירה:

דף כ.

בד"ה מחוורתא וכו' דלא הוי אלא פלגא ופלגא וכו' עכ"ל ולר"מ דוקא דחייש למיעוטא הוא דאמרי' סמיך והוי פלגא ופלגא אבל לרבנן לא אמרי' סמוך כלל ולכך פריך שפיר

לעיל הא רובא מתעברות ויולדות ועיין למהרש"א בפ"ק דחולין די"א ע"א בתוספות בד"ה מנא ה"מ ע"ש:

דף כ:

בד"ה חלב וכו' דלא קאמר היכי אכלי' בישר' מ"מ היכא דאיכא חזקה וכו' עכ"ל אבל בהך דהיכי אכלי' בישרא ליכא חזקה דלא הוי אלא טריפה וכ"כ מהרש"א ותמהני דבפ' ב' דחולין דל"ב ע"ב מסיק הגמ' דנקובת הושט הוי נבילה ול"מ שחיטתה כראוי אלא שחיטה פסולה היא וב"פ כל הפו' דנקובת הושט נבילה ואם כן איכא חזקת איסור דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה וע"ש בחידושי' בחולין:

בא"ד שאדרבא העמד ולד בחזקת שאינו קדוש בבכורה וכו' עכ"ל לא ידענא אמאי לא תי' כן בקושייתם שהק' לעיל בד"ה ור' יאושוע והכא אמאי לא תי' כמ"ש שם דאיכא רוב דמתעברות כשמגיעות לזמן שראויות להתעבר:

דף כא.

גמ' והכא במחוסר זמן נכנס

לדיר וכו' לחד פי' שכ' רש"י דשנתה עלתה מיום שנולדה הזקנה קאמר צ"ל דאע"ג דאינו מתעשר אלא אחר עבור זמן דשמנה ימים בבהמה דתו לא הוי מח"ז מ"מ מצטרף עם אמותיהן למעשר כיון דהלידה בשנה אחת דבתר הלידה אזלי':

תוס' בד"ה ת"ק וכו' וא"א לו' כן כלל למאן דמוקי פלוגתייהו וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דלת"ק בשנה מעוברת מיירי ליתא דא"כ אמאי לא תתעשר הזקנה עמהם ועוד דממ"ש התוס' ונמצאו שכלו חרשי עיבור ביום ג' של אלול מוכח דלאו בשנה מעוברת מיירי דא"כ הול"ל ביום ג' של אב ע"כ נראה דמיירי פלוגתייהו בנולדה הזקינה בסוף אב וההמצאה שכ' התוס' אינה אלא לדוגמא בעלמא ולא דפלוגתייהו מיירי בהכי ועיין להח"ן:

דף כא:

בד"ה אשתבוחי וכו' אבל עכו"ם א"נ א"ל הכי וכו' עכ"ל יל"ד אע"ג דאינו נאמן מ"מ העכו"ם אינו יודע שאינו נאמן ונימא מדלא משתבח אשתבוחי ע"כ דלא בכרה וי"ל דמיירי באמר העכו"ם שבכרה ודקתני מכאן ואילך ספק משום דאינו נאמן אבל אם העכו"ם לא אמר כלום אה"נ דדינו כישראל דמדלא משתבח במקחו ע"כ דלא בכרה וקדוש ודאי:

בד"ה בהמה וכו' אע"ג דתנן בפ' בהמה המקשה וכו' עכ"ל קשה הא דאמרי' סמוך מיעוטא לפלגא והו"ל רובא לפיטורא אינו אלא לרבנן אבל ר"מ דחייש למיעוטא חייש

למיעוט דחיוב כמבואר ביבמות ר"פ האשה שהלך בעלה ע"ש וא"כ נימא הא דלא דוחק הגמ' כדי לפרסמה אלא לר"ח משום דבמתני' לחודה י"ל דראב"י ס"ל כר"מ דחייש למיעוטא וי"ל משום דמתני' הילכתא היא דמשנת ראב"י קב ונקי ולית הילכתא כר"מ דחייש למיעוטא כמו שהוכיחו התוס' לעיל:

דף כב.

גמ' אבל לקדירה לא לפמ"ש התוס' לעיל די"ז ע"ב בד"ה אפשר בשם הר"ש דכשיש ב' צדדין להיתירא שרי אפילו באיסורא דאורייתא ע"ש אמאי לא שרי הכא לקדירה הא איכא שני צדדין להיתירא דאי רובא מיא מהניא להו השקה וכן אי פלגא ופלגא מהניא להו השקה כמ"ש התוס' ויש ליישב:

דף כב:

תוס' בד"ה יתיב וכו' ונראה לרבי דבכל דוכתא וכו' וז"ל ראשון דיי"ן וכו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דזה לשונו של רבי דבתחלה צדד עד רובו ואח"כ מסיק דעד ששים וכל שאר הדיבור ע"ס הדיבור הוא מדברי רבו של בעל התוס' ובהכי ניחא מ"ש בס"הד דל"ל סילק ולעיל בד"ה אבל כבר הקשו קושי' זו דסילק ותי' ע"ש דכאן הוא דברי רבו וכן בס"הד כ' דמיירי שלא נתכוון לבטל דאין מבטלין איסור לכתחילה ולקמן בר"ה סבר חזרו והקשו כן ותי':

בא"ד א"כ ל"ל לא דר"ד ולא דרב יצחק וכו' עכ"ל לא ידענא אמאי לא אתי כר"י הא י"ל בחבית מיירי ולכך בעי מים דר"י לא קאמר אלא מצרצור קטן אבל חבית לא וכמ"ש לעיל מזה:

דף כג.

פירש"י בד"ה טומא' חמורה דהיינו משא עכ"ל קשה לפירש"י מאי פריך לקמן מאי איריא משום ביטול ברוב ת"ל דלא אתחזי כלל נימא דלר"י נמי דמוקי קרא בסרוחה מעיקרא לא מעטיה קרא אלא מטומאת משא כמו לבר פדא באיתחזי מעיקרא וי"ל דלקמן פריך לבר פדא דס"ל סרוחה מעיקרא ל"צ קרא דכיון דס"ל דעפרא בעלמא אפי' ממגע טהור וס"ל להגמ' דבהא דאמר ר"י משום ביטול ברוב ליכא מאן דפליג דלא מצינו שנחלקו בזה כמו שכן הוא בגמ' כאן לפירש"י:

דף כג:

תוס' בד"ה ואידך וכו' וי"ל דלענין איסור אכולה וכו' עכ"ל ק"ק לפי"ז אמאי הוצרך הגמ' למי' לר"י קרא בסרוחה מעיקרא לא הול"ל שא דקרא באכילה מיירי ובאתחזי מעיקר' וכדמוקי ליה במ"א ולא מיירי קרא לענין טומאה ויש ליישב:

בד"ה אלא וכו' וי"ל דדילמא רב ששת סבר וכו' עכ"ל ר"ל רב ששת דאמר אלא אראב"י משנת ראב"י קב ונקי ולא דחי דפליגי בברייתא משום דסבר כמ"ד עד לגר וא"צ למה שהגיה הח"ן:

דף כד.

גמ' ומאי בכוליה פירקין ר"י תרתי אמר וכו' ומאי דקאמ' לעיל אלא אראב"י ל"ק הא חדא הוא דאיכא די"ל דכלל הא דר"י בן המשולם אף על פי דכבר אמרה בהדיא חזר וכללה:
תוס' בד"ה ופלוגתא וכו' מדאצט' לפסוק הלכה כמותו וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא קבעו דבריהם לעיל בדברי רב עצמו דאמר הלכה בכוליה פרקין לבד מפלוגתא הא ע"כ איכא פלוגתא מדאצט' לפסוק הלכה:
גמ' עד שיודע לך דבר מבע"ל וכו' מדלא מוקי דמספק"ל אי הילכתא כרבנן או כר"ש דאמר קלוט במעי פרה טמא יש להוכיח כדברי התוס' בשמעתין דר"ש דוקא קלוט אבל חזיר שרי מיהו י"ל משום דסתם משנה בפ"ק דלא כר"ש ור"י ס"ל הלכה בסתם משנה ועוד אי לא אסיר באכילה אלא משום ר"ש א"כ ע"כ דפשיט"ל דבנה הוא בודאי ונפשטה הבעיא דלעיל והגמ' לא ניחא ליה למפשט הבעיא דמה"ט לא מוקי במסקנא דפשיט"ל בטלה ולא מבע"ל אלא בחזיר אלא דמוקי דמבע"ל בחזיר באת"ל יולדת מרחמת:

דף כד:

תוס' בד"ה והיינו וכו' מ"מ מדרבנן אסור במתכוין או בפ"ר וכו' עכ"ל מבואר דס"ל פ"ר באיסורי דרבנן אסור ועיין להתוס' בפסחים רכ"ה ע"ב ולהמג"א סי' ש"י ע"ש:

דף כה.

תוס' בד"ה תולש וכו' ועוד אפילו בתולש פליגי דשרי ר"מ וכו' עכ"ל ק' נימא דס"ל תולש לאו היינו גוזז כדאמרי' לעיל אבל בגוזז אסור מדאורייתא ויש ליישב:

דף כה:

פירש"י בד"ה בשהתירו וכו' דרבנן סברי וכו' ועקביא סבר וכו' עכ"ל ק"ק דטפי הו"ל לפ' מחלוקת בשהתירו מומחה היינו מחלוקת ר"י ור' יוסי דפליגי אליבא דרבנן דהוי השתא דר"ל אשמעי' אליבא דרבנן דהילכתא כוותייהו דלפירש"י חידושא דר"ל אינו אלא לעקביא וי"ל דפי' כן לפום ס"ד דלקמן דר"ל כתנאי דר' יוסי ס"ל אפילו לא התירו מומחה ודר"ל לא אתי אלא כת"ק דהשתא ע"כ דמחלוקת עקביא ורבנן קאמר ואה"נ דלפום מאי דמסיק דר"ל ככ"ע מחלוקת ר"י ור' יוסי קאמר:

דף כו.

גמ' הואיל ותנן בבחירת' כוותיה נר' דר"נ ס"ל כדס"ד לעיל דר"ל כתנאי ולכך אצט' לטעמא דתנן בבחירתא דלפום מאי דמסקינן לעיל דג' מחלוקות בדבר בלאו ה"ט הלכתא כר"י דשחטו אסרי רבנן שהרי ת"ק נמי ס"ל דשחטו אסרי רבנן והילכתא כוותייהו דרבים נינהו אפי' נגד ר"י דנימוקו עמו:

תוס' בד"ה דת"ק וכו' מסתברא לומר איפכא וכו' עכ"ל נ"ל דכיון דע"כ פלוגתא ניחא ליה להגמ' לאוקומי דר"י אפי' לא התירו מומחה כי היכי דתיתי שפיר מילתיה דר"נ לעיל דמוקי לפלוגת' דר"י ורבנן בגיזת בכור בע"מ וכו' דהיינו יבוקר אי מום קבוע וכו' כדס"ד להגמ' לעיל דלישנא דיבוקר הכי משמע וא"צ לדחוקי כדדחי הגמ' לעיל יבוקר אי התירו מומחה דלישנא דיבוקר לא משמע הכי:

בד"ה התולש וכו' ומבעיא ליה בצמר שנתלש דמשתרי נמי בהכי וכו' עכ"ל כצ"ל ונמחק תיבת אי ור"ל דפשיטא דמשתרי נמי בהכי אלא דמבע"ל הכא מהצדדים דקאמר בגמ':

דף כז.

בד"ה וכי וכו' ומאן דמחמיר בה לאוסרה בט"ש וכו' עכ"ל כוונתם להוכיח דגם בטומאה יוצאה מגופו א"צ הערב שמש שהרי מר זוטרא דמחמיר בט"ש כמו יוצאה מגופו קאמר טובל ואוכל הרי דלא בעי הערב שמש וא"כ גם ביוצאה מגופו א"צ ה"ש ודחו די"ל לעולם ביוצאה מגופו בעי הע"ש ומר זוטרא לא מחמיר בט"ש כולי האי:

דף כח.

בד"ה שלא וכו' הומ"ל אחד עשר של מעשר יוכיח וכו' עכ"ל עמ"ש הח"ן והעיקר שכצ"ל בדברי התוס' ובר"פ איזהו מקומן הומ"ל י"א של מעשר יוכיח כדפריך ממותר הפסח ור"ל דשם בר"פ איז"מ קאמר שלא יהיה טפל חמור מן העיקר ופריך והרי מותר הפסח דפסח אינו טעון נסכים ומותרו טעון נסכים והימ"ל והרי י"א של מעשר וכ"ה בש"מ:

דף כט.

פירש"י בד"ה כאילא הדר ביבנה דחסיד הוא וכו' עכ"ל ר"ל דחסיד הוא ולא חשדי ליה דאמר בע"מ הוא כדי שלא יטרח פ"א כמ"ש התוספות בתי' הב' אבל אי איכא רווחא דממונא חשדי ליה אעפ"י דחסיד הוא ולכך תיקנו בין תם בין בע"מ:

תוס' בד"ה היכי וכו' ועוד דמשמע וכו' והא אפי' לשאר מילי מהני כדאמר בפ' בכ"מ וכו' עכ"ל קושייתם היא אי מערבין לדבר הרשות היכי שרי ליטמאות משום דבר הרשות אבל אי אין מערבין אלא לד"מ ל"ק דשרי ליטמא משום ד"מ:

בא"ד וההיא דבכ"מ אי מערבין לדבר הרשות מיירי ע"י ניפוח וכו' עכ"ל ק' הא לדעת השאלתות ע"י ניפוח טמא ודוקא לעושה פסח טהור והיכי שרי ליטמא משום דבר הרשות וכמו שהק' התוס' לעיל וי"ל כמ"ש לקמן בדיבור זה דשרי בלא מצוה משום דמדבריהם הוא דטמא וקצרו כאן וסמכו אמ"ש אח"ז:

דף ל.

גמ' אבל חכ"א חשוד על המעשר חשוד על השביעית מאן חכמים ר"מ וכו' הא דלא נקט לישנא דרישא דמתניתין אבל חכ"א חשוד על השביעית חשוד על המעשרות משום דאתריה דר"מ הוא אתרי' דר"י וכבר אמר דאתריה דר"י חמירא להו שביעית ואפילו לרבנן דפליגי אר"מ מודו בזה ולכך נקט חשוד על המעשרות וכו' לרבותא ולזה כיון רש"י בריש ע"ב:

תוס' בד"ה מתני' וכו' וקא' רבא הב"ע בע"ה ץ דר"מ וכו' עכ"ל הוצרכו לאתויי מדרבא משום דמתני' לחודה י"ל במעשרות מיירי וע"ה לא חשיד אלא אמעשרות ולא חשיד אטהרות ובשמעתין דאמרי' חשיד אטהרות היינו בחשוד ממש ולא בסתם ע"ה דבסתם ע"ה לא חשיד אטהרות ולהכי מייתו מדרבא דש"מ דסתם ע"ה חשיד אטהרות ואעפ"כ לא חשיד אשביעית ובשמעתין אמרי' דהכא דחשיד אטהרות חשיד אשביעית וא"כ. ה"ה בסתם ע"ה כיון דחשיד אטהרות חשיד אשביעית ומ"מ קשה מאי מק' מאוקמת' דרבא נימא דרבא ס"ל כאוקמתא דר' ינאי דשמעתין דפליג אר' אילעאי וס"ל דחשיד אטהרות לא חשיד אשביעית:

בד"ה באתריה וכו' ואפי' לכתחילה מסתבר וכו' עכ"ל יל"ד אפי' אי לכתחי' אסור מ"מ היינו מדרבנן וכיון דמדאורייתא סגי בפרוטה לא חשיד כמו תרומה דאף על גב דרבנן נתנו שיעורין דעין יפה אחד מארבעים וכו' מ"מ כיון דמדאורייתא חטה א' פוטרת את הכרי לא חשיד וצ"ל דהתוס' ס"ל הא דלכתחילה לא יחלל על פרוטה מדאורייתא הוא דאפילו בדאורייתא אמרי' בכ"מ דיש חילוק בין לכתחילה לדיעבד:

דף לא.

גמ' אלא לפני פדיונן הא בעי' העמדה והערכ' וכו' ק"ק א"כ ליפלוג בפיסולי המוקדשין גופייהו בין לפני פדיונן בין לאחר פדיונן ואמאי לא מפליג אלא בין בכור לפיסה"מ ועוד ק' מאי פריך הא בעי' העמדה והערכה לוקמה בבע"מ מעיקרא דלכ"ע לא בעי' העוה"ע ויש ליישב:

דף לב.

גמ' מה לבכור שכן קדושתו מרחם וכו' קשה נילף מבינייא דמעשר. ובכור דכי פרכת מה למעשר שכן קדוש לפניו ולאחריו בכור יוכיח מה לבכור שכן קדושתו מרחם מעשר יוכיח ואפשר דיש פירכא מה למעשר ובכור שכן קדושין לעולם אבל חרמים כשבאו ליד כהן הרי הן כחולין לכל דבריהם כדתניא לקמן:

גמ' ומאי חזית דלא תפדה דבכור וכו' ק"ל כיון דג"ש דהעברה העברה דמופנה היינו העברה דבכו' דמייתר כדפירש"י א"כ בכור הוא המלמד דהמופנ' הוא המלמד כמו שמתבאר מסוגיא דגמ' ביומא דנ"ה ע"א דפריך ואימא למעלה דשעיר וכו' ע"ש בפירש"י דמשם בא'רה דכל היכא דאיכא למילף להאי גיסא ולהאי גיסא אמרי' המופנה הוא המלמד וא"כ הכא דהעברה דבכור הוא המופנה ע"כ לאגמורי אמעשר ולא יגאל דמעשר הוא דמייתר לאפנויי ומאי פריך מאי חזית וכו':

תוס' בד"ה הא וכו' תימה לאוקמא במפרכסת וכו' עכ"ל הא דלא הקשו כן לעיל דפריך הגמ' אלא לפני פדיונן נשחטין הא בעי' העוה"ע ולא יתורץ בתירוצם הראשון י"ל כיון דבעי הערכה סמוך לפדייה כמ"ש התוס' בר"פ ראשית הגז א"כ אי העמיד והעריך במפרכסת ופדה באותה שעה אם כן בשעה שנשקלין בליטרא כבר הוו חולין והנאתן לבעלים ואי המכירה היא הפדייה ע"כ דלא העמיד והעריך כשעדיין מפרכסת דא"כ אינו סמוך לפדייה הפדייה היא אחר שנחתך חתיכות ושקלי בליטרא דכן הוא משמעות לישנא דנשקלין בליטרא:

דף לב:

בד"ה פסק וכו' ומשמע נמי דמדרבנן הוא דפליגי ארע"ק וכו' עכ"ל לפי"ז מאי דקאמר הגמ' לקמן ואידך תלתא צבי ואיל כתיבי אב"ש קאי ולא אב"ה דבריית' כדפירש"י וא"צ למה שנדחק הח"ן:

דף לג.

בד"ה וב"ה וכו' ובפ"ק דקידושין אתי ק"ו ומפקא מג"ש וכו' עכ"ל דבריהם מבוארים במ"ש התוס' במנחות די"ט ע"א בד"ה תורה וכו' דבכ"מ דאמרינן חוקה עיכובא לאו ממשמעות חוקה אלא מג"ש ממחוסר בגדים ע"ש ונעלם זה מהח"ן:

דף לג:

גמ' כמחלוקת כאן וכו' יל"ד אמאי לא קבע דבריו אתנאי דמתני' ואפשר שלזה כיוונו התוס' במ"ש בברייתא נזקק במאי פליגי ור"ל ששאלוהו אתנאי דברייתא ונזקק להשיב במאי פליגי והשואל לא ידע אלא הברייתא:

דף לד.

תוס' בד"ה אילימא וכו' ונ"ל דבתרתי פליגי וכו' עכ"ל לפ"ז מאי דמשני אלא לר"ש דברייתא אצ"ל דאלשחוט קאי כדפירש"י אלא קאי גם אמאי דשרי להקיז במתכוין ושרי להטיל מום בבע"מ:

מתני' הצורם אוזן בכור וכו' עיין להח"ן שכ' לדעת הר"מ דמתני' בבכור בז"הז דאינו אסור להטיל בו מים אלא מדרבנן ע"ש וקשה דא"כ מאי פריך הגמ' לקמן קשיא דרבנן אדרבנן לישני דש"ה דאיסור דרבנן אבל גבי בהרת דאיסור דאורייתא קנסו טפי מיהו במ"ש שם בדבור שאח"ז לדעת הר"מ דעד שתפרח בכולו נגע הראשון ורבנן אדרב' מחמרי גבי מום יותר יתיישב שפיר:

דף לד:

תוס' בד"ה מקמייתא וכו' א"נ אפילו מוחלט וכו' עכ"ל ק' לפי"ז אמאי קאמר נ"מ לחתן וכו' הא נ"מ טובא שהרי הוא מוחלט בנגע א' ואי יטהר תנן ואינו טמא אלא מנגע ב' לא הוי אלא מוסגר ונ"מ לפריעה ופריעה וכדתנן בפ"ק דמגילה אין בין מוסגר למוחלט אלא פריעה ופרימה וכ' התוס' בפ"ק דמ"ק ד"ז ע"א דמוחלט כיון דטמא טמא יקרא פורשין ממנו בני אדם וא"כ נ"מ טובא וי"ל דלתי' מיירי נמי במוסגר וניחא ליה למנקט נפקותא דאתיא גם למוסגר:

בד"ה דמימר אמר וכו' דכהן רועה וכו' עכ"ל דוק' כהן רועה אבל כהן דעלמא נאמן ולא חיישי' לגומלין כמבואר לקמן בגמ' בהדיא דקאמר א"ב דר"י בן קפוסאי ועיין להח"ן:

דף לה:

פירש"י בד"ה על של חבירו אכהן לכהן קאי וכו' עכ"ל ר"ל אף אכהן לכהן וכ"ש ישראל לכהן דליכא אלא חשש לגימה:

תוס' בד"ה מימר וכו' במכירי כהונה שאוהבו ורגיל ליתן לו כצ"ל ונמחק תיבת או:

בד"ה כהני וכו' שיש לכהנים להיות כשירים לכל דין ולכל הוראה וכו' עכ"ל קשה א"כ בלא מילתא דחשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה קשיא מילתיה דר"מ דחשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו לחודא הכתיב על פיהם יהיה כל ריב דמשמע לכל הוראה שבעולם אפי' דבכור ולא יתורץ במאי דמשני הגמ' שהרי אבכור גופיה אמר ר"מ לא דנו ולא מעידו וי"ל דהגמ' דמייתי גם מילתא דחשוד לד"א וכו' כדי להקשות גם לאביי אפילו דלא נימא דמשמע לכל דין שבעולם ובמאי דמשני הגמ' יתורץ גם לרבא דכיון דחששא בעלמא ע"כ מאי דקאמר ר"מ לא דנו ולא מעידו אינו אלא חומרא מדרבנן דמדאורייתא כל ספיקא שריא כדעת הרמ' דחומר הספיקות אינו אלא מדרבנן:

דף לז.

בד"ה מה וכו' שכן דרך וכו' ץ א הוי כעין פסח ועור וכו' עכ"ל יל"ד א"כ מאי קאמר הגמ' לקמן א"כ פסח ועור למאי אהני נימא דאהני להכשיר שן דלא נרבי ליה מכל מום כיון דאשכחן דגבי עבד הוי מום וי"ל דאי מכשרי' שן מטעם שכן דרך שנופלות מחמת זקנה כ"ש משום עובר כשר ולקמן ה"ק אי איתא דמום עובר פסול א"כ גם שינים פסול ולמאי אהני פסח ועור ולא כתבו התוס' דמכשרי' שן מה"ט שכן דרך וכו' לא לפי המסקנא דמום עובר כשר מיהו קשה מאי מק' התוס' לקמן בד"ה השתא לשינויא קמא פסח ועור למאי אהני הא כיון דמכשיר מום עובר מק"ו פסח ועור אהני להכשיר שינים ע"כ נר' דעיקר תי' הכא הוא דגבי עבד דוקא דגלי קרא ולא כתבו דלא הוי כעין פסח ועור אלא לרווחא דמילתא:

דף לז:

בד"ה השתא וכו' ולא ממעטי' ממום רע וכו' עכ"ל ר"ל דהוה מוקמי' מום רע לפסול מום עובר לאפוקי מק"ו ולא מוקמי' למומין שבסתר כיון דכל מום ריבויא ופשטיה לרבות אפי' מומין שבסתר כדפריך הגמ' ולכך אצטריך פסח ועור מומין שבגלוי דהשתא סברא הוא דהא דכתיב מום רע הוא מומין שבגלוי וממילא לא מפקי' מק"ו והשתא לשינויא קמא פסח ועור למומין שבגלוי ולשינויא בתרא למום עובר ועיין למהרש"א:

בד"ה כאן וכו' א"נ הא דמפסיל כהן משום דאינו שוה וכו' עכ"ל לפ"ז הא דמשני הגמ' כאן לפסול וכו' היינו לפסול הכהן דמדאורייתא לא פסיל אלא כהן כאן לשחוט בעי' מום דפסיל מדאורייתא גבי בהמה דלא כפירש"י:

דף לח:

תוס' בד"ה וסימניך וכו' ובתוס' דמכילתין כתוב יארוד במקום חוורן וכו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דבמקום חוורן דקתני מתני' בסמוך דהוי מום תני בתוס' יארוד ש"מ דיארוד היינו חוורן משמע דיארוד הוי מום קבוע אע"פי שיש לו רפואה ליארוד כדאמר בהמוציא יין והצ"ק גריס בתוס' כתוב חוורן במקום יארוד וע"כ ר"ל דבתוס' תני שכן כותלין לחוורן וליתא דא"כ אמאי הביאו כלל להההיא דהמוציא יין בתוס' לחודא סגי דחוורן תנן לקמן דהוי מום ובתוס' תני שכן כוחלין לחוורן:

גמ' א"ד לח ויבש בזמן הלח יל"ד מהיכא פסיקא ליה דצריך שיאכלנו לח ואמאי לא צדד לומר דמה שגדל בזמן הלח ובזמן היבש יאכלם בכל זמן מימי השנה וצ"ל דה"נ קאמר ומאי דקאמר בזמן הל"ח ל"ד אלא ה"ק אפי' שיאכל היבש בזמן הלח מהני וה"ה בכל ימי השנה ובזה ניחא מאי דקתני בברייתא ג' חדשים לפי צר זה ולפי"ז הגמ' לעיל דפריך

מברייתא דקתני ג"ח אר"י בר אשיין ע"כ דס"ל כצד הא' דלצד הב' לא פריך מידי וא"כ הגמ' לעיל פשיטא ליה הבעיא ועיין להח"ן. ודע דמה שפירש"י במתני' שאכלן בב"א לא פי' כן אלא לפי הצד הב' דלהצד הא' אפי' אכל הלח ואח"כ היבש אינו מום כיון דבזמן א' אכלן:

דף לט.

גמ' ולא בעל כוליא א' ולא בעל ג' כליות קשה דהכא מחד קרא ממעטי' תרווייהו ומ"ש מהא דבפ' ר"א דמילה בעי תרי קראי למעט פחות משמנה ויותר על ח' גבי מילה וי"ל דשאני הכא דמחד טעמא הוא דטעמא דג' כוליות משום דכל היתר כנטול דמי והו"ל בעל כוליא אחת ועיין להפר"ח בי"ד סימן מ"ב מה שהוכיח מכאן ועמ"ש שם ובחידושי במס' ע"א דף ה' ע"ב ע"ש:

דף מ:

תוס' בד"ה והא וכו' הא אוקימנא ל לעיל מתני' וכו' עכ"ל ק"ק דלעיל שם פריך אברייתא דדק משוקע והא אין מומין בלבן ומאי פריך והא פלוגתא דתנאי היא ונוקמה להך ברייתא כמ"ד יש מומין בלבן ועוד דנוקמינהו להנך תרי ברייתות בלבן ופליגי בפלוגתא דהנך תנאי ובהנך ברייתו' לא שייך תי' התוס' ויש ליישב:

דף מא.

גמ' אף חרוץ במקום עצם הא דתנן לעיל חוטמו שניקב שפמו שניקב אפילו שהוא שלא במקום עצם ניקב שאני שניקב מעבר לעבר והוי מום וכן נסדק ע"פ כולו אבל חריץ שהוא דבר קטן ואפי' אינו חריץ אלא שנר' כחריץ כמראה חמה העמוקה מן הצל בכה"ג בעי' מקום עצם:

תוס' בד"ה אלא וכו' ויש לתמוה הא שחין וכו' עכ"ל אין להקשו' דילמא שחין היינו לח מבחוץ ומבפנים ואשר לא תוכל להרפא לא קאי אלא אגרב וחרס וניחא הא דנתרפאו המצריים ואצ"ל מעשה נס די"ל א"כ אמאי אצט' הגמ' לו' תלתא הוו נימא דאשר לא תוכל להרפא לא קאי אגרב אלא אחרם אלא ע"כ דמשמע ליה להגמ' דאכוליה קרא קאי:

דף מא:

בד"ה אילימא וכו' וי"ל מדקאמר רי"ש וכו' עכ"ל דאי ת"ק בכור ודאי ס"ל ע"כ דרי"ש דקאמר בכור הוא היינו ודאי ולא צדד הגמ' דרי"ש את"ל קאמר אלא אי ת"ק ספיקא ס"ל דאז יתכן דרי"ש קאמר את"ל דסמך את"ק דס"ל ספיקא הוא:

בד"ה וקמטעי וכו' ולר"ח נמי וכו' עכ"ל לולא דבריהם י"ל דלפום סברא דהשתא דרבנן בתראי לאו מיתורא דרשי אלא מזכר דאתי לגופיה ממעטי אנדרוגינוס אע"ג דאתי לגופיה

למעט נדבה אפי"ה משמע להו דזכר ודאי הוא דקדוש א"כ נמעט נמי טומטום ולא אמר ר"ח דטומטום לכ"ע קדוש אלא למסקנא דרבנן מיתורא דרשי א"כ י"ל דיתורא לא דרשי אלא לאנדרוגינוס דמסתבר טפי מטומטום:

בד"ה אא"ב וכו' וא"ת א"כ מאי קפריך וכו' עכ"ל הו"מ לאקשויי כן גם לפירש"י דקרא לאשמו' דאינו קדיש ומותר בגיזה ועבודה מאי פריך אצט' קרא. למיסר ספיקא הא י"ל דאצט' קרא לומר דאינו קדוש אפילו בנקבה דמפריש נקבה לאשם קדוש קה"ג אלא משום דכבר דחו פירש"י:

דף מב.

בד"ה הזכר וכו' דקראי טובא וכו' עכ"ל ר"ל דבכולהו יש דרשות דמסתבר טפי למדרשינהו להנך דרשות ולא מייתר אלא קרא דהזכרים ול"ק מ"ש הח"ן:

בד"ה ואתא וכו' וי"ל דאפי' ודאי זכר וכו' עכ"ל ר"ל דיתורא דקרא דהזכר ע"כ אתא למעט אנדרוגינוס אעפ"י שהוא ודאי זכר דלטומטום לא אצט' קרא לפי המסקנא דבמטיל במקום נקובת מיירי ולא חיישי' שמא נהפכה זכרותו וא"כ הוי נקבה בודאי וזהו שכ' ואפי' ודאי נקבה ר"ל דל"מ דהוי ס' נקבה אלא אפי' ודאי נקבה הוי ואם כן ע"כ קרא לא אתי אלא לאנדרוגי' ועיין בש"מ ודלא כהח"ן:

דף מב:

גמ' לימא הוא דאמר כרבנן וכו' דח"ל לר"א דרבנן בתראי מודו דלא הוי בריא ומיירי במטיל במקום נקבות ודלא כר"ח דס"ל ספיקא הוי וכן במאי דקאמר ר"י לא ס"ל כר"ח י"ל דס"ל לר"י כר"א דבמטיל במקום נקבות מיירו רבנן בתראי ומאי דפירש"י דס"ל לר"י בריא היינו דכדר"י י"ל דס"ל אפי' בריא נמי הוי ואה"נ די"ל דס"ל כר"א ול"ק מ"ש הח"ן:

גמ' מאי לאו בהא קמיפלגי וכו' ק"ל אמאי לא מוקי לה דכ"ע לא אמרי' הואיל ואשתני וקמיפלגי בפלוגתא דר"מ ורבנן דפליגי אי חיישי' למיעוט' והדתניא אינו מיבם ס"ל כר"מ דחיישי' למיעוטא שמא סריס דפלוגתא דאשתני אשתני לא שייכא אלא אליבא דרבנן וניחא טפי דהדתניא אינו מיבם אתיא כרע"ק ככולה מילתא דרע"ק נמי חייש למיעוטא כדאי' לעיל בפ"ג:

דף מג.

גמ' אמ"ר למ"ל דכ' רחמנא וכו' צריכי דאי כ' רחמנא וכו' קשה הא ילפינן מהדדי בג"ש דגרב גרב ושאר מומין לא נאמרו אלא בשביל דבר שנתחדש בה וי"ל דה"ק למ"ל כלל ג"ש ולא סגי למילפינהו במ"מ ומשני משום דאיכא למיפרך ולכך אצט' ג"ש ובהכי ניחא מה שהק' התוס' בד"ה למ"ל מנ"ל מומין שבגלוי וכו' דהא ילפי' להו בג"ש:

דף מג:

גמ' איכא משום אחולי עבודה וכו' הא דלא קאמר אב' מלקות דמשום שוה בזרעו של אהרן ליכא אלא לאו הבא מכלל עשה משום דאיכא למ"ד בפ' כל הפסולים לאו הבא מכלל עשה לאו הוא ובסמוך דקאמר א"ב עשה משום דאיכא למ"ד עשה הוא דנקט בתרווייהו הבינייא דאתיא אליבא דכ"ע:

דף מד:

מתני' אין לו ביצים או אין לו אלא ביצה א' וכו' לעיל ד"מ ע"א תנן כה"ג גבי בהמה ופריך בגמרא השתא ביצה א' פסול אין לו ביצים מבעיא ומאי דמשני שם לא שייך כאן גבי אדם ויש ליישב:

דף מה.

פירש"י בד"ה אם וכו' הואיל וחתכה לר"י דמכשיר ביתרת דהכא מודה דפסיל הואיל וחתכה אבל לרבנן פסלי בלא חתכה כיון דיתרת היא ועיין להתי"ט:

בד"ה חסר וכו' כגון אשה וכו' עכ"ל משמע דבאשה אעפ"י שיש לה רנ"ב איברים בקכ"ה הוי רוב מנין דאזלינן בתר רובא דאינשי וקשה דבגמרא בפ"ב דיבמות ופ"ב דקדושין ובכ"מ אמרי' כל היולדות מחצה זכרים ומחצה נקבות וא"כ אמאי בנשים סגי בקכ"ה כיון דלאו רובא זכרים וי"ל במ"ש התו' בכתובו' בשם הירוש' דמיתה מצויה בנשים יותר וא"כ רוב החתו אנשים הם מיהו אכתי קשה כי פריך הגמ' תנא מנינא אתא לאשמועי' לישני בפשי' דקמ"ל אפילו באשה סגי בקכ"ה ויש ליישב:

דף מה:

גמ' מאן בעי לוקייאני וכו' לפמ"ש האר"י ז"ל בס' הכוונות ביוה"כ בכפרות דקפדי' אלבנים דוקא י"ל מאן בעי לוקייאני בתרנגולים קאמר דלא כפירש"י:

גמ' כהנת בת עבודה היא ק"ק לוקמה בשחיטה דאשה כשרה כדתנן בר"פ כל הפסולים והכא אי הוה פסל באוא"ב כמו בבהמה אפילו בשחיטה פסול וקמ"ל דכשר הוא:

תוס' בד"ה ובשאר וכו' הול"ל שתויי יין ואומר החכם וכו' עכ"ל כצ"ל ונמחק פרועי ראש:

דף מו.

תוס' בד"ה נתגיירה וכו' ואע"ג דבעודו מצרי וכו' עכ"ל נמחק תיבת אע"ג וצ"ל דהא בעודו מצרי ור"ל דאי אמרי' טעמא דאפקריה גם בעודו מצרי אינו יורש אביו גוי וכוונתם להוכיח דלא כפירש"י וכן הגידו לי שכ"כ הצ"ק ועמ"ש לקמן בדמ"ז ע"א בד"ה דבהיותו וכו' ע"ש:

דף מו:

בד"ה תיובתא וכו' לא כמ"ש ר"ח וכו' עכ"ל ע"ש בתוס' שכ' דפלוגתייהו באי סגי ברוב ראשו ולכ"ע ראשו כולו פטור ולפי זה אזדא לה לפי המסקנא מאי דאמר התם מעיקר' אפלוגת' דאמוראי כתנאי וכו' ע"ש:

בד"ה לאתויי וכו' מ"מ לידת שאר הגוף שיצא אח"כ בקדושה וכו' עכ"ל דוקא משום דחלוק גופי מראשו דיצא בקדושה הוא דס"ד דחשיב לידת הגוף לידה אבל באשה דעלמא ודאי דלא חשיב לידה כיון דכבר חשבי' ליה לידה ביציאת הראש ולכך לא קתני האי חידושא באשה דעלמא לענין דמונין ימי טומאה וטהרה מלידת הגוף:

בד"ה מאי קראה וכו' פי' בקונט' וכו'. ותימא דכאן וביבמות וכו' משמע שיש דבר וכו' עכ"ל כצ"ל והיינו מדלא קאמר אביי מילתיה אמתניתין דאין מעידין וכו' וכ"כ בש"מ וק"ק דכיון דבמתני' י"ל תני עד החוטם כדאמר הגמ' לר"י שפיר לא נקט אביי מילתיה אלא אברייתא דמפורשת בהדיא וי"ל:

דף מז.

בד"ה דבהייתו וכו' ובפ"ק דקידושין וכו' עכ"ל משמע להו דמ"ש רש"י משנתגיירו היינו ר"ל אפילו משנתגיירו דהא לפירש"י לעיל דטעמא משום אפקריה אפי' בהיותו נכרי שייך האי טעמא וכמ"ש לעיל בתוס' בד"ה נתגיירה ומק' שפיר מגמ' דקידושין וכל מ"ש כאן בדיבור זה הוא לשי' רש"י לעיל דטעמא משום אפקריה אבל למ"ש התוס' לעיל דטעמא משום כקטן שנולד דמי א"ש בלא"ה:

דף מז:

גמ' קסבר בכור לד"א לא הוי בכור וכו' ודוק' גבי בכור דה' סלעים הוא דלא הוי בכור לגבי נחלה בכור לר"א הוי בכוי לכ"ע מדאצט' למי' דראשין בכור לנחלה לא מוילדו ולא קאמר משום דהוי בכור לד"א ולא הוי בכור ודלא כהח"ן שהק' מהבא אחר נפלים כנר' דס"ל דאפי' לענין נחלה איתא להאי פלוגתא דבכור לד"א:

דף מח.

גמ' מש' כי חלקו וכו' הא דלא פריך מ"ט דר"י כדפריך בל"ב י"ל דפשיט"ל השתא הך דינא דב' יוסף כ"ש שלקח אחד מחבירו וכן בל"ב דלא פריך לר"מ כי חלקו וכו' פשיט"ל הך דינא דלקחו שדה בשותפות ועיין להכ"מ כפ"א מהלכות ביכורים ע"ש:

גמ' וקי"ל דאין נפרעין מן הערב תחי' מוכח מכאן דלא אמרי' מי איכא מידי דלדידיה ל"מ תבע וכו' אלא בערב סתם דאין נפרעין מהערב תחילה אבל בערב קבלן דנפרעין

מהערב תחי' לא אמרי' מי איכא מידי ובמ"א תמהתי מכאן ע"ד מהרש"ך דאפי' בע"ק כתב דאמרי' מי איכא מידי ע"ש:

דף מט:

גמ' התם נמי דאיתנהו למעו' וכו' ומתני' דקתני עד שיאמרו לו שנפדה משום דא"צ אלא שיאמרו שנפדה וא"צ שיאמרו לו דאיתנהו למעות בעינייהו דכיון שאמרו לו שנפדה המע"ה דשמא איתנהו למעות בעינייהו:

תוס' בד"ה ודידיה וכו' כגון שלא כתב ללקוחות דאקני וכו' עכ"ל ובזה לא יתורץ קושייתם ראשונ' דמ"מ מצי למי' הנחתי לך מקום ובדברי הש"מ נפל ט"ס ודבריו מהופכין ועמ"ש בדברי התוס' הללו במ"א בקונט' העינים:

דף נ:

בד"ה כל וכו' וק"ל לפי' דלפי שי' דשבועות הי"ל להגיה גם הכא אף כל כמ"ש בשבועות ועוד דהך דרשא דמה כסף וכו' עכ"ל כצ"ל ותרתי מקשו חדא דאמאי כ' דל"ל כמ"ד יצאו כלים למה שהן ואמאי לא קאמר דגרסינן אף כל ועוד דהך דרשא ליתא אלא לשמואל וכו':

דף נא:

בד"ה ולא בראוי וכו' אבל ר' פי' דאע"פ שהורע כח וכו' לגבי כתובת אשה מיהא חשיבא מוחזקת וכו' עכ"ל נ"ל כן מסוגיא דשמעתין דאמרי' ולא בראוי לאתויי נכסי דאבוה דאבא ואי איתא דלגבי אשה נמי מלוה הוי ראוי אמאי לא אמרי' לאתויי מלוה אבל נכסי דאבוה דאבא לא צריך לאתויי משום דאיכא טעמא מכח אבוה דאבא קאתינא כדאיתא בסוף בתרא ע"ש בתוס' אלא ע"כ דמלוה לגבי אשה הוי מוחזקת משום דינא דר"ן ואפילו רבנן דר"ן מודו בכה"ג כמ"ש התוס' בסמוך וא"כ ל"ל כללא לאתויי מלוה דהא כללא אכולהו קאי גם אאשה:

דף נב:

פירש"י בד"ה נכסי וכו' דאי מרישא הו"א וכו' נכסי אחי אביהם וכו' עכ"ל ה"ה דהו"מ לפ' בנכסי הסבא וביש לו בן אחר ומת דבחלק הבן ההוא בנכסי הסבא הוי ספק:

תוס' בד"ה אמר וכו' דחכמים נמי ל"פ עליה ק בבכור אלא ר"א וכו' עכ"ל ק"ק הא ר"א נמי ל"פ אלא בחלק בכורה דמתנה קרייה רחמנא אבל חלק פשוט דירושה הוא אינו חוזר ביובל ודוקא ירושת הבעל משום דמדרבנן היא כדאמר בגמ' הא אי הוי דאורייתא אינה חוזרת וא"כ גם מר"א פריך וי"ל משום דאיכ' למידחי דר"א מקיש חלק פשוט לחלק בכורה:

דף נג.

גמ' אלא אמר רבה משום תקלה והא דלא פריך מעיקרא נמי אמאי קדוש להאכיל במומו לרע"ק הי"ל לבטל מעשר בח"ל משום תקלה משום די"ל דלא יתקנו בשביל ח"ל לחודה כיון דבארץ בר מיקרב הוא וליכא תקלה:

גמ' ליקנינהו לאודנייהו ק"ק כיון דפריך ממעשים בכל יום דלא מקנו אודנייהו מאי משני אפשר כדר"י הא מעשים בכל יום דלא תיקנו לעביד כר"י דר"י גופיה לא קאמר אלא דמותר להטיל מום וכו' וי"ל דלא פריך דליעבוד תקנה כיון דל"דלמע"ב דהא קדוש מרחם ודוקא מע"ב תיקנו דלא לעשר אלא ה"פ לכל הפחות יהיה מותר להקנות אודניהו ואמאי כלו חיותא דר"מ בריש מכלתין ומשני דאסור להפקיע קדושתייהו כיון דאפשר בדר"י:

תוס' בד"ה רע"ק וכו' בתמורה בסוף אלו קדשי' קאמר נמי וכו' עכ"ל הוצרכו לזה לישב אהא דקאמר לימא מתני' דלא כרע"ק דדחיקא ליה לאוקמה דלא כרע"ק כיון דסתם מתני' דחלה כרע"ק:

בד"ה ואין מחרימין וכו' ומיהו קשה דמשמע התם דמיירי במטלטלי וכו' עכ"ל משמע להו דמאי דאמרי' התם הא במטלטלין מטלטלין ממש וכי פריך הא במקרקעי נמי איירי משני דגם הקרקעות דח"ל כמטלטלין ולעולם דמיירי גם במטלטלין כדמשמע מלישנא דמקרקעי נמי ותי' דלאו מטלטלין ממש ומאי דקאמר מקרקעי נמי מ"מ לא התיר אלא המקרקעי ועיין להח"ן:

דף נד.

בד"ה דגן וכו' ע"ד דר' יונתן וכו' עכ"ל ר"ל דטעמיה דר' יונתן הוא ראי ס"ד כדר' יאשיה ל"ל כרמך אבל בע"ד דר' יאשיה הפי' הוא קשיא לדעתיה דר' יאשיה ומ"ש התוס' אח"ז דאין לפ' למ"ל לאו ב' דבע"ד דר' יונתן אין הפי' כך אלא לגמרי וכו' צ"ע הא גם בדר' יונתן יתפרש כך דטעמיה דר' יונתן דאי ס"ד דקרא קאמר דבעי' זרעי' וכרמך כדאמר ר' יאשיה למ"ל לאו שני ועיין להתוס' בחולין שלא כתבו האי אין לפרש שכ' כאן:

גמ' אלא מעתה גבי מעשר וכו' בש"מ הקשה מאי פריך נימא דל"ק קרא דחלב אלא משום דלא הוו כלאים אבל היכא דהוו כלאים בלאו קרא אין מתעשרין ע"ש מ"ש וי"ל דהגמ' ה"פ אלא מעתה דתירוש ודגן ודגן אצט' למלפינהו בק"ו כדלעיל בקר וצאן דליכא ק"ו די"ל כבשים ועזים יוכיחו מנ"ל דאין מתעשרין ואסוגיא דלעיל פריך:

דף נד:
תוס' בד"ה אמר וכו' ורבא אמר בלא ראשית וכו' עכ"ל בש"מ תי' דסוגיא דהתם כלישנא בתרא דהכא דרבא דריש ראשיתם ע"ש ואכתי ק' לל"ק דהכא למ"ל לרבא ראשיתם וצ"ל כתי' התוס':

דף נה.
בד"ה אין ירדן וכו' והלא לא היו שם ימים ע"ס גבול בנימין וכו' עכ"ל משמע להו דלא היו שם ימים מדלא הוזכר בקרא אלא ים המלח וימה של סיבכי וימה של טבריה ע"כ שהם למעלה מן הגבולות שהוזכרו בקרא וא"כ למעלה מיריחו נמי עדין לא נתבטל חשיבותו עד למעלה מן הגבולות שהוזכרו בקרא:

דף נה:
פירש"י בד"ה מקוה וכו' ל"א על הזוחלין שנפלו מן העבים וכו' עכ"ל לא יכולתי להלום פי' זה דלענין דבר הטעון מים חיים לא מהני מה שנמשכין ע"ג קרקע דהא מים גשמים הן ולענין דבר דסגי ליה במקוה הנוטפין נמי כשרים דמי גשמים הן וההיא דשאובה שהמשיכוה כולה אינה ענין לכאן דהתם שאובה ע"י כלים ממש אבל הכא מי גשמים הן הנוטפין והנמשכין:

דף נו:
בד"ה זונה וכו' וא"ת והאמר רבא בפ' מרובה וכו' עכ"ל ר"ל דקשיא לרבא מברייתא דהכא דתיעשרה איהי ואחר שתי' לקושיתם הב' חזרו וכ' דעדין קשה הקושיא הראשונה:
גמ' חלקו בבהמה ולא חלקו בכספים אצט"ל עפירש"י ועיין בשיטה ועי"ל דכיון דחלקו בבהמה אמרי' כספים כמאן דפליגי דמי כיון דא"צ שומה וכה"ג איתא בגמ' בכ"ד ובהא הוא דהוה ס"ד דנחלקו בבהמה סגי אבל איפכא לא הוי שום חידוש:

דף נז:
תוס' בד"ה בפרוס וכו' והלא מן הדין בב' בתשרי וכו' עכ"ל ראיתי בשיטה מקובצת שכ' במתני' ולא אמרו באחד בתשרי כיון שאחר בתשרי ר"ה למע"ב ע"ש נר' דס"ל דנקטו באחד בתשרי משום שהוא ר"ה והו"ל לעשר בר"ה ולפי"ז ניחא קושי' התוס' ומאי דלא מעשרי בשני ימים בתשרי משום דבעינן למעבר הכירא ולמסקנת התוס' דיום המעשה אינו בכלל צ"ל דמאי דקאמר הגמ' לקמן בכ"ט באלול ר"א ור"ש לטעמיהו דאמרי באחד תשרי ר"ה לא למיהב טעמא למאי דלא מאחרי טפי מכ"ט באלול כדפירש"י דלזה אפילו אי ס"ל באחר באלול ר"ה הוה א"ש דכיון דס"ל דבעינן שתי שבתות אי מעשרי בב' בתשרי בצרי להו ב' שבתות כיון דיום המעשה אינו בכלל ובאחד בתשרי ל"מ לעשר

מפני שהוא יו"ט אלא למיהב טעמא למה לא מעשרי בכ"ט באב אי ס"ל באחד באלול ר"ה ולהכי קאמר דאנהו ס"ל באחד בתשרי ר"ה ולפירש"י צ"ל דס"ל דיום המעשה בכלל ולכך הי"ל לעשר בב' בתשרי אי לאו דלטעמייהו אזלי דס"ל בא' בתשרי ר"ה:

בא"ד ומההיא שמעת' דמגילה עצמה יקשה למצוא י"ד יום וכו' עכ"ל ר"ל דקשיא על ההיא דמגילה דמוכח מינה דבלא יום המעשה בעי' א"כ איך יליף ב' שבתות ממשה עומד בר"ח ומזהיר על הפסח הא ליכא ב' שבתות:

דף נח.

גמ' אין פרוס פחות מט"ו יום וכו' פלגא דהלכות פסח וכו' ומדקתני מתני' נמי פרוס עצרת ופרוס החג שמעי' דגם בעצרת וחג שואלין בהלכותיהן קודם ל"י ול"ד פסח דהא אין פרוס פחות מט"ו יום ופרוס דהלכות החג הוא ומכאן קשה למ"ש הב"י בריש ה' פסח דדוקא בפסח הוא דשואלין קודם ל"י ועפירש"י בפ"ק דסוכה דף ט' ובמהרש"א שם ע"ש:

פירש"י בד"ה באחד בתשרי וכו' ולהכי ל"מ לאחורי וכו' עכ"ל עיין מה שכתבתי לעיל בתוס' בד"ה בפרוס:

תוס' בד"ה וא"א וכו' וי"ל לא הייתי אוסר להקריבו וכו' עכ"ל הא ודאי דכאן שהוא לעשורי דמי להקדש אלא דר"ל דנקט הט' דסקרתא משום דנ"מ לאסור ההקרבה ומ"ש בסה"ד לא שייכי הנך שינויי לא קאי אשינויא קמא וא"צ למה שהגיה הח"ן:

דף נח:

פירש"י בד"ה ונטל עשרה וכו' אלא עשרה בכ"א נטל וכו' עכ"ל נר' דל"ג סגירסתנו מאה ונטל עשרה עשרה ונטל אחד דלגירסתנו לא יתכן לפ' כפירושו דא"כ הו"ל לתנא למינקט אחד אחד ב"פ כדקתני עשרה עשרה:

תוס' בד"ה כשם וכו' א"נ מודו רבנן וכו' אבל אין מצוה לעשות וכו' עכ"ל והגמ' דמוקי ר"י כר"א ן' גומל אע"ג דר"א ס"ל מצוה ור"י דוקא דיעבד קאמר י"ל ש"ה דכתיב אשר יעבור:

דף ס.

גמ' ולישני ליה בגורן ומנאן זוגות וכו' משום דכשמעשר ע"י יציאתן מן הדיר תנן לעיל דעושין להן פתח קטן כדי שלא יצאו ב' כאחד לכך נקט בגורן דהיינו שמעשרן בגורן ולא ע"י יציאה מן הדיר דלא כהח"ן שמחקו:

גמ' אלא למ"ד למנין בהמות וכו' ר"ל הי"ל י"א חולין ומ"ש רש"י בד"ה וליעשרי אמאי מקולקלין ליהוי עשירי מעשר וי"א שלמים וכו' לשונו מורדף ור"ל אמאי הוי מקולקלין

דהיינו למהוי עשירי מעשר וי"א שלמים לא הו"ל למהוי אלא י"א חולין ודבריו הם לפי הפירוש שהסכים עליו במתני' דהיינו פרושי קמפרש:

דף ס:

גמ' לאתויי יצא עשירי ולא דבר וכו' וה"ת דהומ"ל לאתויי קרא לט' ט' דאז אפילו כשיצא עשירי קראו ט' חשיב לא נעקר שם עשירי ממנו לפי' הב' שכ' התוספות בד"ה עד אלא משום דמתניתין מיירי בקרא לט' עשירי ניחא למילף דגם זה הכלל בהכי מיירי:

פירש"י בד"ה עשירי וכו' דטעונין ב' מתנות וכו' עכ"ל טפי היל"ל דעביד להו מתנה א' דכל הניתנין על מזבח החיצון שנתנם במתנה א' כפר ועיין בפסחים דף פ"ט ע"א:

דף סא.

במע"ב בזה"ז ומשום תקלה לפמ"ש התוספות בריש פרקין דטעמא דלא אמרינן ימותו בבכור משום תקלה משום דנאכל ע"י מום בלא פדיה איכא פסידא דקדשים ע"ש צ"ל דהכא במעשר אפי' דהעשירי נאכל ע"י מום בלא פדייה מ"מ כיון דמעורב בשלמים דצריך פדייה תרווייהו אינן נאכלין בלא פדייה מספק ולכך ימותו משום דמעור' בדבר הצריך פדייה מיהו ק' דא"כ מאי פריך אפילו חד נמי הא אי הוי מעשר לחודיה דינו שירעה כיון דמשתרי ע"י מום בלא פדייה וי"ל דה"פ אפי' חד נמי ר"ל אפילו בקרא עשירי תשיעי ואחד עשר עשירי דדין י"א קרב שלמים ימות כדתנן אם הקדיש בזה"ז ימות וממילא שמעינן דכי איערב ימותו כולן ואמאי אצט' לאשמועינן ד"ז ביצאו ב' בעשירי ומשני קמ"ל אפילו תרי דנפישי פסידא ולעולם אילו מעשר לחודיה בזה"ז ירעה כמו בכור וכן פסק הרמב"ם ז"ל במעשר בזה"ז ירעה:

פירש"י בד"ה למאי דס"ל דה"ק לדידי דס"ל דטעות מעשר קריבה לאו תמורה היא וכו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה בזה"ז וכו' דהאידנא לא נהוג מעשר משום לקוח וכו' עכ"ל ר"ל דלרב הונא לא חייש לתקלה מדאצט' לגזירה לקוח אלא ס"ל להגמרא כאן כמסקנא דלעיל משום תקלה ובעבר ועישר וכמ"ש התוס' והגמ' דלא פריך לר"ה מהך ברייתא דקתני ימותו בלא"ה דחי להך דר"ה לעיל:

תוס' בד"ה והא וכו' ועי"ל הך דשמעתין כל חד בשעת הקרבתו וכו' עכ"ל. ק"ק מה תיקנו בזה הא אכתי קשיא הך דשמעתין אהך דפסחים דחמשה שנתערבו עורות פסחיהן דהתם נמי בשעת הקרבתו שמא הקרבן ל"מ בסמיכה וי"ל דמעיקר' לא הוק"ל להתוס' אהך דשמעתין מהך דפסחים די"ל דלכתחילה ודאי לא יביא דבר הטעון סמיכה מספק

ול"ד להך דשמעתין דכבר עישר ומעיקרא לא הוקשה להם להתוס' מהך דפסחים אלא אההיא דנזיר דב' מביאין קרבן על תנאי:

תם ונשלם מסכת בכורות

מסכת חולין

דף ב.

בד"ה וסופג וכו' חד בשלו וכו' כדאמר בתמורה עכ"ל ע"ש בתמורה דפרי' לכתו' לא יחליפנו ולא בעי לא ימיר ומסיק למתפיס שניהם וצ"ל דס"ל להתוס' דלא פריך הגמרא הכי אלא לאביי דס"ל שם לעיל מזה עונשין מ"ה בגלוי מילתא אבל לרבא שם אתיא ברייתא כפשטא:

דף ב:

בד"ה אבל וכו' ולר"י נמי אמאי וכו' עכ"ל לפי' הר"ן שם בנדרים דר"י לא פליג אר"מ בפי' דקרא ל"ק קושית התוס' והתוס' במנחות לא הקשו אלא לר"מ נר' דמפרשים כפי' הר"ן ע"ש:

גמ' ואם שחט ואומר ברי לי וכו' נר' דמאי דהוצרך לברי לי לאו מכח מדצריך בסיפא אחרים אלא מכח סברא וכן מתבאר מתוך דברי הריטב"א ז"ל בחי' ועיין במהרש"א בע"ב. ראיתי בס' דברי נבא שהק' לאוקמה כולה בחולין שנעשו עט"ק והק' כ"ש לכתחילה בד"א בסכין ארוכה אבל בסכין קצרה צ"ל ברי לי ותירץ דבסכין קצרה לא מהני ברי לי אפי' דיעבד ע"ש וליתא דהרמב"ם בריש ה' פסו"המ כ' דטמא במוקדשין אם הכניס ידיו לעזרה ושחט שחי' כשרה וכ' הלח"מ דסובר דמאי דאמרו בגמ' סכין ארוכה היינו למאן דס"ל ביאה במקצת שמה ביאה אכל למאי דקי"ל לש' ביאה אפי' בידיו ע"ש מבואר דאפי' במוקדשין בסכין קצרה שחי' כשרה מיהו הר"מ לא כ' ברי ליה ואחרים רואין אותו והוא נגד הגמ' וצ"ל דס"ל כמ"ש התוס' דבבמה איירי אבל בעזרה דהיא כר"הר ס' טהור וא"צ ברי ליה ואחרים רואין אותם וכן ראיתי לה' נודע ביאודה בחי"ד סי' שכ"ב וא"כ יש לקיים מ"ש הדברי נבא ברה"י מיהו אינו מוכרח די"ל דבחולין בדיעבד א"צ לברי לי והתוס' בנדה ד"ו כ' דברי לי ל"ד ע"ש וכו' א"כ אמאי צריך אחרים רואין ויש ליישב משום דמ"מ צריך שיאמר איני יודע אבל כי ליתיה קמן צריך לאחרים רואין ובהכי ניחא דקאמר הגמ' דליתיה קמן דלשייליה ולא קאמר דשייליה ואמר איני יודע משום דאי איתיה קמן ואמר א"י א"צ לאחרים רואין אותו:

תוס' בד"ה דליתיה וכו' ואי איירי בבמה א"ש עכ"ל אע"ג דאיירי באחרים רואין אותם וא"כ איהו ואחרים הרי ג' והוי כה"ר כמ"ש בגמ' בר"פ ב' נזירין מ"מ י"ל אחרים רואין מרחוק ולאו עמהן במעמד אחד וכה"ג איתא בגמ' שם ע"ש א"נ מאי אחרים נשים ואפילו הרבה נשים חשובין כתר לענין זה כמ"ש הרמב"ן והרשב"א והר"ן בחי' בפ"ק דנדה ד"ה ע"ב ע"ש א"נ הטמא אינו מן הענין כמ"ש הרמב"ן בחי' שם ועיין לה' בתי כהונה ח"א חלק בית וועד ד' א' ע"ג ע"ש:

דף ג.

בד"ה כגון וכו' מיהו י"ל דלא בעי כלי ך יפה קאמר עכ"ל. ר"ל דבסכין קולא דלא בעי כלי יפה דהיינו דאפי' כלי עץ כשר לכ"ע ואתיא תוספתא ככ"ע וע"ש התוס' בתר הכי ולא פסלינן מילתא באנפי נפשה היא והמתבונן בדבריהם יראה שכן עיקר בכוונתם וכן למדתי מדברי הר"ן בחי' ע"ש ודלא כמהרש"ל ז"ל ע"ש ועיין בדברי התוס' בזבחים עש"ב:

גמ' כגון שבדק וכו' עיין להתוס' בפסחים דף ע"ט סוף ע"א:

גמ' והתנן המניח וכו' אלא מהכא אין השומר עיין מהרשד"ם חי"ד סימן מ"ח מ"ש בסוגייא זאת ועיין למרן בב"י בי"ד סי' ס"ט ביוצא ונכנס גבי מליחה ע"ש שנעלם ממנו סוגיין ושם הארכתי בזה:

דף ג:

גמ' דליתיה קמן דלייש׳ליה עיין בש"ע סי' א' דין ד' ולהש"ך והב"ח שם ועמ"ש שם:

תוס' בד"ה שאם שחט ואע"ג וכו' עכ"ל אין הק' דהא אפי' לברורי די"ל דעיקר קושי' אסיפא אמאי אצט' אחרים ועיין לראב"ן סי' ר"ה שתי' קושי' התוס' ע"ש:

בד"ה מ"ט וכו' תימה וכו' עכ"ל נ"ל לתרץ דהנה הרשב"א ז"ל בתה"א ד"ח כ' דבנאבדה הסכין ולא בדק אחר שחי' כשרה אפי' לר"ה דפליג אר"ח בשיבר עצמות כיון דבדק קודם השחי' אבל הרא"ה ז"ל בב"ה כ' דדוקא לר"ח אבל לר"ה לא וסוגיא דלעיל באוקמתא דר"א כר"ח אזלא אבל לר"ה י"ל דשוחט המומר לכתחי' ולא חיישי' דמשתלי כמ"ש התוס' בד"ה בודק דס"ס בעי בדיקה אחר השחי' ואי חיישי' למשתלי אפי' בודק סכין ונותן לו לא שחיט לכתחילה דס"ס בעי בדיקה אחר שחי' ומשתלי ולפ"ז ה"מ הגמ' למי' כולהו כר"א לא אמרי דס"ל כר"ה ולפי ס' זו ניחא שפיר קושי' התוס' דהנה אי מוקמי' מתני' דהכא במומר ניחא שפיר טפי דמשתמעי כל דברי רבא דמדקתני לכתחי' ודיעבד ע"כ לכתחילה בודק סכין ונותן לו ובדיעבד בודק אח"ש אבל כי מוקמי' מתני' דלקמן במומר דלא קתני אלא לכתחי' י"ל דלכתחי' שוחט בלא בדיקת סכין דבתחי' אלא דסומך

על בדיקת סכין דבסוף וליכא למשמע מינה דינא דרבא אבל אמתני' דהכא ל"ל הכי דא"כ דיעבד במאי מוקמת לה וניחא קושי' התוס':

בגמ' רוב מצויין א"ש מומחין הן כ' רש"י ולא בעי למיבדקיה משמע דאדיעבד קאי דבדיעבד הוא דהוזכר הבדיקה וא"כ לכתחי' לא סמכי ארוב מצויין וא"כ ק' דהו"ל לאוקמה בהכי בלא בדיקה ואי משום סיפא דוכולן ק' להנך אמוראי דק"ל וכולן ועיין במהרש"א ז"ל ונ"ל דאפילו הנך אמוראי דק"ל וכולן מ"מ לא מצו לאוקמה כרבינא אי עדיין קשיא לי דוכולן והוא דבשלמא באוקמתא דידהו דהיינו דר"א ואביי ליכא למטעי דבאביי כיון דקתני רישא הכל שוחטין וע"כ בישראל עע"ג א"כ ע"כ דלא קאי וכולן עלה וכיון דליכא למטעי לא חש התנא למתני ואם שחט וכן באוקמת' דר"א אבל באוקמת' דרבינא יש לטעות דוכולן קאי עלה ורישא דשחי' כשרה בבדיקה וכמ"ד דל"א רוב מצויין וס' כיון דאיכא למטעי הו"ל להתנא למתני ואם שוחטו:

דף ד:

תוס' בד"ה מפני וכו' ונראה שמרויחין נמי וכו' למאי דס"ד עכ"ל נראה מפשט דבריהם דלס"ד הוא דא"צ לדברי רש"י אבל למאי דמוקמי' לה כר"ש ע"כ שמרויחין כמ"ש רש"י וא"כ שמעי' דס"ל דאפילו באיסורי הנאה חליפין אסורין אע"ג דגם בא"ה דאורייתא אינם אסורין אלא מדרבנן וכ"מ בדברי הרמב"ן והריטב"א והרשב"א בחי' ע"ש והמש"ל ברפ"ה מה' אישות נסתפק בזה וסיים עלה דלא מצא גלוי לד"ז ע"ש והרא"ש בפ"ב דקדושין כ"כ בשם רש"י שמרויחין דהוי דרבנן וכמ"ש התוס' ולא כ' שום יישוב למאי דמוקמי' כר"ש ורש"י שלפנינו בסוגיין הוא כדברי הרא"ש ומ"ש ולדידן וכו' מילתא באפי נפשה והתוס' הי"ל גי' אחרת בדברי רש"י:

בא"ד ואין זה דיוק דאפי' יהיו הדמים מותרין וכו' עכ"ל וק' דאיך אפשר לו' דהדמים מותרין הא קתני מכרן וקדש בדמיהן דיעבד ומכח זה נראה דס"ל להתוס' דמאי דקתני לשון דיעבד הוא אמכרן אבל קדש הוא לכתחילה וכ"נ דעת רש"י שהביא הרא"ש בספ"ב דקדושין ע"ש בדברי הרא"ש וע"כ הוכרח רש"י לחלק בין קדושין לשאר איסורין ע"ש וזה כוונת התוס' במ"ש ומיהו וכו' ודלא כמהרש"ל ע"ש ועיין במהרש"א ז"ל:

והנה בחליפי חליפין דעת הרא"ש ורש"י דמותרין אבל דעת התוספות בנדרים דף מ"ז דאסורין ונ"ל דזה תלוי בפלוגתא דאמוראי בע"ז שם דפליגי בחליפי חליפין בע"ז דלמ"ד אסורין מ"ה בשאר אסורין גזרו אבל למ"ד מותרין אפי' תימא דמ"מ אסורין מדרבנן מ"מ בשאר אסורין לא גזרו דהוי גזירה לגזירה ועיין להמש"ל בפ"ה מה"א שם ע"ש:

דף ה.

אי מומר לכל התורה וכו' אלא לאו וכו' מלישנא דאלא לאו משמע דמכח זה הוא דקשי' לרב ענן ובלא זה ל"ק ויש להבין למה ונ"ל דאי מנסך מילתא באפי נפשה ול"ק עלה מומר א"כ משמע דאפילו מנסך פעם א' אין מקבלין ממנו וא"כ אפי' בלא רב ענן תק"ל הא גבי שחיטה בפעם א' לא הוי מומר כמ"ש התוס' בדי"ד ע"א ע"ש וא"כ ע"כ צ"ל דקרבן שאני וא"כ גם לרב ענן ל"ק אבל השתא דקאי עלה מומר וא"כ אין לנו לחלק בין קרבן לשחי' ועיין להרשב"א ז"ל בחי' דע דמ"ש רש"י בנדר כתיב נתכוון לדברי מהרש"א במ"ב דנימא מומר לאותו דבר ע"ש והרשב"א בחי' הק' דנימא מומר דסיפא במומר לאותו דבר ע"ש והק' המש"ל בה' שגגות פ"ג דבנדר מאי מומר לאותו דבר שייך ותי' משום דאמרי' בגמ' עולה מכפרת ע"ש ונ"ל דע"כ צ"ל כן בדברי התוס' בסמוך בד"ה מעם שכ' ודוחק לו' דפריך מדרש' וכ' מהרש"א ז"ל דהיינו דכיון דר"ש מיעט מומר לאותו דבר כ"ש מומר לכל התורה דבכללו נמי אותו דבר ע"ש והשתא ק' דקרא בנדר כתיב ומאי בכללו אותו דבר שייך ולפ"ר המש"ל ניחא מיהו דברי המהרש"א בלא"ה תמוהים דנימא מומר לכל התורה דברייתא דמכם הוא חוץ מאותו דבר ולא הוי בכללו דהא לפי התירוץ הא' שכתבו התוס' דמומר לאכול חלב היינו כל התורה חוץ מדם ע"כ ברייתא דמכם בהכי איירי דאל"ה מאי פריך בגמר' מהכא נפקא אלא ע"כ דברייתא איירי נמי בחוץ מאותו דבר ומשמע מדבריהם דד"ז פשוט מדלא הוצרכו לבאר זה בתי' הא' וא"כ איך כ' דפריך מדרש' ועוד לפי דרכו מאי פריך למ"ל מעם הארץ הא אצט' למומר לאותו דבר דלא אתי מכ"ש ממומר לכל התורה ומדעביד הגמרא הצריכותא לב' הצדדים משמע דהקושיא נופלת בב' צדדים אשר ע"כ נר' דלא כמהרש"א ז"ל אלא משום דתרווייהו כי הדדי נינהו מומר לאותו דבר ומומר לכל התורה וכ"כ הריטב"א בחי' ס' זאת לתרץ קושית הרשב"א הנז' ע"ש וכן צ"ל ע"כ בתירוץ הב' התוס' דחלב ודם כי הדדי נינהו ולכ"ע מומר לאותו דבר אין מקבלין דמאי פריך בגמ' הא אצט' למומר לאותו דבר אלא ע"כ דכי הדדי נינהו ודע דמתוך דברי התוס' בתי' הא' מתבאר דס"ל דמומר דברייתא דמכם לאו לכל התורה ממש אלא לדוב התורה ונר' דס"ל כס' די"ו פסקו מרן בסי' ב' דמומר לכל התורה חוץ ממנסך ומחלל שבתות שחי' פסולה דרישא דברייתא בהכי איירי ועיין להש"ך ופר"ח ברס"י ב' וכבר כתבתי שם בזה וסעפי"ר דבריו ניחא קושי' מהרש"א במ"ב שהק' דליפרוך מסיפא גופה ע"ש ומדברי התוס' הנז' נר' דלא כהפר"ח ע"ש ובהכי ניחא ע"ש התוס' בד"ה אינו שהק' בדברי ר"ש מזבח רשעים ולא הק' בדברי ת"ק והיינו משום דת"ק איידי בשומר לחלב והביא על הדם דלדם לאו זבח רשעים ועיין לה' מש"ל שם בה"ש ומק' ע"ז

שהרי כ' בד"ה מעם דאיירי במומר לכל התורה וע"ז בכלל ובסנהדרין גבי עיר הנדחת אמרי' דבעע"ז זבח רשעים אפילו בשאר קרבנות ועפי"ה ניחא דהתוס' סו' כס' די"ו דחוץ ממנסך הוא ועפי"ה דבדברי ת"ק לא הוק"ל א"כ לת"ק אה"ן דבלא עבוד תשו' איירי ניחא קושי' הגמ' מהתם נפקא ולא משני דאצט' מעם הארץ אפי' עבוד תשו' דהגמרא פריך מת"ק ובח"ק בלא עבוד תשו' איירי ודע דנ"ל בכוונת התוס' בתי' הא' דקושי' הגמ' היא מדברי ת"ק ולא מר"ש ודו"ק:

ודע דבגמ' דהוצרך להא דרב המנונא עיין בהוריות די"א דאיכא אוקמתא אחריתי ודוק היטב:

דף ה:

גמ' למימרא בעי ק"ל לפירש"י נימא דגזרו אפי' חותך ועיין להרשב"א בהי' ועמ"ש בי"ד סי' כ' ע"ש:

תוס' בד"ה ר"ג וכו' ופ"ה אבל כותי הוי כנכרי דקס' גרי אריות הן עכ"ל אין להק' דהול"ל דהכא אסר גזירה דגזירת ר"ג היא בשחי' דאיסור תורה אבל עירוב לא אבל במ"ש דה"ט דת"ק וכו' דר"מ ס"ל גרי אמת קשה דנימא אחר גזירה דעירוב ויין כי הדדי נינהו ועיין במהרש"א ז"ל גם קשה למה הוצרכו להוכיח לר"מ דגרי אמת מהא דבכורות הול"ל מדהוצרך לג' זו גבי יין וצ"ל דאע"ג דס"ל גרי אריות יינם היה שרי קודם גזירה כיון דרבנן הוא לא החמירו מה שהק' מהר"ם לובלין במ"ש מיהו קשה וכו' דנימא לא קבלו ע"ש לק"מ דא"כ הי"ל להגמ' לומר כן גבי עירוב וזהו כח קושית מהרש"א ע"ש:

דף ו.

גמ' וגזר רובא אטו מיעוטא הא דהוצרך לגזירה משים דרובא דאיתיה קמן לא חייש כ"ע למיעוטא אלא כיון דחישינן שמא בשאר מקומות היו עובדין לא נשאר שאין עובדין אלא מיעוטא וכה"ג כ' הריטב"א בחי' בר"פ כל הצלמים ע"ש אלא דלפ"ד מ"ש הגמ' גזרי' רובא אטו מיעוטא קשה דהול"ל מיעוטא אטו רובא מיהו קשה אמאי לא אמרי' קבוע במע"מ דהא בבני אדם אמרי' קבוע וכמ"ש בגמ' נזיר דף י"ב אמרי לך אשה דקביעא ולפמ"ש רש"י שם משום דכל כבודה בא מלך פנימה ניחא אלא דקשה דהו"ל קבוע מכח המקומות ועיין לה' שע"ה בח"א בסופו עמ"ש כא"ח בה' מגילה:

עו"ש למאי אי לשחי' ויין וכו' מגומגם דהול"ל בפשי' היכי שלחו לאתויי חמרא הא כבר גזר ר"מ ונ"ל דמהא לק"ל די"ל דס"ל כרבנן דלא חיישי' למיעוטא אבל ממ"ש לא זזו משם משמע דגזירה חדשה והו"ל למעבר בר"מ ועיין מהר"ם לובלין ז"ל:

עו"ש לבטל רשות עמ"ש בי"ד סי' קנ"ט:

דף ח.

גמ' ות"ל משים שמנונית מלשון ת"ל משמע דפריך אאיסורא אמאי אסור משום מתקן אלא"ה אסור משום שמנונית ופשטא דמילתא דפריך אעיקרא מימרא דר"ן ולאו אמילתא דרבא ואם כן הפירכא היא על אסור לחתוך דקאמר ר"ן וזהו טעמו של רש"י דפי' הפירכא אלחתוך וטעמו של הגמ' דלא פריך אהיתירא דמותר לשחוט דקאמר ר"ן אמאי שרי הא איכא שמנונית נ"ל דהמק' דפריך ות"ל ס"ל בא"ד בתרא דבסמוך דר"ע ביה"ש צונן מ"ד מדיח שפיר ומאן דאמר קולא אגב דוחקא דסכינא בלע ונאמר דגם לע"ד אינו מכחיש זה דאגב דוחקא וכו' דסברא הוא אלא דס"ל דאיירי דטריד למיפלט לא בלע וא"כ דוקא בשחי' אבל בחתיכת בשר דלא טריד למיפלט אגב דוחקא דסכינא בלע ולפ"ז אין להכריח מדברי התוס' בד"ה אגב דס"ל הלכתא כמ"ד קולף דלמ"ד מוייה נמי אית ליה דוחקא דסכין ולפי זה מ"ש מהרש"א ז"ל בד"ה סכין טרפה ליתא ועיין להתוספות בד"ה הלכתא ושוב מצאתי להמע"א ח"ב סי' ת"ז שצדד כן בגמ' לדעת הרי"ף ע"ש ולכך פריך שפיר על חלוקת לחתוך דאפי' דס"ל כמ"ד מדיח קשה אבל בסחי' ניחא שפיר למ"ד מדיח ולפ"ז ס"ל לרש"י ז"ל דאמרינן אגב דוחקא דסכינא אפי' בצונן ול"ד בביה"ש דרותח קצת כמ"ש התוס' בסמוך וכן יש מן הראשונים שסוברין כן וכמ"ש במ"א ומ"ש מהרש"א ז"ל דלמ"ד מדיח לא סמכי' אהדחה דדרכם להדיח ע"ש אינו נראה דמ"מ קשיא נימא כמ"ד מדיח ואפי' דבעי הדחה היינו משום שמנונית שע"ג הסכין ולאו מה שבלוע ואם כן נימא דאיירי בנתקנח הסכין גם רש"י נקיט בלישניה בלוע וזה לא יתכן למ"ד מדיח ואין להק' לשי' רש"י ז"ל דמאי פריך ות"ל דאיסורא דלפריך נימא דמשום שמנונית קולף ומשום מתקן אסורה כולה די"ל דפריך אלישנא דלכתחי' דנקט ר"ן דאי עיקר חידושו לאסור כולה לא הו"ל למינקט לישנא דלכתחילה ומש"ש בסימן ס"ט דין ב' דיעבד מותר דאי אסור מאי פריך וכו' אלא ע"כ לכתחי' לבד וכו' ע"ש וכוונתו דאי בדיעבד אסור אם כן מאי דקאמר ר"ן אסור ר"ל אסורה הבהמה דזה חידוש יותר אבל אי לכתחי' לבד פריך שפיר ואינו קשה כ"כ אם פי' אסור הוא על הבהמה ולא לכתחי' דהרי הכ"מ כ' בדעת הרמב"ם כן בפ"ד מה' ע"א דלכתחילה אסור אפילו מקלקל ודברי ר"ן אדיעבד קאי ודברי מדן אלו נעלמו מה' פר"ח בסי' יו"ד שכ' לדעת הר"מ מאי דפריך ות"ל אדיעבד קאי ע"ש אלא דלדעת הרמב"ם המק' משמ"ל דמאי דקאמר מותר היינו לגמרי בלא שום קליפה והש"ך ב' בדעת הרא"ש דמודה דיוליך הנאה ליה"מ ע"ש וק' דאכתי קושי' הרא"ש במקו' עומדת דנימא דנקט אסור אפי' ע"י קליפה עד שיוליך ובלא"ה כבר הושג מה' אא ושאר אחרונים. ע"ש:

תוס' בד"ה מותר וכו' גבי שוחט בשבת לע"א וכו' עכ"ל יל"ד אמאי לא הק' משחטו שלא לאוכליו והנך דלעיל מינה ועוד מאי ק' הא שם בקדשים איירי ובבהמת קדשים ל"ש חרישה וגידול לרום דכ' רש"י דרובע ונרבע פסולין וא"כ השחי' היא תיקון. צלה וליכא שום קלקול ונ"ל דכאן דהוצרך רש"י להנך דברים משום דע"י השאי' מותרת באכילה וא"כ תיקון גמור הוא אבל שם בשוחט לע"א דאסורה באכילה שחי' זו היא קלקול אצלה דעומדת מחיים לשוחטה לשמה ותהא מותרת וא"כ אע"ג דקלקול גמור הוא אפ"ה כיון דאיכא תיקון קצת להוציאו מידי אמ"ה חשיב תיקון ומק' שפיר אבל מהא דשחטו שלא לאוכליו והנך דמשני הגמ' אם עלו לא ירדו הרי אינו קלקול גמור דהא חזו למצותייהו ול"ד להכא דהוי קלקול וניחא הכל שפיר ובהכי אין להוכיח מדברי התוס' דס"ו דגם בעוף איירי בשמעתין דאי ס"ל דבעוף הוי מתקן כמ"ש מקצת מהאחרונים עיין להפ"ת וכנה"ג א"כ ניחא דהתם בעוף איירי כדאוקמא בגמ' לקמן דף מ"א ע"ב ע"ש ועפי"ז שם טעמא אחרינא הוא והדברים מוכרחים בדברי התוספות כמ"ש ועיין להרב כרתי סימן יו"ד עיין מש ומ"מ ק"ל בדברי התוספות אמאי לא הקשו משוחט בשבת בעלמא אמאי חייב הא מקלקל הוא ועיין לראב"ן:

בד"ה שלבנה וכו' אור"ת וכו' עכ"ל לפי זה נאמר דחמץ איסור' מקרי דשמו עליו ועיין להרא"ש כפ' כ"ש שם ובמהרש"א שם בתוספות ועיין למהר"ם לובלין כאן:

דף ח:

גמ' מדיח כ' רש"י ז"ל במים נר' דבא לאפוקי שאר משקין דהדחה דבשר למליחה סגי בשאר משקין כמו שנראה מדברי התוס' לקמן דף ל"ג ע"א בד"ה ונאכלין וסו' רש"י דדוקא בדם מהני משקין אבל להעביר השמנונית דוקא מים ובהכי יתכן דסו' רש"י לכתחי' לא אפי' למ"ד מדיח ולא סמכי' לו' דבלאו הכי מדיחין הבשר דהדחה זו בעי דוקא מים וא"צ למ"ש מהרש"א לעיל בפירש"י בד"ה ות"ל ע"ש ולהכי רש"י בדף קי"ג גבי הדחה דמליחה לא פי' במים כמו הכא:

תוס' בד"ה השוחט וכו' וגבי עכברא בשכרא וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' בפסחים דף ל' דדוקא גבי עכברא דפוגם בעין הוא דמספק"ל ע"ש אין ראיה משם ומ"מ יש ראיה מסוגיין גופה דאי רב ס"ל נטל"פ אסור הול"ל בהא פליגי רב ורבב"ח בנטל"פ:

בא"ד ואי סתמייהו בני יומן עכ"ל מ"ל משמע דהשלילה היא דל"א סתמייהו בנ"י ונראה דדוקא בראיה זו משום דאי ס' הוא א"ש דהגמרא נקט חורפא לאסור מתורת ודאי ולא מס' ונ"מ טובא:

בא"ד וראיה משמן ש"נ עכ"ל ולפמ"ש התוס' שם דשמן אסור טפי משום חתנות אין ראיה ועיין להתוס' שם דף ל"ח ס' ע"ב:
גמ' אחד ששוחט בה כ' הר"ן דה"ט משום דם שע"ג הסכין וק' דתינח בשר אלא חלב אמאי לא יחתוך בסכין ששוחט בה וי"ל:

דף ט.

גמ' אע"ג דאתיליד ריעותא כתב רש"י דמוקמי' אחזקתיה דסתם בהמות כשרות מבואר בדבריו דחזקה זו היא מכח רובא וס"ל דחזקה דאתיא מכח רוב הוי חזקה ועיין להתוס' לקמן בסוגיא דרובא גבי אתיא מפרה אדומה ולהרא"ש ז"ל שם מ"ש הרשב"א בחי' דהוי רובא דתלוי במעשה עיין לה' קול אליהו ח"א חי"ד סי' א':

דף ט:

תוס' בד"ה התם דמסוטה וכו' ומטהר ר"ש עכ"ל ואף דרבנן מטמאין ה"ט משום דאיכא חזקת איסור ומ"ש בגמ' בנדה שם ואבע"א חזקת טהרה ל"ד והעיקר הוא מ"ש בסוף משום חזקת טומאה והתוס' בסוטה דף כ"ח ע"כ הק' אמאי אצט' הלכתא נוקמה אחזקה ותי' דהלכה באה לקיים ההלכה נר' מדבריהם דס' טו' ברה"ר דטהור דוקא היכא דאיכא חזקת טהרה ולפ"ז מ"ש בו אבע"א חזקת טהרה הוא בדוקא ורישא דוקא סיפא ל"ד וע"ש שהק' עוד מההיא דג' נסים הא הו"ל רה"ר ותי' דא' מהן טמאה ודאי וק' דא"כ מאי פריך בגמ' בההיא דב' נזירין הא ודאי א' מהן טמא ועוד דלפי' שי' שם דדוקא בחזקת טהרה הול"ל שאני נשים דליכא חזקת טהרה כיון דמגופה חזיא כמ"ש בריש נדה ועיין לה' פרי האדמה ח"א שהק' על התוס' בע"א דף ט"ל ע"ב מגמ' בסוטה דף כ"ט ע"א בצריכותא דעביד הגמ' שם ולא ראה דברי התוס' כאן ע"ש:

דף י:

ודילמא בציר ליה שיעורן מה שהק' התוספות דדילמא מכח ס' אף שכ' לקמיה בדביר שאחריו דאפי' לקולא וכו' מ"מ ק"ל שפיר דס' טומאה ברה"י טמא מתורת ודאי ושורפין עליו וכמ"ש בגמ' בריש נדה והביאוהו התוספות לעיל ע"ש ובקושי' נ"ל לתרץ דמבואר בנזיר דף ס"ה דמ"ל מקרא דלטהרו או לטמאו דליכא ס' בנגעים אלא או טהור ודאי או טמא ודאי ע"ש וא"כ מ"ש ס' טומאה הוא בשאר טומאות ואין לחלק בין נגעי אדם לנגעי בתים ועיין בפ' הנחנקין דף פ"ז ע"ש:

דף יא.

גמ' דמנח גומרתא ק"ל דמבואר בתוס' פסחים דף ע"ה ע"א בד"ה דלרבא אסור מן התורה משום הפסד קדשים וכ' מהרש"א ז"ל שם דה"ה לאביי וא"כ קשה סוגיין ע"כ נר' דלא כמהרש"א ז"ל:

מה שהק' מהר"א ברודא ז"ל הביאו השע"ה בה' ק"פ דנימא ועצם ל"י בו היינו א"צ לשבור ע"ש נ"ל דא"כ אפי' בשעת הקרבה הו"ל למכתביה לקרא ולאו בשעת אכילה כדכתיב בבית אחד יאכל ועצם ל"י:

תוס' בד"ה מנא עמ"ש מהרש"א ז"ל דמדרבנן הוא דאמרינן סמוך והיינו לרבנן דלר"מ מן התורה הוא כמו שמטהר בעיסה בקדושין ד"פ ע"ש וא"כ ק' לר"מ מאי א"ל מיהו לפמ"ש התוס' לקמן דפ"ו לחד תי' דאפי' במיעוטא לחוד מטהר משום דבר שאין בו דעת ניחא גם לר"מ ובמ"ש התוס' דהשתא קיימי לר"א דלא קי"ל חזקה מקרא כ' מהרש"א ז"ל אלא דנ"ל מהלכה וא"ד ממנה בק"ו ועיין לה' מכתם לדוד למהרד"פ ז"ל דמ"ז ע"ב שנר' שהבין דלר"א ל"ל חזקה כלל ע"ש ועמ"ש בי"ד סי' ט"ל דין ג' ע"ש:

הקשו התוספות אמאי לא הוכיח דהולכין אחר רובא מק"צ דדחו שבת ע"ש שמעתי מק' דנוקמה ק"צ בשנים שאחזו בסכין ושחטו דמהני כדאי' לקמן ד"ל ולענין שבת קי"ל כר"י בפ' המצניע דצ"ב בזה יכול וזה יכול פטור ע"ש ולק"מ דא"כ למ"ל במועדו לאשמעי' דדחי שבת כיון דליכא דחוי בשתי' ואי להקטרה. הא הקטרה גופה לא דחיא אלא משום דכבר דחתה שחי' כדאי' בס"פ ר"י ע"ש אלא ע"כ דגלי לן קרא דשבת הותרה אצל ק"צ אע"ג דאפשר בלא דחיה וכדאי' בפ' טרף בקלפי דמ"ב ועיין לה' שמחת יו"ט סי' נ"ט איברא דק"ל בשבת דקי"ו דדחיק הגמ' אליבא דרבנן דמפשיטין כולו לאוקמה בברזי ואמאי לא אוקמה בשנים שהפשיטו וניחא השתא טעמא דרי"ש די"ל דס"ל כר"מ בפ' המצניע וצ"ל דהגמ' ניחא ליה בברזי כדי לאוקמה ככ"ע אפילו לר"מ וניחא בזה מה שהק' התוס' שם ממתני' דפסחים ע"ש בד"ה דשקיל דההיא אתיא כר"י ובשנים שהפשיטו ואכתי ק"ל במנחות בס"פ די"ש דאמרי' דהקטרה דחי שבת משום כב דחתה שחי' ובצירוף טעמא דחביבה מצוה בשעתה והשתא מאי דחיא שבת הא אפשר בשנים שהקטירו בלא דחייה שבת ונעשית ממיל' המצוה בשעת':

גמ' רובא דאיתיה קמן לא קמ"ל ק"ל בנדה די"ח ע"א דאמדינן בג' מקומות הלכו חכמים אחר הרוב מקיר שליא חתיכה ופריך ותו ליכא והאיכא ט' חנויות וכו' והאיכא ט' צפרדעים וכו' ע"ש ומאי קושיא נימא דלא חשיב אלא רובא דליתיה קמן דרובא דאיתיה קמן קרא כתיב ולית ביה חידוש דכולהו הנך רובא דליתיה קמן דגם מקור הוא רובא

וליתיה קמן כמו שהוכיחו התוס' בבתרא דכ"ד ע"א בד"ה ש"מ מסוגיא שם ע"ש וצ"ע ועיין להתוס' שם בנדה בד"ה למעוטי והנה התוס' שם בנדה בד"ה אחר כ' דבט' חנויות איכא חזקת איסור דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת דאי לא הוי חזקת איסור נגד הרוב מאי פריך נימא דלא חשיב ר"י אלא הנך דאיכא חזקה נגד הרוב דכולהו הנך איכא חזקה נגד הרוב ע"ש וק"ל דא"כ אמאי בט' חנויות לא אמרי' סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא או דהוי פלגא ופלגא עיין בפ' י' יוחסין ד"פ ובפ"ק דכתובות די"ג ע"ב בתוס' שם ע"ש והו"ל ס' דאורייתא ואמאי קתני הלך אחר הרוב וצ"ל דברובא דאיתיה קמן אין אומרים סמוך מיעוטא דרוב גמור ועדיף משאר רובי דליתיה קמן ובהנך ג' דמני ר"י אפי' דרובא דליתיה קמן הוא מ"מ י"ל דהמיעוט לא שכיח והו"ל כמו מיעוטא דמיעוטא וכמ"ש מהרש"א ז"ל בסוגיין אבל בט' חנויות ל"ל הכי דמיעוטא איתיה קמן ולא שייך למי' לא שכיח וע"כ בהכרח הוא דרובא דאיתיה קמן שאני דל"א סמוך ועפי"ז ניחא מאי דאיכא למידק בסוגיין דכיון דנ"ל דאזלי' בתר רובא אפילו רובא דליתיה קמן מכל הנהו קראי דסוגיין אמאי אצט' אחרי רבים להטות לרובא דאיתיה קמן דכל דכן הוא ועפי"ה ניחא דסנהדרין נמי איכא חזקת כנגד הרוב בי"ג מחייבין וי"א מזכין דאיכא חזקת ממון נגדו וא"כ קמ"ל דלא אמרי' סמוך ברובא דאיתיה קמן דמכל הנך קראי דמייתו בסוגיין לא שמעי' דכל הנך דס' טרפות הוו מיעוטא דלא שכיח כמ"ש מהרש"א ז"ל בתוס' ע"ש אבל בסנהדרין וט' חנויות דמיעוטא קמן הוא הו"א סמוך המ"ל קרא דברובא דאיתיה קמן לא סמוך ולפ"ז מקרא דאחרי רבים שמעי' דרובא וחזקה רובא עדיף ברובא דאיתיה קמן ולא כ' התוס' דלא שמעי' ליה אלא מפרה אלא דוקא ברובא דליתיה קמן אבל רובא דאיתיה קמן שמעי' שפיר מקרא אך ראיתי להתוס' בקמא דכ"ז ע"ב שכ' דגבי סנהדרין ל"ש חזקת ממון דב"ד מפקי ממונא ע"ש ומ"מ י"ל דהיא גופא קמ"ל קרא ועפי"ה דברובא דאיתיה קמן לא אמרי' סמוך מיעוטא י"ל מה שהק' התוס' בכתובות די"ג ע"ב בהא דאמרי' מסייע ליה לריב"ל ע"ש דהתם רובא דעיר פסולין והו"ל רובא דאיתיה קמן:

חוזרנו על הראשונות מה שהקשיתי בגמ' דנדה מאי פריך והאיכא ט' חנויות דהתם רובא דאיתיה קמן י"ל לפמ"ש רש"י בסוף סוגיין דלמסקנא מקרא דאחרי רבים נ"ל גם רובא דליתיה קמן דאין לחלק ביניהם ולאידך פי' דכ' רש"י דנ" מהלכה י"ל דס"ל דעקור רובא דאיתיה קמן דלא כהתוס' בבתרא ולפ"ז יש לדחות ראית ה' שב שמעתא ש"א פי"ח מגמ' דנדה ר"פ האשה למ"ש התוס' בכתובות ד"ט ע"א דרובא לא מצט' לס"ס מש"ב די"ל דהתם בנדה רובא דאיתיה קמן ובלא"ה י"ל לפמ"ש לעיל דמיעוטא דמקור מיעוטא

ואם כן י"ל דבמיעוט חשוב אח"ן דמצנו' לס"ס אלא דזה אינו דכיון דאיכא חזקה דחזקת טהרה אפילו דמיעוט אינו חשוב הוי כמיעוט חשוב אשר עפ"ז ניחה לי מאי דמק' למ"ש מהרש"א ז"ל דמיעוט דטריפות אינו חשוב דא"כ מאי מייתי בגמ' מנייהו דאזלי' בתר רובא די"ל דכיון דאיכא חזקה בהדיה הוי מיעוט חשוב ומייתי הגמרא שפיר ובענין מיעוט אי מצטרף לס"ס עמ"ש ץ במ"א באורך:

שו"ר דמ"ש דכי איכא חזקה בהדי מיעוטא אפילו דמיעוטא דלא שכיח הוא כמיעוטא דשכיח שויינן ליה ליתא דבר"פ בנות כותים דל"ב פריך בגמרא אימר דשמעי' ליה לר"מ במיעוטא דשכיח במיעוטא דלא שכיח מי שמעת אפי' דהתם איכא חזקה דנעמדה על חזקה דלא ראתה ע"ש:

ודע דע"פ מ"ש לתרץ קושי' התוס' דכתובות דרוב העיר חשוב רובא דאיתיה קמן ניחא דברי התוס' ביומא דפ"ה בד"ה ל"צ שהק' נימא רוב ישראל ורוב נכרים כולהו לנגיחה ע"ש ולכאורה מאי קושיא הא אין הולכין בממון אחר הרוב וכמדומה שכן ראיתי מק' ועפי"ה ניחא דרוב העיר הוי איתיה קמן ול"ק שמואל דאין הולכין בממון אחר הרוב אלא ברובא דליתיה קמן וכ"נ קצת מדברי התוס' דפ"ק דסנהדרין ד"ג ע"ב בד"ה ד"מ לכ"ש ע"ש אבל מדברי רשב"ם בבתרא דצ"ב ע"ב אין נראה כן דאהא דאמר שמואל כי אזלי' בתר רובא באיסורא כ' כגון ט' חנויות ע"ש משמע דכוותה בממונא אפי' רובא דאיתיה קמן לא אזלי' וראיתי מי שתי' קושי' התוס' דסנהדרין הנז' ע"פ דברי רש"י בסוף סוגיין שכ' דרובא דליתיה קמן ילפי' מהלכה וא"כ אין ללמוד ק"ו ד"מ מד"נ דאין דנין ק"ו מהלכה ע"כ וליתא דלא כ"כ רש"י ז"ל אלא ברובא דליתיה קמן ואפשר כמו טרפיות דאפשר לבדוק אבל בלא אפשר אפי' רובא דליתיה קמן ילפי' שפיר מהנהו קראי דמניתו בסוגיין וכדמוכח בהדיא בסוף סוגיין ובמוכר שור ונמצא נגחן דס' שמואל דאין הולכין בממון אחר הרוב הוא לא אפשר וא"כ מק' התוס' שפיר במה שכתבתי דיש מי שתי' קושי' התוס' דפ"ק דסנהדרין ד"ג ע"ב עפ"ד רש"י בסוגיא דרובא ודחיתיו דהיכא דלא אפשר נ"ל מקראי שפיר ובמוכר שור ונמצא נגחן לא אפשר הוא ע"ש וכעת ראיתי להתוס' בספ"ק דמכות שכ' דאין לו' דע"ק לטעמיה דחייש למיעוטא דהא אפשר הוא דאפשר דמצא קרום של מוח מגולה שלם ונקבו ע"ש נר' מדבריהם דהיכא דיש לקיים קרא במילתא דאפשר מקרי אפשר והיכא אף דבגוונא דאיירי בה לא אפשר ולא מקרי לא אפשר אלא היכא דלא שייך לאוקומי קרא אלא בהך גוונא דלא אפשר וא"כ במוכר שור ונמצא נגחן הוי אפשר אמנם הא ליתא דהא הגמ' בחולין שם יליף מרוצח ועלה פריך דילמא היכא דלא אפשר שאני אף דאיכא לקיומי קרא במצא קרום מגולה ונקבו כמ"ש

התוס' ועוד דעיקר פלוגתא דר"מ ורבנן אי חיישינן למיעוטא בקטן וקטנה אי מיבמין דרבנן ס"ל אזלי' בתר רובא אף דיש לקיומי קרא בגדול והמרדכי בפ"ק דחולין כ' בשם רבי' יואל דלמסקנא היכא דאפשר לא אזלי' בתר רובא דלא כרש"י והשתא תק"ל מהא דקטן וקטנה וע"כ דבכה"ג מקרי לא אפשר ולא כ' התוס' בספ"ק דמכות דבכה"ג מקרי אפשר אלא למאן דחייש למיעוטא דבהא פליגי דלרבנן דאולי בתר רובא בכל גוונא דלא אפשר אזלי' כדנ"ל מרוצח ור"מ דחייש למיעוטא מסברא מבחוץ לדידיה דוקא פסח וקדשי' הוא דלא חייש למיעוטא דליכא לקיומי קרא בגוונא אחריתי ובהכי ניחא מאי דק' לס' רבי' יואל מאי בינייהו דר"מ ורבנן כיון דרבנן היכא דאפשר לא אזלי' בתר רובא ור"מ מודה היכא דלא אפשר דאזלי' בתר רובא כדאי' בגמ' שם ועפי"ה ניחא וראיתי למהר"י ז"ל בספר בני אהובה ח"ג די"ז ע"ב שהק' בגמ' בסנהדרין דס"ט דהוכיחו דאזלי' בתר רובא דד"נ מאחר אומר בשנים בחדש אמאי לא הוכיחו מרוצח וממקלל אביו ואמו כדהוכיחו בגמ' דחולין ותי' דש"ה דלא אפשר ובעי הגמ' להוכיח אף היכא דאפשר כגון בן סורר דיש לקיומי קרא בגוונא אחריתי ונסתייע מדברי התוספות דמכות דבכה"ג הוי אפשר ומכח זה תמה על ס' רבינו יואל ע"ש ועפי"ה לק"מ לס' רבי' יואל כמבואר ומ"ש שם עוד בס' בני אהובה לתרץ דהתם בסנהדרין איכא תרי מיעוטי ע"ש עיין להתוס' בבתרא דצ"ג ע"א שכ' דהיכא דאיכא תרי מיעוטי קושטא הוא דלא אזלי' בתר רובא ע"ש: **ודרך** אגב ראיתי שם בס' בני אהובה שעמד בחקירה אי אדם עומד וצווח דברי לו דהוא מן המיעוט אי בכה"ג אזלי' בתר רובא והוכיח מגמ' ספ"ק דמכות דקאמר ורבנן משיראו כמנאפים דלפמ"ש התוס' שם דרע"ק אזיל לטעמיה דחייש למיעוטא הול"ל דרובא אין משמש דרך איברים וה"ט דרבנן דאזלי בתר רובא ושוב הוכיח מקושי' התוס' דסנהדרין ד"ג להפך דהא כנמצא נגחן הוא עומד וצווח לשחי' זבנתי ע"ש ונ"ל דאין להוכיח משם דבההיא דמכות י"ל דהיינו מאי דקאמר גמ' גופא ורבנן משיראו כמנאפים וה"ט דאזלי בתר רובא ומההיא קושי' התוס' דסנהדרין אין להוכיח כלום דש"ה דשכנגדו טוען נמי בריא דלרדיא הוא דזבני ומסייע ליה רובא ועיין מה שכתבתי בח"מ סי' רכ"ז דין ג' ע"ש: **ובמה** שכתבתי לתרץ קושי' התוס' ביומא בר"ה ל"צ וכו' שבתי וראיתי דליתא דמדברי התוס' שם בד"ה להחזיר מוכח דס"ל דאפי' ברובא דאיתיה קמן אין הולכין ובעיקר הקושי' שהקשיתי עיין להרב בש"מ בספ"ק דכתובות ועתה ראיתי להתה"ד סי' שי"ד שכ' בפשי' דרוב העיר הוי רובא דאיתיה קמן כאשר כתבתי והוכיח מפירשב"ם דהולכין אחר הרוב ועמ"ש על דבריו בחי' בקמא דף כ"ז ע"ב בד"ה קמ"ל ע"ש:

עו"ש משעיר המשתלח וכו' וכ"ת מאי נ"מ הא אין הגורל וכו' הר"מ בפ"ה מה' עבודת יוה"כ כ' שעיר המשתלח טרפה פסול שנא' יעמד חי ועיין לה' פר"ח שם ונ"ל דהנה פליגי ר"י ור"ש ביומא ד"מ בקרא דיעמד חי לכפר עליו דמ"ס כפרת דברים ומ"ס כפרת דמים ותרווייהו ס"ל דיעמד חי עד שעת כפרה אבל בזבחים דף ל"ד אמרי' דחנן המצרי ס"ל אפי' דם בכוס מביא חבירו ומזוייג לו ע"ש מוכח דלא דריש יעמד חי דבעי' שיהא חי עד שעת כפרה וא"כ קרא דיעמד חי למ"ל וצ"ל לטרפה אבל לר"י ור"ש דדרשי יעמד חי עד שעת כפרה וא"כ אצט' לחי ממש וטרפה מנ"ל וצ"ל דאין הגורלל קובע ולפ"ז הר"מ דדריש טרפה מיעמד חי סי"ל הלכה כחנן המצרי דלא כה' מקראי קדש דף ע"ט דכ' דהר"מ פ' כר"י ע"ש וראיתי לה' קול אליהו ח"א חא"ח סי' מ"ו שהביא ראיה דהר"מ פ' דמת המשתלח ישפך הדם מדאמרי' ביומא דף ל"ו דיליף כפרה דפר דחיא דברים מכפרה דשעיר המשתלח והר"מ בפ"ב כ' מפי השמועה דכפרה האמורה בפר היא דברים א"כ ממילא שמענו דשעיר המשתלח היא דברים א"כ בעי' דיעמד חי עד שעת וידוי ע"ש וראיה זו איני מכיר דמ"ש הר"מ מפי השמועה היינו מדכתיב וכפר ועדיין לא נשחט הפר כדקתני סיפא דברייתא ועוד אפ"ת דדריש לכפר הוא דברים מאן לימא לן דמפרש יעמד חי עד שעת כפרה דילמא כחנן המצרי דמפרש כפרה כפשוטה ולא דריש יעמד חי עד שעת כפרה:

תוס' בד"ה חטאת וכו' ועי"ל וכו' עכ"ל עמ"ש כנימוקי בספרי ר"פ חזקת ע"ש עיין בקונט' דטרפיות ריאה:

דף יא:

גמ' אתיא ממכה אביו וכו' אלא לאו משום דאזלינן בתר רובא קשיא כיון דרוב בעילות הם מהבעל ובעל איתיה קמן מאי ראיה מייתי הא רובא דאיתיה קמן כבר נ"ל מקרא דאחרי רבים וכדאי' בריש הסוגיא ואפי' דהבעילות גופייהו ליתנהו קמן הוי רובא דאיתיה קמן כמו סנהדרין דהדיבור דהוא פריש ליתיה קמן דאי אינהו גופייהו הו"ל קבוע כדכ' המרדכי בסוגיין ע"ש ומכח קושיא זו היה נ"ל לפרש הסוגיא באופן אחר דה"ק אתיא ממכה אביו וניחוש דילמא טריפה אביו וטריפה אינו מוליד אלא ע"כ דאזלי' בתר רובא וכ"ת דמ"מ אפילו דאזלי' בתר רובא דלאו טריפה ניחוש דילמא זנתה לזה קאמר רוב בעילות וכו' באופן דמצד זה לא מייתו ראיה דהו"ל רובא דאיתיה קמן ולא מייתי אלא מחששא דטריפות וממילא שמעי' מסוגיין דטריפה זכר אינו מוליד ונפשט ספיקו דהפר"ח בתשו' סי' ב' ומה שהוכיח שם דמוליד מגמ' דרפא"ט גבי מכה אין משם הוכחה די"ל דס"ל לרבנן וריב"י דהתם דבנקבה גופה טריפה יולדת ואינה חיה דאפילו

למ"ד יולדת אינה חיה כמ"ש התוס' לקמן דף ק"מ ובע"א דף ה' ע"ש ומצאתי און לי בפי' הסוגיא מדברי המרדכי בפ' א"ט גבי פסקא דגבינות שכ' דחזקה שלא נתבררה לא הוי חזקה והביא ראיה מסוגיין דמייתי דאזלי' בתר רובא ממכה אביו מדלא חיישי' דילמא טריפה והכא איכא חזקה דאינו טריפה דהא האב בן שנה מדהוליד כן ע"ש הרי דהבין בשמעתין כמ"ש דמכח טריפות כמ"ש איברא דאיכא למידק בדברי המרדכי אמאי הוצרך לומר דאינו טריפה משים דהוי בן שנה ת"ל מדהוליד וטריפה אינו מוליד ומכח זה היה נר' להוכיח מדבריו דס"ל טריפה זכר מוליד ומ"ש דילמא טריפה לאו משום דלאו אביו אלא משום דטריפה אינה חיה והו"ל כמכה אביו לאחר מיתה דאינו חייב אלא דהא ליתא הדא דמכה אביו לאחר מיתה דפטור משום דבעי' מכה שיש בה חבורה וכדאי' בפ' הנחנקין וטריפה בר חבורה ועוד מאי קאמר בגמ' דילמא שהיו חבושים דמה יתן ומה הוסיף שהיו חבושים הא אנן לאו מטעם דילמא לאו אביו אתינן עלה אשר ע"כ מוכרחים אנו לו' בכוונת המרדכי דחיישי' דטדיפה הוא וטריפה אינו מוליד ומאי דלא הוכיח מדהוליד חדא מנייהו נקט באופן דהדבר ברור דהמרכי הבין בכוונת השמועה דדילמא טריפה אביו וטריפה אינו מוליד ומ"ש בגמ' רוב בעילות וכו' מילתא אחריתי קאמר וכמו שכתבתי ומה שלא הוכיח הגמרא מזה משום דהוי דובא דאיתיה קמן וממילא נפשט ספיקיה דה' פר"ח ז"ל:

גמ' אתיא ממכה אביו וכו' קשה בתו מאנוסתו דבשריפה אמאי ליחוש דילמא לאו אבוה הוא ובכה"ג ס' שקול הוא דלאו בעלה הוא דלימא רוב בעילו' אחר הבעל:

דף יב.

גמ' לימא רוב מצויין א"ש מ"ה מי לא תניא וכו' עמ"ש בסוגיא זו באורך בי"ד סימן א' דין ד' עש"ב:

עו"ש גמ' באשפה שבשוק כ"ע ל"פ וכו' משום דבס"ד דפליגי בכל גוונא הא דלא חיישי' באשפה שבשוק לשמא נתנבל משום דאזלי' בתר רובא דאינן נבילות אבל השתא דפליגי באשפה לבד במאי פליגי וע"כ דפליגי אי עשוי להטיל נבילה באשפה וא"כ באשפה שבשוק כ"ע ל"פ דהא ודאי עשוי להטיל נבילתו באשפה שבשוק ולכך הוצרך לו' באשפה שבשוק כ"ע ל"פ:

תוס' בד"ה כ"ע וכו' ה"ה דפליגי בשוק בלא אשפה נר' דבאו לאפוקי ס' ריא"ז דבשוק דמי לבית ממש וכ"ע מודו דשרי דאי באו לאפוקי דלא נימא בשוק כ"ע אסרי היה להם להכריח מברייתא דלעיל דקתני מצא תרנגולת שחוטה בשוק דא"כ אתיא דלא כמאן ומעתה קשה עמ"ש הכ"מ בפ"ד מה"ש דק ח' לדעת הרמב"ם דלפום מסקנא דשמעתין

שוק לכ"ע אסור ע"ש א"כ ברייתא דלעיל דלא כמאן ובישוב דברי ריא"ז עם סוגיא דמציעא כתבתי בי"ד סי' א' דין ד' ע"ש:

דף יב:

גמ' נראין דברי ר"י לר"ח וכו' פירש"י דהא דקתני ודברי ר"ח היינו ר"ל שרברי ר"ח אינם אלא באשפה שבבית וכ"נ דמפ' התוס' לקמן דף ק"ט ע"א ע"ש ולפ"ז ל"ג ונראין בסיום דברי הגמרא דמהרש"ל הגיה ונראין בדברי הגמ' נראה שמפ' מ"ש בברייתא ודברי ר"ח היינו ד"ל ונראין דברי ר"ח לר"י בבית ממש דלא כרש"י והתוס':

גמ' מ"ש מעשה זכו' ק' לפמ"ש התוס' לקמן דף ק"י ע"ב דבמשניות דס' זרעים וטהרות היו בקיאין הוצרכו ליישב סוגיא דהתם ע"ש מה יענו לסוגיין:

תוס' בד"ה מאן עמ"ש כי"ד סי' א' דין ה' עיין שם:

בד"ה זרק וכו' ונקט לרבותא דרבנן עכ"ל לפי זה הול"ל רבותא טפי אפילו מתכוין לחתיכת בשר דהא בזרק סכין לא הוי אלא מתכוין לשום חתיכה ולרבנן פסלי לחתיכה בשר כמ"ש התוס' לקמן דף ל"א ע"א ע"ש כנר' דהתוס' הכא ס"ל דלמסקנא דאשמועי' רבא מתני' ר"ן היא אין חילוק בין חתיכה לחתיכת השר ועיין בפ"ב מה שהקשה על הר"מ דתלי דין חש"ו בדין זרק סכין והגמ' מצריך להו ע"ש והוא תימא דהגמ' לא עביד צריכותא אלא חש"ו עם ההיא דהפילה רלא מכוין לשום חתיכה אבל זרק דמכוין לחחיכה אח"ן דדמי לחש"ו ואפי' דהתוס' שם כ' לחלק בכה"ג מ"מ מהגמ' גופה אין הכרח וי"ל דלמסקנא דרבא אין חילוק וכמ"ש לדברי התוס' הכא וצ"ע:

תוס' בד"ה ותבעי וכו' הומ"ל יש להם מחשבה וכו' עכ"ל ודאי ג"ז למסקנא ניחא דיש להם מעשה דקתני נוכל לומר היינו מעשה גרידא ומדרבנן אלא דלס"ד אדפריך מר"י ליפרוך ממתני' גופה ולכך לא כ' לפי המסקנא ניחא אלא בקושי' ב' ולפמ"ש מהרש"א במ"ב דלפירש"י הא דקתני למוד היינו ר"ל אמירה ניחא שפיר:

בא"ד ועוד אפי' העלום סתם עכ"ל עיין מהרש"א. ז"ל ולפי' רש"י דהעלום מפני הכנימה ל"ק קושיית התוס' וכ"מ כתוס' הביאה הר"ש במכשירין פ"ו מבואר בפי' רש"י ומהתוס' ההיא ק' על פי' התוספיות:

דף יג.

גמ' ל"ש אלא שלא הפך בהך הומ"ל בהעלום סתם ולא מפני הכנימה דהשתא הוי מחשבתו ניכרת מתוך מעשה אלא דנקט חידוש אפי' מתחילה העלום מפני הכנימה

די הפך בהן אחר ירידת הטל לא אמרי' מפני הכנימה הפך ועיין להמש"ל בה' ט"א ועיין בתוס':

עו"ש מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו מדרבנן וכו' הר"מ בפ"א מהלכות פסה"מ כ' דאין מועיל מחשבתו ניכרת אלא להחמיר וכ' מרן בכ"מ שאם פיגל הקטן הוי פיגול ע"ש והר"ב מ"ל בפ' י"ד שם תמה עליו דמאי נ"מ כיון דלא הוי אלא מדרבנן הא בלא"ה פסול דשחי' קטן פסולה ע"ש ונ"ל דנ"מ לענין אי ישרף מיד או תעובר צורתו דהר"מ בפי"ט שם פ' דפיגול ישרף מיד ואלו בשחי' הפסולים צריך עיבור צורה כמו שכן נראה מדברי רש"י ז"ל בפ' כ"צ דף פ"כ ע"ב בד"ה ה"א והא אנינות שהוק"ל לרש"י ז"ל דילמא אקריבוה באנינות דהוי קודם זריקה ולכך ישרף מיד ע"ש נראה דאי אקריבוה באנינות לא מצי הגמ' להוכיח מירי והא אכתי קשה איך אמרי' ריב"ן ור"נ אמרו דבר א' והא כיון דאקריבוה באנינות הו"ל פיסולו בגופו ואפי' לרבנן ישרף מיד ואי איתא דס"ל לרש"י דאנינות פיסול הגוף הו"ל להקשות ולתרץ כן בעיקר דברי ר"י דאמר אמרו ד"א אלא ע"כ דבעבודת פסולין לא הוי פיסולו בגופו ולפ"ז מאי דיליף בדפ"כ דזבחים דאונן עבודתו פסולה מדאמ"ל שמא באנינות אקריבוה היינו לר' נחמיה ועיין בתוס' שם וא"כ נ"מ טובא דאי הוי פיגול אפי' דאינו אלא מדרבנן כיון דפיסולו בגופו ישרף מיד דגם פיסולי דרבנן בשריפ' אבל אי מכח שחי' קטן פסולה לא הוי פיסולו בגופו ולפ"ד בחוץ למקומו תעובר צורתו אי איתא למ"ש המש"ל שם דבדקדוק כ' מרן שם פיגול לאפוקי חוץ למקומו ע"ש ומ"מ עדיין לבי מגמג' בכ"ז וצריך אני להתלמד ממ"א:

תוס' בד"ה מנין וכו' ונר' דהאי מתעסק היינו מתכוין לחתיכת סימנים עכ"ל נר' דהאי מתעסק דהוא חתיכת סימנים אפי' לר"ן ולא אמרי' הוה דרגא דלר"ן דמתכוין לחתיכה כשר בחולין לא ממעטי' בקדשים אלא זה וכ"מ בסוגיא דלקמן דף ל"א ע"ב וכ"כ הלח"מ בריש ה' פיסולי המוקדשין ומ"מ אין להכריח שכן הוא דאי לר"ן לא ממעטי' אלא זרק מאי מק' התוספות על רש"י נימא דנקט רש"י כן אליבא דר"ן דהלכתא כוותיה זה אינו דכיון דלר"ן אפי' אינו מתכוין לחתיכה כלל כגון בשילה כשר ולא נקט פלוגתייהו בזרק אלא לרבותא דרבנן כמ"ש התוס' לעיל א"כ כי ממעטי' בקדשים היינו הפילה אבל זרק כשר וא"כ ע"כ דנקט רש"י זרק הוא לרבנן ומק' התוס' שפיר:

דף יג:

גמ' לקבל מהן דתניא. וכו' ק' מנ"ל מהאי ברייתא דמקבלין ממין גוי דילמא דוקא מומר הוא דקתני מקבלין אבל מין אין מקבלין כמו גבי שחי' דשחי הוי עע"ז לאו לע"ז ושחי' מין לע"ז ולפמ"ש רש"י לעיל דף ה' ע"א דהמיעוט אינו עובדם אלא מדלא כ' רחמנא

המיעוט צבי גוים משמע דהכל כשרים ע"ש ניחא שפיר דמדלא כ' מיעוט גבי גוי מוכח דאפילו מין בשר ועי"ל דאי דוקא מומר אמאי מקבלין ממומר ניחוש שמא מין הוא כמו שהק' הגמ' בסמוך ושינוייא דמשני בגמ' דגוים דח"ל מעשה אבותיהן בידיהן לא יתכן כאן דהבריית' אקרא קאי דמשתעי בזמן אבותיהם עצמן אלא ע"כ דאפי' מין כשר מיהו זה לא יתכן אלא להס דס' דאורייתא לחומרא מן התורה דברייתא קרא דריש:

גמ' דיעבד אין עמ"ש בדברי רש"י ז"ל בי" דס' י"א ע"ש:

עו"ש בשאבוקה כנגדו דקדק הבית יעקב בתשו' סי' כ"ו אמאי לא תני במתני' דין דאבוקה ע"ש וה' ת"ש סי' י"א סק"י כ' שנעלם ממנו גמ' לקמן די"ז ע"א דאוקמה למתני' דלעולם שוחטין ביום ובלילה ע"ש וליתא דלקמן אוקמוה בין ביום בין בלילה בין בראש הגג בין בראש הספינה ע"ש וא"כ הו"ל לאשמועי' ד"ז בהדיא דמתני' דלעולם שוחטין א"ל דקאי אגג וספינה:

תוס' בד"ה שחי' וכו' הוי מין לכ"ע וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דמ"ש התוס' לעיל דההיא דהוריות לאו לענין שחי' היינו לרב ענן ע"ש והא דלא מק' התוס' בפשי' מדאיתותב רב ענן ואסיקנא דמומר לע"ז שחי' אסורה ובגוי לאו לע"ז בלא ההיא דהוריות משום דאי' למי' דמאי דאסיק דשחי' אסורה היינו משום דלאו בר זביחה הוא ונ"ל מוזבחת וכמ"ש התוס' לעיל בטעמא דמומר להכעיס וא"כ לאו לע"ז ונבילה הוא דהוי וכמו נכרי ממש ולהכי מק' מהוריות דאמרי' מין הוא כ"ז לשי' מהרש"א ז"ל אבל נ"ל עיקר דמאי דתירצו התוס' לעיל דההיא דלקמן בעע"ז תמיד כוונתם דגם ההיא דהוריות בתדיר איירי ולענין שחי' איירי וראיה לזה מדפרכי' לעיל ארב ענן מברייתא דקרבן ומאי קושי' נימא דמאי דקתני מומר לנסך היינו תדיר ורב ענן מודה בתדיר כמ"ש התוס' וע"כ דאפי' לא הוה קרי ליה מומר אלא מין ואי איתא דבאינו תדיר מין מקרי דהבנת מהרש"א ז"ל א"כ ברייתא קרי ליה מומר אע"ג דמין הוא וא"כ נוקמה בתדיר ועוד ראיה דבע"ז דכ"ו פרכי' אמ"ד להכעיס מין מברייתא דקרי ליה מומר והשתא תק"ל לכ"ע דעע"ז מין הוא מברייתא דקרבן דפרכי' מינה לרב ענן דקרי ליה מומר אלא ע"כ דמוקמי' לה באינו תדיר ומאי דאמרי' לע"ז מין הוא היינו בתדיר אלא דק' לפ"ז מדפרכי' שם בע"ז אההיא דהמינין והמומרין מורידין מדתניא לכל אבידת אחיך וכו' ומאי קושי' נוקמה דמומר בע"ז דאינו תדיר דמומר הוא אלא ע"כ אפי' אינו תדיר מין הוא וי"ל והנה התוס' שם בע"ז בד"ה איזהו הק' קושייתם דהכא ועוד הק' ממורידין ותי' דההיא דשחי' מין בכומר ואי איתא לדברי מהרש"א ז"ל דדוקא ההיא דשחי' מין בכומר א"כ מאי משנו בקושי' דמורידין אלא ע"כ דגם ההיא סוגיא איירי בכומר מיהו לזה י"ל דס"ל כתי' התוס' הכא דדוקא במין הוא

דקאמר השתא וכו' אלא משום דאכתי קשה מחי פריך בסוגיין השתא וכו' נוקמה מאי דקאמר אין מינין באומות היינו בעע"ז דעלמא ולאו באדוק וע"כ הוכרחו לו' דבישראל גופיה בכומר איירי ומ"מ אין זה הכרח דא"י למי' דלא מצי לאוקמא באינו אדוק דבנכרי אינו אדוק מומר מקרי ולא מין משום דהכל עע"ז אבל בישראל מומר לע"ז דעלמא מין מקרי וכן צ"ל לתי' התוס' הכא דלא כ' כמ"ש בע"ז ועיין במהרש"א ובמהר"ם לובלין שם בע"ז ועמ"ש בי"ד סי' ב' דין ה' ע"ש והנה התוס'. שם הביאו ראיה לתי' מההיא דשחטה מ"מ שיזרוק וכו' לרשב"ל מותרת ופירש"י מותרת באכילה אלמא אפילו בעע"ז אין שחי' נאסרת בסתם ע"ש וק"ל דהא אסיקנא בפרקין לעיל. דלא כרב ענן אלא דמומר לע"ז שחי' אסורה וא"כ איך מותרת באכילה אלא ע"פ דשאני התם דבפעם אחת הוא ובפעם אחת לא הוי מומר וכמ"ש התוס' לקמן די"ד ע"א בד"ה השוחט אבל במומר דפעמי' שלש אה"ן דשחי' לע"ז אפי' אינו כומר וצ"ע ועיין להב"ח בסס"י ב' שנראה מדבריו דהתוס' בע"א קיימי קודם דאיתותב רב ענן אבל למאי דאיתותב צ"ל כמ"ש התוס' בסוגיין ע"ש וצ"ע ועיין בחי' במס' ע"א דכ"ו ע"ב:

בד"ה אבל וכו' וא"ת לישתוק קרא וכו' עכ"ל נר' דס"ד דהס' מבחוץ בגוים אי מקבלין מקבלין אפי' מרשיעי ואי אין מקבלין אפי' מצדיקי וא"כ בע"כ דהס' היא דאין מקבלין מכולן מדאצט' איש אישו ר"ל דלא לכתוב לא איש ולא מכם אלא ע"כ דהס' אין מקבלין מכולן וא"כ לישתוק קרא מניה ותירצו דהסברא מבחוץ היא מצדיקי נקבל ולא מרשיעי וא"כ אין כאן לא הקושי' שהק' ולא הראיה ועיין מה שהק' מהרש"א ז"ל ולפמ"ש אין מקו' לקושי' דזאת הסברא לא חידשוה התוס' אלא בתירוצם:

בא"ד דס"ד דמצדיקי נקבל עכ"ל הק' מהר"ם לובלין ז"ל א"כ לא ליכתוב אלא קרא דאיש ולא אצט' מכם ואנא ידענא דקרא דאיש לרשיעי אתא דאי לצדיקי מסברא ידעי' ע"ש וי"ל דהנה התוספות בשבועות דכ"ב ע"ב כ' דהיכא דהס' פשוטה פרכי' קרא למ"ל ת"ל מס' אבל היכא דאין הס' פשוטה כ"כ אע"ג דס' היא טרח וכ' קרא ע"ש וא"כ בסברא דאין מקבלין כלל היא פשוטה ולכן הק' למ"ל קרא אבל בס' זו דמצדיקי נקבל אינה פשוטה כ"כ ואין שייך להק' למ"ל קרא ועוד נ"ל דהנה התוס' בתמורה ד"ז ע"א הק' למ"ל איש ת"ל מקרא דמיד בן נכר ותי' דאצט' למעט נזירות או שאר קרבנות למר כדא"ל ולמר כדא"ל ע"ש וק' דתק"ל מאי פריך הכא כלל לא ת"ל מבן נכר ואין מועיל תי' ונ"ל דע"כ התוס' הכא לא הק' אלא בקושי' דמק' הכא וא"כ אין מקום לקושי' מהר"ם לובלין ז"ל דאצט' איש לדרשות דהתם ומ"ש התוס' בקושי' קמייתא מדאצטריך איש לרבינהו היינו מדאצט' התנא לרבינהו או הגמ' לאתויי הרבוי אבל קרא גופיה אצט' כדאמרן:

בד"ה תקרובת וכו' משמע הכא דרבנן לא מקשי וכו' עכ"ל נר' דאף לפום סברא דהשתא דלא מקשו אפי' לאיסור מודו דאסור מיהא מדרבנן וכמו טומאה למסקנא דהתוס' ועיין להתוס' בקמא דע"ב ע"ב ע"ש ולפ"ז מה שהוכיחו מהא דהיוצא אסור היינו כיון דמדרבנן הוא דאסור בבשר היוצא דאינו אלא חששא הוי כס' דרבנן ואע"ג דהגמ' קאמר א"א דליכא תקרובת לית לן בה דה"ן בההיא דכל הצלעים קאמר הגמ' א"א דליכא תקרובת ואפ"ה כ' התוס' בדבור זה דאינו אלא חששא ומה שהק' התוס' מהא דיין ש"ן התם כולל אפילו סתם יינם ע"ש בתוס' ומה שהק' משמעתין דקאמר מתני' דלא כר"א היינו דס"ל דאפי' סתם מחשבת נכרי לע"א אינו בתורת ודאי אלא חששא ובהכי ניחא מה שהק' מהרש"א ז"ל דמתני' קתני פסולה והול"ל אסור בהנאה מדרבנן מיהא:

והנה ה' שע"ה ה' אישות די"ד כ' דהתוס' בקמא שצדדו דתקרובת ע"א אינה אסורה בהנאה מן התורה היינו לרבנן אבל לריב"ב כיון דמקיש אפילו לטומאה כ"ש להנאה עש"ב ולכאורה קשה דמאי פריך בההיא דלשם הרים הא ע"כ ברייתא דזבחי מתים היא כריב"ב דלרבנן אינו אסור בהנאה אי איתא דרבנן לא מקשו להנאה וא"כ ע"כ מתני' כרבנן ומאי פריך הגמ' אלא ע"כ דרבנן מקשו לאיסור א"כ מאי מסתפקים התוס' ועפי"ה ניחא דמדרבנן מודו דאסור:

בא"ד והיכא דגוזלת את הרבים לא גזרו עכ"ל מכאן מוכח דס"ל ס' דאורייתא לחומרא מדרבנן ועיין לה' פר"ח ז"ל בסי' ק"י בפרט הלז מ"ש בדעת התוס':

בא"ד והא דאמר בפ' העור והרוטב וכו' עכ"ל נראה מזה וממה שהק' מההיא דפסחים דהתוס' ס"ל דאינו מוכרח דרבנן ל"ל טומאה וק' דאי אית להו טומאה מן התורה במאי פליגי אריב"ב ונראה דכל הך שקלא וטריא דהתוס' היא לענין טומאת משא דבטומאת אהל ודאי דפליגי אריב"ב אבל בטומאת משא אפשר דס"ל דהוי דאורייתא ומאי דקאמר מצינו לאוכלין שמטמאין טו' חמורה היינו טומאת משא ומאי דאמרי' כל שסופו לטמא טומאה חמורה לא בעי הכשר היינו אפי' טומאת משא קרי טומאה חמורה ועיין בפ' דם שחי' דכ"ב ע"ב ועדיין ק' כיון דרבנן ל"ל הקישא לטומאה מנ"ל טומאת משא וצ"ל כיון דשחי' זו אינה מתרת אהדריה לאיסוריה דנבילה ומכאן ראיה למ"ש הפר"ח ברסי' ב' דטעם הר"מ בשחי' נכרי דלוקה משו' נבילה משום דאהדריה לאיסוריה ע"ש ולמסקנא דהתוס' דלרבנן לא מטמאו במשא מן התורה ס"ל כיון דגלי קרא דויאכלו זבחי מתים אכילה מיעט הטו' או מכח שום דרשא ועמ"ש שם ע"ד הפר"ח:

בא"**ד** לפי שהגמ' רוצה לדקדק בהעור וכו' עכ"ל היינו לפי התי' שתירצו דבפ' העור והרוטב דהוי בעלמא אבל לפי מה שתי' דההוא אליבא דריב"ב אבל לרבנן מודה דרבנן הוא לא א"ש ודו"ק:

דף יד.

תוס' בד"**ה** השוחט וכו' והא מומר לחלל שבתות וכו' עכ"ל הא ודאי דלעיל איירי בפהרסיא כדקתני ברייתא לעיל בהדיא אלא דס"ד דהכא הוי פרהסיא משום דלא פריך בגמ' לקמן והא קתני מתחייב בנפשו אלא למאי דבעי לאוקמה בשוגג אבל למאי דמוקי במזיד ניחא ליה דנר' דאיירי בעדים והתראה דהא לשון מתחייב בנפשו משמע מיתת ב"ד ולא כרת ואע"ג דקתני יו"הכ אגב שבת הוא וכ"מ ס' מר"ן בכ"מ בפ"א דין כ"ט ע"ש וא"כ כיון דאיכא עדים הוי פהרסיא וחידשו בתי' דאף דאיכא ב' לא הוי פהרסיא:

והנה ה' פלתי רסי' י"א הק' מאי מק' התוס' מר"מ דמומר לד"א וכו' נימא דהכא בעע"ג ור"מ לא איירי אלא לענין נאמנות ע"ש ושמעתי מתרצים דא"כ דאיכא עע"ג הוי פרהסיא והתוס' באו לחזק קושי' קמייתא ולפמ"ש ליתא דבלא"ה איכא עדים ומה צורך לעע"ג ועוד בלא"ה מוכרח דאיכא עדים דאל"ה מנא ידעי' דמזיד הוה אפי' הוא אמר הא קי"ל אין אדם משים עצמו רשע ועיין להתוס' בפ' אמרו לו די"ב ע"א:

בא"**ד** ועי"ל דמשום פ"א וכו' עכ"ל יש לצדד בכונתם ועיין להכנה"ג בסי' ב' עש"ב ועמ"ש בי"ד סי' י"א ע"ש:

בא"**ד** ונסכין וכו' כגון שעבר ומלחה עכ"ל מה שהק' ה' פלתי בסי' י"א דליתסר מטעם מליחה דדמי למבשל בשבת ע"ש ל"ק דאפי' דחזי לאומצא מ"מ אין דרך אכילתו בכך ול"ד למבשל ועוד דלפי תי' זה בבהמה איירי ולא חזי לאומצא ועיין עוד מ"ש על כללות דבריו בי"ד סי' י"א:

הק' ה' פלתי בסי' ע"ה נוקמה בבני מעיים דאין מחזיקין דם בבני מעיים ותי' דדוקא בבישול הוא דמקלי' בבני מעיים דדם שבשלו דרבנן דיש בו אלא דאין מחזיקין ע"ש ואין נר' כן מדברי ר' יואל שכ' המרדכי והביאו מר"ן בב"י סי' ע"ה ומור"ם בהגה שם דאם מלח בני מעיים עם בשר אפי' בדיעבד אסור ע"ש ואי איתא אמאי בדיעבד אסור שמא יש בהם דם ודם שמלחו דרבנן והו"ל ס' דרבנן אלא ע"כ דאין בו בודאי ועמ"ש שם:

בד"**ה** מחתכין וכו' דתרי טעמי איכא וכו' עכ"ל התוס' בריש ביצה הק' למ"ל טעמי דמוקצה דכ' רש"י דאפי' לר"ש ת"ל שמא יעלה ויתלוש ע"ש והק' ה' שע"ה לפמ"ש התוס' בשבת דף מ"ה למ"ד משום משקין שזבו אין אסור בטלטול א"כ גם למ"ד משום פירות הנושרין אין לאסור בטלטול ולכך אצט' טעמא דמוקצה לאסור בטלטול ע"ש ונ"ל דלא

כ' התוס' דבטלטול שרי אלא בביצה דכיון דהוי בעין גזירה לגזירה אפי' דכולה חדא גזירה היא מ"מ לא מחמרי' כולי האי לאסור בטלטול אבל פירות הנושרין גופייהו דחדא גזירה ממש אה"נ דאסור אפי' בטלטול ובהכי ניחא שכ' התוס' כאן דדלועין ל"ד לפירות הנושרין דאינו דקל והרי אפי' ביצה אסורה דל"ד להו משום לא פלוג כ"ש דלועין די"ל דמאי דשרי' דלועין היינו בטלטול דכוותה ביצה שריא בטלטול ומה שתי' ה' שע"ה אינו נר' דהתוס' מקשי' ע"ד רש"י ז"ל שכ' אפי' לר"ש דל"ל מוקצה:

גמ' דתניא הלוקח יין וכו' אין להקשות נימא שאני מעשר דדאורייתא הוא ובדאורייתא אין ברירה משא"כ הכא דמוקצה דרבנן הוא ויש ברירה וכה"ג מחלק הגמ' בעירובין די"ל דהטעם הוא דשאני לן בין דאורייתא לדרבנן משום דה"ט דברירה מידי דספיקא הוא ולכך כל חד כדיניה והכא במוקצה אע"ג דדרבנן הוא ספיקו להחמיר כמ"ש מהרש"א ז"ל בפ"ק דביצה דף ג' ע"ב משם התו' ע"ש ועוד דהכא אליבא דרב קיימינן ואי רב מחלק בהכי א"כ מאי קאמר שם בעירובין ליתא למתני' מקמי דאיהו ודהלוקח הא ההיא דהלוקח אתיא כמתני' אלא ע"ב או דרב לא מחלק בהכי או דס"ל דכותים לאו חשודים בודאי אלא הוו כע"ה והוי דינייהו כמו דמאי:

דף יד:

גמ' והוינן בה ק"ל לפמ"ש התוס' בעירובין דף ל"ו ע"ב בד"ה דרב מחלק בין תולה בדעת אחרים לתולה בדעת עצמו ולדידיה אצ"ל וכבר בא חכם ור"י דמשני כן ס"ל ליתא לדאיהו ע"ש אם כן הכא דאליבא דרב קיימי' וגם דמקשה מברייתא דאיו איך מייתי הגמ' להא דר"י וצ"ע:

בד"ה אימר חוץ מנר שהדליקו וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל וא"צ דמההיא אין להוכיח דא"ל שאני התם דדחי בידים כדדחי בגמ' לדר"י ולומר שקי"ל להכריח מאותו שהביא לדר"י מדתנן כל נרות של מתכת ולא אסיק אדעתיה ההוא דיחויא זה אינו מן הקושי כלל אבל מ"מ אנו צריכין לדבריו בגמ' גופה דקאמ' אלא מהא דתנן כל הנרות של מתכת ורוצה ליישב מאי דנסכין חברייא לו' ר"י היא והשתא קשה דא"כ אמאי נסכין חברייא לו' ר"י היא הא לר"מ נמי אסורה ליומה דהא מודה בנר שהדליקו בו כדתניא בפ' כירה ולפ"ד מהרש"א ז"ל ניחא שפיר דההיא בשל חרס היא וא"ל דש"ה דאית ביה תרתי כמ"ש מהרש"א ז"ל:

דף טו ע"א

תוס' בד"ה המבשל וכו' אפי' בו ביום וכו' כדמוכח בהנזקין וכו' עכ"ל שללו שלא נפרש שוגג דר"מ יאכל בצירי תחת היו"ד ור"ל יאכל לאחרים דוקא בו ביום ומזיד לא יאכל

כמו כן לאחרים ולמ"ש יאכל אפי' לו ויאכל ולא יאכל דר"י. בחולם תחת היו"ד ור"ל יאכל הוא למ"ש ובמזיד לו לא יאכל הוא עולמית נמצא דפליגי בין בשוגג בין במזיד ועוד הוכיחו לר"מ שרי אפי' לו בו ביום מפ' הנזקין ול"ק מה שתק' במהרש"א במ"ב ועיין למהר"ם מלובלין ז"ל ע"ש שדבריו תמוהים:

דף טו:

גמ' כגון שקצץ לו דלעת כתב מהרש"א ז"ל אפילו בחולה מבע"י אסור בדלעת משים דאינו צורך לחולה כ"כ והוי מוקצה כיון שהוא מחובר עיין שם ועי"ל מטעם דהדלעת גדל והולך בשבת ומה שגדל הקצה דעתו ממנו במ"ש הא"ח פסקו מור"ם בהג"ה בא"ח בסי' שי"ח ופשוט שמכאן הוציא ד"ז ע"ש ועפי"ז ניחא מה שמח' לדעת והסוברים דלא אמרי' חזי לכוס אלא כבר אווזא אבל בבהמה לה לפ"ז אמאי. לא אמר דפעמים דהמבשל אסור בבהמה דלא חזי לכוס ועפי"ה ניחא דבעי למי' בולה בהוה לו חולי מבע"י ועיין לה' לב אריה:

גמ' הא בתלוש וכו' לכאורה לפי המסקנא לא הוה צריך לאוקמה ברייתא בתלוש אלא אפי' במחובר ואתיא כר"ח מדיהטא דשמעתא נר' דלא הדר משיטיי' דתלוש ומחובר ולפמ"ש מהרש"א ז"ל דפירכת הגמרא מכח סיפא דמתני' דבכל שוחטין דאוקמה רבא בין בצור וגו' ע"ש ניחא שפיר דלא מצי לאוקמה בר"ח דהא רישא דמתני' כר' אתיא:

תוס' בד"ה כגון וכו' אם יש מוקצה לחצי שבת וכו' עכ"ד מהרש"ל בתשו' סי' מ' הוכיח מדבריהם אלו דמאי דאמדי' אין מוקצה לח"ש אפי' לא הדר אחזו ע"ש ושמעתי אחד קדוש מדבר דה"ן כששחטה אפי' באיסור הדר אחזו קרי' ביה ועמ"ש בא"ח סי' ש"י ע"ש:

בא"ד כמו גמרו בידים וכו' עכ"ל ולפ"ז. אפילו הבריא קודם ביה"ש דגמרו בידי אדם אפי' לא חזי בשבת ודלא כרש"י ז"ל שפי' הבריא בשבת ועיין להתוס' שם ולמהרש"א ז"ל שם ע"ש:

בד"ה כגון שקצץ וכו' וא"ת והא מוכן לבהמה וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ודבריו תמוהים מגמ' ס"פ מקום שנהגו דקאמר בשל כיפי ד"ה שרי וכן שמעתי מק' ואין לומר דס"ל התם כמאן דל"ל מוקצה מחמת איסור דאכתי ק' לר"ל התם דפליגי בשל כיפי אמאי לא קאמר דפליגי במוקצה מחמת איסור:

תוס' בד"ה להודיעך וכו' כח דהתירא וכו' דכבר חידש וכו' עכ"ל אע"ג דגם ס' ר' בכר שמעי' מברייתא דמוכני מ"מ כל כח קושי' מכח דהתירא עדיף וכיון דכבר חדית לן ס' ר' וס' ר"ח א"כ ביד התנא למתני החידוש כמו שירצה ונקט החידוש לר' דהלכתא כוותיה כיון דל"ש כאן כח דהתירא עדיף ועיין במהר"ם לובלין ז"ל שדחק עצמו בזה:

הר"מ ז"ל בפי' המשנה כ' דתלוש ולבסוף חברו ומחובר מעיקרו פסולין אפי' דועבד ותלוש גמור לכתחי' ונר' מדבריו שם דלישנא דדיעבד אמגל קאי ע"ש וי"ל דק"ל קושי' התוס' דנימא דנקט דיעבד משום מגל ולכך ס"ל דהגמ' הו"מ לשנויי הכי ואזדא לה כל הך שקלא וטריא אלא דברייתא. דמוכני תיובתיה דקתני תלוש ולבסוף חברו בדיעבד ש"ד ולומר דמוקי לה בלא ביטלו ואיהו בביטלו קאמר מ"מ הו"ל להביא בבא דדיעבד וצ"ל דט"ס נפל בדבריו:

דף טז.

גמ' דאמר ר"פ האי מאן דכפתי' וכו' הא דלא מייתי ממימרא דר"פ לקמן דף ק"ז ע"א האי אריתא דדלאי וכו' ע"ש משום די"ל בנט"י דרבנן הקילו ומה"ט נראה אפילו להסוברים דפחרא לכתחי' לא שנד' מדברי הר"מ ז"ל מ"מ בנט"י כה"ג לכתחי' נמי שרי ועיין להרב מגן אברהם סי' קנ"ט גבי מטה חבית וכו' ע"ש והפר"ח סי' ז' הכריח דפחרא לכתחילה שרי דלא גזרינן גזירה לגזירה ע"ש ואפשר דגזרי' דפחרא אטו דמיא בלא כח אדם כלל דמ"ש בגמ' בשינוייא קמא דמיא היינו בלא כח אדם כלל כמו שנראה מדברי דש"י ז"ל מיהו מה שתמה ה' פלתי דבשינוייא קמא קאמר בגמ' דגזרי' ל"ק די"ל דלשינוייא קמא ל"ל דר"פ ואפילו כח ראשון פסול מצד הדין ושו"ד שכ"כ ה' עה"ש ע"ש:

תוס' בד"ה לענין וכו' לא בעי לאתויי פלוגתא וכו' עכ"ל שם בע"א איכא דמוקי לפלוגתייהו בעיקר אילן אבל תוספת לכ"ע אסור ואיכא דמוקי בתוספת אבל בעיקרו כ"ע שרי דהוי מחובר ע"ש והשתא אי ס"ל לרבא דבעיקר כ"ע הוי מחובר א"כ כ"ש דק' ואי מוקי פלוגתייהו בעיקרו הול"ל פלוגתא והתוס' נקטו צד זה לבד לומר דאפי' לפ"ז ק' דהיל"ל פלוגתא ולפי מה שחילקו בין אילן לבית יכול להיות דרבא מוקי דבעיקרו כ"ע כמחז' ומשום דשאני אילן והתוס' לעיל בד"ה או שהיה קנה שכ' דבתוספת לבד אוסר היינו אי מוקמי' פלוגתייהו בתוספת אבל בעיקרו אפי' לר"י כמחובר ועיין למהר"ם לובלין ז"ל שם ולא ראה סוגיא רע"א גם פי' תמוה דמאי ק"ל לעיל אברייתא נימא דברייתא בדוקא ור"י היא ועיין במעילה דף ך' ע"א דבעי הגמ' לסיועי לרב מברייתא ולא מוקי לה כר"י נראה דהגמרא שם ס"ל כמאן דמוקי פלוגתייהו בתוספת אבל בעיקרו ד"ה כמחובר ובאילן אבל בית לא שמעי' מפלוגתייהו:

דף טז:

גמ' ת"ש היה צור וכו' הא דלא הביא מרישא תחילה משום דאיכא למדחי. ר"ח היא וע"כ צריך להבריח מסיפא דר' היא כמ"ש התוס' וכמו שפי' דבריהם מהרש"א ז"ל ע"ש

וכיון דע"ב צריך לסימא ולכך פשיט מסיפא תחילה ובענין זה דתלוש אא חברו עמ"ש בי"ד סי' ו' ע"ש:

עו"ש בגמ' ר"פ אמר בעופא דקליל עמ"ש מהרש"א ז"ל ועדיין ק' הגמ' לעיל דס"ד דר' פוסל בכל ענין ור"ח דיעבד ומוקי מתני' כר"ה ופריך והתניא בכל שוחטין וכו' נוקמה בעופא דקליל דהשתא בס"ד לא מיתוקמא מתני' כר' דר' פוסל בכל ענין אפילו תלוש ולבסוף חברו לס"ד דגמ' ונר' דזה ל"ק ליה למהרש"א ז"ל דבלא"ה מתני' לא אתיא כר"ח מדקתני צפורן כמ"ש התוס' ולא ק"ל אלא במסקנא דמוקמי כר' נוקמה לדינא דרישא כר"ח ומריהטא דסוגיא לעיל משמע דדינא דרישא לא אתיא אליבא דר"ח ומתרץ המהרש"א ז"ל שפיר:

דף יז.

פירש"י בד"ה בשר תאוה וס' גמרי' חולין מנייהו וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל דע"כ בחולין משתעי קרא דהא מפקי מניה חש"ב כמ"ש רש"י לקמן ע"ש י"ל דע"כ רע"ק לא מפיק חש"ב מההוא קרא אלא מקרא אחרינא עיין בפ"ב דקדושין דאי מפיק ליה מההוא קרא מנ"ל דבשר נחירה היה מותר דילמא קרא לחש"ב ורש"י לקמן בדברי רי"ש הוא דכ"כ ורש"י בחומש משום דהביא ס' ר"ש לכך מוקי לקרא בחולין דרי"ש מפיק מניה חש"ב גם מה שהק' עוד דרש"י מפיק למעוטי גיזה מקרא דוזבחת ואינו כן אלא מקרא רתובח ע"ש עמ"ש מרן בכ"מ בריש ה"ש דתרי גווני פיסולי מוקדשין ע"ש:

הנה הר"מ בפ"ד מה"ש דין י"ז פ' דכשר נחירה אשתרי להו בר"ע וגם כ' דבשר תאוה נאסר להם בשחי' אבל נחירה שרי כנר' דסתראי נינהו וכבר ה' טירת כסף תמה עליו ועוד ק"ל כיון דבנחירה מיהת משתרי מאי פריך בסוגיין לרי"ש מקרא דצבי ואיל נוקמה בנחירה דאטו שחי' כתיבא התם אשר ע"כ נ"ל דבתחי' סובר הגמ' דלריש' לא אשתרי נחירה כלל ולכך קאמר דפליגי ריש' ור"ע וגם פריך לריש' מקרא דצבי ואיל אבל כשחידש הגמ' דדוקא בהמה דחזי להקרבה א"כ לא אסר הכתוב בשר תאוה אלא בשחי' דהיה ראוי לפתח אהל מועד אבל נחירה כשנחרה הו"ל כמו בע"מ דשרי ולמסקנא לא פליגי ועפי"ד ניחא מה שהק' התוספות נוקמה בבע"מ דד"ז דבע"מ שמעי' ליה ממאי דמשני דוקא בהמה דחזי להקרבה ולמסקנא אה"ן דל"פ ועמ"ש

עו"ש בגמ' ר' ירמיה וכו' הר"מ ברפ"ח מה' מלכים כ' דדוקא אם אין להם לאכול הוא דאשתרי להו כתלי דחזירי ע"ש נ"ל דיצא לרבי' ד"ז מגמ' גופה דק' למאי דאוקמה בז' שחלקו אבל בז' שכבשו הותר להם לנחור א"כ היכי קאמר בברייתא דרע"ק משנכנסו לארץ נאסר הא עוד ז' שנים דהותר להם ועוד דהו"ל למבעי גם לרי"ש באיברי בשר

נחירה דיצאו משבע שכבשו לז' שחלקו מכח זה סו' הר"מ דלא הותר כלל אלא לעת הצורך איברא דדברי הר"מ תמוהים דמאי פריך אי בז' שכבשו השתא כתלי דחזירי וכו' נוקמה לבעיא בהיה להם מה לאכול וכבר חמה עליו ה' פרשת דרכים כן ונ"ל דה"כ הגמ' כיון דלא נ"מ אלא לאוסר ע"ע כמ"ש הרא"ש ז"ל א"כ אי בז' שכבשו איירי לא נ"מ מידי דליכא למילף אוסר ע"ע מבשר נחירה דש"ה דהותר מכללו לעת וחמור מקל לא ילפי' כנ"ל והרמב"ן ז"ל סו' דאפי' היה להם מה לאכול שרי ונ"ל דהא דלא בעי לרי"ש משום דלא אמרי' הואיל ואשתרי אשתרי כיון דקודם במדבר היה אסור ואדרבא נימא דחזר לאיסורו הא' ולא אמרי' הואיל ואשתרי אשתרי אלא אי קודם לא איתסר כלל ומ"מ לישנא דברייתא דרע"ק קשה לס' הרמב"ן ז"ל:

דף יח.

פירש"י בד"ה ר' יוסי וכו' ואית דמפ' וכו' כיון שהתחיל וכו' צריך שיגמור וכו' עכ"ל נר' דמה שצריך שיגמור. באותו הטבעת הוא מכח גזירה אטו טבעת גדולה ולכ"ז לדידן דקי"ל כר"ח דאפי' כולה חוץ לטבעת הגדולה כשירה אין נ"מ מזה כלל דליכא למיגזר וניחא לפ"ז מ"ש רש"י ז"ל בלשון ג' דאין כאן מכשול להחליף ההלכה כיון דקי"ל כר"ח אבל מ"ש התוס' דאין נזהרין לשחוט בתוך הטבעת דאין הלכה כן כדפי' בקונטרי' אינו מובן דאמאי אין הלכה כן ובמאי תליא זה בס' ר"ח אמנם אמת הוא דאין הלכה כן מדאמ' בסמוך נהרא נהרא ופשטיה אבל מ"ש כדפי' בקונטריס אינו מתיישב:

דף יח:

בד"ה ומוגרמת וכו' ורבנן קאמרי לה עכ"ל פי' דאלו ריב"י קאמ"ל ושחט חצי בתוך הטבעת וחצי חוץ לטבעת הו"ל לר"ח לומר עליה שהיא כשירה ולא הי"ל להזכיר מוגרמת ועיין בגמ' לקמן די"ט ע"א:

בד"ה ה"ק וכו' תוך הטבעת והגרים ויצא מודה דפסול וכו' עכ"ל ורש"י שכ' במתני' בפי' אית דמפ' דבשחט רובא מכשיר ריב"י היינו שחט רוב השחי' דהיינו רוב הקנה ועיין לרש"י בקמא דצ"ט גבי ההיא מגורמתא דאזיל כשי' לישנא אחרינא ע"ש ועיין למהרש"א ז"ל בסה"ד ע"ש:

בא"ד וכהגרים היכי מצי לאכשורי עכ"ל הק' מהרש"א ז"ל דאימ' דטעמיה דריב"י דה"ל דרוב הטבעת כשירה אעפ"י שהוי רוב הקנה כמ"ש המאור וכמ"ב ב' דא"כ היכי שמעי' ממילתא דריב"י דרוב הטבעת סגי הא איהו רוב הקנה קאמר וכבר הריטב"א בחי' פי' וז"ל אמתני' קאי ולא הוצרך התנא לפ' דהא פשי' דהא בלחוד בא לאשמעי' ע"ש מיהו מה שחי' מהרש"א דא"כ מאי פריך לרב ושמואל הוא תמוה דכיון דבלא הגרים כשר

ברוב הטבעת גם בהגרים כשר לריב"י ותיובתא דרב ושמואל ומ"ש רש"י דאי ברייתא בלא הגרים ל"ק לרב ושמואל היינו דמוקמי' לה בשחט כל הבשר שחי' ואשר נ"ל לישב דברי האית דמפ' שכ' רש"י ז"ל דודאי חזי' דשאר הטבעות מקיפות דובא דרובא דקנה ואין משיירין אלא דבר מועט וא"כ יכול להיות. דכי שחט רובא דרובא דטבעת ולא שייר אלא מיעוטא דמיעוטא שוחט רוב הקנה מצומצם וזהו ס' ריב"י אבל רב ושמואל פליגי דלא אפשר בשום פעם דרובא דרובא דטבעת הוי רוב הקנה אלא דלפ"ז מאי קושי' מברייתא זאת נימא דרב ושמואל ה"ק דלא אמר ריב"י דכי שחט רוב הטבעת דמשמע אפי' רוב מצומצם כשר אלא בטבעת הגדולה אבל בשאר טבעות לא סגי ברוב מצומצם וא"ש כריב"י והיה נ"ל להעמיס כל זה בדברי מהרש"א ז"ל אלא שעמד לנגדי מה שהבוא" דברי בעל המאור וע"ש במאור ודו"ק:

תוס' בד"ה ה"מ וכו' אבל אם מבבל לבבל וכו' עכ"ל מבואר מזה דכי אתיא מתני' מבבל לבבל ומא"י לא"י א"ש וא"צ לדחוק לצדדין ולפ"ז לק"מ מ"ש מהרש"א ז"ל בפסחים שם ע"ש ובודאי שלא ראה דברי התוס' בדבור זה:

דף יט.

גמ' והלכתא כרחב"א וכו' עמ"ש מהרש"א ועמ"ש בי"ד סימן כ' ע"ש:

עו"ש דרבנן ה' כולה שחי' בעי' כ' הריטב"א בחי' וז"ל וס"ל אע"ג דבשחי' סגי ברוב ה"מ כשלא שחט יותר אבל כל שחי' בעי' שתהא במקום שחי' ע"כ ותמהני דא"כ מה יוכיח ר"ח דבשחט כ"ש והגרים שליש כ"ע כשרה מדתנן רובו של א' כמוהו הא ההיא דרובו שא"כ בלא שחט יותר איירי וצ"ל דפליגי ר"ה ור"ח בהא דר"ח ס"ל דהא בהא תליא ור"ה לא חש להשיבו כסברתו וראיתי לרש"י לקמן ד"ל ע"ב בבעיא דהחליד במיעוט סימנים שכ' דהיכא דהחליד או הגרים במיעוט בתרא פסולה ואם לא גמר כלל בשדה ע"ש והרי הוא כמבואר בדברי הריטב"א וראיתי להרמב"ן בחי' שם שהק' על פירש"י בהחלדה מסוגיין ע"ש ואי מהא ל"ק דהגרמה שאני דכיון דלא במקום שחי' הו"ל כלא גמרו ממש כמ"ש התוס' שם בשם ריב"ם אבל ממ"ש בהגרמה גופה ק' ואף גם ואת ל"ק כמ"ש ומדברי הרמב"ן נר' דל"ג בדברי רש"י הגרמה כלל ע"ש ומה שהק' התוס' והרמב"ן על רש"י מתוספתא י"ל דר"י ברבי יהודה היא ודו"ק ואפשר לו' ס"ל דמתני' לקמן דקתני תרתי רוב שא"כ ורוב א' בעוף ורוב ב' בבהמה חדא לשחט הרוב ולא גמר השחי' וחדא שחט הרוב והגרים או שהה במיעוט בתרא ולא ס"ל כהנהו אמוראי לקמן. דפ"ט דאוקמוה חדא לחולין וחדא לקדשים ולכך מוכיח שפיר ממתני' דלא כר"ה אבל ד"ה ס"ל כהנהו אמוראי ומחלק שפיר כדברי הריטב"א ז"ל ובהכי ניחא לי מ"ש התוס'

בד"ה דילמא נוקמה בוושט ומק' ע"ד התוס' דהא סיפא קתני רוב א' בעוף ורוב ב' בבהמה ועפי"ד א"ש דכיון דמיתורא דתרתי מתנייתא הוא דמוכיח ר"ח דלא כר"א מק' שפיר דנימא סיפא בשחט הרוב ולא גמר ורישא דרובו של א' כמוהו בוושט והגרים במיעוט בתרא ולא הוי זו ואצ"ל זו כיון דבקנה שחט הרוב והגרים פסולה:

דף יט:

מתני' השוחט מן הצדדים מה שנ"ל בדברי התוס' ומר"ן בב"י עמ"ש בי"ד סימן כ' ע"ש: **פירש"י בד"ה** מחזיר וכו' וחותך הסי' לבדן עכ"ל הטעם מבואר בחידושי הריטב"א ז"ל ע"ש ועיין מהרש"א ז"ל:

דף כ.

בד"ה אמר וכו' והאיכא תלוש וכו' היינו לאית דמפ' שהביא לעיל וה"ה דהומ"ל והאיכא שמאל דמליקה בעי בימין ולעיל דלא מוקי הגמ' כשר בשחי' פסול במליקה שמאל משום דתנינא לה בזבחים דמליקה בעי ימין כמ"ש התוס' בד"ה לא ועיין מהרש"א ז"ל:

בד"ה אילימא וכו' דאין אותו צואר כשר לשחיטה עכ"ל נראה מפירש"י בכל סוגיא זו דמפ' עיקור סי' הוא שנעקרו הסי' ונשחטו שלא במקומן ולא כעיקור סתמא דלעיל ד"ט ע"ש ועיין מהרש"א במ"ב בתוס' ע"ש והנה רש"י ס"ל דלא חשיב שמואל לעיל עיקור סי' משום דהוי טרפה כמ"ש התוס' לעיל ובסוגיין תמהו על רש"י מסוגיא זו ושמעתי אומרים דהשתא כי שמעי' לדר"מ י"ל דלא חשיב לה שמואל לעיל משום דליתא בעוף וא"כ י"ל דאף רש"י מודה דלא הוי טרפה וא"צ למ"ש התוס' לעיל ונ"ל דהתוס' לא ניחא להו בהכי דס"ל כמ"ש הרא"ה בב"ה דכ"ו דלר"מ דאין עיקור סי' בעוף כ"ש הגרמה דליתא בעוף ע"ש ואפ"ה חשיב לה שמואל ועיין להרשב"א במ"ה שם שהרבה להשיב עליו בזה ומה שדקדק שם בסוגיא דלקמן דכ"ח דלא פריך ממעקר לשי' רש"י דהוי טרפה ניחא:

דף כ:

פירש"י בד"ה ההיא פליגא וכו' ואם אינו ידוע וכו' עכ"ל לכאורה נר' דמה שהביא רש"י סיפא דברייתא משום דאי' למימר דרמי בר יחזקאל מדאורייתא קאמר אין עיקור אבל מדרבנן יש עיקור ובריייתא דקתני פסולה מדרבנן וא"כ יהיה הלכה דמדאורייתא אין עיקור ולזה ההיא סיפא דברייתא דהחמירה בספיקו ואם כן ע"כ פיסול דאורייתא אלא דלפ"ז מ"ש רש"י ברומיא דמתניתא דההיא ס"ל יש שחי' היינו לר"א בריה דרבא דרמי ס"ל כמ"ד אין שחי' ובריייתא כמ"ד יש שחי' ופסול מדאורייתא אבל למאי דאמ"ל איפכא מסתברא וא"כ רמי כמ"ד יש שחי' ובריייתא כמ"ד אין שחי' וא"כ כיון דס"ל אין שחי' ע"כ דעיקור פיסול דרבנן ואיך החמירו בס' וצ"ל דתרווייהו ס"ל יש שחי' ופליגי באגמריה

רחמנא או לא ומ"ש רש"י דפליגי באי אין שחי' לעוף או לא לר"א בריה דרבא הוא דקאמר אבל אם אנו אומרים דאפי' בדרבנן החמירו בס' שחי' ומה שהביא סיפא דבריית' שלא בדקדוק א"ש מ"ש דפליגי באי אין שחי' אפילו למ"ד איפכא מסתברא דרמי ס"ל כמ"ד יש שחי' ועיקור אגמריה רחמנא ורבנן לא גזרו על עיקור לחודיה אבל למ"ד אין שחי' כיון דרבנן גזרו כל שאר הלכות שחי' גזרו גם על העיקור:

בד"ה תהני ליה וכו' ואי קשיא לותביה וכו' עכ"ל פי' דממתני' דקתני מן הצואר פסולה משמע בכל גוונא. אפילו מפרקת בלא רוב בשר נבילה וזעירי קאמר דוקא ברוב בשר וכן מדוקדק בל' רש"י ז"ל ועיין מהרש"א ז"ל ע"ש:

דף כא.

גמ' נשברה מפרקת וכו' וא"ת מעשה דעלי וכו' הא דלא ק"ל אזעירי לעיל משום די"ל אדם שאני וכן נר' מדברי התוס' בד"ה הותזו דלא נקטו אלא זעירי ולא נקטו שמואל ועיין בתוס' בד"ה כי ודו"ק ועיין לה' פרי מגדים בש"ד סי' ל"ג סק"ד ע"ש:

גמ' אר"א ניטל הירך וחלל שלה נבילה הנה הר"מ ברפ"ב מה' אה"ט פסקה גבי בהמה דהוי נבילה ואלו בספ"א מה' ט"מ גבי טומאות דאדם כשמנה מה שמטמאין באהל מחיים השמיט ניטל ירך וחלל שלה נר' דס"ל דדוקא גבי בהמה הוא דהוי נבילה אבל לא גבי אדם ועיין לה' פ"מ בסימן ל"ג ונ"ל שהכריחו להר"מ דלקמן דל"ב פריך בגמ' על אוקמתא דרבא ממימרא זו דר"א נר' דפשיט"ל להגמ' דליכא מאן דפליג עלה ואלו בנדה דכ"ד אמרי' א"כ דר"א ע"ש דפליגי אמוראי בהא מילתא דר"א ע"כ הוכרח לו' דגבי בהמה כ"ע מודו ובנדה באדם איירי ופלוגתא היא ובזה ניחא לי מה שפי' הר"מ בפרק יו"ד מה' א"ב ה' י"א חסר מטיבורו אין אמו טמאה ותמה עליו מר"ן בכ"מ כיון דפ' להא דר"א אמאי לא פ' עד לנקביו ע"ש ועפי"ה ניחא דאדם שאני ופ' כר' יוחנן לגבי ר' ינאי משום דר' יוחנן משמיה דר"י אמרה כמ"ש מר"ן שם ומה שהק' עוד מר"ן מדקי"ל טרפה אינה חיה גם מה שהק' בההיא דושטו נקוב עיין להר"ן בחי' בנדה שם בדכ"ג ע"ב מ"ש בשם הרמב"ן ע"ש ועפי"ה י"ל ראית ה' פלתי בסי' ג"ל מהא דאמר רבא ושטו נקוב אמו טמאה דע"כ אינה נבילה מחיים ע"ש דשאני התם גבי אדם לא הוי נבילה בושטו נקוב אבל גבי בהמה אה"ן דהוי נבילה והוי כמו ניטל ירך וחלל שלה דיש חילוק בין אדם לבהמה כמו שנתבאר ועפי"ה י"ל כל מ"ש ה' פלתי בסי' ן' סק"ב ע"ש:

תוס' בד"ה הותזו וכו' דפליגי אזעירי וכו' עכ"ל הק' מהר"ם לובלין בתוס' בר"ה כי אימא מפרקת ורוב סי' דהיינו הותזו כמו מפרקת ורוב בשר בלא סי' ומנ"ל דפליג אר' אסי ע"ש וכבר כ' הרמב"ן בחי' לעיל אמילתא דזעירי דכיון דבחטאת העוף מבדיל ברוב בשר

כדקתני ברייתא ה"ה עולת העוף לרשב"א דא"א דבחטאת בעי הבדלה רוב בשר ובעולה לא בעי ע"ש ועיין למר"ן בכ"מ בספ"א מה' ט"מ שנר' מדבריו דדוקא לרבנן הוא דבעו הבדלה ברוב בשר בעולה אבל לרשב"א לא בעי ע"ש ועיין להלח"ם בפ"ו מה' מעה"ק. ה' כ"ג שכ' דמבואר בזבחים דס"ה דבעי' רוב בשר גם לעולת העוף ע"ש ואין ראיה משם כלל לעולה ומ"מ אמת הוא לרבנן בעו הבדלה כמ"ש בכ"מ ואפי' לרשב"א כן הוא כמ"ש בשם הרמב"ן והנהכ"מ בה' ט"מ כ' לס' הר"מ דהותזו היינו כל הצואר ומשום דנשברה המפרקת ע"ש וק' אמ"ש הר"מ נשברה מפרקת או הותזו והשתא למ"ל הותזו הא מכ"ש דנשברה המפרקת ונראה דס"ל כמ"ש הרמב"ן בחי' לחלק בין נשברה דרך שבירה להותזו בחרב דהותזו בחרב בעי' כל הצואר ממש ע"ש ומ"מ ר"ח לעיל דקאמר אף אנן נמי תנינא מלק בסכין כיון דלא ס"ד טעמא דהחלדה ודרסה בהכרח הוא שאין לחלק בהכי ומוקי הותזו בנשברה המפרקת ורוב בשר עמה דלא כר"ל ור"א ורבי אסי ועמ"ש במס' אהלות בפ"א:

והנה הר"מ בפ"ד מה' אה"ט גבי שרץ לא כ' אלא ניתז כל ראשו ונשאר מעורה בעור ע"ש כנר' דס"ל דשרץ יש לו חיות יותר ואינו מת בנשברה מפרקתו ורוב בשר והרמב"ן בחי' הביא ס' זו ע"ש ועיין להר"מ בפ"ג מה"ש סי' ט' שכ' נקב הושט ופסוקת הגרגרת נבילה מחיים ועיין להפר"ח בסי' כ' ולה' פלתי ותב"ש בסימן ג"ל עש"ב ששני נביאים מתנבאים בסגנון אחד לחלק בין טומאה לאכילה ע"ש:

תוס' בד"ה כמשפט וכו' שכן טעונה כלי וכו' ושכן כפרתו מרובה עכ"ל לכאורה לא הו"ל למנקט אלא שכן טעונה כלי ושחי' דשכן כפרתו מרובה לא אהני לן מידי דאיכא למי' חטאת בהמה תוכיח ועיין מהרש"א ז"ל במס' שבועות ד"ט ע"ב בד"ה כדאמר ע"ש ונ"ל לתרץ מה שהק' לפירש"י דחטאת בהמה גופא מהקישא דפרו והוא במאי דאמרי' במנחות דפ"ב שם פסח אחד הוא ה"ן שם חטאת אחר הוא אבל חטאת עוף ובהמה לאו שם א' הוא וכמ"ש דבאם א"ע ילפי לה וכו' צ"ל דשל צבור ושל מעשר מתרי קראי כפירש"י לקמן דאל"ה נוקמא לגופיה דמשל צבור ועיין לה' טורי אבן חגיגה ד"ח ע"ש:

בא"ד ונר' לפ' דמיתורא וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ומהר"ם לובלין ז"ל לתרץ קושית רש"י ז"ל דודאי כוונת התורה לאקושי לחטאת בהמה דלית בה ספיקא אבל אי כוונת התורה לאקושי לחטאת העוף הו"ל לפ' למאי אקשינהו ולמאי פלגינהו כיון דאיכא לאפוכי דכמשפט להבדלה והקריבו לחולין ולא הוצרכה התורה לפ' דההקש הוא לחטאת בהמה כיון דממילא ע"כ לו' דההקש לחטאת בהמה עכ"ד בתוספת ביאור ומ"מ דברי תימה הם דליכא למטעי לו' דבמשפט להבדל' והקריבו לחולין דהא והקריבו אומלק קאי

כמ"ש התוס' בדבור הקודם ומ"ש מהרש"א דנימא והקריבו לתרווייהו ליתא דהא כתיב כמשפט ע"כ נר' דמ"ש התוס' ואפילו חטאת העוף שיהא משלו היינו מכח ההקש דזאת התורה ועולת העוף ודלא ילפה בהיקש זה משום והקריבו חלק וניחא קושית רש"י:

דף כא:

פירש"י בד"ה רי"ש אומר וכו' בהיקיש' דזאת התורה עכ"ל לפמ"ש התוס' ביומא דף כ"ג הע"ב דהיכא דכבר למדנו איזה דבר ממנו למאי דכתיב בגופיה ילפי' אף מאי דאיהו גופיה יליף בהיקישא והיינו הימנו וד"א ע"ש א"צ למ"ש רש"י בזה אלא דילפי' מחטאת העוף כיון דילפי' מניה לעורף ועיין בזבחים דף נ"ז דרי"ש ס"ל הימנו וד"א לא ילפי' ועיין בגמ' שם בשינוייא בתרא וברש"י ותוס' שם:

תוס' בד"ה ואינו מבדיל וכו' וק' לפי' וכו' עכ"ל עמ"ש ביו"ד רסי' כ"א ע"ש:

דף כב.

פירש"י בד"ה אף כאן וכו' וכמשפט' חטאת וכו' עכ"ל ק' הא נ"ל מהקישא דזאת התורה וצ"ל דלענין רוב שנים קאמר דנילף מבהמה דאי מהקריבו הו"א כולהו ואי לאו והקריבו הו"א כמשפט חטאת העוף ועיין מהרש"א בסמוך בד"ה השתא ועיין בפירש"י לעיל בד"ה ת"ל והקריבו ע"ש ודוק:

דף כג.

תוס' בד"ה כי וכו' וי"ל דודאי תנא דמשחתם וכו' עכ"ל ולפי"ז ל"ק מה שהק' התוס' שם במס' בכורות ע"ש:

בא"ד ומיהו וכו' אצט' מן התורים למעוטי נרבע עכ"ל זה תלוי בין ב' התי' שכ' התוספות בסוף דיבור שלפ"ז ועיין בדבור שאח"ז:

גמ' בעי ר"ז עיין לתרמב"ה ז"ל ועמ"ש בי"ד סימן ק"י ע"ש:

דף כג:

תוס' בד"ה פרה וכו' אין דנין ק"ו מהל' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל וי"ל דגמ' הכא פריך אלא למאן דנ"ל רוב ב' מקרא:

דף כד.

פירש"י בד"ה ללויים וכו' כדכתיב הס"ד ואח"כ מה"ד זאת אשר ללויים:

דף כד:

גמ' ר' א"ל פסול מדרבנן נר' דנ"מ בקרבן נדבה דאמר הרי זו דהקרבן פסלוהו רבנן ולא יאכל בשרו ובידם לבטל ד"ת בשוא"ת וכה"ג אמרי' בגמ' בפ' האשה רבה גבי במזיד לא הורצה עוד נר' דאי קבל כהן זה הדם רבנן פיסלוהו ואמרי לא יזרק הדם וממילא הקרבן

פסול וצריך להביא אחר וכה"ג ב' התוס' בפ' הניזקין דנ"ה רע"א ע"ש ועיין ברש"י שם במתני' שם ע"ש:

תוס' בד"ה או אינו וכו' וי"ל דהו"א אא"ע וכו' ך עכ"ל עמ"ש מהרש"א ול"ק דהגמ' פריך אמאי פשיט"ל לר' יונתן דמטמא אחרים מאוירו ויליף מג"ש לקבלת טומאה איפכא דקראי בקבלת טומאה ויליף מג"ש לטמא אחרים ותי' מהרש"א לא מחוור דא"כ אמאי לא תי' בקבלת הטומאה כתי' הגליון ומ"ש דבלטמא אחרים דוקא הוא דניחא להו כדברי הגליון:

דף כה:

תוס' בד"ה המתמד וכו' וי"ל דיין כמים וכו' עכ"ל נר' מפשט דבריהם דאפי' יין גמור בטל כו' חלקים ועיין בא"ח סימן ר"ד דין ה' בהג"ה בשם האגור ע"ש:

בד"ה אי ר"י וכו' ומוקי אחרים ורבנן כרבנן דר"י עכ"ל ופליגי אחרים ורבנן כס' רבנן דר"י דאחרים ס"ל דדוקא בכדי מדתו הוא דפליגי אבל רבנן ס"ל דאפי' ביתר פליגי ומאי דקאמר הגמ' שם אפילו ביתר פליגי היינו לפי ס' רבנן דאחרים ועיין מהרש"א במ"ב ע"ש:

התוס' בבתרא כ' וי"ל דאפילו בלא החמיץ ס' הוי ע"ש וכן הגיה מהרש"ל ומהרש"א ז"ל ומהר"ם לובלין שם אבל מהרש"א כאן הגיה דאפי' בשהחמיץ ולפי גי' זו י"ל דכוונת התוס' דהגמ' לא בעי למי' לחומרא דא"כ אף בשהחמיץ חומרא וע"כ ס' הוא ולאו חומרא בעלמא מדאינו פוסל המקוה בשהחמיץ וא"כ בשלא החמיץ אמאי פוסל הא ס' וה"ה דהו"מ להק' בשהחמיץ אמאי נקח בכסף מעשר אלא דנחתי לישב מאי דפריך בגמ' אי ר"י אף בלא החמיץ ועוד דעיקר התי' דאפי' בשהחמיץ חומרא וא"כ אמאי נקח בכסף מעשר אלא ע"כ דלאו חומרא אלא מדינא זהו הכרח הגמ' דסוגיין וגרסי' בתוס' אי נמי ס' הוי ותירוץ אחר הוא ומ"מ לכל הפי' מסקנא דגמ' דסוגיין דקאמר בשהחמיץ מחלוקת ע"כ מדינא מדניקח בכסף מעשר דלא כגמ' דבתרא לפי פי' רשב"ם ודע דלפירוש רשב"ם דחומרא היינו אפילו בהחמיץ דאל"ה אכתי ק' לאוקמה פלוגתייהו בכדי מדתו ובהחמיץ דהא רבנן דר"י אפי' בהחמיץ פטרי כדקאמר הגמ' בסוגיין ודו"ק:

דף כו.

תוס' בד"ה התמד וכו' וא"ת לר"ן וכו' עכ"ל נר' דאזלי לשי' בד"ה דילמא דקושי' הגמ' היא על פיסול המקוה אבל לענין מעשר ע"ס אינו ניקח וא"כ גם למאי דמשני כששייר ממנו בכוס במעשר קושטא הוא אפילו לא שייר וא"כ אף דפשטא דמתני' עד שלא החמיץ משמע בשסופו להחמיץ מ"מ נקט כן משום מעשר ולכך ק"ל בברייתא כיון דלא נקט

אלא ענין דמשיקא לא הו"ל למתני עד שלא החמיץ אי איירי באין סופו להחמיץ ונדחקו בתי' שיפרש גם הברייתא כן:

דף כז.

גמ' אבע"א א"א בעוף עמ"ש בי"ד רסי' כ"א בסוגיא זו ובדברי התוס':

תוס' בד"ה חצי וכו' ומרישא נמי שמיע ליה וכו' עכ"ל הק' מהרש"א במ"ב דהא רישא בחולין והול"ל מסיפא ש"מ דהיא בקדשים ואחר זה כתב מה שכ' ואיני מבין קושיתו דהא סיפא דבקדשים היינו בבא דרוב א' בעוף אבל בבא זו דחצי א' היא בחולין ע"ש ולא ראה גמ' דלקמן דכ"ט בצריכותא דעביד גמ' ודברי התוס' שם בד"ה אבל ע"ש:

גמ' שנא' ושחט את בן הבקר וכו' כ' ה' תורת חיים דמאי דדריש מושחט הרי היינו משום דכתיב במ"א וזבחת ואמאי שני וכ' כאן ושחט וכן מאן דדריש וזבחת היינו מדהול"ל ושחטת כמו דכתיב ושחט וא"כ לא אפ' למדרש האי דרשא אלא אחר דכתיב תרווייהו ובזה תירץ קושית התוס' שהק' על רש"י למ"ל תרי קראי דלא לשוויה גיסטרא ע"ש ונ"ל דהתוס' מודים בזה דלא דרשי' אלא אחר דכתי' תרווייהו אלא דק"ל כיון דלפירש"י הם דברי סתמא דגמ' אמאי אצט' בדר' יימר למימר דלא לשוויה גיסטרא הא כיון דכבר תי' בקרא דהכ' דאתא דלא לשוויה גיסטרא תו ליכא לאקשויי קרא דרב יימר למ"ל ועיקר קושייתם אגמ' ועפי"ד הת"ח ניחא ליה מה שהק' ה' בכור שור אמאי מוקי בגמ' קראי דלא לשוויה גיסטרא נוקמינהו לשחיטה מן הצוואר ועיקר ילפותא מדכתיב ושחט ממקום ששחט ומדכתיב וזבחת ממקום שזב דתרווייהו בעי' שח' וזב ותו ליכא לאקשויי ואימא מלבו ואימא מאזנו ע"ש ועפי"ד הת"ח ניחא דכיון דדרשת ושחט למקום ששחט תו ליכא למדרש וזבחת לזה דאצט' לגלויי על ושחט דאתא למקום ששחט וכן להפך ובלא"ה י"ל קושי' הבכ"ש דהגמ' נייד מזה משום קושי' ותו דס"ל להגמ' כיון דה' דברים נאמרו בהל"מ סברא הוא דגם מקום השחי' נאמר לו הל"מ וגם בדרשא דר' חייא הגמ' ק"ל כן אלא דקיצר דבלא"ה י"ל על דרשא דר"ח ואימא דשחיט מאזנו ואתי עד דם הנפש דהיינו הסי' ושפיר הוי הוחז' אחר שחי' הסי' אלא דקיצר ובזה ניחא מה שהק' מהרש"א במ"ב ע"ש:

עו"ש דלא לשוויה גיסטר' פירש"י שלא יחתוך המפרקת ראבי"ה במרדכי הבין דאסור והמרדכי כתב. דכוונתו א"צ ע"ש ונ"ל דזה תלוי בצדדי הבעיא דלקמן דקי"ג ע"א בשובר מפרקת ע"ש וא"כ לפום מאי דפסקי' הבעיא לחומרא יהא אסור לדעת רש"י ולפ"ז אפי' התוס' מודים בזה לדעת רש"י אסור להלכה ולא ק"ל אלא להצד דאין צריך ועיין למהר"ם לובלין בתוס' ועמ"ש הרשב"א בחי' ומה שהק' עליו הט"ז בסי' כ"ד ולפמ"ש הש"ך בסי'

ס"ז דרש"י מודה בחתוך ומליחה י"ל קושי' הט"ז אף אי הרשב"א יפרש כפירש"י בבעיא דלקמן:

גמ' שכבר הותז עמ"ש מהרש"א בכוונת רש"י דהראש גופיה אינו בכלל הפשט נ"ל מהא דזבחים אלא דהו"א אע"פי שהוא גופיה אינו בכלל הפשט מ"מ כיון שהוא מחובר לעולה והעולה אית כה הפשט קרי' ביה שפיר גם הראש בכלל הפשט ולהכי אצט' לטעמא שכבר הותז וא"כ אינו ככלל הפשט של שאר העולה ואיהו גופיה לית בה הפשט מההיא דזבחים ע"ש ועפי"ד ניחא גם מה שהק' הרשב"א בחי' על רש"י ע"ש ועיין להר"ן והרמב"ן מה שפי' בכוונת רש"י ורע דהרמב"ן והרשב"א גרסי בדברי רש"י להההיא דזבחים ת"ל את הראש ע"ש והוא תימא שלא נמצא כן בגמ' דזבחים ע"ש:

דף כח.

גמ' אי מחצה ע"מ ברוב וכו' הת"ח לקמן דמ"ד כ' דאפי' למ"ד פסוקת הגרגרת ברוב עוביה מודה לענין שחי' דבעי' רוב חללה דבזה נקטו קנה ובפסוקה נקטו גרגרת ע"ש וה' עה"ש סימן כ"א אות ד' הוכיח היפך דבריו מסוגיין דאי איתא מאי קאמר הא עביד ליה רובא הא כי שחט חצי גרגרת אכתי לא עביד חצי קנה למ"ד ברוב עוביה וכן מברייתא דקתני היה חצי קנה פגום והוסף כ"ש כשרה הא בחצי קנה איכא רוב גרגרת ואטרפה ע"ש ונר' דאין מכל זה ראיה דאיכא לאוקמינהו בטבעת הגדולה דמקפת כל הקנה ובזה רוב חללה ורוב עוביה חדא מילתא היא ע"ש בדברי רש"י בדמ"ד ובתה"א להרשב"א בדל"ח ע"ב ע"ש ועמ"ש לקמן בדמ"ד ע"ד הרשב"א:

גמ' ושט ולא קנה עמ"ש בי"ד סי' כ"א:

תוס' בד"ה רבי וכו' ומביא חטאת העוף ואינו נאכל עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל הא דלא. משני שם הגמ' אר"ל כן משום דאכתי לא ידע להההיא ברייתא ע"ש ואין נר' כן מסוגיא שם דפריך וסבר ר"י הכי והתניא ומשני ע"ש ואמאי הוצרך לשום תירוץ כיון דמייתי לברייתא שוב אין כאן שום הכרח שיסבור ר"י א"ש לעוף מ"ה דהא לא ידעי' דס"ל כן אלא משום דס"ל חינוך כמ"ש התוס' וגם לר"ח יתרץ כן אלא נר' דהגמ' לא בעי לדחוקי דאינו נאכל כל כמה דיכול לתרץ בע"א ובעיקר קושי' התוס' עמ"ש בי"ד סי' כ' ע"ש:

תוס' בד"ה אתא וכו' מה שהק' מהרש"א בסה"ד י"ל דאי משום דרוסה לאו משום נקב והגמ' שם קאמר ניחוש שמא ניקב דאדרב אשי קאי וגם על הגמ' גופה דלא הק' מדרוסה י"ל משום דאיכא חזקה דכשנולדה ודאי אינה דרוסה וא"כ איכא חזקה ורובא ואפי' ר"מ מודה אבל בנקב ליכא חזקה אלא אחר שעברו י"ב חדש והוי חזקה שלא נתבררה כמ"ש התוס' בסוגית רובא ע"ש:

דף כח:
גמ' מע"מ ברוב עמ"ש בסוגיא זו בי"ד רסי' פ"א עש"ב:

דף כט.
הי בחולין והי בקדשים הרמב"ן והרשב"א בחי' דקדקו למנ"מ ע"ש מ"ש ולפי מ"ש מהר"ם לובלין ז"ל ניחא דהגמ' בעי להבין דברי רב אושעיא:
עו"ש רוב כל א' וא' ורשב"א היא כן גריס הרשב"א ז"ל בחי' והק' הא בחטאת העוף לא יבדיל כתיב ע"ש נר' מדבריו דבחטאת העוף דכתיב לא יבדיל אינו יכול לעשות יותר מרוב וק' דבברייתא לעיל דכ"א קתני ואינו מבדיל בסי' א' דנראה דכיון דמחובר בסי' ב' סגי ופירש"י דלכתחילה בעי כל הסי' ע"ש וצ"ל דס"ל להרשב"א דנהי דבידו לגמור כל הסי' א' מ"מ אינו מצוה לכתחילה לגמור כל הסי' א' אלא דברוב סגי לכתחילה ובברייתא בדכ"א ע"א דקתני א' או רוב א' שניהם לכתחי' ולא דומיא דעולה אלא דמ"מ ק' דמנ"ל נימא דלכתחי' בעי' כל הסי' א' מדרבנן כמו חולין ומ"ה יוכיח מדכתיב לא יבדיל ונ"ל דס"ל דכיון דטעמא דהצריכו רבנן לכתחי' משום דלמא לא אתי למעבד רובא בחטאת העוף לא גזרו דהא איכא גזירה כנגדה דילמא יגמור כל הב' מר וקרא כתיב לא יבדיל כנ"ל בכוונתו:
גמ' ואי בחולין אפילו לכתחילה עמ"ש בי"ד סר כ"ר דין ד' ע"ש:

דף כט:
גמ' שכן עשה בה מעשה חטאת עמ"ש בי"ד סימן כ"ז:
גמ' שלא יהיו ב' שוחטין וכו' כ' הרמב"ן בחי' לס"ד פי' דרבנן דרשי ב' שוחטין זבח אחד מדכתיב תזבחוהו ע"ש ולפ"ז רבנן פליגי גם כ"א שוחט ב' זבחי' דהא אצט' קרא לב' שוחטין זבח א' ועמ"ש לקמן דף ל"ב ע"א בד"ה ה"ד ע"ש ועפי"ז ניחא לי מה שהק' ה' מנחת יעקב כלל מ"ג אות י"ד ע"ש:
תוס' בד"ה כגון וכו' ולהכי נקט חטאת ולא זבח עכ"ל הא דהוצרכו לזה ולא הק' בפשי' אמאי מוקי לה בחטאת העוף ולא בבהמה משום די"ל הגמ' שם מוקי לה הכי אליבא דמ"ד אינה לשחי' אלא לבסוף ואליבא דרבא אבל למ"ד ישנה לשחי' אליבא דרבא ולרב יוסף לכ"ע אה"נ דאתיא אפי' בבהמה ולזה הוכיחו מדקתני חטאת ולא זבח וכוונתם דתקשה לאידך מ"ד אמאי ל"ק זבח ומ"מ ק"ל דאמאי לא ק"ל בפשי' אפי' בלא חצי קנה פגום אליבא דרב יוסף דפליגי במיעוט סו' ועור דאק"ל גם לרש"י דהא אליבא דר"י דפליגי במיעוט סי' אפי' בבהמם פליגי גם לשי' רש"י וי"ל:

דף ל.

תוס' בד"ה השוחט וכו' דאם אין רוב וכו' אמאי שחי' כשרה עכ"ל כ' הרמב"ן בחי' דהא בעי' רוב עוביו או רוב חללו ע"ש ונר' דכוונתו למאי דאמרי' ב"ד מד' גבי פסוקת הגרגרת דפליגי אי ברוב עוביו או רוב חללו וס"ל דה"ה דפליגי גבי שחי' אבל לדינא ודאי דקי"ל דבעי' רוב חללו ומזה נר' דלא כה' ת"ח שם ע"ש:

דף ל:

גמ' כי רב אמרי תחת העור אי' הקשה הרשב"א דבי רב היינו רב הונא ולעיל דף י"ט אמר ר"ה מפני שהוא מחליד בעצם המפרקת דרמי לעור ותי' דהתם באת"ל קאמר ואת"ל תחת העור כשרה אה"ן דמסייע לזעירי ע"ש וק"ל דהתם ס"ד דגמ' דמליקה ארוב בשר אבל למסקנא דהביא ברייתא דקתני בלא רוב בשר א"כ תקשה מברייתא דמלק בסכין וע"כ לו' מפני שהוא מחליד לר"ה דאית ליה מוליך ומביא כשר דהא סתמא קתני מלק בסכין ככל דילי מליחה ואפילו מוליך ומביא במשמ' וא"כ בהכרח הוא ולא לדחויי וצ"ע:

תוס' בד"ה החליד מ"ש מהרש"א דלא נ"מ בין דאורייתא לדרבנן לדידן י"ל דנ"מ אם אירע איזה ספק ומ"ש דמדרבנן שכ' התוס' היינו בין סי' לסי' עיין להרמב"ן בחי' ע"ש ובמ"ש התוספות דאת"ל דכשר במיעוט קמא לא פסלה שהיא כעוף ק' הא משכחת לה אשחט פלגא ושהה ונר' דאליבא דמ"ד מחצה על מחצה כרוב קאמרי והשתא מ"ש דמדרבנן מיהא פסלה היינו מאי דקאמר הגמ' לעיל דאפי' למ"ד מע"מ כרוב רבנן גזרו דילמא לא אתי למעבד פלגא ועיין בהרא"ש ז"ל:

דף לא:

גמ' ומי אמרי' הכי וכו' ק' לפמ"ש רש"י לעיל גבי מאי דפריך והאמרה רבא חדא זמנא דאי לאו רבא הו"א אפי' הפילה פסולה מאי פריך לר"י נימא דר"י ס"ל אפי' הפילה פסולה וי"ל. דהגמ' סמיך שפירכת רבא אדרבא דרבא ס"ל דבעי כוונה כר"י מדפריך לר"ן פירכי טובא ואיהו מדייק דיוקא דהפילה מיהו ק' אמאי לא פריך ממתני' דריש מכילתין דמכשיר שחי' חש"ו אע"ג דלאו בני כוונה נינהו דאע"ג דמ"מ מכווני לחתיכה מ"מ ר"י בעי כוונה מעלייתא דהא פליג אפי' כירד להקר דהיא כנתכוון לחתיכה כמבואר בסוגיין וי"ל דש"ה דאחרים העע"ג מכווני להו וכמ"ש הרשב"א בחי' לעיל גבי פירכת רבא אדרבא ע"ש ועמ"ש בי"ד סי' ג' ע"ש באורך קצת:

גמ' כוונה דחברתה כוונה מעלייתא היא וכו' ק"ל דבגמרא במס' ר"ה דף כ"ח ע"א אמר אבוה דשמואל כפאו ואכל מצה יצא ואוקימנא בכפאו' פרסיים ואמרינן זאת אומרת התוקע לשיר יצא דמצות אצ"כ והשתא מנ"ל דכפאו' פרסיים נוקמיה בכפאו ב"ד לקיים

המצוה וקמ"ל דכוונה דאחרים הוי כוונה ולעולם מצות צ"כ וע"ש בהג"א שכ' דהלכה מצות אצ"כ כדאמרי' נדה שנאנסה וטבלה טהורה דקי"ל כרב ע"ש ונ"ל במ"ש רבי' יונה בפ"ק דברכות גבי פתח בדשכרא וסיים בדחמרא בשם ר"ש דאפילו למ"ד מצות אצ"כ מ"מ באומר בפי' שאינו רוצה לצאת א"י בע"כ ע"ש ועיין במרן בב"י בא"ח סי' תקפ"ט שכ' כדעת הר"ש הלזו דלא כהרא"ה דחולק בזה וס"ל דאפי' בע"כ יוצא ע"ש והשתא י"ל דאי מיירי בכפאו ב"ד לקיים המצוה והוא אינו רוצה הוי כאומר בפי' שאינו רוצה לקיים המצוה ובכה"ג לא יצא ולכך מוקי לה בכפאו' פרסיים לאכול מצה דכיון דהכופין אותו אינם כופין כדי לקיים המצוה אלא לשום סיבה אחרת כשהוא לא רצה לא הוי כאומר בפי' שאינו רוצה לקיים המצוה וע"ש בהר"ן במס' ר"ה ולכך יצא כיון דמצות אז"כ ומה דאמרי' הכא דבאנסוה והטבילוה דמהני היינו שלא ודע' דרוצים להטבילה אבל היכא דידעה שרוצים להטבילה לטהרה לא מהני ועיין להרדב"ז ח"ב סי' ל"ד דמסתברא ליה מילתא להפך וע"ש שכ' דהא דנדה שנאנסה אינה ענין למצות צ"כ ע"ש דלא כדמשמע מדברי הג"א שכ' ועיין להגו"ה דף י"ט ע"ד מה שהק' ע"ד הר"ש מגמ' דר"ה ע"ש וכבר נתבאר דאדרבא מכאן ראיה וסיוע להר"ש ועיין לה' יד אהרן סי' תקפ"ט ומה שהקשה שם מגמרא דסוכה דפריך מדאהיה נפק ביה ולא משני במתכוין שלא לצאת ע"ש לא ראה דברי התוס' בסוכה דף ט"ל ע"א בד"ה עובר ע"ש מיהו מהגמ' ר"פ המוצא תפלין דאמרי' ת"ק סבר מצות אצ"כ ע"ש בפירש"י נר' דאפי' מתכוין שלא לצאת יוצא בע"כ כס' הרא"ה דאי איתא לישתרי זוג זוג ויתכוין שלא לצאת אחז"ר ראיתי לה' טורי אבן שם במס' ר"ה שהוכיח כן וראיתי לו עוד בדף כ"ט ע"א אמתני' דחש"ו א"מ את הרבים י"ח דכל המחוייב בדבר וכו' דלמ"ל ה"ט ת"ל משום דלאו בני כוונה למ"ד מצות צ"כ ע"ש ולפמ"ש התוס' שם דף כ"ח ס' ע"א דיש מקום לחלק בין מצות דאורייתא לדרבנן ועיין להמג"א סי' ס' ע"ש י"ל דאצט' להאי טעמא דכל שאינו מחוייב וכו' לאשמועי' דאפילו בתקיעות דרבנן אין מוציאין דמדאורייתא בשלשה סגי והרב ז"ל תירץ דבאחרים עע"ג מיירי וכוונת אחרים מהניא כדאמרי' גבי כתיבת הגט ע"ש וטפי הי"ל להביא ההיא דנדה שנאנסה דשמעתין ועפי"ד ניחא מה שהק' הרב עצמו במס' חגיגה ריש דף ו' למ"ד מצ"כ אמאי מחנכין קטן במצות כיון דל"ל כוונה ליכא מצות כלל ע"ש די"ל דכוונת הגדול המחנכו מהניא והוי מצוה מעלייתא:

דף לב.

גמ' וה"ד כגון דשחט ב' פרות וכו' וע"כ בנתכוון איירי דפרה קדשים היא ואם לא נתכוון פסולה בלא"ה ומ"מ אינה פסולה מטעם מלאכה דהא בפרה עסיק ולא אהא דעתיה

כמ"ש התוס' ומהרש"א ז"ל כ' דלא בעי כוונה בפרה דקדשי ב"ה היא ע"ש וליתא דכל מידי דבשחיטה גופה דינם כמו ק"מ דחטאת קרייה רחמנא כמ"ש התוס' לעיל דף י"א ע"ש ואע"ג דדרשי' לעיל דף כ"ט תזבחהו שלא יהא א' שוחט ב' ראשים כאחד מ"מ אצט' קרא לב' פרות לפסול דיעבד דההיא דרשא דתזבחהו לכתחילה היא כמבואר לעיל ע"ש ובהכי ניחא לי מאי דמק' התוס' לעיל דף כ"ט ע"ב בד"ה תרי ע"ש דלעולם קרא דתזבחהו הוא לפסול בדיעבד אלא דלגבי דרשא דב' ראשי' ע"כ לכתחילה דוקא מדאצטריך אותה לב' פרות דהא לרבנן דר"ן אפילו למסקנא אצט' אותה לב' פרות כמ"ש התוס' וגם לר"ן קרא לב' פרות אלא דכולל גם דחולין אבל דרשא דב' שוחטין ובא א' בדיעבד קאי ועוד נ"ל לתרץ קושית התוס' לעיל דלעולא קרא אדיעבד משתעי ולראב"ש פוסל אפי' דיעבד ולרבנן כשר לכתחילה ומאי דקאמר הגמ' לעיל אא"ב בקדשים היינו דלכתחילה לא היינו ר"ל דרבי מסדר המשנה חשש לכתחי' לס' ראב"ש ובדיעבד ס"ל לדינא כרבנן ועפי"ז ניחא לי מה שהקשו. התוס' בשמעתין מגמ' דזבחים דהק' סד"א קרא כי כתיב בב' פרות ואע"ג דכתיב תזבחהו לא דרשי' דרשא דאין לשחוט ב' ראשים כרבנן דראב"ש דלא דרשי' הך דרשא כלל כמ"ש הרמב"ן כחי' לעיל לחד פי' קמ"ל רבא דכראב"ש עיקר וא"כ קרא לב' פרות לא אצטריך דכבר דרשי' תזבחהו וע"כ לחולין אתא ותזבחהו לא איירי אלא בב' קדשים וא"כ הכא שאני דע"כ קרא לחולין אתא ול"ד לההיא דזבחים ולפ"ז רבא משום דס"ל להלכה כראב"ש קאמר הכי אבל לדידן דקי"ל כרבנן דב' שוחטין זבח א' וא' ששחט ב' ראשים כשר כמ"ש הרמב"ם בריש ה' פסולי המוקדשין מיתוקם קרא בב' פרות ובחולין כשר אפילו לר"ן ודמי להההיא דזבחים וניחא מ"ש הרמב"ם בפ"ד מה' פרה ה' י"ח ועיין להכ"מ שם ולה' פלתי סי"ג:

תוס' בד"ה ורמינהי וכו' אלא אפי' שאין במינו טריפה לחודא עכ"ל ק"ל דבגמ' שם אמרי' דר"מ נ"ל עוף טמא דאין מטמא בבית הבליעה מטריפה וכ' התוס' הא דלא נ"ל מנבילה כר"י משום דס"ל אחע"א ע"ש ולפ"ד דהכא דהדרשא דטריפה היא מי שאין בו אלא טריפה לחודא א"כ למ"ל טריפה ת"ל מנבילה וידרוש מי שאין בו אלא נבילה לחודא יצא זה שיש בו גם טמאה וא"ש אפי' יסבור אחע"א ועוד ק' מגמ' בפ' כ"ש ד ל"ו' דפריך מידי בלבד כתיב ע"ש ונ"ל דס"ל להתוס' דלא דרשי' הכי אלא אי קרא מיותר ע"כ לדרשא אבל אי ליכא קרא מיותר מקשי' מידי בלבד כתיב ונבילה אצט' לשיעור אכילה כמ"ש בגמ' שם וע"ש בתוס' אבל טריפה מיותר והיקישא דפ' כ"ש אצט' לדרשות אחרות כמבואר שם בפ' כ"ש ע"ש ובהכי ניחא דבגמ' לקמן ד"ק ע"ב דייק דר"י ס"ל אין אחע"א מברייתא דנבילה והשתא נימא דהדרשא היא מי שאין בו אלא נבילה לחודא מיהו בזה י"ל דדייק

מדתני אלא איסור טומאה לחודא וראיתי להר"ש במס' טהרות בפ"א מ"ב אהא דתנן התם אין נבלת עיף טמא מטמאה בבית הבליעה כ' דנ"ל מי שאיסורו וכו' ומאן דס"ל אחע"א דריש הכי מי שאיסורו משום נבילה לחודא ע"ש ומן האמור דבריו אינן אלא מן המתמיהין ונ"ל לישב דברי הר"ש דהנה במעילה די"ו פליגי רב ולוי דרב ס"ל דאין נבלת בהמה טהורה מצט' עם נבלת בהמה טמאה ללקות ולוי ס"ל מצט' וכ' התוס' דפלוגתייהו לדידן דקי"ל אין אחע"א אלא דלוי ס"ל דשאני איסור נבילה כיון דחל אחלב חל נמי אטמאין ורב ס"ל דל"ש ע"ש וכ"כ התוס' במכות די"ז ע"ב דרבה דאמר ריסק וכו' אתי כלוי דמצט' מה"ט ע"ש וק' דתקשה ללוי מר' יאודה דדריש בפ' ג"ה למעט נבלת עוף טמא מה"ט דאין אחע"א כדמוכח בגמ' שם ולא אמרי' מגו דחל אחלב היינו בנבילה והוא לוי וע"ז תי' דדריש בלבד וכו' וא"כ חל אעוף טמא וזו היא קושי' הר"ש ומ"ש למ"ד אחע"א למ"ד בעלמא אחע"א אה"ן דנ"ל מקרא דר"מ אבל ללוי דלא תק"ל מר"י ע"כ דדריש הכי וא"כ גמ' דפ' כ"ש אתי דלא כלוי וגמ' דפ' ג"ה אתי כרב ופליגי בכוונת ר' יאודה וניחא הכל והנה מהרש"ל בפ' ג"ה שם הק' הילכתא אהילכתא דקי"ל דנבלת עוף טמא לא מחייב משום נבילה ומסקי' בפ' אלו הלוקין ריסק וכו' מחייב משום נבילה ע"ש ותמהני דלדינא נ"ל שפיר מקרא דדריש מניה ר"מ בזבחים ועוד דגם למה שתי' משום דרחמנא קרייה נבילה אכתי קשה דהא קי"ל כרב דאין מצט' הרי אף דקרייה רחמנא נבילה לא חייל וכמו שפ' הרמב"ם בפ"ד מה' ע"א דין ב' דאין נבילה חל על טמאה וכבר ה"ה שם תמה על הר"מ ע"ש ונר' שלזה נתכוון מר"ן בכ"מ בפ"ב דין כ"ה שכ' דהא דלוקה משום נבילה לאו משום לתא דנבילה אלא משום כזית מבשר השרץ דהיינו דאפקיה רחמנא לשרצים בל' אכילה דאי אכל כזית ממנו לקי כמ"ש התוס' במכות שם ע"ש וא"כ תרווייהו איסורי חלו בבת אחת וע"ש בהלח"ם ומ"מ דברי מהרש"ל תמוהים גם ממה שהוצרכו התוס' לו' דטעמיה דלוי משום דחל אחלב ולא כ' בפשי' משום דקרא קרייה נבילה מוכח דלא איכפת לן בזה וכבר תפס עליו מהרש"א בזה ע"ש ועיין להרב נודע ביאודה חא"ח סי' ל"ו שנסתפק אי איסור נבילה חל על יו"הכ מגו דחל על איסור שאינה זבוחה ע"ש ואין זה דומה לפלוגתא דרב ולוי דשאני התם דבהמה טמאה ליכא איסור חלב אבל בבהמה דאיכ' איסור בגופה דשאינה זבוחה וחל עליה נבילה אה"ן דחל יו"הכ בגופה וכ"כ הוא עצמו במ"ב חא"ח סי' קכ"א ועיין להרב בנו בהג"ה שם ומן האמור לעיל דבריו מופרכין ע"ש והנה ממה שהק' התוס' בסוגיין מאי פריך הגמ' הא כי הויה נבילה לא פקע איסור טריפה והוכיחו כן מגמ' גבי מסוכנת וא"כ חייב שנים ע"ש נר' בהדיא דס"ל דאיסור נבילה חל על איסו' טריפה ויש להבין במאי חייל הא ליכא לא

מוסיף ולא כולל וטומאה לא הוי איסור מוסיף וכמ"ש הנ"ב במ"ק שם ומוכרח לו' מגו דחל אשאינה זבוחה חל אטריפ' ומ"מ אין להכריח מכאן ספיקו דהנ"ב דשאני הכא שאיסו' שאינה זבוחה ואיסור טריפות כי הדדי נינהו דמ"ל לאו מ"ל עשה אבל אין לו' מגו דחל אשאינה זבוחה יחול איו"הך דאיסור כרת ומ"מ למדנו דאיסור נבילה חל על איסור טריפה וחייב ומכאן יש לתמוה על הנ"ב במ"ב חי"ד סי' י"ג שתמה על השואל מהיכן פשיט"ל דאיסור נבילה חל על איסור טריפה ע"ש ועיין להר"ן בחי' בחולין דל"ז ע"ב בסוגיא דמסוכנת דנראה מדברי דלמסקנא דמסוכנת שריא איסור נבילה לא חייל אטרפיה ע"ש וממה שלא כ' התוס' נ"מ לענין התראה נראה דאם התרו בו משום נבילה ואכל טריפה או להיפך לוקה כמ"ש הפ"ת בסי' כ' ע"ש:

בא"ד שאם חתך כזית בשר וכו' עכ"ל עיין לקמן דק"ג ע"א ובמ"ש בי"ד סי' כ"ד דין ט"ו בהג"ה ע"ש:

דף לב:

בד"ה וליחשוב וכו' צלע מכאן וצלע מכאן וכו' עכ"ל מה שהק' בת"ח דהא בעי' חצי חוליא מכאן וחצי חוליא מכאן וא"כ ניטלה חוליא א' שלימה וכבר תני לה בזה הכלל דהיא מבסג"ר ע"ש י"ל. דהיינו אליבא דר"י אבל לבן זכאי מתיישב שפיר מלתייהו דר"כ ור"א בלא חוליא כמבואר בגמ' לקמן דנ"ב ע"ש והשתא התוס' מיישבים לתרווייהו לבן זכאי מ"ל כצלע מכאן וצלע מכאן ולר"י מ"ל למטה מבין הפרשות ועיין למהר"ם שיף שם בגמ' ע"ש:

בא"ד דעכשיו היא חיה וכו' עכ"ל לכאורה זה סותר למ"ש בד"ה ורמינהי ע"ש ונר' פשוט דלעיל מוכחי מדשיער באחרת ולא בגופה משמע דהיא כבר נשחטה אבל הכא מוכחי מדאותה אחרת דשיער בה קאמר עלה אינה חיה משמע דהשתא מיהא חיה היא ותרווייהו איתנהו ועיין למהרש"א ז"ל במ"ב בד"ה ורמינהו ע"ש:

בד"ה ואמרי' וכו' ולא אמר אלא מי מצט' וכו' עכ"ל והיינו דהו"א לענין אכילה מבע"ל ודקדק הרשב"א ז"ל דאפ"ת לענין אכילה מבע"ל מ"מ ק' דהכא פשיט"ל ע"ש ולדעת רש"י הא ודאי ל"ק דא"כ אמאי דחיק למימר לדבריו דרכא קאמר לא הול"ל אלא בתר דבעיא הדר פשטה ולשי' התוס' י"ל דאי הבעיא באכילה לא יתכן למי' הדר ביה מבעיא אלא אינו נופל עליה אלא לשון מאי דמבעיא ליה הדר פשיט"ל וכיון דהאמת הוא דהבעיא לנבילה ויהיה צריך למנקט הדר ביה ר"ז לכך הביא הא דאילפא כדי שיהיה הלשון נכון:

דף לג.

בפירש"י בד"ה מדר"ל וכו' משום ריאה וכו' עכ"ל נר' מדבריו דדוקא בריאה הוא דשרי לר"ל אבל בשחט הושט וניקבו בני מעיים לא וכמ"ש הר"ן בחי' לעיל אבל מדברי רש"י לעיל בד"ה בני מעיים וכו שהוצרך לו' לעולם דרך קנה וכו' משמע דה"ה בני מעיים בשחי' הושט ועיין למהר"מ לובלין ע"ש:

תוס' בד"ה אחד וכו' במשהו כשר גידים ועצמו' וכו' עכ"ל משמע דלא ק"ל אלא גבי אבר ה"ה דקושי' קאי גם לרבנן בטמאה ומדלא ק"ל בעלמא דקי"ל לא ניתנו שיעורין לב"נ מוכח דס"ל דניתנו שיעורין לב"נ כמו ישראל דלא כהרמב"ם וזכורני שכן הוכיח ה' באר יעקב ע"ש:

בא"ד ל"ל ההוא כללא וכו' עכ"ל מה שדקדק מהרש"א במ"ב לקמ' דבח"ש קי"ל כר"י ורב אחא קאמר ש"מ מדר"ל משמע דלענין הלכה קאמר והא כיון דקי"ל כר"ן אמרי' שפיר מי איכא מידי וזו קושית רב פפא ופשוט ודע דממ"ש התוס' דלר"ל דס"ל ח"ש שרי מ"ה ליה ליה ההוא כלל' מוכח דאף דלישראל אסור מדרבנן כיון דמ"ה מותר אמרי' מי איכא מידי ולפ"ז מ"ש התוס' גבי עוברין נהי דפטור מ"מ לא שרי היינו דאיכא איסור מ"ה דאל"ה אכתי ק' מי איכא מידי וכו' ודלא כה' אמונת שמואל סימן י"ד שכ' דליכא אלא איסור דרבנן מדשרי' לדחות נפש מפני נפש ועפי"ז נתיר לרופא להפיל עובר של נכרית ע"ש ולמהרימ"ט ח"א סי' צ"ו ע"ש גם מ"ש ה' אמונת שמואל דכל מידי דלישראל שרי אפילו דלב"נ אסור מותר להושיטו לב"נ כיון דלישראל שרי ודוקא כוס יין לנזיר דאם יזיר עצמו יהיה אסור ע"ש ליתא דהא אמרי' בסוגיין אין מזמנין נכרי על בני מעיים אפילו דלישראל מותר אפ"ה אסור לזמן הנכרי והיינו משום לפני עור מדנקט איסורא בזימון ועיין להפר"ח בסי' ס"ב ע"ש:

דף לג.

בד"ה והא נגיעה וכו' אפי' קתני אוכלין וכו' עכ"ל הק' מהר"ם לובלין ז"ל דהו"ל להק' לעיל דקאמר דרבנן דוקא לאכילה קאמרי ע"ש ול"ק דההיא דכל הטעון א"ל בנכנס ראשו ורובו במים שאובין וכיוצא דגופו טמא וצריך טבילה כל גופו ולא איירי בטומאת ידים דאין גופי טמא והתוס' לא אלא אטומאת ידים דאין גופו טמא ומאי דקאמר אבל נגיעה לה לאו אמתני' דהכא קאי אלא אנגיעת דמתני' דהתם אבל הכא נגיעה ואכילה כי הדדי נינהו והכא מק' התוס' שפיר ובזה ל"ק מה שהק' מהרש"א ז"ל ומה שתי' דלעיל מפרשי' נגיעה לענין דמותר לנגוע ומתניתין דהכא אסר אף לנגוע אלא ממאי דדייקי ממתני' שמעי' דמאי דקאמר אבל נגיעה לא לענין אכילת אחר קאמר דהא לא קאמ' דאסור לנגוע

וה"ה דהומ"ל אחר הדיוק על מאי דקאמר אבל נגיעה לא אלא כיון דלא מצו להק' אלא אחר הדיוק מקשי' בדיוק גופיה ע"ש הוא דחוק ועיין במ"ב:

דף לד.

פירש"י בד"ה על ידי משקין וכו' דאכילה חמירא ממגע עכ"ל ואע"ג דקיימי' אליבא דר"י ואיהו ס"ל דמאכל חמור מן האוכל היינו מאכל גופיה אבל ודאי מודה דאכילה חמירא ממגע וכ"נ גם מדברי התוס' לקמן דף ל"ה ע"א בד"ה האוכל ע"ש ובהכי ניחא מה שהק' התוספות בד"ה טומאה מנבלת בהמה ע"ש דמנבלת בהמה קשיא אפי' לר"י דהא מודה דאכילה חמירא ממגע ובנבלת בהמה נהפוך הוא וע"כ דשאני נבילת בהמה דמה שאינה מטמאה האוכלה לאו משום גריעות הטומאה אלא משום דהטומאה מכוסה דטומאת בית הסתרים היא:

דף לה.

בד"ה דליכא וכו' אבל א' וב' וכו' דאפילו בחולין מהני ב' וכו' עכ"ל ר"ל ואסור לעשות עצמו ב' דפוסל תרומה בנגיעה דהאוכל ב' שני אבל אוכל ג' דאינו נפסל אלא מלאכול תרומה ס"ל השתא דאינו מוזהר ודלא כמהרש"א:

תוס' בד"ה האוכל וכו' לענין מאי הוי ג' עכ"ל לכאורה סמכו עצמם אדר"א ב"צ דמוקמי' לר"י כוותיה ואיהו קאמר מוהל אחד משמע דג' מיהא הוי לענין שום דבר וכ"מ בחי' הרשב"א ע"ש אלא דבהמשך דברי התוס' לא יתכן שהרי קושי' שהק' לא כר"י ולא כר"א היא מקושרת עם מה שתי' דג' מיהא הוי לענין שום דבר ובמסקנא ל"ק כלל דלא כר"א ולא כר"י שהרי איכא תנא ראב"צ דקאי כוותיה וע"כ דקושי' וא"כ אפילו בס"ד ס"ל דג' מיהא הוי והיינו מלישנא דר"י מדלא קאמר ב' אינו עושה ג' וכ"כ הר"ש בפ"א דטהרות ע"ש ואע"ג דהתוס' לעיל כ' דאע"ג דאינו ג' קרי ליה ג' משום דג' למגע ע"ש מ"מ האמורא ה"ל לפרש דבריו:

דף לה:

בד"ה ואם וכו' וא"ת היאך יאכל כהן וכו' עכ"ל מכאן מוכח דס"ל כס' המרדכי דכל שתחי' מעורב לא בטיל דאל"ה לס"ד דהתוס' ק' דלבטיל ברובא:

בד"ה דם המת וכו' דדם מגפת בהמה אפי' רבנן עכ"ל עיין פירש"י בדף קכ"א בד"ה שונין ונר' מדבריו דאפי' לרבנן בדם מגפתה אינו מכשיר שהרי כ' דם שחי' מכשיר והיינו לרבנן וצ' דם מגפתה אינו מכשיר ולשיטת רש"י ר"ש קאי בבהמה וא"כ ע"כ דס"ל דלא נחלקו ר"ש ורבנן בדם מגפה ולכ"ע טהור וניחא מה שהק' התוס' עליו מפ' חבית דאתיא ככ"ע גם ניחא בזה מה שהק' מדאמרי' לקמן גב. ר"ח והאי דם מכה הוא וכ"מ מדברי

הר"מ בפ"י מה' ט"א שכ' דם מכה דלא מכשיר גבי בהמה ולא כ' דבאדם מכשיר וע"כ דס"ל דלא נחלקו וההיא דפ' חבית מוקי לה הר"מ בזב כמו שנר' מדבריו שם ע"ש ועי"ל קושי' התוס' מגמ' דלקמן דרבי ור"ח ס"ל בדם שחי' כרבנן ובדם מכה כר"ש וניחא דברי רש"י דפ' העור והרוטב דאזלי כר' ור"ח אלא דק' מדאמרי' לקמן בואו ונסמוך על ר"ש דמסייע לר"ח והשתא הא לשי' רש"י לרבנן דם מכה של בהמה מכשיר וא"כ לרבנן ודאי דם שנתקנח בין סי' לסי' מכשיר ומסייע לר' והו"ל ר' ורבנן נגד ר"א ור"ש ומאי קאמר דנסמוך על ר"ש וי"ל על התוס' דהי"ל להק' קושיא זו עדיפא מינה ואף שכ' מהרש"א לקמן בד"ה פרט לדם קילוח דדם מכה עדיף מדם חלל שעדיין לא נעשה חלל כיון דסופו ליעשות חלל ע"ש מ"מ לא כ"כ אלא לשי' התוס' אבל לשי' רש"י אין לו' כן אשר ע"כ צ"ל לשי' רש"י דלא פליגי ר"ש ורבנן וכדאמרן:

דף לו:

בד"ה ועדיין וכו' וא"ל דשמואל נ"ל תלושין ומחוברים וכו' עכ"ל ק"ק דא"כ אמאי אצט' שמואל לאוקמה בכה"ג בפשי' הול"ל בהוכשר במשקה בי מטבחייא דכיון דס"ל דתלושין מכשירין ע"כ דס"ל דמשק' בי מטבחייא מכשירין דהא טעמא דמ"ד אין מכשירין משום דס"ל תלושין אין מכשירין כמ"ש התוס' לעיל ואף דמילתא דשמואל לא איתמר הכא מ"מ עיקר מילתיה בפ"ק דפסחים לתרץ הברייתא דקתני הבשר טמא ומיתוקמא שפיר בבי מטבחייא:

דף לז.

גמ' מדאמר' נבילה לא תיכול מכלל וכו' ק"ק דאפילו מסוכנת שריא וקרויה חיה מ"מ נבילה דמתה ממש לאו בכלל חיה ות"ל מקרא דזאת החיה ומדברי רש"י נראה דאי מסוכנת שריא לא דרשי' כלל האי דרשא דזאת החיה אבל מדברי התוס' אין נר' כן ונ"ל דאי מסוכנת שריא נימא דאתא קרא דנבילה לנבילה דמפרכסת דקרויה חיה כמ"ש מהרש"א בדברי רש"י לקמן ע"ש אבל אי מסוכנת אסירא א"כ נבילה מפרכסת נמי לא גרע ממסוכנת ונ"ל נבילה גופה מזאת החיה ובהכי ניחא דלא פריך כאן אימא לעשאה גיסטרא דלא כהתוס' בזה וכן לקמן גבי טרפה וניחא לפ"ז דלא אמרי' אין מזהירין מ"ה דלאו ק"ו הוא ועיין בהר"ן בחי' לקמן:

עו"ש א"כ נבילה דכ' רחמנא ל"ל וכו' ק"ק דנימא דטרפה היינו מחסרא וא"כ מסוכנת לחודה בעשה נתנבלה בלאו ועשה וטרפה דמחסרא בלאו ועשה מחיים ונבילה דכ"ר לא אתיא מכח טרפה דמחסר' ונ"ל דס"ל דפשט ל' טרפה היא קרובה למות ואפי' לא מחסרא

אלא דאי מסוכנת שריא בהכרח הוא דטרפה היא מחסרא אבל אי מסוכנת אסירא בודאי דל' טרפה הוא אפילו לא מחסרא וניחא כולה סוגיא לפ"ז ועיין בתוס' בד"ה ומה:

בד"ה כי וכו' מאי נ"מ וכו' עכ"ל מק' דאמאי לא ק"ל במילתא דר"י דאמר דם קדשים אינו מכשיר למאי נ"מ ומתרצי' דבדם לא ק"ל דמ"ל בהוציא הדם לחוץ ואני מסתפק בזה די"ל כיון דנפסל ביוצא שוב הוי נשפך כמים ומכשיר א"ד תחילתו נתקבל בכלי ואזלי בתר תחילתו והצל"ח בסוגי' ר"ח בסי' פ"ו נסתפק בזבח פסול ואף למ"ש שם דהוי נשפך כמים ומכשיר היינו בזבח שתחי' פסול אבל בנתקבל בכלי י"ל דאזלי' בתר תחי' ע"כ נר' דמדר"י לא ק"ל די"ל דר"ל פליג בזה ולא ק"ל אלא מריב"ח דקשיש מנייהו דהוא תנא כמ"ש התוספות בבכורות דף ל"ב ע"ב בד"ה פסק וכ"כ הרא"ש שם ע"ש ובעיקר קושית התוס' י"ל דמ"ל בעדיין לא נתקדש בכלי דל"ש חיבת הקדש אלא בנתקדש בכלי כמ"ש התוספות לעיל דף ל"ו ע"א ע"ש:

תוס' בד"ה השתא וכו' אין לפרש כך וכו' עכ"ל לכאורה נראה כיון דלא דחו קו' דקירוב מיתה אלא משום דאיכא למיפרך שכן מחיים א"כ הומ"ל דמק"ו דקרוב מיתה יליף וס"ל דסתם נבילה נסתכנה קודם וא"כ ליכא למיפרך שכן מחיים דכי מסוכנת אסורה נבילה נמי מתחלת מחיים כמ"ש התוס' לקמן בפיר"ת ואה"ן דהומ"ל הכא מגיסטרא כמ"ש לפי' קמא אלא דכיון דס"ס צריכין אנו לו' ה"ה דמ"ל מגיסטרא ניחא טפי לפי' קמא מלומר דמק"ו מקרוב מיתה יליף מיהו עמ"ש התוס' וא"ע למאי דפרישית וכו' נר' דלא הוק"ל משאינה זבוחה אלא אם נפ' משום דמיתה לא שריא לה כפי' קמא אבל אם נפ' מק"ו דקרוב מיתה לא ק"ל ולפ"ז קשה דהומ"ל מק"ו דקרוב מיתה ונימא דהומ"ל מגיסטרא ולא תק"ל משאינה זבוחה וצ"ל דס"ל כיון דמחיים היא חומרא לפיר"ת א"כ ל"ש ק"ו דקרוב מיתה דאדרבא היא חומרא דמחיים ובזה ניחא מה שהק' מהרש"א לקמן בפיר"ת ע"ד בעל המאור ע"ש:

דף לז:

בד"ה מה וכו' מק"ו לעיל וכו' עכ"ל כ' מהרש"א בפי' רש"י דהיינו מק"ו דטומאה אבל ק"ו דקרוב מיתה ליכא דנבילה נמי כיון דמפרכסת חיה היא ע"ש ואין נר' כן מדברי התוספות בד"ה השתא אלא דלא ס"ל הא מילתא דמפרכסת חיה היא ע"ש:

בא"ד מגו בטרפ' דחייל נמי אשאינה זבוחה עכ"ל עיין לה' נודע ביהודה חא"ח סי' ל"ו ע"ש:

דף לח.

בד"ה גועה עיין במהרש"א במ"ש דברייתא ע"כ דג' היא ובמ"ש בי"ד סי' י"ז ע"ש:

גמ' ארנב"י מנא אמינא לה וכו' ואי אמרת סוף שחי' וכו' מפירש"י נר' דרנב"י אתא לאפוקי אמצע שחי' דר"ח וא"כ מאי דנקט בגמ' אלא א"א סוף שחיטה נקט לישנא ששמע ר"ח דאמר פרכוס שאמרו סוף שחי' ויותר נר' דרנב"י ס"ל מס' דאינו אמצע שחי' ולא הוצרך להביא ראיה אלא לאפוקי סוף שחי' ממש אבל אין להוכיח מזה לאפוקי גם אמצע שחי' משום דא"ל דלר"ח איכא אמצע שח' וסוף שחי' דכשרין וליכא בפסלות אלא צ"ד דתחי' שחי' ולכך לא חיישי' שמא בתחי' שחי' דאין הס' שקול דצד הכשרות רובא לגבי צד הפסלות ונר' דמטעם זה התוס' שהק' לרבא מזינוק לא הק' כן לר"ח אמר רבא וכו' סוף שחי' מדברי רש"י בכולה סוגיא משמע דפלוגת' דאמוראי קאי על תחי' הפרכוס אבל סוף הפרכוס יהיה בזמן שאחריו למר כדא"ל ולמר כדא"ל אבל התוס' שכ' דהוכחת ר"ח היא מסיפא דהוצאת נפש משמע דכל שהוציאה נפשה בסוף שחי' סגי וא"כ פלוגתא דאמוראי קאי על סוף הפרכוס ועיין לרי"ו הביאו מרן בב"י בסי' י"ז ועמ"ש שם ועיין להתוס' בד"ה אלא זה פי' וכו' ע"ש:

דף לט.

גמ' אלא זביחה דע"א דמיתסר' וכו' הא דלא הק' ממתני' גופה דקתני אלא אחר השוחט דמשמע דאם השוחט גופיה מחשב מיתסרא במחשבה משוה דא"י למי' דהא דמיתסרא במתני' במחשבת השוחט ה"ד באכילה אבל בהנאה לא ועיין בתוס' בד"ה פסולה ולהכי רש"י כאן בקושי' הגמ' כ' דמיתסרא בהנאה וכו' וכן לעיל במתני' עיין שם:

תוס' בד"ה פנים וכו' מה לתרוויהו וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ועיין בזבחים דף י' ע"א שהיא קושי' הגמ' שם ויש לכוין דבריו דכיון דעיקר קושי' הגמ' כאן הוא מכח האי פירכא אם כן הו"ל להקשות לר"ל מק"ו בלא מתניתין:

דף לט:

בד"ה מקום וכו' עוד תניא בתוס' וכו' עכ"ל הא דלא הביאו מברייתא דת"כ משום די"ל כפירש"י שחישב אחר שחי' קודם זריקה ולא בשעת זריקה ואף דהתוס' בדבור שאח"ז נר' מדבריהם דמפ' זרק ממש היינו אחר התוספתא ועיין בי"ד סימן ה' עיין שם:

גמ' רשב"ג דגיטין כ' הרשב"א בחי' דמה שלא אמרו איסור משום די"ל דאף רשב"ג מודה שזה כיון דמיבדל בדיל מע"א לא אמרי' מדהשתא מומר וכו' ע"ש ונ"ל דא"צ לזה בכאן שהרי רבנן דפליגי ארשב"ג גבי מתנה וס"ל דלא אמרי' הוכיח סופו על תחי' כ"ש דפליגי כגיטין למאי דלא ס"ד דכתבו שאני שהרי הא דגיטין עדיפא דאמרי' הוכיח סופו שבדעתו מתחילה להמית עצמו דאיסורא רבא עביד וישראל בחזקת כשרות ואין לו' דדוקא במתנה דפליגי דאמרי' הי"ל לצווח מתחי' זה אינו דא"כ היכי אמרי' דלא אמרו

איסור משום כבודן דרבנן דפליגי ארשב"ג דכן נר' מפשט הגמ' אלא ע"כ דאין לחלק בכך וא"כ כיון דרבנן פליגי ארשב"ג א"ש דלא אמרו איסור משום כבורן דרבנן והגמ' מעיקרא דמייתי מרשב"ג דגיטין משום דגיטין וע"א שוין הן דבתרוייהו איסורא עבדי ולא מוקמי' בחזקת כשרות אמנם למאי דדחי כתבו שאני אפילו רבנן מודו בגיטין ועיין להרב משפטי שמואל סי' קי"ב שכ' אפי' רבנן לא ס"ל דלא אמרי' הוכיח סופו על תחי' אלא דוקא במתנה דחזקה שאדם רוצה במתנה שנותנין לו ועוד משום שמפקיע. זכות העבדים אבל בעלמא מודו דאמרי' הוכיח סופו על תחי' וסיים דכה"ג בגיטין בעלה מן הגג מודו רבנן דאמרי' הוכיח סופו ע"ש נראה דמביא ראיה מהא דגיטין דאמרי' הוכיח סופו בעלמא אפי' לרבנן והא ודאי ליתא דגיטין שאני דקאמר כתבו מיהו באמת ק' מאי מייתי מרשב"ג דמתנה הא י"ל דאפי' רשב"ג מודה במעשה דקשרי דמותר דבחזקת כשרות ואמרי' השתא הוא דנעש' מומר כדדחי למאי דאמרי' לא אמרו היתר משום כבודו דר"א ע"ש ברש"י ונ"ל דבאמת י"ל דה"ט דלא אמרו איסור משום די"ל דאפי' רשב"ג מודה בזה ולא משום כבודן דרבנן ואמ"ש הרשב"א גבי רשב"ג דגיטין ובהכי ניחא לי מה שהק' ה' שמחת יו"ט בסי' ל"ו עמ"ש הסמ"ע בסי' רמ"ה דאפי' רבנן לא אמרו דלא אמרי' הוכיח סופו אלא בש"מ דאיכא תרתי דברי ש"מ ככתובין וכמסורין וזיכה לו ע"י אחר דא"כ אמאי לא אמרו איסור במעשה דקסרי כיון דאפי' רבנן מודו בזה דלא אמרו אלא בש"מ דאיכא תרתי ע"ש ועפי"ה ניחא דמה שלא אמרו איסור משום כבוד עצמן גם ניחא בזה מה שהק' עוד השיו"ט דהא בעי' דבור במחשבת ע"א וא"כ אפי' חשב אמאי מיתסר לרשב"ג ואי לא ידעי' אי דבר אפילו רבנן מודו ועמ"ש בי"ד סי' ד' ויש להוכיח דלא כהסמ"ע ממה שהוצרכו התוספות לו' בההיא דמציעא איכא טעמא אחרינא דקחזו רבנן דנר' שכ' כן ליישב הבעיא אליבא דרבנן והא בלא"ה ניחא לרבנן דלא אמרו אלא היכא דאיכא תרתי כמ"ש הסמ"ע ואין לומר שכ"כ ליישב דלא תקשה דאמרי' בסוגיין שתק ולבסוף צווח כ"ע קנה אפי' לרשב"ג וע' במהרש"א במ"ב הא ודאי ליתי' דשתק דסוגיין היינו שקבל השטר ואין לדמותו לשתק כי תפס שכנגדו:

תוס' בד"ה רישך והר וכו' דלא סמכא דעתיה עכ"ל לפ"ז בשמעיניה דחישב אפי' במצי מדחי ליה אסור וניחא השתא דלא בעי אליבא דרבנן בשמעיניה דחישב לל"ק משא"כ לפירש"י ועיין מהרש"א במ"ב:

דף מ.

פירש"י בד"ה מתני' וכו' משום דדמיא וכו' עכ"ל הא דלא פי' משום דהוי שחי' מומר משום דאפי' תקשה מינה לרב ענן דאמר בפ"ק ד"ה ישראל מומר לע"א מותר לאכול

משחי' ועוד דבפ"א לא הוי מומר כמ"ש התוס' לעיל די"ד ע"א ע"ש ועיין בגמרא לעיל דאמרי' לא אמרו איסו' משום כבודן דרבנן דר"א וכפירש"י שם ועיין לה' פרי תואר סי' ד' ע"ש:

גמ' השוחט חטאת וכו' מכאן נ"ל ראיה דתקרובת ע"א אסורה באכילה מיהת מן התורה דאל"ה מאי פריך ועיין להתוס' בקמא דע"ב ע"ב ולה' שע"ה בפ"ה מה' אישות וכמ"ש בי"ד סי' ד' דין ב' עש"ב:

תוס' בד"ה לפני וכו' התם כשלא שחט לפני ע"א עכ"ל הוכחתם ממאי דלא נוקמא בהכי לס"ד דלא ס"ד דיוקא דליתני זבח אבל למאי דמסיק מדל"ק זבח ע"כ דאיירי בגוונא דמיתסר משום תקרובת ובקושי' מהרש"א בזה הדבור עמ"ש בי"ד סי' ד' ע"ש:

בד"ה חייב וכו' אעפ"י וכו' מידי אמ"ה וכו' עכ"ל לכאורה לפ"ז לא ק"מ מ"ש בד"ה לפני דנוקמ' שלא בפני דא"כ תיקן להוציאו מידי נבילה ולא הוי חידוש בשבת ונר' דאפי' אי תיקן מידי נבילה מ"מ הוי חידוש כיון שאינו מתקן תיקון גמור בכל שחוטות דעלמ' ועיין לה' פלתי בסי' ד' ודע דכיון דהוי חידוש דשבת ע"כ למתני ע"א או ש"ח דאל"ה ליכא חדוש בשבת ומ"ש התוס' וחוץ לע"א הוי חידוש וכו' לאו אתרווייהו קאי אלא אחדא מילתא כוונו:

בא"ד הוי חדוש כדמוכחא וכו' עכ"ל נר' דהחידוש הוא לדיוקא דחטאת אין זבח לא משום דנאסר בסי' א' במעשה כ"ד ולר"ן החידוש נמי דחטאת דתניא לכפרה כדידיה דמי ועיין לה' פלתי:

דף מ:

בפירש"י בד"ה מאי איריא וכו' דכי מדלית רב הונא וכו' עכ"ל ר"ל דכי מדלית רב הונא קשיא לעולא לחודיה אבל בלא עולא ברייתא גופה ניחא שפיר דנימא דבעי' סי' א' שהרי לא ק"ל לר"ה אלא משום דסמך דבריו אדעולא כדקאמר מכדי ר"ה כמאן אמרה וכו' וע"כ דהיינו משום דלר"ה לחודיה י"ל דבעי' סי' א' דוקא אבל כיון דסמך אדעולה וס"ל כעולה לאו גמר מעשה קאמר א"כ ע"כ אפי כל דהו וכדכ' התוס' ורש"י ומה שהק' מהרש"א ז"ל דנימא נקט חטאת לאפוקי שלמים דדדיה נינהו ואסר להו בכ"ד ע"ש י"ל דס"ל דאפי' דידיה לא אסר להו בכ"ר משום דב"ח נינהו ואינם נאסרין אלא ע"י מעשה וכמ"ש רש"י לעיל וכיון דגבי דבר שאינו שלו בעינן מעשה רבה גם גבי ב"ח בעי' מעשה רבה דכי הדדי נינהו ואפילו דלל"ב ע"כ לאו כי הדדי נינהו מ"מ להאי לישנא י"ל דס"ל כן אמנם זה אינו דהא מתבאר מדברי רש"י לעיל בד"ה היתה דכיון דנשחט סי' א' לא הוי תו ב"ח עמ"ש והאי סי' א' ל"ד וכו' גבי ב"ח דנר' דאי סי' א' דוקא אצ"ל דבב"ח ע"י מעשה נאסרין

דכיון דנשחט סי' א' לא הוו ב"ח וא"כ א"ש דנקט חטאת דשלמים נאסרין בסימן א' ולא מחייבתו אח"ש ומהרש"א תירץ דהשתא להאי לישנא ס"ל כרבנן דריה"ג ע"ש וק' רמ"מ מאי פריך נוקמה כריה"ג וי"ל דס"ל להאי לישנא דע"כ הא דנקט חטאת לאו לאפוקי שלמים וכריה"ג דא"כ ליתני עולה אלא ע"כ לאפוקי בהמה ועמ"ש בתוס':

גמ' לישמעי' זבח האי דיוקא קאי במסקנא ומכח דיוק זה ע"כ איירי בגוונא דנאסר משום תקרובת וניחא לפ"ז מאי דמק' לר"ה מהאי ברייתא ולא אוקמה כמ"ד אין אדם אוסר דפלוגתא דתנאי היא כדמסיק בתנאי ועיין לה' פלתי:

תוס' בד"ה לא הוה וכו' ושמא י"ל דנקט חטאת וכו' הק' מהרש"א ז"ל כיון דקושי' התוס' קאי גם אמימרא שניה דר"פ וצ"ל כמו שתי' דנקט חטאת וכו' א"כ המק' שהק' פשיטא ולא ס"ד כיון דקניא לכפרה אמאי לא פריך ליתני זבח ע"ש ונר' כיון דהתוס' ס"ל דמימרות דר"פ קאי בין לס"ד דלא ס"ד האי דיוקא דזבח בין למסקנא כמ"ש מהרש"א גופיה א"כ לכך פריך פשי' דפירכא זו אתיא בין לס"ד בין למסקנא משא"כ פירכת דזבח לא אתיא אלא למסקנא. ונ"ל דלזה כיון רש"י דפי' לס"ד ר"ל אף לס"ד כמו שמבואר בפירושו במימרא ב' דר"פ דפי' אף לס"ד דהיינו לתרץ אמאי לא פריך אלא פרכת פשי' ולא כמ"ש מהרש"א דרש"י מב"ל דוקא לס"ד שהרי במימרא ב' כ' אפי' לס"ד ולפ"ז התוס' ורש"י בחדא שי' אזלי וכ"נ מפשט דבריהם שהרי באו ליישב פרש"י ולפ"ז גם מ"ש מהרש"א דלר"ן ל"ל כדברי התוס' כיון דס"ל דאפילו גמר מעשה לא מהני אם כן הברייתא כיון דנחית לחידוש זה דלא מהני מעשה כ"ד הו"ל לחדש יותר דאפי' מעשה רבה לא מהני וכי אמרי' כי מדלית דר"ה וכו' כפירש"י היינו ר"ל כי מדלית דר"ה ותימא דבעי גמר מעשה וע"כ דהיינו כעולא וכמו שכתבתי בפירש"י ועיין בהר"ן בחי':

כתב מהרש"א ולא ניחא להו להתוס' למי' די"ל דמאי מעשה מעשה רבה ונקט חטאת עוף משום דכל הקרבנו' הוו כדידיה כדמסיק ע"ש ר"ל דנקט חטאת לאפוקי שלמים דדידיה נינהו כריה"א ומ"ש עוף ל"ד ולישנא דתלמודא דפריך לר"ן נקט וקושי' זו הק' גם בפירש"י אלא דמה שתי' דלא ס"ד וכו' ק' דנוקמ' כריה"ג דאטו תנאי שקלת מעלמא ובשלמא בפירש"י יכול להיות כן דהמק' ס"ד דע"כ כרבנן דריה"ג מדלא נקט עולא וכמו שכתבתי בדברי רש"י וכי משני חטאת כיון דלכפרה וכו' א"ש דגם עולא לכפרה והא דלא נקט שלמים דאתיא כריה"ג אבל בדברי התוס' אין לומר כן דא"כ מה תי' דנקט חטאת לרבותא דהוא כדידיה א"כ ליתני עולה אלא ע"כ דס"ל דמ"ש חטאת מעולה וחדא מנייהו נקט ואם כן הדק"ל:

דף מא.

גמ' ר"ן ור"ע ור"י אמרי אפי' למ"ד וכו' פירש"י דאתא לדחויי מ"ש כתנאי ועיין מ"ש בי"ד סי' ד' דין ד' בכל הסוגייא כולה:

מתני' ולא לתוך כלים כ' הרא"ש בר"פ כסוי הדם הא דאין שוחטין כוי לכתחי' ביו"ט ויקבל הדם בכלי ויכסנו בערב משום דאין שוחטין לתוך כלים ע"ש והר"ב בש"מ במס' ביצה ד"ח ע"ב אהא דאמרינן דאתי עשה דיו"ט ודחי ל"ת דכתישה הק' משם הרשב"א ז"ל דהא אפשר לקיים שניהם שיכסה בערב ותי' דכיון דאינו יכול לכסות בעת השחי' הו"ל ביטול מ"ע ע"ש והרא"ש ע"כ דלא ס"ל כן מדק"ל אמאי אין שוחטין כוי לכתחילה ועיין לה' פלתי בסי' כ"ח ע"ש:

תוס' בד"ה ובשוק וכו' דהא מדאורייתא שרי עכ"ל ה' לשון למודים בה' שבת סי' קי"ח תמה דאם כן מאי פריך בשבת דס"ד עליה דרב ממתני' דזוג הא התם טעמא דמיחזי כמאן דאזיל לחינגא וליכא אלא איסור דרבנן ע"ש מה שדחק ונראה דהתוס' ס"ל כפי' קמא דפירש"י בפ' בתרא דביצה ד' אהא דאין מקדישין ביום טוב דטעמא משום מקח וממכר דמקח וממכר אסור מן המקרא ע"ש:

דף מב.

בפירש"י בד"ה ל"א וכו' חדא דהא לא אמרו וכו' עכ"ל ואף דרשי' בעצמו פי' בד"ה מהו דתימ' דמשום דאמרה ר"א הוא דפריך מ"מ ק"ל לרש"י הכא דאפי' בלא ר"א דגבי זבח תק"ל פשיטא דסברא הוא דהדבר פשוט מצד עצמו ועיין למהרש"א כמ"ב דמה שהק' מיש לו זבח לא ידעתי מאי ק"ל דזו היא קושי' א' שהק' רש"י גם מה שתי' דאפי' אינו סמוך לו הא מתני' היא כמ"ש רש"י לעיל גם מה שהק' מאין לו זבח ל"ק דכבר כ' רש"י לעיל דהו"א שמא יש לו זבח בצנעא משא"כ גבי אשה דל"ל הכי ועוד דלא תקשה פשי' אלא בדבר שהוצרך להביאו בזה הכלל כמו שמבואר בדברי רש"י ז"ל:

גמ' מנ"ל ובשר בשדה וכו' מכאן ק"ל עמ"ש הר"מ בפ"ה מה"ש דדרוסה לבד מן התורה דכתיב ובשר בשדה טרפה אבל שאר טרפיות מהל"מ ע"ש וא"כ מאי פריך נימא מאי דקאמר רמז לטריפה היינו על שאר טרפיות:

שם חיה אכול וכו' הר"מ בפ"ד מה' מ"א כ' דטרפה דדרוסה בעי' שסופה למות ולא דרוסה כ"ש דכתיב לכלב תשליכון אותו הראוי לכלב ע"ש והוא היפך סוגיין דנ"ל מזאת החיה והט"ז בסי' פ"ט כ' דאי לאו לכלב הו"א דבדרוסה אפי' כ"ש ואי לאו זאת החיה מלכלב הוה נ"ל מסוכנת ע"ש ותמהני דמסוכנת נ"ל מקרא דשריא כדלעיל דל"ז ע"ש

ונ"ל דהו"א עד שיהא מסוכנת בהדי טרפיות שיהא עומדת לכלב להכי כתיב זאת החיה דהעיקר תלוי בחיות דכל שאינה חיה אפילו אינה מסוכנת אסורה:

שם ואידך הא זאת מבע"ל וכו' הק' מהר"ם שי"ף ז"ל נימא דל"ל כמו מ"ד טרפה אינה חיה דל"ל דתנא דבי רי"ש דלהבדיל ע"ש ול"ק דמ"מ קשיא לר"ל מנ"ל דמ"ד טרפה אינה חיה נ"ל מהחיה ונמשך מזה דמ"ד טרפה חיה ל"ל דתנא דבי רי"ש דמלמד שתפס וכו' נימא דנ"ל מקרא אחרינא אבל קרא דזאת לתנא דבי רי"ש ומה שתי' דמ"ד טריפה א"ח א"ש כתנא דרי"ש דלהבדיל ומפ' חיה ממש ולאו מ"ל חיות וגמ' דקאמר לקמן הא תנא דרי"ש טריפה חיה ס"ל היינו למ"ד טריפה חיה ע"ש אין במשמע הסוגיא כן ע"ש בפירש"י:

דף מב:

תוס' בד"ה והאיכא וכו' צומת הגידין ך וכו' הק' מהרש"א ז"ל נימא כמ"ד חסרון מבפנים ל"ש חסרון וצומת. הגידין תשלום המנין ולכך לא פריך אלא מנחתכו ע"ש מה שתי' ונ"ל דל"ק דא"כ ע"כ למאי דמשני כראב"ש דדוקא בנחתכו רגליה הוא דפליג ראב"ש אבל בצומת הגידין ל"פ דאל"ה ק' למסקנא חסר המנין ואם כן הוא ק' למ"ד חסרון מבפנים שמיה חסרון והמנין א"ש לרבנן ליתני צומת הגידין ועוד דבתוס' והביאוה הראשונים מבואר דראב"ש מכשיר גם בצומת הגידין:

בד"ה ואמר וכו' דבשיעור מיתה חשיב וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דאפי' למ"ד טריפה חיה ראוי למות אלא דמזלו גרם ע"ש מבואר מדבריו דלמ"ד טריפה חיה מתני' דקתני כדי שינטל מן החי וימות ראוי למות קאמר ואי אפשר לו' כן דבגמ' בנדה דכ"ג ע"ב תניא המפלת גוף אטום אין אמו טמאה ואיזהו גוף אטום כדי שינטל מן החי וימות ומבואר בגמ' שם דלמ"ד טריפה חיה לא מוקי' לה בטריפה אלא בנבילה ולפי"ה אפילו בטריפה מיתוקם שפיר ומזה י"ל גם עמ"ש הרשב"א בנ"ד ע"ב ליישב ההיא כדי שינטל וכו' ע"ש ועיין לה' פלתי סי' ל"א אות ה':

בא"ד וא"ת א"כ וכו' עכ"ל עמ"ש מהר"ם שיף ז"ל בקישור דבריהם ולפ"ד לא היו צריכין התוס' לו' כיון דר"י אתרווייהו קאי אלא כיון דר"י יליף מהתם סגי והפשוט בכוונתם דאי לאו דר"י קאי אתרווייהו לא ק"ל די"ל דבעי' עם נקיבת הקרום ובבהמה בלא"ה קתני ניקב הקרום ודוקא גבי אדם בעי' נפחתה עם הקרום דאית ליה מזלא אבל כיון דר"י קאמר עלה וכן לטריפה דמשמע בטרפו' דבהמה ק"ל שפיר דאי עם הקרום אמאי הוצרך לו' וכן לטריפה ותי' דר"י לא קאי אגולגולת וכו':

בא"ד דס"ד דחסרון גולגולת וכו' עכ"ל לי' ס"ד דקאמרי נראה דבאו לאפוקי לפי המסקנא דכולהו נקוב קתני להו בחדא א"כ גם חסרון דגולגלת בכלל חסרון דשדרה וא"צ לחלק

בין אדם לבהמה ומה שהוצרכו לישב ההיא דעירובין רצו להסכים אף לס"ד כיון דבלא"ה צ"ל כן לתי' בתר' למ"ד קרומא עילאה אע"ג דלא אינקיב תתאה ועיין בתוס' לקמן בר"ה הנך ומ"ש מהר"ם שיף ז"ל דשיעור כדי שינטל מן החי בכ"ש נעלם ממנו גמ' בבכורות דל"ז דכסלע הוא וכ"פ כל הפו' ע"ש

בא"ד שהרי יש בני אדם וכו' עכ"ל לפ"ז בלא קושי' הא' שהק' ליפרוך מגולגלת קשיא מתני' גופה דכדי שינטל וכו' דאי בלא קרום הא כמה בני אדם חיים וכו' וע"כ צ"ל אדם דאית ליה מזלא וכו' ואם כן כל הדברים האמורים למעלה מוכרחים מצד עצמן ולא נשאר להק' אלא אמיהו ק' וכו' ועיין למהר"ם שיף ז"ל ודע דמדברי התוס' אלו מוכח דלא כמהרש"ל שכ' דמאי. דטריפה אינה חיה היינו רובא אבל המיעוט חיים דא"כ מאי קאמרי כמה בני אדם נימא דהנהו ממיעוטא הם ועמ"ש בסי' מ"ג:

גמ' והאיכא גלודה וכו' והאיכא חרותה וכו' מק' נימא דתנא דבי רי"ש בתר חזרה דנקיבת הושט ופסוקת הגרגרת נבילה אפיק תרי ועייל תרי ומתרצים במ"ש התוס' לעיל דל"ב ע"א בד"ה ורמינהי דטריפה מיהא הוי ונ"מ לחתך מחיים ע"ש מיהו ק' לדעת הרמב"ם דנקובת הושט ופסוקת הגרגרת נבילה מחיים ולוקה משום נבילה לא נ"מ מידי במאי דהויא טריפה ועוד דלא הוי טריפה כלל לדעת הרמב"ם ועיין לה' פני משה ח"ב סי' קכ"ז ע"ש ע"כ נר' עיקר דסוגיין אזלא כשינוייא דשני ר"ל לעיל דף ל"ב ע"א ואע"ג דאיתותב לא איתותב אלא ממאי דס"ל הוא עצמו כמאן דמנחא בדיקולא אבל למאן דלא ס"ל הך סברא יכול להיות דשינוייא דר"ל אמת ועמ"ש לקמן דף מ"ג ע"א במאי דאמרי' ח' טרפות יש בנקובה ע"ש:

פירש"י בד"ה נעקרה וכו' אע"ג וכו' עכ"ל לא היה צריך לחלק בין נעקרה לנשברה כיון דפי' דבחצי חוליא איירי דמתניתין דקתני נשתברו רוב וכו' איירי בלא חוליא אלא כיון דרש"י לקמן פי' בדברי שמואל דאיירי בלא חוליא כלל ע"כ הוצרך לחלק בדברי שמואל בין נשברה לנעקרה ומ"ש בחצי חוליא היינו לדידן דקי"ל הכי דפירכת הגמ' היא למאי דקי"ל ומה שהביא הגמ' מדשמואל אגב אשגרא ע"ד שכ' התוס' ועיין מהר"ם לובלין:

בד"ה כרס וכו' דא"כ מאי אתא לאשמועי' ואיהו מפ' וכו' עכ"ל תרתי קאמר חדא דא"כ מאי אתא לאשמועי' ועוד דשמואל גופיה מפ"ל במילתא אחריתי דהיינו במילת עיין בגמ' שם:

תוס' בד"ה אמר וכו' וא"ת לר"י וכו' עכ"ל הומ"ל צומת הגידין כמ"ש התוס' בד"ה הנך וקושי' לפירש"י לקמן דמפ"ל בלא חוליא כלל עיין במהר"ם לובלין:

דף מג.

בד"ה הנך וכו' וי"ל דניטל וכו' עכ"ל כ' מהרש"א דהומ"ל חסרון הגרגרת וכו' ע"ש ונ"ל דהנה יל"ד נחתכו רגליה וניטל הכבד אמאי מני להו בתרתי הא כולהו נטולי חדא נינהו ולתי' שכ' זה בבשר וזה בעצם ניחא אבל לתי' דשיעור מאי א"ל וצ"ל דנחתכו רגליה ברובא ול"ד לניטל הכבד דבעי' כולהו וא"כ צומת הגידין לרב דאמר לקמן דף ע"ו ע"ב דצ"ה ברובו היינו נחתכו רגליה ורכיש משמיה דרב אמרה אבל לשמואל דבחוט הסרבל חשיב להו בתרתי שפיר ולכך נקטו התוס' צ"ה:

בא"ד וכר"י דאמר אלו דוקא וכו' עכ"ל היינו דס"ל כר"י במאי דאמר אלו דוקא אבל אינו מוכרח דר"י ל"ל י"ח ומ"ש במ"ב לא ק"מ דמנ"ל דמתני' פליגא אתנא דרי"ש בהא נימא כללא לאתויי בסג"ר:

גמ' ח' טרפות יש בנקובה כרש"י ז"ל דלא ס"ל דרב עוירא והוא דוחק דבגמ' לעיל דאמ' נקובי ח' וכו' פירש"י דכי מפקת וכו' וכ' מהרש"א ז"ל שם דהגמ' דנקט ח' נקט לישנא דר"ח בד רבא וכולה סוגיא לעיל אזלא דאית לו דרב עוירא וא"כ אכתי ט' הוו וצ"ל דגמ' לעיל אמתני' דבי רי"ש קאי ונקט ח' מה שהוזכרו במשנה ודרב עוירא אמורא הוא וע"ש במהר"ם שיף ז"ל והוא דוחק וע"כ נל"ל דר"ח בר רבא לא קא חשיב נקו' הוושט דאחר חזרה נבילה היא כמבואר לעיל דף ל"ב ולדעת הרמב"ם בפ"ג מה"ש הוי נבילה מחיים וגמרא לעיל דקאמר כי קחשיב נבילה דלא מטמאה מחיים היינו להך תי' דוקא אבל למאי דמשני כאן קודם חזרה וכו' הוי נבילה מחיים וכמ"ש הכנה"ג בסי' ל"ג ע"ש וא"כ כיון דנבילה מחיים היא לא קחשיב ודרב עוירא היא מהמנין ואף דהתוס' לעיל דף ל"ב בד"ה ורמינהי כ' דכ"מ אם חתך מחיים היינו משום דס"ל דלא הוי נבילה מחיים אבל לדעת הר"מ לא הוי טרפה מיהו הא ליתא דלקמן בע"ב פליגי רב ושמואל בניקב תורבץ הוושט ומסקי' דלרב לאו מקום שחי' ובנקב משהו מיטרף ושמואל ס"ל דבניקב רובו מיטרף ופ' הר"מ בר"פ ו' מה"ש דניקב תורבץ הוושט טריפה והיינו משום דלאו מקום שחי' ול"ד לניקב הוושט אלא דאי ניקב הוושט במקום שחיטה הוי טריפה כוליה ושט חדא חשיב וא"כ אי מפקת נקובת הוושט צריכין למיחשב תורבץ הוושט במקומו ולפי זה הקושי' שכתבתי לעיל בד"ה והאיכא גלודה לק"מ מנקובת הוושט ולא נשאר להק' אלא מפסוקת הגרגרת דאפיק חדא ועייל חדא ולזאת י"ל כמ"ש התוס' לעיל דף ט' ודף כ' דלשי' רש"י סימני' שנשמטו הוו טרופה וק' דא"כ ליפרוך לעיל אתנא לבי רי"ש וליחשוא שמוטת הסי' וצ"ל דבכלל פסוקת הגרגרת היא והגמ' לעיל בדף ל"ב לא מוקים מתני' דא"ה בשמוטה דלא משמע ליה דעל שמוטה לבדה קרי פסוקת אמנם היא

נכללת עמה וא"כ ניחא שפיר דל"מ לשנויי הגמרא אפיק פסוקת הגרגרת דא"ה עיילה במקומה שמוטה ולדעת בעל ה"ג והר"מ בפ"ג מה"ש דשמו הסי' הוי. נבילה ל"ל דאזלא סוגיא דלעיל לשינוייא דר"ל וכמ"ש לעיל שו"ר דאף לשי' בח"צ והר"מ א"צ לידחק בזה דנפסק רוב הגרגרת במקום שאינו ראוי לשחי' דהיינו למעלה משפוי כובע לא הוי אלא טריפה ולא נבילה כמו שנר' מדברי הר"מ בפ"ג מה"ש דין כ"ג וכמ"ש מרן בכ"מ שם ע"ש וא"כ קושיא מעיקיר אליאא דכי מפקת פסוקת הגרגרת ונקוב' הוושט בע"כ לעיולי פסוקה למעל' במקום שחי' ותורהץ הוושט ולפ"ד הר"מ מאי דפריך הגמ' בדף ל"ב ממתני' דא"ט משסוקת הגרגרת ל"ק דמ"ל לתפלה ממקום שחי' אלא סמיך אנקובת הוושט רתורבץ הוושט ל"מ וושט סתם וכיוון דקתני בוושט הויא טריפה ע"כ גם פסוקת הגרגר' במקום שחיטה טריפה הוא דהויא דכי הדדי נינהו ועיין לה' פלתי סי' כ' סק"ג ע"ש ברם דק"ל לשמואל דאמר תורבץ הוושט ברובו אמאי לא חשיב ליה תנא דבי רי"ש והוו י"ט ואין לו' דהוו בכלל נקובי דוושט דציון דאין שיעורן שוה צריך למחשבינהו בתרתי וכמ"ש התוספות בד"ה הנך וצ"ל דלשמואל תנא דבי רי"ש לא חשיב גלודה או שדרה ועיין להרשב"א בחי' גבי פלוגתא דרב ושמואל וכן צ"ל למאי דפסיק הגמ' בדף נ"ה דניקב הטחול דוקא בסומכיה ודוקא מפולש אבל בקולשיה לא קי"ל כרב עוירא ע"ש בפירש"י וכ"כ הר"מ בפ"ו מה"ש דנקב הטחול אין שיעורו כשאר נקובי וא"כ ק' י"ט הוו וע"כ דמפיק גלודה או שדרה והגמ' לעיל דפריך ולרב עוירא וכו' בתר דמסיק כולהו נקובי בחדא חשיב להו היינו לרב עוירא גופיה דלא בעי נקב מפולש ובהכי ניחא דמעיקרא דפריך משב שמעתתא ובכללם דרב עוירא מאי משני כולהו נקובי ועייל שב וכו' וכי לא ידע דרב עוירא ודקרי לה מאי קארי לה ועפי"ה ניחא דמעיקרא פריך ממאי דקי"ל דדוקא בסומכיה וכו' וע"ז משני שפיר דכיון דאין שיעורן שוה שפיר מחשב להו בתרין ואח"כ פריך מרב עוירא גופיה ולכן רש"י בד"ה אבל כ' חילוק דסומכיה וע"ד שכ' מהר"ם לובלין ז"ל ברש"י בד"ה נעקרה ע"ש ועפי"ה יתורץ מה שהק' התוס' בד"ה הנך למאן דל"ל דרב מתנא ולעולא ולמאן דמצי' כרס החיצונ' היינו בשר חסר להו י"א ע"ש די"ל דהנהו ס"ל דניקב הטחול דוקא בסומכיה או כשמואל בתורבץ הוושט ועיילי שדרה וגלודה והוו י"ח לכל אחד מהן ודע דהא דלא חשיב חייא ניקב הקורקבן משום דליתיה אלא בעוף:

והנה הר"מ בפ"ו כ' י"א נקובי דחשיב מרה ומסס ובית הכוסות בתרין וחשיב קני הכבד וע"ש במחלוקת הר"מ והראב"ד כקני הכבד שם בדין ח' וע"ש בע"מ ולדעת הר"מ צ"ל דחייא ב"ר דלא חשיב קני הכבד ס"ל כמ"ר קני הכבד כצברא ע"ש בגמרא בדף מ"ה

וממשמעות דהרי הר"מ משמע דס"ל דחייא ב"ר לא חשיב אלא נקובי דמשהי וס"ל שפיר בטחול כרב עוירא בסומכיה ולא ס"ל כוותיה בקולשיה:

עו"ש אמר עולא וכו' לאפוקי לקותא דרכיש הר"מ בפ"א כ' שמנה כעולא ובפ' ח' פ' כרכיש ע"ש במה שתי' הלח"מ והוא עצמו מה שתי' מרן בב"י בסי' כ"ט ול"ק מה שהק' עליו הר"מ ע"ש והרב פלתי בסי' כ"ט תירץ רלמאי דקי"ל בעי' למקום חריץ ובעוף ליכא חריץ נוכל לומר דעולא לא חשיב אלא מידי דאיתיה בבהמה וכעוף ע"ש וקשה דהא קרועה דחשיב עולא הוא נקרע רוב הבשר שעל הכרס או במילת למ"ד וליכא מידי אחרינא דנכלל בה ובעוף ליכא כרס ולא דין דבשר החופה את רוב הכרס כמ"ש הט"ז בססי' מ"ט ע"ש וא"כ חשיב גם מידי דליתיה אלא בבהמה שי"ר להכ"מ בפ' ה"ד מה' ש' שכ' לדעת הר"מ גלודה בכלל קרועה דלא כרש"י שכ' דבכלל נטולה היא ע"ש גם לפמ"ש הפ"מ בססי' כ"ט דנסדק קנה לצורכו בכלל קרועה ניחא ועיין לה' פלתי סי' מ"ד ע"ש:

עו"ש למ"ל למי' מוצץ אדום וכו' הק' הרמב"ן בחי' נימא לענין דאין בדיקה לוושט מבחוץ ותי' דא"כ הול"ל א' אדום וא' לכן ע"ש ולפמ"ש הר"ן ז"ל בפי' חליף דהיינו אם האדימו שניהם אבל אין לפרש אם החיצון לבן והפנימי אדום דהאדום א"א ליעשות לבן פ"ש ק' דהול"ל א' אדום וא' לבן כיון דהאדום אינו נעשה לבן ולאפוקי שניהם אדומים דוקא בא' אדום וא' לבן סגי וע"כ דס"ל דאין לדקדק בכך והדרא קושי' הרמב"ן לדוכתה וצ"ל דמתרץ כתי' ב' שכ' הרמב"ן דכבר שמעי' ממימרא דרבא אף דהכא רבא ולקמן רבה כדמוכח לעיל דף כ"ט ע"ב ע"ש ועיין במהר"ם שיף ז"ל:

דף מג:

גמ' אין חוששין שמא הבריא ל"ל א' דרשין מדלא תלי החששה אלא שמא הבריא משמע דלפנינו הוא אינו נקוב והיינו דבפנימי אין בו קורט דם וא"כ ע"כ דלא ניקב ואף דהחיצון אין לו בדיקה לענין נקב לשי' רש"י לעיל מ"מ כיון דהקוץ הוא בפנים והפנימי לא ניקב א"כ ע"כ החיצון לא ניקב דהחיצון נבדק ע"י הפנימי כשהקוץ הוא מבפנים אבל ל"ל ב' דרשי' אה"נ דאיירי ביש בפנימי ק"ט דאין חוששין שמא ניקב החיצון ומ"ש רש"י בד"ה מ"ש דהחיצון אינו נבדק וכו' היינו ל"ל ב' דהפנימי יש בו ק"ט אבל ל"ל א' נבדק הוא ע"י הפנימי ועיין במהר"ם שיף ודע דהנ"מ בין ב' הלשונות בנמצא ק"ט בפנימי דל"ל א' אפילו לעולא טריפה דאמרי' מדניקב הפנימי ניקב גם החיצון אבל ל"ל ב' בזה כשרה ועיין להרא"ש ז"ל ובפוסקים:

עו"ש ומ"ש מב' חתיכות עיין מה שדקדק מהר"ם שיף ז"ל ועמ"ש בי"ד סי' סי' ל"ג דין ד' ע"ש:

עו"ש וליטעמיך וכו' אלא הילכתא גמירי לה עיין להתוס' לעיל דף ט' ע"ב ע"ש:
גמ' אי כשמואל האמר ברובו כ' הר"ן ז"ל בחי' הא דל"ק דס"ל הגרים שליש ושחט שליש טריפה משום דלא ניחא לאוקומי דשמואל ס"ל כן ע"ש ונראה דס"ל דהגמ' ב"ד כ' דמייתי אמילתא דשמואל מילתא דר"ה ל"ד דאינו מוכרח דשמואל ס"ל כן די"ל דאיירי בהגרי כ' ב' ועיין בהרשב"א בתה"א ובמ"ה והרא"ש גבי דינא דהגריס שליש ע"ש:

דף מד.

תוס' בד"ה והאיכא וכו' דלא גרע משמיטת הגדררת שהוא טריפה עכ"ל פי' דשמוטת הגרגרת אפילו למעלה ממקום שחי' טריפה דבגרגרת למעלה ולמטה שוין ברובא ועיין להר"מ בפ"ג מה' ש' דין כ"ג ובמרן בכ"מ שם ומתני' דקתני פסוקת הגרגרת כולל מעלה ומטה וכמ"ש לעיל דף מ"ג ע"ש וא"כ ילפי' שפיר תורבץ הוושט מגרגרת למעלה דתרוייהו לאו מקום שחי' ומ"מ דוחק הוא דנילף סימן מסימן ודלא כמהר"ם לובלין ז"ל ע"ש:
בא"ד ומיהו ספרים דגרסינן מעיקרא ל"ק וכו' עכ"ל כ' מהרש"ל ז"ל דהיינו בקושי' ור"פ תק"ל מתניתין משני הא דאיקפל וכו' ומהרש"א הבין בכוונתו דאיקפל היינו עיקור ואידלדולי היינו מתניתין ועפי"ז הוק"ל דא"כ א"ש גם להספרים דגרסי בתר והאמר שמואל וכו' הא דאינקובי וכו' ואמאי כ' מהרש"ל דלאותם הס' ע"כ דל"ג לעיל דלדולי וכו' ולפ"ז קושי' הגמ' דלדולי אדלדולי שכ' התוס' היינו מתני' ארבב"ח ולא שמואל אדשמואל כפשטא דשמעתא ועוד הוק"ל גם לשמואל מצי לשנויי הכי ע"ש ולבבי לא כן ידמה אלא דמתניתין באקפולי ועיקור בדלדולי דכן מוכח בגמרא דדלדולי חמור מאיקפולי וא"כ להספרים דגרסי והאמר שמואל ברובו הא דאינקובי הא דאיקפולי ע"כ דמילתא דשמואל דתורבץ שניטל היינו באקפולי וממה שהוק"ל להגמ' אשמואל מעיקור בחר דשני אר"פ הא בדלדולי וכו' ע"כ דמשמע ליה דשמואל בדלדולי וא"כ ע"כ דל"ג לעיל הכי ולקושי' הב' שהק' מהרש"א נר' דלגי' זו דבדר"פ משני הא בדלדולי ה"פ הא דאקפולי דהיינו שנקפל הלחי לבדו ונשאר הבשר עם הסי' ודלדולי היינו הסי' לבדם איקפולי טפל הלחי ול' דלדולי הוא הסי' ולעולם הכוונה כמו שהוא לגירסתנו ומה שפירש מהרש"א בכוונתם דהגי' היא לשמואל משני כך ולא משני הא ברובו אבל להס' דגרסי בתר והאמר שמואל ברובו הא דאינקובי וכו' ע"כ דל"ג הכי דא"כ אמאי הוצרך לאוקמה באנקובי נוקמה באיקפולי דהיינו עיקור סימנים עיין שם ק' דהא פלוגתייהו דרב ושמואל בתורבץ הוושט חיינו אי הוי טריפה במשהו או ברובו והר"מ דפ' בפ"ח כרב בתורבץ כ' שהוא טריפה ולשמואל ברובו הוי טריפה ועיקור סי' אינו טריפה אלא

דאינו ניתר בשחי' לדעת בה"ג וצ"ל לפ"ד דהתוס' ס"ל דפלוגתייהו דרב ושמואל צבי תורבץ היינו אי ניתר בשסי' או אינו ניתר והוי נבילה וא"כ הוא כאן נמצא תנא דמסייע ליה להש"ע בסי' ל"ג שכ' דתורבץ הוושט הוי נבילה עיין להש"ך שם ומ"מ לא היה צריך מהרש"א לזה לפי דרכו אלא דלהספרים דגרסי הא דאינקובי הא דאיקפולי א"כ מילתא דשמואל דתורבץ שניטל באיקפולי וזה סותר מ"ש תחילה בקושי' שמואל אעיקור הא דאיקפל הא דאדלדולי דהיינו שמואל בדלדולי אלא ע"כ דל"ג בקושי' שמואל אעיקור כן ומ"מ דרכו נסתרה לו' דהתוס' מוכיחים דלפי האי גירסא ע"כ צריך למחוק מ"ש למעלה בקושי' שמואל אעיקור ומאי חזית למחוק מ"ש למעלה ולקיים מ"ש למטה איפכא מסתברא ומ"ש מהר"ם לובלין בכוונתם לא נהירא דאם כן אמאי שינו את לשונם דתחי' כ' להספרים דגרסי מעיקרא וכו' ואח"כ כ' אבל להספרים דגרסי בתר וכו' דמשמע דלאו בחד מקום משתעי וזהו שהכריחו למהרש"ל כ"ש אשר ע"כ נ"ל בכוונתם דהגירס' היא בדר"פ הא דאיגום אגומי הא דאידלדל דלדולי והכוונה כמו שהוא לגירסתנו אלא שבתחת לשון אעקור אעקורי הכניסו אדלדל אידלדולי ומש"ה לשמואל קושי' ומשני ברובו ופריך מרבב"ק דלדולי אדלדולי ונמחק תיבות הא דאיקפל וכו' מדברי התוס' כמו שכן הוא לדרך מהר"מ לובלין ע"ש:

אבל להספרים דגרסי והאמר שמואל ברובו ומשני הא דאינקוב הא דאיקפל ל"ל הכי שהרי בתחי' מוקים מתניתק באגומי ועיקור סי' בדלדולי ומק' לשמואל משום דשמואל איירי בדלדולי ואח"כ כשהק' משמואל דאמר ברובו משני ההיא באנקוב וכאן באקפולי וא"כ כבר מבואר דדלדולי דאיידי ביה היינו אקפולי וא"כ מאי ק"ל מרבב"ח הא כבר ידע דרבב"ח באפדוקי דלא תק"ל מעיקור וא"כ כבר החילוק שבין אפדוקי לאקפולי מבואר אבל להגי' האי ודאי דידע לה דרבב"ח באפרוקי אלא דס"ד דגם כאן איירי באפריקי וכן מבואר בדברי התוס' אבל להגירסא הב' כבר ביאר דהכא באקפולי וא"כ מאי פריך ארבב"ח ואי דלא ס"ד אפרוקי דרבב"ח א"כ תק"ל עיקור ארבב"ח והדרא קושית התוס' לדוכתה:

בא"ד ועיקור סי' דלא הוי טריפה וכו' עכ"ל ועיקר החילוק הוא בין בכח לבנחת דבכח הוי טריפה אך שנשאר המיעוט ובנחת אפי' כולו אינו טריפה דהיינו עיקור סי' דלא כדמשמע קצת מדברי רש"י דבכולו כ"ש דהוי טריפה ועיין להרשב"א בחי' מ"ש בדברי רש"י ע"ש:

גמ' למדתנו דבינו ברוב חללה כ' הרשב"א בתה"א

דף מד:

דמאי דקאמרי למדתנו רבינו היינו גבי שחיטה לעיל דף י"ז דרב ס"ל הלכה כר"י ודוקא בטבעת הגדולה ע"ש נראה דמדמה טרפיות לשחיטה בענין זה ותמהני דנימא דשחיטה בעי רוב חללה אבל טרפיות דאיכא טרפיות דבמשהו גם במקום דבעי רובא סגי ברוב עביה דמטעם זה יותר יותר יש להחמיר בטרפיות משחיטה כמתבאר מגמ' לעיל דף כ"ט ע"א דקאמר ולא ק"ו הוא ומה טריפה דבמשהו וכו' עיין שם ועיון להתב"ש בסי' ל"ב סק"א ולה' תורת חיים כאן:

גמ' ות"ל משום חשדא כ' מהרש"א ז"ל לפי תי' בתרא שכ' התוס' דבחד אפילו דיין אסור מן הדין צ"ל דרבב"ח אחריני הוו בהדיה ע"ש למדנו מכאן דאפילו בתלתא איכא משום הרחק מן הכיעור דאל"ה מאי פריך ות"ל משום חשדא נימא דתלתא הוו בהדיה כיון דבלא"ה צ"ל אחריני הוו בהדיה וכ"מ מדברי הרמב"ן בחי' שכ' דרבב"ח רב כהנא ור"א הוו בהדיה ע"ש ואפ"ה פריך ומ"ל וכו' וכ"מ מדברי הגהות מיי' בפ' יו"ד מהלכות גרושין ע"ש אך מדברי התוס' ביבמות דף כ"ה בד"ה לא חשו נראה קצת דבתלתא ליכא חשדא דכיעור מדלא קבעו דבריהם אמתני' דקתני מפני שהן ב"ד וא"כ ע"כ דס"ל כתי' קמא שכ' כאן דבדיין אפילו חד ליכא איסורא ועיין להכנה"ג באה"ע סימן י"ב בהגה"ט אות ב' שנסתפק בזה ע"ש:

דף מה.

גמ' מצט' לכאיסר כ' מהר"ם לובלין ז"ל דה"ד אם הנקבים מצד א' דליכא רובא אבל אם הם מב' צדדים דאיכא רובא אף דל"ל בהו איסר טריפה דלא גרע מנקבים שאין בהם חסרון ע"ש מבואר מדבריו דלעולם כאיסר הוא יותר מרוב אלא דאם שם מצד א' ליכא רובא ואז מצט' לכאיסר ובהכי ניחא דברי הרשב"א בחידושיו לקמן דף נ"ד והביאו מרן בב"י בסי' ל"ד ול"ק מה שהק' הד"מ ע"ש ועיין להש"ך שם:

פירש"י בד"ה וכגולגלת וכו' במלא מקדח של רופאים עכ"ל ע"ש בהסוגיא דליתא הא אלא אף לאוקמתא קמייתא הסלע הוא כמקדח גדול ולא במקדח של רופאים ופלוגתא דר"מ ורבנן לאו אליבא דב"ה דא"כ ע"כ דלר"מ אליבא דב"ה הוא פחות מסלע ודשמואל תנאי ולא משמע הכי שהרי באוקמתא בתרייתא אצט' למי' סלע סתם פחות ממקדח סתם כדי ליישב לר"מ ע"ש ברש"י וצריך למחוק של רופאים מפירש"י וכ"כ מהרש"ל ודלא כמהרש"א ז"ל ע"ש:

בד"ה שאני וכו' שלא תאמר וכו' עכ"ל והכריחו לרבא גופיה לזה מפני שהוא סובר כל שפושטת וכו' והיינו שיעור דעליונה וכמו שאמר שאני אומר וכו':

דף מה:

גמ' אם רוב עורו קיים וכו' ל"ד אלא אפילו מחצה קיים כל שלא נפסק רובא בשר עיין ברש"י ז"ל:

תוס' בד"ה מ"ד וכו' דאפי' עורו בעי רוב וכו' עכ"ל נראה דלפי הצד דמ"ד עורו ה"ה מוחו א"כ ע"כ מ"ד מוחו ס"ל דעורו אפי' פחות מרוב דאל"ה במאי פליגי ולפי הצד דדוקא עורו אם כן למ"ד מוחו אפי' בעורו ברובא דלא מפשי' פלוגתא ואם כן הגמ' בעי אליבא דמ"ד עורו ונמשך מזה בעיא למ"ד מוחו והא בהא תליא ועיין מהרש"א ובמ"ב ע"ש:

דף מו.

פירש"י בד"ה ואת"ל וכו' ליכא למבעי כפי הפרשה עכ"ל דברים אלו אין כאן מקומם אלא לעיל בבעיא דר"פ ונראה דנתכוון ליישב מה שק' דר' ירמיה הי"ל למבעי גם אי עד ולא עד בכלל בפרשה עצמה אי ודאי כשר או איני יודע כמו שניה ובפרשה שניה הי"ל למבעי להכי קאמר דר"י הקשה דמשמעות דברי ד"פ דליכא בעיא אלא אי ער ולא עד בכלל אבל אי עד ועד בכלל ליכא שום בעיא ואינו כן אלא דאפי' אי עד ועד בכלל איכא למבעי בפרשה עצמה בפרשה קמייתא ואה"נ דבעיא דר"י אתיא אפי' עד ולא עד בכלל וכן מבואר בד"ה ה"ג שכ' אע"ג דחוט הוי בכלל טרפות או ס' וכן ב' ע"ש הרי שכ' בראשונה טרפות או ס' ואע"ג דאנן קיימי' אעד ועד בכלל והס' אינו אלא אי עד ולא עד בכלל וע"כ דהיינו משום דהבעיא אתיא אתרוייהו ודע דלשי' רש"י בתי' דגמרא דמשני לא שלישית טפי הו"ל להברייתא לאשמועי' בבין הפרשות של ג' גופה וצ"ל דס"ל לתנא דברייתא דשוין בדינן הן אבל לשי' הגאון שכ' רש"י ז"ל א"ש הכל דאדרבא חידוש בפרשה יותר מבין הפרשות שהרי הפרשה ג' הוא הבשר שבין צלע ב' לג' והבין פרשות דג' הוא למטה מהפרשה שלו גם ניחא לפי' הגאון דר"י לא מצי למבעי אלא אי עד ועד בכלל אבל אי ולא עד בכלל ליכא למבעי בפרשה גופה שהרי אפילו הצלע למעלה ממנו הוא איני יודע ודע עוד דלשי' הגאון לפי הצד דפרשה טרפה א"כ מצלע א' עד צלע ב' טרפה וצלע ב' לבדו הוא דאיני יודע אבל הפרשה למטה ממנו הוא כשרה כמו ג' למאי דדחי הגמ' לא שלישית וא"כ א' וג' יש להם פרשות כיוצא בהן אבל ב' אין לה פרשת כיוצא בה משא"כ לשי' רש"י ודע עוד דלפירש"י תיבת עד לא קאי אלא הא' דקאמר עד אחת ועלה היא דמבע"ל עד ועד בכלל או לאו אבל שנייה לכל הצדדים מה שבינה ובין ג' באיני יודע דאל"ה ק' להצד דלא עד בכלל א"כ מה שבין ב' לג' כשר ואמאי אמר ג' כשרה אפילו מה שקודם לה כשרה וכצ"ל לדברי מהרש"א בתוס' בד"ה ואת"ל עד ולא

עד ע"ש וא"כ לדינא הכל בס' מתחלת עובי הא' עד תחילת עובי הג' ועיין להכ"מ בפ"ט מה"ש ולהב"י בסי' ל"ב מ"ש בדברי הרמב"ם ע"ש:

תוס' בד"ה ואת"ל עד ועד וכו' אבל אי פי' פרשה כשרה וכו' עכ"ל גמגום יש במ"ש כשרה דהא בפי' פרשה קמייתא היא הבעיא דר"פ וא"כ עכ"פ נכלל באיני יודע כמו ב' שאחריה ולא כשרה ונר' דס"ל דהבעיא דר"פ אתיא בא' אי טריפה או איני יודע ובפי פרשה ב' אי איני יודע או כשרה וא"כ בפרשה א' אתיא בעיא דר"י אפי' עד ולא עד בכלל לכל הצדדים דאי פי פרשה טריפה מבע"ל בפרשה אי טריפה או איני יודע ואי פי פרשה איני יודע מבע"ל בפרשה אי כשרה או איני יודע אבל בב' לא מבע"ל אלא להצד דפי פרשה. איני יידע אבל להצד דפי פרשה כשר ליכא למבעי אלא אי עד ועד בכלל מיהו כתבתי בפירש"י דלא קאי עד אלא הא' וא"כ בעיא דר"פ ליכא למבעי בפרשה ב' ע"כ נראה דס"ל דאתיא בעיא דר"פ כפי פרשה ג' אי איני יודע או כשרה וע"ד שכתבנו בפרשה ב' וא"כ ע"כ דס"ל להתוס' כדעת הרשב"א שהביא הטור סי' ל"ב דאוסר בפי פרשה ג':

כתב הפר"ח ז"ל בסי' ל"ב דמדברי התוספות אלו משמע דפרשה עצמה חמורה מבין הפרשות ע"ש ואינו במשמע דהתוס' קאי לשיטת רש"י דפרשה היינו דנפסק מעיקר החוט למעלה וכנגדו בבין הפרשות הוא פי פרשה ומבע"ל באת"ל פי פרשה טריפה ולעולם כל מקום אפרשה כנגדו בבין הפרשות חמור ממנו:

בד"ה מאי וכו' דאי הוי טריפה וכו' עמ"ש מהרש"א ז"ל להכריח דלא אתיא הבעיא אי איני יורע או כשרה מדלא אבעיא לן אלא אי עד ועד בכלל ע"ש ואינו מוכרח די"ל דהיכא דעיקר הבעיא אתיא אי טריפה או ס' ונמשך ממנה בעיא אחרת במה שלמטה ממנה אי איני יודע או כשרה א"ש אבל אי עיקר הבעיא לא אתיא אלא באי איני יודע או כשרה זה דוחק:

גמ' והתנן נטלה כבד וכו' לפמ"ש ה' פלתי בסי' מ"ה בדעת הטור והרא"ש דאפילו בבהמה מחלקי' בין גדול לקטן ושיעור כזית הוא לגדול ע"ש הומ"ל דתרוייהו מתני' מילתא דפסיקא קתני דבאלו כשרות קתני כזית שהוא שיעור ההכשר אפי' בגדול ומתניתין דא"ט בבהמה תני לא נשתייר כלום שהוא שיעור הפסול אפי' לקטן ביותר:

פירש"י בד"ה מטביל וכו' דקס' נשמה תלויה בה וכו' עכ"ל משמע דלר"ש טריפות הכבד מחמת עצמו ולא מחמת המרה כמ"ש הרשב"א בתה"א דמ"ג ע"ב ע"ש ומ"מ לר"ח דזריק לה ע"כ דאינה טריפה אלא מחמת המרה והיינו דכ' רש"י בס"ד דלר"ח בעי שיור במקום מרה ולא כ' גם במקום חיותא משמע דלר"ח לא בעי שיור במקום חיותא ולפי זה ע"כ דל"ל לרש"י האפשרות שכ' התוס' בדף ד' דאפשר דניטלה הכבד והמרה

תלויה בסמפונות ע"ש דאם כן אפילו לא נשתייר כלום כשרה דכיון דאיירי בנשתיירו הסמפונות ומתני' דא"ט ר"ח היא אלא ע"כ דל"ל וכן להרשב"א דטרפות הכבד משום מרה ע"כ לו' כן ומה שמק' לדעת הרשב"א מדאמרי' בר"פ אפיק מרה דא"כ אפיק נמי כבד ובצרי להו י"ח נראה דל"ק דס"ל דאפילו לרבנן דריב"י דניקבה המרה כשרה מ"מ ניטלה י"ל דטרי' דהא עדיף ניטלה מנקובה כמ"ש התוס' בר"פ ע"ש ומאי דמהדרו ליה מקרא דישפוך לארץ מרירתו דמשמע דלדידהו ניחא הייני משום דישפוך משמע דהליחה הוא דנשפכה אבל הכיס קיים וכן צ"ל להסו' דניטלה המרה כשרה אפי' אי ניקבה פסולה דמאי דלא אהדר להו ריב"י דקרא בניטלה משום דמשמע דהכיס קיים כמ"ש וא"כ כיון דניטלה פסולה לכ"ע אף אי אפיק ניקבה המרה מ"מ ניטלה הבכבד מתניא שפיר דהיינו ניטלה המרה וה' פלתי הק' לד' הרשב"א מגמ' לקמן דף מ"ח דאמרי' דלאו מינה ל"ק ע"ש מה שתי' ולד' רש"י אכתי ק':

דף מו:

תוס' בד"ה אוכמי וכו' דהיינו כשרובא כך עכ"ל לפ"ז לא היה צריך רש"י גבי חזותא למילף דאיירי במראות שאינן פוסלין דאפילו מראות הפוסלין במיעוטא לא איכפת לן וכ"פ הראב"ד ע"ש וי"ל דס"ל דאי במיעוטא איירי גבי חיותא מאי קמ"ל הא שמעי' מאוכמי אוכמי:

דף מז.

גמ' חסיר או יתיר או חליף הת"ח הוכיח דפי' חסיר או יתיר היינו ממנין החמשה ואם היו ד' מימין וא' משמאל כשרה ופי' חליף היינו אם הצד שמאל יותר מצד ימין באופן דבעי' ה' אוני בין ב' ובעינן דצד ימין יותר מצד שמאל ע"ש ואין נראה כפי' מדברי רש"י בד"ה אפילו ע"ש:

שם אבל ביני ביני טריפה רש"י פי' בב' אופנים או אורדא או מגבה והיינו לישנא דביני ביני אבל בתר עובדא דמייתי הגמרא דמכשרי' בורדא לא נשאר אלא צד א' דמגבה ולישנא דביני ביני לשי' רש"י דמטריף בב' ורדות ניחא דבקמא איכא ב' ורדות ולשי' החולקים צ"ל בגדולה כמ"ש התוס' ועיין בפוסקים:

תוס' בד"ה היינו וכו' היינו במקומות שסמוכות האונות עכ"ל פי' במקום חתוכי דאוני ולמעלה דלמטה מפוררין הן וע"ז דחו דאם כן ליפלוג בכסדרן גופה ובסוף כ' וי"ל פ"ה משום דחברתה מגינה ר"ל דבכל מקום דחתוך מגינה ל"ש למעלה ל"ש למטה ולאו הקרום מגין דהא קרום שעלה מחמת מכה אפילו במקום דלא מיפרך דאינו סרוך למ"א טריפה אלא משום דחברתה מגינה וכן הבין הב"י בסי' ט"ל והרא"ש שכ' ליישב פ"ה

ענין אחר הוא והוא עצמו מ"ש התוס' ואם היינו מפ' היינו רבותיה מקום גידולם וכו' ועיין להש"ך שם:

דף מז:

גמ' א"ד דשיעא כ' רש"י אם ניכר מראה סרק כשרה והר"מ כ' שיעור טרפא דאסא ע"ש ומדברי הרא"ש ז"ל נראה דהרמב"ם חולק עם רש"י וכ"נ מדברי הרשב"א ז"ל בחי' ועיין למרן בב"י סימן ל"ה שכ' ב' דרכים בכוונת הרמב"ם והסכים לפירוש האחרון ע"ש ועיין להרמב"ן בחי' שנראה מדבריו כפי' הראשון שכ' מרן בב"י ע"ש:

שם אי חסרון מבחוץ היינו נקודה עמ"ש בי"ד סי' ל"ו דין ח' ע"ש:

תוס' בד"ה אפילו וכו' אלא ע"י נפיחה עכ"ל מוכח מכאן דס"ל דהכל משערזנן בנפוחה ומדברי התוס' בדמ"ו בד"ה אלא אין נראה כן ועיין בהרא"ש שם ע"ש ועיין בפוסקים:

דף מח.

גמ' בשלמ' וכו' אי האי אינקב וכו' משמע הא אי חד מנייהו אי אנקיב כשרה הוה מכשרי' ולפ"ז ק' לשיטת רש"י דבדיק בפשורי קאי איש מכה בדופן וא"כ לא הו"ל אלא הכא איכא ריעותא התם ליכא ריעותא ונר' דרש"י מפ' דפשורי קאי לצמחין וקאי אם אר"נ וכ"נ קצת מדברי רש"י בד"ה צמחין וא"כ לר"נ איכא מכה כנגד צמחין והוי כאין ריעותא כאן וכאן וע"כ לשנויי ש"ה דממ"נ אי האי אנקיב וכו' וגם להתוס' שכ' דל"ק אצמחין י"ל דהיינו לאבימי דס"ל כשהן שוין חוששין אבל לר"נ איכא מכה כנגד צמחין וכשהן שוין ס"ל אין חוששין ואה"נ דמודה דקאי אר"נ ע"ש במהרש"א ז"ל וזה נ"ל כוונת רש"י שכ' דל"ג אי איכא מכה בדופן דאי גרסי' הכי נראה דעיקר התי' משום דאיכא ריעותא וא"כ לר"נ מאי א"ל ומדברי הרז"ה והראשונים נראה דכוונת רש"י דל"ג דהא אי מכה בדופן וכו' דמשמע דהשתא מיהא לא איירי באיכא מכה ואינו כן ע"ש ובדברי רש"י שלפנינו ליכא תיבות דהא ומדברי הרא"ש ז"ל נראה דלשי' זו דלא קאי אצמחין לא קאי אר"נ ע"ש ועיין בדברי הא' ועיין להפר"ח בסימן ט"ל עיין שם:

תוס' בד"ה אמר וכו' משמע דלר"נ לא בעי לא סכיך ולא סכיך עכ"ל משמע דלשר שלום גאון דפ' כר"ן לא בעי לא סריך ולא סביך וא"כ מ"ש בשמו בין לא סביך וסריך תיבת לא קאי אסריך נמי ור"ל לא סביך ולא סריך אבל הרא"ש ז"ל כ' בשמו בין סביך ובין סריך משמע דבעי' סריך וכ"כ הטור בסימן ט"ל בשמו ע"ש ולפי"ז דברי הרא"ש תמוהים שגם הוא הכריח מדלא פריך לר"נ משמע דר"נ לא בעי לא סביך ולא סריך ע"ש ונ"ל דהגאון מפ' דר"נ בסריך איירי רבינא האסף סביך וס"ל דרבינא פליג מדלא משני לעיל כאן בסביך וכו' ופ' כר"נ ומ"ש התוס' והרא"ש מדלא פריך לר"נ וכו' לאו דהגאון גופיה

ס"ל הכריח זה אלא דהם בדידייהו מכריחין דהבנת הגאון דרבינא פליג במת אבל הגאון גופיה ס"ל דה"ה דפריך גם לר"נ גופיה ובביאור דברי התוספות והרא"ש עיין למהרש"א ז"ל ודע דלפי הכרח זה דר"נ גופה לא בעי לא סביך ולא סריך א"ש קושי' הגמרא דר"נ גם מתחי' דבריו דר"נ דריאה הסמוכ' לדופן אין חוששין משמע דבעי' סמוכה דהיא סרוכה לפחות ור"נ קאמר בדופן סותמתה אפי' בלא סריך כלל כשרה ולא כרש"י שפי' הקושיא מצמחים:

בא"ד בנפיחה עם הצלעות עכ"ל לפי"ז ע"כ ר"ג הגאון הלז מפ' כפירש"י והתוספות דקאי בדיקה דסכינא דחליש פומא אסמוכה ולא אצמחין ובדיקה דפושרי איש מכה דאי כפי' הראשונים דקאי אצמחין ובפושרי אאין מכה מאי פריך הגמ' דר"נ אדר"נ הא בצמחים גופייהו כשרים בנפיחה ודופן סותמתה דכשרה בעי' נפיחה לשי' הגאון הלז:

דף מח:

גמ' דר"ע חסרון מבפנים ל ש חסרון כן גי' רש"י אבל העיטור הביאו מרן בב"י מקיים הגי' שמיה חסרון ומפ' דהכא בנמצאת בסמפון עיין שם ולפ"ד אף מאן דמכשיר דוקא בסמפון ומאן דמטריף בסמפון וא"כ בעובדא דנמצא בסמפונא רבה אם לא שנחלק בין הסמפונות ומהר"ם שיף ז"ל כ' לקיים הגי' דהכא הברזל אינו אוכל וכיוצא דבכה"ג לא הוי חסרון אבל בעלמא הוי חסרון ע"ש ולפי"ז צ"ל מאי דפריך בגמ' ממתני' דחסרה ומוכיח דחסרון מבפנים שמיה חסרון ס"ל כאוקמתא קמייתא דפליגי אי שמיה חסרין או לא דלאוקמתא בתרייתא לק"מ דבעלמא שמיה חסרון ומיתוקמא מתני' שפיר ולפ"ז י"ל דרב אמי לא חש להיא פירכא דס"ל כאוקמת' בתרייתא ועיין ברש"י ז"ל:

שם כיון דבסמפונא רבה וכו' משמע דלמאן דמכשיר לעיל וראי דמכשיר בזה מיהו בחתוכה י"ל דלא מורה לא היתר ולא איסור ואף אם מעשה זה בחתוכה מ"מ קאמר לא אמרו היתר בשמעתייהו משום מאן דמכשיר מכשיר אף בחתוכה אלא דאנן לא קי"ל כוותיה בחתוכה כמ"ש הרשב"א בחי' גבי אנן מאיזה טעם נכשיר ע"ש ועיין למור"ם בהגה בסמי' ל"ו שכתב אפילו בתתיכה כשר כי אשתכח בסמפונא רבה ע"ש:

שם אי קופא לגו וכו' אבל בקטינתא ל"ש וכו' הרז"ה והרשב"א ז"ל בחי' הבינו בדברי רש"י ז"ל דבקטינתא בכל ענין כשרה דס"ל כל היכא דהצדדים שוין לא מחזקי' ריעותא ע"ש אבל הר"ן בהלכות פי' כשי' רש"י ובקטינתא כ' דבכל ענין פסולה דכל היכא דהצדדים שוין אזלי' לחומרא ע"ש והתוס' בד"ה דילמא כ' דהטעם משום דהסמפון נוקב הריאה מלמטה וכ' מהרש"א ז"ל דס"ל דגבי ריאה חתוכה אפי' קופא לגו טריפה ולכך הוצרכו לטעם זה דאי ס"ל דוקא קופא לבר לא היו צריכין לזה ע"ש ואי ס"ל להתוס'

דבשוין כשרה כהרז"ה והרשב"א שפיר הוצרכו התוס' לזה אפי' אי איירי בחתוכה דריאה בקופא לבד בריאה הצדדין שוין דאפילו קופא לבד יכול להיות דבא לריאה מן הסמפון דסמפון ריאה רחב כמ"ש התוס' בד"ה אי וא"כ אפילו לקופא לבר עכ"ל טעם זה דניקב ריאה למטה ונ"ל לפ"ז דנוקב למטה אפילו דרך קופא בבשר ריאה דהוא רך ודוקא דרך פנים הוא דנוקב בקופא ע"י הדוחק והנענוע עיין בהר"ן בהלכות אבל אם המחט בחלל הגוף אינו נוקב מצר מטה דרך חוץ כיון דעומד במקום רחב ולכן ק"ל להתוס' שפיר אי לאו טעם זה דנוקב למטה אבל אי ס"ל להתוס' פקטינתא טריפה כהר"ן לא ק"ל להתוס' אלא בקופא לגו בדברי מהרש"א ובתי' אה"נ דאינו נוקב דרך קופא אפילו בבשר הריאה ועיין למהר"ם לובלין ז"ל ועיין להת"ח שהק' ע"ד התוס' אמאי לא קאמר הגמרא פלוגתייהו מאן דמכשיר ומאן דמטריף באי ניכר הנקב כי אנקיב המחט ממטה ודר"ע דרך סמפון אתא ע"ש דלפ"ד מהרש"א דדוקא בקופא לגו הוא דאמרינן כן ניחא דאי פלוגתייהו בהכי א"כ מאן דמטריף דוקא בקופ' לגו דאי קופא לבד לא כתיב דרך קופא וא"כ הוי להפך דבקופא לגו מטריף ובקופא לבד מכשיר וע"כ צ"ל הטעם דדרך וושט ועיין להרז"ה והרשב"א שכ' שטה אחרת להפך מפירש"י ודר"ע דרך סמפונא אתא דאין להסתפק בוושט ע"ש שמחולקין קצת בקושי' בית הכוסו' ודע דמ"ש הרשב"א בדעת רש"י דבשוין כשרה נראה שהוכיח כן ממ"ש רש"י דבקופא לבד היינו לחלל ופיה לתוך הכבד והיינו דאי בכולה בכבד שוין הן דאין יכול ליכנס קופא בנקב קטן שנקב חודה וכמ"ש הט"ז בסי' מ"א. סק"ה להטור:

דף מט.

רש"י בד"ה אוכלין וכו' ולא חזי נקב לחוץ וכו' עכ"ל נראה דהוצרכו לזה משום דמ"מ איכא לאסתפוקי ג"כ שמא דרך וושט מבחוץ ובצדדים שוין טריפה לז"א דאיכא ס' לו' דלא אתא מבחוץ דא"ה הוי נקב בחוץ וא"כ הוי כמו ריאה שלימה עיין בתוס' בד"ה אי ומכאן הוכחה דבקטינתא ס"ל לרש"י דטריפה בכל ענין כמ"ש הר"ן וכמ"ש לעיל ועיין במהר"ם לובלין ז"ל עיין שם:.

דף מט:

בד"ה תותב וכו' ושעל הדקין מראשו וכו' ולאו תותב וכו' עכ"ל מדבריו אלה מוכח דלא ממעטי שעל הכנתא אלא מתותב וא"כ לריש' דלא בעי תותב אה"נ דכל הדקין אסורין ומאי דאמרי' ריש מעיא באמתא היינו למאי דקי"ל כרע"ק אבל לרי"ש כולהו מעיא אסירי ובהכי ניחא מ"ש רש"י לקמן דצ"ג דמאי דאמרי' ריש מעיא באמתא זהו הדקין דפליגי ביה רי"ש ורע"ק ועיין למהר"י כולי בס' משל"ל בה' שגגות עש"ב ברם מ"ש מרן

בב"י בסי' ס"ד אמ"ש הטור שעל הדקין אסור היינו פלוגתא דרי"ש ורע"ק וקי"ל כרע"ק דאסר ע"ש הוא תימה דבדקין ל"פ:

דף נ.

גמ' מקום הדבק וכו' הק' הרשב"א בחי' א"כ רובא דזעירי במאי מיתוקמא דאין במשמע דפליג אזעירי ע"ש והר"ן בה' כ' דס"ל לד"נ דשלא במקום הדבק ברובא ופליג אר"י בתרתי ע"ש ומוכח דלא ס"ל כס' הר' יונה שהביא הרא"ש דבמקום שיור כדי תפיסה אם ניקב שם ברובו ע"ש דלפי"ז ניחא שפיר דזעירי מיתוקמא במקוה השיור:

שם דר' אבינא ורבני מערבא מאי עמ"ש מהרש"א ז"ל ונראה דהקולא היא לענין שהי' דאי כרס הפנימי היא במקום דפרעי א"כ למעלה בטפח הסמוך לכדח היינו וושט ומקום השחי' הוא דבגמ' לעיל דמ"ד מוכיח מדר' אבינא דלאו מקום שחי' הוא ע"ש:

שם ואיזהו כרס החי' בשר החופה כ' הב"ח בסימן מ"ח דטעמא דבשר החופה משום דסוף הכרס הפנימי לינקב ע"ש וק' דא"ב היכי חשיב ליה בגמ' לעיל דמ"ב מי"ח סרפיות הא בכלל כרס הפנימי כמו לקותא דלא חשיב לה משום דטעמא משום דסיפא לינקב ובכלל ניקבה היא כמ"ש רש"י ברישׁ דמ"ג ע"ש:

תוס' בד"ה מחט וכו' אבל בהמסס אפי' מצד

א' וכו' עכ"ל יל"ד לפ"ז בגמ' לעיל רמ"ב דקאמר כולהו נקובי בחדא חשיב להו אמאי לא חשיב המסס ובית הכוסות בתרתי כיון דשיעורן אינן שוה כמ"ש התוס' שם בדמ"ג ע"א דמה"ט חשיב חסרון שדרה וחסרון גולגולת בתרתי ע"ש ועיין להרשב"א שם בדמ"ג ע"ב גבי תורבץ הוושט ע"ש וצ"ל דרש"י ס"ל כאידך שינוייא שכ' התוס' דחסרון שדרה וגולגולת דחשיב בתרתי משום דזה בעצם וזה בבשר ולעולם אפילו אין שיעורן שוה חשיב להו בחדא ועמ"ש שם:

בא"ד והא דקתני במתני' וכו' עכ"ל נר' דהוצרכו לזה לפום טעם הא' שכ' בשם דש"י דטריפה מצד עצמו אחצי העור ולאו משום דהבריא אבל לטעמא דהבריא י"ל דמתניתין דקתני לחוץ מיירי דבלעה מחט ושחטה תכף דל"ל עלה קרום כמ"ש התוספות בשבת בספ"ב ע"ש ומה"ט לא תי' דמתניתין ע"י חולי ועיין למהר"ם שיף ז"ל ע"ש:

בא"ד דאי צד שבחוץ לגבי חלל הגוף וכו' עכ"ל נראה דבנמצא בחלל הגוף טריפה מס' ולא מודאי דחששא היא שמא דרך ושט אתא וניקב ומה"ט קתני מב' צדדים טריפה ולא קתני אפי' מצד אחד לצד החוץ דטריפה בודאי בעי למינקט ועמ"ש בי"ד סי' מ"ט:

בא"ד אבל מי שקורין וכו' אפי' מכ' צדדים כשרה עכ"ל כ' מהרש"א ופליגא אמתניתין דקתני טריפה בניקב לחוץ ע"ש ועפי"ז ק' עמ"ש מהרש"ל ז"ל בשבת בספ"ב דהתוס' שם

דכ' לפירש"י דנקט צד אחד לרבותא וכו' כוונתם להביא ראיה דע"כ כלפי חוץ דאי חוץ ממש מאי קמ"ל ברייתא הא ממתני' שמעינן לה דבעי' נקב מפולש ע"ש והשתא א"כ מאי מתרצים עוד שם דב' צדדים הוא דכשרה דדמי לחלחולת דס"ס ממתני' שמעי לה ומאי קמ"ל בברייתא וע"ש למהרש"א אשר ע"כ נראה דמתני' מוקמי' לה בצד האחר שאין שם שומן לסתום דלאו כל בית הכוסות שוכב על המסס ושומן סותמו ועיין להב"ח בסי' מ"ח ולהש"ך שם:

דף נא.

גמ' והפכה ר' וכו' ולפי זה בעי' ק"ד במצד א' ומב' צדדים אלא דמצד א' הטעם דבעי' ק"ד לגלויי דניקב כולו וא"כ אפילו בניקב מחמת חולי ולא ממחט בעינן ק"ד אבל מב' צדדים הוא לאורויי דקודם שחי' הוא ירוקא במחט דאמרינן אי איתא דניקב סרוכי מיסרך במחט אבל בנקב מחולי הוי כשאר נקובי דעלמא כמ"ש בגמ' לעיל בסמוך אלא דבמחט דאיירי בברייתא אין נפקותא ומהרש"א ומהר"ם ומרן בב"י כ' נפקות' גם במחט ע"ש ועיין להלח"מ בפ"ו מה"ש דין י"ב ע"ש:

תוס' בד"ה המציא וכו' וי"ל דל"ד וכו' עכ"ל עיין להתוס' בנדה שם בתי' בתרא שכ' דדוקא להוציא וכו' ע"ש ויש לכוין דבריהם לתי' קמא שכתבו כאן ומ"ש להוציא היינו להוציא המכד מחזקתי דאל"ה ק' מטבח דשמעתין ועיין להנ"י בפ' האשה שלום גבי עובדא ריש גלותא ועיין לה' עדות ביעקב סי' ה' אבל ק' אתי' קמא שכ' כאן שהרי שם בפ' המדיר דע"ה מוקמי' טעמא דמתני' דקתני היו בה מומין והיא ברשות אביה על האב לה"ר אף ריש לה חזקת הגוף משום דכאן נמצאו וכאן היו ע"ש הרי דאי לא מייתי האב ראיה הבעל פטור מטעמא דכאן נמצאו וכאן היו אף דמבטלין המעשה דקידושין שהרי האב הוא רוצה בקיומו של מעשה אשר ע"כ נ"ל דדברי התוס' בתי' קמא כאן ותי' בתרא דנדה הכל אחר דלעולם לא אמרי' כאן נמצאו אלא אי לקיומי המעשה או לעמוד בשלו שלא להוציא והתוס' כאן לא ק"ל אלא מטבח בדלא יהיב זוזי דמוציאין מידו משום כאן נמצאו אבל מהיו בה מומין ברשות אביה לא ק"ל דההיא לאו להוציא אלא לאוקומי ולזה תי' דבטבח לבטל המעשה ומ"ש בתי' והאב אמר נולדו בה והיא ברשות הבעל דאי לא מייתי הבעל ראיה מחוייב ואף דבגמ' שם מוכח דה"ט משום חזקה מ"מ נקטו לדוגמא דאפי' בלא טעמא דחזק' א"ש מטעם דכאן נמצאו ומשום דרבא שם נקט גם בסיפא טעמא דכאן נמצאו נקטו כן והתוס' בנדה לא ק"ל מטבח דפשיט"ל כמ"ש כאן ולא ק"ל אלא מהיו בה ברשות אביה ולזה תי' דהתם לאוקומי ועוד תי' כמ"ש כאן בתי' בתרא והנה נר' מדברי התוס' דמכילתין ודנדה דטעמא דאמרינן שם בנדה לענין טומאה ב' טמאה

לאו מטעמא דכאן נמצאו דלכל התי' לה"ש שם ה"ט דכאן נמנאו וע"כ מטעמא דבדקה הא' קודם שאלה ועפי"ז י"ל על מ"ש הפרישה בי"ד סי' ק"צ דאפילו בדקה הא' קודם שלבשתו ואחר בדיקה בדקה עצמה ולא חלוקה והב' ג"כ בדקה עצמה אפ"ה הב' טמאה מטעם דכאן נמצאו ע"ש והוא תימה דהכא ל"ש האי טעמא דכאן נמצאו כמו שהוכיחו התוספות ועיין להש"ך שם שתמה עליו מגמ' שם ד"ה דקאמר מ"ד האי דאשתכח כתם גבה טמאה ע"ש:

בד"ה בית הרחם וכו' משום דאיכא ריעותא וכו' עכ"ל עיין למהרש"א ז"ל ועי"ל דבאו לאפוקי מ"ש מהר"ם שיף בפירושא דגמרא לדעת הרא"ש בפ"ק דביצה ע"ש:

בא"ד דאל"ה פשיט וכו' עכ"ל נ"ל די"ל דאפי' ליכא ריעותא חידושא אתא לאשמועי' דאיירי ר"ן בסתם ולדות דלא ידעי' דכלו חדשיו אלא דאזלינן בתר רובא וס"ל כרבנן דפליגי ארשב"ג דלא בעי' שהה וא"כ ס"ד כיון דאיכא מיעוטא שאינן בני קיימא גם איכא מיעוטא דריסוק איברים מצט' תרי מיעוטא דלא אזלי' בתר רובא כה"ג כמ"ש התוס' בבתרא דצ"ג ע"א ע"ש קמ"ל ר"ן דמיעוטא דריסוק איברים לא שכיח ולא מצרפי' ליה למיעוט דאינם בני קיימא ועיין להר"ן בחי' אלא דלפ"ז הגמ' דפריך מתינוק ומעגל הומ"ל בכלו חדשיו דלא נשאר אלא חד מיעוטא דריסוק:

בא"ד א"נ כשחיה הרבה עיין בנדה דמ"ג דפריך הגמ' כמאן דלא כרשב"ג ופירש"י אכולא מתני' פריך ע"ש ונ"ל דהתוס' לא מפ' בפירש"י דבכולה מתני' י"ל איירי כשחיה הרבה ומפ' דלא פריך אלא אמילתא דאבילות וק"ל:

בא"ד ועור דזובו וכו' עכ"ל פי' דזובו מוכיח דמחמת הריסוק הוא ואף דחיה הרבה ואיגלאי מילתא דלא נתרסק ריסוק דמטריף ביה מ"מ סווב מוכיח דנתרסק קצת דחולה מיהא הוי וכמ"ש בתי' קמא וכן מדוקדק בדברי התו' למהר"ם לובלין ז"ל:

דף נא:

תוס' בד"ה מודה וכו' לא הוה צריך וכו' עכ"ל עיין מה שתי' לזה הת"ח ע"ש ולפ"ד טפי הו"ל להגמ' לאתויי מתני' דפ' יש בכור דמתבאר משם דר"ש ס"ל דיוצא דופן אינו קדוש בבכורה ע"ש:

בד"ה עמדו וכו' עמ"ש בי"ד סי' נ"ח דין ד' ובסי' ת"ט דין י"ב ע"ש וכמ"ש התוס' עיקר החי' לא הוי מעמדה ר"ל דאי הוי עיקר התי' מעמדה א"כ אף אי בעי בדיקה לא איכפת לן אי מקריב ליה ולא חיישינן להקריבהו נא לפחתך ולכך הוצרך לתרץ קסבר עמדה צריכה מעל"ע דאי אינה צריכה אף דבעי בדיקה א"ש וא"כ מ"ש הלכה צריכה בדיקה אגב עמדת נקט הלכה דאף אי צריכה בדיקה יבדוק ולית לן בה:

דף נב.

גמ' גיסטרא קאמריתו והא רב נמי גיסטרא וכו' איכא למידק דהא בחוליא לבד אמר שמואל לקמן דטריפה הוי וכי ניטלה חוליא ע"כ שנפלו הב' צלעות כמ"ש רש"י וא"כ כ"ש ניטלו צלעות וחוליא קיימת דלא הוי נבילה ונ"ל דשמואל לקמן איירי שלא במקום צלעות אלא הבבלי אבל במקום צלעות בנטי' הצלעות לחודייהו הוי נבילה וכן ראיתי להרמב"ן ז"ל בחי' לקמן בסוף שמעתין שכ' בפסק הלכה לחלק בחוליא במקום צלעות לשלא במקום צלעות ע"ש ובהכי ניחא לי מה שדקדק מהר"ם שיף ז"ל לס"ד דרב חוליא שלימה קאמר אמאי נקט צלע בחוליא לחודה טריפה כדלקמן ע"ש די"ל דנקט צלע וחוליא לרבותא דאפי' במקום צלעות טריפה הוי ולא נבילה וכיוצא בזה י"ל דברי מהרש"א ז"ל שהק' למאי דפריך מכלל וכו' נימא דר"כ ור"א הוו ס' דרב חוליא שלימה קאמר ע"ש וק' דמ"מ תפשוט מינה דמדקאמר חוליא משמע דוקא חוליא שלימה אבל בצלע מכאן ומכאן וחוליא קיימת כשרה ומאי מבע"ל ועיין במהר"ם שיף ז"ל ועפי"ה ניחא שפיר דיש לצדד דאפילו חוליא קיימת טריפה ורב דנקט חוליא לרבותא דאפי' ניטלה חוליא טריפ' הוי ולא נבילה והרמב"ם בפ"י מה"ש השמיט דינא דצלע מכאן וצלע מכאן וחוליא קיימת דהוי נבילה וע"ש להלח"מ ונ"ל דלא ה"ל לחלק בין במקום צלעות וכדמשמ' מלשונו שה שכ' אפי' במקום כפלי וא"כ ע"כ דפליגי רב ושמואל בזה דלשמואל דדייק ממתני' דניטלה טריפה ע"כ דס"ל דלא הוי נבילה דלא כרב ופס' כשמואל בזה ובצלע וחצי חוליא פ' דטריפה וא"כ כ"ש ב' צלעות דהוי טריפה ולכך לא זכר האי דינא ולפ"ז לרב ע"כ לא דייק בחוליא אחת כשמואל דאפי' בלא חוליא נבילה הוי ועיין לסח"ח לעיל בדל"ב ע"ב בתוס' בד"ה וליחשוב ע"ש ועיין להרמב"ן בחי' שכתב גיסטרא קאמריתו ר"ל דזה דבר פשוט ע"ש:

דף נב:

גמ' רוב קרוע או רוב נטול עמ"ש בי"ד סי' ל"ג דין ד':

שם גברא אגברא קרמית וכו' ק' לפום האי תי' דר"י פליג גם דרוסת הנץ שהזכיר ר"י פליג את"ק וא"כ לת"ק א"ל דנץ לא דריס כלל וא"כ מהו מנץ ולמעלה דקאמר רב כיון דס"ל כת"ק וכן ק' בגמ' בסמוך דפריך ותסברא כן לא דריס וכו' ומאי קושי' נימא דס"ל להמק' דר"י פליג וצ"ל דס"ל לת"ק דרוסת הנץ אפילו בגסה ובהא פליגי וכן איתא בתוספתא דרוסת הזאב דרוסת הנץ דקאמר רב אגב דרוסת הזאב ע"ש ואי איתא דרוסת הנץ גופה אצט"ל לאשמועינן למטה מנן אפי' בדק לא דריס וכדאמרי' בדרוסת זאב וצ"ל דס"ל להרא"ש דהא מילתא דקתני מתני' דרוסת הנץ בדק וכו' לאו מילתא דר"י אלא סתמא

וכ"ע היא הגי' התוספתא משובשת וכ"נ מדברי התוס' בר"פ בד"ה דרוסת וכו' שכ' דנקט לה הכא משום ר"י ע"ש ואי איתא דסיומא דמילתא דר"י היא לא שייך למי' משום ר"י ועיין למהר"ם לובלין שם ע"ש גם מדברי התוס' בד"ה ה"ג נראה דגי' דתוספתא משובשת דאי איתא מאי ק"ל לר"ח נימא דמנץ ל"ק ממתני' דלת"ק אה"נ אפי' בגדיים וטלאים וס"ל לר"ח דר"י פליג כרב לשינוייא קמא וכל שקלא וטריא דגמרא בחתול הק' הרא"ש ז"ל לשי' רש"י מאי דוחקין למי' דרב ס"ל דמיפלג וכו' נימא דאתא לאשמועי' דמפרש ע"ש וק' גם לפי פירושו תק"ל אמאי אוקמוה בגמ' דחידושא דרב לזאב בגסה נימא דחי' דרב למעוטי חתול ואתא לאשמועי' דר"י מפרש והרמב"ן בחי' כ' דמדלא קתני מתני' חתול בדיקה משמע דל"ל כלל ע"ש וממ"ש הרא"ש בס"ד ועור אליבא דרב לא אימעיט חתול וכו' אין נראה כן ועוד לדברי הרמב"ן ז"ל ק' מטלאים וגדיים דס"ל לרב לקמן דדריס בהו חתול אף דלא קתני במתני' ועיין במהר"ם שיף ז"ל ועוד מגמ' דמשני גברא אגברא וכו' ורב ס"ל דפליג ולא משני דרב אתא לאשמועינן דאפילו בגדיים וטלאים לא דריס משמע דרב לא קאמר דלמטה מזאב לא דריס אלא באמרי רברבי ומזה קשה עמ"ש מהרש"א ז"ל דמ"ש רש"י בדברי רב דדוקא בעופות הוא דדריש לס"ד כי היכי דלא תק"ל מברייתא דחתול ע"ש דא"כ. מאי פריך לרב תנינא לישני ליה הכי כיון דס"ס ע"כ לו' כן דלא תק"ל מברייתא ולכן נראה דמ"ש רש"י עופות היינו עופות גסים דדינם כגדיים וטלאים ואין נכללין בכלל בהמה כיון דדינם שוה לעופות וע"ד שכ' מהרש"ל ז"ל בסמוך בדברי רש"י ז"ל ע"ש:.

שם והא ההיא תרנגולת וכו' עיין למהרש"ל ז"ל מ"ש ונר' דקביעות דבריו בלישנא בתרא ול"ק מה שהק' מהרש"א ז"ל ועיין ביש"ש:

פירש"י בד"ה עד וכו' לעופות וכו' עכ"ל כ'

מהרש"ל ז"ל היינו לס"ד וכו' עיין שם וכפי הנראה מדברי רש"י דק"ל נימא באמרי רברבי ותי' דדייק מעד שתינקב וכו' משמע דליכא דרסה וא"כ למאי דמחלק בין עופות לטלאים וקאמר בתר הכי מ"מ קשיא ליכא לדיוקי מדקתני עד שתינקב והד"ק רש"י לדוכתה וצ"ל דס"ל כמ"ש התוס' דומיא דנץ אבל מעיקרא דנץ נמי דוקא באמרי רברבי דס"ס בנץ דלא כמתני' למאי דלא מחלק בין עופות לטלאים ולכך הוצרך רש"י לדיוקא רעד שיתנקב ומ"ש מהרש"ל ז"ל דעופות דנקט רש"י הוא בגס ממאי דאתי עלה מדיוקא דעד שתנקב משמע דליכא דרסה כלל אפי' בדק ועמ"ש מהרש"א ז"ל ולי נראה בכוונת רש"י ז"ל דדיוקא דעד שתנקב אמת ולמאי דמחלק הגמרא בנץ בין עופות לטלאים ע"כ דנקט

לישנא דתנקב לחתול ולא קאי אנץ וניחא מה שהק' התוס' לוקמה באמרי רברבי דאם כן לישנא עד שתנקב אמאן תרמייה כנ"ל:

בד"ה אלא וכו' ולא אלים זהריה עכ"ל נר' דאזיל בשי' הרא"ש דאפילו במקום שאין מציל מ"מ לעופות דריס ולכך נקט ולא אלים דמשמע דיש לו מיהת. זיהרא אפילו באין מציל והגמ' דפריך מההיא תרנגולתא מריבוי הדם פריך כמ"ש הרשב"א ז"ל ומהרש"א בדברי התוספות ע"ש:

תוס' בד"ה ה"ג וכו' ול"ג נץ וכו' עכ"ל כתב מהר"ם שיף ז"ל דהא דלק"ל לר"ח ממתני' משום די"ל דאתא לאשמועי' דעופות טמאים אפי' בדקה לא דרסי ולעולם דהנץ אפי' בגדיים וטלאים ע"ש והוא תימא דמדקתני הגס בעוף הגס מכלל דנץ ליתיה בגס ועוד דא"כ מאי ק"ל להתוס' בסה"ד לר"ח ממתני' לל"ב ע"כ נראה עיקר דהגמר' ניחא ליה להק' מברייתא כי היכי דתק"ל גם מחתול וכמ"ש מהר"ם שיף בתי' בתרא ע"ש:

בא"ד ועוד לא"ד וכו' עכ"ל כ' מהרש"ל דלל"ק ל"ק ממתניתין די"ל דקתני עופות משום דאתיא בכל ענין אפילו באין מצילין ע"ש ואף דכבר הוכיחו דבמקום שאין מצילין אפילו עופות א"כ בפשי' לא היו יכולין להק' אלא ע"י שקלא וטריא דבתחילת דבריהם אבל בל"ב ק' בפשי' והתוספות בתחילה דה"ק מוכח בכל ענין ה"ה דהומ"ל גם קושי'זו:

בד"ה מ"מ קשיא וכו' וי"ל דומיא דנץ וכו' עכ"ל כתב מהרש"א ז"ל מכח זה הומ"ל גי' דנץ דלעיל דאי איתא גם בנץ אמרי' כן ומאי ק"ל להגמ' ע"ש וק' דא"כ תק"ל מתני' דקתני נץ בעוף הרק והגמרא דפריך מבריית' דבעי' לאקשויי גם מחתול וכמו שכתבתי בד"ה ה"ג. וע"כ לתרץ שינוייא דגמ' דמפלגי' בין מצילין לאין מצילין:

דף נג.

תוס' בד"ה יש וכו' דכל הנך בעיות עכ"ל נר' דק"ל כיון דכל בעיא בע"א אמאי בעי להו סתמא דבשלמא בעיא א' אף דבעי סתמא ואיירי בענין אחר מ"מ הק' לפעמים דרוסה אבל בעיא ב' דאיירי באמרי ק' וכ"מ בחי' הרשב"א ולכן התוס' בשבת לא נקטו אלא אמרי כיון דמאי דק"ל הוא בבעיא ב' דאיירי באמרי וע"ש במהרש"א ז"ל:

דף נג:

גמ' אתי לזבנינהו לישראל עמ"ש התה"ד בסימן קע"ח ועיין להרשב"א דגריס ונחנקינהו ולזבנינהו לנכרי ע"ש ועמ"ש בי"ד סי' קי"ז ע"ש ובענין תקלה עמ"ש בסי' ס"ט :

תוס' בד"ה דרוסה וכו' ועוד דקאמר מודי רב וכו' עכ"ל כ' מהרש"ל ז"ל הא דלא הוכיחו מדאמר רב צריכה בדיקה דאיכא לאוקמ' כשראינו שדרסה ואינו ניכר דבס' כי האי חייש רב אבל הא דמורי משמע דאיירי בדבר מצוי דהיינו ניכר ע"ש וקשה הא למסקנת התוס'

ע"כ ההיא דמורי רב באינו ניכר דבניכר א"צ בדיקת כולה וא"כ איירי באינו מצוי ומאי הוכיחו מזה הפך דפת רש"י וצ"ל דמהרש"ל מפרש מכפא דאטמא וכו' היינו דבכ"מ מאלו שנדרס צריך בדיקה לאפוקי הירכים וכיוצא ולעולם א"צ לבדוק הכל וכמ"ש הב"ח בסי' נ"ז ומהרש"א כ' דראינו שנדרסה ולא ניכר נמי לא חיישׁ רב ומדאמר צריכה בדיקה אין הוכחה דא"ל אליבא דשמואל קאמר ע"ש ונר' דהיינו לס"ד דהתוס' דרש"י לאפוקי ודאי אתא וח"כ באינו ניכר הוי ס' אבל במסקנת התוס' י"ל דבאינו ניכר נמי הוי ודאי כיון שראינו שדרסה וכמ"ש הש"ך שם אבל מהר"ם לובלין ז"ל כ' דמעיקרא נמי דס"ד דרשי' לאפוקי ודאי אתא וא"כ באינו ניכר הוי ס' היינו שראינו שדרסה אלא דלא ידעי' אם כנגד המעיים או הירכים אבל בידעי' שהוא כנגד המעיים ואינו ניכר הוי ודאי ע"ש וא"כ למסקנא א"ש בפשי' ההיא דמכפא דאיירי בראינו שדרסה כנגד המעי' ואינו ניכר כמו בס"ר אלא דבס"ר ק"ל להתוספות כיון דבכה"ג הוי ודאי דרוסה הא ודאי דרוסה לא מהני בדיקה אבל מהרש"א ממשמעות דבריו נראה דלא נחית להכי ולדבריו צ"ל כהש"ך וכמ"ש:

דף נד.

גמ' כפא דמוחא כ' רש"י כל החלל הסי' משמ' דגם המוח ובכלל החלל הוא וכ"נ לשי' רש"י ז"ל למסקנא דמסיק מכפא דמוחא ורב קאמר לעיל כנגד החלל והסי' ולא הזכיר מוח אלא ע"כ דבכלל החלל הוא וממה שהק' התוס' לרש"י מדהוסיף רב חנן כל החלל נר' דס"ל דגם לשי' רש"י מח א"צ בדיקה דאל"ה נוקמה דבא להוסיף המוח דהוא בכלל החלל כמ"ש אלא ע"כ דס"ל דמוח אינו צריך בדיקה גם לשי' רש"י ועיין בפוסקים:

תוס' בד"ה וחזייה וכו' וי"ל דס' רכיש וכו' עכ"ל ש נר' דלרכיש אלו ואלו לא משמע ליה וכ"כ התוס' במ"א דכי קתני אלו ואלו אין לדייק שכן דרך התנא ומהר"ם לובלין כ' דמוכח אלו כשרות הוא דמרבה בזה הכלל אע"ג דל"ד ע"ש ולא נהירא דא"כ מאי מק' תו התוס' נימא דפליגי ברכיש ולר"י מזה הכלל מרבי' אע"ג דל"ד ואתי אלו טריפות למעט וכו' כיון דזה הכלל מכח אלו כשרות לא ליתני לא אלו כשרות ולא אלו טריפות ונ"ל להעמיס דברי מהר"ם בתי' הב' של התוס' משום דזה הכלל עם אלו כשירות וניחא בזה מה שהק' הת"ח בתי' הב' מדאמרי' בגמ' זה הכלל לאתויי שב שמעתא ודרכיש בכלל השב והוא דלא כמאן כפו תי' הב' ע"ש ועפי"ה ניחא:

דף נד:

גמ' כסלע כיתר מסלע עמ"ש הרשב"א בחי' דבגולגולת לא מטרפא ומאי דקתני כדי שינטל וכו' היינו בלא סמא ע"ש וכבר כתבתי לעיל דמ"ב ע"ב דיש לתמוה ע"ד מגמ' בנדה דכ"ג ע"ש:

עו"ש הדקין שבכלי חרס וכו' עיין מה שפי' הר"מ בפי"ה שם בפ"ב דכלים וכבר כתבתי בחי' שם שיש לתמוה עליו מסוגיין ע"ש ועיין להרמב"ן בחי':

תוס' בד"ה בסלע כו' א"כ מאי פריך וכו' עכ"ל ר"ל מאחר דדברי ר"ן סתראי נינהו דמכסלע נר' דס"ל עד ועד בכלל ומכאיסר נר' דס"ל ולא עד וע"כ. לומר דמאי דקאמר כסלע כיתר מסלע לאו מכח עד ועד בכלל יליף לה ר"ן אלא קבלה. בידו שכן הוא וא"כ גם בכאיסר קבלה בידו ולעולם לא דייק תנא במילתא ופעמים עד ועד ופעמים עד ולא עד וא"כ מאי פריך וכו' ונר' דה"ה דהוי"מ להק' לצד זה דע"כ מלמעלה למטה הוי עד ועד בכלל להקל דלא ש כהמסקנא כמו שהק' בצד הב':

בא"ד ור"ח בר אבא פליג וכו' עכ"ל מבואר מדבריהם דרחב"א לאו מפ' דברי ר"א אתא ומ"ש מהרש"א ליישב קושי' הרשב"א היינו ליישב דרך התוס' בסוגיא ולו' דאין מוכרח בסוגיא לפ' כפירש"י ומ"מ ק' לדברי מהרש"א דא"כ. רחב"א ס"ל עד. ועד בכלל להקל ותק"ל מברייתא דחמשה כלמעלה וצ"ל רס"ל צחב"א דמאי דקתני חמשה כלמעלה עשרה כלמטה קבלה בידם שכן הוא ולא מטעם חומרא ור"ן הוא דס"ל משום הגמרא ועי"ל דדוקא בדברו התנאים הוא דאמרי' כן וכמ"ש התוס' לעיל דמ"ו ע"א בד"ה עד ע"ש ולפ"ד מהרש"א י"ל מ"ש הר"מ בפי"ה כאיסר כשר ודוקא כיתר מכאיסר הוא דטריפה הפך דברי ר"ן ע"ש די"ל דלרחב"א ב וער בכלל גם בכאיסר כן הוא ופליג אר"נ בתרתי וכ' בפי"ה כרחב"א וכן הרע"ב ע"ש אלא דדברי מהרש"א תמוהים דכיון דרב אסי אטריפות קאי דקאמר בשלש. טריפה ע"כ מלמעלה למטה קאמר וא"כ הא"כ כ"כ עד ולא עד בכלל ס"ל דהא ס"ל בסלע כשר וא"כ ר"ן ס"ל עד ועד בכלל הפך מ"ש מהרש"א ז"ל ואין ליישב דרך מהרש"א בסוגיא ונאמר דרחב"א ס"ל עד ולא עד ור"ן ס"ל עד ועד דא"כ לס"ד דגמ' תק"ל דדברי ר"ן סתראי נינהו:

דף נה.

גמ' ה"ה דאפי' בהמה אסורה וכו' הר"מ בפ"ה מה' מ"א כ' האבר אסורה משמע דהבהמה מותרת וכ' הלח"מ דלמסקנא דדוקא בסומכיה מוקמי' למתניתין בקולשיה ע"ש וכ"כ הר"ן בה' ע"ש ומשמע דמכשרי' בקולשיה בנחתך לכ"ע דלא כמו שעלה ע"ד חכם א' הביאו בתשו' מהר"י הלוי סי' ל"ו:

שם איידי דתנא רישא וכו' הא דל"ק איידי דכליות דבודאי בכליות נחתך כשרה דלא גרע מניקב וכמו שכן לתי' בתרא משום דא"כ אמאי תנא כליות כלל ליתני טחול ותו לא: **תוס' בד"ה** שיעורן וכו' ואי בעי יחוד לקבל רמונים וכו' עכ"ל עיין להרא"ש בפ"ר בכלים מ"ג שהוכיח מתוספתא דבכלי שניקב לא אמרי' כיון שטיהר שעה א' ע"ש וניחא בזה כרמונים מיהו בסוגיין עדיין ק' קושי' התוס':.

בא"ד והא דתנן וכו' אלא שעשה שום תיקון עכ"ל עיין במהרש"א ומהר"ם לובלין ז"ל מ"ש בזה ע"ש ותמהני דדוקא בכלי חרס הוא דאמרי' שטיהר שעה א' כדתניא בתוספתא ועיין להר"ש ברפ"ד דכלים עיין שם:

בא"ד וי"ל דשאני גבי זגין וכו' עכ"ל ובמאי דפריך דר"י אדר"י עיין מ"ש מהרש"א שם בשבת עיין שם:

בד"ה כל וכו' וחייב עדיין להתפלל כל שעה עכ"ל ואף דמכל מקום חייב להתפלל מנחה ב' מ"מ חומרא הוא במאי דצריך להתפלל בשעה ד' ולא לאחרה עד זמן מנחה וכן מדוקדק בדבריהם אבל במס' ברכות שם כ' דהנפקותא למזיד ע"ש ודלא כהפר"ח בא"ח רסי' פ"ט שנר' מדבריו דגם להתוספות בסוגיין הנפקותא למזיד ועפי"ז הוכיח דס"ל כס' הרי"ף והרא"ש ע"ש והנה מוכח מדברי התוס' אלו דדוקא בכתמים הוא דאמרי' עד ועד בכלל להקל ולא בכל מילי דרבנן דהא תפלה דרבנן אבל רש"י כ' דה"ה בכל מילי דרבנן אזל' להקל ונ"ל ראיה מגמ' בעירובין דף ע"ב דאמרי' ער ועד בכלל להקל גבי עירוב דרבנן ומסקנא דגמרא היא שם דלא לאיפלגו אמוראי אהדדי ע"ש בתוס'..

דף נה:

גמ' בדקה עד כפול בה"ג עד ולא עד בכלל ותמה הר"ן הא כל שיעורי חכמים להחמיר ועיין בב"י ולפמ"ש התוס' לעיל דמ"ו בד"ה עד דדוקא במשנה ובריייתא ע"ש לק"מ:

שם ארישא קאי וכו' וממילא יפול הס' גם בדברי ת"ק ידי הבריות למאי מדמי' ליה והא דנקט הבעיא לרשב"א משום דפשיט ממילתא דרשב"א

דף נו:

תוס' בד"ה איבעיא להו וכו' משום דלא מיירי בפלוגתא וכו' עכ"ל נר' דהיינו פלוגתא דמתניתין דלא חשיב לה בהדי טרפיות דעוף ע"כ ס"ל דכשר כמו בהמה דל"ל דהיינו משום בכלל ניקבו הדקין כמ"ש התוס' לעיל דמ"ח ע"א בד"ה היא ע"ש דכיון דבבהמה כשרה ע"ב דלאו בכלל ניקבו הדקין דבהמה וא"כ הו"ל למחשבה בהרי עוף אלא ע"כ דס"ל דכשר ועיין מהרש"א ומהר"מ לובלין ז"ל:

דף נז.

תוס' בד"ה דילמא וכו' וליכא מאן דפליג וכו' עכ"ל דברית' תמוהים דבנדה דכ"ד קאמר א"ב דר"א ע"ש וכבר עמד ע"ז ה' פלתי בסי' ן' ע"ש ועמ"ש לעיל דכ"א גבי הא מילתא דר"א ומשם בארה די"ל דברי התוספות ע"ש שם בסי' ן' בק"א בשם השאלתות שחלק כן ע"ש:

דף נח.

גמ' איתיביה ר"א לאמימר ושוין וכו' כ' מהרש"א ז"ל לשי' התוס' ר"א מפ' לפלוגתייהו בעובר ירך אמו ומודים בביצה בזוז"ג דלכ"ע אסור ופריך לאמימר דשרי דזוז"ג ע"ש וק' דמ"מ אף דר"א ור"י ס"ל זוז"ג אסור הא איכא תנאי בעלמא דס"ל זוז"ג שרי כמבואר בכ"מ בגמ' וס"ל לאמימר כוותייהו וי"ל ומ"ש מהרש"א בשי' רש"י דמפ' ר"א דפליגי בעי"א ומודים בביצ' דגופ' היא וק"ל לאמימ' דס"ל בביצה זוז"ג מותר ולא ס"ל האי סברא דגופה היא וכהכי מיישב דמפ' רש"י דפירכת והא דתנן וכו' אשינוייא דספנא ולא אמילתא דאמימר דאסר שיחלא קמא משום דר"א גופיה מודה בשיחלא קמא וכו' ע"ש ק' דר"א ס"ל האי ס' דגופא אבל אמימר לא ס"ל האי ס' מדשרי מכאן וי"ל כיון דקושי' והא דתנן לא קשיא אריש מילתיה דאמימר אלא אסיפא דמכאן ואילך הא ל בלא"ה אסיפא קשיא מהא דושוין בביצה וכו' וע"כ לתרץ ספנא וא"כ כיון דהא דשוין בספנא ע"כ פלוגתייהו בזוז"ג וא"כ ידע לה להא דזוז"ג ול"ק במאי קמפלגי אלא עיקר הקושיא אליפלגו להריוט היא ומה שהק' מהרש"א ז"ל נוקמה פלוגתייהו בעי"א ומודים בספנא בחד גורם כיון דלא שייך ספנא בולד ע"ש י"ל דא"כ ושוין אתרווייהו ר"א ור"י ולא אר"י דשרי בולד לחודיה ואין כן פשטא דושוין גם מה שהק' עוד כיון דאמימר מפ' בזוז"ג מאי פריך וכו' ע"ש י"ל דמ"מ פריך דאמאי אמימר לא מפ' פלוגתייהו בעי"א ומודים בשיחלא קמא מיהו אכתי ק' דמאי פריך ולישני בשיחלא קמא הא כיון דמודים איירי בש"ק ע"כ פלוגתייהו בעי"א ומאי דמודים בביצה משום דגופה היא ואמימר לא ס"ל האי ס' מדשרי מכאן ואילך כמ"ש מהרש"א ז"ל:

תוס' בד"ה ושוין וכו' וא"ת וכו' ואפי' לר"י וכו' עכ"ל נר' דבריהם דלא ק"ל אלא אביצת נבילה אבל בביצת טריפה דאיירי במעור' מדקתני מפני שגדלה לק"ל מרבנן דהתם דשרו כמעורה וצ"ל דניחא להו להק' מביצת נבילה דאפי' לר"י קשיא ואה"נ דבביצת טריפה קשיא לרבנן דהתם אבל מדבריהם בתי' בתרא דכ' דטעמא דנבילה דגזרי' אטו טריפה ובטריפה משום דגדלה נר' דלא קשיא כלל מביצת טריפה ואין לו' דבביצה י"ל משום דינקא אף אי לאו כגופה היא לענין בב"ח כמ"ש הרמב"ן בחי' ע"ש דמדברי התוס'

בד"ה והלכתא נר' דלא ס"ל כן ע"ש וצ"ל דהתוספות לא ק"ל בביצת טריפה משום דס"ל הלכה כר"י דהתם דאסר במעורה ובהכי ניחא לי דברי התוס' בביצה שם ע"ש במהרש"ל ומהרש"א ז"ל שנתעצמו בדבריהם ועפי"ה ניחא דמעיקרא ס"ל להתוס' דהא דלא לישרי במקום רביה איירי במעורה וא"כ ע"כ סתמא דגמ' דעירובין דלא כר"י וא"כ ע"כ לית הילכתא כר"י וא"כ אין לתרץ בקושי' משום גזירה דאכתי ק' מביצת טריפה כיון דהלכה כרבנן דהתם והוכרחו לחלק בין הנושאין ואחר כך כ' דתקשה בההיא דלא לישרי מאי רבותא כיון דר"י אסר וע"כ איירי בגמורות וא"כ אתיא כר"י וא"כ יכול להיות דהלכה כר"י וא"כ יש לתרץ בפשי' מטעם גזירה והר"ן בה' בשמעתין הק' מביצת טריפה מרבנן דהתם ותי' דאפי' במעורה מדרבנן ע"ש וכ"כ הרמב"ן בחי' דההיא דביצה דספיקא איירי בקטנה כ"כ ע"ש אבל שי' התוס' מעורה מדאורייתא כמבואר בדבריהם בקמא דף מ"ז ע"ש וכ"נ מדברי רש"י בשמעתין בד"ה ומודים ועיין בש"ע סי' פ"ו דין ג' ובב"י שם ע"ש ולהרב פרי תואר ע"ש והנה לפי תירוץ האחרון דמשום גזירה היא אם כן אפי' לב"ה אצט' לטעמא דטריפה משום דגדלה דהא ביצת נבילה אטו ביצת טריפה דגדלה באיסור הוא דגזרי' אבל לתי' הא' לב"ה טעמא דביצת טריפה הוא מטעמא דביצת נבילה ודקתני טעמא דגדלה לב"ש הוא דאצטריך ואפשר דאפי' לתי' קמא אצטריך לב"ה לטעמא דגדלה לאוסרה מדאורייתא דביצת נבילה מדרבנן הוא דאסירא ונ"מ לספיקא וכמו שמבואר בש"ע בסי' פ"ו ובהכי ניחא דברי התוס' בד"ה והילכתא שכ' ובביצת טריפה אסורה דנר' משום ס' שמא היתה מעורה וכ"מ בדבריהם בקמא דמ"ז ע"ש ולכאורה לב"ה א"צ לטעם זו ע"ש במהר"ם שיף ז"ל ועפי"ה ניחא ואף דהנפקותא דס' לא א"ש שם דהו"ל ס"ס שמא לא היתה מעורה ואת"ל היתה מעורה הא היא גופה ס' טריפה מ"מ איכא נפקותא לביטול לענין מין בשא"מ דרבנן עיין להש"ך בסימן ק"ט וכן כיוצא בזה איכא נ"מ טובא בין לדאורייתא לדרבנן:

בד"ה א"ה וכו' וצריך למצוא טעם וכו' עכ"ל היינו לשי' בד"ה במאי דלא שמיע ליה ההיא ברייתא אבל אם שמיע ליה ניחא א"ה דלישנא קמא דאי בזוז"ג ע"כ דר"א אפי' להדיוט אסר דהא בברייתא אסר זוז"ג להדיוט אבל אי פלוגתייהו בעי"א י"ל דלא אסר אלא לגבוה ועיין במהרש"א בד"ה במאי במ"ש בקי' י"מ עיין שם:

בד"ה והלכתא וכו' לענין טריפות שאני דתלוי בחיות וכו' עכ"ל אף למ"ד טריפה חיה י"ל כן דאף אי טריפה חיה מ"מ לסוף היא מתה באותה טריפות כמ"ש התוס' בסנהדרין דף ע"ח גבי הורג את הטריפה ועיין לעיל ברי"א ע"ב בתוס' ע"ש:

כתב הרשב"א ז"ל בתשו' ח"א סי' צ"ח דודאי טריפה חיה ע"י נס ועוד כ' שם דטריפה דיתרת חיה כיון דטעמא משוה דיתר כנטול ע"ש ועיין להכנה"ג בהגה"ט נ"ח מ"ש בשם בעל הליכות אלי ע"ש וק' דא"כ בסוגיין דקאמר רבינא ס"ל אינה יולדת ומתני' לדאמימר בהאי לישנא משמע דכיון דס"ל דאינה יולדת לא שייך לדאמימר דל"ק ולפ"ד הרש"א מ"ל ביותרת וכיוצא גם מאי פריך בל"ב מפלוגתא דר"א ור"י נוקמה בזוז"ג דהא לס' הרשב"א כיון דחיה ה"ה דיולדת ועיין להש"ך סימן ע"ט אלא ע"כ דאין לחלק בטרפיות וכן יש להוכיח מדברי הרמב"ם דבפ"ה מה' עיוה"כ כ' דשעיר המשתלח טריפ' פסול מדכתי' יעומד חי ובגמ' לעיל די"א מפיק לה מדאין הגורל קובע וכו' וכ' הפר"ח בנימוקיו שם בה' עיוה"כ דגמ' אזיל כמ"ד טריפה חיה אבל למ"ד טריפה אינה חיה מפקי' לה שפיר מועומד חי ע"ש והשתא היכי מפיק מועומד חי למעט אפי' טריפה דיתרת וא"כ ע"כ אצט' לדאין הגורל קובע למעט יותרת ועמ"ש שם לעיל ועיין בגמ' לקמן דק"מ ע"א ע"ש נראה מדברי הכ"ח והפרישה סי' נ"ז דטריפה אינה מתעברת אבל מהרש"ל הביאו הש"ך כ' דמתעברת ועיין לה' מגיד מראשית סי' אלף מה שהוכיח מסוגיין ע"ש:

נסתפק הפר"ח ז"ל כס' מ"ח אי זכר טריפה מוליד ע"ש ומסוגיין הוכיח ה' פלתי דאין מוליד מדלא אוקי פלוגתייהו דר"א ור"י בל"ב בזכר טריפה ע"ש ולשי' דש"י דמודים בביצת טריפה קאי אר"א ור"י אין להוכיח כלום וגם לשי' התוס' י"ל:

דף נט.

גמ' אין לך דבר שמעלה גרה וטמא וכו' בהרא"ש נראה דהגי' אין לך דבר שמעלה גרה בטמא ולפי"ז אם מצינו שמעלה גרה ע"כ טהור הוא אם מכיר גמל ואף שאין מפריס וא"כ מאי דכתיבי ב' סי' גרה ופרסות היינו אם אינו מכיר לא גמל ולא חזיר ולפי"ז ניחא מה שהקשה מהרש"א נוקמה לברייתא בידעי' דמפריס וה"ק כל שאין לו שינים בידוע שמעלה גרה ותו לא ופרסות ידעי' להו ע"ש דכיון דלא בעי' גרה אלא לאפוקי חזיר הא כיון דאין שינים בידוע שאינו חזיר ואמאי קתני בידוע שמעלה גרה אפי' אינו מעלה שרי אלא דק' ע"ז מדמוקי לה דה"ק כל שאין לו שינים בידוע שהוא מעלה ומפריס הא כיון דבמכיר גמל מיירי כדכ' התוס' אפילו אינו מפריס שרי והרמב"ם וכל הפוסקים נקטו ב' הסי' אפי' במכיר ע"ש ע"כ נר' דט"ס בדברי הרא"ש וצ"ל וטמא וכן ראיתי שהגיה כן בדברי הרא"ש ע"ש:

תוס' בד"ה אלו חרוקות וכרוכות עכ"ל ריב"ם כ"כ לשי' בד"ה והרי דלשי' רש"י צ"ל חרוקות וחדורות והא דלא נקטו התוס' חדורות בהדייהו. משום דקי"ל עז כרכוז שרי:

דף נט:

בא"ד מסתמא וכו' עכ"ל לפמ"ש מהרש"ל דלאו דמי ממש לא הו"ל להתוספות לתלות קושיתם דאמאי נקט תרתי בהצעת האי מסתמא שכ' ולפי' מהרש"א ג"כ דבריהם אינם מתיישבים כ"כ ויותר נ"ל דתרתי קמקשו חדא דתקשה מטלפים למסקנא ועוד אמאי נקט תרתי כיון דמחדא היה יכול להק':

בד"ה והרי וכו' ובחדורות ובחרוקות נמי לא סגי משום עז סתם וכו' עכ"ל כ' מהרש"ל תפסו כאן לפי' רש"י חדורות ע"ש והיינו משום דמתחילה כ' בכרוכות לפי' דעגולות וא"כ עז אינם עגולות ואיך שייך למי' חדורות בעז וע"כ גרסי' חדורות ומ"ש רש"י בד"ה בעי' דחדורות לאפוקי עז סתמא וכרוכות לאפוקי כרכוז היינו לפי' דחדורות עגולות אבל לפי' דחדורות א"כ כרוכות היינו עגולות ועז חדור ואינו עגול וע"כ חדורות לאפוקי כרכוז וכרוכות לאפוקי עז סתם ועיין להשה"ג שכ' דהתוס' מפ' כרוכות עגולות והכנה"ג כ' דדייק לה מתחי' דברי התוס' ואין משם ראיה דהתוס' כ' בתחי' כל הפי' וכמ"ש מהרש"ל ז"ל אלא נר' דדייק לה ממ"ש ובחדורות לא סגי משום עז סתם ואי חדורות עגולות בעז ליכא וכמו שנתבאר וראיתי לבעל ה"ג דף קל"ב ע"ב אחר שהביא דברי הגמרא כ' והיינו ס' דעז כרכוז דלית ביה אלא ב' סי' כרוכות וחדורות ואיפסיקא הלכתא דשרי ע"ש נראה מדבריו דלמאי דפסקי' דשרי כרכוז א"צ אלא חדורות וכרוכות ולא חרוקות וק' דהא חרוקות צריך לאפוקי שור כדמשני הגמ' על פירכת שור וצ"ל דמפ' דאחר דמשני חדורות א"צ לתי' דחרוקות אלא דא"כ שור אינן חדורות הפך במציאות לפי' דעת רש"י והתוס' ועוד דא"כ אמאי צריך לכרוכות בחדורות לבד סגי דהא אפירכת עז משני חדורות:

דף ס.

תוס' בד"ה הרכיב וכו' וא"ת הא פריך לעיל אלא מעתה וכו' עכ"ל מהרש"א הקשה שם בסנהדרין דנימא התם הכי פריך נימא חוקים שחקקתי במרה דבלאו למינהו אמרי' כן כמ"ש התוס' ע"ש ונר' דל"ק דמשמע להו דקושי' הגמ' דנימא ה"נ פי' מוקים ועיקר קושי' דנימא כל המצות נצטוו בני נח ומתרצים התוס' דפי' הגמ' היא חוזרת על את חקותי תשמורו וה"פ כמו ושמרתם חקתי לא אמרי' חקקתי ה"נ באת חקתי תשמרו ולא כדס"ד מעיקרא דהקושי' היא על ושמרתם בגופה נימא דכן פי' וא"כ אי אמרי' אב"נ קאי יכול להיות דנצטוו על הכל אפילו נשנו בסיני אבל אי במרה ל"ש למי' כל המצות נצטוו במרה דא"כ סיני מאי עמידתיה וא"כ אי אמרי' במרה ע"כ דהקושי' חוזרת על את חקתי וזהו הוא שמתרצים לפרש קושי' הגמרא דלא כדס"ד מעיקרא:

דף סא.

תוס' בד"ה כל שש לו וכו' ופי' שם בקונט' דארישא קאי וכו' עכ"ל הנה מדברי רש"י נראה דה"ג דבי"ט עופות היינו אצבע ויפק וקורקבן ולכך הוצרך לפ' דידעי' דאינו דורס משום דיש לספוקי שמא הוא מי"ט עופות וכ"כ הרשב"א בדעת רש"י ותמה עליו שסתר את עצמו לקמן גבי שמנה ספיקותי שכ' דבאינו דורס ויש לו שני סי' איכא לספוקי בי"ט עופות והא לשי' כולהו כ"ד דרסי לבד אחד מפרס או עזניה ע"ש ועוד אני תמיה ע"ד רש"י דס"ל דכלהו כ"ג דרסי מהא דפריך בגמ' בסמוך ונילף מנייהו רג' ונילף מעורב מה התם תרי סי' אף כל תרי סי' דע"כ אף כל דאית ליה ב' סי' דעורב גופיה ויש לו ג' סי' די"ט גופייהו קאמ' דסי' אחרים לא ילפי' מנייהו כדמוכח ממאי דמשני הגמ' בסמוך אפירכת פרס ועזניה ב' כתובים דאיתיה בהאי ליתיה בהאי ודאיתיה בהאי ליתיה בהאי דהיינו דלא ילפי' מהדדי ולכך הו"ל ב' כתובים וא"כ דסי' די"ט ועורב גופייהו קאמר מאי פריך ונילף מנייהו הא אה"נ דקושטא הוא דטמאים דכל עוף הדורס טמא ור"ח דאמר אחד טהור היינו סי' דאינו דורס דכל עוף הדורס טמא ועור הא ליכא דורסין כי אם כד' עופות דא"כ מאי אף כל דקאמר הא ליכא במציאות כיון דכל עוף הדורס טמא וליכא באמת למסקנא כ"א כ"ד טמאים אלא ע"כ דג' די"ט ותרי דעורב חר מנייהו אינו דורס ופריך שפיר איברא דגם ע"ד ר"ת ק' כיון דג' די"ט וכ' דעורב חד מנייהו אינו דורס וא"כ סי' החדש דאיתיה בפרס ועזניה וליתיה בכולהו היינו חד מזפק וקורקבן וע"כ דרורס הוא דהא לית ביה אלא סי' א' וא"כ מאי קאמר בגמ' דאצט' נשר דלא נילף מסי' המדש הא באמת הדומה לו הדורס טמא אפי' אחר נשר דכל הדורס טמא אשר ע"כ נ"ל דהתוס' מפ' הסוגיא דנילף מעורב היינו אפי' ב' סי' אחרים ומאי דאצט' נשר היינו דלא נילף מסי' החרש לסי' אחר ומאי דקאמר בגמ' דאיתיה בהאי ליתיה בהאי היינו משום כיון דכתיב תרי קראי דפרס ועזניה ע"כ דלא ילפי' אותם סי' זה מזה אבל אי לא כתיב אלא חד קרא דהיינו עורב או סי' החדש אה"נ דילפינן מהדדי וכ"כ הרמב"ן בחי' בפי' הסוגיא ע"ש שכ' גם פירכת ונילף מנייהו די"ט היינו דנילף שאר סי' אבל התוספות ע"כ דבפירכת ילפותא די"ט מפ' לאותן סי' עצמן כמ"ש בד"ה מה והיינו מכח קושיתם שם אבל בפירכת דעורב וסי' החדש אה"נ דמפ' כפי' הרמב"ן והרמב"ן מתרץ בקושי' התוס' בד"ה מה דתורין לקרבן כמ"ש הרשב"א בחי' ובהכי ניחא מה שהק' התוס' כפירכת דנילף מעורב דא"כ למינו ע"ש ומאי קושי' הא. אותם סי' דמינו לר"א היינו זרזיר וסנונית והיינו דאית בהו סי' דליתנהו בעורב ואפ"ה ס"ל לר"א דמינו הוי כמ"ש רש"י לקמן דס"ב והתוס' בדבור זו אזלי' בשיטה זו כמ"ש בס"ד וגם מתוך ההלכה וכו' וא"כ אצט' למינו דלא ילפי' מעורב

אלא אותם סי' דעורב ונימא דפירכת הגמ' לר"א ועפי"ה ניחא דפירכת נילף מעורב היינו אפי' סי' אחרים ודוקא בפירכת ג' סי' מכח קושי' בד"ה מה וכמ"ש ועפי"ז ניחא לדעת רש"י דס"ל גם פירכת ג' סי' היא דנילף סי' אחרים כמ"ש הרמב"ן ובקושי' התוספות בד"ה מה מתרץ כמ"ש הרשב"א וכמו שנתבאר אלא ריי"ל על התו' בד"ה מה שלא הקשו קושיתם לדעה רש"י ועוד אכתי ק' לדעת התוס' לפמ"ש בד"ה כל דהל"מ היא כל עוף הדורס טמא ודחו מכח עזניה ל"ל ואמאי לא דחו פי' זה דאי איתא דהל"מ היא היכי ס"ד דנילף מסי' החדש סי' אחר הא שאני התם דדורס הוא והל"מ אפי' יש לו ג' סי' טמא כיון דדורס והתוס' שם אזלי לשי' ר"ת מדלא הק' י"ט למ"ל ולפמ"ש דילפי' מנח שפיר נוכל לו' דילפי' סי' אחר דהתורה ודאי לא תסמוך על מה שמסר להם נח וכמ"ש אבל אי הל"מ היא לא שייך למילף סי' אחר מסי' החדש וי"ל ואולם לדעת רש"י ניחא הכל שפיר וכמו שנתבאר אבל עדיין קשה ממ"ש גבי ח' ספיקות ובמ"ש הרשב"א ואשר אני אחזה לי דרש"י לא פסיקא ליה דג' סי' די"ט היינו זפק וקורקבן ואצבע אלא דס"ל דספיקא הוא אפי' בזמן התנאים מאי נינהו ג' די"ט ומאי נינהו סי' החדש ומאי דק"ל בדברי רשב"ג הוא כיון דס' הוא מאי קאמר דבג' סי' דזפק וקורקבן ואצבע בידוע שהוא טהור שמא הנהו גופייהו סי' די"ט וחד מנייהו הוא ע"כ כתב ארישא סמיך דאינו דורס ומאי דהכריחו למי' דס' הוא אפי' בזמן הקדום דאל"ה כיון דמסקי' דמאי דאצט' נשר היינו דלא נילף מסי' החדש מאי קאמר ר"ח עוף הבא בסי' א' טהור מנשר דמשמע דכל סי' מד' סי' אצט' לילפותא דנשר הא לא אצט' אלא לסי' החדש אלא ע"כ דכל א' מד' סי' אצטריך לילפותא דנשר משים דמספק"ל וכ"מ בדברי רש"י לקמן בר"ה מד' וז"ל לאסור עוף הבא בסי' א' באיזה מכל הסי' הללו דהא לא ידעי' מאי ניהו ההוא סי' דאכתב לחודיה וכו' ע"ש וכיון דלא ידעי' מאי ניהו סי' החדש ממילא רלא ידעי' הנהו ג' די"ט והיינו דהכריחו מדקאמר ר"ח הבא בסי' א' מנשר ולא הול"ל אלא בסי' החדש מנשר ואף דקרא ע"כ ידע ליה ואצט' לסי' החדש מ"מ ר"ח מספק"ל ולעולם לא איכתב משום ספיקא ול"ק מה שהק' עליו הרמב"ן בחי' לקמן ועפי"ז אין להוכיח משם דרש"י ס"ל ספיקא דאורייתא לחומרא מ"ה דאי מדרבנן אמאי אצט' נשר ועיין לה' פר"ח בכללי ס"ס בדעת רש"י דקרא לאו משום ספיקא אלא דר"ח הוא דמספק"ל וכיון דר"ח מספק"ל ולא פשיט מרשב"ג ע"כ דמפ' ארישא קאי וכמ"ש רש"י וא"כ פירכת ונילף מג' ונילף מעורב היינו את"ל דג' סי' די"ט חד מנייהו אינו דורס וניחא הכל לדעת רש"י ז"ל ועיין בתוס' בד"ה מכדי מ"ש על פירש"י ובחנם דחק וכו' ולפמ"ש ניחא:

בא"ד ואין ל' הברייתא משמע כן עכ"ל היינו דמאי דקתני כל עוף הדורס הוא דברי ת"ק ורשב"ג ג' סי' הוא דאמרי' כמו שנר' מדבריהם דכן גרסי וא"כ אין הלשון משמע דקאי את"ק בשלמא במתני' כיון דחד תנא הוא נוכל לו' כן וגם רש"י ע"כ דגריס כגי' התוס' דאי חד תנא הוא בברייתא כגי' הספרים אבל לא מפ' אריאשא קאי במתני' אלא ע"כ דבמתני' פשיט"ל אריאשא כיון דחד תנא הוא ובברייתא הוא דדוחק לפרש כן ולכך התוס' בסה"ד כ' ליישב או קתני ואריאשא קאי ולא דחיקא להו הל' דהתם אמתני' קאי. וכמו שמדוקדק בדבריהם וכוונתם דבמשנה י"ל קושייתם:

בא"ד וגם מתוך ההלכה וכו' אלמא הנהו ב' דליתנהו בעורב וכו' עכ"ל נרא' מדבריהם דאזלי בשי' רש"י שם ולפי"ז ק' מ"ש קודם לזה ובהנהו ב' סי' דליתנהו בעורב ליתכשרו הא איכא לספוקי במינו דעורב לר"א דהלכתא כוותיה ונימא דרשב"ג דבעי ג' כר"א ס"ל ונ"ל דאפי' לר"א דהוי מינו אפי' לא שוה בסי' היינו אינו שוה לגמרי אלא דחד סי' דעורב וסי' אחר עמו וכ"כ הרמב"ן בחי' ע"ש אבל בחלוק בב' סי' מעורב אפי' לר"א לא הוי מינו דעורב ועפי"ז ל"ק מה שהק' מהרש"א ז"ל אמאי לא ק"ל מסי' א' דעורב וסי' אחר עמו משום דאיכא לספוקי במינו דעורב לר"א ע"ש ועיין בתוס' לקמן דס"ב בד"ה מפני ע"ש בס"ד:

דף סא:

גמ' א"א דחד דאיכא כהאי וכו' והו"ל ב' כתובים וכו' הקושי' מבואר דהא פרס לא יליף מכ"ד דהוו י"ט כתובים וי"ט לא ילפינן מפרס דפרס סי' א' והנהו ג' סי' ועיין בתוס' ונ"ל דבקו' ילפי' מב' כתובים ואם כן פרס יליף מי"ט משום דק"ו הוא וכה"ג התוס' בערכין דט"ו דבג"ש ילפי מב' כתובים ואף אי בק"ו דעלמא לא ילפי' מב' כתובים מק"ו דהכא עדיף טפי דלאו מכח קולא וחומרא אתי עלה אלא כיון דבג' סי' טמא כ"ש בסי' א' מנייהו וכה"ג אמרי' גבי עונשין מ"ה בפ' ה הנשרפין דגלוי מילתא בעלמ' הוא ועיין להרמב"ן בחי' מ"ש בקו' התוס' בד"ה מה שכ' הומ"ל י"ט כתובין וכו' ע"ש ובמהרש"א בתוס':

שם מ"ד נילף מניה כתב רחמנא נשר עמ"ש רש"י מספק"ל עמ"ש הרמב"ן בחי' ועמ"ש לעיל בתוס' בד"ה כל שיש לו עש"ב:

תוס' בד"ה מכדי ויש להתיר אותו סי' ג' וכו' עכ"ל עיין מהרש"ל ז"ל שנר' מדבריו דאחר דכ' רחמנא עורב לא ילפי' מי"ט עופות אפילו חד דגלי עורב דלא ילפי' מי"ט כלל ע"ש ולפי"ז הו"ל להתוס' בס"ד להקשות דלא ילפי' מי"ט משום דגלי עורב ולא משום י"ט כתובים דכיון דגלי עורב דלא ילפינן מנייהו אפי' הוו י"ט כתובים לא ילפי' מנייהו כמו שנר' מדברי התוס' בד"ה מה ע"ש:

בא"ד א"כ למ"ל דכ' רחמנא ההוא דאית ביה חד עכ"ל עיין מהרש"ל שפי' דילפינן סי' הישן מסי' החרש ע"ש ולפ"ד ניחא מאי דק"ל מאי מקשו נימא דאצטריך סי' הישן כי היכי דלהוו עם י"ט ב' כתובים ולהתיר סי' הישן בעלמא דנהי דסי' הישן בעלמא ילפי' מב' כתובים מ"מ יליף מסי' החדש והגמ' דקאמר מד' נילף מניה היינו דנילף מניה לכולהו סי' מסי' החדש ומ"ש התוס' גבי ובחנם דחק דהילפותא היא להההוא סימנא היינו דסמכו עצמן אמה שתי' אקושייתם זאת דלא ילפי' מב' כתובים והיינו דכיון דאף דילפותא היא מסי' החדש מ"מ צריכין לי"ט עופות לגלויי דסי' החדש עדיף מסי' הישן לא ילפי' מי"ט אפי' כה"ג ולפי"ז ניחא מה שהק' מהרש"א בוא"ת הג' ע"ש דעפ"י דברי מהרש"ל זו היא גופה קושי' התוס' בוא"ת הב' ומה שתי' מהרש"א ז"ל לקושייתו דכיון דאינו חוור לגופו אין נכון לו' דאתי לאורויי היתרה כיון דכתב איסורא ע"ש ק' דא"ב מאו מקשים התוס' בוא"ת הב' ולומר דשאני התם דלא אפשר בע"א אבל כסי' החדש נימא דלא ילפי' מסי' החדש כוון דאי ילפי' מסי' החדש אינו חוזר לגופיה קשה א"כ מאי מק' מהרש"א מקושייתם הראשונה וי"ל ודוק. ודע דעפ"י מ"ש מהרש"ל בכוונת קושי' התוס' הראשונה ל"ק קושי' זו שהק' מהרש"א מקושייתם הראשונה דסי' הג' גופיה לא ילפינן אלא אחר דכתיב פרס ועזניה אלא די"ל דליכתוב חד מנייהו דפרס ועזניה ולא לכתוב תרוייהו:

דף סב.

גמ' מפני שיש להן זפק מפי' רש"י נר' דעורב ל"ל זפק וקורקבן בודאי ולפמ"ש רש"י לעיל דספק הוא כמו שנתבאר לעיל ק' וצ"ל דס"ל דפליג הר"א ות"ק דלת"ק עורב יש לו קורקבן ולר"א יש לו זפק וכמ"ש מהר"ם שיף ז"ל ע"ש וכ"כ הרמב"ן ז"ל דפליגי ונר' מדבריו דגריס ב' אומר במקום דבר אחר אבל דברי רש"י בד"ה ור"מ קשה להולמם ועיין להרמב"ן ומהר"ם שיף ז"ל הוכיח מדברי התוס' בד"ה מפני דס"ל דל"פ הד"א עם ת"ק ע"ש ולפי"ז ק"ל במ"ש התוס' בד"ה ר"א דלרבנן אתא למינו לרבויי שאר עופות ואמאי לא כתבו בפשי' דאתא לסנונית אוכמתי לל"ק וסנונית ירוקא לל"ב וצ"ל דס"ל להתוס' דסנונית אוכמתי לכ"ע שרי ומ"ש בגמ' לאפוקי אוכמתי היינו לאפוקי דשרי וכן צ"ל לדעת הר"מ בפ"א מה' מ"א דלא מנא סנונית בכלל כ"ד והכ"מ כ' דס"ל כל"ק ואכתי ק' מסנונית אוכמתי וצו"ל כדכתיבנא אבל הרמב"ן ז"ל בחי' כ' בהדיא דסנונית אוכמתי לכ"ע אסורה ע"ש:

תוס' בד"ה מפני וכו' שרואין בו סי' טהרה וכו' וגם אינו דורס עכ"ל נר' מדבריהם שרואין שאינו דורס בודאי דהא דלא הק"ל רבנן והא רואין שאינו דורס ועורב דורס משום

דחיישי' למינו ולפי' ריב"ם לכ"ע מינו א"צ שדומה לו ממש בסי' וכ"נ דמנין לנו לעשות מחלוקת בין ר"א ורבנן בזה ולפי' האחרון שכ' בס"ד ונראה לפ' וכו' לכ"ע בעי' שדומה ממש ועיין בגמ' לקמן דס"ה ע"א ובהכ"מ בפ"א מה' מ"א בדין הזרזיר ע"ש:

בא"ד דאי מספק"ל הוי ס' עורב עכ"ל ל"ד אלא ס' מין עורב וכן מ"ש התוס' בדבור שאח"ז ס' עורב היינו מין עורב וכמ"ש מהר"ם שיף ז"ל ולפ"ז ל"ק קושי' מהרש"א ז"ל גם מ"ש מהרש"א א"נ מספק"ל בשאר וכו' קשה דבשאר הסי' שבגופו לא יפול הס' כמ"ש התוס' לעיל אלא בדרוסה הוא' שכ' התוס' כאן דמספק"ל גם מ"ש דקושי' לקמן ל"ק לפי' ריב"ם לא ידעתי למה דקושי' הא' שהקשה לקמן ק' לריב"ם כמו לפירוש רש"י:

בא"ד ומשמע דהלכה כר"ח וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים די"ל דהלכה כר"ח ולא מטעמא דנשר וכבר תמה בזה מהר"ם שיף ז"ל ומה שהק' לר"א למ"ל נשר י"ל לאורויי סי' השרה כמ"ש התוספות לעיל בד"ה לא ומ"ש התוס' לעיל דמפרש ועזניה ילפי' היינו למאי דאמרי' לעיל דאיתיה בהאי ליתיה בהאי אבל לר"א אה"נ פרס ועזניה שוין ומעורב ומינו לא ידעי' דאי לאו נשר לא הוה ידעי' סי' תחדש והוה מוקמינן מינו בב' סי' מהג' של י"ט עופות:

בא"ד ונראה לפרש וכו' עכ"ל לפ"ז איירי בי" בו ב' סי' עורב ממש והוי מין עורב לר"א דלא חשיב ליה זפק: אבל לרבנן כיון דחשיב ליה זפק הו"ל תלתא הי' ולא מספקי' בי"ט דמכיר הי"ט איירי והגמ' דקאמר לקמן דס"ה מכיר ונדמה וכרבנן דמשמע דלר"א לא בעי' נדמה מדמכשיר זרזיר נדמה הוא התם נדמה במראיתו קאמר כדפידש"י ועוד נראה דמעיקרא ס"ר דע"כ פלוגתא דר"א ורבנן בשכן לחוד דאי איירי בנדחה נמי א"כ אחדים דלא כמאן וכי משני שכן ונדמה כדאמרי' א"כ י"ל הפלוגתא כמ"ש התוס' ולכ"ע בעי' שכן ונדמה אפי' לר"א ונ"ל שזה דעת הר"מ בפ"א מה' מ"א שפ' בזרזיר כר"א ופ' שכן ונדמה ועיין להכ"מ וס"ל להר"מ דנדמה דקאמר הגמ' נדמה בסי' כמ"ש הרשב"א ולכ"ע זרזיר שכן ונדמה והטעם דפ' כר"א עיין להרדב"ז בל' הר"מ סי' כ"א שכ' דר"א דהכא הוא ראב"י ומשנתו קב ונקי אפי' בברייתא ע"ש:

פירש"י וללק"ל לר"י וכו' דהא טהורות ש עכ"ל עיין בגמ' לקמן דק"מ דמפיק טהור מדכתיב צפור וטהורות לדרשא אחרינא ורש"י נקט דרשא פשוטה:

דף סב:

בד"ה והני קורקבנן וכו' וג' הסי' מבוררים וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל אסי' א' עם סי' החדש סגי ע"ש לפי מה שנתבאר לעול בדעת רש"י דספוקי מספק"ל אפי' בזמן הגמ' סי' החדש מאי ניהו ע"ש לק"מ ולפי"ז מ"ש בד"ה דלא וכו' אלמא עוף טהור וכו'

ע"ש אין להבין מדבריו דהקילוף שעשו להההוא בר אווזא לאו בשביל לטרדו דטהור הוא בלא"ה כמ"ש המהר"ם שיף דהא כיון דספיקא הוא אין להתיר עוף אלא. בד' סי' ואי יש לו מסורת להההוא בר אווזא א"כ מאי פריך הגמרא מניה אלא ע"כ דאין לו מסורת דאינו ניקר אלא בד' סי' והקילוף הוא להתירו:

תוס' בד"ה מאי וכו' וא"א לומר בע"א עכ"ל לכאורה מ"ל בידעי' שאין לו זפק דאצבע ובדריסה ספיקא דבו יפול הס' דצריך בקיאות גדול במ"ש הראשונים וסי' החדש הוא הדריסה וא"כ אי חשבי' קורקבנו נקלף ליכא למיחש למידי דלי"ט לא חיישי' דל"ל אלא ב' אפי' את"ל דאינו דורס ולעורב ליכא למיחש כיון דסי' הב' הוא דריסה ועורב דורס ופרס ועזניה לא שכיחי אבל אי לא חשבי' קורקבנו נקלף חיישינן שמא דורס ול"ל ד' סי' כלל ומין נשר הוא וי"ל דא"כ לא אתיא אלא במקומות דלא שכיחי פרס ועזניה וע"ד מ"ש מהרש"א. ע"ט ועיין מהר"ם שיף דמ"ש מהרש"א כיון דמספק"ל בדריסה מספק"ל גם בשאר סי' ע"ש אזיל לשי' לעיל ע"ש וכבר כתבתי לעיל דליתא:

דף סג:

גמ' ופליג' דר' אבהו וכו' מבואר מסוגיין דלר"ח. בד' עופות טמאים דל **נשר** ועורב ופרס ועזניה פשו להו עשרים ולר' אבהו בג' עופות דל ארבעה המפורסים פשו להו י"ט ולפ"ז התוס' לעיל דנקטו בכולא סוגיא י"ט נקטו כן אליבא דר"א דהגמ' לעיל דנקט כ' אליבא דר"ח וא"ש אפי' אי התוס' גרסי בגמרא לעיל ב' ואיך צריך למ"ש מהרש"א ומהרש"ל ז"ל לעיל בדה"א בתוס' בד"ה כל עיין שם:

דף סד.

גמ' ותניא גבי ביצים וכו' לפי גי' זו נרא' דב' ברייתות הם והא דהוצרך. להביא ברייתא דדגים ולא סגי ליה בברייתא דגבי ביצים נר' דאי בברייתא. דביצים לחודה הוה מצי לשנויי דסי' לאו דאורייתא אבל מברייתא דכסי' ביצים הך סי' דגים נר' דסי' ביצים דאורייתא כמו. סי' דגים דדאורייתא דמ"א דמ"א כמ"ש התו' ואפ"ה משני ר"ז דהא כדאיתא והא כדאיתא ועיין בגמ' סה בע"א דנראה דחדא ברייתא היא ע"ש:

שם הטריפות וכו' לפמ"ש התוס' לע"א משם ר"י דהגמ' שם משמע ליה בבל גוונא אפי' אמר של עוף פלוני טהור ואפ"ה משני כשנימוחו נר' דכי נימוחו לא מהני אמירתו אפי' אמר של עוף פלוני טהור וא"כ ק' מאי משני בסוגיין בטריפות א"כ לא מהני אמירתו ונראה דלא כ"כ ר"י אלא למסקנא דסי' ל"ד א"כ אפילו כי איתנהו בעינייהו ליכא הכרה גמורה למסמך עלייהו וא"כ כי נימוחו ליכא היכר כלל ולא מהני אמירתו אבל לס"ד

דסוגיין דסי' דאורייתא והוי היכר גמור כי נימוחו נמי איכא קצת היכר ומהני להצטרף עם אמירתו ועיין להרשב"א בחי' עיין שם:

תוס' בד"ה סימנין וכו' ומה שאנו נוהגין וכו' עכ"ל לא ק"ל אלא לפ"ד שכתבו דסוגיות אינם חלוקות לאפוקי לדעת הרי"ף דסוגיות חלוקות אפשר דהמנהג נתייסד עפ"י סוגיא דע"א דסי' דאורייתא וא"צ לו' של עוף פלוני:

בד"ה שאם וכו' ובהלכות גדולות בפ' ג"ה משמע וכו' כצ"ל ובמ"ש התוס' בת היענה ק"ל כל היוצא מן הטמא וכו' ק"ל נימא דאצט' בכל שהו כיון דכתיב בת היענה הו"ל כאלו כתיב בין גדולה בין קטנה ודמי לגיד שכ' התוס' לקמן דצ"ו ע"א בד"ה מינו ע"ש וחזקיה הק' מנין שאסורה בכ"ש וס"ל כר"ל דח"ש מותר מ"ה א"נ אסורה ל"ד אלא לוקה קאמר:

דף סד:

בד"ה גיעולי וכו' ושום תלמיד הגיהו וכו' עכ"ל כ' מהרש"ל התלמיד הוסיף תיבת מפני ולפי"ז ניחא שפיר הירוש' עם התוס' וכ"נ מדברי הר"ן בהלכות ע"ש אבל מהרש"א כ' דהתלמיד הוסיף שור ועובר וכו' וכ"נ מדברי התוס' בדצ"ח ע"א שכתבו דהירוש' גבי גיעולי ביצים ע"ש ועוד דלדברי מהרש"ל צריך להוסיף תיבות מותרות גיעולי ביצים והנה התוס' שם לקמן בפ' ג"ה כ' דהירושלמי מחלק בקלופות ושמא ה"ה נמי הכא ולכאורה לשונם ק' להולמו דהא הוא הדין בעצמו של הירושלמי וצ"ל דהתוס' מפ' חידוש' לענין ביצת אפרוח וטעם החילוק בין קליפות לשאינם קלופות משום דבקלופות יוצא טעם הרבה וצריך ס' אבל כשאינם קלופות אינו יוצא אלא קצת טעם וסגי במ"ז ומ"ה ורצו ללמוד מזה דה"ה בביצת טמאה דיש לחלק בקלופה אוסר אבל בשאינה קלופה מיא בעלמא ומ"מ בביצת אפרוח הירוש' דלא כתלמודין דנר' מגמ' דפ' ג"ה דאפי' בשאינם קלופות בעי ס' עיין שם ועיין להש"ל סי' פ"ו ס"ק י"ד ולהפר"ח שם והנה מדברי הירוש' שהביאו התוס' נראה דבעי' איסור והיתר בקליפתן וכדברי הפרישה סי' פ"ו ועיין לה' ט"ז סי' פ"ו סק"י שנר' שנעלם ממנו דברי התוס' אלו וע"ש להש"ך מ"ש משם הרשב"א בתשו' ע"ש:

דף סה.

בד"ה אלו וכו' ורחב"א סוסביל וכו' אבל בראשו חרוך כ"ע ל"פ דאסור וכו' עכ"ל לכאו' לפי גי' זו נסתר פי' ריב"א שפי' דכי חסר א' מרי סי' ע"כ שחסר סי' אחר או ראשו ארוך שהרי סוסביל ע"כ אין ראשו ארוך לפי גי' זו מדשדי יועזר וע"כ דיש בו כל סי' אחרים ובכנפיו חופין רובו הוא דפליגי וא"כ לרבנן דס"ל. דסוסביל הוי אין כנפיו חופין מצינו שחסד אחד מד' סי' לבד וגם אין ראשו ארוך הפך ס' ריב"א וע"כ דריב"א צ"צ כ"ע ל"פ

דאסיר ונראה דלא כ"כ ריב"א אלא למאי דקי"ל כיועור דסוסביל הוי כנפיו חופין אבל לרבנן אה"נ דיש סוסביל דבמציאות זה דסוסביל מודה ריב"א אלא דלמאי דקי"ל כיועזר הוי כנפיו חופין ולרבנן י"ל דס"ל כתנא דברייתא וא"צ לדברי ריב"א וממילא יובן קישור דברי התוספות:

דף סה:

גמ' א"ה חרגול לא ליתוב וכו' כ' מהרש"א ז"ל דמאי דל"ק לא ליכתוב ארבה ותיתי מסלעם משום דסי' דגבחת סי' חשוב הוא ע"ש מבואר מבואר מדבריו דסי' דגבחת הוי סי' חשוב יותר מזנב וראשו ארוך והר"מ בפ"א מה' מ"א כ' דאפי' יש לו זנב ואפי' ראשו ארוך כשר וכ' מרן בב"י סי' פ"ה דהא דלא ק' אפילו יש לו גבחת משום דאין בו רבותא כ"כ דלא כל הטמאים יש להם גבחת אכל בסי' דזנב הו"א דבעי' אין לו זנב משום. דכל הטמאין יש להם זנב ע"ש הרי הפך ד' מהרש"א ז"ל ובקושי' מהרש"א עמ"ש הר"ן ז"ל בחי' ובעיקר תי' מהרש"א לכאורה אכתי קשה לפמ"ש התוס' בד"ה וכת' בתי' קמא דב' סי' כתובים בתורה וב' סי' הוא דאיכא בכלל ופרט וצריך לאתויי סי' אחר למ"ד כללא קמא דוקא ע"ש וא"כ לא ליכתוב ארבה ונילף מסלעם ואף אם יהיה סי' חשוב מה בכך הרי איכא ככר ב' סי' דהיינו ב' סי' מד' סי' וסגי בב' סי' למ"ד כללא בתרא דוקא ונראה דכל סי' החשובים כאחד חשובים אפי' לתי' קמא דהתוס' משום דאי מנייהו מפקת ול"ק התוס' אלא דלמ"ל כללא קמא דוקא ובעי' ג' סי' הרי כבר יש לו ג' סי' וא"צ לאתויי סי' הגרוע ובהכי ניחא דלא הק' התוס' אלא למ"ד כללא קמא דוקא הרי איכא ג' סי' ולא הק' למ"ד כללא בתרא אמאי צריך ד' בתרי סגי דבבריית' גופה הו"ל להקשות קושייתם לכ"ע ועפי"ז ניחא דכל סי' החשובים כאחד חשובים דהי מנייהו מפקת וקושי' התוס' היא למ"ד כללא קמא ובעי' ג' סי' אמאי מייתי' סי' הגרוע הרי איכא ג' סי' דאכתי לא ס"ד דחשובים כאחד גם לענין זה ולפי זה כי איכא ג' סי' חשובים ליכא נפקותא בין למ"ד כללא קמא ללמ"ד כללא בתרא ובהכי ניחא גם מה שהק' מהר"ם שיף ע"ד בתי' קמא דא"כ גם למ"ד כללא קמא דוקא לא ליכתוב חרגול ותיתי מארבה דסלעם דהרי שוה להם בג' סי' דהיינו ב' סי' מד' סי' דברייתא וסי' דאין ראשו ארוך ע"ש מה שדחק ועפי"ה ניחא דבי מוכרחים להביא שי' גרוע בעי' כל הסי' הגרועים משום דהי מנייהו מפקת וזנב וראשו ארוך בי הדדי נינהו דשוין בגריעותן ולכך אצט' למיכתב חרגול למ"ד כללא קמא דוקא:

דף סו.

גמ' אי לא כתיב סלעם כדקאמרי' משמע. דהוה מרבינ' בסי' א' מסלעם וא"כ לא הו"ל למי' בברייתא אי שמו חגב אפי' אין בו כל הסי' וכו' דמאי תליא בחגב ולפי מ"ש הרמב"ן ז"ל דדוקא בראשו ארוך הוא דבעי' שמו חגב ניחא דריבוי דסלעם הוא לראשו ארוך ובהא הוא דבעי' שמו חגב וא"ב כי הוי שמו חגב הו"א אפי' אין בו כל ד' סי' ועיין במהר"ם שיף ז"ל:

תוס' סד"ה וכ"ת וכו' אמאי אצט' בפ' הגוזל וכו' עכ"ל בראה דס"ל להתוס' לפי תי' זה דזהו הנפקותא בין כללא בתרא לרבויי מיעוטי דהיינו כי איכא צ' צדדים וכל אחד עדיף מחבירו רבי אמרי' כללא בתרא לא מייתי' אלא צד החשוב וכי דרשי' ריבויי ומיעוטי דרשי' כולהו לבד הגרוע שבכולן אבל כי ליכא אלא ב' צדדים בהא שוין כללא בתרא עם דיבויי ומיעוטי ולכך ק"ל טפי מהא וע"ש בסוניא דערובין אלא דלס"ז ק' מאי ק"ל בההיא דקירוסין אמאי לא ק"ל טעמא דכללא בתרא בימא רהתם ה"ג אינם שוין כלל ואי ס"ל כללא בתרא הו"ל למעט ב' וראיתי להתוס' בעירובין שכ' בההיא דקידושין הכ' שוין וס"ל כמ"ד כללא קמא ונר' דכוונתם דאי אינם שוין א"כ א"ש בפשי' דע"כ ל"ל בללא בתרא דוקא אבל אי שוין ק' מאי פריך בקידושין ולזה כ' דשוין הן ואפ"ה ל"ק דהגמ' דפריך ס"ל בצלא י' ועיין מהרש"א למהרש"א שם ועפי"ד ניחא קושי' התוספות מההיא דקידושין וכמו שכן הק' הוא ז"ל ע"ש ולפ"ד ע"כ פרי מפרי וגדולי קרקע שוין שהרי למ"ד כללא קמא מרבה וולדי וולדות ועיין בגמ' שם:

בא"ד או שמא נאמר וכו' עכ"ל נראה דלפ"ז דיכול להיות דתנא דרי"ש דסוגיין ס"ל כללא בתרא דוקא וסי' דונב וראשו ארוך חשובים וקרובים הם וגמרא הק' וכ"ת כיון דשוו להו בד' סי' סגי ור"ל ונאמר דסי' דזנב וראש גרועים ביותר א"כ לא ליכתוב חרגול אלא ע"כ דקרובים להיות חשובים ולעולם דס"ל כללא בתרא דוקא וכ"נ מדברי התוס' בעירובין שם ע"ש ובהכי ניחא מאי דק"ל בדברי' בד"ה תנא שכ' דפלוגתייהו בכללא בתרא דמי לכללא קמא דאמאי ל"ק דפליגי בכללא בתרא דוקא או קמא דוקא דתנא דברייתא ס"ל כללא בתרא דוקא וא"כ הכא לא ליכתוב חרגול וע"כ כולהו פרטי ותנא דרי"ש ס"ל כללא קמא דוקא ועפי"ה ניחא דגם תנא דרי"ש למסקנא יכול להיות דס"ל כללא בתרא דוקא ועפי"ז ניחא לי פסקי הרמב"ם ז"ל דבפ"א מה' מ"א פ' ראשו ארוך כשר והיינו כתנא דרי"ש ולפום פשטא דסוגיין דקדרי"ש ס"ל כללא קמא דוקא דאי כללא בתרא דוקא לא ליכתוב חרגול ואתו כולהו מכללא בתרא וכפ"ז מס' מע"ב פסק דאפילו ביצים ניקחים בכסף מעשר וכ"ש עופות וכ"פ בדין י"ב ע"ש ומאן דמרבה עופות ס"ל כללא בתרא דוקא

כמבואר בסוגיא דעירובין והוו תרתי דסתרן ועפי"ה ניחא דתררי"ש ס"ל כללא בתרא דוקא וד' סי' וזנב וראשו קרובים להיות שוין ולכך אצט' חרגול לרבויי זנב וסלעם לרבויי ראשו ארוך וכן ההיא דפרק הגוזל בתרא דקי"ל כרבנן דדרשי דבר המטלטל וגופו ממון משום דב' שוין וא"ש אפילו כללא בתרא דוקא כמ"ש התוס' ובהכי יתורץ מה שהק' התוספות בשבועות דכ"ס ע"א בד"ה רב דרב ס"ל גבי שבועות כרע"ק ואיהו דריש כללי ופרטי גבי דבר המטלטל וגופו ממון דבההיא דשבועות ס"ל כרע"ק ולא מטעמיה אלא דטעמיה משום דכללא בתרא דוקא ובשבועות אין שוה. לשעבר לדבר מצוה והגמרא בדב"ו דקאמר טעמא דרע"ק מריבויי ומיעוטי משום דאשכח ברייתא דקתני הכי בהדיא גם משום דשימש את נחום כדאמרינן התם ע"ש ובהכי ניחא מה שפ' הר"מ בפ"ה מה' שבועות כרע"ק וכרב ואיהי פ' דדרשינן בכל התורה בכללי ופרטי ועפי"ה ניחא הכל שפיר ועיין להפר"ח. בי"ד סימן פ"ד ולהלח"מ ברפ"ז מה' שבועות ועיין לה' יכין שמועה דף נ"ב ע"ב דדייק מדברי רש"י בקמא דס"ד בד"ה ס"ג דהיכא דל"ד כללא בתרא לכללא קמא אפילו לתדרי"ש כללא בתרא עיקר ע"ש והוא נגד סוגיין ועל פי מה שנתבאר א"ש ומ"מ אין דבריו מוכרחים בדברי רש"י דקמא ע"ש ועפ"י מה שנתבאר ניחא מ"ש בגמ' בסוגיין לרי"ש דילפי' בכללי ופרטי דמייתי' כל דדמי ליה בחד צר במשמע דמכח הכלל ופרט וכלל מייתי' אפי' ראשו ארוך ובא ליתא דמסלעם הוא דילפי' ועפי"ה ניחא דסלעם גלי לן דאע"ג דראשו ארוך הוא צד חשוב לא בעי' אין ראשו ארוך ואי לאו סלעם הוה מצרכי' אין ראשו ארוך משום דצד חשוב ונכנס בצד אחר דקאמר הגמ' משים דס"ל כללא בתרא דוקא גם ניחא מ"ש רש"י ז"ל בד"ה כל דדמי ליה וכו' הילכך וכו' דמלישנא דהילכך משמע דחד צד מייתי' בלא סלעם והיינו ע"ב למ"ר כללא בתרא דוקא ועיין שם במהר"ם שיף ז"ל ועפי"ה ניחא הכל שפיר כנ"ל:

שבתי וראיתי שמ"ש בדעת רש"י ז"ל ליתא דמדברי רש"י לקמן דף ס"ז ע"א בד"ה במים נראה בהדיא דתדרי"ש ס"ל גבי חגבים כללא קמא דוקא ע"ש ומ"מ אין דברי רש"י מוכרחים שם בגמ' דתדרי"ש דדריש שם בריבויי ומיעוטי לאו משום ההכרח דאי בכללי ופרטי ל"ל תאכלו אלא דבעלמא אות ליה כן דכללי דסמיכי דרשי' להו בריבויי ומיעוטי ועמ"ש בדס"ז ועיין בחי' בשבועות דכ"א ע"א שם כתבתי ליישב פ' הר"מ וקושיית התוס' דשבועות באופן אחר ע"ש ועיין להצ"ק בבכורות דל"ז ע"א במ"ש ליישב דברי רש"י בחומש:

דף סו:

גמ' יש לו סנפיר ואין לו קשקשת דג טמא התוספות בנדה הק' אימא בחדא או בקשקשת או בסנפיר עד דכתיב יחדו עיין שם מה שתי' ומהרש"א הק' דא"כ לכתוב סנפיר לחוד ותי' דהו"א מאי סנפיר קשקשת ע"ש מבואר מדבריו דאף אחר דכתיב שניהם לא ידעי' איזהו סנפיר ואיזהו קשקשת וכן מוכח בסוגיין דפריך והשתא דכתיב וכו' ממאי דקשקשת לבושא משמע דאף סנפיר יפול בו הס' בפי' וכ"נ מדברי רש"י בד"ה הו"א ועיין למהר"ם שיף ז"ל כמ"ש ע"ר התוס' בד"ה יגדיל ע"ש שדבריו תמוהי' עוד חי' מהרש"א ז"ל דנ"מ למצא חתיכה דיש בה קשקשת ולית בה סנפיר ע"ש ולכאורה מה בכך הא כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ונראה דע"כ התוס' שם לא ס"ל דהל"מ היא כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר כמ"ש כאן דא"כ לא מק' מירי דא"א לומר או הא או הא דא"כ הל"מ למאי הלכתא נאמרה אלא ע"כ דס"ל מאדם הא' וא"כ י"ל דהתורה לא סמכה ע"ז והא עדיפא מיגדיל תורה דקאמר בגמרא ועוד דבעי' לאכשוריה מכח קשקשת גופה אף דלא נ"מ מידי וא"ש דברי מהרש"א ז"ל והנה נראה מדבריו מדלא נקט לה בדג שלם משום דאינו במציאות דיש לו קשקשת ואין לו סנפיר וכמ"ש הט"ז סי' פ"ג דין ג' דלא כמ"ש הפ"ת שם ע"ש:

שם ממאי דקשקשת לבושא הוא וכו' פירש"י מדתנן הקבועים וכו' ע"ש ועיין בנדה דדייק לה מדקתני כל שיש לו קשקשת וכו' והיינו דנקט דבר הלמד מענינו:

רש"י בד"ה שיכול וכו' תאכלו דרישא הו"ל למשבק ולו' עכ"ל לפמ"ש התוס' בד"ה לא דמיעוטא לא קאי אדיוקא ולכך נקטי' למיעוטא באין לו לפשטיה ומיעוטא דיש לי הוי נמי קאי אפשטיה דקרא דכיון דכתיב אותם כאלו בסיב בהדיא ע"ש א"צ לדברי רש"י ז"ל ז"ל אותה תאכלו אצט' לכלים גופייהו דאי מתאכלו דרישא הוה נקטי' אמיעוטא ביש לו אפשטיה ובאין לו אדיוקא כקושית התוס' מה ראית וכו':

תוס' בד"ה אימא וכו' דדרשינן לאיסורא וכו' ש עכ"ל הקושי מבואר דכיון דס"ל כללא בתרא דוקא א"כ נימא מה הפרט גדילים דהוא קחשיב כדפריך בגמ' לקמן ומהרש"א כ' דס"ל צד דנודעי' הוא דחשיב ולקמן משום תאכלו הוא דאמרינן גדולים חשוב ע"ש ולפ"ד האמת דס"ל לתנא דברייתא דגדילים חשוב אלא דהגמ' פריך ואימא בכלים לא תיכול ונודעין חשוב והוא דחוק ויותר נ"ל דלעולם אין להבחין פי הוא החשוב ולכך לקמן דקאמר הגמ' ואימא וכו' היינו דכתיב תאכלו דרישא דלא נטעי למילף שמא גדילים חשוב לאיסורא להחמיר והכא פריך הגמ' ואימא בכלים לא תיכול דצד דנודעין חשוב להחמיר ואצטריך תאכלו לדורות וכן דייק ל' התוס' דב' לאיסור' וכו' להיתרא וכו':

בד"ה לא וכו' למה לי להתיר וכו' מקרא דיש לו וכו' עכ"ל לקמן קאמר הגמרא בהדיא דיש לו מפורש דמניה הוא דהתיר כלים והיינו כדפירש"י ז"ל משום דאזהרה סמיך לרבויי ומ"מ ילפי' מכלל ופרט אלא דיש לו מפורש יותר ומ"מ מכח כלל ופרט ידעינן וא"כ לא ליכתוב ביש לו ותי' דאתי למעוטי מעשה ואי קרא דיש לו לחוד דוקא מעשה ממעטי' ליה אבל לאו אית ביה ואצט' למעט מעשה ומלאו ומאי דקאמר הגמרא לקמן מניה הוא דמשתדי כלים היינו כדפירש"י וכדס"ד התוס' מעיקרא ועיין במהרש"א בפירש"י לקמן ומה שהקשה מהרש"א ז"ל כאן במ"ש דהו"א עשה אית ביה בכלים באין לו א"כ תאכלו למ"ל ע"ש י"ל דהו"א תאכלו אתא לכלים למעטי'. מעשה וא"כ דורות מנ"ל והתוס' בד"ה אימא ק"ל אלישנא דגמ' דמשמע דקושטא הוא דכלים לא תיכול וע"ש במהר"ם שיף ז"ל:

דף סז.

גמ' דרי"ש תנא במים במים וכו' לשי' רש"י ז"ל ל"פ תד"ר ותדרי"ש דלתרוייהו דוקא נודעין הוא דאסורין אבל התו' כ' דא"ב חריצין שאין נודעין דלתנ' דב"ר מותרין ולתדרי"ש אסורין והר"מ פ' חריצין נודעים לאיסוריה ע"ש בהמ"מ וא"כ ע"כ דפ' כתדרי"ש דבסמוכין דרשי' ריבויי ומיעוטי ובגמרא במס' בכורות בפרק יש בכור דפליגי ר' ורבנן בפדיון הבן בקרקעות קאמר בגמרא דטעמא דרבנן דדרשינן בכללי ופרטי אף בסמוכים ור' דריש בריבויי ומיעוטי בסמוכים ע"ש בהסוגיא והר"מ פ' כרבנן הרי דס"ל דאפילו בסמוכים דרשי' בכללי ופרטי וסתראי נינהו וכבר עמד ע"ז הפר"ח בי"ד סימן פ"ד ע"ש ונראה דס"ל להר"מ דאף לתנא דב"ר דדריש בכללי ופרטי דריש מה הפרט מפורש אין עצורין דהוא הצד החשוב וכקושית מהרש"א ז"ל בתוס' ע"ש והגמ' דקאמר כתנא דב"ר מה הפרט מפורש מים נובעין וכו' היינו לס"ד דאכתי לא ס"ד ההיא ברייתא דמתתיא אבל בתר ההיא ברייתא אין עצורין הוי חשיב ואף לתנא דברייתא מרבי' חריצין שאין נובעין לאיסורא אלא דהמ"מ כ' דהר"מ פ' כתדרי"ש ע"כ נ"ל והיה בהניח דיש לעמוד דהנה התוס' לעיל בד"ה בסד"ה וכ"ת צדדו אי הא דדרשי' למעוטי קרקעות ושערות הוא למ"ד כללא קמא דוקא או אפי' למ"ד כללא בתרא דוקא ע"ש והשתא הו"ל להכריח דע"כ אתיא אפי' למ"ד כללא בתרא דאל"ה תקשה לרבנן דפליגי אר' בבכורות וממעטי קרקעות ושטרות ע"כ דדרשי' כללי ופרטי אף בסמוכים וס"ל כללא קמא דוקא וא"כ הכא דרשי' נובעזן וא"כ תאכלו דרישא למאי אתא לרבנן דר' ועיין בתוס' בד"ה אימא וכמ"ש שם ע"ש וצ"ל לדעת. התוס' דרבנן מודו דדרשינן הכא בריבויי ומיעוטי מכח תאכלו דרישא דכאן גלי קרא דדרשי' כאן ריבויי ומיעוטי ואי קשיא אמאי כ' רחמנא תאכלו כלל לא הול"ל

אלא כלל ופרט וכלל ולא אצט' תאכלו כיון דס"ל לרבנן כללא קמא דוקא וצ"ל משום דנ"מ לחריצין שאין נובעין ולכך אצטריך תאכלו לגלויי דילפינן בריבויי ומיעוטי נקטינן דרבנן דרשינן בעלמא כללי ופרטי והכא גלי קרא דדרשי' ריבויי ומיעוטי ונ"מ לחריצין שאין נובעין ובכן א"ש לדעת הר"מ דאף דפ' דדרשי' כללי ופרטי אף בסמוכים הכא גלי קרא דדרשי' ריבויי ומיעוטי מדכתיב תאכלו מיהו לפמ"ש לעיל דס"ו ע"א דהר"מ ס"ל כללא בתרא דוקא א"כ אין לנו הכרח מכאן למדרש בריבויי ומיעוטי:

והנה מבואר מסוגיא דתדרי"ש ס"ל היכא דסמוכין דרשינן ריבויי ומיעוטי וק"ל ממ"ש בגמרא בפ"ק דכריתות ד"ו ע"ב דתרוי"ש דריש גבי קטרת בכללי ופרטי מה הפרט מפורש דבר שקוטר ועולה וריחו נודף ופריך אימא סמים' בתראי כי סמים קמאי תרי ותירץ א"כ נכתוב סמים סמים והדר נכתוב נטף שחלת וחלבנה ע"ש בהסוגיא והשתא אי כתיב המים סמים הוי סמוכים ודרשי' להו בריבויי ומיעוטי ומרבי' דבר שקטור לחוד או ריחו נודף לחוד דבריבויי ומיעוטי לא בעי' דמי בכל הצדדים החשובים אלא אפילו בצד מהחשובים כדמוכח הגמרא בעירובין דכ"ח דמאן דדריש בריבויי ומיעוטי מרבה דגים אף דפרי מפרי וגדולי קרקע תרוייהו כי הדרי בחשיבותן ע"ש בתוס' בד"ה אהני ובמהרש"א ז"ל שם ולכך אצט' לפלגינהו לכללי ופרטי וראיתי להבה"ז שם שכ' ל"ד סמים סמים דהא אצט' לכללי ופרטי ע"ש ואי מהא ל"ק דכבר אמרי' בעלמא כללי הסמוכין הטל פרט ביניהם וע"ש בחי' אבל מסוגיין קשיא וצ"ל דדוקא כי סמכינהו בלא שום הכרח בהא דאמרינן לריבויי ומיעוטי וכמ"ש רש"י ז"ל כאן ולכך סמכינהו וכו' אבל אי סמכינהו בהכרח כההיא דכריתות דע"כ לסמכינהו לו' סמים תרי לעולם אמרי' כלל ופרט שו"ר דהא ליתא דאדרבא מבואר מסוגיא שם דבעי' הוכחה כדי שהיו חמשה ובלא שום הוכחה אמרינן תרי כי סמים קדמאי אף דרחוקים שהרי פריך ואימא תרי ומשני דא"כ ליכתוב סמים סמים ומדכתבינהו רחוקים ש"מ דבעי' ה':

שם ומנא תימרא וכו' קשה דמאי אולמייהו דבורות מכלים והרי כבר הק' מכלים והוכרח לומר דהיינו רבותייהו ומאי מנא תימרא דקאמר ונראה לומר דהגמ' דקאמר א"ה במנא נמי לאו קושי' היא אלא שאלה בעלמא אם הדין בכך בכלים דאפשר גם בכלים אסור ורב הונא לא אסר אלא במסננת ובריתא דלעיל דקתני התיר בכלים וכו' אייתי בכלי מלא ומכוסה דאין לי מקום לפרוש ולכך שאל אם הדין כך בכלים ואמ"ל ד"ה בכלים היינו רבותייהו ולזה מביא ראיה דאמרי' היינו רבותייהו ושרי' כלים מבורות דאינם מכוסים ולכך אמ"ל ר"ח תנא דמסייע לך לרבות יבחישין שסננן אבל לא סננן שרי הרי דאמרי' היינו רבותייהו ולאו כפשטא דגמ' דמביא סיוע לעיקר מילתא דר"ה דא"כ לא

הול"ל סננן אין לא סננן לא וכ"נ קצת מדברי המ"מ בפ"ב מהל' מ"א דשאלה בעלמא היא וראיתי לה' ד"מ ברסי' פ"ד שהביא ראיה מדברי ר"ה דמכלי לכלי מותר דכלי ב' דין כלי א' יש לו מדלא אסר אלא משום מסננת ע"ש ונראה דאף י"ל דר"ה איירי בכלי מלא ומכוסה כמ"ש מ"מ מייתי ראיה מדלא אשמועי' ר"ה דינו במערה מכלי לכלי שאינו מלא ומ"מ יש לדון בראייתו די"ל דאי ידעי' דפריש בכלי ב' לרפני הכלי אה"נ דאסור אבל לחוש דילמא פריש אה"נ לא חיישי' משום דהוי ס"ס ס' בכלי ב' נוצרו התולעים ואף דפריש לדופניו ל"ל בה ואת"ל בכלי א' נוצרו דילמא לא פריש כלל לדפני כלי ב' והוי ס"ס מתהפך מה שאין כן במסננת ולומר דהו"ל לר"ה לאשמועינן עינן דינו במכלי לכלי וידעינן דנוצרו בכלי א' אין זה כלום דר"ה מילתא פסיקת' נקט וי"ל דאף דמותר מ"מ אין לערות לכתחילה דאין לעשות ס"ס לכתחילה ומ"מ יש לעמוד בזה אם זה הוי כמו ס"ס לכתחילה כיון דלא הוחזקו דאיכא תולעים: ודע דיש להוכיח מסוגיין דס' דאורייתא לחומרא מדאורייתא דאי מדרבנן מה יוכיח מהא דתניא לרבות בורות וכו' מדלא חיישי' דילמא פריש נימא דהתם אדאורייתא קיימי' ומדאורייתא כל ס' שריא וי"ל:

תוס' בד"ה במים וכו' ולהכי פריך כיון דאין נובעין מ"ל בורות וכו' עכ"ל ק"ק כיון דלא ס"ד לחלק ביניהם מנ"ל דתררי"ש מרבה חריצין שאין נובעין דילמא בנובעין כמו תנא דברייתא דדריש בכללי ופרטי ומאי פריך ואיפוך אנא ועו"ק לישנא דאיפוך דכיון דלא ס"ד לחלק ביניהם וע"כ מתאכלו למשרי חדא ע"כ כולהו שדי דכולהו כי הדדי נינהו א"כ הו"ל למיפרך דכולהו יהיו מותרין כמו דלא מחלקין בורות משיחין ומערות ונ"ל דכיון דתדרי"ש ס"ל כללא קמא דוקא אי איתא דלא מרבה אלא חריצין הנובעין הו"ל למפלגינהו לכללי ולא למסמכינהו ולא ליכתוב תאכלו כיון דכללא קמא דוקא בעי' גם צד הנובעין אלא ע"כ דבא למדרשי' בריבויי ומיעוטי ולהוסיף שאינן נובעין ופריך איפוך דהיינו דנימא דריבויי ומיעוטי בא להוסיף בורות ולא חריצין שאין נובעין ובאמת זו היא שקשה לדעת רש"י ז"ל בתדרי"ש הו"ל למפלגינהו ולא לכתוב תאכלו אבל לפי' התוספות א"ש ולפמ"ש לעיל בדס"ו ע"א בתוס' בסד"ה וכת' דלפי' או שמא שכתבו תדרי"ש ס"ל כללא בתרא דוקא ע"ש י"ל דמ"מ מדקאמר תדרי"ש אין זה כלל ופרט אלא ריבויי ומיעוטי מוכח דאיכא נפקותא בין כלל ופרט לריבויי ומיעוטי דאל"ה מאי נ"ל אי דרשי' בהכי או בהכי וא"כ ע"כ דס"ל דהמדה כך היא בעלמא דכי הוו סמוכים דרשי' ריבויי ומיעוטי וא"כ דכתב דרשא זו בריבויי ומיעוטי בא לרבות דבר אחר וע"כ היינו חריצין דאי בורות הא בהדיא קאמר דשרי ולהכי פריך ואיפוך אנא:

דף סז:

גמ' לגג תמרה מהו הר"מ השמיט בעיא זו ונ"ל דס"ל דבעיא דמתמרה לתמרה באת"ל בגג תמרה שרי דלא כרש"י וכיון דפ' בגג גרענית' ובתמרה לתמרה הוי ס' ממילא ידעינן דבגג תמרה ס' הוא דלהתיר לגמרי לא מגג גרעי' ידעינן ולאסור בודאי לא מתמרה לתמרה ידעינן לה:

דף סח.

גמ' תנינא איזהו בכור וכו' כ' מהרש"א ז"ל במ"ב מדלא קאמר אא"כ בתנינא קמא נראה דהקושיא היא על ב' הגם אההיא דבכורות קשיא הא תנינא לה הכא והק' לפ"ז מאי קושיא אההיא דבכורות נימא אגב רישא ע"ש ולזה י"ל דפירכת הגמרא היא גם על שמואל דאיהו ס"ל לקמן אבר עצמו כדאמרינן לקמן רב ושמואל דאמרי תרוייהו אבר עצמו אסור ושמואל ס"ל בבכורות אין הראש פוטר בנפלים דעיקרא דמתני' אדיוקא דראשו תו וא"כ קשיא תנינא מיהו מדברי התוס' בד"ה טעמא נראה דקושי' תנינא היא אמתניתין דהכא לחוד ממה שהקשה דהומ"ל ממתניתין דנדה וההיא אצטריך לגופה לרוב פדחת וכ"נ פשטה דגמרא שהרי לא פריך תנינא אלא אשקלא וטריא אמ"ד אבר עצמו אסור ומאי דלא הוק' אמתניתין דבכורות הא ל"ק אלא אשמואל דאמר אין הראש פוטר וכבר פריך כן הגמ' בבכורות או י"ל דס"ד לחלק בין אדם לבהמה לענין פרוזדור ולא ס"ד לחלק בענין פדחת והנה מהרש"א בתוס' הק' מאי פריך תנינא נימא דמתניתין דהכא אשמועי' אפי' בנפל ע"ש וק' דהא שמואל ס"ל אין הראש פוטר בנפל וא"כ ע"כ בבן קיימא מתניתין ושמואל ס"ל אבר עצמו אסור ושפיר פריך תנינא וצ"ל דיש לחלק בין אדם לבהמה לענין נפלים וכמ"ש התוס' בד"ה שליא ע"ש וא"ש משנתנו בנפל לשמואל ולפי"ז ע"כ למי' דמה שחילקו התוספות בד"ה שליא לאו מטעמא דפרוזדור כמסקנא אלא בנפלין מחלקין כן אפילו לס"ד דגמרא דפריך תנינא. ולפי"ז מה שהוכיח מהרש"א ז"ל דמשנתנו כבן קיימא. מסוגיא דבכורות דפריך תנינא אשמואל ופירש"י אא"ב דלא כשמואל ניחא דאתא לאשמועי' מתני' דבכורות בנפלים ואי משנתנו בנפלים מ"מ קשה תנינא ע"ש ליתא דהא יש לחלק בין אדם לבהמה אף לס"ד ועיין במ"ב בתוס' ונ"ל להכריח דמ"ש התוס' לחלק בין אדם לבהמה בנפלים הוא אפי' לס"ד דגמ' דאל"ה מאי אא"ב דקאמר התם אכתי בלא שמואל תקשה תנינא בההיא דשליא אלא ע"כ אפי' לס"ד יש לחלק בנפלים וליתא להוכחת מהרש"א גם לפמ"ש הכנה"ג סי' י"ד הגה"ט אות ב' בדעת רש"י ליתא להוכחת מהרש"א:

דף סח:

גמ' מתיבי ובשר בשרה וכו' עמ"ש מהרש"א במ"ב ולפ"ד לא איתותב ר"י בעיקר דינו אלא בטעמו ויכול להיות כס' ר"י דהאבר מותר ולאו מדגלי בחטאת אלא מפרסה ופרסות וכדתני אבימי ולפי זה ניחא מה שהק' הראשונים על רש"י בסמוך דפי' דס' ר"י אפילו למערבא כדקאי קאי והבעיא הא' היא לר"י והא איתותב ר"י ע"ש ולפי"ה א"ש מיהו דבריו קשים לשמוע דאכתי מאי קושיא לר"י נימא דגלי רחמנא בחטאת כי היכי דליהוי קרא דטריפה בשאר קדשים ולעולם חולין לא ועוד ברייתא בעובר איירי כדקתני יכול אף זה כן והיינו עובר כדפירש"י והנס מדברי רש"י בד"ה הכל דנראה דלר"י דוקא חטאת אבל שאר קרשים שחזרו מותרין והדבר קשה דבכ"מ מבואר דאין מועלת חזרה לשאר קדשים וכ"כ הרמב"ן בחי' דדוקא חולין הוא דמיעט דהוי דבר שהיה בכלל ע"ש:

שם הוציא עובר ידו וחתכה וכו' למ"ד יש לידה הו"ל למבעי בגוונא דבעיא קמייתא דאי בעי' רובא בב"א גם בהחזירה וחזר והוציא לא הוי כיצא רובו אלא דנקט בכה"ג משום דאתיא גם למ"ד אין לידה והנה שי' רש"י ז"ל דר"י כדקאי קאי בל"ק והבעיא קמייתא היא לר"י אבל לרב כיון דהוי לידה ודאי דהוי ביצא רובו וכן לרב לל"ק לא מבע"ל משום כיון דהאבר עצמו אסור ודאי דהוי רובא והיינו דלא בעי אלא לר"י אבל בעיא ב' אתיא גם למ"ד יש לידה ופשיט ממתניתין דכל דבר שאינו גופה מותר לאו לאתויי כה"ג וקשה נימא לאתויי בעיא קמייתא וקמ"ל דאמרי' כיון דהדור הדור ומאי פשיט מינה לבעיא וצ"ל דה"ה דהו"מ לדחויי כן אלא משום דאכתי תפשוט הבעיא למ"ד יש לידה דתרוייהו כי הדדי נינהו ולכך הוצרך לדחויי בקלוט אבל כל הראשונים דחו פירש"י והסכימו לפי' הרי"ף ז"ל דמאי ביניהו קאי ארב ור"י בל"ב ור"י מודה דאבר עצמו אסור ובעי אליבא דר"י בל"ב וה"ה לרב בל"ק אבל לר"י בל"ק לא מבע"ל ונר' דמודו דהבעיא ב' גם לרב בל"ב דאי לא"ה אלא דלרב בל"ב דהוי לידה ממש הוי כיצא רובו אם כן מאי פשיט ממתני' נוקמה לאתויי בעיא קמייתא ועוד דהול"ל וליטעמיך תקשה למ"ד יש לידה לאתויי מאי אלא ע"ב דאתא לאתויי קלוט ה"נ לאתויי קלוט אלא ע"כ דהבעיא כ' אזלא גם למ"ד יש לידה ודלא כה' ת"ח ז"ל טכ' דלשי' הרי"ף ז"ל בעיא ב' דוקא למ"ד אין לידה ע"ש ומן האמור י"ל על מ"ש ה"ה בפ"ה מה' מ"א דהטעם שהשמיט הרמב"ם ז"ל הני בעיות משום דגריס לדברי האומר יש לידה וב' בעיות למ"ד יש לידה אבל למ"ד אין לידה בכל גוונא לא הוי כיצא רובו ע"ש ועפי"ה ק' דא"כ מאי פשיט ממתניתין נוקמה דאתא לאתויי בעיא קמייתא דאמרינן דכיון דהדר הדר אבל בעיא ב' י"ל דהו"ל כיצא רובו:

תוס' בד"ה אמר וכו' וע"כ דמוקמי' וכו' עכ"ל נראה דנקטו כן משום דבעיקר מילתא דר"י דאבר מותר ע"כ לאוקומי כן ולא קשיא אלא אמימרא שנייה דר"י דיליף מחטאת ותרצו דפריך שפיר טפי וכו' והיינו משום דמברייתא דמותיב מינה נסתר עיקר דינו דר"י ולאו אטעמא לחוד ולכך כ' שפיר טפי וכו':

בד"ה הכל וכו' מיתוקמא וכו' עכ"ל עיין בתוס' במכות די"ח סד"ה איסורא ובמהרש"א ז"ל שם עיין שם:

בד"ה יכול וכו' וא"ת קרא דחטאת וכו' עכ"ל עיין בגמרא בפסחים דפ"ב ע"ב דקאמר קרא דחטאת מעשה שהיה כך היה איברא דהתם אשריפה קאי מ"מ י"ל דפנימה נמי משתעי מעשה שהיה שכך אמר להם משרע"ה ע"ש בפירש"י ז"ל ועמ"ש בי"ד סי' ס"ב דין ג' ע"ש:

דף סט.

גמ' ותבע"ל ק"ק בירושלם לכאורה לא הול"ל אלא ותבע"ל בירושלם כיון דהבעיא א' היא בשלמים שהוא ק"ק כמ"ש רס"י ז"ל ועפי"ד התוס' ניחא שפיר דהמבעי' ודאי דבעי אף בקדשים קלים כמ"ש רש"י ז"ל ומשום דמחיצת העזרה חשיבא טפי נקט עזרה ואביי סבר מדנקט עזרה ע"כ בקדשי קדשים בעי דאביי ע"כ לא ס"ל לחלק בין המחיצות ולכך קאמר ותבע"ל קדשים קלים ורש"י דנקט שלמים הוא לס' המבעי והנה רש"י ז"ל פי' הבעיא היא בהחזירה ולמ"ד יש לידה והיינו דאי לא החזירה ודאי דאפי' מועיל המחיצות ה"ד לענין דלא הוי בשר בשדה אבל לענין אכילה ודאי דלא דהא לא קרינן ביה כל בבהמה תאכלו וכיון דמוכרחים לומר בהחזירה ע"כ למ"ד יש לידה בעי ועיין במ"ש מהרש"א ז"ל ומ"ש לחלק בין למ"ד יש לידה למ"ד אין לידה דלמ"ד יש לידה יכול למבעי בלא החזירה ולמ"ד אין לידה לא ע"ש אינו מבורר לי:

שם אי לר"מ איסור חלב ודם איכא וכו' וק"ל נימא לר"מ קמבעיא ליה ואיירי בבן שמנה דאפילו לר"מ אין טעון שחיטה ואיכא איסור יוצא וצ"ל דס"ל דבן ח' לא חיי כלל ומדברי הט"ז ססי' ט"ו נראה דאפי' ודאי בן ח' אפשר לחיות ולכן הק' אמאי לא שרי' גדיים הניקחין מן הגוי מטעם ס"ס ע"ש והש"ך בנה"כ השיג עליו בזה רא"א לחיות ע"ש ומכאן ראיה לדבריו דדוחק לו' דחיי ואינו מוליד דכיון דחי יצא מכלל נפל והוי כשאר ולדות שוב מצאתי להרמב"ן בחידושיי לקמן דצ"ב ע"ב שהוכיח מכאן דחלבו לר"י דשרי משום דלא בעי' שחיי' דסיים והא בבן ט' שמולד ע"כ נר' מדבריו דחיי בן ח' כדעת הט"ז ומ"מ אינו מוליד ולכך לא מוקי לה בבן ח' לר"מ ועוד י"ל דאי בבן ח' איסור חלב ליכא גם לר"מ כמ"ש לקמן דצ"ב הלך ר"מ לשי' וכו' ע"ש:

שם מהו לגמוע את חלבו לכאורה הא כבר הוכיח דכל מכח שרי מחלב ודם דהט"ז ססי' י"ד כ' דחלב ממשות האיסור הוא ולאו יניקה בעלמא ועיין לה' פלתי שם ונ"ל עוד דשאני חלב ודם דנשתנית צורותם דמעיקרא חלב ודם והשתא בשר ופנים חדשות באו לכאן משא"כ חלב דכך הוא מתמצה מגופן ובהכי ניחא מאי דק"ל דלמ"ד דם נעכר ונעשה חלב עיין בבכורות ד"ו ע"ב ושרי החלב אע"ג דבא מממשות הדם וא"כ ודאו דאיסור יוצא נמי שרי לדידיה דהא דם נמי למ"ל תקנתא בשחי' וא"כ גם למ"ד דהוי אבר מ"ה נמי שרי ומנ"ל לאפושי פלוגקא ומאי מבעיא ליה מהו לגמוע ועפי"ה ניחא שפיר דרם שאני דנשתנה ובחלב ודם תשיב ועיין להרשב"א בחי' שכ' דמבע"ל משום דאבר זה אינו טריפה אלא דהוי חי והוי החלב אמ"ה ע"ש ועיין בהשגת הראב"ד ז"ל בפ"ס מה' מ"א דין י"א ולהכ"מ שם ועיין בביצה דל"ז ע"ב במאי דקאמר בגמ' דקא ינקי תחומין מהדדי ע"ש ועיין מ"ש בי"ד סי' ס"ב דין ג':

והנה אם יש ס' בבהמה נגד האבר מחלוקת הפוסקים אם שרינן החלב ע"ש ועיין בת"ח בסוגיין והמש"ל בה' משכב ומושב כ' דאינו מתבטל משום דתחי' ביאתו מעורב עפי"ד המרדכי ע"ש ועפי"ה י"ל קושית התוס' מזוז"ג די"ל כיון דאינו מתבטל הו"ל כשאר אסורי משהו ובאיסורי משהו יש מי שאוסר זוז"ג כמ"ש התוס' בע"א דס"ו:

תוס' בד"ה דאתא וכו' שיש בו איסור יוצא וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דאל"ה הי"ל זוז"ג והכריח כן מן הסוגיא ע"ש ולפ"ד אפילו למ"ד חוששין צריכין לו' דכוותיה ממש והתוס' בסנהדרין ד"פ ע"ב כ' דלמ"ד אין חוששין לא הוי אלא חד גורם וכ' דלא פליגי אלא בשניהם היתר אבל בחד היתר וחד איסור לכ"ע חוששין וסיימו ומיהו בפ' המקשה וכו' ע"ש הרי דהביאו ראיה מסוגיין דאין חוששין אפי' בחד היתר וחד איסור ולפ"ד מהרש"א ז"ל נהפוך הוא אשר ע"כ נראה עיקר דהא דנקט דכוותא ממש דבעי למבעי אפילו למ"ד אין חוששין וכמ"ש מהר"ם לובלין ז"ל וזהו הוכחת התוס' בסנהדרין מסוגיין דס"ל בכולא סוגיין אזלא למ"ד זוז"ג אסור או דהכא אסור לכ"ע מכח איזה חילוק דאל"ה ק' קושית התוס' בד"ה תלתא ולא מסתבר להו לחלק בין חד גופא לתרי גופי וא"כ ע"כ מאי דנקט דכוותא משום דבעי למבעי גם למ"ד אין חוששין ואי איתא דבחד היתר וחד איסור לכ"ע חוששין אמאי נקט דכוותה כנ"ל בכוונת התוס' דסנהדרין ומעתה ע כ מאי דלא אוקי דבעיא בצבי ובהמה מעלייתא ואמו פקועה כקושי' מהרש"א שנית ddחיקא ליה לאוקי הבעיא למ"ד אין חוששין דוקא דלא קי"ל כוותיה והתוס' לעיל דנ"ח רע"א דמחלקי בין ב' היתר לחד היתר וחד איסור ע"כ היינו לענין הלכה דלא קי"ל ס' אין חוששין אלא בב' היתר אבל בחד היתר וחד איסור קי"ל חוששין ולעולם דאיכא מ"ד אפי' בחד היתר

וחד איסור אין חוששין ולפי זה א"ש דבחדא שי' אזלי דברי התוספות דלעיל ודהכא ודסנהדרין ורש"י ז"ל בסוגיין הכי ס"ל דבעיין אליבא דמ"ד חוששין ודנקט הגמ' דכוותה ל"ד אלא בן פקועה דכוותה וכמ"ש מהר"ם לובלין ז"ל ולפ"ד מהרש"א ז"ל רש"י לא ס"ל כדברי התוס' לחלק בין ב' היתר לחד היתר וחד איסור:

דף סט:

גמ' ומנא תימרא הא דהוצרך לראיה משום דעדיף טפי לאוקומי סתם מתני' כר"מ בכל סתמי דעלמא וכ"נ מדברי רש"י סד"ה דתנן ולפ"ז לפום מאי דדחי טעמא דנפשיה מוקמי' לת"ק בר"מ דסתם משנה היא ובהכי נוחין לי דברי מרן בכ"מ בפט"ו מה' מעה"ק שכתב דהר"מ דפ' כר"י ור"מ ברגלה של זו עולה משום דסתם מתני' כר"מ כדאוקמוה בפ' בהמה המקשה ר"י טעמא דנפשיה וכו' ע"ש ולכאורה הא דחיה בעלמא הוא דדחי הגמ' ועפי"ה א"ש ומ"מ למד מדברי מרן דאי סתם מתני' כר"מ שפיר אמרינן הלכה כסתם משנה ומדבריו בפ"ה מה' שמיטה ויובל דין ד' אין נר' כן ע"ש והרא"ש בשבת דקכ"ד הביא דעת ר"צ גאון ז"ל דכיון דסתם משנה ר"מ ומצינו דעת ר"מ כן בבריי' לא נקטי' מינה לענין דינא והרא"ש חלק עליו ע"ש:

תוס' בד"ה רב וכו' שכבר יצא רוב הראש וחזר עכ"ל הקושי' מבואר' ומהרש"א ז"ל כ' דאי מיעוט הראש הוא דיצא מותר להטיל בפנים אבל בההיא דתמורה אי יצא המיעוט א"כ גזרי' כמו אימרא ומאי קאמר קמ"ל דל"ג ע"ש ונר' לדעתו אי איירי ההיא דתמורה בלא יצא כלל א"כ בגזירת שמא יצא מיעוטו סגי שהרי חזר אותו המיעוט לרחם ובי. מטיל מום בפנים א"א להטיל אלא במקום המיעוט ההוא שיצא וחזר וכי מטיל בהמיעוט. ההוא אפי' בפנים הוי כמו שמטיל בחוץ אבל באימרא המיעוט שיצא עדיין הוא בחוץ וא"כ כשמטיל בפנים הוא מטיל המקום שלא יצא כלל ולכך שרי אי לאו דגזרי' שמא יצא רוב ראשו וכה"ג בהדיא גזרי' נמי שמא יצא רוב ראשו ועיין במ"ב ע"ש ובמ"ש התוספות. לחלק בין מכירה לשאר דברים עיין בתוס' בתמורה שם מבואר החילוק ועיין להרב הלכות יו"ט ז"ל שם בבכורות:

דף ע.

גמ' לא כגון שיצא רובו במיעוט אבר מפשטא דשמעתא נר' דביצא רובו במיעוט אבר פשיט"ל וביצא חציו ברוב אבר בעיא דלא פשיט"ל וכ"פ תר"מ והפו' אבל הלבוש בסי' י"ד כ' דתרוייהו ס' נינהו והכנה"ג כתב בהגה"ט דכ"נ מדברי הרז"ה בס' המאור ע"ש ונר' אף לפי שי' זו אם ב' בהמות א' יצא רובו במיעוט אבר וא' יצא חציו ברוב אבר ואכל כזית מזה וכזית מזה לוקה דממ"נ אחד מהן הוי כילור ובדידיה איירי. מתני' דיצא

רובו וניחא לי לפי שי' זו מאי דק"ל כיון דלא בעי למי' נעשה דשנויי דחיקא כמ"ש רש"י ז"ל א"כ מאי דאוקים בהני גווני הוא ניחא טפי מנעשה הגמ' לעיל דפריך לד"ה ליפלוג וליתני בדידיה מאי סריך נימא דבעא לאשמועי' דין זה דיצא רובו במיעוט אבר או חציו ברוב אבר דלא שמעינן ליה ממחתך דלאו אורחא דגמ' למיפרך ליפלוג ולתני בדידה אלא אי שמעי' סדין דקתני בסיפא מההוא דינא דדיוקא דרישא כמ"ש ז"ל ועפ"י שי' זו ניחא דניחא ליה למי' נעשה כי היכי דלא נפשוט לשום אחד מהני גווני כי היכי דליהוו תרוייהו ס' ואם אכל מזה ומזה אינו לוקה אבל הגמ' כאן כיון דקאמר תחילה פשיטא אוקמה בהך פשי' ולפום קושטא דמלתא אפילו הך פשי' אכתי מבע"ל וכמ"ש הכנה"ג שם ע"ש ולפום הגמרא כאן דדחיקא ליה נעשה אם אכל כזית מזה ומזה לוקה. והנה הרז"ה ז"ל פי' בעיא זו למ"ד אין לידה לאברים וכ"כ הרמב"ן בתי' בשם ז"א ונראה שזה דעת רש"י ז"ל במס' כריתות די"ד שכ' דהך בעיא דהלכו באברים אחר הרוב דמייתי הגמ' שם היא הבעיא דסוגיין ע"ש כיון דהבעיא היא בחציו א"כ העובד במאן דליתיה והוי עיקר הבעיא באבר גופיה אי שדי' מיעוט אחר רובא אבל התוס' שם הק' על רש"י דהבעיא היא אי הוי כילור ואינה ענין לשם ע"ש ונר' דמס' הבעיא אפי' למ"ד יש לידה לאבריה שאני גבי בכור דבעי' קדושת רחם למחשביה לידה כמ"ש הרמב"ן והרשב"א ז"ל בחי' ע"ש ולכך כ' שפיר לדחות פירש"י ז"ל:

והנה התוס' בעירובין דט"ו ע"ב בד"ה פרוץ הביאו ראיה מסוגיין ממעיא דיצא חציו ברוב אבר דק"ל אפשר לצמצם דאי א"א לצמצם מאי קמבע"ל ממ"נ טעון קבורה שמא יצא רובו ע"ש וה' תיו"ט ז"ל דל"ה ע"ד חמש דלעולם הוי ס' אלא דהבעיא הוא דאי אמרי' שדי מיעוט אתר דלבו הני ילוד מתורת ודאי אבל אי לא אמרי' שדי הוי ס' נ"מ ביולדת תאומים לפטור הבא אחריו ע"ש ונר' דסמכו עצמם על מאי דפשיט ממתני' ובעי לאוקמה בחציו ברוב אבר וקתני יקבר אלא שדי ואי איתא אפי' לא אמרי' שדי שפיר קתני יקבר והו"ל להגמ' להביא סיפא דמתני' דנפטרה מן הבכורה לפשוט מינה בעיין דמרישא אין לפשוט כדכתי' אבל ק"ל לפמ"ש הפר"ח בסו' י"ד דאי רוב העובר בפנים ויצא מיעוט העובר ברוב אבר וכשאנו אומרי' שדי יהא רוב בחוץ ודאי דלא אמרי' שדי דאדרבא שדי ליה בתר רוב העובר בפני' ולא איבעיא לן אלא בחציו ע"ש והשתא הו"ל. להתוס' להוכיח עדיפא מינה דכי פשיט ובעי לאוקומי מתניתין בחציו ברוב אבר היכי קתני סיפא נפטרה מן הבכורה שמא רובו בפנים ולכ"ע לא אמרינן שדי וא"כ הוי ס' אלא ע"כ דקי"ל אפשר לצמצם ומדלא כ"כ יש להוכיח הפך דעת הפר"ח והרא"ש כ' כיון דלא אפשי' בעיין אזלי' לחומרא והק' ה' הלכות יו"ט שם לפי מאי דפ' דביש' א"א

לצמצם אמאי פ' לחומרא הא איכא שמא יצא הרוב ואת"ל חציו שמא שרי' והו"ל ס"ס ואמאי פ' לחומר' דהבא אחריו בכור מס' ע"ש ולפ"ד הפר"ח ל"ק דהא איכא ס"ס כנגדו שמא רובו בפניה ואת"ל חציו שמא לא שרי' והוי כס' השקול ועפי"ז י"ל מה שהוכחתי מדברי התוס' הפך דברי הפר"ח והוא דהטעם דנפטרה מן הבכורה משום דכיון דנקטי' שדי בודאי ולא מספק"ל א"כ איכא ס"ס רובו בחוץ ואת"ל חציו הא אמרינן שדי וליכא כנגדו אלא ס' א' שמא רובו בפנים כיון דלא מספק"ל אי אמרי' שדי ולכך נפטרה מן הבכורה אלא דלפי"ז ק' דגם ראיית התוס' אזדא לה דשפיר קמבע"ל להגמ' דכי לא אמרי' שרדי לא יקבר דאיכא ה"ה להקל ס' רובו בפנים ואת"ל חציו הא לא אמרי' שדי בחציו לא הוי כילוד וצ"ל דל"ד דכי אמרי' שרי שפיר הוי ה"ה דהס' הא' שמא רובו בחוץ וכשאנו אומרים חציו היה לנו להתירו אלא שמצד אחר יהיה אסור מצד הדין דאמרינן שדי ושפיר אמרי' את"ל חציו שמא שדי והוי ס"ס משא"כ בשאין אומרים שדי ליכא ס"ס להקל דחציו ורובו חדא היא וכשאנו אומרים שמא רובו בפנים אין יכולים לומר את"ל חציו והוי אסור יהיה מותר מכח דלא אמרי' שדי דמהיכ"ת לומר שדי ולכך ל"ל את"ל חציו ולא מקרי ס"ס אלא אם לפי האת"ל היה מועיל אי לאו דמצד אחד יהיה בסתר והכא ל"ל הכי דהא לפי הצד דלא אמרי' שרי יהיה מצד הודאי כן ולא מספק"ל וניחא שפיר ראיית התוס' ואין מדבריהם סתירה לדברי הפר"ח ומ"מ יש להוכיח מדבריהם דלא ס"ל כה' הר"ש שכ' התוס' לעיל דכ"ח ע"ב בד"ה לפי' ע"ש דא"ה אזדא לה ראיית התוספות:

תוס' בד"ה כרבתו וכו' דאל"כ נטמא במה שיצא עכ"ל ואין זה סותר למ"ש הפוס' לקמן דע"ב ע"ב בד"ה גזירה דסתם באשה איירי כמ"ש דגזה"כ היא מעל פני השדה דאיירי בטומאת מת אבל בבהמה דלא גלי לן קרא אם הוציא ידו ונגע בו נטמא:

בא"ד וה"ה דהומ"ל וכו' עכ"ל ולפ"ז מ"ש בפ"ק דבכורות ד"ט מב"מ אינו חוצץ התם ביש מקום פנוי כמ"ש התוס' שם לחד תי' וע"ש שכ' עוד א"נ דוקא אסותו ע"ש:

דף ע:

ומאחר דנ"ל וכו' דמשמע ליה דר"ן ל"פ אר"י כמ"ש מהרש"א במ"ב ומה שהק' דאם כן הו"ל לשנויי אקושי' קלוט א"כ מאי אהני ק"ו וא"צ לשי' בר"ן ע"ש י"ל דבלא הכרח קושי' קלוט במעי פרה מסתבר ליה להגמ' למי' דוקא מהלכו ד' הוא דכתיב קרא ואף דהמק' לא ס"ד זה מ"מ המתרץ פשיט"ל למי' כן בלא שום הכרח ומטעם זה הוא דלא תי' אקושי' פרה א"כ מאי אהני דעדיפא ליה לשנויי הכי כדמוכחי קראי:

תוס' בד"ה קלוט וכו' וא"כ ס' כר"ש וכו' עכ"ל וכ"כ הרב בש"מ שם ע"ש ומהר"ם לובלין הק' דנימא כאן איירי שהקלוטה שחטו אמה ואח"כ הוציאוה ומודה ר"ש במעי אמן ותי'

דא"כ לא בעי שחי' כלל לא היא ולא אמה ע"ש ולפמ"ש הרב בש"מ בקמא דמ"א ע"א דבן פקועה דלא בעי שחי' מ"מ נחירה בעי ואם לא נחרוה הוי נבילה מדאורייתא ע"ש אם כן הדק"ל ועיין לה' פרשת דרכים שכ' מסברא דנפשיה ד"ז במחלוקת השבטים ויוסף שחשדם באמ"ה ע"ש. איברא דק"ל דא"כ מאי קאמר הגמ' לעיל דס"ט ע"א אי אליבא דר"י איסור יוצא ליכא וכו' וא"א גם יוצא ליכא דכיון דצריך נחירה סי' א"כ סי' אינם בחתוכין וכשהוא שוחטו מתיר גם האבר והיכי פסיק ותני איסור יוצא איכא. ולקושי' מהר"ם נ"ל דכיון דאם יצא לאויר העולם הוי טמא לא פריך הגמ' מידי דאה"נ דקלוט במעי קלוטה ליטמי וממתני' אין הכרח דאיכא למי' דנכלל טמאה דקתני מתני' כיון דאם יצא טמא הוא אף דהשתא במעי אמו טהור הוא:

בד"ה חיה וכו' מיהו בלא"ה וכו' עכ"ל ק"ל דהרמב"ם ז"ל בפ"ט מה' כלאים כ' גבי הרבעה חיה ועוף כמו בהמה ולוקה מן התורה וגבי הנהגה כ' כל העושה מלאכה בב' מינין בהמה וחיה וכו' מפני שחיה בכלל בהמה ע"ש הרי דאינו אסור מן התורה אלא בהמה וחיה בהנהגה וא"כ אמאי שביק הגמ' כאן הנהגה דלא נ"ל אלא משום חיה בכלל בהמה ונקט הרבעה דנ"ל מקרא אחרינא ועוד ק' דבקמא שם יליף הנהגה שור שור משבת וא"כ ע"כ אפי' חיה ועוף במשמע כמו הרבעה דנ"ל מבהמתך בהמתך ועיין להרא"ש בה' כלאים שכ' בהדיא גבי הנהגה נמי אף עוף אסור מדאורייי' וע"ש בברייתא דספרי שהביא שם ועיין למרן בב"ה בסימן רצ"ז והט"ז כ' שם אפי' עוף במשמע כדמשמע בקמא ע"ש:

דף עא.

בד"ה ולרבנן וכו' לכ"נ כגי' הספרים וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל דבהמה טהורה בכלל חיה טהורה לטומאת מקדש וקדשיו דלא כתי' בקרא אלא חיה בין טהורה וטמאה ובהמה טמאה כדנ"ל מג"ש ע"ש ולפמ"ש התוס' בשבועות די"ט ע"א דנ"ל מכל דבר טמא ומאי דאצט' למי' אקרא אני חיה משום דהוי"א דאתא למילף דבעי' לידע אי בשרץ איטמי וכו' ע"ש. ליתא דא"כ בהמה טהורה נ"ל מכל דבר טמא וא"צ ללמוד מחיה ודע דמאי דהוכיחו התוס' שם משמעתין דמבהמה בכלל חיה הוא דנ"ל ולא מדבר טמא ע"ש אין להק' דנימא אף דא"צ מ"מ הגמ' קאמר כן וע"ד שכ' התוס' לעיל בד"ה חיה גבי הרבעה דהא ליתא דכיון דמקרא גופיה נ"ל ל"ש למי' הכי ול"ד להרבעה דמקרא אחרינא דבהמתך בהמתך הוא דנ"ל וא"ש ראייתם אפי' לפירש"י בשמעתין דמאי דפריך ורבנן על רבנן דריה"ג:

בד"ה מי לא עסקי' וכו' וי"ל דודאי אליבא וכו' עכ"ל לפי"ז בגמ' דפריך אלא לבר פדא וכו' הומ"ל דבר פדא ס"ל כאביי אלא דמשני עדיפא מינה:

בא"ד ובית הבליעה היה רחב וכו' עיין ברש"י לעיל ד"ך ע"ב בד"ה מלק שכ' ולא זו משם עד שבלעה ונר' דדבריו אזלי אליבא דרבא ונתכוון לתרץ הברייתא אליבא דרבא והוא ע"ד מ"ש התוס' ומיהו וכו' והרא"ם כ' דגזירת הכתוב היא ע"ש ומהרש"א בנדה הוכיח מסוגיא שם דלא כהרא"ם דקאמר נ"מ לטמויי במשא ע"ש ונראה דאליבא דרבא דמקום בית הבליעה בית הסתרים אה"נ דנבלת העוף אינה מטמאה במגע דמהיכ"ת לומר גזה"כ כיון די"ל דבמשא משתעי קרא ואליבא דאביי כיון דבלוע הוא וצ"ל גזה"כ יטמא אף במגע דמהיכ"ת לחלק בין מגע למשא והגמ' דקאמר נ"מ לנבילה היינו נבלת העוף ומשום דנמשך ממנה לכדאמרן אלא דמגמ' לעיל דל"ד ע"א נר' דלכ"ע גזירת הכתוב וע"ש בפירש"י:

פירש"י בד"ה בוקעת וכו' אלמא אפי' בליעת קרקע וכו' עכ"ל עיין מהרש"א במ"ב במה שדקדק מדבריו דקרקע מצלת על טהרות ע"ש ועיין בפ"ג דאהלות במתני' דביב והר"מ והר"ש שם ומה שדקדק במ"ב אמאי לא יליף בגמ' מקרקע י"ל משום דכלי חרס חמיר תוכו שמטמא מאוירו וכדקאמר בגמ' מתוכו קאמרי' דחמיר תוכו וכו':

דף עא:

בד"ה דלמטה וכו' וכגון שהיה תחוב בשפופרת וכו' עכ"ל. ק' אמאי לא מפרש לה בטבל למגע וכמו שאמרו בנבילה גבי בלוע שלמעלה י"ל דא"כ החתיכה מעכבת הטבילה דחציצה הוא והא דתנן בסוף מקוואות חץ התחוב באדם בזמן שאינו נראה טובל ואוכל בתרומתו ע"ש היינו אם תחוב בבשרו אבל בתחוב בבית הריעי דמקום דבעי' ראוי לביאת מים הוא ודאי דחוצץ:

תוס' בד"ה אטו וכו' וי"ל דאדם נמי עכ"ל עיין במהרש"א ז"ל ודבריו נראין עיקר ודלא כמו שפי' מהר"ם לובלין ומ"ב דתוכו דאדם מגב כ"ח הוא למד דא"כ מ"ש בגמ' אנן מתוכו קאמרי' היינו תוכו דאדם וא"כ מאי קאמר תוכו חמור דמטמא מאוירו דהוא בכ"ח תוכו דכלי חרס מה ענינו לכאן:

גמ' כי קאמר רבה וכו' לפירש"י אין טעם לחלק בין טבעת א' לב' טבעות אלא דאי הט' משום ביה"ס ב' טבעות טמאים ואי הטעם משום בלועה ב' טבעות וטבעת א' שוין וכן לטומאת משא ורבה תרתי אשמעי' בטומאה בלועה אשמעי' דאפי' נבילה דטמאה מצד עצמה אינה מטמאה אפי' במשא בבלוע ואכתי י"ל דה"מ כשנטהרה היא מבחוץ אבל כששניהם בפנים מטמאה לזה אשמועינן דטהרה בלועה טהורה וע"כ דהיינו לב' טבעות דאי טבעת א' תנינא ול"ל דאשמעי' בלועה דמאי נ"מ בטהרה בלועה אי הטעם משום בלוע או הטעם משום ביה"ס אי לאו ב' טבעות דהא ל"ל בזה טומאת משא אתייא

לאשמעי' עי' כדאמרי' בטומאה בלועה וא"כ רבא אשמעי' במאי דקאמר טו' בלועה טומאת משא ובמאי דקאמר כך טהרה אשמעינן ב' טבעות ועיין להרשב"א בחי':.

דף עב.

והא עובר וחיה דכב' טבעות וכו' כ'

במ"ב דהא דתלי הקושי' בשינוייא דב' טבעות משום דבדברי רבה גופיה י"ל אפי' אי הטעם משום בלוע יש לחלק בין ב' טבעות לטבעת והמק' ס"ל לחלק כן ע"ש ולפי"ז לפי ס' המק' מתני' דקתני האשה טהורה י"ל שפיר הטעם משום בלוע דהיינו טבעת א' ורש"י כ' הטעם דאשה טהורה לס' המק' משום ביה"ס נר' דס"ל דס' התרצן אכתי קיימא דאי הט' משום בלוע אין לחלק בין טבעת א' לב' טבעות ע"כ נ"ל דבדברי רבה לחוד י"ל דמאי דקאמר טו' בלועה וטהרה בלועה היינו ביה"ס גופיה ואין עדיפות בבלוע ומאי דיליף מנבילה גמ' הוא דיליף לה אבל המק' ס"ל דרבה משום ביה"ס ולא יליף מנבילה וע"ד שכ' הרשב"א ומהרש"א בתוס' בדברי התרצן ולכך לא ק"ל אלא על דברי התרצן ואפשר לו' דאף המק' ס"ל דטעמא דרבא משום דיליף מנבילה ואתא לאשמעי' מקרא דאין מטמא אף במשא דכיון דיש לימוד מנבילה אה"נ דטומאת ביה"ס מטמאין במשא וניחא לפי"ז קושי' התוס' על רש"י מטו' משא:

עובר סופו לצאת טבעת אין סופה לצאת אלא וכו' ק"ל אמאי נייד מתי' קמא דאה"נ טבעות כיון דסופן לצאת יש להם דין העובר וטמאים בב' טבעות ומאי דאשמעי' רבה הוא בב' חתיכות דאין סופן לצאת דאינו בהכרח דאפשר שיתעכלו וקמ"ל דלא מטמאה טמאה לטהורה שאצלה ואם הקיאה הרי היא טהורה כמו שהיתה דאי ממתני' דמקוואות היינו מטעם ביה"ס וכפירש"י ואם ב' לפנים טמאים קמ"ל רבה ולפי' התוס' י"ל קצת כיון דכשם דקאמר רבה אמתני' דמקוואות קאי א"כ ע"כ בטבעות איירי רבה אבל לפירש"י דכשם דקאמר אקרא קאי כפירש"י לעיל וכן מוכרח לשיטתו דמקוואות בביה"ס קשה וצ"ע:

תוס' בד"ה כי קאמר רבה וכו' מי לא עסקי' וכו' אף לאכול בתרומה עכ"ל. הקושי מבואר דא"כ ק"ו דכ"ח למ"ל ומ"ש מהרש"ל ומהר"ם לובלין ז"ל דחוק דא"כ אמתני' דמקוואות היל"ל כן ולא אמילתא דרבה ועיין במהרש"א ז"ל ובמ"ב ולפ"ר י"ל מה שהק' התוס' לעיל בד"ה אנן וכו' נימא דיו וכח קושייתם מהגמרא דגיטין דפריך וליחוש שמא תסיטם וכו' ע"ש:

והנה מדברי התוס' הללו למדנו דאפי' אחר שאכל תרומה והגיעה במעיו מוזהר עליה מלטמאה ויש לעמוד מ"ש מהא דאמרי' בפ"ק דכריתות ד"ז ע"א כהן שסך בשמן של

תרומה בן בתו של ישראל יתעגל בו ואינו חושש ומפרש הגמ' טעמא דאמר קרא ומתו בו כי יחללוהו וכיון דחלליה הא אתחיל ע"ש הרי אחר דסך בו נתחלל ולא נק' עוד עליו שם תרומה ומותרת לזר ואפשר לחלק בין סיכה לאכיל' ועיין להתוס' ביומא דע"ז שהביאו ראיה משם דסיכה מדרבנן ע"ש שכ' לשון לא היו מקילין וכו' ועיין בתי' שם ביומא דפ"א גבי זר שאכל שזפין של תרומה ע"ש ועיין להתוס' במנחות דס"ט ע"א בד"ה דבלע ודו"ק:

גמ' להוציא עובר במעי אשה וכו' לפום פשטא דשמעתא לשי' רש"י ז"ל נר' דרבה דמטהר בב' טבעות כרי"ש ס"ל דלרע"ק טמא הוא ולפי"ז ק' למ"ל לגמ' לעיל למילף מנבילה ח"ל מעל פני השדה דחד במת וחד בנבילה וצריכי ועיין להרמב"ן ז"ל בחי' א"נ למסקנא א"צ להך ילפותא והקרא אינו מיותר דלגופיה אצט' וע"ד מהרש"א ז"ל בתוס' בד"ה כי קאמר רבה וכו' ע"ש ועיין להרשב"א ז"ל בחי' שנר' מדבריו דרבה אתי אפילו לרע"ק ודוקא בעובר דסופו לצאת הוא דמטמא רע"ק ע"ש:

תוס' בד"ה גזירה וכו' ורע"ק ל"פ אלא בהוציא ידו עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ולפ"ר י"ל דרי"ש נמי מטמא אם נגע ביד ולא מטהר אלא אם נגע בעובר בפנים וניחא דברי התוס' לעיל ד"ע בד"ה שברכתו ועמ"ש שם ועיין להתוס' בסמוך בד"ה וחכמים ע"ש מיהו דבריו תמוהים דלפ"ד צ"ל דיכול להכניס ידו בפנים ולא יגע ביד היוצא והתוס' בדבור הנז' ב' דמתני' דרועה ע"כ בלא הוציא כלל אירי ע"ש:

דף עג:

גמ' חד לבשר הפורש וכו' ק' דאכתי תנינא בריש' דמתני' שם דקתני צריכין הכשר במקומן ופירש"י ז"ל דלא חשיב סופו לטמא טומאה חמורה דאפשר ישחטנה ואין שחיטה עושה ניפול וא"כ תנינא דשחי' עושה ניפול ואין לומר דאפילו עושה ניפול כששימש מעשה עץ שמש דהתם מחוברין הן ולא אמרי' מעשה עץ שימש אלא בפירש כמ"ש רש"י והתוס' ז"ל בסוגיין ונר' דלא כ"כ רש"י ז"ל אלא למסקנא דאין שחי' עושה ניפול אבל אי עושה ניפול י"ל דמה שצריכין הכשר משום דאפשר יחתכנה לחתיכות בשר מחיים ולא יבוא לידי טומאה חמורה אלא דק' לפי"ז לקמן דקכ"ח אמאי חשיב. הגמ' הזרעים סופן לטמא טומאה חמורה מכיפת שאור שיחדה לישי' דטמאה מדרס הא אפשר שלא ליחדה ולא תבא לידי טומאה חמורה אלא ע"כ דדוקא בשחי' הוא שכ' רש"י כן משום דסוף בהמה לשחי':

פירש"י בד"ה קמ"ל וכו' ונ"מ וכו' עכ"ל הא דל"ק נ"מ בשחטם ולא יצא מהן דם כדתנן לעיל דל"ג משום דר"י ס"ל דלר"מ שחיטה מכשרא וכמ"ש התוס':

תוס' בד"ה הוכשרו וכו' וא"ת וכו' עכ"ל דבריהם סותרין למ"ש בדקכ"ו ע"ב ע"ש ועמ"ש בזה בי"ד סי' ס"ב דין ג' ע"ש:

דף עד.

גמ' כי אמרי אנא במיתה וכו' אין להק' מאי קמ"ל תנינא וכדפריך הגמ' לעיל די"ל דגמ' לעיל סמיך אסיפא דשחי' דמרישא דמתה י"ל ר"מ היא ורבנן פליגי עליה אבל כיון דר"מ בשחי' ס"ל דאין עושה ניפול בסיפא ואפי"ה במיתה ס"ל דעושה ניפול י"ל כן ג"כ לרבנן וכמבו' כ"ז בפירש"י לעיל וא"כ אחר דמשני דסיפא דשחי' לאו אאבר קאי ובשחי' אפשר דר"מ ס"ל עושה ניפול לה שמעי' מרישא דמיתה עושה ניפול לרבנן ועיין במהרש"א ז"ל במ"ב:

עו"ש הושיט ידו וכו' ושחט בן ט' חי וכו' כתב רש"י ז"ל אבל בבן ח' תנן במתני' דאין שחי' מטהרתו וכ' במ"ב דא"צ לזה דבאיסור אכילה כ"ע מודו דאסור ועיין בשבת דקל"ו דאביי ס"ל הא בהא תליא ולמ"ד שחי' מטהרתו ס"ל חי הוא ומותר באכילה ע"ש וא"כ ניחא שפיר דברי רש"י ז"ל:

עו"ש תני שנוצרה וכו' הא דלא מוקי לה בנטרפה בעודה כן ח' משום לישנא דמתניתין תני נולדה משמע אפילו שעה א' ואי תני שנוצרה משמע בבעלת ה' אבל בכן ח' צריך להגיה הרבה בל' דמתני' ואמתני' גופה דלא תני בנטרפה בן ח' י"ל משום דלא ידעי ביה אימת נטרף דאפילו נטרפה אמו אינו נטרף העובר אפי' למ"ד עובר ירך אמו דעובר יש לו חיות בפ"ע וכמ"ש בתוס' לעיל דנ"ח ע"א פ"ש וכנראה שלזה נתכוון רש"י ז"ל בד"ה נבעלת שכ' דהאי טרפות ודאי הוה ביה משנוצרה ומזה יש לפשוט מה שנסתפק הט"ז בסי' ע"ט כשנדרסה האם אי מזיק לעובר ע"ש דאי איתא דמזיק אמאי לא קתני בנדרסה האם בעודו בן ח' מיהו י"ל דדרוסה גופה מס' היא דאסירא שמא הגיע הארס עד לפנים:

תוס' בד"ה נ"ל וכו' ומיהו סוגיא דהתם וכו' עכ"ל עיין מ"ש מהר"ם לובלין ז"ל ועפי"ר ניחא לי דברי רש"י ז"ל שם שכ' טריפה דלא מטהרתה שחיטה מכי ימות מן הבהמה ע"ש ולכאורה לפום סוגיא דהתם דבן ח' אין במיני מקרי ילפי' שפיר מבה"ט ועפי"ד מהר"ם ניחא ועיין במהרש"א ז"ל בפירש"י במתני' לעיל דע"ב ע"ש:

דף עד:

ואר"א אר"א מחלוקת וכו' הא דהוצרך לאתויי הא דר"א משום די"ל דפלוגתייהו בבן ח' ור"י אינו מתיר אלא בבן ח' ור"מ אוסר אפילו בן ח' ורישא דמתני' דקתני מוציא דמו ולא קתני חלבו משום דמילחא דפסיקתא נקט ובפלוגתא. לא קמיירי ועיין למהרש"א במ"ב מה שתי' ועיין להרמב"ם בפי' המשנה:

עו"ש לא יהא אלא דם התמצית איכא למידק אמאי נקט רש"י ז"ל במתני' לא גרע מדם איברים בפשי' הול"ל לא גרע מדם תמצית דמבואר כן בגמ' וי"ל דדוקא בבן ט' הוא דלא גרע מדם התמצית אבל בבן ח' גרע ורש"י גבי בן ח' כ"כ ובהכי ניחא דלכאורה נר' דרש"י לא פי' כן במתני' כר"י דקי"ל. כוותיה דלדידיה ענוש כרת אלא דס"ל דר"י לא ענש כרת אלא בבן ט' אבל בבן ח' לכ"ע לאו הוא דאיכא ועוד י"ל דרש"י ס"ל דטעמא דר"י דענוש כרת משום דס"ל דלא גרע מדם התמצית ולא מקיש דם וכל דם וא"כ לדידן דלא קי"ל כרבי יאודה בדם התמצית ליכא כרת ורש"י פי' במתני' אליבא דהילכתא וכן כתב הר"ן בתי' בשם הרמבן ז"ל דטעמא דר"י משום דס"ל דלא גרע מדה התמצית ע"ש אבל הרמב"ם בפ"ו פ' כר"י דענוש כרת ואפי' בבן ח' וא"כ ס"ל דטעמא דר"י משום דס"ל דלגבי דם הוי בהמה מעלייתא ועיין לה"ה והלח"ם שם ולפי מה שיתבאר רש"י חולק על הרמב"ם בחדא מינייהו ומדברי התוס' שכתבו דהא דלא מוקי לה למעוטי דמו משום דקאמר עסקי שחי' ע"ש נראה דס"ל דטעמא דר"י משום דהוי בהמה מעלייתא כהרמב"ם דאי משום דלא גרע מדם התמצית לא הוה מצי למימר למעוטי דמו דאם כן לא קמ"ל ר' אושעיא מידי דלר"י דמחויב בדם התמצית ודאי דחייב בזה דהא פשיטא דלא גרע מדם התמצית כדפריך לר"ל ועיין מהרש"א שם:

מהו למנות בו ראשון ושני פירש"י ז"ל בבן ט' חו' וכתב מהרש"א ז"ל דנקט כן אליבא דרבנן וה"ה בבן ח' לכ"ע מדפריך ר"ל לר"י מד"מ דמגע נבילה דלרבנן י"ל משום חיבת הקדש ע"ש ולפי שיטה זו מר"מ כי משני בשחי' נ"ל ג' מחלוקות בדבר דלר"מ שחי' ודם מכשירין דהתנן בהעור והאוטב דקכ"ז ר' מאיר אומר הוכשרו בדמיה ולר"ש בשחיטה ולא דם ולרבנן דם ולא שחיטה ולפי"ז מ"ש רש"י בד"ה בשחי' כר"ש דשחי' ולא דם קשה אשר ע"כ נ"ל דלשי' רש"י בבן ט' דוקא מבע"ל אבל בבן ח' לכ"ע חד גופא וכי פריך ממתני' לאו מר"מ דהא י"ל בבן ח' אלא מדרבנן פריך ומשני ס"ל כר"ש והשתא אצ"ל ג' מחלוקות בדבר ומ"ש המאור חיבת הקדש כבר כ' הרמב"ן ז"ל בחי' דל"ש כאן חיבת הקדש ע"ש הטעם ועוד דמתני' איידי בעובר חולין וממע טריפה לטמויי קדשים ול"ש חיבת כקדש אלא בקדש המקבל טו' שא"צ הכשר אבל אי המטמא חולין ודאי דצריך הבשר להטמא אעפ"י שהמקבל קדשים ולפי שי' זו ניחא מה שהקשה התוס' לעיל בדע"ג בד"ה הוכשרו לר"י דר"מ כר"ש אמאי קאמר ר"מ הוכשרו בדמיה כיון דשחי' מכשרת ע"ש ועפי"ה א"ש ועיין במ"ש בי"ד סי' ס"ב דין ג' שהרמב"ם ז"ל קאי בשי' זו ע"ש מיהו אכתי קשה במ"ש רש"י בבן ט' חי דנראה דבן ט' מת לכ"ע חד גופא לכ"ע וא"כ מאי פריך ר"ל לר"י ממתני' נוקמה במת ונ"ל דר"י ור"ל ס"ל כר"ח לעיל דאמר

מחלוקת באבר דעובר חי אבל באבר דעובר מת לכ"ע שחי' עושה ניפול וא"כ מתני' איירי בחי אבל לרבא לעיל דאמר בין בזה בין בזה מחלוקת א"צ לאוקמה כר"ש ועיין להמאור ובהכי ניחא דהרמב"ם ז"ל בה' ט"א פסק כחכמי' דמתני' מגע טריפה אף דפ' דלא כר"ש ועפי"ה ניחא:

איברא דהר"מ השמיט דין דבעיין דמהו למנות בו ראשון ושני ונ"ל טעמו דהנה קשה למאי דקאמרי חכמים לקמן כל שהוא חי אינו מקבל טו' היכי מ"ל פלוגתא דמנין א' וב' שהרי בשעה שנטמאת האם אכתי חי הוא ואינו מקבל טו' וכשמת ע"כ דמקבל טו' מבהמה והיכי מ"ל דנטמ' עם אמו ולשי' המאור שכתבתי דהבעיא היא גם בכן ח' ניחא דחכמים לא אמרו דהוי חי אלא בבן ט' כמבואר בדברי הר"מ דפ' כחכמים וכ' בבן ט' אבל לשי' רש"י דדוקא בבן ט' היכי מ"ל וצ"ל כריה"ג ס"ל ולכך השמיטה אלא דאכתי קשה דהא נ"מ לענין הכשר וכדקאמר לר"ל בשלמא לדידי איתכשר בדמא דאימיה וי"ל:

ודע דלמאי דפריך ד"ל לר"י ממתניתין צ"ל דר"י דאמר מנין בו א' וב' בקדשים דוקא איירי דאל"ה תק"ל בלא מתני' לר"י גופיה במאי אתכשר:

דף עה.

ואזרא ר"י לטעמיה איכא למידק מהיכן משמע ליה דר"י דמוקי לה בריה"ג סבר דרבנן דריה"ג כחכמים דמתני' דילמא כר"מ ס"ל ומאי דמוקי לה כריה"ג לאפוקי בית הלל דדגים וי"ל דא"כ הול"ל בב"ש דפליגי אב"ה מיהו קשה בדברי רש"י שכ' בד"ה מטמא וכרבנן דמתני' לא אוקמה דקס' ר"י וכו' דאמאי הוצרך לזה דאפילו אי ר"י ס"ל דחכמים דריה"ג ס"ל כר"מ לא מצי לאוקמה כרבנן דמתני' דאיכא למי' דס"ל לחכמים דמתני' כב"ה וצ"ל כיון דחכמים דריה"ג כר"מ אית לן למי' דאפי' ב"ה מודו בשליל דמין הטעון שחי' וכשנשחטה אמו כאלו נשחט הוא ול"ק ב"ה אלא בדגים דלאו בני שחי' נינהו ולא קאמר ר"י ריה"ג וב"ש אמרו ד"א אלא אחר דאיכא חכמים דפליגי אריה"ג דס"ל אפי' גבי שליל דהוי כחי ועיין להמאירי:

אלא לדידך ליקרב. עמ"ש מהרש"א ז"ל בדברי התוס' דעיקר הפירכא היא מר"מ עיין שם ונראה דלשי' דש"י ז"ל לעיל גבי שה שה מפסח דבכה"ג הוו יוצא דופן לא יתבן לומר כן דבשלמא אי הקושיא מרבנן שפיר מק' ליקרב דכיון דאינו טעון שחי' הוי כא' מאיבריה אבל לר"מ דטעון שחי' וא"כ הו"ל בהמה בפ"ע ולא כאחד מאיבריה והוי כמו שוחט את החטאת ומצא בה שליל דאפי' לר"מ כן הוא עיין בתמורה דכ"ה ע"ש וא"כ מאי פריך ליקרב הא הו"ל יוצא דופן גם אי ברייתא כר"מ אמאי אצט' קרא למעוטי הא הו"ל יוצא

דופן וי"ל ומ"מ נראה עיקר דלא כ"כ מהרש"א ז"ל אלא לשיטת התוס' דבכה"ג לא הוי יוצא דופן:

דהוי מחוסר זמן מכאן מבואר דאפי' כלו חדשיו בעי' ח' ימים בבהמה וכ"כ התוספות בקמא די"א בד"ה בכור שנטרף והוכיחו כן מגמ' במס' ר"ה ולא הוכיחו מסוגיין ועיין להמש"ל בפ"ד מהל' איסורי מזבח דין ח' ע"ש:

דף עה:

תוס' בד"ה דנפל וכו' וב"נ דלא על חנם וכו' עכ"ל קצת מוכח מכאן דס"ל להתוס' הילכתא כת"ק דר:פ א"ט דדרוסת הזאב אפילו הגהה דאי לר"י כיון דדוקא בדקה הו"ל להגמרא לבאר דבן פקועה. דדקה הוה כיון דנחית לאשמועינן דינא דטרפות גם מוכח מדבריהם דר"י אינו מפרש דברי ת"ק אלא פליג:

בד"ה אנא כי הא וכו' בעטרן ונפט דוקא וכו' עכ"ל דמ"ש בכ"מ הלכה כרש"ז היינו אפי' בברייתא כמ"ש בגמ' במנחות דל"א ע"ש ומ"ש בספרים בשמעתין במשנתנו ט"ס הוא ומ"מ איכא למידק בסוגיא דמנחות שם דטרח לאוקומי מילתא דר"ח אמאי לא אוקמה על ההיא דעטרן ונפט לפ"ד התוס' אלו מיהו לפמ"ש התוס' בשבת שם דגרסינן אין מדליקין בדברי ר"ש שזורי א"ש דאי אההיא איתמר לא הול"ל הל' כר"ש שזורי דסתם מתני' היא שם אין מדליקין בעטרן ונפט עיין שם:

דף עו.

גמ' באיזה ארכוב' וכו' הנמכר' עם הראש מדברי רש"י ז"ל מבואר דטעמא דר"י דלא מוקי לה בארכובה העליונה משום דמשמע ליה למטה מיד ע"ש ולפי"ז א"צ למ"ש התוס' בד"ה רבא וכו' די"ל דלעולא לא משמע ליה למטה מיד ולמעלה מיד ופריך לר"י דמשמע ליה בלמט' מיד א"כ למעלה נמי אלא דק' מאי קאמר מ"ט לא הדרי ליה למעלה מצומת הגידין א"כ לאו מיד הוא וכבר ראיתי למהרש"א ז"ל במ"ב שדקדק כן ונ"ל דבלמעלה לא קפדי' בדיוקא דמיד כיון דמה שביניהם היינו צומת הגידין וצומת הגידין הוזכר במשנה וא"כ מתני' ה"ק למטה כשרה וצומת הגידין ומה שלמעלה ממנו טריפה משא"כ בלמטה אי אמרינן ארכובה העליונה ועמ"ש מהרש"א ז"ל במ"ק בפירש"י ז"ל בדברי ר"י ועיין להר"ן ז"ל בחי' במ"ש בקושיית עולא לר"י ודוק:

דף עו:

הא ליכא תרי וכו' ופליגא דרבנאי איכא למידק אימא דהא דבעי' תרי אינו בהפסק גנ' כולו דבהא איירי שמואל כדקאמר הא איפסוק לגמרי ושמואל דקאמר בשיור חוט הסרבל סגי היינו בחוט הסרבל בכל אחד כדמוכח מלישנא בתרא דקאמר הא איכא

תלתא בכל אחד מסייע ליה לרבנאי משמע דרבנאי בתלתא בכל אחד איירי וי"ל דהכי ק"ל להגמרא מדלא הקשה שמואל אדברי רב דאמאי מטריף בנפסק רוב אחד הא אפי' נפסק רוב כל אחד מדלא הק' כן מוכח דפליגא אדשמואל ומדברי הרא"ש ז"ל נר' דחוט הסרבל באחר מהן סגי ע"ש ונראה לדעתו דמאי דקאמר בל"ב הא איכא תלתא פריך מכ"ש דאפי' בחוט הסרבל באחד סגי כ"ש הכא תלתא בכל אחד ומשום דרב אייריי בהכי נקט כן ועיין למרן בב"י ועיין להרשב"א ז"ל בחי' מה שדקדק בלישנא דגמ' בל"ב ע"ש:

כתב הרא"ש ז"ל דמר בר"א אתי כל"ב דרב ומפ' דה"ק רוב כל אחד מהמטריפין דהיינו אם נפסק לגמרי האלימה ורוב הקטיני וכן להפך ופליגא דרבנאי ע"ש נראה דה"ק דמר בר"א יפרש דברי רב בל"ב כן אבל שמואל ודאי דלא הבין כן בדברי רב מדפריך הא איכא תלתא בכל אחד ועלה קאמר הגמ' מסייע ליה לרבנאי וכן מדוקדק בדבריו:

אמר רב למעלה וכו' עיין ברש"י לעיל ד"ט ע"ב שכ' דבנשבר למעלה מן ארכובה תנן לקמן דטריפה ע"ש והוא ט"ס וצ"ל ואמרינן לקמן וכו' דטרפו' דנשבר לא תנן במתני' אלא דפלוגתא דרב ושמואל היא וס"ל לרש"י דלא מטריף לרב אלא ביצא לחוץ וכדתניא בברייתא בסמוך:

ולימא מר מצטרף וכו' פשטא דמילתא דפריך מכח המשנה דקתני עור ובשר אבל רש"י פירש דפריך לימא לחומרא ונראה דסבירא ליה דאף דקתני עור ובשר סוכל ב' פי' דא"ש נמי אם תפרש עור או בשר ולא קאמר דהא תנן אלא לאפוקי דלא קתני עור או בשר אלא דעדיין קשה אי מכח לחומרא פריך אמאי לא פריך ונימא מר משלים דחומרא יתירה היא וי"ל משום דידע להההוא עובדא דבר גוזלא דהכשר במצטרף אבל אין להוכיח מההוא עובדא דעור לבדו אינו מנין דדילמא מעשה שהיה כך היה ואי הוה עור לבדו היו מכשירין:

הנהו גידין וכו' פירש"י דהוו מצטרפי וכו'. נראה דצדדי הבעיא אי הוו בעור או בבשר דאי הבעיא היא אי הוו בעצם או בשר אמאי לא פי' עדיפא מינה דהוו משלימי ואם כן יש להוכיח בדעת רש"י דקי"ל עוף משלים דאי מצטרף א"כ מאי מבע"ל הא אפילו את"ל דהוו עור מצטרפי

דף עז.

גמ דהדר ביה וכו' הקושי מבוא' דא"כ אמאי קאמר ליה ר"ל וא"ד וכו' הול"ל דאפי' ר"י הדר ביה עיין במ"ב ונ"ל התוס' בד"ה בלשון דמסתמא הדר לגבי חבריה ע"ש ולהכי פריך ר"ל וא"ד וכו' ור"ל כיון דר"ל פליג מסתמא הדר ביה לגביה:

תוס' בד"ה אל וכו' משמע לפי' הירוש' וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דגמרין דלא כהידוש' מדפריך ר"ל וא"ד וכו' ע"ש ואין נר' כן מדברי התוס' שם בפסחים ע"ש ע"כ נ"ל דהכא גבי הגנה דמי לפסח שהרי כתבו התוס' דמאי דמדמה הגנה להההיא פלוגתא דר"י ור"ל משום דקתני מתני' בשר ואם כן כל דלא מתקרי בשר אינו מגין כמו פסח דכתיב בשר:

בד"ה בלשון וכו' אע"ג דאתיא כר"י עכ"ל. ע"ש בפרק החולץ דסתמא כר"מ היא ולא כר"י ועוד יל"ד אמאי לא הוכיחו מדאמר ר"י בעלמא הלכה כסתם משנה וע"כ דהו"א דדוקא כסתמא דיחיד לגבי יחיד אבל בסתמא ביחיד לגבי רבים אה"נ דלית הלכתא כסתם מתני' ולכך הוכיחו מפ' החולץ והשתא קשה דההיא סתמא דפרק החולץ היא ביחיד לגבי יחיד ונראה דס"ל דר"י לא פליג ארבי יהודה אלא באלמנה מפני האיבול ור"י דאמר הלכה כר' יוסי ה"ה דהומ"ל הלכה כר"י כמ"ש התוס' שם ע"ש ולפי"ז סתמא דמתני' ביחיד לגבי רבים ומ"ש התוס' דאתיא כר"י קאי אפסק דר"י דפ' כר' יוסי דאתי גם כר"י והו"ל רבים ועיין בתוס' לעיל דנ"ה שדחו פירש"י מכח סתם במתני' ומחלוקת בברייתא ולא מכח סתם משנה כמ"ש כאן ע"ש:

בא"ד וא"ת וממאי דמההיא וכו' עכ"ל נ"ל דמשמע ליה להגמ' דמפסח הדר ביה מטעמא דאפי' ר"ל דס"ל לענין טומאה דהוי בבשר לענין פסח ס"ל דלא הוי כבשר והיינו מהנהו טעמי שכ' התוס' בדבור הקודם ולכך ס"ל דמפסח הדר ביה מכח הנהו טעמי ועיין לעיל דנ"ה ע"ב ע"ש:

גמ' למ"ל קרא הא אין שליא וכו' מכאן הק' הפר"ח בכללי ס"ס לדעת הר"מ דכל הספיקות אסורין מדבריהם דכל ס' רחמנא שריה מאי פריך למ"ל קרא הא מ"ה מותר מס' ותי' דהכא איכא ב' צדדים לאיסור ראשו ורובו והוק"ל לפי"ז מאי פריך בקמא די"א מאי קמ"ל תנינא שליא וכו' דמשמע ראי יש שליא בלא ולד שרי מס"ס ואמאי הא איכא תרי ספיקי כנגדם להחמיר והוי ס' שקול ע"ש מה שנדחק ליישב זה ע"ש. הנה מ"ש תרי צדדי לאיסור כה"ג כתבו התוספות לעיל דף פ"ט בשמעתא דמחצה ע"מ ברוב ע"ש וההיא דקמא נ"ל די"ל דהתם פריך אליבא דר"א בעל המימרא ואיהו ס"ל לקמן בסוגיא דמתני' אף ביש ולד חוששין לולד אחר אם כן יש ס' אחר להיתר שמא אין שם ולד אחר ואי אין מקצת שליא בלא ולד הוו תרו ס' נגד תרי ס' והוי ס' שקול ולכך אסורה אבל אי יש שליא וכו' הו"ל חלת ס' להיתר והוי צד ההיתר מרובה מצד האיסור ומותר ובהכי ניחא קושי' התוס' שם בקמא דר"א אדר"א דסוגיין ע"ש מיהו קשה לדברי הפר"ח אכתי מאי פריך בסוגיין למ"ל קרא נימא דאצטריך להיכא דיצא מקצת מועט כ"כ דליכא לספוקי

אלא אם יצא ראשו וכמ"ש רש"י ז"ל במתני' דבמקצת לא חיישי' אלא לראשו ע"ש וכ"מ בגמ' לעיל בריש פרקין דמוכיח מהא דיצתה מקצתה דראשו הוי כילוד ע"ש:

תוס' בד"ה הריני וכו' וכגון דהך בהמה הוי זכר וכו' אם לא היכא וכו' עכ"ל ל"נ הפי' אלו דכר"מ אתיא ק' דהא הוי ס"ס והתוספות שם בנדה שהק' מס"ס לפי' קמא ותי' כגון שיצא הב' ביום אחר ע"ש היינו דהבהמה וחיה וכו' זכרים וגם השליא לא מספקי אלא בזכר וליכא חששא דנקבה אבל התוספות כאן ס"ל דתנא דברייתא אוסר אפילו בס"ס ולא ק"ל בסה"ד על ר"א מכח ס"ס אלא משום דשמעי' ליה לר"א דשרי בס"ס בקמא וע"ש בתוס':

דף עח.

תוס' בד"ה מנין וכו' וא"ת ומאי ס"ד וכו' עכ"ל לקמן דקט"ו ע"א פריך הגמ' אוא"כ ליתסר דהא תיעבתי לך הוא ומשני מדאסר מחוסר זמן לגבוה מכלל דלהדיוט שרי וע"ש בתוס' והמש"ל בפ"ד מה' א"מ דין ח' פי' דמאי דאסר לגבוה היינו מקרא זה דדריש בברייתי' לאוא"ב נוהג במוקדשין ע"ש ונר' דלפי"ז מאי דקתני ברייתא מנין לאוא"ב שנוהג במוקדשין היינו מנלן יתורא דקרא דאתי להכי כי. היכי דנילף מניה דאוא"ב שרי להדיוט דאל"ה ק' מאי קאמר מנין וכו' הא אי קרא בחולין לבר היו נאסרין מכל שתעבתי לך וא"כ הקדשים היו נאסרין מקרא דממשקה ישראל וא"כ ע"כ קאי אוא"ב גם אמוקדשין אלא ע"כ כדפי' וא"כ ניחא קושיית התוס' דאף דקרא סתמא וכולל חולין וקדשים מ"מ בעי' יתורא דקרא למשרי חולין באכילה מיהו לשון הברייתא לפי"ז ק' להולמו ע"כ נראה דהברייתא סמיך אשור הפסיק הענין כמ"ש התוס' בתי' וא"כ כיון דקרא גלי דלא איירי בקדשים א"כ שרי להדיוט דהשתא לגבוה שרי להדיוט מבעיא וכה"ג כ' התוס' שם גבי פירכא דחורש בשור וחמור ליתסר ע"ש וה"ק מנין לאוא"ב וכו' נימא שאינו נוהג ממיעוטא דשור הפסיק וממילא להדיוט שרי מיהו מ"ש התוס' כתי' א"כ לכתביה בעלמא וכו' לא יתכן לפי זה דהא בעי' מיעוטא למשרי דחולין באכילה דלא נילף מכל שתעבתי:

בא"ד דס"ד דאתי עשה ודחי וכו' עכ"ל ק' לפי"ז דקמ"ל קרא דלא דחי נילף מינה בעלמא דאין עשה דוחה ל"ת ואמאי ילפי' מכלאים בציצית וכה"ג הק' התוס' בזבחים רצ"ז ע"ב ע"ש וצ"ל דש"ה דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש כמ"ש שם בגמ' בזבחים מיהו ק' אמאי אצט' הכא קרא נילף מקרא דהתם דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש וי"ל דהכא אצטריך דאפילו דהל"ת שייך גם בחולין לא דחי ובמ"א הארכתי בזה:

בא"**ד** דשור הפסיק הענין משמע למעוטי מוקדשי' עכ"ל הא דהוצרכו לו' משמע למעוטי וכו' משום דפשטא דגמרא דמשני שור הפסיק היינו כיון דהפסיק הו"ל כאלו כתיב בעלמא ולא בענין זה וכי כתיב בעלמא סתמא בחולין לבד איירי אבל לפ"ד שכ' דכי כתיב סתמא כולל חולין וקדשי' לא יתכן לו' כן וע"כ דהוי מיעוטא ואז הוק"ל לפי"ז דהוי מיעוטא נימא דלא אתא אלא דלא נימא בקדשי' לבד אבל אי אמרינן דהוי כאלו כתי' בעלמא אין מקום לקושי' זו דמשמעות דקרא הוא ולא דרשא ואה"נ דקושיא זו קאי גם על פירכת הגמ' דפריך ואימא בחולין דוקא אלא דלא ק' אלא לפי' שי' דמיעוטא הוא ולא משמעות ועיין למהרש"א ז"ל:

תוס' בד"**ה** ועוד וכו' ואמאי לא גמרי' שור שור משבת וכו' עכ"ל דקדק מהרש"א ז"ל במ"ב דא"ב אמאי אצטריך או לרבות את הכלאים ע"ש ונר' דאצט' משום זה בנה אב כ"מ שנא' שה וכו' דכיון דכתי' שה להא מילתא לא ילפי' מסיני ובתי' שכ' כיון דלא ילפי' בהמה טמאה ה"ה דהומ"ל כיון דלא ילפי' כלאים וחדא מנייהו נקטו:

בא"**ד** וי"ל כיון דלא מצינו למי' אף בהמה טמאה וכו' עכ"ל ק"ל דבפ"ק דכריתות ד"ג אמרי' אי כתי' שור הו"א נילף שור שור מסיני אף דלא מצינו למילף בהמה טמאה דלקמן דקי"ז תנן חלב א"נ אלא בבהמה טהורה בלבד ופירש"י דכתי' כל בהמה אשר יקריבו וכו' ע"ש ונ"ל דקרא דאשר יקריבו גבי כרת כתיב ובגמ' שם בכריתות ס"ד מעיקרא דלא ילפי' דבר הלמד מענינו לאו מכרת ע"ש בהסוגיא וא"כ גבי לאו בי ילפי' מסיני ילפי' גם בהמה טמאה וגמ' דנקט גם חיה ועוף ה"ה בהמה טמאה ותרתי מתלת נקט ולמסקנ' דהתם לרבנן דלא ילפי' דבר הלמד מענינו ממעטינן בה"ט מדכתי' שור וכשב ועז ועיין למרן בב"י בי"ד רסי' ס"ד. מיהו קשה דהא אין איסור חל על איסור ואיסור חלב היכי חייל אבהמה טמאה דהא איסור טומאה ממעי אמו חייל כדאי' לקמן ד"ק ע"ב ואיסור חלב לא חייל עד לידה כמ"ש התוס' לעיל דע"ד ולקמן בר"פ גיד הנשה וא"כ בלא שום לימוד א"נ בבה"ט והיכי ילפי' שור שור משבת לחיה ועוף לפ"ד התוס' אלו וצ"ל כיון דשור מייתר ולא מצינו למי' מסיני לחיה ועוף עד דילפינן בה"ט בע"כ ילפי' גם בה"ט ונימא דכאן גזה"כ דאחע"א דכה"ג אמרי' בפ' כל הבשר דקי"ג ע"ש ועפי"ז י"ל מאי דקשה בסוגיא דכריתות מאי קאמר הוה ילפי' שור שור מסיני אי איתא דילפי' אמאי אצטריך שור כלל נכתוב וכדאמרי' שם מעיקרא ועפי"ה ניחא די"ל דקרא דשור אתא לאגמורי על בהמה טמאה דהו"א אין אחע"א. מיהו אכתי י"ל בדברי התוס' כאן דמנ"ל דאוא"ב א"נ בבהמה טמאה דע"כ לאו משום שחי' שא"ר דאכתי תקשה קושייתם לרבנן דס"ל שמה שחי' ואי מדכתי' שה א"כ מאי ק"ל חיה ועוף מנ"ל נימא מדכתיב שה וכדאי' בכריתות

שם דשה ממעט חיה ועוף וכמו שתי' באמת בתי' הב' והיא גופה קשיא כיון דמבואר בכריתות שם. דשה ממעט חיה ועוף מאי ק"ל וצ"ל דהתם בכריתות משום דשה יתירא הוא דבה"ט ממעטי' משום דאין אחע"א כיון דבאמת לא ילפי' שור שור מסיני וע"כ שה למעט חית ועוף אבל הכא ס"ד דשה ממעט בה"ט וא"כ חיה ועוף מנ"ל ותי' בתי' הב' דאי ילפי' שור שור מסיני למ"ל דכתי' שה וכיון דממעטינן בה"ט נמעט גם חיה ועוף באופן דאף לתי' הא' ס"ל דממעטי' בה"ט מדכתי' שה וכ"נ מדברי מרן בש"ע סי' ט"ז דין ז' ע"ש. ועי"ל דלתי' הא' ממעטי בה"ט מדכתי' בענינא דקדשי' וס"ל כיון דאיכא ג"ש דשור שור לא ילפי' מדכתי' בענינ' דקדשי' אלא חד מילתא דהיינו בה"ט ובתי' הג' הוסיפו דכולהו ילפי' ועיין למהרש"א ז"ל בדבור הקודם ועפי"ה ניח' גם מה שמק' על תי' הא' מגמ' בקמ' דס"ז ע"ב ע"ש:

דף עח:

גמ' אלא לחנניה דלא מייתר וכו' כ' מהרש"א ז"ל אע"ג דילפי' מבנו לכרוך אחריו מ"מ ממשמעותיה משמע חד ומ"מ כרוך ילפי' מדהול"ל בן דמשמע נמי חד וכתיב בנו משמע כרוך ע"ש ואע"ג דהתוס' לקמן בד"ה לחנניה כ' דמבן נמי משמע כרוך ואע"ג דאצט' לחד י"ל דה"ד אי לא כתיב לא אותו ולא בנו דאו גם דרשא דברוך אתיא ממשמעות כמו דרשא דחד אבל אחר דכתי' אותו דמשמע בזכרים אז לא ילפי' מבן לברוך דבעי' יתורא לאפוקי משמעות דאותו:

תוס' בד"ה זה וכו' ועו"ק דתשלומי ד' וה' ובאוא"ב נמעט טריפה מבנין אב עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל ביומא דמ"ט נימא דכי היכי דמרבינן כלאים מאו ה"נ מרבי' טריפה ע"ש ולזה י"ל דהתוס' מק' לס"ד דגמ' אדפריך מכלאים ניפרוך מטריפ' ממתני' דלקמן דמחייבי רבנן בטריפה באו"ב ואמאי פריך מכלאים מברייתא מיהו לפמ"ש מהרש"א ז"ל כאן דקושי' א' דפריך הגמ' מענינא דקדשים ל"ק מטריפה ע"ש י"ל משום דקושי' קמייתא בכלאים לכך הק' גם קושי' ב' מכלאים וה"ה דק' מטריפה ועי"ל דניחא למפרך מכלאים משום דאז ק' גם לר"ש דפוטר מתשלומי ד' וה' ומאו"ב בטריפה וכמ"ש במקובצת בקמא שם ועי"ל בסוגיין דקושיא קמייתא ל"ק ליה מטריפה דס"ל כשמואל בתמורה די"ז דאמר המקדיש את הטריפה קדוש קדושת הגוף ואף דלא קרבה לא איכפת לן כמ"ש התוס' לעיל בד"ה אי ע"ש וניחא גם קושי' מהרש"א ז"ל כאן מיהו הא ליתא לשי' התוס' דלפי מאי דמתרצי דבנין אב לא אתא לכלאים ולא גמירי הכא ג"ש לטריפה וכו' תקשה להו למסקנא מטריפה לפוטרו באו"ב מענינא דקדשי' לרבנן ול"ל דמרבינן מאו דא"כ נימא או אתא לרבויי טריפה וכלאים ממעטי' משום זה בנה אב כיון דעדיפי כלאים מטריפה

משום הבנין אב אלא עכ"ל כמ"ש מהרש"א ז"ל כאן דקושי' קמייתא ל"ק מטריפה משים דקדשי' איתנהו בטריפה בהקדישה ואח"כ נטרפה לכ"ע:

בא"ד ולא אצטריך דמשאר קדשים נפקא עכ"ל אף דבפסח מצרים כתיב דאכתי לא נאמר דין קדשים מכל מקום השתא דכתיב קדשים פסח מצרים דכתיבא באורייתא מיותר כ"כ התוס' ביומא שם ע"ש:

בד"ה או וכו' אמאי אצט' או לרבות עכ"ל לשון אמאי אצט' אינו מדוקדק דהיכי משכחת לה הול"ל דכיון ומ"מ ק' לפמ"ש מהרש"א ז"ל בדבור הקודם דמ"ל כלאים בקדשים למ"ד במעי אמן קדושין וכ"ה בגמ' בתמורה די"ז מאי מק' התוס' וי"ל ודוק. ואין להקשות לפמ"ש מהרש"א ז"ל לעיל בד"ה מנין דהמק' דפריך ואימא חולין אין לא ידע דרשא דאו א"כ מאי מק' התוס' במאי דפריך ואימא במוקדשין אין הא לא ירע דרשא דאו די"ל דקושי' התוס' למסקנא דדרשי' או לרבות כלאים למ"ל שור להפסיק הענין הא מרבי' חולין מדכתי' או לרבות הכלאים אלא דלכאורה שור לא מייתר דהא אי לא כתיב שור. ע"ב למכתב אותו דהיכי לכתוב ואם כן מנ"ל לחלק וע"כ למכתב שור כי היכי דלהוי אותו מיותר לחלק וא"כ ע"כ דרשי' להפסיק הענין אף דלא מייתר שור וא"כ אין מקום להק' למ"ל שור להפסיק אמנם אין זה מוכרח ועמ"ש לקמן בדע"ט בתוס' בר"ה ולחנניה ע"ש. כתב מהר"ם שיף בקושי' התוס' י"ל אצט' לראשון חולין וב' קדשים וראשון כלאים ע"ש וי"ל דלא ניחא להו להתוס' בהכי דא"כ ידעי' דאף בנו ואותו ול"ד אותו וא"ב דהא ראשון הוא הבן דהוא כלאים והב' אינו כלאים וא"כ אמאי אצטריך לא תשחטו לרבות בנו ואותו כדאיתא לקמן בפרקין ע"ש:

גמ' ואם נפשך וכו' הרי הוא אומר בנו נר' דהשתא דדרשי' בנו שכרוך אחריו א"צ לאותו דמגופיה דקרא דרשי' דוקא כרוך ולכך קאמר הגמ' לעיל לרבנן אותו מיתר לחלק והא דלא קאמר הגמ' דפי' ואם נפשך לומר היינו דאצט"ל אותו לחלק היינו משום דרשא דאחר ולא ב' היא עדיפא מלחלק כיון דס"ל וי"ו מוסיף ולחנניה דדריש אותו לזכרים ולא דריש ליה לאחד ולא ב' משום דכיון דדרשי' בנו כרוך א"צ לאותו:

תוס' בד"ה מי וכו' וא"ת א"כ למ"ל וכו' עכ"ל ץ נ"ל לתרץ דלקמן דק"מ קאמר הגמ' דבקורא נקבה לכ"ע חייב בשילוח אף דרובץ על ביצי דאחריני ע"ש וא"כ איכא למפרך מה לאו"ב שכן אינו נוהג אלא בבנו ממש :

דף עט.

בד"ה ולחנניה וא"ת ולשתוק וכו' עכ"ל הק' מהר"ם שיף ז"ל דהא אצטריך אותו כי היכי דלהוי שור מיותר להפסיק ע"ש ולא ידעתי אמאי לא ק"ל בגמרא לעיל דקאמר הניחא

לרבנן דמייתר אותו הא לא מייתר דאצט' ליתורי שור להפסיק גם תירוצו הב' לא יתכן בקושי' זו ועכ"ל כתי' הא' דמ"מ שור מיותר דהו"ל למכתב אותו ולא הוה דרשי' לה לזכרים דלא דרשי' לזכרים אלא היכא דמייתר ועמ"ש לעיל בד"ה או:

גמ' אלמא קס' אין חוששין לזרע האב עיין להרשב"א ז"ל דמשמע ליה אין חוששין בודאי והוק"ל דילמא מספק"ל ע"ש וי"ל דאי מספק"ל אמאי אמר ליה עיין לי הא שרי מכח ס"ס דס' אי חוששין וס' אי דמיין להדדי ונר' דדעת הרשב"א ז"ל דכל דאיכא לברורי לא סמכי' אס"ס ומ"ש הר"ן בס"פ הביאו הש"ך סי' י"ו סק"ז דלא בעי לשיולי היינו בתלתא ספיקי אבל בתרי ס' בעי לברורי ועיין להש"ך בדיני ס"ס ולפמ"ש הר"מ בפ"ט מה' כלאים דמן התורה אינו אסור בהנהגה אלא טמאה וטהורה אבל ב' מינין טמאים מדרבנן ע"ש ניחא דאי מספק"ל אי חוששין הו"ל ס"ס בדרבנן ואפילו איכא לברורי שרי אלא דק"ל לדעת הר"מ מאי קאמר וסי' דאוריות' מהיכא משמע ליה הכי דילמא הכא שאני דהוי דרבנן ובודאי דסי' דרבנן אהנו לאיסורא דרבנן ועוד ק' לדעת הר"מ דחומר הספיקות הוא מדרבנן דמן התורה כל ס' שרו מאי קאמר סי' דאורייתא:

תוס' בד"ה עייל וגו' ומשום דמספק"ל לר"א וכו' עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דממאי דאסר בחלב ע"כ דמספק"ל והיינו לתי' הא'אבל לפמ"ש בתי' הב' דחלב גלי רחמנא נוכל לגמר דלר"י ס"ל דלר"א פשיט"ל דאין חוששין ע"ש ועפי"ד ניחא מה שהקשה הרשב"א ז"ל לס' הרי"ף דאף דמספק"ל לר"י אי חוששין מודה דגבי אוא"ב א"נ בזכרים כלל כרבנן דחנניה דנ"ל מקראי לכ"ע מספק"ל אי חוששין ומאי קאמר רב משרשיא לעיל דס"ט לדברי האומר חוששין הא לכ"ע חוששין ותולד אין לו תקנה לכ"ע ע"ש מה שדחק ועפי"ה י"ל דה"ל כתי' ב' דהתוס' וק"ל לר"מ כר"י דלר"א פשיט"ל אין חוששין ברם בכריתות די"ז ע"ב חמא ר"א אומר כוי חייבין על חלבו אשם תלוי א"כ ע"כ דמספק"ל לר"א ואי קשיא למ"ש התוס' דחלב גלי קרא א"כ אמאי איני מביא חטאת הא ל"ק דכי מרבי' ליה מכל לאיסורא הוא דמרבי' כמו ח"ש שהרי לרבנן דאסרי חלבו מס' ע"כ דאינו לוקה ואי לר"א לוקה מכל חלב א"כ הו"ל לאפלוגי עלייהו למלקות אלא ע"כ דאתרבי לאיסורא כמו ח"ש ומכאן מסייע' ליה בסס' ס"ב ואף לדברי הפר"ח שם מ"מ לכ"ע אין בו כרת כדקתני רישא דבריי' שם ביומ' ואין חטאת בא לא על דבר שזדונו כרת ומאי דמחייב ר"א אשם תלוי ע"כ בצבי הבא על התיישה ומשום דמספק"ל או חוששין ולמ"ש התוס' בוכ"ת דלר"א אפי' מקצת שה מיתוקמ' בתייש הכא על הצביה והתוס' שכ' דאתרבי מכל היינו אי ס"ל ולא מקצת שה ובתייש הבא על הצביה:

וראיתי להשע"ה כה' כלאים דף שתמה עמ"ש התוס' בקושי' משמע דר"א אסר חלבו דבהדיא ר"א מחייב אשם תלוי ע"ש ואתמהה דהתם איירי בצבי הבא על התיישה אבל התוס' הוכיחו ממשנה גופה דאיירי בה דמוקמי' לה בתיישׁ הבא על הצביה לר"י ואפ"ה לר"א אסור חלבו וראיתי להתוס' שם בכריתות בדי"ח סע"א שכ' דבההיא דכוי גרסי' ר' אלעזר ולא ר' אליעזר ע"ש וא"כ אין להכריח משם דלר"א מספק"ל וניחא דברי מהרש"א ז"ל אבל תמיה לי דפלוגתא דר"א ורבנן במתנות היא מתני' בפ"ב דבכורים ושם מוכח בהדיא דספיקא הוא דקתני טומאתו בס' ואין מכסין ביו"ט וכיוצא וא"כ אפי' לתי' הב' שכ' התוס' דגבי חלב גלי קרא הדבר ממקומו מוכרע דלר"א מספק"ל אי חוששין ועמ"ש לקמן בע"ב:

והנה ממ"ש התוס' בתי' הא' דלר"א מספק"ל אי שה אפי' מקצת שה יש להוכיח דס"ל להתוס' דס"ס לא יהבי' ליה דין רובא דלא כמ"ש הרשב"א בתשו' ח"א סי' ק"א דס"ס עדיף מרוב ע"ש שהרי בתיישׁ הבא על הצביה וגבי כהוי הוי ס"ס לחיוב ס' שמא אין חוששין והוי כולו צבי ואת"ל חוששין שמא צבי ואפי' מקצת צבי וא"כ אמאי אין מכסין אותו כיו"ט ואמאי יהבי' ליה דין הספיקות ועמ"ש לקמן בע"ב:

דף עט:

גמ' וליפלגו בחוששין לזרע האב וכו' מקשים לדעת הרי"ף ז"ל דאף דקי"ל דס' הוא אי חוששין לזרע האב מ"מ באו"ב קי"ל דא"נ בזכרים משום דגלי קרא בנו מי שכרוך מאי פריך נימא דס"ל א"נ בזכרים לכ"ע ונר' דכיון דגלי קרא בנו שכרוך א"כ ילפי' מינה דבאו"ב אין חוששין והו"ל להתיר בתיישׁ הבא על הצבייה דנהי דלא ילפינן מינה לדעלמא מ"מ באו"ב גופיה ילפי' לדעת הרי"ף ז"ל.

והא דתנן כיי אין שוחטין הק' הרשב"א ז"ל נוקמה כמ"ד כוי בריה בפ"ע דהא ר' יוסי קאמר לה ע"ש ותמהני דהא מתני' מתניא במסכת בכורים פ"ב בפלוגתא דר"א ורבנן ובודאי רבנן דר"א קאמרי לה ולפמ"ש התוס' לעיל בד"ה עייל דר"א אמתנות הוא דפוטר כדקתני המע"ה א"כ גם ר"א אית ליה הא דכוי והגמ' דקאמר מדספק"ל לרבנן פשיט"ל לר"א ופריך ממתנות. ה"ה דהול"ל לר"א בכסוי אלא דעדיפא מינה פריך ולמסקנא אתיא ככ"ע אלא דלרבנן בחד גוונא ולר"א בחד גוונא ועיין למהרש"א ז"ל מ"ש בשמעתין שנר' שנעלם ממנו מתני' דבכורים ועיין בפירש"י לקמן ד"פ ע"א בד"ה לענין מיהו ק"ל בשמעתין כיון דבמתני' גופה דבכורים אסר חלבו ואף לר"א ע"כ דאסור מרבויא דכל במ"ש התוס' לעיל מאי פריך מכסוי נימא דאה"נ דהו"ל לשחוט ולכסות אלא גזירה משום התרת חלבו וכמ"ש בגמ' בביצה ד"ח ע"ב ע"ש וצ"ל דסוגיין אזלא כמ"ד התם

משום ס' הוא דאין מכסין ול"ל גזירת התרת חלבו ולמאן דא"ל גזירת התרת חלבו איכא לאוקמה דרבנן פשיט"ל חוששין לזרע האב בודאי ולר"א א"ל אין חוששין בודאי ולכ"ע שה ואפילו מקצת וכדאוקימנא מעיקרא וניחא הכל שפיר ועיין להלח"ם בפי"ב מה"ש שכ' לישב דעת הר"מ דדעתו ז"ל דחוששין לזרע האב בודאי ומתני' דכסוי כמ"ד בריה בפ"ע ע"ש וגם נעלם ממנו מתני' דבכורים ולדעת הר"מ י"ל דרכו של הלח"ם דסוגיין כמאן דל"ל גזירת התרת חלבו וכמ"ש שו"ר להשע"ה שדרך בדרך זה דהתרת חלבו ע"ש מיהו עיקר דברי הלח"ם תמוהים טובא דבפ"ט מה' כלאים מבואר דפ' דמספקפ"ל אי חוששין לזרע האב ממ"ש דפרד שאמו חמור אסור להרכיבו על פרדה שאמה סוס ע"ש ופרד שאמו חמור ע"כ אביו סוס מדקרי ליה פרד ופרדה שאמה סוס מדקרי לה פרדה ע"כ שאביה חמור וא"כ לכל א' יש ב' צדדים ואסור והיינו ע"כ משום דמספקפ"ל דלחנניה מותר וכמ"ש בגמ' לעיל דחנניה פליג על ר"י בפרדות גם מ"ש משום התרת חלבו י"ל דע"כ לא אמרי' כן בביצה אלא לעקור ס' מ"ע ולא לודאי ועיין בתוס' שם בד"ה הני ויש להוכיח מדבריהם דס"ל ס"ד לחומרא מדאורייתא מיהו י"ל דש"ה דא"כ נתיר חלבו מכח ס' והוו תרתי דסתרן וכמ"ש התו' בקמא דף י"א ע"א ע"ש:

עו"ש בשלמא לרבנן מאי חייב בחצי מתנות י"ל בזה מ"ש מס' ויבם בנכסי סבא בפ' החולץ דל"ח וע"ש בתוס' ובתוס' בבתרא דקנ"ח ע"ש:

דף פ.

גמ' מדמתרגמינן תורבלא וכו' מבואר מסוגיין דלרבנן דשור הבר בהמה תאו הוי בהמה וליכא אלא שש חיות והר"מ בפ"א מה' מ"א פ' כרבנן וכ' שבע חיות ועיין לה"ה ונ"ל דבירושלמי הביאו הר"ש ז"ל בפ"ח דכלאים מפ' טעמייהו דרבנן דשור הישוב וברח ע"ש וכ"פ הרע"ב שם ע"ש וא"כ לפי"ז ע"כ תאו לאו שור הבר דכיון דהוא גופיה שור הישוב אמאי איכפל קרא לאשמועינן ותפס הר"מ שי' הירוש' משום דק"ל קושי' התוס' ודילמא ומכח ס"ל דמאן דמותיב ס"ל כשי' הירוש' ולכ"ע תאו חיה:

תוס' בד"ה זה וכו' דא"כ ת"ק היינו רשב"ג עכ"ל מכאן נ"ל להוכיח דהתוס' דס"ל כמ"ש התי"ט בספ"ח דכלאים דליכא נ"מ בפלוגתא דרבנן ור"י דשור הבר לענין כלאים דכל ב' מינין אסורין ע"ש דנר' דשור הבר ושור הישוב כלאים זב"ז דאי איתא דס"ל דלא הוו כלאים מאי מקשי' היינו רשב"ג הא טובא א"ב דלת"ק דזה איל הבר מותר עם איל הישוב ולרשב"ג דהוי מין בהמה אסור דשמא מין שור ועז אלא ע"כ דס"ל דהוו כלאים כדברי התי"ט והש"ך סי' רצ"ז סק"ו דחה דברי התי"ט בב' ידים ע"ש מיהו לכאורה אכתי קשה הא טובא א"ב דלת"ק מותר להרכיב הכוי עם איל הבר דחדא מינה ולרשב"ג אסור וי"ל:

בד"ה הראשון וכו' דלא כר"י וכו' עכ"ל. כתב מהרש"א ז"ל דר"ל דלא כתי' דמתני' דמגילה ר"י ע"ש ונראה לפי"ז דבתי' בתרא דשני ר"א התם זה עיקר זדונו וכו' ניחא נמי הכא דמתניתין עיקר חיובו אתא לאשמועי' דקודם שלקה חייב כרת ומלקות וכשלקה נפטר מ"ב ועכ"ל כן דאל"ה למה לא נקטו התוס' אלא תי' דר"י ובהכי ניחא פסקי הר"מ דפ' דין משנתנו ופ' כרחב"ג דכשלקו נפטרו מידי כרת דפ' כתי' דר"א ועיין להתי"ט ועיין למהר"י כולי ז"ל בס' משל"ל בפי"ז מה סנהדרין דין ז' ע"ש ומה שיצא לידון בדבר חדש הוא נגד סוגיא זו דמכות ובעיקר קושי' התוס' י"ל במ"ש רש"י ז"ל שם במכות בתי' דר"א אית דמפרשי זה עיקר זדונו קודם שלקה ודחה דא"כ יש עליו שניהם ע"ש ור"ל ואמאי מתני' דמגילה לא תני המלקות וע"כ פי' דהיינו בלא התראה ע"ש וא"כ י"ל דבמשנתנו כיון דקתני תרוייהו פשיט"ל לכ"ע די"ל בעיקר חיובו איירי ואה"נ כשלקה נפטר מב' ולא ק"ל אלא אמתני' דמגילה דלא קתני אלא כרת והוכרח ר"נ לשנויי כר"י ור"א משני בלא התראה והתוס' דלא ניחא להו בהכי נראה דמפ' כאית דמפרשי שהביא רש"י ז"ל וכ"פ הריטב"א ז"ל בחי' ע"ש:

דף פ:

בד"ה שחי' וכו' ואין נראה וכו' עכ"ל י"ל לדעת רש"י ז"ל כיון דלא ידעינן דבקדשים נוהג אוא"ב אלא מייתורא דוי"ו מוסיף סגי לן לומר לפסול הוא דרבי ולא למלקות ומנ"ל לו' גזה"כ ובהכי ניחא גם מה שהק' הראשונים לשי' רש"י ז"ל אמאי ל"ק דלא כר"ש ארישא דמתני' דנוהג בקדשים גם מגמ' לקמן דאמרי' אטו אוא"ב בקדשים מי לא נהיג ע"ש בדבריהם אבל מדברי רש"י ז"ל בפ' תמיד נשחט דס"ג פ"א במתני' דקתני רש"א הפסח בי"ד לשמו חייב דכ' משום דפסח עצמו כשר ע"ש נר' דלא מסתבר ליה לומר גזה"כ דאי איתא אפי' יהיה הפסח פסול הרי גזה"כ הוא והתוס' שם הוכיחו דהפסח עצמו כשר מהתוס' ע"ש דהא דלא מוכחי לה מקרא גופיה דא"א דהפסח פסול אמאי עובר בבל תשחט לר"ש דס"ל שס"ר לא שמה שחי' משום דאזלי לשי' כאן די"ל גזה"כ:

בא"ד לב"נ דלא מוכח וכו' עכ"ל והא דקא' לקמן אין מלקות וכו' התראת ס' היא וכו' מ"ב מוכח לה כדכ' מהרש"א ז"ל וכ"כ הרשב"א. ז"ל בחי' דעיין להתוס' בקמא דע"ו בד"ה כל וכו' ודלא כמהרש"ל ז"ל והא דלא אמרי' גזה"כ דלקי משום דלא שייך בזה גזה"כ דאף אי כתי' בלשון לאו אין מוכרח להיות לקי עליו דכמה לאוין כתובין בתורה דלא לקי עלייהו וכתבינהו רחמנא לי' דע"ע בלאו וה"נ דכוותה כיון דהתראת ס' היא ולא קשיא להו לשי' דש"י ז"ל אלא אמ"ש דאינו עובר עלייהו כלל ועיין מהרש"א ז"ל:

בד"ה דכמה וכו' מוקי לה כר"ל עכ"ל אף דהתוס' מסקי בסוף הדיבור דלמסקנא ר' אושעיא לא מוכח אלא מדסופ"ג מ"מ התוס' הכא רצו לתרץ לס"ד דגמ' מתני' דהתם אף דהתם לאו מתניתין היא בהדיא אלא מכח קושי' מוקמי' ר"ש קאי אמילתא אחריתי ע"ש אבל התוס' שם תי' עוד דר' אושעיא ל"ל גם כל העומד לפדות ע"ש ולפי"ז לא מצי לאוקמה מתניתין אפי' כר"ל דר"ל גופיה צ"ל כל העומר לפדות כפדוי כמבואר שם בסוגיא ע"ש והיינו דס"ל כיון דלמסקנא לא אמר ר"א כן לא קשה כ"כ לס"ד דגמרא ממתני' דהתם כיון דהתם לא מתני' בהדיא. וכמ"ש והתוס' שם בחר תי' שכ' כמו כאן לא סיימו דמוקי כר"ל כדכ' בסוגיין

בא"ד שחי' ראויה דכזרוק וכו' עכ"ל הייני הראשונה אבל בשניה לא אמרי' בזרוק כדמסקי התוס' משום דמחוסר זמן הוא וטפי הול"ל משום דנשחט ונזרק כהלכתו וכ"כ בקמא ע"ש:

בא"ד וי"ל דלא השיב וכו' אלא לאו דאו"ב עכ"ל ק' דבגמ' בסמוך קאמר הגמרא כל היכא דליכא או"ב קחשיב לאוי נכראי אפי' גבי ב' דהא קאי על פירכת כ' דקדשי' בחוץ ונ"ל דהתוס' מפ' הכי כל היכא דליכא או"ב ר"ל בראשון דליכא בשום ענין לאוי דאוא"ב קחשיב לאוי כראי אבל היכא דאיכא או"ב ד"ל בב' דשייך ביה אוא"ב אף דבענין זה ליכא או"ב כיון דשייך גבי ב' לאוי דאו"ב בשום פעם לא חשיב לאוי נכראי:

בד"ה ולילקי וכו' תימה היכי לילקי וכו' עכ"ל נ"ל ץ דלגבי מחוסר זמן לא הוי לאו שבכללות כיין דכתיב ביה לשון הרצאה ומיום הח' ירצה והכא כתיב לא ירצה סברא הוא דקאי עליה ולא הוי לאו שבכללות אלא גבי שאר פסולין וכה"ג כ' התוס' לקמן דק"ב ע"ב ע"ש:

דף פא.

בד"ה יום וכו' להכי צריך קרא וכו' ואם עלה ירד עכ"ל מכאן נר' להוכיח דאף שכלו חדשיו שיצא מכלל נפל בעי' סי' להקרבה וגזה"כ היא שהרי בליל ח' יצא מכלל נפל דכששלמו לו שבעה ימים יצא מכלל נפל כדאמרי' בשבת דקל"ו אי אתרחיתו עד לאורתא אכלי' מניה וכו' ע"ש ואפי"ה בעי' יום ח' דוקא וכל ליל ח' עדיין מחוסר זמן דאם עלה ירד מיהו יש לצדד דדוקא בהקרב' גזה"כ הוא אבל בהקדיש כיון דלא אסיר להקדיש בליל ח' י"ל דטעם דקרא דאסר להקדיש משום נפל הוא ואם כלו חדשיו יכול להקדיש ומניה הוא דילפינן בשבת דקל"ה דכל שלא שהה ח"י בבהמה נפל הוא והגמ' לעיל דע"ה וגמ' בר"ס ד"ה דמוכח מנייהו דאף שכלו חדשיו אסור היינו בהקרבה אבל בהקדש כי כלו חדשיו יכול להקדיש אפי' ביום א' ועפי"ז נדחית ראיית התוס' בקמא די"א ע"ב בד"ה בכור

שנטרף ע"ש ועיין להמש"ל בפ"ד מה' איסורי מזבח דין ח' והדבר צריך תלמוד ועפי"ז ניחא מס שהק' המש"ל מגמ' דמעילה דף י"א דמשמע דמותר להקדיש מח"ז ע"ש דהתם בעופות מיירי דלא שייך בהו נפל ועי"ל דבעופות שרי להקדיש כיון דאיסור ההקדש נ"ל מקרא דבע"מ כדמשמע מדברי רש"י כאן ולעיל גבי מאי דפריך וללקי משום מח"ז ע"ש ובעוף לא פסיל מומא ואפי' מחוסר אבר יש לספק אם אסור להקדיש ועיין בעיית הגמ' במנחות דפ"ה ע"ב איברא דדברי רש"י כאן תמוהים מגמ' דיומא דס"ג ע"ב ע"ש:

דף פא.

בד"ה כיון וכו' אלא משום דגבי מזיד איכא קראי וכו' עכ"ל מהרש"א ז"ל גריס ומיהו גבי מזיד וכו' ופי' דהגמ' כאן לא הוצרך למעבד צריכותא אחרת דבחד צריכותא סגי משא"כ שם דאיכא תרי קראי ועפי"ז הוכרח לפ' בתירוצם דה"ט דגבי ממון דוקא משום דחד בגופיה וחד בממוניה דאל"ה אמאי הוצרכו למעבד צריכותא הכי ואמאי לא סגי להו באידך צריכותא דעביד בגמ' דחד בגופיה וחד בממוניה וכו' אבל גי' הספרים אלא משום דגבי מזיד וכו' ונר' דר"ל דמכח קושיא זו דאמאי לא עביד צריכותא דחד בגופיה וכו' ע"כ דבעי למעבד צריכותא חדשה דהך צריכותא כבר גלי קרא דלא אמרי' האי סברא א"כ האי צריכותא דפירש"י נמי ליתא וע"כ הוצרכו בתי' למעבד צריכותא חדשה בין מלקות לממון דכממון גלי קרא וכו' ועיין למהר"ם לובלין:

דף פב.

בד"ה והתנן וכו' דלא מסקי

אדעתייהו שימצא ההורג עכ"ל אבל התוס' בכריתות שה חי' דע"ע כיון דבאה על הס' הוי כמו אשם תלוי ע"ש ועפי"ד התוס' אלו יישב מרן בכ"מ בפ"י מה' רוצח פסקי הר"מ הפ' דמשעת ירידתה לנחל איתן אוסרתה ופי' מתני' דנמצא ההורג דס"ל דהגמ' ה"ה דהומ"ל לשנויי אדעתא דהכי לא אקדשוה וכקושי' התוס' ע"ש ונ"ל במ"ש שם בגמ' לעיל מזה דפריך אמאי דקתני באשם תלוי יצא לבית השריפה אסיפ' דאשם ודאי דיקבר ומשני ש"ה דלבו נוקפו ופריך אשם ודאי אאשם ודאי ומשני תברא וכו' ור"א משני משום דמתחזי כזבח פסול וכ' התוס' דלר"א רישא דאשם תלוי נמי מטעם דמיחזי כזבח פסול ע"ש ונראה דלר"א אה"נ דטעמא דאשם תלוי דירעה עד שיסתאב משום דמיחזי כזבח פסול והגמ' לעיל דקאמר משום לבו נוקפי אזיל דלא כר"א וא"כ ודאי דאי טעמא הוא משום דמיחזי ל"ש ה"ט בע"ע דמידי דחוץ היא וא"כ י"ל דהר"מ הוק"ל קושי' התוס' דמאי פריך נימא אדעתא דהכי לא אקדשה ומשני לה כמ"ש התוס' בכריתות דכיון דבאה על הס' הוי כמו אשם תלוי וא"כ כל סוגיא זו אזלא כמ"ד תברא וכו' ואשם תלוי ה"ט משום

דלבו נוקפו אבל לר"א דטעמא משום דמיחזי בע"ע ל"ש ה"ט ואמרי' שפיר אדעתא דהכי לא אקדשה וניחא נמי לדעת הר"מ מה שהקשו התוס' בסי' שכ' מהרש"א ז"ל לקמן בד"ה גמר דלר"י ע"כ דס"ל כתדרי"ש דיליף מכשיר ממכפר דאל"ה תק"ל מתני' דנמצא ההורג וא"כ למ"ל טעמא דכפרה כתיב בה ועפי"ה ניחא דלקושטא הוא דאינו מוכרח דר"י ס"ל כתדרי"ש ולפום סוגיא דכריתות דמוקי ר"י כתדרי"ש אכתי לא אסיק אדעתיה ההיא דקדושין דר"י אמר טעמא דכפרה כתיב וכו' ועיין למהרש"ל ומהרש"א ז"ל בקדושין ע"ש ועיין להשע"ה בה' רוצח במ"ש עמ"ש מהרש"א ז"ל דר"י כד' ינאי רביה ס"ל דהוא נגד סוגיין דר"י אמר ע"ע אינה משנה וי"ל קצת דבריו דלפום מסקנא דקדושין דתררי"ש יליף מכשיר ממכפר אצ"ל ע"ע אינה משנה אלא דמוקמינן למתני' דאו"ב כתדרי"ש ולא אמרה ר"י מעולם שהרי מתחילה אמרי' דר"י או ר"ל הוא דאמרה ומכח קושי' מוקמי' דר"י אמרה ולא ס"ל שם דקבלה היתה בידם כמ"ש התוס' כאן ועכ"ל כן לדברי מהרש"א ז"ל דר"י כי היכי דלא תק"ל מתני' דנמצא ההורג ע"כ דמשני כתדרי"ש ור"י לא ס"ל כוותיה בצפורין וע"כ דס"ל בע"ע כתנא דאו"ב מיהו לזה י"ל בע"א ע"ש בסוגיא דקדושין ועי"ל פסקי הר"מ ז"ל דהוק"ל קושי' התוס' בד"ה לישני והוכרח לומר דלסוגיין מסיפא דמתני' אין לדקדק די"ל דה"ק נעשה כמי שכפרה ס' והר"מ נקט לישנא דמתני' כמות שהיא ומה שהק' התוס' בדבור זה אמאי לא משני עד שלא נראית לעריפה לא ק"ל ליה להר"מ ז"ל די"ל דלא ס"ד להגמ' לחלק בהכי דס"ל דאי נאסרת מחיים אפי' משעת לקיחה נאסרת ובתר הכי פריך מר' ינאי דס"ל לחלק בהכי לישני וכו':

בד"ה ע"ע וכו' משום אחריני פרת חטאת וכו' עכ"ל הא דנקטו פרת חטאת אף דמסקי' לעיל אינה משנה משום ר' אושעיא דס"ל פרת חטאת משנה כמ"ש התוס' בקמא דע"ו בד"ה כל ע"ש:

בד"ה גמר וכו' דיליף הכי נאמר מכשיר וכו' עכ"ל ע"ש בתוס' דכ' דמשולחת ילפה מע"ע והדר יליף ע"ע ממשולחת ויליף שחוטה מע"ע ע"ש הא דנקטו שחוטה מע"ע משום דתדרי"ש קאמר יליף מכשיר ממכפר ולא מכשיר ממכשיר גם הגמ' קאמר שם טעמא דר"ל מה ע"ע מחיים אף צפורי מצורע מחיים ע"ש וכמ"ש שם דמסוגייא דכריתות נר' דיליף ע"ע מצפורי ע"ש הרואה יראה שם דאינו מוכרח ע"ש בסוגיא:

בא"ד דלאחר שחי' ידעי' וכו' עכ"ל. מק' דאימא דתדרי"ש אתא למעוטי טריפה דלקמן דק"מ ע"א מסקנא דגמ' דטרפות בציפורי. מצורע מתדרי"ש נפקא למ"ד טריפה חיה ובר"פ אלו טרפות מוכח דתררי"ש ס"ל טריפה חיה ונ"ל דלפי מאי דמסקי' שם דילפינן מטהורות לצפורי עה"נ וכיוצא א"כ ע"כ דמשמעות טהורות היינו מותרות ולא אסורות.

וכ"כ רש"י ז"ל. שם וא"כ בם טריפה ילפי' משם והגמ' הכי פריך דאי קרא לטרפות לבד הא נ"ל מתדרי"ש דהיינו מבנין אב ואמאי אצט' קרא וע"כ דאתא לאיסורי הנאה דעה"נ וכיוצא וכיון דאתא לשאר איסור ממילא ממעטי' טריפה וא"כ אי תדרי"ש עיקר דבריו אטריפה הא למסקנא מקרא ברם התוס' שם הק' חיות למ"ל ר"ל הא נ"ל מתדרי"ש למעוטי מחוסר אבר וכ"מ בחי' הרשב"א ז"ל שם ותי' דתרי קראי דעה"נ ולשלא לזווגן ואם כן לפי"ז נימא דתדרי"ש במחוסר אבר קאי דלא נ"ל מטהורות אף אי משמעותא מותרות ולא אסורות דהא מותרו' הן להדיוט וצ"ל דהגמ' ידע לה דתדרי"ש קאי לענין לאוסרה בהנאה ולא לענין מחוסר אבר וטריפה ודע דמדברי התוס' שם שהק' חיות מתדרי"ש נפקא נר' דפסיק להו דע"ע אסורה אם מחוסרת אבר אפי' דלא פסלי בה מומין דאל"ה הא לא נפקא מתדרי"ש דאף אי הילפותא היה צפורי מצורע משעיר המשתלח מ"מ אי ע"ע לא פסלה הא ע"כ לא ילפינן לענין זה מכשיר ממכפר דהא איכא מכפר בחוץ דמותר במחוסר אבר ולא ילפינן מכפר. ממכפר וכ"ש מכשיר ממכפר ועיין ברש"י בכריתות רכ"ה ע"א ע"ש ועוד אדנילף משעיר נילף מע"ע דדמי לה טפי וצ"ל מהיכן פסיקא להו כן ושו"ר בהירוש' בפ' ע"ע דמבעייא להו בע"ע מחוסרת אבר אי אסורה ופשטוה לאסורה דלא גרע מקורבנות ב"נ ב"נ ע"ש ומרן בכ"מ בפי"א מה' רוצח תמה על הרמב"ם ז"ל שהשמיטו ע"ש ומן האמור ישנו מן הישוב דהר"מ ז"ל מכח קושי' התוס' דחיות למ"ל הוכיח מגמרין דס"ל דע"ע אינה נאסרת במחוסרת אבר ודחי. להההיא דירושלמי ולכך השמיטה ומן האמור יש להוכיח מגמ' הנ"ל דע"ע הטרפות פוסל בה גם הוא גמרא ערוכה לעיל די"א ומטעמא דבפרה כתיב בה כקדשים ומרן שם בפי"א מה' רוצח כ' עמ"ש הרמ' הטרפות פוסל בע"ע הוא מהירושלמי ע"ש ועיין להפ"מ שם בירוש' בד"ה אפי' ע"ש:

דף פב:

גמ' דאע"ג דגופין מוחלקין פטרי רבנן עמ"ש מהרש"א ז"ל ונר' דמש"ה פירש"י ז"ל כאן דסומכוס פליג אארישא ולא פי' כן במתני' ועי"ל דהא דפי' כאן משום דק"ל דליפשוט ממתני' דלא פליג סומכוס אלא בשמות אבל בגופין וכ"ש ב' זיתי חלב בהעלם א' ומ"מ שמעי' מכאן דסומכוס פליג אארישא וכן מהתוס' שהביא רש"י ז"ל ומהתימא על הר"ן ז"ל בהלכות שכתב דסומכוס ל"פ אארישא ע"ש ועיין לה' מע"מ ודע דבכריתות דט"ו קאמר הגמרא דבאו"ב לא הוי שמות מוחלקין והיינו לגבי חמותו:

בבת אחת פירש"י ז"ל בידו א' חטה וחרצן ובידו א' שעורה וחרצן ועמ"ש מהרש"א ז"ל וי"ל דאי תרווייהו חטה וחרצן הוו ב' זיתי חלב בב"א דלא מחייב דדוקא בזאח"ז אלא

דלקמן בהנך ברייתות דגיד הנשה דמייתי הגמ' עכ"ל דלפום הפשטן אפי' ב' זיתי חלב באכילה א' ממש מחייב אלא י"ל דלישנא דהגמרא בסמוך נקט רש"י ז"ל ועיין בתוס' בר"ה אלא ובגמרא במכות ד"ך ולהתוס' שם הע"א ע"ש:

תוס' בד"ה הזורע וכו' וי"ל. כיון דאתא וכו' עכ"ל ק"ל דבגמרא במכות די"ו מבואר דלכ"ע כי בטל לעשה חייב ואמאי ויש לחלק בין לאו הניתק לעשה ללאו הניתן לתשלומין והוא מבואר ברם ק"ל מאי פריך הגמ' שם ממשכונו של גר הא הלאו כולל לאו הניתן לתשלומין ונ"ל דלא כ' התוס' כן אלא הכא דעיקר הלאו במסיג גבול ממש דאזלי' בתר עיקר הלאו ובזה ניחא מ"ש המש"ל בפ"ג מה' מו"ל ה"ד ע"ש ועיין להתוס' לקמן דק"ב ע"ב ע"ש:

בד"ה ולאפוקי וכו' ולהכי לא מצי לאוקמה עכ"ל ץ עמ"ש מהרש"א ז"ל דכוונת התוס' לה"ר דר"י מחייב בזרעים דאי לא מחייב לא מחייב ב' לר"י והיינו לפי שיטתם שכ' לקמן להוכיח מהירוש' דאי לא מחייב מאי פריך וכו' ויותר נ"ל דכוונת התוס' דלפי' קמא דתרי מיני כלאים דקתני תרווייהו בכלאי הכרם ניחא דל"ק בזרע ג' בכ"א דניחא ליה למי' תרי מיני כלאי הכרם דתרווייהו לאפוקי מר"י אבל בג' מיני ליכא למי' לאפוקי מר"י אלא מדמחייב תנא דברייתא תרתי והא לא קתני לוקה ב' בהדיא אבל לפי' ב' דחדא זרעים וחדא כלאי הכרם ק"ל להתוס' דאם כן דליכא לאפוקי אלא מדמחייב תרתי אמאי ל"ק עדיפא מינה בג' מיני בב"א ותי' דר"י נמי וכו' כנ"ל:

דף פג.

גמ' אימא סיפא בשאר ימות השנה וכו' נראה דפריך מחלוקת אם מת וכו' דאי ממאי דאין משחיטין הטבח בע"כ לא פריך מידי דאף אם משך וקנה קנין גמור לא קנה אלא כנגד הדינר והוי כבהמה של ב' שותפין דיכול אחד מהן לעכב מלשחוט דאף שמכר לו ממנה לא מכר לו אלא אדעתא דימצא קונין להשאר ועיין להת"ח:

בד' פרקים העמידו דבריהן ע"ד תורה וכו' בפרק חלון דפ"א תנן הנותן מעה לנחתום כדי שיזכה לו בעירוב ר"א אומר קנו לו מעותיו ופריך בגמ' הא לא משך ומשני עשאוהו כד' פרקים ומייתי כל סוגיא דהכא ופירש"י בד' פרקים דמוקי ר"י וכו' ע"ש מבואר מדבריו דאוקמתא דזיכה לו ע"י אחר. ליכא לאוקמא התם ונר' טעמא דמהני' אייר אף בעי' תחומין כדמוכח מסיפא וע"ת חוב הוא כדאיתא התם והשתא ק' לר"ל דס"ל משיכה מפורשת מ"ה כדאי' במציעא דמ"ז במאי מוקי למתני' דהתם דאוקמתא דהעמידו דבריהן ליתא לדידיה דמעות אינן קונות כלל אפי' מ"ה ונ"ל דלעולם אוקמתא דזיכה ע"י אחר א"ש התם דמ"מ כיון דגילה דעתו דרוצה ללכת ברוח זה הוי שפיר זכות לענין זה דזיכה

לו ע"י אחר ומאי דכ' רש"י אוקמתא דר"י משום לישנא דגמ' דקאמר עשאוהו כד' פרקים דלשון זה לא א"ש אלא אליבא דר"י דלאוקמתא דזיכה דינא הוא והגמ' דנקט האי לישנא משום דס"ל כר"י נקט כן:

נאמר כאן יום א' וכו' פשטא דמילתא דג"ש גמורה היא וק' אמאי אצט' וי"ו מוסיף בריש פרקין לגלויי דלא הפסיק שור לגמרי דאי הפסיק לגמרי א"כ לא הוי בעניינא דקדשי' ואמאי אצט' ג"ש דיום א' וי"מ דאף אי הפסיק הענין לגמרי מ"מ הא כתי' בעניינא דקדשים אף שאין נוהג בקדשים ועיין בדברי רש"י ז"ל ואין להק' אמאי אצטריך שור להפסיק הא אי בקדשים לבד נוהג הא אין נשחטין אלא ביום ואמאי אצטריך ג"ש די"ל דנ"מ אי כבר נשחט דמשום מחוסר זמן אם עלה ירד א"נ נ"מ לבמה וכמ"ש התוס' לעיל דפ"א ע"א גבי לילה לקדושה יום להרצאה:

דף פג:

תוס' בד"ה במוקדשין ואף ע"ג דהנוחר וכו' עכ"ל נ"ל לתרץ דבגמ' בנזיר דכ"ט מבואר דלר"ל דס"ל א"ש לעוף מה מליקה כשרה היא וא"כ א"ש דהכא פריך למ"ד א"ש לעוף מ"ה ולדידיה מתניתין דהנוחר והמעקר בחיה אייריי כדאמרינן לעיל דכ"ח ע"א ואף דמסיק הגמ' שם תנאי היא היינו להך דמלק בסכין אכל מתני' דהנוחר אכתי קאי שינוייא דחיה כמו שנר' מדברי רש"י שם בד"ה מאן תנא והיינו משום דסתמא דמתני' היא ומוכרחים ליישבה לכ"ע או מאיזה טעם אחר וא"כ פריך שפיר ועיין למהר"ם לובלין ז"ל שם. ועוד י"ל דכיון דמסקי לעיל ד"כ דבמליקה אף מחזיר וא"כ יכול להיות דמליקה כשרה במחזיר ומוליך ומביא ואף שהוכיחו התוס' לעיל דכ"ח דמ"ד מחזיר מוליך ומביא וגם מטעם מחובר נבילה היא ע"ש מ"מ י"ל ועמ"ש בי"ד סי' ך' וסי' כ"ז ועיין להרשב"א במ"ה דכ"ו ע"כ ע"ש ועמ"ש לקמן דף פ"ה ע"ב בד"ה וחכמים:

בד"ה שחט וכו' תימה דלגרריה וכו' עכ"ל אע"ג דבכסהו הרוח אינו מחוייב לגלות ולבסוף אף דלא קיים המצוה כמ"ש התוס' בד"ה צריך מ"מ כיון דמכוסה בעפר המצוה נעשית מאליה אף דהוא לא קיים המצוה ולפי"ז אם כסהו הרוח בדבר שאינו מגדל צמחין שאינו ראוי לכסויי מחוייב לגלות ולכסותו ובקו' שנייה י"ל דבניתזו על הסכין גופייהו אינו מחוייב לגרר והגמ' ה"ק כיון דבידו לגרר הוי ראוי לבילה ואין בילה מעכבת בו וזה נ"ל דעת הכלבו הביאו מרן בב"י בסי' כ"ח ומה שהק' עליו מרן שם מסוגיין ע"ש לפי"ה ניחא ועיין להרא"ה בב"ה ברישׁ ה' כסוי הדם ולהרשב"א במ"ה שם אבל דעת התוס' נר' דאף דהוי ראוי מ"מ כיון דבקל בידו לגרר לא סמכי' אראוי וכמ"ש מהרש"א ז"ל וע"ש במ"ש דאין סברא לחלק וכו' ועיין במ"ב בפירוש רש"י ולהריטב"א ז"ל בחי' ע"ש:

בד"ה אין וכו' תימה והלא שנה וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל אמתני' גופה דאם לא בלל עיין התוס' במנחות די"ח רע"ב ע"ש ועיין עוד שם דבתרי מילי שינו דבריהם ממ"ש. כאן דבההיא דנדרים שם הקשו מהבעיין מאי מבע"ל והכא תפסו דבריהן כפשטן ובההיא דנגמר הדין הק' למ"ד חייב ע"ש מה שתי' והכא מדכ' צריך ליתן טעם אמאי בעי נר' דלמ"ד פטור ק"ל ונר' כוונתם דהגמ' שם קאמר טעמא דמ"ד פטור דבעי קרא כדכתי' ואמאי בעי קרא כדכתי' הא אפילו ס"ל דלא בעי קרא כדכתיב מ"מ נקטעה יד העדים פטור דבעי' ראוי אבל למ"ד חייב לא ק"ל דפשיט"ל כמ"ש במנחות ועיין למהר"ם לובלין ז"ל:

הרמב"ם בפי"ד מה"ש כתב דאינו נוהג במוקדשין בין ק"מ בין קב"ה דאם עבר ושחטן פטור וע"ש להר"מ ולהלח"מ והרי"ף והרא"ש פ' להא דאינו נוהג במוקדשין שאין דרכם לפסוק מה שאינו נוהג בזה"ז ועיין להכנה"ג בהגה"ט אות ג' ובמ"א כתבתי בזה:

דף פד.

גמ' קי"ל חיה בכלל בהמה לסי' כתב מהרש"א ז"ל הא דל"ק חיה בכלל בהמה ליצירה משום דרבנן פליגי עליה דר"מ ע"ש ואע"ג דגם רבנן מודו דחיה בכלל בהמה אלא דמוקמי ליה לכדרבי וכמ"ש התוס' שם בפ' בהמה המקשה וע"ש למהרש"א ז"ל מ"מ לא מצי למינקט מילתא דשויא לכ"ע ולכך נקט חיה בכלל בהמה לסי' דאתיא לכ"ע:

תוס' בד"ה בעי' וכו' דהכא איירי בעוף עכ"ל וי"ל דא"כ אמאי תנא א"נ במוקדשין הא אפילו במוקדשין מ"ל דנוהג בחיה ועיין להרשב"א ז"ל בחידושיו:

דף פד:

בפירש"י בד"ה לחולה וכו' דכיון דתנ' שבת לדחות אצל שחי' וכו' עכ"ל נר' מריהטא דלישניה דמותר אפילו לכתוש ולכסות אף דכתישה אסורה מדאורייתא וס"ל דל"ד לשוחט בי"ט דאסור לכתוש משום דשחי' ביו"ט הותרה ולא דחויה אבל שבת אצל חולה דחויה היא ולא הותרה ולכך אמרי' שפיר כיון דניתנה שבת לדחות וכו' וכה"ג אמרינן במנחות בס"פ ר"י דהקטר חלבים ואיברים כשרין בלילה ועברי להו בשבת מטעמא דכבר דחתה שחי' את השבת ומשום דחביבה מצוה בשעת' ע"ש ועיין להריטב"א ז"ל בחי' ולפ"ז ס"ל לרש"י דשבת דחויה אצל פיקוח נפש ולא הותרה וכ"פ הר"מ ז"ל ברפ"ב מהלכות שבת ע"ש וכ' הכ"מ שם דד"ז תלוי בפלוגתא דתנאי בעלמא אי טומאה דחויה או הותרה ע"ש ולפי"ז ק"ל. מאי פריך בסוגיין לרב עינא מברייתא דר"י דכוי נימא דר"י ס"ל הותרה אבל רב עינא ס"ל דחויה ולכך אמרי' כיון דכבר דחתה שחי' וכו' שו"ר דבגמ' ביומא דף ח' מסיק הגמ' דר"י ס"ל טומאה דחויה ע"ש:

בד"ה שודאה וכו' מה צרעת וכו' עכ"ל ע"ש בגמ' דפריך ליה להאי ק"ו ומסיק מקרא דביום אפי' בשבת וע"ש בתוס':

בד"ה אין ספיקא וכו' וחל ס' וכו' ביו"ט עכ"ל ממתני' דשבת אין ראיה לס' זמנה דז"ל דדוקא בשלא זמנה ודאי לא דחיא אבל בס' זמנה דחיא מס' אלא דס"ל לרש"י ז"ל כיון דמקרא דלבדו ילפי' דאין מילה שלא בזמנה דוחה יו"ט אם כן גם ס' זמנה לא דחיא השמא שלא בזמנה היא ומחלל יו"ט ועיין במהר"ם לובלין ז"ל ומרן בש"ע סו' רס"ו פ' דס' זמנה לא דחיה אפי' יו"ט ב' של גליות והוא מתשו' הרא"ש ז"ל שהביא הטור שם ע"ש ותמהני דהרא"ש ז"ל לא אירי אלא בשלא זמנה ודאי אבל ס' זמנה אה"נ דדחיא כיון דס' דאורייתא דחי יו"ט ב' דרבנן והנה לפי מה שפ' מרן דס' לא דחי אפי' יו"ט ב' נר' דה"ה לענין כסוי בכוי אין מכסין אפי' ביוט"ב שהרי כוי דאין מכסין נ"ל מק"ו ממילא אם כן ילפי' ממילא גם ליוט"ב אבל לפי דעת הר"מ ודעימיה דמילה שלא בזמנה דוחה יוט"ב של גליות כמ"ש הש"ך שם נראה ודאי דגם גבי כסוי מכסין ביוט"ב מטעמא דאמרן ובסי' כ"ח גבי כסוי דכוי לא נתבאר דין זה ונ"ל דהדבר במחלוקת הוא שנוי וכדאמרן:

דף פה.

גמ' אלא ס' איש וכו' ור"י לטעמיה וכו' אין ראיה מכאן דמשיצא מותר לתקוע בחנם מדלא פריך מס' יצא ס' לא יצא די"ל דאין זה יוכיח דתקיעה שאני דגברא בר חיובא אלא דס' אי יצא אבל בכוי ס' אם הוא בר חיובא כלל והוא קיל והא דמיא לס' מילה שלא בזמנה דגבי זמנה ס' אם הוא בר חיובא איקרי ועיין להכנה"ג ולהפר"ח בא"ח סי' גבי ס' קרא ק"ש נתבאר חילוק זה ע"ש:

גמר שפיכה שפיכה וכו' אע"ג דלכ"ע אין דנין חולין מקדשי' היינו דוקא אי איכא ילפותא מחולין אבל כי ליכא ילפותא אלא מקדשי' ילפי' שפיר לכ"ע:

תוס' בד"ה דנין וי"ל כיון דילפי' וכו' תו אית לן למי' בכ"ד וכו' עכ"ל אפשר לצדד בכוונתם דילפי' בכ"ד בלא שום ילפותא ואין להק' א"כ אמאי אצט' בגמ' למי' דר"מ יליף שפיכה גבי כסוי הא כיון דילפי' באו"ב משחי' שחי' א"ל למי' כן נמי בכסוי דלא נילף מאשר יאכל ואין להק' איפכא למ"ל שחי' שחי' באו"ב נילף מכסוי די"ל דאצט' למיהב טעמא לר' דסתם כר"מ באו"ב אף דגבי כסוי לא ס"ל כר"מ ומ"מ נ"ל עיקר בכוונתם דר"ל כיון דא"ל בחד דשמא שחי' תו בפ"ב מה"ש דלדעת הר"מ דחש"ב דרבנן אמאי כ' דפטו' אית לן למילף בכל דוכתא אף דצא דמי ממש ולא למילף רדמי ליה לומר איפכא דל"ש שחי' ולעולם ילפותא בעו:

בד"ה ואין וכו' ותימה דבפ' ח"נ וכו' עכ"ל לכאור' י"ל קושיא זו לפמ"ש התוס' בדבור הקודם לחד תי' רגלי לן בחד וכו' ע"ש נימא לר"ש דאין לומר דלר"ש ל"ל הכי כיון דבש"ת אית לן דשמה שחי' מדכתבו התוס' בדבור הקודם ול"ל דאדרבא נילף טביחה וכו' ועיין בחי' הריטב"א ז"ל ומ"מ י"ל:.

דף פה:

בד"ה אין וכו' ממתניתין דהכא וכו' עכ"ל אבל הרמב"ן ז"ל בחי' ב' דממתני' דהכא אין להוכיח דחש"ב דאורייתא דאף אי דרבנן מתנין לעקור דבר מן התורה בשוא"ת ע"ש ומאי דאמרינן בסמוך למ"ד צא טרוף מ"ט לא אמר צא נחור קסבד א"ש לעוף מ"ה דנר' דאע"ג דמדרבנן בעי' שחי' חייב לכסות היינו דטעמא דלא א"ל צא נחור דלא רצה לגרום לעקור ד"ת ואה"נ דאי עבר ינחר פטור מלכסות אבל ק' מגמ' לעיל דכ"ז ע"ב דפריך למ"ד א"ש לעוף מ"ה ממתניתין דהנוחר ומאי קושיא כיון דמדרבנן בעי שחי' פטור זנ"ל דע"כ לא כ"כ הרמב"ן ז"ל אלא בשחי' אלא שא"ר לר"ש כיון דטעמא דר"ש דבעי אשר יאכל דוק. וזה אינו נאכל אף דמדרבנן הוא לא איכפת לן וכה"ג צדד המש"ל בה' תרומות בתרומה טמאה בטומאה דרבנן הי קרי' ביה מחוללת ועומדת ואין בה באכילתה אלא עשה ע"ש אבל בנחירה לר"מ דלא בעי אשר יאכל לא מיפטר מכסוי אלא אי הוי נבילה מדאורייתא אבל אי מדרבנן היא חייב בכסוי כיון דלא בעי אשר יאכל דוקא ובי"ד סי' ד' הוכחתי דהרשב"א ס"ל כס' הרמב"ן ז"ל דאזלי' בתר דרבנן ע"ש ונ"ל דגם הרמב"ם ס"ל כן וניחא מה שהקשה הלח"מ מכסוי ועפי"ה ניחא גם מה שהק' כיון דחש"ב דרבנן אמאי פ' בשוחט טריפה חולין בעזרה ואי דרבנן מ"ל ראויין מ"ל אינן ראויין כמו שנראה מסוגיין דפריך וס' ר"ש חש"ב דאורייתא ע"ש ל"ק דס"ל כמו שפי' הריטב"א בחי' דקושי' הגמ' וסבר ר"ש וכו' היינו דקאי אמאי דאמרינן מדי לאו, שחי' היא כלל ואי מדרבנן היכי ס"ד לו' כן ע"ש ולעולם דאף אי מדרבנן יש לחלק בין ראויין לאין ראויין גם מה שהק' מסוגיא דפסחים דכ"ב ע"ש י"ל דס"ל להר"מ דמאי דקאמר לאו דאוריתא היינו לענין איסור אכילה והנאה אבל לשחוט אסור מדאוריית' מקרא דכי ירחק וניחא בזה מה שכ' הר"מ דכי ירחק וניחא קושי' א' שהק' הלח"מ שם ע"ש אבל דעת התוס' בדבור זה נראה דאזלי' בתר דאורייתא ועיין למור"ם בהגה סי' כ"ח דין כ' דנראה מדבריו דדבר שהוא אסור מדרבנן לא בעי כסוי מיהו י"ל דלענין ברכה קאמר ועיין להש"ך שם והנה לפי מה שכתבתי בדעת הר"מ דחש"ב לאו דאורייתא אכתי ק' קושי' הלח"מ דאם כן אמאי חיה אסורה ע"ש ולכאורה י"ל דקושי' הגמ' היא אמאי דקאמר ר"ש בשריפה וכפירש"י והתוס' והר"מ פ' יקברו אלא דנ"ל פשוט דאי יקברו נמי ק' קושי' הגמ' אי מדרבנן אמאי

יקברו דילמא אתי למיכל מניה היא גופה גזירה וכו' והתוס' ורש"י דנקטו שריפ' לאו דהול"ל יקברו אלא דהול"ל ישליכם ובהכי ניחא מה שמק' הא שריפה חמורה כדאיתא בסוף תמורה ע"ש והד"ק הלח"מ לדוכתה ועיין בכריתות דכ"ו ע"ב מאי תקבר מדרבנן וע"ש בפירש"י ונ"ל דקבורה ל"ד אלא דאסור בהנאה תדע דחטאת העוף הבא על הס' תנן בסוף תמור' בשריפה רי"א ישליך לאמה ע"ש ואי לאו פירש"י שם י"ל דקבורה משום חולין בעזרה עיין בהרמב"ם ז"ל:

גמ' וחכמים אוסרין לפום פשטא דשמעתא נראה דחכמים היינו ר"מ דשחי' שא"ר שמה שחי' וכ"כ מדברי הלח"מ בפי"ד מה"ש שהבין כן ע"ש מיהו נראה לי עיקר דהא ליתא דא"כ לכ"ע בנחירה מותר בהנאה דאפי' ר"מ מודה דלא הוי שחי' וא"כ סוגיא דנזיר דכ"ט רע"ב דנראה דבמליקה איכא איסור חש"ב דלא כמאן ועיין להשע"ה בפ"ב מה"ש:

צא נחור וכו' עיין לה' בית הלל בי"ד סי' כ"ח שהק' הא אסור בסחורה ול"ק דלגופיה בעי ליה ולא לסחורה גם לפמ"ש הפ"ח בסי' קי"ז דדם לית ביה איסור סחורה דאיתקש למים ניחא ולענין הגוף גופיה אם מותר למוכרו דהוי כנזדמנו גם לענין בל תשחית עיין להט"ז בסימן קי"ז עיין שם:

דף פו.

גמ' ואתי למיכל משחיטתן כ' הב"ח סימן כ"ח. דאסור לכסות מטעם זה ע"ש ותמהני דטעם זה לא קאי במסקנא דמסקינן דטעמא דרבנן משום ה' לחומרא וטעמא דר"מ משום דרוב מעשיהם מקולקלין ולכ"ע לא גזרינן דילמא אתי למיכל מניה ומש"ה לא אמרינן בגמ' דטעמא דר"מ משום דאתי למיכל כרבנן לה"ד ורבנן לא גזרי ונ"ל ראיה לזה מגמרא דפ"ק דביצה ד"א דאמרי' טעמא דכוי משום התרת חלבו ובחול לא גזרי' דאמרי מס' אמרי רבנן לכסייה ואי איתא דלמסקנא גזרי' הכא ק' מסוגיא דביצה מיהו י"ל דהכא דוקא גזרי' משום דידעי אינשי דרוב מעשיהן מקולקלין ואי מחייבי' בכסוי אמרי אינשי דע"כ אחרים עפ"ג היו והש"ך הביא דברי הב"ח וכ' דכ"מ מדברי התוס' בד"ה סיפא ע"ש ואיני רואה שום משמעות דכוונת התוס' פשוטה לפניה דדוקא בדבר שמן הדין פטור ומכח חומרא הוא דמחמרי' אז יש לנו לפוטרו משום גזירה דאתי למיכל מניה והפר"ח כ' דכ"מ מדברי התוס' בריש מכילתין בד"ה שמא ע"ש ואין משם ראיה דהכא דוקא במסקנא לא גזרי' משום כסוי אבל התם מהיכ"ת למסור לו לכתחילה לשחוט והתוס' מייתו ראיה מס"ד דהכא דאיכא הך גזירה בעולם באופן דאין שום משמעות דאסור לכסות ואדרבא מדלא מוקי טעמא דר"מ משום גזירה ומפשטא דסוגיא דביצה נראה דאין לגזור ועמ"ש לקמן בגמ' בד"ה הואיל די"ל מאי דלא קאמר דר"מ משום גזירה ומ"מ אם שחטו חש"ו

ביו"ט נר' דאסור לכסות וכמ"ש בכוי בפ"ק דביצה שו"ר להתה"ד סי' קפ"ז שכ' דההיא דביצה דוקא בס' שקול הוא דחייבוהו ע"ש ול' הגמ' שם מס' אמרי רבנן לכסייה:

תוס' בד"ה סיפא וכו' מ"ל דאו"כ וכו' עכ"ל אין סתיר' מכאן למ"ש דטעמ' דשוחטין לחולה בשבת ואין מאכילין אותו נבילה משום דנבילה חייב על כל כזית וכזית וא"כ לאו דאו"ב קיל מלאו דנבילה די"ל דהכא שאני דלגבי נבילה איכא תרי ספיקי שמא לא אתי למיכל ואת"ל אתי למיכל הוא בעצמו ס' נבילה אבל לגבי או"ב ליכא אלא חד ס' וכן מדוקדק בדברי התוס':

בד"ה מ"ט וכו' וי"ל דמספק"ל אי רוב מעשי' וכו' עכ"ל בודאי כיון דמספק"ל אי רוב מעשי' מקולקלין או רוב מתוקנים מספקי' נמי שמא פלגא ופלגא ולפי"ז ק"ל אמ"ש התוס' לעיל דכ"ח ע"ב משם הר"ש דה"ט דלמ"ד מע"מ כרוב משום שמא שחט רובא ואפי' פלגא רחמנא אמר לא תשייר רובא וא"כ ה"נ שמא רוב מקולקלין ואפי' פלגא הא סמוך פלגי לחזקה והו"ל להתיר לשחוט אחריהם וי"ל דלפי' הר"ש ס' הוא אי רוב מתוקנין או פלגא ולא מספקי' ברוב מקולקלין והתוס' הכא דנקטו רוב מקולקלין דלא כהר"ש אזלי א"נ דהתם דוקא משים דדומה לנו שום מע"מ וכמו שכן מדוקדק בדבריהם שם ובהכי ניחא מאי דק' על הר"ש מגמרא בבכורות דכ"ה בלוקח ציר מע"ה דלקדירה מצא מין את מינו וכו' וכ' התוס' שם פלגא ופלגא נמי מהני השקה וא"כ איכא רוב ומחצה להתירא והו"ל רובא להיתירא ואפי' בס' טומאה ברה"י אילו בתר רובא ואמאי אסור לקדירה ולפי"ה ניחא:

בא"ד והשתא לא מהני חזקה מידי עכ"ל נראה מדבריהם דבס' בשחי' אמרי' סמוך מיעוטא לחזקה ומותר לשחוט אחריהן ודוקא הכא דמספקי ברוב מתוקנין ולא שייך לסמוך לחזקה ודלא כהט"ז בסי' ט"ז שכ' מסברא דנפשיה דבס' כשחי' אסור לשחוט אחריהן:

גמ' הואיל ורוב מעשיהן וכו' מאי אירייא רוב וכו' מק' דר"מ ס"ל לקמן דק"ב אמ"ה אינו נוהג אלא בבהמה וא"כ שט"פ דליכא אמ"ה לית ליה חזקת איסור לדעת רש"י דהחזקה היא חזקת איסור אמ"ה ונ"ל דרש"י ס"ל דלעולם טעמא דר"מ בכסוי הוא משום גזירה דילמ' אתי למיכל מניה ומ"מ באו"ב לא גזרו דמ"ל איסור אוא"ב מ"ל איסור נבילה וא"כ טעמא דרוב מעשיהם א"צ אלא לאו"כ דא"נ אלא כבהמה אלא דלפי"ז ק' קושית התוס' בד"ה סיפא דא"כ מאי פריך סיפא נמי ונ"ל דהכי פריך סיפא נמי וכו' וכיון דס"ס כי חזו דאו"ב נוהג בו אמרי' שחי' מעלייתא ואכתי יש לגזור א"כ אמאי פטרו מכסוי כיון דאכתי חיישי' חששא זו ולעולם באוא"ב פשיט"ל דלא גזרי וכקושי' התוס' אלא דהקושיא על

הכסוי אמאי פטרי וא"כ לר"מ דמתיר באוא"ב א"ש דבכסוי גזרי' הן אמת דלפמ"ש התוס' בד"ה סיפא אפילו בכסוי אין לגזור אלא בהצטרפות דרוב מעשיהן אלא דהתוספות לשי' דהחזקה היא חזקה שאינה ואכתי ק"ל בשמעתין לפמ"ש הרשב"א ז"ל בחי' לעיל די"ב ע"ב וכן לקמן בתוס' בד"ה סמוך דמאי דקאמר הגמ' מתני' כר"ן דלא בעי כוונה לשחי' דדייק מדקתני שמא יקלקלו אבל כוונת אחרים הוי כוונה א"כ נימא דטעמא דר"מ משום דבעי כוונה ואין לו' משום דקי"ל כר"ן כדאיתא לעיל וקי"ל כר"מ כדלקמן דאי טעמא דר"מ משום כוונה אה"נ דלא קי"ל כר"מ וכרבי ועוד דא"כ מאי פריך מאי אירייא רוב וכו' הא לא קי"ל כר"מ דחייש למיעוטא ונ"ל דס"ל להרשב"א ז"ל דנהי דבעי כוונה מ"מ יצתה מכלל נבילה והוי כמו טריפה דס"ל לר"מ לעיל שחי' שא"ר שמה שחי' בכסוי ואוא"ב אכל מדברי התוס' לעיל ד"ב ע"ב שכ' טעמא דנכרי פסול מקרא דוזבחת ותנן בפ"ק שחי' נכרי נבילה נר' דגם הכוונה דנ"ל מוזבחת כן הוא:

תוס' בד"ה וכו' עיין מה שהק' מהרש"א בפ"ב דקדושין ועמ"ש בחידושי' במסכת טהורות בפ"ג:

דף פו:

תוס' בד"ה סמוך וכו' וי"ל דרוב לא דרוב גמור עכ"ל ה"נ גבי רוב מעשיהן וכו' לאו רוב גמור שהרי רבנן מספק"ל כמ"ש התוס' בר"ה מ"ט ולכך פריך הגמרא נימא סמוך וכו' ועיין במהר"ם שיף ז"ל ובנה התוס' בקדושין דף הק' לר"מ מההיא דיבמות וכ' וכ"ת דטעמא משום דאין בו דעת לישאל וכו' שהרי אמרי עשאוהו וכו' ודבריהם תמוהים וכבר עמדו ע"ד מהרש"א ז"ל שם ונ"ל דס"ל דאי אמרי לר"מ איתרע אז לרבנן י"ל אף דלא חיישי למיעוטא עם החזקה הוי פלגא ופלגא ועיין להרא"ש ז"ל סם ביבמו' וא"כ ניחא דאצט' לרבנן לטעמא דעשאוהו וכו' ולא אמרי' דטעמייהו משום רובא וחזקה אבל אי אמרי' לר"מ דהוי פלגא ופלגא א"כ לרבנן הוי רובא וחזקה ואז קשה נימא דטעמייהו משום רובא וחזקה ק"ל לר"מ מההיא דיבמות ותי' בזה דאה"נ דהוי פלגא ופלגא לר"מ ומאי דמטהר משום דאין בו דעת לישאל ודחו לזה דא"כ לרבנן אמאי אצט' לעשאוהו ותי' דהוי רוב גרוע וק"ל לפי"ז מנ"ל להגמ' גופיה דהוי דוב גרוע לזה כ' ותדע וכו' ר"ל דהגמרא הכריחו מכח ברייתא דקתני טעמייהו דרבנן משום דעשאוהו

בא"ד אלא לומר דחזקה לא הוי בהדי רובא עכ"ל יש לכוין דבריהם אפי' לס"ד דגמ' ואם כן מאי דנקיט הגמ' גבי נבילה ואוא"ב סמוך הפי' הוא כמ"ש התוס' וי"ל לפי"ז מה שמק' מגמ' לקמן דף ק"ב והבאתי דבריהם לעיל:

בא"**ד** לאיכא לגבינה חזקת היתר וכו' עכ"ל ול' התוס' ביבמות דקי"ט ע"ב דאית ליה לחלב חזקת היתר ונראה דהיינו קודם שנעשה גבינה בהיותו חלב הי"ל חזקת היתר אבל התוספות בע"א כ' חזקת הקיבה קודם שחי' ע"ש מה שתי' ועיין מהרש"א ביבמות שם ע"ש ובכוונת דבריה' דהכא כ' מהר"מ לובלין דהומ"ל פלגא ופלגא הוא תי' לקושי' ע"ש וע"ש בתוספות ע"א דק"ל במסקנא וא"כ לא יתורץ זה במסקנא ומ"ש מהר"ם עוד בכוונתם עיין במ"ב:

בד"**ה** לחלק וכו' הא דאצט' לחלק משום דשמא וכו' עכ"ל יהא דלא פשיט ר"י לספיקיה מדאצט' דמו משום דדמו אינו מיותר דלגופיה אצטריך דל"ש למכתב דמם דהוי"א בעי תרווייהו אלא דממילא שמעי' לחלק. מיהו מדברי התוס' לקמן דפ"ח בד"ה ור"י אין נראה כן. והנה מדברי התוס' אלו מבואר דרבנן דר"י פשיט"ל דאין חוששין ועפי"ז י"ל על כל הפוסקים שפ' דאו"ב נוהג בזכרים ופ' כרבנן דר"י דהכא וכבר עמד ע"ז מהר"ם לובלין בתשו' סי' ס"ה עש"ב ושמעתי אחד קדוש מדבר די"ל במ"ש הריטב"א ז"ל הביאו הר"ב בש"מ בפרק השואל דף צ"ה דבעשה לכ"ע בעי לחלק דדוקא במניעה הוא דפליגי ע"ש:

דף פז.

גמ' או מ' זהובים אתה נוטל פי' רש"י שכר ד' ברכות שענה אחריהן אמן לפי פשוטו נראה שהוק"ל דאיכא תחי' ברכה א' דבה"מ דהא מתחלת בברכות והול"ל ן' זהובים לזה פי' דליכא שכר אלא בברכה שעונה אחריה אמן אלא דלפי"ז הול"ל שעונין ולא שענה ע"כ נראה דלעולם ר' הוא המברך בה"מ דכן הדין דגדול מברך אלא דהיה רוצה להפקיע הצדוקי שלא יצטרף עמהן לזימון ולא יענה אמן מפני שהוא צדוקי ולזה כ' שכר ד' ברכות שענה אמן רכן הוה המעשה דהצדוקי לא נטל המ' זהובים אלא דענה אמן ועיין בתוס' וכן למדתי מדברי הריטב"א ז"ל בחידושיו:

עו"**ש** השב אפי' מאה פעמים כ' רש"י ז"ל חשיבם לדרש' אחרינ' עיין במהר"ם לובלין ולהריטב"א ז"ל בחי' וע"ש בגמ' בפ' אלו מציאות ע"ש:

תוס' **בד**"**ה** וחייבו וכו' אסמכתא בעלמ' עכ"ל ק"ק דמאי קאמר נ"מ לבה"מ דנר' דהיינו אי קדם אחר ובירך ואמאי חייב דהא כולן חייבות כמו קריאת התורה ואי דהוה גדול וקי"ל דגדול מברך הא נמי לא הוה אלא מדרבנן וי"ל הנ"מ אי הוה בעי א' לכרך ובא זה ואמ"ל חן לי לברך ואני מחוייב ליתן לך שכר הברכה ולזה בעי כמה שכר הברכה ועיין להרב פנים מאירות ח"א כ"ט נ"ז מ"ש ראיה מסוגיין דאין מברכין כולן בלחש אלא שומעין מהזמן ע"ש ועפי"ה ניחא מ"ש התוס' בקמא דצ"א דבענה אמן אינו מחוייב זה החוטף ע"ש דלא תק"ל מהנפקא מינה זו ומהא דחייבו ר"ג י"ל שבורך בלחש:

דף פז:

במשנה או בדם היה פירש"י ז"ל בדם חזקו שלחיה נראה דר"ל בהמה חיה וכן נראה מפי' בגמ' גבי מתני' דקדשי' דכ' חיה ממש ועיין בהר"ן בהלכות:

גמ' מכפרין תנינא ק"ל נימא דאתא לאשמועינן כל מראה אדמומית אפי' דם לתוך מים ולא אמרי' קמא קמא בטיל לאפוקי מר"י וס"ל לשמואל. כל שבידו לא הוי דחוי כר"א בזבחים דל"ד ע"ב ור"י ס"ל כמאן דפליג שם ע"ש דלכאורה נראה דבלא"ה מילתא דר"י תליא בפלוגתא זו דזבחים ועיין בתוס' בזבחים דל"ג ע"א ועיין לה' מקראי קדש דע"ט ופ' ע"ש:

והוא ראית ביה כזית נראה מכאן דשיעור דם דם בכזית וביבמו' דקי"ד ע"ב אמרי' דשיעורו ברביעית וצריך לחלק בין קרוש לצלול ועיין להתוספות בשבועות דכ"ג ע"א בד"ה שכר ולהרב מוצל מאש:

תוס' בד"ה כל וכו' דרך שפופרת וכו' אלא מדרבנן גזרו וכו' עכ"ל ודוקא בטומאה זו שלא על ידי נגיעה דלא גזרו אלא בזב ולא בשאר טומאות הוא דשיעורו ברביעית אבל בטומאה דרבנן ע"י נגיעה דהיא אפי' בשאר טומאות לא בעינן רביעית כההיא דברכות דידיה טו' דרבנן היא ולפי זה מכח ההיא דברכות בהכרח הוא דאפי' כ"ש מקבל טו' מיהא מדרבנן ואפילו בטו' דרבנן וניחא שפיר דלא תי' בקושייתם א' דאירי ביצא טיפה טיפה דלא מטמא מכח נגיעה עיין להמ"ל בריש ה' ט"א וההיא דחגיגה שהק' בסה"ד לא ק"ל אלא לתי' הב' דהדבר תלוי באי הוי משקה ורוק לא הוי משקה דאפי' אי מעין הוא לא הוי משקה כמ"ש מהרש"א ז"ל וכן מה שהק' מההיא דכריתות אלא לתי' הב' אבל לתי' הא' כיון שהוא ע"י נגיעה מטמא בכ"ש והנה מ"ש מהרש"א ז"ל דאפי' אי הוי מעין לא הוי משקה כ"נ מדברי התוס' בחגיגה שם ובעירובין דצ"ט ע"א דלא הוכיחו דהוי רוק משקה אלא מדמכשיר הדבלה ע"ש ולא הוכיחו מדמחשיב מעין ע"ש מיהו ק' מההיא דכריתות דפריך רבא מקום חלב מעין הוא וכתבו התו' דה"פ כיון דהוי מעין משקה הוי מן התורה ולא בעי הכשר ואף אי מיוחד לתינוק אין לו' דהשתא בטיל שם משקה דאתי להכשיר בזב דאמרי כיין דאינו משקה לאו מעין הוא ע"ש הרי דאי מעין הוא הוי משקה מ"ה דאי הא בהא תליא לא אהי למטעי כלל וצ"ל דהתוס' כאן ובחגיגה ועירובין מפ' כפירש"י שדחו התוס' בכריתות דמפ' דמעין הוא והוי כא' מאיבריו ולאו מתורת משקה אתי עלה אלא דמטמא מן התורה מתורת מעין וניחא לפי פירש"י מאי דהוצרך רבא למי' ס"ס כיון דהוי מן התורה אבל לפי' התוס' בחד ס' סגי וצ"ל לפי' התוס' דרבא ס"ל טו' גויה מדאורייתא כדס"ד ביומא דף ע"ב ועיין להתוס' בשבת די"ג וכ"נ קצת מהגמ' דיומא

שם דרבא ס"ל טו' גויה דאורייתא אבל למסקנא דכריתות דמקום חלב לאו מעין הוא בחד ס' סגי ועיין להר"מ בפ"ח מה' שאר אבות הטומאה דין י"ב איברא דק"ל לס"ד דגמ' דיומא דטו' גויה דאורייתא ממתני' ברפ"ב דמקוואות דקתני בנטמא טומא' קלה כגון אכל אוכלין טמאין ושתה משקה טמאין ס' להקל עיין שם וכיון דמדאורייתא הוא ס' להחמיר כדקתני ברישא בטומאה חמורה ע"ש ועיין להתוס' שם ביומא ע"ש:

דף פח.

בד"ה משקה וכו' והך משקה ט"י ע"כ וכו' עכ"ל נראה דשללו דלא תימא דאתיא כר"מ דס"ל בפ' חטאת. העוף דט"י בשאר ב' עושה ג' בתרומה וד' בקדש אבל כרבנן דאבא שאול ודאי לא אתיא דקתני אין מטמאין הא מיפסל פסלי ולרבנן לא פסלי ודחו דמדמייתי לה על מ"ש אחרונה משמע דס"ל כן ומשמעות בעלמא הוא שהרי בתרומה ל"פ חורו אמשנה א' ועיין להר"ש ברפ"ב דט"י דלא נרגש מזה דנימא ר"מ היא ע"ש ועיין להחזו"ן שם מה שתמה ע"ד התוס' והר"ש דנימא רבנן היא ע"ש והוא תימה דהא קתני אין מטמאין הא מיפסל פסלי:.

בא"ד וא"ת דהכא משמע דט"י מטמא חולין כקדשים עכ"ל כצ"ל וכן כתב מהרש"א ז"ל בשם מהרש"ל ז"ל דמדכ' דהכא משמע וכו' מוכח דק"ל אמתני' דהכא גופה ולא בצירוף סוגית הגמ' דנדה ובמתני' דהכא אי לא ההיא נדה מוקמי' לה שפיר בקדשים ועוד מדכ' ל' מטמא משמע בקדשים קאמרי דאי לתרומה לא הוי אלא פסול כמו דשאר טומאוח דבכוליה תלמודא נקט ג' בתרומה פסול אף. דעושה ד' בקדש כדתנן בטהרות וכמ"ש התוס' שם בפסחים והיינו משום דאינו עושה ד' במינו והכי ק"ל כיון דט"י מטמא ג' בקדש לעשות ד' אם כן ט"י הוי כשאר ב' דשאר טומאות ואם כן פוסל בתרומה וא"כ יש לו דין טמא ומאי קאמר דהוי פסול מאי נ"מ בשם כיון דס"ס עושה ד' בקדש כנ"ל דלא כמהרש"א ז"ל ובתי' בתרא נקטו כאבא שאול ולא כר"מ כדי ליישב גם סוגיית הגמ' דנדה:

בא"ד ובהדיא תנן בפ' כשם וכו' עכ"ל ע"ש בגמ' בפ' חטאת העוף דמסיק רבא דמתני' אתיא אפי' כאבא שאול ור"מ ופוסל מדאורייתא קתני וא"כ גם ההיא דרע"ק דהסולת והקטורת וכו' מיתוקמא שפיר כוותייהו ופוסל מדאורייתא קאמר ואפשר דהתוס' כאן מפ' דרבא מילתא באפי נפשה קאמר ולאו לאוקומי מתני' כוותייהו רלא כרש"י והתוס' שם ע"ש:

בד"ה רבנן וכו' וי"ס דגרסי וכו' עכ"ל עיין במהר"ם לובלין ז"ל. ולפ"ד היה להם להתוס' לקבוע דבריהם בברייתא גופה כיון דלפי גי' בברייתא גופה ע"כ דפליגי ואף די"ל מ"מ

נ"ל עיקר דבברייתא קמייתא לכל הגי' א' הן ואין ביניהם חילוק אלא בברייתא בתרייתא דלפי גי' בל' אחד הן התרתי ברייתות וא"כ גם ברשב"ג איכא למי' לפרש אבל להיש ספרים כברייתא בתרייתא ע"כ דפליגי:

בד"ה ור"י וכו' ברחם הפוכה עכ"ל וה"ה דהומ"ל לפי האיבעית אימ' שם דלכולהו רובא משמע אלא ניחא להו למיפרך ס' הפיבית מיהו לתי' בתרא שכ' בס"ד ק' מה יענו באבע"א ודע דקו' זו דס' הפוכות אינה אלא לגי' הראשונה אבל להיש ס' שכ' בדבור הקודם אין קושיא אלא מדר"י אדר"י:

דף פט.

תוס' בד"ה והתניא וכו' ל"ד כסוי לחליצה וכו' עכ"ל נקטו חליצה טפי. מלולב ושופר משום דודאי כסוי ל"ד ללולב ושופר דהוו צורך גבוה ומילי דריצוי אבל חליצה וכסוי דמו אהדדי דאי לא חיישינן למיאוס בחליצה גם בכסוי כן הוא וכ' דכסוי גרע מחליצ' ועיין להריטב"א ז"ל בחי' ועיין להתוס' ביבמות דנקטו גם לולב ע"ש. והא דלא ק"ל להתוס' כן אלא לשי' ר"ת נראה דלשי' ראשונה דעיקר החילוק הוא בין ע"א של ישראל לע"א של נכרי הא דלכתחילה. לא תחלוץ משום דע"כ איירי במנעל שאינו שלו. כמ"ש התוס' ובמנעל שאינו שלו לכתחילה לא תחלוץ כדאיתא בגמרא בפ' מצות חליצה דק"ג ע"ב אבל בכסוי אפי' לכתחילה ועוד נראה דלשי' ראשונה כיון דקודם ביטול איירי ע"כ צריכין לטעמא דמצות לאו ליהנות ולכתחילה לא שרי משום ה"ט ובכסוי דשרינן לכתחילה מה"ט משום דאפריעיר הנדחת דאסיר אינו אלא מדרבנן כאפר ע"א דמדרבנן הוא כמ"ש השע"ה בה' חמץ בדע"ג ע"ב ע"ש ובדרבנן סמכי' אמצות לאו ליהנות כמ"ש השע"ה בפ"ח מה' לולב ועיין להכנה"ג בסי' כ"ח בסוף הגהב"י ע"ש:

דף פט:

גמ' אלא הכא בוולרות קדשים וכו' וקסבר וכו' הא דלא מוקי דקסבר בהווייתן הן קדושים וא"נ בשליל דבהדי הדדי קאתו משים דקתני סתמא נוהג בשליל משמע דהכי סבירא ליה לתנא דמתני' אבל הריטב"א ז"ל בחידושיו באוקמתא דלקמן דמבכרת ובאבע"א פי' דס"ל א"נ בשליל ובהדדי קאתו דלא פירש"י ז"ל ע"ש וצ"ל לפי' דהא דמייתי הגמ' מירך שנתבשל בה ג"ה משום דליכא פלוגתא במתני' אבל בהא דא"נ בשליל כיון דהפלוגתא מוזכר במתני' לא איכפת לן וכן לקמן דקאמר והא מתני' דלא כר"י דקתני נוהג בשל ימין ושל שמאל וניחא השתא קושית התוס' לקמן בד"ה והא:

תוס' בד"ה ואתי וכו' דחמיר דאית ביה כרת וכו' כדפירש"י וכו' עכ"ל לא הוו צריכי להביא כלל פירש"י דגמרא קאמר בהדיא לקמן במוקדשין דאיסור כרת מי שמעת ליה גם לא הוו צריכי לחומרא דכרת דבל"א איסור כולל הבשר גם איסור מוסיף דהנאה:

בד"ה אלא קס' וכו' מי שגידו אסור ובשרו מותר וכו' עכ"ל נר' מדבריהם דרבנן מודו בהאי ס' דקאמר דלא פקע דקאמר להו ר"י לא דס"ל דבמקומו נכתב ולא נאמר אלא לישראל וק"ל דלקמן דק"ב ע"א ס"ל לרבנן דר"י דאמ"ה א"נ בטמאה וקאמר הגמרא דטעמייהו דדרשי מי שבשרו אסור ע"ש והשתא הא אמ"ה נאמר לב"נ והיה נוהג אף בבהמה טמאה ותו לא פקע ולוללי דבריהם י"ל דקושי' ר"י הא היא דכיון דקרא דג"ה לא נשנה בסיני וליכא אלא ההוא קרא דנאמר לב"נ א"כ לא שייך למידרש כל שבשרו אסור דהא ב"נ לא נאסר להם שום בשר וא"כ ע"כ קרא לאו הכי מדריש משא"כ באמ"ה דנשנה בסיני ולדברי התוס' צ"ל דרבנן ל"ל האי ס' דפקע ופליגי אר"י בס' זו והא דקאמרי לישר' נאמר וכו' לסברתו דר"י משיבי ובהכי י"ל מה שהקש' מהרש"א ז"ל בגמ' לקמן דקאמר מאן שמעת ליה האי סברא ר"י וכו' דהו"ל לאוכוחי מטמאה גופה דר"י הוא דס"ל נוהג בב"נ ומתני' קתני א"נ בטמאה דלא ס"ל לב"נ נאמר ע"ש די"ל דטעמייהו דרבנן משום כל שבשרו ואפילו נוהג בב"נ א"נ בטמאה ואף דס"ל באמת לרבנן לישר' נאמר מ"מ סתמא דא"נ בטמאה מיהא אינו תלוי בזה אמנם נ"ל עיקר דלא כתבו התוס' די"ל דטעמייהו דרבנן משום שכל בשרו אלא השתא לאוקמתא זו דקיימי' בה דס"ל אין כגידין בנ"ט אבל לפי מאי דמסקינן דס"ל לתנא דמתני' יש בגידין בנ"ט אי איתא דס"ל כל שבשרו וכו' הוה ק"ל למ"ל קרא הא אין איסור חל על איסור ואיך חייל איסור גיד אטמאה הא ליכא לא כולל ולא מוסיף ואין לו' דס"ל ג"ה אסור בהנאה כר"ש ואיכא מוסיף דהא תנן לקמן שולח אדם ירך לנכרי דמוכיח מינה הגמ' בפ' כ"ש דכ"ב דג"ה מותר בהנאה באופן דאי ס"ל יש בגידין ע"כ דלא דרשינן האי דכל שבשרו וכו' ובהכי ניחא מה שהקשה מהרש"א ז"ל מאי מק' התוס' בד"ה ואתי' וכו' נימא דטעמייהו מכל שבשרו כמ"ש התוס' בדבור זה ע"ש ולפי"ה י"ל דהתם קיימי התוס' אאוקמתא דיש בגידין בנ"ט וקושטא קאמרי דה"ט משום דאין איסור חל על איסור ועוד דאי טעמייהו מכל שבשרו ע"כ קושי' ר"י משום דלא פקע כמ"ש התוס' ואכתי עיקר טעמו דר"י לא הוזכר במתני' דהא איהו ס"ל אין איסור חל על איסור לקמן ד"ק והי"ל להזכיר טעמו במתני' משום דאיתוסף לב"נ כיון דרבנן ע"כ מדהוצרכו לכל שבשרו דס"ל אחע"א אלא ע"כ דה"ט דרבנן משום דאין איסור חל על איסור. אך מדברי התוס' לקמן בד"ה בולדות אין נראה כן ע"ש ולמה שהקשה מהרש"א ז"ל בגמ' אמאי לא מוכח לה מדקתני א"נ בטמאה דהא התוס' בד"ז הוכיחו

ממנה ע"ש י"ל דכיון דאיכא פלוגתא במתני' לא איכפת לן והתוס' בד"ז קושייתם אפי' מדברי ר"י דהא דס"ל נוהג בטמאה קאמר טעמא משום דאיתוסף לב"נ הא לא"ה ליכא איסור גיד וע"כ דיש בגידין בנ"ט ותירצו דדברי ר"י מתפרשים משום דלא פקע ומה שכתבו התוס' ומה שמק' ר"י וכו' כ"כ כדי ליישב גם את זה אך מדברי התוספות בדבור הקודם נר' דגם מת"ק לחודיה ק"ל:

בד"ה איסור וכו' דל"ל אחע"א וכו' עכ"ל ק' הא מסיפא דא"נ בטמאה מוכח דאפילו לרבנן אי נאמר לב"נ היה חייל אטמאה מיגו דאיתוסף איסורא לב"נ אע"ג דלא הוי אלא איסור חמור כמ"ש התוס' בדק"ב ע"ש וצ"ל דטעמא משום כל שבשרו ולתי' א' שכ' בדבור הקודם מקשים מיהו לפמ"ש מהרש"א בדיבור הקודם דקושטא הוא דלאו מטעמא דכל שבשרו ע"ש הדק"ל דנימא לכך לא עביד האי אוקמתא משום סיפא וצ"ל דלעולם רבנן ס"ל אין אחע"א באיסור חמור והא דקאמרי לישר' נאמר לדבריו דר" קאמרי ועמ"ש בדבור הקודם ועי"ל:

בא"ד ובסו"פ וכו' אלמא וכו' עכ"ל הוכחה זו לא אתיא אלא למ"ד גיד אסור לגבוה דלמ"ד שרי הוי איסור מוסיף כשנתנבלה מגו דאיתוסף איסורא לגבוה גם לא אתיא אלא למ"ד לקמן דק"ג דלא ילפינן למיחל איסור טריפה אאבר משום דחל אחלב דשאני חלב דהותר מכללו אבל למ"ד דילפינן אין מקום להוכחה זו דשאני נבילה דהתורה אמרה לחול אחלב ואף דלקמן דק"א מוכח דלר"מ עולה חיילה אגיד מכל מקום התוס' לא הביאו אלא ג"ה של נבילה גם עיקר הוכחתם מדרב יהודה דאמר כן דר"מ מחייב וחכמים פוטרין ע"ש בגמ' וטפי הי"ל להוכיח מההיא דכריתות דמוכח שם דר"מ אית ליה איסור כולל ע"ש:

בא"ד דאין נ"ל שתחלוק וכו' עכ"ל מה שמק' ממתני' דמכות דכ"ב דקאמר הגמ' איסור כולל ל"ל לק"מ דההיא בבא ע"י עצמו ועיין בשבועות דכ"ד דר"ל שאני ליה בין בא מאליו לבא ע"י עצמו ועיין להתוס' שם ועוד דהתם האי דלא חשיב שבועה משום דבפלוגתא לא קאמרי ואין הוכחה מאי ס"ל לתנא באמת משא"כ בההיא דכריתות ועמ"ש בתוס' בד"ה אלמא ע"ש:

בד"ה אם וכו' וק' לפי' וכו' עכ"ל והרשב"א ז"ל בחי' תי' דשאני התם דכולל הגיד והשומן דאם הגיד צריך שריפה אגב שומן ע"ש ונר' דה"ט משום ששמשו נותר ועיין בפסחים דפ"ג ע"א ומדמה הרשב"א ז"ל שומן שעל הגיד למוח שבעצמות ועמ"ש לקמן ד"צ ודקכ"ה ע"א בתוס' ע"ש:

בד"ה והא וכו' ורישא בשלא נשחטה וכו' והרשב"א ז"ל בחי' תי' דאי נשחטה מותרת א"כ לא חייל איסור גיר קודם שחי' כיון דיש לו תקנה כשחי' לא חל עליו שם איסור

והביא ראיה מגמ' לקמן דק"ג בחלב מן החי מן הטריפה דבהדדי קאתו והא איסור חלב ממעי אמו ע"ש ועיין להתוס' שם ואני תמיה בס' זו דא"כ אמאי אמרינן שם למ"ד לאיברים עומדת חל איסור אבר מחיים הא אפשר שתשחט ולא יאסר כלל ועיין להתוס' בדבור הקודם שתי' דלר"מ בלא נשחטה איכא איסור גיד וכשנשחטה מותר ואפי"ה חייל מקודם:

דף צ.

בד"ה אלמא וכו' ואע"ג דהשתא וכו' עכ"ל לכאורה נראה דלא ק"ל אלא לפירש"י אבל לפיר"ת כיון דלא הוה גיד כלל מתחי' א"כ לא הוי אמ"ה דבעי בשר גידין ועצמות וכשמת לב"נ איסור אמ"ה וגיד בהדדי אתו. מיהו קשה דמדכ' ואע"ג דהשתא וכו' משמע דלפי המסקנא דאיסור גיר חייל אמוקדשין דחמיר דחייל בב"נ חייל נמי אאבר ואמאי הא אבר נמי אסור לב"נ אפילו האידנא ועדיף מגיד ואפשר דמ"ש אע"ג דהשתא אתו לאפוקי אי הוה חייל אמוקדשין משום מגו דאיתוסף איסורא לגבוה כמ"ש התוס' לקמן הוה חייל נמי אאבר משום דלגבי גבוה אחע"א דאיכא למ"ד בסוף דם שחיטה דס"ל דבקדשים אחע"א וכל דלגבי גבוה מוקדשין נינהו וא"כ אמרי' מגו דאיתוסף איסורא לגבוה איתוסף להדיוט אבל השתא דלא חייל אמוקדשין משום דס"ל דגיד נמי מותר לגבוה אם כן היכי חייל אאבר והתוס' לעיל בד"ה ואתי הומ"ל דמוקדשין חייל אגיד משום דבקדשי' אחע"א אלא דבלא"ה. משנו שפיר וניחא לפי"ז מה שמק' בדברי התוס' לעיל בד"ה איסור ממתני' דמכות והבאתי דבריהם לעיל דההיא אינה סותרת למתני' דכריתות דאיכא למימר בקדשים דוקא אחע"א מיהו קשה בדברי התוס' בדבור זה אי איתא דקושי' מכח אמ"ה מאי קושי' הא משום. אבר א"ח עד שיאכל בשר גידין ועצמות ומשום גיד חייב אגיד לחודיה א"כ חייל שפיר ואין לו ענין לאחע"א ע"כ נר' פשוט דקושייתם היא היכי חייל גיד אבשר מן החי ואף לפיר"ת קשיא להו ובשר מן החי אינו אסור לב"נ למאן דנ"ל לקמן דק"ב בשר מ"ה מובשר בשדה טריפה ואם כן אי חייל גיד אמוקדשין חייל נמי אאבר דגיד חמיר דאסיר לב"נ וכיון דקיימי' השתא דיש בגידין בנ"ט גיד עצמו לבדו אסור משום במ"ה. מיהו אכתי קשה מאי ק"ל נוקמה כרבנן לקמן דצ"א דס' בגיד חייב עליו אפי' אין בו כזית וא"כ איסור גיד איכא אם אין בו כזית דאיסור חל על חצי שיעור כמ"ש התוס' בשבועות דכ"ג ע"ב בד"ה דמוקי ע"ש. מיהו בהא י"ל דדחיקא להו למי' דהכתוב לא אסר הגיד אלא אם אין בו כזית אבל בגמ' גופה ק"ל אמאי לא מוקי מתני' בגיד דאין בו כזית וחל שפיר אמוקדשין לפ"ד התוס' בשבועות ואפשר דלר"ל דס"ל ח"ש מותר מ"ה מילתא דפשיטא דחל ולא אצט' למתני' ודחיקא ליה למי'

לאפוקי מר"ש דאמר כ"ש למכו' דלא הו"ל למיתני בכה"ג אי נחית לאפוקי מר"ש ובזה י"ל פסקי הרמב"ם בפ"ח מה' מ"א דפ' נוהג בקדשים ופ' במעי אמן קדושים וא"כ איך חייל איסור גיד אמוקדשין והו"ל לפרש במבכרת וכבר עמדו בזה ועפי"ה ניחא דלר"י דקי"ל כוותיה איכא לאוקמא באין בו כזית דחייב כמ"ש הר"מ שם ומן האמור למדנו דהא דתנן לקמן א"כ בטמאה היינו דוקא אם יש בו כזית אבל אם אין בו כזית נוהג שפיר כיון דאיסור חל על ח"ש כאמו' זולת אם טעמ' דרבנן משום כל שבשרו כמ"ש התוס' לעיל בד"ה אלא:

גמ' כאן להלקותו כאן להעלותו פירש"י ז"ל דלא כתיב ולא יאכל המזבח וכתב מהרש"א ז"ל דר"פ כיון דבהעלותו ל"פ אמוראי גם תנאי ל"פ ע"ש ונר' דלא כ"כ אלא לל"ק דר"פ דכיון דמוקי מר בלהלקותו ומר בלהעלותו שהם ענינים אלוקים אי ס"ל דתנאי פליגי טפי עדיף לומר דפליגי בלהעלותו וה"ה דהומ"ל מדלא מוקי דל"פ וכאן לחלצו וכאן להעלותו כל"ב ומדלא מוקי בהכי ע"כ דס"ל לל"ק דאפילו לבדו שרי להעלותו דלא כתיב ולא יאכל המזבח והא דלא שרי לת"ק אלא במחובר עם הירך כמו שנר' מדברי רש"י ז"ל היינו משום דס"ל כרבי דאפי' דהתרה בפירש אסור ומ"מ לאו משום גיד דאיסור הוא וכל זה הוא בל"ק אבל בל"ב י"ל דס"ל דתנאי פליגי אלא דניחא ליה למי' דל"פ וכאן לחלצו וכו' וס"ל דפירש אסור משום מיעוטא דבשר ודם ולכך קאמר ר"י שפיר אחד קדשים וכו' איסור גיד נוהג בהן:

דף צ:

גמ' אלא גידי צואר אי לאו בשר וכו' ר"ל אלא בגידי צואר דנאכלין אלא דאורחייהו לשיירן דקשין קצת ולכך תני להו באנפי נפשייהו דלאו מקרי הוא ובעי שריפה דמ"מ יכול לאוכלן ופריך אי לאו בשר וכו' ר"ל למ"ד דס"ל דלאו בשר נינהו דהיינו דב בפ' כ"צ דפ"ג נשדינהו וע"ש בסוגיא ולפי"ז דברי הגמ' כאן מדוקדקים הדק היטב והנה רש"י ז"ל כ' ואורחא דתנא למתנינהו באנפי נפשייהו בעצמות נראה מדבריו דה"ט נמי דתני עצמות באפי נפשייהו וכ"ן מפירושו בפ' כ"צ בסוגייא דשמוש נותר ע"ש. וקשה דעצמות אצט' למתנינהו לאשמועינן דשמוש נותר מילתא היא או בו בכשר ואפי' בפסול ע"ש בסוגיא בפ' כ"צ ול' רש"י ז"ל שם אורחא למתנינהו בהדי עצמות אבל לשונו כאן ושם גבי עצמות קשה להולמו ונ"ל דבא ליישב דברי הגמ' שם דדייק ממתני' דעצמות שמוש נותר מילתא היא גם לאוקמתא דרב אשי דמוקי לה בשמנו של גיד דלר"א ע"כ דגם הגיד צריך שריפה אגב שמנו דאל"ה לא הוה קרי לשמנו גיר וכמ"ש הרשב"א ז"ל בחי' לעיל בר"פ ע"ש והיינו מטעמא דשמוש נותר כאשר דמיתי לעיל ע"ש וא"כ אמאי אצט' למתני

עצמות הא מגיד ידעי' שפיר שמוש נותר ולהכי כ' אורחא למתנינהו באפי נפשייהו שם גבי עצמות וכן כוונתו כאן דב' בעצמות ר"ל כעצמות לאוקמתא דר"א ובהכי ניחא מאי דק' לדברי הרשב"א ז"ל מאי פריך הגמ' בסוגיין נוקמה בגידין שהבשר שעליהן נעשה נותר וקמ"ל דאפילו הגידין טעונין שריפה אגב הבשר לדברי הרשב"א ז"ל ועפי"ה ניחא דטעמא דצריכין שריפה משום שמוש נותר והא כבר שמעי' לה מעצמות ומעתה יש להוכיח דטעמא דגידין צריכין שריפה אגב השומן משום שמוש ניתר כמ"ש לעיל:

דף צא.

אלא לשומנו וכו' עיין פירש"י ז"ל ומכאן ראיה למה שנסתפק המש"ל בס' תרומות בתרומה טמאה בטומאה דרבנן אי קרי' לה מחוללת מן התורה ע"ש:

עו"ש גמ' ואי פשיט"ל אמאי לוקה מ' ותו לא הא דלא מוקי לה בבת אחת כי היכי דלא נפשוט בעיא דסומכוס לעיל וכמו שכ' התוס' בתא שמע קמא אבל לפירש"י דהוצרך לו' בראשונה מדנקט אכל מזה כזית ומזה כזית וכו' ק' כאן וי"ל:

דף צב:

גמ' ואמר ר"א אר"א וכו' לפי דפלוגתייהו היא פלוגתא דתנאי ולמ"ד יש בגידין בנ"ט פשוטו נ"ל משום דכל ברייתא דלא מתנייא בי ר"ח ור' אושעיא משבשתא וכל ברייתא דמק' הגמ' מינה קי"ל דמתניא בבר"ח ור"א וכל היכא דאיכא מילתא דר"א על ההיא ברייתא מביא אותה הגמ' דאז בודאי מתניא ולכך מיתי הכא מילתא דר"א:

תוס' בד"ה גוממו וכו' אבל הל' קשה וכו' עכ"ל טפי הו"ל להק' לפירש"י ז"ל מאי דאמרי' מאי לאו ר"מ היא וכו' אלא משום דאיכא לפרושי מאי לאו אפי' ר"מ ולעולם דאתיא נמי כר"י אבל רש"י ז"ל פי' מאי לאו ר"מ אבל ר"י אפי' מנהגא ליכא והן נסתר מחמתו וצ"ל דלפי מאי דמוקי לה כר"מ פי' גוממו הוא אגיד ולא אשומן ולא פירש"י השומן נמי לא לפום מאי דאמרי' דלר"מ מדאורייי' לר"י מדרבנן וגוממו אתרווייהו:

בד"ה עולא וכו' לא הוי כפלוגתא דרב ועולא אלא קס' וכו' עכ"ל והרשב"א ז"ל בחידושיו כתב דוקא קנוקנאו' ולמ"ד אין בגידין בנ"ט הגיד עצמו אסרה תורה ודחה לזה מעובדא דלקמן דצ"ט ע"ב דאתא לקמיה דר"ח דבמ"ע אי נתבשל גם בקנוקנאו' הא אסירי מדרב לכ"ע ומ"ט מאן דשרי ואי לא נתבשל בקנקונאות הא בגידין עצמו לכ"ע אינו אוסר דאין בו בנ"ט ע"ש ולפמ"ש התוס' בדיבור שאח"ז דלעולא גופיה קניקנאות שרי אפי' מדרבנן ניחא דמאן דשרי ס"ל כעולא אלא דהרשב"א לשי' אזיל ע"ש ועפ"י שי' זו ניחא מאי דק' דר"י אדר"י דר"י ס"ל לקמן דיש בגידין בנ"ט דמחייב כ' באוכל ג"ה של בה"ט ובר"פ העור והרוטב תנן דהגידין ואלל אין מטמאין טו' נבילות דלאו בשר נינהו ופליג ר"י באלל

מכלל דמודה בגידין ואיהו ס"ל יש בגידין בנ"ט וכבר עמד בזה השע"ה בה' מ"א ועפ"י שי' זו ניחא דלמ"ד יש בגידין דוקא בקנוקנאות אבל בגידין גופייהו ס"ל דאין בהם בנ"ט וגם לשי' התוס' אליב' דרב ניח' ול"ק אלא לעול':

בד"ה כוותיה וכו' אסרי' קנוקנאות מדרבנן עכ"ל לפי"ז ההיא דלעיל ד"צ ע"ב דהגידין נשרפין בי"ו איכא לאוקמא שפיר בקנוקנאו' והגמ' דלא מוקי לה בהכי ס"ל כרב או כעולא גופיה גם ההיא דר"פ דדייק הגמ' ממתני' דירך דיש בגידין בנ"ט איכא לאוקמה בקנוקנאות והגמ' שם ס"ל כרב או כעולא גופיה ואה"נ דלאביי דקי"ל כוותיה דקנוקנאות אסירי מדרבנן מוקמי' למתניתין דהתם דאיסור גיד לבדו קתני כדמוקי לה מעיקרא והיינו לפמ"ש התוס' שם בקשי' שמנו דלא קרי ליה גיד ע"ש ונראה שזו דעת הרמב"ם ז"ל שהעתיק המשנה כצורתה אף דפ' דבמעי אמן קדושין עיין להשע"ה בה' מ"א:

בד"ה אמר וכו' וצריך ליתן טעם מ"ש זה מזה וכו' עכ"ל נר' מדבריהם דלא ק"ל אלא לפירש"י אבל לפי' ניחא וצ"ל לפ"ז דר"י דקאמר לקמן אנא לאו טבחא וכו' הא דאיתמר בי מדרשא הכי הוא כדי לתרץ קושיא דשמואל אדשמואל אבל לר"י גופיה א"צ לזה ועיין להרשב"א ז"ל בחי' ועיין להתוס' לקמן דצ"ז בד"ה כוליא ובעיקר קושי' דמ"ש זה מזה י"ל דחלב דכוליא שאני דקרב וכמ"ש בסמוך להרא"ם והגמ' הו"מ לדחויי כן:

דף צג.

בא"ד וא"כ חלב היותרת וכו' עכ"ל פי' משום דיש להתיר חלב היותר' משום דלא איקרי חלב סתמא לכך יליף לה מחלב הדפנות דגם הוא לא מיקרי חלב סתמא ואפי"ה הוה אסרי' ליה ומק' לזה מחלב האליה דאף דלא מקרי חלב סתמא מ"מ ליתסר כמו חלב דפנות ומ"ש מטעם דקרב לד' דהאיסור מטעם דהוי חלב אלא דכיון דקרב לא ממעטי' מקרא דאשר יקריב כמו חלב דפנות ומתרצים משום דל"ד וצ"ל לפי"ז דהגמ' בשומן האליה דקאמר הטעם משום דלא מקרי חלב סתמא לאו מטעם זה לחוד שרי אלא בצירוף טעמא דלא דמי וכל זה לשי' מהרש"א ז"ל דכ' דחלב דפנות לא מקרי חלב סתמא. מיהו נ"ל עיקר דחלב דפנות מקרי חלב סתמא ודוקא חלב אבר מיוחד דלא מקרי חלב סתמא והרא"ם לא שני ליה בין סתמא ללא חלב סתמא ולכך יליף חלב היותרת מהדפנות מטעם דתרווייהו לא דמו לחלב ומק' התוס' ע"ז משומן האליה דשרי ליה משום דלא מקרי חלב סתם ומ"ש מחלב היותרת ומפרשי' דתרווייהו שרו משו' דל"ד והא דלא כ' דתרווייהו שרו משום דלא מקרו חלב סתם משום דבעו לשנויי גם לרב זביד בס"פ כ"ה דמשני שינויא אחרינא גבי אליה ע"ש ודע דקושי' מפ' כ"ה היא מאוקמתא דר"א אף דאיתותב

לאו מה"ט איתותב והא דלא מוכחי מקושי' המק' מעיקרא ע"ש משום דאי לא מיקרי חלב לא ק"מ מידי דהוה אכוליא דשרי אף דקריבה:
בד"ה חתכיה וכו' מכלל דעד השתא וכו' עכ"ל הו"מ לאוכוחי ממילתא דר"י בסמוך ה' חוטי הוו וכו' למאי נ"מ וכו' דאמאי לא קאמר נ"מ לצלי אי איתא דצלי לא בעי חתיכה ומליחה מיהו בלא"ה הומ"ל נ"מ לחיה דאי משום חלב שרו ודמשום דם אסירי וכמ"ש הכנה"ג בסי' ס"ד ע"ש:

דף צג:
גמ' רישא בכבשא וכו' א"ד וכו' עמ"ש בי"ד סי' ס"ט ע"ש:
עו"ש כזית אפי' בב' וג"מ וכו' עמ"ש מהרש"ל ז"ל ולדבריו דחיק לישנא דב' וג' מקומו' דכי נחלק הכזית לג' מקומות איכא בכ"מ יותר משעורה ובמה שהוצרכו בגמרא לפסוק הלכתא וכו' עמ"ש הרשב"א והריטב"א ז"ל בחי' ע"ש:
תוס' בד"ה רישא וכו' משמע דלא אסיר וכו' עכ"ל דאי מח אסור מדם שיש בו היה גם הראש נאסר דאין בו ס' נגד מוחו אבל נגד הקרום יש בו ס' ועיין לה' בעי חיי סי' ק"ה וק"ו:

דף צד.
תוס' בד"ה טרפה וכו' וי"ל דמ"מ איכא למידק וכו' עכ"ל ולעיל באוקמתא דשמא יתננה בפני ישראל י"ל דיודע השתא דאסור לגנוב דעתו של גוי אלא דלא ניחא לאוקומי טעמא דמתני' משום גניבת דעת דפשטא דמתני' משמע דמשום איסור גיד נגעו בה וכן ראיתי להר"ן בהלכות שכ' באוקמתא זו דמאי דגזרי' הוא משום דאסור לגנוב דעת ע"ש. אבל לקמן בפיר"ת קאמר בהדיא דס"ד דשרי גניבת דעת ולכך מוקי' לה כצנעא ע"ש ועיין במהרש"א ז"ל ולפ"ד צ"ל דמשמע להו להתוס' דעובדא דמברא באמר לו בהדיא אייריי:

דף צד:
בד"ה אמר וכו' ומפ' ר"ת וכו' אבל שלימה הא חזי לה נכרי עכ"ל לפ"ז בשלימה לא חיישינן שיקנה ישר' דלא זבין לה ישר' משום חשש טרפות וא"כ מתני' בשולח שלימה דנקט טעמא דמקומו ניכר הול"ל טעמא משום חשש טרפות ונ"ל דמתני' אייריי אפי' במקום שמכריזין ולא הכריזו דליכא חשש טרפות אלא דהדיוק דחתוכה במקום שאין מכריזין וה"ק דוקא שלימה שרי בכל ענין אבל חתוכה אסור:
ודע דלפיר"ח דדוקא באומר לו הוא דחיישי' לגניבת דעת בברייתא דלעיל דלא יפתח חבית המכורה לחנווני אף דלא אמר בהדיא מ"מ אסור כיון דלא הו"ל לאורח לאסוקי אדעתיה וכו' וכמ"ש התוס' לקמן בד"ה אינהו ע"ש:

בא"**ד** וא"ת וליפלוג וכו' דבהכי איירי רישא לאביי עכ"ל לר"א ניחא דאתא לאשמעי' דלא אמרי' להשביח מקחו וכמ"ש מהרש"א ז"ל מיהו הול"ל לרבא נמי ונר' דלרבא לא ק"ל דרישא איירי במקום שמכריזין והכריזו דאיכא טריפה ואז אפי' אומר ישראל בהדיא דכשירה היא לא אתי ישראל אחר לזבוני דכיון דאיכא טריפה חיישי אינשי דמשקר ישר' וכ"מ ממאי דלא אוקמה רבא למציעתא בהכריזו דאיכא טריפה ברישא ממש אלא דאיירי באומר בפי' ורישא בסתם אלא ע"כ בהכריזו דאיכא טריפה אף דאומר כשירה לא אתי לזבוני מינה ורישא דמוקמי' לה בסתם לרבא כי היכי דלא ליתסר מכח גניבת דעת הוא וא"כ ליכא לאפלוגי בדידיה ובהכי מקום אתנו ליישב לשי' רש"י ז"ל אוקמתא דלעיל דאוקי במקום שאין מכריזין ר"ל דמוקי לבריית' במקו' שמכריזין והכריזו וס"ל גם לרש"י כיון דאיתחזק טריפה לא מזבני אינשי ואצ"ל דפליג אברייתא כמ"ש התוס' מיהו מדברי הריטב"א ז"ל בחי' בתחי' הסוגייא נראה דאף דהכריזו טריפה חיישינן באומר לו ע"ש ומה שהק' מהרש"א ז"ל לשי' רש"י ע"ש לק"מ דדוקא במוכר טריפה בדמי שחוטה הוא שכ' דאיכא גניבת דעת כיון דהגוי פורע דמי שחוטה אכל בגיד ליכא יתור בדמים בשביל נטילת הגיד וגבי גיד אף במוכר שרי ומ"ש התוס' בעיקר החילוק אבל שולח דורון וכו' היינו שולח דורון בשר טריפה בחזקת שחוטה:

בד"**ה** והא וכו' וא"ת והא אין זה טעות וכו' עכ"ל נ"ל דיש לחלק בע"א דאף דבלא"ה פותחין לו לא יאמר לו בשבילך אני פותח אף דבלאו מכורות היה פותח והכא ר"ן אמ"ל למ"ל לרבנן לאטרוחי כולי האי ואי הוו שתקי שתיקה כהודאה והו"ל כאמ"ל בפי' שבשבילו יצאו כנ"ל:

דף צה.

גמ' וההוא טריפה הוה א"ד וכו' נ"ל לשי' רש"י ז"ל דבל"ק איירי במקום שאין מכריזין ולא זבני מניה אלא דגזרי' שמא ימכרנה בפני ישר' כאוקמתא דר"א לעיל ולכך לא הו"ל למוכרה לגוי ועשה שלא כהוגן אלא די"ל דדילמא כשימכר לנכרי אמ"ל בפי'. שהיא טריפה דשרי בפני ישראל וכסיפא דברייתא דלעיל וע"כ למי' דהכא במכרה לו כדי למוכרה במקולין ול"ל דאמ"ל טריפה היא ובזה מדוקדקים שפיר דברי רש"י ז"ל בד"ה שעשה וללי"ב איירי במקום שמכריזין ולא הכריזו וכמ"ש רש"י ז"ל וה"ט דחיישי' שמא משקר אבל לל"ק לא חיישי' למשקר מכח דלא הכריזו דבמקום שאין מכריזין איירי ודע דמבואר בדברי רש"י בד"ה אנו דשרי ליקח מכאן ולהבא וה"ט דלא ליתסר משים קבוע משום דמעורב או משום דליכא איסור ודאי ומדברי התוס' בד"ה טעמא נראה דבל"ב טעם האיסור משום קבוע ולא כמ"ש רש"י ז"ל דחיישינן שמכר להאחרים ועיין

להרשב"א והריטב"א ז"ל בחי' מיהו קשה בשמעתין אמאי מהימנינן ליה במה שאמר שמכרה לגוי הא קאמר בגמ' דעשה שלא כהוגן וק"ל אין אדם משים עצמו רשע אפי' באיסורי דרבנן כמ"ש ה' תומים בסי' ס"ה ע"ש וצ"ל דפלגינן דיבורי' דלא מכרה לגוי הוא אלא אחר ומ"ש בגמ' עשה שלא כהוגן אמי שמכרה לו קאי:

נמצא בגבולין איברים נבילות חתיכות מותרות וכו' פירש"י ז"ל גבי נבילות שכן דרך וכו' למיהב טעמא כי היכי דליהוי נבילות ודאי וגבי חתיכות פירש מדחתכם וכו' למיהב טעמא דלהוו מותרות מתורת ודאי הא אי לא"ה הוי ס' וס"ל במקום שאין מכריזין איירי ולכך הוי ס' ובדברי רב פי' דהוי ס' והיינו דלא ס"ל טעמא מדחתכם וכו' ואם כן הוי ס' מן הדין ואי קשיא א"כ סיפא מאי אשמעי' דמותרות משום נבילה וכי ס"ד דבמקום שאין מכריזין הוי נבילה ודאי וי"ל דאתי לגלויי אורישא דאיברים נבילות בודאי הוא ולאו מס' כנ"ל בדעת רש"י וא"ש כל דבריו בדקדוק ועיין להריטב"א בחי' ובהכי ניחא מה שהק' הרמב"ן ז"ל במאי דדחי הגמ' פרוותא דנכרים הא רב קאמר מותרות משום נבילה ועפי"ה ניחא:

עיין בתוס' בר"פ חומר בקדש ובריש' דמתני' דשקלי' ובדברי הירושלמי שם ודע דאי אייריי בעומד ורואהו ליכא הסח הדעת ודלא כירוש' ובזה יש מקום לישב קצת ואכמ"ל:

והנה הרא"ש כ' דרב אפילו בבהמה שלימה חייש לעורבים ע"ש ובהגהות דרישא סי' ס"ג הק' ממ"ש הטור בסי' א' דאם מצא בהמה שחוטה בשוק כשירה ברוב ישראל ע"ש ותי' דהתם במצא שלימה בראש דשחי' הוי סי' והש"ך סי' ס"ג כ' רלא דק דהטור בסי' קי"ח כ' בסתם דברי הרשב"א דשחי' לא הוי סי' ע"ש ונ"ל דאפי' דשחי' לא הוי סי' היינו ברוב גוים דמדינא אסור בלא סי' אבל בבשר שמן הדין ברוב ישר' דלכ"ע חומרא בעלמא היא אפי' לרב כמ"ש התוס' הוי שחי' סי' וסמכי' עלה ועמ"ש בסי' א' דין ד' לדברי הב"ח והמרדכי ע"ש ועמ"ש לקמן בתוס' בד"ה בחרוזים ע"ש ומה שתי' הש"ך שם והפרישה בסי' א' דהרא"ש ס"ל דלית הלכתא כרב אלא כי חזי' דנטלו עורב ע"ש אכתי קשה לרב גופיה דס"ל אסור בשר שמ"ה אפילו בביתו מברייתא דלעיל די"ב הרי שאבדו גדייו ותרנגוליו ע"ש ואף דאיכא לאוקמה במכירו עיין להט"ז בסי' א' מ"מ ק' מברייתא דאיתא שם מצא תרנגולת שחוטה בשוק דמותרת אמאי לא פריך מינה לרב:

תוס' בד"ה אבל וכו' ור"ת היה מתיר וכו' עכ"ל מדבריהם נר' דר"ת ס"ל לחלק בין קדשים לע"א לשאר איסורין שהרי כבר הוכיחו דאפילו פירש מעצמו גזרינן שמא יטול מן הקבוע מההיא דע"א ולפי"ז ר"ת מתיר אפי' ע"י נכבשינהו וכ"כ הרא"ש ז"ל דר"ת מחלק בין ע"א וקדשים לשאר איסורין אבל הרשב"א כ' בשם ר"ת דלא גזרינן אלא בנכבשי'

אבל בפי' לא גזרי' וכ"ס השאלתות ע"ש ועיין להטור ססי' נ"ז ולמרן בב"י שם וי"ל ממ"ש בש"ע ססי' י"ו גבי אוא"ב סי' בה"ג ע"ש ועיין בסי' ק"י דין ו' ובמ"ש הט"ז שם ע"ש:

והנה לענין הלכה הר"מ והרי"ף ז"ל פ' כרב וכ"פ מרן בש"ע אבל רש"י ז"ל פ' כלוי ועיין להרא"ש ז"ל משם רשב"ם ונר' עיקר בכוונתו דבמקום שהניחו אפילו ברוב נכרים שרי וכי חזי' דאתא עורב אפי' ברוב ישראל אסיר אבל בנאבד לו ומצאו דמסתמא לא במקומו מצאו או במצא בשר בשוק אז הדבר תלוי ברוב אנשי המקום והשתא ההיא דדיו אסור אף דאיירי ברוב ישראל כמבואר שם בגמרא ע"ש. והנהו עובדי דלקמן דבעי טביעות עינא או סי' בנאבד לו וברוב גוים אבל במצאו במקום שהניחו בכ"מ שרי דלא קי"ל כרב והנהו עובדי דגדי ופרגיות בפ' אלו מציאות שמצאן בשוק והתירן ברוב ישר' איירי ולכך התירו באבד וההיא עובדא דכבדא וכולייתא דלקמן איירי דגם במקומות הקרובים רוב ישראל כמ"ש התוס' וכ"מ בדברי הרא"ש ז"ל שם בפ' א"מ וכן הבין הדרישה בסי' א' אלא דמה שנר' מדבריו שם דמ"ש רשב"ם והנהו עובדי ברוב גוים קאי על ההיא דפ' א"מ דפריך והאמ"ר בשר שמ"ה אסור ע"ש הא ודאי ליתא דבגמרא שם מבואר דברוב ישראל איירי ע"ש אלא דקאי רשב"ם על הנהו עובדי דלקמן דבעי סי' ודברי הטור בסימן ס"ג לצדדין קאמר כמ"ש הדרישה שם ודלא כהב"ח שם דלפ"ד קשה ההיא דגדי ופרגיות דפרק א"מ ועיין להרא"ה בב"ה דקכ"א ע"ב ולהרשב"א במ"ה שם ע"ש גם מ"ש הב"ח שם דההיא דכבדא וכולייתא במצאן במקום שהניחם ע"ש נר' שהבין דהא דשרי ליה כבדא וכו' לאו הנהו שהביאו העורבים שא דשלו הוא דהתירום והוה חוששש שמא חלפום העורבי' כיון שראו עורבים דמייתי וכו' והתיר לו את שלו כיון שמצאן במקום שהניחם מיהו הרא"ש גופיה בפ' א"מ מפ"ל כדברי התוס' וכן מסקנת הש"ך וכדברי הדרישה דלא כהב"ח ומדברי הלבוש נר' בהב"ח דבמקום שהניחו בעי' רוב ישראל ע"ש:

דף צה:

תוס' בד"ה לא וכו' דדילמא רוב טבחי וכו' עכ"ל משמע דאי ס' רב בשר שמ"ה אסור א"ש הכא אפי' ברוב טבחו ישר' ומכאן מוכח דס"ל אפי' בבהמה שלימה חיישי' למאן דאסר בשר שמ"ה וכמ"ש הרא"ש ז"ל ע"ש ועיין להב"ח בסי' ס"ג שכ"כ בשם התוס' והרא"ש ועיין להכנה"ג שם ודע דלפ"ד התוס' אלו צ"ל דההיא מימרא דרב דמותרות משום נבילה ואסורות באכילה לאו משום בשר שמ"ה אלא דבמקום שאין מכריזין וחששא דנכרים וכמ"ש לעיל לדעת רש"י דכל התי' שכ' הרמב"ן ז"ל בחי' לעיל לא יתכנו לדברי התוס' אלו דאי ס"ל כתי' הא' שכ' הי"ל לקבוע דבריהם לעיל ולפי התי' הב' גם קושייתם הכא ל"ק:

בד"ה בחרוזים וכו' דהכא סמכי' בדבר מועט עכ"ל פי' דהכא בבשר שמ"ה ברוב ישראל דליכא אלא חששא דעורבים דמדינא שרי ומכח חומרא הוא דאסור כמ"ש התוס' לעיל בדבר מועט תלי' אפי' לרב ומ"ש התוס' בפ' אלו מציאות דכ"ג דלא קי"ל כרב רצו להכריח דהכא קי"ל אפילו לרב דהא בהא לא קי"ל כוותיה דרב אפי' דברוב נכרי אסור וע"כ דקי"ל הוא ואית לן למי' ג"כ לרב גופיה דהא מימרא דחרוזים היא מימרא דרב גופיה ועיין להכנה"ג בסימן ס"ג ומכאן סיוע למש"ל בישוב קושי' הש"ך על הדרישה:

דף צו.

בד"ה פלניא וכו' וכן אם נשאת ע"פי עד אחד לא קטלי' וכו' עכ"ל נראה מדבריהם דלא ס"ל כס' הר"מ בפ"ג מה' שגגות שכ' אם עד אחד העיד על החתיכה שהיא חלב והוחזקה ע"פי העד ואח"כ בא אחד ואכלה חייב עליה ע"ש ובמ"ש התוס' וגם צרתה אסורה נראה דס"ל דכי התירו ב"ד להאשה לינשא ע"פי ע"א צרתה אינה ניתרת מאליה אלא עד שיתירוה ב"ד וס"ל דהא דמיא להתירוה לינשא וזינתה דחייבת שלא היתרוה אלא לינשא כמ"ש בגמ' בפ' האשה רבה הרי שאינו ניתר ממילא אלא מי שהתירו ב"ד בהדיא הוא דמותר ועוד דטעמא דניתרת אשה על פי ע"א משום דדייקא ומנסבא וא"כ צריך בצרתה גופא שתהא דייקא ומנסבא ולא תסמוך ההיתר האשה גופא ועיין למהר"ם לובלין ז"ל:

מתני' אכלו ואין בו כזית חייב אכל מזה כזית וכו' הרי"ף והרא"ש ז"ל העתיקו משנה זו והכנה"ג בסימן ס"ה תמה דאין דרכם להעתיק מה שאין נוהג בזה"ז ע"ש ונראה דבבא רמזה כזית וכו' אתא לאשמעי' דמאי דקתני לעיל בר"פ נוהג בשל ימין ושל שמאל מתורת ודאי הוא ולא מתורת ס' דהו"א מס' הוא דנוהג וכמו שצדד הגמ' לעיל בס' ר"י ע"ש ובבא דאכלו ואין בו כזית י"ל במה שי"ל במאי דקאמר הגמ' ור"י אכילה כתי' ביה נימא דלעולם בריא הוא ומאי דכתיב אכילה לפטור שלא בדרך אכילתו וכדאמרינן בפסחים דכ"ד דבכלאי הכרם דלא בתי' אכילה לקי עלייהו שלא כדר"ה ע"ש וי"ל כיון דאכלו ואין בו כזית חייב דלא בעי' שיעורא אפילו שלא כדר"ה חייב וכמ"ש התוס' בשבועות דכ"ג ע"ב בד"ה דמוקי לה ע"ש במהרש"ל ז"ל ובהמש"ל בה' יסו"הת ע"ש ולפי"ז י"ל דלכך הביאו הרי"ף והרא"ש ז"ל דש"מ דשלא כדר"ה אסור. מיהו אכתי ק"ל בשמעתין כיון דלר"י ג"ה נאסר לב"נ ולא ניתנו שיעורין אלו אלא לישראל כמ"ש הר"מ ז"ל בה' מלכים ע"ש א"כ אכילה דכתי' ביה ע"כ לאו לשיעורא ואף דניתנה תורה אח"כ לא נכפלה האזהרה ועיין להתוס' בר"פ בד"ה אלא ונ"ל דמכאן ראיה למ"ש הרא"ם ז"ל על הסמ"ג בה' חמץ דשיעור אכילה בכ"ש ואתא הלכתא והעמידה בכזית וא"כ הו"ל כאלו נכפלה האזהרה:

גמ' אכלו ואין בו כזית חייב ריא וכו' קל בגמרא בפ' כש דכג ע"ב דיליף ג"ה דשרי בהנאה מק"ו מחלב אמאי לא פרכי' מה לחלב שכן אינו חייב עליו אלא בכזית תאמר בג"ה שחייב בכ"ש וכה"ג פריך הגמ' ביבמות דקי"ד ע"ב מה לשרצים שכן במשהו ע"ש בתוס' ואף אי אמרי' דריה"ג שם סל כר"י דבעי כזית מ"מ מאי פריך שם לר"ש דסל אסור בהנאה נילף מחלב נימא דסל כת"ק דר"י ואמאי עביד פלוגתא בינייהו באי מקרי חלב הותר מכללו ע"ש וצ"ל דר"ש דסל כ"ש למכות גם בחלב לקי עלייהו בכ"ש וליכא למיפרך מידי וכה הראוני להרשב"א זל בתה"א דע"ח דכ' לישב דעת הר"מ דפ' ג"ה שרי בהנאה אף דפ' אין בגידין בנ"ט דנ"ל מק"ו ע"ש ועפי"ה הוא תימה דכיון דפ' אכלו ואין בו כזית חייב איכא למיפרך כדפרכי':

תוס' בד"ה מכלל וכו' וליכא אלא ב' מחלוקת עכ"ל עמ"ש מהרש"א זל והוא דוחק ונ"ל דאף למאי דדחו הלכאורה משמע וכו' ואסיקו דר"מ ור"י ל"פ בדאורייתא הוי ג' מחלוקת דתנא דעל הכף סל דוקא שעל הכף דאורייתא ובחטיטה ור"י סל יותר ממה שעל הכף ולא בחטיטא ור"מ סל דיותר ממה שעל הכף ובחטיטה אבל אי אמרינן דר"מ סל דוקא שעל הכף ליכא אלא ב' מחלוקת ולכך מקשי' שפיר ולפי"ז דברי התוס' אתו כפשטן דלא קל הלכאורה משמע וכו' אלא חדא דהיינו במאי פליגי אבל ג' מחלוקת לא קל דס"ס כי כייליגן להו לדאורייתא ודרבנן הוו ג' מחלוקת ועוד יל דכוונתם במ"ש וא"ת וכו' היינו דלכאורה איכא למידחי עוד הלכאורה משמע וכו' דא"ה מנ"ל לבר פיולי דפליגי הכי והוו ג' מחלוקת נימא דר"מ סל כתנא דעל הכף אלא ע"כ דל"ל הכי אלא דר"מ ור"י ל"פ בדאוריי' והשתא לא תקשה ליה נימא דר"מ סל כתנא שעל הכף דמאי נ"מ כיון דס"ס ליכא אלא ב' מחלוקת ולזה כ' דליכא למדחי מכח זה הלכאורה משמע וכו' דיל דס"ל דאין סברא וכו' ומה שהוכרחו לשמואל לומר לדידיה לא ס"ל הכל הוא לפי הלכאורה משמע אבל לקושטא דמילת' דאסקי דלא פליגי ר"מ ור"י בדאורייתא ל"ל למי' האי אין סברא שכ' בתי' ולפי"ז אתו דברי התוס' שפיר כס' הרמ' וכל הפו' שפ' כתנא שעל הכף ופ' בחטיט' ועיין להפר"ח בסי' ס"ה ונר' דגם לפ"ד מהרש"א זל ולפי' הא' שכתבתי לפ' התוס' אבל הפו' דהנה הק' מהרש"ל זל בישש כמ"ש התוס' ות"ק דר"י ודאי אין מחמיר בחטיטה דהרי מתני' סל דאכלו ואין בו כזית חייב דש"מ דדוקא שעל הכף כדאמרי' בגמ' וס"ל בחטיטה ונ"ל דתנא דמתני' כיון דקאמר פלוגתא דר"י בסיפא ולא קאמר דפליג ר"י באכלו ואין בו כזית ע"כ דס"ל דל"פ ר"י ופליג אתנא דברייתא וא"כ גם ד"י סל שעל הכף ומ"ש דשמואל לא ס"ל היינו לקושטא דמילתא דשמעינן מברייתא דפליג ר"י דבהא ודאי נקטי' בברייתא דתנא דמתני' איכא למי' דלא שמיע ליה:

איברא דהגמ' לעיל דצ"א פריך ואי פשיט"ל אמאי לוקה מ' ותו לא ומשני דר"י ס"ל אכלו ואין בו כזית פטור ע"ש הרי דבס' תנא דמתני' מסיק דר"י ס"ל פטור אך הגמ' שם לא הוכרח לזה אלא דלא ליפשוט בעיא דסומכוס דאל"ה איכא לאוקמא בב"א וכמ"ש בחי' לעיל ע"ש ואם כן לבר פיולי ולשמואל דקאי כוותיה דעובדא דבר פיולי קמיה דשמואל היא ס"ל דתנא דמתני' פליג אברייתא וס"ל דלא פליג ר"י ולא כ"כ התוס' אלא לבר פיולי ושמואל אמנם למסקנא דגמ' לעיל דטעמ' דלא לקי פ' משום דר"י ס"ל אכלו ואין בו כזית פטור בהכרח הוא דאין לו האי אין ס' שכ' התוס' מכח תנא דמתניתין וכקושית מהרש"ל ז"ל ונקטינן במסקנת דגמ' לעיל כנ"ל:

בד"ה מ"ט וכו' וא"ת לר"ש וכו' היאך תרומה עולה בק"א וכו' אבל תרומה מותר עד שימרח וכו' עכ"ל והא דחשיב לה ר"ש בריא גבי טבל היינו לענין דהוי משהו אבל לענין ביטול לא החמירו אלא באסורה מתחילתה ואין זה סותר למ"ש הפר"ח בסי' ק"א סקי"ט דבריה דסרסא לא בטלה כמו לענין מלקות שכ' הר"מ דלוקה עליה ע"ש דבערך מהותה אי חשיבא בריה ודאי דדין שניהם שוה אבל לענין דבעינן תנאי אחר לענין ביטול לא איכפת לן דר"א הוא שגרם לה וכן ראיתי להרשב"ש סי' תרי"ג שכ' אם נחסר אבר מהבריה אם דין בריה יש לו לענין ביטול נלמד מבעיא דנזיר דבעי לענין מלקות ע"ש ובמ"ש התוס' בטעמא דגיד דהוי"ל כאלו פי' בין גדול בין קטן עמ"ש לעיל דס"ד ע"א בתוס' בד"א שאם ע"ש:

כתב הרשב"ש ז"ל שם דמשמע מדברי התוספות דמכות דחטה כשנחלקה אין שמה עליה ע"ש ותמהני דאדרבא משם נראה דשמה עליה שהרי כ' דלרבנן העיקר תלוי בשמה עליה ואין שמה עליה וסיימו דרבנן ה"ק לדידן אפי' אית בה נשמה לא הוי בריה וכו' וע"כ ה"ט משום דאין שמה אובד וכמ"ש מקודם:

דף צו:

מתני' ירך שנתבשל בה ג"ה עמ"ש בי"ד

סי' צ"ח דין ב' ע"ש שהוכחתי מכאן דגיד עם בשר הוי מב"מ כס' הפר"ח ושומן הירך עם בשר הוי מב"מ כס' האגור ע"ש:

תוס' בד"ה עד וכו' ואפי' כדי נטילה וכו' ק"ק דבפ' כ"צ תנן נגע בחרסו של תנור הרי דבצלי כדי קליפה וע"ש בתוס' שהשוו נגע בחרסו לצלי דעלמא ואף למ"ש התוס' דמאי דלא פריך מרישא דאפי' תתאה גבר בעי קליפה דנראה דא"ש רישא דמתני' בחרם צוננת מ"מ היינו לס"ד אבל למסקנ' דמוקי לסיפ' בחרם רותחת גם סיפא כן הוא דאל"ה ליפלוג וליתני בדידה ונ"ל במ"ש הגהמ"י בפט"ו והובא בב"י סי' ק"ה דכ' דבצלי בעי ס' ומתני'

דפסחים ש"ה דבשעת מועטת היא ול"ד לצלי ע"ש וא"כ י"ל דאף אי צלי בעי נטילה בנגע סגי בקליפה דשעת מועטת היא והתו' דמייתו מסיפא מכ"ש הוא:

בד"ה אם וכו' והכא דקאמר וכו' עכ"ל עמ"ש בדיבור זה לקמן דצ"ח ע"ב בד"ה דבא ועמ"ש בסי' ק"ה:

דף צז.

גמ' אלא בב"ח מאן טעים ליה ק"ל לפמ"ש מהרש"א ז"ל בפסחים דמ"ד ע"א בד"ה לענין דח"ש אינו אסור אלא בעיניה אבל ע"י תערובת שרי והובא ס' זו בהר"ש בפ"ג דמס' ט"י ע"ש א"כ אפשר דטעים ח"ש ואפי' אי אסיר מדרבנן מ"מ הוי ס' דרבנן שמא יש בו ס' ושרי לס"ד דלא אפשר בקפילא ארמאה וי"ל:

תוס' בד"ה כוליא וכו' כיון דאינו אסור אלא מדרבנן עכ"ל ד"ל כיון דחומרא בעלמא הוא. וכמ"ש הראשונים. לעיל בההיא דר"י ממרטט ליה ול"ד לשומן של גיד דאסרו רבנן אטו גיד ולא מכח חומרא ולכן התוס' בד"ה שאני וכו' לא תירצו ך בשומן הגיד כמ"ש בזה הדיבור:

בד"ה אמר וכו' רבא פסיק כרב ולאו מטעמיה עכ"ל נראה דאיכא נפקותא בין הטעמים לפמ"ש התוס' בע"א דס"ו דבחמץ אף דשלא במינו אסור אפי"ה נטל"פ מותר דלא יהא חמור הטפל מן העיקר דשלא במינו אסור משום דגזרי' אטו מינו ע"ש וא"כ אי טעמא דחמץ במשהו משום דגזר אטו מינו נטל"פ שרי ואי הטעם משום חומרא דחמץ נטל"פ אסור ואף דאיכא נפקותא לא חש רבא לפ' טעמו ועיין לה' נודע ביהודה חא"ח סי' כ"ב ע"ש:

בא"ד וי"ל דאתיא כר"י וכו' עכ"ל מוכח מדבריהם דר"י אף בדרבנן ס"ל מב"מ לא בטיל וכ"מ ממ"ש בס"ד ולקמן דצ"ט מבואר בגמ' דבדרבנן ס"ל דבטיל גבי מאי דקאמר שאני ציר דזיעא בעלמא ע"ש בתוס' ונר' דס"ל דבסתם יינם אף דהוא מדרבנן החמירו בו יותר מכל איסורי דרבנן וכ"נ גם ממ"ש התוספות בע"א דע"ב ע"ב ע"ש ועיין לה' שע"ה בה' מ"א ובמ"א הארכתי בפרט זה ע"ש:

דף צז:

גמ' והאמר שמואל ל"ש אלא שנתבשל כתב הריטב"א ז"ל בחי' הומ"ל הא מליחה לקדירה נאכל מחמת מלחו ודוקא באינו נאכל מחמת מלחו הוא דמליח כרותח ואח"כ כ' דקי"ל כמאן דשרי וע"י נטילה ע"ש וסתר'אי נינהו דכיון דנאכל מחמת מלחו אמאי בעי נטילה הא לא הוי כרותח ונר' דלהלכה חש לס' האומרים דכל מליח לקדירה הוי כרותח וכבר לעיל בעיקר מימרא דשמואל הביא ב' הסברות ע"ש:

עו"ש וכ"ת וכו' כרותח דמבושל. ק' דמ"מ תק"ל ממילתא דשמואל דל"ש אלא שנתבשל דאי כרותח דמבושל אמאי קתני מתניתין ירך שנתבשל הא משעת מליחה נאסר וכמו שהק' התוס' לעיל בד"ה אבל וע"כ דלפי ס' זו מתני' נצלה קתני כמ"ש התוס' והוא הפך מימרא דשמואל ועיין להריטב"א ז"ל. לעיל שתי' לקושי' התוס' דמ"ל מבושל בלא מליחה שנותנו ברותחין עיין שם:

א"ד במאי דבלעה קדירה מפירש"י שלפנינו דאיירי בראינוהו להאיסור אבל לא ראינו להיתר ומשערי' האיסור כמות שנפל וההיתר במה שבלעה וסיים דאין צורך לפי זה אלא דמשערינן ב' כמו שבאין לפנינו והיא היא והרשב"א בחי' והר"ן ז"ל כ' ע"ש רש"י דאיירי בשלא ראינוהו אבל כשראינו ההיתר והאיסור מודה דמשערי' במה שבלעה קדירה ע"ש וק' לפי זה אמאי לא מפ"ל רש"י ז"ל בראינוהו וא"ש עם גמ' דלקמן וצ"ל דמסתמיות הגמ' מ"ל דאיירי ברוב פעמים דבא לשאול ולא ראינוהו והריטב"א ז"ל בחי' לקמן גבי מאי דאמרינן דהיתירא בלע וכי' מפ"ל לסוגיין בראינוהו ע"ש והרמב"ם ז"ל בפט"ו מה' מ"א כתב דמשערינן במה שבלעה קדירה וכ' הלח"מ לחד תי' דדחא להההוא עובדא דלקמן מקמי סוגיין ואיירי בלא ראינוהו ע"ש ותמהני דבפ"ח דין ט' כ' דמשערין בקופה וברוטב וכו' ולא כתב במאי דבלעה קדירה ע"ש ע"כ נראה דמ"ש בפט"ו היינו בראינוהו וכמ"ש הלח"מ לחד תי' ועיין להדרישה בסימן צ"ט נקטי' דדעת הכל שוה דבראינו האיסור וההיתר והיה בו ס' ואחר כך ראינו שנבלע מן ההיתר יותר משערי' במה שבלעה קדירה ואם לא ראינו ב' משערי' כמו שבא לפנינו דמסתמא אמרינן כשיעור שנמחה מן ההיתר נמחה מן האיסור וכ"כ הרשב"א בחי' בדצ"ח ע"א בד"ה ההוא פלגא ע"ש וכן אי ידענו שיעור האיסור ולא ידענו שיעור ההיתר בשעת נפילה ועיין להפר"ח סי' צ' סק"ו ע"ש ועמ"ש לקמן בד"ה דאי במאי דנפיק וכו':

והרשב"א בת"ה כ' דעת רש"י דכמו שבא לפנינו משערי' ואח"כ הביא ל' הר"מ בפ' ט"ו ואח"כ הביא פי' האחרים שכ' כאן בסי' וסיים ומסתברא דדוקא במין במינו מקלי' ע"ש ולפי פשוטן של דברים נר' שסו' דהר"מ איירי בראינוהו וכמו פי' האחרים וע"ז הוא דקאמר דדוקא במב"מ אלא דלפי זה דברי הטור בסי' צ"ט שכ' בשם הרשב"א די"א דמשערין במה שבלעה ואיירי בלא ראינו כמו שנראה מדבריו שם במ"ש משם הרא"ש ע"ש קשה הא בלא ראינו כ"ע מודים דכמו שבא לפנינו משערי' וצ"ל דהטור מפ' דעת הר"מ דלא ראינו ובין לא ראינו בין ראינו מחלק הרשב"א בין מינו לשאינו מינו וע"ש במרן בב"י ובדרישה ע"ש:

כתב הרשב"א בחי' דאף דהיה בו ס' אזלינן בתר השתא וראיה מדתנן בפ"ה דתרומות כשם שפיחתו החולין כך פיחתה התרומה הא לא פיחתה התרומה אסור והעה"ש בסי' צ"ט תמה ממ"ש בתשו' סי' תס"ג דברישא דמתני' אפי' ידוע שחטים של תרומה יפות מותר ע"ש ונר' דס"ל דהקילו דאפי' יפות אמרינן דפיחתה התרומה אבל בידוע ממש לא דלא לחנם קתני מתני' פיחתה התרומה וכ"מ מדברי הרא"ש בפי' שם דחטין יפות מתלא הוא דתלי' ולאו ודאי היא ע"ש ועוד י"ל דפיחתה התרומה היינו בערך החולין משום דפסולת החולין מצטרפת עם החוליו וכמ"ש בירוש' אבל אי לא פיחתה אסור דאזלי' בתר בסוף:

כתב מרן בב"י די"ל דאף רש"י והרא"ש לא כ"כ אלא באיסורא דאורייתא ע"ש וק' דהא רש"י ס"ל ט"כ דרבנן וכבר כ' הרשב"א בחי' דכוונת רש"י דקודם שנתבטל ברוב היה מן התורה ע"ש ויש לעמוד בזה מדין נתערב מין במינו ונשפך בסי' צ"ח ע"ש:

תוס' בד"ה א"ד וכו' כבר בלועה וכו' עכ"ל ואי לאו כבר בלועה הוא נעשה הכף נבילה וכ"ד מור"ם בסי' צ"ח דין ה' ע"ש אבל כיון דבלועה גם מהיתר מצרפי' הקדירה לבטולי ללישנא קמא יעיין מהר"ם לובלין:

כתב מהרש"ל ביש"ש והביאוהו הט"ז והש"ך בסימן צ"ט דאף בראינו אין לשער במה שבלעה באומד דאין יכול לכוין בזה ע"ש וכ"נ מדברי סה"ת סי' מ"ח וז"ל אבל במאי דבלעה קדירה מרוטב של היתר לא דהא לא ידעי' מה בלעה ועוד דכמו כן בלעה מן האיסור וכו' ע"ש:

תוס' בד"ה כל וכו' דגיד לא יהיב טעמא כולי האי וכו' עכ"ל ק"ק דא"כ אמאי שרי במתני' הירך כבשר בלפת ליתסר משום שמנו ולפמ"ש התוס' לעיל בד"ה שאני דאין להחמיר בשמנו יותר מגיד ניחא אבל לתי' קמא ק' וצ"ל דמתני' דלא כר"מ אלא כר"י דס"ל לעיל שמנו מותר והתוס' לעיל לא ק"ל אלא לשמואל מנ"ל דנצלה שרי נימא דר"מ היא ואפילו נצלה ולפי"ז ניחא מה שהק' התוס' בריש פרקין מנ"ל דס"ל לתנא דמתני' יש בגידין בנ"ט נימא משום שמנו קאסר ליה ע"ש די"ל דחי משום שמנו לא הוה משער ליה כבשר בלפת בס':

ודע דהתוס' כאן משמע להו דר"ן דקאמר גיד בס' על הגיד עצמו קאמר וס"ל לר"ן יש בגידין בנ"ט אבל לפמ"ש הריטב"א ז"ל בחי' דר"ן אשמנו קאי י"ל דבשר בלפת הוא בפחות מס' ומשום דגיד לא יהיב טעמא ובצל וקפלוט הוא ס' ור"ן אשמנו קאי דהו"ל כשאר איסורין ועיין להרשב"א ז"ל בחי' במימרא דר"ן וזה נ"ל דעת התוס' במס' מ"ק די"ג

ע"ב שכ' מסוגיין דבצל וקפלוט הוא ס' ע"ש ומהתימא על הריטב"א ז"ל דאיהו גופיה לקמן דצ"ט ע"ב כ' כדברי התוס' בדיבור זה ע"ש:

גמ' דאי במאי דנפיק מנא ידעי' לכאורה הא יכול להיות דידעי' כגון שבשעה שנפל היו בו ב' זתים ועכשיו זית א' וידעי' שפיר דנפיק מניה זית א' וצ"ל דאפשר דיצא ממנו זית יותר וחזר ובלע ונתפטם מן הנותר וכה"ג כ' ס' התרומות סי' מ"ח ע"ש ומכאן ראיה להפר"ח סי' צ' סק"ו ועיין להעה"ש בסי' צ"ט ע"ש ועיין להלח"מ בפ"ט מה' מ"א דין י"ג ע"ש:

עו"ש גמ' ביצה בס' וכו' פירש"י ביצת עוף טמא והוא דלא כמסקנא בסמוך וי"מ דס"ל כס' בעה"ת שכ' הטור סימן פ"ו דאפילו דעוף טמא אסורה והגמ' שינוייא בעלמא ע"ש וליתא דרש"י גופיה לעיל דס"ד בברייתא דגיעולי בצים פירש דהיינו מאי דאמרי' מיא דביעי מיא בעלמא ע"ש:

תוס' בד"ה וכחל עמ"ש בי"ד סי' צ"ב דין ד' ע"ד התוס' הללו עש"ב:

בד"ה אלא וכו' ועוד דמס' לא היה אוסר קדירה אחרת עכ"ל מוכח מדבריהם דא"ש דמס' משערי' בכוליה אלא דלא היה אוסר קדירה אחרת והיא גופא קשיא כיון דטעמא דאינו אוסר קדירה אחרת משום ס' דרבנן לקולא א"כ לא היה לנו לשער אלא באומד מאי דנפיק מניה והשאר הוי ס' דרבנן ולקולא והרשב"א ז"ל בחי' הקשה אמאי משערי' בכוליה הא הו"ל ס' דרבנן ותירץ כיון דצריך לשער אם יש בו יותר מחר בדידה משום ס' דאורייתא צריך לשער גם לספק דרבנן וכיון דבאיסורא דאורייתא אמרי' כן גם בכחל דרבנן השוו מדותן ודוקא בנשפך דליתיה קמן הוא דשרי' ע"ש ולפי"ז גם לענין שאוסר קדירה אחרת כן הוא ומ"ל אותה קדירה מ"ל קדירה אחרת ונ"ל דבאותה קדירה ליכא אלא חד ס' שמא יצא כולו אבל בקדירה אחרת הו"ל כמו ס"ס שמא יצא כולו בקדירה הא' ואת"ל לא יצא כולו שמא מה שנשאר בו יש כנגדו ס' בקדירה זו ובדאורייתא גופה יש להקל בזה. ועיין לה' פלתי סי' כ"ב סק"ד מה שהוכיח מדבדי התוס' הללו דאזלי' לקולא באיסו' דרבנן אף בקדירה הא' ועפי"ה דבריו תמוהים גם מ"ש דם שמלחו דרבנן ודמי לכחל עיין בגמ' לקמן דקי"א ע"א דאמרי' דם דאורייתא כחל דרבנן וע"ש בתוס'. ועפי"ד הרשב"א הללו ניחא שפיר לשי' רש"י לעיל גבי משערינן במאי דבלעה קדירה שכ' כיון דאיסורא דאורייתא וכו' ע"ש והיינו משום דעיקרו דאורייתא כמ"ש הרשב"א לעיל ולכאורה קשה מאי שנא מנשפך וכמ"ש לעיל ועפי"ז ניחא דשאני נשפך דליתיה קמן מיהו ק' דהרשב"א גופיה לעיל פ' דמשערי' במה שבלעה קדירה משום דספק דרבנן לקולא ע"ש ואמאי לא אמרי' כיון דצריך לשער יותר מעל חד בדידיה צריך לשער ס'

מבוררין וכמ"ש הוא גופיה בשמעתין ונר' דיש לחלק בין ס' דמציאות לס' דפלוגתא דס' דפלוגתא דלישני כמו ההיא דמשערי' במה שבלעה קדירה שאני כיון דיש לו על מה לסמוך וכה"ג כ' התה"ד סי' קע"ט גבי ס' איסור דאסו' למוכרו לנכרי שמא יחזור וימכרנו לישראל אע"ג דהוי ס"ס אבל בס' דפלוגתא דרבותא מותר למוכרו לנכרי ע"ש טעמו:

בא"ד ועוד נראה לפרש וכו' עכ"ל לפי פי' זה ל"ק קושי' הוא"ת שהק' התוס' בד"ה וכחל ע"ש. והנה הר"מ בפ"ט דין י"ג כתב דמשערי' כמות שהוא לפנינו לא כמות שנפל וכ' ה"ה דזהו פי' מ"ש כנגד כולו או במאי דנפיק מניה דר"ל כנגד מה שהוא עכשיו או אף במאי דנפיק מניה ע"ש ולפי זה קושי' אלא מעתה וכו' לא מייתבא שפיר והלח"מ כתב דמפ"ל כפי' זה של התוס' ע"ש והוא תימה דלהרמב"ם ז"ל דס"ל דטעמא דכחל מן המנין משום דאיסורא דרבנן הוא א"כ אה"נ דהוי חתיכת נבילה ולכך אי נפל לקדירה אחרת אוסר ומאי דהוי מן המנין משום דהוי איסורא דרבנן גם מ"ש על מרן בב"י דהר"מ לא פ' כההוא עובדא דלקמן וכו' ע"ש ליתא כמו שמבואר בפ"ט דין ט' ועיין להלח"מ גופיה בפ' ט"ו ובמ"ש לעיל בד"ה א"ד במאי דבלעה קדירה ע"ש:

דף צח.

גמ' ועוד האר"י ח"ש אסור מ"ה וכו' מכאן מוכח דרב אשי ס"ל ח"ש אסור מ"ה ועיין להתוס' בשבועות דף כ"ב ע"ב ועיין להר"ש בפ"ג דט"י שהוכיח מכאן דח"ש אסור אפי' ע"י תערובת ועיין להתוס' בפ"ק דביצה דף ד' ע"ב ע"ש ובמ"א כתבתי בזה:

תוס' בד"ה ואבעיא להו וכו' אבל הכא מדקאמ' בס' וכו' עכ"ל לכאורה הול"ל מדלא קאמר בס' והיא וכמ"ש בתחי' הדיבור גם ק' לפמ"ש מהרש"א ז"ל דריב"ל גופיה מבע"ל לא היו צריכין לכל זה וצ"ל דהשתא דאתו עליה ממימרא דריב"ל דלקמן דכל איסורין בס' תו ליכא להוכיח מידי מדל"ק בס' והיא די"ל דסמך עצמו אמימרא דמשמיה דבר קפרא וכיון דליכא למיטעי לא איכפת ליה למינקט בס' והיא וא"כ א"ש כפשוטו דב' גדולי הדור הוא דמבעיא להו ולכך הוצרכו להוכיח מדנקט בס' ועיין למהר"ם לובלין ז"ל:

דף צח:

גמ' ומי ילפי' מניה והתניא וכו' מה שהק' מהר"ם לובלין ז"ל אמאי לא פריך אר"ן ושאר אמוראי דלעיל דס"ל בס' אף דלא ילפי' מהכא מ"מ ברייתא קתני דדוקא כאן ע"ש ל"ק דלשאר אמוראי א"ש בפשי' כר"י דמין במינו ל"ב אבל המק' הכא סמיך אפירכ' א"ה למאה וס' נמי לא נילף שהיא עיקר קושייתו:

והנה מבואר מסוגיין דאי החידוש הוא קולא לא ילפי' מניה קולא אבל חומרא ילפי' מינה וזה הפך מאי דאמרי' בגמ' בפסחים דמ"ד ע"ב דבעי למילף ע"כ מבשר בחלב ודחי בשר

בחלב חידוש דאי תרו ליה כוליה יומא בחלבא שרי ואי בשיל ליה אסור וזה החידוש הוא קולא וכ"כ התוס' בסנהדרין דכ"ז הרי דלא ילפינן מניה חומרא וצ"ל דסוגיות חלוקות ואביי כאן ס"ל דילפי' חומרא דלא כסוגיא דהתם ועפי"ז נ"ל ליישב דברי רש"י ז"ל לקמן דק"ח אמאי דאמרי' התם בב"ח חידוש פי' דהיינו האי לחודיה והאי לחודיה שרי וכי עביד להו לתרווייהו אסור והגמ' בפסחים דחה זה וע"ש בתוס' שתפשו עליו בזה ועפי"ה ניחא דמרא דשמעתא דלקמן הוא אביי וכיון דס"ל בסוגיין דילפי' חומרא אם החידוש קולא ע"כ דההחידוש דהתם הוא דהאי לחודיה דיה וכו' דהוי החידוש חומרא ולכך לא ילפי' מניה חומרא ובמס' מ"ק ד"ח אמרי' דר"י לא יליף נגעי גופיה מנגעי בתים להמתנה משום דחידוש הוא דעצים ואבנים לא מטמו והכא מטמו הרי דחידוש הוא חומרא ולא ילפי' מניה קולא והיינו כסוגיא דפסחים דההחידוש קולא ולא ילפי' מניה חומרא וכי הדדי נינהו דחד טעמא נינהו וזה כוונת התוס' שם בד"ה שהק' כיון דההחידוש חומרא אמאי לא ילפי' קולא וכ' דאין זה מן הקושי דכוות' מצינו בפסחי' וכו' וכמו דהתם דחידוש קולא ולא ילפי' מניה חומר' כך הכא דההחידוש חומרא לא ילפי' מניה קולא ודלא כמהרש"א ז"ל שם ומ"מ סוגיא דמ"ק וסוגיא דפסחים דלא כסוגיין שוב הראוני לה' נודע ביהודה מ"ב בחי"ד בהשמטות שנרגש מסתירת הסוגיות עש"ב:

דמדאורייתא ברובא בטיל. פירש"י ז"ל אי לאו דגמרי' מכאן אבל אחר דגמרי' מזרוע בשלה הוי מן התו"ה בס' ומאה ולקמן דק"ח קאמר אביי דטעמו ולא ממשו מדאורייתא דגמרי' מבשר בחלב מיהו י"ל דאחר שדחה לו רבא שם קבלה מניה כמ"ש התוס' שם. מיהו מהא דנזיר ודפסחים גופה נר' דאביי גופיה יליף טעם כעיקר מגיעולי נכרים או ממשרת כמ"ש התוס' שם. ולכ"נ עיקר דאף דגמרינן מבב"ח או ממשרת וג"ע היינו לנ"ט אבל כאן גמרינן דבעי' ס' אף דפסיק טעמא כמ"ש התוס' בד"ה לחומרא והגמרא דנקט ברובא היינו במינו אבל בשא"מ הו"א בפחות מס' אי פסיק טעמא אי לאו דגמרינן מזרוע בשלה ולפי"ז גם בדברי רבא נוכל לומר כן ומ"ש רש"י דס"ל ט"כ לאו דאורייתא מדאמרי' ברובא בטיל הם דברים תמוהים כמ"ש ועוד דמ"מ ילפי' מזרוע בשילה לס' וא"כ אף אי הנהו קראי אסמכתא מ"מ אחר דגמרי' מכאן הוי דאורייתא וזו היא כוונת קושי' התוספות על רש"י בד"ה רבא וע"ש במהרש"א ז"ל ועיין בדברי הרא"ש ז"ל ולדעת רש"י נר' דס"ל דאף דגמרי' מכאן לס' מ"מ פעמים דנ"ט ביותר מס' ושרי כיון דליכא אלא ילפותא דזרוע בשלה וכ"כ רש"י לעיל דפעמים נ"ט בייתר מס' אבל התוס' ס"ל דאין לך באיסורין נ"ט ביותר מס' וכ"ב הר"ן בהלכות דאין לך נ"ט ביותר מס' ולפי"ז הגמרא

בפסחים דפריך רע"ק ט"כ מנ"ל הומ"ל מזרוע בשלה לאוקמתא דרבא מיהו כבר כתבו התוספות דאסמכתא בעלמא היא:

תוס' בד"ה רבא וכו' דפעמים דהזרוע ומקצת מן האיל חוץ לרוטב עכ"ל עיין להתוס' לעיל דצ"ו ע"ב אמתני' דירך שכ' פי' ר"י דמקצת החתיכה ברוטב מפעפע בכל החתיכות וא"צ לניער וכיסה אלא בכולה חוץ לרוטב וסיימו דלפי"ז מתניתין דקתני אם יש בה היינו ביש בה ובכל הרוטב וכו' ע"ש ויש להבין דאמאי לא אוקמה בכולה חוץ לרוטב ולכאור' י"ל דס"ל דבכולה חוץ לרוטב דינה כמו נצלה ובנטילה סגי אלא דלפי זה דבריהם כאן קשין להולמן דבמאי עסקינן אי במקצת האיל חוץ לרוטב היינו בחיתוך לחתיכות וחתיכה א' כולה חוץ לרוטב והיא הסמוכה לזרוע א"כ בנטילה סגי וא"צ לשיעור נ"ט ואי במקצת החתיכה ברוטב הכל מצטרף לבטל לפיר"י וא"כ צריך לדחוק ולפ' דהכא אזלי' בשיטת רש"י ז"ל דאף במקצת החתיכה ברוטב בעי' ניער וכיסה ע"כ נר' עיקר דלפי' ר"י בכולה חוץ לרוטב נאסרת כל החתיכה ול"ד לנצלה כיון דמונחת בתוך הקדירה ומעלה הכל וכמו טי' חלב שנפלה על החתיכה ול"ד חלב דמפעפע וכמ"ש הר"ן ז"ל בהלכות בס"פ כל הבשר וש"מ דאפי' באיסור גוש אמרי' כן וכ"נ להדיא מדברי התוס' לקמן דף ק' בד"ה חתיכה שכ' בכולה חוץ לרוטב נעשית נבילה ובעי' ס' ע"ש ודלא כהש"ך בסי' צ"ב שכ' דהר"ן מודה באיסור גוש דהוי כנצלה ומאי דלא אוקמוה התוס' למתניתין דירך בכולה חוץ לרוטב משום דמשמעות מתני' דהירך לבדה נתבשל' ולא עם חתיכות אחרות וא"כ ע"כ הירך מקצתה ברוטב ואף דהתוס' כ' בתחי' הדיבור חתיכות אחרות ע"ש במהרש"א ז"ל אינו מוכרח דמתני' איירי בהכי ואם כן איירי שפיר הכא בכולה חוץ לרוטב וכפי' ר"י אבל התו' בע"א דס"ז כ' בזרוע ומקצת האיל ברוטב שאין ס' לבטלו שאין כ"כ מן האיל וכו' וע"ש במהרש"א ז"ל ויש להבין כיון דבמין במינו עסקינן מה צורך לס' ונ"ל דהרוטב הוא מין ושא"מ עם הבשר לרבא דאזיל בתר שעה כמ"ש הרשב"א ז"ל באוקמתא דאביי ע"ש ולכן הוצרכו למי' שאין שם ס' ומ"ש שאין כ"כ עמו מן האיל מילתא אחריתי דאו יש במקצת האיל רוב כנגד הזרוע הוה אמרי' סלק את שאינו מינו כמי שאינו ומינו רבה עליו ומבטלו וכדאמרי' בגמ' ד"ק לר"י סלק את מינו ה"נ לרבנן סלק את שאינו מינו וכמ"ש הרשב"א בת"ה ופסק מרן בש"ע בסי' צ"ח ע"ש ולכך צ"ל שאין ברוטב ס' ואין במקצת האיל רוב ויותר נר' להגיה ואין כ"כ עמו מן האיל במקום שאין כנ"ל פשוט בכוונתם ולפי"ז אוקמתא דרבא כאן דקאמר ל"נ אלא לט"כ א"ש בפשיטו' דבענין שא"מ איירי דשרי כאן רחמנא ט"כ ממש:

בא"ד ורבא ל"פ אר"י דמשרת וכו' עכ"ל בירושלמי שהביאו התוס' בסה"ד נר' כן לפרש פשוטו דר"י מוקי משרת לט"כ אבל בגמרין בפסחים ונזיר נר' בהדיא דר"י מוקי למשרת להיתר מצטרף לאיסור ע"ש ויש לדחוק בכוונתם:

דף צט.

בא"ד וליכא אלא עשה דתעבירו באש עכ"ל והא דמוקמי' למשרת להיתר מצט' לאיסור ולא מוקמי' ללאו משום דכיון דאיכ' עשה לא מוקמי' ללאו כל היכא דאיכא למידרש וכמ"ש התוס' במכות די"ז ע"ב בד"ה איסירא ע"ש:

בא"ד וי"ל דהתם איירי במינו עכ"ל וההיא דקדירו' ותבלין דאיתא שם י"ל דהוי מין במינו כיון דהתבלין עשויין למתק הקדירה וכמ"ש התוס' בביצה דט"ל גבי דבר שי"ל מתירין ע"ש:

דף צט:

גמ' והא מדרישא וכו' לפי פי' רש"י ז"ל הא דאמרי' כל איסורין שבתורה במאה הוא לבד מאיסור כמו למ"ד בס' שהוא לבד מאיסור כמ"ש התוס' לעיל בד"ה ואבעיא ע"ש ולהכי כי משני לא במאה בהכרח הוא דמאי דקתני אין בו להעלות בק"א היינו ק"א דהיתר לבד מאיסור ופריך מרישא דברישא ע"כ דבק"א דהיתר מתבטל דבק"א דהיתר לא אפשר דיהיב שאור טעמא בעיסה וכדפריך בתר הכי וכי יש בו כדי לחמץ אמאי לא בטיל ומשני בק"א לבד מאיסור ושאני שאור דחימוצו קשה וניחא בזה מה שהק' התוס' על פירש"י ולשי' רש"י ז"ל צ"ל דבתרומה בעי' בק"א לבד מאיסור לפחות בלח כמ"ש מהרש"ל ז"ל ולפ"ז גם בערלה וכלאי הכרם בעי' מאתים ושנים לבר מאיסור דהא טעמא דהחמירו בהם משום דכפל הכתוב באיסורן כפלו חכמים בשיעורן ולכן בעי' כפלים מבתרומה ועפי"ז מתני' בפ"ב דערלה דייקא שפיר דקתני התרומה מעלה הערלה והערלה התרומה כיצד סאה תרומה שנפלה למאה חולין ונפלו ג' קבין ערלה וכו' ע"ש דאפי' נפלה למאה חולין צריך ליצרוף לערלה וכלאי הכרם כי היכי דליהוו מאה ואחד דהיתירא וכן לבטל הערלה צריך צירוף דתרומה כי היכי דליהוו ר"ב דהתרה ומתני' בלח איירי וע"ש בירושלמי שאמרו לית כאן מאה אלא לצ"ט ועיין בהר"ש והר"מ ז"ל בפי' שם אבל שיטת התוספות דמאי דאמרי' כל איסורין שבתורה במאה היינו במאה עם האיסור ול"ד למ"ד בס' ותרומה בק"א היינו עם האיסור גם לשי' רש"י ז"ל כן הוא למ"ד בס' וכדס"ד דגמרא מעיקרא דהוכיח ממשנה זו כמ"ד בס':

תוס' בד"ה והאמר וכו' א"נ י"ל מדקאמר וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ותירוצו אינו עיקר דבגמ' בבכורות דכ"ג ע"ב מבואר דפעמים מערבין מחצה בציר וכ"נ גם מדברי

התוס' שם בע"א ע"ש וקושייתו איני מכיר דכבר כתבו התוס' לקמן דק"ח ע"ב בד"ה אמאי דדוקא בב"ח הוא דאמרי' דאף דנאסר מכח הבשר מקרי מין חלב אבל ברוטב הנאסר מכח חתיכת נבילה מקרי בשר כיון דנאסר מכח הבשר ע"ש וה"נ המים בעצמם המעורבים בציר של איסור נעשו ציר ממש כיון דנאסרו מכח הציר ומים דהיתירא לא הוו קרוב למאתים כנגד הציר האסור עם מימיו וכ"נ גם מדברי התוס' בד"ק בסד"א שקדם כמ"ש בי"ד סי' כ"ב ע"ש ועמ"ש בסי' ק"ז:

בד"ה שאני וכו' אף על גב דבת"כ וכו' אסמכתא בעלמא היא וכו' עכ"ל אבל התוס' בע"א ד"מ הק' כיון דציר דאורייתא מ"ש ציר מגופן ע"ש נרא' מדבריהם דציר דגים נמי דאורייתא וצ"ל דאף דאורייתא הוא מ"מ ציר גרוע הוא ולא אמר ר"י מין במינו ל"ב בציר והיינו דמשני הגמ' בשמעתין שאני ציר דזיעא וכו' ואף דמסוגיא לעיל דצ"ח ע"ב באוקמתא דאביי נראה דל"ד בממשות האיסור. לר"י מב"מ ל"ב אלא אפי' בטעמא וכ"כ הרשב"א ז"ל בחי' שם ועיין להרב נודע ביהודה מ"ב חי"ד סי' ל"ד שנעלם ממנו סוגיא דלעיל ודברי הרשב"א ז"ל בחי' שם ע"ש מ"מ ציר גרע מטעם הנבלע וכ"נ מדברי התוס' לקמן דקי"ב ע"ב בד"ה ורוטבן דציר גרע מרוטב ע"ש. ועוד נ"ל במ"ש הסמ"ק בסי' ר"ה והובא בב"י סי' פ"ג דכשיש שמנונית בציר אף ציר דגים מדאורייתא ע"ש וא"כ י"ל דהתוס' בע"א ס"ל דציר דגים דרבנן אלא דק"ל כיון דלא מפליג אלא בין ציר לגופן מוכח דציר בכל ענין שרי אפי' יש שמנונית בציר וע"ז ק"ל מ"ש מגופן מיהו התוס' כאן ע"כ דס"ל אפי' יש שמנונית מדרבנן דאי איתא אמאי כ' אסמכתא היא ולא אוקמוה להה"א דרשא דדגים בציר שיש בו שמנונית גם מדברי התוס' הללו נראה דאפי' בציר היוצא ע"י כיבוש ובישול הוי דרבנן מדכ' אסמכתא היא דלא כהש"ך רסי' ק"ז ע"ש. מיהו מדברי התוס' דע"א הנז' י"ל כהש"ך וק"ל מדקאמר בציר מותר לטבל משמע אפי' ציר היוצא על ידי כיבוש ובישול. והנה התוס' שם בע"א תי' דציר בטיל ברוב ע"ש וק' דבדבר המתערב בעי' ס' אפי' מב"מ וצ"ל דס"ל כמ"ש הא"ז הביאו מרן בב"י סי' פ"ג דבציר בטיל ברוב דקיל הוא כמו שמצינו לר"י דקיל ליה ציר ע"ש ואף דהוא כ' מטעמא דציר דרבנן התוספות ס"ל דאף דהוא דאורייתא קיל ליה לר"י כמו שנתבאר. ובמ"ש התוס' דבהמה טמאה נ"ל מטמאים הם ק"ל אמאי אצטריך קרא נילף מנבילה ושרצים וחלב וחמץ דנ"ל לקמן דק"ך מקראי דמשקין היוצא מהן כמותן. ע"ש בגמ' וצ"ל דתנא דדריש בהמה טמאה מטמאים הם לא ס"ל הנהו דרשות דדריש שם ע"ש בתוס' שכ' דריה"ג דריש נפש לדרשא אחריתי וא"כ לפום גמרין לקמן קרא דטמאים הם אצט' לדרשא אחריתי וניחא

שפיר מאי דלא מייתי גמ' בפ"ק דבכורות אלא קרא דשרצים ע"ש וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל וי"ל עוד ועמ"ש התוס' לקמן דקי"ב ע"ב בד"ה רוטבן ע"ש:

בד"ה והלכתא וכו' דהכי מפ' בפ' כ"ש וכו' עכ"ל הרשב"א ז"ל בת"ה דחה דנ"ל מק"ו כדיליף שם בגמ' וכבר כתבתי לעיל דצ"ו מה שק' ע"ז ע"ש ודע דממ"ש התוס' דהגוי אינו נותן אלא עד שיש בו טעם נר' דשומן הגיד אינו אסור בהנאה וכ"כ הפר"ח סי' ס"ה אבל מדברי הסמ"ק נר' דאפי' בשומן הגיד אסור בהנאה וכמ"ש הכנה"ג שם:

דף ק.

תוס' בד"ה שאני וכו' דהא חתיכ' בב"ח וכו' עכ"ל והריטב"א ז"ל בחי' תי' דבחתיכה שנאסרה מחמת בלוע לא הוי ר"ל וטמאה כמו בלוע ע"ש והרשב"א כ' כדברי התוס' ובס"ד הביא גם הוא ס' זו דבבלוע לא הוי ר"ל ולא כ' בזה לתרץ קושיית התוס' נר' דס"ל דדוקא בנאסרה מכח בלוע לא הוי ר"ל כיון דהבלוע אינו ראוי להתכבד בו אבל בטמאה כולה חתיכה דאיסורא וזה נר' דעת התוס' דאינן חלוקין בס' זו דבלוע ודע דמור"ם בהגה בסי' ק"א כ' בשם התוספות דבדבר הנאסר כדי קליפה לא הוי ר"ל ע"ש והש"ך כ' דלא נמצא כן בתוס' ואפשר דמ"ל כן ממה שהק' מגמ' דע"א מאי פריך הא כבר תני לה הכי ולא משני דמתני' אתא לאשמועי' בכל עניני בב"ח אפי' מה שנאסר כדי קליפה:

בא"ד א"כ לא ליתני חתיכת בב"ח עכ"ל. לכאורה ק' דנימא דאתא לאשמועינן אעפ"י שהיא אסורה בהנאה אמרי' ר"ל אחר ביטול דאי מתני' דהכא הו"א שאני נבילה ר"ל עכשיו לגוי וכדכ' בקושייתם ונ"ל דסוגיא דהתם אזלא למ"ד כל שדרכו דלא הזכירו שם אלא דבר שבמנין ולדידיה הכל שוה איסור הנאה ואיסור אכיל' ואה"נ דלמ"ד את שדרכו ל"ק קושי' הגמ' שם ומ"מ מאלו דסיפא ממעטי' להו שפיר דהיינו דלא איירי בהו ואינו מוכרח לומר דממעט להו לגמרי דבטלי כמו שכן הוא לפי' זה ובזה י"ל קצת משה"ק מהר"ם לובלין ז"ל שם בע"א די"ל דהתוס' שם גבי למעוטי דסיפא אזלי למ"ד את שדרכו ולדידיה צ"ל טעמא דנבילה משום ר"ל ול"ק קושי' הגמ' ליתני נבילה ועי"ל מאי דלא משני הגמרא דאתא לאשמועי' אף על פי שהיא אסורה בהנאה משום דאין החידוש מבואר במתני' דאיכא למי' דס"ל לתנא דמתני' כר"ש דבב"ח שרי בהנאה:

ודע דהא דל"ק להו להתוספות ההיא דיבמות רישא אסיפא דסיפא דלא העלה היינו משום ר"ל ואמאי ברישא תעלה משום די"ל טעמא דסיפא משום הפסד מועט כמ"ש רש"י ז"ל שם וע"ש בתוס' (ובענין זה דחתיכה הנ"ל עמ"ש בי"ד סי' ק"א):

והנה מדברי התוס' אלו יש להוכיח דבאיסורי דרבנן לא אמרינן חהר"ל לא בטלה דאי איתא מאי פריך ליתני חתיכת נבילה לישני כבר תני לה הכא ובב"ח דקתני אתא

לאשמועי' אפי' בשר עוף בחלב דבכל עניני בב"ח איירי וכה"ג כ' התוס' שם דמאי דהדר תני יין אתא לאשמועי' אפי' סתם יינן ומסתם יינן אין ללמוד לשאר איסורין די"ל ביין החמירו לכך תני בב"ח. ועוד דאין ללמוד חהר"ל מדבר שבמנין דהיינו חביות דיין דאין כל איסורי דדבר חשוב שוה אלא עכ"ל דס"ל דבאיסורי דרבנן לא אמרי' אר"ל ל"ב ע"ש. ומרן בב"י סי' ק"א פ' בשם הר"מ בפי"ו מה' מ"א דאפי' באיסורי דרבנן אר"ל ל"ב ע"ש. ודבריו הם ע"פ מ"ש בכ"מ שם ע"ש ועיין להפר"ח שם סק"ד ע"ש ובהנ"א בפ' כ"א והובא בב"י סי' ב' דטי' חלב שנפלה על החתיכה דמשערי' בנ"ט דוקא בשר בהמה אבל בשר עוף ברוב וכן הא דאמרינן בסוף ע"א דבב"ח במשהו דוקא בשר בהמה ע"כ ויש לצדד בכוונתו די"ל דמילי מילי קאמר דאף דגבי טי' חלב נקטו סתם מפ"ל בבשר בהמה וכן נמי מצינו בסוף ע"א דנקטו בב"ח וקאי על בהמה דוקא ולפי זה ס"ל דבאיסורי דרבנן לא אמרי' חהר"ל ל"ב וי"ל בכוונתו דמפ' ההיא דע"א בטי' חלב שנפלה על החתיכה כפי' רבותי' של רש"י ז"ל שהביאו שם רש"י והתוספות ע"ש ודבריו מקושרין יחד ובע"א איירי וא"כ לא איירי כלל מרין חהר"ל וע"ש ברש"י והתוס' שדחו פי' רבותיו של רש"י ז"ל מסוגי' שם ע"ש ועמ"ש בי"ד בסי' צ"ב דין ג' עש"ב:

גמ' דרש רבב"ח חתיכה של נבילה וכו' פירש"י ז"ל במכירה איירי ולענין פליטתה קאמרי' דאי אין מכירה ולענין לבטל גופה הרוטב אינו מצט' לבטל גופה דמשקה אינו מבטל חתיכה כידוע אבל אין לומר משום דהוי חהר"ל דאם כן נוקמה בחתיכה קטנה דאין ראויה להתכבד:

עו"ש בשקדם וסלקו פירש"י. ז"ל וסלק גם הרוטב והיינו דאי לא סלק הרוטב היה הרוטב אוסר מפני שהרוטב מין בשר הוא אך מדברי רש"י ז"ל באוקמת' דרבא נר' דרוטב הוי מין בשא"מ עם הבשר ע"ש ונ"ל לדעתו ז"ל דזה תליא בפלוגתא דאביי ורבא בע"א דס"ו דלאביי דס"ל שם בתר טעמא אזלי' הבשר והרוטב חד טעמא א"ל והוי מב"מ אבל לרבא דס"ל בתר שמא אזלי' האי שמא לחוד והאי שמא לחוד והוי מין בשא"מ ומיהו ה"ד ברוטב של מים אבל בפליטת החתיכ' גופה שנבלע' בחתיכות אחרות הוי מינו ולכך קאמר רב אוסרת כל החתיכות מפני שהן מינה ועיין להרשב"א ז"ל בחי' לעיל דצ"ז ע"א גבי ההוא כחוש הוה ע"ש:

תוס' בד"ה שקדם וכו' ואור"ת דנהי דהיא גופה וכו' עכ"ל לכאורה אכתי יאסרו שאר החתיכות מכח משהו הבלוע בחתיכה שבצד הנבילי' וראיתי להריטב"א ז"ל בחי' שנרגש מזה וכ' בשם י"מ דאהני מה שתעשה נבילה להצריך ברוטב נגד כולה וגמ' דפריך למ"ל נתנה טעם וכו' אלישנא דרב ק"ל דקאמר אוסרין כל החתיכות וכו' ע"ש וזה נ"ל דעת

הדרישה בסי' צ"ב דהנה הטור כ' דברי ר"ת וסיים אפי' לר"י דמב"מ ל"ב ומרן בב"י דקדק מאי אפי' דקאמר הא ליתא דין זה אלא לר"י ע"ש ורש"ל תי' לא מבעיא חמץ בפסח דמדרבנן הוא אלא אפי' לר"י דמב"מ ל"ב מ"ה כן הוא ותמה ע"ז בדרישה דכיון דחמץ אוסר אפי' במינו במשהו מאי נ"מ במה שאינו נעשה נבילה ולא כ"כ ד"ת אלא לר"י דמב"מ דוקא ל"ב וא"כ נ"מ לשלא במינו ע"ש הרי דדעתו דהתוס' שכ"כ הנ"מ היא להרוטב אבל למינו אפי' בתערובת ב' אוסר דגם תרי משהו אסור וכדברי הי"מ שכ' הריטב"א ז"ל ול"ק מה שהק' עליו הט"ז שם ע"ש. איברא דהריטב"א ז"ל דחה דברי הי"מ מלישנא דרב וכ' לתרץ דס"ל לרב דאין שום דבר האוסר במשהו אלא כשהוא איסור בעין אבל כשהוא מעורב בין איסור והיתר אינו אוסר ולכך הוצרך לומר חנ"נ ובזה יהיה כאלו האיסור בעין בלא תערובת היתר ע"ש ועפי"ז צדקו דברי רש"ל דאף דאוסר במשהו דוקא בעין ולפי"ז אפילו נפל כל התערובת הראשון בתוך התערובת השני דע"כ גם המשהו הא' נפ"ל אם אחר שבלעו זה מזה הכיר כל התערובת הא' ונטלו ממנו אז הותר כל התערובת הב' דבמאי יאסר וע"ש בט"ז ועיין בהרשב"א ז"ל בחי' בהביאו דברי רבינו אפרים ז"ל ומדבריו למדתי דהמשהו הבלוע בחתיכה אינו יוצא מאותה חתיכה כלל דכיון דמשהו אין לו שיעור אין לו כח לצאת ע"ש ועל פי זה נ"ל דזהו דעת ר"ת שהביאו התוס' דכיון דהמשהו הבלוע אינו יוצא מהחתיכה לא אמרי' חנ"נ לאסור האחרות דלא אמרי' חנ"נ ואוסרת אלא במקום שהאיסור עצמו מתפשט אלא שאין לו כח לאסור וכמ"ש התוס' לעיל דצ"ו דמטעם זה אין קליפה אוסרת מה שבצדדה וכווצא ע"ש ולכך חתיכה הנאסרת במשהו אינה נעשית נבילה ולפי"ז אין ללמוד מכאן להתיר תרי משהו בפסח אם מגיע המשהו לתערובת הב' ועיין להש"ך סי' קל"ד סקי"ו ע"ש וראיתי בנה"כ סי' צ"ב שכ' בשם הר"ן כמ"ש הריטב"א ז"ל וכ' הטעם דאינו אוסר כי אם משהו בעין אבל אם הוא מעורב עם היתר אינו אוסר משום דהוי מין בשא"מ דהנפלט מהחתיכה היתר ואיסור מעורבין והחתיכות האחרים היתר לבד ועפי"ז דחה דברי הט"ז וכ' דבחמץ כיון דאסור אפי' שלא במינו אפי' תרי משהו אסור ע"ש ואין טעם בדבר גם בפ' כ"ש ד"ל אמ"ד קדירות בפסח ישברו ופריך בגמ' ולשהינהו אחה"פ וליעבד בהו שלא במינו ומשני גזירה דילמא עביד במינו ע"ש והשתא אפי' במינו מותר דכיון דטעם חמץ הנבלע בקדירה משהו הוא דאי' כמ"ש התוס' שם אם כן הנפלט ממנה איסור והיתר מעורבין והוו שא"מ דמ"ש הנפלט מקדיר' מהנפלט מהחתיכה ומעתה בהכרח דלא כ"כ הריטב"א ז"ל דדוקא משהו בעין אלא במין במי' לר"י דכיון דנ"ל מדם הפר ודם השעיר בעי' משהו בעין דכוותייהו ועיין להרשב"א לעיל דצ"ז באוקמתא דאביי שצדד דבטעמא לא אמר ר"י מטעם זה ע"ש אבל

בחמץ אפילו מעורב אוסר כההיא דפ' כ"ש ויפה דקדק מרן בפי' בדברי הטור דדוקא במין במינו לר"י הוא דס"ל כן אבל בחמץ דהחמירו בו לאוסרו במשהו אפי' מעורב אוסר מיהו לפמ"ש מדברי הרשב"א ז"ל דמשהו אינו יוצא מהחתיכה י"ל דאפי' בחמץ אינו אוסר כל שהסיר החתיכה מהתבשיל הב' כיון דאינו יוצא המשהו במאי יאסר ובקדירות בפסח יש בו כ"כ חמץ עד שיוציא ממנו משהו ועל הנפלט הוא דכ' התוספות דטעם חמץ בקדירה משהו נקטינן דלפמ"ש הריטב"א בשה י"מ ולפמ"ש הריטב"א גופיה והר"ן תרי משהו אסורין גבי חמץ בפסח ולפמ"ש מדברי הרשב"א ז"ל יש להתיר תרי משהו אפילו בחמץ בפסח ומ"מ בתערובת לח בלח אסור אפי' תרי משהו לכ"ע דכיון דנתערב בשניה בלח המשהו גופיה נתערב ודוקא בחתיכה הוא דאמרי' דאינו יוצא וכ"כ הט"ז ע"ש טעמו אבל מ"ש הט"ז שם דלא התירו תרי משהו לר"י דמב"מ ל"ב אלא אם סלק החתיכה אבל אם אינו מכירה כיון דנאסרה אינה חוזרת היתר ע"ש לא ידעתי למה כיון דהפליטה אינה אוסרת דמשהו היא החתיכה לגבי שאר החתיכות הוי כדין יבש ביבש דבטיל ברוב אם אינה ראויה להתכבד וכדפריך הגמ' לעיל אחתיכה ותבטל ברובא דהיינו דכיון דהרוטב בנ"ט ויש בו כדי ביטול הפליטה הוי כיבש ביבש וכמ"ש הרשב"א ז"ל שם וה"נ דכוותה כיון דהפליטה אינה אוסרת הוי יבש ביבש ובטיל ברוב ומותרין כל החתיכות וע"ש בנה"כ ומן האמור נר' דיש להחמיר בתרי משהו אפי' בחתיכה וכ"ד המג"א סי' תס"ז סקי"ג וכ"ש בתערובת לח בלח דלכ"ע אסור כמ"ש ועיין להרב שבית יעקב ח"א חא"ח סימן כ"א עיין שם:

בא"ד מאחר שסופו להתפשט עכ"ל עמ"ש בזה בסי' צ"ב דין ד' ע"ש:

דף ק:

בא"ד ניחא מה שצוה הכתוב להגעיל וכו' עכ"ל לכאורה הא בב"ח מודה ר"א דנעשה נבילה וכלי גוים מספקי' להו בב"ח וצ"ל דס"ל דאחר שנעשו בב"ח אינם אוסרי' עוד דבר אחר והוו כשאר איסורין דדוקא בבשר שבישלו עם חלב דכל חד היתר וחצי זית מזה וחצי זית מזה מצט' כמו שמבואר בדברי ר"א וכ"כ הש"ך בסי' ק"ג ודלא כמ"ש מרן בב"י ובש"ע שם ע"ש בסוף הסי' מיהו י"ל דס"ל ס"ד לחומרא מדרבנן והנה מאי דניחא להו לפי' ר"א הגעלת יורה גדולה היינו ע"י הגעלה ב' פעמים וכ"מ בדברי הרא"ש ז"ל ע"ש ובמ"ש התוס' דהא לא אסרה תורה אלא קדירה ב"י מק' דמשמע דאי אסרה תורה שאב"י ניחא והא אי אסרה שאב"י א"כ נטל"פ אסור כמ"ש בע"א דס"ז ע"ב וא"כ הוי כמו לשבח ונעשי' נבילה ועיין בפסחים דמ"ד ע"ב ע"ש ונ"ל דאי אסרה שאב"י היה לנו מקום לומר דמה שאסרה היינו משום דבשעת בליעה היה לשבח אבל אם בשעת הבליעה

היה לפגם מותר וכמו שכן הוא לדידן דמדרבנן אסור דהקדירה אסורה והתבשיל מותר משום דאזלי' בתר שעת הבליעה כמבואר בפו' ע"ש וי"ל כן אפי' בדאורייתא וא"כ בשעת בליעת המים הוי לפגם ושרי ולכך הוצרכו לו' דהא. לא אסרה תורה וכו' ועוד נ"ל בהמשך דבריהם דלר"א ניחא אפי' בלא הגעלת פ"ב דטעמא דאמרי' המים אסורין משום דאין לך קדירה שמחזקת בתוכה ס' נגד פליטתה כמ"ש בסי' צ"ד מיהו דוקא אי כל הפליטה איסור והיינו אי אסרה אפי' שאב"י דאפי' הבליעה של ימים שעברו הוי איסור אבל אי לא אסרה תורה אלא קדירה ב"י א"כ הפליטה יש בו איסור והיתר דשל היום איסור ושל אתמול שלשום היתר וא"כ יכול להיות במים ס' נגד האיסור וזהו שכ' לפי' ר"א ניחא אפילו בהגעלה פ"א דאין לומר אסור אפי' שאב"י וא"כ ליכא ס' במים דהא לא אסרה תורה אלא קדירה ב"י ולפי"ז צ"ל דלמאן דאמר נטל"פ אסור ס"ל כמ"ד אפשר לסוחטו מותר:

והנה ממ"ש התוס' דהגעלת כלי מדין קשיא לר"ת ולא ניחא להו אלא לר"א נראה דלר"ת חתיכה נעשית נבילה בכל האיסורין מדאורייתא ולר"א אפילו מדרבנן לא נ"נ כ"נ מראיות ר"א דלעיל ועיין להתוס' לקמן דק"ס ע"ב בד"ה וחלב שכ' דבשאר איסורין חנ"נ מדרבנן ע"ש:

והנה הרא"ש ז"ל הביא דעת ר"ת ור"א ואין הכרע בדבריו כמאן ס"ל והטור בסי' צ"ב כ' דדעתו כהר"א ע"ש ומרן בב"י כתב דדייק לה ממ"ש בתשו' כלל ך' בחלב שנפל לקדירה שיש בה כ"ט זיתים ויש קדירה שיש בה ל' זיתים של היתר ונפל שם כזית דם ונתערבו דמותרין דאיסורין מבטלין זא"ז ע"ש ואי איתא דחנ"נ הרי קודם שנתערבו נעשו איסור וצריך בילוולי לכולם ע"ש והל"ח סי' קפ"ג דחה דאיירי בלח בלח דלכ"ע חתיכ' אינה נ"נ ע"ש וליתא דמדברי התוס' והרא"ש ז"ל שהביאו ההיא דיי"ן ראיה לר"א נר' דלא ס"ל כן אלא דלמ"ד נ"נ אפי' בלח בלח. וראיתי בס' בשמים ראש סי' ג' שם כ' הרא"ש להדיא דס' ר"א עיקר וה' המגיה שם הביא דברי מרן בב"י וכ' עליו וליתא דע"כ הרא"ש בתשו' לא אייירי בבישול או בגוונא דא"ל ביה נעשה נבילה דמי לא מודה הרא"ש דחתיכה עצמה באיסורא קיימא ע"כ הן אמת דכן כ' הרשב"א בת"ה ובתשו' דחתיכה עצמה אסורה וכ"נ גם מדברי התוס' בדיבור זה בדברי ר"א שכ' דכי בלועה במשהו החתיכה עצמה אסורה שאין ההיתר נעשה איסור ע"כ הרי דאף דלא נ"נ כשאר איסורין אפי"ה. אפשר לסוחטו אסור דלאו הא בהא תליא מיהו הטור בסי' ק"ו תמה כיון דלא נ"נ אם אפשר לסוחטו מותר דס"ל הא בהא תליא ומרן בש"ע דבריו סתרא"י מסי' ק"ו לסי' צ"ב ועיין להפ"ת שם ובמ"ש שם לחלק בין למין ושא"מ ע"ש ונ"ל דזה תליא במ"ש לעיל בשם הריטב"א

והרשב"א דלפמ"ש הרשב"א ז"ל דהמשהו נשאר ואינו מתפשט חוץ לחתיכה א"כ אף כי הטעם מתבטל בשאר חתיכות מ"מ נשאר משהו באותה חתיכה וכיון שנאסרו סרו מתחילה הרי היא באיסורה עד שיצא בל האיסור אבל לפמ"ש הריטב"א דהמשהו יוצא אלא כיון דמעורב הוא אינו אוסר א"כ כיון דיוצא האיסור כולו חוזרת החתיכה וניתרת ועיין בב"י בסי' ק"ו ועל פי זה כיון שהוכחנו מדברי התוס' דחתיכה עצמה אסורה צ"ל בכוונתם כמ"ש הרשב"א ז"ל אבל הרא"ש אין הכרע בדבריו באותה חתיכה כמאן ס"ל ועיין בהגה' כ"ד שם:

גמ' וסבר ר"י וכו' יכול תהא נבלתו וכו' עיין מהרש"ל ומהרש"א ז"ל וכבר כתבתי בזה לעיל דל"ב ע"ש והנה התוס' במכות נקטו בקושייתם היאך יצטרף והא אין אחע"א ע"ש. ולכאורה בלא צירוף הי"ל להק' בפשי' היאך יתחייב משום כזית נבילה ונ"ל דזה לא היו יכולים להק' אלא בצירוף גמרא דמעילה דשרצים מחייב עליהן בכזית בלא בריא ואי לאו גמ' שם הו"א דשרצים לא מחייב אלא בבריא וא"כ כשרסק ליכא לאו דשרצים אלא לאו דנבילה ולכך ניחא להו להק' מצירוף כדי להק' בגמ' דמכות לחודה בלא ההיא דמעילה:

כתב הרמב"ם ו"ל בפ"ט מה' מלכים דיעקב אע"ה הוסיף ג"ה. ותמה הלח"מ דלת"ק דקי"ל כוותיה ס"ל בסיני נאמר אלא שנכתב במקומו. ונ"ל דהא דהוצרך ת"ק להכי משום דס"ל יש בגידין בנ"ט אבל לדידן דקי"ל אין בגידין בנ"ט ע"כ. דנ"ל מכל שבשרו ולכך א"נ בטמאין וא"כ ל"ק קושי' ר"י והלא מבני יעקב וכר"ש דלקמן פסקי' ולא ס"ל כמ"ש התוס' בד"ה ור"ת ע"ש ועיין בגמ' לקמן דק"ג ע"א ע"ש:

וכ"ת קסבר אין בגידין בנ"ט וכו' הומ"ל ממתני' לעיל דשולח ירך לנכרי דס"ל לתנא דמתני' יש בגידין בנ"ט ועיין להתוס' בר"פ ע"ש:

דף קא.

תוס' בד"ה איסור וכו' כי היכי דשמעי' לר"ש גבי האוכל נבילה וכו' עכ"ל כ"מ בגמ' בכ"מ דר"ש ל"ל אפי' מוסיף ובקדושין דע"ז ובסוף דם שחי' הק' התוס' מהיכא מ"ל כן הא נבילה ביוה"ך א"כ הוא ותי' משמע ליה כן כיון דר"ש ל"ל א"כ אפי' חמור על קל א"נ קי"ל בשום ברייתא ע"ש ולפי"ז מ"ש התוס' כן דר"ש ל"ל מוסף באוכל נבילה ביוה"ך ק' טובא דתי' קמא ל"ש כאן דהתוס' בדבור זה ס"ל דאיסור כרת לאו איסור מוסיף אלא איסור חמור כמבואר מקושייתם שניה וא"כ הרי מצינו ר"י דל"ל כולל אפי' חמור על קל בטומאת הגוף על טומאת בשר ואית ליה איסור מוסיף למאי דקיימי' השתא הנאה איסור מוסיף וע"כ כתי' הב' דקי"ל בשום ברייתא ולאו מההיא דנבילה ביו"הך. ונ"ל דלמאי דמסקי' טומאת בשר חמירא לא הוי חמוד על קל ומ"מ אי ס"ל כתי' קמא דשם לא

הוה קשה קושייתם שנייה כלל ועיין להריטב"א ז"ל בקידושין שם ע"ש ועיין להט"ז רסי' ס"ד שנראה מדבריו דחלב על טמאה מוסיף הוא ע"ש והיינו דאזיל בשי' רש"י בסמוך רע"ב דכרת הוי איסור מוסיף דלא כהתוס' ול"ק מה שהקשה שם הרב משבצות זהב שם ע"ש:

בא"ד וכן צ"ל בפ' כ"ה וכו' עכ"ל היינו דמאי פריך התם דשמואל אדשמואל נימא דש"ה גבי בב"ח א"כ וא"מ אבל אי לאו א"מ אלא איסור חמור פריך שפיר דל"ל שאני גבי בב"ח דהוי א"כ באיסור חמור דגבי תרומה נמי איסור חמור דטומאת הגוף בכרת ולא ס"ל להגמ' התם הא דמאן לימא לן טומאת הגוף חמירא אימא וכו' דקאמר הגמ' הכא ועיין להריטב"א ז"ל בחי' ועוד דגבי בב"ח לא הוי איסור חמור על קל דאיכא חומרא אחרת בחלב דאיכא כרת ומתה נמי איכא חומרא דמטמאה וכמ"ש התוס':

דף קא:

בד"ה רע"ק וכו' ק' דתנן בפ' דם שחיטה בקדש על חלב דהוי איסור כולל דכולל הבשר ואיסור חמור איסור הנאה וא"כ באיסור חמור עדיף מב"א כמו. שכן הוא לר"י הגלילי למסקנא דמפיך לה ואין לו' דלא הוי א"ח דאיכא חומרא אחרת בחלב דאיכא כרת דדילמ' רע"ק ס"ל כרבי דהזיד במעילה במיתה ומיתה וכרת כי הדדי נינהו או דס"ל לרע"ק מיתה חמורה ועיין בפסחי' דל"ב ע"ב ואף דכרת חמור מ"מ כיון דאיכא מיתה. ואיסור הנאה ס"ל דהוי איסור חמור ועוד דמאי מק' לפירש"י ז"ל הלא רש"י ס"ל לעיל דאיסור הנאה הוי א"מ ואף דאי' חומרא כנגדו מ"מ לגבי איסור מוסיף לא מעלה ולא מוריד:

בא"ד וי"ל דהתם פריך משום שמואל עכ"ל ותרומה טמאה דאצט' קרא למעוטי היינו למעוטי אפי' מבישול דגבי בישול ליכא איסור טומאה ועיין מהרש"א ז"ל לקמן דקי"ג ע"ב שהק' אמאי לא קאמר דרע"ק ס"ל אין אחע"א וכו' עיין שס שנעלם ממנו דברי התוס' כאן וכדומה שזה קרוב לכ"ה שנים ששמעתי כן לאחר קדוש מדבר:

דף קב.

גמ' אה"נ וכי אצט' קרא לר"א עיין בתוס' בסנהדרין דנ"ט ע"א בד"ה ורבנן שכ' סוגיא דהתם דמוקי קרא לשרצים כמ"ד א"נ בטמאים דלמ"ד נוהג אצט' קרא לטמאים ע"ש. ונראה דהא דלא אוקמוה סוגיא דהתם כר"י דנוהג בטמאין מכח אחע"א ולא אצט' קרא אלא לשרצים משום דאי ס"ל לרבנן דהתם אחע"א באיסור חמור אמאי לא אוקמוה לקרא לדם מן החי כרחב"ג דהתם ואתי איסור אבר וחייל אדם דאיסור חמור דנוהג בב"נ ואיסור כולל דכולל שאר איברים אלא ע"כ דה"ט דאית להו דם מן החי לית וכו' עכ"ל ק"ל מאי קושי' שאני התם ביה משום אמ"ה משום דל"ל א"כ באיסור חמור וא"כ ע"כ דלא ס"ל

כר"י ועיין להפר"ח בסי' י"ג שכ' דאמ"ה דחגבים שרו מכח היקישא דכל שדמו ודבריו הם לרבנן דסוגיין ועיין להפ"ת שם ע"ש:

עו"ש גמ' מתיב רב עמרם וכו' לפום מאי דס"ד השתא דצריך כזית בשר הא דאצטריך למכתב בשר מ"ה ואמ"ה משום דבשר מ"ה אצט' אפי' דלאו אבר ואבר מ"ה אצט' כי היכי דלהוי נאמרה ונשנית דאל"ה הו"ל נאמרה ולא נשנית ולישראל נאמרה ולא לב"נ עיין בפ' ד' מיתות דנ"ט ולמסקנא דכזית בשר גידין ועצמות א"ש בפשי' טפי ולפי"ז הא דמשונה אכילה זו מכל אכילות שבתורה דהוו כזית בשר אינו מכח מאי דכתיבי תרווייהו אמ"ה ובמ"ה דהא א"ל כדכתיב' אלא משום דסברא הוא כיון דאבר שלם ועפי"ה י"ל מ"ש הר"מ ז"ל בפ"ה מה' מ"א דין ד' אכל צפור בחיה כ"ש משום נבילה במיתתה בכזית בשר גידין ועצמות ע"ש דס"ל דרב משום נבילה אתי עלה ובחיה בכ"ש ופירכת הגמ' היא מחלוקת במיתתה בכזית דמשמע ליה כזית בשר אף דהיא שלימה ומ"ש מאבר מ"ה דמשום שהוא דבר שלם אמרי' דבאכילה דידיה בכזית בשר גידין ועצמו' ופריך אשינוייא דמשני בכזית בשר גידין ועצמות וא"ש לפי"ז דבכ"ש דקאמר רב ברישא ובסיפא שוה דהיינו משהו ממש משא"כ לפום פשטא דגמ' כמ"ש התוס' גם א"ש לפי"ז דאתי רב במימרא דאכל צפור וכו' כרבי דקי"ל כוותיה ועיין להלח"מ שם וניחא לדברי הר"מ ז"ל מאי דאמרי' בגמ' במכות דט"ז ריסק ט' נמלים וחד חי מחייב גם משום נבילה אעפ"י שחי הוא ודלא כמו שנדחקו רש"י והתוס' שם ע"ש אלא דק' למ"ל ריסק וכו' ההוא חי לחודיה מחייב. משום נבילה בכ"ש כמ"ש הר"מ ועכ"ל דהר"מ מפ' אחד חי דהתם היינו שלם כמ"ש התוס' ועיין בהר"מ ז"ל בפ"ב מה' מ"א דין כ"ה ע"ש:

דף קב:

אמר ר"י לא תאכל הנפש וכו' זה אמ"ה וכו' כתב הר"מ בפ"ט מה' מלכים ב"נ מצווין גם על בשר מ"ה ומרן בכ"מ תמה דלר"י דקי"ל כוותיה במ"ה נ"ל מקרא דטריפה וא"כ לא נאסר לב"נ ע"ש בלח"מ ונ"ל ראיה להר"מ מגמ' במעילה דט"ז דתניא מיתת פרה וחיי גמל אין מצטרפין ופירש"י לא לחייב משום אמ"ה ולא משום נבילה הרי מוכח בהדיא דבמ"ה נוהג בטמאים דהתם בבשר איירי דאבר שחלקו בטיל מתורת אבר וכמ"ש התוס' שם ואי איתא דבמ"ה שרי לב"נ מנ"ל לר"י דבמ"ה נוהג בטמאים הא קרא דנ"ל מינה טמאים דהיינו כל שדמו באמ"ה משתעי לר"י ואין ללמוד במ"ה מאמ"ה דשאני אמ"ה דאיסור מוסיף דנוהג ביסורו בב"נ אבל במ"ה מנ"ל וכן לר"י דנ"ל נוהג בטמאים מכח דס"ל איסור מוסיף כדאיתא לעיל במ"ה מנ"ל אלא ע"כ דאפי' לר' יוחנן במ"ה נוהג בב"נ וא"כ אף דקרא דכל שדמו באמ"ה הוא ילפי' במ"ה מאמ"ה וכן לר"י כי הדדי

נינהו מיהו י"ל דלר"י אה"נ דבמ"ה א"נ בטמאים ומאי דתניא התם מיתת פרה וחיי גמל א"מ דלא כפירש"י דפי' משום אמ"ה אלא דא"מ לא לענין נבילה ולא לענין טמאה וכ"נ מדברי התוס' שם שכן מפ' ע"ש וכ"נ מגמ' שם דלא אוקמה כר"י אלא כי משני הא חיי שניהם מצטרפים משמע דמעיקרא ס"ד דלאו משום במ"ה אתי עלה ובהכי ניחא לי מאי דק"ל מבריי' שם למ"ש הרמב"ם בפ"ד מה' מ"א דין ט"ז חצי זית נבילה וחצי זית במ"ה מצטרפין ע"ש להלח"מ שכ' טעמו משום דלר"י דקי"ל כוותיה נ"ל במ"ה מקרא דטריפה וטריפה ונבילה כי הדדי נינהו ע"ש והשתא תקשי לר"י מברייתא זו ועפי"ה ניחא ולפי"ז י"ל סוגיא דמעילה דקאמר הא חיי ב' דלא כר"י אלא כר"ל ואה"נ דלר"י א"נ במ"ה בטמאים מיהו נ"ל להוכיח מגמ' שם דקאמר מני ר"י היא אמאי לא אוקמה כר"א דנ"ל מכל שדמו אלא ע"כ דס"ל כר' יוחנן דנ"ל במ"ה מקרא דטריפה וא"כ לר"א א"ל דדוקא באמ"ה הוא דגלי קרא וגזירת הכתוב היא ולאו מטעם א"מ ולא ילפינן מינה במ"ה וא"נ בטמאים אבל לר"י דנ"ל מכח איסור מוסיף גם במ"ה א"מ הוא דנוהג בב"נ ומכאן הוציא הר"מ בהל' מלכים דבמ"ה נוהג בב"נ ועוד מסיפא דברייתא דמייתי הגמ' ופריך רישא אסיפא ומשני דסיפא דבין במיתתה בין בחייה היינו מיתת ב' ובין בחייה היינו חי ב' ע"ש בתוס' הרי מוכח דבמ"ה נוהג בטמאים מברייתא גופה:

דף קג.

גמ' כגון שנטרפה עם יציאת ם רובה הנה מכל סוגיא זו מבואר להדיא דאפי' למ"ד לאיברים עומדת איסור אמ"ה א"נ במעי אמו אלא דוקא משעת לידתה ועיין להתוס' לעיל דק"ב ע"א בד"ה כי אצט' דנר' מפשטות דבריהם דלמ"ד לאיברים עומדת נוהג בשליל וצ"ל דס"ד בקושי' דגם טמאה בשעת לידה ובתי' קושטא קאמרי דאיסור טומאה נוהג קודם שנתקשרו איבריו בגידין ומ"מ גמ' ערוכה היא בריש פרקין ע"ש:

תוס' בד"ה ומ"ס וכו' אי כר"א ס"ל וכו' עכ"ל

ק"ק לפום מאי דס"ד השתא אמאי לא אפליגו ר"א ורבנן בטריפה ואמאי נקטו פלוגתייהו בטמאים וי"ל דס"ל לר"א לאיברים עומדת וא"כ טריפה ואמ"ה בהדי הדדי קאתו אפי' נטרפה עם יציאת רובא ולא אצט' קרא אלא לטמאים ונטרפה במעי אמן ס"ל להתוס' דטרפות א"נ בשליל כמ"ש הראשונים לעיל בפ' בהמה המקשה וכמ"ש מרן בסי' י"ג ע"ש ועפי"ז ניחא מאי דלא הק' התוס' לר"י משום דאי למי' דס"ל כר"א ומאי דאמר לאיברים עומדת משום דר"א הכי ס"ל נקט כן ועיין מהרש"א ז"ל ומה שהק' בתי' אי רבנן ס"ל אין אחע"א אמאי אצט' כל שבשרו ע"ש י"ל דאי לאו כל שבשרו הוו דרשי כל שדמו והו"א

אחע"א קמ"ל כל שבשרו ואייתר היקישא דדם לאמ"ה לדם הקזה כמ"ש בסנהדרין דף נ"ט ע"ש:

בד"ה דאיסור וכו' וא"ת לרבא וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל לשינוייא דאביי דבהמה לאיברי' עומדת אמאי באכל חלב ב' ותו לא ואי נטרפה לאחר מכאן למ"ד ג' אמאי חייל טרפה אאבר ע"ש י"ל דהכא שאני מגו דחל טריפה אחלב חל אאבר ומה שהקשה לשינוייא בתרא דלעיל ע"ש י"ל אע"ג דחל טריפה אאבר לחודיה וחל אחלב לחודיה בהצטרפות חלב ואבר הו"ל איסור חמור ולא חל עלייהו טריפה ועי"ל דל"ל הא דהתורה אמרה יבא איסור וכו' דאיכא למ"ד בגמרא דל"ל ובמ"א כתבתי בזה ועיין להרמב"ם ז"ל בפ' מה' מ"א ולהלח"מ שם ע"ש ועמ"ש בדבור שאח"ז ועוד נראה לתרץ למה שהק' מהרש"א ז"ל לאוקמתא דאביי דלאיברים עומדת אמאי ב' ותו לא ע"ש דהנה התוס' בזבחים ד"ע הק' למאן דאית ליה כולל אמאי אצטריך קרא דחלב נבילה וחלב טריפה לו' יבא טריפה ונבילה ויחולן אחלב הא בלאו קרא איסור כולל הוא וראיתי לה' משבצות זהב ברסי' ס"ד שתי' למאן דאית ליה כולל מוקי לקרא לומר דיבא איסור חלב ויחול אטריפה אם נטרפה במעי אמן דליכא לא כולל ולא מוסיף דכן משמעות הקרא דאזהרה אחלב קאי וע"ש דמתחלה נסתפק בזה אי חלב חל אטרפה אם נטרפה במעיה ע"ש ועמ"ש לעיל דק"א ע"א ע"ש ולפי זה י"ל לאוקמתא דאביי דלאיברים עומדת איירי בנטרפה במעי אמה וכשנולדה חלו תרווייהו חלב ואבר כיון דלאיברים עומדת וחלב חל שפיר אטרפה מקרא דחלב טריפה דכולהו אית להו איסור כולל ופליגי במיתי איסור אבר וחל אטריפה אי חייל או לא איברא בגמ' דקאמר דכ"ע לאו לאיברים עומדת ובמיתי איסור אבר וחייל אטריפה וחלב קמיפלגי הו"מ לאוקמה דכ"ע לאיברים עומדת ונטרפה במעי אמה וחלב חל שפיר כאמור ובמיתי אבר וחל אטריפה קמפלגי ומדלא מוקי לה הכי נר' דחלב לא חל אטריפה ול"ד לאבר דאתוסף איסורא לב"נ וא"כ אי נטרפה במעי אמן ליכא איסור חלב לכ"ע ואף דלמ"ד ג' י"ל מגו דחל וכו' כמ"ש התוס' מ"מ למ"ד ב' לא א"ש דע"כ אחר מהשנים דמחייב הוא חלב דאל"כ אמאי נקט חלב ואי נטרפה במעי אמה במאי חייל חלב לבדו למ"ד ב' וא למ"ש רש"י לעיל דק"א ע"ב דכרת הוי איסור מוסיף ע"ש מ"מ אי חלב חייל מכח מוסיף גם אבר חייל דגם הוא מוסיף דאיתוסף לב"נ ועמ"ש שם בדק"א ע"א שו"ר דכל מה שכתבתי אינו אלא להסו' דטריפה נוהגת בשליל עיין להרשב"א בחי' דע"ה אך התוס' כאן בדבור זה כ' בהדיא דאפי' נטרפה במעי אמן ליכא איסור טריפה עד שיולד וכמו חלב עיין שם ולשי' זו ליתא לדברי הרב משבצות זהב כלל:

גמ' אכל חלב מ"ה מן הטריפה לוקה ג' היינו משום אמ"ה דכיון דהחלב בעצמותו אין בו עצמות הוי אבר בלתי עצמות אבל לא משום בשר מ"ה דר"י ס"ל במ"ה ובשר מן הטרפה מחד קרא נפקי וכ"כ הרשב"א ז"ל באי' ועיין להרשב"א לעיל דצ"ז ע"ב שכ' שהראב"ד הביא ראיה דחלב ובשר מן א' הם עסוגיין מדמחייב אחלב משום במ"ה דנ"ל מבשר בשדה אלמא דחלב מקרי בשר ע"ש והוא תימה וכבר תפסו עליו הב"ח והפר"ח בסי' צ"ח וכ' דילה"ר מאבר גופיה דנ"ל מל"ת הנפש עם הבשר אלמא חלב בשר מקרי ע"ש ואין זה דאיה כלל דנפש דכתי' בקרא הוא אאבר וה"ק לא תאכל הנפש שהוא האבר בעודו מחובר עם הבשר כמ"ש רש"י בעיקר מילתייהו דר"י ור"ל וא"כ חלב הוא בכלל נפש ולא בכלל בשר ועיין למרן בב"י סי' ס"ב מ"ש ליישב תיבת לפיכך שכ' הטור וכבר תמה עליו הדרישה שם ע"ש. גם מ"ש מהיא דכשהותרה נבילה וממבשל חלב בחלב ע"ש ל"מ דחלב מקרי גדי ונבילה דשם נבילה וגדי כוללין הכל אבל לא מקרי בשר. אך מדברי רש"י בפ' כ"ש ד"ל נר' דחלב ובשר מין א' וכמ"ש הפר"ח וכ"נ מדברי התוספות לעיל דק"ב בד"ה שאין שהוכיחו דלכ"ע לחתיכת בשר עומדת מסוגיין דל"ל טריפה בלא"ה לוקה ג' משום במ"ה ע"ש וא"א הא חלב אינו בכלל במ"ה אלא ע"כ דחלב מקרי בשר וכ' הפר"ח דכ"ז לר"י דמב"מ במשהו אבל לדידן אזלינן בתר טעמו וחלב ובשר אינו טעמו שוה והוו ב' מינין והוכיח כן מדברי הרמב"ם בפט"ו מס' מ"א דנקט דמיון מב"מ בחלב עם חלב ולא חלב עם בשר ע"ש ול"מ דהרי בדמיון מין בשא"מ נקט חלב עם גריסין ולא נקט חלב עם בשר אלא ע"כ דהר"מ נחית שם למי' בנימוח לאשמועי' טעמו וממשו ובשר אינו נימוח ה"נ במב"מ נחית לאשמועי' בנימוח בטיל ברוב ולכך נקט חלב וחלב שנימוח הכל ונתערב ממשו של איסור ולא טעמו באופן שאין ללמוד מדברי הר"מ כלום גם מ"ש מדברי הרא"ש והטור ע"ש ל"מ אך מ"ש מדברי הרשב"א בחי' דף צ"ו דחלב ובשר אין טעמו שוה אמת הוא שכן נרא' מדבריו בחידושיו אבל מדבריו בת"ה גבי פלגא דזיתא נר' דהוי מב"מ וכמ"ש הפ"ח ע"ש וכ"נ מדברי הג"א בפ' ג"ה גבי ההוא פלגא דזיתא לפמ"ש מהרש"ל באו"ש סי' פ"ה בכוונתו דחלב ובשר מב"מ וכמ"ש בסי' צ"ב דין ג' ע"ש גם מדברי הרשב"א בחי' גבי פלגא דזיתא נראה דדעת הראב"ד ז"ל לפ' דלא כר"י במין במינו והוא ס"ל דחלב ובשר מב"מ. שו"ר להשע"ה בה' א"ב דף קנ"ד שדחה ראיית הפר"ח מאבר גופיה כמ"ש וראיתי עוד שם שחק' ע"ד התוס' בד"ה שאין שהוכיחו דלכ"ע לאו לחתיכת בשר נטמאת מדנקט חלב מן הטריפה דתק"ל מאוקמת' שניה דלכ"ע לאו לאיברים עומדת ואתי אמ"ה וחייל אמאי נקט טריפה עיין שם ונראה

דאתא לאשמועינן דחייל איסור אבר אחלב וטריפה אפילו בהצטרפות שניהם על דרך מה שכתב בדבור הקודם לתרץ קושית מהרש"א ז"ל:

כתב הר"מ בפ"ג מה' מ"א אכל חלב מן החי חייב ב' משום חלב ומשום אמ"ה והק' הפר"ח בסי' ס"ב אמאי לא יתחייב עוד משום במ"ה והתוס' בד"ה שאין הק' כן בגמ' ותי' לא יתכן בדברי הר"מ ע"ש ונ"ל דס"ל להר"מ כיון דבשר מ"ה נ"ל מקרא דטריפה וכיון דגבי טריפה חלב אינו בכלל דאין אחע"א וע"ז כתיב קרא אחרינא וחלב נבילה וחלב טריפה דאתי איסור טריפה וחייל אחלב א"כ בקרא דבשר בשדה טריפ' לא נכלל החלב גם לגבי במ"ה לא נכלל החלב כיון דמחד קרא נפקי. ועוד נראה דס"ל דלא נכלל בכלל בשר בשדה אלא אם אינו אבר אבל אם הוא אבר אפי' יש בו כזית בשר אינו חייב משום במ"ה וכ"נ קצת מדברי הר"מ בפ"ה דין ב' שכ' אבר שאין בו עצם בין שחתך כולו בין שחתך מקצתו חייב משום אבר מ"ה ולא כ' שחייב נמי משום טריפה כמ"ש גבי אבר שיש בו עצם וע"ש לה"ה. ולפי"ז אבר שיש בו כזית בשר לבד מגידין ועצמות לדעת התוס' בד"ה שאין חייב גם משום במ"ה ולדעת הר"מ ז"ל א"ח אלא משום אמ"ה ולא משום במ"ה וכעת לא מצאתי גלוי בד"ז:

דף קד.

תוס' בד"ה הא עוף וכו' דהא הנודר מן הבשר וכו' עכ"ל. פי' דמתני' דמתניא בה פלוגתא דרע"ק ורשב"ג שם בנדרים קתני כל הבשר אסור ואפי"ה לא שוין בדינייהו ועיין במהר"ם לובלין ז"ל ועיין להר"מ בפ"ט מה' מ"א שכ' בשר חיה ועוף בחלב שהם מדבריה' מותר לבשל ומותר בהנאה דלא גזרו אלא אכילה ע"ש. ולפי"ז ניחא שפיר סוגית הגמ' דדייק הא עוף מדאורייי' מדקתני אסור לבשל ואי מדרבנן היה מותר לבשל ור"א דחיק מאי לבשל לאכול ע"ש בה"ה. ובהכי ניחא גם מה שהק' התוס' במתני' דקתני ואסור להעלות חוץ מדגים וחגבים דחוץ דקתני מילתא דפשי' דכ"ש מבישול ע"ש די"ל דאי לאו סיפא הו"א דגים וחגבים אסורין מדרבנן ולכך קתני רישא דמותר לבשל להכי אשמועינן בסיפא דמותר להעלות ואי אסורין מדרבנן היה אסור להעלות דהעלאה ואכילה כי הדדי נינהו כמו שכן הוא בחיה ועוף כמ"ש הר"מ שם ע"ש ולר"א דמוקי רישא דעוף מדרבנן ודגים וחגבים אפי' מדרבנן שרי הכל הוא אחר הסיפא דסיפא אשמועינן דדגים וחגבים מותרין אפילו מדרבנן וממילא יכול להיות דרישא גם כדינא דרבנן איירי ומ"מ לרב יוסף לקמן צ"ל כדברי התוס':

דף קד:

גמ' אתי לאסוקי בשר וגבינה וכו' פירש"י ז"ל והעלאה ואכילה חדא מילתא היא דכי מסיק להו היינו אכילה וכו' והכריחו לזה דאין לו' דס"ל לאביי דגזרי' גזירה לגזירה היכא דאיכא דררא דאורייתא במקום ההוא דא"כ אמאי קאמר דילמא אתי לאסוקי בשר וגבינה הול"ל העלאתו דעוף אטו אטו אכילתו אלא ע"כ דמודה אביי דלא גזרי' גזירה לגזירה ומעתה קושיית רב ששת אתיא גם אליבא דאביי אלא משום דלאביי י"ל דגזרי' העלאת עוף אטו העלאת בשר באלפס רותח והעלאה ואכילה חדא היא וליכא אלא חדא גזירה אבל לר"י דס"ל העלאה ואכילה תרי מילי נינהו וק"ל שפיר ומשני אטו אלפס רותח וכי מעלי באלפס רותח בלא אכילה הוי איסורא דאורייתא משום בישול וכן מדוקדק בדברי רש"י ז"ל בד"ה גזירה דמשים בישול לחודיה אתי עלה ולפי"ז לאביי גזירה משום בשר וגבינה ולר"י גזירה משום בישול באלפס רותח. ומה שפירש"י בעיקר מילת' דר"י דגזרי' משום אכילה לס"ד פירש כן וכן מ"ש רש"י במתני' דאתי למכלינהו וכו' הכל לס"ד פירש כן אבל למסקנ' הגזירה משום בישול דאלפס רותח ועיין להלח"מ ע"ש. ולפי"ה דלמסקנא מטעם בישול אף דאביי בא לתרץ דברי ר"י ואיהו גופיה קאמר דאי ס"ד דרבנן וכו' ואנן נגזור העלאה אטו אכילה מ"מ י"ל דכי הוי מדרבנן ודאי ליכא גזירה אלא משום אכילה דכולי האי לא גזרו רבנן משום בישול וכ"ש למ"ש הר"מ והבאתיו לעיל דבדרבנן מותר לבשל ע"ש אבל כי הוי דאורייתא אה"ן דגזרי' משום בישול לחודיה כנ"ל:

דף קו.

גמ' ר"י אמר וכו' אבל לא פניו ו ידיו ורגליו כן גי' כל הספרי' וגי' רש"י ז"ל ולפי"ז ר"י כרשב"א וסתם מתני' במסכת ירים כת"ק ולפי"ז ר"י דלא כסתם משנה וע"ש להר"ש ז"ל שהק' דהא ר"י ס"ל הלכה כסתם משנה ע"ש. ונ"ל דזה הכריחו להר"מ דפ' בחמי טבריא גזרי' בת בירתא אטו מנא ובנפסלו משתיית בהמה כ' סתם דבקרקעות כשרים דס"ל מכח קושי' זו דר"י אתי אפי' כת"ק ומחלק בין חמי טבריא לנפסלו וגריס כגי' הספרים ובהכרח חילק כן וע"ש למרן בכ"מ. והנה רש"י בזבחים כתב דבכלים פסולים כדתניא בפ' הבשר וכו' וכמ"ש התו' וק' דאמאי לא הביא משנה ערוכה דידים וצ"ל דרש"י קאי אשני צדדים דצדד הש"ס דהיינו שוחה ושותה מהן דאפי' בכלים כשרין ואין שוחה וכו' דאפי' בקרקע פסולי' ולכך הוצרך להביא מסוגיין דבין בכלים בין בקרקע פסולים ובהכי ניחא דהתוס' כ' דלא עיין בסוגיא ואמאי לא ניחא להו למי' דתפיס דברי רשב"א להלכה ובקרקע דקאמר היינו בת בירתא ועפי"ה ניחא דע"כ בקרקע ממש קאמר דהא קאי גם הצד דאין שוחה וכו' וא"ש לפי זה דאחר שדחו דברי רש"י כ' וא"ת וכו':

תוס' בד"ה מצוה וכו' משום נקיות וכו' עכ"ל ואע"ג דבגמ' בסמוך גבי פירות אמרי' דמשום נקיות אפילו מצוה ליכא מ"מ גבי נט"י דתיקנו רבנן אף דמשום נקיות הוא מצוה מיהא איכא:

דף קו:

תוס' בד"ה אמ"ר וכו' ולא רצה לפרש בקונט' וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א דבהכי יתיישב וכו' ע"ש וכוונתו להביא ראיה לדבריו דדחיקא מילתא דהחמירו כמו בקידוש דאי איתא די"ל דהחמירו כן א"כ א"ש דברי ס' הזהי' לפי"ה ומדמייתי הר"א ראיה לפירושו מס' הזהיר מוכח דלפי"ה לא מיתוק' וע"כ דהר"א ס"ל דדוחק הוא דהחמירו כמו בקידוש:

דף קז.

גמ' האי אריתא דדלאי וכו' פי' רש"י דליכא שימור מקוה והא דלא פי' משום דהוו מים שאובין ובין י"ל דנקט טעמא לפסול אפילו שופך מים חוץ לצינור והמים נמשכין דהוי שאובה שהמשיכוה כולה דכשירה לנט"י לכ"ע ועיין בש"ע ובב"י א"ח סימן ק"ס בדברי הרא"ה ומרן שם ע"ש וא"ש דברי רש"י אף לשי' הר"מ ז"ל דפוסל מים שאובין לטבילת ידים:

דף קז:

והשמש שלא נטל ידיו אסור ליתן וכו' ע"ש מהרש"א מ"ש לפשוט הבעיא דלעיל מהבא ע"ש ולפמ"ש הרב ז"ל גופיה במאי דקאמר בשלמא דרב ור"י ל"ק ל"מ למפשט מהכא די"ל מטעם דחיישי' שמא יתן הוא עצמו פריסה לפיו כדברי רב אי הוו פליגי:

דף קח.

פירש"י בד"ה אי חידוש וכו' דומיא דכלאי הכרם וכו' עכ"ל והחידוש הב' שכ' רש"י בד"ה מבשר דהיינו דאסר רחמנא אפי' הבישול ה"נ גבי כלאי הכרם אסר רחמנא ההרכבה והכריחו לכל זה משמעות הסוגיא דקאמר אי חידוש הוא וכו' דמשמע דלקושטא הוא דלאו חידוש ובזה י"ל דעתו ז"ל דנקט החידוש משום האי לחודיה וכו' דאי דחי שם בפסחים וכמ"ש התוס' דרש"י ז"ל דע"כ חידוש הנאמר בסוגיין הוא האי לחודיה וכו' כיון דלמסקנא לאו חידוש ואי החידוש משום דאיתרו ליה במאי אידחיא במסקנא דסוגיין הא חידוש גמור הוא אלא ע"כ דאביי בסוגיין לא ס"ד ההוא חידושא דכי תרו ליה וכו' ועיין לעיל דצ"ז מ"ש ליישב דברי רש"י ז"ל:

בד"ה אמר וכו' מדלא אסרתו תורה וכו' ואין לך כגון זה וכו' עכ"ל נ"ל דה"פ דמדכתי' ל"ת גדי בחלב אמו משמע כדרך הבישול שמבשל במים והוא בישל בחלב חליף המים וא"כ ע"כ דאיכא חלב הרבה ונ"ט וזהו שכ' ואין לך כגון זה וכו' דמוכח דע"כ איכא נ"ט

ומדוקדקים דבריו היטב ולאו לאפוקי צונן כאשר הבין מהר"ם שיף ז"ל ונדחק ליישבו ע"ש:

תוס' בד"ה טיפת וכו' ואין מפעפע מחתיכה לחתיכה וכו' עכ"ל ולשי' זו ניער דסיפא היינו ניער אח"ך ומתני' כרבנן רמב"ם בטיל אבל שי' רש"י ז"ל דנאסרו שאר החתיכות אף כלא ניער וניער דסיפא היינו ניער מתחילה וא"ש מתניתין כר"י דמב"מ לא בטיל וכרב. ונראה דאף רש"י מודה דאינו מפעפע אלא דמפ' מתני' במקצתה ברוטב דס"ל אפי' מקצתה ברוטב אין מצטרף שאר החתיכות כמ"ש התוס' לעיל דצ"ז ע"ב ועמ"ש שם ועיין להר"ן בהלכות בסוף פרקין ע"ש:

בד"ה דאמר וכו' ועי"ל דברייתא וכו' עכ"ל אבל רב סתם דבריו ומשמע אפי' איכא ס' ומ"ש מהר"ם לובלין ז"ל דע"כ אפי' איכא ס' דאל"ה מאי אשמועי' רב דלפי תי' זה אה"נ דידע רב לברייתא ע"ש ליתא דא"כ מאי משני הגמ'. ברוטב עבה א"כ מאי אשמועי' ואי למתרץ לא ידע רב לברייתא הו"ל לאוקמה ברוטב רבה ולא ידע לברייתא וליכא ס' ברוטב:

דף קח:

תוס' בד"ה אמאי וכו' והלא בעלמא חתיכה של היתר מדרבנן וכו' עכ"ל ולרבינו שמואל י"ל דס"ל חנ"נ בכל האיסורין מדאורייתא וכדעת ר"ת לעיל ד"ק בד"ה שקדם וג' מחלוקת בדבר דעת ר"ת דחנ"נ בכל האיסורין מ"ה ודעת ר"א דדוקא בב"ח אבל בשאר איסורין מדרבנן נמי ליכא כמו שהוכחתי שם מדברי התוס' ע"ש אבל הטעם דלא מהני לטבילה משום. דעת ד"י כאן דבשאר איסורין דרבנן ודוקא בב"ח מדאו' ובהכי ניחא מ"ש התוס' בסמוך בד"ה שנפל דכלי מרין לא צוותה תורה להגעיל יורה גדולה מחמת דנ"נ ע"ש דהכל הוא מדברי ר"ת והוא סובר דבשאר איסורין נמי מדאורייתא והנה הא דבב"ח מדאורייתא הוא מטעמא דכל חד לחודיה שרי כמ"ש התוס' לעיל וכן מ"ש בדבור זה דבב"ח אף דנאסר מכח הבשר הוי מב"מ עם חלב אחר הוא מטעם זה כמו שמבואר בדבריהם ובהכי ניחא לי מה שהק' הפר"ח בסי' צ"ב סק"ב אמאי בלא קדם וסילקו סגי בס' הא בולע ופולט כמה פעמים ובכל פעם נ"נ והוי חלב דאיסורא הרבה וצריך ס' כנגד כל החלב וגם חלב דהיתרא נתמעט עי"כ משיעורו ע"ש ועפי"ה ל"ק דהא הטעם משום כל חד לחודיה שרי ובבליעה ראשונה נאסר הבשר משים בב"ח וכי חזר ובלע פעם שנייה כבר היה הבשר אסור ולא נ"נ החלב ולא נאסר החלב אלא משום טעם הבשר והוי כשאר איסורין וכבר יש ס' כנגד כל הכזית בשר. וכה"ג כ' הט"ז רסי' פ"ז גבי בשר טמאה בחלב טהורה ע"ש ועיין להנה"כ שם ע"ש. ברם הדבר הקשה הוא בעיקר דברי

רבי' שמואל דבשאר איסורין נמי נ"נ וצריך ס' נגד הרוטב הנבלע בנבילה ונפלט דמנא ידעי' כבר נפלט הא כמה פעמים בלע ופלט וכבר נרגש מזה מהר"ם שיף ז"ל ע"ש מיהו לזה י"ל דס"ל לרבו' שמואל כהסוברים דבשאר איסורין אינו חוזר וניעור כמין במינו וא"כ החלב הראשון שנפלט נתבטל ונעשה היתר ומצט' לבטל הפליטה השנייה וע"ש להפר"ח. ובעיקר דברי ר"י בדבור זה קשה כיון דלא נאסר אלא מדרבנן א"כ לא נאסר מטעם מב"מ דר"י לא ס"ל מב"מ ל"ב אלא בדאורייתא כמ"ש בגמרא לעיל דצ"ט ע"ב שאני ציר דזיעא בעלמא הוא לפי' התוס' שם ע"ש ויש לחלק עמ"ש בחי' לעיל דצ"ז בתוספות בד"ה אמר ע"ש:

בד"ה שנפל וכו' ופי' רבינו שמואל וכו' עכ"ל לכאורה לפי' ר"ש במילתא דרב דאיירי בלא קדם וסילקו א"צ יורה גדולה כיון דלא פליט. ולדבריו ק' קושי' התוס' בד"ה גדי למסקנא וכבר נרגש מזה מהר"ם שיף ז"ל ע"ש.. וי"ל דלפי' ר"ש ודאי דאמדינן מאומד אם שבע הוא או לא וא"כ לא סמכי' האומדנא אלא כי ליכא לברורי ע"י קפילא כגון מב"מ אבל לענין פליטת הבשר דשייכא ע"י קפילא לא סמכי' אאומדנא ולכך צריך יורה גדולה דאיכא ס' דאז החלב שרי וא"צ לטועמו קפילא ובהכי ניחא מה שהק' הלח"מ בפ"ט מס' מ"א דין ח' ע"ד ה"ה שכ' דהר"מ מפ' כפי' ר"ש דא"כ אמאי צריך קפילא ע"ש ועי"ל קושי' מהר"מ שיף ז"ל במ"ש הריטב"א ז"ל בחי' בשם רבו דאפי' לפי' ר"ש וכו' איירי בהעבירוה מעל האש ע"ש בדבריו:.

גמ' מבלע בלע מפלט לא פלט. עיין להרשב"א ז"ל בתי' שהוכיח בראיות דדוקא באוכלין אבל בכלי' פולטות ביבש דבר הבלוע דהבלוע כנוס הוא בהם ולא מסתרך בגופן כמו אוכלין ע"ש ועיין בש"מ בסי' ק"ה ומכאן סיוע למ"ש ה' פרי תואר סימן ק"ב סק"ו ע"ש ועפ"י דברי הרשב"א הללו ניחא לי מה שהק' ה' שבות יעקב ח"א סי' נ"ו עמ"ש התוס' בפ' אין מעמידין דל"ה ע"ב בד"ה זליפתן דהיינו שהוריקו וכו' דנר' מדבריהם דשמן הוי דבר חריף ובלע בצונן וכ"כ בפסקי תוספות שם ע"ש דלפ"ד קשיא מתני' בפ' כיצד צולין דע"ה ע"ב דקתני סכו בשמן של תרומה אם חי הוא ידיחנו ואם צלי הוא יקלוף וכו' ע"ש בגמרא ולפ"ד התוס' הא שמן חריף הוא ובלע בצונן ע"ש ולפי"ה ל"ק דדוקא גבי פליטת הכלי הוא דאמרי' דפליט ע"י השמן שהוא חריף דבקל יפלוט הכלי אבל גבי אוכלין לא בלע ולא פליט בצונן ואע"ג דגבי שאר דברים החריפים לא שאני לן בין כלי לאוכל גבי שמן דלאו חריף כ"כ י"ל כן ובלא"ה ע"ב לו' כן לדברי התוס' הללו שהרי אמרי' שם בגמרא ר"י הנשיא וב"ד התירו השמן דקסברי נטל"פ מותר ואי איתא דהוי חריף אף דקי"ל בעלמא נטל"פ שרי הכא אסור דע"י חריפותו מחליא ליה וכדאמרי' שם

דט"ל גבי חלתי' והתוס' נסתפקו שם בשאר דברים חריפין ובש"ע סימן צ"ה וצ"ו וקכ"ב מבואר דבכל דברים החריפין אמ י הן אלא ע"כ דחריפות דשמן קל הוא משאר דברים החריפין ופשיט דלא אמרי' חריפותו מחליא ליה גבי שמן וע"ש בתוס' בד"ה בשלמא וא"כ י"ל דוקא גבי פליטת הכלי הוא דאמדי' שמן חריף ומעתה מה שלמד ה' מדברי התוס' הללו לאסור בחתיכת חלב שנפלה לכד של שמן ליתא ועיין למורם בהג"ה סי' ק"ה דין ז' ולהש"ך שם דנר' כסברת הרשב"א הלזו אך מדברי התוס' לקמן דף קי"א ע"ב בד"ה הלכתא נר' דלא שאני להו בכה"ג ע"ש אח"כ דאיתי לה' באר יעקב סימן ק"ג שתפס במושלם לדעת התוס' דשמן חריף הוא אפי' הכלי אינו ב"י אסור דחורפיה מחליא ליה כמו חלתית ועפי"ז בנה יסודו והאריך ע"ש וכבר הוכחתי מהגמ' דקאמר ק"ס נטל"פ מותר מוכח דלא הוי חריף כ"כ דנימא. חורפיה מחליא ליה ואפי' בשאר דברים חריפין נסתפקו התוס' אי אמרי' חורפיה מחליא ליה וכמו שנתבאר:

ולענין הלכה מסיק ה' שבו"י דיש לחוש לס' התוס' הלזו בליבא הפ"מ וה' באר יעקב התיר אפי' בלא הפ"מ ע"ש ולפמ"ש יש חילוק בין אוכל לכלי וראיתי לה' בית יהודה במנהגים בדיני התערובת אות ס"ה שכ' שנוהגין לשום חתיכות בשר דק ושמן ושומין מע"ש עד מוצאי שבת ואסר להם דבו ז"ל מטעם כבוש כיון שעברו עליו כ"ד שעות ובכלי התיר מטעם דלא נאסר אלא אחר כ"ד שעות ואז נעשה הכלי אינו ב"י ע"ש מדלא אסר אלא אחר כ"ד שעי והתיר כלי נראה דפשיט"ל מילתא דשמן לא הוי חריף ובעיקר טעמו של היתר הכלי יש לתמוה וכבר ראיתי שתפס עליו ה' זרע יעקב ססי' ע"ז ע"ש:

כתב הר"ן ז"ל בהלכות בסוף פרקין דאפי' החתיכ' חוץ לרוטב כולה כיון שנאסרו אוסרת שאר החתיכות אפילו בלא רוטב כיון שהם בקדירה הבל הקדירה מערבת ואוסרת ומאי דפריך מפלט לא פלטא בלא ניער היינו דס"ד אפשר לסוחטו מותר אבל למאי דמסיק אפשר לסוחטו אסור אוסרת הכל אפי' בלא ניעור דכיון דנ"נ הפליטה שלה אוסרת ומוכח מדבריו שכן הוא דעת רש"י וכ"כ הריטב"א ז"ל בחי' ע"ש וכ"כ ה"ה בפ"ט מה' מ"א בדעת הר"מ דאפי' לא ניער כלל נאסרות שאר החתיכות ע"ש ולעיל בסוגיין כתבתי דאפשר לדעת רש"י דאינה אוסרת אלא במקצתה תוך הרוטב ואפילו בלא ניער וכ"כ הט"ז בסי' צ"ב דמקצתה ברוטב אוסרת החתיכות בלא ניער ע"ש ומדברי הר"ן והריטב"א נר' דאפי' כולה חוץ לרוטב ומהתימה על הש"ך סקי"ג שכתב לדעת רש"י כיון דאינן מצט' אין נאסרות שאר החתיכות בלא ניער ע"ש בסק"ו ועיין לה' פלתי סק"ו שהוכיח ממאי דפריך מפלט לא פלט דלא בהט"ז ע"ש והוא תימה:

ובמאי דאמרינן אפשר לשוחטו תנאי ק"ל נימא דכ"ע אפשר לסוחטו אסיר ופלוגתייהו באי נעשית נבילה דרבנן ס"ל אף דאסור מ"מ אינו נ"נ דלא הא בהא תליא דהיינו מאי דחדית לן רב דנ"נ במו שנר' מדברי רש"י לעיל בר"ה אלא קסבר וכו' במ"ש ואשמועי' שאף ההיתר וכו' וי"ל דא"כ החתיכה עצמה אסורא לרבנן ור' קאמר נראין דברי חכמים וכדדחי לפירכא דר"א מדפתי ועיין מהרש"א ז"ל לקמן בגי' שהביא רש"י ז"ל בסוף הסוגיא ע"ש:

דף קט.

פירש"י בד"ה חלב וכו' להיות בכרת עכ"ל עדיפי מינה הול"ל דליכא אפי' לאו כיון דח"ש הוא אלא מילתא דפסיקא נקט אפי' לר"ש דס"ל כ"ש למכות מ"מ כרת אין בו כמ"ש התוס' בפ"ג דשבועות דכ"ב ע"ב. ע"ש מיהו ק"ל מגמ' דכריתות שם דפריך ארב דמוקי לה בלב עוף מברייתא דקתני דם לב בל"ת ואי בלב עוף איסורא הוא דאיכא כמ"ש התוס' שם והשתא נוקמה כר"ש דכ"ש למכות אלא דלר"ש כרת נמי איבא וי"ל. וזכורני שהרב הלכות יו"ט הוכיח מדברי הריטב"א בחי' במכות די"ד ע"א דלר"ש כ"ש אף לכרת דלא כהתוס':

תוס' בד"ה חלב וכו' דבהדיא אמרי' וכו' דם שבישלו אע"ע עכ"ל. ע"ש בתוס' שכ' דרש"י מפ' הסוגיא דלמסקנ' זעירי בחטאו' הפנימיו' איירי ע"ש וא"כ ניחא קושו' דרש"י לשי' אזיל וע"ש ברש"י בד"ה כאן וכו' שבכ ברייתא דקתני הקפת הדם בחמה וכו' ע"ש ותיבת בחמה ט"ס דלשי' רש"י ז"ל אתיא שפיר אפי' באור ועיין להריטב"א ז"ל בחי' שכ' לחלק בין קדשי לחולין ע"ש ומשמע דבכל הקדשים א"ע אפי' בחטאות החיצונות וק' מאי פריך מברייתא דהקפה:

דף קט:

גמ' הא איסורא וא"ל דילמא איסורא איכא דעבר בישול בכ"ח דכיון דאינו אסור אלא מדרבנן אינו אסור בבישול כמו חיה ועוף וכמ"ש מרן בש"ע סי' פ"ז ע"ש ורש"י שכ' במתניתין בד"ה לא וכו' ובגמ' מפ' וכו' לא קאי אלא על אכילה שהזכיר בריש דבריו ועיין מהר"ם שיף ז"ל:

תוס' בד"ה אינו וכו' ומיהו גם לפ"ה היכא דאיכא ס' עכ"ל. מה שהק' מהר"ם לובלין ז"ל דא"כ מאי מייתי ת"כ נוקמה אפילו כל"ב ובבישול ואיכא ס' ע"ש לק"מ דמ"מ נהי דהנפלט אינו אוסר מה שהוא בלוע בו אוסר הכחל דאינו מועיל המים שבחוץ לבטל מה שבפנים וע"כ משום דלא פירש והיינו כל"ק וכ"כ מהר"ם שיף ז"ל והתוס' שכ' בתר הכי וכן יש ספרים דגרסי בסמוך היינו ע"כ בברייתא דמייתי הגמ' ת"כ וכו' וכ' דמ"ל באיכא

ס' ואפי"ה קתני קיבה אסורה ומזה סתירה למ"ש מהר"ם לובלין ע"ש ומה שהקשה מהר"ם שיף ז"ל מאי פריך והא שבישלו דיעבד קתני נוקמה בבישול ומשום דאין מבטלין איסור לכתחי' ובאיכא ס' ע"ש נראה דש"ה דעדיין היתר הוא דבעודו בכחל לא נאסר וא"כ כשיצא. היתר הוא ולא יחול עליו שם איסור עד שיחזור ויבלע בכחל כמו שנראה מדברי התוס' ובכה"ג דהיתר הוא מבטלין אפי' לכתחילה ועיין במ"ש בא"ח סי' תמ"ז דין ר' שם הוכחתי מדברי התוס' אלו דחמץ שנתבטל קודם הפסח אינו חו"נ ע"ש מיהו י"ל קצת בדברי התוס' אלו דהיכא דאיכא ס' דינו כצלי לשי' רש"י אמאי א"ל ר"ן זויקו לה כחלי ופי' רש"י מלי צליה פ"ש ואמאי לא א"ל עדיפא מינה שיבשלו ויניחו במים ס' והוי בישול בכ"ח ממש. ועוד ק' במ"ש רש"י לקמן דר"ן מוקי לה לברייתא בצליה כדכתי' ויבשלו וכו' ואמאי לא כ' דמוקי לה בבישול כפשטא ובאיכא ס' במים ואפי' לכתחי' ודקתני שבישלו דיעבד אגב כדמוקי לה הגמ' ובס"ד דגמרא א"צ רש"י לאוקומי ברייתא לר"ן דבלא"ה פריך מינה הגמ':

פירש"י בד"ה הא קמ"ל וכו' דצלי נמי וכו' ויבשלו את הפסח עכ"ל. כתב מהר"ם שיף ז"ל הא דלא הביא קרא דלא תבשל גדי היינו בכלל בישול אבל להיות צלי. לחודיה יקרא בישול לא אשכחן אלא בקרא דויבשלו ע"ש. ונעלם ממנו גמרא בר"פ הנודר מן המבושל דאמרי' ר"י אוסר בצלי מקרא דויבשלו והתם לענין צלי בכלל בישול ולא מייתי קרא דלא תבשל וכו' אלא דאי לאו ויבשלו את הפסח הו"א דקרא דלא תבשל בישול לבד ולא צלי ולא ילפי' דאף צלי נאסר בב"ח אלא מקרא דויבשלו גם מהר"ם שיף ז"ל כ' דלא ראיה גמורה משום דכתוב כמשפטו ע"ש בהר"ן שם בנדרים שכ' דלאו ראיה גמורה משום דבנדרים הלך ל' בני אדם עיין שם:

כתב הריטב"א ז"ל בחי' דלשי' רש"י ז"ל לקדירה בהדי בשר אפי' קריעה ש"ו ואפילו בדיעבד אסור ע"ש ואין נר' כן מדברי התוס' בד"ה אינו וכו' שכ' דל"ג בפ' ג"ה בהדי בשר דאפי' בלא בשר וכו' והו"ל לאוכיחו דל"ג ליה דאי גרסי' בהדי כשר אמאי אמר היכא דלא קרעיה וכו' אפי' קרעיה אסור וכ"נ ממ"ש רש"י בפסק הלכה כ' חלוקות כמ"ש התוס' בדיבור הנז' ואי איתא ג' חלוקי דינין הול"ל ועמ"ש בי"ד סי' צ':

תוס' בד"ה הא וכו' דילמא הא איסורא איכא לקדירה וכו' עכ"ל לכאורה הא רב קאמר א"ע ומותר משמע דאמתני' קאי ופרושי מפ"ל למתניתין וצ"ל דה"פ דאימא דמתני' איירי בין בצלי בין בקדירה ורב האמר האי א"ע עליו בצלי מותר ומאי דמשמע מל' אע"ע דאיסורא איכא הדיוק אקדירה קאי. מיהו יל"ד דגם לפיר"ת תק"ל דנוקמה בקדירה בהדי בשר ועיין למהר"ם שיף ז"ל לקמן בתוס' בד"ה ההוא ע"ש. ונר' דלפיר"ת לא איירי מתני'

אלא בקדירה בהדי בשר דכיון דמתני' אתיא לאכשורי לכחל ע"כ אתא לאכשורי אף לקדירה וא"כ קורעו דקתני בשתי וערב איירי וא"כ לא נחית תנא לאשמועינן דין הצלי דלא בעי אלא קריעה קצת דדחיק למימר דקורעו דקתני לצדדין דכל חד כדיניה וכ"נ מדברי התוס' לקמן במ"ש בפי' דמתני' לפיר"ת ע"ש אף שאין נראה כן מדברי מהרש"א ומהר"ם לובלין שם מ"מ כ"נ עיקר וא"כ לפיר"ת לא ק"ל להתוס' כיון דמתני' בקדירה בהדי בשר לחוד איירי ורב קאי אמתני' ועיין להריטב"א ז"ל בחי':

בד"ה לב וכו' וא"ת אדרבא וכו' עכ"ל. אפ"ל דכיון דמסיפא שמעי' דברישא מותר לא דייק תנא ותני א"ע אף דמותר כיון דליכא למטעי משא"כ במתני':

בד"ה הא וכו' כדקתני גבי לב וכו' עכ"ל היינו לשי' ר"ת שכ' התוס' במתני' דטעמא דלב משום כבולעו כך פולטו ולא אמרי' אלא בצלי אבל לשי' רש"י לב גופיה בבישול איירי והתוס' בד"ה הא לא הוכיחו מלב משום דאיירי לשי' רש"י וגם קאי אמתני' אבל כאן לפיר"ת ובברייתא עדיפא להו טפי הוכחה דלב ועיין מהר"ם שיף ז"ל:

בד"ה ההוא וכו' ואינו ר"ל דסבר וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל דלמסקנה הברייתא דת"כ אתיא כל"ב ואידחיא לה מאי דקאמר ת"כ דל"ק ע"ש ואין נר' כן מדברי רש"י בפסק הלכה שהביאו התוס' בד"ה אינו שכ' לצלי בעי קריעה וכו' ואי לא קרעו וכו' כל"ק דהא ת"כ ע"ש. גם לשי' זו שכ' מהרש"א ז"ל מאי דפריך הגמ' מברייתא לל"ב ודייק הא כחל לא בעי קריעה דהקו' היא דע"כ בצלי וש"מ דצלי בעי קריעה לכתחי' ופריך אמילתא דלא הוזכרה בדברי רב ולא כפשוטה:

דף קי.

בא"ד ור"ן מתיר לכתחי' והומ"ל וכו' אלא דעדיפא משני עכ"ל. נר' דלפיר"ת בדברי ר"ן גופייהו אפשר דמתיר לכתחי' אפי' בלא קריעה כלל כלישנא דזוייקי ומאי דפיר"ת דבעי קריעה קצת הוא משום ר"א דקאמר קרע לי וכו' ומשום דלא לאפושי פלוגתא אמרי' דגם ר"ן בקריעה קצת איירי ולכך עדיפא ליה לשנויי איידי מלשנויי בלא קריעה דהשת' דמשני איידי יכול להיות דר"ן מתיר אפי' בלא קריעה כלל ובהכי ניחא דלא פריך הגמ' אר"א מברייתא דקתני שבשלו לפיר"ת כדפריך אר"ן משום דפשיט"ל. די"ל דאיירי בלא קרעו כלל אבל בר"ן ס"ד דר"ן איירי אפילו בלא קריעה כלל ומתיר לכתחי' ומשני איידי מיהו אנן בדידן דלא לאפושי בפלוגתא אמרי' כן:

בא"ד משום דל"ב וכו' בין בלא בשר וכו' עכ"ל עיין בהרא"ש ז"ל ושיעור דבריו כך דבא להוכיח דל"ב אוסר אפי' בלא בשר דכיון דע"כ מחמיר מיהת לכתחי' בקריעת ש"ו אפי' בלא בשר כיון דאוסר בדיעבד בהדי בשר וא"כ מתני' דקתני קורעו דמפרשי' לה ש"ו

איירי נמי מדין בלא בשר וכיון דאיירי רישא בלא בשר נמי גם סיפא דקתני א"ע עלה קאי ואם כן לל"ב דמפ' א"ע ואסור ע"כ דאוסר אפי' דיעבד אפילו בלא בשר ובריייתא קתני מותר דש"מ מיהת מותר בדיעבד וכ"ש למאי דמפ' ר"ן דהשתא ש"מ דמותר אפי' לכתחי' אבל אי יכול להיות דלל"ב כצלי א"צ ש"ו אפילו לכתחי' א"כ מתני' דאיירי בש"ו ע"כ דלא איירי בצלייה ובלא בשר דלא איירי אלא מדין קריעת ש"ו כנ"ל פשוט בכוונתו ודלא כמהרש"א ז"ל:

בא"ד דאי בהדי בשר נעשה הבשר נבילה וכו' עכ"ל. לכאורה כיון דלא קאי טעמא דשיע לא איירי אלא בצלי ולא הול"ל אלא דאי בבישול לא הוי דומיא דל"ב ואפי' בלא בשר ומהרש"ל ז"ל נרגש בזה וכ' דה"פ אפ"ת דטעמא דשיע מועיל קצת מ"מ לא מהני אלא לדם אבל לשאר איסורין לא וכסברא שהביא הר"ן ז"ל וכוונתו נ"ל דהגמ' אפי' בס"ד דסבר דטעמ' דקורעו לאחר בישול ומותר משום כבולעו וכו' מ"מ איירי בבישול ממש כפשוטה ואף דככ"פ לא מהני אלא בצליה מ"מ בלב דאיכא נמי טעמא דשיע מועיל קצת לסיועי לטעמ' דככ"פ להתיר אפי בבישול ומוכיח מינה דבצלי מיהת מהני ככ"פ מדשרי גבי לב אפילו בבישול ולפי זה כיון דצרכי' לטעמא דככ"פ ס"ל דלא שרי בבישול בלב אלא איסור דם אכל אי הבשר נ"נ אסור דשמנונית נ"נ ונבלע בלב ולא אהני לן תו טעמא דשיע כיון דאינו מועיל לבדו ודחי הגמ' שאני לב דשיע ר"ל מועיל לבדו טעמא דשיע וא"צ לסיוע דככ"פ וא"כ לפי"ז שרי' בבישול הלב אפי' אי נ"נ השמנונית דכיון דשיע אינו בולע אפילו השמנונית ולא ס"ל להתוס' כאן כמ"ש התוס' שם באופן דבס"ד דצרכי' לסיוע דככ"פ ע"כ דוקא בדם הוא אבל למסקנא דשיע לחודיה אפילו בשמנונית שכתב הר"ן במסקנא ס"ל להתוס' בס"ד אבל למסקנא שרי בכל גוונא וא"ש דברי התוס' דכיון דנ"נ אוסר אף דהדם אינו אוסר כיון דלא קאי טעמא דשיע ואף דבאמת ר"ת פי' לעיל דלא שרי' אלא באליה לקושטא דשיע דחויא בעלמ' מ"מ התוספות נקטו כן דאפ"ת דלא בא לאפוקי בישול מיהו טפי הו"ל למהרש"ל ז"ל להביא דברי התוס' לעיל בר"ה דילמא שכ' דככ"פ לא מהני אלא בדם וא"כ לס"ד דצרכינן לסיוע דככ"פ ע"כ דלא שרי' בשמנונית וכיון דהבשר נעשה נבילה אסור אבל במסקנא דשיע לחודיה אפי' בשחר איסורין שרי' וכ"נ עיקר בכוונתם וניחא לפי"ז דאפי' נ"נ הא' כתבו התוס' לעיל דצ"ו ע"ב דלא נ"נ אלא אי האיסור עצמו האוסר מגיע והוכיחו כן מקליפה וממליחה ע"ש וא"כ הכא דהדם אינו מגיע השמנינית אינו אוסר ועפי"ה י"ל דהתוס' לרווחא קאמרי אבל לפי' מהרש"א ז"ל לא א"ש:

גמ' ול"ל הא דתנן נותנים עליו חומרי מקום שהלך לשם לפמ"ש התוס' לעיל די"ח ע"ב דמבבל לבבל ומא"י לא"י נותני' עליו חומרי מקו' שהלך לשם אפי' דעתו לחזור ניחא שפיר אבל לחד תי' שכ' שם דבכל ענין בדעתו לחזור אין נותנים עליו חומרי מקום שהלך לשם ע"ש צ"ל דבאמת רמי אין דעתו לחזור הוה:

דף קי:

תוס' בד"ה ככרא וכו' ועי"ל בע"א דבלא מליחה וכו' עכ"ל ולפי"ז דהבעיא. היא במליחה ר"ז דאמר אנא שלקי וכו' צ"ל במליחה וא"כ מה השיבו אביי ההיא למיסר נפשה ואינה נאסרת מה צורך במליחה וא"כ מדעבד מליחה ע"כ דס"ל דנאסרת ומהניא מליחה ונ"ל דעיקר הפשי' הוי מר' אמי דאכל ולא מר"ז דיכול אביי לפלוג עליו ואין לפשוט בעייתו מד"ז וא"כ שפיר השיבו דר"א דאכל ס"ל אינה נאסרת ואי עבדת בלא מליחה הוה אכיל ועיין להרשב"א ז"ל בחי' והנה הרא"ש ז"ל כ' דמדברי. רש"י נר' דמפ"ל לבעיא במליחה ע"ש ואין נר' כן מדברי רש"י ז"ל בכולה שמעתא דמפ"ל אי הדם אסור או מותר ולא אי יוצא או לא ועוד דלקמן דקי"ג אמימרא דאין מחזיקין דם בבני מעיים כ' רש"י ז"ל אבל לב וכבד וכו' צריכין לימלח ע"ש ואי איתא למ"ל למה צריך מליחה לכבד אי לעצמה אפי' בלא מליחה אינה נאסרת ואי לקדירה עם בשר אפילו במליחה אוסרת דבעיא דלא אפשיטא היא והריטב"א ז"ל בחי' כ' דדברי רש"י מנוין כפי' ה"ג שהביא והוא דמליחה בכבד לא מהניא מידי והבעיא היא אי אוסרת אפילו במליחה או אינה אוסרת אפי' בלא מליחה ע"ש ודברי רש"י אלי הויין תיובתיה ע"כ נראה עיקר בדעת רש"י דמפ"ל בפיר"ת ועיין מהר"ם שיף ז"ל:

בא"ד א"נ דכל ג' נמלחו אלא דלכבר וכו' עכ"ל ק' דלקמן קאי אעובדא דר"ן דחזא ביה סמפונא נר' דלא מצריך קריעה אלא משום סמפונות וא"כ לפי' תי' זה גם עובדא דקניא בקופיה איירי שעדיין יש בו הסמפונות ואם כן מאי פשיט הבעייא מההוא עובדא דבדם הסמפונות איירי דהוא דם גמור וע"כ מחלט הוו חלטי ליה או מליחת וכיוצא והייתי סבטדמכח זה דלר"ת אפי' דם סמפונות של כבר שרי וכ"נ מדברי התוס' לקמן בד"ה דם דאורייתא שהק' על ס' ר"ת מגמ' דקאמר דם דאורייתא ומאי קושי' נוקמה בדם סמפומת אלא ע"ב דלר"ת שרי מיהו. הא ודאי ליתא דדם סמפונות אתי מעלמא ולא הוי כרם האיברים ואפילו כרת אית ביה וכמ"ש הרא"ש ז"ל ע"ש והדק"ל. שו"ר למהרש"א ז"ל לקמן בד"ה וחתוכה שהוכיח מדברי התוס' שם דבעי חתוכה אפילו בכבדא גופיה ומאי דקאמר חזא ביה סמפונא ל"ד ומעשה שהיה כך היה ע"ש הן אמת דדברי התוס' שם אזלי כפי' הב' שכ' כאן דקאי אקריעה אבל לפי' זה דקאי אעיקרא דשמעתא איכא לאוקמה

בצלי ומשום סמפונות מ"מ אינו מוכרח ומעתה י"ל מאי ק"ל להתוס' בד"ה דם לשי' ר"ת שו"ר למהר"ם שי"ף ז"ל שם שנרגש מזה ע"ש מ"ש:

דף קיא.

בד"ה וחתוכיה וכו' דאי לאוכלו צלי וכו' עכ"ל מדנקטו צליה משמע דמ"ש בתחי' דבריהם לקדירה היינו אפי' לבשלו לבדו וחימה דהא מסקי' דכבד אינה נאסרת ואף די"ל דלכתחילה מיהא אסור אכתי ק' בדברי ה"נ שהביאו אח"ז שכ' ולא חיישי' שמא דם סמפונות חוזר ונבלע וקאי אדיעבד והא בלאו טעמא דכבולעו כ"פ אינה נאסרת וי"ל בפנים שונים אבל הנ"ל עיקר דה"ג ודברי התוס' בדיבור זה אזלי כשי' הרי"ף שהביאו בד"ה כבדא דאין שום תקנה לכבד אלא ע"י צלייה דנר' דס"ל דנאסרת וכ"כ הר"מ בפ"ו דין ז' וכבר כ' הר"ן בהלכות דפ' כת"ק דס"ל דנאסרת ומרן בכ"מ כ' דדוחק הוא לדחות כל הני אמוראי דהוו שלקי וכ' דס"ל כהני דהוו חלטי ליה דמ"ל אפילו לבדו בעי חליטה ולא שבק פשי' דהני אמוראי משום ספיקיה דאביי ע"ש. ונ"ל כוונתו דאביי והני אמוראי פליגי בתרתי דאביי פשיט"ל דאינה נאסרת ומספק"ל באוסרת והני אמוראי פשיט"ל דנאסרת ופשיט"ל דדם גמור הוא ומתני' דאוסרת משום דמא היא וכיון דהילכתא כוותייהו במאי דהנהו פשיט"ל ואביי מספק"ל הלכה נמי כוותייהו במאי פשיט"ל לאביי דאינה נאסרת ופליגי עליה ועיין להלח"ם שם וצ"ל לפ"ד מרן ז"ל דס"ל להר"מ ז"ל דע"כ דהוו חלטי ליה מכח ודאי וכס"ד דהתוס' בד"ה כי ומאי דלא פשיט הגמ' ספיקיה דאביי מדהוו חלטי ליה די"ל דאביי פליג עלייהו דרב הונא ור"ן כמו שכן הוא באמת לדברי מרן ז"ל ומ"מ כל הדרכים דחוקים והנ"ל בישוב דברי הר"מ דס"ל חנ"ן גם בשאר איסורין וכיון דנ"ן המתבשל עמה חוזר ואוסר דבשמנונית לא אמרי' איידי דטרידי לא בלעי כמ"ש קצת מהראשונים בסוגיין וס"ל דאף דאין האוסר מגיע שם אוסר השמנונית כיון דנ"ן ועיין בסי' ק"ה דין ז' וע"ש בש"ך ומאי דאינה נאסרת דוקא בנתבשלה לבדה בלא שום דבר בקדירה ודוק בדברי הרמ' שלא כ' איסור הכבד בנתבשלה לבדה בלא שום דבר:

אמנם ראיתי למרן בב"י בסי' צ"ב שכ' דעת הר"מ דדוקא בב"ח הוא דאמרי' חנ"ן ע"ש ומ"מ בדברי הרי"ף י"ל ע"ד ואופן הנז' ונאמר דכולה סוגייא אזלא כמ"ד אפשר לסוחטו מותר אבל למ"ד אפשר לסוחטו אסור וחנ"ן הכבד נאסרת מכח שמנוני' וכאמור ולכך כ' דאין לבשל כבד אפילו לבדה אלא אחר צלייה:

בד"ה דמא וכו' ואי משום דפעמים נצלה וכו' עכ"ל יש לצדד בכוונתם די"ל דכוונו בזה לתרץ קושית הא' דלכך לא נקט כאן טעמא דכבכ"פ משום דפעמים לא פליט כשמסירין ולכך נקט טעמא דמשרק דשרי אפי' בכה"ג ואה"נ דאי לאו טעמא דמישרק היה אסור

אפי' בדיעבד כשמסירה או י"ל דלא כוונו אלא לתרץ קושי' הב' דאמאי לכתחי' לא שרי' בכבד משום כשמסירין לכתחי' היא דאסור דחששא בעלמא היא ועיין בי"ד סי' ע"ו דין ד' מה שהוכחתי מדברי התוס' אלו כס' הש"ך שם דכל עוד שהוא על האש אפילו פסק מלזוב אמרינן כבכ"פ עיין שם ועיין מ"ש ברסי' ע"ג מה שהוכחתי מדברי התוס' אלו כהש"ך שם דכבד נמי בחצי צלייה גומר כל פליטתו כמו בשר ע"ש. ומהר"ם לובלין ז"ל הק' מאי ק"ל א"כ בשרא וכו' הא בשרא ע"ג בשרא שרי מטעם משרק שריק ובכבד לכתחילה לא משום רבוי דם כמ"ש ע"ש מה שנדחק בזה ועיין בסוגייא שם. ונ"ל ליישב קושייתו דהנה התוס' בפ' כ"צ שם כ' דאם נמלח הכבד אף דאינה נכשרת בכך מ"מ ליכא רבוי דם עוד והוי כשאר בשר שלא נמלח ע"ש. וא"כ י"ל דכי נצלה הבשר שלמטה כ"צ ודאי דגם הכבד שלמעל' פלט הרבה בשיעור הצלייה דבשר התחתון וא"כ ליכא עוד ריבוי דם ודינו כשאר בשר והתוס' הק' אי משום דכשמסירין ליכא למי' כבכ"פ ואין להתיר אלא מטעם מישרק ואפי"ה לכתחי' לא א"כ גם בשרא ע"ג בשרא כשמסירין ליכא כבכ"פ ואמאי אפי' לכתחי' שרי מטעם מישרק אלא דלפי"ז לא הו"ל להתוס' למנקט בבשרא ע"ג בשרא כשמסירין דאפי' בלא מסירין תק"ל קושי' בדבור שלפ"ז למאן דלית ליה כבכ"פ וי"ל דנקטו גוונא דקשיא לכ"ע אפי' למאן דל"ל כבכ"פ ועוד נ"ל ליישב דס"ל דלא אמרי' מישרק אלא פי ליכא פליטה מגופיה דטריד לפלוט קצת עם טעמא דמישרק ואפי' ליכא פליטת דם כי איכא פליטת ציר נמי אמרי' דטריד קצת ושרי מטעם דמישרק וסברא זו הוזכרה בדברי הש"ך בסס"י ע"ה גבי מליחה והתוס' ס"ל דגם גבי צלייה כן הוא וא"כ כשנצלה כ"צ דליכא עוד פליטה לא אמרי' מישרק ולא כבכ"פ ואסור אפי' בדיעבד ובאין מסירין הוא דאמרי' דשרי ולכתחילה באין מסירין אסור משום דגזרי' אטו מסירין וע"ז דחו דא"כ בבשרא ע"ג בשרא נמי כשמסירין אסור וא"כ באין מסירין נגמור לכתחי' אטו מסירין ועיין להתוס' לקמן דקי"ב ע"ב ועיין להש"ך בסי' ע"ג דין ב' סקי"ד ולהפר"ח שם:

בא"ד וי"ל דכבד וכו' עכ"ל לכאורה דכוונתם לתרץ קושי' הב' דלטעם דכבכ"פ נמי בכבד לכתחי' לא משום רבוי דם אבל בדיעבד אפילו בכבד שרי נמי מטעם דכבכ"פ והגמ' דנקט טעמא דמישרק אפי' למאן דצ"ל כבכ"פ וכמ"ש בתי' הקושי' הא' וניחא לפי"ז דבקושי' הוה ס"ל דאף דלטעמא דמשרק יש לחלק בין כבד לבשר וכמו שהוכיחו בדבור שלפ"ז מ"מ טעמא דכבכ"פ עדיף טפי ואין לחלק בין כבד לבשר ותי' דמישרק ופבכ"פ כי הדדי נינהו ובתרוייהו מחמרי' בכבד לכתחי' משום ריבוי דם כ"נ לכאורה וכ"ה בתוס' בפ' כ"צ ע"ש. אך ק' דא"כ מאי קשיא להו מלב הא התם בדיעבד איירי אלא נראה

פשוט דהתוס' כאן כוונו לתרץ קושי' הא' וטעמא דכבכ"ת לא שייך בכבד ואפי' בדיעבד היה אסור אי לאו טעמא דמישרק ולפי"ז ונהפוך הוא ממאי דהוה מסתבר להו בקושית דהשתא. לפי תי' טעמא דמישדק מתיר יותר מטעמא דכבכ"פ וניחא להו להתוס' לתרץ כן דניחא להו לאוקמא לסוגיין גם למאן דאית ליה כבכ"פ וראיתי לה' כנה"ג בסי' ע"ג בהגה"ט אות י"ג שכ' הק' התוס' מ"ש כבדא עלוי בשרא לכתחי' לא ובשרא עלוי בשרא אפילו לכתחילה משום כבכ"פ ותי' משום רבוי דם לא אמרינן כבכ"פ ופי' ד"א כיון דיש בו רבוי דם נצלה הבשר קודם והכבד עדיין פולט ונופל על הבשר ושוב אינו פולט משא"כ בשרא עלוי בשרא לעולם נצלו כא' ע"ש נראה מדבריו שהבין בכוונתם דכיון דיש בו רבוי לכתחי' אסור לבד שלא הביא אלא קושי' התוס' הב' וכ"נ ממ"ש בס"ד דלדעת התוס' יוצא דין חדש שאסור לצלות בשר חי ע"י בשר שנצלה קצת דאותו שנצלה קצת ממהר לצלות כ"צ ובולע ואינו פולט ומה שאין מהרין בזה כיון דבדיעבד מותר ע"ש והוא תימה. דא"כ מאי ק"ל מל"ב ואפשר דלעולם אפי' בדיעבד אסור לטעום בב"פ אלא מטעם דמשרק דיעבד שרי ובלב לא שייך מישרק מיהו מ"ש בדעתם ז"ל דס"ל דאחר שנצלה כ"צ כשבולע שוב אינו פולט הוא תימה דא"כ אמאי נקטו בקושייתם מסורק לא הול"ל אלא נצלה כ"צ אלא ע"כ דס"ל אפילו נצלה כ"צ אמרי' שפיר כבכ"פ כל עוד שלא הוסר ואף גם זאת דלמסקנא אפי' מסירין פולט ואין לו' דמאי דנקטו מסירין כדי לתרץ קושיא הא' ונאמר כיון המסירין אפי' דיעבד אסור דא"כ גם בתי' שכ' משום רבוי דם הול"ל דאיירי במסירין ובבשרא עלוי בשרא ל"ל הכי דב' נצלין כא' ויתורץ גם קושי' הא' באופן שנר' פשוט מדברי התוס' דאפי' נצלה כ"צ כשבולע אמרינן כבב"פ וגם להראב"ד בסי' ת"ד סי' יו"ד שכ' לתרץ קושי' התוס' דבכברא כיון דקפי האור אינו מושך אותו וכשבולע אין מוכרח לפלוט ע"ש י"ל דבבשר אפילו נצלה. כ"כ פולט ודוקא בכבדא מטעמא דקפי באופן דאין כאן שום מיחוש במה שצולין בשר שנצלה קצת עם בשר חי דלא כהכה"ג ועיין בסי' ע"ו דין ד' ולהש"ך שם ס"ק כ"ב. הן אמת דהראנב"ד שם בס' ת"ד סי' ח' אחד שכ' קושי' התוס' דמ"ש בכבדא עלוי בשרא לכתחי' לא ובשרא ע"ג בשרא אפי' לכתחי' כ' וז"ל ואי משום דדמא דכבדא נפיש מבשרא ואף אחר שגמר הבשר מלפלוט פולט הכבד. ובולע הבשר הא התם גבי פסח איכא כבד בקרבים ע"כ נר' מדבריו דאחר שגמר פליטתו לא אמרי' כבכ"פ אך י"ל דהכל הוא שנאמר כך לתרץ הקושי' ודחי מפסח דשרי מטעם דפולט אפי' שגמר פליטתו והפר"ח בסי' ע"ג סקי"ד הוכיח מגמ' בפ' כ"צ ומדברי התוס' שם דבשר שנמלח מותר לצלותו עם בשר שלא נמלח ואמרי' כבכ"פ אף דגומר פליטתו קודם ע"ש ולכאורה דברי הראב"ד הלז הויין תיובתיה ועפי"ה ניחא ואין לומר

דכוונת הראב"ד משום דנגלה כ"צ ולאו משום פליטה לחוד אתי עלה ונאמר דס"ל אף שפלט כל דמו כבכ"פ אבל בנצלה כ"צ לא כמו שנראה מדברי הכנה"ג שם דמחלק בכך דהרי דבריו ברור מללו אחר שגמר הבשר מלפלוט וכו' ע"ש. גם מ"ש הכנה"ג דבבשרא עלוי בשרא דשרי לכתחילה: משים דב' נצלין כאחד ע"ש ק' דבגמרא לקמן דקי"ב ע"א פריך הגמ' ודילמא תתאה מטא עלאה לא מטא אפי' בחתיכה אחת ואף דדם שבשלו דרבנן וס' להקל ת"מ. לכתחילה אין. לו ליכנס לבית הס' וע"ש להרשב"א ז"ל בחי' אלא ע"כ דאפי' נצלה זאח"ז לא איכפת לן למסקנת התוס':

בד"ה דם דאורייתא וכו' מ"מ תחי' כשנפלט וכו' עכ"ל מפשט דבריהם מוכח דהפליטה היא קודמת לבישול ובשעת הפליטה עדיין לא נתבשל והוי דאורייתא ועיין להרב בית יהודה אשכנזי חא"ח סימן ן' ולה' בית יעקב. סי' ועיין להרשב"א ז"ל בחי' ועמ"ש בסי' ס"ט דין יו"ד ובסי' ע"ג:

דף קיא:

גמ' ותברא ר"א כ' הר"ן ז"ל בהלכות דמהא שמעי' דנטל"פ אסור לכתחילה דאל"ה אמאי תברא לשסמה עד למחר ע"ש ובודאי גלוי וידוע לפני גמ' דסוף ע"א דקאמ' קדירה שאב"י תשתרי ומשני גזירה שאב"י אטו ב"י אלא דמהתם לא שמעי' אלא בכלים ש"ג אבל בכלים שלנו אפשר דלא גזרו אבל משמעתין מוכח אפי' בכלים שלנו וכן דייק בלישניה הריטב"א ז"ל בחי' בשמעתין שכ' דשמעי' אפי' בכלים שלנו ע"ש:

כתב הריטב"א בחי' דהי"ל למוכרה לנכרי דכיון דישנה היא לא יחזור למוכרה לישראל אלא דלא חש לה ר"א ע"ש ומשמע מדבריו דאי מוקמי' לשמעתין בחדשה ולא נשתמש אלא זאת הפעם ניחא ואמאי ישהנה עד למחר דהוי נטל"פ וימכרנה לגוי אלא ע"כ דאפילו בנטל"פ דלכתחי' לכד הוא דאסיר גזרו שלא ימכרנה לגוי הן אמת שהתה"ד בסי' קע"ח כ' דאפי' באיסורי דרבנן גזרו שלא ימכרנה אלא דיש לצדד דנטל"פ קי"ל משאר איסור דרבנן כיון דלכתחילה הוא דאסור אבל מדברי הריטב"א למדנו דאפי' בכה"ג גזרו ועיין להרדב"ז ח"א סימן כ"ד דיש ללמוד מדבריו דבנטל"פ מיהא לא גזרו ועמ"ש באה"ע סי' ן' עש"ב:

בד"ה הלכתא וכו' דבין עלאה גבר וכו' עכ"ל מכאן ק"ל עמ"ש הש"ך סי' ק"ה סקכ"ה ועמ"ש שם:

בא"ד ומתוך ל' הקו' משמע וכו' עכ"ל וצ"ל דמ"ש בקונט' אם היו עם בשר וכו' אזיל לפי' הא' דמטעם שמנונית אבל לפי' הב' ע"כ נתבשלו אסור דלא סתרו הסברא שכ' דלא גרע

נתבשלו מצנון ולא כ' מתוך פ"ה משמע אלא להוכיח דלפי' הא' דמשום שמנונית ס"ל דנתבשלו שרי משום דאינו מוכרח:

בא"ד והא דאמרי' בפכ"ש אין טשין וכו' עכ"ל אע"ג דלכתחי' מיהא אסור נ"ט בנ"ט מ"מ מדקתני הפת אסורה עד שיוסק התנור מוכח דאפי' אפה בו כבר אסורה בלא היסק ועיין להב"ד חי"ד ס"סי מ"ב:

דף קיב.

בא"ד דמדאורייתא בטל ברוב עכ"ל אין להוכיח מכאן דס"ל דשמנונית עם בשר מב"מ וכן גיד עם בשר די"ל דשרי מכח סלק כא"מ במי שאינו ומינו רבה ומבטלו כמ"ש הרשב"א בת"ה וכ' מרן בש"ע בסי' צ"ח בדין נשפך וע"ש להש"ך. מה שהק' מהר"ם לובלין י"ל דקרא בשכבר נעשה נותר וס"ל אין מבטלין איסור לכתחי' מדאורייתא אבל כאן שעדיין היתר הוא יכול לבטלו ועפי"ז גם לדברי התוס' צ"ל כמ"ש הרשב"א הביאו הטור סימן צ"ג דלא כמרן בב"י שם ע"ש. גם מ"ש בס"ד דמש' אותו שהוא ב"י ל"ד ע"ש ליתא דאותו שאב"י אסור משום דבשעת בליעה היה לשבח וזהו הטעם דהקדירה אסורה והתבשיל מותר כמ"ש התוס' בסוף ע"א ע"ש:

פירש"י בד"ה כמכא וכו' וימלחו ממנו קדירת בשר עכ"ל ר"ל קדירה הצריכה מלח והיא רותחת נותנין מאותו מלח לתוכה וכן משמעו' לשונו ועור דרש"י בסמוך כ' דדוקא להצניע הוא דאמרי' מליח כרותח:

גמ' ההוא בר גוזלא וכו' הראב"ד ז"ל בפ"ט מה' מ"א מפ' דהכותח אינו נאכל במלחו ואזלי' בתר אבר גוזלא דנאכל במלחו ע"ש. ועיין להח"ן בנימוקיו להד"מ שם שתמה דהא קי"ל תתאה גבר וכבר כ' מר"ן בב"י סי' דהבר גוזלא מתגלגל ויורד תחת הכותח כן שמעתי אומרים אבל ק' דאף אי תתאה צונן למ"ד תתאה גבר קליפה מיהא בעי כדאי' בפ' כ"צ אדמיקר ליה בלע ונר' דס"ל דלא אמרי' קליפה בעי אלא אי תתאה חם אוסר כוצו אזי בתתאה צונן אוסר כ"ק אבל אי אפי' תתאה חם בקליפה כמו מליחה דסוגיין דאין אוסרת אלא כ"ק אזי כשתתאה צונן לא בעי קליפה ועיין בתוס' לעיל בד"ה הלכתא ולהש"ך סי' צ"ד סקל"ב ע"ש:

שו"ר להתוס' לקמן דקי"ג ע"א בד"ה טהור שכ' דבמליחה ליתיה להאי דינא דעלאה ותתאה ע"ש והח"ן נעלם ממנו זה:

ודע דמסוגיין למדתי דין חדש דאף בבשר עוף בחלב דהוא דרבנן גזרו אף על המליחה דאף בבשר בהמה לא הוי אלא מדרבנן והוו תרתי דרבנן וגזרו חכמים ולא הוי גזירה לגזירה ועיין רש"י לקמן דקי"ו ע"ב בד"ה הרי ע"ש:

גמ' ודילמא תתאה מטא וכו' עיין להרשב"א בחי' שכ' דס' דם שבשלו הוי ככל ס' דרבנן ומאי דפריך דילמא וכו' אלכתחילה קאי ועיין במ"ה דע"ה ובמ"ש בי"ד סי' ס"ט ע"ש:

דף קיב:

תוס' בד"ה דגים וכו' דא"כ הוה משמע אפילו העופות תפל עכ"ל ובעובדא דרמי ב"ח בסמוך דנקט הגמרא בהדי בשרא דטריפה לא חש למטעי אפילו טרפה תפל דמשקלא וטריא דאיתאמרו על ההוא עובדא ידעי' דב"ב מלוחים איירי כדקאמר מאי לאו ב' מלוחים וכו':

בא"ד נפלט מקצת עם ציר הדגים עכ"ל לפי"ז מאי דקאמר פלטי דגים וכו' היינו דם אבל ציר עדיין פלטי ולא כפירש"י ודם לחודיה אינו אוסר אף דנכנס בעופות משום דפלטי ליה כוליה כיון דלא גמרו פליטתן ורש"י אף דל"ל מישרק במליחה כ' הדגים אסורין לחוד ואיהו מן הסוברים חנ"נ אף בשאר איסורין כנר' מדבריו לעיל דק"ט ע"א משום דמפ' קדמי דגים ופלטי אפי' ציר:

בד"ה ודגים וכו' משום דרכיכי ונבלע הדם וכו' עכ"ל והגמ' דקאמר קדמי ופלטי משום דלא נימא איידי דטרידי וא"כ רפי קרמייהו מהני לקדמי ובלעי ודלא נימא מישרק והגמ' לא נקט אלא חדא מנייהו ומאי דלא ניחא להו השתא לו' החילוק הוא דבבשר אמרינן מישרק משום דאיכא פליטה אבל בדגים לא משום דלא מישרק במליחה אלא כי איכא פליטה משום דהשתא לא אסקי אדעתייהו דאיכ' פליטת ציר אחר דם ועיין מהרש"א ז"ל אבל לפמ"ש דאיכא ציר כ' לחלק בהכי והיינו ומיהו עדיין י"ל שכ' לקמן דהוא מטעם מישרק כמו שמבואר מדברי הריטב"א בחי' ע"ש וקושי' דגומות מתרצי דציר בעלמא כמ"ש לפי' הי"מ ומכאן סיוע למ"ש הש"ך סס"י ע"ה ע"ש:

גמ' רמי ב"ח אימלח ליה וכו' פירש"י ז"ל דהבעיא היא אי אמרינן איידי דטריד בציר ולפי"ז רבא דפשיט מברייתא דהטמאים משמע ליה דצירן הוא בכה"ג איירי וכ"כ הריטב"א ז"ל אך רש"י ז"ל בדברי הפשטן כ' וכיון דצירן אסור ממילא שמעי' דבלע ולא איידי דטריד והוא תימא דלפי מה שפי' בבעיא גם המבעי פשיט"ל דצירן אסור ומבע"ל אי אמרי' דטריד גם ק' אמאי לא פשיט ממתני' שהביאו התוס' בסוגיין דקתני ציר אסור ומברייתא דטמא מליח וטהור תפל דלקמן ועיין במהר"ם שיף ז"ל ונ"ל פשוט בדעת רש"י ז"ל דס"ל כמ"ש האו"ה בכלל י"ג והביאו הכנה"ג סימן ע' בהגה ב"י אות ל"ו דבנבילה ושחוטה הט' דלא אמרי' איידי דטריד משום דאסור מדאורייתא ע"ש. וא"כ א"ש דצדדי הבעיא אי אמרי' איידי דטריד היינו אי אסור מדאורייתא או מדרבנן ופשיט רבא דאסור מדאורייתא וא"כ לא אמרינן איירי דטריד ותבלין לזה ראיתי בדברי הריטב"א ז"ל שכתב

בדברי הפשטן פיר' רש"י וכיון דאסור מדאורייתא לא אמרינן דטריד עיין שם ופריך ולימא ליה מדשמואל וס"ד דשמואל איירי במליחה בכלי מנוקב כדין המליחה ואם כן משום דם שרי וע"כ משום ציר קאסר ומשני שמואל איירי בשאינו מנוקב ומשום דם אבל ציר זיעא בעלמא ולא אסיר אלא מדרבנן וזה מדוקדק בדברי רש"י שכ' ה"מ וכגון בכלי שאינו מנוקב מכלל דעד השתא הוה ס"ד דשמואל איירי בכלי מנוקב ופריך מברייתא דס"ד בשניהם מלוחים וש"מ דאמרי' איידי דטריד בציר אך אכתי ק' מאי פריך מברייתא זו הא איירי בציר דגים דאינו אלא מדרבנן כמ"ש התוס' לעיל דצ"ט מדקאמר הגמ' שם שאני ציר דזיעא וכו' אבל בציר נבילה דמדאוריי' שפיר אמרי' דאסיר ולא אמרי' אידי דטריד וצ"ל דס"ל דציר דגים מדאורייתא ואף דמדאורייתא הוא אית ליה לר"י דבטיל כיון דזיעא בעלמא הוא דר"י נ"ל מב"מ לב' מדם הפר ומדם השעיר והתם ממשות ולא זיעא וכ"ד התוס' בע"א ד"מ ע"א בד"ה מחלוק' והשתא ניחא לדעת רש"י ז"ל לעיל גבי דגים דלא מיתסרו העופות מכח הציר משום דחנ"נ אף דס"ל לרש"י דאפילו בשאר איסורין חנ"נ היינו מדרבנן ובדרבנן אמרי' איידי דטריד אפי' בציר וא"צ למ"ש לעיל בתוס' בד"ה דגים ע"ש. איברא דהרשב"א בתה"א דס"ג ע"ב כ' כדעת רש"י בע"א דציר דגים מדרבנן עיין שם מיהו אין הדברים מוכרחים וכמ"ש ה' עדות ביעקב סי' ג' ע"ש אך הדבר הקשה הוא דהאו"ה עצמו ס"ל ציר דגים מדרבנן כמ"ש הכנה"ג בשמו שם בהגה"ט אות י"ג אך שם כ' דאף בציר דגים שהוא מדרבנן לא אמרי' איידי דטריד מאחר שהוא דק וקליש ע"ש וא"כ י"ל דהגמ' משוה לו בהדרגות ועי"ל דמשמע ליה דאיירי אפי' בציר שיש בו קצת שומן דאפי' בציר דגים אסור מדאורייתא כמ"ש הסמ"ק סי' ר"ד ע"ש והריטב"א ז"ל פי' צדדי הבעיא אי מלח מפליט ציר ופשיט לה מדקתני צירן ורוטבן דרוטבן ע"י האש וצירן על ידי מליחה ולפי"ז טפי הו"ל לפשוט מברייתא דלקמן דטמא מליח וטהור תפל אלא משום דאיכא למי' שאני דגים דרפי קרמייהו כדמחלק הגמ' לעיל ע"כ הריטב"א ז"ל דהא דלא מייתי הגמ' לעיל מברייתא זו לאוכוחי מינה דטעם כעיקר מדאורייתא משום די"ל דאיירי בציר בעין וע"כ לא אפליגו אלא אם הטעם נבלע אי אסיר מדאו' כעיקר או לא אבל אי איתיה בעין לכ"ע אסיר כעיקר מדאורייתא ע"ש ונר' דאף להרשב"א ז"ל שכ' בדק"ט ע"ב דבליעה דכלים הוי כאלו בעין ול"ד לאוכלין והוכיח כן מהגמ' ע"ש מ"מ לענין זה דמי לאוכלין והוי בלוע והיינו דיליף הגמ' בפסחים דמ"ד ט"כ מגיעולי גוים עיין שם:

דף קיג.

גמ' אין הבשר יוצא מידי דמו וכו' עמ"ש בכל זה בי"ד סי' ס"ט ובהא דאין מחזיקין בבני מעין עמ"ש בסימן ע"ה ע"ש:

תוס' בד"ה טהור וכו' ומעשים בכל יום וכו' עכ"ל. וא"ל דש"ה דהוי נ"ט בר נ"ט דהותירא כמו דגים שעלו בקערה דמלח דבר חריף הוא ואסי' אפי' נ"ט בנ"ט וכ"כ הש"ך בסי' צ"ה וצ"ל דדבריהם דהכא אזלי לחד פי' דכ' לעיל דקי"א דנתבשלו אסיר דהא כ' דלא עדיף חריף מנתבשלו ועיין להראנ"ח ח"כ דק"ג ולחב"ד חי"ד בסי' מ"ב ע"ש:

דף קיג:

גמ' וסבר שמואל אחע"א הק' מהרש"א ז"ל ץ דמהיכא מ"ל דס' אחע"א מדרבי חלב ומתה הא מדמעט טמאה שמעי' דאין אחע"א ע"ש ולפום ריהטא לימוד טמאה עיקר הוה ק"ל אמאי אצט' תרווייהו קראי דטמאה ודתרומה למי' אין איסור חל על איסור בחד קרא סגי והגמ' ק"ל מימרי דשמואל ממ"נ וניחא ליה להק' קושית הכחשה אלא דלפי זה ק' בתי' הב' דקאמר ואבע"א אין אחע"א וש"ה דרבי גדי דאכתי קשה למ"ל תרי קראי דתרומה וטמאה ובאמת זו היא שקשה כתי' הב' למ"ל תרי קראי ובמה שתירץ מהרש"א ז"ל דמטמאה לא ילפי' שהרי אסר הבישול וע"כ לא מטעמא דאין אחע"א ע"ש ניחא קושיא זו דתרומה לא ילפה שטמאה כמ"ש מהרש"א ז"ל ואצטריך קרא דטמאה לאסור הבישול אלא דלפי"ה ק' מאי פריך הגמ' וסבר שמואל וכו' נימא דמאי דרבי חלב ומתה לבישול הוא דרבי להו אבל באכילה לא דאין אחע"א וי"ל דשמואל סתמא קאמר ואי איתא דאכילה שרי הי"ל לפרש דבריו אבל בטמאה א"ש דאצט' לבישול ולא חש לפ' דבריו כיון דקושטא הוא דאימעיט טמאה מכל וכל אלא דאכילה מטעמא אחרינא בלא"ה אימעיט. מיהו אכתי קשה לדברי מהרש"א ז"ל ממ"ש רש"י לקמן בד"ה אין אחע"א דלטמא' לא אצט' קרא והא אצט' לבישול וע"ש במהרש"א שכ' דללשון ב' דרש"י צ"ל דאצט' לטמאה לבישול ע"ש והוא דחוק דאמאי אצט' רש"י בדבור ההוא למי' ללשון ששמע דמ"ד אין אחע"א ס"ל דלאו פירשה דלא כסוגיא דרש"י לעיל ואמאי לא כ' דאצט' לטמאה לבישול וללשון ב' הוא דהי"ל למינקט שליא לאו פירשא אלא ע"כ דרש"י ס"ל דל"ל לאוקומי קרא לבישול דוקא ומאי דק' ללשון ב' דרש"י ממ"ד לקמן אין אחע"א עמ"ש שם בס"ד ומ"מ אף למה שהוכחתי דל"ל לאוקומי מיעוטא לבישול דברי מהרש"א כאן נכונים דל"ל למילף מטמאה דע"כ לאו מטעמא דאין אחע"א אלא דהדק"ל בתי' הב' של הגמ' אמאי אצט' קרא דטמאה הא לאכילה ידעינן מקרא דתרומה ולבישול לחודיה לא מוקמי' לה כדכתי' ואין לומר דהו"א דוקא בתרומה דתרווייהו שקולין דאף דטומאת

הגוף בכרת טו' בשר נמי חמירא דאית ליה טהרה במקוה כמ"ש בגמ' לעיל דק"א אבל טמאה דחמור על קל הו"א דחייל דטמאה נמי אית ביה חומרא דמטמאה טומאת נבילות ודמיא למתה דשקולה לבב"ח משום דמטמאה דפירכת הגמ' היא מחלב ומתה באופן דלפי מה שהוכחתי מדברי רש"י לקמן דלא מוקמי' קרא לבישול לחודיה קשיא בתי' הב' של הגמ' אמאי אצטריך קרא דטמאה ואין לו' דאי לאו קרא דטמאה לא הוה ילפי' מתרומה דאין איסור חע"א דאדרבא ילפי' מחלב ומתה דאחע"א. לחומרא דהשתא נמי דכתי' טמאה ליכא ילפותא מטמאה דע"כ גזה"כ היא וכמ"ש מהרש"א ז"ל ומן האמור י"ל קושי' רש"י ז"ל על הלשון ששמע מתי' הב' של הגמ' ע"ש די"ל דכיון דאין אחע"א ס"ל לשמואל לתי' הב' א"כ לא אצט' קרא דטמאה דילפינן מתרומה ומוקמינן ליה לקרא לחלב ומתה ודוקא מעיקרא דהוה ס"ד דס"ל אחע"א לא אצט' קרא לחלב ומתה ומוקמי' ליה לטמא' אבל לתי' הב' מוקמי' ליה לקרא לחלב ומתה:

והנה מדברי הטור סי' פ"ז נר' דטמאה גזרו חכמי' ש איסור בב"ח לאוסרה באכילה משום בב"ח ותמהו עליו דמנ"מ דבלא"ה אסורה באכיל' משום טמא' ותי' הב"ח דנ"מ לחתיכה נ"נ להסוברים דוקא בבב"ח חנ"נ ע"ש ועיין להט"ז שם ולהש"ך בנה"כ ולפ"ד הב"ח י"ל קושי' מהרש"א ז"ל דטמאה דאימעיט אפי' בנתבטל' אמעיט דהשתא ליכא איסור טמאה וחייל איסור בב"ח דאפי' למ"ד איך אחע"א מילתא תלי וכי פקע איסור הקודם חייל ומ"ל בחתיכה דטמאה דבלועה מחלב ונפלה לקדירה בקדירה שיש בה ס' נגד החתיכה וכי אמרי' חנ"נ בעי' ס' נגד החתיכה והחלב כדברי הב"ח ולתי' הב' של הגמ' אמאי אצט' דטמאה לכה"ג וא"ש אפי' באכילה גופה:

תוס' בד"ה שאני וכו' אי לאו גדי לא הוה וכו' עכ"ל יל"ד דנימא דאצט' הגמ' למי' ש"ה דרבי גדי משום מתה ואי ק"ל למ"ל לשמואל למי' גדי לחלב בעיקר מימרא דשמואל הו"ל להק' אלא ע"כ דלא איכפת לן בזה אי נ"ל ממ"א ושמואל אסמכא אגדי ונר' דהתוס' לשי' אזלי שכ' לעיל דפירכת הגמ' מכח דמפיק חלב ומתה מחד קרא וע"ז ק' דנימא חלב ממ"ד נ"ל ועיקר קרא למיתה וכוונתם להק' אמאי אצט' הגמ' לתי' זה הו"ל לתרוצי דחלב ממ"א נ"ל ועיקר קרא למתה ולמ"ל לדחוקי ולשנות הס' דהוה ס' המקשה דלא אמרי' בזה הי מנייהו מפקת:

פירש"י בד"ה אין אחע"א וכו' דאלו למעוטי דם וטמאה לא אצט' וכו' עכ"ל כתב מהרש"א ז"ל היינו לפי' ששמע אבל לפי' צ"ל חד למעוטי טמאה מבישולו והוק"ל עפי"ז אמאי אצטריך הגמ' לקמן לאוקומי לכ"ע דס"ל אחע"א אפי' ס"ל אין אחע"א א"ש ע"ש וכבר כתבתי לעיל דק"א דנעלה ממנו דברי התוס' שם איברא עיקר דבר זה דאצטריך

קרא לבישול מתורתו של מהרש"א ז"ל הוא שלמדנו וכבר כתבתי בסמוך דמדברי רש"י ז"ל אין נראה כן ועוד דתק"ל בשינוייא דגמ' דאכילה כ"ע לא לקי ב"פ אבישול לא לקי דא"כ במאי מוקי להו לקרא ג' לפי' רש"י ז"ל ע"כ נ"ל דלעולם לטמאה ל"צ קרא ולפירש"י ז"ל ג' קראי לשליל ולחיה ועוף כרע"ק אלא דלפי' ששמע הוא שכ' רש"י ז"ל דא"צ לאוקומי כרע"ק דאפי' כרבנן אתי לשליל ולשליא וס"ל לרש"י דבקישטא הוא דס"ל לרע"ק אחע"א ודלא כמ"ש התוס' לעיל דק"א אלא דאכתי קשה למ"ש התוס' שם דלמסקנא ס"ל לרע"ק אין אחע"א אמאי אצטריך קרא לבהמה טמאה ע"כ נראה דאף דאין אחע"א אצט' למעוטי טמאה דלא נילף מהיקישא דנבילה כדאמ' ר"י הגלילי והו"א כל שיש בו נבילה אסור משום בב"ח וטמאה אית ביה משום נבילה לחד מ"ד במסכת מעילה די"ז ולאידך מ"ד דל"ל בה איסור נבילה מוקי כמ"ד איפוך לדרע"ק לעיל בפ' ג"ה ולפי' ששמע ניחא ליה לאוקמה ככ"ע ולכך קאמר לטמאה ל"צ קרא וניחא לפי זה גמ' בסמוך דמוקי לשמואל דס"ל אין אחע"א ואפי"ה אצט' קרא לטמאה דלא נייתי מהיקישא דנבילה וכיון דאצט' קרא לטמאה או"א דאפקה מהיקישא לגמרי ואפי' לחלב ומתה ולההוא אוקמתא ס"ל לשמואל כמ"ד נבילה נוהג בטמאה ואף דאין אחע"א אתי נבילה וחייל על טמאה כיון דחייל אחלב כמ"ש התוס' במעילה שם ע"ש אלא דאכתי ק' למ"ד אין אחע"א אמאי אצט' קרא חלב אמו למעוטי חלב טמאה ע"כ נר' דאצטריך גדי ג' למ"ד אין אחע"א לרבויי שאר בהמות כדדריש תנא דברייתא בסמוך כמ"ש רש"י שם והשתא ג' קראי לרבויי פרה ורחל ולשליל ולשליא ולפי' ששמע לשליל ולשליא וה"ה דהומ"ל לפי' ששמע לשליל ופרה ורחל אלא דנקט שליל ושליא דכיון דלפי' צ"ל דאצט' קרא לשליא דלא כגמ' לעיל. גם לפי' ששמע כ"כ דהשתא א"ש אפי' כר"א לעיל דמגדי לחודה משמע ליה שאר בהמות והשתא למאן דס"ל אין אחע"א ניחא דקרא דחלב אמו לרבויי פרה ורחל וקרא ב' לפרה בחלבה וקרא ג' לשחוטה וזכר ועיין במהר"ם שיף ז"ל ועמ"ש בדברי רש"י לקמן בברייתא ע"ש:

דף קיד.

גמ' ת"ל בחלב אמו כ' רש"י ז"ל דגדי אתי לרבויי שאר בהמות וגדי למעוטי טמאה ולא כ' כלום בגדי ג' מאי דריש ביה לפירושי לעיל דלא אצט' קרא לגופה וצ"ל דדברי רש"י כאן אזלי לפי' ששמע אבל לפירושו גדי ג' לשליל ועי"ל דמאי דרבי מגדי שאר בהמות היינו מטעמא מיעוטי אחר מיעוטי ואינו אלא לרבות וא"כ תרי גדי אצטריך לרבויי שאר בהמות אלא דאין זה במשמעות דבריו ז"ל:

עו"ש גמ' מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחי' הא דלא ילפי' פרה ורחל מק"ו מגדי עם עז אחר משום דלא ילפי' עז אחר גופיה אלא מפרה ורחל ואמו מבינייא כיון דאיכא פירכא זו ומאי דקתני אין לי אלא אמו פרה ורחל מנין דמשמע כבר ידעי' כל מין עז כדמשמע מדברי רש"י בברייתא היינו קודם דידעינן דאיכא פירכא זו דאכתי לא קיימא פירכא זו לתנא דברייתא ועיין מהר"ם שיף ז"ל:

תאמר בפרה וכו' הא דלא קאמר תאמר בפרה ורחל משום דמסתבר לאוקומי קרא בפרה ולא ילפי' רחל אלא מאמו ופרה כדלקמן

א"ה אחותו גדולה נמי תייתי מבינייא וכו' במה שהק' רש"י לפי' הראשון נ"ל דהכי פריך דגם אחותו גדולה תייתי מבינייא דאמו ועז אחר ואית לן למי' דחלב אמו ב' לרבויי עז אחר דמינו דאמו וחלב אמו ג' לאחותו גדולה ולהכי פריך אחותו תייתי מאמו ומעז מבינייא כיון דילפת מבינייא וכ"ה פי' א"ה לפי' הר' רי"ע ובהכי ניחא מאי דלא שאל הגמרא על חלב אמו ג' למאי אתא לפי' הא' דרש"י:

תוס' בד"ה פרה וכו' חיה ועוף יוכיחו עכ"ל. ורש"י כ' בהמה טמאה ומ"מ יכול ללמוד במה מצינו וליכא יוכיח וכמו אחותו קטנה לפי' הרדי"ט כמ"ש מהרש"א בדבור הקודם ולא ק"ל אלא אקו' דברייתא והיינו מ"ש עדיפא מינה פריך ובהכי ניחא למסקנא דאחותו אתיא מאמו ומפרה ולא פרכי' בתחילת הלימוד מאמו יוכיח מבה"ט וחיה ועוף משום דאתיא במ"מ ועיין מהר"ם שיף ז"ל:

דף קטו.

פירש"י בד"ה מעשה שבת וכו' ליתסרו באכילה עכ"ל ובדבור שאח"ז בחורש וחוסם כתב ליתסרו בהנאה ובאכילה נראה משום דבמעשה שבת פשיטא ליה מלכם דשרו בהנאה ולכך פי' בקושייתם דקושי' הגמ' ליתסרו באכילה:

בד"ה לא אמרה וכו' וזה נ"ל עיקר דהא ל"ק וכו' ואנן לא פרכי' מנייהו עכ"ל. לכאורה נראה דמאי דלא משמע ליה פירכת הגמרא מינייהו גופייהו משים דע"ז הגמ' לא משני מידי דחורש וחוסם קאכיל תועבה גופה ודמי לבשר בחלב וק' דא"כ אוא"ב ושילוח הקן הוי. האיסור גופייהו דמ"ש מחורש וחוסם ורש"י גופיה בדיבור זה כ' ה"ה דהומ"ל דלאו איסורא גופיה אלא מידי דמשכח פירוקא וכו' הרי דס"ל דלאו איסורא גופייהו וצ"ל דמכח הסברא קאמר כיון דהיה מותר מתחילה לאו תועבה הוא ומ"ש ואנן לא פרכי' מינייהו לאו לאוכוחי דבריו אלא דקושטא הוא דלפי"ז ע"כ לאו מינייהו פרכי' ועי"ל דס"ל דלאו מנייהו פרכי' מכח דא"כ הו"ל למיפרך נמי מהרבעת כלאים ועי"ל דמשמע ליה דלא פרכי' מנייהו משום דמיעוטא דאל"ה נ"ל דשרי ומ"ש הט' משום דמתחילה

אייתר היינו טעמא דקרא ועיין להתוס' בד"ה כל ולה' הלכות יו"ט בבכורות דל"ד אמתני' דצורם אוזן בכור ועיין להריטב"א ז"ל בחידושיו כאן מ"ש בשם רש"י ז"ל:

תוס' בד"ה כל וכו' אפילו סרסן עכו"ם וכו' אפילו צרמה עכו"ם וכו' עכ"ל מדנקטו עכו"ם משמע דמאליו לא נאסר' מל"ת כל תועבה ועיין להפר"ח בי"ד סי' ס"ה מ"ש על מה שהק' הרא"ם ז"ל ע"ד התוס' אלו:

בד"ה היא וכו' וקצת תימה לר"י וכו' עכ"ל נראה דלשי' רש"י ז"ל לק"מ קושי' זו דכיון דחורש וחוסם לאו תועבה הן וילפי' כן משבת א"כ אצט' קרא שפיר כיון דקושטא הוא דלאו מתועב ואצט' קרא דקדש לאשמועי' דבעלמא כה"ג מותר דדוקא בשבת דחמיר אסור ובזה אין מקום לקושי' מהרש"א ז"ל לשי' רש"י ע"ש והתוס' מקשים לשי' לקמן דמשור וחמור גופייהו קפריך ולקמן אק"י דיליף בב"ח מערלה להנאה פריך הגמ' ליליף אכילה נמי מק"ו ומשני חוסם וחורש יוכיחו ע"ש. הא דלא קאמר מעשה שבת יוכיחו לשי' רש"י דחוסם וחורש גופייהו ילפי משבת דניחא ליה למינקט חורש וחוסם דאף לר"י הסנדלר שרי משא"כ מעשה שבת ואף דמ"מ ילפי' מינייהו להיתר בעלמא כמו שנתבאר מ"מ קושטא היא דמעשה שבת אסורין:

בד"ה בבהמות ולא בעופות וכו' עכ"ל. ק"ק נרבע בעופות מנ"ל דשרי להדיוט הא ליכא גלוי דשרי אלא בבהמה ונרבע שייך בעופות כדאי' בזבחים דפ"ה ע"ב ע"ש וי"ל:

בא"ד וא"ת ואמאי אצט' קרא דאלה וכו' עכ"ל לפמ"ש הראב"ד בפ"ד מה' איסורי מזבח דין ב' דברובע אפי' רבעה הבהמה לפחות מבן ט' ולפחות' מג' שנים דאין ביאתן ביאה פסולה לגבי מזבח ע"ש יתורץ קושייתם שפיר דאצט' קרא דמן הבהמה לבהמה רובעת בכה"ג דאין ביאתן ביאה ול"מ דבר שתעבתי לך:

בד"ה פן וכו' א"נ לכתוב פן תשרף עכ"ל. עיין בקידושין דנ"ו ע"ב ונר' דכוונת התוספות דהשתא הגמ' בסוגיין מוכח קושי' לר"א מוקי לה כמ"ד שם כקדש ולמסקנא דסוגיין א"צ לכל זה אלא דא"ש לשון שריפה כמסקנא דגמ' שם וליכא יתור וניחא גם בזה דלא תקשה למסקנא דסוגיין לכתוב פן תשרף:

דף קטו:

בד"ה כלאי וכו' ועוד דה"ד וכו' עכ"ל לפי זה א"צ למ"ש בתחי' הדיבור אלא דמכה"כ לא ילפי' דאיכא למיפרך שכן בשריפה אבל ק"ל דא"כ מאי קאמר כה"כ יוכיחו וקאמר בגמ' דלא הדר דינא ולכך פרכי' שכן גדולי קרקע הא איכא למיפרך מה לכה"כ שכן בשריפה וצ"ל חמץ יוכיח וא"כ הדר דינא וכה"ג פריך הגמ' לקמן מה לכה"כ שכן לא הי"ל שעת הכושר ובפ' כ"ש מה לכה"כ שכן אסורין שלא כדר"ה ור"ל דהדר דינא ופרכי'

כ"ד שכן גדולי קרקע ועוד ק' בעיקר פירכא דשריפה דבב"ח בקבורה וקבורה חמורה משריפה דכל הנקברין אפרן אסור וכדתנן בסוף תמורה ואף ר"י דאמר אם רצה להחמיר לשרוף את הנקברין רשאי היינו דיחמיר ע"ע לשרוף ולא יהנה מן האפר ומ"מ קבורה חמורה דבהא ל"פ ארבנן דהנה בפ' כ"ש דכ"ז יליף ר"י חמץ בשריפה מנותר דקיל ע"ש והדבר קשה דהא קבורה חמירא וראיתי להפנ"י שם שכתב דר"י ס"ל שריפה חמורה כדאמר אם רצה להחמיר וכו' אבל רבנן ס"ל דקבורה חמורה ע"ש ובהכי ניחא דלמסקנא דהתם לא דחו הלימוד מנותר אלא מאשם תלוי וחטאת יוכיחו לס' ר"י והשתא לרבנן דפליגי עליה בההיא אמאי לא ילפי' מנותר במ"מ ועפי"ה ניחא דלרבנן ליכא לימוד כלל דאדרבא חמץ דחמיר דין הוא שיהא בקבורה דחמיר' ולפי"ז התוס' בדבור זה הי"ל לתרץ בפשי' דאתיא כרבנן דקבורה חמירא אלא דחדא מתרתי נקטו ואפ' להעמיס כל זה בדברי התוס' ושיעור דבריהם כך דזה דשריפה חמורה אינו אלא לר"י דחמץ בשריפה ויליף מנותר דש"מ דס"ל שריפה חמורה אבל לרבנן דס"ל חמץ בקבורה ע"כ דקבורה חמורה מדלא ילפי' מנותר וניחא לפי"ז דמ"ש התוס' בתחי' דבריהם קושטא קאי גם לתי' זה גם ניחא דלא פרכי' מה לכלאי הכרם שכן בשריפה והדר דינא כמו שהקשתי והנה התוס' לקמן בד"ה מה כ' ליישב מאי דלא יליף ר"ש בק"ו דאיסי לאסור בב"ח בהנאה ע"ש וקשה דנימא דר"ש ס"ל כר"י ואיכא למיפרך מה לשלשתן שכן בשריפה וכקו' התוס' ודחיקא מילתא למי' לתי' קמא שכ' בדיבור זה הוצרכו ליישב ונ"ל דהק"ו יש לו קיום מצד אחר דאמרי' תקרובת ע"א יוכיח וכמ"ש התוס' לקמן בד"ה חדא וליכא שום פירכא והתוספות בדבור זה מק' על התנא דברייתא דקתני כלאי הכרם וע"כ הוצרכו ליישב מאי דלא יליף ר"ש מק"ו ואין לומר דר"ש ס"ל כריב"ב לעיל די"ג דתקרובת ע"א מטמא מדאורייתא וא"כ איכא למיפרך מה לתקרובת ע"א שכן מטמאה דס"ס אמרי' חמץ יוכיח והדר דינא והתוספות בד"ה חדא לרווחא דמילתא הוא שכ' דמאי דמטמא מדרבנן למאי דקי"ל כרבנן וכמ"ש מהרש"א ז"ל שם ע"ש ועוד נ"ל דהנה בק"ו דר"י דיליף חמץ בשריפה מנותר איכא למיפרך מה לנותר שכן אין לו היתר תאמר בחמץ שי"ל היתר לאחר הפסח ור"י לטעמיה דס"ל בפ' כ"ש דכ"ח דחמץ אחר זמנו בלאו ולכך יליף מנותר וכמ"ש הש"א סי' אבל ר"ש ס"ל התם אחר הפסח מותר ולדידיה איכא למיפרך שכן אין לו היתר לנותר וא"כ ע"כ דר"ש לא ס"ל חמץ בשריפה מיהו לפמ"ש בכוונת התוס' בדבור זה י"ל דר"ש ס"ל שריפה חמורה ופרכי' מה לכלאי הכרם שכן בשריפה והדר דינא:

גמ' חורש בשור וכו' יוכיח וכו' עיין מהרש"ל ומהרש"א ז"ל בסמוך גבי נבילה תוכיח והמתבא' מדבריהם דפי' היוכיח משור וחמור הוא דגלי רחמנא דלא ילפינן מק"ו זה

דהא לא ילפי חורש וקוסם מק"ו זה ע"ש וקשה דלפי"ז השתא נמי דילפי' אכילה מג"ש ליכא למילף מק"ו כיון דאיכא גלוי דאין ק"ו זה אלים ומכח זה מוכח דפי' היוכיח הוא דנילף מחורש וחוסם וכמו יוכיח דנבילה דבסמוך וכ"נ מדברי רש"י ז"ל:

דף קטז.

גמ' זאת אומרת כה"כ עיקרן נאסרין וכו' קשה דמ"מ ליפרוך מה לשם כה"כ לא הי"ל שעה"כ דכה"ג פריך בזבחים רפ"ב מה לשם יושב שכן פסול לעדות ומשמע התם דאפילו אחדא מחדא פרכי' מה לשם יושב וכו':

תוס' בד"ה חדא וכו' וכ"ת מה לתקרובת וכו' עכ"ל מכאן מוכח דס"ל להתוספו' דתקרובת ע"א אינו לוקה עליה בכ"ש מן התורה דאי איתא אכתי איכא למיפרך מה לתקרובת ע"א שכן חייב עליה בכ"ש תאמר בב"ח דבעי כזית אלא ע"כ דס"ל דבעי שיעור כשאר איסורין ודלא כמ"ש הרמב"ם ז"ל בר"פ י"א מה' מ"א דלוקה עליה בכ"ש ע"ש:

בד"ה מה וכו' א"נ משום דבההוא קרא וכו' עכ"ל לפי"ז א"צ למ"ש התוס' בר"ה מה לחמץ שכ' הא דלא אמרי' היא גופה תייתי משום דאין עמ"ה ע"ש דהשתא י"ל בפשי' דלכרת לא אפשר למיתי בק"ו משום דילפי' בג"ש מטריפה ויוצא דלית בהו כרת ולא הוצרכו לעיל לטעמא דאין עמ"ה אלא לתי' הא' שכ' בדיבור זה:

דף קטז:

גמ' וחיישי' שמא ינק מן הטריפה ולפי"ז ע"כ דלאו מגופה אלא ממ"א וא"כ של נבילה ע"כ הטעם דאסור משום דנראה כאוכל נבילות אף דלאו מגופה כדלקמן מיהו אכתי ק' דא"כ אפילו דידן נמי דבטריפה ליכא למי' דאנן לא שבקי' להו דמנא ידעינן דטריפה היא ונר' דהשתא נמי חיישי' לטריפה וטמאה קאמר ותרווייהו צריכי דלחדא לא חיישי' דמיעוטא היא אבל בצירוף תרי מיעוטי דטריפה וטמאה חיישי' וכמ"ש התוס' בבתרא דצ"ג דאף למאן דלא חייש למיעוטא בתרי מיעוטי חייש ולכך דידן דליכא חששא דטמאה לא חיישי' לטריפה והגמ' פריך מבצים דאיכא נמי חששא דטריפה ונבילה והכא ליכא חששא דנבילה משום דנבילה דע"י שחי' ל"ש לינק ממנה ונבילה דמחיים היא גופה טריפה ומסיק דחיישי' לטמא' משום דשכיחא אבל אי לאו דשכיח' לא חיישי' לתרי מיעוטי דטריפה וטמאה דחדא מיעוטא חשיב ובן גבי בצים לא חיישי' לנבילה וטריפה דחדא מיעוטא חשיבי:

והאמר שמואל וכו' ק"ל מאי פריך נימא דמדרבנן אסירה הקיבה משום דנראה כאוכל נבילו' כדלקמן וגבי גבינות לא חיישי' להכי דס' דרבנן הוא דהא ההיא דמעמידין ספיקא הוא כמ"ש התוס' במתני' בד"ה המעמיד וצ"ל דבשחי' עכו"ם קים ליה דל"ש חששא דנר'

כאוכל נבילות כיון דמ"מ שחי' ראויה היא אלא דמדינא אסורה וניחא בזה קושי' התוס' בד"ה ומי ע"ש די"ל דאי ממתני' י"ל דקיבה אסורה מדרבנן ושל עכו"ם דקתני בלוקח גדי אבל לשמואל ק' דלא מוקי לה בלוקח גדי ובהכי ניחא דלא קתני במתני' נבילה לחודה וממילא שמעינן של שחיטת גוי דלפחות נבילה היא די"ל דאי קתני נבילה לחודה הו"א דמדרבנן הוא דאסיר' לכך תני של גוי לאשמועי' דמטעם דהוי כגופ' אסירא והתוס' בד"ה חדא הק' דליתני קיבת עכו"ם לחודה ולזה י"ל דהו"א בלוקח גדי איירי ואתיא שפיר כאחר חזרה ולכך תני של נבילה דש"מ דקיבת נבילה אסורה לגלויי אשל גוי דהוי כשחי' מיהו לכאורה ק' לפמ"ש אמאי לא מוקי לה שמואל בתרתי דשחי' גוי אצט' לאשמועי' דאסורה מדאורייתא דהוי כגופא ונבילה אצטריך לגלויי אשל גוי וי"ל דהוה ק"ל ליתני חדא קיבת גוי שהיא נבילה אסורה דשמעי' תרוייהו ואמאי תני תרי גווני ולכך משני שמואל דאה"נ חדא קאמר ומאי דלא מוקי לה שמואל ל קיבת גוי בלוקח גדי משום דס"ל דלא חיישי' לינק מן הטמאה וכמ"ש התוס' בד"ה חיישינן ואף דאבוה דשמואל ס"ל לעיל דס"ג ע"ב דחיישי' לטמאה התם בעופות איירי דהרוב עופות טמאים כמ"ש התוס' שם אבל בה"ט מיעוטא היא ומשום דשכיחא לחוד לא חיישי' א"נ דוקא בהנקה דאין דרך לינק משאין מינה:

פירש"י בד"ה הרי וכו' כדקי"ל חתיכה עצמה נ"נ עכ"ל נר' מדבריו דטעמא דלא שרי נ"ט בר נ"ט אלא בהיתירא משום דבאיסורא חנ"נ ולפי"ז למ"ש לעיל דרש"י ס"ל חנ"נ בשאר אסורין מדרבנן וגם לשמואל דס"ל לעיל דקי"א נ"ט בר נ"ט מותר ובדק"ח ס"ל אפשר לסוחטו שרי דלא ס"ל חנ"נ אפי' בב"ח אה"נ דשרי נ"ט בנ"ט אפי' דאיסורא ותמהני דלעיל דק"ח תנן בניער הקדירה דאוסרת הטיפה כל החתיכות אם אין בה ס' ואמאי הא טעם ב' הוא וצ"ל דבטיפה הממסות נכנס בחתיכות ולאו טעמא גרידא אבל ק' דתק"ל ברייתא דלעיל דצ"ז קדירה שבישל בה בשר לא יכשל בה חלב ואמאי הא טעם ב' הוא ולשמואל ל"ל חנ"נ ועוד ק' גיעולי נכרים דאסר רחמנא המ"ל הא הי"ל נ"ט בנ"ט ועוד דמדברי כל הראשונים נראה דנ"ט בנ"ט דאיסורא דאסור לאו מטעם חנ"נ ועיין בהר"ן לעיל דקי"א אשר ע"כ נ"ל דרש"י לרווחא דמילתא הוא דכ"כ כיון דקי"ל חנ"נ והנה מדברי רש"י אלו נר' דחנ"נ אפי' באיסורי דרבנן והפר"ח בסי' צ"ב סקי"ו נעלם ממנו דברי רש"י אלו ע"ש

תוס' בד"ה ה"ג וכו' ואור"ת דה"מ חלב צלול וכו' עכ"ל פשטות דבריהם דכל זה למשנה אחרונה אבל למשנה א' אפי' קרוש אסור ולפי"ז כי פריך דשמואל אדשמואל הומ"ל תרוייהו במשנה אחרונה והא בקרוש הא בצלול אלא משום דקושטא הוא דרישא

דמתני' דקאי שמואל עלה כמשנה א' מכח סיפא דמתני' וכדקאמר הגמ' אבל אין לומר משום דסתם העמדה גם בצלול דאינו מברר העכו"ם הצלול מן הקרוש שהרי מוקי להא דשמואל דגבינות כמשנה אחרונה ומשנה אחרונה לא שרי אלא בקרוש לפ"ד התוספות כאן ומ"מ דברי ר"ת דחוקים דא"כ פליגי משנה ראשונה ואחרונה בתרתי פליגי בקרוש ופליגי בכשירה שינקה מן הטריפה אי חשיב כגופה או אזלי' בתר עיקרו ע"כ יותר נר' דקרוש אף למשנה א' לאו כלום הוא ופליגי בצלול אי חשיב כגופה או אזלי' בתר עיקרו ובזה דברי התוספות כאן ובע"א דל"ה יהיו לאחרים דלא כמהר"ם לובלין ז"ל שם ע"ש אך לפי"ז מ"ש התוס' שם דלמשנה א' חלב גמור שלא בדקדוק דאף למשנה אחרונה חלב גמור הוא אלא דלא חשיב גופה ובמה שהק' שם לוקמה תרווייהו כמשנ' א' ק' דמשנה א' קתני בהדיא דאסרו משום קיבה גופה ושמואל קאמר משום עור וי"ל:

דף קיז ע"א

חומר בדם מבחלב מכאן ק"ל להסו' דאיסור סחורה במ"א מדאורייתא ובחלב גלי קרא דשרי דכתי' יעשה לכל מ לאכה אמאי לא תני חומר בדם לענין סחורה ולפמ"ש ה פ"ת בסי' קי"ז דדם שרי בסחורה מדאורייתא דאיתקש למים ניחא אך כבר הוכחתי בי"ד שם דלא כהפ"ת וכ"כ ה' בית הלל בסי' י"א בפשי' דדם אסור בסחורה וכמו כן ק' מכאן למ"ש הט"ז שם בדעת הר"מ דס"ל איסור סחורה מדרבנן ובחלב כיון דכתי' בהדיא יעשה לכל מלאכה לא רצו חכמים לגזור לעקור מקרא מפורש ע"ש דא"כ אמאי לא חשיב לה חומר בדם מבחלב ולזה י"ל דלא איירי תנא בחומרי דרבנן ואע"ג דמעילה דקתני היא דרבנן לפ"ד התוס' בד"ה אמר מכל מקום איירי נמי בדאורייתא דבעולה איכא מעילה מדאורייתא אך קמייתא קשיא ונ"ל כיון דבחלב שרי לגמרי ליכא למי' חומר דלשון חומר לא יבא אלא אם הקל אסור מיהא מדרבנן וכדאיתא בגמ' בנדרים די"ו רע"ב ע"ש איברא דהיא גופה קשיא אמתני' דקתני חומר בדם מבחלב דהחלב א"נ אלא בבהמה טהורה בלבר והרי בבהמה טמאה וחיה ועוף החלב שרי לגמרי ואיך קתני לשון חומר ועיין להר"ן שם שהקשה כה"ג אסיפא דמתניתין שם עיין שם:

גמ' חלבו האליה אקרי וכו' ק"ל דלעיל דפ"ח ע"ב פליגי באפר אי מכסין בו דב"ה ס"ל מצינו אפר שנקרא עפר דכתיב מעפר שריפת החטאת וב"ש עפר שריפה אקרי עפר סתמא לא אקרי והשתא ר"ה דלא כב"ה אלא כב"ש ומהריק"ו שורש ך' למד משם למי שקיבל עליו שאם ימכור קרקע שלו לא ימכרנו אלא לפ' ומכרו מכירת הקוטמו שהיא מכירה לזמן דאף על פי שאינו נקרא אלא מכירת הקוטמו נכלל בכלל מכירה שתם כדסברי ב"ה במכסין באפר ע"ש ועו"ק דכי דחי הגמ' דברי ר"א אכתי תק"ל לב"ש לא

ימעלו בו דקושט' הוה דס"ל לב"ש חלב סתמא לא אקרי כדסברי באפר דעפר סתמא לא אקרי וי"ל הכל במ"ש הר"מ בפ"ז מה' מ"א דין ה' דאליה מותרת באכילה דלא נקרא חלב אלא לענין קרבן מלשון ואכלו את חלב הארץ דהמורם לה' הוא הטוב והמובחר ע"ש וא"כ י"ל דר"א אתי אפילו כב"ה כב"ה והכא שאני די"ל דחלבו האליה מלשון חלב הארץ ואינו חלב כלל ולב"ש ימעלו בו דלענין קרבן אקרי חלב דהמורם לה' הוא הטוב כמ"ש הר"מ ז"ל ועיין להגהמ"י שם ועיין לעיל דס"ב ע"ב:

גמ' אלא למ"ד מלמדין מאי א"ל אין להק' דכיון דמלמדין אמאי אצט' הוא לאחר כפרה כלפני כפרה הא אפי' נעשית מצותו מועלין די"ל דאצט' לאפוקי דלא נדרוש מלכם להיתירא ואחר דכתי' הוא הוא דמוקמי' לכם לדרשא דלקמן:

תוס' בד"ה אמר וכו' וה"ה קרא דהכא עכ"ל פי' כי היכי דקרא דכל חלב לס"ד הוי אסמכתא גם קרא דהכא אסמכתא אפי' למסקנא דהתם וגמ' בשמעתין דקאמר ואי כתב רחמנא כאשר יורם ס"ל כס"ד דהתם דגם כל חלב דרבנן או דס"ל דכל חלב דאורייתא וקרא דכאשר יורם דאורייתא וכמ"ד בפ' ב"ש כדכ' בתי' הא' ומ"מ בעיק' קושייתם נ"ל ליישב דתרווייהו דרשי דאין הקש למחצה ואע"ג דכתיב כאשר יורם דמשמע דפר הוא דהוקש לשור אין לחוש דכה"ג איתא בפסחים דכ"ו בקרא דכאשר יקום איש על רעהו ורצחו ע"ש ומאי דדחקי' ומוקמי' ליה בפר העלם אע"ג דאצט' לדרשא דשמעתין משום דצריך מיהא שיהא ההיקש כפשטיה דקרא דפר יליף משור ולכך מוקמי' ליה בפר העלם הסמוך לו ללמוד משור:

בד"ה הוא וכו' הא איכא מעילה בדם ובקדשים וכו' עכ"ל התוס' שם לא הקשו אלא מדם ותי' דדם לא בדילי אבל עולה בדילי ע"ש ואכתי קשה מקדשים שמתו ונ"ל דבעולה בלא"ה בדילי מכח איסור הקדש ולמ"ל תו ליגזור איסור הקדש אבל קדשים שמתו דלא בדילי אלא משום מיאוס גזרו איסור הקדש וכן מדוקדק שם בדבריהם ועיין להצ"ק שם:

דף קיז:

גמ' חד למעוטי מטומאה מק' אמאי אצט' קרא לטומאה כיון דכתיב בקרא דטו' הגוף בשר ורם לאו בשר הוא לפמ"ש התוס' לעיל דקי"ג ע"ב ע"ש. ונראה דס"ל להתוס' כהסו' דחלב לא מקרי בשר עיין בסי' צ"ח ומ"מ רבי קרא חלב לטומאה אע"ג דלא אקרי בשר וכיון דגלי קרא דבשר ל"ד הוה מרבי' אפי' דם אי לאו קרח ועיין בכריתות ד"ד ע"ב ע"ש מיהו לא ידעתי מהיכא דרשי חלב גופיה לטו' להסו' דחלב לא מקרי בשר:

תוס' בד"ה החלל וכו' טומאת נבילה בצירוף עכ"ל אבל לטמויי טומאת נבילות לא צירוף לא הוה לן למטעי משום דכתיב בנבלתה דממעטי' גידין וכדתניא לעיל והביאה רש"י

ז"ל כאן הן אמת דיש להבין הא גידין בכלל נבילה וכדאיתא בפ' כ"ש דכ"ב כשהותרה נבילה היא וחלבה וגידה הותרה ע"ש והכא ממעטי' גידין מנבלתה וצ"ל דאתיא כמ"ד אין בגידין בנ"ט וא"כ טפי הו"ל להתוספות למי' דבא לאפוקי ממ"ד יש בגידין בנ"ט ותו דלעיל דצ"ו סתם לן תנא כמ"ד יש בגידין והכא סתם לן דגידין א"מ לטומאת נבילות וצ"ל דהכא מנבלתה יתירא דריש:

דף קיח:

גמ' אלא מעיקרא כי כתיב' יד אהכנסה הוא דכתיב' לכאורה נר' דדוקא יד דאוכלין הוא דכתי' אהכנס' אבל יד דתנור לא כתי' אהכנסה דטמאים הם לכם אלטמויי אחרים קאי וכ"נ קצת מפירש"י ז"ל ולפי"ה יד דתנור בהכנסה מנ"ל כיון דלא ילפי' מהדדי וצ"ל כיון דגלי בחד דאין לחלק ה"ה באידך וכמ"ש התוספות גבי שומר לעיל ולפמ"ש התוס' לעיל דכ"ג דבתנור ל"ל יד להכניס דלא עדיף מגבו ניחא שפיר בלא"ה אבל למ"ש הרשב"א ז"ל בשמעתין בשם התוס' דגזה"כ הוא דעדיף יד מגבו ק' למסקנא מנ"ל יד להכניס בתנור דנימא גזה"כ וצ"ל לדעתו דכי כתיבא יד דתנור נמי אהכנסה הוא דכתיבא וכוליה קרא בטומאת עצמו מיירי:

א"ה שומר דעלמא אימא לך להכניס. כ' מהרש"א ן"ל דשומר נמי כי כתיבא אהכנסה דכתיבא ע"ש ולפ"ד צ"ל דלא ק"ל להתוס' לעיל בד"ה שומר לפי' ר"ש אלא לס"ד אבל למאי דמסיק כי כתיבא יד אהכנסה הוא דכתיבא לק"מ דכמו כן גבי שומר כי כתיב אהכנס' הוא דכתיבא:

ואבע"א סברא וכו' לפום האי שינוייא כ"ע מקרא מדרש לפניו ולא לפני פניו ומת"כ דקאמ' הגמ' ט"י דכהאי שינוייא עיקר דקתני כשם וכו' נראה דס"ל דעיקר קרא בטומאה אלא דילפי' הבשר מטו' דאי תרווייהו נ"ל מקרא אמאי אצטריך ליליפותא כשם וכו' דהא ילפותא היא רומיא דסיפא דכשם דמחובר והר"מ פ' כשם שיש יד לטו' כך יש יד להכשיר כר"י נראה דלאו מקרא יליף לה וכאבע"א זו דבסברא פליגי ולכ"ע מקרא א"נ לפני פניו ועפי"ז נ"ל מה שהק' הלח"מ בפ"ו מה' ברכות עמ"ש הר"מ דבהמ"ז דוקא מן התורה מגמרא ר"פ כיצד מברכין דקאמר נילף מז' המינין ע"ש ועפי"ה א"ש דקרא הכי כתיב ארץ חטה ושעורה ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם וכו' ואכלת ושבעת וברכת וכו' והגמ' דר"פ כ"מ ס"ל מקרא נדרש לפניו ולפני פניו הלכך כולהו הוא מן התורה אבל הר"מ פ' כאבע"א זו דבסברא פליגי ולכ"ע מקרא א"נ לפני פניו וא"כ לא קאי וברכת אלא על הלחם דסמיך ליה מיהו בפ"י מה' שמיטין הי"ג פ' הר"מ דשילוח עבדים ושופר והשמטת קרקעות מעכבין ביובל ע"ש והיינו דפ' כחכמים בפ"ק דראש השנה

ד"ט ע"ב ומבואר שם בגמ' דה"ט דחכמים דסברי מקרא נדרש לפניו ולפני פניו ולאחריו ע"ש הרי דפ' כמ"ד מקרא נדרש לפני פניו. הן אמת זו היא שקשה לאבע"א זו דבסברא פליגי ולרב לשינוייא דבקראי פליגי דלא אתו כחכמים דקי"ל כוותייהו ועוד דאפילו לר' יהודה דפליג התם וס"ל דאין מקרא נדרש לפני פניו היינו משום ריבוייא דיובל דאי ס"ל בעלמא מקרא אין נדרש לפני פניו אמאי אצט' קרא דיובל ור' יוסי שם ס"ל דמקרא נדרש לפני פניו ולא לפניו משום סברא דקאמר התם נר' דלכ"ע ס"ל בעלמא מקרא נדרש לפניו ולפני פניו דלא כרב ודלא כר"י לפום האי שינוייא. וראיתי להתוס' בפ' השואל דצ"ה בד"ה איתמר שכ' וז"ל ועוד דאפשר למ"ד מקרא נדרש לפניו או אין נדרש לא אמרי' כן בכ"מ ע"ש ועיין בגמרא שם דפליגי ר"א ורבינא בפשיעה בבעלים ופלוגתייהו תליא בזה והר"מ בהל' שכירות פ' כמ"ד עטור דס"ל מקרא נחרש לפניו ולפני פניו ועיין בזבחים דכ"ר ע"ב ע"ש:

תוס' בד"ה כשם וכו' דמה שאין מטמא וכו' וכ"ת וכו' עכ"ל הקושי' מבואר דמקושי' נראה דל"ל טעמא אחרינא בטו' אלא משום דלא הוכשר וא"כ במאי ניחא להו בוכ"ת באילן וכו' והיא גופה מנ"ל דמטמא ונר' לי' דשיעור דבריהם כך הוא דע"כ ליכא קרא למילף מניה דאין מקבלין טו' במחו' דאמאי אצט' קרא להכי כיון דאין מקבלין הכשר והי"ל לקרא להשמיענו בהכשר וממילא ידעי' דטו' אלא ע"כ דליכא ילפותא אלא הטעם משום הכשר וא"כ הי"ל לתלות טו' בהכשר וכ' דאירי באילן וכו' ולעולם איכא שום ילפותא מקרא למילף מניה לטומאה ואצט' לכה"ג דכבר הוכשר ודחו זה ושוב כ' דמסברא נ"ל כפירש"י כנ"ל בכוונתם:

גמ' אין יד לפחות מכזית וכו' ק"ל כיון דשיעורן חלוק לכ"ע א"כ מנ"ל דשומר אתא לצרף דילמא להכניס ול ולהוציא ואי משום דאתי בק"ו מיד כדאמרי' בגמ' לעיל הא אי לא כ' קרא דשומר הו"א דיו כיד לשיעורו ולפמ"ש התוס' דאין נ"מ בפלוגתא זו אלא להכניס אבל להוציא לא נ"מ מידי ע"ש י"ל דתרי קראי בשומר איכא קרא דנבילה וקרא דזרעים ודנבילה לגופיה לא אצטריך דהא נבילה להוציא היא הלכך תנהו ענין לעלמא חד קרא בשומר להכניס דעיקר שומר כי כתיב בלהכניס כתיב כמ"ש מהרש"א ז"ל לעיל וכ"ש להוציא וחד קרא לצרף אלא דסוגיית הגמרא לעיל קשיא ולשי' הרמב"ן ז"ל שכ' הרשב"א ז"ל בחי' דלר"י יד ושומר שוין ניחא שפיר דסוגיית הגמ' לעיל אליבא דר"י אבל לרב נימא דמכח תרי קראי בשומר דרשינן שומר לצרף גם לפמ"ש התוס' בס"ד

דפלוגתא דר"י ורב היא בדרבנן א"ש דלעיל אקרא קאי:

תוס' בד"ה אין יד וכו' מדאמרי' בפ"ק וכו' עכ"ל טפי הי"ל להוכיח ממשנה בפ"ג דט"י בפלוגתא דר"מ ור"י באוחז בגדול וקטן עולה עמו אלא משום דהתם בט"י איירי דבעינן חבור גמור ע"ש בתוס' שהביא הר"ש ז"ל שם ע"ש והשתא בתי' התוס' יתכן דאיירי אפי' באוחז בהחצי זית ואין הכביצה עולה עמו ואפי"ה הוי חיבור לצירוף ולענין ט"י דוקא הוא דתנן דלא הוי חבור:

דף קיט:

גמ' ב' שומרין מהו שיצטרפו ולא איפשיטא בעיין והר"מ פ' דאין מצטרפין ע"ש ונ"ל טעמו משום דמוקמי' לאוכלין בחזקתייהו שהיו טהורין וכדאמרי' בקידושין ד"פ עיסה בחזקת טהורה עומדת ואף בספיקא דדינא אמרי' אוקמה אחזקה כמבואר מדברי הר"ן בפ"ק דקדושין גבי מאי דאמדר' נתן הוא ואמרה היא ספיקא הוא וחיישינן מדרבנן שכ' דמדאורייתא אוקמה אחזקה לכך מדרבנן הוא דחיישינן ע"ש ומהרימ"ט בחי' שם דחה דבריו וכ' דהכא ל"ל למיזל בתר חזקה דכיון דודאי קדושין דפשטא ידה וקבלה אלא דמספק"ל בדינא איתרע חזקה בפשוט ידיה וכמ"ש התוס' בפ"ב דכתובות דכ"ג דכיון דודאי זרק לה קדושין אלא דס' קרוב לו וכו' איתרע חזקה ולא תנשא לכתחי' ואף דנקטו ל' לכתחילה ל"ד אלא דאפילו דיעבד והא דאם נשאת לא תצא משום דמס' לא מפקי' ע"ש וכ"נ מדברי מהר"ם שיף ז"ל שם שהבין כך בכוונתם ממאי שהק' בדבור הקודם מאי מק' נוקמה אחזקה הא הכא זרק קדושין ואיתרע החזקה ע"ש ואי לכתחי' שכ' התוס' בדוקא לק"מ דהתוס' מק' על חלוקת אם נשאת דקאי עלה הגמ' ומהריק"ו שורש קע"ב הבין בכוונת התוס' דבדוקא נקטו לכתחי' ע"ש ומ"מ לכל הדברות קשה אמאי הוצרכו בגמ' שם לומר אין דבריו של אחד במקום ב' הול"ל דאם נשאת ל"ת משום דאוקמה אחזקה לשי' מוהריק"ו או דמס' ל"מ כדברי מהרימ"ט ולכן נר' עיקר דודאי ל"ד לכתחילה אלא דאיתרע אחזקה לגמרי ובס' מוציאין דלא כמהרימ"ט וכן מסנך ה' דברי אמת בקונט' דפ"ה ע"ד דלא כמהרימ"ט בזה וא"ש הכל על נכון איברא דדברי מהרימ"ט לכאורה תמוהים מסוגיא דפ' ד"א ד"ל דאמרינן אמר רבה אשה זו בחזקת היתר וכו' וכן גבי קדושין ע"ש ועיין למהרימ"ט בתשו' ח"א סי' נ"ה ע"ש ועיין בנזיר בר"פ ב' נזירין דמוקי ההיא דב' נזירין בראיתי שנזרקה טו' וכו' והיינו דעומד מרחוק כמ"ש שם ואי איתא לדברי מהרימ"ט בלא"ה כיון שנזרקה טו' ביניהם איתרע החזק' ומטמי' אפי' בר"ה דטעמ' דס' טומאה בר"ה טהור משום דאוקמה אחזקה כמ"ש התוס' שם ובכ"ד ע"ש אלא ע"כ דלא איתרע חזקה בהכי וכ"נ ממ"ש התוס' בריש חולין בד"ה דליתיה וכו' אע"ג דס' טומאה בר"ה וכו' ע"ש ואי איתא הא כיון דהטמא שם איתרע חזקה כמו שרץ

לגבי טהרות דאיתרע חזקה כמ"ש התוס' בסוטה דכ"ח בד"ה א"ד ע"ש לפי מה שהבין בכוונתם מהרימ"ט חי"ד סי' א' ע"ש ועיין לה' דברי אמת דפ"ה ע"ש וראיתי לה' מש"ל בפ"ו מה' נידות שצדד דבס' דדינא לא אזלי' בתר חזקה ע"ש מילתא בטעמא ושם רמז לדברי הר"ן בפ"ק דקדושין ועיין לה' חק"ל חי"ד סי' קי"א ע"ש:

ע"ש גמ' ור"י אמר אפי' נימא וכו' מכאן מבואר דר"י מוקי למתני' דב' עצמות ביד ובהכי א"צ למ"ש התוס' לעיל בד"ה רי"א כולה ביד ע"ש:

ע"ש בנימא שבין הנימין מבואר מזה דלל"מ ל"פ אלא בנימא אחת ור"י ס"ל אפילו נימא א' הוי יד ומ"מ במלאי אפי' לר"י דוקא במלאי שבין המלאי דודאי ר' אלעא כר"י נמי ס"ל וטעמא דנימא חזקה יותר ממלאי ולישנא אחרינא פלוגתא דר"י ור"ל בנימא שבין הנימין ור"ל ס"ל אפי' נימא שבין הנימין לא הוי יד ולדידיה קשיא מתני' דמלאי במאי מוקי לה וצ"ל דכשהן רבים המלאי חזקים יותר מהנימין ומלאי שבין המלאי אפי' לר"ל הוי יד ולאיכא דמתני לה אמתני' ל"פ אלא בשומר אבל ביד בנימא א' אפילו לר"י לא הוי יד מדפריך ר"י נימא א' למאי חזיא ונימא שבין הנימין אפי' לר"ל הוי יד כדמוקי לה ר"ל בנימא שבין הנימין לאיכא דמתני לה והשתא ע"כ לאיכא דמתני לה ליתא להה"א פלוגתא דר"י ור"ל דלישנא קמא ולפי"ז דברי התוס' בד"ה איכא וכו' שכ' אידי וכו' תמוהים טובא דלל"ב ליתא להה"א פלוגתא ודוחק לו' דליתא לפלוגתא אלא מימרא דר"ל לחודא ובנימא א' ולא פליגי עליה ר"י וצ"ל דהתוס' מפ' דמאי דקאמר לקמן באיכא דמתני לה נימא א' למאי חזיא היינו דפריך לר"ל דאיהו ס"ל כן אבל ר"י פליג עלייהו וס"ל דנימא א' נמי הוי יד:

דף קכ.

תוס' בד"ה חלב וכו' מה לחמץ שכן אסור בהנאה וכו' עכ"ל ק"ל נילף חלב מחמץ ונבילה ולמ"ל נפש בחלב וי"ל דאפי' לריה"ג הוי מיהא פירכא כל דהו ובחדא מתרתי פרכי פירכא ג"ד ועיין בתוס' לקמן בד"ה ליכתוב:

גמ' הקפה את הדם וכו' עיין להתוס' במס' שבועות דכ"ג בד"ה גמר וכו' מ"ש בשם הירוש' והוא נגד משנה זו וע"ש בירושלמי דדחי לה ממשנה זו דהקפה ע"ש וכוונת התוס' דר"י נ"ל מכם וס"ל בדס"ד בירוש' ול"ל לר"י הא מתני' דהקפה ועיין בס' מוצל מאש קצבי ז"ל סי' ד' ע"ש:

גמ' ומאי ניהו אילימא חלב בהמה דל"ק חלב אליה עיין לעיל דקי"ז ע"א משום דלא מקרי הותר מכללו אלא מאי דנאסר מדכתיב כל וכמ"ש התוס' לעיל דקט"ו ע"ב ע"ש והנה מסוגיא זו נר' להוכיח כדעת הסו' דאיסור סחורה באיסורי מאכלות דרבנן דאי

איתא מדאורייתא ובחלב עכ"פ שרי מדכתיב יעשה לכל מלאכה עיין בי"ד סימן קי"ז א"כ ליפרוך מה לנבלה וחמץ שכן אסורין בסחור' תאמר בחלב שאינו אסור בסחורה ולהסו' דאורייתא צ"ל חד מנייהו נקט וניחא לפי דעתם מה שהק' התוס' בד"ה חלב לר"י הגלילי. כתב הרב מנוח בנימוקיו להר"מ בפ"א מה' חמץ דהמחה החמץ חייב דלא גרע מחלב ושאר איסורין ע"ש והוא תימה דחמץ נ"ל מנפש ומחלב ושאר איסורין לא אתי משום דחמץ היתה לו שעת הכושר כדאמר ר"י בשמעתין:

הו"א דיו וכו' עיין בגמ' יבמות דקי"ד ע"ב ובמהרש"א ז"ל שם וי"ל ופשוט:

תוס' בד"ה אלא וכו' אע"ג וכו' עכ"ל לפי"ז ל"ק מה שהק' התוס' בפ' כ"ש דכ"ג הנאת חמץ אמאי אינה בכרת וכבר עמדו בזה וי"מ דזה הוי שלא כדר"ה כמ"ש התוס' בר"ה לרבות ולכך אצט' קרא והתוס' מק' כאן נוקמה כר"ש דכ"ש ושלא כדר"ה כמ"ש רש"ל בשבועות דכ"ו וליתא דר"ש ל"ל אלא כ"ש למכות ולא לכרת כמ"ש התוס' בשבועות דכ"ב ע"ב ובריייתא קתני הקפה חייב בכרת היא ודברי התוס' בד"ה לרבות אינם ענין לזה כלל:

דף קכ:

גמ' אלא גמר מתרומה ק' הא מבע"ל בפ' איזהו מקומן ד"ן בדבר הלמד בהקש אי חוזר ומלמד בבנין אב ע"ש וי"ל דמ"מ עבדינן מניה יוכיח ומאי דקאמר גמר מתרומה ר"ל דעבדינן יוכיח מתרומה ותחי' הלימוד מבכורים עצמן וכן במסקנא דגמר מתרומה וחד מהנך היינו דבתחי' דנין מחד מהנך מיהו הא ליתא דגם יוכיח לא עברינן מלמד מן הלמד כמ"ש בדברי התוס' בפ"ק דשבועות ד"ט ע"ב ומהרש"א שם ועמ"ש שם לכ"נ דהגמ' פריך שכן חייבין מיתה וחומש את"ל דבר הלמד בהקש חוזר ומלמד בב"א דבעיא היא ובמסקנא נמי דקאמר גמר מתרומה וחד מהנך או מבכורים וחד מהנך היינו לב' צדדי הבעיא מיהו אכתי ק"ל במ"ש התוס' בד"ה היכא דטבל גמר חלול חלול מתרומה ומעילה גמר חטא חטא מתרומה והא דבר הלמד בהקש א"ח ומלמד בג"ש כדאי' התם בפ' אז"מ ובמ"ש התוס' במ"א דהיכא דילפי' מהג"ש מילי אוחרי ילפי' גם למה שלמד בהקש דהוי הימנו וד"א ניחא שפיר ואכמ"ל וכמ"ש בגמ' גמר מתרומה וחד מהנך וכו' קשה דא"כ לא ליכתוב קרא בחמץ ונילף מכולהו דהא הקדש חי"ל שעת הכושר קודם שהקדישו וכן תרומה קודם שנתמרח וי"ל דזה לא מיקרי שעה"כ דלא היו שמו הקדש ולא תרומה משא"כ בחמץ וכמ"ש התוס' לעיל בד"ה מה לחד תי' מיהו לפי תי' הב' שכ' שם ק' וצ"ל דהעיקר כתי' הא' והא"ג שכ' שם לרווחא דמילתא הוא שכ"כ וכ"נ מדברי התוס' לעיל בד"ה חמץ ע"ש:

דף קכא.

תוס' בד"ה והדר וכו' דהכא צריף דלא נימא זיעה וכו' עכ"ל דבריהם מבוארים שם בפ' כ"ש אלא דשינו בקושייתם דהתם הק' במסקנא והכא נקטו הקושייא בהמסייע ומ"מ ק' דלחייב ביוצא מזתים וענבים למ"ל קרא הא קי"ל שתייה בכלל אכילה ר"ל דשאני הכא דכתיב פרי וכמ"ש התוס' לעיל בד"ה הביא גבי ביכורים ועפי"ז ל"ק מה שהק' הלח"מ בפ"י מה' מ"א הכ"ב ע"ש איברא דבדברי הר"מ ק' אמאי אינו לוקה על היוצא מזתים וענבים גבי הקדש וכלאים וכיוצא הא שתייה בכלל אכילה וי"ל:

גמ' אמר ר"א שונין וכו' עיין פירש"י ז"ל ובמ"ש לעיל דל"ה ע"ב ע"ש:

דף קכא:

תוס' בד"ה הואיל וכו' ובלבד שלא יהיו איברים וכו' עכ"ל הוצרכו לזה לס"ד דגמ' אבל למסקנא דיצתה מכלל חיה ולכלל מתה לא באה אתיא אפי' בחותך איברים דליכא לא טו' אמ"ה ולא טו' נבילות:

בד"ה ועכו"ם וכו' רבותא נקט וכו' עכ"ל ודאי דגוי ששחט לצורך עצמו בהמה טהורה לא מטמא' טו' אוכלין דלאו אוכל וכדקאמר רב אשי שונין וכו' צריכין מחשבה וכפירש"י בהדיא בד"ה מטמאה וא"כ ברוקא נקט לישראל ולא ק"ל להתוס' אלא אמאי דקתני אבר הפורש ממנה וכו' דלצורך עצמו נמי כן הוא ומאי דקתני לה בשחט לישראל רבותא וכו' ובריש בדוקא קתני דישר' ששחט לעצמו בהמה טמאה במפרכסת הויה מתה ולית בה משום אבר מן החי ועיין מהרש"א ז"ל:

גמ' והוא שכנסו פירש"י דגלי דעתיה דלא בטליה מעיקרא ויש לעמוד בזה בגמרא לעיל דט"ל בשחט ואח"כ חישב עליה אמאי לא מייתי מכאן דאמרי' הוכיח סופו על תחילתו וי"ל דש"ה דעשה מעשה דכנסו ועיין למהריק"ו שורש קנ"ה ע"ש:

דף קכב.

גמ' ר"ה דאמר כמאן והא. דלא אוקי ר"ה בפלטתו חיה ובפלוגתא דרבנן ור"י בפלטתו חיה ובטו' אוכלין כמ"ד לעיל מקצתו חישב עליו ומקצתו לא חישב עליו משום דפלטתו חיה אפי' לא כינסו לרי"ש וכמ"ש התוס' בד"ה אי לחד תו' ובהכי ניחא מה שהק' שם הת"ח דלמסקנא במימרא דוהוא שכינסו סגי לדברי התוס' די"ל דהוה מוקמי' פלוגתא דר"י ורבנן בפלטתו חיה:

תוס' בד"ה אי וכו' ועוד דרי"ש נמי וכו' עכ"ל מה שהק' מהרש"א ז"ל דא"כ לטמא במגע ל"ק דבעי' מחוברין כמ"ש התוס' לעיל דקי"א ע"ב בד"ה שומר ע"ש:

בד"ה דאמר וכו' וי"ל דהא פשיטא וכו' עכ"ל לפי"ז למאי דאמרי' מ"ד כי אמר רע"ק בפלטתו סכין וכו' ואפי"ה ריש"ס ס"ל דלא בטלי ע"כ בכינסו איירי ובחד תי' שכ' התוס' בד"ה אי ע"ש והתוס' לקמן דקכ"ד בד"ה אבל שכ' דהתם איירי בלא כינסו ע"כ ס"ל כתי' הב' שכתבו בדיבור זה ואי מפרשי' דמ"ש התוס' דהא פשיטא וכו' לאו דדבר פשוט הוא מצד עצמו אלא דר"ל דמימרא דר"ה דוהוא שכנסו שמעינן לה א"ש ועיין למהרש"א ז"ל בדיבו' הקודם לזה והנה לפי תי' זה דהתוס' יכול להיות דר"ה כרע"ק אי לאו מימרא דב' חצאי זתים ובזה י"ל מה שהשיג הראב"ד ז"ל בפ"א מה' שאר אה"ט דין ח' ע"ש בכ"מ:

דף קכב:

גמ' ואמ"ל ר"י כל זמן שיונק וכו' פירש"י ז"ל דבתוך שנתו ואינו יונק ס"ל לר"י דרך הוי ונראה דהכריחו לזה משום דס"ל מדלא בעי הגמרא במסקנא בסברת ר"י ע"כ דס"ל להגמ' דבתוך שנתו בלא הנקה הוי רך יותר מיונק אחר שנתו וכיון דס"ל יונק אחר שנתו מהני כ"ש בתוך שנתו ואינו יונק דמהני וניחא לפי"ז קושי' התוס' גם ניחא קושי' הב' שהקשה מהרש"א ז"ל אבל דבריו בקושייתו הראשונה מוכרחים גם לדעת רש"י ז"ל ולכן פירש"י בד"ה א"ד דהנק' לא מעלה ומורדת משום דאי ס"ל הנקה מהני אחר שנתו הו"ל לאשמעי' הא וממילא שמעי' בתוך שנתן בלא הנקה כנ"ל בדעת רש"י ז"ל:

דף קכג.

תוס' בד"ה טהור וכו' דכשהפשיט ג' טפחים וכו' עכ"ל פי' ב' טפחים דכדי אחיזה שהוא טפח כפול וטפח הסמוך היינו ג' טפחים ומכאן מוכח דהטפח הסמוך הוא טפח פשוט ולא כפול ואף דהוא נמי כדי לאחוז בו כיון דאיכא עוד כדי אחיזה סגי בהכי ועיין בתוס' בפ' המפלת דכ"ו בד"ה ותו וכו' ועיין שם בד"ה שדר"ה:

גמ' שמא יאמרו וכו' עיין בשבת די"ז דאביי לית ליה שמא יאמרו ונר' דלא פליג ארבה דהכא דשאני הכא דרואין הטבילה ועיין מהרש"א במ"ש בדברי רש"י כאן ע"ש וכוונתו דנימא דרבה דהכא ס"ל כאביי דהתם ולא כרבא:

דף קכג:

גמ' הא יתר מכדי אחיזה וכו' מלשון זה משמע דכדי אחיזה טמא וכ"נ מפירש"י במתני' ולפי"ז גרסי' שפיר דילמא לא אתי למעבד אלא כדי אחיזה אבל מפירש"י בד"ה ור"י נר' דכדי אחיזה טהור ופחות מכדי אחיזה הוא דטמא ולפ"ז יש לגרוס דילמא לא אתי למעבד כדי אחיזה וכ"נ מדברי התוס' בד"ה דילמא דל"ג אלא ע"ש אך לפי"ז מאי דקאמר הא יתר מכדי אחיזה קשה להולמו ונ"ל דמן הדין כדי אחיזה טהור אלא משום דא"א לצמצם גזרו כדי אחיזה אטו פחות כיון דמשהו הוא דאיכא בינייהו אבל יתר מכדי אחיזה לא גזרו

ולכך דייקינן שפיר הא יתר מכדי אחיזה דקושטא הוא דאינו טהור אלא יחד מכדי אחיזה ופריך אי איתא דגזרי' אטו פעם אחרת נגזור יתר מכדי אחיזה אטו פחות ולא מ"ל אטו כדי אחיזה דהוי גזירה לגזירה ולכן רש"י במתני' כ' דיתר הוא דטהור ובד"ה ר"י דקאי על מאי דגזרינן אטו ב' שפיר פחות מכדי אחיזה ובהכי ניחא דברי הר"י מאורליאנש שכ' התוס' בד"ה טהור ול"ק מה שהק' מהרש"א ז"ל שם דבאמת כדי אחיזה טמא מדרבנן ובת"כ קאי אקרא ולכך תני למעט כדי אחיזה ועפי"ז י"ל פסקי הר"מ ז"ל דפ' כר"ן ופי' למתניתין דהמפשיט בפ"א מה' שאר אה"ט בסתמא ולא כ' דבטומאה דרבנן דוקא וכבר עמד בזה מהרש"ל ז"ל בסוגיין ועיין להמש"ל בפכ"ג מה' כלים שנדחק הרבה ליישב דבריו ועפי"ה י"ל דהנה התוס' בסוגיין הק' מאי פריך מהמפשיט הלא התם לא חייס עלה ותי' דבעי ליה לטלטל ע"ש והשתא אי בעי ליה לטלטל ע"כ דעביד כדי אחיזה ואי' איתא דכדי אחיזה טהור לא פריך הגמ' מידי וע"כ דס"ל להגמ' דכדי אחיזה טמא משום דא"א לצמצם ולהכי פריך נגזור יותר מכדי אחיזה אטו כדי אחיזה מיהו כל זה משום דס"ל להגמרא בסוגיין דא"א לצמצם אפי' בידי אדם אכל לפום סוגייא דלעיל דכ"ט ע"ב דמוכח דבידי אדם אפשר לצמצם כמ"ש התוס' שם א"כ בכדי אחיזה גופיה טהור וליגזור דילמא פחות הא לא גזרינן כיון דלא חיים וא"כ לפום סוגייא דלעיל וכ"פ הר"מ בה' כלים שם דכדי אחיזה טהור ל"ק קושיית הגמ' בסוגיין וא"צ לאוקומי בטומאה דרבנן:

דף קכד.

גמ' הא בתנורא בר ט' וכו' פירש"י תרווייהו לקולא והכריח הדבר תחילתו בארבעה ולא יהא סופו חמור מתחילתו וק' דבלא"ה מוכח דכן הוא פי' הגמ' דאי תרווייהו לחומרא למ"ל לאוקומי ברייתא דלעיל בגיסטרא הא בבר ז' איירי וכבר ז' ברובו וצ"ל דכוונת רש"י להגמ' גופא אמאי לא אוקי תרווייהו לחומרא ומ"ש התוס' דאין לפ' לחומרא וכו' ל"ד ומן האמור י"ל מאי דהוצרך הגמרא בקושייתו לאתויי הא דר' ינאי דאי לאו דר"י י"ל דקטן כ"ש דקתני היינו תנור קטן בר ז' דתחילתו כ"ש ורישא בתנור בר ט' ותחילתו ד' היינו משהתחיל ד' אעפ"י שעדיין לא גזרו ועיין בהר"מ בפט"ו מה' כלים דכן מפרש ואם כן י"ל תרווייהו לחומרא דהא תחי' כ"ש ובריתא דלעיל בבר ז' אבל ממילתא דרבי ינאי ל"מ הכי אלא דאיירי בתנור דקטנים ואם כן בר ז' ובר ט' תרווייהו תחי' ב"ד וא"א לאוקמא תרווייהו לחומרא ומהרש"א ז"ל הק' נוקמה בגיסט' ותרווייהו לחומרא ע"ש וי"ל דא"כ אמאי אפליגו תרי זימני ר"מ וחכמים בבר ז' בגיסטרא אלא ע"כ חדא בגיסטרא וחדא בצלקיה ומ"ש התוס' והכא לא בעי לשנויי וכו' היינו ר"ל דבברייתא כולה בבר

ט' ובריית דלעיל בבר ז' ולא בכה"ג דברייתא זו והר"ש בפ"ה ממס' כלים פי' תרווייהו לחומרא ע"ש וקשה דאם כן אמאי מוקי ברייתא קמייתא בגיסטרא הא בבר ז' איירי:

דף קכד:

תוס' בד"ה אימא וכו' אימא אפכא וכו' עכ"ל נ"ל ליישב קושי' דנר' פשוט דפלוגתייהו דהני תנאי הוא איש אם למקרא או למסורת למ"ד והוא דנשא ס"ל יש אם למקרא ומסורת ודריש תרווייהו ודלא מכחשי אהדדי ולמ"ד אפי' לא נשא לח דריש אלא מקרא ור"א ס"ל בכריתות די"ח ע"א דלא בעי' חתיכה מב' חתיכות ומפורש שם דמאן דלא בעי חמ"ח ס"ל עכ"פ דדרשי' מסורת דהיינו מצוה א' וא"כ ע"כ דס"ל והוא דנשא דדריש מקרא ומסורת כי לא מכחשי והתם נמי גבי מצות לא מכחשי ומאן דלא בעי חתיכה מב' חתיכות דריש תרווייהו וכמ"ש התוס' בפרקא קמא דסנהדרין דף ד' ע"א בד"ה כולהו ע"ש ועמ"ש שם והכא מאן דסבירא ליה אע"ג דלא נשא ע"כ דלא דריש אלא מקרא לחוד דלא משכחת לה הכא מסורת בלא מקרא דא"א ליטמא אלא על ידי נשיאות האדם:

בד"ה אין וכו' וי"ל דמשא מרבי' וכו' עכ"ל עיין להתוס' בנזיר ד"ן ע"ב בד"ה ת"ש וכו' ע"ש וצ"ע ועיין להתוספות בפרק מרובה דס"ו בשמעתא דצנועין ע"ש:

דף קכה.

ואי דאיכא כזית מ"ח מבפנים טומאה בוקעת וכו' יל"ד בלא"ה תקשי אי איכא כזית מ"ח מבפנים ליטמא מכח שומר דלגבי אהל אפי' סתומים תורת שומר עליהן כדמוכח לעיל דקי"ט ע"א ובדברי רש"י ז"ל שם וצ"ל דבעי דאם האהיל על מקום הכזית טמא לכך אפי' שלא במקום כזית טמא מכח שומר אכל אי במקום טומאה גופה אינו מטמא מכח המת גופיה לא מטמא מכח שומר וכה"ג אמרינן גבי מגע כדפירש"י במתני' ה"נ גבי אהל ולעיל נמי דמטמא מה"ט גופיה דטומאה בוקעת ומטמאה במקומה ולכך אפילו שלא במקומ' מטמאה מכח שומר ולפי"ז לר"י דל"ל בוקע' כמ"ש התוס' פליג אההיא מתני' דב' עצמות דלעיל:

כתב רש"י ז"ל דהא דבוקעת משום שאין בו חלל טפח מוכח מדבריו דאי יש בו חלל טפח לא מטמאה ועיין להתוס' שם בברכות די"ט שהוכיחו מכמה משניות דאדרבא אי יש בו טפח חלל מטמא מכל צדדיו וכי אין בו דוקא כנגדו וההיא דרוב ארונות יש כו חלל טפח בפחות מן הצד בטפח איירי ע"ש וכ"כ בנזיר דנ"ג ע"ש וצ"ע ועמ"ש לקמן דקכ"ז ע"א ע"ש:

תוס' בד"ה נוגע וכו' וא"ת מנ"ל וכו' עכ"ל: לפי מה שנראה מדברי רש"י ז"ל לעיל בר"פ דקי"ז דמשא נקרא מגע כמ"ש שם ע"ש ל"ק מיהו לקמן בע"ב דקאמר אי למטה מטפח

שלא כנגד הנקב וכו' קשה אמאי לא קתני מאהל למעלה מטפח והסריג והם למטה מטפח ושם דברי התוס' מוכרחים לפמ"ש התוס' בד"ה ומאן דרבה ל"ל רצוצה:

בא"ד אבל מאהל לא מטמא אלא כנגד המוח עכ"ל עיין מ"ש מהרש"א ז"ל וי"ל קושי' אנקובים איירי דלא הוו שומר לטמויי בכל צד אלא בסתום כמ"ש רש"י ז"ל שם ותי' דמכל מקום במאי דהוי ליתני ר"ל ליתני בסתומים מכל צד או בנקובין וכנגד המוח:

בד"ה א"ה וכו' ונראה דר"מ אשמועי' וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דבגמ' שם קאמר אלא א"א שמוש נותר לאו מילתא לחלצינהו וכו' מוכח דבדאי' בהו עסקי' וכבר עמד ע"ז הרב מש"ל ז"ל בפ"י מהלכות קרבן פסח עיין שם ונראה לי במ"ש הרשב"א ז"ל בחי' לעיל בר"פ גיד הנשה דלמאן דמוקי לגידין דהתם בשימנו של גיד גם הגיד טעון שריפה אגב השומן ע"ש ודכוותה בעצמות אי אית בהו עכשיו מוח בזית ודאי דצריכין שריפה אגב המוח ולא אמרינן לחלצינהו כמו גבי גיד דלא אמרינן לחלצינהו וזהו שכ' התוס' דאי אית עכשיו פשיטא דטעונין שריפה משום מוח ר"ל אגב המוח כמו גיד ומגיד שמעינן לה למאן דמוקי בשמנו של גיד ולכן מ"ל להגמ' דבאין בהם עכשיו כזית מוח ואי שימוש נותר לאו מילתא לשדינהו אלא משום דאיכא לאוקמה דליכא עכשיו כזית מוח אלא פחות מכזית ובעי שריפה כדין חצי שיעור אלא דלא אלים כ"כ כי היכי דנשרוף העצמות אגבן ואהכי פריך לחלצינהו ומשני משום בו בכשר ואפי' בפסול ודאית בהו פחות מכזית עסקינן דבעי שריפה משום המוח גופיה ואף דנראה מדברי התוס' בר"פ ג"ה דלא ס"ל להא מילתא שכ' הרשב"א ז"ל שהרי הקשה מההיא דהגידין ישרפו י"ל דלגבי שמנו של גיד דמדרבנן הוא דאסיר הוא דס"ל דלא בעו הגידין שריפה אגב השומן א"נ כיון דמ"מ נכנס שמנו של גיד במאי דקתני הגידין מק' שפיר ולא משמע להו לחלק בין אם כולל גם הגיד לשמנו לבד ועמ"ש לעיל גם מה שהק' המש"ל ממאי דמותבי' שם מברייתא דקתני עצמו' הקדשים אין צריכין שבירה וכו' יתיישב שפיר:

דף קכה:

גמ' רבא אמר למעלה מטפח נמי וכו' יל"ד מנ"ל דאיירי למעלה מטפח לאוכוחי מינה כר"י דנוגע מאהיל דילמא למטה מטפח כאביי ואכתי לא שמעי' דאהל קרי ליה נוגע וכדדחי' לקמייתא ברצוצה ואין לו' דרבא ל"ל הא דלמטה הוי נוגע כמ"ש התוס' לעיל בדברי ר"ח דדחי ברצוצה דהא רבא כי מייתי מההיא דסריגי קאמר אילימא למטה וכו' מכלל דבלאו אהל נוגע הוי פשיט"ל דלמטה הוי נוגע וי"ל דאהא גופה מייתי רבא מנא אמינא לה מסריגי וכל האי שקלא וטריא היי בזמן אביי ורבא והגמ' דקאמר אלא מאן האי תנא דאהל נוגע הוי ר"י היא סמיך אההיא דסריגי אלא דמייתי כל ההוא שקלא

וטריא שהיה בזמן הקדום כמות שהיא ועפי"ז ניחא שפיר דרבא א"ל נמי דרצוצה הוי נוגע ובההיא דלעיל הוה דחי ברצוצה או למטה טפח אבל בההיא דד"י מוכיח שפיר מההיא דסריגי וא"צ למ"ש התוס' דרבא ל"ל רצוצה הוי נוגע דדבריהם דחוקים דהא כ' לעיל דמאן דדחי בההיא דלעיל ברצוצה ל"ל למטה מטפח הוי נוגע ש"מ דרצוצה עדיפא מלמטה מטפח ולפ"ד רבא ס"ל להיפך דלמטה הוי נוגע כדאוכחי' וברצוצה לא הוי נוגע ופליגי בסברות הפוכות גם עפי"ז. ניחא מה שהק' אמאי רבא לא מייתי מההיא דלעיל גם עפי"ז א"צ למ"ש מהרש"א ז"ל שם ע"ש ועוד י"ל דרבא ס"ל ברצוצה ובלמטה הוי נוגע אלא דבהא דתרווד רקב לא ניחא ליה לאוקמה בהכי דכיון דנוגע הוי יהבי' ליה דין נוגע וחשבי' כאלו נגע בו וכיון דבנגע בו לא מטמא כיון דלא נגע בכוליה גם בהא לא מטמא ליה אלא מטעם אהל וזה נכנס בגדר אהל דקתני ולא הוה קרי ליה נוגע ועוד י"ל דבהא דתרווד לא ניחא ליה לאוקמה ברצוצה משום דר"י ל"ל טומאה רצוצה אפילו לרבא כדמוכחא ההיא דמגדל וכדקאמרינן בתר הכי ומנא תימרא וכו' אבל בההיא דלעיל מוקמינן שפיר ברצוצה כיון דלאו ר' יוסי קאמר לה כנ"ל ועמ"ש לעיל בתוס' בד"ה נוגע: **תוס' בד"ה** שלא וכו' עמ"ש בי"ד רסי' שע"א:

דף קכו.

פירש"י בד"ה ה"ג וכו' ולא גרסי' אלא לאו וכו' דהא ברישא וכו' עכ"ל יש להבין בלאו הכי היכי מיתוקמא גי' זו דברישא תק' מטמא מטעם סוף טומאה לצאת ולא מטעם רצוצה רסא בחלל טפח איירי וע"כ דלגי' זו הכי דייק הגמ' דת"ק דקאמר ביש חלל טפח משום דבאין חלל טפח בלאו סוף טומאה לצאת טמא משום רצוצה וה"ק ת"ק אפי' ביש חלל טמא משום סוף טומאה לצאת ואמ"ל ר"י דטעם סוף טומאה ליתא וטעם רצוצה נמי לית ליה ואם כן מאי דחי רש"י ז"ל דברישא פליג בהדיא הא אי לאו ברייתא הו"א דר"י מודה ברצוצה ול"פ אלא בסוף טומאה לצאת ביש חלל טפח ונר' דס"ל בעלי גי' זו דגם ביש חלל טפח טמא משום רצוצה נמי כמו שהוכיחו התוס' בבתרא ד"ק ממשניות טובא והק' עפי"ז אמאי לא נקט ת"ק אלא טעם דסוף טומאה לצאת ומ"ט דר"י דמטהר ע"ש ובההיא דסריגי דמוקמי רבא למעלה מטפח איירי במגולה מן הצד ולא מכוסה כולו ולאו רצוצה היא כמו שיתבאר לקמיה וס"ל לבעלי האי גי' דת"ק חדא מנייהו נקט וכיון דר"י מטהר ברישא ע"כ ל"ל רצוצה ופליג את"ק בתרתי ובסיפא דבפתח הבית דטהור לת"ק י"ל דבפתח מן הצד איירי כיון דמונחת בפתח ובפתוח מן הצד לא אמרי' רצוצה ביש חלל טפח כמ"ש התוס' בברכות די"ט ע"ב בההיא דרוב ארונות וע"ז דחי רש"י ז"ל דממתני' שמעינן לה דר"י מטהר אלא ע"כ דמוקמינן לה אסיפא וקמ"ל דאף באין חלל

לית ליה רצוצה והתוס' שם בבתרא דהק' לר"י אמאי מטהר צ"ל דס"ל דמאי דקאמר הגמרא דר"י ל"ל רצוצה היינו למטה מטפח דוקא אבל ביש חלל טפח מודה דרצוצה היא ומטמאה וס"ל דיותר טמא ביש חלל טפח מאין חלל טפח אבל רש"י ס"ל דיותר מסתבר לטמא באין חלל מיש חלל טפח וניחא מה שהק' מהרש"א ז"ל שם והנה רש"י ז"ל בסמוך בד"ה הבית כ' וסתם חלל הגרון אין בו טפח והו"ל טומאה טמונה נראה מדבריו שהוק"ל רמאי פריך הגמ' נימא דר"י ל"ל טומאה טמונה באין חלל אבל ביש חלל אית ליה וההיא דכלב המוטל על האסקופה נוקמה ביש חלל ולהכי קאמר דסתם גרון ולפי"ז ס"ל דיותר יש לטמא ביש חלל מאין חלל וכמ"ש לדעת התוס' דבתרא ודלא כמ"ש בדעתו ז"ל איברא דמדברי רש"י לעיל דקכ"ה ע"א בד"ה ואי דאיכא נראה דביש חלל ליכא טומאה רצוצה לכ"ע ובאמת דהוא דבר תימה וכמ"ש לעיל שם מ"מ שמעינן שכן ס"ל לרש"י ז"ל ולפ"ז מאי דכ' דסתם גרון וכו' בא לאפוקי דאי ביש חלל ליכא טומאה רצוצה לכ"ע מיהו לשון שכ' סתם גרון וכו' ל"מ כן דלא הול"ל אלא דאיירי באין חלל ועפי"ז צ"ל דאף דס"ל לבעלי הגי' שהביא רש"י דביש חלל הוי טו' רצוצה ודעתו ז"ל לא כן היא מ"מ אין לו הכרע מפורש לדין זה כדי לדחות דבריהם וגירסתם מטעם זה והנה בגמרא לעיל דע"א ע"א איתא דכלי חדה דאינו מציל על הטומאה שבתוכו מלטמא משום דאמר מר טומאה בוקעת ועולה וכו' ע"ש ולכאורה צ"ל דלר"י דל"ל טומאה רצוצה ל"ל דכלי חרס מציל על הטומאה שבתוכו ובאמת הוא דבר זר ולפמ"ש בדעת התוס' דביש חלל אפי' ר"י מודה ניחא דבכלי חרס ביש חלל איירי אבל לדעת רש"י דביש חלל לכ"ע ל"ל רצוצה ובאין חלל פליגי ור"י ל"ל אפילו באין חלל ק' וי"ל דבכלי אפי' ר"י מודה דאמרי' טמונה והגמ' שם דקאמר דאמר מר טומאה בוקעת מייתי אליבא דרבנן דקי"ל כוותייהו ומייתי מכ"ש וכ"נ מדברי רש"י ז"ל דהגמ' מייתי לה מכ"ש:

גמ' ודקאמרת כולו טמא מכנגד השקוף וכו' בזה

המחלוקת לא פ' הרמב"ם כלום והתי"ט בפ"ח דאהלות כ' דל"ג הר"מ כל סוגיא זו ועיין למרן בב"י בא"ח סי' נ"ה פלוגתא דרבוותא בזה לענין צירוף מנין ע"ש והיא פלוגתא דתנאי הכא ועיין בש"ע שם דין י"ג:

תוס' בד"ה אם וכו' היכי קאמר ר"י וכו' עכ"ל עיין מהרש"א ז"ל. ולפ"ד הי"ל להתוס' בתי' למי' ואיירי ר"י בטומאה בחוץ כיון דס"ד דאיירי בטומאה בפנים וזו היא עיקר קושייתם ולכן נ"ל דכל דברי התוס' האלה בהמשכה קאי אבל לענין דהוי הטומאה כגלויה אם הטומאה לפנים לא איירי דבזה למ"ד דאית ליה טומאה רצוצה בוקעת טמא אבל למאן דאית ליה טומאה רצוצה אינה בוקעת אף דמכוסה בדבר טמא או דבר המקבל טומאה

הוי רצוצה ואינה בוקעת וכ"נ להכריע זה מדברי התוספות לעיל בד"ה קסבר ע"ש ואי איתא דאף למאן דאית ליה טומאה רצוצה אינה בוקעת אם רצוצה בדבר המקבל טומאה לאו רצוצה מאי ק"ל הרי קולית דמת דבר טמא הוא דעצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ודבר טמא ודבר המקבל טומאה כי הדדי נינהו דתרווייהו אין חוצצין וכדתנן בפ"ח דאהלות בהמה וחיה שמתו אין חוצצין משום דדבר טמא אינו חוצץ וא"כ אף לר"י אינה חוצצת כיון דרצוצה בדבר המקבל טומאה אלא ע"כ אף דרצונה בדבר טמא ס"ל לר"י דאינה בוקעת ובהכי ניחא מה שנתקשו בדיבור זה מהרש"א ומהר"ם לובלין ז"ל שם ע"ש ומדברי רש"י ז"ל בד"ה הנוגע כנגד הנקב שכ' דחבלים אין מקבלין טומאה וכו' ע"ש און להוכיח כלום די"ל דהוצרך לזה לרבא דס"ל דאיירי בלמעלה מטפח ולאו ברצוצה:

בא"ד וי"ל כיון דאית ליה לר"מ חוקקין וכו' עכ"ל משמע מדבריהם דבמיעוט דבעי' ביטול דוקא לר"מ דחוקקין ועיין בתוס' שם בבתרא ובמהרש"א ז"ל ועיין למרן בב"י ביו"ד סי' שע"א ע"ש ועיין מ"ש שם:

בד"ה מאן וכו' דהא למעלה וכו' נקטו כן לפום תי' קמא שכ' בד"ה אמר דמשמעות אהל למעל' מטפח דאל"ה לאביי הול"ל דמוקים לה למטה מטפח ולדעת רש"י ז"ל נראה ליישב דר"ח דמוקים לה לעיל בטומאה רצוצה מכח קושי' א"כ קשיא רישא נראה דס"ל לר"ח קושטא הוא דמהך מתני' שמעי' דתרי שמי נינהו ולהכי בעי מאן תנא דפליג אר' יוסי דלר"ח נמי מודה דר"י חד שמא ס"ל דליכא לאוקמה להא דר"י ברצוצה דר"י לית ליה טומאה טמונה ועמ"ש לעיל:

דף קכז.

פירש"י בד"ה במקומן וכו' אם חישב עליהן להאכילם לעכו"ם עכ"ל אע"ג דאמ"ה אסור לב"נ מ"מ י"ל דישחט ויאכיל לעכו"ם א"נ י"ל דחישב עליו לחותכו לחתיכות ולהאכילו לב"נ דבטלה ממנו תורת אמ"ה אבל לישר' אסור משום בשר מ"ה וב"נ לא הוזהרו על בשר מ"ה לר"י דנ"ל מובשר בשדה כדאי' לעיל בפ' גיד הנשה ע"ש ומה"ט נמי בעי הכשר דלא הוי סופו לטמא טומא' חמורה דיכול לחותכו לחתיכות והיינו דלא מייתי הגמ' לעיל בפ' השוחט דאין שחי' עושה ניפול אלא מסיפא דמתני' ורש"י בסמוך שכ' טעמא דבעי הכשר דאין שחי' עושה ניפול היינו בתר דשמעי' מסיפא דמתניתין דאין שחי' עושה ניפול נקט טעמא רויחא ועמ"ש לעיל ועיין להתי"ט ולרש"י לקמן דקכ"ח ע"א בד"ה בהכשר:

דף קכז:

גמ' והתולש מהן בשבת וכו' כ' התוס' בשבת דק"ן ע"ב בד"ה במחובר דיבש מותר לתולשו דלכך נקט צמקו אבל יבשו לא וק' דבברייתא דאילן שנפשח קתני יבשו ומוקמי' לה לענין שבת וי"ל דלשון יבשו יפול על הן ועוקציהן ועל הן ולא עוקציהן אבל צמקו לא ושמואל דק במילתיה לאשמועי' דוקא הן' ולא עוקציהן ותנא דברייתא לא נחית לאשמועינן זה ולא חש למטעי ומ"ש עוד התוספות להוכיח מסוגיין דהן ועוקציהן בתלושין לענין שבת ונקטו לענין ט"א יש להגיה דבריהם וכצ"ל פשיט"ל דהן ועוקציהן מטמאין ט"א והיינו מדפריך פשיטא משמע דאף לענין שבת וכפירש"י וע"ש עוד שהוכיחו מהא דפ"ב דערובין ע"ש נר' מדבריהם דלא מפ' כפירש"י שם בעירובין דלפירש"י אף אית בהו פירות לית בהו איסור דאורייתא אלא דגזרי' אטו לח ולפ"ד התוס' הי"ל להגמרא שם לשנויי דאיירי ביבשו הן ועוקציהן והנה הר"מ בפ"ב מה' ט"א כ' יבש האילן מטמא ט"א והשיג הראב"ד דלא הוזכר בגמ' זה ואפשר דגמר לה מבכורים ע"ש וה' בני יעקב בנימוקיו להר"מ שם הביא ראיה לדעת הראב"ד מגמ' דעירובין דפריך מפירות דנראה דיש לו דין מחובר אם יבש האילן ע"ש ולפי פירש"י ז"ל אין מקום לראיה זו ועיין להבנ"י שם בדקכ"ה ע"ג ע"ש והר"מ בפ"ח מה' שבות כ' תאנים שיבשו ואילן שיבשו פירותיהן בו הוו כמחוברין ע"ש והוא תימה דתאנים שיבשו ואילן שיבשו פירותיו בו הכל א' והוא שפת יתר וראיתי בנימוקי מהר"י קורקוס ז"ל להרמב"ם ז"ל נדפסו בסוף ס' חיים שאל ח"ב סימן ג' שנרגש מזה והגיה אילן שיבש ופירותיו בו והשתא א"ש דנקט תרי גווני דנקט בה' ט"א והוא ע"ד מה שהגיה המש"ל כדברי הראב"ד וכ' מהרי"ק שם דההיא דעירובין באין לו פירות איירי ע"ש וק"ל ע"ד הראב"ד שכתב דמבכורים יליף לה דנימא דהתם איירי באין בו פירות:

תוס' בד"ה מסייע וכו' ומקרא ממעט ליה וכו' עכ"ל דברים אלו אין להם שייכות לתירוצם:

דף קכח.

גמ' תניא ר' אומר אחד ט"י ואחד שאר טומאות וכו' מכאן מוכח דאפי' בשאר טומאות בעי' חיבור ממש אבל בנגיעה לבד מונין בו ראשון ושני ומכאן י"ל על רש"י לעיל דקי"ח ע"ב דס"ל בנגיעה בעלמא הוו חבור וכשנטמא זה לא נטמא זה וי"ל על התוס' שלא הקשו עליו מזה גם י"ל עמ"ש התוס' שם שכתבו דאיירי באוחז בקטן ואין גדול עולה דהוי חבור ודוקא לענין יד ע"ש דא"כ אמאי אינו כמוהו לר"מ ועיין מ"ש לעיל שם ונראה ליישב לדעת התוס' במ"ש הרמב"ם בפ"ו מה' ט"א דלקבל טומאה אפי' גוש לא מהני

אבל לטמויי אחריני כיון שהוא גוש מטמא אחריני והראב"ד ז"ל שם חולק בזה דלקבל טומא' בגוש מהני ולטמויי אחריני א"צ גוש אלא כל שהן נוגעין הוו חבור וי"ל דהתוס' ס"ל כדעת הר"מ ונאמר דאוחז בקטן ואין גדול עולה עמו הוי כגוש ולכך שם מוקמו לה התוס' לענין להוציא טומאה אבל הכא דלקבולי טומאה איירי אינו חבור והנה לעיל דקכ"ב ע"א בתוס' בד"ה אי כתבתי לדחות דברי מהרש"א ז"ל והשגתי עליו מדברי התוס' הללו ע"ש ומן האמור מקום יש לדברי מהרש"א ז"ל דדעתו ז"ל דע"כ לא כ' התוספות דבעי' חבור ממש לקבולי טומאה אבל לטמויי אחריני מטמא בנגיעה. מיהו לפי"ז הי"ל להתוס' לפרש שם בנגיעה בעלמא וכדפירש"י והו"ל לאוקמה להוציא טומאה אלא ע"כ דס"ל דבנגיעה בעלמא אפילו לטמא אחריני לאו חבור הוא וכ"נ גם מדברי התוס' לעיל דקי"ט ע"ב בד"ה שומר ועיין להרב דברי אמת בקונטריס דף צ"ז ע"ג ור' עש"ב:

דף קכח:

תוס' בד"ה ר"י וכו' אתיא דלא כר"י עכ"ל. מה שהקש' מהרש"א ז"ל דמאי מייתי סייעתא לעיל ממתני' אשבת ע"ש ל"ק דהגמ' לא מייתי אלא דמצינו דאין כל הענינים שוים. ועי"ל דמאי דמדמה הגמ' למעורה דר"י וקאמר דר"ש כר"י היינו מעורה דמתני' דלא איירי במעורה כחוט השערה אבל הגמ' מייתי סייעתא מברייתא דקתני כחוט השערה ועוד דמפיק לה מכי יפול עד שיפול לגמרי וההוא דמי לצמקו ומה שהוצרכו התוס' לעיל דל"מ ראיה ממתני' משום דמדיוקא הוא היינו לתירוץ בתרא שכ' כאן אבל ק' מאי מותיב לשמואל מברייתא דיבשו נוקמה כר"י וצ"ל דרישא דנפשח היינו מעורה מקצת וא"כ מרישא שמעי' דלא ס"ל כר"י ולפי"ז שמעי' דמעורה במקצת שרי לענין שאת ולא חשיב מחובר דהא תלושין לכל דבריהם ומ"מ לפ"ד התוס' אלו ה"מ הגמ' בעירובין ד"ק ע"ב בדומיא דכריתות גבי אילן יבש לשנויי הא כר"י הא כרבנן:

גמ' א"ר ארכובה וכו'. הר"מ בפ"ב מה' שאה"ט פ' כר' דבעי' בשר גידין ועצמות וכוליא וניב שפתים לא מטמו ע"ש והק' מרן בכ"מ למה השמיט ארכובה ולא כ' דלא מטמא כמו בכוליא ע"ש ונראה דס"ל להר"מ בפי' ריב"א שכ' התוס' דארכובה כ"ע תטמא דדבר כברייתו הוא וא"כ אי הוסר הבשר ובהכי ניחא גם מה שהשיג הראב"ד ז"ל בפ"ה מה' מ"א דין ב' דאמאי כ' הרמב"ם דאם הסיר הבשר לא מטמו והלא אפי' חילקו וכו' ע"ש ואי ס"ל להר"מ כפי' ריב"א טובא אשמועי' לאפוקי מרע"ק ורע"ק גופיה מודה בחלקו רלא מטמו וע"כ דגרע מהסיר הבשר אך יש להבין לפי' ריב"א גם כוליא וניב שפתים אמאי לא מטמו הלא אבר כברייתו הוא והוי כמו ארכובה וצ"ל דכוליא וניב שפתים נמי מטמו לכ"ע ומאי דקאמר א"כ כוליא היינו טעמא דפלוגתייהו וא"ש דגריס נמי דיב"א

א"כ ארכובה ומאי דקאמר מאי ביניהו והיינו במאי תליא פלוגתייהו ומפ' דריה"ג יליף מכוליא ורע"ק יליף מארכובה ור' יליף מרוב איברים ודע דלכאו' נר' דלריה"ג גם בשר הפורש מאבר מן החי טמא דהא אחר שנחתך האבר תו לא מעלה ארוכה אם נחתך הבשר ממנו וכ"נ מדברי רש"י בד"ה א"כ שלא הביא אלא מאן דס"ל גידין ועצמות ולפי זה הו"מ הגמ' למי' איכא בין ריה"ג לרע"ק בשר הפורשו מאבר מ"ה ועמ"ש לקמן דקכ"ט ע"ב ע"ש:

תוס' בד"ה כוליא וכו' אבל אין מתרפא כבתחי' וכו' עכ"ל עיין מהר"ם לובלין ז"ל ודבריו מוכרחים בדברי התוס' דאין לו' דגם כוליא וניב שפתים מתרפאים קצת כמו עצם ובשר דא"כ אמאי לא דחו התוס' אאין לו' שכתבו מבשר בפשי' ואמאי הוצרכו לדחוק מכח העצם:

דף קכט:

גמ' אמ"ל אמצעיתא צ"ל לאוקמתא זאת דר"ש ס"ל שחיטה עושה ניפול דאל"ה אין בו אלא מצות פרוש לישראל אבל לב"נ שרי והרי יכול להאכילו לעכו"ם ור"מ ס"ל אין שחי' עושה ניפול כמ"ש בגמרא בפרק בהמה המקשה ומאי דנקט ר"ש לא הוכשרו דמשמע הא הוכשרו הכשר מעליא מטמו אגב ר"מ נקט כן וכי מוקי הגמ' בתר הכי מילתא דר"ש אסיפא ואיפליגו ר"מ ור"ש בסיפא באוכל שאתה יכול וכו' מאי דהוכרח ר"י לאוקומי פלוגתייהו לעיל באוחז בקטן ולא מוקי פלוגתייהו בשחי' עושה ניפול ובהאי פליגי בסיפא משום דהא כבר שמעי' מפלוגתא דסיפא וע"כ פלוגתא דאמצעיתא במילי אוחרי מוקמי' לה וס"ל לכ"ע דאין שחי' עושה ניפול ולכך הוכרח ר"י לאוקמה באוחז בקטן וכו' ועיין להתוס' לעיל דע"ג ע"ב בד"ה אי ע"ש ועיין מ"ש מהרש"א ז"ל בסוגיין ובמאי דקאמר הגמרא אי כרבה אי כר"י נראה דעיקר הפירכא מדברי ר"י גופיה ומאי דנקט רבה משום דר"י ע"כ דס"ל בהא מילתא דאין בהמה נעשית יד לאבר כרבה ותרווייהו אצטריכו ולכך לא נקט אוקמתות דשאר אמוראי דלעיל:

עו"ש ר"ש בעלמא קאי פשטא דשמעת' דלא אפליגו כלל באמ"ה אלא באבר מן המת ומאי דנקט רש"י ז"ל אפילו באבר וכו' כלפי שאמר ר"מ דאבר זה המדולדל טהור מאבר מן המת אמר ר"ש אפילו באבר מן המת דעלמא וקשה דאמאי לא מוקי לה בפשי' דפליגי בתרתי דר"מ אמר דאמ"ה הוי ולא אבר מן המת ואמ"ל ר"ש זה האבר המדולדל טהור לגמרי דמשים אמ"ה לא מטמא דאין מיתה עושה ניפול והוי אבר מן המת ואבר מן המת דעלמא טהור וא"כ אבד זה המדולדל טהור לגמרי וא"ש טפי דפליגי בזה האבר גופיה וניחא אוקמתא זו טפי ממאי דקאמר בסמוך השתא דאתית להכי וכו' וצ"ל כיון דמסקי'

לעיל דגבי נבילה ס"ל לר"ש דמתה עושה ניפול גם גבי אדם מת ניחא ליה למי' דשוה לנבילה בהא ואף דמעיקרא מצדד הגמ' בהכי דקאמר אי אין מתה עושה ניפול ולא הוי כנבילה מ"מ במסקנא ניחא ליה להשוותם:

פירש"י בד"ה השתא וכו' דת"ק סבר אי כר"א וכו' עמ"ש מהרש"א ז"ל ונ"ל עפ"י מ"ש לעיל דקכ"ח ע"ב דנר' מדברי רש"י דלריה"ג דדריש מי שעושה חליפין בשר הפירש מאבר מ"ה טמא וא"כ י"ל דת"ק ס"ל כר"א דבשר הפורש מאמ"ה טמא וס"ל כריה"ג ויליף הכל מנבילה ול"ד במ"ה לבשר הפורש מאמ"ה אבל ר"א גופיה ע"כ דלא ס"ל כן דאי איתא מאי הקשו לו חביריו מה ראית וכו' הא ילפי' מנבילה אלא דס"ל כרע"ק ורבי לעיל וא"כ כיון שמטמא בבשר הפורש מאמ"ה

כ"ש המטמא בבמ"ה ולכך כ' במתני' דס"ל דלא כר"א ונ"ל שזה דעת התלמיד שכ' מהרש"ל ז"ל בדברי התוס' בד"ה כזית ול"ק מה שהק' מהרש"ל ז"ל:

תוס' בד"ה כזית וכו' ומה דריש לדרשא אחרינא

וכו' עכ"ל ולפי"ז ר"י יליף משרצים ונבילה ומה שהק' לו חביריו מה ראית לטהר בשניהם הכי מק' אמאי דרשת ליה לדרשא אחרינ' ולא להאי דרשא:

דף קל.

במתני' שהיה בדין וכו' אף על גב דבפיסולי המוקדשין דקדוש' קלה פטירי ממתנות הנ"ל מדכתיב כאיל כמ"ש בגמ' בפ"ק דבכורות ומייתי לה רש"י ז"ל מ"מ בקדשים תמימי' דחייבין בחזה ושוק הוה ס"ד לחייב במתנות מק"ו דחולין אף בקדושה חמורה הן ולפי"ז התוס' שכ' בלאו ק"ו הו"א דבר הלמד מענינו הומ"ל בלאו ק"ו הוה ילפינן מפיסולי המוקדשין מק"ו:

גמ' ויהיו חולין חייבין בחזה ושוק הא דלא אמרינן תרי ק"ו דסתרי אהדרי כל חד תיקום אדוכתיה וא"צ לא אותם ולא זה עיין להתוס' לעיל דכ"ה ע"ב גבי עגלה ערופה:

עו"ש והא בעי' תנופה וכו' בספרי פ' ראה תניא דצבי למעטם מבכורה ומתנות ואיל למעטו' מחזה ושוק ותמה ה' הלכות יו"ט דקכ"ט ע"ד דאמאי אצט' קרא הא בעי תנופה וכדפריך הגמרא בשמעתין עש"ב. ונ"ל דמאי דפריך הגמ' אי בפנים הא הוו חולין בעזרה אינו שלא למ"ד חש"ב דאורייתא אבל למ"ד לאו דאורייתא לא פריך מידי דפלוגתא היא ועיין בקדושין דנ"ז ובפ' כ"ש דף כ"ב ע"ש ברש"י והתוספות ואם כן י"ל דברייתא דספרי כמ"ד חולין ש"ב לאו דאורייתא ולעביד תנופה בפנים ועפי"ז ניחא שפיר דמעיקרא פריך ויהיו חולין חייבין בחזה ושוק וכו' ואח"כ פריך טעמא דכתב רחמנא וסתראי נינהו וא"צ לדחוק דתרי מק' הוו אלא דמעיקרא פריך למ"ד תש"ב לאו דאורייתא והשתא פריך

למ"ד דאוריית' והשתא תרי טעמי דיהיב ר"ח במזיק בהא תליא דטעמא דזה הוא למ"ד דאורייתא וטעמא דממון שאין לו תובעין למ"ד לאו דאוריי' ועמ"ש בנימוקי שם בספרי עוד על קושי' היו"ט:

דף קל:

ואבע"א משום דהו"ל ממון שאין לו תובעין ומ"מ אם עדיין הם בעין כופין אותו ליתנם למי שירצה לקיים המצוה אבל אם אינם בעין המצוה אזלא לא וכפיית הממון ליכא דממון שאין לו תובעין וכ"ז מבואר בדברי רש"י ז"ל לקמן דקל"א בד"ה ואם באנפרות ע"ש וללי"ק דמשום דכתיב זה נראה לכאורה דס"ל דממון שיש לו תובעין הוא ואם עדיין בעין מחוייב ליתנם לכהן הבא ראשון לתובעם והיינו מאי דאיכא בינייהו אם הם בעין לל"ק מחוייב ליתנם לתובע ראשון ולל"ב אינו מחוייב אלא שכופין אותו ליתנם למי שירצה לקיים המצוה ולפי"ז י"ל עמ"ש הרא"ש ז"ל ונקטי' כל"ב לחומרא ע"ש דנהי דלענין לצאת ידי שמים ל"ב לחומרא כמ"ש התוס' והרא"ש ז"ל מ"מ בהא מילתא כשהן בעין ל"ק לחומרא והול"ל נקטי' בתרי לישני לחומרא ע"כ נראה לי דודאי גם ל"ק מודה דהוי ממון שאין לו תובעין דכן הוא שי' הגמ' בכ"מ אלא דהכא קאמר דפטור משום דכתיב זה למיפטר אפי' לצאת ידי שמים ולפי"ז לכ"ע אינו מחוייב ליתנם להתובע ראשון:

עו"ש הא משעת הרמה ואילך מיהא משלם יל"ד דנוקמה לצאת י"ש ודוחק לו' דפריך לל"ק ונר' דלישנא דפטור וחייב ל"מ אלא להוציאן בדיינים שהרי לל"ב קאמר ר"ח פטור ומורה דחייב לצאת י"ש וע"כ לישנא דפטור הוא אדיני אדם וכן הא דפריך מאנסו בית המלך משום דקתני ל' חייב ובהכי ניחא מאי דק' מאי פריך מתרומה הא ע"כ ר"ח מודה בתרומה דאם אכלן חייב דהא כתיב כי יאכל קדש דהיינו תרומה דחייב קרן וחומש ואפי' בתרומה שלא באת לידי כהן אייר כמ"ש המש"ל בר"פ יו"ד מה' תרומות ע"ש ועפי"ה ניחא דקרא רמי עליה חיובא לצאת י"ש ומ"מ אינו מוציא בדיינים דהא ממון שאין לו תובעין הוא ולכך פריך מברייתא דקתני חייב והר"מ בפ"א מה' מעשר פ' לברייתא זו דאם אכל טבל פטור ולא כ' דאפילו באת לידי כהן בטבליה כדמוקי הגמ' כי היכי דתידוק מינה הא משעת הרמה וכו' ונר' דמפ"ל כפי' התוס' דהא משעת תרמה ל"ד ור"ל משעה שבאת ליד כהן:

כתב הרמב"ם בפ"ט מה' בכורים המזיק מת"כ או שאכלן אי שמכרן אינו חייב לשלם ע"ש נר' דס"ל דהא דמוקי הגמ' להההיא דמי שאנסו משו' דמשתרסג ליה היינו דעי"כ חייב לקיים המצוה וכמ"ש רש"י ומ"מ אינו כופין להוציאו בדינים ובלצאת י"ש שחייב אפי' במזיק כמ"ש הכ"מ לדעתי ז"ל ע"ש ומאי דקאמר פטור היינו לענין להוציאו בדיינים

ומתני' הק' דרמיא עליה חיובא כשאר חיוב מעשרות דלא תימא כיון שאנסו פטור הוא והוי כמו שאינו בעין קמ"ל ומ"מ קשה דאפי' בעין נמי אין מוציאין בדיינים ואם נאמר דהד"מ ס"ל דקושי' מברייתא דמי שאנסו היא לל"ק דפטור מדי"ש אבל לל"ב דמחוייב לצאת י"ש א"ש ל' חייב דקתני וא"כ לל"ב אפי' אי משתרשי ליה ל"ל בה מ"מ קשת דשם סמוך לר"ז כתב דינא דטבח דנותנם לכהן ומנכה מן הדמים ואמאי נותנם הטבח אפי' חייב בדי"ש היינו המוכר אכל הטבח אינו חייב דהא לא משני הגמ' אקושיא דטבח משום דמשתרשי ליה כדמשני אברייתא דמי שאנסו היינו ודאי משום דטעמא דמשתרשי ליה לא יחייב הטבת וגם חיוב דדי"ש כן הוא וא"כ ע"כ מאי דמשני הגמ' ש"ה דאיתנהו בעתייסו היינו לחייב חיוב גמור כמו דאיתנהו בעין ולא לענין י"ש ועיין למהרי"ק ז"ל שם ונ"ל במאי דק' מאי פריך מטבח הא כיון דלא פרע לו תדמים כדקתני ומנכה לו מן הדמים א"כ אכתי מדאורייתא ברשות המוכר קאי לדידן דקי"ל כר"י דד"ת מעות קונות כדאי' בפ' הזהב דמ"ו א"כ כיון דמדאורייתא ברשות המוכר ודאי חייב לקיים המצוה והוי כמו שהן עדיין ברשות המוכר ותקנתא דרבנן אינה מפקעת כח המצות ועיין להמש"ל בהלכות תרומות פ' וצ"ל דהגמרא מק' אליבא דר"ל דמשיכה מפורשת מ"ה אבל לר"י דד"ת מעות קונות לעולם מכירה הוא כמי שאכלן וכדס"ד מעיקרא וההיא דטבח משום דעדיין ברשות מוכר וא"ש דפ' הר"מ דמכירה הוי באכיל' למאי דקי"ל כר"י: **והנה** עמ"ש הר"מ ז"ל המזיק מת"כ א"ח לשלם כ' מרן בכ"מ מדכתב א"ח לשלם משמע דמחוייב לצאת י"ש ע"ש וק' שהרי בפ"ט מס' מתנות עניים כ' להההיא דבע"הב העובר ממקום למקום דלעיל וכ' א"ח לשלם שהרי עני הוא וע"כ היינו דא"ח לצאת י"ש קאמר דאי חיוב בדין קאמר בלאו טעמא דעני פטור מדין מזיק מת"כ כדפריך הגמ' לעיל וע"כ א"ח לצאת י"ש קאמר ומפ' בגמ' לעיל כפיר"ת שכ' התוס' בד"ה תנא ועוד ועוד ק' עמ"ש הר"מ בפי' המשנה בפ"ה דפאה אמתני' דבע"הב העובר וכו' א"ח לשלם אלא ממדת חסידות והיינו לרבנן דלר"א חייב לשלם כדקאמר הגמ' לעיל וכן הרדב"ז בנימוקיו להר"מ שם בה' מת"ע הביא ל' הר"מ דפיה"מ להלכה ע"ש והוא תימה דמסקי' בגמ' בשמעתין דלרבנן פטור אף ממדת חסידות ונר' ליישב כל זה במ"ש התוס' לקמן דקל"א בד"ה יש וכו' דאפי' בדבר שאין בו ט"ה לבעלים אינו מחוייב ליתנו לעני הנמצא א' מדקרי ליה לעיל ממון שאין לו תובעין וכו' ע"ש וראייתם מדפריך הגמ' מההיא דבע"הב העובר וכו' ואי איתא מאי פריך שאני מת"כ שיש בהם ט"ה לבעלים והו"ל ממון שאין לו תובעין משא"כ בלקט וכו' ומעשר ב' דקתני לאו היינו המתחלק בתוך הבית וכ"כ מהרש"א שם ע"ש והשת' י"ל דהר"מ לטעמיה דבפ"א מה' מת"ע כ' בדבר שאין בו ט"ה

לבעלים מחוייב ליתנו לעני הבא א' ע"ש וע"כ מאי דפריך הגמ' מההיא דבעה"ב העובר היינו לל"ק דטעמא משום דכתיב זה אבל לל"ב לא פריך מידי והר"מ פ' בה' ביכורים טעמא דממון שאין לו תובעין והשתא לל"ב י"ל דמאי דאמרי רבנן עני היה באותה שעה היינו לפוטרו מן הדין דעשיר חייב מפני שאין להם ט"ה וממון שיש לו תובעין הוא אבל ממדת חסידות חייב אפי' עני וכמ"ש הר"מ בפיה"מ ומ"ש בחיבורו בההיא דבעה"ב העובר וכו' א"ח לשלם היינו מדינא אבל לצאת י"ש חייב וכדדייק מרן בכ"מ בה' ביכורים וניחא הכל שפיר ועיין להפר"ח בנימוקיו להר"מ בפ"א מה' מת"ע ע"ש והטור בי"ד סי' רנ"ג בההיא דבעה"ב העובר כ' א"צ לשלם משמע א"ח לצאת י"ש ובסי' ס"א פ' כלישנא דאין לו תובעין ע"ש נר' דס"ל כדעת התוס' דאף בדבר שאין בו ט"ה א"ח ליתנו לעני הבא א' וי"ל:

דף קלא.

תוס' בד"ה שאני וכו' אבל באכלו אפשר וכו' עכ"ל עיין להתוס' בקמא דק"א שהוכיחו מגמ' בפ' א"נ בתחב לו חבירו דבנהנה גופו חייב ועיין להמח"א בה' נזקי ממון סי' ב' שעמד בזה ועיין להרב בש"מ כתובות דל"ד ע"ב אהא דכסבורים שהיא של אביהם ואכלוה משלמין דמי בשר בזול כמ"ש משם הרא"ה לחלק בין פת ויין לבשר ועיין עוד מ"ש שם בשם הריטב"א ודוק:

ט' נכסי כהן עיין בפירש"י ז"ל ולפ"ד צ"ל דמתנות של חולין וקדשים בתרתי חשיב להו להשלים מנין הט' וק' דמתנות של קדשים מאי נינהו חזה ושוק והיכי ס"ד להוציאן בדיינים ותק"ל אברייתא דלעיל דממעט מקרא דזה דחזה ושוק אין מוציאין וצ"ל דהמק' זה ס"ל דברייתא דלעיל כדמשני הגמ' באתי לידיה וטעמא דחזה ושוק משום דשל כל בית אב היא כמ"ש רש"י ז"ל ואפ' לעיל קאמר אין מוציאין ליתנם לכהן דאתו לידיה. ומ"מ מוציאין מידו ליתנם לבית אב ובהכי ניחא מה שהקשה מהרש"ל ז"ל לעיל אמאי לא כ' רש"י דה"ט דחזה ושוק משום דלא שכיחא כדכ' בס"ד ע"ש ועפי"ה ניחא דאי למסקנא נמי מה"ט א"כ אין מוציאין אפי' למיהב להו לבית אב ותיקשי למאי דפריך ממתני' זו דט' נכסי כהן מברייתא דלעיל ובגופא דשמעתא י"ל מאי פריך נוקמה באתו ליד כהן וס"ל מתנות שלא הורמו כמי שהורמו ולכך הוו נכסי כהן להוציאן בדיינים וצ"ל דפריך מבכורים וקרן וחומש דל"ש אתו לידיה בטבלייהו והנה השע"ה בפ"ט מה' מעשר הק' לדעת הטור דת"מ של דמאי מוכרה לכהנים ולא בחנם היכי ס"ד דגמרא למי' להוציאן בדיינים הא קתני דמאי בהדייהו ודמאי א"מ בדיינים דאפי' לכתחילה אינו נותנו בחנם ע"ש ונ"ל דדמאי איירי בתקפו כהן דא"מ מידו וחזר ובאו ליד ישר' ואשמועי'

דהוו נכסי כהן משעה שבאו לידו אף דס' הוא אבל בשאר מתנות אין לאוקמה בכך דאם כן פשיטא כיון בודאי נינהו ולצדדים קתני איברא דבהא מילתא גופה ספוקי מספקא ליה אי בדמאי תפשו הכהן אי מוציאין מידו דהנה בס' בכורו' משמע מסוגייא דפ"ק דמציעא ד"ז דתקפו כהן מוציאין מידו והר"מ פ' דא"מ מידו ויש לצדד דאפי' לדעת הר"מ ז"ל בדמאי דהוא רק ס' דרבנן מוציאין וכה"ג כ' התוס' בפ' הספינה דפ"א ע"ב ע"ש. אי אפשר דאפילו למאי דמשמע מסוגייא דמציעא דס' בכורות מוציאין היינו בס' אם מחוייב או לא אבל בדמאי דודאי מחוייב אלא דס' אי הופרש ממנו או לא בהא וכיוצא בזה אפשר דמוציאין ובמ"א יתבאר ד"ז והנה מאי דפשיטא ליה דאי הדמאי תפשו כהן א"מ מידו אם חזר ישראל ותפשו מיד הכהן שלא אבדה תפיסת הכהן וכבר הוו נכסי כהן עתה ראיתי לה' כנה"ג בסי' ס"א בהגה"ט אות מ"ז שכ' בשם דמש"א דלדעת הר"מ דאם נטל כהן מתנות מלוי דא"מ מידו אם חזר הלוי וחטפן מיד כהן א"מ מידו ע"ש ויש לדון כדבר:

מספק"ל אי אקרו עם וכו' התוס' בפ"ק דמציעא ד"ז רע"ב הק' בהא דאמרי' תקפו כהן א"מ מידו אמאי והא איכא ט"ה לבעלים ותי' דיהיב ליה ט"ה וסיימו ומפ' הזרוע בההוא ליואה דהוה חטיף מתנתא פריצותא היא ולא החזיר אין ראיה דהתם בשאכלן ע"ש נר' מדבריהם שרצונם להביא ראיה מדלא החזיר ואמאי והא איכא ט"ה אלא ע"כ ביהיב ליה טובת הנאה סגי וע"ז דחו דאיירי בשאכלן ואע"ג דאף אי לא איקרו עם מ"מ אין נוטלין דלא אקרי כהן וכמ"ש הש"ך בסי' ס"א והוי כישראל גמור לענין זה מ"מ מעיקרא רצו להוכיח דאפי' בישראל שחטף המתנות יכול לו' לו טול ט"ה ויפטר ועיין להפר"ח שם ע"ש וק"ל מדאמרי' בס"פ האיש מקדש דט"ה ממון תנאי היא בגונב טבלו של חבירו דר' ס"ל נותן לו דמי טבלו דקסבר ט"ה ממון ור' ס"ל דמי חולין לבד דט"ה אינה ממון ע"ש והשתא דראה לי אמאי נותן לו דמי טבלו בנותן לו דמי חולין שבו ודמי ט"ה סגי לפ"ד התוס' דאפילו בישראל החוטף המתנות אינו נותן לו אלא ט"ה אלא ע"כ דאינו יכול לו' כן וצריך להחזיר לו כל המתנות וכ"נ מדברי התוס' בשמעתין בד"ה יש שכ' כ"ד שיש בו ט"ה אפי' בא עני ולקחו מוציאין מידו משמע מוציאין כל המתנות מידו וכ"נ מדברי מהרש"א ז"ל שהבין כן בדבריהם שכ' דמ"ש בס"ד דקרי ליה לעיל ממון שאין לו תובעין ראייתם דפריך מלקט אבל ממתנות אין ראיה משום דאיכא ט"ה ע"ש ואי איתא דאפילו בדאיכא ט"ה אינו פורע אלא הט"ה גם ממתנות יש ראיה מדאינו חייב ליתן לכהן והכהן יפרע לו ט"ה אלא ע"כ מחמת ט"ה יש לו זכייה בכוליה:

כתבו התוס' בפ' הספינה דפ"א ע"ב לחד תי' דדמאי שאין מוציאין מיד בעלים מעשר א' משום דהוי ס' דרבנן ואינו מחוייב לקיים מצות נתינה ע"ש משמע מדבריהם דבס' דאורייתא מחוייב לקיים מצות נתינה וק"ל משמעתין דמספק"ל בלוים אמאי אינו מחוייב לקיים מצות נתינה כיון דהוי ס' דאורייתא והנה הב"ח בסימן ס"א כתב דמ"ש הר"מ דאם תפס הכהן מן הלוי א"מ מידו משום כיון דהס' הוא משום דפלוגתא דתנאי אם איקרו עם ומספק"ל הלכתא כמאן יכול למי' קים ליה כההוא תנא וכן הלוי א"מ להחזיר דיכול לו' קי"ל ע"ש אשר מבואר מדבריו דס' זו חלוק הוא משאר ס' דעלמ' מטעם קי"ל ול"ק מ"ש עליו הש"ך שם ע"ש ולפ"ד הב"ח ניחא שפיר מה שאינו מחויב הלוי לקיים מצות נתינה מס' לפ"ד התוס' דפ' הספינה ובהכי ניחא לי מה שהק' התוס' לקמן בד"ה ת"ש דילמא התנא גופיה מספק"ל ע"ש דאפי' אי מספק"ל לתנא מ"מ מחוייב לקיים מצות נתינה דהו"ל כשאר ס' דעלמא כיון דליכא פלוגתא מקדמת דנא אבל רב כיון דכבר נחלקו התנאים ומספק"ל במאן הלכתא שפיר יכול למי' קי"ל אבל הרשב"א בת"ה והביאו הש"ך שם חילק באופן אחר דדוקא בס' בכורות דס' אי הוי בכור או לא הוא דתפס הכהן מוציאין מידו אבל בס' דלוים דחל חיוב המתנות על הפרה בודאי אלא דהס' הוא אי פטור מכח הבעלים מוציאין מיד הכהן ע"ש וראיתי להשע"ה בפ"ט מה' מעשר שתמה ע"ד התוספות דפ' הספינה מגר שנתגייר דתנן אם ס' פטור וממתני' דיבמות דנתערב וולדה וכו' דא"מ מידן ואמאי והא מחוייב לקיים מצות נתינה ותי' דהתם שאני דגברא גופיה לאו בר חיובא משא"כ בההיא דבכורים דגברא בר חיובא ומצווה על הנתינה אלא דמספק"ל בהני פירות דפטורין ע"ש ולפי מה שנתבאר אדרבא איפכא מסתברא ועוד קשה מההיא דפ"ק דמציעא דס' בכורות דהוא דמי לס' דביכורים ומסקי' דאפי' תקפו כהן מוציאין מידו ואף למאי דס"ד מעיקרא דא"מ מידו מ"מ מוכח בהדיא דאינו מחוייב ליתנם מס' ולפ"ד התוס' דפ' הספינה מחוייב לקיים מצות נתינה לכ"נ עיקר דמ"ש התוס' מחוייב לקיים מצות נתינה לאו חיוב גמור כשאר מ"ע דכופין אותו לקיים המצוה כדאי' בכתובות דפ"ו דכיון דס' הוא אין כופין אותו להוציא מידו אלא דמ"מ יש לו לקיים המצוה מס' ולכך בבכורים פריך מה יעשה לקיים המצוה דניחא ליה בכך ועיין ברשב"ם ז"ל שם אבל בדמאי יכול לקנות הדמאי לכתחי' ואין עליו שום חיוב מצוה לקיים מצות נתינה כיון דס' דרבנן הוא והנה הפר"ח בס' מים חיים בתשו' סי' ד' עלה ונסתפק בנותן מתנות כהונה לכהן קטן אי מקיים מצות נתינה ופשיט לה דמקיים מצות נתינה מגמ' דיבמות גבי עשרה אין חולקין להם תרומה בבית הגרנות ע"ש ואין להביא ראיה לזה ממ"ש התוס' בפסחים דפ"ט בד"ה האי שהק' נייתי כהן קטן ע"ש

דמשמע דיכול ליתן מת"כ לכהן קטן הא ודאי ליתא דודאי כהן קטן מותר לאוכלן אלא דס' הרב ז"ל הוא אי מקיים מצות נתינה והתם בלא"ה אין עליו לקיים מצות נתינה דס' שלמים הוא ובדבר שהוא ס' אי חל על הכפרה מצוה זו אינו עליו לקיים ואפי' תקפו כהן מוציאין מידו כמו שנתבאר ואף לפמ"ש דמ"מ לכתחי' עליו לקיים המצוה מכל מקום התם אי אפשר בלאו הכי ול"ד האי לכתחי' למאי דקאמר הגמרא שם בסוף הסוגיא ה"מ דיעבד וכו' עיין שם:

דף קלא:

תוס' בד"ה כגון וכו' דמספק"ל כרב עכ"ל ואע"ג דכ' בסמוך דהתנא גופיה לא מספק"ל היינו דהתנא לאו אורחיה לאשתעויי בדין הס' ולכך ל"ל דמאי דקתני אין מוציאין משום דמספק"ל אבל הכא קאמר כגון זרוע אבל זרוע לא נקט דינו משום דס' הוא ולעולם התנא גופיה פעמים דמסתפק בדבר וכ"מ בכ"מ דהתניא גופיה ספוקי מספקא ליה ועיין להרב יד מלאכי ואין צריך צריך למה שכתב מהרש"א ז"ל ע"ש:

דף קלב.

כהן ולא כהנת עמ"ש בחי' במסכת שבועו' ד"ג ע"א בתוס' בד"ה על ע"ש:

גמ' אם שה לרבות את הכוי עיין בהר"ן ז"ל בהלכות שהק' עמ"ש רש"י דריבויא דשה מרבה צבי הבא על התיישה לחייב בכולהו מתנות דא"כ ניפשוט מינה דחוששין דאי אין חוששין למ"ל קרא ע"ש ולפמ"ש רי"ו הביאו מרן בב"י בסי' ס"א דריבויא דשה מרבה צבי הבא על התיישה ותייש הבא על הצביה ע"ש ניחא דאי אין חוששין אתי קרא לתייש הבא על הצבייה אך מדברי הטור שם נראה דריבויא לא אתי אלא לצבי הבא על התיישה דבלאו קרא מחייב בחצי מתנות ואתי קרא לחייב בכולהו מתנות אבל תייש הבא על הצבייה פטור ע"ש וע"ש במרן בב"י שכ' דכ"כ הר"ן בשם רש"י ע"ש ונראה דאפי' לשי' זו י"ל קושי' הר"ן ז"ל דאי חוששין אתי קרא שפיר לחייב צבי הבא על התיישה בכולהו מתנו' ואי אין חוששין בע"כ דמוקמינן לקרא בתייש הבא על הצביה ושבקיה לקרא וכו' ומיהו כיון דמספק"ל אי חוששין אין להוציא מידי אלא צבי הבא על התייש' דבכולהו המע"ה ועמש"ל דע"ט:

תוס' בד"ה אמאי וכו' גבי ב' רחלות וכו' עכ"ל הי"ל להביא רישא דהתם בילדה ב' זכרים דעלה הוא דמפ' הגמ' ואמר מ"ט דר"מ ע"ש בגמ' אלא משום דאיכא טעמא אחרינא לר"מ ונייידי מההוא טעמא מכח סיפא דמתני' כמו שמבואר שם בגמ' ומ"מ דבריהם תמוהים במה שהביאו מהתוס' שם בסיפא דב' רחלות איתא בהדיא דר"מ מחייב וע"ש להרב הלכות יו"ט ונ"ל דהתוס' אגב אורחייהו באו ליישב מה שיל"ד שם בגמ' דקאמר מ"ט

דר"מ אמאי לא קאמר מ"ט דרע"ק דנר' דסיומא דמילתא דרע"ק היא ולזה כ' דמאי דקתני וחייב במתנות לאו סיומא דמילתא דרע"ק אלא סתמא ור"מ היא כדאי' בתוס' וראיתי במקובצת שם שנדפסה בס' מזבח כפרה בשם הרגמ"ה שדקדק כן אמאי ל"ק מ"ט דרע"ק ותי' משום דרע"ק דאמר ידעה עד שיסתאב וכיון שנסתאב דין הוא דחייב במתנות אבל ר"מ בלא נסתאב איירי לכך בעי' מ"ט דר"מ ע"ש והם דברים תמוהים דאי לא נסתאב איך ישחטנו אי בעזרה ס' חולין בעזרה וכדפריך בפ' הספינה דכ"א גבי ביכורים לר"מ ואי בחוץ ס' שחוטי חוץ ואי מקדיש להו ומתנה פטור ממתני' מכח הקדשתו דלא אפש' לאתנויי בבכור כדאי' בפ' איזהו מקומן ותו מאי דמשמע מדבריו דבכור שנסתאב דין חולין יש וחייב במתנות ל"מ כן בשמעתין:

בא"ד ואפילו לר"מ וכו' במ"ש מהרש"א ז"ל עיין בהר"ן בהלכות ולמרן בב"י בסי' ס"א:

דף קלב:

פירש"י בד"ה ולא וכו' קס"ד וכו' עכ"ל פי' מ"ש רבא ולא מאת הכהנים היינו לס"ד אי לא כתיב מאת זובחי והיינו משום דכהנים לא אקרו עה אבל השתא דכתי' מאת זובחי ליתא לדרשא דולא הכהנים דלצרכו לא בעי קרא דהשתא בשל אחרים הוא זוכה של עצמו לכ"ש ומ"ש קס"ד קאי אדרשא ר"ל האי דרשא לס"ד קודם דכתיב זובחי אבל השתא דכתי' וכו' ועיין ברש"י בחומש וצ"ע:

דף קלג:

גמ' א"ה כהן נמי דיתיב אמשחתא וכו' נראה דאיירי שלקחוה לעצמן ואחר השחי' נמלכו למוכרה להכי פטורה משום שותפות הכהן דבשעת השחי' שהוא זמן חלות החיוב היתה פטורה אבל אם מתחי' אדעתא למוכרה אפילו כהן לבדו חייב היכא דקבע משחתא כדאיתא לעיל:

כתב מרן בכ"מ בפ"ט דהר"מ פ' כתרי לישני וסבר דל"פ ע"ש והוא תימה דלל"ק ביתיב אכספתא בכהן צריך שירשום והר"מ לא פ' כן וע"כ דס"ל דלל"ב א"צ שירשום ופ' כלישנא בתרא:

עו"ש בראש פטור מן הלחיים וכו' יש לחקור למ"ד לעיל בר"פ אוא"ב וי"ו לחלק הכא דכתי' הזרוע והלחיי' והקיבה מנ"ל דמחוייב בכולן נימא הזרוע או הלחיים או הקיבה ולפמ"ש לעיל דפ"ו בשם הריטב"א הביאו הרב במקובצת דדוקא במניעה אכל בעשה ה"מ דוי"ו להוסיף ניחא שפיר אבל מדברי התוס' שם נראה דלא ס"ל כן ונ"ל לדעתם דהכא גבי מתנות שאני דאיכא למדרש וי"ו לחלק לענין זה אי שותף בראש אף דלא יתן הלחיים יתן השאר וקרא ה"ק פעמים שאינו נותן אלא הזרוע ופעמים הקיבה ופעמים

הלחיים לבד וכל היכא דאיכא למידרש החילוק לענין אחד דוקא דרשי' ולא דרשי' לכולה מילתא מיהו אכתי לחייא ב"ר פטור בזה ק' ואין לו' דחייא ב"ר ה"ל כמ"ד וי"ו להוסיף דא"כ מאי פריך הגמ' מבריית' לחייא ב"ר כיון דפלוגתא דתנאי היא אי וי"ו להוסיף או לחלק ע"כ נר' דדרשי' וי"ו לחלק הכא למאי דאמרינן לעיל הזרוע לאחד והקיבה לאחד וקמ"ל קרא דיכול לחלק המתנות לשני בני אדם ואחר דגלי לן קרא דיכול לחלק המצוה לב' גם בלחיים אמרינן פן וכן בדתורא מחלקי לב' כדאי' לעיל כל היכא דאיכא שיעוד נתינה ולמ"ד וי"ו להוסיף נ"ל הא מסברא ולמ"ד וי"ו לחלק ס"ל כיון דאין הסברא פשוטה כ"כ אצט' קרא שפיר ועיין להתוס' בשבועות דכ"ב סע"ב ע"ש:

עו"ש אמר ר"ח הא אטעיתיה וכו' דקדק מהרש"א ז"ל אמאי לא מייתי מברייתא דלעיל ד"ט נכסי כהן ע"ש ובודאי לשי' רש"י ז"ל דתרומת מעשר וחלה ודמאי חדא חשיב להו ההוא תנא וכן כל הנך דדמי ע"ש לק"מ דההוו' תנא אפי' הנך דתרי שמי נינהו כל היכ' דדמו בחדא חשיב להו כ"ש מתנות ולכך לא מייתי אלא מהאי ברייתא דחשיב כל חדא באפי נפשה וגם לשי' התוספו' דגרסי ז' נכסי כהן ולא חשיב אלא מידי דאסור לזרים ע"ש לק"מ דהא מ"מ חשיב מתנות דחולין וקדשים בחדא דהשבעה לדעתם הם התרומה ותרומת מעשר וחלה ודמאי וביכורים ומתנות וקרן וחומש בחדא חשיב להו וס"ל דקרן וחומש של תרומה הוא דאסיר לזרים ודבר אכילה וכן ראיתי להרשב"א ז"ל בחי' דכ' כדברי התוספו' וחשיב קרן וחומש של תרומה אלא דהרב ז"ל חשיב קרן וחומש בתרתי ולא חשיב מתנות ותוס' חשבי להו כחדא חשיב מתנות ודלא כמהרש"ל ז"ל שם ע"ש וכיון שכן דחשיב מתנות חולין וקדשים בחדא כ"ש מתנות גופייהו ולכך לא מייתי אלא מברייתא זו דחשיב למתנות דחולין וקדשים בתרתי:

עו"ש עורות קדשים במה שהק' התוס' דאינו יכול להפשיט וכו' עיין בשבת דקי"ו ע"ב בפלוגת' דריב"ב ורבנן בהפשטת הפסח ע"ש:

דף קלד.

גמ' חוץ שיורא ע"מ לאו שיורא כ' התוס' הטעם דלא בטיל המקח דהוי מעמש"ב והפר"ח במ"ח בתשו' הוכיח מכאן במקדש האשה ע"מ שאם תפול קמי יבם תחלוץ ולא תתייבם דהוי מתנה עמש"ב אע"ג דביד היבם לחלוץ ע"ש והריטב"א ז"ל בחי' כ' הטעם משום דלא הוי תנאי גמור כשאמר ע"מ שהמתנות שלי אבל אם הקנה ע"מ שתתן לי המתנות הוי תנאי ויבטל המקח ע"ש הרי דבכה"ג לא הוי מתנה עמש"ב והרא"ש זל הגם דבסוגיין כתב הטעם דמתנה עמש"ב ע"ש בבתרא דס"ג גבי בן לוי שמכר שדה ואמר ע"מ שהמעשר שלי כ' טעם אחר נר' דלא פסיקא כ"כ דהוי מתנה עמש"ב ובמ"א כתבתי בזה באורך:

והנה הר"מ ז"ל בפ"ט מה' ביכורים גבי מתנות פ' דע"מ הוי תנאה ובפ"ו מה' מעשר פ' דבן לוי ושם בגמ' אוקמוה דס"ל דע"מ שיורא דאל"ה הוי מתנה עמש"ב ע"ש והמה תרתי דסתרן וראיתי להש"ך בסי' ס"א שתי' דגבי מעשר בחזקת בעליה אבל במתנות שמסר הפרה ביד ישראל לא הוי שיורא ע"ש ודבריו ז"ל לא יכונו לפי גי' הספרים בדברי הרמב"ם גבי מתנות דמוקי לה בשותף ע"ש ואז לא שייך למימר מסרה ליד ישראל שהרי אכתי שותף הוא ונר' דלכך נתחכם הרמב"ם ז"ל שכ' ד"ז בשותף לאשמעינן אף דלא מסרה לידו ע"מ שיורא הוא אך מרן בכ"מ שם כ' דיש ספרים דגורסין מכר במקום שותף וראיתי לה' פר"ח שתי' דגבי מעשר אי הוי תנאה בטלו דבריו דהו ל דבר שלא בא לעולם ולכך הוי שיורא אכל גבי מתנות דבר שבא לעולם הוא אלא משום דהוי מתנה עמש"ב ע"ש ודבריו דחוקים והיותר נ"ל בסגנון אחר במ"ש הריטב"א ז"ל בחי' עוד דבע"מ שהמתנות שלו הוי תנאי גמור ככל התנאים דעלמא אלא דהכא קנסו חכמים דהוי ככהן המסייע בבית הגרנות ע"ש וא"כ י"ל דגבי מעשר דאי תנאה הוי בטלו דבריו דדבר שלא לעולם הוא הוי שיורא אבל במתנות הוי תנאי ככל התנאים דעלמא אלא משום קנסא הוא דנותנן לכהן שירצה אך כ"ז ליתא דודאי אדם מתנה בדבר שלא בא לעולם וגבי מעש" אי הוי תנאה צריך לקיים התנאי אלא דהגמ' שם ס"ל דמדלא נקט בברייתא אם נתקיים התנאי המכר קיים נר' דס"ל דהוי שיור וע"ז פריך והא אין אדם משייר דבר שלבל"ע ומשני דמשייר מקום וכמ"ש הרא"ש ז"ל שם וכן הבינו כל הראשונים אלא שכ' מטעם דהוי מתנה עמש"ב וכן ראיתי להמח"א בה' דבר שלבל"ע סי' ה' שתמה כן ע"ד הפר"ח ע"ש שהאריך בע"ז והנה דעת רש"י ז"ל דתנאי זה לא מהני דאין בו כח להתנות ולאו משום מתנה עמש"ב וכ"נ דעת התוס' בתי' קמא ול"ק מה שהק' הכנה"ג בהגה"ט אות נ"ד ונראה דגם לתי' בתרא ס"ל כן ן אלא דהוצרכו למעמש"ב שלא לבטל המקח אך מדברי הרא"ש נראה דהוי תנאי גמור ולית ביה אלא גריעותא דמעמש"ב ונ"מ בישראל שמכר פרה לישראל והתנה ע"מ שהמתנות שלי שרוצה ליתנם הוא ולהיות ת"ה שלו דהשתא לאו מתנה עמש"ב דכן הוא הדין דט"ה של המוכר כמ"ש הפריש' ועיין להכנה"ג שם אות נ"ו עיין שם:

עו"ש גמ' הדין עם הטבח נר' מדברי רש"י בכולה שמעתא דמוקי לה בשעדיין הם בעין וס"ל דהיכא דהם בעין הדין עם הב' דוקא מקום דאיתנהו למתנות ורב כר"ח ור"א ל"ל דר"ח ומאי דלא ניחא ליה לפ' הדין עם הטבח דוקא כמ"ש התוספות משום דכיון דלמסקנא צ"ל אף עם הטבח כמו שכתבו התוספות וכדאי' בגמ' בהגוזל ולא קאמר בגמ' אימא אף עם הטבח מוכח דגם בס"ד הדין אף עם הטבח וזה כונת רש"י ז"ל במה שהביא

ההיא דהגזול ובגמרא שם מעיקרא קאמר דמ"ד הדין עם הב' אית ליה דר"ח ובלפני יאוש והדין אף עם ה"ב ורב ס"ל דדין עם הא' דוקא הרי דמוכח דבראשון פשיט"ל לחיובא והרבותא הוא ל"ב ולפי זה ע"כ במתנות דקאמר רב הדין עם הטבח בדוקא הוא דאי עם שניהם הו"ל למנקט אף עם ה"ב וכן ר"א ל"ל דס"ל דוקא עם הב' ולהכי אביי פריך להו לדידכו דאית לכו הרבותא להב' הרי פליגי בלפני יאוש דרב עם הטבח דוק' ול"ל דר"ח ור"א א"ל דר"ח ומשני דאף עם הב' והתם הרבותא עם הא' דמ"ד מתנות כהונה אין נגזלות וכו' ואביי גופיה מוקי לה דפליגי בדר"ח ורב אף עם הטבח קאמר והרבותא להא' וכסוגיין וניחא שפיר מה שהקשו התוס' שם על רש"י מסוגיא דהתם ועיין מהרש"א בדברי רש"י ז"ל בסוגיין מיהו רש"י ז"ל בדברי אביי שם דמוקי לה בדר"ח פליגי כ' ורב ל"ל דר"ח וי"ל:

עו"ש פרה בחזקת פטורה וכו' לכאורה ק' דיוקא אדיוקא ונר' דמ"ש פרה בחזקת פטור לרווחא דמילתא ולעולם בס' שקול דליכא חזקה לא לפטור ולא לחיוב פטור דהמע"ה ושאני פאה דאיכא חזקת חיובא שהרי מאי דגלי קרא דצדיק משלך הוא בפאה דאיכא חזקת חיובא וגלי קרא דאזלינן בתר חזקה אף דבממונא לא אזלינן אפי' בתר רובא וא"כ אין ללמוד ממנו אלא היכא דאיכא חזקת חיובא ועיין לעיל דקל"א גבי ההוא ליוואה ועיין להשע"ה בדפט"ו מה' מעשר:

עו"ש ד' לחיוב וד' לפטור לכאורה הי"ל לחשוב חלה בהדי פטור נמי לאחר הרמה דאינו מחוייב ליתנה לכהן אלא מוכרה וכקושית התוס' במתנות ונר' דבחלה נותנה בחנם משום דהוי דבר מועט וכמו תרומת מעשר של דמאי דנותנה לכהן בחנם מה"ט כמ"ש התוס' ביומא ד"ט ע"ש ולפי הטעם שכ' רש"י נמי בפ' ע"ע דחיישינן לתקלה ה"נ חיישינן ומכאן ראיה דגמרין ס"ל דלא כירוש' שהביא השע"ה שם ע"ש אך ראיתי להרא"ש ז"ל בשמעתין שכ' בחלה מוכרה לכהן וצ"ל לדעתו דלא חשיב חלה בהדי פטור כיון דחדא מילתא היא לא חשיב לה בהדי חיוב ובהדי פטור ומה"ט ניחא נמי דלא חשיב בכור בהמה טהורה בהדי פטור נמי מיהו ממה שהקשו התוס' ממתנות נראה רלא ס"ל כן ולדעתם צ"ל דחלה נותנה בחנם כמו שכתבתי ובכור בה"ט דלא חשיב ליה נר' דס"ל דתקפו כהן א"מ מידו ולכך לא חשיב לה בהרי פטור ופדיון פטר חמור מוציאין מידו דאיכא חזקת שה שהוא של בעלים ואוקמיה אחזקתיה וצ"ל לפי"ז דמתנות מוציאין מידו דאיכא נמי חזקה מחיים של בעלים:

דף קלה.

גמ' והא לאו בני גיזה וכו' הא דלא מוקמי' בעבר וגזז אין לו' משום דאי להיתיר' לא כחי' קרא כדאי' ביבמות דכבר כ' התוס' שם דדוקא קרא גופיה לא כתיב אבל ריבוייא או מיעוטא אורחא דקרא למכתב אלא י"ל כיון דאסור לגזוז הוי כמו דלאו בני גיזה וקרא כתיב ראשית גז מאי דאורח' למגזז:

עו"ש היכא דגזז ליתיב ליה פירש"י ז"ל היכא דעבר אדרבנן ולכאורה ק' כיון דאקרא פריך למ"ל קרא הי"ל בפשי' מ"ד ליגזוז וליתיב ליה ואיסורא דרבנן מאן דכר שמיה ונר' דקאי אההוא דקאמר מנא ה"מ דאמר קרא צאנך דמוכח דדינא דמתני מבע"ל קרא ואמאי והא בתר דרבנן גזרו איסור גיזה ניחא שפיר דאינו נוהג במוקדשי' ולזה קאמר מ"ד היכא דעבר וגזז ובהכי ניחא שפיר מ"ש התוס' בד"ה ליפרוק וכו' אי אמאן דעבר וגזז אטו קנסא וכו' דלא ק"ל אלא אלישנא דגמ' דקאמר ליפרוק וליתיב אבל אקרא לא ק"ל דאיכא למי' אכהן ליפרוק וכדכ' בתר הכי אבל אלישנא דגמ' ק"ל דקאמר ליתיב ליה ולכך אי הוה שייך קנסא הוה ניחא להו שפיר דגמ' דנקט ליתיב אמילתא דרבנן קאי ואקרא א"ש דאכהן קאי ולכך לא ק"ל אלא דלא שייך קנסא ולא ק"ל אפ"ת דשייך קנסא אנן אקרא קאי דשרי לגזוז ובדאורייתא דלא עבר כלום מהיכ"ת דלקנסיה:

עו"ש אפ"ה פשטא קדושה בכולה וכו' פירש"י ז"ל אפי"ה דאמר חוץ מגיזתה נר' מדבריו דהשתא א"צ לחוץ מכחש דגיזה אינה מכחשת וגמ' דקאמר כחשי שקלא וטרייא בעלמא היא דא"א דטעמא דקמ' משום דכחשי קב"ה נמי כחשי אבל לקושטא דמילתא דגיזה אינה מכחשת ונראה דהכריחו לזה משום דאי קושטא הוא דמכחשת א"כ אפי' קב"ה אסורין בגיזה מדאורייתא כיון דכחשי והאמת הוא דמדרבנן הוא דאסירי גם לאוקמתא זו וכ"ה באמת לפמ"ש מהרש"א ז"ל בדברי רש"י בד"ה א"ה ע"ש ובהכי ניחא מ"ש מרן בכ"מ בפ"י מה' בכורים על מה שלא הזכיר הר"מ ז"ל אלא חוץ מגיזתה ולא כתב חוץ מגיזה וכחישה ועפי"ה א"ש ומה שדקדק עוד אמאי לא הזכיר אוקמתא דרבא דהילכתא היא ע"ש הוא תימה דלאוקמתא קמייתא דקאמר מ"ד ליפרוק וליתיב ליה ע"כ דלא ס"ל הא דרבא שהרי מחוסר פדייה וכיון דהר"מ הביא אוקמתא קמייתא א"א למפסק כאוקמתא דרבא שו"ר דמ"ש בדעת רש"י ז"ל דלקושטא גיזה אינה מכחשת ליתא דמדבריו בד"ה רבא נר' דמסקנא דבעי' גם חוץ מכחש וע"כ דבריו בד"ה אפ"ה באו שלא בדקדוק:

והנה מסוגיין מוכח דקב"ה לא פשטא קדושה בכולה ואלו בערכין ד"ד אמרינן דבקב"ה אמר דמי ראשי נותן דמי כולו וכבר עמד בזה השע"ה בה' ערכין ולק"מ דאף דנותן דמי

כולו אינו מוכרח דלענין קדושה לו' פשטא בכולה לאסור לגזוז דדוקא בק"מ הוא דגלי קרא אבל קב"ה לא ומ"מ נותן דמי כולן כדגלי גבי ערכין וה"ט דודאי כל דמיו תלויין בראשו:

תוס' בד"ה והא וכו' וי"ל דבשעת וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דנימא בפדה הגיזה ע"ש ל"ק דא"כ לאוקמא בפשי' דאמר חוץ מגיזתה אלא דס"ל דחייב היכא דאמר חוץ מגיזתה וכרבא דס"ל דחייב כדכ' התוס' בד"ה במקדיש:

דף קלה:

גמ' כר' תרומותיכם היינו לר"א אבל לרבנן דרשי דגנך ולא דגן עכו"ם ולא אצטריך תרומותיכם לחייב שותפות ישר' והר"מ אף דפ' כרבנן לא נמנע בפ"ד מה' תרומות לכתוב דרשא דתרומותיכם דכן דרכו לכתוב דרשא הפשוטה אף דא"צ וכה"ג כ' הפר"ח בסי' ס"א גבי מתנות ע"ש:

עו"ש כדי עריסותיכם וכו' הא דלא קאמר למעוטי שותפות גוי משום דהא נמי נילף מתרומה בג"ש דראשית ראשית א"נ תרי עריסותיכם כתיבי עיין להתוס' בפ"ק דפסחים דף ה' ע"ב ע"ש:

דף קלו.

מ"ט דר"א דכתיב בקרך וצאנך וכו' לכאורה הא אצט' למעט שותפות גוי כדאיתא לעיל וצ"ל דמחד קרא ממעטי' שותפות גוי ושותפות ישראל דחד סברא לתרווייהו וכאבע"א בתרא לעיל והשתא מיהא דאיתי הגמרא האי ברייתא ממילא אידחייא ההיא אוקמתא דלעיל דאצט' תרי קראי למעט תרווייהו דא"כ מ"ט דר"א דפטר מבכורה ועמ"ש לקמן:

עו"ש אי מה תרומה בארץ וכו' אף מתנות וכו' מפירש"י נר' דגרסי' ראשית הגז ולא מתנות ופירש"י דפריך אמאי דאמרינן לעיל דיליף ר"א מרישיה דקרא וכ"כ מהרש"ל ז"ל בדעת רש"י ז"ל דההיא דיליף מרישיה דקרא הקש גמור הוא ע"ש והא דלא פירש"י בפשי' דפריך אמאי דאמרינן בהמוך דיליף ר"א בנתינה נתינה לפטור שותפות ממתנות נר' משום דראשיה הגז ותרומה חד נתינה כתיבא אתרווייהו וא"כ אף אי יליף מתנות מראשית הגז בנתינה נתינה מכל מקום בראשית הגז לא פריך מידי ולהכי פי' דקאי אדלעיל ומשני אין דתניא וכו' דר"א פטר ראשית הגז בח"ל וה"ט דילפינן מרישיה דקרא בהיקש אלא דרבא ס"ל כאבע"א בתרא דלא ילפינן מרישא דקרא ולהכי הוצרך לומר דילפי' נתינה נתינה אף דס"ד נתינה אתרווייהו ומעתה לשינוייא קמא ילפי' ראשית הגז מתרומ' בהיקיש' ולשינוייא בתרא ולרבא בנתינה נתינה ומאי דפריך אח"ז אי מה תרומה טובלת וכו' אתרווייהו פריך אשינוייא קמא וארבא וכן כל הני פירכי דלקמן ורש"י דנקט

בכל הנך פירכי דלקמן לישנא דהקש סירכא דפירכא קמייתא נקט ולפי"ז דהילפותא דרישא דקרא הקש גמור הוא הגמ' לעיל בשינוייא קמא דקאמר ורבנן לא לכתוב לא ראשית וכו' אכתי לא אסיק אדעתיה הני דרשות דלקמן דאין לך בו אלא מראשיתו ואין לך בו אלא ראשית דאל"ה הא בלא"ה אצט' למכתב להני דרשות אבל אי לאו הקש גמור הוא הוה א"ש טפי ועפי"ז שיטה זו דלאו הקש גמור הוא ניחא מה שהקשה מהרש"א ז"ל לעיל בר"פ הזרוע עמ"ש רש"י דנקט בח"ל אגב בחולין וכו' והא דאצט' לאפוקי מר"א ע"ש ועפי"ה ניחא דהנה מפירש"י בר"פ שילוח הקן נר' דל"ג בברייתא אלא ראשית הגז דר"א סובר דא"נ אלא בארץ ול"ג מתנות ע"ש וכמ"ש מהרש"א ז"ל וא"כ לשינויא קמא דלעיל דיליף מרישיה דקרא ול"ל ג"ש דנתינה נתינה ע"כ מאי דראשית. הגז א"נ אלא בארץ הו"א דיליף מתרומה מרישיה דקרא וא"כ מתנות אה"נ דנוהגות אפי' בח"ל אפי' לר"א דמהי תיתי אבל לשינויא בתרא דאפי' לר"א לא יליף מרישיה דקרא ע"כ מאי דאית ליה ראשי' הגז א"נ אלא בארץ מג"ש דנתינה נתינה הוא דנ"ל וא"כ הוא הדין למתנות דילפי' מנתינה ולפ"ז רש"י לקמן בר"פ שילוח הקן קאי אליבא דשינוי' בתרא ובר"פ הזרוע קאי אליב' דשינויא קמא וכ"ז הוא לפמ"ש מהרש"ל ז"ל בדעת רש"י ז"ל דהקש גמור הוא וכ"נ מדברי רש"י בכולהו פירכי דלקמן דנקט לו הקש' וכן נראה עיקר דלא כמהרש"א ז"ל:

איברא דק"ל לפום ההוא שינוייא דלעיל דקאמר ואבע"א רבנן חיובי מחייבי וכו' דמבואר דאפי' רבנן ילפי מרישא דקרא לפום ההוא שינוייא א"כ אמאי ס"ל דנוהג אפי' בח"ל נילף מהקשה דרישא דקרא מתרומה ועוד מה יענה בהני ברייתות דלקמן דפליגי בחדש על הישן בראשית הגז והא לכולהו תנאי ילפינן מרישא דקרא וההיא דקתני מצטרפין כמאן תרמייה וכן ההיא דגדל בפטור פטור וההיא דכל גיזתי ראשית הגז דלקמן כולהו הוו תיובתיה דההוא שינוייא דאפי' רבנן ילפי מרישיה דקרא כיון דהקש גמור הוי וצ"ל דהשתא מיהא דאייתי הני ברייתות אזדא לא ההוא שינויא וכיוצא לזה כתבתי לעיל באופן דהשתא מסקנא דמילתא דליכא אלא שינוייא קמא ושינוייא בתרא אבל קמייתא קשיא דהא תנן בר"פ דנוהגין בח"ל וכ"ז לשי' מהרש"ל ז"ל בדעת רש"י ז"ל דהקש גמור הוא. מה שהקשיתי לשאול לשינוייא דרבנן נמי יליף ראשית מתרומה בהקשה לדעת מהרש"ל דהקש גמור הוא אמאי לא ילפי' מתרומה דאין נוהגות ראשית הגז אלא בארץ ובהדיא תנן דנוהגות בין בארץ בין בח"ל ואמאן תרמייה עתה ראיתי די"ל דהנה בגמ' לקמן מסיק דטעמא דר"ש דפטר ראשית הגז בטרפות דיליף צאן צאן ממעשר בהמה ע"ש ובבכורות בר"פ מעשר בהמה תנן דמ"ב נוהג אפי' בח"ל והגמ' קאמר שם

לימא מתני' דלא כרע"ק וכו' נראה דא"ש כרי"ש דס"ל בתמורה דכ"א דמ"ב נוהג בח"ל אף דרי"ש לא אמרה אלא דיעבד כמ"ש התוס' שם בתמורה וא"כ י"ל דאף דרבנן ילפי ראשית מתרומה מ"מ מאי דנוהג בח"ל ילפי' צאן צאן ממעשר לחומרא דלחומרא מקשי' וכמ"ש רש"י ז"ל במאי דקאמר בכולה שמעתא אדרבא נילף וכו' והדר ילפינן מתנות מראשית הגז בנתינה נתינה לחייב אפי' בח"ל ור' אלעאי לא יליף צאן צאן א"נ דס"ל כרע"ק ובהכי ניחא לי מה שהקשה הרב טורי אבן במגיל' סוף דמ"א מהספר למ"ש התוס' לעיל דקל"ב דר"י דאמר ר"י האוכל מבהמה שלא הורמו מתנותיה כאלו אוכל טבלים משום דיליף נתינה נתינה מתרומה ע"ש דהרי ר"י ס"ל בכוליה תלמודא הלכה כסתם משנה ורבב"ח גופיה דאמרה להא מילתא דכל האוכל וכו' משמיה דר"י איהו ס"ל דר"י א"ל הלכה כסתם משנה כדמוכח בפ' א"ט דמ"ג ע"ש וממתני' מוכח דל"ל ג"ש דנתינ' מדקתני נוהגין בח"ל גם מדקתני המשתתף עם הנכרי פטור משמע עם ישראל חייב ואי יליף נתינה אפי' עם ישראל פטור כדס"ל לר' אלעאי כדאי' בגמ' ע"ש ועפי"ה א"ש דמאי דנוהג בח"ל מג"ש דצאן צאן וכאמור ומה שהוכיח משותפות לא מכרעא דתנא בפלוגתא לא קמיירי ואינו מוכרח מדלא קתני שותפות ישראל דס"ל חייב וכה"ג כתב הר"ן בהלכות ליישב מ"ש הר"מ דראשית הגז נוהג בטריפה ובגמ' קאמר מדלא קתני חומר וכו' ס"ל לסתם משנה כר"ש דפטור דתנא בפלוגתא לא קמיירי וראיתי להרב מחזיק ברכה בסי' ס"א אות ד' דמייתי לה להקושית הרב טורי אבן מדנוהגין בח"ל ותירץ דמאי דקתני נוהגין בח"ל מדרבנן כמו שגזרו בתרומת ח"ל ע"ש ונעלם ממנו גמ' ערוכה לקמן דמוקי מתני' דלא קתני חומר וכו' כר"ש וקאמר מ"ט דר"ש דיליף נתינה נתינה ממתנות ופריך א"ה אמאי תנן נוהגות בח"ל לילף נתינה נתינה מתרומה ע"ש ולפ"ד הרב ז"ל מאי פריך:

ודע דמאי דפריך בסמוך אי מה תרומה טבלה אף ראשית הגז וכו' ומשני א"ק ראשית וכו' אה"נ דבמתנות ס"ל דטבלי כמ"ש תוס' לר"י ובראשית הגז שאלה בעלמא דשואל אם קושטא דהוו כמו מתנות דטבל א"נ במתנות פשיט"ל דלא טבלי דחלק הכהן מבורר ול"ד לתרומה וכמ"ש ה' טורי אבן שם ולא פריך אלא מראשית הגז דדמי לתרומה:

והנה בר"פ הזרוע תנן דבקדם הקדשן את מומן אפי' שנפדו פטורין מבכורה ומתנות ובמס' בכורות דט"ו נ"ל מתרי קראי דצבי ואיל חד לבכורה וחד למתנות וצריכי כדאי' שם בגמ' וע"ש בתוס' ולכאורה נראה דהאי דינא בראשית הגז ליתיה כיון דליכא קרא יתירא לרבויי ול"ד למתנות דאיכא חומר בראשית הגז מזרוע דנוהגות בטרפות לרבנן

דר"ש וכנז"ל ולר"ש נוקי קרא בראשית הגז ומנ"ל מתנות דזרוע כיון דמודה הוא בחומר דזרוע מראשית הגז וכדתנן במתני':

וראיתי להרמב"ם בפ"ב מה' בכורים דפ' להאי דינא גבי ראשית הגז ע"ש וכן איתא בתוס' בפרקין איברא די"ל דהתוספתא אתיא כברייתא דספרי שהבאתי לעיל דק"ל דנ"ל בכורה ומתנות מחד קרא א"כ ראשית הגז בכלל מ"מ י"ל דלפום גמרין במס' בכורות דצריכי תרי קראי לבכורה ומתנות מנ"ל ד"ז בראשית הגז וצ"ל דילפינן נתינה נתינה ממתנות ואתיא כר"א דס"ל א"נ אלא בארץ דיליף נתינה נתינה מתרומה אך לרבנן דלא ילפי נתינה ע"כ דבראשית הגז בקדם הקדשן למומן ונפדו חייבין ובהכי א"ש דתנא דמתני' לא תנא אהאי. דינא גבי ראשית הגז משום דס"ל כרבנן וכדקתני נוהגת בין בארץ וכו' והר"מ כיון דפ' דנוהגין בארץ דוקא כר"א להכי פ' כתנא דתוספתא שוב ראיתי דהא ליתא דע"כ אף שפ' כר"א דא"נ אלא בארץ לא ילפינן נתינה נתינה מדפ' דניטלות מחדש על הישן וכולהו הנך דיני דלא כתרומה וכמ"ש מרן הכ"מ שם בפי' ע"ש וא"כ דדק"ל מנ"ל ד"ז בראשית הגז לפום גמרין ואין לומר למאי דקי"ל כרבנן דפליגי אר"ש וס"ל דראשית הגז נוהג בטרפות ואיכא חומר בראשית הגז דנוהג בטרפות וכל קבל דנא איכא חומר בזרוע מראשית הגז וכדתנן בפרקין אם כן שקולין הן ונפקי מחד קרא לפטורה ול"ד לבכורה ומתנות וכדמצריך להו הגמ' שם הא ליתא דלפי"ז לר"ש דליכא חומר אלא בזרוע מראשית הגז מוקמינן לצבי. ואיל בראשית הגז ולא במתנות ומתני' מוקמי' לה כר"ש וקתני להאי דינא גבי מתנות ועוד אני תמיה לשינויא קמא דלעיל דטעמא דר"א דיליף מרישיה דקרא ולא יליף נתינה נתינ' מנ"ל ר"ז בראשי' הגז אפי' לר"א ותנא דתוס' כמאן:

עו"ש אף ראשית הגז ממין על שאינו מינו וכו' ק"ל דבגמרא בבכורות דנ"ג ע"ב איתא אי מה מעשר דגן ממין על שא"מ לא אף מע"ב ממין על שא"מ לא אמר קרא וצאן ופירש"י דמשמע כל צאן אחד ע"ש וה"נ אמאי לא משני אמר קרא צאנך דמשמע כל צאן אחד ואפי' ממין על שא"מ ועיין בגמ' שם דנ"ד ע"ב ע"ש ולענין מן החדש על הישן איתא התם דאין מתעשרין מזה ע"ז ע"ש והר"מ בחיבורו כ' ויראה לי דבדיעבד קדוש ע"ש ולפ"ז הו"מ לשנויי הגמ' הכא בראשית הגז הני ברייתות דמחדש על הישן דפליגי אי ילפי' צאן צאן ממעשר בהמה כדאי' לקמן דאיכא מאן דיליף צאן צאן ראשית הגז ממעשר בהמה ועמ"ש בדבור שלפני זה ע"ש וכן הני ברייתות דפליגי במין על שא"מ מצי לאוקומי פלוגתייהו בכה"ג:

דף קלו:

גמ' הא אוקימנא למתני' דלא כר"א וכו' ק"ל אף אי משמע ליה דמתני' ע"כ עצה טובה קמ"ל מדכייל להו בהדי זכרים ונקבות א"נ מדלא קתני מכר לו לבנות אבל לא שחופות מ"מ נוקמה כב"ה דס"ל דשחופות ולבנות מין אחד ומאי ק"ל עוד דהוכרח לו' הא אוקימנא וכו' ועוד ק' במאי דקאמר אין והתנן מכר לו וכו' דנר' דס"ד דמתני' כר"א תק"ל רישא דלוקח גז צאנו דע"כ דלא כר"א כדאוקימנא לעיל ע"כ נר' לי דיש להגיה בגמ' וצ"ל דהא אוקי' מתני' דלא כר"א והיא גופה קאמר הגמ' להוכיח עוד דע"כ עצה טובה קמ"ל ץ דהא אוקימנא מתני' דלא כר"א:

דף קלז.

גמ' אלא מעתה נוצה של עזים לחייב וכו' לכאורה מאי פריך הא שפיר ילפינן מג"ש דגיזה גיזה מגז כבשים יתחמם למעט דעזים כיון דגלי קרא דלו ולא לשקו דלא ילפי' מבכור וצ"ל דאף דלא ילפי' מבכור לשור ילפי' שפיר עזים מהתם דפי' צאן אפי' דעזים מג"ש דגיזה גיזה ולהכי פריך לחייב בעזים מג"ש מבכור ובמסקנא דקאמר כבשים שצמרן קשין פטורין מראשית הגז דכתיב גז כבשים ולא ילפי' מבכור לחיובא משום דא"כ לישתוק קרא מניה ואנא ידעי' דחייבין אלא ע"כ דהילפותא היא מגז כבשים אבל דעזים אצט' קרא דלא נימא דלאו גיזה היא כדמשני וכל זה אי הג"ש היא ג"ש גמורה וכ"נ מסקנת התוס' דלא כמהרש"א ז"ל שם אלא דג"ש גמורה היא אלא דלא ילפי' דברי תורה מדברי קבלה דבר חדש ועיין בסנהדרין דף נ"ד בג"ש דקדש קדש ובריש מגילה בג"ש דפרזי פרזי ולהריטב"א ז"ל בחי' שם ע"ש ואכתי קשה בשמעתין למסקנא דגמ' תתן לו למ"ל הא למעט דשור ילפינן מלעמוד לשרת ואין לומר כיון דאיכא ג"ש לא ילפי' מלעמוד לשרת אלא ילפותא דלקמן בס"פ ולא קאמר בגמ' דילפי' גם הא מילתא אלא אחר דסתר ג"ש הא ליתא דהג"ש אכתי קיימא בחד צד כמו שנתבאר והרב הלכות יו"ט דז"ן כתב בשם הגו"ה שהק' כן וע"ש במה שתי' ע"ש ונ"ל ליישב דהנה לעיל בר"פ דריש רבא למעט מקדיש גיזה עצמה מראשית הגז מדכתיב גז צאנך חתן לו מי שאינו מחוסר אלא גזיזה ונתינה יצא זה שמחוסר גם פדייה ע"ש ויש להבין מנ"ל דצריך פדיה קודם נתינה כי ה כי דנימא יצא זה שמחוסר גזיזה פדייה ונתינה נימא דיתן לכהן הגיזה כמות שהיא והכהן יפדה דהשתא קרי' ביה שפיר גז צאנך תתן לו שאינו מחוסר אלא גזיזה ונתינה וצ"ל דנ"ל מלו דבעי' דבר הראוי לכהן בשעת פדייה והגמ' מעיקרא קאמר דנ"ל גם למעט שקו דכי הדדי נינהו ולמסקנא אתא למעט מקדיש גיזה וע"ש בתוס' שכ' דגם בר פדא ס"ל דרשא דרבא ועמ"ש שם וראיתי להר"ן ז"ל בהלכות במתני' שהביא דרשא

דרבא וסיים דכיון דהקדש היא לאו דידיה היא דליתיב ליה ע"ש נראה מדבריו דמתקן לחודא נ"ל דכיון דלאו דידיה לא קרי' ביה ונתן אך אין נראה כן מדברי התוס' בבכורות די"ד סע"א שכ' מאי דקדושת דמים מדחה ממתנות משום דכתיב אשר לעם ואי איתא הול"ל דבכור ומתנות מחד טעמא דלא קרי' ביה נתינה ומ"מ לפ"ד הר"ן הדק"ל למסקנא למ"ל לו' ועמ"ש לקמן דקל"ח ע"א ונראה במ"ש הר"מ בפ"י מה' בכורים דין ח' דאם אבר ראשית הגז חייב באחריותו עד שיגיעו ליד כהן וכתב מרן בכ"מ משום דכתיב נתינה עד שיתן לו ע"ש והוא תימה דבמתנות דזרוע וכו' כתיב נמי נתינה ולא מחייב באחריותן ע"כ דנ"ל מדכתיב לו עד שיגיעו לידו וא"ש למסקנא דשמעתין ועיין להמש"ל שם ולה' מוצל מאש קצבי סי' ג' ע"ש ואכתי קשה בשמעתין דמשני אפירכא דנוצה של עזים משום דלאו גיזה היא ולא ס"ד דרשא דלעמוד לשרת דאתא להא מילתא תק"ל ברייתא דבסמוך דשוטף חייב ודעזים פטור כיון דשוטף חייב אף דלאו גיזה היא אמאי דעזים פטור ודוחק לומר דלא שמיע ליה ההיא ברייתא וצ"ל דס"ד דשוטף עדיף מתולש וחשיב גיזה טפי מתולש ומאי דפריך מאן שמעת ליה האי סברא ר"י אף דבתולש אפילו רבנן מודו לפום סברא דהשתא מ"מ נקט ר"י דהוא אמרה להא מילתא בהדיא ובהכי ניחא. מה שהק' ה' הלכות יום טוב דז"ן ע"ד התוס' שם בבכורות מסוגיין ע"ש ודע דמאי דפריך נילף גיזה גיזה מבכור אינו אלא למ"ד בתר למד אזלי' אבל למ"ד בתר מלמד השתא בכור קדשים הוא המלמד וכיון דבכור גופיה נ"ל מוי"ו מוסיף ע"ע ראשון כמ"ש רש"י שם בבכורות הוי היקש ודבר הלמד בהקש א"ח ומלמד בג"ש ואפ' דהכא שאני דגילוי מילתא בעלמא הוא כמ"ש התוס' ועיין בזבחים ד"ן ובמ"ש לעיל דקי"ז ע"א ע"ש:

דף קלז:

רי"א שש חמש לכהן וכו' כתב הפרישה בסימן של"ג דה"ט דבעי' שש משו' שיריה ניכרין דכתי' ראשית כמי חלה דבעי' שיריה ניכרין משום ראשית ע"ש ולא ראה דברי התוס' לעיל שכ' דטעמא דחלה לאו משום ראשית אלא משום דכתיב מראשית במ"ם גם נתבאר בגמ' לעיל דלרבנן דר"א דקי"ל כוותייהו לא בעי' שיריה ניכרין בראשית הגז ע"ש ולבן לא בעי' נמי מניין על מינו ומחדש על הישן ועיין למרן בב"י בסי' של"ג גבי שחופות ולבנות עיין שם:

עו"ש ותסברא והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו בסי' יל"ד דנוקמה מנה ופרס במנה של מ' דהוי ס' ומאי דקאמר בס' היינו לענין החיוב שלא להתחיי' בראשי' הגז אלא כי איכא ס' מנין אבל בשיעור הפרשה לא איירי ואה"נ דהוי בה' סלעים ורש"י בסמוך כתב תרי לישני בפי' בס' דקאמר ר"י בסמוך ע"ש ונרא' דמ"ל כיון דרב ושמואל אמרי תרוייהו

הא מילתא וכי היכי דשמואל משתעי גם בשיעור הפרשה כדס"ל לשמואל בסמוך גם לרב כן הוא והנה התוס' רי"ד בספ"ב דקדושין הק' במאי דאמר שמואל חטה א פוטרת הכרי הא כתיב נתינה ומ"ש מראשית הגז דבעינן שיעור מדאוריית' ותירץ דגם תרומ' בעי שיעור להפרשה אלא אלא דאם לא הרים אלא חטה א' יצא מידי טבל וכו' ובטל מצות הפרשה ע"ש והמש"ל בפ"ו מה' מ"ע דין ז' תמה עליו דאם כן מאי פריך בסוגיין ותסבר' וכו' נימא מאי דקאמר בס' הוא בדיעבד ובטל מצות הפרשה עיין שם ועפי"ה ניחא כיון דרב ושמואל תרוייהו אמרו חדא מילתא ומה שהקשה ממאי דמוקי ראשית הגז בסוגיין לענין אם היה לו גיזין הרבה ע"ש י"ל דהיינו לרב אבל לר"י ודאי דאתיא כפשטא ולא מצינו דפליג ר"י בחטה אחת דפוטרת הכרי ובהכי ניחא גם מה שהקשה מהירוש' ע"ש דהירוש' אזיל בשי' רב ושמואל ולא ס"ל כר"י ואין להק' ע"ד התוס' רי"ד מאי פריך ממתני' דאלו דברים נימא דמאי דקאמר בס' לענין מצות הפרשה די"ל דפעמים אפי' א' מס' לית ביה שיעור נתינה ולא מקיים מצות נתינה והנה מבואר מדברי התוספות רי"ד דבראשית הגז בעי שיעור מדאוריית' וטעמ' משום דכתי' נתינה ובגמ' לקמן דקל"ח מבואר בגמ' הטעם מדכתיב לשרת ע"ש והרמב' ז"ל בה' בכורים כ' דכל הני שיעורי מדרבנן אבל מדאורייתא בכ"ש סגי ע"ש ועיין להש"ך סס"י של"ג והפרישה שם כ' הטעם דלא תיקנו שיעור בראשית הגז כמו שתיקנו בתרומה משום דמדאורייתא יש לה שיעור דכתיב תתן לא ראו לתקן שיעור ע"ש:

עו"ש אתנח לן חדא פירש"י א' מדבריך יכולין ליישב ומדלא פי' כפשוטה אתנח לן מאי דהוה ק"ל מקודם דר"י אדר"י דלעיל אמר בששה ובעובדא דאיסי אמר בס' מוכח דל"ג בעובדא דאיסי אלא בששה ומזה מוכח דגי' רש"ל דגרים בדברי רש"י דאמרת עיקר ולא כמ"ש מהרש"א ז"ל דגרסינן דאתמר:

דף קלח.

גמ' גזז ומכר ראשונה וכו' מפירש"י נר' דמפ' מכר הצאן וכ"נ מהגמ' דקאמר בעי' צאנך וליכא גם מדפריך ממתני' דלוקח גז צאנו של נכרי נראה כן אך הר"מ בפ"י מה' בכורים כ' גזז ומכר הגיזה ע"ש ועיין למרן בכ"מ שם ונר' דהר"מ מפ' דפלוגתייהו בתרווייהו במכר הגיזה או מכר הצאן דגם בגיזה בעי' שתהא שלו כמו הצאן והגמ' דקאמר בעי' צאנך אמכר הצאן קאי וממילא גם הגז בעינן שלו ופריך שפיר גם אמכר הגיזה דכי הדדי נינהו ועיין לעיל דקל"ז ע"א שהבאתי מ"ש הר"ן דלאו דידיה דיהיב ליה וסבור הייתי דכוונתו כיון דלאו דידיה לא קרינן היה ונתן ע"ש עתה נ"ל עיקר בכוונתו כיון דלאו דידיה לא מחייב דגם הגיזה בעי' דליהוי דידיה כמ"ש לדעת הר"מ ז"ל ומעתה גם התוספתא

בבכורות שהבאתי לעיל סבר לה כמ"ש הר"ן ז"ל ומתנות נ"ל מאשר לעם וראשית הגז מגז צאנך דגם הגיזה בעינן דליהוי דידיה כאמור ולעולם אף דהקדש הוא שייכא ביה נתינה ועיין לה' מח"א ה' זכייה מהפקר סי' ע"ש:

דף קלח:

תוס' בד"ה יצא וכו' ונר' דפשטיה דקרא וכו' עכ"ל והגמ' גופיה דלא משני כן באמת דלא אמרה תורה שלח לתקלה י"ל דניחא ליה לשנויי הכי כי היכי דנ"מ בהרג הנפש ולא נגמר דינו ועיין בהר"ן בחי' מ"ש בקושית הגמ' דפריך במוקדשין אמאי לא וכו' ע"ש אלא דלפי"ז גם מ"ש אמאי ל"ק מתקח לך ל"ק דמשור שלא נגמר דינו לא נפיק מתקח לך:

ודע דמפשט דברי התוס' שכ' דפשטיה דקרא וכו' במידי שיכול לשלחו משתעי נראה דמעיקרא התורה לא צוותה בענין זה וליכא מצוה כלל בכה"ג ולפי"ז ניחא מה שהק' הר"ן בחי' בסמוך גבי ובעי לקיומי ביה ובערת דלא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה ע"ש:

כתב הר"מ בפי"ג מה' מה"ש א"נ במוקדשין מקרא דתקח לך ושור שלא נגמר דינו משלח תשלח וכו' ע"ש נראה דדעתו ז"ל דמאי דקאמר הגמ' מוקדשין משלח ה"ה דהומ"ל מתקח לך אלא דנקט כן משום דנ"מ לשור שהרג הנפש ע"ד מ"ש בדעת התוס' ולכך נקט כל חדא מקרא דיליה וס"ל דאפי' לק"מ דמדרבנן הוא דאין נהנין לא קרי' ביה תקח לך מדאורייתא ע"ד מ"ש הרמב"ן ז"ל בחי' בפ' כסוי הדם ע"ש במה שכתבתי בזה ודלא כס' התוס' בשמעתין ועיין לה' מהריט"א ז"ל בס' קהלת יעקב סוף אות זכייה ע"ש ועיין להלח"מ שם:

דף קלט.

שור זה עלי עולה פירש"י אע"ג דקאמר עלי להביאו קאמר ולכאורה הוא נגד גמ' דערכין דכ"א דמוקי לה דאמר לדמי ע"ש מיהו כבר הוכיחו התוס' שם דסוגיין פליגא ע"ש:

דף קמ.

גמ' דבר הלמד מעניינו וכו' צ"ל דה"ק בעניינא דשחי' כתיב מה ההיתר דכל צפור טהורה תאכלו היינו ע"י שחי' תאכלו אף האיסור דדייקינן מניה מכלל דאיכא אסורות היינו דע"י שחי' הוא שנאסרות וטריפה בלא שחי' אסורה דאל"ה ק' טריפה נמי שמה שחי' למ"ד שחי' שא"ר שמה שחי' ועוד י"ל במ"ש התוס' לעיל דל"ב ע"א בד"ה ורמינהי דנבילה לא נפקא מכלל טריפה ואם כן לאו כל הטרפות הוו לאחר שחי' דאיכא טרפות דאתיא מכח נבילה דלא הוי שחי' לכ"ע. מיהו כבר כתבתי בר"פ א"ט דהר"מ חולק עליהם בזה ע"ש והנה בפ' האיש מקדש דז"ן פליגי ר"י ור"ל צפורי מצורע מאימתי נאסרין ואותביה ר"י לר"ל דס' משעת לקיחה מדתניא וזה אשר ל"ת לרבות השחוטה ואי אמרת מחיים אסורה

לאחר שחי' מבעיא ומשני מ"ד מידי דהוה אקדשים דע"י שחיטה משתרו ע"ש ויש להבין אכתי למ"ל קרא כיון דאיכא עשה דכל צפור טהורה תאכלו כדאסיקנא בשמעתין לשחוטה דמצורע נימא אהדריה קרא לאיסוריה דגלי לן קרא דשחי' לא שריא לה והוי כקודם שחי' דאיכא לאו וכדאמרינן במס' בכורות דט"ו גבי גוזז בפיסולי המוקדשין ע"ש בתוס' ועיין להתוס' לעיל דצ"ט ע"א ולהתוס' בביצה די"ב ע"א ולהפר"ח בסי' י"ג גבי שחי' נכרי נבילה ובמ"ש שם ע"ש ולפי מה ששיערנו בכוונת הגמ' דקאמר דבר הלמד מעניינו ניחא שפיר דאי אמרי' אהדריה קרא לאיסוריה ואיסורו כמו מחיים א"כ שחי' לא אהניא ליה לא לאיסור ולא להיתר וא"כ מעיקרא לא מוקמי' ליה לעשה אלא בטריפה וע"כ לא מוקמינן ליה בשחוטה דמצורע אלא אי אמרי' דאיסורא דמחיים כבר חלף הלך לו ועל ידי שחי' הוא שנאסרין מכאן ולהבא ולא אמרינן בכה"ג אהדריה וקרא דזה אשר לא תאכלו ע"כ נמי דשחי' היא הגורם וה"ט דלא מוקמינן הלאו בטריפה או בשאר דברים דאסורין בעשה אלא משום דגם הלאו בעניינא דקדשים וזה נר' לי כוונת רש"י ז"ל בד"ה והא שכתב ועלה כתיב וכו' דלכאורה אך למותר דבעשה קיימינן והלאו מאן דכר שמיה ועפי"ה ניחא ועמ"ש בסי' ס"א:

עו"ש מדתנא דבי רי"ש נפקא וכו' עיין פירש"י בפ' הא"מ דנ"ז שכ' טריפה מחיות והוא נגד סוגיין מיהו שם אכתי לא ס"ד הא דתנא דרי"ש עד דמשני תנאי היא ורש"י פי' כן לס"ד דגמ':

תוס' בד"ה למעוטי וכו' וצ"ע בבהמת עיר הנדחת וכו' עכ"ל לכתחי' ודאי לא משום הנאה דמצות לאו ליהנות ניתנו דיעבד דוקא כמ"ש הכנה"ג בסי' כ"ח ועיין לה' המניה בס' מש"ל בפ"ה מה' אישות ע"ש ודלא כמהרש"א ז"ל גם מ"ש מהרש"א כתותי מיכתת שיעוריה אינו ענין לכאן דבהמה עיר הנידחת אין דינה בשריפה אלא בהריגה כדאיתא בס"פ חלק ע"ש ומ"ש התוס' לשריפה ל"ד אלא להריגה וע"ש בגמ' בפ' חלק:

דף קמ:

גמ' אבל בקורא נקבה ד"ה חייב הרמב"ם בפי"ג מה"ש לא כתב דין דקורא נקבה חייב וכ' מרן בכ"מ דס"ל מאי דקאמר דילמא בקורא ל"ד אלא הא מני ר"א וכו' ע"ש והוא הפך מימרא זו דר"א וכב' המח"א בהגהותיו להר"מ תמה כן ע"ש והלח"מ כתב בדעת הר"מ דגריס איכא דאמרי וס"ל דפליגי לישני בהאי ע"ש ולפום הלישנא דפטור לרבנן ע"כ מתני' דעוף טמא רובץ על ביצי עוף טהור דדייקי' מינה הא ב' מינין טהורין חייב ר"א היא כי היכי דלא נפשוט הבעיא וכמ"ש מרן בכ"מ והרא"ש ז"ל בשמעתין כ"כ בדעת הרי"ף ז"ל ודחהו ע"ש:

עו"ש והתנן בזמן שכנפיה וכו' עמ"ש מהרש"א ז"ל ונ"ל עוד דלמ"ד חייב ברובדי אילן פשיט"ל דברייתא איירי במן הצד אלא דלמ"ד פטור על כורחיך הא דתני מעופפת ולא רובדי אילן משום דמעופפת אצטריכא ליה אע"ג דנגעה וע"כ היינו דנגעה עלייהו דאי מין הצד הא רובדי אילן איירי בנגעו מן הצד מדקאמר אף על גביהן דנגעה עלייהו כדדייקי התוס' וליתני רובדי אילן ולכך פריך שפיר והתנן וכו' ומשני במן הצד והשתא חדית ליה דרובדי אילן לא נגעה כלל ולא הוצרך לבאר זה כיון דהוא נמשך מהתירוץ דמתרץ דמעופפת נגעה מן הצד ועפי"ז ניחא גם מה שדקדקו התוספות:

דף קמא.

דגדול השלום והיינו למ"ד ק"ו לימי ספירו אבל למ"ד שרי הדרא קושי' הגמרא לדוכתה וי"ל לפ"ד ריב"א שהביאו התוס' י"ל דקרא גלי דליכא עשה כלל בכה"ג וממילא עבר על עשה ול"ת ואי לאו קרא הו"א לא לקי והגמ' ה"ה דהומ"ל הכי ועיין להתוס' בפ' אלו מציאות ד"ל ובמהרש"א ז"ל שם ע"ש:

דף קמא:

זיל טרוף הקן עמ"ש בי"ד סימן רצ"ב עיין שם באורך:

דף קמב.

מתני' ק"ו למצות חמורו' ק' דא"כ למ"ל קרא בכבוד אב ואם וצדקה להזכיר מתן שכרן הא אתיא בק"ו משילוח הקן ונ"ל דאתיא כמ"ד וי"ו לחלק ועמ"ש לעיל דפ"ה ע"ב ובפ' הזרוע ע"ש וא"כ בשילוח הקן הכוונה או זה או זה ומדהוצרך בכבוד א"וא ובהנך להזכיר ש"מ דכוונת התורה בהנך לאוסופי דנוחל שניהם ובזה י"ל קושית הגמר' בקידושין דפריך אמאי לא חשיב במתניתין דאלו דברים שילוח הקן ע"ש ועפי"ה י"ל ועיין למהרש"א ז"ל בח"א בכאן ולה' בכור שור:

תם ונשלם מסכת חולין

מסכת ערכין

דף ב.

גמ' לאתויי יורש ודלא כר"י לפום מאי דאמרי' בסמוך דא"ל לר"י בעלי חוברין ואתיא אפי' לר"י אלא דנקט הכי לשינויא קמא דל"ל לר"י בעלי חוברין ונקט יורש דתני בהדיא:
גמ' ורבנן המר ימיר וכו' עיין בתוס' ברישׁ תמור' שהק' כיון דלא ממעט ליה קרא ממילא מתרבי וילפי' תמורה מניה ולמ"ל קרא דהמיר ע"ש מ"ש והבה"ז כאן תי' דסוף הקרש עדיף מתחי' הקדש ולא ילפינן תחי' הקדש מסוף הקדש לרבויי והוכיח כן ממש התוס'

בד"ה קרבנו דאי לאו קרבנו הוא ידו למעט חבירו אבל שלוחו סומך וכו' דאי שלוחו סומך כ"ש יורש ולמ"ל קרא דהמיר אלא ע"כ דלא ילפי' תחיל' מסוף לרבויי יעש"ב וטפי הו"ל להוכיח מדרשא גופא דידו למעט שלוחו למ"ל הא ידעי' ליה מדאצטריך קרא דהמר לרבות היורש אלא ע"כ דלא ילפי' כה"ג תחילה מסוף מיהו לפ"ד לא אצטריך דהמר ליורש אלא בתמורה אבל בסמיכה ידעי' לה מדלא ממעט ליה קרא ממילא מתרבי כקושית התוס' ולפ"ז לא היה צריך הגמ' למימר ורבנן המר לרבות היורש וילפי' סוף מתחילה דהא סוף הקדש ילפי' לה מדלא ממעט ליה גם לפ"ד ק' מה שהק' התוס' שם בריש תמורה מ"ש דשאר קרבנו למעט ובחוברין לרבות דתי' התוס' שם דילפי' מתמורה דאין השותפין ממירין לא יתכן לפ"ד הבה"ז מיהו לזה י"ל דאי למעט ילפי' מתנופה כדאי' במנחות והביאו התוס' בשמעתין אך זה לא יתכן אלא לפירש"י בשמעתין דכי ל"ל לר"י ב"ח חד מיהא סמיך ולהא ילפי' לה שפיר מתנופה ולא מסתבר למעט מכל וכל דלא גרע מתנופה ומגמ' גופה דמנחות יש להוכיח קצת כהבה"ז מדאמרינן דהוה ילפי' מתנופה ולא נקט דהוה ילפינן מתמורה והתוס' דתמורה דנקטו סמיכה ה"ה דהומ"ל תנופה כדאי' במנחות וחד מינייהו נקטי ובהכי ניחא שהק' לפירש"י דחד מיהא מבעלי חוברין סומך נימא דאתו קראי לרבות בעלי חוברין דחד סמיך ומ"ל לרבויי דכולהו סמכי די"ל דחד סמיך ילפי' מתנופה:

תוס' בד"ה לאתויי וכו' וי"ל דהכא בטריפה איירי וכו' עכ"ל והא דלא קאמר הגמ' הכל נידרין לאתויי מנוול ומוכה שחין בלא טריפה וקמ"ל דמכור לקנס דא"כ תיפשוט בעיא דהתם א"נ י"ל דאי להכי אתי לא איירי אלא בעבדים ומתני' בכולהו איירי אפי' בב"ח:

דף ג.

בד"ה אין מעכבין וכו' וי"ל כגון שהגיע לחינוך עכ"ל מבו' מדבריהם דבהגיע לחינוך לכ"ע מצווין להפרישו ולא נחלקו אלא בלא הגיע לחינוך וכ"כ בהדיא בשבת דקכ"ה ע"א בד"ה ש"מ ועמ"ש ע"ד בחי' בפסחים בפ' האשה:

בד"ה למעוטי וכו' דס"ד הואיל נתרבה לטומאה וכו' עכ"ל ק"ק לא לכתוב לא איש ולא נפשות וידעי' שפיר דמטמא דהא לא ס"ד למימר דלא מטמא אלא משום דכתיב איש כדקאמר הגמ' וגם ידעי' דל"מ כרת דקטן לאו בר עונשין דהשתא ליכא קרא לרבויי ולא הוה ס"ד למי' כיון דאתרבי וכו' ויש ליישב:

דף ג:

רש"י בד"ה שלא וכו' ולא לאחרים לאות וכו' הקושי' מבואר' דלקמן דפריך ראש נמי כתיב ושמת המצנפת ק' דיניח על המצנפת ואי פשיט"ל דקפדי אחציצה ביד נמי נימא

הכי ולא היה צריך לדרשא דלך לאות וכו' ונ"ל דבראש דוקא קפדי אחציצה אבל ביד הוק"ל לרש"י כיון דכתוב לאות לכתחילה יניח על בגדיו שיהא נראה לאות לזה מתרץ דאדרבא כתיב לך לאות ולא לאחרים לאות:

תוס' בד"ה לאתויי עבד וכו' למאן דתני עבדים עכ"ל אבל למאן דלא תני עבדים הכל דרישא לאתויי עבדים והכל דסיפא לאתויי מטה הרע לנוה היפה משא"כ למאן דתני עבדים כיון דהכל דרישא לאתויי מנוה היפה וכו' ל"ל דסיפא לאתויי מנוה הרע וכו' דמרישא שמעי' ולדידיה הוא דהוצרך לו' לאתויי עבד שברח וגבי ירושלים דמוקמי' תרווייהו לאתויי מנוה לנוה אגב רישא הוא כמ"ש התוס' בסמוך:

בד"ה הני וכו' סמיך אהא דילפי' ט"ו ט"ו וכו' עכ"ל ר"ל דבכלאים כיון דאיכא לאקושי להאי גיסא ולהאי גיסא מוקמינן כל חד אדוכתיה בכלאים מחייב משום השוה הכתוב וכו' ובציצית מפטרי משום הקישא לתפי' אבל בחמץ כיון דפשיט"ל דבמצה פטירי מג"ש ודאי דילפי' חמץ ממצה בכל שישנו כיון דליכא למילפי אפכא מכח הג"ש דט"ו ט"ו ובמסקנא נרבי לחמץ מכל הדר גמרינן מצה לחיובא כיון דהוה ס"ד דפטירי גם מחמץ ורבי קרא מכל כיון דאתרבי אתרבי גם למצה כמ"ש בס"ד:

בד"ה מוכרין וכו' וי"ל קצת גירסא וכו' וס"ד שבתי ערי חומה וכו' עכ"ל משמעו' פשט דבריהם כך הוא דאחר שדחו פירש"י במוכרין וע"כ אגב גואלין קתני לה באו לפ' מהו גואלין דבבתי ערי חומה קאמר שגואלין אפילו אחר שנה והוק"ל להגירסא דגרסי הכא מתני' דמוכרין וגואלין מה ענין זה ליובל ולזה באו ליישב דבכלל גואלין לעולם דאפי' עבר עליו היובל צריך דס"ד דכיון דגואלין אפי' אחר שנה הוי כבתי החצרים וליפקו ביובל קמ"ל דלא ליפקו ביובל אבל בישראל פשיטא דלא ליפקו ביובל כיון דאין גואלין אחר שנה וכתיב לצמיתות אך מקרא מלא דבר הכתוב בפ' בהר ואשר יגאל מן הלויים ויצא ביובל ופירש"י בחומש ואשר יקנה וכו' וע"ש בדבר אחר שהביא והוא בת"כ ומהתימה על הר"מ בפי"ג מה' שמיטה ויובל שלא כ' חילוק זה שבין ישראל לכהנים בבתי ערי חומה לענין יובל:

דף ד.

גמ' כל דאיתיה בשקלים וכו' ק"ק כיון דתני נשים במתני' מינה שמעינן דלא מקשי' ערכין לשקלים דהא נשים ליתנהו בשקלים כדתנן בשקלים ואמאי תני כהנים ולויים וישראל וכן ק' לקמן בקשה דפדיון הבן ואי משום דמרבי' מנפשות גם כהנים איכא לרבויי מנפשות וי"ל דסד"א דיש לנו לקיים ההקישא בדבר אחד ולא מרבי' ליה מנפשות כדי לקיים דרשת ההקש ולזה הוצרך התנא למנקט כולהו לאשמעי' דלא דרשי' ההקש

כלל אך ק' לפ"ז אמאי לא תני פחות מבן ך' דליתיה בשקלים ואי משום דקתני הכל לרבויי אפי' מופלא הסמוך לאיש הוה טעי' דלא מרבה אלא פחות מבן ך' ומנ"ל מופלא סמוך לאיש וי"ל כיון דתני חש"ו אין מעריכין שמעי' מינה דין דפחות מבן. ך' ועיין להשע"ה בה' שקלים:

רש"י בד"ה אינו חוטא וכו' אע"ג דלכתחי' אל מחייב וכו' עכ"ל עיין בירושלמי בשקלים אמתני' הלזו דבן בוכרי דמבואר שם דטעמא דבן בוכרי דלא מחייב לכתחי' משום דכ' כליל כס' הכהני' ואינו חוטא משום דמסר ע"ש לה' קה"ע ומה שהוצרך רש"י לפ' טעמא דבן בוכרי ל"מ משום דכתיב זה הוא לס"ד הגמרא כאן דלא ס"ד מילתא דמסר ופריך חולין בעזרה הוא וע"כ דטעמא דבן בוכרי משום דכתיב זה:

דף ד:

תוס' בד"ה והא פרה וכו' וכ"ש כשמקדיש הגוף דפשטא קדושה בכולה עכ"ל באו ליישב אמאי לא ס"ד הגמ' דבק"מ איירי משום הקוש' דפשטא קדושה בכולה:

גמ' הא בק"מ הא בקב"ה עיין להשע"ה ה' ערכין שהק' אשמעתין מגמ' בפ' ראשי' הגז ע"ש ולק"מ דנידון בכבודו פי' נחייב ליתן דמי כולו המקדיש וחיוב' עליה רמיא ולאו דקדש גוף הבהמה מה שאין כן בק"מ דפשטא קדושה בכולה וקדש כל גוף הבהמה וכמו שמבואר כ"ז מלשון הרמב"ם שם בה' ערכין:

דף ה.

רש"י בד"ה והאמר וכו' ה"נ כי אמר ראש פרה לרמי עולה וכו' עכ"ל אף על גב דפרה לא חזיא לעולה דנקבה היא מ"מ קדיש קדושת הגוף לענין שלא תפדה אלא במוק' ומאי דנקט איל זכר לעולה היינו ליקרב איהו גופיה וכמ"ש בגמ' בתמורה די"ט ע"ב ע"ש:

גמ' רמ"א נותן דמיה וכו' נסתפק הרב בה"ז בהעריך טומטום לר"מ אי אמרינן יודע שאין ערך לטומטום ולשם דמים נתכוון כיון דלא נ"ל מהזכר ולא טומטום כיון דדרשא ולא בהדיא אפשר דטעי' ע"ש ויש מי שמוכיח מדאמרי' לקמן ד"כ בערך ידי דנותן דמיה לר"מ אע"ג דנ"ל אלא מדרשא מיהו לפי' קמא שכ' התו' לעיל ד"ד ע"א בד"ה ערך דמאי דאצט' למעט איברים היינו דלא נימא אדם יודע וכו' ע"ש משמע דלמעט אבר מערכין לא אצט' קרא אין מזה ראיה:

דף ה:

ולר"מ למאי אצטריך מכאן הוכיחו התוספות בסנהדרין דט"ו דרב לדברי ר"מ קאמר ולא דס"ל הלכה כר"מ דאי הלכה כר"מ ס"ל מאי פריך נימא דבא לפחות הלכה ע"ש וק' דאי לפ' הלכה נתכוון הי"ל לפ' בפחות מבן חדש דחידוש הוא אף די"ל טועה ואי רב לא

ס"ל כר"מ אלא בכלי דלא טעי א"כ מנ"ל דרבנן לא מודו לר"מ בכלי מטעם טעי אלא ע"כ דאין סברא לחלק ביניהם לפום קושטא דמילת' עיין לקמן ד"ך ע"א. הבה"ז תמה על מ"ש הר"מ כרבנן איך פ' עצמו דנותן דמיו דמוקמי לה בגיטין דט"ל כר"מ וה' צ"ק כ' עפי"ד התוס' בכתובות ר"פ המדיר דר"מ לא אמר בתיקוני ולא במוסיף ואף דהתוספות ס"ל דהני דהכא תקוני הוא ולא מוסיף הר"מ לא ס"ל כן אלא דהכא מוסיף הוא דהזכיר ערך אבל המקדיש תקוני הוא ואף ע"ג דרבנן פליגי אף בתקוני כי היכי דא"ש מימרא דרב המקדיש עברו ר"פ השולח וע"כ דרב קי"ל דרבנן פליגי אף בתקוני מ"מ הר"מ מסתבר ליה לפ' בתיקוני כר"מ והגמרא כאן דלא מוקי מימר' דהמקדי' בהמת חבירו כרבנן מטעם תיקוני משום דאליבא דרב קאי ולרב ע"כ דקי"ל דפליגי רבנן בתיקוני מההיא דהשולח כדכתי' ועפי"ד הצ"ק ניחא מאי דאיכא למידק בגמ' אמאי איצט' למי' כמאן כר"מ במקדי' בהמת חבירו כיון דכבר אמר גבי בלי כמאן כר"מ ידעינן שפיר דרבנן ס"ל אדם מוציא דבריו ולפ"ד הצ"ק ניחא שפי' דהו"א במקדיש כרבנן משום דתקוני הוא גם ניחא מאי דק' אמא' איצט' מימרא דכלי ממקדי' בהמ' חבירו שמעי' לה ועפי"ה ניחא דהו"א במקדיש דוקא משום תקוני אבל בכלי דמוסיף לא וטעמא דר"מ בבן חדש משום גזירה ולעולם ס"ל מוציא דבריו לבטלה באוסופי:

רש"י בד"ה איש משמע כל דהו עכ"ל ק' דבפ"ק דחולין די"ג ע"ב לא מרבי' גוים דנודרין אלא מאיש איש וכן בסנהדרין דנ"ו לברכת ה' אמרי' דר"מ מרבה מאיש איש ורבנן דברה תורה כלשון ב"א ע"ש וי"ל דהתם משום דחד איש אצט' לגופה או לשום דרשא ולכך לא מרבי' גוים אלא מאיש יתירא אבל היכא דמתיר אע"ג דלא כתיב אלא חד' איש מרבי' גוים דאיש משמע כל דהו:

תוס' בד"ה יכול וא"ת הא ממעטי' וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דע"כ התם מבני ישראל הוא דממעטי' ליה דאי מאיש אם כן מאי פריך בנזיר דס"ב איש דכתיב גבי ערכין למ"ל הא אצטריך לתמורה ומאי פריך הניחא למ"ד מופלג דאורייתא וכו' נימא דמ"ד דרבנן מוקי ליה לתמורה ולא דריש לדרשא דפ' ב"ש שהביאו התוס' ונ"ל דכונתם כיון דאיכא רבויי ומיעוטי בערכין דהיינו בני יש' ואיש אמאי ממעטינן נכרי מתמורה משום דבנ"י קאי אכולא ענינא אדרבא נימא איש קאי אכולא ענינא ושיעור דבריהם דמהתם ממעטי' אע"ג דכתיב איש וע"כ איש לאו ריבוייא הוא הפך ברייתא הלזו:

בד"ה אלא וכו' ואמאן תרמייה וכו' עכ"ל לא היו צריכי לכל זה די"ל דהגמרא פריך אברייתא גופה דמועלין מקרא דלא לכם ולנו אלא משום לישנא דהגמרא אלא מעתה לא ימעלו נראה דרוצה להוכיח לר"י גופיה:

בא"**ד** ושמא טוב לפרש וכו' עכ"ל וכן יש להוכיח דאי איתא דלר"מ אינו קדוש כלל וקרא דלא לכם ולנו דאין מקבלין מהם הוא מטעמא דאינו קדוש קשיא מקרא דואגרת אל אסף וכו' דמייתי הגמ' לקמן דקבלו ממנו משינוייא דגמ' דלקמן דמלכותא לא הדרי לא יכון בזה לפי מה שפי' בו רש"י והתוספות שם אלא דלמסקנא גם לר"מ קדוש:

דף ו:

גמ' רבא אמר וכו' ור"י סבר בכתוב' בשטר וכו' עיין להריטב"א בחי' בקדושין די"ג ע"ב שהק' בגמ' שם אפי' בכתובה בשטר כיון דס"ל שעבודא לאו דאורייתא אפי' בשטר לא גבי מיורשין במלוה אלא משום נעילת דלת ובהקדש לא שייך נעילת דלת ותי' דלא יהיה כח הקדש גרע מכח הדיוט וכיון דבהדיוט גבי גם בהקדש גבי אף דליכא נעילת דלת ע"ש וק' כאן בניזקין מאי איכא למילף וצ"ל דס"ל לרבא דגם ניזקין לא גרע מב"ח כיון דבעלמא עדיף מב"ח לענין עידית ולפ"ז אפשר דרב יוסף פליג בהא וס"ל דדוקא הקרש הוא דלא גרע ולכך לא נחלקו אלא בנזק ולא בערכין והקדש ונדר משום דהנהו גבי לכ"ע משום מלוה הכתובה בתורה ולרבה אה"נ דפליגי בכולהו והגמ' דקאמר בנודר ומעריך לא פליגי אזיל אליבא דרב יוסף וניחא קושית התוס' בד"ה כי פליגי:

דף ז.

רש"**י בד**"**ה** חייבין וכו' וקשיא למאן דמוקי וכו' עכ"ל לשונו מגומגם דכ"ע מוקי לה דפליגי באם היזק וי"ל דמאן דמתני אברייתא ע"כ דהא דלא תני ליה אמתני' משום דס"ל דלא פליגי רבנן אר' יוסי ולכך כ' למאן דמוקי וכו' דהיינו לל"ק ועדיין קצת גמגום ולפי מה שכתבתי לעיל דרב יוסף היא דמוקי דלא פליגי אלא בהיזק אבל לרב' פליגי בכולהו א"ש דתחילה ב' אלמא מלוה הכתובה בתודה וכו' ור"ל וקשה לרבה ואח"כ כ' וקשיא נמי למאן דמוקי וכו' דהיינו לרב יוסף ומפרש הקושיא לכולהו כמ"ש התוס' אך מ"ש רש"י קשיא סתמא אסתמא ק' דא"כ קשיא סתמא דמתניתין אסתמא דברייתא דלעיל דחבלה ולא יתורץ בשינויי' דגמ' דאי עמד בדין מ"ט דרשב"א:

תוס' **בד**"**ה** אמר וכו' אלא משום דפרכינן וכו' עכ"ל נראה דזה הכריחו לרש"י שם לפרש דקושי' הגמ' היא לרב ושמואל ולא פי' הקושיא גם לרבה ועוד י"ל דלרבה לא ק"ל די"ל דש"ה דהוי מלוה הכתובה בתורה אבל רב ושמואל ס"ל דלאו ככתובה בשטר כדאי' בפ"ק דקדושין די"ג ע"ב ע"ש ומזה קשה עמ"ש הרמ"ה שם ה"ה דהו"מ לשנויי ש"ה דהוי מלוה הכתובה בתורה וככתובה בשטר ע"ש:

רש"**י בד**"**ה** ומקרעין וכו' דזמנין דמיקרי וכו' עכ"ל נר' דדוק' בישבה על המשבר הוא דזמנין דהיא מתה ברישא אבל בלא ישבה הוא מיית ברישא לעולם ולכך כי פריך מההוא

דפרכס לא משני דזמנין דמקרי וכו' ולא ניחא ליה למימר בישבה לעולם היא מתה ברישא דא"כ מתני' דנוחל ומנחיל אמאי לא קתני רבותא ישבה על המשבר נוחל ומנחיל וגם אי היו פלגא ופלגא קשיא אמאי לא קתני יחלוקו יורשי האם עם יורשי הבן ולכך הוצרך רש"י לפרש דרובא הוא מית ברישׁ' וזמנין הוא דמקרי ומתה היא ברישא כנ"ל בדעת רש"י ז"ל ועיין לתוס' בנדה דמ"ד אבל ק' מאי פריך הגמרא תנינא נימא דאתא לאשמועי' דלא אזלינן בתר רובא ואף שכ' הרשב"א בתשו' ח"א סי' ת"א דס"ס ורובא כי הדדי נינהו אכתי ק' נימא דמתני' כל ספק לחודיה קתני ולאו כולהו ספיקי יחד ואצט' למתני כולהו ספיקי כדמצריך להו הגמ' ביומא דפ"ה ע"א ע"ש וי"ל דהגמ' סמיך אמילתא דשמואל גופיה שם ביומא דפ"ד דאמר אין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב וכבר שמעי' הא מילתא דרובא ממימרא דשמואל דהתם ולכך פריך שפיר אבל ק' לשינוייא דהגמ' אכתי אמאי אצטריך מימרא דשמואל דהתם הא ממימרא דהכא שמעי' לה במכ"ש לפירש"י והנה הטור א"ח סי' שצ"ט כ' דאפילו בכמה ספיקות מחללין את השבת וכ' מרן בב"י פשוט במתני' דיומא ע"ש וק' דא"כ שמואל דאמר אין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב מאי קמ"ל מתני' היא כיון דס"ס ורובא כי הדדי נינהו וכ"ש מתני' דאיכא ג' ספיקות ע"כ נראה דהטור למד ד"ז ממימרא דשמואל אבל מתני' י"ל כל ספק לחודיה ועיין להלח"מ בפ"ב מה"ש ולה' יד אהרן שם בסי' שכ"ט ע"ש:

כתבו התוס' שם בנדה דעובר אף דשרי להורגו מחללין עליו את השבת כדין גוסס דההורג את הגוסס פטור ומחללין את השבת ע"ש והא דפריך הכא תנינא י"ל משום דהא מילתא דשרי להורגו ומחללין שמעי' לה מרין גוסס אבל ק"ל ע"ד הגמרא בסנהדרין דע"ב ע"ב גבי בא במחתרת דאם יש לו דמים הוא דמפקחין עליו את הגל אבל אם אין לו דמים אין מפקחין דכיון דשרי להורגו אין מפקחין ע"ש בפי' רש"י וה"נ בעובר כיון דשרי להורגו אין מפקחין ושאני גוסס דאף דהורגו פטור היינו ממיתה אבל איסורא דאורייתא איכא ועיין להתוס' בחולין דל"ג ע"א שכ' בפשי' דעובר אסור להורגו ע"ש וכן מסיק הרדב"ז ח"ב סי' תרצ"ה ולא זכר דברי התוס' הללו ע"ש:

דף ז:

גמ' יצא ידי שתיהן וכו' מכאן ק"ל עמ"ש התוספות לעיל ד"ו ע"ב ד"ה כי פליגי דבערכין חל מיד כמו הקדש ע"ש דא"כ משעת הערכה ראשונה כבר יצאו הנכסים מרשותו ואיך יצא ידי שניה בנכסים שאינן שלו דלא הוי כב"ח מאוחר שקדם וגבה דהא בעלמא היכא דשעבדו בפי' לראשון אם קדם ב"ח מאוחר לא גבה ואף אם נאמר דבהקדש גבה אף על גב דבעלמא לא גבה וכמ"ש התוס' בר"פ מי שהיה נשוי וזה דעת הר"מ בפ"ג מה' ערכין

דין י"א וכמ"ש הרדב"ז בנימוקיו שם ע"ש מ"מ בכה"ג דכבר יצאו הנכסים מרשותו ודאי דאין מה שגבה גבה דמלשונם שכ' חל מיד כמו הקדש משמע דהוי טפי ממלוה בשטר ולפמ"ש הח"ן לעיל דדוקא אחר הערכה הוא נחל מיד ניחא שפיר אך אכתי ק' בנתן ד' לראשונה ואחת לשנייה אמאי יצא ידי שנייה כיון שכבר העריכו לראשונה כבר יצאו הנכסים מרשותו ואין בנתינתו לשנייה כלום ואין לו' דהכהן העריכו לראשונה ד' דהשת' הסלע החמישי עדיין ברשותו הא ל"ל דהערכת הכהן היא דאם אין לו שיעור הערך שיתן כל הנמצא בידו דמי הכניסו בסכום המעות ונ"ל דלא כ"כ התוס' דחל מיד אלא בקרקעות דכיון דלא מחסרי גובינא משעה ראשונה כבר יצאו מרשותו אהל במטלטלי דמחסרי גובינא לא חל מיד והא דלא איפליגו במעריך ובמטלטלי משו' דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח ובהכי י"ל מה שהק' הח"ן לעיל והשע"ה ע"ד התו' מגמ' לקמן ד"כ ע"א דהגמ' משמע ליה דהברייתא שם איירי אף במטלטלי מדפליג בין ערכין לדמים ולא מפליג בערכין גופייהו בין מטלטלי למקרקעי ע"כ דס"ל אף במטלטלי כן וס"ל כר"מ דמטלטלי משתעברי עבדי לב"ח ועוד י"ל דלא כ"כ התוספות אלא בערך הקצוב דכתיב בהדיא אבל בהשג יד לא חל מיד:

תוס' בד"ה אין וכו' מגלגלין עליו את הכל עכ"ל ומהגמ' דבסמוך דאמרי' ידי א' לא יצא לא שמעי' ד"ז די"ל לא יצא עד שישלים השיעור על ד' הראשונים ותוס' חידשו דמגלגלין עליו את הכל ועיין לה' הלכות יו"ט ד"ר ע"ב דלפמ"ש בדעת התוספות בפ' לולב הגזול קושטא הוא דמשמתין אין מגלגלין עליו את הכל דלא כהתוספות כאן:

ד"ה ההוא וכו' וי"ל כיון דכתי' וכו' עכ"ל פי' מדכתי' חמשים וכתיב שקל ידעי' דינא דהשג יד כדי ליישב המקראות ואייתר אשר תשיג והוה דרשי' ליה דאתא ליה הנידר ואפי' דדרשי' ליה לקמן די"ז ע"ב לעשיר והעני לא דרשי' כן אלא אחר דכתיב הנודר אבל אי לא כתיב הנודר לא הוה דרשי' אלא ליד הנידר ועיין לה' ויותר נ"ל בכונת דבריהם דכיון דמדכתיב חמשים וכתיב שקל ידעי' דינא דהשג יד כדי לאוקומי קרא דשקל א"כ ההוא דוכל ערכך הוא. בהשג יד וכתיב ביה ערכך דמשמע הנידר דהערכין בנערך לכך אתא אשר תשיג להנודר:

דף ט.

גמ' עולא אמר וכו' ואכתי איכא חד יומא וכו' לכאור' ק' דהא קמייתרא תרי יומי המשל דמולד תשרי התחיל. השנה המעוברת בליל שבת יבא מולד תשרי שאחריה הכ"א תקפ"ט והשנה שאחריה בליל ג' ה' שעות ועוד קצת חלקי' וכשהיא כסדרה יבא הקבוע באותו יום ג' וכשעושין ח' חסרים הקבוע ביום א' והמולד ביום ג' וקמייתר' ב' ימים. וצ"ל

דאיירי דהמולד הא' של תחילת השנה המעוברת בא קודם הקבוע דהיינו שבא ביום ששי י"ב שעות ושאחריה ביום ה' ט' שעות ואחריה ביום ב' י"ז שעות והשתא לא מייתרא אלא יומא ופלגא ויום א' קרי להו אבל יותר מפלגא אינו נכלל עם יום הב' לקרותם יום א' ודומי' דידה בסיפא דמתני' בדברי רב הונא לעיל בהכי מיירי וניחא שפיר מ"ש רש"י בד"ה ואכתי וכו' ואע"ג דיומא ופלגא יום אחר קרי להו ע"ש משום דמשמע ליה דדומיא דרישא איירי ודו"ק ועיין להח"ן מ"ש בתוס' בד"ה מאי דכונתם להביא ראיה מפירש"י הב' דהומ"ל בשנה זו מעוברת וע"כ משום דמכסי סיהרא וכו' ע"ש וליתא דלפירש"י שלפנינו יומא ופלגא יום א' קרי להו אלא כונתם דפירש"י דמ"ש בגמ' שנה שלפניה היינו שנה זו וכך היה להם בפירוש רש"י:

תוס' בד"ה כגון וכו' ולמאי דפי' לעיל מיתוקמ' וכו' עכ"ל היינו מש"ל דמכסי סיהרא לבני בבל י"ח שעי ורישא איירי בבא המולד הא' קודם הקבוע כ"ב שעי דהיינו ביום ששי ב' שעות ודחינו קביעותו ליום ז' משום דלא אד"י ראש"ש ומ"מ לאו דומיא ממש דוק ותשכח:

דף ט:

גמ' בשלמא לעול' וכו' הקושי מבואר דלעול' גמי מ"ל בהיה המולד בד' בי"ח שעי כמ"ש התוס' בד"ה מאי וכן ק' לקמן במאי דאמרינן ואף שמואל כר"ה ס"ל ואף רב כר"ה וכו' והח"ן נרגש מכל זה ותי' דלעולא ל"ל ח' מלאים אפי' לא מרחק אלא חד יומא ע"ש וליתא דהא אמרי' דקמפלגי בעיבור השנ' אי כ"ט או ל' וטעמא דעולא משום דס"ל שלשים ואי עבדי' ח' מלאים מרחק תרי יומי וכדפירש"י מוכח ראי משכחת לה דלא מרחק מודה עולא:

גמ' וא"א זמנין דמ"ל שמנה וק' נוקמה כאחרים וי"ל דאכתי ק' והאיכא יומא דשעי ודתלתין שנין ועכ"ל משום דאזלי' בתר רוב שנים והיינו שינוייא דגמ':

רש"י בד"ה דלירחא וכו' ניסן ואייר חסרים וכו' עכ"ל משמע ליה דהחיסור עברי' ליה בחחי' כמו בחורף דעבדי' תשרי ומרחשון וכי עבדי' ניסן ואייר חסרים ע"כ דעבדי' עצרת בשבעה בסיון עד שיושלמו מ"ט ימי העומר דהנה מבואר משמעתין דלאחרים חדש העיבור מלא וכנגדו עבדי' ז' חסרים וזה הפך דברי רש"י ז"ל במס' ר"ה ד"ז דפי' לאחרים חדש העיבור לעולם חסר ולא עבדי' ז' חסרין ע"ש ונ"ל לישב דהתם מהדרי' את"ק שם דל"ל שנה בלא רגלים ואמרי' כאחרים וע"כ דס"ל דלא עבדי' ז' חסרין דאי איתא הרי מ"ל שנה בלא רגלים דבשנה א' היו כסדרן ועצרת היה בששה בסיון ובתחי' ליל ז' בסיון דקדיש ובשנה ב' היו ז' חסרים והיה עצרת בשבעה בסיון והשתא תכף כאשר הושלם

יום ששה בסיון שלמה שנה בלא רגלים ורש"י שכ' שם בדברי ר"ש דשנה א' עבדי' ח' שלמים לרווחא דמילתא כ"כ והשתא ע"כ ההוא תנא ס"ל כאחרים וס"ל דחדש העיבור לעולם חסר כרשב"ג דס"ל הכי בשמעתין אבל תנא דיום הנף דשמעתין ס"ל כאחרים וכת"ק דרשב"ג דחדש העיבור לעולם מלא וע"כ דעבדי' חסרים באופן דת"ק דהתם ותנא דיום הנף ס"ל כאחרים ופליגי בפלוגתא דרשב"ג ות"ק ואף ע"ג דלעיל מבואר דרשב"ג דאמר כ"ט מודה דמלא נמי עבדי' היינו למאן דל"ל דאחרים אבל למאן דס"ל כאחרים ס"ל דלעולם חסר כי היכי דלא ליעביד ז' חסרים ועיין לה' טורי אבן שם:

תוס' בד"ה מעשה וכו' מיום ג' שני שעות דכי שנית הכא תקפ"ט וכו' עכ"ל כצ"ל ואע"ג דמכסי ששׁ שעי ל"ל בה דמ"מ ראוי ליראות וקרי ליה שפיר נראה בזמנו:

דף י.

בד"ה אין בין וכו' וה"נ לרבנן עד כאן לשונו דלא קי"ל כרבי יוחנן אלא דלרבנן צריך שלא יפסיק ביניהם כדי תרועה וכמ"ש התוס' במס' ראש השנה עיין שם:

דף י:

ג"מ לא אקדיש בעשיית מלאכה והא דאומרין הלל בע"פ כדקתני מתני' גם אקרי מוע' דיום שמקריב בו קרבן אקרי יו"ט וגם אסור בעשיית מלאכה כמ"ש התוספות בר"פ מקום שנהגו ע"ש ולמ"ש הר"ן שם דאיסור מלאכה בע"פ מדרבנן אפי' בז' בהמ"ק ע"ש צ"ל דהלל דע"פ נמי מדרבנן הוא ובהכי י"ל משה"ק התוס' בד"ה שמנה וכו' די"ל דלא חשיב ר"י אלא דאורייתא אבל ע"פ דרבנן הוא ושמונת ימי חנוכה דאורייתא נינהו דמדאורייתא מחוייב לו' הלל על הנס ויו"ט של גליות אף שהוא דרבנן מחמת ס' דאורייתא הוא:

גמ' והרי יציאת מצרים וכו' הקושי מבואר דפסח לאו משום נס אלא משום קרבן ומועד ועשיית מלאכ' דע"ק בברייתא גופה לאיזה ענין תני עד שלא נכנסו לארץ וכו' הא פסח אומרים הלל בלא"ה משום עשיית מלאכה ומועד וקרבן ושמעתי שמ"ז הרב הגדול מהר"ר יוסף הכהן זצוק"ל הוכיח מכאן דאמירת הלל בליל פסח בב"ה מדינא דהגמרא ע"כ דלא פריך אלא מאמירת הלל של הלילה ואיהו גופיה המי שמביא ראיה שכתב הרב ברכי יוסף סימן תפ"ז ע"כ שמעתי. וראיתי לה' טורי אבן במס' מגילה די"ד שכ"כ אלא שכ' דעל הלל של הסדר פריך ע"ש:

דף יא:

גמ' מתיבי משורר ששיער וכו הא דלא פריך מברייתא דלעיל דהם בשלהם וכו' משום די"ל דאביי לא מחייב מיתה אלא במשורר ששיער דכתיב ביה קרא אבל משוער ששירר לא ובריתא במשוער ששירר ולמסקנא דתנאי היא אתיא ברייתא כפשטה בכל גוונא:

גמ' מ"ס במיתה וכו' ומ"ס באזהרה וכו' עיין בגמ' ברפ"ב דיבמות דאמרי' מ"ל איסור כרת מ"ל איסור לאו וע"ש בפירש"י ולהמש"ל בפ"א מה' יו"ט ואוקי באתרין וק"ל אשמעתין אמאי לא מוקי דכ"ע אזהרה או כ"ע במיתה ואיירי בזה אינו יכול וזה אינו יכול ופליגי בפלוגתא דתנאי בפ' המצניע דצ"ב ע"ב אי חייב בזה א"י וזה א"י ע"ש ול"ד גבי שבת פליגי כמ"ש השיו"ט סי' והר"מ בפ"ג מה' כלי המקדש פ' המסייע חייב מיתה וכ' מרן בכ"מ דגריס מ"ס במיתה ומ"ס באזהרה ול"ג גזרו ולא גזרו ע"ש וצ"ל לגי' זו דמ"ס אזהרה היינו ברייתא דפריך מינה לאביי ומ"ס במיתה ר"י ן' גודגדא אבל ר' יהושע היה סבור דשרי לגמרי עד שלמד ד"ז מריב"ג מיהו ק"ל הא מסקי' בפ' המצניע דצ"ג דמסייע אין כו ממש ובגופה דשמעתין י"ל אף שהוכיחו התוס' שם דמסייע ליכא אפי' איסור דרבנן מ"מ ריב"ג ס"ל דאסור ופליג אהנך משניות דמייתי שם אבל לפ' הר"מ ז"ל ק' איך כ' דחייב מיתה במסייע והיה נ"ל דמסייע דכ' הר"מ היינו אם האחד אינו יכול לבדו ובזה א"י וזה א"י כ' פ' כ"ה דבת דחיי' ושמעתין בזה יכול וזה א"י ובזה ס"ל להר"מ דשרי ולא הוצרך לפ' זה דכבר כ' מסייע אין בו ממש ואין צריך להגיה הס' כמ"ש מרן אך לשון מסייע איי משמעותו אלא בזה יכול וזה א"י דזה א"י וזה א"י לא מקרי מסייע והדק"ל הא קי"ל מסייע אין בו ממש וצ"ל דבמסייע דהגפת דלתות דהוא מעשה רבה יש בו ממש ול"ד להההיא דהמצניע וכה"ג חילק הריטב"א בחי' במכות ד"ך ע"ב בין מסייע דהתם למסייע דפ' המצניע ע"ש:

גמ' אי הכי בעולת נדבה נמי לימא מה שפי' רש"י ותפשוט בעיא דר"א ק' דהבעיא היא אי טעון שירה אבל לרשות לא אבע"ל ואילולי פי' הייתי אומר מ"ש כעולת נדבה לימא ר"ל דשואל אם יכול לו' שירה ואינו ענין לבעיין:

תוס' בד"ה אבע"ל וכו' כתיב מקמי האי קרא עכ"ל דבריהם כמות שהן תמוהים דקרא דויועץ אע"ג דכתיב אחר ביום ט"ז וכו' בודאי אין מוקדם ומאוחר שהרי מה שעיבר ניסן הוא ביום ל' לאדר כדאי' בפ"ק דסנהדרין דף י"ב ע"ב דויועץ הוא ביום שלשים של אדר ולא אחר ט"ז לחדש הא':

דף יג:

גמ' ת"ל תשמרו וכו' הר"מ בפירו' והר"ב ז"ל כ' מג"ש מועדו הפך ברייתא הלזו דיליף שמירה שמירה ועוד ק' דאי מג"ש דמועדו נילף נמי מוספין דכתיב בהו במועדו ובגמ' דמס' מנחות דמ"ט ע"ב מבואר דמוספין לא בעו ביקור ע"ש בפירש"י ונ"ל במה שכ' התוספות במסכת פסחים דס"ו ע"א דפלוגתא דתנאי אי האי דדחו שבת וטומאה מג"ש דמועדו או ממשמעות ע"ש ומאן דיליף ממשמעות לא גמיר ג"ש דמועדו וא"כ י"ל דבן בג

בג ס"ל ממשמעות ולא גמיר ג"ש דמועדו ולכך אצטריך לג"ש דשמירה ולדידיה מוספין דלא כתיב בהו שמירה ולא בעו ביקור אבל דרשא שכ' הר"מ והר"ב היא למ"ד דגמיר ג"ש דמועדו ולדידיה אה"נ דאפי' מוספין בעו ביקור ועיין להתיו"ט דמבואר בדבריו שהבין דביקור ומקחו בעשור חדא מילתא היא עיין שם והוא תימה דמבואר להדיא בפ"ט דפסחים אמתני' דמה בין פסח מצרים לפסח דורות דתרי מילי נינהו דאף בדבר הטעון ביקור לא בעי בעשור ונ"מ דיכול לבקר ג' טלאים ובשעת שחי' יקח אחד מהם כמ"ש רש"י שם א"נ דיכול לקנות ביום השחי' כבש מבוקר כבר כמ"ש רש"י שם במנחות ע"ש:

רש"י בד"ה אין לוי וכו' כגון לכבד וכו' לשורר עמהם עכ"ל מ"ש לכבד הוא ליישב לשון המשנה דקתני לעבודה דאי לשורר עבודת עבודה היא עיין למר"ן כ"מ פכ"ג מה' כלי המקדש דין ו' ע"ש:

דף יד:

גמ' וליפרקו אגב ארעייהו וכו' עיין בש"מ להר"ב בבתר' דף ל"ח ע"א שכ' בשם ר"מ דנהרדעי דוקא דקלים הוא דאמרי דקנה קרקע אבל שאר אילנות לא קנה קרקע עיין שם הטע' והוא תימה דא"כ מאי פריך הגמ' הכא מנהרדעי:

גמ' יכול אף שדה מקנה כן וכו' לפי"ז מאי דכתיב אשר לא משדה אחוזה הוא לענין למי יוצאה ביובל דבזה חלוקין הן שדה אחוזה ושדה מקנה גם לפי היכול דקתני בברייתא:

דף טז.

בד"ה הא דאהנו וכו' ואור"י דמש"ד וכו' עכ"ל התוס' במסכת סנהדרין דל"ו ע"ב כ' דהא דל"ק דין ה' מיתות לא בטלו בש"ד וג"ע משום דבגדי כהונה מכפר' ע"ש וצ"ל דאזלי בשי' ר"י דלפירש"י ותוספות נגעים הוא דמכפרי ולא בגדי כהונה ומ"ש עוד שם דדוקא בעבד תשובה ע"ש דוקא בש"ד וג"ע דאיכא מיתה הוא דבעי' תשובה עם בגדי כהונה אבל להר' בבגדי כהונה לחור או תשובה לחוד סגי ולכך פריך הגמ' שפיר ולא משני כאן בעבד תשובה כאן בלא עבד תשו' וניחא לפ"ד מאי דלא פריך מש"ד וג"ע ואין צריך לדברי רש"י והתוספות דהכא אלא מש"ד וג"ע לק' דהא דבגדי כהונה מכפרין בעבד תשובה דוקא:

דף יז:

גמ' כיון דאתרבי אתרבי וכו' היינו מתני' דקמ"ל דלא אמרי כיון דאתרבי אבל לקרא דהוא ל"ל דאצט' לאשמועי' דלא אמרי' כיון דאתרבי דא"כ ק' לכתוב ואם ידו משגת ולא ליכת' הוא שהרי לא אצט' אם ידו משגת לשניהם עניים אלא משום דכתיב הוא כדפרי' הא כתיב הוא ולכך הוצרך הגמ' לו' לפי שמצינו בערכין וכו' ולגבי חידושא דמתני' לא

הוצרך להכי וסגי ליה בחידושא דלא אמרי' כיון דאתרבי אתרבי וניחא בזה מה שהק' התוס' נימא דאתא קרא דלא אמרי' כיון דאתרבי וכו' מאחד מבני הישיבה והוא נכון:
גמ' דבר המכשירו ומאי ניהו אשם עיין להתוספות בזבחים ד"צ ע"ב בד"ה חוץ ע"ש וצ"ל דאף לתי' בתרא שכ' שם מודו דאשם מכשיר יותר מחטאת אלא משום דבחטאת מכפר' נמי לכך עדיפ' להו חטאת מאש':
תוס' בד"ה אבל וכו' אלא ה"פ וכו' עכ"ל וההיא דספינתו בים הטעם דליתי' בערכין משום דבערכין חייב כשגובה השכירות דההיא דאם היה חמר נותן לו חמורו עיקרו בערכין איתמר:

דף יח.

בד"ה ואלו וכו' מאי דרשי רבנן וכו' עכ"ל עיין לקמן דכ"ד ובמציעא דקי"ד:

דף יח:

גמ' ת"ל עד יום הא' ועשרים וכו' פי' רש"י וביום הא' נ"ל מבערב תאכלו מצות וק' דא"כ מנ"ל הא דדרשי' מניה בפ' כ"ש לקובעו חובה הא אצט' להאי דרשא ואילולי פי' י"ל מדיום שביעי בכלל יום א' נמי בכלל וכצ"ל לקמן במאי דמשני סימני ראשו וכו' כמ"ש הח"ן שם.
גמ' אמר ר"נ אמר רב לערכין עיין בפירש"י בנדה דף מ"ח ע"א שנר' דמפ' מעל"ע דערכין היינו ו' דשנת ה' ועשרים בלמטה כמו שנת ס' דכתי' ומעלה ע"ש ולא יכולתי להולמו:
תוס' בד"ה וכשביעי וכו' אבל מעל"ע של שאר שנים וכו' עכ"ל עיין מהר"ם לובלין שם בנדה שכ' שהתוס' מפ' מ"ש בגמ' ובשביעית יעבוד היינו ר"ל עדה"ז יעבוד דבעי' שנה ו' שלימה עיין שם ולישנא נגמ' כאן דקאמר זמנין דבז' יעבוד לא יתכן לפי זה דהא בכולהו זמני כן הוא ומאי זמנין דקאמר וע"ש במהרש"א ז"ל:

דף יט.

גמ' מ"ד כיון דכולהו לא תקלי וכו' הלח"מ בפ"ב מהלכו' ערכין הק' דהא קי"ל סתם נדרים להחמיר ותי' דמיירי שפי' כן אח"כ שכונתו כן הוא ע"ש וק' דא"כ אמאי קתני מתני' אם כסף כסף וכו' דהיינו דפי' בשעת הנדר הא אפי' פי' אח"כ סגי ולקושייתו י"ל דדוקא בסתם נדרים דאי אזלי' לקולא יצאו דבריו לבטלה והו"ל למשתק כמ"ש הרא"ש בפי' בנדרים די"ח ע"ב ע"ש ומה שיש לעמוד בדברי הרא"ש מסוגיא שם ע"ש בחידושי' ועיין בגמ' שם די"ט דמסיק תנאי היא וא"כ י"ל דהכא כמ"ד להקל ולפס' הר"מ הר"מ י"ל כמ"ש הלח"מ:

דף כ.

תוס' בד"ה לאתוי וכו' וא"ת אמאי נקט וכולי עכ"ל ק"ק דעדיפא מינה הו"ל להקשות כיון דתנן ערך בבדי אמאי תני תו זה הכלל הא מכבד ידעי' שאר טרפיות ת"ל דס"ל להתוס' דניטל הכבד נבילה וכ"נ מדברי רש"י במס' קמא דע"ח ע"ב איברא דמ"ש רש"י שם דהוי נבילה מחיים הוא תימה מגמ' בחולין דל"ב ע"ב אבל יכול להיות נבילה ולא מחיים ומתני' תחילה אשמעי' דבר שעושה נבילה ואחד כך אשמועי' בזה הכלל דבר שעושה טריפה למיסתם כמ"ד טריפה אינה חיה אלא דק"ל להתוס' מ"ש דנקט הגמרא אדכובם טפי משאר טריפות ותי' לאפוקי מד"ש והגמ' משמע ליה דאתיא דלא כר"ש משום דקתני תרי זימני זה הכלל:

דף כ:

גמ' עלי להביאו קאמר וכו' עיין מה שכתב בחידוש' במס' נדרים ד"ז ע"א יעש"ב:

גמ' ה"נ לדמי והא מדסיפא וכו' לפמ"ש התוס' בד"ה אמר דבאמר דמי שור השור חולין רישא דברייתא דקתני השור קדוש ע"כ באמר יקדש לדמיו כמ"ש בד"ה מיתיבי ולפ"ז ירע המקשן בין אמר יקדש לאמ' לדמי וא"כ מאי דפריך מדסיפא וכו' היינו מדקתני סיפא דמי ורישא ל"ק דמי מוכח דלאו בדמי איירי וכפי"ז ק' מ"ש התוס' בראש ד"ה והא דהומ"ל מסיפא אמתני' וכו' דמאי מק' נימ' דידע שפיר לחלק בין אמר יקדש לדמי' לאמר כשיבו' דמיו אלא דפריך מדסיפא קתני דמי ורישא לא קתני דמי מוכח דלאו בדמי איירי ועוד ק' דממ"ש דהומ"ל מסיפא אמתני' משמע דהמק' ס"ד דסיפא דברייתא באמר דמי שור ואפי"ה א"ח באחריותו ולא קשיא סיפא דברייתי' גופא טעמא מאי ולא ק"ל אלא ממתני' וא"כ לפמ"ש התוס' בסה"ד בועי"ל דר"ח ביקדש לדמיו איירי אמאי לא מוקי התרצן סיפא אמר דמי כדס"ד דהמק' ורישא דברייתא בהקדיש לדמיו ומתני' נמי בהקדיש לדמיו וצ"ל דפשיט"ל למק' ולתרצן דלעניין אחריות אמר דמי ויקדש לדמיו חד דינא אית להו אלא דס"ל דסיפא דברייתא בכל גוונא איירי אפילו באמר יקדש לדמיו ול"ל האי דאקדיש זכר לדמיו ופריך שפיר מדסיפא כפשטא דהיינו דסיפא קשיא לרישא אי מוקמת רישא בדמי:

דף כא.

תוס' בד"ה ה"ק וכו' הקדיש לוה וזבין לוה וכו' מיהו כל ומן שלא גבאו וכו' עכ"ל עיין פירוש רש"י בפסחים ד"ל סע"ב דפירש הקדש לוה וזבין לוה לא חל ההקדש כלל ולישנא דגמ' שם אתי מלוה ופריק וכולי משמע כהתוספות:

בד"ה ה"ג וכו' ובשלהי פ' הנהנה וכו' עכ"ל לכאורה ק' כיון דההיא דהתוספתא קשיא אההיא דפ' הנהנה אמאי דחו פירש"י דכיון דמההיא דפ' הנהנה משמ' כפירש"י ונ"ל דלא ק"ל דההיא דתוס' אההיא דפ' הנהנה משום דיש לחלק בין היכא דסבור שהיא של חבירו דנתכוון לגוזלה בין היכא דסבור שהיא שלו כמ"ש התוס' בקדושין דנ"ה ע"א ע"ש אלא דמ"מ מההיא דקרדום שמעי' דאי סבור שהיא שלו ולא נתכוון לגוזלה יש בו מועל אחר מועל והכא בבית גופא דמיא לקרדום דלא שייך בבית נתכוון לגוזלה אלא לגבי שכר הוא דשייך נתכוון לגוזלה ולכך דחו פירש"י ומשום די"ל דקרדום הוי ככלי שרת כיון דמביא אחרים לידי קה"ג לכן הביאו ההיא דפ' הנהנה דמדלא קתני מתני' אלא בהמה וכ"ש משמע דקרדום אין בו מועיל אחר מועיל דודאי קרדום לאו כ"ש גופיה ואינו נכלל במאו דקתני כ"ש וע"כ טעמא דתוספתא משום דלא נתכוון לגוזלה ואם כן בבית לא שייך נתכוון לגוזלה אלא גבי שכר וממילא אידחי פירש"י:

דף כא:

גמ' מיתיבי חטאתו ואשמו וכו' ק"ק דתק"ל ברייתא זו אברייתא דלעיל וע"כ לאוקומי חדא בשעת הפרשה וחדא בשעת כפרה וא"כ מאי פריך מברייתא הלזו אשמואל ועולא ואפשר שלוה נחית ר"פ דאסר מתניתא אהדדי ל"ק וכו' אמוראי נמי ל"ק ומאי דפריך פשיטא אסוף מלתיה דר"פ דאמר אמוראי ודאי פליגי וכ"נ מדברי התוס' בד"ה מאי מיהו ק' לפ"ז מאי משני מהו דתימה וכו' הא מריש מילתיה דר"פ שמעינן דשמואל דוקא בשעת הפרשה ע"כ צ"ל דהמקשה דפריך אשמואל ועולא מברייתא הלזו לא שמיע ליה ברייתא דלעיל:

תוס' בד"ה כך וכו' ואם המלוה רוצה לעכב וכו' עכ"ל כ"מ בירושלמי במס' כתובות פי"א משנה ו' דאם מצאו שומן אין צריך להכריז ע"ש להקה"ע בפי' שם:

דף כב.

גמ' והא ר"מ שלשים קאמר הכי אמר ר"ח וכו' כצ"ל ונמחק תיבות אמר ליה והש"ס הוא דפריך והא ר"מ לי קאמר ולא רנב"י ומאי דשאל רנב"י כר"מ או כר"י ידע לה להא דר"ח והק' ששים דר"מ דהיינו מפוזרין או ששים דר"י דהוו רצופין:

גמ' אי הכי אזדקוקי נמי לא מזדקי' לה וכו' הב"ש בסי' צ"ג סקי"א כ' משם מהרש"ך ז"ל דאם אין להם לשלם או שאינם רוצים לפרוע לה אע"פ שתבעה כתובתה בב"ד לא הפסידה מזונותיה ומבואר שם בתשו' מהרש"ך דמאי דאמרי' תבעה הפסידה מזונותיה היינו תבעה ונפרעה ע"ש וק' לפי"ז מאי פריך הגמרא א"ה אזדקוקי וכו' הא אי לא מזדקי' לה לא הפסידה מזונותיה וי"ל:

תוס' בד"ה תנן וכו' שמא יפסידו באריכו' הזמן וכו' עכ"ל לפי"ז לא היו צריכין למ"ש דודאי דמדנחתי ב"ד לשום בדתבע להו מיירי וכנראה דכעין ב' תירוצים:
בד"ה ואם וכו' וה"נ משמע קצת דבמתנה קמיירי מדקאמר שדה זו וכו' עכ"ל ר"ל דאי בחוב אע"ג דאמר שדה זו יכולין היתומים לפורעו ממ"א כיון דלשם פירעון קאמר ולא לשם מתנה ואע"ג דאם התנה דבריו קיימין כמ"ש הטור סימן ק"י ה"ד התנה בשעת הלואה ומ"מ ק' דממ"ש בסמוך בד"ה ואין מעמידין מוכח דשדה סתם לא מיירי אלא בחוב דבמתנה אין צריך להעמיד אפוטרופוס דליכא חשש פירעון ושובר וא"כ איך יתכן דתרי מילי דקאמר שדה זו ושדה סתם חדא בחוב וחדא במתנה וצ"ל דלפמ"ש בד"ה שאח"ז דבמתנה פשיטא והוצרכו להעמידה בחוב והא דנקט תנו משום דמסיים בה שדה זו וכו' ולהכי לא אמר חייב מודה אלא לשון תנו חזרו ממ"ש בדיבור זה דבחוב ומתנה מיירי אלא דבחוב לבד מיירי דדין המתנה פשוט ולא חשו להך דמוכח שכ' בד"ז ודוק:

דף כג.

גמ' ובה"א הקדש טעות אינו הקדש וכו' פירש"י כגון שור לבן ונמצא שחור ולפי"ז דוקא ע"י פתח אבל בחרטה אין נשאלין וא"כ ק' מ"ט דר"י דא"צ דילמא לא מצא פתח ולכך עשה קנוניא וראיתי להמח"א ה' צדקה סימן ה' שעמד ע"ז וכ' דה"ט דר"י מגו דאי בעי משקר ויעשה פתח שקר ע"ש וק' דאין זה מגו טוב דאי משקר עושה איסור שמוציא מעות הקדש לחולין אבל ע"י קנוניא בדין נוטלם וליכא שום איסור ואפשר כיון דעשה קנוניא עמה ואמ"ל שמה שרוצה לגרשה הוא כדי לעשות קנוניא על ההקדש הוי כמו מסר מודעא על הגט והגט בטל ואז מוציא מעות ההקדש לחולין שלא כדין:
תוס' בד"ה אלא וכו' וא"כ נימא ד"ה דלא כר"י וכו' עכ"ל ה"ה דהומ"ל הקשה בשמעתין גופה דאמר כי אמר ר"ה בש"מ וכו' וכן הק' לקמן בד"ה בשאלה באוקמתא בתרייתא אלא משום דמהתם אלימא להו טפי לאקשויי דקאמר אבל בברי מודה ולעיקר קושיתם דלקמן י"ל דע"כ בלא בא הקדש ליד גזבר מיירי בשמעתין דאי בא ליד גזבר אין בו שאלה וא"כ לכך נקט ר"ה ש"מ משום דבכל גוונא מיירי אפי' בא ליד הגזבר ושוב הראוני שכ"כ הנ"י:

דף כד:

רש"י בד"ה ואנא וכו' התם הוא דכתי' ועד וכו' עכ"ל והא דאצט' ק"ו לשמואל דלא נימא קדוש' ונפדית בדמיה ע"ד שכ' התוס' בד"ה מ"ט בתי' הא' ולפ"ז ליתא למ"ש הבה"ז בדעת הרמב"ם ז"ל דהעיקר כמו שכתב הלחם משנה שם:

תוס' בד"ה מ"ט וכו' וא"ת כיון דרב וכו' עכ"ל ק"ק מאי קושי' הא אי רב אית ליה ק"ו ואפי"ה גלי קרא תק"ל ברייתא דלקמן דכ"ט ע"ב דיליף דאין אדם מוכר בתו נערה מק"ו מכורה כבר וכו' דנימא. מקדיש שדה אחוזה בשנת היובל יוכיח דקדושה כבר יוצאה ואפי"ה מקדיש בשנת היובל אלא ע"כ ליתא להק"ו וי"ל דהך בריתא כרבנן דר' ולר' יליף דאין אדם מוכר בתו נערה מדאצט' קרא לו' מעשה ידיה לאביה וכמ"ש התוס' בכתובות דמ"ז ע"א בד"ה השתא בתי' הא' אבל לפי' התי' הב' שכ' שם לק"מ קושיתם דהכא:

בד"ה אי כר' וכו' הומ"ל ההיא רבנן היא וכו' עכ"ל והמק' דפריך מברייתא דמקדישין לפני היובל ולא פריך מהאי מתני' דהכא משום דפשיטא ליה לשנויי ר"י היא וסתמא דתלמודא הוא דפריך אי כר' פונדיון מאי עבידתיה ולאו המק' מיתיבי:

דף כה.

רש"י בד"ה וליקיש' הנך וכו' עכ"ל משמע דמסלעים לא פריך משום דאין ראויין לזריעה ופחות מעשרה משום דהוו שדרי דארעא והא דפריך אי הכי וכו' לא ס"ד נגאני דארעא אבל שדרי דארעא ידע לה וא"ש א"א בשלמא ועיין התוס' בקדושין:

דף כה:

גמ' דבת גירעון אין וכו' מק' לחד תי' שכ' התוס' לעיל דכ"ד בד"ה רב ושמואל דלא הזהיר התנא אלא בפחות מב"ש וכו' ואם ימתין עד היובל לא תחזור עוד לידו ע"ש דא"כ תפשוט בעיא הלזו דאפי' ליכא גירעון יוצא ביובל מכח קושי' התוס' שם ונ"ל דהכא לא מבע"ל אלא אי יוצאה לכהנים אבל פשיט"ל דלא תחזור לבעלים וכיון דכבר נתחייב בחמשים אע"ג דעבר היובל א"י עוד בגירעון כיון דכבר נתחייב בחמשים:

גמ' בעי ר' זירא וכו' עיין להר"מ בפ"ד מהל' ערכין דין כ"ב ולהמש"ל בפ' ט"ו מהלכות טוען ובמ"ש בחידושי' בבתרא דל"ה ע"א ע"ש:

תוס' בד"ה אחוזתו וכו' וא"ת למ"ל אחוזתו וכו' עכ"ל עיין בסיף מכילתין דמשני ר"ן סד"א הואיל וכתיב כי אחוז' עולם היא להם קמ"ל היקישא דשדה החרם לשרה אחוזה של ישראל שגאלה כהן עיין שם בפירש"י ותו' ומעתה ניחא קושית התוס' דאי לאו אחוזתו בשדה אחוז' חרמו א"י ביובל מקרא דכי אחוז' עולם ושדה אחוזה איתקש לחרם כפשטיה דהיקישא וע"ד תי' התו':

דף כו.

גמ' אלא אמר אביי וכו' נראה דלאביי אם לא יגאל ואם מכר פירושו אלא אם מכר כמ"ש התוס' ואע"ג דפשטיה דקרא תרי מילי קאמר מ"מ כיון דשמעי' מקרא דלא יגאל עוד דאם לא גאלה אחר א"י ביובל בע"כ שבקי' לקרא דדחיק ומוקי אנפשיה דחדא מלתא

קאמר ולא איירי קרא אלא בגאלה אחר ויתורא דלא יגאל עוד אתא להיכא דלא גאל' אחר דא"י ביובל לו' דאינה חוזרת לו אחר היובל להיות שדה אחוזה אלא שדה מקנה ולא קאי אקרא דלקמיה אלא בגוונא אחריתי איירי ויש לפרש באופן אחר דלאביי האי לא יגאל עוד קאי אאם לא יגאל ואאם לא מכר וה"ק קרא אם לא נגאלה כלל או אם גאלה אחד דדינא שיוצאת ביובל לא יגאל עוד ר"ל אם לא נגאלה ועבר היובל ואח"כ גאלוה הבעלים לא יהיה עוד שדה אחוזה אלא שדה מקנה ואם מכר דהיינו אם גאלה אחר קודם היובל וגאלה ממנו הבעלים כן הדין דלא הוי אלא שדה מקנה ולפי"ז ניחא קושית התוס' בד"ה אילימא די"ל דאביי מ"ל דתנא אתרי גווני דכתיבי לקמיה קאי ונר' דהתוס' מפ' כהדרך הא' שכתבתי ועיין להתיו"ט:

תוס' בד"ה אילימא וכו' וי"ל דאין סברא דמיירי קרא וכו' עכ"ל לפ"ז צ"ל דין דגאלה אחר וגאלה בעלים ממנו מסברא נפקא ומ"מ הקשו התוס' שפיר נימא דאתא קרא להכי אע"ג דנ"ל מסברא מ"מ היכא דאין הסברא פשוטה כ"כ יתכן דאתא קרא להכי כמ"ש התוס' בפ"ג דשבועות דכ"ב סע"ב ע"ש:

דף כז.

גמ' הניחא לשמואל וכו' עיין להר"מ בפ"ד מה' ערכין דין יו"ד שכ' דכהנים מקדישין אפי' בשנת היובל עיין שם ולטעמיה אזיל שפ' כשמואל ולדידיה אתיא מתני' שפיה דכהנים מקדישין אפי' בשנת היובל כדקאמר הגמרא ומרן הכ"מ לא הראה מקורו מכאן ע"ש ואע"ג דהר"מ דפ' כשמואל לאו משום קו' דמכורה כבר דהא כ' כר"י דנכנסין ונותנין אלא משום דפ' כרבנן דמשנת היובל ולא שנת היובל בכלל כמ"ש הלח"מ שם ע"ש מ"מ כהנים מקדישין אפי' בשנת היובל שמא נ"ל משום דרשא והא דלא מוקי הגמ' דמקדישין לעולם אפי' בפחות מב' שנים מקדישין לגירוע אבל ישראל אם מקדיש פחות מב"ש לפני היובל נותן חמשים כדאמרי' לעיל משום דפסיקא ליה להגמ' דגם כהנים נותנין חמשים:

תוס' בד"ה ר"י וכו' ונר' דכביצה היינו שו"פ עכ"ל ר"ל משום דבשמעתין י"ל דאע"ג דלא בעי' בחומשו פרוטה מ"מ בעי' כביצה דהוא דבר חשוב לזה הביאו מגמ' דמציעא דסגי בפרוט' וא"כ ק"ל אמאי בעי לזה כ' דכביצה דנקט היינו שו"פ והא דנקט ת"ק איסר. ולא נקט חצי איסר דפרוטה א' משמונה באיסר משום דפעמים הוזל איסר ושוה ששה פרוטות כדאי' בקדושין די"ב ולא מצי למנקט חצי איסר ולכך נקט איסר שיעור שלם:

דף כח.

מתני' ואם החרים את כולן אינן מוחרמין מלישנא דמתני' משמע דאינם מוחרמין כלל אפילו מקצתן ולא אמרי' אם החרים את כולן מוחרמין מיהא מקצתן ומכאן יש להוכיח

ספיקו של ה' קול יעקב הביאו השע"ה בה' נדרים די"ב ע"ב שנסתפק אם היו לפניו ב' בהמות אחת תמימה ואחת בע"מ ואמר הרי אלו עולה מי אמרי' נהי דבע"מ לא קדשה תמימה קדשה א"ד הקדש שלא חל מקצתו לא חל כולו ע"ש ומכאן מוכח היכא דלא חל כולו לא חל מקצתו וה"ה בלא חל מקצתו לא חל כולו וי"ל דהכא שאני דמעטיה קרא כדנ"ל בגמ' ועיקר קרא לא אתי אלא למעט דאינו מוחרם אפילו מקצתו דאי לכולהו לא אצט' קרא דהא אמר רבא בפ"ק דתמורה כל מילתא דאמ"ד לא תעביד אי עביד לא מהני ואפילו בלאו הבא מכלל עשה כדמוכח מהא דפריך התם מתורם מן הרעה על היפה ע"ש מיהו לאביי דס"ל התם אי עביד מהני ק' מנ"ל דאינו מוחרם אפי' מקצתו אי איתא דהקדש דלא חל כולו חל מקצתו ויש לחלק:

תוס' בד"ה דת"ר וכו' וא"ת והא האי קרא בחר' הניתן לכהנים וכו' עכ"ל נראה מדבריהם דלבדק הבית יכול להחרים כולו דכיון דהאי קרא בחרמי כהנים כתיב מנ"ל דאסור להחרים לב"ה דמחרמי כהנים לא אתי דשאני כהנים דהוי הדיוט לגבי הקדש דלגבוה ממש הוא אבל הר"מ בפ' ו' מה' ערכין דין ב' כ' בהדיא דינא דמתני' בין בחרמי כהנים בין בחרמי ב"ה ע"ש וע"כ דס"ל דקרא איירי בכל החרמי' אבל לא יגאל לא קאי אלא אחרמי כהנים וכ"פ רש"י בפ' השולח אברייתא דדריש מאדם אלו עבדיו וכו' דבחרמי ב"ה מיירי ע"ש וכן איתא בתוספתא בפ"ג דמכילתין ולפי"ז לא ק' קושית התוס':

בד"ה ת"ל וכו' א"נ י"ל וכו' עכ"ל וגם לשמואל דס"ל אם מכרה בשנת היובל אינה מכורה מ"מ יכול למוכרה אחר היובל משא"כ בבתו קטנה ועי"ל דעיקר קושיתם אינה אלא לרב אבל לשמואל דס"ל האומ' לחבירו ע"מ שלא תשמטני בשביעית אין שביעית משמטתו כדאיתא בפ"ק דמכות ד"ג ה"נ יכול למוכרה ע"מ שלא תחזור ביובל:

דף כח:

מתני' וחכ"א סתם חרמים לכהנים כ"פ הר"מ בפ"ו מה' ערכין ועיין במס' נדרים די"ח ע"ב דתנן ואם סתם אסור דס"ל סתם לב"ה והר"מ בפ"ג מה' נדרים פסקה והוא סותר למ"ש בה' ערכין וכבר עמד בזה הלח"מ בה"נ וכ' ליישב דבההיא כ"ע מודו דסתם לב"ה דאי לכהנים יצאו דבריו לבטלה דמתפיס בדבר המותר הוא ע"ש ונ"ל דיצא לו להר"מ לחלק כן מדפרכי' שם די"ט ע"ב אדקתני סתם חרמים בגליל אסורי' שאין אנשי גליל מכירין את חרמי כהנים הא מכירין שרי אלמא סתמא להקל ורמי לה אדיוקא דרישא ע"ש ומאי פריך נימא לעולם ספיקא להחמיר ובמכירין חרמי כהנים שרי משום דסתם חרמים לכהנים וכן משני בירושלמי שם ע"ש אלא ע"כ דס"ל לגמרין דבההיא כ"ע מודו כמ"ש הלח"מ ודלא כהירושלמי ועיין בחידושי' שם בדח"י עיין שם:

דף כט.

כל זמן שהם בבית בעלים הרי הן הקדש י"ל במאי דבעי הגמ' בפ"ק דנדרים דף י"ג אי בעיקרו מתפיס או בדהשתא מתפיס אמאי לא פשיט לה ממתני' שם די"ח דקתני אם כחרמי כהנים ואי איתא דבמעיקרא מתפיס אמאי שרי הא עיקרן הקדש כל זמן שהיא בבית הבעלים:

גמ' ורב שביק רבנן ועביד כר"י יל"ד הא ר"ש דמפיק עלוי מתקדיש ואל תקדיש ע"כ דדריש לקרא דכל סרס קדש קדשים כר"י דסתם חרמי לב"ה וא"כ הוו רבים כנגד רבים ומאי פריך וי"ל במ"ש התוס' בתמורה ד' ל"ב דר"ה דאמר קדשי' אין נתפסין לחרמי כהני' דדריש כרבנן ואע"ג דמקדיש לב"ה הקדש עלוי מ"מ חרמי כהנים לא מקדיש ע"ש וא"כ י"ל דרי"ש אייתר ליה כל חרם קדש קדשי' למידרש אפי' חרמי כהני' וסוגיין אליב' דר"ה ודוק' לרבנן דליכא אלא חד קרא הוא דאמר ר"מ דחרמי כהנים אין נתפסין והגמ' שם דפריך על ר"ה ממתני' ולא מוקי להו כרי"ש משום דס"ל להגמ' שם דרי"ש כרבי יהודה:

גמ' והא מעשה דפומבדיתא וכולי לפי מה שכתב הלחם משנה בדברי הראב"ד בפרק ו' מה"ע ע"כ מעשה פומבדיתא במטלטלי איירי דניתנין לכל כהן שירצה:

תוס' בד"ה שקול וכו' וא"ת והאמר וכו' עכ"ל עיין בספ"ק דפסחים דמסיק תקלה תנאי היא ועיין במסכת קמא דף קט"ו ובתוספות שם עיין שם:

דף לה.

בד"ה מיום וכו' וה"ה בכולהו וכו' עכ"ל התוס' לעיל דף י"ח ע"ב כ' דלא אצטריך בקדשים שנתו אלא לדרשא דמעל"ע עיין שם ולא יתכן זה אלא לדברי הר' אלחנן דבכולהו לא ילפי' מבתי ערי חומה אבל לפ"ד התוספות הללו דבכולהו ילפינן מבתי ערי חומה כדילפינן לקמן לעיבורה בג"ש דשנה שנה או מבכור דילפינן ליה מבתי ערי חומה בג"ש דשנה שנה וא"כ קשה קושיתם דלעיל לפ"ד התוס' הללו וראיתי להמש"ל בפ"ג מה' אישות שכ' דלא ילפי' קדשים ובתי ע"ח מהדדי משום דחולין מקדשים לא ילפי' וכן קדשים מחולין לא ילפי' ע"ש והוא תימה דהא בג"ש ילפי' קדשים מחולין לקמן לעיבורה וא"כ נילף נמי למעל"ע ואמאי אצט' דכבש בן שנתו דלעיל ונ"ל במ"ש הר"ן בחי' ר"פ הנשרפין דאפי' בג"ש מופנה אי אצטריך ג"ש לדין אחד כי ילפי' דין אחר בהך ג"ש פרכי' ודין הג"ש ההיא לגבי דין הב' שבאנו ללמוד כדין בנין אב ע"ש והשת' י"ל דלא ילפינן למעל"ע בג"ש משום דקדשים מחולין לא ילפי' וזה הוי כמו פירכא וכיון דאצט' ג"ש לעיבורה לא ילפינן מעל"ע קדשים מחולין ולקמן דילפינן לעיבורה משום דלא אצט' ג"ש אלא להך מילתא:

בד"ה והתני' וכו' דריבית גמורה מדרבנן וכו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר דה"ק מן הסברא היתה ריבית גמורה אלא שהתורה התירתו דא"כ מאי פריך מברייתא אמתני' ולכן כ' דריבית גמורה מדרבנן ומתני' קתני דלא הוי אלא כעין רביתא:

דף לב ע"א

תוס' בד"ה מדאצט' וכו' דהא אפשר לזכות ע"י אחר וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים טובא דא"כ בגט אשה דיכול לגרשה בע"כ יהיה יכולת בידו לזכות לה גיטה ע"י אחר והא ליתא דהא תנן בפ"ק דגיטין האומר תנו גט לאשתי אם רצה לחזור חוזר אע"ג דתן כזכי וכ"נ מכמה משניות שם וכבר הק' ע"ז הרשב"א בחי' בפ' השולח ע"ש ולפי מ"ש מהר"י בי רב ז"ל הביא דבריו מרן בב"י באה"ע סי' קמ"ג דאפי' למ"ד נתינה בע"כ לא שמה נתינה היינו בשלא קבלם ולא באו לידו אבל אם באו לידו או ברשותו אע"ג דבע"כ הוא לכ"ע שמה נתינה ע"ש א"ש דלא כ' התוס' דיכול לזכות ע"י אחר אלא דוקא היכא דשמה נתינה אפי' לא באו לידו כיון דלא בעי' באו לידו יכול לזכות ע"י אחר אבל בגט אשה אע"ג דיכול לגרשה בע"כ מ"מ בעי' הגיע לידה הגט כי זכהו לה ע"י אחר לא מהני דס"ס לא באו לידה ומדין זכות לא מהני דהא חוב הוא לה אמנם ממה שהק' התו' מההיא דאצטלית נראה דלא כמהר"י כי רב דאי איתא לא מק' מידי די"ל דאיירי שם בע"כ ואתו לידיה דמהני לכ"ע ורבנן ס"ל אצטלית דוקא ועיין לה' פר"ח בספר מים חיים בתשו' סי' ה' ולהרב מח"א בה' זכייה סימן כ"ד עיין שם:.

בד"ה מאי וכו' וא"ת אמאי לא פריך וכו' עכ"ל י"ל דאמתני' לא פריך משום דקתני וכן כיוצא בהם אבל ברייתא ל"ק וכן כיוצא בהם ולכך פריך שפיר:

דף לג.

גמ' והוינן בה וכו' מפשטא דגמ' נראה דלא פריך אלא מנרצע וכ"נ מפירש"י וק' דהא תניא לעיל דף כ"ט אין עבד עברי אלא בזמן שהיובל נוהג ואפי' מוכר עצמו כדמשמע מגמ' ס"פ האומר דקידושין ע"ש בפי' רש"י והתוס' וא"כ הו"ל להקשו' מקרא גופיה בלא הא דר"ן ונ"ל דמקרא גופיה לא פריך דמדכתיב שבע שנים ע"כ דלאו דינא דע"ע קאמר אלא קנסא ולכך מייתי דר"ן ואה"נ דהקושיא גם מע"ע:

גמ' תניא כוותיה דרב הונא וכו' לפמ"ש רש"י ז"ל בד"ה לכהנים דפגע בו יובל בשנה ראשונה לא אצט' קרא דודאי יוצא ביובל ליכא סייעתא לרב הונא דאיכא לאוקמה לברייתא בשנה א' אלא מייתי סייעתא דלא דרשי' וקם לו' כר' אושעיה דלר"א דדריש וקם לו ודאי אפי' בשנה א' אינו יוצא ביובל. ומ"ש רש"י בשנה א' לא אצט' קרא היינו לרב הונא דלא משמע ליה וקם לו לענין דאינו יוצא ביובל:

דף לג:

ואימא בית וחצר עיין לה' פר"ח בה' מגילה סי' תרצ"ד גבי מתנות לאביונים ועיין להרב ברכ"י שם ע"ש:

גמ' כגון שנפלו להם ומגרשיהם ק"ל לפ"ז מאי פריך הגמ' במכות דיו"ד ע"א וקדש עיר מקלט היא והא כתיב וערי מבצר וכו' ע"ש הא האי' קרא כתיב קודם. שנעשו ערי מקלט כמפורש בס' יהושע ונימא דאח"כ שנטלם לערי מקלט סתרים וי"ל דלא היו נותנין עיר המוקפת ע"ד לסתור ודוקא בהנך מב' ערים דניתנו ע"פ הגורל מיירי הכא אבל השלשה הראשונות הקדישו בלא גורל:

תם ונשלם מסכת ערכין

מסכת כריתות

דף ב.

רש"י בד"ה ולהכי תנינהו ברישא וכולי עד כאן לשונו והא דלא תני הבא על הזכור ובהמה תחילה ואח"כ נסקלין דעריות ואח"כ שאר עריות דהשתא תני חמורות ברישא ולא פסיק תנא בעריו' דנשי משום דניחא ליה לתנא למיתני תחיל' עריו' דנשי דאורחייהו בהכי מיהו ק' דבגמ' לקמן ד"ג מוקמי' למתני' כרע"ק ודחיק לתי' קמא דמתני' רי"ש ובמגדף ס"ל כרע"ק והשתא הא ע"כ דלא כרע"ק מכל וכל דהא רבי עקי' ס"ל שריפה חמורה מסקילה דבפ' ד' מיתו' דנ"א ס"ל דארוסה בת כהן דיצתא לשריפה בין ארוסה בין נשואה וא"כ ע"כ שריפה חמורה כדאמרי' התם לר"ש ע"ש ואי מתני' רע"ק בכולה מילתא הו"ל למיתני אשה ובתה תחילה דבשריפה וצ"ע:

בד"ה פסח ומילה וכו' דאין קרבן אלא על לאו וכולי וכגון לאוין דעריות דמפורשין הן עד כאן לשונם לאפוקי שאר כריתות דאף על גב דקיי"ל לא ענש אלא א"כ הזהיר מכל מקום אינו מפורש בהן לאו אבל מאי דילפי' מג"ש או משום ילפותא הוי כמפורש בהן לאו כדבסמו' בדברי רש"י והנה מהרש"ל ז"ל בסנהרין דנ"ט ע"ב בד"ה והרי פו"ר כ' דפסח ומילה כיון דקי"ל לא ענש חלא א"כ הזהיר והו"ל כאלו כתוב בהן לאו והו"ל כמו שוא"ת ולכך פריך שפיר במילה אמאי לא חשיב לה בהדי ז' מצות ע"ש וצ"ל דלא חשיב שוא"ת אלא לענין למחשביה בהדי ז' מצות אבל לאתויי קרבן לא חשיב שוא"ת דאל"ה מאי קאמר במכות ר"פ הלוקין דטעמא דפסח ומילה מייתי קרבן משום דהוי קום עשה והא כיון דלא ענש אלא א"כ הזהיר הו"ל שוא"ת וה"ט דלא חשיב שוא"ת דכיון דילפי' מע"א בעי' שוא"ת כמו ע"א והנה התוס' בזבחים דק"ו דחו דברי רש"י דטעמ' משום לאו אלא

דטעמא משום שוא"ת ואח"כ כ' דמהגמ' שם גבי מותיר ומגמ' בעירובין נראה דטעמא משום לאו וכשי' רש"י ע"ש ונראה דמהא לא איריא די"ל כיון דכתיב לאו מפורש הו"ל כמו שוא"ת ולכך קאמר הגמרא שם ובעירובין הא איכא לאו ואמאי קתני פסח ומילה פטור מקרבן ודוגמא לדברי מהרש"ל שכתבתי ואף שכתבתי דלא נאמרו דברי מהרש"ל לענין קרבן מ"מ היכא דאיכא לאו מפורש י"ל כן ועיין להתוס' ביומא דפ"ה בד"ה חוץ מ"ש דפלוגתא דתנאי היא אי בעי' לאו לענין קרבן ע"ש ברם משנתינו אוקי לה כרע"ק ובשבת דס"ט מבואר דרע"ק מע"א או ממגדף יליף והיכא דילפי' מע"א כבר כ' התוס' שם. דלא בעי' לאו כיון דלא כתיב בההוא ענינא וכמו כן כי ילפי' ממגדף כיון דלא כתיב בההוא ענינא וכן מתבאר מגמ' דמכות הנ"ל דרע"ק לא בעי לאו וע"ש בתוס' ביומא ומ"ש שם ביומא דרבנן מוקמי לקר' בע"א כר"ש ורע"ק בסנהדרין דס"ד ע"ש אזלי' בשי' רש"י שם בסנהדרין אבל התוס' שם הוכיחו דרע"ק דריש הכרת תכרת כרבי ע"ש ולשי' ק' קושית התוס' ביומא ועיין למהר"ם בחי' שם ובגמ' דמכות הנז' ולקמן ד"ג במאי דאמרי' פסח ומילה למאי קתני להו וכו' ועיין להבה"ז לקמן ד"ג גבי אף אנן נמי תנינא המפטם וכו' עיין שם:

בד"ה טמא וכו' ואזהרתיה לא יאכל עד אשר יטהר עכ"ל היינו למאן דמוקי ליה בפ' הערל דף ע"ד ע"ב בזב בעל ג' ראיות ועיין להתוס' דע"ה ע"א ובפ"ק דשבועה דף ו' ע"ב ובמכות די"ד ע"ב עיין שם ומ"ש עוד רש"י לאו דהבא אל המקדש מדכתי' ולא יטמאו את מחניהם ואל המקדש לא תבא ממה שלא כ' א"נ מואל המקדש לא תבא כדכ' גבי מולך נראה דתרווייהו צריכי לזב ויולדת דכה"ג עביד צריכותא הגמ' שם בפ' הערל ועיין להתוס' במכות דט"ו ע"א בד"ה תנינא:

בד"ה על לא הודע וכו' כסבור זבוח וקיטור וכו' עכ"ל אין להקשות מגמ' דהוריות ד"ד ע"א דקאמר השתחואה הא כתיבא דהתם לענין ב"ד דלא מחייבי על הוראתן כיון דמידי דכתיבא היא ולא הוי הוראה אבל מבעיא דר"י שם בחרישה דקאמר שם דהשתחואה הוי עקירת כל הגוף קשה דלפי הצד ההוא לא יתכן לו' כדברי רש"י וי"ל דמ"ל שפיר דידע לקרא דלא תשתחוה אלא דלא ידע דהוא בכרת וכמו כן צ"ל גבי שם בן שתי אותיות וכישוף כדברי רש"י בסמוך ועיין להב"ש ולה' ח"ן ע"ש ועיין בפ' כלל גדול ד"פ:

במאי דלא חשיב מתני' מקלל אביו ואמו עיין להחזו"ן ע"ש דמקלל לית בהו לאו עיין בסנהדרין דס"ו ע"א ומ"ש דלית ביה כרת והוכיח מדברי התוס' דכתובות עיין בת"כ פ' ויקרא פ"ט ולה' ק"א שם ולהר"מ במנין המצות לאוין שנ"ב ובירוש' בפ' ד' מיתות ולהרא"ם בפ' משפטים:

דף ב:

גמ' מנינא וכו' הקשה הב"ש מנ"ל דמנינא לחייב על כל א' נימא לאפוקי מד"ר דאמר מפר ברית ומגלה פנים וכו' בכרת קמ"ל דליכא כרת אלא בהנך דחשיב ע"ש ולק"מ דע"כ לית ליה הכי דהאיכא הביא זכור ובהמה עליו דלכ"ע בכרת ולא חשיב להו וע"כ דשיירא בכריתות ולזה הוכרח לו' דמנינא לחייב על כל א' ברם אכתי ק' אמאי לא קאמר דמנינא לאפוקי מולך היינו ע"א כדאי' בפ' ד' מיתות דס"ד פלוגתא דתנאי ולמ"ד מולך היינו ע"א ליכא למיחשבינהו למולך וע"א בתרתי כדאי' התם ואי לאו מנינא הו"א סמי מולך כדבסמוך קמ"ל מנינא וצ"ל כיון דקושטא הוא דחייב על כל א' וא' כדנ"ל בסמוך מקראי ניחא ליה לשנויי הכי טפי ולקמן דפריך אימא עבד כולהו לא מחייב וכי' לא פריך אלא לר"י ולפום ההוא פירכא מתניתין לאפוקי דלא ניסמיה מולך ע"ש בתי' הב"ש לקושיתו ועפי"ז ניחא נמי מאי דק"ל במאי דאמרינן מנינא דגבי שבת לחייב על כל א' וא' אמאי לא קאמר מנינא לאפוקי מדר"י דאמר רושם. אב מלאכה לבד מכותב לפמ"ש הר"מ בפי' המשנה בפ' הבונה דף ק"ג דפלוגתא דר"י ורבנן שם בהכי ונ"מ דאי כתב ד' אותיות ואא"כ ב' אותיות והכל בהעלם א' אי חייב שתים ע"ש ואין לו' דנפקותא זו ליכא אלא למסקנא דחייב על כל א' ברם אי אינו חייב אלא א' ליכא נפקותא דהא איכא נ"מ טובא לענין התראה וכיוצא ועפי"ה ניחא מיהו בלא"ה י"ל דלאפוקי מדר' יוסי שמעי' לה מסיפא דקתני חסר א' כי היכי דשמעי' לאפוקי מדרבי יהודה דאמר שובט ומדקדק אב בפ"ע כדאיתא בפ' כלל גדול דע"ה ע"ב חסר א' לאפוקי מדר' יהודה וכו' ע"ש ומה"ט נמי לא קאמר מנינא לאפוקי מדר' יהודה דהוה חשבי' שובט ומדקדק במתני' וכה"ג אמרי' בסמוך משום דהא שמעי' לה מדקתני חסר אחת אך אכתי ק' על פ' הר"מ בפי"ה אמאי לא קאמר הגמ' שם מנינא לאפוקי מדרבי יוסי דאית ליה רושם אב מלאכה והא עדיפא מדר' יהודה דמייתי לה מברייתא והנה התוספות בד"ה חסר הק' ממנינא דרישא שמעי' לה ואיכא למי' דתנא ושייר דהא. קתני אלא ותי' דממנינא דרישא לא שמעי' לה די"ל דלא חשיב להו משום דאין מבוררין כ"כ ע"ש ואי קושייתם ממנינא דרישא היינו מדקתני ארבעים הא בלא"ה ליכא למימר תנא ושייר כל היכא דתני מנינא ואמאי הוצרכו למ"ש מדקתני אלא הא בלא"ה מנינא עדיפא מאלו כדמוכח מדברי רש"י בסמוך וכן הוא בכמה דוכתי וע"כ דכוונתם מדחשיב להו לכולהו אבות ושייריה לשובט ומדקדק ולאו מדקתני ארבעים קאמרי דההוא מבע"ל שיהא מיותר כדי לאשמועי' שחייב כל א' וא' וא"כ ניחא דלא קאמר לאפוקי מדר' יוסי דהא שמעי' לה ממנינא דרישא וכקושית התוס' מיהו ק' היכי שמעי' לה מדחשיב לכולהו אבות ושייר נימא דהוה חשבינן לה בהדייהו

וכדבסמוך גבי אבות נזיקין וא"כ ע"כ דמ"ש ממנינא שמעי' לה היינו מדקתני ארבעים דאף דאתי לחייב על כל א' וא' מ"מ שמעי' נמי לאפוקי וא"כ ק' הא ל"ל תנא ושייר כל היכא דתני מנינא וי"ל דלא אמרי' כל היכא דתני מנינא לא אמרי' תנא ושייר אלא היכא דאתי המנין להא מילתא גופה אבל היכא דאתא בלא"ה לאשמועי' מילתא אחריתי כי הכא דאתא לחייב על כל א' וא' אמרי' תנא ושייר אפי' דתני מנינא ובהכי י"ל מה שהק' התוס' במס' סוטה דט"ז בד"ה תנא ושייר ע"ש די"ל דבההיא דקדושין לא אתא המנין אלא להא מילתא גופה דהא הנהו דקחשיב להו לית בהו פלוגתא אכל בההיא דסוטה דבהנהו דחשיב איכא פלוגתא דההיא דנזיר בתער פלוגתא דתנאי כמ"ש מדברי התוס' בנזיר דט"ל ע"ב ע"ש א"כ י"ל דהמנין אתא דלא נימא סמי ולאו דלא נימא חנא ושייר דלא אמרי' כן אלא היכא דלא אתי אלא להא מילתא גופא דלא נימא תנא ושייר ואי קשיא הא דאמרי' בפ' הלוקין אמתני' דיש חורש תלם א' ולחשוב זורע ביו"ט ומשני תנא ושייר ופריך תנא קתני שמונה ואת אמרת תנא ושייר ומאי פריך הא התם המנין אתא דלא נימא סמי דבהנהו דחשיב איכא בהו פלוגתא דתנאי כמתבאר מדברי התו' ורש"י שם במתני' ע"ש וי"ל במ"ש התוס' שם בפ' הלוקין דכ"ב בד"ה מתקיף ע"ש ובהכי ניחא דלא תיקשה על תי' התוס' בסוטה מההיא דמכות ודע דבמכות שם דקאמר תנא ושייר י"ל מאי שייר דהאי שייר וע"כ שייר הנהו דפריך מנייהו ואף דלא איירי בהו כמ"ש התוס' מ"מ לגבי מאי שייר דהאי שייר א"ש ומכאן ק' עמ"ש התוס' בנזיר דט"ל בד"ה ולילקי ע"ש שכ' דשכר האדומי לאו שיורא ואכתי מאי פריך מאי שייר דהאי שייר וי"ל:

גמ' ומני ר"י בר יאודה היא עיין להר"מ בפ"ו מה' נזירו' דין ט"ו ובדברי מר"ן בכ"מ ומתבאר משם דבטמא שנזר כ"ע ל"פ וע"ש להכ"מ בדין יו"ד שדבריו תמוהים ועיין שם בדין ז':

ובמאי דקאמר הגמרא בה' מביאין קרבן א' וכולי

מנינא למ"ל ק"ל אמאי לא קאמר לאפוקי זב בעל ג' ראיות שראה בליל ח' כדלקמן ד"ח ע"ש בגמ' וי"ל דהתם למ"ד לילה מחוסר זמן והכא בעי לשנויי גם למ"ד לילה לאו מחוסר זמן ובהכי ניחא נמי דלא משני הכא דאתי גם כר' ובשנטמא בליל ח' ועיין בנזיר רי"ח:

וממאי דמתבאר משמעתין דאורחיה למתני מנינא כי היכי דלא נימא סמי ניחא שפיר מ"ש הרע"ב ז"ל ברפ"א ממס' תרומות וע"ש להתיו"ט:

גמ' בשלמא פטור וכו' דכתיב מכל וכו' נר' מפשטא דשמעתא דהא דאצט' מכל משום דהו"א דאינו חייב עד שיעשה כולן משום דחד כרת כתיב אכולהו וק' דהיכי ס"ד דבעי' כולהו הא לח משכחת כולהו בחד גברא דהא כתיב בהדייהו האשה הנרבעת אבל הביא

הבהמה עליו מקראי אחריני נ"ל כדאיתא בפ"ד מיתות דנ"ד ע"ש וי"ל דבלא"ה משני שפיר מדכתיב מכל וליכא לאקשויי לישתוק מכל דלאו יתורא הוא דכיון קושטא הוא דחייב כי עביד חדא בע"כ לכתו' מכל ובהכי ניחא נמי למסקנא דנ"ל לאחותו למ"ל מכל ועפי"ה ניח' מיהו בזה בלא"ה י"ל דאי לאו מכל הו"א אחותו אתא לו' דלא בעי' עד דעביד לכולהו ולכך כתיב מכל כי היכי דאייתר אחותו לחייב על כל אחר ואחד וגבי שבת נמי נ"ל דלא בעינן דעביד כולהו מדנהרג המקושש וא"ש לפ"ז מאי דקאמר הגמ' בשלמא פטור וכו' דלכאורה שפת יתר הוא דלא הול"ל אלא מנ"ל דחייב על כל א' וא' ועפי"ה מדוקדק שפיר אך למסקנא דנ"ל מואל אשה ק' דע"כ עיקר קרא דואל אשה לחייב על ה' נשיו נדות דבנדה משתעי קרא אלא דנ"ל מינ' נמי שאר עריות מהיקישא ועיין לקמן ד"ט ע"א ובפרק אמרו לי והשתא ק' דלמ"ל מכל כיון דע"כ ילפי' מואל אשה לחייב על כל אחד וצ"ל דלאו יתורא הוא כדכתי':

והנה במאי דאמרי' דנ"ל מואל אשה הק' הב"ש שאר עריות מנ"ל הא לא ילפי' מנדה דאיכ' למיפרך מה לנדה שכן מטמאה את בועלה ע"ש ולק"מ דמהיקש' דר"י נ"ל ואין לו' זכור ובהמה מנ"ל דלא נ"ל מהיקישא משום דאפסקינהו במולך כדכ' התוס' ביבמות ד' דהא מצי למלפינהו במה מצינו ותו ליכא למפרך מה לנדה שכן מטמאה וכו' דשאר עריות יוכיחו אך דילפי' להו מנדה ודוקא בקדשים הוא דלא ילפי' להו בכהג"ג כמו שמתבאר מדברי מהרש"א ז"ל בשבועות ד"ט ע"ב ע"ש בחידושינו:

שם לדונו בכרת ולא במלקות מפירש"י ז"ל נראה דשאר כריתות מדבר שהיה בכלל ויל"ד דהול"ל מהיקישא כי היכי דנ"ל גם אשת איש דאי מדבר שהיה בכלל הו"א מה אחותו מיוחדת שאין בה מיתת ב"ד יצתה א"א דחמיר' דבחנק וי"ל דבלא"ה חייבי מיתות אין בהם מלקות כדאיתא בר"פ הלוקין ע"ש ולא מבע"ל למילף מאחותו אלא שאר חייבי כריתות והנה התוספות הק' לישתוק מהיקישא ולכתוב כרת בא"א דקיל או באשת אח ע"ש ותמהני דאי כ' א"א הו"א מה א"א שיש בה מיתת כ"ד ואי כתב אשת אח הו"א מה אשת אח אין לה היתר בחיי אוסרה יצתה א"א ומנ"ל א"א ולכך אצטריך היקישא ודע דשאר חייבי כריתות דלאו עריות נמי כמי יוה"כ וכיוצא אית ליה לר"י אין לוקין עליהם כמתבאר מגמ' בס"פ הלוקין וע"כ דנ"ל מאחותו וזה לא א"ש אלא לפמ"ש התוס' בר"פ הלוקין דחייבי כריתות בכלל היא היינו בכלל הלאו אבל לדברי רש"י לא אתי שפיר וע"ש בתוס' ועפי"ז י"ל עמ"ש התוס' בשמעתין בד"ה לדונו ע"ש דהא שלמים נמי נ"ל מאחותו כדנ"ל שאר חייבי כריתות דלאו עריות וי"ל. ובמה שהק' התוס' בד"ה שאין ע"ש י"ל דאשת אח נמי יצתה בפ' קדושים אלא דאצט' לדרשא אחרינא כדאי'

בגמ' דיבמות שהביא רש"י ז"ל ולא דרשי' ההוא דרשא אלא דנ"ל מהיקישא ולכך נקט שפיר א"א ובמ"ש בדבור אחותו תימה דנקט הני וכו' כוונתם על הקרא גופיה אמאי נקט אחותו דהשת' דנקט אחותו ע"כ הדרשא לאחות שהיא אחות אביו דבאיסורא הוא והו"ל למינקט אשת אחיו או בת בתו דמ"ל בהתירא:

דף ג.

גמ' ור"י סבר עונשין מן הדין ק"ל שהרי בילקוט פ' חקת איתא מניין לעשו' כל המאהילין כאהל היה ר' יצחק אומר מהמצורע הקל עשה בו שאר המאהילין כאהל המת החמור דין הוא שיעשה כל המאהילין כאהל אל האהל זה שבא מקצתו וכל אשר באהל זה שבא כולו והלא דין הוא אם הבא מקצתו טמא זה שבא כולו לא יהיה טמא הלא אם אמרת בן ענשת מן הדין לכך נאמר כל אשר באהל וכל הבא אל האהל ללמדך שאין עונשין מן הדין ע"כ הרי דר"י ס"ל אין עונשין מן הדין וי"ל דדברי ר"י אינם אלא עד אל האהל ומשם ואילך לאו מדברי ר"י אלא סתמא דברייתא:

אלא רישא ר"ש ובמגדף ס"ל כרע"ק עיין מ"ש ה' בה"ז דלאוקמתא זו מגדף דמתני' מזמר ומשורר ע"ש וניחא לפ"ד מ"ש רש"י במתני' מגדף איכא מ"ד מברך ואיכא למ"ד משורר ול"ק מה שהק' הח"ן שם ע"ש:

שם הא אמר אביי וכו' ולר' אבהו ע"כ דלא ס"ל כאוקמתא זו ועיין להרב מש"ל בפ' י"ח מהל' מעה"ק דין ד':

שם לסיימנהו בכריתות וכו' כ' התו' תימה ליחשוב הביא זכור עליו והביא בהמה עליו ע"כ וי"ל דלאוקמתא זו נימא שם זכור קתני והנה התו' בסנהדרין דנ"ד בר"ה הבא על אביו הק' אמאי לא תני לה בל"ו כריתות ואח"כ כ' דבירוש' פריך לה ומשני שם זכור קתני וכ' בס' חמרא וחיי דכוונתם דבגמ' דילן לאוקמתא דר"י ע"כ דלא ס"ל שם זכור קתני דהא תני הבא על הזכור והביא זכור עליו בתרתי ע"ש והוא תנא דמסייע לן במ"ש בתי' התוס' הנז' מיהו ודאי דרב המרחק בין הנושאין:

רש"י בד"ה דאמר וכו' ואי קשיא וכו' עיין בירוש' בפ' ד"מ אמתני' דהבא על הזכור ועיין בת"כ בפ' אחרי מות ע"ש:

גמ' אלא לרבא דאמר פטור מא"ל לפמ"ש התוס' בסנהדרין דס"א דרבא מודה בסתם ע"א הו"ל לשנויי בסתם ע"א דהשת' א"ש בשגגת ע"א וזדון עבודו' כדאוקמה ר"י משא"כ לאוקמת' דאומר מותר ע"ש בתו':

דף ג:

דילמא ב' מיתות ומאי היא אוב וידעוני כ' התוס' דנ"ל מומתו ומדמיהן בם ע"ש ועיין בפ' ד' מיתות דנ"ג ע"א:

שם מאן תנא כריתות רע"ק פי' במגדף רע"ק אבל מתני' ר"ש אלא דבמגדף ס"ל כרע"ק כדאוקמ' גופיה ר"י לעיל ולפי"ז י"ל עמ"ש התוס' במס' ר"ה ד"ו ד"ה תשמור ע"ש ועיין להתוס' ביומא דפ"א בד"ה השמר דלפי"ה דבריהם מכוונים שפיר ועיין למהר"ם ב"ח שם והנה התוס' בעירובין דף צ"ו כתבו דוקא גבי הנחת תפילין הוי לאו ע"ש ועיין להר"מ בפ"ד מה' תפילין שכ' המניח תפילין בלילה עובר בלאו ועיין לה' כנה"ג בהגהותיו לה' בית הבחיר' בפ"ח ולהרא"ם בפ' תצא בפ' מוצא שפתיך תשמור ולה' ברכי יוסף בא"ח סימן למ"ד

הר"מ בפ"ו מה' ע"א פ' דידעוני חייב חטאת ועיין למרן בכ"מ ובלח' משנה שם ע"ש וה' לשון למודים בה' ע"א ד"מ כתב דפליגי ר"י ור"ל בהכי דר"י ס"ל ידעוני אית ביה מעשה ור"ל ס"ל דלית ביה מעשה ע"ש ומלבד דהם דברים תמוהים עוד בא' דהר"מ בה' שגגות כ' ידעוני במעשה מוכח דאיכא ידעוני בלא מעשה אף דפסק כר"י והבה"ז כ' דהר"מ פסק כר"ל מכח סוגיא דלקמן ד"ז ע"א דאזלא אליבא דר"ל דקאמר רבנן שמעו לרע"ק דלא תני ידעוני וכו' ול"ק מה שהק' ע"ד החזו"ן ע"ש והח"ן כ' דלרבנן דהלכתא כוותייהו מודה ר"י דס"ל מיתות מחלקות ע"ש וליתא דבגמרא בסנהדרין דנ"ד איתא חלוקי דינין בבא על הזכור ועל הבהמה וכולהו לא אזדו אלא אי אין מיתות מחלקות והר"מ בפ"ד ובפ"ה מה' שגגות פסקם ע"ש:

דף ד.

גמ' וחכ"א אינו חייב אלא א' אפי' למ"ש התוספות רי"ד בקדושין דע"ז דבבהמה נמי אמרי' גופין מחולקין ה"ד בחיים אבל שחוטין לא ולפמ"ש התוס' בסנהדרין דנ"ד ע"ב דלא ילפי' מאשה ומשפחה לחייב על כל א' בגופין מוחלקין בלאו חכי א"ש:

שם הו"א אפי' חלב חיה הומ"ל הו"א אפי' חלב אדם אלא משוש דהומ"ל חלב בהמה ולהכי קאמר דמ"מ לא שמעי' למעט חלב חיה דחיה בכלל בהמה וא"ש לפ"ז דלא קאמר חיה ועוף כדאמר בסמוך דעוף אפילו אי כתיב חלב בהמה הוה ממעטי' ליה ועפי"ה ניחא מאי דק' בסמוך הו"א לילף שור שור משבת אי איתא דג"ש דשור שור גם לזה נתקבלה לישתוק קרא מניה וליכתוב חלב סתמא ואנא ידענא דכולהו במשמע ועפי"ה ניחא דע"כ למכתב בהמה למעט אדם והו"א ממעטינן נמי עוף ולהכי אצט' למכתב שור למילף משבת אפילו עוף:

שם והכא בהא קמפלגי וכו' ואבע"א וכו' עיין בס' אור החיים עה"ת למהר"ח בן עטר בפ' כל אוכל חלב שכל דבריו הפך סוגיין ע"ש:

שם ע"ז למ"ל ש"מ לחלק עמ"ש הח"ן ולק"מ דהשת' לכ"ע ילפי' דבר הלמד מענינו וא"כ אף דלא ילפי' משור וכבש משום דאיכא למיפרך מ"מ מדבר הלמד מענינו כיון דהא דכתיב שור וכשב מבע"ל לדבר השוה בג' ועיין להב"ש ועפי"ז ניחא מה שהק' התוס' לקמן ד"ה אמאי לא אמרי' עז דמייתר הוא דמחייב חדא וכדאי' התם גבי קלי ע"ש די"ל דהכא הוי בדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על הכלל אבל התם גבי קלי אע"ג דהוה אתי מלחם וכרמל מ"מ לאו כלל הוא ול"ד לדבר שהיה בכלל ולכך פריך אימא קלי דמייתר הוא דמחייב חדא והנה הר"מ בפי"ח מה' סנהדרין דין ג' כ' דמעונן ומנחש יצאו ללמד על הכל ובס' מנין המצות ביאר יותר דמשום דכתיב מעונן ומנחש באמצע כמו שמעונן ומנחש יצאו לחלק כך שלפניהם ולאחריהם כמ"ש בלחם וקלי ע"ש בשורש הנז' והוא מדמשני הגמ' לקמן קלי מדכתיב קלי באמצע ע"ש וק' למ"ל האי טעמא ת"ל דהוי מעונן ומנחש דבר שיצא מן הכלל ללמד על הכלל וצ"ל משום דאיכ' למימר דהוו ב' כתובי' וכדאמרי' בשבת ד"ע גבי בחריש ובקציר ע"ש ברש"י והתוספות ועיין לה' דברי אמת בקו' דמ"ז ע"א מה שהק' להר"מ מגמ' בשבת ע"ש בדמ"ח ע"ג וכנר' דאשתמיט ליה שינוייא דגמ' גבי קלי והוא מבואר בדברי הר"מ להדיא ואדרבא משום דהוו ב' כתובים הוא דהוצרך הר"מ לטע' דכתי' באמצע וכמו שכתבתי:

והנה מבואר מסוגיין דלכ"ע לאו שבכללות אין לוקין על כל א' ומ"מ אחת מיהא לוקה ועיין בפלוגתא דאביי ורבא בפסחים דמ"א ועיין להב"ש ונ"ל דרבא מוקי לה לפלוגתא דרי"ש ורבנן בלאו שבכללות כדס"ד מעיקרא ואיהו דאמר כרי"ש ושביק רבנן משום דברייתא דתמורה ד"ז כרי"ש ע"ש בגמ' ועיין להרשב"א בתשו' סי' קמ"א ועיין למרן בכ"מ בפ"א מה' איסורי מזבח ולה' יד מלאכי בפרט הלז ועיין להתוס' בסנהדרין דס"ג ע"א בד"ה וכו' ע"ש:

רש"י בד"ה תרי קראי וכו' חלב חולין נ"ל לר"י וכו' עכ"ל הא ודאי דמאי דמרבי' בפ' א"ע מכי כל היינו לכרת דקרא בכרת כתיב אלא דר"ל דילפי' הא נמי בדבר הלמד מענינו דכיון דקרא דבתריה מיירי בין בחולין בין בקדשים גם קרא דלקמיה דהיינו כל חלב שור מיירי בחולין ובקדשים וכמ"ש בריש הדיבור אבל ק' אמאי הוצרך לזה ללמר להא מילתא לאו מכרת הא בקרא דסמיך ליה כתיב וחלב נבילה וחלב טריפה יעשה לכל מלאכה ואכול לא תאכלוהו וע"כ בחולין מיירי דהא כתיב ביה יעשה לכל מלאכה ובקדשי' אסור בהנאה וא"כ קרא דכל חלב שור מיירי נמי בחולין בדבר הלמד מענינו

מקרא דסמיך ליה והא מילפותא דקאמר הש"ס דהכא סמיך ליה טפי ואי קשיא בגמ' גופה אמאי כל חלב שור לרבנן לחולין ת"ל מקרא דיעשה לכל מלאכה דכתיב ביה ואכול לא תאכלוהו הא ל"ק דההוא קרא דאכול לא תאכלוהו אצט' לכדרשי' בחולין דף ק"ג התורה אמרה יבא איסור נבילה וחייל על איסור חלב ואכל לא תאכלוהו משום נבילה הוא ובדברי רש"י שם בחולין שכ' בחלב כשירה כבר הוזהרו בקרא דכל חלב וכל דם ע"ש איכא למידק דהא ההוא בקדשים כתיב והכא בחולין מיירי והול"ל דכבר כתיב כל חלב שור וראיתי למהר"ח אבן עטר זלה"ה בספרו אור החיים בפ' צו בקרא דכי כל חלב הביא הדרשא דדרשי' מכל לחולין והקשה הא כבר ידעי' חולין מקרא דיעשה לכל מלאכה ואכיל לא תאכלוהו ותי' דההוא ללאו ואצטריך ריבוייא דכל לכרת ע"ש והוא תימה דאכתי קשיא בגמ' כאן אמאי אצט' כל חלב שור לחולין וע"כ דההוא קרא דיעשה לכל מלאכה ואכול לא תאכלוהו אצט' לכדרשי' בחולין התורה אמרה וכו' כדכתי' וי"ל דכוונתו אקרא דכל חלב שור אלא דאצט' להביא קרא דיעשה לכל מלאכ' ללמוד מניה בדבר הלמד מענינו דקרא קמא דכל חלב שור בחולין מיירי דלא תימא אשר יקריב ממנה כתיב בהאי פרשתא ומ"מ דברי רש"י ז"ל בשמעתין קשיין כדאקשי':

דף ד:

גמ' וזר לא יאכל קדש התוס' במנחו' דע"ד הק' דהאי קרא בתרומה מוקמי' ליה דכתיב תושב כהן וכו' ע"ש אבל רש"י במכות די"ח כ' דהאי קרא בתרומה משום דכתיב איש איש מזרע אהרן וכו' ע"ש ולפ"ז ניחא קושית התוספות דלמ"ד בזב בעל ג' ראיות משתעי ע"כ קרא דאיש איש הוא בקדשים כמבואר בפ' הערל ע"ש ולדידיה קרא דלא יאכל קדש נמי בקדשים משתעי עוד הק' התוס' אמאי לא חשיב וחלב נבילה וכו' ותי' דלאו בענינא דקדשים כתיב ע"ש יהוא תימה כיון דקרא דחלב שור וכשב וכו' אמרי' דבענינא דקדשים כתי' כ"ש קרא דוחלב נבילה דכך הוא סדר המקרא חלב שור וכו' וחלב נביל' וכו' ואח"כ קרא דכרת דמשתעי בקדשי' וצ"ל דכוונתם דקרא דחלב נבילה ע"כ בחולין מדכתיב יעשה לכל מלאכה ובקדשים אסורי' בהנאה ועיין לה' אור החיים למהר"ח ן' עטר זלה"ה שם בקרא דכי אוכל חלב דכרת וע"ש והנה השע"ה הוכיח משמעתין דאין לוקין על הנאה מדלא חשיב נמי מלקות דהנאה ע"ש ולפי מ"ש התוס' שם במנחות דגרסי' וזר לא יאכל כי קדש הם ודלא חשיב לאו דמעילה משום דאיהיה בשאר דברים נמי ע"ש ליכא לאוכוחי מדי דבקרא דכי קדש הם כתיב אכילה ור"י ס"ל דלא תאכלו ולא יאכל איסור אכילה משמע ולא איסור הנאה דהא ס"ל דברים ככתבן כמבואר בר"פ כ"ש ועיין להמש"ל ריש ה' מעילה:

שם כל חלב וכל דם מה חלב וכו' מק' נימא דקרא אתא לו' דמצטרפין זע"ז מדכתיב לא תאכל כל תועבה ול"ק דמלבד דרב המרחק ביניהם עוד בה דבת"כ מפיק צירוף מקרא אחרינא ועוד דבירושלמי בנזיר בפ"ו פריך נימא דהאי קרא דכל חלב וכל דם אתא לו' דאינו חייב אלא אחת ומשני אי כתיב כל דם הני' השתא דכתי' וכל דם חלק ע"ש ה"נ י"ל מה"ט לא אתי קרא לצירופ' מיהו נר' דתי' הירושלמי לא יתכן אלא למ"ד וי"ו לחלק אבל למ"ד וי"ו להוסיף אה"נ יכול להיות דקרא אתא לו' דאינו חייב אלא אחת וא"כ מאי פריך ורבנן הקישא למאי אתא נימא דאתא דאינו חייב אלא אחת וס"ל וי"ו להוסיף ועיין להריטב"א בחי' בקדושין דע"ז ע"ב ולהשע"ה בה' איסורי ביאה דף קכ"ה עמוד ג' ועיין להרב פני משה שם בירוש' דנזיר הלז:

שם אי מההוא הוא לטו' וכו' הקשו התוס' נימא היקישא ולשתוק מקרא דטו' ע"ש וי"ל דאיכא חומרא באכילה דח"ש אסור מן התורה משא"כ בטו':

שם אחד לחולין ואחד וכו' עיין להרא"ם בפ' אחרי מות ובפ' ראה שהק' אתרי קראי דחד לעונש וחד לאזהרה תרתי למ"ל והוא תימה:

שם אחד לדם כיסוי כ' התוס' משום דאינו נשפך כמים ועיין להתוס' בפ"ק דפסחים דט"ז ע"ב בד"ה דם ע"ש:

שם ה' לאוין בדם וכו' עיין פירש"י ועיין להתוס' בבכורות דט"ו ע"א בד"ה ר"ק ע"ש:

דף ה.

לכתוב לא תאכל לאכלם וכו' עיין בגמ' דמכות די"ח ולהתוס' בפ' כ"ש דכ"ד ע"א ולמהרש"א ז"ל שם ע"ש:

מה שהק' התוס' ליכתוב דגן ויצהר ל"ק דדגן ויצהר נתרבו אצל מנחות דדגן היינו לחם וכמו שנתרבה לחלה נתרבה נמי למנחות כדאיתא בסמוך גבי קלי ומה שהק' לכתוב דגן ותירוש ל"ק דא"כ יצהר דכתי' לבסוף הוא דמיתר וא"כ נימא יצהר דמיתר הוא דמחייב חדא וכדפריך לקמן גבי קלי:

שם אתיא הנה הנה עיין ב"ש מ"ש לתרץ קושית התו' בסנהדרין דע"ו ועיין להפני משה בירושל' במס' יבמות פי"א מ"ש לתי' לקושי' ועיין בתמורה ד"ט ע"ש:

שם דתניא ואמר באוב וידעוני דמיהן עיין בגמ' בפ' ד' מיתו' רף נ"ג ע"א דמבע"ל בגמרא במאי ילפי' נסקלין מאוב וידעוני אי בדמיהן אי במות יומתו ולא הזכירו בגמ' ברייתא זו ע"ש:

שם לבם הוא דאסור הא למוסרן וכו' רש"י בחומש מפיק לה מלהריח עיין שם ולפ"ז לא מיעט אלא מכרת אבל לפום שמעתין מעטיה גם מלאו ועיין להרב כנה"ג בנימוקיו

להר"מ ריש ה' כלי המקדש שכתב בשם רלב"ג דהמפטם למסור לציבור חייב ותמה עליו מסוגיין ותי' דלא מעטיה בגמ' אלא מכרת אבל לאו מחייב ע"ש ודבריו לא יכונו אלא לדרשא דלהריח בה ועיין להתוספות בנזיר דמ"ז ע"א בד"ה וכן ע"ש ומגמ' לקמן ד"ו דמוקי למתניתין דהמקדיש נכסיו בקטורת נר' דלמוסרה לציבור פטור ומותר עיין שם:
שם א"כ נימא קרא וכו' עיין אור החיים למהר"ח אכן עטר זלה"ה בפ' שמן המשחה שכל אשר בתוכו ית'מה:

דף ה:

מלכי ישראל אין מושחין עיין פירש"י והתוספו' עיין להכ"מ בפ"א מה' מלכים דין ו' ע"ש:
שם ומי קשיש וכו' הלשון מגומגם דמקרא מלא דקשיש שהרי יהואחז בן כ"ג במלכו ומלך ג' ויהויקים בן כ"ה במלכו וכדפירש"י וי"ל דיכול להיות שלא מלך שום מלך עד עבור שתים ושלש שנים משמת יהואחז ועמדו בלא מלך כל אותן השנים ואחר כך מלך יהויקים:

דף ו.

ריח לאחר שתעלה תמרתו וכו' עיין להרא"ם ז"ל בפ' כי תשא בפ' להריח בה עיין שם:
שם תרי מיעוטי כתיבי יל"ד למ"ד אין מלמדין ולרבנן דר' דוסא ובגדי כהונה נמי והו"ל ג' כתובים אמאי אצט' מיעוטי ואפשר דקי"ל דאיכא איזה ג"ש ללמוד מב' כתובים דבג"ש מלמדין לכ"ע ולכך אצט' למיעוטי דאפי' בג"ש אין ללמוד עיין להתוס' בפסחים דס"ד ע"ב ועמ"ש במ"א בפרט הלז:
עיין להתוס' ביומא דנ"ט ע"ב בפי' רצב"א ועיין מה שהק' החז"ן מגמ' דפ' כל שעה ולק"מ דכי לא תני לא נהנין ולא מועלין אלא לא מועלין לבד הפי' הוא דליכא איסורא דאורייתא ומ"ש בגמ' דפ' כ"ש הא איסורא איכא היינו איסורא דרבנן ומה שהק' היכי הוו ע"ע ותה"ד ב' כטובים ל"ק דכי ידעי' מע"ע דאסור מדאורייתא ממילא ידעי' דאיכא מעילה בתה"ד כיון דקדש וכן צ"ל גבי בגדי כהונה:
שם בגמ' אם נתן בה דבש וכו' הא דאצט' למתני' אע"ג דמקרא מלא הוא דכל דבש לא תקטירו עיין בתוס' ונ"ל במ"ש ה' וזאת ליהודה בפי' ברייתא דקטרת משם ה' יעב"ץ ז"ל דהדבש פסול אפילו בנגיעה בעלמא אעפ"י שלא עירבו ע"ש וזהו אומרו אם נתן בה דבש ובהכי ניחא מה שהק' האחרונים בא"ח סי' קל"ג למ"ש הב"ש דאם יתיר נמי פסול אמאי לא תני ליה בברייתא כדקתני אם חיסר ע"ש:
שם אלא לאו קטורת פירש"י אלמא מחולין ובחוץ ע"ש לכאורה מ"ש מחולין שפת יתר הוא לפי מה שפי' במימרא דריב"ח דכל מעשיה קדש היינו בעזרה ולא פי' ממעות הקדש

גם יל"ד מאי פריך בגמ' נימא דעשאה ממעות חולין ובקדש בעזרה ונראה דהא בהא תליא דכיון דמדקתני המקדיש נכסיו ידעינן דממעות חולין עבדי לה מעילה ידעי' דבחוץ עביד לה דהוי חולין בעזרה ואסור עיין להתוס' בפ' הזרוע דק"ל רע"ב ולהרשב"א ז"ל בחי' שם ע"ש ועיין להמש"ל בפ"ח מה' כלי המקדש ע"ש:

שם חיסר א' מכל סממניה עיין פירש"י ולה' מש"ל בה' כלי המקדש ועיין להב"י בא"ח סימן קל"ג ולה' עץ החיים בדרשותיו בפ' אחרי דל"א ע"ש:

שם וחוזרין ולוקחין אותה מתרומת הלשכה וכו' מכאן נראה להוכיח היתר במכירת חמץ לגוי קודם פסח וחוזר ולוקחו אחר הפסח דהוי קנייה גמורה אף המכירה גופה אדעתא דחוזר ולוקחה ועיין לה' צמח צדק סי' ועמ"ש בא"ח סי' תמ"ח ע"ש:

דף ו:

גמ' מסייע ליה לרבא וכו' עיין לעיל דף ה' ע"א דמתבאר דרבא לא אמר אלא שמן שפיטמו לחצאין פטור קטרת שפיטמה לחצאין חייב אבל טעמא דקאמר והקטרת אשר תעשה כל עשיה דקטרת גמ' הוא דקאמ"ל אליבא דרבא ע"ש והשתא ק' מאי קאמר מסייע ליה לרבא וכו' הא רבא נקט לחצאין כרשב"ג ויכול להיות דאתי כרשב"ג ונראה דס"ל להגמ' דילפי' שמן וקטרת מהדדי במתכונתו מתכונתו וא"כ אמאי רבא לא יליף קטרת משמן דפטור וע"כ משום דכתיב אשר תעשה וא"כ אפי' מנה וע"כ דלחצאין דרבא ל"ד אבל רשב"ג י"ל דסבירא להו שמן לחצאין חייב ולא דריש כמוהו:

שם א"כ ניכתוב סמים סמים ובסוף נטף וכו' נר' דר"ל ודרשי' כלל ופרט דהטל פרט בין ב' הכללות וכדקי"ל בעלמא כ"מ שאתה מוצא ב' כללות ופרט אחד הטל פרט ביניהם ומ"מ הי"ל להגמרא לו' לכתוב נטף ושחלת וחלבנה והדר נכתוב סמים סמים דדרשי' נעשה כלל מוסף על הפרט ועיין להרב בה"ז שכ' רלא נקט הגמ' הכי אלא פרטי והדר כללי ע"ש וה' פתח עינים בסנהדרין הק' אשמעתין מגמרא שם גבי כהנה וכהנה ותי' דשאני התם דכתיבי סמים סמים בתחילה ע"ש נראה דמפ"ל כפשטא דלא כה' בה"ז ומה שתי' עוד לכתוב לבונה זכה במיצעי ע"ש הוא תימה דא"כ הו"א ריחו נודף אף שאין קיטר כדאיתא בסמוך ונר' דט"ס וצ"ל לכתוב חלבנה לבסוף שהרי לא ילפי' מדי מחלבנה והגמ' כאן הו"מ לשנויי הכי:

מה הפרט מפו' דבר שקיטר ועולה וריחו נודף ועיין מ"ש בחולין פא"ט דס"ו:

גמ' ואבע"א כדתני תנא וכולי כל שישנו בסך וכולי לפמ"ש ה' ושב הכהן בתשו' סי' ע"ה דגר תושב לא מקרי אדם והוכיח כן ממ"ש התוס' ביבמות ע"ש יש נ"מ בין הני תרי שינויי דלשינוייא קמא הסך לגבי גר תושב נמי פטור ובריייתא דנקט לנכרים ל"ד וה"ה

גר תושב ולפום שינוייא בתרא דכל שישנו בסך הסך לגר תושב נמי חייב דהא קבל עליו כל המצות חוץ מנבילות וטריפות כדאיתא במסכת ע"א וא"כ מצוה שלא לסוך ומ"מ מה שהוכיח מתוס' דיבמות אינו מוכרח ע"ש:

שם אביו אמר מהכא ואגדתו וכו' לא שמיע ליה ברייתא דמייתי הגמ' בפ' הקומץ דף כ"ז ע"א דקתני וכן ישראל בהרצאה עד שיהיו כולן באגוד' א' שנא' ואגודתו וכו' ע"ש בפי' רש"י:

דף ז.

גמ' ומ"ש מהא דתניא כהן שסך וכו' לכאור' מוכח מכאן דסיכ' כשתי' מדאורייתא מדפריך סיכת תרומה אסיכת שמן דכתיבא בהדיא דלא כהסו' גבי יוה"כ דסיכה מדרבנן מיהו י"ל דבתרומה מודו דהוי דאורייתא כדדריש בגמ' מלא יחללו ועיין להרב פר"ח ה' יוה"כ מה שהק' על רש"י דדבריו סתראי נינהו ע"ש והנה התוס' ביומא הוכיחו מסוגיין דסיכה דרבנן דאי דאורייתא לא היו מקילין להתעגל ע"ש וק' דא"כ מאי פרי' אשמן ונר' דלדעת' דהכי פרי' דמאיזה טעה מקילין להתעגל כיון דמדרבנן מיהא אסור וע"כ דלאו כשתייה ממ"ש וא"כ בשמן המשחה לא הי"ל להתחי' אלא מדרבנן לבד הוא דאסור ועיין לה' קול אליהו ח"א חא"ח סימן ל"ו עיין שם:

שם ובפלוגתא וכו' מה שהק' התוס' הילכתא ע"ש ולפמ"ש במקובצת קמא די"ח דליתיה להך כללא דהילכתא כרבא לגבי אביי אלא היכא דלא פליגי אחריני בהך מילתא עיין שם ל"ק:

שם על שנתענ' בהו כבר ידוע מחלוקתן של הראשוני' ביומא פ' יוה"כ אי ה' עינוי' דאורייתא או דרבנן עיין בפוסקי' ולהסו' דרבנן אינו נכלל בכלל שנתענה בהו דקתני שאר עינוים ועיין לה' ב"ש:

שם חנקתיה אומצא עיין בתוס' שבועות די"ג מה שהביאו ברייתא דחומר והיא בירושלמי שם ועיין מהרש"א ז"ל שם:

דף ז:

ואומר חטאו וכו' אתאן לרבנן וה"ק רע"ק אמריתו מגדף לית בהו מעשה אלמא מגדף מברך ה' כרת במגדף למ"ל אמ"ל ליתן כרת במקלל וכו' וכתי' בפסח ב' וכו' כן הגי' בכל הספרים ישנים גם חדשים ולפי גי' זו כך ביאורן של דברים דרבנן דאמרי מגדף לית ביה מעשה. ע"כ דס"ל מגדף מברך דאי בע"א מוקמי' לזבוח וקיטור וכמ"ש התוס' בשמעתין ולזה קאמר מדאורייתא מגדף לית ביה מעשה אלמא סבריתו דמגדף מברך וא"כ אי איתא דלאו בר קרבן הוא אמאי כתיב כרת כלל נילף בג"ש מפסח דס"ל לרע"ק

דחטאו ישא בפסח א' כתיב כר"נ ור"ח בפסחים דצ"ג אלא ע"כ דמאי דאיכפל למכתב כרת לאתויי קרבן הוא ואמרי ליה רבנן דכרת אצט' לגופיה דכי כתיב חטאו ישא בפסח ב' הוא דכתיב ואי ק"ל אמאי אצטריך ונשא חטאו הא אצט' לאגמורי על חטאו ישא לחיובי כרת גם אפסח ב' ולפ"ז רע"ק ורבנן ס"ל מגדף מברך ולא פליגי אלא בחטאו ישא דלרע"ק בפסח א' ולרבנן בפסח ב' וזו היא גי' התוס' בשמעתין וכ' מרן בכ"מ בפ"ח מה' ק"פ שזו היא גירסת הר"מ וניחא לפ"ז מה שהק' הלח"מ בפ"ד מה' שגגות אלא דלפי גי' זו קשיא מאי קאמר בגמ' קסבר רע"ק מגו דבעי למיכתב כרת בעלמא הא גלי קרא דכרת לדידיה קרא יתירה הוא ועוד אמאי אמרי' בגמ' בפסחים שם דר"נ ס"ל מגדף עע"א הול"ל דס"ל מברך כרבי אלא דס"ל כרע"ק דמוקי ליה בפסח א' אבל לגי' רש"י ז"ל ניחא הכל ועיין תוס' סנהדרין דף ס"ה ועיין מהרש"א ז"ל שם:

מתני' המפלת וא"י מה הפילה וכו' פי' רש"י ז"ל ומשום חולין על המזבח ליכא דאין למזבח אלא דמה וכו' נר' מדבריו דאפי' למ"ד חש"ב דאורייתא דוקא במידי דבר הקטרה עיין פירש"י לקמן דף כ"ו ובסוף תמורה וע"ש בתמורה דכ"ג ע"ש בפירש"י ז"ל והוא תימה דבנזיר דכ"ט פריך למ"ד חינוך היכי מייתי קרבן כי מגלח הא הוי חולין בעזרה ומשני חש"ב לאו דאורייתא ופריך כי מטמא היכי מייתי צפורן הא קאכיל מליקה ומשני קסבר אין שחיטה לעוף מ"ה וחש"ב לאו דאורייתא ופריך מברייתא דקרי להו תרי איסורי ע"ש ובשלמא בפירכא קמייתא ל"ק דמנזיר טהור פריך דקרבנו בהמה וגם ממאי דנקט בשינוייא דפירכא שנייה קסבר א"ש לעוף מן התורה וחש"ב לאו דאורייתא לישנא יתירה נקט ואהדורי קמהדר שנויא דפירכא קמייתא אלא ממאי דקרי להו תרי איסורי קשה ועיין בירוש' שם בנזיר ועיין להרב פני משה שם שהק' ע"ד רש"י מפירכא קמייתא וליתא ונ"ל בישוב דברי רש"י דהנה בקדושין דף ז"ן נ"ל חש"ב אף בעוף מקרא דושחטו ע"ש וא"כ למ"ד יש שחיטה לעוף מן התורה כי רבי קרא לאיסורא היינו היכא דשחטיה משחט אבל היכא דמלק לאו שחיטה היא ומשום חולין על המזבח נמי ליכא כיון דאין למזבח אלא דמה ואהא קאי רש"י במתני' אבל למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה ע"כ דרבי אפי' מליקה וע"ש בסוגיא ועיין להשע"ה בפ"ב מה' שחיטה ועוד נר' דהנה התוס' בזבחים דע"ז ע"ב בד"ה בדם וכו' כתבו דאפילו למ"ד חש"ב לאו דאורייתא היינו שחיטה אבל העלאה על המזבח דאוריי' ושוב כתבו דמהגמ' דנזיר דקאמר מייתי חטאת העוף וכו' משמע אפי' העלאה ע"ש וא"כ י"ל דרש"י קאי למ"ד דלאו דאורייתא וסובר דמ"מ העלאה על המזבח דהיינו הקטרה אסור אבל חטאת העוף ס' דליכא אלא דמה שרי ומדוקדק לשון רש"י ז"ל שפיר מיהו הא ליתא דמגמ' דנזיר מוכח דלמ"ד לאו

דאורייתא אפי' הקטרת אימורין ממש שרי מפירכא קמייתא דאנזיר טהור קאי דקרבנו בהמה והתוס' שכ' חטאת העוף ס' ל"ד ודע דאפילו למ"ש רש"י כיון דאין למזבח אלא דמה ליכא לתא דחולין בעזרה מ"מ איסורא דרבנן איכא ולהכי כ' רש"י לקמן במתני' דהאשה שיש לה ס' ה' לידות דבקושי התירו ע"ש:

שם שפחה מנ"ל וכו' וכן שפחה וכו' סדר הגמרא קשה להולמו ואיפכא הו"ל לו' בתחילה מאי וכן שפחה ואח"כ שפחה מנ"ל ועוד איכא למידק טובא וכבר דשו בו רבים. ועיין בתוס' יבמות דף ע"ב ע"ב בד"ה שפחה וכו' דמתבאר מדבריהם דרבוייא דשפחה דבריית' היא למשוחררת גם מתבאר מדבריהם דכוונת הגמרא דקאמר קמ"ל וכו' היינו דקמ"ל התנא דילפי' לה מאשה בכל מילי אע"ג דלא שוו בין אשה בין איש דלא כדמשמע מהתוס' חדשים בסוגיין ונ' לדעתם ז"ל דהגמ' משמע ליה מדקתני מתני' שפחה מוכח דחידושא דמתני' קאי בין משוחררת בין שאינה משוחררת ולהכי קאמר שפחה מנ"ל ר"ל שפחה משוחררת ומשני דת"ר וכו' דנ"ל מאשה למשוחררת חררת והדר פריך מאי וכן שפחה ואשאינה משוחרר' קאי דמשמע מתני' דאתא לאשמועי' חידושא גם באינה משוחררת ומאי חידושא איכא ומשני סד"א וכו' וניחא שפיר מכל מה שדקדקו המפ' בשמעתין:

והנה מוכח בשמעתין דמבני ישראל ממעטינן אפי' משוחרר' וכ"ש שאינה משוחררת ומכאן סמך למ"ש הר"מ בפ"ב מה' חגיגה דראיה בעבדים דפטורין מדכתיב בבא כל ישראל ע"ש ועיין בגמ' ריש פ' בתרא דנזיר ע"ש:

שם רש"א שניהם מביאין חטאת אחד וכו' הק' התו' הא בעי' סמיכה ע"ש ולא ק"ל לעיל מינה דקאמר ר"י מייתי ומתנה דאיכא לאוקמה בקרבן נשים או עוף דלא בעי סמיכה ומ"מ קושיתם אינו מכיר דר"ש ס"ל נשים סומכות רשות וכדאיתא בגמ' בחגיגה ובעירובין ועיין להתוספות בפסחים דפ"ט ע"א שכ' פלוגתא דתנאי היא אי בכל כחו ועיין לה' שע"ה בריש ה' מעה"ק מ"ש ע"ד ע"ש:

שם דכתיב או הודע אליו חטאתו וכו' עיין מהרש"ל ז"ל בשבת דע"א ע"ב בתוס' בד"ה מ"ד ועיין מהרש"א ז"ל שם ועיין לקמן דכ"ב טעמייהו דרבנן עיין שם:

מתני' המפלת אור פ"א וכו' כתב הר"מ בפי' המשנ' דלא נקט במ"א לזכר משום דלא בעי למנקט בתאומי' דלא שכיחא ובנתעברה אחר שילדה כיון שלא עברו עליו מ"א יום מייא בעלמא וכדתנן לעיל ביום מ' וכו' ע"ש ובלא"ה י"ל כיון דטעמא דב"ה מדכתיב או לבת כדאיתא בגמ' לכך נקט מילתיה בילדה נקבה מיהו במתני' לקמן ד"ט ע"ב דהאשה שילדה ולדות הרבה ליכא למי' הבי ועכ"ל כמ"ש הר"מ וע"ש להרע"ב ורש"י ז"ל ובלא"ה

מתני' דהאשה שילדה ולדות הרבה ע"כ בנתעברה אח"כ מדקתני מפלת תאומים עיין שם ברש"י ובגמ' ומכאן תשובה למה שמק' ומטו בה משמא דגברא רבה ה' מהר"ש עמאר ז"ל לר"ש דאמר למה יולדת מתיא קרבן משום שבשעה שכורעת לילד נשבעת שלא תזקק לבעלה עוד איך מותרת לבעלה קודם הבאת הקרבן ומשני לה דאין כוונתה לישבע אלא על ביאה של עיבור ובאלו הימים ע"פ הטבע א"א להתעבר עכ"ד והרי מכאן וממתני' דלקמן שמעי' דמשכחת לה שיכולה להתעבר באלו הימים:

שם יום פ"א שח"ל בשבת יוכיח וכו' הר"מ בפ"א

מה' מח"כ כ' דאם הביאה קרבן בתוך מלאת לא יצתה י"ח והשיג עליו הראב"ד בזה ע"ש במרן הכ"מ ע"ש ולפ"ד הראב"ד ק' הרי תוך מלאת כיון דאם הביאה י"ח יצתה לשעה שראויה לקרבן קרי ליה וצ"ל כיון דלכתחי' לא מתיא קרי' ביה שפיר לא יצתה לשעה שראויה לקרבן ובהכי ניחא מה שהק' ה' שמחת יו"ט דקס"ד ע"ד לדעת הר"מ דאם הקריב קרבן בשבת כשר מאי קאמר יום פ"א שח"ל בשבת יוכיח הרי יצא לשעה שראויה לקרבן כיון דבדיעבד כשר ועפי"ה ניחא דכה"ג לא יצא לשעה שראויה לקרבן כמו שכן הוא לדעת הראב"ד וכאמור:

דף ח.

לתנייה גבי ה' מביאין קרבן א' וכו' הר"מ בפ"ג מה' מח"כ כ' זב בעל ג' ראיות שראה ג' ראיות בליל ח' אינו מביא אלא קרבן א' על ג' ראיות הא' ע"ש ואלו גבי יולדת שם בפ"א כ' סתם מביאה קרבן א' ובה' שגגות גבי שפחה חרופה כ' מביאה קרבן א' על הכל מוכח דזב ל"ד להני דזב אינו מביא אלא על הא' אבל השניות הוו כחד ראיה דלאו בר קרבן כלל ולפי"ז ק' מאי פריך ליתנייה גבי ה' מביאין קרבן א' הא ל"ד לכל הנהו דחשיב להו דהתם הקרבן בא על הכל אבל זב על הא' הוא דמייתי ולא שייך ביה קרבן א' על עבירות הרבה וצ"ל דבאמת ס"ד דמק' דמייתי על הכל ומשני דלא מייתי על האחרונות כלל דהא לא פסיקא מילתא שהרי אם ראה עוד ב' ראיות למחר מצט' להו למאי דחזי בליליא ומייתי קרבן וא"כ הראיות של הלילה לא פסיקא זמן חיובייהו דאכתי לא נגמר ולא ליתנהו דחשבי תנא דכי עבר להו ליכא מידי תו להצטרף בהדייהו וא"ש דהקרבן מייתי אכולהו וא"ש שינוייא דגמ' לפי' זה טפי מפירש"י ז"ל ולפי' זה ניחא שפיר דלא משני הגמ' לעיל בר"פ אמאי דפריך מנינא למ"ל דאי לאו מנינא הוה חשבי' הא דזב בהדייהו דלא אפשר למטעי למתני זב בהדייהו כיון דדינא הוא בלא שום מחלוקת דלא מייתי אלא על הראשונות אבל לפירש"י הו"מ לשנויי לאפוקי זב דלא איירי ביה דכה"ג אמרי' לעיל גבי ד' אבות נזיקין ע"ש וצ"ל דהגמ' לעיל אזיל כשינוייא קמא דשמעתין דפליגי

תנאי במחוסר זמן ובעי לשנויי גם למ"ד לאו מחוסר זמן וכמ"ש לעיל ע"ש ומ"מ דחוק הוא דמציא לאוקמה כמ"ד לילה מחוסר זמן דמטעם זה קאמר רבא במאי אוקימתא בזב וכו' משום דלשינוייא קמא איכא לאוקמה כמ"ד לילה לאו מחוסר זמן:

שם מידי איריא וכו' חזי בזמן חיובא וכו' עיין להר"מ בפ"ג מה' מח"כ דכ' אחת בלילה וב' ביום מביא שהרי ראיה א' של זב שכבת זרע בעלמא וכו' ע"ש וגמ' דחי ראיה זו:

שם ר"י ן' נורי אומר וכו' דקאמר על האחרונה רש"י ז"ל פי' ב' פי' בחוששין לפשיעה ללשון א' חוששין לפשיעת שנה הבאה דתהא סבורה דאוכלת בקדשים אפי' שלא תביא קרבן כמו שאכלה אשתקד עד שלא הביאה על הד' האחרים אבל לא חיישי' בשנה זו עצמה ולא תביא הר' האחרים דבזה יודעת היא והכל בקיאין בזה ואח"כ פי' בל"ב דחוששין בשנה זו עצמה שלא תביא האחרים ומ"מ לכולהו פי' מ"ש ריב"ן ותפטר דלאו תפטר לגמרי אלא עכשיו מחיוב זה וכמו שביאר רש"י ז"ל דבריו אח"כ אף דמתחי' סתם לה סתומי וכ' ותפטר מ"מ לא כ' לשון לגמרי כמ"ש אח כ בשל ס' ולהכי ניחא ללשון א' דלא חיישי' בשל ס' לפשיעה דאשתקד שהרי בשל ס' פטורה לגמרי ול"ד לשל ודאי כנ"ל בדעתו ז"ל ועיין להתוס' בבתרא דקס"ו מ"ש בהגה שם בשם אשכנזים דלפי אותם אשכנזים ע"כ דמפרשים תפטר לגמרי וס"ל כלשון א' דחיישי' לפשיעה דאשתקד ע"ש ולדידהו ק' אמאי בשל ס' לא חיישי' לפשיעה דאשתקד משל ודאי אבל התוס' שם נר' דלא ס"ל חששא דאשתקד ממה שהק' אמאי לא קאמר טעמא דרע"ק משום דפטורה וליכא חששא דפשיעה כלל ועיין עוד מ"ש התוס' בשם ר"ת דגרסי' בדרשב"ג והשאר עליה חובה ועיין להלח"מ בסוף ה' מח"כ שלא ראה דברי התוס' ע"ש ועמ"ש התוס' עוד דמשום בל תאחר הוו דחקי וכו' ק"ל דבגמ' בפ"ק דר"ה ד"ו ע"ב בעי הגמ' אשה מה היא בבל תאחר ע"ש ולפ"ד התוס' ליפשוט ממתני':.

דף ח:

כשהוא אומר והצרוע פירש"י והצרוע בין זכר בין נקבה אבל בערכין ד"ג דרבויא הוא דמרבה נקבה ע"ש והתוספות שם הק' אמאי איצטריך בנגעי זקן למיכתב אשה נילף מהכא ותי' דהו"א אנגעי זקן לא משום דלאו אורחייהו דנשי בזקן ע ש והא דלא ק"ל איפכא למ"ל והצרוע נילף מנגעי זקן מכ"ש די"ל דהו"א אדרבא מדגלי בנגעי זקן שמעי' דבשאר נגעי' ליתנהו בנשי' וכה"ג כתב שם אקושי' שהק' דיליף מדכתיב ארם דנשי נמי אדם נינהו כדכתיב ונפש אדם עיין שם ודע דמדבריהם אלו תוכחת מגולה למה שנסתפק ה' שורשי הים דבכל מקום דאמרו חכמים אין אדם וכו' כגון אין אדם מוציא דבריו לבטלה וכיוצא אינשי נמי בכלל ופשיט לה מדאמרי' בפ' המדיר דאשה נדרנית

יוצאת שלא בכתובה וקאמר בגמ' דטעמא משום בעון נדרים בניו של אדם מתים וכו' ע"ש ואין ראיתו מכרעת כ"כ אבל מדברי התוספות אלו יש להביא ראיה כיון דבלשון התורה מצינו דהוו בכלל ודאי דגם לשון חכמים כן הוא זולת במקומות דעבדי רבנן דמשנו בדבורייהו בפי':

שם לעוף איתרבו וכו' מה שהק' התוספות זב וזבה יוכיחו אין מקום לקושיא דשאני זב וזבה דדינייהו בעוף ולא בבהמה אבל גר דעיקר דינו בבהמה כדאיתא בסמוך מכאשר תעשה והקילה עליו תורה להבי' עוף ילפי' שפיר דכ"ש דמהני עולת בהמה:

דף ט.

ויזרוק על העם אונקלוס תרגם לכפרה על עמא ופליג על גמרין ועיין להר"מ בחיבורו דנ"ל טבילה מוכבסו בגדיהם ועיין ביבמות דמ"ו בגמ' ועיין בתוס' שם בד"ה רבי שכ' דר"א ל"ל גמירי דאין הזאה עיין שם ואין צריך די"ל דמפ"ל כמו שתרגם אונקלוס:

שם פתע זה שוגג וכו' פתאום זה אונס וכו' רש"י בחומש כ' פתע זה אונס פתאום זה שוגג והוא ע"פ ברייתא דספרי פ' נשא והביאו התוס' במס' שבועו' דל"ז ע"א דדריש כן ומסיים שם והדין נותן ומה במקום שלא חייב מזיד חייב שוגג כאן שחייב מזיד כ"ש שוגג ומזיד גופיה מנ"ל ויליף למזיד מק"ו מאונס משבועות העדות דפריך שכן אינו לוקה ומסיים ת"ל וכפר וכולי עיין שם וכ' מהרש"ל ז"ל דלאו מכופר יליף אלא סמיך אפתאום ע"ש נר' מדבריו דמאי דקתני ת"ל וכפר הוא על השוגג כיין דמזיד ליכא למילפיה מאונס משום הפירכא שכן אינו לוקה ממילא איפרך ק"ו דרישא ומש"ה איצט' קרא לשוגג ולפי"ז מזיד בנזיר פטור ופליג אמשנתינו ומדברי רש"י בחומש נר' קצת כן דדבריו ע"פ הספרי ולא הזכיר חיובא דמזיד כלל אך דברים תמוהים הם דאם כן מאי פריך הגמ' בשבועות שם והא קרבן כתיב בנזיר הא כי כתיב קרבן בשוגג הוא וע"ש בתוס' בס"ד ועוד ק' כי פריך הגמ' בריש מכילתין אמתני' דד' מביאין על הזדון כשוגג מנינא למ"ל הו"ל לשנויי משום נזיר לאפוקי תנא דספרי כדמשני אמתני' דד' מביאין קרבן א' על עבירות הרבה ע"כ נר' עיקר כמ"ש מהרש"א ז"ל דקרא דוכפר למזיד וממילא ילפי' שוגג מק"ו דרישא דברייתא ע"ש ולפ"ד צ"ל דמאי דאצט' קרא דפתאום משום דאי לא כתיב פתאום הוה מוקמי' פתע לשוגג וכדאמרינן בשמעתין דכיון דחד קרא הוא דכתיב אף דילפי' מק"ו מ"מ לאו קרא יתירא הוא ויש מי שפי' דגם כונת מהרש"ל כן הוא דק"ל היכי משמע מוכפר אשר חטא מזיד ולכן כ' דסמיך אפתאום דמשמע נמי מזיד כדאמרי' בשמעתין ונכון הוא ועיין להתוס' בפסחים דל"ב ע"ב שהק' למ"ל קרא בנזיר למזיד נילף משבועת הפקדון ע"ש ודוק:

ומהרש"א הק' שם דמאי לחומרא מקשי' דנקטו הא אדרבא לא ניתנה לכפרה ועיין עוד מה שהק' ע"ש ולק"מ דכיון דמזיד מלקות הוא דאיכא ס"ל דודאי קרבן עדיף ממלקות ולא כ' התוס' בתחילת דבריהם כן אלא במעילה דמזיד במיתה ע"ש ועיין בנימוקי בספרי שם ע"ש ועיין בשבועו' דל"ד ע"א:

הקשו התוס' שעל הגליון לכתוב בשוגג וכו' ולק"מ דפתאום אצטריך למזיד ואונס דסותרין הנזירות אלא דלענין קרבן הוא דקאמר דהו"א לא מייתי קרבן אלא בשוגג וכן מדוקדק בדברי הגמ':

שם בעא מניה וכו' הבא על ה' שפחות וכו' יל"ד ליפשוט ממתני' דאי הבא על ה' שפחות אינו חייב אלא אחת אמאי לא קתני מתני' רבותא דאפי' ה' שפחות דכ"ש שפחה אחת ואין לו' דרבותא אשמועינן מתני' דאפי' בה' העלמות וכה"ג בה' שפחות אי בה' העלמות פשיט"ל דחייב על כל א' ולא מבע"ל אלא בהעלם א' הא ליתא דהעלמות בשפחה לא מיהנו מידי כיון דמביאין על זדון בשוגג ומאי דקאמר בהעלם א' כבר תוקן רש"י הלשון דהיינו קודם שיביא קרבן ויש ליישב. ודע דמ"ש רש"י קודם שילקה ט"ס וצ"ל קודם שתלקה דהא האיש אינו לוקה כדתנן לקמן ויותר נראה למוחקו:

שם הני גופין מחולקין וכו' והיא שפחה וכו' מדברי התוס' בשמעתין נר' דלא ילפי מאשה ומשפח' משום דהוו ב' כתובים דנהי דשפחה לא ילפא מאש' דאיכ' למיפרך שכן בכרת מ"מ אשה ילפא משפח' וליכ' למיפרך שכן עשה מזיד כשוגג דאדרבא באשה מה שלא עשה מזיד כשוגג חומרא היא דמזיד בכרת ועמ"ש בד"ה פתע ע"ש ולכך הוו ב' כתובים וכ"נ מדברי התוס' בסנהדרין דנ"ד ע"ב בד"ה הנרבע ע"ש אך מדברי התוספות בקדושין דע"ז ע"ב נר' דלא הוו ב' כתובים וכ"נ מדברי התוס' שעל גליון לקמן דט"ו ע"ב גבי האוכל נותר מה' זבחים ע"ש ועיין לה' שע"ה דף:

דף ט:

ר"ש סבר דבר המכפרו מכאן מוכח דחטאת מצורע לכפר בא ולקמן דף כ"ו ע"א אמרי' מצורע כי מייתי קרבן לאשתרויי בקדשים הוא דמייתי וצ"ל דתרווייהו איתנהו מכשיר ומכפר וכ"כ התוספות בערכין די"ז ולקמן הק' כיון דמכשיר נמי אף דיוה"כ מכפר על החטא אכתי מחוייב להביא קרבן להכשיר לאכול בקדשים אך דברי רש"י שם קשים לשמוע שכ' דהחטא מנגעיה מכפר ליה עיין שם ועיין להרב חק"ל באח"ח סימן א'.

שם אלא מעתה אכלה דם וילדה וכו' מכאן מוכח דיולדת דחטאתה תור או בן יונה אם הביאה בהמה יצתה י"ח דאל"ה מה דמות יערוך אכלה דם וילדה דזה בהמה וזה עוף לזיבה ולידה דתרוויהו חטאת' עוף וממ"ש התוס' על הגליון לעיל ד"ח זב וזבה תוכיח

אין להוכיח דלא מהני דהתם הק' זב יוכיח דמייתי שתי תורים ולא סגי בבהמה אחת חלף ב' תורים אבל אם הביא ב' בהמות אה"נ דיצא ומדאמרי' בסוף מכילתין מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא אין להוכיח כלום וכעת לא מצאתי גלוי לדין זה אלא מסוגיין:

שם מפלת תאומים אצט"ל וכו' מה שהק' התוס' אמאי תני מפלת תאומים לפי המהו דתימא י"ל תנא סיפא לגלויי רישא שלא תימא דתנא קמא איירי בעיבור אחד אבל בב' עיבורין מודה לר"י ומאי דנקט מילתיה בנקבה אינו הכרח כ"כ ועוי"ל דתנא קאי אה' מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה וקאמר לת"ק החמישית היא האשה שילדה ולדות הרבה ולר"י החמישי' היא המפלת תאומים מאי דנקט רש"י אשמועינן תנא וכו' שלא בדקדוק:

דף י.

בטומאה מ"ל אמרי' וכו' פירש"י מי אית ליה מלאת לב' לענין ימי טוהר והוא תימה דלפי מה שפי' צדדו הבעיא הם אי משלמת לא' או לא מניא אלא לב' ולכל הצדדים לב' אית ליה מלאת ובדוחק י"ל דה"ק אי אית ליה מלאת לב' להיות נקראים על שמו לבד וממילא בעיא השלמה לא' והוא דוחק כלשונו ע"כ נ"ל דהבעיא היא בג' צדדים אי אמרי' דגם לטומאה כמאן דליתיה ולא מניא לב' כלל או לב' לבד או משלמת לא' ומניא לב' והק' הגמדא בטומאה מ"ל אמרי' אי שוה לקרבן או לא שויה ובהצד דלא שויה יש לצדד אי משלמת לא' או לב' לבד ופשיט מדר"ח דלא מניא לב' כלל כהצד הא' וניחא קושית התוס' שעל הגליון ע"ש וכ"נ מדברי רש"י בד"ה אמר דהפשי' הוא דלא מניא לב' כלל איברא ממ"ש בד"ה אי אמרת ובד"ה לעולם נראה דהפשי' הוא כהצד דמניא לב' לבד ולא דחי אלא הצד דמשלמת לא' ע"ש ומלבד דדבריו סתראי נינהו עוד בה דהדבר קשה דאי מניא לב' איך שוחטין עליה ביום מ' ללידתה ועוד ק' כיון דהפשי' הוא ולא מניא כלל לב' כפשטא דשמעתא וכמ"ש התוס' אמאי קתני ביום מ' דבלילה לא הוי אלא מח"כ עדיפא מינה הול"ל ביום ל' או פחות דהויא טבולת יום לב' ואפי"ה שוחטין עליה כיון דלא מניא לב' וכה"ג פריך הגמ' בסמוך ועוד ק' מאי פשיט דלא מניא כלל לב' לעולם מנינן לב' וכיון דלענין קרבן לא מתיא אלא הא' לכל הצדדים וכדתנן במתני' הא יכולה לשלוח קרבנה ביום מ' לב' שהוא יום מ"א לא דקי"ל ערל וטמא משלחין קרבנותיהן ובלילה תאכל דהא לא הוי מח"כ דכבר הביאה קרבנה ולא טבול' יום לב' דבלילה כבר עברו מ' לב' ועיין מחלוקת הרמב"ם והראב"ד בילדה ולדות הרבה אי יכול' לשלוח קרבנה על הא' בתוך מלאת ד"ב בפ"א מהלכו' מח"כ ולהכ"מ ולהלח"מ שם אשר ע"כ נ"ל עיקר דהפשי' הוא לאפוקי הצד דמשלמת לא' ולעולם דמניא לב' ולכך שוחטין עליה דיכולה

לשלוח קרבנה על הא' ביום מ' דב' ובלילה תאכל הפסח דבלילה לא הוי אלא מח"כ ולא טבולת יום ולכך נקט ביום מ' דוקא דאי ביום שלשים לב' אין שוחטין לב' דאף דשולחת קרבנה מ"מ בלילה הויא טבולת יום לב' וניחא הכל וכנ"ל בדעת רש"י ומ"ש בד"ה אמר י"ל ודוק ובמה שהק' התוס' על פירש"י דהא איכא קולא דמטהרתה לבעלה ע"ש בלא"ה יש להבין בדברי רש"י דלמאי דלא משלמת לא' כ' דה"ט משום דקולא דמטהרה לבעלה אף דאיכא חומרא דאינה אוכלת בקדשים ולמאי דמניא לב' ניחא בחומרא דקדשים טפי ע"כ נר' בדעתו ז"ל דה"ק אי משלמת לא' איכא קולא הרבה לגבי בעלה ואי לא מניא לב' כלל איכא קולא הרבה לענין קדשים לכן נקטינן לקולא מציעתא דמניא לב' ולא משלמת לא' כן נראה לי:

דף יא.

תהא בקראי כדתניא וכו' טפי הו"ל אתויי מתניתי' דסוף מכות דקתני המכה מכה וכו' והקור' קורא אם לא תשמור וכו' ע"ש:

שם דהאי נחרפת לישנא דשנויי הוא וכולי הא דלא מוקמי' בבוגרת דגם היא נשתנית גופה כדאיתא בגמ' בכ"ד משום דבעי' נשתנית ע"י מעשה דומיא דעלי ועיין ברש"י ז"ל:

שם מלמד שכולן שפחות חרופות בעלו עיין ברש"י שם בעזרא שכ' הוראת שעה היתה והוא הפך סוגיא דשמעתין וכבר עמד ע"ז ה' ושב הכהן ע"ש מ"ש:

שם חציה שפחה וכו'. ומאורסת לע"ע הא דנקט לישנא דמאורסת אע"ג דהיא בעולה כדאמר לעיל ר"ח וא"כ הו"ל נשוא' ונשואה לא מקריא ארוסה עיין בס' נ"מ למהר"ם בולא בסס"י ס"ד משום דאפי' למ"ד קידושין תופסין בחציה שפחה וחציה בת חורין מ"מ לא הויא נשואה עיין בפ' השולח:

שם דברה תורה כלשון בני אדם עיין בהתוס' שעל הגליון ועיין בהרא"ם פ' בא בפ' ובשל מבושל במים עיין שם:

שם לרי"ש בשלמא וכו' עיין בפירש"י ז"ל ולפ"ד ק' לרע"ק למ"ל לא לא יומתו כי לא חופשה ועיין להר"מ בפי' המשנה דלפ"ד א"ש לרע"ק דנ"ל מלא יומתו דלא כפירוש רש"י:

שם ראב"ע היינו רע"ק טפי הו"ל להקשו' אמתניתין ראב"י היינו ר"י וי"ס דגרסי במתניתין ראב"ע במקום ראב"י ורע"ק במקום ר"י ולפ"ז קושיית הגמרא אמתניתין נמי קאי:

כתב הר"מ בפ"ג מה' א"כ דהיא חייבת על כל ביאה וביאה וכ' הה"מ הטעם דלא מיעט הכתוב ולא מחייב על עבירות הרבה אלא אחת אלא גבי האיש ולא מקשי' אשה לאיש

ע"ש ונראה דהכריחו להר"מ דבעי הגמרא לעיל ד"ט בבא על ה' שפחות אי אמרי' גופין מחולקין ומדלא בעי אי באו עליה חמשה בני אדם משמע דהיא חייבת על כל ביאה וביאה דלא כתיב מיעוטא גבי דידה ועיין להלח"מ בפרק ט' מה' שגגות עיין שם:

שם שלא כדרכה לא מחייב מ"ט ש"ז כתיב עיין למהרש"א ז"ל בסוטה סוף דכ"ו שכ' לא מצינו אף בשפחה חרופה דפטור שלא כדרכה והוא הפך סוגיא דשמעתין ועיין להרשב"א ז"ל בחי' ביבמות דנ"ה דתלי להא מילתא בפלוגתא דתנאי ומ"מ דברי מהרש"א לא איפרק מחולשא ע"ש בסוטה:

דף יא:

תוס' בד"ה כשאין וכו' כגון שאשתו ואחו' וכו' עכ"ל לפ"ז מאי דקאמר הגמ' מתכוין שלא כדרכה בשפחה דפטורין כאין מתכוין כדרכה דש"ז כתיב קשה להולמו דאי אין מתכוין כה"ג הוא בשפחה מחייב דשוגג גמור הוא ואין לו' דה"ק כאין מתכוין השפח' דהיינו כשהי' שוגג' דפטו' התו' ורש"י לעול דמ"מ מאי פריך אי מכוונא מחייבא אי לא מכוונא לא מחייבה לאוקמה באיש דעשו מתכוין כשאין מתכוין לחיובה דעשו מזיד בשוגג ע"כ נר' עיקר דכולה סוגיא בנתקע ולא פירש"י דבשוגג גמור כגון באשתו ואחותו אלא באין מתכוין בשאר עריות דאתיא אף בשוגג גמור וכ"נ עיקר שהרי התוספו' לעיל הביאו בשם הקונטריס גופיה דמפ"ל בנתקע עיין שם:

בד"ה עד וכו' דאי בזא"ז הא ב"מ וכו' עכ"ל ספי הו"ל להוכיח כן דאי בזא"ז הא כיון שבא הא' ושתק לו הוי שתיקה כהודאה וכי אתי הב' בתר הכי לאו כלום הוא דהא הודה לא' אלא ע"כ בבאו בב"א ותו לא ידעי' לאיזו מנייהו הודה ונר' דהתוס' אזלי לשיטתם שכ' בר"פ האשה רבה דלאו כהודאה ממש אלא רגלים לדבר וכו' והוכיחו כן מההוא סמיא ע"ש ועיין לה' שע"ה בפ"ג מה' שגגות ועיין להש"ך בסי' קכ"ז סקי"ב:

בא"ד דאי אמר איני יודע פטור וכו' עיין להלח"מ בפ"ח מה"ש שהבין מדבריהם דאי אמר איני יודע פטור אף מאשם תלוי ע"ש ואין נ"ל עיקר בכוונתם אלא דה"ק דמשמע ממתניתין דאי לא אתי העד הב' היה חייב חטאת וא"כ ע"כ דאיירי בשתק דאל"ה אמאי תני כלל עד הב' ולעולם באיני יודע מחייב אשם תלוי ועיין בהתו' בד"ה ואשה וכולי טפי מגזלן וכו' עיין להרשב"א בתשו' ח"א סי' שע"ד ובמ"ש בי"ד סי' מ"ח עש"ב:

בד"ה אימא וכו' דע"כ דשתק דאי מכחיש עכ"ל פי' דאי מכחי' ע"כ דלא תידו' לא אתא הב' חייב חטאת דהא כי מכחיש ליה לא מחייב חטאת וע"כ דהאי דקתני ועד אמר לא אכל לרבות' דאפי' בעד מכחיש וע"א מסייעו מביא אשם תלוי ולזה דחו דאי מכחיש פטו' לגמרי גם מאש' תלוי ועוד קאמרי דאפי' באומר א"י לא מיתוקמ' ור"ל דאי איירי

בא"י ע"כ דלא תידוק אי לא אתא הב' חייב חטאת דבא"י אינו חייב חטאת וטעמייהו דלא מיתוקם בא"י משום דא"כ אמאי קתני עד הב' כלל דהשת' ל"ל רבות' כמו גבי הכחשה ומ"ש כמו שפי' היינו כמו שפי' בתחי' הדיבור טעמא דאמר ע"א לא אכל וכו' ולשי' ה' הלח"מ שכת בתי בד"ה עד א"ש טפי דאי פטור גם מאשם תלוי כמו הכחשה ממש:

דף יב.

גמ' נ"מ לטומאה וכו' עיין בהתוספות ובתוס' על הגליון דאיכ' נ"מ בחלב גופיה וביבמות ר"פ האשה רבה כ' דניחא ליה למימר נ"מ בההוא גוונא גופא ע"ש ומ"מ הומ"ל נ"מ לטהרות דאי משום דנאמן ע"ע דוקא לעצמו ולא לאחרים ואי משום מגו גם לאחרי' כדאית' בתוספת' דביצ' ועמ"ש הר"ש ז"ל בפ"ה ממה' טהרות ופ' הר"מ בפט"ו מה' אה"ט אלא דבהא ודאי חדא מנייהו נקט ועיין להר"מ "מ בפרק ג' מהלכו' שגגות:

בד"ה א"ד וכו' משמע לפום ריהטא וכו' עכ"ל אין לפרש דלפי הלפום ריהטא מגו בלא תירוץ דבוריה הא ליתא דבגמ' קאמר בהדיא דהטעם משום מתרצי' דבוריה אלא דלעולם מטעם תירוץ דבריו אלא דלפי הלפום ריהטא ה"ק כיון דאי בעי מתרץ דבוריה אף דהשתא מיהא מכחיש הכחשה גמורה נאמן כיון דאי בעי מתרץ דבוריה ומ"מ ה"ק דהוי מגו במקום עדים ולא משמע להו לחלק משום תירוץ דבריו כיון דהשתא מיהא מכחיש עיין בתוס' שעל הגיליון ותי' דה"ק דהשתא מיהא אמרי' דהכי פי' דבריו ואינו מכחיש ולאו משום נאמנותו ומדברי רש"י בד"ה מגו דאי בעי נר' דס"ל כפי' הלפום ריהטא ע"ש והא דלא צידר הגמ' באמת צד זה דמשום מגו לחודיה בלא תי' דבריו לפי הלפום ריהטא נר' דס"ל להתוס' דצד זה נכלל בכלל הצד דנאמן ע"ע כיון דלא נ"מ מידי ביניייהו ועיין בשי' שלא נודע שמה בקידושין דף ן' שהק' קושית התוס' ונ"ל מדבריו דהצד דנאמן ע"ע הוא מטעם מגו לחודי' ע"ש ובהכי ניחא לפי הצד דנאמן ע"ע מאי דנקט במתני' אמ"ל מה אם יראה לו' מזיד ואין צריך לדחוק דלדבריו דר"מ קאמר ודע דהתוס' בקדושין דס"ג ע"ב כ' דהא דנקטי הכחשה בפלוגתא דר"מ ורבנן משום רבותא דר"מ נר' מדברי' דרבנן פטרי אפי' באי' יודע דלא כהתוס' לעיל בד"ה אלא והדבר ק' דלכולהו טעמי קאמר הגמ' אליבא דרבנן לא שייכי באיני יודע:

בא"ד היינו לפסול נפשיה וכו' אבל לקרבן וכו' עכ"ל וההיא דקדושין שאני דאיהו לא קאמר מזיד אלא דאנן קאמרי' הכי ועיין ברש"י שם ומ"מ יש להבין כיון דנקטו משום ליפסול אמאי הוצרכו לומר משום חולין בעזרה ונר' דה"נ מפסיל לעדות לכ"ע כמו אוכל נבילות בפ' זה בורר דנ"ז ע"ש ולפ"ז היכא דאינו נפסל לעדות אפי' במידי דלאו קרבן אמרי' משים עצמו רשע ובהכי ניחא מה שהק' מהרש"ל בריש מכות ע"ש דהתם כי

הרג הנפש לא מפסיל לעדות אליבא דרבא דבעי' רשע דחמס והתוס' מק' אליבא דרבא ובלא"ה י"ל דהתו' שם ס"ל כמו שכתב השי' שלא נודע למי בקדושין שם דאיכא עדים דבלא"ה מחזיקין אותו רשע אדם משים עצמו ע"ש והמש"ל בה' מלוה ולוה בפ' ד' דין ו' נסתפק בזה ע"ש אבל התו' כאן לא ס"ל כן ועוד י"ל במ"ש הגהו' מרדכי בפ' הגוזל עצים דהיכא דמתכוין למיפטר נפשי' מממונ' אדם משים עצמו ע"ש וה"נ י"ל למיפטר נפשי' מדמי הקרבן:

בא"ד חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן וכו' עכ"ל שמעתי מק' מדאמרי' בפ"ק דזבחים שחט חטאת בשינוי בעלים על מי שמחוייב חטאת פסולה על מי שמחוייב עולה או על מי שאינו מחוייב כלום כשרה וא"כ זהו הפלוגת' דר"מ ורבנן דרבנן ס"ל דפטו' אם שחט אחר חטאתו לשמו כשרה ולר"מ פסולה ומאי מק' התו' ונ"ל דלק"מ דהתו' מק' כאן בבעיא דגמ' דמצדד הטעמא דרבנן משום דאדם נאמן ע"ע ואי טעמייהו משו' נאמנו' לא מהימן אלא לעצמו כדאמר ר"נ לקמן לא אמרה ר"י שא בינו לבין עצמי ולעצמו וא"כ אח"כ אחר ששח' חטאתו לשם זה אפי' לרבנן פסולה רזה לגבי אחרים מקרי ולגבי אחרים ליכא נאמנות ואזלי' בתר עדים דלא מהימן אלא לעצמו:

ובמאי דכתבו התוס' חייבי חטאות וכו' אבל התו' בר"פ האשה רבה כתבו דאם לא ניחא ליה בכפרה ממשכנין הפך ממ"ש כאן ע"ש ומצאתי בירושלמי ר"פ אלו נערות דפריך אר"י דאמר אכל חלב הזיד במלקות ושגג בקרבן לוקה ומביא קרבן והא אין לוקה ומשלם ומשני דכדי רשעתו בב' הרשעיו' מסורות לב"ד אכל הכא המלקות מסור לב"ד והקרבן אינו מסור לב"ד ע"ש ואי איתא דאי אמר לא ניחא ליה בכפרה ממשכנין אותן הרי מסור לב"ד אם אמר לא ניחא ליה דהא ממון נמי דמסור לב"ד היינו באינו רוצה לפרוע:

כתבו התוס' שעל הגליון בשם ריב"א דהתם דוקא להפסיד חבירו וכו' והכא לקרבן וכו' נר' דב' תי' הם וצ"ל א"נ דצד דלהפסיד סגי או בצד דלקרבן סגי:

גמ' ת"ש והתורה וכו' במאי עסקי' וכו' לפירש"י בלא ביאת מקדש דקתני היינו נכנסת ואמ"ל לא נכנסתי ובטומאה דלא מודו ליה היינו נטמאת ואמ"ל לא נטמאתי ופשיט דטעמייהו משום מגו והדר פריך הגמ' אברייתא בטומאה נמי איכא מגו וק' מאי פריך נימא דס"ל דלא הוי מגו טוב בכה"ג דמדקאמר הגמרא לעיל מ"ד וכו' אבל טומאה לא מתריץ וכו' קמ"ל וכו' נר' דיכול להיות דבחלב הוי מגו אבל בטומאה לא הוי מגו וצ"ל דסמיך אברייתא דלעיל דגבי טומאה נמי אית להו מגו ודחיקא ליה למימר דרבנן דההיא ברייתא ר"י אבל לל"ב שכ' רש"י ניחא שפיר דביאת מקדש דקתני כולל גם נטמא' ואומר לא נטמאתי וע"כ הט' משום מגו אלא דק' לל"ב דפשיט דמשום נאמן דאי משום מגו

אפי' טומאה נמי אלא ע"כ לית להו מגו וזה תימה דא"כ דרבנן ל"ל מגו מאי פרכי' במתני' לר"מ מה אם ירצה לומר מזיד וכו' והא אינהו גופייהו ל"ל מגו דבכולה שמעתא מבואר דטעם דנאמן הוא מוסיף אפטור וכי אמרי' דטעמייהו משום אדם נאמן אית להו מגו נמי וי"ל דמאי דלית להו מגו היינו בטומאה דוקא וכמהו דתימה דלעיל והק' דאי ס"ד טעמ' משום מגו א"כ אית להי מגו אפי' גבי טומאה דהא נכלל בביאת מקדש דקתני נטמאת ואמר לא נטמאתי לפי' ב' דרש"י להכי פריך בטומאה דלית בה קרבן נמי איכא מגו אלא ע"כ דטעמייהו משים אדם נאמן ול"ל מגו גבי טומאה אבל גבי חלב אית להו מגו ומ"מ לפ"ז דרש"י הו"ל להגמ' לעיל למי' נ"מ לטומא' דלית בה קרבן ויש ליישב:

והתוס' פי' דפשיט לתרווייהו דר"י משום נאמן ורבנן משים מגו ודחי בצר דר"י די"ל דטעמיה משום מגו וק' כיון דטעמיה דר"י משום מגו א"כ אפי' לאחרים נאמן וכדכתי' לעיל בשם הר"ש וא"כ מאי קאמר לקמן לא אמרה אלא לעצמו וצ"ל דההוא דקאמר לא ס"ל כרבינא אלא דס"ל דטעמ' דר"י משום נאמן ובהכי ניחא ליה מ"ש הראב"ד ז"ל בהשגותיו בפי"א מה"ש שהשיג על הר"מ דפ' משום מגו דהא בגמ' קאמר ה' כר"י וסיים ואמרי' לא אמרה אלא בינו לבין עצמו ולעצמו ולכאורה שפת יתר וכמו שנרגש מזה ה' כ"מ ע"ש ועפי"ה ניח' דהא י"ל כפי' התוס' וטעמיה דר"י משום מגו ופ' הר"מ שפיר כר"י ובכל גוונ' א"ל מתרץ דבוריה זולת כי קאמר מעולם ולהכי הביא הא דר"י דמינה שמעי' דטעמיה דר"י משום נאמן ומעתה מ"ש הלח"מ ליישב דעת הר"מ ליתא ואין לנו בדברי הר"מ אלא מ"ש מר"ן בכ"מ דדוקא בטהרות הוא דפ' כר"י ע"ש ודינא דטהרות כבר פסקא בספט"ו מה' שאר אבות הטומאה ע"ש:

דף יב:

בינו לבין עצמי ולעצמו מכאן אני תמיה עמ"ש מרן בב"י בסי' קכ"ז בשם המ"כ דכי אמרי' ע"א בהכחשת בע"ד לאו כלום היינו לעצמו ולא לאחרים ע"ש ועיין להשע"ה שיחס סברי זו לרש"י בקדושין ע"ש והדבר תימה א"כ אמאי אשמעי' הגמ' האי דינא דלעצמו גבי תרי דמשמע אבל גבי ע"א נאמן אפי' לאחרים לישמעי' גבי ע"א אלא ע"כ דכי אמרי' ע"א בהכחשת בע"ד לאו כלום היא אפי' לגבי אחרים ונר' ליישב דהכא שאני דאיכא בם מגו וכה"ג דאיכא מגו נאמן גם גבי אחרים גבי ע"א ול"ק המ"כ אלא היכא דל"ל מגו ובהכי ניחא גם מה שהק' השע"ה על רש"י בקדושין ממתני' דריש פרקין ע"ש:

שם דאי בעי אמר לא גמרתו וכו' עיין להלח"מ בפ"ט מה' שגגות שהק' כיון דפ' כרבנן הול"ל מגו דאי בעי אמר מזיד ע"ש ועיין לעיל דף ט' עמוד א' במשנה וגמרא שם עיין שם:

שם דאי בעי אמר נשאלתו על וכו' עמ"ש התוס' בנזיר ד"ך ע"א בד"ה מי וכו' כתי' הא' וצ"ע ועיין בירוש' ר"פ ב' נזירים ועיין למהרימ"ט ח"א סי' נ"ג ע"ש ודוק:

שם איכא דמתני על סיפא מב' מינין פשי' וכו' הא דלא קשיא להו להאי לישנא אריש דמין א' משום דמצי מוקי לה בב' תמחויין אלא דא"כ קשיא סיפא פשי' ולא ניחא ליה דסיפא אגב דריש' כמו ל"ק וכי משני אסיפא בב' תמחיין ק"ל אריש פשי' ולפ"ז מ"ש התוס' דסיפא אגב דישא אמרי' סיפא אגב ריש לא אמרי' אין לו מקום דלל"ב סיפא אגב ריש נמי לא אמרי' וצ"ל דכוונתם לל"ק אמאי פסיקא ליה למתני אריש טפי מסיפא ולזה כ' דס"ל ריש אגב סיפא לה אמרי' מיהו י"ל דמ"ל ב' מינין דקתני ב' מינין ממש ולא מין א' ודקרי ליה ב' מינין משום ב' תמחויין כדקאמר לל"ב:

תוס' בד"ה אוכלין וכו' ת"ל מכי נגע וכו' עכ"ל ולא ניחא להו דאכל פחות מכעדשה בכל פעם וא"כ לא נגע בכעדשה בשום פעם ואין ב' נגיעות מצט' דא"כ הו"ל יותר מכדי א"פ:

דף יג.

גמ' התירה לעובר' לאכול פחות מכשיעור וכו' כ' התו' בחולין דל"ד ע"ב דאע"ג דח"ש אסור מן התורה בטומאת גויה שהיא מדרבנן לא החמירו הרי ס"ל דח"ש אינו אסור באיסורי דרבנן אבל התוס' שעל הגליון כאן כ'דאפי' לר"ל אסור מיהא מדרבנן ומפני הסכנה התירו הרי ס"ל אפילו לר"ל דבאיסורי דאורייתא נמי אינו אסור אלא מדרבנן גם באיסורי דרבנן אסור מדרבנן והכא מפני הסכנה התירו וס"ל דמפני הסכנה קאי גם על פחות מכשיעור והכי קתני התירה לעוברה לאכול פחות מכשיעור ואפי' טובא והכל מפני הסכנה אבל התוספות בחולין ס"ל דלא קאי מפני הסכנה אלא על השיעור אבל בפחות מכשיעור שרי בלא"ה ועיין לה' מוצל מאש דת סס"י ט"ז ובמה שכתבתי בפרט זה אי ח"ש באיסורי דרבנן אסור:

שם מתחי' שתייה הא' וכו' עיין להראב"ד בפ"י מה' תרומות ולמרן בכסף משנה שם ועיין להר"מ בפי' משנתינו:

שם אלא אמר ה"ט דבנה טהור דס' ינ"ק וכולי אלא דלא סגי ליה בחד ס' כיון דפיסול גויה מדרבנן והוי כשאר ס' דרבנן דאזלי לקולא משום דמ"מ לא הוה שרי לכתחי' וכמו שמבואר בכללי ס"ס ע"ש אבל ס"ס שכ' דרבנן אפילו לכתחילה שרי:

תוס' בד"ה כיון וכו' וי"ל דהיינו מדרבנן עכ"ל עיין להתו' בפ' כ"ש דג"ל ולמהרש"א שם להשע"ה:

דף יג:

גמ' שמוזהרין עליו בכ"ש וכו' עמ"ש מרן בכ"מ בריש ה' ב"מ אמאי לא כ' הר"מ דלוק' ועיין להר"מ בפי' המשנה בר"פ אלו הן הלוקין ע"ש ובפסקי הר"מ דכ' כס' כולהו תנאי דברייתא עמ"ש הח"נ ודבריו תמוהים דממאי דפ' הר"מ בה' נזירות כרבנן בנזיר ד"ד ע"ב דמי שנזר בחד מנהון כל דקדוקי נזירות מוכח דפ' כמ"ד דלא יליף שכר שכר מנזיר כמתבאר מהגמ' שם ע"ש ובמ"ש הר"מ לוקה ועבודתו כשירה י"ל הא קי"ל כרבא בפ"ק דתמורה דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני עיין בגמ' ותוס' שם:

תוס' בד"ה ונכנס וכו' אבל בכניסה וכו' וה"מ בת"כ עכ"ל ע"ש בת"כ דיליף בבואם בבואם מקדוש ידים ורגלים ולפ"ז גם מחוסר בגדים כן הוא דיליף בחוקה חוקה כדאיתא בזבחים די"ח ע"ש ועיין בתוס' ביומא דפ"ה בד"ה להביא כ' בשם רצב"א דמחוסר בגדי' ושלא רחוץ ידים ורגלים במיתה אפי' הביאה ריקנית ע"ש ולפ"ד גם שתויי יין כן דאל"ה איך קאמר בזבחים דף כ"ג דהוו ג' כתובים והא חלוקין בביאתן ועיין לה' עצמות יוסף דל"ד ע"א שכ' דשתויי יין במיתה אפי' הביאה ריקני' ע"ש ונר' דאזיל בשי' רצב"א ומ"מ יש לעמו' בדברי רצב"א מברייתא דת"כ הנז' וראיתי להתוספו' בסנהדרין דפ"ג הביאו התוספתא דשלא רחוץ ידים ורגלים חייב אביאה ריקנית והשתא הוי פלוגתא דתנאי ועיין להשע"ה בפרק יו"ד מה' כלי מקדש דין ד' ע"ש:

תוס' בד"ה דן חטאות וכו' וא"ת לחשוב שבועה וכו' עכ"ל כבר דשו בו רבים דבגמ' דשבועות דכ"ד פריך לה הגמ' ומשני מידי דאיתיה בשאלה לא קתני והרי הקדש בבכור ונר' דכל עצמם לא באו אלא לחדש דאחר שנשחט ונזרק וכו' כיון דבשמעתין קאמר אקדשיה לא מיתוקם בבכור וא"כ מאי משני ומתרצי לה לאחר שנשחט וכו' מיהו אכתי לא איפרק מחולשא דנימא דגמ' דשמעתין לא ס"ל כרבא דאיסור כולל בבא מעצמו כיון דהגמ' שם לא פריך אלא לרבא ע"ש ועוד אמאי לא משני הגמ' שם אחר שנשחט ונזרק וכו' ולזאת נר' די"ל דלמאן דתני פיגול במתני' כדאיתא בגמ' בסמוך א"כ לא נזרק דמו כהלכתו דמחשבת פיגול בזריקה ואית ביה שאלה שהרי כ' אחר שנשחט ונזרק שדקדק המש"ל בפ' א' מה' מעה"ק ע"ש ואליבי' הוכרח הגמרא שם לאוקומי בבכור דבעי לשנויי מילתא דרבא גם למאן דתני פיגול ואי קשיא מ"מ מאי פריך הגמ' בסמו' וליתני פיגול נימא מידי דאיתיה בשאלה לא קתני י"ל דכוונת הגמ' ליתני פיגול ובכור דלית ביה שאלה וה' שע"ה בה' שבועות כ' בשם רב אשכנזי דדברי התוס' הם אליבא דאמימר דאכלה כולה נשאל עליה וא"כ בשבועות לעולם איתנהו בשאלה אבל הגמרא בשבועות קאי אליבא דרבא ורבא ס"ל אין נשאל עליה וא"כ מ"ל בשבוע' ליתא בשאלה ולכך הוכרח

לאוקו' בבכור ע"ש וק"ל לפ"ד מאי ק"ל להתו' שם אמאי לא פריך לר"י ע"ש נימא דר"י ס"ל כאמימר אבל לרבא ק"ל דל"ל מידי דאיתיה בשאלה לא קתני דתקשה מהקדש ולא מצי לשנויי אחר שנשחט ונזרק ומשני בבכור ועוד מאי ק"ל להתוס' כאן לאמימר נימא דאיכא תנא דס"ל הכי כמו שתי' שם לר"י ע"ש והנה השע"ה בפ"ג מה' נדרים הק' להסו' דשבועה בלשון עלי חיילא כמו נדר ולדעת רש"י דכשם דחלה לבטל חלה לקיים אמאי לא פריך הגמ' בפשי' לחשוב שבועה בלשון עלי בלא כולל בלא רבא ואין לומר דליתיה בהן דהא איתיה בחלב חיה ע"ש וליתא דחלב חיה לא וכלל בחלב סתם אלא כי אמר תמרים בהדיה כמ"ש התוס' שם ע"ש ואי אמר בהדיא כל חלב א"כ ליתיה בהן דבעי לאכול כל חלב כמו שהוא לשון שבועתו גם מ"ש דמ"ל באומר שלא אוכל היום דמ"ל הן בהתרה ליתא דהא ביוה"כ איירי אמנם היל"ל דס"ל בתמרים וחלב עלי ואין לתרץ לקושיתו דלא מצי פריך אלא לרבא דאי לאו רבא הוה ניחא וע"ד שכ' השע"ה בשם הרב אשכנזי הא ליתא דמ"מ הו"ל למפרך אמימר' דרבא דאכלה כולה נשאל עליה לחוד' בלא כולל ואמאי פריך אמילתא דרבא גבי כולל מעצמו והנה התוספו' בזבחים ד"ע כ' דר"מ ס"ל אחע"א ע"ש ולפ"ד ע"כ הגמ' דמוקי בכולל ומוסיף הוא לת"ק אבל לר"מ א"ש בלא כולל ומוסיף ומאי דנקט הגמ' ר"מ הכוונ' דמכאן אין להוכיח ומ"מ קושטא דמילתא דרבי מאיר ס"ל אחע"א ולפ"ז י"ל דברי התוס' דכוונתם להק' לר"מ אמאי לא הוסיף שבועה בלא כולל כדהוסיף שבת ואין קושיתם מכולל כדפריך הגמ' בשבועות ועיין בחי' בחולין והגמ' דפריך כשבועות מכולל נחית לאקשויי גם מת"ק איברא אי קושית התוס' בלא כולל ובדברי ר"מ גופיה ל"ק כ"כ די"ל דבבא מעצמו לא ס"ל לר"מ אחע"א וצ"ל בצירוף מילתא דרבא דמעצמו כמו מאליו:

והנה ממ"ש התוס' אחר שנשחט וכו' מבואר דקודם שחי' אית ביה שאלה אף דאתא ליד גזבר ובפסחים דמ"ו כ' התוס' היכא דאתא ליד גזבר לית ביה שאלה וצ"ל דשאני קדשי בה' מק"מ דבק"מ כל עוד שלא נשחט ונזרק דמו אית ביה שאלה אך לפ"ז ק' מאי מק' התוס' בפסחים דמ"ז בד"ה מוקדשין אמאי לא פריך הגמ' במכות מחמור ע"ש ומאי קושיא הא חמור ב"ה וכי אתא ליד גזבר לית ביה שאלה וי"ל דהתו' שם מק' אפירש"י ורש"י ס"ל דאפי' בק"מ היכא דאתא ליד גזבר ל"ת ביה שאלה כמתבאר מדבריו במס' בכורות דל"א ע"א ובהכי ניחא מה שהק' מהרש"ל שם אמ"ש התוספות ונר' דלא חשיב לאו דמעילה וכו' דאמאי לא כתב משום דאיתיה בשאלה ע"ש ולפי"ה ניחא דהתוס' גופייהו ס"ל דאיתיה בשאלה עד אחד זריקה ועיין לה' הלכות יו"ט שם בדל"א ע"ב ע"ש ועיין ברש"י במעיל' די"ט ע"א דמפ"ל לפלוגתא דר"י ורש"י דהתם דפליגי אי מכי אתי

לעזרה א"ח באחריותו או בעי' עד אחר זריקה ע"ש ודע דאפשר לו' דטעמא דאחר שנזרק לית ביה שאלה משום דאי מתשיל הוי חולין בעזרה ולפ"ז תליא בפלוגתא דתנאי אי חולין בעזרה דאורייתא או דרבנן וכפ"ז מקום אתנו ליישב דברי התו' הללו עם הגמ' דשבועו' והרמ"ל:

התוספות שעל הגיליון הק' מחמץ של הקדש ותי' לחלק בין קב"ה ובין ק"מ דקב"ה דבעי' שו"פ נר' מדבריהם דק"מ לא בעי שו"פ וי"ל מגמ' לקמן דכ"ג ע"א דפריך ממשנתינו ומשני הא בימות החמה וכו' וע"ש ברש"י מיהו י"ל דהתוס' מפ"ל משום דנסרחה ולית ביה הנאה ולא משום שו"פ למסקנא ודלא כרש"י שם והתו' בפסחים דכ"ט ע"א כ' כל היכא דלא מחייב קרן וחומש לא בעי אשם וממתני' דהכא תיובתייהו דכיון דלא שו"פ ולא הפסידו מידי לא מחיי' קרן וחומש וי"ל בדבר:

דף יד.

גמ' אקדשיה מגו דאתוסף איסור הנאה וכו' הא דלא קאמר מגו דאתוסף שלא כדרך אכילתו כיון דלא כתיב אכיל' משו' דתליא בפלו' דאמוראי וכמתבאר מדברי מהרש"א בפסחי' דכ"ו בתוס' בד"ה שאני היכל וכו' ולכך נקט מילתא דשוויא לכולהו ובהכי ניחא דלא נקט גבי יוה"כ איסור מוסיף מגו דאתוס' שלא כדרך הנאתו כיון דלא כתיב אכילה וכמ"ש ה' שאגת אריה בהלכו' יוה"כ משום דלמאן דס"ל דהקדש אסור שלא כדר"ה לא אתי יוה"כ לחול עליו והגמ' בכולהו נקט מילת' דשויא לכ"ע איברא במ"ש שם דיו"ה חל על נבילה איסור מוסיף לר"ש ע"ש ק' דר"ש ס"ל כ"ש למכות ואם כן שלא כדר"ה למכו' וכמ"ש מהרש"ל בשבועות דכ"ג ע"ב בד"ה דמוקי ואף לדברי מהרש"א שם מ"מ איסורא מיהא איכא ועיין שם בתוספות:

שם ופיגול ונותר בחד בהמה לא מ"ל פירש"י הטעם דאינו נותר וכו' וה"ה דהומ"ל משום דאין איסור נותר חל על פיגול דאין אחע"א כדאוקימנ' לעיל:

שם בכזית א' קמיירי וכו' פירש"י דל"ל דהקטר חצי זית דאין הקטרה פחותה מכזית עמ"ש הח"ן בכונתו וצ"ל דמתני' דר"פ דקתני מב' מינין פטור וקאי אפיגול דתנן לעיל מינה מיירי באכלן בזה אח"ז והכא מיירי שאכלן בב"א וכה"ג מחלק הגמ' בנזיר גבי היתר מצט' לאיסור ומ"מ נ"ל עיקר בכונת רש"י דקאי אמאי דאמרינן בסמוך דאכל כוליא בחלבה וא"ה ק"ל דמ"ל בהקטיר חצי זית כוליא וחצי זית חלב והביא חצי זית פיגול וחצי זית נותר ממ"א דהשתא מצט' שפיר הב' חצאי זיתים פיגול והב' נותר והוו כולהו אאכיל' א' דומי' דיה"כ ומתרץ דאין הקטרה לחצי זית ולא פקע פיגולו ובמאי דאמרי

אין בית הבליעה מחזיק וכו' עיין לה' מ"א בה' יוה"כ ולהפר"ח שם ולהח"ן ועמ"ש בי"ד סי מ"ח ע"ש ובענין עירוב והוצאה ליוה"כ עיין לה' שאגת אריה בה' יוהכ סי':

דף יד:

מודה ר"י באיסור מוסיף וחמותו ונעשית א"א דאע"ג רא"מ הוא מ"מ קתני דנידון בחמותו דגבי קתלא איירי ומטעמא דאטו בתרי קטלי קטלת ליה וכדאיתא בגמ' בסנהדרין דפ"א ועיין להתוס' ביבמות דג"ל ע"ש ומעתה דברי התו' שעל הגיליון תמוהים טובא ובמ"א כתבתי בזה:

תוס' בד"ה הבא וכו' שאינן אחיות עכ"ל דאי אחיות ונשא הא' אחר מיתת אחותה לא מחייב משו' בת בנה או בת בתה שאינו חיי' אלא בחייה וכדאיתא בפ' הנשרפין דאחר מיתה איסורא בעלמא הוא דאיכא ועיין להר"מ בפ"ב מה' א"ב שכ' דאיכא כרת וס"ל דמ"ש בגמ' איסורא בעלמא לאפוקי סקי' ע"ש בהה"מ:

בד"ה אחות וכו' ומ"ל בב"א וכו' עכ"ל אף דכבר כתבו דלא חשיב אלא א"מ היינו לגבי איסור כולל אבל בת אחת ודאי חשיב ליה שפיר וזהו שחידשו בתי' אחרון אף דלגבי בי ב"א אמרי' כן ובההוא תי' ניחא כל קושית התוס' ועפ"י ההוא תי' הוא שכ' בדבור הקודם ולפי מה שפי' לקמן וכו' ועיין להתיו"ט:

דף טו.

אמר רבה טעמי' דר"א וכו' לכאורה בעיא דגמ' ופלוגתא דרבה ור"י לא נ"מ למאי דקי"ל כרבנן ונר' דשייכא פלוגתייהו אליבא דרבנן דמודו בבא על הנדות שחייב ולבייהו איכא למבעי אי קצר וקצר מה' אילנות דגופין מחולקין אי חייב על כל א' א"ד דוקא בה' נרות שא"א לערבן ובהא שייכא פלוגתייהו דרבא ור"י ובהכי ניחא מה שהק' התוס' שעל הגיליון לקמן במתני' דהאוכל נותר מה' זבחים מ"ש מה' ע"ש די"ל דשאני ה' נרות שא"א לערבן מיהו לר"י דלא שאני ליה בהכי שייכי דבריהם ועוד כיון דאין בית הבליעה מחזיק יותר מב' זיתים כדאיתא לעיל א"כ א"א לערבן וראיתי למהרימ"ט בחי' קדושי' דע"ז שהק' הרא"ש בהא דאמרי' בחולין אכל בשר מ"ה מן הטריפה לוקה אחת למאן דנ"ל מחד קרא ומוקי הגמ' בב' בהמות ואמאי לא מחייב ליה משום גופין מחולקין ותי' דשאני ה' נדות דא"א לערבן ע"ש ולא זכר דתליא בפלוגתא דרבא ור"י בשמעתין ובעיקר קושיתו דבבהמה לא שייכא לתא דגופין מחולקין ובהכי ניחא גם קו' התוספות שעל הגליון הנז' ועוד י"ל דנדה ושפחה הוו ב' כתובים מיהו לקמן במתני' דהאוכל נותר רע"ק קאמ"ל ורע"ק ע"כ דמחייב בגופין מחולקין מסבר' בלא שום קרא וכמ"ש התוס' בשמעתין בד"ה הרי ע"ש איברא דק"ל ע"ד התו' בשמעתין מגמ' בסנהדרין דנ"ד דנרבע דבהמה דקאמר

לרע"ק חייב שתים משו' דנ"ל מתרי קראי והשתא אפי' אתו מחד קרא מחייב שתים משום גופין מחולקי' אלא ע"כ דאפי' לרע"ק בעי' קרא ומנדה ושפחה לא ילפי' דהוו ב' כתובים וע"ש בתוספות ועמ"ש שכתב לעיל ד"ט ע"ש וק"ל:

והתוס' רי"ד בקדושין דע"ז כ' דגם בבהמה שייכא ליתא דגופין מחולקין כי איתנהו בחיים ולא בשחוטות ועיין להמש"ל בפ"ד מה' שגגות עיין שם:

דף טו:

מתני' אם הלכה נתקבל אף דר"י יליף בק"ו אפשר דהלכה בידו היא אלא דאלימא ליה למילף בק"ו וגם בעיא דגמ' קבלה או לא קבלה היינו ר"ל אי הלכה מקובלת בידו ומש"ה לא קבלה וניחא מה שדקדקו התוס' שעל הגיליון:

והנה מפשטא דמתני' נרא' דרע"ק דחי דקו' וחזר לבעייתו ואכתי מסתפ' הוא בדין זה כדמעיקר' מיהו מברייתא דמייתי הגמ' נר' דמיפשטא פשיטא ליה דקתני רישא דמוקמי' לה כרע"ק בהל' העלמות ודייקי' הא גופין מחולקין ודייקי' נמי על לא הודע שלהם אינו מביא אלא אשם תלוי א' ואי איתא דמספק"ל הו"ל לחייב אשם תלוי על כל א' אע"ג דהוי ס"ס שמא לא אכל החלב ואת"ל אכל החלב שמא הלכה דגופין לא מחולקין מ"מ מביא בזה אשם תלוי אף על ס"ס כמתבאר מדברי התוס' לקמן בר"פ ס' אכל חלב ואף לס' הר"מ דחולק על התוס' בזה כמ"ש הלח"מ בה' שגגי' מ"מ ברישׁ' בהעלם א' אמאי אינו מביא חטאת אחד וד' אשמות תלויין דחד ס' הוא וגם על ס' דדינא מביא אשם תלוי כמתבאר בגמ' דגיטין בפ' הזורק גבי מאי היא באותן הימים ע"ש אלא ע"כ דמיפשט פשיט"ל דגופין לא מחלקי ולא שאל מינייהו אלא אם סבריה כוותיה בזה וכפ' הר"מ בפ"ד מה' שגגו' דגופין לא מחלקי וכ' מרן כ"מ דפ' כרע"ק ע"ש:

תוס' בד"ה המהנה וכולי עכ"ל נר' מדבריהם דהנא' נותר לית בה כרת ולא חטאת ומהתימה על ה' המגיה בס' מש"ל בה' יסה"ת שהוכיח ממתני' דיש אוכל אכילה א' דבאכילה לא מחייב ב' משום אכילה ומשום הנאה מדלא חייב ליה תנא דמתניתין ה' חטאות ותרי מינייהו דאכילה והנאה דנותר עיין שם:

דף טז.

גמ' מני אי רע"ק וכולי פיר"שי מני ת"ק וכו' היינו לאפוקי תנא מציעאה דחמשה זבחי' חייב על כל א' דההוא ע"כ ד"י ולא כרע"ק וכדמסי' דתנאי היא דאיכא תנא דקבלה ואיכא תנא דלא קבל' וודאי שזו היא דעת הפשטן כי היכי דלא תק"ל מסיפ' דברייתא:

שם ושבתות היכי מבע"ל שגגות שבת וכו' הא דלא קאמר תרתי בעא מניה שגגו' שבת וזדון מלאכות אי ימים שבנתים הויין ידיעה וזדון שבת ושגגת מלאכות אי שבתות כגופין

דמיין משום דהדבר תלוי אי תני נדה או נדות כדאיתא בסיף הסוגיא ואם כן ע"כ חדא הוא דבעא מניה:

דף טז:

אילימ' ר"א אימא סיפא וכו' התוס' בשבת דע"ד כ' דאי מהעושה מלאכות הרבה מעין מלאכה א' הו"א היינו ב' תולדות מאב אחד אבל אב ותולדתו חייב ב' ולכך תני הרי אלו לאשמעי' דלא כר"א ע"ש ולפי זה מסיפא דקתני מעין מלאכה א' י"ל דאתיא כר"א דהא ר"א לא שמעי' ליה אלא באב ותולדתו כדתני לעיל ר"א מחייב על וולדי מלאכות במקום אבות איבר' דממשנתנו דקתני מעין מלאכה א' ופשט ליה ר"א לחייובא שמעינן דר"א מיחייב אב' תולדות מאב אחד וא"כ מ"ש התוס' בשבת דמרישא הו"א ב' תולדות היינו דתנא דמתני' ס"ל כר"א בהא ולא בהא אבל מ"מ גם רישא דלא כר"א:.

תוס' בד"ה אמר וכו' יש חשיבות וכו' עכ"ל נר' דק"ל מאי ראיה מייתי ר"ח לסברתו אימא ברייתא דקתני ומודים בשגגת וזדון מלאכות דימים שבנתיים הויין ידיעה מכלל דפליגי ברישא העלמות ובריתא דתני חייב בזדון שבת ושגגת מלאכות דס"ל בגוף אחר לזה כ' דיש חשיבו' לשבתו' להיות סגופין יותר מימים שבנתיים וכו' ומ"מ צריך לאתויי ברייתא כי היכי דשמעי' בהדיא ועיין להח"ן ופ"מ הדבר ק' מאי פריך לרבא הא רבא ע"כ מכחיש בסרא זו דהא ס"ל ימים שבנתיים הויין ידיעה ומבע"ל אי בגופין ורע"ק ס"ל דלאו כגופין ולא קבלה מניה וא"כ איכא לאוקמא ספיר לדקתני פטור בשגגת שבת ולדקתני חייב בזדון שבת דשבתות כגוף א' ורבנן דההיא ברייתא ר"א היא דס"ל בגופין וצ"ל דקושי' ר"ח היא דלא יתכן דרבנן דברייתא דומודים רע"ק ורבנן דהיה ברית' ר"א ומן האמור ניחא מאי דק' בגמ' דתקש' קשי' ר"ח לאביי דס"ל דאפי' לר"א בגוף אחד במ"ש רש"י וא"כ ברייתא דומורים במאי מוקמת לה ולא יתכן תי' הגמר' דמשני לרבא ועפי"ה ניחא דאביי משני לה ע"ד דאופן הנז' ובשגם דר"ח דחיקא ליה למי' דרבנן אחריני נינהו ופריך לרבה מכל מקו' אנן בדידן משני' שפיר אליבא דאבני כן:

דף יז

מתניתין ואפילו אכל ס' יש בו כשיעור וכו' פירש"י דסבו' שומן הוא ואח"כ נודע לו דחלב אלא דס' אי אכל כשיעו' משמ' דאי בשע' שאכל ידע דחלב הוא אלא דסבור דפחות משיעור ואח"כ נודע לו דהוה ס' אי כשיעור פטור מקרבן דלאו שב מידיעתו הוא כיון דחצי שיעור אסור מן התורה אבל הר"מ בפ"ח מה"ש כ' ידע שהוא חלב ע"ש ונ"ל ראיה לרש"י מגמ' בהוריות די"א דתני מע"ה פרט למומ' רש"א השב מידיעתו וכו' ואמרי' מאי ביניהו וכו' ואמאי לא קאמר א"ב דידע דחלב הוא סבור דפחות משיעור דהוי מומר

ושב מידיעתו אלא על כרחין דלאו שב מידיעת' כדע' רש"י שו"ר בפ' כלל גדול דף ס"ט פלוגתא דר"י ור"ל אי הזיד כלאו ושגג בכרת אי הוי שב מידיעתו ולמ"ד דלא הוי שב מידיע' נ"ל מקרא ומוכח דאם לא הזיר אלא באיסור כגון ח"ש הוי שב מידיעתו לכ"ע ומעתה ההיא דהוריות דלא קאמר א"ב ח"ש משום דהתם אר"ש קאי ור"ש ס"ל כ"ש למכות וא"כ לר"ל לא הוי שב מידיעתו כמו הזיד בלאו וכן רש"י כאן נקט גוונא דאתיא גם לר"ל אליבא דר"ש והר"מ נקט לה אליבא דהילכתא מיהו בלא"ה ההיא דהוריות א"ש דבח"ש לא הוי מומר לשיעור שלם דמומר לקל לו הוי מומר לחמור ולפ"ז מאי דלא קאמר א"ב ח"ש דלת"ק לא הוי מומר ולר"ש שב מידיעתו אליב' דר"ל כיון דר"ש ס"ל כ"ש למכו' משו' דאתי' האי סוגיא בר"י דס"ל דבכ"הג הוי שב מידיעתו ודו"ק:

דף יז:

תוס' בד"ה מדסיפא וכולי דאפילו בס"ס מביא אשם תלוי עכ"ל מזה יש ללמוד דס"ס דקי"ל להקל היינו בלא איתחזק איסורא אבל איתחזק איסורה להחמיר דנראה פשוט דאיתחזק ואיקבע חד דינא נינהו ועיין להש"ך והפר"ח בסי' ק"י בדיני ס"ס ע"ש וגם ממ"ש התוס' בביה"ש דמוצאי שבת הוי איקבע איסורא ילה"ר למה שנסתפק המג"א בסימן שמ"כ אי גזרו ע"ד שהוא משום שבות בביה"ש דמ"ש ע"ש ובמ"א כתבתי בזה:

ודע דלכאורה נר' מדברי התוס' שכ' דאיירי בס"ס דאי חתיכה א' של חלב וס' אי אכל כשיעור לא מיקרי איקבע איסורא ודלא כס' הר"מ בפ"ח מה' שגגות וכ"כ הלח"מ שם מיהו נר' עיקר דס"ל דבכה"ג איקבע איסורא ולא הוכרחו לומר דהוי ס"ס אלא למ"ד דטעמא משום מצות וכ"כ הח"ן שם וכ"נ מדברי התוס' בדבור שאח"ז שכ' דבא"א הוי איקבע איסורא ודכוותה בחתיכה א' של חלב וס' אי אכל כשיעור דהוי איקבע איסור' ובגמ' לקמן קאמר מאי איכא בין איקבע איסורא לאפשר לברר אסוריה אב' כגון שבא ישראל וכו' ולא קאמר אב' בחתיכה אחת של חלב וס' אי אכל כשיעור דלר"ז אפשר לברר ע"י חלק הנשאר ולר"ן לא איתבע אסור' אלא ע"כ דהוי איקב' איסורא מיהו י"ל דבכה"ג לרבא נמי ליכא מצות וא"כ ליבא בין רבא ובין ר"ו מידי והגמ' לחית לאשכוחי חדא גוונא דלרבא ור"ז לא מייתי ולר"ן מייתי ומה"ט לא קאמר אב' כזית ומחצה כדקאמר לעיל דלר"ן לא איקבע אסורא כדכתבו התוס' ולר"ז אפשר לברר:

בד"ה אמר וכו' באיסור אשם תלוי וכו' עכ"ל מוכח מדבריהם דבחתיכה א' איכא דאורייי' אף למאן דבעי חתיכ' מ"ב חתיכו' וא"כ ע"כ דש' דאורי' לחומרא מן התורה ועיין להפר"ח בסי' ק"י בפרט זה דס' דאורייתא לחומרא שצדד בדעת התוספות עיין שם:

דף יז:

גמ' ר"א אומר כוי חייביין על חלבו אשם תלוי דקסבר כוי ספיקא הוא ומכאן יש להוכיח דאפי' אי הס' בעיקר החיוב אי מחוייב או לא בד"ז הוי ספיקו להחמיר מדאורייתא ודלא כה' קול אליהו ח"א חא"ח סי' ו' ע"ש וכ"מ ממ"ש התוס' ברישׁ חגיגה ד"ד ע"א בד"ה אלא וכו' שכ' ממילא הוה פטרי' ליה כי היכי דלא ליתי חולין בעזרה ע"ש משמע דאי לאו משום לתא דחולין בעזרה הוה מחייבינן לטומטום מן התורה אף על גב דספק בחיובא:

שם גמ' אכ' כזית ומחצה וכו' הומ"ל דאכ' חתיכה אחת גדולה ואכל ממנה כזית אלא דנקט רבותא דבכה"ג נמי דב' חתיכות נינהו כיון דבחדא ליכא אלא חצי זית לא קרי ביה מצות:

דף יח.

השוחט אשם תלוי בחוץ ר"מ מחייב וכו' מוכח מסוגיין דר"מ דמחייב היינו אשם תלוי דקמייתי מר"מ דלא בעי קביעות' לאיסו' והיינו אשם תלוי ודברי הכ"מ בפי"ח מה' מעה"ק דכ' דתוס' שהביא הראב"ד דקתני חייב חטאת ר"מ היא ע"ש תמוהים וע"כ דתוספתא רבנן דרישׁ פ' המביא שהביאו התוס' בשמעתין וכמ"ש הלח"מ שם ועיין למהר"ן בתשו' סי' איברא דפסקי הר"מ סתראי נינהו דפ' כחכמים דרישׁ פ' המביא ופ' כרבנן דהכא וכבר נרגש מזה הלח"מ שם ונ"ל דגם לרבנן דר"פ המביא לא מחייב בהשוחט אשם תלוי בחוץ דכיון דס"ל ירעה ולא יקרב הוא עצמו א"כ אינו ראוי לפתח אהל מועד ולא מחייב משום ש"ח ובאמת דברי התוס' בשמעתין שכ' דלרבנן דהתם מחייבי תמוהים אצלי טובא וי"ל:

שם אפי' כי לא אכלה נמי מפירש"י נר' דבחתיכה ס' חלב ס' שומן חיובא איכא כיון דיכול להבי' נדבה וליכא חולין בעזרה וא"כ לא יכון תי' התוס' לרעתו ז"ל והדרא קושית לדוכתה מאי פריך מאי אירייא כי אכלה וכו' ונר' דהכי פריך מאי אירייא כי אכלה ודאי אפי' ס' אי אכל' דהשת' הוי ס"ס חייב להבי' כיון דליכא לתא דחולין בעזרה ומשני ר"א דבבא כ"כ היא וכיון דבעינן ס' איסור לא סגי לן בס"ס.

שם ור' מחייב פירש"י דלא בעי חתיכה מב' חתיכות ע"ש והיינו לרבא ולר"ז אבל לר"ן רבי נמי בעי חתיכה מב"ח וכיון דטעמא משום איקבע בכה"ג נמי איקבע וכדקאמר לעיל אב' כגון שבא גוי וכו' ועיין בגמ' בפ"ק דסנהדרין ד"ד דר' ס"ל יש אם למקרא וא"כ בעי חתיכה מב"ח מיהו כבר כ' התוספות שם דהיכא דלא מכחשי כגון מצות ומצות מודה דדרישׁ תרוייהו ע"ש ונר' מדבריהם דה"ט דבכה"ג לא מכחשי משום דיש לנו דדרשי' תרוייהו וה"ק קרא דבין בחתיכה א' ובין בב"ח מחייב ותמהני דא"כ מאי קאמר שם

דרע"ק ס"ל יש אם למקרא מההיא דנפשות התם נמי דמי ממש למצות ומצו' וע"ש בחי' ועיין להתו' בנדה דט"ו בד"ה לא שכ' דר' מיירי שלא אכל הא' אלא חציה ואיכא חתיכה מב' חתיכות ע"ש וק' דא"כ מ"ט דרבנן דפטרי ועיין לה' מוצל מאש קצבי סי' מ"א דמה שהוכיח מגמ' דנזיר דרע"ק לא בעי חתיכה מב"ח ע"ש לא היא מכיוצ' בדבר ואילך לאו מילת' דרע"ק אלא תנא דברייתי' קא' לה וכ"נ קצת מדברי התו' שם ע"ש:

תוס' בד"ה באנו וכו' ואתא לאשמעי' וכו' עכ"ל נר' דתחיל' קושי' הוא ובאו להק' על תי' דנימא דאשמעי' ר"ן דר"א יש אם למסורת וכדדריש בההיא דקדושין וא"כ י"ל אכלה חייב והדק"ל ול"ג ואע"ג ויותר יש להגיה בדבריהם וא"ת דאשמעי' וכו' והוא ואם תאמר ובמ"ש התוס' דלעיל גרסי ר"א ניחא שפיר דהגמ' לעיל פריך לרבא מכוי ומאי ס"ד הא ר"א דריש יש אם למסורת בההיא דקדושין ועמ"ש בחי' בחולין דף ע"ט עמוד א' עיין שם:

דף יח:

גמ' אינו מביא אלא אשם תלוי א' שנאמר וכו' מפשטא דלישנא משמע דל"פ אלא באשם תלוי אבל בחטאת מודו דידיעת ס' מחלקת לחטאת דהא קרא באשם תלוי כתיב וכ"נ מדברי התוס' בד"ה והתניא וכ"כ התוס' בהדיא בשבועות די"ט ולפ"ז כל הני פרכי' דהש"ס לאו לר' לחוד פרי' אלא לכולהו תנאי וצ"ל לדבריהם דמאי דקאמר כי אמרי' לרבי הא רבנן היא לאו הני תנאי דפליגי אר' אלא רבנן אחריני נינהו אבל רש"י פי' הא מני רבנן היינו הני תנאי דפליגי בברייתא ולפ"ד צ"ל דפליגי גם בחטאת דלא כהתוס' ועיין להמש"ל בספ"ו מה' שגגו' מה שתמה על הר"מ ע"ש שנעלם ממנו כל זה:

וראיתי למהרש"א בפסחים דל"ג ע"א בתוס' בד"ה ומינה שכ' דר' ל"ל צירף את המעילה ע"ש ולכאורה נגד סוגיין דפריך אליבא דר' מהא דצירף את המעילה ומן האמור י"ל דאזיל בשי' התו' והגמ' לר' אלא להנך תנאי ובלא"ה י"ל דעיקר קושי' הגמ' היא מכח קרא דתמעול מעל ריבה דאל"ה אמאי לא משני הא מני רבנן כדמשני לעיל בקושי' רמי ב"ח וא"כ הגם דל"ל לר' צירף את המעילה באכילה מ"מ בהנאה מודו דלא יליף מתרומה וכדכתבו שם התוס' ע"ש וא"כ ר' ע"כ דמוקי לקרא דתמעול בהנאה ופריך שפיר ומ"ש מהרש"א דר' ל"ל היינו באכילה דברייתא דמעילה שהביאו התוס' שם באכילה מתניא ובהכי ניחא דלא הביאו התוס' שם משנה שלימה לעיל דט"ו דצירפ' משום דאיכא לאוקמה בהנאה מיהו מ"ש מהרש"א דר' דריש לדרש' אחרינ' לא א"ש לפ"ז:

שם אכל ושתה בהעלם א' וכו' ע"כ משנה זו לא ס"ל דתמחויין מחלקין דהא אכילה ושתיה הוו ב' תמחויין וכמתבאר לעיל דף י"ו ע"א ע"ש בגמר' ועיין למהר"ם ן' חביב ביומא דפ"א שדבריו תמוהים:

שם נהנה למחר וכו' פירש"י במידי דלאו בר אכילה וכפי דט"ו ע"ב ע"ש נר' דטעמא דבמידי דבר אכילה כל שאר הנאות שאינן אכילה הוו שלא כדרך אכילתו וכמ"ש הה"מ הביאו המש"ל בה' יסה"ת ע"ש ובמעילה איכא למ"ד דשלא כדר"ה לא מחייב ועיין להתו' בפסחים דף כ"ו בד"ה שאני ובמהרש"א ז"ל שם עיין שם ודוק היטב היטב:

דף יט.

קשיא דר"י אדר"י וכו' איכא למידק נימא דר"י ס"ל ידיעות ס' מחלקו' אלא דס"ל דע"כ ר' ס"ל דאין מחלקות מדתלי אשם בחטאת וכקושי' הגמ' לעיל לר"ל וס"ל לר"י דרבנן פליגי אר' וכה"ג אמרי' לעיל הא רבנן היא אף דלא מצינו רבנן דפליגי דכי פליגי הנך תנאי באשם הוא דפליגי לפ"ד התוס' לעיל וכדכתי' לעיל וה"נ נימא הכי ומהרש"א בשבועות רי"ט הקשה כה"ג דנימא דר"י לא מוקי האי מכח קושי' ר"ש אר"ש ע"ש ונראה ליישב הכל דאי ר"י ס"ל ידיעות ס' מחלקות מנ"ל דר' ס"ל אין ידיעות ס' מחלקו' נימא דס"ל מחלקות וכי יליף אשם מחטאת מידיעת ודאי הוא דיליף ולא איירי ר' בידיעת ס' גבי חטאת אלא אחר דיליף ידיעת ס' באשם מידיעה ודאי בחטאת הדר ילפי' ס' בחטא מאשם מכח כללא דכל שמחלקות בחטאות הוא וכדתניא לעיל והנך תנאי דפליגי אר' כיון דס"ל דאין ידיעות ס' מחלקות לאשמות ממילא אין מחלקות בחטאות וא"כ מנ"ל דס"ל לרבי דאין ידיעות ס' מחלקות אלא ע"כ דכן ס"ל לר"י לקושטא דמילתא:

שם מתניתין וא"י מעין איזו מלאכה וכולי עיין להרב משבצות זהב בא"ח די"ד ע"ג בד"ה ואגב גררא ראיתי להעיר ס' אחד וכולי עיין שם שנעלם ממנו משנה זו והוא פלא:

שם גמ' אשר חטא בה עד שיודע וכו' לפ"ז לא אמעיט אלא מחטאת אבל כרת מחייב ובילקוט פ' ויקהל איתא כל העושה בו מלאכה בו ולא בו ובחבירו הרי שחל יוה"כ בע"ש ועשה מלאכה ביה"ש שומע אני שהוא חייב ת"ל בו ע"ש הרי שמיעטיה מכרת ומפרש יומת דכתיב הוא כרת דאי מיתה ממש פשי' שהוא פטור כיון דביה"ש ספיקא הוא ואי ר"י ס"ל הך דרשא לא הוה צריך לדרשא דבהא כיון דאין חייב כרת ל"מ חטאת אלא כר' דאתיא כר' יוסי דאמר שאני אמר וכו' וקרא דבו אשמעי' הך סברא שאני אומר מקצת מלאכה עשה היום:

דף יט:

ר"י אליבא דר"א הכי תני וכו' קשה א"כ מאי פריך הגמ' לעיל בס"פ אמרו לו אלא א"א ר"ג כר"א ס"ל מכלל דפליגי במאי אי באחת על האריג רבי אליעזר חיובי מחייב כדתנן וכו' נימא דהך ברייתא כר"י אליבא דר"א דתני ב' על האריג אבל אחת על האריג פטור ור"ג ס"ל אחת על האריג חייב:

תוס' בד"ה נתכוון וכו' למה נקט תלוש וכו' דהא ברייתא דב' נרות וכו' עכ"ל לכאורה טפי הי"ל להקשות לאביי אמאי חייב ונר' משום די"ל אביי לא שמיע ליה ההיא ברייתא דב' נרות אבל רבא לקמן הביא האי ברייתי' דב' נרות ולכך נקטו דקושי' לרבא טפי:

שם אמ"ל רבא לר"נ והא תינוקות וכו' איכא למידק דבלאו ר"נ תק"ל דומיא דמתני' אהדדי דבמתני' קא' למה נא' בה פרט למתעסק וגבי תינוקו' מחייב ר"א אף דמתעסק דהיתיר' הוא וגם ר"י אדר"י תקשה ליה דהא ר"י קאמר דפלוגתייהו בנתכוון ללקוט זו ולקט זו ואף כי מוקמת ליה באבד מלקט מלבו שמעי' מכ"ש דר"י פטר במתעסק ובתינוקות מחייב בדבר דלאו מצוה ואפשר דאי ממתני' פשיט"ל די"ל דבחבורה חייב כיון דליכא אלא חד קרא דבה אבל לר"ן דקאמר טעמא משום מלאכת מחשבת וא"כ איכא תרי קראי לר"א ע"כ דמוקמינן חד מינייהו לחבורה ומשני הנח לתינוקות וכו' ור"א לית ליה דרשא דמלאכת מחשבת וכמ"ש רש"י לעיל סע"א ומ"מ אינו נוח לי מכמה אנפי ולכן נר' עיקר דאי אמתני' לחודה לא ק"ל דאיכא לאוקמה דר"ש ורש"ז איירי באבד מלקט מלבו ור"י מוסיף מתעסק והכל בב' שמות אבל בשם אחד אפילו מתעסק חייב וכדס"ל לרב שמעיה דפריך לקמן ממתני' וההיא דתינוקות שם בחד אבל לר"ן דתלי טעמא במלאכת מחשבת אפי' שם אחד ס"ל דפטור וכדמוכחא הסוגיא ולפ"ז לא פריך הגמ' מתינוקות אלא דר"י אדר"י אבל דר"א אדר"א ל"ק דהא ר"א ל"ל מלאכת מחשבת וכדפירש"י וכאמור וכמו מאי דפריך ר"י לשמואל ממתני' לקמן דלר"י אדר"י הוא דפריך ובהא הוא דהוכרח לשנויי הנח לתינוקות ועפי"ז ניחא מאי דק"ל דמאי משני דס"ל מקלקל בחבורה חייב הא מאן דס"ל מקלקל בחבורה חייב ס"ל מלאכה שאצ"ל לגופה פטור וכדפירש"י בשבת דק"ו ע"א ור"א ס"ל מלאכה שא"צ לגופה חייב עליה וכדמוכח. ממתני' דפ' המצניע דצ"ד ע"ב הנוטל צפורניו זב"ז ר"א מחייב ונטילת צפרנים מלאכה שאצ"ל וע"ש בתוס' בד"ה אבל בכלי עיין שם ועפי"ה ניחא דמעיקרא לא ק"ל דר"א אדר"א דהא ר"א לית ליה מלאכת מחשבת ולא הוכרח לשנויי דס"ל מקלקל חייב לר' אלא יאושוע ועיין להתוס' לקמן דכ"א רע"ב דנר' דלא ס"ל כפירש"י בשבת ועפי"ז ניחא נמי דלא פריך רבא לנפשי' דאיהו ס"ל לעיל בנתכוון לחתוך את התלוש וחתך מחובר פטור ותק"ל מתינוקות דהוא נמי מתעסק דהיתיר' ועפי"ה ניחא דרבא לא מיירי אלא בב' שמות ברם הדבר הקשה הוא לפי' התוס' לעיל דרבא מיירי בנמצא הוא עצמו מחובר וא"כ שם א' הוא ותקשה לנפשיה מתינוקות והתו' לקמן נרגשו מזה בקושי' רב יאודה ותי' לא יתכן כאן עיין שם ונ"ל לד לדעתם ז"ל דעיקר טעמיה דרבא דפטר אפילו הוא עצמו נמצא מחובר משום דקרא דבה מיותר דנ"ל ממלאכת מחשבת ואם כן ע"כ לא אמר

רבא הכי אלא אחר דמיתבא ליה מילתא דר"נ דמלאכת מחשבת ואם כן הכא דאכתי לא מיתבא מילתא דר"נ ע"כ דאכתי לא אמרה להההיא דלעיל ועיין בתוספו' בשבועות די"ט והנה למסקנא דמסקי' דשחורות ולבנות שם א' אצ"ל דרבא מוקי דר"ש ורש"ז באבד מלקט מלבו ודר"י במתעסק וכדכתי' אלא דמוקי לכולהו תנאי במתעסק ור"ש ורש"ז אייריי בב' שמות ור"י מוסיף שם א' ובהכי ניחא ליה דברי רש"י במתני' דמפרש לדר"ש ורש"ז במתעסק ע"ש ולכאורה הוא דלא ככולהו סוגיא דלס"ד דרב שמעיה שהוא דעת רב יאודה דמקשה לשמואל דר"ש ורש"ז באבד מלקט אייריי ור"י מוסיף מתעסק ולמסקנא כולהו באבד מלקט מלבו ועל פי"ה ניחא דמפ"ל אליבא דרבא ולכך בפרט למתעסק דמתני' מפ"ל בהיתיר' דכן הוא אליבא דרב' ועיין בפירש"י סע"א ובזה יבא על נכון מה שחזר רש"י ז"ל בדברי רב שמעיה לאתויי סיפא דמתני' ולהוסיף פי' אחר במתעסק דהיינו מעין מלאכה מה שלא פי' כן במתני' דלרב שמעיה א"צ לאוקמה בהיתירא דוקא ולפי זה למסקנא דכולהו באבד מלקט מיתוקמא פרט למתעסק אפי' דאסורא:

דף כ.

ל"ש שם וכולי מכאן יש לה"ר לענין ברכת שהחיינו בשחורו' ולבנו' דאינו מברך דמין א' הן וכה"ג הביא ראיה ה' פנים מאירות ח"א סי' מסוגייא דפ' ראשית הגז ע"ש:

דף כ:

תוס' בד"ה ס"ל וכו' וא"ת וכולי עכ"ל עיין בגמ' בפ' ר"א דמילה גבי בשר אעפ"י שיש בהרת דמוקי לה כר"י ופריך והא מודה ר"ש בפ"ר ע"ש ועיין לה' בית יאודה ח"ב בראש הספר עיין שם:

בד"ה אכל דם שחי' וכו' משום בשר מן החי וכולי עכ"ל מבואר בפ' ג"ה דהטעם דאבר על טמאה משום מגו דאתוסף איסור' לב"נ וע"כ הוא הטעם דבשר מן החי חל על הטמאה וא"כ יש להוכיח מדברי התוס' הללו דס"ל כדעת הר"מ בה' מלכים דבשר מן החי אסור לב"נ וע"ש בכ"מ ולח"מ ועיין בחידושי' בפ' ג"ה ובמ"א כתבתי בזה:

בא"ד ונר' דהומ"ל וכו' מזומן וכו' עכ"ל הנה רש"י פי' אף עוף שאינו באם על הבנים היינו עוף טמא נרא' דס"ל דעוף טהור מזומן ושאינו מזומן חד דינא אית להו כיון דמין א' הן אבל עוף טמא מינא אחרינ' הוא והכריחו לזה מדלא קתני מתני' מזומן ושאינו מזומן משמע דלא איצט' קרא לזה וא"כ לפמ"ש התוס' דעוף טמא מקרי מינייהו דעוף טהור ע"כ דלפי מאי דקאמר אימא בהמה וכו' היינו דלא אמרי' כל המין חד דינא אית להו ולזה כ' התוס' דלפ"ז הומ"ל מה בהמה שמטמאה וכו' וגם יש לנו לפרש מזומן ושאינו

מזומן וכו' דלא כפירו' רש"י ומקושרים דברי התוס' לפ"ז על נכון ויש לפרש עוד בד"א ומ"ש הוא הנכון:

בד"ה שיש וכו' וקשה לרב"י ברוך וכו' עכ"ל נראה דלא הוו גרסי אלא יצא מהלכי ב' ול"ג שיש בהן טו' חמורה ואין בהן טומא' קלה ולפ"ז נר' הממעטי' מהלכי ב' משום דליתנהו בהנך צדדין ולזה הק' דבצד טומאה קלה סגי או בצד דאיסור והיתר נמעט מהלכי ב' ולפ"ז א"ש שלא כ' התוס' אלא טומאה קלה גם א"ש קו' רבי' ברוך שהביאו התוספות לקמן ולא אמור רבנן בכפילא כמ"ש הבה"ז:

דף כא.

גמ' נבילתו מנין מכל נבילה חלבו מנין וכו' טומאתו וכו' עיין מה שכתבו בי"ד סי' ס"ב וסי' ל"ג:

שם דכוותא גבי בהמה וכו' ק' נוקמה ע"י שחיטה דבבהמ' מטמאה טומאת אוכלין ובאדם לעולם מטמא טומאה חמורה אפי' ע"י שחיטה ונר' דמבהמה טמאה קאמר דקרא דכתיב בהמה אפי' בהמה טמאה במשמע ובהמה טמאה אפי' ע"י שחיטה נבילה הוי מיהו לפמ"ש התו' לעיל בד"ה אכל דם שחיט' דטמאה וטהורה חד מינא הוא ק' נוקמה ע"י שחי' וה"ק מה מין בהמה מטמא' טומאת אוכלין ואי אדם נמי מינו מטמא' טו' קלה דהיינו מחיים א"כ נילף אדם מבהמה דדמו אסור כדילפי' עוף טמא כמ"ש התוס' ומ"ק יצאו מהלכי ב' דמטמאין טומאה חמורה וכולי אלא ע"כ דלא מקרי מינו בכה"ג:

שם ואי דם וכו' דם נבילות ב"ש מטהרין וכו' עיין במס' עדיות שם דאיכא תנא דתני איפכא ב"ש מטמאין וב"ה מטהרין עיין שם וא"כ הו"מ הגמרא לשנויי דברייתא זו כהך תנא דתני איפכא:

תוס' בד"ה כגון וכו' דא"כ אינו מיושב מה בהמה וכו' עכ"ל ק' דר"ח לא קאי אלא אמתני' דמייתי הגמ' דקתני צריך מחשבה וכו' והגמ' הוא דמייתי להא דר"ח לישב ברייתא זו וא"כ ק' ר"ח גופיה אמאי לא מוקי לה בכזית וצ"ל דחדא מילתא קאמרי התוס' דק"ל אר"ח וגם הגמ' ברייתא זו אמאי לא מוקי לה בכזית ולזה קאמרי דהגמ' מ"ל הכי משום דקתני מה בהמה וכולי ור"ח גופיה משום דדומיא דעוף וכו' אבל ק' דאכתי תק"ל באוקמתא דר' חנינא דמוקי לה בכזית ובחפהו ע"כ דלא מ"ל טומאה חמורה וקלה בתרי מקומות וגם לא מ"ל דומיא דעוף ואם כן נוקמא בכזית ובנגעו באוכלין ולא בנבילה ולמ"ל חפהו:

דף כא:

בד"ה רב וכו' דדוחק הוא לומר כיון וכולי ועוד דדוחק וכו' בתרי דוכתי וכו' עד כאן לשונו פי' דניחא ליה למימר סופו לטמא טו' חמור' זה הכזית גופיה אבל כי מוקי לה בחצי זית הוי טומא' חמורה וטומאה קלה בתרי דוכתי ומתחילה קאמרי דאית ליה קושטא הוא דלא אמרי' אלו מצרף ואח"כ קאמרי דאפי' ס"ל דקושטא הוא דאמרי אלו מצרף ליה מ"מ ניחא ליה טפי למצוה גוונא דסופו ממש מטמא טומאה חמורה ועיין בתוס' בד"ה כגון ובמ"ש שם והנה מדברי התוס' אלו מבואר דר"ח פליג אר"ח בסברא זו דאלו מצרף ליה אבל הר"מ בפ"ג מה' ט"א פ' לתרוייהו וכ' מרן דס"ל דל"פ ע"ש וכ"נ מדברי התוס' בפ' העור והרוטב דקכ"א ע"ב בד"ה ולהעמידה עיין שם ובמ"ש הר"מ שם דפחות מכזית מן המת מהניא מחשבה ע"ש נר' דמפרש לאפוקי מת דקאמר הגמ' היינו דבעי מחשבה לאפוקי בהמה דלא בעי מחשבה והיינו ע"כ בנבלת בהמה טהורה וע"ש במרן הכ"מ ולפ"ז ס"ל להר"מ דכי אמרי' בטלה דעתו היינו בסתמ' אבל כי מחשב לא בטלה דעתו ועיין להתו' בנזיר דל"ח דכ' גבי כותח הבבלי בטלה דעתו היינו דלא איירי ביה תנא ע"ש וזה מסכים לדעת הר"מ ותצא דינא דלדעת הר"מ והתוס' גבי קיהוי דלא מברך ברכה אחרונה דאי חשב עליה לשתותה כאחד ושתאה כאחד דמברך ברכה אחרונ' דלא בטלה דעתו כה"ג והאחרוני' כ' דבטל' דעתו ומש"ה לא מבר' ואכמ"ל:

פירש"י בד"ה התרו וכו' וזה לכם הטמא עכ"ל עיין שם בפ"ק דדרשי' מהיקיש' ופריך ת"ל מזה לכם הטמא ומשני המ' לטומאה וכו' ע"ש אלא דר"י שם דדריש היקיש' לדרשא אחרינא יליף אכילה מטומאה וא"כ רש"י ז"ל נקיט למילתא אליבא דר"י ולא רבנן ונר' דס"ל דלא דרשי' היקיש' להא מילתא אלא בתר דגלי לן קרא בטומאה ואי לאו קרא דטומאה הוה מוקמי' היקישא כדר"י והכריחו לזה מה שהקשו התוס' שם קרא דטומאה למ"ל עיין שם:

תוס' ב"דה דכוותה וכולי ותי' ר"ב דה"פ וכולי עכ"ל לפי הנראה דכוונת ר"ב הכ' דאי כנסו מותר א"כ בדגים ליכא שום גוונא דאיסור' ושוב לא יקשה אמאי לא תני היתיר' במה לכי שתים דומי' דדגים דהא דגים שאני דליכא שום גוונא לאיסורא אבל אי דגים אסירי בכינסו ואפ"ה תני היתר' דידהו אמאי לא תני הית' דמהלכי שתים כי היכי דתני בדגים מיהו לפ"ז לא יתישב במאי דמשני אית ביה קשקשים דאכתי ק' אמאי לא תני היתר' במהלכי שתים כי היכי דתני בדגים כיון דאיכא בהו איסורא בלית ביה קשקשים ולכן נר' דה"פ דאי דגים שרי בכינסו א"כ איירי בכינסו ולא יקשה מאי דלא תני היתיר'

אמהלכי שתים דהא לא תני גם איסורא דלא כינסו וע"כ משום דתנא לא איירי אלא בכינסו משום דגים אבל אי איירי בלא כינסו אמאי לא תני היתירא דמהלכי שתים:

דף כב.

גמ' ומה בהמה טמאה וכולי להסוברי' דבשר אדם שרי למפר' איכא מה לבהמ' טמא' שכן בשרה אסור אלא משום דאיכ' למימ' היא גופא תיתי מק"ו זה ולמסקנ' דנ"ל מקר' דחלב מהלכי שתים שרי שוב ליכא למיל' בשר מהלכי שתים אסור מק"ו דאיכא למיפרך מה לבהמה טמאה שכן חלבה אסור ועיין להה"מ והלח"מ בפ"ב מה' מ"א ועיין להרב הלכות יו"ט די"ב ע"א וע"ג ע"ש:

שם הרי אלו בלא תעשה וכו' כתבו התוספות דליכא לאוקמי בעוף משום דקתני בלא תעשה וק"ל נוקמה מה כר"ש דס"ל כ"ש למכות ומ"מ כרת ליכא כמ"ש התוס' בפ"ג דשבועות דכ"ג דכרת תלוי בקרבן ובעי' כזית אפי' לר"ש ע"ש וראיתי להריטב"א ז"ל בחי' במכות דף י"ז שכ' טעמא דר"ש דכ"ש למכות משים דגמרא גמירי לה הכי ומשם הר"מ כ' דה"ט דכיון דאכליה במזיד אחשביה אבל קרבן דבשוגג לא אחשביה הלכך בעי' כזית ולפ"ד ה"ה לכרת דחייב בכ"ש כיון דהוא אחשביה ועיין לה' הלכות יו"ט דפ"ד ע"ד ע"ש והנך רואה דהתוספו' בשמעתין ע"כ דס"ל כדברי הר"מ ועיין בירוש' בר"פ אלו עוברין וצ"ע:

שם מתניתין אמר רבי עקיבא הרי שבא וכו' ואינו יכול להביא אשמו ועד שיתוודע לו יביא גזילו דקי"ל המביא אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא ועיין להתוס' בשבת דע"ב בד"ה מ"ד ועיין להר"מ והראב"ד ז"ל בפ"א מה' מעילה ע"ש ובמ"ש מהרש"ל ומהרש"א שם עמ"ש לעיל ד"ז ע"ב ע"ש:

דף כב:

גמ' גמירי מצות מצות הק' התוס' בזבחים דמ"ח דחטאת חלב גופיה יליף מהיקש' רע"א ודבר הלמד בהקש אינו חוזר ומלמד בג"ש עיין שם ונר' דרבנן דהכא ס"ל כרבי בפ"ק דיבמות דילפי' מג"ש דעליה ועיין להתוס' ביומא דפ"ו ודבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בג"ש כדאי' בזבחים דנ"א ע"ש וגם רע"ק ס"ל כן ולא מחייב אלא על ס' מעילה אבל על לאו לא מחייב ומאן דיליף מהיקשא ס"ל דאה"נ דאשם תלוי בא על לאו בבבא בן בוטא לקמן בפ' המביא ע"ש בגמ':

שם ורע"ק ס"ל אין הקש למחצה עיין פירש"י ולהח"ן

ועיין רש"י בשבועות ד' יו"ד והרא"ם פ' ויקרא בפ' ואם מן העוף ודע דהא דלא קאמר והא קי"ל דאין היקש למחצ' כדפריך לקמן לרבנן משו' דאין הלכ' כרע"ק לא שייך למימר והא קי"ל ועיין לה' באר יעקב בסוף הספר עיין שם:

דף כג.

מתני' זה מביא אשם תלוי וכו' פירש"י ולא בעי חתיכה מב' חתיכות וה"ה דהי"ל לו' כן אבבא קמייתא אלא דניחא ליה לפרש אבבא זו משום דגמרא קאמר עלה חתיכה מב"ח איכא בינייהו והיינו למאן דמפרש טעמא משום מצות אי אפשר לברר איסורי' אבל למאן דמפרש משום איקבע איסורא ת"ק נמי בעי חתיכה מב"ח ועיין להתיו"ט ועיין להתוס' בגיטין דף ע"ד ע"א ועיין לה' מ"מ קצבי סי' ר"א ועמ"ש לעיל דף י"ח בד"ה ור' מחייב וכולי ע"ש:

שם חתיכה של חלב וחתיכה של קדש וכו' לכאורה דלא אתיא בר"י דאמר לעיל חטא וא"י במה חטא פטור מאשם תלוי אלא דהר"מ פ' כר"י ופ' לבבא זו וע"כ דבעי' שהיו ב' החטאים בני אשם תלוי ומ"מ רע"ק ע"כ דס"ל כר"ש בסברא זו ולפ"ז י"ל אמאי פ' כר"י כיון דר"ש ורבי עקיבא פליגי עליה דרבים נינהו ועור דהלכה כרבי עקיבא מחבירו:

שם וכ"ת איסור עולין קל וכו' ק"ק כיון דס"ד דאיסו' חמור חל על קל אמאי לא מוקמי' לה בחלב ממש ולא בכוליא ואמאי קאמר וכ"ת איסור קל הוא דהותר מכללו ולפמ"ש התוס' במנחות דף כ"ה ע"א דנותר נמי הותר מכללו א"ש אך התוס' בשמעתין ס"ל דנותר לא הוי מכללו וכ' דאיסור חלב קל מנותר ולפ"ז הדק"ל:

תוס' בד"ה ומי וכולי כדאי' בפ' השוחט עכ"ל מבואר מדבריהם דר"ש ס"ל נמי להההיא דהתורה אמרה דלא בדמשמע מדבריהם ביבמות דל"ג ע"ב בד"ה האר"י ועיין להשע"ה בפ' י"ז מה' א"ב ע"ש ומה שהק' שם לר"ש מסוכנת מנ"ל דבגמ' בחולין דל"ז מפיק לה מהתורה אמרה ע"ש בגמ' דאמרי' אבע"א מקרא דיחזקאל וכולי ובמה שהק' התוס' דהכא איסור מוסיף וכו' עיין לה' ש"א בה' יוה"כ ובמ"ש לעיל די"ד ע"א על דבריו ע"ש גם לשי' רש"י בחולין דק"א דאיסור כרת הוי איסור מוסיף ניחא קושי' התוס':

דף כג.

גמ' דהא ר' ס"ל וכו' כ' רש"י ז"ל דלא איתפרש היכא ס"ל לר' דאיסו' חמור חל על איסור קל ונ"ל דהיינו מהא דאמרי' בפ' א"ע דמ"ו כיצד מפרישין חלה בטומאה וכו' ר"א אומר לא תקרא לה שם וכו' הרי דס"ל לר"א איסור חמור על איסור קל דהיינו איסור חמץ על תרומה טמאה ובגמ' שם דמ"ח תניא ר' אומר הלכה כר"א הרי דס"ל דאחע"א וראיתי לה' צל"ח שם במתניתין שכ' דאפ' דאין איסור חע"א מ"מ איסור הנאה חייל כיון דתרומה

מותרת בהנאה וה"נ בל יראה חייל דלגבי איסור הנאה ובל יראה לאו אחע"א הוא ע"ש ולפ"ז ליכא לאוכוחי משם כלום ואף דדבריו גבי איסור הנאה אין נראין לי עיקר וראיה ממאי דאמרינן לעיל דף י"ד אקדשיה מגו דאיתוסיף איסור הנאה ואי איתא לדבריו אמאי הוצרך למוסיף בלא"ה מחייב אשם על הנאה אלא ע"כ הנאה ואכילה חדא מילתא היא וכיון דאכילה לא חיילא הנאה נמי לא חיילא מ"מ לגבי בל יראה ודאי דכן הוא קושטא דמילתא ועיין בפלוגתא דאמוראי בפ' כל הבשר דקי"ג במבשל חלב בחלב דח"א כיון דלא לקי על אכילה לא על הבישול וכו' ע"ש הטעם מיהו יש לעמוד בזה לרב אחא בפסחים דף כ"ט דמקיש שאור דאכילה ושאור דראיה להדדי ואכמ"ל:

שם כל חלב לה' מאי עביד ליה וכו' מפירש"י נר' דאין הכוונה קרא למ"ל דא"ה הו"ל לאקשויי אקרא דאשר לה' ולשנויי דאצט' לדרשא אחרינא אלא ע"כ דהגמ' לא ק"ל כלל קרא למ"ל דפשיט"ל דאיכא למימר דאיצט' לדרשא אחרינא ולא ק"ל אלא מברייתא דד' דמפיק ליה לאמורין וס"ל אחע"א אף דבעלמ' ס"ל אין אחע"א וע"כ דס"ל לחלק בין חולין לקדשים וא"כ מנ"ל להך תנא דס"ל לר"ש בקדשים נמי אין אחע"א כיון דר"ש לא אמרה למילת' אלא בחולין נימא בקדשים מודה כמו ר' ומשני דר' גופיה בוולדות קדשים ואפי' ר' לא ס"ל לחלק בין חולין לקדשים ולא ק"ל להגמ' אברייתא דאשר לה' משום דאיכא לאוקמא דמאן דס"ל בחולין נמי אחע"א ודוק בדברי רש"י ז"ל ותראה שדברי כנים ואמתיים:

והנה המתבאר מסוגיין בקדשי' דוק' אחע"א נ"ל מכל חלב לה' או מקרא דאשר לה' דגבי טומא' הגוף וראיתי לה' אור חדש שי' קדישון בסוף הספר שהק' ע"ד התוס' בשבועות ריש דכ"ד דמאי מק' נימא בקדשים גלי קרא דאחע"א ומשני לה דמאי דבקדשים אחע"א הוא מקרא דכל חלב וק' נימא דקרא איירי באכל חצי זית היום וחצי זית למחר דבמעילה חייב דקי"ל ציר את המעילה לזמן מרובה פטור וא"כ לאו אחע"א וצ"ל דמאן דדריש הכי ס"ל אר"ש דכ"ש למכות וא"כ מק' התו' שפיר דמתני' דיש אוכל ר"מ היא ור"מ לא ס"ל ר"ש למכות מדקאמר בע"א דס"ו מנין לכל איסורין שמצט' זע"ז שנאמר לא תאכל כל תועבה עכ"ד ולפי"ה דנ"ל מאשר לה' ליתא גם לפמ"ש מהרש"א בפסחים ריש דל"ד דר' ל"ל צירף את המעילה ע"ש ל"ק כלל מיהו אכתי ק' דנוקמה לקרא בשו"פ וליכא כזית וע"כ דמ"ל להגמ' דקרא בכל גוונ' איירי ועיין במ"ש בנימוקי לת"כ בפ' צו פי"ג עש"ב:

פירש"י בד"ה נזרק וכו' מפ' בגמ' תברא וכו' עכ"ל לפי מה שפירש"י גופיה לקמן דר"א דמוקי דהוי כזבח פסול קאי לשנויי קושי' אשם ודאי אאשם ודאי ע"ש קשה אמאי נקט במתניתין שינויא דתברא ולא נקט שינויא דר"א אבל אי לאו פירושא דלקמן ניחא די"ל

דגריס כגירסת הספרים דגרסי בשינויא דר"א רישא וכו' ולפי גירסא זו קאי לשינויי קושית אשם תלוי ועיין להר"ב ולהתיו"ט:

דף כד.

גמ' אר"ש מקבל מתנה שאמר וכו' עיין מה שהק' מהרש"א שם בגיטין לשי' רש"י ז"ל ולק"מ דההפקר מכח הראשון ולא מן הב' וכבר ראיתי להשע"ה בה' אישות שכ"כ והוא פשוט ולק"מ גם מה שהק' הח"ן משם חכם א' ע"ש והתוס' שם כ' דגרסי אי אפשי ובטלה דבריו קיימין והא דלא קשיא ליה להגמ' שם אי אפשי אאי אפשי דפשיט"ל דהוי הפקר כדמתרץ בכריתות ע"ש והא דלא ק"ל להגמ' כאן לס"ד דלא ס"ד הא דהפקר הא דר" אברייתא שם אי אפשי אאי אפשי משום דס"ל להגמ' כאן כמסקנא דב' לשונות במשמע: **שם** מאי חזית דיצתה לבתראי וכו' ה' דברי אמת בקו' דע"ד ע"ג הקשה מכאן להסוברי' תרי ותרי ספיקא דרבנן היכא דאיכא חזקה ומדאורייתא מוקמינן אחזקתיה מאי פריך נימא דמאי דקתני משנסקל מותר בהנא' מדאוריית' הוא עש"ב ונ"ל דהכי פרי' דכיון דאסור בהנאה מדרבנן מיהת הי"ל לסוקלו מספיקא כיון דליכא הפסד בעלים דהא אסור בהנאה דוגמא לדבר אמרינן בפ' הנשרפין ד"פ ע"א שור שנגמר דינו שנתערב עם שוורים כשרים כולן נסקלין דכיון דכולן אסורין בהנאה וליכא הפסד בעלים סוקלין כולן מספיקא ע"ש בפירש"י וכ"פ הר"מ בפי"א מה' א"מ ע"ש וניחא בזה מה שכתבו התוספות בשמעתין:

דף כד:

קסבר ר"י כ"ש מקדשין וכו' ומ"מ אכתי צ"ל דקסבר כר"ש דכל העומד וכו' דאל"ה נהי דיזרק משום דכ"ש מקדשין אמאי נאכל כיון דלא ידע כתיב וכ"נ מפירש"י במתני' דכ' טעמא משום דכל העומד וכו' ע"ש ולרבנן ע"כ דל"ל כ"ש מקדשין דאי אית להו אמאי ישפך הרם הו"ל לו' יזרק ואפי' דל"ל כל העומד מ"מ נהי דאינו נאכל מ"מ אמאי ישפך הו"ל לו' יזרק וכ"נ מדברי התוס' וה' בה"ז כ' ליישב קו' הלח"מ על מרן הכ"מ בפ"ג מהל' פסוה"מ דטעמא דרבנן משום דכל העומד וס"ל שפיר כ"ש מקדשין ע"ש והוא תימה והנה ה' בכור שור אמתני' דלעיל דט"ז בשאלת רע"ק בבא על אחותו וכו' כ' בתוך דבריו דר"ש דס"ל כל העומד וכולי ס"ל כר"א דס"ל דם אעפ"י שאין בשר אבל לר"י דס"ל אם אין בשר אין דם לא אמרינן כל העומד דהא אי נטמא הבשר או נשרף וכו' אינו נזרק ע"ש ותמהני ע"ד מסוגיין דאמרי' דר"י ס"ל כל העומד ובפרק כיצד צולין דף ע"ז מסיק הגמ' דר"י ס"ל כר' יאושע דאם אין בשר אין דם ואף דדיעבד כשר מ"מ הרי לכתחילה לא יזרוק וגם ר"י ס"ל כן בנטמא כדאיתא התם והרב בכור שור גם הוא נקט נטמא:

שם ע"ע מאמתי נאסרת וכו' בסוגיא זו כבר כתבתי בחי' חולין דפ"ב ע"ש:

דף כה:

מ"ט דאמ"ל וכו' מפירש"י נראה דלאמרו לו חייובא רמיא עליה להביא על לאו שהרי נקט לי חייב ולשי' זו הוא שכ' בהא דתני ר"ח אשם תלוי בא על הנבילה דהיינו ס' שהרי לא ידע כתיב אבל התוס' כ' דרשות הוא ואינו חייב אלא בדבר שזדונו כרת ועלה הוא דכתיב לא ידע ולפ"ז לאמרו לו דבא על לאו מייתי גם על ודאי לאו דאי על ס' לחוד א"כ חמור ס' מודאי כמ"ש לפירש"י עיין שם ונ"ל לדברי התוס' ממאי דאמרי' לעיל די"ט לרע"ק דאשם תלוי בא על ס' מעילות מוקי ג"ש דמצות לאפוקי עולה ויורד ע"ש והשתא לפירש"י ע"כ רע"ק לא ס"ל באמרו לו דמייתי על לאו דמדקאמר מחייב על ס' מעילות מוי"ו מוסיף ע"ע א' משמע דבלאו מודה דלא מייתי בלאו וא"כ הו"ל להגמ' למי' דרע"ק מוקי לג"ש דמצו' למעוטי לאו דע"כ מג"ש הוא דמעטינן לה דוי"ו מוסיף ע"ע א' מוקמי לדרשא אחריתי אבל לדברי התוספות ניחא שפיר דבעי הגמ' לאוקומי רע"ק גם באמרו לו דמייתי אשם תלוי גם על לאו ורשות הוא ולא חייובא ולכך מוקי ג"ש לאפוקי עולה ויורד:

שם דילמא פשעים דבני קרבן וכו' הא דלא ק"ל רב דימי כן לילפותא דידיה משעיר הפנימי יש לומר דלדידיה משעיר הפנימי ושעיר המשתלח חדא מילתא הוא וכיון דכתיב תרי קראי חטאים דומיא דפשעים גבי פנימי ומשתלח ממילא מוקמי' חד מנייהו לפשעים דבני קרבן אבל לאביי דס"ל משתלח לא יליף מפנימי ק"ל שפיר ולכך הוצרך אביי למי' דבמשתלח גופיה איכא יתורא והשתא קרא דפנימי ע"כ לנודע לו סמוך לשקיעת החמה ועיין בפ"ק דשבועות ד"ח ע"א ותוס' שם ובה"ז ע"ב בד"ה וכו' עיין שם ובלא"ה לק"מ דפנימי לא מכפר אשאר עבירות ועיין ב"ש:

ודע שזכורני שזה ימים ראיתי בס' א' שהק' לר"ש דאמר בפ"ק דר"ה לענין בל תאחר ג' רגלים כסדרן ומפקי' שם מקרא דחטאות ואשמות אית בהו בל תאחר ע"ש ולפ"ז אמאי איצט' קרא למי' דחייבי חטאות לא מכפר יוה"כ הא אי איתא דמכפר היכי מ"ל דעובר בבל תאחר ע"כ לק"מ וע"כ איכא דרשא אחרינא בהני קראי שהרי למסקנא לקמן נ"ל מלפני ה' מדיוקא וא"כ גם לפום סברא דהשתא מוקי ר"ש להנך קראי להך דרשא ושמעתין השתא אליבא דהנך תנאי דלא בעי כסדרן:

דף כו:

אלא מעתה ס' יולדות עיין בגמ' בפ"ק דשבועות ד"ח ונר' מפירש"י שם דהגמ' שם פריך נימא דלא מכפר אלא על יולדת ולא על טומאת מו"ק משום כפרה א' מכפר ולא מכפר

ב' כפרות וס"ד שפיר דיולדת מביא' קרבן להכשיר ולכפר וא"כ י"ל דיוה"כ מכפר ואחר יוה"כ מביאה קרבן להכשיר ולכך לא משני כדהכא אבל הגמ' הכא פריך אמאי תביא אחר יוה"כ ולכך משני שפיר:

והנה מתבאר מסוגיין דנזיר טמא נמי כי מייתי קרבן למיחל עליה נזירות בטהרה הוא ולאו לכפרה ואפי' למ"ד נזיר חוטא ומהתימה על מהרימ"ט ח"א סי' נ"ג ועיין לה' ב"ש בשמעתין:

דף כו:

מכדי מצות מצות וכו' ק' דלפ"ז מייתר חד מינייהו וא"כ רבא אמאי איצטריך לשנויי דבתר אשם תלוי מייתי חטאת מדכתיב או הודע הול"ל מקרא ג' וי"ל דרבא בעי לשנויי גם לר' זעירא ועוד נר' דהנה מאי דקי"ל ג"ש דמופנה למדין ואין משיבין היינו אי לא אתא ג"ש אלא להך דרשא אבל אי אתיא לדרשא אחריתי משיבין וכמ"ש הר"ן בחי' בפ' הנשרפין ע"ש וא"כ ג"ש דמצות מצות כיון דאצט' לכמה דרשות משיבין ואיכא למיפרך כדפריך הגמ' לעיל וע"כ דלא מייתר אלא נשיא דס"ל להגמ' דכי אמרי' חדא מתרתי פרכי' כ"ד היינו במה מצינו אבל בג"ש לא פרכי' כ"ד וא"כ השתא ניחא שפיר דלא מייתר אלא נשיא ואיצט' קרא ליוה"כ ודברים מוכרחים הן לדעת הר"ן דאל"ה ק' ע"ד מסוגיין:

שם אי הכי אמאי תקבר וכו' ק' אי ידע לסיומא דדברי רב דאמר מותרת באכילה ושר' יוחנן אמר אסור וכדמייתי להו בסמו' מאי משני לפי שאינ' משתמרת הא האמר מותרת באכילא ואי לא ידע אלא רישא דמילתא דרב ועדיין לא סיימוה קמיה מילתא דרב ופריך אמאי תקבר מאי פריך נימא גזירה שמא יאמרו וכרר"י בסמוך ואי פריך אמאי תקבר הא בעי שריפה כמו קדשים פסולין מ"מ מאי משני לפי שאינה משתמרת ופירש"י חשש טומאה דהסח דעת מ"מ בעי שריפה ועיין בפסחי' דל"ד ע"א ובסוף תמורה ולהר"מ בפ"ז מה' פיסו' המו' ונר' דידע לה לכולה מילתא דרב ולפי מאי דמשני לפי שאינה משתמרת דרב דקאמר מותרת באכילה היינו לומר דלא גזרי' שמא יאמרו ולאפוקי מר"י ונ"מ דאי נתן דעתו ולא הסיח דעתו ממנה כלל מותרת ומתניתין בסתמא איירי:

במ"ש רש"י דאין איסור חולין בעזרה אלא בשחי' ולא מליקה עפירש"י לעיל ד"ז ע"ב ובמה שכתבתי שם עיין שם:

שם מתני' יפה ב' סלעים וכו' והב' למעילתו עיין בגמרא במציעא דנ"ג דבעי חומש מלגאו או מלבר עיין שם:

דף כז.

בכינוס חומשין מהו שיתכפר עיין פירש"י ומשמעו' דבריו שכ' שיקח שיתנה משמע לכתחי' דלא כהמש"ל והח"ן עיין שם:

שם מאי הוי עלה ת"ש בשעת הפרשה וכו' הא דלא דחי לה כשפיטמו משום דהך ברייתא סיפא דהך ברייתא דלעיל וא"כ היינו רישא וכן הוא בתוספתא ע"ש:

שם ה"ט דיהיב תשלומי דסלע גזירה וכו' לפום מאי דפשיט השתא דאדם מתכפר בשבח הקדש אתיא ברייתא בפשי' בדזבן בסלע והותר ולא הוציא בפיטומו כלום ואתיא ישלם סלע דברייתא כפשטא ולאו תשלום דסלע ולא הו"ל להגמ' למינקט השתא לשון תשלום ואפ' דתשלו' דקאמר היינו תשלומין ולאו לשון תשלום כדלעיל:

שם ש"מ ב"ח נדחין וכו' התוס' בפסחים דצ"ח הק' מאי קמ"ל ר"י מתני' היא ותי' דקמ"ל דעושה תמורה וכו' ע"ש וק' דתק"ל מאי קמבע"ל לר"א מתני' היא ועיין להתוס' בזבחים די"ב:

דף כז:

מתני' המפרי' חטאתו ומת לא יביאנו בנו אחריו פירש רש"י משום דאין כפרה למתים וק' דת"ל דאחת מחמש חטאות המתות היא ובאמת דהיא גופא קשיא דברייתא דבעי קרא למעוטי הא מחמש המתות היא וכבר עמדו בזה התוס' בנזיר דכ"ז ולא תי' כלום ע"ש ונ"ל דאתיא כר"ן בתמורה די"ו ע"ב דס"ל דהל"מ אחת מהן הוא דמתה אלא דנסתפקו איזו היא או כר"ש שם דמשני ר"ל אליביה ד' הן והעמידן על חמש ע"ש ולכך איצט' תנא דברייתא לאתויי קרא למעוטי אף אי יודע לן דלא זו היא המתה ולפי' הצד דהיא המתה ל"ק למ"ל קרא לפמ"ש רש"י בנזיר דכולהו הני דרשות דבריית' מחד קרא דקרבנו נפקו ואף לפי' ב' דרש"י ילפי התוס' שם דמתלתא קראי נפקי י"ל דאתו לדרשא אחריתי ולפי הצד דלא זו היא המתה מסתבר להו האי דרשא דבריית' יותר מדרשות אחרות:

שם ת"ל על חטאתו וכו' עיין להתוס' בנזיר דט"ס נפל בדבריהם וב' פי' הא' דמתרי על חטאתו נפקי דכתיב נמי וכפר על חטאתו והב' דמחד קרא נפקי ועיין לה' ב"ש:

שם אי כתיב מחטאתו גבי עשירות וכולי הקושי מבואר דלא ליכתוב מחטאתו גבי עשירות ונילף ממנו כמו על חטאתו דלא איצט' אלא אחת והח"ן תי' דאיצט' דמייתי מעשירות דלי דלות דהוו תרי דרגי ע"ש ולא נהירא דא"כ אמאי איצט' הגמ' להאי צריכותא דמיני דמים נימא דאיצטריך גבי עוף כי היכי דאייתר דגבי עשירות לאתויי מעשירות דלי דלות ולכן נ"ל דאיצטריך לאתויי מכשבה שעירה דס"ד כיון דלא עני אינו רשאי לשנות א"נ דאיצט' להקדיש כשבה גופא ונסתאב והעני דמעוף לא אתיא

דקרא דגבי עוף ע"כ בהקדיש מעות ולא בהקדיש עוף דאין לעוף פדיון וניחא שפיר מאי דתני ברייתא האי דינא דנסתאבו דלכאורה אין לו ענין בדרשא דקראי ועיין להב"ש:

דף כח.

מתיב רב עוקבא ב"ח וכו' הקושי

מבואר וכבר עמדו בזה התוס' בזבחים די"ב וכתבו דפריך גם מדרבנן דנימא רבנן מודו דב"ח אין נידחין וטעמייהו הכא דאתי מכח אמיה וס"ל דמותר הפסח אינו קרב שלמים ע"ש וצ"ל לפ"ד דמאי דמשני הגמ' הא מני ר"ש ה"ק מצינו דפליגי ר"ש ורבנן בב"ח נדחין ונחית לרבנן מיהו ק' דמאי מייתי משעירי יוה"כ נימא דהתם דוקא ס"ל לרבנן ב"ח נדחין משום דהוי נראה ונדחה וצ"ל דהגמ' בשמעתין לא משמע ליה לחלק בין נראה ונדחה לדחויי מעיקרא ועיין להתוס' ס' בתמורה ועי"ל דס"ל להמק' דרבנן דוקא בהפריש נקבה דדחיה בידים ועיין להלח"מ בפ"ד מהלכות ק"פ ועיין להשע"ה שם מ"ש להוכיח מכח דקשיא רישא לסיפא ע"ש ועיין רישא דרישא שם בפסחים דף צ"ו ע"ב מתני' דמי שאבד פסחו ע"ש ודוק:

שם ומה במקום שלא קדש הגורל וכולי התוספות ביומא ד"מ ע"ב כ' דמה שלא קדש הגורל בשאר קרבנות נראה לי מועשהו לזה ולא לאחר כההיי' דאמרינן בקדושין יגאלנו לזה ולא לאחר כי היכי דלא נילף מק"ו ע"ש וכ' מהרש"א ז"ל דהא דלא נקטו ג"ש משום דהו"א דוקא לאפוקי ג"ש הוא דפשיט"ל הכי ולא לגבי ק"ו ע"ש וק' דמאי קאמר הגמ' שם ואי ס"ד דיליף שכיר שכיר וכולי דמשמע דאי לא יליף ש"ש ניחא והא אכתי נילף מק"ו ע"כ נר' דפשיט"ל להגמרא לגבי ק"ו דאי דרשא דלזה ולא לאחר אלא דס"ד דלגבי ג"ש לא נדרוש הכי ומשני דאפי' לגבי ג"ש נדרוש הכי והתו' דנקטו קו' מילתא פסיקתא אפי' לדעת המק' מודה דלגבי ק"ו דרשי' ומ"מ ק' למ"ל קרא כלל הא תרי קולי וחומרי דסתרי אהדדי תיקום כל חד אדוכתיה ועיין להמש"ל בה' חמץ ומצה מ"ש אברייתא דיליף מקרא לאפוקי סוכה בחג המצות ומצה בחג הסכות ע"ש ועיין להתוספות בחולין דף כ"ה עיין שם:

שם מתניתין כבשים קודמין וכולי עיין לה' פנים מאירות ח"א בהקדמה:

דף כח:

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם דאלו היה יששכר חכם היה משיב דתרווייהו כי הדדי נינהו וממילא נעשה שלום בגופו דהוא עולם קטן ונעשה שלום בין המלך והמלכה:

תם ונשלם מסכת כריתות

מסכת תמורה

דף ב.

תוס' בד"ה וסופג וכו' ותרי לאוי צריכי חד בקרבן שלו וכו' עכ"ל ק' דלקמן ד"ט פריך לכתוב לא יחליפנו לחוד ע"ש בפירש"י הרי דמלא יחליפנו נ"ל תרוייהו דלשון חילוף הוא בשל אחרים ושל עצמו אתיא במכ"ש וצ"ל דפשיט"ל דלא ימיר אצטריך להיכא דקדישי תרוייהו כדמשני שם בגמרא ובלאו דלא יחליפנו הוא דמיותר ותי' דאצט' לשל אחרים ולתי' קמא דלסברת ר"ד דלקמן אצט' תרי לאוי דלא מנתק להו אעשה ולא ס"ל לר"ד שינוייא דגמרא דלקמן ד"ט ושל אחרים נ"ל מלא יחליפנו ושל עצמו במכ"ש ואייתר לא ימיר ואצט' דלא אתי חד עשה ומנתק תרי לאוין ועיין להח"ן:

בד"ה הא גופה וכו' ופיר"ת וכו' לאשמועי' אפילו במזיד וכו' עכ"ל הא דלא ניחא ליה לר"ת לפ' דלישנא דהכל מתפיסין לאשמועי' אפי' שוגג כפשטא דדרשא דיהיה לרבות שוגג כמזיד משום דגירסתו בגמ' הכל אחד שוגג ואחד מזיד כמ"ש התוס' ריש חולין וא"כ ע"כ החידוש הוא במזיד דדרך התנא לשנות הפשוט קודם כמ"ש התוס' במ"א וכדקתני במתני' א' אנשים וא' נשים ובהכי ניחא מ"ש התוס' שם בחולין וקשה לפירושו וכו' ע"ש במהרש"א:

בד"ה ור"מ וכו' דהא ילפינן זה מזה וכו' עכ"ל לכאורה לא הוו צריכי לילפותא אלא דכיון דליכא קרא למעוטי אמרי' דמימר כדהוכיחו מסומך וי"ל משום דהו"א דיש לחלק בין סומך למימר דכמימר י"ל דהסברא מבחוץ דאינו מימר ולאו כסומך לזה כ' דהא ילפי' זה מזה ור"ל דאליבא דר"י קאמר הגמרא דיליף מימר מסומך דאינו מימר ואי במימר בלא שום קרא מסברא אינו מימר למאי אצט' ילפותא אליבא דר"י אלא ע"כ דשוין הן מימר וסומך בסברא:

בא"ד טפי למעוטי יורש מלרבות וכו' עכ"ל הא דמסתברא למעוטי יורש טפי משום דכי ממעטינן יורש ולא מרבי' בעלי חובריו הוי סמיכה ותמורה שוין בדינם בין ביורש ובין בעלי חובריו אבל אחר דכאיב המר ימיר לרבות היורש אי מוקמי' קרבנו למעט יורש אע"ג דהשתא נמי דמרבי' חובריו לא הוו שוין סומך ומימר בחובריו מ"מ מסתבר טפי לאוקומי לרבות חובריו ולמעט יורש כדמוכח בפשטא דגמ' ולא כ' התוס' דמסתבר למעט יורש אלא אי לא כתיב המר ימיר כדי שיהיו בדינם שוים בחובריו וביורש ובהכי ניחא מה שהק' הצ"ק עיין שם:

דף ב:

גמ' ה"מ עונש דשוה וכו' ה' שאגת אריה סי' כ"ב הק' לל"א שהביא רש"י הא מימר בדבוריה עביד מעשה כדאמ"ל ר"י ולתנא לא תני מימר ע"ש ול"ק דשאני הכא דכתיב יעשו דבעי' מעשה ממש אבל לאו שאב"מ דאין לוקין נ"ל בר"פ הלוקין מדומיא דלאו דחסימה ובחסימה איכא חסימ' בקול דלאו מעשה ממש אלא דבדבוריה אתעביד מעשה ולמאי דנ"ל התם מעיקרא מלעשות ניחא נמי דיש לחלק בין לעשו' ליעשו:

שם גמ' קטן מהו שימיר וכו' עכו"ם מהו שימיר וכו' מ"ש הבה"ז נילף מסוף הקדש דאינו סומך כבר עמדו ע"ז התוס' במנחות דצ"ג ותי' דלא ילפי' תחילה מסוף אלא גבי יורש ע"ש מיהו התו' לעיל בד"ה ור"מ כ' דילפי' להו לבעלי חוברין ע"ש וצ"ל דס"ל להגמ' דילפותא דסוף מתחילה עדיפא טפי מילפותא דתחילה מסוף דלעולם הא' הוא המלמד ולעיל דילפי' תחילה מסוף משום דליכא למילף סוף מתחילה אבל הכא דאיכא למילף סוף מתחילה עדיף טפי מה שהק' הח"ן דאי קטן מימר אע"ג דלא לקי א"כ גם העשה שוה בכל יותר מלאו וא"כ לא מנתק ליה ללישנא דגרסי' לקמן דמשום דהלאו ש"ב הוא דלא מנתק ליה עשה שש"ב ע"ש ל"ק דכיון דמאי דאינו לוקה משום דלאו בר עונשין לא מגרע דלאו בהכי ול"ד לציבור ושותפין דמעטי' רחמנא:

עוד בגמ' בתר מקדיש אזלי' וכו' לפ"ז אין צדדי הבעיא כדמפרש להו הגמרא מתחי' ורמי ב"ח לא אמר אלא קטן מהו שימיר גוי מהו שימיר והגמ' הוא דפרשינהו באת"ל אבל השתא לא תליא בעיא דגוי בבעיא דקטן וליכא את"ל ובהכי ל"ק מ"ש מרן כ"מ בריש ה"ת אמאי לא פסק הר"מ כאת"ל כדרכו בכ"מ עיין שם:

תוס' בד"ה קתני וכו' וא"ת ודילמא לר"י וכו' עכ"ל מהרי"ק הביאו הכ"מ כ' בדעת הר"מ דר"י לא פליג בהא אר"ש ע"ש וכ"נ מפי' רש"י וקצת יש להוכיח כן מדלא אמרו בגמ' לעיל הכל לאתויי גוי וכר' יוסי ולא הוה דחיק הגמרא לקמן ד"ג לשנויי האי תנא ס"ל כוותיה בחדא וכו' ובזה י"ל דזהו הכרח להר"מ דהך את"ל לאו פשיטותא דאי פשיטותא היא נימא הכל לאתויי קטן ולא הוה בעי לשנויי האי תנא ס"ל כוותיה בחדא:

דף ג.

בד"ה ויליף וכו' דיש לנו למילף טפי מטומאה בחד קתא וכו' עכ"ל הא דנקטו לשון יליף ולא כ' בפשי' דכיון דנותר כ' בהך קרא הא כתיב בני ישראל ואכולהו קאי משום די"ל רלא כתיב בני ישראל אלא אמאי דכתיב בקרא בהדיא והא דקאמר הגמ' דנותר יליף חילול מטומאה ולא סגי ליה בהך דרשא דבחד קרא והוי היקישא משום דאז לא הוה יליף פיגול עון מנותר דאמרי' בפרק איזהו מקומן דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד

בג"ש אבל דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בג"ש ועיין להתוס' בפ"ב דזבחים דט"ו ע"ב בד"ה אלא שכ' דהא דכתיב טומאה בהך קרא אינו אלא לאגמורי חילול דנותר עיין שם ואין להקשות לפ"ז מאי מקשים התוס' נילף מטמא ששמש דא"כ אמאי כתיב טומאה בהך קרא די"ל דהא דכתיב טומאה בהך קרא אינו אלא לדרשא דפ' ב"ש שהביאו התוס' כאן והתוס' שם חדא מינייהו נקטי:

בד"ה מה תרומה וכו' וקי"ל אפילו בקב"ה וכו' עכ"ל לפי' ר"י שכתבו התוס' לעיל דבד"א ר"י קאמ"ל אבל ר"ש אפילו בקב"ה אין מועלין ויליף מתרומה אפי' קב"ה ניחא קושיתם וכ"כ התוס' בזבחים ובמ"ש התוס' מההיא דיש אוכל אכילה א' כ' הצ"ק בכוונתם דפיסולי מוקדשין כנותר וכיוצא הוו כמו קב"ה ע"ש ועפי"ז יש לקיים דברי מהרש"א בפ"ב דקדושין דף נ"ו ע"ב בד"ה המקדש שכ' דפיגול ונותר יצאו מכלל קדש ע"ש והוא הפך משנה דיש אוכל אכילה א' וכבר דשו בו רבים ועפי"ז יש מקום לדבריו דלפיר"י ר"ש ור"י פליגי בהא לפ"ד הצ"ק ומתני' דקידושין ע"כ דלא כר"ש דקתני בשר בחלב ור"ש ס"ל בב"ח מותר בהנאה וכיוצא לזה כ' המפרשים ליישב מאי דק' מאי מק' התוס' שם והא יכולה ליהנות שלא כדר"ה נוקמה כר"ש דס"ל כ"ש למכות ולר"ש שלא כדר"ה אסור מדאורייתא כמ"ש התו' בפ"ג דשבועות דכ"ג ע"ב ע"ש במהרש"ל ומהרש"א ותי' דמתני' דהתם ע"כ דלא כר"ש מדקתני בב"ח:

גמ' הא מני ר"י וכו' ורב דאמר כר' יעקב וק' רב מאי קמ"ל אי לפ' הלכה כר"י הו"ל לו' הלכה כר"י וי"ל דרב אתא לאשמועי' דבעי' עשה מעשה ולא מהני דבדבוריה אתעביד מעשה ולפי"ז לק"מ מה שהק' התוס' אמאי לא משני שאני תמורה דבדיבוריה אתעביד מעשה ונ"ל דלא ניחא להו בזה משום דבמימרא דר"י לקמן קאמר נמי דלישנא דעשה בו מעשה וקאמ"ל ר"י לא קתני מימר וכו' מוכח דלישנא דעשה בו מעשה נכלל בו גם מאי דבדבוריה אתעביד מעשה והדק"ל הו"ל לו' הלכה כר"י וי"ל דאתא לאפוקי מילתא דפעמים אית ביה מעשה ופעמים לית ביה מעשה ובהנך פעמים דלית בהו מעשה ל"מ ועיין בזה להר"מ פי"ג מה' שכירות ועוד י"ל דאתא לאפוקי נשבע ומימר וכו' דבדברי ר' יעקב י"ל אין למדין מן הכללית אבל בדברי האמורא למדין דהו"ל לפרש דבריו כמ"ש בעלי הכללים וכ"נ מדברי התוס' בפ"ג דשבועות דכ"ד שהק' אמאי לא תני ר"י דלקמן מוציא ש"ר וכו' ותי' לחד תי' אין למדין מן הכללות ע"ש וק' דא"כ מאי פריך הגמ' והרי מימר וכו' וצ"ל דאביי דאמורא הוא למדין ופריך שפיר ובדברי רב צ"ל כתי' א' שכ' שם ע"ש:

תוס' בד"ה והרי וכו' ולימא או נשבע או מימר וכו' עכ"ל משמע דאיכא במימר ילפותא דלקי וכ"נ מדברי רש"י בשבועות שכ' בדברי ר"י דלקמן נשבע מפרש טעמא בתמורה עיין שם ונ"ל דהיינו ללישנא דלקמן דלא אתי חד עשה ומנתק תרי לאוין דלההיא לישנא הא דכתיבי תרי לאוין הוא לגלויי דלא מנתק להו אעשה עיין לה' בה"ז בריש מכילתין וא"כ ממילא שמעי' דלקי מדכתיבי תרי לאוי:

דף ג.

גמ' לשוא לשוא ב' פעמים וכו' מכאן שמעי' דדבר הבא באא"ע לקי עליה ומ"מ אין מזה סתירה למ"ש הלח"מ גבי בב"ח דלא לקי אהנאה משום דאתי באא"ע ע"ש דיש לחלק דבב"ח אפ' דלא לקי לא אייתר הדרשא דמ"מ אתי לאיסורא אבל הכא דאיסור' כבר כתיב קרא ע"כ דאתי למלקות דמיתורא שמעינן דלקי ועיין להתוס' בר"פ אז"נ שהביא הלח"מ שם ועיין להמש"ל בה' יסה"ת:

גמ' הכתיב קרא אחרינא ובו תדבק וכו' אף על גב דההוא קרא הוא במי שמקיים ובו תדבק כדפי' רש"י בחומש מ"מ ליכא לאוקמי המלקות במי שנשבע באמת ואין מקויים בו ובו תדבק דמנא ידעי' דמלקינן ליה דאפי' רשע גמור אפשר הרהר בתשו' כדאמרינן בקדושין ע"מ שאני צדיק גמור וכו' ע"ש:

שם ואימא למוציא ש"ש וכו' אין להק' א"ה אמאי אצט' כי לא ינקה ת"ל דבלא"ה לקי משום הזכרת ש"ש לבטלה די"ל דאצט' קרא לנשבע שלא נשבע בשם ה' עיין להר"ן בריש נדרים:

דף ד.

ל"מ אמרת דכתיב לא תקלל חרש ואבע"א וכו' כנ"ל שהיא גי' רש"י והתוס' ולשינויא קמא מסברא מוקמי' ליה במקלל חבירו כיון דמצינו מפורש במ"א וילמוד סתום מן המפורש אבל לשינויא בתרא בהכרח מוקמי' ליה במקלל חבירו ולא ענש אלא א"כ הזהיר ואם לא תשמור לאו אזהרה היא ולשינויא קמא אזהרה היא וב' תי' שכ' התוס' בד"ה ומקלל תליין בתרי שינויי דמשני הגמ' ודברי התוספות בד"ה הא הם לשינויא קמא ועיין להח"ן ומ"ש דל"ג ואבע"א עד משים ר"י עיין להתוס' במס' ר"ה דל"ג ועיין במהרש"א שם:

שם והשניה אינה מעושרת הר"ש במס' דמאי הביא הירוש' דמוקי לה כר"מ דתפוס לשון ראשון ע"ש והר"מ פ' כר"י דבגמר דבריו נתפס ופ' למשנתנו וה' בה"ז כ' בדעת הר"מ דר"י לא אמר כן אלא בתמורת עולה ותמורת שלמים דל"מ למי' תמורת עולה ושלמים דהוה משמע חציה עולה וחציה שלמים ולהכי ס"ל כיון דא"א לקרות ב' שמות כא' בגמר

דבריו נתפס משא"כ הכא דהו"ל מעשרות זו בזו ומדאמר של זו בזו ע"כ נמלך וכה"ג תפוס לשון א' ע"ש ותמהני דבגמרא בפ' מרובה דע"ג ע"ב מפלג"ג אליבא דר"י דדוקא תכ"ד גדול אבל תכ"ד קטן כדבור דמי ויכול לחזור ואפי' לא נתכוון מתחי' אלא לתמורת עולה ותכ"ד קטן אמר ותמורת שלמים ס"ל בגמר דבריו נתפס וכמ"ש התוס' שם וא"כ ה"נ כי אמר מתחילה של זו בזו ואח"כ נמלך תכ"ד קטן ואמר ושל זו בזו ס"ל בגמר דבריו נתפס וכה"ג ל"ל דהו"ל למי' מעשרותיהן זה בזה דהא מתחילה לא היה דעתו אלא של זו בזו לבד ואח"כ נמלך ואמר ושל זו בזו ובפשי' י"ל דברי הר"מ דהכא בתכ"ד גדול אבל תכ"ד קטן נעש' כמו מעשרותיהן זב"ז דסיפא מיהו לפמ"ש המש"ל בפ' ט"ו מה מעה"ק דהר"מ דחה הך סוגיא דמרובה מהל' ניחא דברי הבה"ז ומ"ש ה' צ"ק בדעת הר"מ בזה ליתא:

שם גמ' תסתיים דריב"ח הוא דאמר לוקה אע"ג דכ' התוס' בריש מ"ק ד"ג דאין דרך הגמ' לומר תסתיים היכא דבהדיא וע"ש ה"נ אינו בהדיא דאיכא למי' ריב"ח אפטורא אלא משום דאי הכי מ"ש מימר דבדבוריה אתעביד מעשה מקדיש נמי וכדפריך בסמוך א"כ אינו בהדיא:

דף ד:

תוס' בד"ה ור"י וכו' וא"ת הא אצטריך וכו' עכ"ל עיין מ"ש בחי' בפסחים דכ"ב ע"ש:

בד"ה וכל וכו' משום דאינו מקיים העשה בידים וכו' עכ"ל לפ"ז י"ל דכי משני הגמ' דלא אתי חד עשה ומנתק תרי לאוי דוקא בעשה דכה"ג דאינו מקיים בידים אבל עשה גמור מנתק תרי לאוי ובהכי ניחא מה שהק' התוס' בפ' הלוקין ריש דט"ו גבי טמא במקדש ע"ש ועיין למהרש"א בר"פ אז"נ דס"א ע"א שכ' דהיכא דאין לשון העשה כלשון הלאו אינו מנתק ע"ש וק' מאי קאמ' הגמ' כאן הכא עשה דאם ימיר אינו שוה ללאו דלא יחליפנו וצ"ל דחד לשון חשוב דהכל הוא לשון חליפין דל"ד לגזל ועוסק שהם תרי עניני:

שמעתי מק' לל"א דפירש"י דהיכא דהעשה אינו שוה בכל לא מנתק לר"י דס"ל דסומא פטור מכל מ"ע ומודה דחייב במל"ת כמ"ש בס' בשמים ראש סי' א"כ כל המ"ע לר"י אינן שוה בכל דהא ליתנהו בסומא והיכי משכחת לה ניתק לעשה לר"י ונ"ל דכיון דפטור סומא מכל המצות ע"כ לאו משום דמ"ע קילי דהיכי ס"ד דהחמורה שבמ"ע תהיה קלה מקלו' דבמל"ת ודוקא הכא דמשום קולא דמ"ע הוא דא"כ בציבור ושותפין ולכך כיון דקי"ל דהעשה אינו מנתק ללאו ועי"ל דר"י מודה במ"ע שיש בה לאו דחייב הסומא דכל שישנו בלאו ישנו בעשה וכדדרשי' כל שישנו בבל תאכל חמץ איתיה בקום אכול מצה:

גמ' רבא אמר לא מהני כ' הפר"ח בנימוקיו להר"מ בה' מלכים פ"ג דין ז' דמם דמסתברא דהמלך שאינו מעיד אם עבר והעיד אין עדותו עדות דכל מילתא דאמ"ר לא תעביד אי עביד לא מהני ע"ש וק"ל מדתנן בפ' בא סימן דמ"ט ע"ב כל הכשר לדון כשר להעיד ע"ש ואי איתא דאפי' עבר והעיד אין עדותו עדות הרי מלכי בית דוד דכשרין לדון כדאי' בפרק ב' דסנהדרין ופסולים להעיד אלא ע"כ דעדותו עדות וכיון שכן כשר להעיד מקרי שו"ר דלח על הרב פר"ח תלונתי. כי אם על הר"מ דבר"פ יו"ד מה' שבועות כלל המלך עם הפסולין להעיד וכ' דא"ח על שבועת העדות שכל אלו אפי' אם העידו אין עדותם עדות ע"ש איברא דיש להבין בדברי הר"מ אמאי הוצרך לטעם זה הא אפילו אם בדיעבד עדותן עדות לא מחייב קרבן שבועה דשבועת העדות תלי באם לא יגיד כמו שהוכיחו התוס' במס' קמא דנ"ו ע"א ע"ש וכיון דהני לית בהו אם לא יגיד דאינו מחוייב להעיד פטורין מקרבן דשבוע' העדו' ועוד לאביי דאמר מהני אמאי המלך פטור מקרבן דשבועת העדות דכיון דטעמא דפטור משום דאין עדות וע"כ טעמא משום דאי עביד לא מהני כמ"ש הפר"ח ולאביי דאמר מהני אמאי פטור ובפ' שבועת העדות מבואר דלכ"ע מלך פטור וצ"ל דאפי' אי מהני פטור משום דליתי באם לא יגיד והר"מ כיון דפ' כרבא נקט טעמא רויחא וזו היא שקשה למ"ש הלח"מ והח"ן בסוגיין דדעת הר"מ לפ' כאביי דמהני ע"ש דאם כן אמאי המלך אין עדותו עדות אפי' אם העיד כיון דמהני ואין לו' מטעמ' אחרינא משום דהוי עדות שאי אתה יכול להזימה דהא לא דנין אותו דהתינח מלכי ישראל אבל מלכי בית דוד דדן ודנין אותו מאי א"ל והר"מ כ' מלך סתם אפי' מלכי בית דוד במשמע וע"כ משום דל"מ כרבא וכמ"ש הפר"ח ולקושי' שהקשיתי מפ' בא סימן י"ל דהמלך לא יקרא כשם פסול כיון דאם יעבור ממלכותו כשר וכה"ג כתב הר"מ בפי' המשנה שם בסיפא דמתני' באוהב ושונא ע"ש וכ"נ ממתני' דר"פ שבועת העדות דקתני ואין נוהגת בפסולים וקתני בסיפא וא"נ אלא בראוין להעיר למעוטי מלך כדאיתא בגמ' שם הרי דאינו נכלל בכלל הפסולים דרישא מיהו התוס' בפ' בא סימן הקשו בסיפא דמתני' מאוהב ושונא ותי' בע"א ע"ש וצ"ל לדעתם דהמלך אם עבר והעיד כשר שלא כדעת הר"מ דאי לאו הכי קשיא אמתני' הרי מלך דכשר לדון ופסול וכמו שהק' ועמ"ש כח"מ סי' ל"ג דין ט"ז:

וראיתי למרן בב"י בח"מ סי' ז' שדקדק מדברי הר"מ בה' סנהדרין דאפי' שונא גמור שלא דבר עמו ג' ימים באיבה אם דן בדיעבד דינו דין וכ' שכ"נ מלישנא דגמ' לא לידון וכו' ולא נקטו לישנא דפסול ע"ש ולפ"ז דברי הר"מ סתראי למ"ש בפי' המשנה בפ' בא סימן דאי איתא דבדיעבד אינו דין מאי ק"ל מאוהב ושונא הא לא מקרו פסול כיון דדינו דין שו"ר

למהר"ם לובלין ז"ל בתשו' סי' ס"ג שהק' כן ע"ד מרן ועיין לה' ד"מ שם באות ד' גבי אבי החתן ואבי הכלה ע"ש וראיתי לו למהר"ם עוד שהק' הא שונא גמור נ"ל מקרא דפסול בפ' ז"ב ובדאורייתא אין לחלק בין לכתחילה לדיעבד וכן הק' מהר"א ששון ז"ל סי' צ"ו ומהריט"ץ סימן דל"ז ראשון וע"ש בסי' רל"ח ולפ"ד הלח"מ והח"ן שכתבתי שדעת הר"מ לפ' כאביי ניחא שפיר דיש לחלק בין לכתחילה לדיעבד אפי' בדאורייתא דהכי ס"ל לאביי בכל התורה דבדיעבד מהני ול"ד להקרובים דפסילי מחמת קורבה והר"מ בפירוש המש' בפ' בא סימן נחית לתרוצי אליבא דרבא דס"ל דלא מהני דבסוף שמעתין מייתי הגמ' הא דריבית קצוצה ובעי למי' דר"י כאביי ודחי הגמ' דר"י אתי כרבא שפיר ע"ש וההיא דפ' בא סימן ר"י היא דאמר לאתויי סומא וניחא דברי הר"מ ואין נסתר מחמ'תו לפ"ד מרן הב"י ואמנם הר"מ בפי"ג מה' עדות כ' בהדיא דאוהב ושונא פסולים לדון. דלא כמרן הב"י וכבר תפסו עליו בזה מהרא"ש ומהריט"ץ שם עש"ב ומזה יש להוכיח דדעת הר"מ לפ' כרבא דלא מהני ועיין בס' חיים שאל סי' ה' אות ג' שעמד בסתירת המקומות בדברי התוס' והראשונים אי איכא לפלוגי בדאורייתא בין לכתחי' לדיעבד והביא דברי הרב מר וקציעה שהוכיח דיש לחלק בהכי עש"ב ולפום ריהטא נראה דד"ז תלי בפלוגתא דאביי ורבא דשמעתין ולאפס הפנאי לא יכולתי לעמוד בזה:

והנה במקח שנעשה באיסור כגון מוכר בשבת וכיוצא המקח קיים ולא אמרי' אי עביד לא מהני וה"ט משום דאפשר לעשות בחול בהיתר וכמ"ש הסמ"ע והש"ך סי' ר"ח ע"ש וק' דבקדושין די"ד דס"ל לר"א מוכר עצמו רבו מוסר לו שכ' ואמאי הרי המכר בטיל דנעשה באיסור דכתי' כי לי בנ"י עבדים כמ"ש התוס' בבתרא די"ג ע"א ע"ש ואין לתרץ דה"נ אפשר ליעשות בהיתר דהיינו אם יגנוב וימכרוהו ב"ד דאכתי אמאי אצט' קרא בספרי הביאוהו התוס' במציעא די"ב והרשב"א בחי' בגיטין דס"ה ע"ב דאשה אינה מוכרת עצמה הא כיון דאינה נמכרת ע"י ב"ד אינה מוכרת עצמה דהו"ל מכר שנעשה באיסור ואי עביד לא מהני וצ"ל דשאני הכא דגלי קרא דמהני כיון דטעמא דרבו מוסר לו ש"כ משום דיליף שכיר שכיר הוי כדגלי קרא בהדיא דמהני והשתא מיהא י"ל דילפי' מהכא לכל מקח שנעשה באיסור דמהני:.

כתב הרב טורי אבן במס' ר"ה דכ"ח ע"א בד"ה שלמים דלא אמר אביי דמהני אלא היכא דאפי' אמרינן דלא מהני מ"מ העבירה נעשית כמו גזל אבל היכא דאי לא מהני ליכא איסורא כגון תוקע בשופר של קרש דאי לא מהני לא נהנה כלום מן הקדש ולא עבד איסורא אפי' אביי מודה דלא מהני ותורם מן הרעה על היפה אפי' לא מהני עבד איסורא דרחמנא אמר חלבו אין גרוע לא ע"ש ותמהני דבהדיא אמרי' בסוגיין אם אינו

קדוש נשיאות חטא למה ואפי' למ"ש התוס' דה"ק בלא"ה ידעי' שיש בו נשיאות חטא דרחמנא אמר חלבו הן גרוע לא ע"ש לא כ"כ אלא לרבא דס"ל דלקי משום דעבר אמימרא דרחמנא דמרבא הוא שהקן קושיתם אבל לאביי דלא ס"ל האי סברא לא ידעי' נשיאו' חטא מדאמ"ר חלבו אין וכו' וע"ש להבה"ז וא"כ מאי פריך הגמ' לאביי ל"ל האי קרא דלא תשאו עליו חטא ועוד א"כ מאי פריך הגמ' לאביי מחרמי כהנים הא התם כי ל"מ ליכא איסור' כמ"ש התוס' בסוף הסוגי' בד"ה והשתא וכו' וכ"כ הר"מ בפ"ו מה' בכורות דין ה' מכל הנהו לאוין דפריך בסמוך:

ומהרימ"ט ח"א סי' ס"ט כ' דרבא לא אמר דלא מהני אלא היכא דכי אמרינן ל"מ מתקן האיסור אבל היכא דאפי' אמרי' ל"מ לא מתקן האיסור ואיסורא עבד אז אפי' רבא מודה דמהני ע"ש שהאריך בראיות לזה והא דפריך הגמ' לרבא מאלמנה לכ"ג אע"ג דרבא גופיה ס"ל בפ' ע"י דע"ח ע"א דקידש אינו לוקה עד שיבעול ובעל ולא קדש לוקה ואם כן לא מתקן הלאו כי אמרי' דל"מ מ"מ כי קדש ובעל לוקה ב' על הקדושין משום לא יקח ועל הבעילה משום לא יחלל וכמ"ש הר"מ בפי"ז מה' א"ב ע"ש וא"כ כי אמרי' ל"מ מתקן מיהא הלאו דלא יקח ובכה"ג דמתקן מיהא לאו דלא יקח ס"ל לרבא דלא מהני ופריך שפיר ועיין להתוס' ס"פ הא"מ גבי הנוטל שכר לדון ולהר"ן שם ע"ש:

חזרתי על כל המקרא וראיתי שמה שהקשתי לעיל אמאי פ' הר"מ טעמא דמלך פטור משה"ע דאפי' העיד אין עדותו עדות ת"ל דאפי' עדותו עדות מ"מ אינו מחוייב להעיד י"ל דנ"מ אם העיד המלך בהפך דהיינו שהעיד הפך מהעדות שיש לו דגם בכה"ג שייכא שה"ע וא"כ אי איתא דעדותו עדות מ"ל שה"ע אם העיד שקר והשביעו דאפי' אינו מוזהר באם לא יגיד כשכבש עדותו מ"מ אם העיד להפך מוזהר ולהכי כ' הר"מ טעמא דאין עדותו עדות וה' שמחת יו"ט סי' ס' פשיט"ל מילתא דלא שייכא שה"ע אלא בשכבש עדותו והוכיח כן מדפריך בפ' שה"ע דל"ב ע"ב אלא ראשונה הא קיימה שנייה ואי איתא הא מ"ל דנתן מתנה ואמר שהיא על תנאי וכת שנייה העידו שהיא על תנאי וכי מסהדי כת ראשונה שלא היו על תנאי היו מפסידין אותו דאוקי תרי בהדי תרי ע"ש ואי מהא לא איריא דאפילו דמ"ל בכה"ג מ"מ פריך שפיר דארישא דמתני' קאי סיפא דבאומרים אין אנו יודעין עדות מיירי ולא שהעידו שלא היה על תנאי דבכה"ג יודעין לו עדות מקרי ובגוף דין זה דפשיטא להו דכה"ג לא שייכא שה"ע אני תמיה דכודאי דכה"ג עובר דאם לא יגיד אם יש לו עדות והעיד להפך עובר גם באם לא יגיד שהרי כבש עדות שיש לו באמת וכי משום דעובר גם לא תענה א"ע על אם לא יגיד וכיון דעובר אאם לא יגיד שייכא שה"ע כמ"ש התוס' בפ' הכונס דנ"ו דכל היכא דאיכא אם לא יגיד חייב בקרבן

שה"ע ואפי' אם נאמר במלך שהעיד שקר ל"מ בשה"ע היינו משום דליכא גביה אם לא יגיד אבל בעלמא דשייכא אם לא יגיד במאי פקע מיהו אין לדחות ראית ה' שיו"ט דא"כ כת שנייה אמאי חייבין די"ל דמשכחת לה בנתן מטלטלין מתנה ונטל המקבל מקצתן ועדין מקצתן ביד הנותן והשביעם הנותן:

ודע שאם השביע העדים שאף אם יעידו אינו זוכה בדין אלא אם תפס נר' פשוט דל"מ משום שה"ע ואפילו למ"ד משביע ע"א חייב דדבר הגורם לממון כממון דמי ה"ד משביע ע"א דרוב בני אדם אין נשבעים לשקר כמ"ש רש"י בפ' שה"ע דל"ב ע"א ומלבד דהדבר פשוט מצד הסברא נראה להוכיח כן מדתנן בפ' שה"ע דל"ג ע"ב אם לא תבואו ותעידוני שחבל ב' בני וכו' הרי אלו פטורין משום שמתחייב בנפשו ע"ש ואי איתא הא כל היכא דפטור מטעם דקי"ל בדרבא מיניה אם תפס מהניא תפיסה כמ"ש רש"י במציעא דצ"א ע"ב גבי אתנן אסרה תורה אפי' בא על אמו ע"ש וא"כ אמאי פטורין כשהשביעם אלא ע"כ דוקא אם מתחייב בדין ע"י עדותן וכ"מ גבי שבועות הדיינים דאין משביעין לא ע"ד שאם יודה יתחייב ממון שאם תבעו בדבר שאם יודה ל"מ אלא אם תפס אין משביעין אותו כמו שמתבאר מדברי הר"מ בפ"א מה' טוען בתבעו שבוע"ה וע"ש בהראב"ד והתם אפי' בח"ל אם תפס מהני:

ואני מסתפק אם השביע עדים שהעידו שפ' נשבע בפניהם שיתן לו איזה דבר במתנה אי מחייבי מי אמרי' דל"מ תביעת ממון אלא אם מתחייב בדין ע"פ עדותן וב"ד יורדין לנכסיו אבל בעדי שבועה שאין ב"ד יורדין לנכסיו אלא אומרים לו שחייב לקיים שבועתו לא מקרי תביעת ממון א"ד ל"ש ונר' דיש ללמוד ד"ז ממ"ש הריב"ש סימן שמ"ד גבי שבועת הדיינים שאם תבעו שנשבע שיתן לו לא מקרי תביעת ממון ואין משביעין אותו ע"ש וה"נ דכוותה ולפ"ז תורה יוצאה דאם תבע שיעידו לו שפלוני נשבע שיתן לו וכבשו עדותן לא עברו באם לא יגיד דאי איתא דעברי כה"ג היו חייבין משום שה"ע דהא בהא תליא כמ"ש התוספות בפרק הכונס והגמ' שם דפריך אי בתרי דאורייתא אלא בחד הא דלא מוקי לה בתרי ובכה"ג דשבועה י"ל דמילתא דפשיטא הוא דבכה"ג חייב בי"ש ולא אצטריך לתנא למתניתין וע"ש בגמרא:

וראיתי להר"מ בפכ"ג מה' סנהדרין שכ' דיין שנטל שוחד חייב להחזירה כשיתבענו וכ' הב"ח בח"מ סי' ט' דכשלא תבעו הוי מחילה אבל כשתבעו חייב דכל מילתא דאמ"ר לא תעביד אי עביד ל"מ ע"ש ולפ"ד הלח"מ בדעת הר"מ שפ' כאביי כמש"ל ק' ולדברי מהרימ"ט גם רבא מודה כה"ג וצ"ל דה"ט דמחזיר כשיתבענו משום דלא נתן לו אלא

לדונו ולזכותו וכיון דדיניו בטלין הוי מחילה בטעות ולפ"ז גם לאביי מחזיר כה"ג ועיין לה' ברכי יוסף בח"מ:

פירש"י בד"ה ומ"ש וכו' חוץ מנשבע ומימר עכ"ל מבואר מזה דדעת רש"י היא דאפי' לתנא דתני מימר הטע' הוא משום דבדבוריה אתעביד מעשה ועשה בה מעשה דרישא היינו מעשה. גמור ור"י הוא דאמ"ל לתנא לא תתני מימר דס"ל לר"י דכיון דבדבוריה אתעביד מעשה מעשה גמור הוא ממש אבל תנא דתני קמיה פליג עליה בהא ומעתה נתיישבו דברי רש"י בפ"ג דשבועות שכ' מימר מפ' טעמא בתמורה והבאתי דבריו לעיל עיין שם והיינו טעמא דבדבוריה אתעביד מעשה וכיון אסוגיא דשמעתין ולתנא דתני קמיה דר"י הא דלא תני חסמה בקול משום דשאני התם דפעמים איכא מעשה גמור וכמ"ש הה"מ בפי"ג מה' שכירות ומכאן ראיה לדבריו וע"ש להלח"מ:

דף ה.

גמ' לישנא אחרינא מיתיבי אונס שגירש וכו' לפום האי לישנא דפריך לאביי ולא ס"ד דרשא דכל ימיו הא דניחא ליה לרבא משום דלאו שקדמו עשה דלא תהיה לאשה וס"ל דלאו שקדמו עשה אין לוקין עליו דל"ד ללאו דחסימה וכדפריך מברייתא הלזו בפ"ג דמכות דט"ו לר"י דאמר לאו שקדמו עשה לוקין עליו ע"ש הסוגיא וכי משני אליבא דאביי דכתיב כל ימיו אז הוק"ל לרבא למ"ל כל ימיו ומשני דאתא לאשמועי' עי' דלילקי ובהכרח הוא דס"ל לרבא במסקנא דלאו שקדמו עשה לוקין עליו ועיין לה' צ"ק. הפנ"י בסוף גיטין הקשה דרבא שם אמר מדתלי גבי אונם ש"מ דבמגרש אשתו שלא ע"י ש"ר לא בעי לאהדורי ומנ"ל דילמא לו' דלא לקי כדאמר הכא ע"ש וי"ל דקושטא הוא דרבא ס"ל לאו שקדמו עשה אין לוקין עליו ומאי דמשני שם במכות ש"ה דכתיב כל ימיו אליבא דר"י קאמר וליה לא ס"ל ולדידיה עיקר קרא דכל ימיו אתא להיא מילתא דסוף גיטין והגמ' כאן הומ"ל הכי לרבא אלא דניחא ליה למי' דאתא לו' דלא לקי ליתובי מילתא דרבא דהכא אליבא דמ"ד דלאו שקדמו עשה לוקין עליו דקי"ל כוותיה ולדידיה לא אתא קרא אלא לו' דלא לקי ובעיא דסוף גיטין לדידיה קיימה בתיקו דליכא למיפשטה מאונס ומ"ש הפנ"י עוד דדוקא בלאו הוא דס"ל לרבא דלא מהני ע"ש ליתא דמכולא שמעתין מוכח דאפי' בלאו הבא מכלל עשה ס"ל דל"מ וכבר הוגד לי שהאחרונים תפסו עליו בזה:

שם גמ' ולאביי אי לאו דאמ"ר לא תשאו ק' לפמ"ש התוס' בס"פ המקבל דבמזיד דוקא הוא דאמר אביי מהני אבל אי עביד בשוגג מודה דל"מ ע"ש וכ"כ לקמן מאי פריך ולאביי נימא דאצט' לא תשאו עליו חטא להיכא שתרם בשוגג דתרומתו תרומה ומ"מ חטא הוא דהא בעלמא מייתי קרבן על השוגג ועיין להתוס' ביבמות ד"צ ע"א בד"ה קישות ע"ש:

שם וכן אמר ר' אלעא ראשית נר' דקי"ל להגמרא דכן אמר"א ראשית והשתא ס"ד דהיינו לו' דלא מהני אבל למסקנא דרבא מפ"ל לדגן ודגן גם ר' אלעא לזה כיון וניחא דר' אלעא גופיה גבי מן הרעה על היפה ס"ל כרבא ובי מקשה הגמ' לרבא קרא דראשית ל"ל הו"מ למיפרך דר' אלעא אדר' אלעא וחדא מנייהו נקט:

דף ה:

גמ' ורבא התם מזה בפ"ע וכו' הר"מ פ' כרבא וכר' יאשיה והם תרתי דסתרן לפום סוגיית הגמ' ועיין בזבחים דפ"א ובתוס' שם ע"ש ועיין לה' שע"ה בה' גירושין דפ"ב במ"ש בישוב פ' הר"מ ע"ש ועיין ביומא דכ"ז רע"א וע"ש בתוס':

שם ולאביי מבע"ל לכדאמ"ל ר"פ וכו' הא דלא משני לאביי מבע"ל לנתוקי לאווי כדאיתא לעיל ר"ד ע"ב משום דשם אביי פריך לר"ד והרי מימר וכו' מוכח דאביי ס"ל דלא הוי ניתוק כיון דלא סמיך:

שם והרי אלמנה לכ"ג עיין לה' מגילת ספר לאווין ד"ס ע"ב וג' מ"ש בסוגיא הלזו ע"ש:

דף ו.

רש"י בד"ה שאני וכו' כמה פעמי' וכו' עכ"ל פי' כמה פעמים היינו כלי יום וכלי לילה ואייתר כלי לילה דכבר כתיב תשיבנו כבא השמש לדרשא דמהני ולאביי אתא קרא לו' דמהדר כלי וכו' ולא משמע ליה ריבוייא וס"ל דברה תורה כלשון ב"א ול"ג רש"י בשינוייא דאביי איסורא עבד אבל לפי גירסתנו אפי' לאביי אית ליה ריבוייא אלא דאתא קרא לו' דמחייב לאהדורי אפי' באיסורא וכמ"ש התוס':

תוס' בד"ה והשתא וכו' שנשבע שלא לגרש וכו' עכ"ל ק"ל מאי מק' הא אמרי' בסוף גיטין מדגלי גבי אונס שמעי' דכל המגרשים שלא כדין ל"מ לאהדורי ע"ש בפי' רש"י ועמ"ש לעיל בתחילת הסוגיא והנה הרא"ש כלל ז' סי' ה' כ' דגבי חרם שיש לו התרה ע"י שאלה מהני לכ"ע ע"ש ועפי"ד ניחא קושי' התוס' שו"ר דהא ליתא דאכתי ק' קושי' התוס' בנשבע לרבים דאין לו התרה למ"ד או ע"ד רבים לכ"ע ועכ"ל בתי' התוס' והרא"ש לא כ"כ אלא בחרם הקהל דאפילו ע"ד רבים יש לו התרה כמ"ש התוס' בפ"ג דשבועות דכ"ט ואפי' לתי' התוס' ל"מ בנדון הרא"ש דחרמי הקהל למבדה מלבו דראשי הקהל הם שבדו וכמ"ש רב א' הובא במהרשד"ם חי"ד סי' קט"ו נמצא דדברי הרא"ש ודברי התוס' מיצרך צריכי להדדי ועיין לה' בני חיי בי"ד סי' של"ד עש"ב ועיין להש"ך בי"ד סי' ר"ל וק"ל אם כן מאי פריך הגמ' לעיל גבי חרמים לרבא הוא למ"ל נימא דאתא להיכא שלא באו החרמים לידי כהן דיש לו שאלה ובכה"ג מודה רבא דמהני ונ"ל דדוקא גבי חרם דיש לו שאלה ע"י חרטה הוא שכתב הרא"ש דמהני אבל הקדשות דאין להם שאלה אלא

ע"י פתח כמ"ש המח"א ה' צדקה סי' ה' ע"ש מודה הרא"ש דלרבא לא מהני דאפשר דלא ימצא פתח לנדרו כ' ה' בית יהודה ח"ב סי' י"ט דאם בס"ת ך' דומה לדלת והיא ך' של אלהיך אעפ"י שאסור לתקנה משום מוחק ה' אם עבר אפילו במזיד וגרד קצת מן גג הדלת עד שדומה לך' מהני עש"ב וק"ל הא קי"ל כרבא דאי עביד לא מהני ויש ליישב:

בא"ד ולרבא לקי וכו' עכ"ל ל"ד דהא לאו שאב"מ הוא אלא דלרבא עבר בלאו ועמ"ש הח"ן:

הרב בה"ז כ' דהא דאמרי' בפ' האשה שנפלו דפ"א השתא דאמור רבנן לא תזכון אי זבין לא מהני היינו נמי בלא בדה האיסור ע"ש ולפ"ד הא דאמרינן בשמעתין דמ"ד יוצאה בדיינים ס"ל לא מהני ואפי' ה' ס"ל דא"ר א"י בדיינים משום דבדרבנן מהני לכ"ע אזלא כשי' אביי שם בפרק האשה שנפלו דאמר דמהני אבל לפמ"ש הח"ן דההיא דלא מהני התם משום דהכי תקון רבנן אתיא שמעתין כס"ע דגמ' דבדרבנן מהני:

דף ו:

גמ' התם בקראי פליגי לפי' ב' שפי' רש"י בשינוי קונה הומ"ל בר"ק קמפלגי ול"ל הנהו קראי אלא משום דרבא גופיה מייתי קרא דהוקשו מלוי ריבית לש"ד ולהכי רש"י בד"ה לחיים נקט רבא:

שם גמ' יצאו אלו שאין מיוחדים לה' הר"מ בפי"ח מה' מעשה הק' דין י"א פ' דקודם וידוי חייב משום ש"ח דראוי לבא לוידוי ע"ש והוא תימה דהא ממעטי' ליה מלה' וכדמוקי לה הגמ' בפ' פרת חטאת להך ברייתא ע"ש דנ"ל דהר"מ סו' דמתניתין דפ' פ"ח דמפיק שעיר המשתלח משום דאינו ראוי לבא ע"כ פליגא אהך ברייתא ולא דריש לה' להכי דאי איתא דאפי' שאין ראוי לבא לפתח א"מ פטור מדכתיב לה' היכי ממעט ליה תנא דמתני' משום דאינו ראוי והא אפי' ראוי לבא פטור אלא ע"כ דפליגי אהך ברייתא והגמ' לא פריך מינה אמתני' אלא להך מילתא דמתני' ליה אינו ראוי ובריייתא קריה ליה ראוי דלא שייך פלוגתא בהא:

דף ז.

תוס' בד"ה ומיד וכו' פרט לנזירו וכו' עכ"ל עיין להתוס' בנזיר דף ס"א ע"ב שהק' למ"ל לעולה הא נ"ל מבנ"י ע"ש ונר' דקושי' היא לשינויי קמאי דמפיק מלאביו וכו' דלפום הך שינוייא איכא קרא דלאביו וקרא דבנ"י ואייתר לעולה אבל להך שינוייא דמפיק מבנ"י ומלעולה ל"ק דאי לאו לעולה הו"א בנ"י לענין קרבן לחוד וכדמוכח בגמ' להדיא וע"ש במה שחי' דאצט' קרא דאינו פוטר ישראל ע"ש ולכל התי' אצט' קרא לעולה לנזירות ועיין לה' צ"ק שכל דבריו תמוהים:

שם גמ' ואי בתמורה ששה הויין לחד תי' שכ' התוס' בריש מכילתין דאה"נ לוקה פ' הול"ל שבעה הויין דשבע שמו' הן לא יחליפנו ולא ימיר ולפמ"ש הבה"ז שם דזה תלי בלישני בגמ' דלעיל א"ש דנקט ששה לכולהו לישני והא דלא משני הגמרא דס"ל אין לוקין על לאו שבכללות וקטרת כולו או מקצתו חדא הוא דהויין וחמשה שמות דקתני הוא בלאו דתמורה בהדייהו משום דהברייתי' גופה דנמנו וגמרו חשיב להו בהדיא כדחשיב להו בברייתא דלעיל אלא דהגמ' הביאה בקיצור:

רש"י בד"ה שמא וכו' אבל הקדש בע"מ מעיקרו וכו' עכ"ל לאו ממעי אמו קאמר אלא בע"מ קודם הקדישו ושייך נמי ביה לישנא דדיקלא כמו שכן הוא לפי' התוס' דאי דוקא ממעי אמו מאי מוכיח מברייתי' דנמנו וגמרו נוקמה בתם ונעשה בע"מ:

תוס' בד"ה אלא וכו' כשהקדישו תם ונעשה בע"מ וכו' עכ"ל נ"ל לפרש כוונתם במ"ש הר"מ בפ"ה מה' א"מ דין ו' דהמעלה איברי בהמה טמאה לוקה וכתב הראב"ד דלא עדיפא מבע"מ אלא דסוגיין דפ' כל הפסולין לא משמע הכי והב"מ כ' דמפ' הר"מ דכ"ע לא פליגי דלקי דלא כפירש"י דפי' דכ"ע לא לקי ע"ש ולפירש"י ה"ט דבבה"ט לא לקי ובבע"מ לקי משום דבע"מ במינה חזי להקרבה במסקנא דשמעתין אבל ר"ל דלא ס"ד טעמא דבמינו בע"כ מוקי לבע"מ כשהיה תם וקס"ד דבכ"הג חזי להקרבא מקרי אבל כהקדישו בע"מ לא ס"ד דבו הזהירה תורה דמ"ש מבה"ט דלא לקי וע"כ התורה עצמה קאמרי התוס' דלא הזהירה בכה"ג ומ"ש לשון ס"ד ולא אסיק אדעתיה אריש לקיש קאמרי ולא אגברא המקדיש כמו שה"נ לפירש"י כנ"ל:

דף ז:

ורש"י בד"ה מוכרין וכו' דבכור בזה"ז ך משנפל בו מום וכו' עכ"ל אינו מדוקדק דבכור שנפל בו מום אפי' בזמן הבית נמי דינו כן ומאי איריא בזמ"הז ועיין פירש"י לעיל ד"ה רע"ב שכ' שאם נפל בו מום יכול למוכרה לכהן ע"ש וגם הוא שלא בדקדוק דהא משנפל בו מום יכול למוכרה אפי' לישראל אפי' בזמן הבית ועיין לקמן בסוף הסוגיא שכתבתי ליישב זה:

תוס' בד"ה שאין וכו' דר"ל אפילו בחד מתכפר עכ"ל לפ"ד מאי דבעי הגמ' דף יו"ד ע"א מקדיש עושה תמורה או מתכפר היינו ר"ל או אפי' בתר מתכפר וא"כ ק' מאי קאמר דא"כ מצינו ציבור השותפין עושים תמורה דשוו שליח הא מ"מ קשיא דא"כ מצינו ציבור וכו' דהא לכל הצדדין בתר מקדיש אזלינן וכבר עמד הח"ן בזה שם ע"ש במה שתי' דאינו במשמעו' דבריהם שכ' אף בתר מתכפר דמשמע דקושטא הוא דפירושו אף בתר מתכפר ולכן נראה דאי בתר מקדיש לחודיה אזלי' א"כ אע"ג דהציבור המתכפרין אין עושין

תמורה לא איכפת לן וא"כ מצינו ציבור עושין תמורה אבל אי אף בתר מתכפר אם כן הציבור שעושין שליח להקדושי אין השליח עושה תמורה דהא קרבן ציבור הוא דכיון דאזלי' בתר המתכפר מקרי קרבן ציבור ומעכבי מיהו ק' דא"כ תיפשוט בעיא דלעיל ריש מכילתין דבעי אי גוי עושה תמורה ותיפשוט דאין עושין והגוי מעכב כמו שהציבור מעכבין ויש לחלק בין הנושאין:

דף ח:

גמ' אבל כהן לישראל אסור מהרש"א בפ' א"ט דמ"ד ע"ב כ' ליישב מ"ש רש"י שם ד"ח כהן הוה משום דאיכא בתמורה דכהן לישראל אמר ע"ש והוא תימה דהתם בבכור בע"מ מיירי ולא אסר ר"ח בשמעתין אלא בתם דהא טעמא דר"ח מסיק בגמרא משום מסייע והאי טעמא לא שייך אלא בתם וכדפירש"י בד"ה היינו טעמא דסתם בכור תם נמכר בזול איברא דנר' דדברי רש"י סתראי נינהו דממ"ש בד"ה ולא ס"ל וכו' דאסור לקנות בשר בכור וכו' נראה דאפי' בבע"מ איכא משום מסייע וכ"נ מהגמרא גופה בעובדא דלקמן דקאמר ולא ס"ל הא דאמר ר"ה וכו' ואי איתא מאי מק' להו ומנא ידע דלאו בע"מ זבנו מכהן אלא ע"כ אפי' בבע"מ איכא משום מסייע וליישב דברי רש"י נראה דסובר לטעמא משום מסייע לא היה לנו לאסור אלא כי זבין בזול אבל למכור בשויו ש"ד וכה"ג כ' הש"ך בי"ד סי' צ"ט גבי אין מבטלין איסור לכתחילה דכי זבין ליה לישראל בדמי טריפה בזול ש"ד והוק"ל לרש"י ז"ל דאמאי אסר ר"ח כהן לישראל לחלוטין דמשמע אפי' קנאו בשויו ולזה פי' דתמים בזול מיזדבן ואפי' דשויו כך הוא הרואה אומר דמכר לו בזול משום מסייע אבל בכור בע"מ אה"נ דשרי בשויו אע"ג דשייך ביה טעמא דמסייע מ"מ ה"ד בזול אבל בשויו שרי דאין מוכרח לימכר בזול כמו תם ובעובדא דלקמן מק' להו ולא ס"ל משום דסבר דזבנוהו בזול דרגילות הוא כן אפי' בבע"מ לימכר בזול אלא דהתם עדיף מנייהו דדרכו תמיד כך דאינו נמכר אלא בזול ובודאי דהקונה לא שדי זוזי בכרי ובהכי ישנו מן הישוב מ"ש רש"י לעיל דף ה' רע"ב שכ' שאם נפל בו מום יכול למוכרו לכהן דמשמע דלישראל אסור ועפי"ה יתיישב ועיין פירש"י בריש סוגיין ואכתי ק' בדברי מהרש"א שכ' איכא למ"ד וכו' דהא הכא ר"ח הוא דקאמר הכי והול"ל טפי דר"ח גופיה הכי ס"ל דלישראל אסור ונ"ל דרב אשי דלקמן ל"פ אר"ח דמודה הוא דכהן לישאל אסור אלא דפליגי ארב הונא דאמר טעמא משום מסייע אלא דס"ל דטעמא דר"ח משום דישראל אינו רגיל בקדושת בכור ואתי ביה לידי גיזה ועבודה וזה הטעם לא שייך בקונה בשר בכור בע"מ מכהן אלא דוקא בקונה מחיים ולכן כ' מהרש"א איכא מ"ד וכו' ועפי"ה ניחא מ"ש הרא"ש הובאו דבריו בש"מ בקמא די"ב ע"ב שכ' דאסור למזבן בכור

לישראל משום דאתי לידי גיזה וכו' דלכאורה הוא נגד סוגיין אכן עפי"ה ניחא שפיר וע"ש מ"ש בשם הרא"ש עור סמוך להא שדבריו תמוהים:

תוס' בד"ה דילמא וכו' שהרי נחשדו הכהנים ע"ז וכו' עכ"ל נ"ל ליישב במ"ש האו"ה הביאו הש"ך בי"ד סימן צ"ט דאם ביטל איסור אע"ג דאסור למוכרו מותר ליתנו במתנה ע"ש ואם כן ה"נ אפי' הכהן הטיל בו מום אינו אסור אלא משום קנסא וגם לבריה לא קנסו כדאיתא בגמרא בבכורות דל"ד ע"ש וכיון שכן שרי למי שניתן לו במתנה והכא בכור זה נתן לי כהן קאמר וי"ל במתנה קאמר:

בא"ד ונר' דלכך לא רצה לו' וכו' עכ"ל דהכא נמי לא חייש דאע"ג דהשתא מוליכו לחבר סתם מ"מ כשיתברר דמום זה עושה בידי אדם יש לו לישמט ולהודיעם שניתן לו במתנה מכהן ואפשר הכהן הטיל בו מום אלא דהשתא מיהא במוליכו סתם סגי הא ק"ל להתוספות:

דף ט.

גמ' ורבא א"ע מ"ה ואביי ה"א לאו דינא וכו' מכאן ק' למ"ש מהרש"א בפ' ד' מיתות דס"ד ע"ב דטעמא דאין עונשין מ"ה משום דלא תסגי ליה ע"ש דלפ"ד אמאי הכא קאמר רבא דא"ע מ"ה ליכא טעמא דלא תסגי ליה דאין לו' דהו"א דטוב בטוב לא תסגי ליה במלקות דהא אפילו הטוב דקדש ברע דחולין כתיב בקרא דסגי ליה במלקות וגם אביי אמאי הוצרך לומר הא לאו דינא הא אפי' דינא הוא א"ש דלא שייך כאן טעמא דלא תסגי ליה ועיין בס' כתובה בסוף הספר ע"ש וגם ק' ע"ד מהרש"א מדאמרי' כאן ובפ' הנשרפין דע"ו דמשום דלא גרע עונשין ואמאי נימא לא תסגי ליה וע"ש בפירש"י לחלק בין בתו לאחותו ועיין לה' דברי אמת בקו' דצ"ח ע"ג מה שהק' ע"ד רש"י מסוגיין דשמעתין והתוס' בבכורות די"ד ע"ב כ' ואין לתמוה דמצינו איפכא בפ' הנשרפין וכו' דגבי אחותו משמע מיעוטא ודבריהם תמוהים וכבר עמד ע"ד מהרש"א שם ועמ"ש בכוונתם הצ"ק שם שדבריו תמוהים דלפ"ד עדיפא מינה הו"ל להתוס' להקשו' לאביי אמאי אין עונשין מ"ה באחותו דברייתא היא בפ"ק דמכות ד' ה' ע"ב דמצריך קרא לאחותו ע"ש וע"ד התוס' גם כן איכא למידק מברייתא דמכות הלזו דקתני מכאן שאין עונשין מ"ה ולפ"ד התוס' מנ"ל דאין עונשין מ"ה ניחא דהכא גבי אחותו שאני דמשמע מיעוטא כמ"ש התוס' וי"ל ודע דלפ"ד מהרש"א דטעמא דא"ע מ"ה משום לא תסגי ליה שמעי' דמה מצינו עונשין דהא ליכא חומרא ועיין להכנה"ג בא"ח בכללים ע"ש:

שם גמ' ולא בעי לא ימיר וכו' פירש"י דמי גרע ולפ"ז קושי' הגמ' אינה אלא לאביי אבל לרבא דאפי' דמי גרע א"ע מ"ה לא פריך מידי ולפ"ז א"ש מ"ש התוס' בריש מכילתין

דאצט' תרי לאווי לחבירו ולעצמו ע"ש וק' דהא בחד קרא דלא יחליפנו סגי כדפריך הגמ' בשמעתין ועפי"ה ניחא שפיר דדבריהם אזלי אליבא דרבא ועמ"ש שם:

תוס' בד"ה שנאמר וכו' טוב דקדש וכו' עכ"ל כ' החי"ן דע"כ ל"ג בגמרא בדברי אביי לכתוב רחמנא טוב ברע או רע בטוב ע"ש ועיין להתוס' לקמן דכ"ז ע"א דגרסי כגירסתנו וצ"ל דאביי דריש מיתורא דבטוב דרשא זו אע"ג דלא א"ש בפשטיה דקרא מ"מ מיתורא אורחיה דגמ' למידרש דרשות אף דלא מתיישבי בפשטיה דקראי:

בד"ה לאביי וכו' וי"ל דה"ק וכו' עכ"ל ומה שהביאו התוס' בקושי' השתא רע דקדש וכו' לאו דגרסי הכי בגמ' התם אלא פירושא דמפרשי התוספות הכי ובגמ' לא גרסי התוס' אלא טוב ברע או רע בטוב למ"ל כנ"ל ויש מי שפי' דאפילו גרסי כגירסתנו א"ש דהגמ' עיקר קושי' לכתוב רחמנא רע בטוב או טוב ברע אלא דמשום די"ל דמ"ש או ברע היינו רע ברע אבל טוב ברע לא לזה קאמר השתא וכו' וה"ה דהומ"ל הגמרא כלישנא דאביי הכא בטוב למ"ל ולא הוה אצטריך למי' השתא י"ל וכו' אלא דחדא מנייהו נקט ומ"מ סוגיא דהתם כשי' אביי אתיא ולא כשי' רבא דלרבא תרי טוב מייתרי:

דף ט:

בד"ה בעי וכו' ר"ל אי נמי וכו' עכ"ל נר' דגרסי בלישנא בתרא בבעיא כלישנא קמא ממש ואין ביניהם אלא בשינויא דגמ' חדא מגו חדא וכו' דלגירסתנו בהדיא מפורש בבעיא דב' בעיות נינהו בלישנא בתרא:

דף י.

גמ' כגון דשוו שליח לאקדושי ק"ק דהול"ל כגון דאקדיש אחד קרבן להתכפר בו הציבור כמו הבעיא וי"ל דה"נ קאמר דשוו שליח ר"ל גילו דעתם דניחא להו אם יקדיש אחד קרבן משלו לכפרתן דצריך ג"ד דלקמן קריא ליה הגמ' מתנה ואי לא דגילן דעתם אפשר דלא ניחא להו במתנה:

שם גמ' ת"ש דאמ"ר אבהו וכו' כ' הר"ן בנדרים דל"ו מתכפר עושה תמורה בתמורה נ"ל מקראי ע"ש נראה מדבריו דלמסקנא דפשיט מדר"א דמתכפר עושה תמורה קיימא הך דרשא דנזיר ואזלא לה הך דחייה דדחי לעולם לענין כפרה וכו' וכ"נ מדברי התוס' בזבחים ד"ו ע"א בד"ה מקופיא שהק' הא מתכפר עושה תמורה נ"ל מנזיר והתם מקיבעא ע"ש ומה שתי' שם דקרא לא אתי אלא למעוטי מקדיש לפמ"ש התוס' לעיל ד"ז ע"ב בד"ה שאין דאף מתכפר קאמר ליתא להך תי' ואכתי קשיא קושיתם שם בזבחים וצ"ל דהתוס' לעיל ס"ל דגם למסקנא קיימא הך דחייה דקרא דנזיר לענין כפרה ומתכפר עושה תמורה לאו מהך קרא דנזיר נפקא לן:

רש"י בד"ה אין קדושה וכו' מכח אמיה הוא דקדיש וכו' עכ"ל ק"ק מנ"ל לרש"י דלבר פדא הוי ולד חטאת אימא דבר פדא מודה לר"י בהא דרצה בולדה מתכפר משום מגו דנחית קדושה לאמיה וכו' כדעביד הגמ' צריכותא בסמוך וי"ל כיון דר"י אשמועי' דאין חילוק בדבר משמע ליה לרש"י גם לבר פדא אין סברא לחלק בכך ואין להקשות מנ"ל לרש"י דלמיתה אזיל נימא דס"ל אדם מתכפר בשבח הקדש די"ל דמ"מ אי מתכפר באמיה הולד למיתה אזיל ובהכי מיירי רש"י ולאפוקי מר"י דלעולם לא אזיל למיתה:

תוס' בד"ה ואזדא וכו' והא אפשר לומר וכו עכ"ל וא"ל דסמיך אמתניתין דפ' כיצד מערימין שהביאו בסמוך כמ"ש לבר פדא דאם כן טפי עדיף לפרושי ואזדא ר"י לטעמיה היינו דא"צ קדושה אחריתי לאוכוחי מדברי ר"י גופיה האי הוכחא גופה דמוכחי ממתני' דפ' כיצד:

דף י:

גמ' איתיביה אין ממירין וכו' הא דפי' רש"י והתוס' דעיקר קושי' הגמ' מלא שלמים בהם משום דקושי' הגמ' בתר הכי הא אבראי עבדי וכו' אינה אלא מלא שלמים בהם ועלה היא דסמיך הגמרא בעיקר קושיתו ולא הוה ס"ד לאוקמה בוולדי קדשים:

תוס' בד"ה כי תניא וכו' וצ"ל כיון דנחית בראשון וכו' עכ"ל יל"ד לפי זה מאי פריך הגמ' מי אלימא קדושת דמים דמפקעא וכו' נימא מגו דחל ק"ד על קה"ג וי"ל דלא חל קה"ג אלא אחר שנולד כיון דאין קדושה חלה על העוברים אפילו אם חל ע"י מגו אינו חל אלא אחר שראוי ליקדש ואכתי יל"ד לבר פרא אמאי לא אמרי' מגו וא"צ לאקדושי אחר שנולד והתוס' בד"ה ואזדא כתבו דלבר פדא צריך לאקדושי אחר שנולד וי"ל דבר פדא מיירי שהקדישו קה"ג וכיון דאין חלה על העוברין לא חל אפי' ק"ד דדוקא אם הקדישו בפי' לדמים הוא דחל ואמרי' מגו וכדתנן לקמן דף כ"ז ע"ב הרי אלו עולה לא אמר כלום ע"ש:

דף יא.

בד"ה ה"ק וכו' משום דפריך עלה בסמוך וכו' עכ"ל אין להקשות הגמ' לא לימא וממירין בהם ולא ליקשי קושיא דבסמוך י"ל דע"כ ליתני ממירין בהם דאל"ה עוברין למאי תנא להו דהא אגב ממירין הוא דתני להו וכדפירש"י בד"ה ועוברים שקדשו וכו' ע"ש:

רש"י בד"ה כלאים וכו' אפילו יצא דרך רחם עכ"ל ולפמ"ש התוס' לעיל בד"ה כי תניא דאמרי מגו אם יצא דרך רחם נחתא ליה קה"ג משא"כ ביצא דרך דופן כיון דלא חזי לקה"ג וצ"ל לדבריהם דהכא ל"ל בק"ד משום דאם כן פשיטא דאין מקדישין דק"ד א"נ תמורה וכמ"ש התוס' בד"ה אמורי וכו' ע"ש:

שם גמ' מאי לאו תנאי היא דמ"ס קדושה חלה וכו' מכאן ק"ל עמ"ש הר"מ בפי"ב מה' שחי' דין יו"ד מותר לשחוט את המעובר' ואין בו משום אוא"ב דעובר ירך אמו משמע דלמ"ד עובר לאו ירך אמו אסור לשחוט המעוברת משום איסור אוא"ב וא"כ קשיא דהכא כיון דת"ק ס"ל קרושה חלה על העוברים כר"י דעובר לאו ירך אמו היכי קתני נאכל ליום ולילה והא כיון דאיכא איסור אוא"ב הרי זבח פסול הוא דהוי מחוסר זמן וכדתנן בר"פ אוא"ב ע"ש ומ"ל בב"א ומ"ל בזא"ז כיון דס"ס איכא לאו דאוא"ב דע"כ נר' דאפי' למ"ד עובר לאו ירך אמו מדכתיב לא תשחטו את שטעון שחי' וכו' כדתניא בתוספתא והביאה מרן הכ"מ שם וע"כ דס"ל להך תנא עובר לאו ירך אמו מדאצט' קרא דלא תשחטו והר"מ כיון דהוא פ' עובר ירך אמו לא הוצרך להביא קרא ונקט טעם הפשוט ובהכי ניחא מה שהק' ה' באר יעקב בסוף הס' דלמ"ד עובר לאו ירך אמו ואסור לשחוט המעוברת א"כ הא דדרשי' כל בבהמה תאכלו להתיר השליל הוי דאי להיתירא וכו' והרי אמרי' ביבמות דאי לא להיתיר' לא כתיב קרא ע"ש ועפי"ה לכ"ע אין בו משום אוא"ב ויש מי שתי' לקושי' ה' באר יעקב דהוי דאי לאיסורא דכיון דשרי בלא שחי' אסור משום אוא"ב ואי לא כתיב כל בבהמה הוא דבעי שחיטה וממילא מותר לשחוט המעוברת וכה"ג אמרי' ביבמות גבי הא דדרשינן ואין בניה תועכין ע"ש עכ"ד ולא דמיא כלל ועיין להתוס' לקמן דכ"ד ע"כ בד"ה קסבר במ"ש בס"ד דמשם בארה דלכ"ע מותר לשחוט המעוברת ואין חולק בדבר ע"ש:

דף יא:

תוס' בד"ה ר"ח וכו' דר"ח סבר וכולי עכ"ל עיין להבה"ז ועיין להתוס' בנדה דכ"ג ע"ב בד"ה אמר רבא ע"ש:

בא"ד דבפ' החולץ אמר רבא וכו' עכ"ל הנה הר"מ ז"ל בפט"ו מה' מעה"ק פ' כמ"ד בדבר שהיא מתה ותמהו עליו כיון דפ' טריפה אינה חיה וכר"א דניטל ירך נבילה אמאי פ' בדבר שהיא מתה וע"ש לה' לח"מ וכיוצא בזה איתא במסכת נדה דף כ"ד ע"א גבי המפלת גוף אטום כדי שינטל מן החי וימות ופליגי כמה שיעור זה ח"א טריפה וחד נבילה וח"א בדבר שהיא מתה ופ' הר"מ בפ"י מה' א"כ דין י"א במ"ד בדבר שהיא מתה ותמה מרן כ"מ דהא פ' טריפה א"ח וכר"א דניטלה ירך נבילה ע"ש ונ"ל הכל במ"ש הרשב"א בת"ה בדיני יולדת שער ו' דטעמא דמפלת ושטו נקוב אמו טמאה אע"ג דטריפה א"ח מ"מ חיה זמן מועט עד יב"ח וכיון שיש לה חיות זמן מה אמו טמאה ע"ש וא"כ גבי גוף אטום דאמרי' רי' למ"ד טריפה א"ח אין אמו טמאה ע"כ צ"ל דהך מ"ד ס"ל טריפה א"ח כלל ועיין בפ' א"ט דנ"ז ע"ב ע"ש דאי חיה יב"ח היתה אמו טמאה לפ"ד הרשב"א

והשתא י"ל דמ"ד התם בדבר שהיא נבילה דאמרי' טריפה חיה ס"ל היינו חיה יב"ח סגי ואצ"ל דס"ל חיה לעולם גם למ"ד בדבר שהיא מתה דאמרי' דלא ס"ל כר"א היינו דלא ס"ל כר"א דאמר נבילה דמשמע נבילה מהשתא ואין לה חיות כלל אלא ס"ל נבילה לענין דלא מהניא לה שחי' אבל אינה נבילה מהשתא וכ"פ הר"מ דניטלה ירך נבילה לענין דלא מהניא לה שחי' וניחא הכל ובהכי יתיישב גם פ' הר"מ כאן דסובר דבעי' דבר שהנשמה תלויה בו ואין לה חיות כלל ומאי דאמרי' דס"ל טריפה א"ח היינו א"ח כלל ואידך מ"ד ס"ל חיה מיהא יב"ח וכן נמי לענין ניטלה ירך וניחא הכל שפיר ובהכי ניחא קושי' התוספות הלזו דנהי ס"ל א"ח יב"ח מ"מ חיה מיהא מקריא כאמור:

שם גמ' והא נמי קרבן הוא וכו' מק' דלקמן די"ד ממעטי' גבי תמורה עופות מבהמה וקב"ה מקרבן הרי אע"ג דכתיב קרבן ממעטי' עופות מבהמה וה"נ נימא הכי ול"ק דהתם דקרבן אתא למעט קב"ה שפיר ממעט עופות מבהמה כיון דאתא קרבן לדרשא אבל הכא מייתורא דקרבן מרבי' עופות וזהו בעייתו אי ממעטי' עופות מבהמה וקרבן אתי לדרשא אחריתי אי לא אתי קרבן אלא לרבויי עופות ובהמה אתא לדרשא אחריתי:

שם תרי מגו לא אמרי' תפשוט וכו' צ"ל דס"ד דמאי דאמרי' תרי מגו לא אמר היינו דלא אמרי' המגו הב' כלל אפי' לחודיה דדוקא מגו דחל אחד אבר חל אכולה בהמה אמרי' דמבואר הוא בברייתא דלעיל אבל מגו דחלה ק"ד חלה קה"ג לא אמרי' ליה כלל אפי' לחודיה ולכר פריך תפשוט ממימרא דהקדיש זכר לדמיו דאמרי' מגו דחל ק"ד חלה קה"ג ומשני דהבעיא היא אי אמרי' תרי מגו אבל חד מגו אמרי' אפי' מגו זה הב' וניחא לפ"ז דרש"י מהפך המגו ממאי דאתמר בגמ' דב' מגו הא' מגו דחל אחד אבר וכו' וכ"מ מדנקט רבא בבעייתו מהו דתיחו' ליה קה"ג משמ' דזהו המגו הב' דמבעי' ליה:

דף יב.

תוס' בד"ה אין המדומע וכו' וה"ה דמילתא דר"א וכו' עכ"ל עיין במתניתין דתרומות פ"ה דקתני סאה תרומה שנפלה למאה והגביהה ונפל' למ"א ר"א אומר מדמעת כתרומת ודאי ע"ש הרי דד"ז שכ' התוס' משנה ערוכה היא וי"ל הגביהה שאני כיון דהגבי' במתכוין י"ל טפי היא סאה שעלתה והתוס' חידשו אפי' שנפלה מאליה למ"א ובהכי ניחא דלא מייתי הגמ' מהך מתני' שהיא קודמת למשנה דמייתי הגמ' בשמעתין:

דף יב:

גמ' מכלל דרבנן וכו' עיין להר"ב במסכת תרומות פ"ה דמפרש למתני' דאין המים שאובים פוסלין וכו' כאוקמתא דרבייה והמשכה דדחי הגמ' וע"ש ועיין להתיו"ט:

שם גמ' ואפי' בד' וה' כלים וכו' מדלא מוקי לה למשנתנו אפי' כרבנן וטפי מחמשה מוכח דלרבנן אפי' טפי מחמשה פוסלין וק' מנ"ל להגמ' נימא דלרבנן דנקטי ד' וה' בדוקא דכה"ג אמרי' בפ' א"ע דף מ"ו ע"א לענין נט"י לאחריו אפי' מיל א"ח ודייק הגמ' מינה מיל הוא דא"ח הא פחות ממיל חוזר ע"ש וה"נ דכוותה וי"ל דשאני הכא דנקט ד' וה' והוי כדאמרי אינשי וכדאי' בר"פ מפנין לאוקמתא ב' ואפי' לאוקמתא קמייתא שם י"ל דבסברא תליא מילתא כמ"ש התוספות בריש סוכה ע"ש והכא מסתברא ליה להגמ' דה' ויותר מה' דינם שוה להא מילתא כיון דאינם כחשבון הלוגין דמה"ט הוא דד' וה' לת"ק לא פסלי כמ"ש התוס':

שם גמ' הא כיצד רצה וכו' היינו בקראי לחודייהו אמרי' הכי אבל אחר דאתא הג"ש ילפי' מסוטה דלכתחי' עפר ע"ג המים וכי כתיב ונתן עליו מים היינו לדיעבד וכדתניא בברייתא בהדיא מה כאן הקדים עפר למים כשר ועיין למהרש"א בסוטה דט"ז שכ' דיש לקיים פירש"י דיומא דמ"ג אליבא דר"ש והוא תימה דר"ש דיעבד קאמר:

שם ותנא דידן מ"ט וכו' עיין בסוטה די"ו דפריך ורבנן וכו' וק' נימא דרבנן לא דרשי ג"ש וצ"ל דסמיך אתנא דידן דהכא מיהו מפירש"י שם משמע דמשו' דרבנן גבי סוטה ס"ל דפסול פריך כן ונ"ל דפריך דנילף במה מצינו אפי' גמיר ג"ש ואע"ג דכתיב תורה גבי סוטה לעיכובא מ"מ כיון דאיכא ילפותא דמ"מ כמו אי גמיד ג"ש דמ"ש מה מצינו מג"ש ובהכי ניחא דנקט הגמ' מה מצינו בכ"מ מכשיר למעלה וכו' ולא נקט ג"ש דכיון דקושי' הגמ' מכח מ"מ משני ליה כסברתו וגם הגמ' כאן דנקט מ"מ ולא ג"ש י"ל סירכא דסוגיא דהתם נקט:

תוס' בד"ה הא כיצד וכו' ג"ש למאי אתא וכו' עכ"ל הא ודאי דג"ש לא מייתרא דאתא למילף סוטה מחטאת דאם הקדים עפר כשר אלא דקושיתם אמאי נקט ר"ש מה להלן עפר ע"ג המים הא מקר' גופיה דחטאת י"ל כן ותי' דאתא ג"ש ללמד דלכתחי' עפר ע"ג המים ולא אם רצה וכו':

דף יג.

מתני' שנאמר לא יחליפנו וכו' מכאן ק' לדעת הר"מ בריש ה"ת דציבור ושותפין לוקין דהא ממעטי להו מן הלאו וצ"ל דהר"מ לטעמיה דהביא דרשא דמעשר דר"ש ולדידיה י"ל דלא אדמעוט אלא דלא עבדי תמורה אבל מן הלאו לא אימעיט דר"ש לא משמע ליה דלא יחליפנו אימעוט ציבור כדקתני בברייתא דבסמוך אבל לת"ק אה"נ דאין לוקין דהא עיקר המיעוט בלאו כתיב ובהכי ניחא מה שמק' לדעת הר"מ הלזו מגמ' דריש מכילתין דאמרי' ה"מ עונש השוה בכל ע"ש דמשם באר"ה דציבור ושותפין אין לוקין ועפי"ה ניחא

שפיר דהתם מייתי רישא דמשנתינו ולת"ק לא לקי כאמור ולר"ש אה"נ דלא איצט' ואם ימיר לרבות האשה וס"ל כר"מ וי"ו דאם ימיר לא דריש וגם לר"מ י"ל דס"ל כן למסקנא דשמעתין דלעיל ולא קאמר הגמ' דר"מ דריש ליה מוי"ו דואם אלא לס"ד דאכתי לא ס"ד הא דהשוה אשה לאיש:

רש"י בד"ה קכ"ה סתמן בע"מ וכו' עכ"ל רש"י גופיה בזבחים דקי"ג ע"ב דחי פי זה מפרת חטאת וע"ש בתוס' בד"ה יצאו דמישבי פירש"י על נכון ומשם יש להוכיח ספיקו של המש"ל שנסתפק אי הא דכל הראוי למזבח אי מידי מזבח דאורייתא או דרבנן ע"ש ומדברי התוס' דזבחים הללו יש להוכיח דהוי דאורייתא וי"ל:

דף יד.

תוס' בד"ה וכל הקרב וכו' אלא דמהדר לפרוכי אף מרישא לפי מאי דס"ד וכו' עכ"ל כן צ"ל:

רש"י בד"ה דברים דאל"כ היא העולה מאי ממעיט עכ"ל עיין מה שפי' הבה"ז ויותר נר' דאדסמיך ליה קאי אאיברים ופדרים דאמאי לא אמרינן דצריך שיניחם עם בא השמש ומתרץ דא"כ איברים ופדרים לדבר הקרב ביום דינם שוה וא"כ היא העולה מאי ממעט דמשמע שאר דברי' הקרבין ביום דדוקא איברים ופדרים קאמר מבני הישי':

דף יד:

תוס' בד"ה סמי וכו' וה"ה דצריך כ"כ למיסמיה וכו' עכ"ל עיין בסוגייא דהתם דממימרא דשמואל דמייתי הגמר' בתר הכי מבואר להדיא דנזירות א"ב וא"כ ל"ל למיסמיה מהתם וצ"ל דכוונתם דלפום סוגייא דשמעתין צ"ל דליכא בינייהו אלא מנחות ולשונם אינו מדוקדק:

בד"ה אלא וכו' דר"ש לטעמיה וכו' עכ"ל לפ"ז י"ל קושי' התוס' קמאי דרבנן ס"ל כר"ש בהא מילתא ונתיישב פירש"י דהתם ואין צריך לדחוק מחברון כמו שדחקו בתחילה:

דף טו:

בד"ה על עכו"ם וכו' ואתיא כמ"ד וכו' עכ"ל יל"ד הו"ל לקבוע דבריהם לעיל מינה בדברי ר"י שאמר על עכו"ם הביאום ועוד דבגמ' בפ"ק דהוריות מיישב לה אליבא דכ"ע דחטאו והדר חטאו וכו' ע"ש ונ"ל דהגמ' לא מיישב שם אלא דברי ר"י שאמר על עכו"ם הביאום אליבא דכ"ע אבל דברי שמואל לא יתיישבו אלא למ"ד כל שבס מביא פר דאי חטאו והדר חטאו מביא על כל אחת א"כ לא סגי להו בי"ב פרים דבימי צדקיהו עבדו ע"א הרבה כידוע שצדקיהו בימי החרבן היה וניחא הכל:

בד"ה דקא קרבה וכו' וכ"מ בפ' הוציאו לו וכו' עכ"ל אין להקשות דנימא התם בפ' הוציאו לו לפום מסקנא דשמעתין לשינוייא קמא דנ"ל מקראי דקרבה ומנ"ל דסברא הוא דאי אינה מתה קרבה די"ל דא"כ הו"ל להגמ' התם להביא קרא דשמעתין דזהו עיקר כיון דמסברא לא ידעי' הקרבה:

דף טז:

רנ"א אחת ניתנה להם וכו' לפי' הב' שפירש"י דה"ד דרעיה בחד מקום גמירי והדר ילפי' אחת דמתה מאותה השייכא בציבור בהנך ד' דרעיה דהשתא הוי אפשר מאפשר ק' היכי ילפי' מהלכה הא כ' רש"י בפ' ר"א דמילא דקל"א דאין למידין י"ג מדות מהלכה דס"ל דגם במה מצינו לא ילפי' מהלכה ולא מסתבר הלכה מהלכה שאני וי"ל עיין להח"ן במ"ש לתרץ קושי' מהר"א פישיל ז"ל דליתא דהכא ר"נ אליבא דר"ש ור"ש גופיה ס"ל תמכר שלא במום ובישוב הקושיא עיין לה' שע"ה בפי"ד מה' מעה"ק ע"ש:

שם מתני' הציבור והשותפין מקדישין וכו' ק"ק

אמאי לא תני חומר בקדשי' מתמורה דאין עופות ומנחות עושין תמורה כדתנן לעיל ולפמ"ש הרא"ש במס' קינין הביאו השע"ה בה' פיסולי המוקדשין דר"י ס"ל עופות עבדי תמורה א"ש די"ל מתני' ר"י היא וכיון דלא דריש בהמה בבהמה למעוטי עופות ה"ה דלא משמע ליה למעט מנחות דכי הדדי נינהו:

דף יז.

עשה שוגג כמזיד התוס' ביומא ד"נ ע"ב בד"ה חומר הקשו הברייתא דהתם אמאי לא קתני חומר זה ע"ש מה שחידשו בתי' והם דברי הגמרא בנדרים דט"ו ע"ב ע"ש וצ"ל דריב"י דמשנתינו לאו אחומר דת"ק קאי ות"ק לא חשיב לה משום דלא מקרי חומר וזהו לפי תי' וע"ש במהרש"א ועיין לה' שמחי"וט ד':

שם גמ' האי תנא סבר וכו' ואיהו דאמר כרבנן דפליגי אר"א דמשנתינו ור' אושעיה ס"ל דלא פליגי דאל"ה הוה פריך בגמרא לימא כתנאי ועיין להר"מ בפי' המש':

דף יז:

אי דחטאת גמרי לה וכו' אע"ג דמדברי רע"ק נר' דבאשם משתעי מ"מ אי בחטאת מיירי ת"ק מהדר ליה רע"ק דבאשם איכא מיעוטא וילפי' חטאת מאשם בהיקיש' דכחטאת כאשם ולמאי דאמר אי בעולה וכו' איכא היקיש' דעולה לאשם בקרא דזאת כדאי' בכ"מ ובהכי ניחא מה שמק' אמאי לא מוקי לה בוולד מעושרת כדלקמן די"ח ע"ב דעפי"ה ניחא דליכא היקישא בוולד מעושרת לאשם ובהכי ניחא מאי דק"ל מכאן למ"ש הרא"ש בפי' למס' קינין הנדפס בס' שיטה שלא נודע שמה למס' קידושין אמתני' דהאשה שהביאה

עולתה ומתה וכו' שכ' דר"י ס"ל יש תמורה בעוף ושם מבואר בדבריו דחמש חטאות מתות דוקא בבהמה ולא בעוף ע"ש דלפי"ז אמאי לא מוקי לה לברייתא הלזו בחטאת העוף דמיעוטא אתא לתמורת חטאת העוף דאינה קריבה דעפי"ה ניחא דחטאת העוף לא איתקש לאשם ומאי מהדר ליה רע"ק וס"ל להרא"ש כמ"ש רש"י כחולין דכ"א ע"ב דפליגי ר"י ורבנן בהא ובר פלוגתייהו דר"י הוא רע"ק אבל התוס' שם כ' דלכ"ע היקיש' דזאת התורה איתיה בעוף ע"ש:

תוס' בד"ה אי דעולה וכו' ה"ה דהומ"ל זכר הוא וכו' עכ"ל ק"ק נימא דהוה מוקמי' ליה בתמורת אשם ולכך פריך שפיר הא הילכתא וכו' למידחי דלא מיתוקם אפי' בתמורה וי"ל דע"כ הגמ' מתחי' לא פריך אלא אולד דבתר הכי קאמר קרא למעוטי תמורת אשם הא נמי הילכתא וכו' ואי מתחיל' אתמורה נמי קאמר מאי מהדר תו ואי אתמורה אשם וכו':

בא"ד אמאי לא מוקי לה באשם וכו' עכ"ל ר"ל דאתא קרא לו' דלא קרב לעולה וגליה דמאי דאמר' הלכה קרב עולה לאו הוא עצמו אלא דמיו לעולם:

דף יח.

גמ' למ"ל קרא וכו' אלא קרא למ"ל מבע"ל לכדר"ה וכו' התוס' בנזיר דכ"ה נתקשו הרבה דא"כ מאי מהדר ליה רע"ק א"צ וכו' ועו"ק וכו' ע"ש שנדחקו ליישב סוגיין דשמעתין ונ"ל דס"ל להני תנאי כר"נ דאמר לעיל די"ו ע"ב אחת ניתנה להם והעמידום על ה' ע"ש ועיקר כוונתם הני תנאי ללמדנו דתמורת אשם אינה קריבה אפי' אם יתברר על ידי אליהו שאחת שניתנה להם אינה תמורת חטאת אפילו הכי אינה קריבה מהני מיעוט דקאמרי והגמ' פריך א"כ ניפשוט מינה דהאחת שניתנה להם אינה תמורת חטאת דאל"ה קראי דרק והוא למ"ל ומשני דהוה מוקמי' לקרא דרק דאי עבר והקריב ודהוא כדרב הונא ומ"מ אי האחת שניתנה אינה תמורת חטאת טפי אית לן לאוקמי הני מיעוטי למעט דלא קריבה מלאוקמי דאי עבר והקריב ולדרב הונא ולפי"ז דברי התנאים כפשטם אזלי לאשמעינן דלא קרבה והיינו אי האחת שניתנה להם לאו תמורת חטאת אלא חטאת שכפרו בעליה ושארה:

שם גמ' אמר רבא מסתברא וכו' לדברי רבא ליכא למי' כדאמר הגמ' לעיל בר"פ רבנן שמעו לר"א וכו' וע"כ לרבה משני בקושי' הגמ' לעיל בר"פ דזו ואצ"ל זו קתני דב' תיבות אורחיה דתנא למי' זו ואצ"ל זו כמ"ש התוס' ברפ"ב דקידושין והגמ' לעיל בשי' ריב"ל אזיל וכיון דקאי אדברי ר"א אורחיה הוא למיתני זו אף זו ולפמ"ש הח"ן בשמעתין דמתני' דלעיל בדין תורה משתעי צ"ל דהגמ' לעיל דקאמר רבנן שמעו לר"א וכו' בשי' ר"י אזיל

דר"א מדין תורה קאמר אבל למסקנא דגמ' דטעמא דר"א משום שמא יגדל עדרים ל"ל שמעו לר"א וכו' אלא דמתרצי בקושי' הגמ' דלעיל דזו אף זו קתני ולרבה זו ואצ"ל זו וא"כ ע"כ דבב' תיבות אורחיה למתני זו אף זו וזו ואצ"ל זו דלא כהתוס' ברפ"ב דקידושין:

דף יח:

גמ' לאתויי ולד מעושרת פירש"י דנאכל במומו לבעלים וכ"פ הר"מ ועיין להתוס' במעילה די"ג ע"ב שכ' דהא דתנן ולד מעושרת לא יינק מן המעושרת ואחרים מתנדבים כן לאו דילדה כשהיא חולין דא"כ ליכא ריוח להקדש ואמאי אחרים מתנדבים כן אלא בילדה אחר שנתעשרה ע"ש ואע"ג דס"ס נאכל במומו לבעלים וההנאה אינה להקדש אלא לבעלים מ"מ מקרי ריוח להקדש דר"ל הנאה לבהמת הקדש ועמ"ש בזה בחי' למכילתא פ' משפטים פי"ט ובמה שהק' ה' צ"ק כאן אמאי לא משני לעיל כן בולד מעושרת ע"ש כבר ישבתי קושי' הלזו לעיל ברי"ז ע"ב ע"ש:

תוס' בד"ה בדמיהן וכו' ולד חטא' מתה ומש"ה וכו' עכ"ל הא ודאי דהכא בולד תמורה מיירי אלא דמשמע להו דולד תמורה דינו כמו ולד עיקר הקדש ובחטאת מתה וא"כ באשם נמי אי הי"ל ולד כגון מפריש נקבה לאשם וילדה היה דינו לרעיה וא"כ ולד תמורתו היה דינו לרעיה ותירצו. כיון דל"מ ולד כהלכתו שהרי ל"מ לה אלא אי הפריש נקבה שלא כדינו לא נגמרה הלכה להכי וכיון דולד אשם אין דינו לרעיה גם ולד תמורתו כן ואין ללמוד ולד תמורת אשם מולד תמורת חטאת ולו' דהלכתא דכל שבחטאת מתה וכו' אולד תמורה נמי קאי דכיון דולד אשם אינו לרעיה לא עדיף ולד תמורתו מולד אשם גופיה ועיין להח"ן לעיל דט"ז ע"ב במ"ש לתרץ קושי' מהר"א פישי"ל ז"ל דמ"ל במפריש נקבה ע"ש והוא נגד דברי התוס' בדיבור זה דבכה"ג דלאו כאורחיה לא נגמרה ההלכה וי"ל דבריו דדוקא כי איכא לאוקמי ההלכה לשאר דברים אמרי' דלא נגמרה ההלכה בדלא כהלכתא אבל חי אחת ניתנה להם והיא ולד חטאת וא"כ בע"כ ניתנה ההלכה אפי' שלא כהלכתו ומ"מ דברי הח"ן ליתא כמ"ש לעיל ולעיקר הקושיא י"ל דמוקמינן ההלכה בולד תמורתו ועדיף מולד אשם גופיה ושבקיה להלכה דדחיק דמוקי אנפשיה כיון דליכא לאוקמי בע"א ובהכי י"ל מה שהק' ה' צ"ק מאי קאמר לעיל אי דאשם כל שבחטאת וכו' הא לא נגמרה ההלכה דלא כהלכתו ע"ש די"ל דסוגיא דלעיל אליבא דר"ן דאחת נתנה להם וכמו שאמר לעיל וא"כ בע"כ לאוקמי אפילו דלא כהלכתו:

דף יט.

תוס' בד"ה אי הכי וכו' מ"ש מפריש נקבה וכו' והכא גבי פסח וכו' עכ"ל הא דלא הוק"ל תק"ל רישא לסיפא משום דבהא פשיט"ל דהא דקאמר אי הכי וכו' היינו משום

דלאוקמתא דאביי א"ש רישא לסיפא דלהא נחית אביי לתרוצי מיהו ס"ד דבתי' דאביי לא יתורץ מפריש נקבה וכו' דלא נזכר זה בדברי אביי וצריכי לטעמא דשם עולה על אמו וא"כ תקשה ליה בלא"ה ומאי אי הכי דקאמר ותי' דבתי' דאביי יתורץ גם מפריש נקבה לעולה אפי' שלא נזכר בדברי אביי דפירוש דברי אביי הוא משום דאי קרב הולד דחי את אמו וכדפירשו התוס' בד"ה אביי:

תוס' בד"ה אף וכו' וי"ל דה"מ לכתחילה וכו' עכ"ל והיינו בשאר קדשים אבל במעשר אפי' לכתחילה דיליף מבכור והגמ' שם דפריך נילף מקדשים היינו דלכתחילה לא ומיהו ק' לפ"ז ברייתא דת"כ שהביא רש"י שם בבכורות דדריש מקרא דלא קדיש וע"כ לדיעבד דאי לכתחי' מקרא דשבעת ימים נ"ל דלילה לקדושה דמשמע דקודם לכן לא והתוס' שם תי' דסוגייא דתמורה במעשר מירי ע"ש ולפ"ז בקדשים לא קדיש כלל וההיא דפ' אוא"ב דכל הראוי לבא לאח"ז וכו' במעשר מירי ותימה דבר"פ פרת חטאת אית ליה לר"ש תורים שלא הגיע זמנם בל"ת וזה לא שייך במעשר אלא בקדשי':

דף כ.

גמ' לפסחו ולאשמו אין עושה תמורה וכו' דוקא קודם הפסח אבל נשתייר אחר הפסח מודה ר"ש דעושה תמורה דשלמים הוא והכי איתא בירוש' בפ"ט דפסחים אמתני' דמפריש נקבה לפסחו ע"ש ובהכי ניחא דרבי במשנתינו גבי מפריש נקבה לאשם הביא ס' ר"ש דתמכר שלא במום וסתם בפסחים במפריש נקבה לפסחו לא הביא ס' ר"ש דאע"ג דר' פליג עליה בפסח מ"מ הי"ל להזכיר ס' ר"ש ועפי"ה ניחא דהתם מיירי בנשתיירה אחר הפסח וכדאי' התם וכמ"ש התוס' שם ובהכי ניחא מ"ש התוס' שם דגבי פסח אפילו ר"ש מודה ע"ש דלכאורה הוא נגד סוגייא דשמעתין ועפי"ה ניחא שפיר:

שם גמ' קס"ד ה"ט וכו' עיין מ"ש הח"ן בכוונת הסוגייא לפירש"י ולפ"ד לא א"ש מ"ש רש"י בד"ה תרי גופי טעמא דאי בעי מפקיר נכסיה דכיון דבעולת נדבה לחוד מיירי טפי הי"ל טעמא דאי פריש עוף מייתי עוף ע"כ נר' עיקר בפי' הסוגייא לפירש"י דהגמ' סובר דר"ש מיירי בין בעולת חובה בין בעולת נדבה ומעיקרא ס"ד דלא בעי' שם עולה בההיא מילתא גופה אלא כיון דמשכחת לה במילתא אחריתי סגי ומ"מ בעי' מחובה לחובה ומנדבה לנדבה ולפי' הס"ד בעולת חובה משום דאי בעי מפקיר כדפירש"י ובעולת נדבה פשיט"ל דמ"ל דאי פריש וכי מסיק השתא מיהא לא חטא ובעי' בהא מילתא גופה פריך א"ה הא לאו עולת העוף מייתי ובעולת חובה היכי מ"ל ואפי' תוקמה בעני והביא בהמה דבידו להביא עיף מ"מ בעולת נדבה היכי מ"ל בההוא מילתא גופה ומשני כר"א בן עזריה וכו' והשתא למסקנא מיירי בעולת חובה ובעני ובעולת נדבה אף בעשיר:

שם גמ' ר"ש ס"ל כראב"ע וכו' במנחות דק"ז ע"א אמרי' ולא פליגי מר כי אתריה ומר כי אתריה ופירש"י באתריה דת"ק גריע כבש מעוף ובאתריה דראב"ע גריע עוף מכבש ע"ש והיה נ"ל בכוונתו דאפי' ת"ק מודה דיכול להביא עוף אלא דכל א' נקט הגרוע וכוונת ת"ק וראב"ע הוא להשמיענו דיכול להבי' הגרוע ות"ק נקט כבש דהוא הגרוע באתריה וראב"ע נקט עוף דהוא גרוע באתריה אלא דלפ"ז ק' מאי קאמר בשמעתין ס"ל כראב"ע הא אפי' לת"ק כן הוא לכ"נ דלת"ק כיון דבאתריה כבש הוא הגרוע דעת המקדיש כי לא פורש אמרינן דדעתו על הגרוע והוי כמקדיש כבש בהדיא דאי' להביא עוף דאין למזבח אלא דמו ולכך קאמר דס"ל כראב"ע דצריך להביא עוף ומ"מ כשהקדיש כבר בהמה במקום עוף קדושה דאע"ג דלת"ק אינו כן יש לחלק בין בהמה לעוף ומ"מ קשיא לישנא דגמ' ס"ל כראב"ע הא ת"ק מודה באתריה דראב"ע שכן הוא וי"ל דמ"מ פליגי באתריה דראב"ע דת"ק ס"ל דבטיל גבי רוב המקומות וראב"ע פליג ומאי דקאמ' ולא פליגי היינו ל"פ פלוגתא גמורה אלא בחד מקום דראב"ע וכזה ממש ראה וקידש מרן בכ"מ בפ"א מה' שכנים אמאי דפ' הר"מ בגינה ט' קבין לזה וכו' ובגמ' אמרי' ול"פ מר כי אתריה וכו' ע"ש וה"נ דכוותה מיהו ק' בדעת הר"מ דפי"ו מה' מעה"ק פ' תרווייהו אתריה דרבנן וראב"ע ומנ"ל דלא פליגי מ"ש מההיא דגינה וי"ל דס"ל באמת פליגי אלא דפ' כראב"ע משום דר"ש בשמעתין קאי כוותיה:

תוס' בד"ה דהא וכו' וי"ל דפריך מכ"ש וכו' דהיא גופה חזיא לפרת חטאת וכו' עכ"ל וכיון דמשום דהיא גופה חזיא פריך ניחא דלא קאמר רוב חטאות בקושייתם שניה דהנך לאו קריבה היא גופה דליכא בחטאות פרה ועיין להח"ן:

דף כ:

גמ' והתני ר"ח וכו' ק"ל לפירש"י והתוס' דולד תמורה מקרי ולד ולד אמאי קתני במתני' לעיל די"ח ע"א על ולד ולד תמורה לא הול"ל אלא ולד תמורה והוא גופיה מקרי ולד ולד ע"ש במתני' ובגמ' שם ע"ש ואילולי פירש"י והתוס' היה נר' לפרש דהכא מימרא דר"נ אכולה מתני' קאי גם על ולד ולד ואהא פריך אבל אולד תמורה גופיה קושטא קאי דברי ר"נ ולא אידחיא אלא בדין דולד ולד ובהכי ניחא פ' הר"מ בפ"ד מה"ת דפ' כר"נ דבולד משתעי הר"מ ומר"ן הכ"מ כ' דלא קשיא כ"כ וכו' ע"ש ויש סיוע לדבריו דהגמרא מעיקרא אמימרא קמייתא פריך גם מדתני ר"ח והדר אמר אלא אי אתמר וכו' והיכי הוה ניחא ליה בזה דמה משני בדתני ר"ח אלא ע"כ דלא דלא חש לקושי' ב' דל"ק כ"כ כמ"ש מרן הכ"מ:

דף כא.

תוס' בד"ה המטיל וכו' משום דחזי להקרבה קודם המום וכו' עכ"ל ק"ל אמאי לא חילקו בפשי' משום דבע"מ דמיה חזו להקרבה אבל תמורת בכור וטעות מעשר אפי' דמיהן לא חזו להקרבה דכה"ג מחלק הגמ' בפ"ק דע"א די"ג ע"ב בין מטיל מום בזה"ז למטיל בבע"מ ולחד תי' שכ' התוס' במנחות דנ"ו ע"ב בד"ה ה"מ דדוקא בזה"ז דקי"ל ניחא שפיר דהוצרכו כאן לחלק בע"א דלא תקשה ממחמץ אחר מחמץ ולכך הוצרכו משום דקודם הוה חזי וכו' ולזה כוונו שם במנחות דבזה"ז קי"ל משום דלא היה חזי קודם להקרבה:

בד"ה אי קסבר וכו' פירש"י דבזבחים אמרי' וכו' עכ"ל דמתני' היא שם מקריבין אע"פי שאין בית והקשו לפירש"י הא בעי' מזבח ומכח זה דחו פירש"י דמאכילה פריך ולא מהקרבה ובמתני' דמקריבין אע"פי שאין בית לא ק"ל הא בעינן מזבח די"ל בחרב ועדיין המזבח קיים מיירי אבל הכא דבזה"ז מיירי ק"ל שפיר ולא ס"ד למי' יבנה מזבח:

בד"ה ה"ג וכו' מדפריך עלה מה לביכורים וכו' עכ"ל עמ"ש הח"ן דס"ל דפירכת חומרא לא הוי אלא פירכא כ"ד ע"ש ולפ"ד במסקנא דברייתא דמייתי לה מהיקישא ולא סגי בילפותא דכיון דבנזרק מיירי ליכא פירכא צ"ל משום דאיכא למיפרך מה לבכור דהקפידה תורה על בשרו במזבח משום דהוה דמו במזבח ואיתקש בשרו לדמו א"נ פרכי' מה לבכור שכן חילקת בזמן אכילתו ואוכלין וכגי' רש"י לקמן בדברי בן עזאי ע"ש ובמ"ש התוס' הא דמוקי בנזרק אמסקנא דברייתא קאי צ"ל דבתחילת הברייתא דבלא נזרק מיירי הוה מצי לדחויי הילפותא מבכור דבכור נמי ליתי כיון דקדושה א' קדשה לעת"ל ולא נזרק דמו אלא דבלא"ה דחי מה לבכור שכן טעון מתן דמים וכן גבי ביכורים ולא פריך הגמ' אלא אמסקנא דברייתא:

דף כא:

גמ' ולרבנן דמפקי להו וכו' לכאורה קשה הא אין היקש למחצה וכן לעיל מנ"ל להגמ' דרי"ש פליג ארע"ק ולפי מאי דנר' מדברי רש"י בכריתות דכ"ב ע"ב דדוקא בהלמד מן המלמד הוא דאמרי' אין היקש למחצה אבל ללמוד זה מזה וזה מזה לא אמרי' אין היקש למחצ' ניחא שפיר דמאי דקאמ' ולרבנן וכו' היינו רי"ש ובן עזאי ולא קאי ארע"ק ועיין להח"ן:

רש"י בד"ה ובירושלם וכו' בשלמא קדשי' קלים איכא דם וכו' עכ"ל היינו למיסב טעמא דלא ת"ל אק"ק אבל מ"מ לא הויא פירכא כי ילפי' מבנין אב:

דף כב.

גמ' אמר רבא ה"ק תנא וכו' דאיהו אמר לעיל די"ו ד' ניתנו להם והעמידן על חמש הרי דס"ל עברה שנתה מתה וי"ל דמודה ר"ל היכא דאיכא תרתי לריעותא דמתה והא דלא אוקמה רבה כאוקמתא דרבא משום דלא ס"ד צריכותא דלקמן:

תוס' בד"ה אמר וכו' ול"נ דתשאר מילתא דרשב"ל בקושי' וכו' עכ"ל לא ידענא אמאי תשאר בקושי' הא הגמ' לא פריך אלא מדברי ר"י דאמר ב"ח נדחין ופריך לרבא דס"ל בכ"מ הלכה כר"י לבר מתלת ולכך משני דאיהו לא ס"ל כר"ל בהא אבל לר"ל גופיה נוקי למתני' ב' שבזו"ג א' קרב וב' שבזו"ג ב' רועה כרב דפליג אר"י בהא:

דף כג.

בד"ה טעמא וכו' אבל נמצאת קודם כפרה וכו' ויביא נגאלו ומאלו וכו' עכ"ל וה"ה דהומ"ל תקנתא דנמלך וכדרב הונא אלא דניחא להו בהאי תקנתא דלא בעי למיטרח לב"ד וכמ"ש רש"י בר"ה ה"מ ועיין בתוס' בד"ה רישא וכו' ע"ש:

דף כד.

גמ' תנן לפי שאין חטאת צבור וכו' הא דלא משני הא מני ר"ש דס"ל אפי' לאחריות מתה ועיין מ"ש התוס' ביומא דס"ה ע"א ע"ש והא דפריך דרב אדר"א אע"ג דר"א ס"ל בסוף כריתות ב"ח נדחין ופליג ארב בהא מ"מ בב"ח נדחין דפלוגתא דתנאי שם היא אין תימה אי פליגי משא"כ בהא דאחריות:

רש"י בד"ה רב ס"ל וכו' תחילת הפרשתו של ב' וכו' עכ"ל הא דלא משני הגמרא לעיל כי פריך לר' אבא ממשנה זו רב לטעמיה כדמשני הכא דתחילת הפרשתו לאו להקרבה י"ל דאינה מתה כה"ג אלא לרבי דכיון דס"ל מפריש לאיבוד כאיבוד וע"כ ה"ט דשם אבודה אית לה ונכלל בכלל אבדה דהל"מ היא ולכך היכא דתחילת הפרשתו לאו להקרבה והוי מפריש לאיבוד דשם אבודה אית לה מתה אבל לרבנן כמו אבודה ממש ולכך הגמרא דס"ד דרבנן. היא ל"מ לשנויי האי שינוייא דמצוה בראשון:

בד"ה לא ימנה וכו'. דדמי כעבודה וכו' עכ"ל משמע דאפי' למאי דאמרי במערבא נראה כעבודה בקדשים אכתי צריכין לאוקמה כב"ש דלא כמ"ש רש"י גופיה בבכורות דל"ג ע"ש:

תוס' בד"ה ואידך וכו' או שמא י"ל דס"ל כרב הונא וכו' עכ"ל ק' דהתוס' לעיל בד"ה טעמא כ' דמאי דפריך לר' אבא ולא לרב הונא משום דהוי כי משך וי"ל דלא הוי כי משך אלא למסקנא דמצוה בראשון אבל השתא דס"ד דאיזה מהם שירצה יקריב הוי כאחריות ממש והגמ' לעיל דפריך לר"א ולא לרב הונא ס"ל כמסקנא דמצוה בראשון וכמ"ש בתי'

הא' אלא דאיכא בין ב' התי' דלתי' קמא אפי' הקושי' לר' אבא אינה אלא משום דס"ל כמסקנא דמצוה בראשון אבל לתי' בתרא קושיא לר' אבא אפילו לס"ד דגמ' כאן ואין צריך לו' דלעיל לפי המסקנא דהכא אלא ליישב מאי דלא פריך לרב הונא:

דף כד:

בד"ה קסבר וכו' דאי טעמא משום דאין דעת המקדיש וכו' עכ"ל משמע דבאו לשלול דלא נימא דס"ל במעי אמן קדושין וטעמא משום דאין דעת וכו' וק' דכיון דס"ל במעי אמן הן קדושין א"כ אפי' דעתו להקדישם אין קדושה חלה דכבר קדושין הן מקדושת אמן ומ"ש טומטום ואנדרוגינוס דנקט רשב"ג וכן לרב. חסדא ק' ואי קושיתם דנימא דמיירי בבהמת חולין א"כ לא מתרצו מידי דהול"ל דמשמע ליה אפי' בבהמת הקדש ועיין להח"ן ונ"ל דבריהם דלעולם ס"ל דהויתן הן קדושין אלא דהגמ' חדית לן דכי אמרי' בהויתן קדושים אין קדוש' חלה על טומטום ואנדרוגינוס דלא כסברת הגמ' בזבחים כמ"ש אח"כ וע"ז מקשים אמאי הוצרך הגמ' לזה הא אפילו אי אמרינן בהויתן קדושים חלה עלייהו קה"ג א"ש דברי רשב"ג דלא קדושים דקאמר היינו קדושת פה שמקדישם ולעולם נימא דקדשי בקדושת אמן כשיוולדו ותי' דלא קרושים משמע דאין קדושה חלה עלייהו כלל:

בד"ה הא עדיפא וכו' אנן קי"ל כל"ב וכו' עכ"ל ומאי דכלו חיותא דר"מ. היינו משום דהוה מקני האם לעוברה וטעו אינשי דמקנו העובר לבד אבל אנן דמקני' גוף האם ליכא למיחש למידי ועיין שם בתוס' בבכורות:

דף כה:

רש"י בד"ה דילמא וכו' היכא דלא רצו להתכפר עכ"ל הא דלא ניחא ליה למי' דהלכתא בהקדישה ואח"כ נתעבר' כמש"ל בטעמא דשיירו משוייר ע"ש משום דכיון דאדם מתכפר בשבח הקדש כך לי. הקדישה ואחר כך נתעברה כמו הקדישה מעוברת דבהלכה לא נאמר אלא ולד חטאת מתה סתם ויש מק' להאי טעמא דאדם מתכפר בשבח הקדש אמאי נקט ר"י במילתיה הקדיש חטאת מעוברת לא הול"ל אלא ולד חטאת רצה מתכפר בו ומיירי בכל גוונא ואין לתרץ דאתא לאשמועינן קדושה חלה על העוברין כדאי' בפ"ק דכבר הוכיחו התוספות שם בד"ה אבל דאין זה חידוש ע"ש ועוד י"מ לפום האי טעמא תק"ל קושי' הגמ' לעיל בר"פ ולד חטאת מ"ט לא תני להו גבי אהדדי דהא ולד חטאת נמי לא פסיקא ליה וי"ל:

תוס' בד"ה דת"ק וכו' ומותיב מינה לר"י וכו' עכ"ל ואין לתרץ לזה דמתני' ס"ל במעי אמן קדושין דהא רישא דמתני' דואם נקבה זבחי שלמים מוקי לה בגמ' בבהמת קדשים וקסבר בהויתן הן קדשים ועיין בתוס' לעיל בד"ה ואם זכר ע"ש:

גמ' מ"ד תכ"ד כדיבור דמי וכו' קמ"ל משמע דקמ"ל דלאו כדיבור וכ"ה בפ' מרובה דע"ג עיין שם בגמ' דר"י דוקא תכ"ד תלמיד לרב וכ' התוס' שם דרב אחא דס"ל אפי' תכ"ד גדול כדיבור דמי ס"ל כברייתא דנזיר ע"ש וק"ל מאי פריך הגמ' לקמן אברייתא דחציה וכו' ר"י היינו רבנן נימא דרבנן ס"ל אפי' נמלך דהוא תכ"ד גדול כדיבור דמי ודבריו קיימים ופליג ר"י בהא וי"ל דברייתא דחציה עולה לא סיים ר"י במילתיה אבל אם נמלך וכו' ואי איתא דבנמלך תכ"ד אתא לאפלוגי הול"ל ואם נמלך וכו' דמהא מילתא הוא דשמעינן לה מכח קושי' פשיטא אבל מהא דאמר אם לכך נתכוון וכו' י"ל דלאפוקי נמלך לגמרי אחר כ"ד ועיין להרב מש"ל בפט"ו מה' מעה"ק ולהמח"א ה' צדקה סי' ע"ש:

דף כו.

תוס' בד"ה האומר וכולי וא"ת לר' יצחק וכו' וכן במתני' וכו' עכ"ל משמע להו דלא אמרינן מדהול"ל וכו' אלא הכא דבההוא לישנא גופיה דקאמר לא יאמר תיבת ותמורת אבל אין להו לו' מדהול"ל לישנא אחריתי דהיינו לחצות בברייתא הלזו אין לאקדומי ולד לאם במתני':

בא"ד א"נ דכי אמר חציה אפילו ר"י וכולי עכ"ל מכאן ת"ל אמ"ש ה' שמחת יו"ט דף קל"ז והגמ' בקידושין ד"ז דקאמר אפי' למ"ד פשטא וכו' היינו לרבי יוסי דס"ל אפי' בתמורה פשטא אבל לרבי יאודה דבתמורה לא פשטא דדרשי' בהמה לא פריך מידי. דה"נ כתיב אשה עש"ב ולפ"ד תוס' הללו אמאי לא פריך הגמ' שם אפי' לר' יאודה בחציה מודה דפשטא אפי' בתמורה והתם בחצייך מקודשת לי מיירי דלכ"ע פשטא אפילו בתמור' ואמאי לא פרי' אלא לר"י לפ"ד ה' שמחת יו"ט:

בד"ה ר"י וכו' האמר בנדרים אפי' אמר הבהמה ה"ז חטאתי וכו' עכ"ל כצ"ל חטאתי ביו"ד דאי אמר חטאת אפי' מחוייב לא אמר כלום ע"ש ובעיקר קושיתם כבר כ' רש"י שם דבאומר ה"ז עלי חטאת אפי' אינו מחוייב דבריו קיימים עיין שם ופי' דבריו ה' לשון למודים הביא דבריו השע"ה בה' מעה"ק דדבריו קיימים דקגדושה אבל מתה היא דחטאת אינו בנדר ונדבה ע"ש וא"כ י"ל דהכא מיירי באומר ה"ז עלי לחטאתי ובעיקר דברי רש"י כאן שכ' ואיהו אינו מחוייב חטאת הלכך מתה דמשמע דאי מחוייב אינה מתה אלא קריבה אע"ג דקידשה גם לעולה נר' דס"ל דלר"י חטאת מעורבת קריבה וכ"כ הבה"ז בפירש"י ע"ש ואין להקשות לפי זה בברייתא דלקמן דחציה עולה וחציה שלמים אמאי אינה קריבה לר"י מ"ש מחטאת מעורבת די"ל דדוקא בחטאת כיון דמחוייב כבר חטאת הוי חטאת עיקר אבל בשלמים ועולה דתרווייהו כי הדדי דע"י אמירתו הוא

דמחייב בהו תערובתן אינה קריבה ודוקא בחטאת מעורבת ומחוייב כבר דהוי חטאת עיקר ולכך קריבה ועיין בחי' שם בנדרים עיין שם:

דף כו:

בד"ה ש"מ וכו' דהא אין תמורה בעופות ל וכו' עכ"ל ק"ק אפילו יש תמורה בעופות הא לא קאמר התם ותמורתה כיוצא בה ועיין להרא"ש במס' קינין שכ' דר"י ס"ל יש תמורה בעופות ע"ש וי"ל דכוונתם דאי אפשר לגרוס התם ותמורתו כיוצא בו דהא קי"ל דאין תמורה בעופות:

בא"ד כגון מומר שאכל חלב והפריש קרבן וכו' עכ"ל דבריהם באו שלא בדקדוק דמומר שאכל חלב ל"מ קרבן דבעי' שב מידיעתו אלא ר"ל אכל חלב ואח"כ וכמ"ש בסמוך:

בא"ד היכי מצינו דר"י וכו' דאמר בפ' ד' שעירי וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל אמתניתין דפסחים שהביאו לעיל משום די"ל דילפי' מבע"מ אבל לר"י ק"ל שפיר דאיהו אמר דל"ד למחוסר זמן משום דנר' ונדחה ותי' דהיינו מקמי שהיה יודע קרא וכו':

דף כז.

גמ' אמר רבא וכו' כגון שהיה הקדש בע"מ וכו' כ' הח"ן דבבע"מ מעיקרו מיירי אבל אם הקדישו ואח"כ נעשה בע"מ אמרי' לתמורה אכוון ושכ"נ מדברי התוספות במציעא ע"ש ולפ"ד רבא פליג ארב אשי דלקמן דאמר את"ל לא שביק היתירא ואכיל איסורא דלר"א אפי' אינו בע"מ מעיקרו אמרי' לאחולי אכוון ומנ"ל להתוס' ד"ז אימא דרבא פשיט"ל כמו כן דלא שביק היתירא וכו' ומיירי אפי' הקדישו תם ונעשה בע"מ ע"כ נר' עיקר דבהקדישו תם מיירי ומדברי התוס' במציעא ל"מ מידי דמ"ש בבע"מ מעיקרו היינו משום דהתם בהניח ידו אחולין מיירי דתחת בהמת הקדש קאמר וכמ"ש שם בסה"ד ובכה"ג ודאי לאתפוסי אכוון אי לאו בע"מ מעיקרו ומ"ש אין לפרש בהניח ידו אקודש וכו' ל"ד אלא ר"ל בלא הניח כלל ולא באו אלא לשלול הניח ידו אחולין וכמ"ש אח"כ ע"ש:

שם גמ' א"ד תמימה דחולין תחת בע"מ דהקדש וכו' הא דלא קאמר הכי בהצד הא' דתמימה דחולין תחת בע"מ דקדש לאחולי ובע"מ דחולין תחת תמימה דהקדש לאתפוסי דילמא יתפיס כיון דאינו מעלה אותה וכמ"ש התוס' ונר' שזהו הכריחו להר"מ אם כנים הדברים שכ' הח"ן בדעתו לתרץ קושי' הלח"מ ע"ש:

דף כז:

לעולם אביטול ואיפוך ק"ק ר"י גופיה אמאי מוקי מתני' בביטול מקח דצריך לדחוק דהא דקתני יצא לחולין אגב לישנא דרישא כמ"ש התוספות ואמאי לא מוקי לה בשתות דמדבריהם בעי' לעשות דמים אפי' להאי אוקמתא כמ"ש התוס' בפ' הזהב דנ"ז ע"א

ע"ש וי"ל דלהאי אוקמתא דר"י קאי ע"ד ר"ל ובעי לאפלוגי בביטול מקח ואה"נ דמוקי מתני' בשתות:

שם גמ' כי אמר שמואל דיעבד וכו' לפ"ז הו"מ לאוקמ' למתני' במתכוין ואין צריך לאיפוך אלא משום דאי הכי מיתוקם ר"ל דלא כשמואל והגמרא בעי לאוקמה דשמואל ככ"ע ולכך לא קאמר לא תיפוך אלא בשינוייא דאבע"א ודע דבדברי רש"י כאן נפל ט"ס ובמקום ר"ל צריך לו' ר"י וכן בסה"ד במקום ר"י צ"ל ר"ל דלהאי שינוייא לר' יונה דקאי ביה אמרי' איפוך:

דף כח:

גמ' והכתיב ואבדת' את שמם לפי"ז קרא דלא תחמוד מייתר וי"ל דאתי ללאו א"נ אי לאו קרא דלא תחמור הוה מוקמי' ואבדתם את שמם בדבר שאין בו רוח חיים:

רש"י בד"ה את הנוגח שהמית את האדם בע"א וכו' עכ"ל ה"ה דהומ"ל בב' עדים ושחטו קודם שנגמר דינו וכמ"ש התוספות בד"ה טול ליישב פירש"י ע"ש:

תוס' בד"ה אמר וכו' אתנן ומחיר יוכיח וכו' עכ"ל ה' ק"א כ' דאתנן ומחיר גופייהו בב' עדים דוקא ע"ש וי"מ לפי זה מאי קאמר בסמוך גבי נעבד והלא דין הוא ומה אתנן וכו' אימא דאצט' לנעבד בע"א דמק"ו דאתנן הו"א דיו וי"ל דא"כ מנ"ל לאוקמה לנעבד נוקמיה לקרא באתנן ובע"א דכיון דכבר כתיב איסוריה בב' עדים מסתבר לאוקמיה ביה קרא אלא ע"כ דמאי דאוקמיה לנעבד בב' עדים דוקא קאמר מיהו נר' עיקר בכוונת ה' ק"א דכל זה בהוה אמינא אבל אחר דגלי לן ברובע ונרבע דאפי' בע"א אסור ילפי' מניה אתנן דגילוי מילתא הוא דקרא דאתנן אפי' בע"א ול"ק גם מ"ש עליו הח"ן ע"ש:

בד"ה ומה וכו' והשתא לא שייך למי' או חילוף כדאמר הכא וכו' עכ"ל אבל או חילוף דהתם אמרי' ולכך אצטריך מן הבקר והא דלא מוקי ליה לקרא אאתנן ולב"ח דאי מלא תביא אתנן הו"א במידי דלאו ב"ח משתעי קרא משום דכיון דמ"מ ילפי' נעבד מאתנן ניחא ליה לאוקומיה בנעבד כדכתיב בתבנית שור כדבסמוך:

בד"ה או חילוף וכו' עבדי' לחומרא וכו' עכ"ל אי הא דלחומרא מקשי' הוא מכח דהוי ספיקא י"ל קושיתם להסוברים דס' דאורייתא לחומרא מדרבנן אבל מן התורה שרי ולכך אצטריך מן הבקר ואפילו להסוברים מדאורייתא י"ל דאתא קרא לאסור מתורת ודאי מיהו ראיתי להתוס' ברישׁ קמא ד"ג שכ' דמידה היא בתורה ולאו מספיקא ע"ש וכ"נ מהגמ' שם בע"ז דאי מ"מ ספיקא הוא מה הוסיף לו הפשטן הלא גם המבעי מספק"ל עו"ש בחי' בקמא:

בד"ה נעבד וכו' וכה"ג צפוי דב"ח נמי אסור וכו' עכ"ל והא דקאמר א"כ בטלת לא תחמוד ולא מוקי בשהיו עליהם בשעת השתחוואה משום דלזה ל"צ קרא דכיון שהיה עליהם הו"ל עובר גופיה ואע"ג דאיכא למ"ד צפוי הר שרי אפי' היו עליהם היינו משום דגלי קרא דבטלי אגב קרקע משא"כ בב"ח:

גמ' נעבד נמי הוה וכו' לל"א שכ' רש"י ניחא שפיר אבל לפי' א' צ"ל דהכי פריך כיון דקרא דכ' שבע שנים נחית לו' אפילו דהוקצה לז' שנים התירו הוראת שעה אמאי לא כ' נמי חידושא דנעבד דהתירו נמי אלא ע"כ דקרא לא נחית להכי ודע דמדברי. רש"י מתבאר דבן ז' שנים אינו נפסל להקרבה משום זקן דללשון אחרון מבואר הוה בהדיא מדהתירוהו להקרבה וגם ללשון ראשון מדלא חשיב לזקנה בהדי שמנה דברים דלקמן מוכח דאינו נפסל שהרי כ' רש"י שפיטמוהו שבע שנים והתוס' בפ' ב' שעירי דס"ג כ' דפר בן ג"ש פסול דהוי זקן ע"ש וצ"ל לדעתם דמפרשי כפי' א' דרש"י וס"ל דמוקצה היינו שהקצהו לז' שנים ואע"פי שעדיין לא עברו שבע שנים נאסר משעה שהקצהו משום מוקצה ומהתימה מה' מש"ל בפ"ב דאיסורי מזבח שלא הזכיר סוגיא דשמעתין ע"ש:

דף כט.

גמ' ה"מ דנטרפה ואחר כך הקדישה וכו' עפירש"י והתוס' וה' צ"ק הק' הא ע"י מעשה אסרו ע"ש ולפמ"ש המח"א בנימוקיו להר"ן בע"ז פ' ר"י דע"י מעשה אסרו דוקא מדרבנן ע"ש ניחא שפיר ועיין להתוס' בחולין דקט"ו ע"א שכ' דאחר דגלי בטרפה ילפי' בעלמא דאין לחלק ע"ש ולפ"ד א"צ לדברי רש"י והתוס' בשמעתין וכן צ"ל גבי לא הי"ל שעת הכושר וכמ"ש במנחות ד"ו ע"א:

דף כט:

תוס' בד"ה כגון וכו' וא"כ קשיא הא דאמר במרובה וכו' עכ"ל קשה דמאי קשיא נימא דהך שינוייא דפ' מרובה אליבא דר"י דס"ל מן התורה מעות קונות וא"כ מיתוקמא שפיר בזונה ישראלית דהגמ' לא פריך והא מחסרך משיכה אלא אליבא דר"ל כמ"ש הריטב"א בחי' במס' ע"א רס"ג ואפי' למ"ש התוס' שם דאפי' לר"י פריך כיון דרבנן עקרו קנין מעות ע"ש ק' דהתם במרובה מוכיח שפיר מדינא דאורייתא דמעות קונות ואתנן אסרה תורה אפי' בא על אמו אע"ג דאי תבע לדינא וכו' ומוכיח שפיר ד"ז מדינא דאורייתא וי"ל דהתוס' כאן ס"ל דמדאמר רבא בפ' הזהב דמ"ח קרא ומתניתא מסייע לר"ל משמע דס"ל לרבא כר"ל וההיא דמרובה רבא אמרה ומקשי' שפיר וע"ש בתוס' בפ' הזהב:

בד"ה ורבא וכו' וי"ל דרבא ס"ל כמ"ד נשג"א וכו' עכ"ל ולמ"ד נשג"ז ע"כ דס"ל כאביי אבל אביי אתי אפילו כמ"ד נשג"א דמשום זונה לא גזרו דנשותיהן לא מפקרי כמ"ש בגמ' דסנהדרין דפ"ב ע"א ע"ש בתוס' ודלא במהרש"א ז"ל שם ע"ש:

בא"ד וא"ת לאביי וכו' הא תנן וכו' עכ"ל משום דקאי בשמעתין נקטו אביי דשמעתין וה"ה דק"ל למ"ד נשג"ז וכן הקשו שם בסנהדרין ע"ש:

דף ל.

בד"ה ואידך וכו' וי"ל משום דאיכא תנאי וכו' עכ"ל מק' לשי' ר"ת ר"פ התערובת דלא אמרינן גזירה שמא יקח מן הקבוע אלא בקדשים ע"ש אמאי לא פריך הגמרא כאן עדיפא מינה לכ"ע נכבשינהו דניידי ונימא דכל דפריש מרובא פריש וי"ל דהיכא דתחילת ביאתו לאיסור מעורב לא אמרי' כל דפריש כמו ביטול דהיכא דתחילתו מעורב לא בטיל כמ"ש המרדכי רוק יבמה שיש בו דם ע"ש במ"ש הח"ן בסה"ד ניחא מה שהקשו לר"ת ע"ש ליתא דעיקר פלוגתייהו דתנאי דברירה בלוקח יין מבין הכותים דתחילתו מעורב והדבר מוכרע מעצמו דלפ"ד קשיא למ"ד יש ברירה קושית התוס' אמאי לא אמרי' באיסור שנתעב ב ניברור וכו':

דף ל:

גמ' בשרו אסור פרשו מותר לא היה צריך לזה אלא פרשו מותר מסברא ובע"ז שאני דכתי' והיית וגו' ואדרב' מדאצט' בע"ז קרא מכלל בעלמ' שרי אלא כיון דבלא"ה קרא דבשרו איצט' לדרשא דעבדי כעין בשר במס' קמא ניחא ליה למינקט קרא כיון דלאו מיותר הוא וכ"כ הלח"ם במס' ע"ז דל"ד ע"ב ובהכי ניחא דברי התוס' בפ' כ"ש דכ"ב שכ' דבשרו איצטריך לדרשא אחרינא ולא הזכירו דרשא דשמעתין ע"ש:

דף לא.

גמ' תניא דמסייע לך וכו' אבל ביצה וכו' מלשון זה אבל בביצה וכו' משמע דמייתי סייעתא דהביצה אסורה וכיון דהביצה אסורה ממיל' האפרוח אסור דמינה קרבי ומכאן ק' לפירש"י בחולין דנ"ח ע"א דמפרש להא דתנן ושוין בביצת טריפה שאסורה דקאי אפלוגתא דר"א ור"י ע"ש דלפי"ז ביצת טריפה שאסורה לכ"ע תנן לה במתני' ומה צריך לאתויי סייעתא מברייתא הלזו וצ"ל דלא מייתי סייעתא אלא דאפרוח אסור ולא אמרי' דמסרחא כמסקנא כיון דמגופה רבי ומאי דקאמר אבל ביצה וכו' היינו אפרוח ביצה וכן הוא במסקנא דאמר אבל גבי ביצה וכו' היינו אפרוח ביצה כדפירש"י ועיין בתוס' בד"ה אלא וכו':

תוס' בד"ה מלא וכו' אלא בריה בפ"ע וכו' עכ"ל לא הוצרכו לזה אלא לפי' א' דפירש"י אבל לפי' הב' דבחייו מיירי בפשי' י"ל דמבע"ל אליבא דרבנן ובמת דרבנן לא מטהרי אלא בחייו:

דף לא:

מתני' קדשי ב"ה חל על הכל פירש"י אפי' הקדיש עצים ואבנים וכו' אבל ק"מ אי אמר הרי אלו עולה לא אמר הכל כדתנן לעיל גבי בהמה טמאה ומ"מ לא ידעתי למה שינה מדברי הגמ' דאמרי' לאתויי שפוי ונביה:

גמ' נכללה הוא והרי עוף וכו' וה"ה דהו"מ לאקשויי והרי ציבור ושותפין דק"מ הם עושין תמורה וה"מ לשנויי ביחיד קאמרי' ועיין לעיל בר"פ יש בקרבנו':

שם גמ' דלא כר"י וכו' והר"מ בפ"ה מה' ערכין פ' כר"א משום דסתם משנתנו כוותיה ובספ"ה מה' מעה"ק פ' דמקדיש נכסיו עור העולה לב"ה ועיין לה' לח"מ שם שתמה כיון דפ' כר"א ותמכר לצרכי עולות אמאי עור העולה אינו לכהנים ובגמרא בזבחים מוקי להה"א דעור העולה כר"י ע"ש וה' קרבן חגיגה סי' תירץ דלר"א נמי מוכרין אותה לצרכי עולות חוץ מעורה והגמ' בזבחים אפילו כר"י קאמר ולר"א מוכרין אותה למי שנדר בהמה חוץ מעורה ע"ש ועיין בגמ' לעיל די"א ע"ב דאמרי' הרי עולה בחייה דמשמע דדוקא בהמה בחייה לאפוקי רגלה דאפילו יחתך ממנה יכול להחיות אבל חוץ מעורה דאינה חיה דגלודה היא מהטרפיות השנויות בר"פ אלו טרפות ע"ש לא מהני ועיין בפירש"י לעיל שם בדף י"א ע"ב ע"ש:

דף לב.

תוס' בד"ה והאמר וכו' תקשה מתני דלעיל דאמר מקדישין וכו' עכ"ל כ' הח"ן דכוונתם לס"ד דגמ' תקשה ליה מתני' אעולה ע"ש וכ"נ מתירוצם שכ' בס"ד דגמ' הילכך מתני' ניחא ליה וכו' ומ"מ אם זאת היא כוונתם אינו מן הקושי על פירש"י די"ל דס"ד שפיר מדרבנן ולא ק"ל אלא אעולה דדריש מקרא ולא ס"ד דאסמכת' היא ועוד דלתירוצם נמי תק"ל מתני' דמחרימין וכמו שהק' הח"ן אח"כ ומכח זה נמי אין לפרש כוונתם דמשמע להו מתני' מדאורייתא מדפריך ארב הונא ולא משני מדרבנן אלא נראה דמשמע להו דלשון מקדישין לכתחילה דמדאורייתא הוא ולתירוצם י"ל אגב דתני מקדישין תני מחרימין ולעולם מחרימין מדרבנן וקושיתם היא למסקנא אבל לס"ד י"ל ניחא ליה למפרך דעולה אעולה טפי:

דף לב:

גמ' לעולם רבנן וקרא למעילה הא דלא משני ארב הונא לעיל דמתני' מדרבנן משום דרב הונא דריש מקרא דלא נתפס וכל מידי דגלי קרא בהדיא אין כח ביד חכמים לתקן הפך התורה וכמ"ש ה' ט"ז בי"ד סי' קי"ז וכ"כ גבי מילה בשבת ודע דרשי' מפ' כל דדריש עולה ר"ל על הכל חל אחרם וכמ"ש בד"ה אמר ובלא כל ידעי' דקרא בחרמי כהנים דסתם חרמים לכהנים וכי קאמר קרא למעילה היינו קרא דכל ואתי למי' דאפילו מתהני פורתא וכמ"ש בד"ה ומשני ופריך שפיר קדשי קדשים כתיב ביה דקרא בחרמי כהנים איירי בלא כל אבל התוס' מפ' כל דדריש עולה ר"ל אפי' חרמי כהנים וכן כי אמר קרא למעילה ולשיטתם הוא שהק' קושי' בד"ה למעילה ועיין להמש"ל בפ"ו מה' ערכין שנר' מדבריו דאפי' רש"י מפרש כל ר"ל אפי' חרמי כהנים כפי' התוס' ע"ש וליתא כמו שנתבאר:

רש"י בד"ה זה וזה וכו' מדקתני קב"ה וכו' ק"ק אמאי הוצרך לדיוק זה בלא"ה ע"כ דר"ש ס"ל בק"מ היא בכלל דאל"ה קרא דהעמדה והערכה במאי מוקי ליה וצ"ל דבא לשלול דלא נימא קרא דהעמדה והערכה אינו לעיכובא אלא למצוה ואין להקשות מנ"ל דילמא ר"ש ס"ל ק"מ לא היא ומאי דלא אמר יפדו סתם משום דק"מ מט"א יקברו משום דאין פודין את הקדשים להאכילם לכלבים די"ל דאי ס"ל אין פודין בק"מ גם קב"ה אין פודין מיהא מדרבנן וכמ"ש התוס' בפ' כ"ש דכ"ט ע"ש אלא ע"כ דס"ל פודין וכן כ' הר"מ והרע"ב בפ"ג דמס' מע"ב דר"ש ס"ל פודין איברא דפי' שם תמוה דאם כן ליתנו אם נעשו טריפה וע"ש בהר"ש ז"ל:

תוס' בד"ה אלא וכו' וטעמא דאין פודין וכו' עכ"ל והא דלא תני אם נעשו טריפ' משום דכולל אפי' קב"ה דבא לו' יקברו משום העמדה והערכה וכמ"ש ה' צ"ק ואע"ג דקדשי ב"ה נמי אין פודין היינו מדרבנן ולכך תני אם מתו לאשמועי' יקברו משום העמדה והערבה מדאורייתא ונ"מ טובא בין דאוריית' לדרבנן:

גמ' ר"ש לא ידע מאי קאמר ת"ק וכו' ורשב"ל משמע ליה כן בסברת ת"ק מברייתא דלקמן דל"ג ע"ב ע"ש בתוס' בד"ה כדתניא:

דף לג.

גמ' ואמר קרא אותה למעוטי קב"ה ובע"מ מעיקרו נמי נ"ל מאותה וס"ל קב"ה ובע"מ מעיקרו כי הדדי נינהו וכן איתא בבכורות די"ד ע"ב בהדיא לר"ש אותה למעוטי בע"מ מעיקרו וע"ש בתוס':

תוס' בד"ה ואמר וכו' א"נ קב"ה ק"ל מדכתיב וכו' עכ"ל איכא למידק מנ"ל דילמא כר"ש דרשי' ליה דאף על גב דאסיק בקושי' לר"ש מ"מ סברתו כך היא וי"ל דאי רבנן דרשי לקרא כר"ש אמאי אצטריך קרא מאשר יקריבו נפקא אבל ר"ש ל"ל דרשא דאשר יקריבו: **גמ'** מיפך אפיך וכו' ודאי דהוה סגי ליה להגיה דברי ר"ש ולא למיפך אלא משום דאשכח במכילתא אחריתי כן אפיך לה ונ"ל שלזה כיון רש"י בד"ה אלא מיפך ושיעור דבריו אע"ג דאין ביניהם אלא בדברי ר"ש והו"ל להגיה דברי ר"ש בלחוד מ"מ משום דאשכח מכילתא וכו' והתוס' בד"ה רשב"ל לפי גירסתם דגרסי בר"א אחר דברי ר"ש ניחא להו קושי' זו דדוקא כי אפיך הוא דמתרצה דאי לאו דאפיך כיון דת"ק הזכיר שניהם הו"ל לר"ש לגלות דעתו בק"מ וכצ"ל בתי' התוס' ובתר מילתיה דרבנן וכו' ולכך שינה התנא וכו' דר"ל כיון דת"ק לא הזכיר אלא קב"ה ניחא דלא הזכיר ר"ש דעתו בק"מ ורש"י ל"ג כגירס' התוספות כמו שנראה מדבריו בד"ה בד"א עיין שם:

דף לג:

תוס' בד"ה כדתניא וכו' איכא לדחויי דמיירי בקב"ה וכו' עכ"ל הא דלא כ' איכא לדחויי בקדם מומו משום דכיון דקיימי אגירסא דגרסי בגמ' קושי' זו י"ל דהגמ' מ"ל דבהקדישו ואח"כ נעשה בע"מ מדקתני שנפל בהם מום אבל קודם זה קיימי לתרץ קושיתם מש"ה כ' דיש לדחוק ולאוקמה בבע"מ מעיקרו. קושי' הח"ן בכאן ל"ק מידי דתמימים משום מעלה כדקאמר הגמ' בתר הכי ואפילו בשחטן אמרי' מעלה משום דאין נפדין אלא לק"מ דהא ברייתא בשחטן מיירי מכח קושי' פודין את הקדשים להאכילן לכלבים ועלה קאמר ר"ש קב"ס. תמימים יקברו ש"מ דאפילו בשחטן איכא מעלה וכבר שמעתי זה מאחי ז"ל:

דף לד.

כל הנקברים אפרן אסור אי אעסור זה מדאורייתא או דרבנן לפי הטעם שכ' התוס' נר' דהוי איסורא דאורייתא וה' פלתי סי' כ"ז כ' דלא הוי אלא איסורא דרבנן ומדברי ה' אור חדש בשי' קידושין על דנ"ח ע"א נר' דפשיט"ל דהוי איסורא דאורייתא דמהגמ' בפ' כ"ש דכ"ז דיליף ר"י חמץ בשריפה בק"ו מנותר ולא מהדרי ליה באפר אין ראיה דהא אפי' לא ילפי' מנותר מ"מ כיון דלא גלי קרא דינו ודאי דבכל דבר וכן ס"ל לרבנן שם דאמרי אף מפרר וכו' וא"כ יכול לשורפו וליתהני מאפרו והני נקברין דמתניתין דדינן בקבורה דוקא קבלה היא בידם כמ"ש הר"מ בפי' המשנה ולאו משום כיון דליכא גילוי הוי דינן בקבורה ואם כן שפיר לא מהדרי ליה רבנן בהכי ובמ"א עמדתי בפרט זה אי אפרן אסור מדאורייתא או מדרבנן והארכתי קצת בזה:

תם ונשלם מסכת תמורה

מסכת מעילה

דף ב.

מתני' חוץ לזמנו וחוץ למקומו מועלין בהן מכאן קשה עמ"ש מהרש"א ז"ל בפ' האיש מקדש דנ"ו ע"ב דכי נתפגל פקע קדש מניה ע"ש והכא תנן דמועלין בהן וי"ל דלא כ"כ מהרש"א אלא בקדשים קלים כיון דלית בהו מעילה אלא אחר זריקה כיון שלא נעשית זריקה כדינה לא חיילה מעילה אבל בקדשי קדשים כיון דאית בהו מעילה קודם זריקה ותו לא פקעא עד שנעשית זריקה כהלכתה ועי"ל דבריו לדעת הר"מ בפ"ב מה' מעילה דרבנן הוא דאיכא בכל הני דמתני' אע"ג דאם עלו לא ירדו ע"ש:

רש"י בד"ה שקיבלו וכו' בטמאין וכו' עכ"ל ובסמוך כ' בעלי מומין והוי כמו לישנא אחרינא ונ"ל דהוכרח לפ' בטמאין משום דמהגמ' בסמוך מוכח דבעי ראוי במקום אחר דשחטן בדרום ראוי בקדשים קלים ולילה משום דלאו מחוסר זמן כדפי' רש"י לקמן ובשלא בזמנו ושלא במקומו פריך הגמרא למאי חזו ולכך מפרש דפסולין היינו טמאים דראוי בק"צ וללישנא אחרינא ק' בע"מ למאי חזו וצ"ל דלל"א ס"ל דאחר דתנן לילה שמעי' אע"ג דלא חזו ומאי דפריך הגמ' בחוץ לזמנו ומאוקי גרים למ"ל ומפ' כפי' התוס' דפשי' דלא הוי כמאן דהנקינה וכל דכרי רא"י דלקמן אזלי' ללישנא קמא ועי"ל דמ"ש רש"י בע"מ היינו אליבא דרבא דמעילה דמתני' היא מדרבנן דאפי' קדשים שמתו מועלין מדרבנן ועיין לה' בה"ז ועי"ל דברי רש"י במ"ש התוס' בנדה ד"מ ע"ב ע"ש ודוק:

תוס' בד"ה ששחטן וכו' ואין זו. דרך התנאים וכו' עכ"ל אף ע"ג דבריש הוריות מצינו בכה"ג היינו בפ' בבות אבל הכא חד בבא:

בא"ד משום דשני בהו כ"כ וכו' עכ"ל אף על גב דלמ"ד לקמן מעילה מדרבנן בודאי אפילו שחט וזרק בדרום אית בהו מעילה מדרבנן דאפי' קדשים שמתו מועלין מדרבנן מ"מ מדאורייתא דמתניתין קתני כל הנהו דיש בהו חידושא אי איתא דגם בשחט וזרק בדרום מועלין בהם הו"ל למתני:

דף ב:

גמ' אלא לרבא קשיא וכו' ק"ל לפמ"ש התוס' בסוף זבחים דבמשלה בהם האור אפילו לרבה אם עלו לא ירדו ע"ש מאי פריך לרבה הא כיון דאם עלו לא ירדו במשלה בהם ע"כ דקדישין לכך אית בהו מעולה ול"ד לקדשים שמתו דאפי' משלא ירדו ודע דלפ"ד התוס' הללו בנשחטה בלילה אם עלו לא ירדו במשלה אפי' לר' יהודה וכ"ב המש"ל בפ"ג מה' פיסולי המוקדשין דין ו' ע"ש ועפי"ז י"ל מה שהק' התוס' בחולין דפ"א ע"א ובזבחים די"ג אמאי אצט' קרא גבי מח"ז דיום להרצאה ת"ל מיום צוותו ותי' דאצטריך לאם עלו

ירדו והקשו ע"ז לר"י אפי' שחי' לילה אם עלו ירדו מאי א"ל ע"ש ועפי"ה י"ל דאצט' קרא למשלה דאפילו לר"י לא ירדו וגלי קרא במח"ז דאפי' משלה ירדו דהא במלק תורים שלא הגיע זמנם מטמאין בבית הבליעה דהוה כנבילה משא"כ בשחי' לילה כמ"ש הר"מ בריש פ"ז מה' פיסולי המוקדשין וע"ש להלח"מ:

כתב ה' בה"ז שם בזבחים דהר"מ גריס כגי' התוס' שם דפלוגתייהו באם ירדו אבל אם עלו לכ"ע לא ירדו ע"ש ואין כוונתו דגם כאן גריס הכי דא"כ מאי פריך ממתני' ואי לאן גריס כל הך שקלא וטריא אם כן למה פ' בכל הני דמתני' מעילה מדרבנן אלא דר"ל דהסוגיות מוחלפות והוי כמו איכא דאמרי ועיין להרב לח"מ במ"ש ביישוב דברי הר"מ:

תוס' בד"ה אליבא וכו' והשתא גבי נשחט בלילה וכו' עכ"ל ק"ל מאי ק"ו איכא משחי' לילה הא שחי' לילה גריעא מדרום כדקאמר הגמרא בצריכותא דעביד וליכא ק"ו אלא מניתנין למעלה שנתנם למטה וכדפירש"י ויש ליישב:

בד"ה ורבה וכו' וכ"ת מה ענין שינוי שחיטה לשינוי זריקה וכו' עכ"ל ק"ק נימא משחט בצפון וקבל בדרו' קאמר מ"ש מניתנין למעלה וכו' וי"ל מדקאמ' בשינוייא דגמ' אבל הכא כיון דשחטן בדרום וכו' מוכח דאירישא דשחטן בדרום קאמר ואכתי ק' מאי קאמר אליבא דר"י כ"ע לא פליגי דירדו וכיון דטעמא דר"י משום שחי' דתחילת עבודה אמאי בשחטן בצפון וקבל בדרום ירדו ע"כ נר' דס"ל להתוס' דכולה סוגייא לא קאי אלא אירישא דשחטן בדרום אבל שחט בצפון וקבל דמן בדרום לכ"ע לא ירדו וא"ש הכל ושו"ר להתוס' בנדה ריש דמ"ה שצדדו כן ושוב כ' דפלוגתייהו בכל גוונא ולפ"ד מאי דמשני הגמ' אבל הכא דשחטן בדרום ל"ד אלא בקיבל בדרום נמי כמאן דחניקנהו דדוקא בשחי' וקבלה בהלכתו ולא עביד שינוי אלא בזריקה הוא דכר"ש לא ירדו אבל שי' התוס' דדוקא בשחט בדרום הוא דפליגי וכדכתי' ועפי"ז י"ל הגי' שבסוף זבחים דפליגי באם ירדו דההיא פלוגתא אסיפא דקיבל בדרום קאי ואינה סותרת לפלוגתייהו דשמעתין ואע"ג דנקיט שם לישנא דרישא דמתני' הוי כמו וכו' ואסיפא קאי:

גמ' לימא תנינא להא דעולא וכו' עכ"ל ק"ק נימא דעיקר חידושא דעולא הוא דאין בו מעילה מדאורייתא וי"ל דא"כ למה נקט דבר תורה לא הול"ל אלא יצאו מידי מעילה ואנא ידענא דאית בהו מעילה מדרבנן ממתני':

דף ג.

רש"י בד"ה וקתני וכו' בשינוי מקום מליקה כדמוקמי' התם וכו' עכ"ל ע"ש בגמ' דמוקי לה במצוי ולא במליק' וקושטא הוא דסיפא דעשה לעולה למטה כמעשה כולן דכולל נמי במעש' עולה וקתני עלה מועלין בהם אפי' במליקה מיירי דהא עשה עולה למטה

כמעשה עולה ואפי' ר"י מודה דמועלין בה מיהו לשון כדמוקמי' התם שכ' רש"י קשה להולמו:

דף ג:

בד"ה אמר וכו' שחישב בשחי' לפגל הזבח ופגל נמי בזריקה וכו' עכ"ל הא דלא סגי בפגל בזריקה משום דס"ל כמ"ד לקמן היתר שחי' שנינו ואי שחי' כתקנה כבר יצתה מידי מעילה וע"כ דס"ל לר"ג היתר שחי' שנינו דאל"ה קשיא מתני' דקתני אי זהו שלא הי"ל שעת היתר שנשחטה חוץ לזמנה משמע דאי שחי' כתקנה אין מועלין ולמ"ד היתר זריקה פליג אר"ג וס"ל דאפי' פגל בשחי' לבד מועלין ומתני' קמ"ל אפי' לא פגל אלא בשחיטה אבל לר"ג דס"ל דבעי' פגל בזריקה ע"כ מתני' בפגל גם בזריקה ואי איתא דס"ל לר"ג פגל בזריקה לבד מועלין למ"ל דקתני מתני' נשחטה ועיין בפ' התכלת מיהו ק' לשי' רש"י דאינו פיגול עד שיפגל גם בזריקה הא תנן בזבחים דכ"ט שחט חוץ לזמנו וזרק בשתיקה דהוי פיגול וצ"ל דמתני' דהתם אתיא כר"מ דס"ל כל העושה ע"ד הא' עושה ואע"פי ששתק בזריקה הוי כמי שפיגל גם בזריקה ואכתי קשיא בין לשי' רש"י בין לשי' התוס' דכי פריך מברייתא דקדש הלחם ובעי' לאוכוחי דלא כר"ג תקשה ליה מתני' דקתני שחטה חוץ לזמנה מועלין ודוחק לחלק בין ק"ק לקדשים קלים וי"ל דלס"ד דגמ' מועלין דמתני' מדרבנן ובהכי ניחא לרבה לעיל דמוקמינן מתני' מדרבנן משום דעלו ירדו הרי בנשחטה חוץ לזמנה לכ"ע לא ירדו ומועלין מדאורייתא והיכי כייל להי במתני' בחדא מחתא ועפי"ה ניחא דלרבה גם חוץ לזמנו אע"ג דלא ירדו לית ביה מעילה דאורייתא דס"ל דשחי' פיגול מוציאה מידי מעילה כמאן דמותיב דהכא ולא ס"ל כר"ג ואפשר דאית ליה דר"ג ולשי' רש"י מתני' בפיגל בשחי' לבד ומדרבנן ולשי' התוס' בלא זרק כלל כדלקמן:

דף ד.

רש"י בד"ה אי דלא זריק לשם פיגול פשיט' וכו' עכ"ל נר' דלשם פיגול דקאמר ל"ד או ט"ס דאי לא זריק לשם פיגול אלא דזרק סתם ואפי"ה אינה מוציאתו מידי מעילה משום דשחט לשם פיגול כ"ש בזרק לשם פיגול דזריקה אינה מוציאתו ואכתי מסייע לר"ג ומאי דחי לה בדלא זריק אלא ע"כ דהכוונה היא דלא זריק כלל:

תוס' בד"ה אי דלא זריק וכו' וא"ת דילמא הא קמ"ל וכו' עכ"ל מה שהק' ה' ח"ן ממ"ש התוס' בריש מכילתין דכיון דאם עלו לא ירדו פשי' דלא הוי כמאן דחנקינהו ע"ש ל"ק דשם מיירי בזרק אבל הכא דלא זרק כלל דהיינו נשפך הדם אם עלו ירדו ושפיר מקשי' דנימא דקמ"ל דלא הוי כמאן דחנקינהו ובזה ניחא גם מה שהק' לתירוצם דאכתי תקשה

מאי פריך אי בעולה פשיטא הא בעולה א"ש לישנא דלעולם ונימא דקמ"ל דלא הוי כחנקינהו ע"ש די"ל דבעולה ל"ק קושייתם כלל דכיון דנזרק הדם אם עלו לא ירדו ופשי' דלא הוי כחנקינהו כמ"ש התוס' לעיל:

דף ד:

רש"י בד"ה וא"ל וכו' הילכך קנסי' ליה וכו' עכ"ל משמע דקנסא מדרבנן היא וא"כ ע"כ מועלין דקתני מעילה דרבנן וכדמוקמי' למתני' לעיל והא ליתא דא"כ הו"ל לדחויי בפשי' דליכא סייעתא כלל מהאי ברייתא כלל לר"ג דמדרבנן היא ור"ג קאמר מדאורייתא אלא ע"כ מדאוריי' הוא דקתני מועלין ולשונו ל"ד:

תוס' בד"ה הפיגול וכו' מאי איריא פיגול וכו' עכ"ל הק' הצ"ק נימא דקמ"ל דלא אמרי' כמאן דחנקינהו וכמ"ש התוס' לעיל בד"ה אי לא זרק ע"ש ול"ק דבפיגול דאם עלו לא ירדו פשיטא דלא הוי כמאן דחנקינהו כמ"ש התוס' ריש מכילתין ולא כ' התוס' לעיל דנימא דקמ"ל דלא הוי כמאן דחנקינהו אלא בלא זרק ומשום דבלא זרק אם עלו ירדו וכמו שכתבתי שם וחידוש זה אפי' לא נקט פיגול שמעי' ליה שפיר:

בא"ד דאי בלא זרק מאי איריא פיגול וכו' עכ"ל ה"ה דהומ"ל דאי בלא זרק מאי למימרא דבשלמא רישא דבקדשים מיירי קמ"ל דלא אמרי' היתר שחי' שנינו אלא בסיפא דבקדשים קלים מיירי קשיא:

בא"ד ועוד מדלא מפליג בין זרק ללא זרק וכו' עכ"ל ק"ק א"כ היכי מוקי רישא בלא זרק הרי לא מפליג והגמ' לא פריך ליפלוג אלא מכח סיפא וי"ל דברישא י"ל דלא מצי ליפלוג משום דבעולה אפילו אחר זריקה ופריך הגמ' הא דקתני סיפא קדשים קלים ליתני וטלה ומשני דבקדשים קלים פסיקא ליה וזהו שחידש המתרץ אבל הא דבקדשי קרשים לא פסיקא ליה ידע לה גם המק' ויותר נר' להגיה למחות תיבת ועוד:

בד"ה היתר וכו' וי"ל דקודם זריקה נמי קרייה ליה וכו' עכ"ל ומ"ד היתר שחיטה ס"ל דאפילו לא נתקבל בכוס אמרי' כל העומד ליזרק ובהא פליגי א"נ למ"ד היתר שחיטה קרי היתר לכהנים היינו היתר לעבודת כהנים כמ"ש התוס' בסמוך אבל למ"ד היתר זריקה לא מ"ל היתר עבודת כהנים דשחי' הוא דהוי היתר עבודת כהנים ולא קבלה דמקבלה ואילך מצות כהנים ועבודה ראשונה דכהנים היא הקבלה ולכך הוצרכו לומר משום כל העומד ליזרק:

בא"ד וא"ת ליבעי אי הלכה וכו' עכ"ל ק"ק מאי קשיא דנימא כ"ע כר"ש ופליגי אי אמרינן כל העומד ליזרק כמו כל העומד ליפדות דבמנחות דף ק"ב ע"א אית ליה לר"א דלא אמר

ר"ש כל העומד ליזרק ואע"ג דדחי לה התם מלישנא דמתני' מ"מ כי מוקמי' לן בשר א"ש וע"ש בפירש"י והתוס':

דף ה.

בא"ד וא"ת בשחט ביום וכו' עכ"ל קושי' זו גם למ"ד היתר זריקה קשיא כיון דהקבלה היתה ביום דזריקה הוא דהוי בלילה וכמ"ש התוס' בריש מכילתין דכי שחיט ע"כ גם הקבלה היתה ביום ודלא כהח"ן:

רש"י בד"ה שלן הדם או הבשר וכו' עכ"ל דבריו תמוהים דאי נזרק הדם ואיכא היתר אכילה תו לא בעי כיבוס דכבר היזה וכבר עמד בזה הח"ן ע"ש וי"ל דהנה בגמ' בזבחים דנ"ו מפקי מקרא דדם נפסל בשקיעת החמה ופי' רש"י דאצט' לאשמועי' אפי' לן בראשו של מזבח והתוס' דחו פירש"י דלמ"ד לינה מועלת מאי א"ל ופי' דאצט' קרא לתחילת שקיעה ע"ש ולפ"ד אה"נ דלמ"ד אין לינה מועלת לא נפסל בלינה בראשו של מזבח דלא אייתר קרא להכי ובר"פ ב"ש תנן דבחטאת שנתנה במתנה אחת כיפר ואף עפ"י שכיפר דמה טעון כיבוס כדאיתא בגמ' שם הראוי לקרן טעון כיבוס ע"ש והשתא י"ל דמ"ש רש"י לן בשר היינו דמיירי בהזה מתנה אחת ואיכא היתר אכילה ורמה טעון כיבוס ומיירי בלן דמה בראשו של מזבח דאל"ה ת"ל משום דדם פסול הוא ומתני' חטאת פסולה קתני אלא דלן דמה במזבח ובשרה למטה דנפסל דאע"ג דרש"י בזבחים ס"ל דדם נפסל בראשו של מזבח כבר נודע דפי' דמכילתין אינו רש"י כמ"ש ה' יד מלאכי:

דף ו.

גמ' מאי איריא דתני לפני זריקה וכו' יל"ד נימא דתני לאחר זריקה לאשמועי' דזריקת לן מוציאה מידי מעילה וכולה בדליכא שהות וי"ל דהא מילתא שמעי' לה ממילתיה דר"ש דבסמוך בפיגול דזריקת פיגול מוציאה מידי מעיל' וה"ה לן מיהו זה לא יתכן לפמ"ש התוס' בד"ה ת"ש שנראה מדבריהם דלפי המסקנא דמשני קודם שיראה וכו' גם ממתני' דפיגול לא שמעי' דזריקת פיגול מוציאה ועוד דלעיל ד"ד ע"ב אמרי' הלנת דם דעביד מעשה לא תהני זריקה הרי דאין ללמוד לן מפיגול ע"כ י"ל דאי נחית לאשמועי' דזריקת לן מוציאה מידי מעילה הול"ל אחר שקיעה בלילה אין מועלין דשמעי' מינה דביום אין מועלין אעפ"י שנפסל בלינה משום דראוי לזריקה מקרי אעפ"י דלכתחילה אין זורקין וכ"נ מפירש"י בד"ה לא דקבליה וכו' דנקט בלילה ודלא כה' צ"ק שם:

רש"י בד"ה לאחר וכו' דהא ס"ל לר"ש וכו' עכ"ל תמהני דאפי' דס"ל לר"ש זריקה מוציאה מ"מ י"ל דקבלה אינה מוציאה דהא אינו עומד ליזרק לכתחיל' וכ"כ רש"י לעיל במאי דמייתי ת"ש הפיגול יכו' לאו דלא זריק ופירש"י דקבלה דפיגול לא מפקא בזריקה ודבריו

מוכרחים שם לפי שטתו דכיון דמיירי בדלא זריקה משמע דאי זריקה אין מועלין משום דזריקה מוציאה ואפי"ה קבלה אין מוציאה וכן יש להוכיח מלקמן דמייתי ת"ש הפיגול בקדשי קדשים וכו' ואם כן אכתי קשיא מאי מוכיח הגמרא מדר"ש דהיתר אכילה נימא לעולם היתר זריקה שנינו והא דמועלין משום דקבלת פיגול לא מפקא וצ"ע ועיין להבה"ז בגמ' במ"ש בין פיגול ללינה דלעיל ועמ"ש בדיבור הקודם לזה:

בד"ה אלא וכו' איתותב ר"ג דהא סתמא ור"ש וכו' עכ"ל דבריו תמוהים דהאי סתמא א"ש כר"ג ובהיתר אכילה והגמ' דחויי הוא דקמדחי די"ל בדלא הוה שהות וכו' ומ"מ י"ל כדעת הפשטן מדר"ש וי"ל דמ"ש האי סתמא ור"ש חדא מילתא היא דאי מוקמת להאי סתמא כדלא הוה שהות ע"כ דלא כר"ג כדמסיק ואי אמרת דר"ב מוקי לה כהפשטן ע"כ דס"ל היתר אכילה וא"כ לאחר זריקה דר"ש לאחר זריקה ממש ואם כן יש להוכיח מדר"ש דלא כר"ג אבל מדר"ש לחודיה אין להוכיח דלא כר"ג די"ל היתר זריקה ושאני קבלה מזריקה וכפי' התוס' ודברי רש"י לעיל כבר כתבתי בדבור הקודם דדבריו צ"ע:

תוס' בד"ה ת"ש וכו' דהא לעיל גבי מתני' וכו' דאי בלא זרק מאי איריא וכו' עכ"ל עיין לעיל ד"ד ע"א בתוס' בד"ה אי דלא זריק וכו' ובמה שכתבתי שם דלפמ"ש שם ק' בדברי התוס' דהכא דנימא דלא זריק וקמ"ל דלא אמרי' כמאן דחנקינהו אכן לפמ"ש. הח"ן שם א"ש דדבריהם דלעיל לשי' רש"י קאמרי ודברי התוס' דהכא לשיטתם אזלי:

דף 1:

רש"י בד"ה בשר וכו' ואח"כ נכנס וכו' אע"ג דבגמ' בזבחים ד"צ מוקי לה בלא חזרו אבל בחזרו לכ"ע כשר הוא היינו לר"י דס"ל גם באימורים שחזרו ונכנסו כשר כדאיתא התם אבל לר"ל דס"ל פסול ע"כ דלכ"ע פסול ופליגי אי זריקת פסול מוציאה מידי מעילה וכיון דפליגי בהא ולכ"ע פסול אפילו בלא חזרו ונכנסו נמי פליגי כיון דבכולהו פסול שוין הן כדינן דפלוגתייהו באי זריקה מוציאה מידי מעילה ועיין להבה"ז והצ"ק:

תוס' בד"ה א"ל וכו' דהא פי' במתניתין שאין לדמות וכו' עכ"ל י"ל דאדרבא לעיל כ' דשאר פסולים חמירי מיוצא ול"ד לענין מעילה קאמ' אלא גם לענין פיגול ונותר וטמא דאכולהו מתני' קיימי וי"ל דכוונתם דמה היא תשובה דתק"ל ההיא דמחשבין על האיבוד אשאר פסולין דאין מחשבה מועלת בהן וע"כ הא דמחשבין על האיבוד ראוי ליאבד קאמר כדבסמוך:

דף ז.

גמ' והרי דמן מונח בכוסו' מועלין וכו' למ"ד היתר זריקה שנינו י"ל דהב"ע בקיבל סמוך לשקיעת החמה כדלעיל מיהו לפמ"ש לעיל בדעת רש"י דדוקא באוכל בלילה ק' ועיין להרב בה"ז:

דף ז:

מתני' ע"ז וע"ז חייבין עליהם משום פיגול וכו' הר"מ בפי' המש' פי' ע"ז וע"ז בין קודם זריקה בין אחד זריקה חייבין משום פיגול בין פיגל בשחי' וכו' ע"ש וי"ל הא בעי' בהרצאת כשר דהיינו זריקה וכדאמרי' לעיל ד"ג ע"ב וצ"ל דהר"מ מפ"ל אליב' דמ"ד היתר שחיטה שנינו דאפי' לא נזרק נקבע בפיגול וכ"נ מדברי התו' בד"ה הא ממונא שכתבו דלמ"ד היתד זריקה לא פריך מידי דאחר זריקה היינו אחר שיהיה ראוי לזדיקה ואעפ"י שלא נזרק ע"ש ועלה קתני מתניתין חייבין עליה משום פיגול ואכתי ק' לפי' הר"מ דאם כן ברישא דמתני' לא תנא חומרא דזריקה ולא פי' התנא מאי דתני ברישא יש בק"ק להקל ולהחמיר ע"כ נראה דלעולם לא נקבע אלא אחר זריקה ממש והר"מ ר"ל בין שפיגל בשתי' וזרק בשתיקה בין שפיגל בזריקה ולעולם שנזרק הדם אח"כ מיירי אבל קודם זריקה ממש לא נקבע בפיגול והיינו החומרא וניחא בזה גם מאי דגרסי' בגמ' עלה אימא סיפא וכו' ואין חייבין עליהם משום פיגול וכו' והיינו קודם זריקה ממש:

תוס' בד"ה כי וכו' דאמר התם נטמא הפסח וכו' עכ"ל יל"ד נימא דהתם בנטמא או יצא כולו דל"מ זריקה כדאמרי' לעיל לא אמר רע"ק אלא במקצתו י"ל דא"כ הדקתני התם בדם ובבעלים תעובר צורתו ליפלח וליתני ביצא או נטמא בין כולו למקצתו ובהכי ניחא נמי מה שיל"ד דנימא דהתם בנטמא או יצא לאחר זריקה אלא ליפלוג וליתני בדידה בין קודם זריקה ובין לאחר זריקה:

דף ח.

בד"ה הוכשר וכו' דאל"כ נפסל בשקיעת החמה וכו' עכ"ל נר' דאזלי בשי' רש"י בזבחים דנ"ו דגלי קרא דל"מ לינה בראשו של מזבח אבל לפמ"ש התוס' דקרא איצט' לתחילת שקיעה י"ל דלמ"ד אין לינה מועלת בראשו של מזבח כשמעלה על המזבח קודם שקיעת החמה אינו נפסל ובהכי מיירי מתני':

דף ח:

בד"ה אמר וכו' וחתך מה שיצא עם העצם וכו' עכ"ל ה"ה דהומ"ל חתך עד העצם וכדמשני הגמ' שם אלא דרבותא קאמרי דבעוף אפי' עם העצם א"ש א"נ דנחתי לשינויי לס"ד דגמ' שם דלא ק"ל מהאי:

דף ט.

רש"י בד"ה מועלין וכו' עד שתשרף כולה ותנטל מאפרה תה"ד וכו' עכ"ל דבריו אזלי אליבא דרב דלר"י עד שיצא אפר הנשאר לבית הדשן ומ"ש בד"ה אבל וכו' ויצא האפר לבית הדשן נר' דמפ"ל אליבא דר"י:

בד"ה קרמו וכו' לחם הפנים נאכל לתשעה וכו' כצ"ל ותיבת לשמנה נמחק:

תוס' בד"ה הוכשרו וכו' קימא למאי הילכתא וכו' עכ"ל לפי המסקנא דמתני' אתיא כאבא שאול ורבנן הוא דגזרו י"ל דלא גזרו אלא אחר דמדאורייתא פוסל ולכך נקט במתני' ליפסל בט"י מדאורייתא דכ"מ לגזירת רבנן לטמויי:

דף ט:

רש"י בד"ה הנהנה וכו' שעדיין לא קנה וכו' עכ"ל נר' מפי' דאי כבר קנה אע"פי שעדיין לא קרבה ילכו לים המלח דכיון דכבר קנה לא אפשר להוסיף ולקנות ומאי דקתני קרבה חטאת היינו קנה וראויה ליקרב קא' אבל אם קרבה ממש ואח"כ נודע יפלו לנדבה כדאמרי' לקמן וכיון בזה לתרץ מ"ש התוס' ועיין להבה"ז:

דף י.

בד"ה קמ"ל אבל אימורי קדשים קלים דלא חמירי וכו' עכ"ל ק"ק לפי"ז אמאי איצט' להא דור שהיפך בצינורא הול"ל דהיא גופה קמ"ל דבקדשים קלים דלא חמירי לא אמרי' עדיין לא נעשית מצותו משום תה"ד וי"ל דא"כ הו"ל למינק' אפר ומדנקט אימורין ע"כ הא דקמ"ל דזר שהיפך ואכתי ק' אמאי פירש רש"י לעיל הא דגחלת שפקעה מחזירין בגחלת של עצים ואמאי לא פי' בגחלת של אימורי קדשים קלים דאפי' קודם תה"ד לית בהו מעילה ויש ליישב:

בד"ה אין חייבין וכו' וטמא יליף חילול וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' לקמן בד"ה הא וכו' טמא נ"ל מאשר יקרב אבל רש"י מפרש דתרווייהו קראי דאשר יקדישו ואשר יקרב לדבר שאין לו מתירין דאי מאשר יקדישו הו"א אפי' בקדושת פה ואי מאשר יקרב הו"א דקרבה ממש אבל דבר שי"ל מתירין אתיא חילול חילול מנותר ודברי רש"י לקמן דנקט בדבריו י"ל מתירין קשים קצת:

תוס' בד"ה ה"מ וכו' אבל הכא נטמא כל הבשר וכו' עכ"ל ולפי"ז זריקה מועלת לנטמא כל הבשר משום רצוי ציץ ול"ד ליצא כל הבשר דלא מהניא זריקה כדאיתא לעיל דלא מרצה ציץ איוצא מיהו מה שהק' אח"כ אמאי לא נקטי יוצא דבריהם קשים להולמן וכבר עמד בזה הח"ן ע"ש:

דף י:

בד"ה ולד וכו' אע"ג דאיכא דחזי המום עם הדיחוי וכו' קמ"ל דתמות וכו' עכ"ל ול"ד לאבודת לילה דאמ"ר לא שמה אבודה דשאני הכא דחזי לדמי וכדמשני התם כי פריך אר"ל ע"ש ולס"ד דגמ' שם דלא פריך ממתני' ע"ש בתוס' ועיין להצ"ק שם:

בא"ד ואם משכיפרו קאי אתרווייהו וכו' עכ"ל דע"כ קאי אתרווייהו דאי בעברה שנתה ואבודה אפילו לא כיפרו א"כ ריבוי הריעותות גורם המיתה דהא אבודה לחוד קודם כפרה אינה מיתה ועברה שנתה אינה מיתה וכשנצטרפו שניהם מיתה וכבר הוכיחו דריבוי הריעותות אינו גורם המיתה אלא ע"כ בכיפרו מיירי:

דף יא.

וליתני נמי המפריש מעות לקינין וכו' המש"ל בפ"ג מה' איסורי מזבח דין ח' תמה דכיון דאסור להקדיש מחוסר זמן כדנ"ל מקרבן ביומא דס"ג מאי פריך הא לאו ברשיעי עסקי' ע"ש ונ"ל דדוקא בבהמה אסור להקדיש מחוסר זמן ולא בעוף דהא קרא דנ"ל מניה מחוסר זמן שור או כשב או עז כתיב ובפ"ק דתמורה די"ג מבע"ל גבי מקדיש אבר אחד בעוף מהו שתיפשוט בכולה מי אמרי' בהמה כתיב א"ד קרבן כתיב ע"ש וה"נ י"ל דפריך את"ל בהמה כתיב:

דף יא:

גמ' אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למי' וכו' אין להקשו' דלמ"ד מלמדין נמי ניחא דאי איתא דהדרשא היא לאחר כפרה כלפני כפרה אמאי איצט' קרא דהוא הא הא ילפי' מהני ב' כתובים די"ל דאי לאו קרא הו"א כיון דמהניא זריקה להוציא הבשר מידי מעילה כ"ש דמהניא לדם גופיה וכה"ג איתא במתני' לעיל אם פיטר את בשר חבירתה וכו':

שם גמ' לימא מתני דלא כראב"ק וכו' דס"ל להאי לישנא כיון דשריפה בקדש מועלין בהן אבל ללישנא בתרא א ס"ל דלאו הא בהא תליא וכמ"ש התוס' דלהאי לישנא האי דיוקא וכו' כמ"ש ה' צ"ק בכונתם וצ"ל דרבא לעיל ד' יו"ד ע"א דאמר ה"מ בנהנה מבשר ק"ק שנטמא דפטור אף על גב דבעי שריפה בקדש ס"ל כלישנא בתרא מיהו י"ל דלל"ב נמי הא בהא תליא ס"ל אלא דס"ל דראב"א מדרבנן קאמר כדלקמן ודברי התוס' י"ל כמ"ש הבה"ז ו בכוונתם ע"ש ודברי רבא לעיל ל"ק דיש לחלק בין הנושאין:

דף יב.

רש"י בד"ה אימא וכו' והא דכתיב ודשנו וכו' עכ"ל ר"ל דכיון דכתיב ודשנו ש"מ דמצוה לדשן וכיון דלא נעשית מצותו מועלין בו ואפילו אי דישון הפנימי לא בעי בגדי כהונה מ"מ לרב לעיל דפטר באפר התפוח ולא איכפת ליה בבגדי כהונה ועיין להתוס' ביומא

דנ"ט ע"ש ומתרץ דלאו מצוה לדשן אלא משום מסעות והא דלא ק"ל במשנתינו גופה י"ל דהא דקתני לא מועלין היינו אחר שהוציא הדשן דנעשית מצותו אבל קידם שנעשית מצותו היינו דקתני המקדיש דישון בתחי' מועלין בו אבל כאן בגמרא מקשה שפיר והא דפירש"י בחומש דקרא דודשנו את המזבח בחיצון משתעי היינו למסקנא דשמעתין דנ"ל פנימי מהאי קרא דוהסיר את מוראתו וכו' אבל בס"ד דגמ' כיון דל"ל בפנימי מוקמי' קרא דודשנו בפנימי באא"ע כיון דחיצון כבר נ"ל מושמו ועיין להח"ן:

כתב הראב"ד בפי' למס' קינין ברפ"א דקרא דאל מקום הדשן לקבוע מקום למוראה ע"ש והוא הפך סוגיא דשמעתין ועיין להרז"ה בפי' שם ע"ש:

בד"ה אלא וכו' דקי"ל שנכנס לדיר להתעשר וכו' עכ"ל הקשה המש"ל בפ"ב מהלכות מעילה דלר"ש הוא דנכנסין לדיר אבל רבנן פליגי כדאי' התם ע"ש וי"ל דטעמא דרבנן דילפי תחת תחת מקדשים ואי איתא דלא קדיש כלל אמאי איצט' ג"ש דתחת תחת הא העשירי יהיה קדש אמ"ר ושיעור דברי רש"י דנכנסין לדיר להתעשר לר"ש ואפילו לרבנן היו נכנסין לדיר להתעשר אי לאו ג"ש דתחת תחת:

בד"ה וק"ל אתורין ר"ח קאמר לעולא וכו' עכ"ל כצ"ל כמ"ש הצ"ק ור"ל דעולא קאמר אבני יונה קדושה שבהם וכו' משמע דבזמנם הי"ל קדושה ובכל גוונא מיירי אפילו הקדישם קודם זמנם וא"כ גם בתורין שהקדישן קודם זמנם כשהגיע זמנם אית בהו מעילה ומי איכא מידי דבשעת הקדש לית בהו מעילה ולבתר הכי אית בהו מעילה וה"ה דהו"מ לאקשויי אבני יונה כשהקדישם קודם זמנם אלא משום דמתני' בתורין הוא דקתני שלא הגיע זמנם נקט תורין:

דף יב:

גמ' מתיב ר"ה חלב המוקדשין וכו' אע"ג החלב לא קרב דמה"ט תנן לקמן בד"א בגמ' ודם קרב מ"מ דם אי מטעמא דקרב הא מיעטיה רחמנא מלכפר לכפרה נתתיו ולא למעילה ועיין להתוס' בתמורה דל"ב ע"ב ע"ש:

תוס' בד"ה המקיז וכו' וא"ת הא כתיב לכפר וכו' עכ"ל הא דלא נקטו הנך דרשות דלכם וקרא הוא דלעיל משום דהאי דרשא דלכפר היא דתנא דבי רי"ש שהוא תנא:

בא"ד וי"ל בדשחוט וכו' עכ"ל עיין להתוס' ביומא בפ' הוציאו לו דנ"א ע"א בד"ה המקיז שהק' מדתנן נמכרין לגננין ותי' דדוקא לאחר זריקה ע"ש והוא תימה דדם אפילו לפני זריקה לית בהו מעילה והול"ל דהתם לאחר שחיטה וי"ל דהתוס' שם אזלי לפום הגי' שכ' לעיל די"א בד"ה מ"ט דלפום הך גי' ר"מ ור"ש ס"ל מועלין מדאורייתא לפני זריקה ונקטו שם ביומא לאחר זריקה ליישב אליבא דכ"ע:

דף יג.

תוס' בד"ה אתיא וכו' ואין נר' דאמר בפ' השוחט וכו' עכ"ל ואין לו' בזה אהדריה לאיסוריה הנאה דהא ואכלת כתיב דמשמע אכילה דוקא:

בא"ד תדע מדאצט' למכתב ולא תגוז וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דהא איצט' ללאו ופיסולי המוקדשין גופייהו לא לקי אלא משום דאהדריה ללאו דלא תגוז וכבר עמד בזה המש"ל והח"ן תי' דאפי' לא כתיב לא תגוז אמרי' דאהדריה ללאו דלא תעבוד דגיזה עבודה היא ע"ש ואין להקשו' ע"ז מדתניא בספרי אקרא דלא תגוז בכור צאנך ולא תעבוד בכור שורך מנין ליתן האמור של זה בזה וכו' ע"ש ומייתי לה הגמרא בחולין דקל"ז ואי איתא דגיזה עבודה היא אמאי אצט' ליתן את של זה בזה די"ל דדוקא השתא דכתיב לא תגוז ולא תעבוד דחילקה אותם התורה בתרי לישני ידעי' דגיזה לאו עבודה היא אבל אי לא כתיב אלא לא תעבוד אמרי' דגיזה עבודה היא מסברא ומ"מ לא מוקמי' תזבח ולא. גיזה אי לאו דאסרה התורה הגיזה בהדיא ולעיקר קושי' הר"ב מש"ל י"ל דבפ' הלוקין די"ח איתא אמר"ג אמ"ר כהן שאכל מחטאת לפני זריקה לוקה דכתיב ואכל אותם אשר כופר בהם דוקא לאחר זריקה ולאו הבא מכלל עשה לאו ופריך מברייתא דכל בהמה מפרסת פרסה וכו' והשתא הוכחת התוס' היא דאמאי לא הוכיח הגמ' דלאו הבא מכלל עשה לאו מדאיצט' לא תגוז אלא ע"כ לומר דלא הוה ידעי' וכו' ועיין בנימוקי לספרי שתי' עוד קושי' הרב מש"ל ע"פ ברייתא דספרי אשר שם ע"ש:

דף יג.

בא"ד אלא לענין דבר התלוי באם וכו' עכ"ל והא דלא ילפי' הכא מוקדשי' ממעשר מג"ש דתחת תחת ומעשר מבכור משום דאין דנין אפשר משאי אפשר ולא ילפי' מעשר מבכור אלא אחר דילפינן מוקדשין מבכור מג"ש דאמו דלא אתיא אלא להכי וכמ"ש התוס' בסמוך והך דנדה עיין להתוס' שם:

מתני' ראב"צ אומר נוהגין היו וכו' עיין להר"מ בפי' המשנ' וביאור דבריו נ"ל דודאי ראב"צ פליג את"ק וס"ל דמותר ליהנות והמעשה שהיו נהנין בה בלולביהן גם ת"ק מודה בו אלא דת"ק ס"ל מצות לאו ליהנות ניתנו ואע"ג דלא נהנין שפיר היו נותנין בלולביהן וראב"צ ס"ל מצות ליהנות ניתנו וע"כ מוכיח מהמעשה דמותר ליהנות ואין הלכה כראב"צ וגם לדברי התוס' י"ל כן וכוונתם לישב המעשה לת"ק ובהכי ניחא מה שהק' הרב טורי אבן במס' ר"ה דכ"ח לר"י דס"ל התם מצות ליהנות ניתנו ממתני' דהכא ע"ש ועפי"ה ניחא דר"י כראב"צ והדר אמ"ר דקי"ל כת"ק דמצות לאו. ליהנות ניתנו איברא דק' ממתני' הלזו עמ"ש מהר"ם די בוטון והביא דבריו ה' המגיה בס' מש"ל רפ"ה מה'

אישות דמצות לאו ליהנות ניתנו דוקא דיעבד אבל לכתחי' אסור ולפ"ד איך היו נותנין לכתחילה בלולביהן:

דף יד.

תוס' בד"ה שבאשירה וכו' וי"ל דגזרינן דילמא אתי לאחלופי בקינין המחוברין וכו' עכ"ל ק' הא כבר כתבו במאי דקאמר ה"נ מסתברא וכו' דקנין דעלמא לא אתי לאחלופי וי"ל דלעיל דס"ד דהקנין גופייהו שרו ע"כ דלא גזרינן דאתי לאחלופי בקינין המחוברין דא"כ קינין גופייהו ליתסר אלא דאתי לאחלופי שמא ישבר מן האשירה ולכך לא שקיל בידו והאי חששא ליכא בקינין דעלמא משום דל"ד לאילן אבל השתא במסקנ' דהקנין גופייהו אסירי ומאי יתיז בקנ' באפרוחי' י"ל שפיר דחיישי' שמא אתי לאחלופי בקינין המחוברין כיון דהאי קן והאי קן אתי לאחלופי ולא כתב לעיל דבקינין דעלמא ל"ד לאילן וליכא למיחש לאחלופי אלא גבי חששא דישבר מן האשירה אבל השתא בחששא דקינין המחוברין חיישי' אפי' בקינין דעלמא ועיין לה' המגיה בס' משל"ל בפ"ז מה' עכו"ם מ"ש בזה ממתני' דפ' משילין דשלהבת של ע"א ע"ש ועפי"ה ישנו מן היישוב:

רש"י בד"ה מ"ט וכו' לפי שהמוכר היה מועל בהם וכו' עכ"ל ולפ"ז אחר שקנה ומשך היה יכול לחלל המעות על האבנים אפי' קודם בנין ומשום דס"ס בעי חילול אחר הבנין למלאכ' האומנין לכך קאמר שמואל בונין בחול כדי שלא יטרח לעשות ב' חילולין ולכך נקט הגמ' ויהיב להו לאומנין ולא נקט מוכר דמשום אומנים הוא דעושה חילול אחר הבנין ומ"מ אם ירצה לטרוח לעשות ב' חילולין הרשות בידו ולכך לא פריך הגמ' ממתני' אשמואל כדפריך אר"פ ולפי' התוס' צ"ל דיכול לחלל קודם הבנין הקורות ולשייר מקצת מהבנין כדי שיחלל עמו מלאכת האומנים כי היכי דלא קשיא אשמואל ממתני':

דף טו.

גמ' תנן ק"מ מצט' זע"ז למעילה וכו' ק' נוקמא בעולה והתוס' בזבחים דק"ט ע"א הקשו אמאי לא מוכיח הגמרא שם דפיגול מצט' בשר ואימורין בשלמים ממתני' הלזו ותי' דמוקמי' לה בעולה דהא תני נמי מעילה ע"ש ודבריהם תמוהים דא"כ מאי פריך אר"י ממתני' ועוד דמסקנא דשמעתין דמעילה איתא בכל ק"מ ונראה ליישב דודאי מתני' דקתני ק"מ לא מתוקמא בעולה לב"ר ומ"ש התוס' עולה ל"ד אלא עולה ודכוותה דהיינו אימורים ולא נחתי אלא לאפוקי בשר שלמים דלא מיירי מתני' בכל גוונא אפי' בבשר שלמים וע"ז הביאו ראיה דלא מיירי מתני' בכל גוונא דהא קתני מעילה וליתא בשלמים אחר זריקת דמים אלא ע"כ דלא מיירי בכל גוונא:

רש"י בד"ה אמר וכו' דכתיב ואיש כי יאכל קדש וכו' עכ"ל צ"ע דהאי קרא בתרומה כתיב ויש ליישב:

תוס' בד"ה ק"מ וכו' למ"ד לקמן וכו' עכ"ל ע"ש לקמן דבהנאה מיירי ובהנאה ליכא מאן דפליג דשיעורה בשו"פ ובאכילה פלוגתא דתנאי היא בפ' כ"ש דל"ג וע"ש בתוס':

בד"ה ואפי' וכו' וי"ל דשמא קסבר קב"ה לא היו בכלל העמדה וכו' עכ"ל דבריהם תמוהים דבתמורה דל"ב מבואר דלכ"ע לרבנן קב"ה היו בכלל העמדה והערכה ולר"ש הוא דקב"ה לא היו בכלל ומאי פריך הגמרא ממימרא דעולא נוקמה אליבא דרבנן דהלכתא כוותייהו:

בא"ד א"נ מי לא עסקי' דהעמדה מחיים וכו' עכ"ל נר' דדוקא היכא דמחיים בר פדייה הוא אבל היכא דלאו בר פדייה מחיים ל"מ דבעי' העמדה והערכה בשעה שראוי לפדייה וזהו מ"ש התוס' ר"פ ראשית הגז דבעי' העמדה בשעת פדייה ר"ל בשעה שראוי לפדייה ובהכי ל"ק מ"ש השע"ה ע"ד התוס' הללו דשמעתין מגמ' דבכורות דל"ב ע"ב ע"ש דשאני התם דמחיים לאו. בר פדייה הוא ובעי' העמדה בשעה שראוי לפדייה:

דף טו:

מתני' הבשר והחלב והיין וכו' התוספות בזבחים דק"ט ע"א כ' דאע"ג דחלב בכזית ויין ברביעית מ"מ אם שרה פתו ביין שיעורו בכזית ע"ש משמע דה"נ מיירי בשרה החלב ביין וחצי זית מן היין מובלע בהחלב וק"ל למ"ל איסור ואיסור הא בקדשים היתר מצט' לאיסור לכ"ע כדאי' בפסחים דמ"ה ע"א וכה"ג פריך התם אהא דקתני איסורי נזיר מצט' זע"ז ומשני כאן בב"א כאן בזאח"ז ע"ש והכא דבב"א מיירי לפ"ד התוס' אפי' איסור והיתר מצט' זע"ז לפיגול וי"ל דמיירי דאכל חצי זית בשר ואח"כ אכל רביע זית חלב מובלע בו רביע זית יין דהשתא הוי בזאח"ז דכה"ג איסור והיתר לא מצט' ועיין להמג"א סי' ר"ט שהוכיח מדברי התוס' דשיעור משקה מובלע בפת בכזית לענין ברכה אחרונה ועמ"ש בנימוקי שם ע"ש:

תוס' בד"ה כל הפיגולין וכו' כבר תנא ליה רישא ואיידי וכו' עכ"ל לפ"ז הגמ' לעיל דפריך שלמים לא מחייב והתנן כל הפיגולין וכו' ה"ה דהו"מ למיפרך מרישא ועיין להתוס' בזבחים דק"ט:

דף טז.

תוס' בד"ה אמר וכו' דגלי קרא בנבילה וכו' עכ"ל ק"ל ללוי דס"ל דאע"ג דאין אחע"א נבילה חלה על טמאה מה יענה להך ברייתא דמייתי הגמרא בפ' ג"ה ד"ק ע"א דדריש נבלת עוף טמא אינה מטמאה מדכתיב נבילה מי שאיסורה בבל תאכל נבילה יצא זו

שאין איסורו משים בל תאכל נבילה משום דאין אחע"א וללוי הא בנבילה גלי קרא וצ"ל דלוי מפרש הכי מי שאיסורה בב"ת נבילה בלבד יצאת זו שאין איסורה בב"ת נבילה בלבד וכה"ג איתא בגמ' בפ' כ"ש דל"ו ע"ש והגמ' שם בחולין דמוכיח מינה דאין אחע"א לר"י אליבא דרב אזלא הך סוגייא ע"ש במהרש"ל ומהרש"א ז"ל:

כתב מהרש"א במכות דף ט"ז ע"ב דלרב דאין איסור נבילה על טמאה הא דלא יליף מהא דהתורה אמרה וכו' משום דשאני נבילה אחלב דהוי איסור אבל נבילה על טמאה ליכא לא כולל ולא מוסיף ע"ת וק' מדאמרי' בפ' ג"ה דק"א ע"א אמרי' אמ"ר האוכל ג"ה של נבילה רמ"א חייב ב' וחכ"א אינו חייב אלא אחת משום דאין אחע"א והשתא הא רב גופיה מודה היכא דהוי כולל חל נבילה ונבילה על ג"ה הוי כולל ואמאי לא מחייבי רבנן אלא אחת אלא צ"ל דה"ט דלא יליף רב מנבילה אחלב משום דשאני חלב דקיל דהותר והכי איתא בפ' ג"ה דק"ג ע"א ע"ש וי"ל דברי מהרש"א ז"ל דדוקא בשניהם שוין דהא דס"ל לרב דחל נבילה בכולל דנבילה וחלב שוין בהדרגה דבנבילה אית בה קולא דלית בה אלא לאו וחומרא דלא הותר מכללא וחלב חמור דבכרת וקיל דהותרה מכללו וכן נבילה אטמאה שוין אבל נבילה אג"ה קל על חמור דג"ה חמור דנוהג איסורו מב"נ כדאיתא התם בפ' ג"ה ובקל על חמור לא יליף מנבילה אחלב דשוין הן:

בד"ה מתיבי וכו' ומ"מ קשיא היכי קדחי הא חיי שניהם וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא הקשו מגופי דברייתא דמיתת פרה וחיי גמל אין מצט' משמע הא חיי גמל לחודיה מחייב ואי לענין טומאה הא אבר שחלקו לא מטמא וי"ל דרב ס"ל כר"א דאמר בפ' ג"ה שם דאפי' חלקו מבחוץ הוי אבר ומיתוקמא ברייתא שפיר דחיי גמל לחודיה לענין טומאה אבל בדיוקא דחיי שניהם ק"ל שפיר דאפי' לר"א דחלקו מבחוץ הוי אבר היינו כשהם היו אבר אחד אבל ב' חצאי אבר מב' גופות ודאי לא הוו אבר ובהכי לק"מ מ"ש ה' צ"ק ע"ש ואכתי ק' מאי מק' נימא דלמאי דדחי הא חיי שניהם וכו' ברייתא מיירי באכלה ובבשר ולא באבר וי"ל דמאי דדייק המק' הא מיתת ב' וכו' היינו משום דאי מיתת ב' אין מצט' ליתני מיתת ב' וכדפריך בתר הכי מאי איריא דרהיט וכו' וא"כ גם להמק' נידוק נמי הא חיי ב' מצטרפין מדלא תני חיי שניהם ועיקר קושי' להמק' דברייתא בטומאה מיירי ולשונם אינו מדוקדק שפיר:

רש"י בד"ה מיתת וכו' ולא משום אבר מ"ה וכו' עכ"ל נקט כן לפי"ה דחיי שניהם מצט' ואתיא כר"י אבל השתא בס"ד לא ס"ד דאתיא כר"י כמו שנראה מהגמרא והשתא בס"ד חיי גמל היינו משום טומאה:

בד"ה א"ל וכו' דלא אתי איסור נבילה וחל על איסו' אבר ובו' עכ"ל ר"ל דלא מצט' נבילה עם אבר ומ"ש אח"ז והא דקתני סיפא וכו' היינו ר"ל דינא דסיפא לס' ר"א דאין אחע"א ולאו לתנא דברייתא קאמר ואין צריך להגיה כמ"ש הח"ן:

דף טז:

רש"י בד"ה אמר רבא וכו' לא קאי אבריית' וכו' עכ"ל לפירושו קשיא כיון דלא קאי אברייתא הו"ל לשינויי גם לר"י כאן במיתתן כאן בחייהן וי"ל דמ"מ ע"כ קאי אמתני' דהכי משמע לישנא דר"י דקאמר אין לוקין עליהם וכו' ומתני' ע"כ במיתתן מיירי דהא קתני נבילה אבל רב מילתא באפי נפשה קאמר ובהכי ניחא מ"ש רש"י בד"ה ואמר ר"י דברייתא במיתתן מיירי מדקתני פחות מכזית נבילה דאמאי לא הוכיח משרצים גופייהו דקתני מטמאין וכמ"ש התוס' ואין לו' דגם שרצים י"ל דמטמא משום אבר מ"ה דגם בשרצי' מטמא כראי' בס"פ העור והרוטב דמדקתני האיברים אפי' פחות מכעדשה מוכח דבבשרן שיעורו בכעדשה ומטמא כעדשה וע"כ במיתתן מיירי ואולם עפי"ה ניחא דנקט כן משום דגם למסקנא דקאי אמתני' משום דקתני מתני' נבילה הוא ולכך נקט הכרח זה גם גבי ברייתא ואכתי קשיא לפירושו אמאי לא משני ארב במובדלין וכו' וי"ל דשינוייא דבמובדלין קאי גם אקושיא דרב והא דלא קאמר אלא משום דלא הוזכר שם אמורא באוקמתא דכאן במיתתן וכו' ודע דרש"י דק"ו ע"ב כ' דגם באין מובדלין שיעורן בכעדשה וכבר הקשו התוס' שם מסוגייא דשמעתין ועפ"י פי' התוס' בשמעתין י"ל קצת ועיין להה"מ בה' מ"א פ"ב:

דף יז.

גמ' דאמר קרא וזה לכם הטמא וכו' עיין בכריתות ד"ד ע"ב דנ"ל דם השרץ ובשרו מצט' מוזה לכם הטמא ולפי' התוס' דהכא מוי"ו קדריש ניחא אבל לפירש"י דהכא ודהתם קשיא ויש ליישב:

תוס' בד"ה והא וכו' לפי שא"א שלא בלע הקנה וכו' עכ"ל אע"ג דטומאה בלועה אינה מטמאה הכא שאני דיכול לצאת ע"י הגעל' על' ומקפיד עליו להגעילו כדי שיהא מותר להשתמש בו ובכה"ג לכ"ע מטמאה כדאיתא במס' נדה דס"ב ע"ב ע"ש:

דף יז:

גמ' אבל לענין אכילה מצט' בגמ' ביומא בפ' יו"הכ איתא יכול תענו מפיגול ונותר והקשה רש"ל על הסמ"ג הא בלא"ה חייב משום פיגול ונותר ותי' דנ"מ בחצי זית פיגול וחצי זית נותר ע"ש והוא תימה דהא לענין אכילה מצט' ולפמ"ש התוס' בזבחים דע"ח ע"א דאע"ג דמצט' לא לקי ניחא ועיין להתוס' דפ' אמרו לו:

רש"י בד"ה אבל וכו' ואמר לי רבי דאי הוי חצי וכו' עכ"ל היינו דאי התרו משום פיגול לקי ואי התרו משום נותר לקי אבל לא לקי תרתי וכמ"ש התיו"ט וכ"מ מגמ' בפרק אמרו לו די"ד ע"א דאמרי' בזית אחד קמיירי בב' זיתים לא קמיירי ואמרי' תו באכילה אחת קמיירי וכו' ע"ש ואי איתא הא בזית אחד מ"ל דחייב משום פיגול ונותר:

דף יח.

תוס' בד"ה תני וכו' י"ל דה"ר כשהאיסורו בעין וכו' עכ"ל ה' שע"ה ה' חמץ תמה ע"ד הללו מגמ' רפ"ג דשבועות ע"ש ועמ"ש בחי' במס' ע"א דס"ח ע"א ע"ש:

דף יט.

רש"י בד"ה עד שיצא וכו' וכיון שהביאו נפטר מאחריותו וכו' עכ"ל דבריו תמוהי' מגמ' במגילה ד"ח ע"א וע"ש לה' טורי אבן ועיין בגמ' בקמא דע"ו סע"א וכמ"א כתבתי בזה:

דף יט:

מתני' אין מועל אחר מועל אלא בהמה וכ"ש וכו' הר"מ בפ"ו מה' מעילה כ' ויראה לי שהמנחות והעופות כמו בהמה וכ"ש ע"ש ונר' דאע"ג דבהמ' נ"ל מאיל האשם וכ"ש מק"ו מ"מ מדאמרי' בסמוך א"כ עצים ושמעינן דכל מידי דאקרי קרבן יש מועל אחר מועל דאפילו רבנן דפליגי בעצים משום דקרבן עצים אקרי קרבן סתמא לא אקרי אבל כל מידי דאקרי קרבן יש מועל ושמעי' דאחר דגלי קרא דאיל האשם דיש מועל ילפי' מנה כל מידי דאקרי קרבן ומכאן יצא להר"מ דין זה:

תוס' בד"ה אין וכו' דמה שהחזירו וכו' עכ"ל עיין להתוס' בפ' השואל שדחו תי' זה ועיין להתוס' בקדושין דנ"ה ע"א ובמהרש"א שם ע"ש:

דף כא:

גמ' כגון דאייתי ליה שוה ששה בשלש משמע דהא דקאמ' שמעת מינה קאי אמתני' דנתן לו דינר זהב ויל"ד אמאי לא נקט לה אירשא דנתן לו ב' פרוטות וכו' וי"ל משום דבעי למימר הנ"מ מדקתני בברייתא מודה ר"י בקטנית ובברייתא קאי אנתן לו דינר זהב דאפשר דלא הוזכר בברייתא בבא דנתן לו ב' פרוטות:.

תוס' בד"ה פרוטה וכו' וליבטיל ההיא פרוטה של הקדש שנפלה וכו' עכ"ל מלשונם נראה דלא ק"ל בסיפא דהאומר פרוטה בכיס זה הקדש והיינו משום דתחילתו מעורב וכמ"ש המרדכי גבי רוק דיבמה ועיין לה' מש"ל בפ"ז מה' מעילה במ"ש ממתני דהמפריש מעות מנזירותו דפ"ג דמכילתין ע"ש:

תם ונשלם מסכת מעילה

מסכת תמיד

דף כו.

בד"ה בא וישב לו וכו' י"ל דחכמים לא הטריחוהו וכו' עכ"ל לפ"ז כשהשערים נפתחים יוצא והולך לו מדינא הוא דאסור לישב שם וק' אמ"ש גבי יוצא והולך לו דמה יעשה שם הואיל ואינו עובד ואמאי הוצרך לזה הא מדינא איסורא איכא וכבר עמד בזה ה' ב"ש ונ"ל דמדקתני בא וישב לו אצל אחיו הכהנים משמע דבחציה דבקדש וכזה ודאי איסורא איכא אלא שלא הטריחוהו ולקמן יוצא והולך לו לגמרי אפי' מחציה שבחול ואפי' בהר הבית לא ישב אלא הולך לביתו בזה הוצרך למ"ש דמה יעשה וכו':

בד"ה מנה"מ וכו' כלו' מנ"ל מן הפסוק דבעי ג' שומרים וכו' עכ"ל דבריו כאן הם לפי הועוד דהו"א דבחד שומר סגי שכ' ברישא דמתני' אבל לפמ"ש בתחילה דהו"א שאין צריך שומרים דאין עניות במקום עשירות אז פי' מנה"מ היינו מנה"מ דבעי שומרים כלל ועיין להב"ש:

דף כו:

גמ' איבעיא להו עליות ממש וכו' נר' דנ"מ לנודר מן עליות אי מקום הגבוה שאין תחתיו תשמיש בית נקרא עליה ואסור בו וכה"ג איתא בפסחים והב"ש נדחק בזה:

גמ' אמר ר"י בזה שנכנס לעזרה פשפש וכו' כ' הב"ש דבלא ר"י לא מצי פריך די"ל דפתח דאינו לשום תשמיש לא בעי שיעור ע"ש אע"ג דבפ"ק דמדות תנן טני מן הצפון לא היה משמש כלום ואפילו הכי שיעור דהא חמשה שערים דהר הבית היו בהם שומרים כדלקמן דף שאח"ז י"ל דשערי עזרה לחוד הוא דכי אינו משמש. לא בעי שיעור ועוד דטדי נמי לפעמים נכנסין בו הטמאים כדפי' הר"ש שם ועוד י"ל דשאני הכא דבבית אחת היו שתי שערים ולכך בחד שומר סגי אי לא משמש כלום:

דף כז.

גמ' דל ה' דהר הבית פשו להו תמניא ק"ק מנ"ל דס"ל תמניא הוו נימא שבעה הוא דהוו וי"ל כיון דהגזברים הם השוערים פשיט"ל להגמ' כיון דבמקום אחד הם בחד שומר סגי ולזה כיון המפרש במ"ש כאן בדברי ר"נ ואותן ב' שערים דהוו בבית המוקד וכו' ובזה ניחא מה שהק' הב"ש עמ"ש התוס' בכתובות דק"ו ע"א דמתני די"ג השתחויות כנגד י"ג שערים ס"ל שבעה הוא דהוו אלא דחשיב גם פשפשין והק' הב"ש דא"כ מנ"ל להגמ' דהאי תנא די"ג גזברים ס"ל תמניא נימא דס"ל שבעה וחשיב פשפשין וכולהו י"ג שערים דקאמר הם דעזרה ע"ש ול"ק דהפשפש היא לפני שער הגדול ובחד שומר סגי והכא

בגזברים שהם שוערים מיירי אבל מתני' די"ג השתחויות לאו בשמירה מיירי ושפיר כ' דחשיב גם פשפשין:

דף כז:

גמ' מחילות לא נתקדשו וכו' רש"י בפסחים בפרק א"ד דס"ז ע"ב כ' לא נתקדשו בקדושת עזרה משמע דדוקא בקדושת עזרה הוא דלא נתקדשו אבל בקדושת הר הבית נתקדשו ולפ"ז הא דמחילות לא נתקדשו אין לו קשר אהא דבעל קרי משתלח וכו' דבעל קרי אינו יכול ליכנס אפילו למחילות כיון דנתקדש מיהא בקדושת הר הבית ולכן כ' רש"י שם הני תרתי מילי שמעינהו מרביה וגרסינהו אבל ק' דבפ' כ"צ דפ"ו ע"א כ' רש"י דב"ק מותר ליכנס למחילות מוכח מדבריו דלא נתקדשו כלל אפי' בקדושת הר הבית וי"ל דהתם בפתוחות חוץ להר הבית ומ"ש בפ' א"ד בפתוחות להר הביא מיירי והכל הולך אחר הפתח ואכתי ק' דא"כ הני תרתי מילי דקאמר ר"י שייכי גבי אהדדי בפתוחות חוץ להר הבית ומדבריו בפ' א"ד משמע דלא שייכי אהדדי ומהרש"א שם בפ' כ"צ נרגש מזה וכ' דמ"ש בפ' א"ד הוא לפום ס"ד דגמרא בפ' כ"צ דס"ד דר"י מיירי בפתוחות לעזרה ע"ש והשתא ניחא הכל אבל דברי המפרש כאן תמוהים שכ' דר"י מיירי במחילות דהר הבית ולא נתקדשו אפי' בקדושת הר הבית וכ' דהני תרתי מילי שמעינהו מרביה וגרסינהו והשתא לפמ"ש דלא נתקדשו כלל אפי' בקדושת הר הבית מישך שייכי להדדי הני תרתי מילי וצ"ע ועיין להב"ש:

דף כח.

גמ' ואומר להם שלום עליך מכאן מוכח דהא דאין נותנין שלום בלילה היינו במדבר אבל בישוב דלא שכיחי מזיקין נותנין שלום בלילה שהרי כאן בלילה מיירי וכ"כ התוס' בריש מגילה:

דף כט:

ר"א מוסף אף של מייש וכו' פי' המפרש מוסיף לפסול והב"ש כ' דגרסי' דקטמי דהיינו שנעשית במהרה אפר ולפ"ז יש לפ' דר"א מוסף להכשיר דת"ק ס"ל דלא היו רגילין אלא במרביות של תאנה וכו' משום דלא קטמי לא מבפנים ולא מבחוץ ור"א מוסיף של מייש וכו' כיון דלא קטמי מבפנים ע"ש והח"ן תמה ע"ד דא"כ ת"ק בעי רלא קטמי אפי' מבחוץ והגמ' קאמר בדברי ת"ק ומאי ניהו דוקרי דלא קטמי ואזלי מקטר מתוכו הרי דלת"ק לא קפיד לא אתוכו ע"ש ולק"מ דההיא לענין פוסלות אתמר דלא פסילי אלא בקטמי מתוכן אבל אי לא קטמי אלא מבחוץ כשרק אלא דלא היו רגילין לכתחילה אלא במרביות דלא קטמי אפילו מבחוץ מיהו מה שתלה הב"ש הפי' דר"א להכשיר אתא בגירסא דקטמי

ק' דאין תלוין זה בזה דאפי' לגירסא דקטרי יש לפרש דר"א אהכשירה קאי וכבר תמה עליו בזה המש"ל בה' א"מ ע"ש ונר' דהכריחו להמפרש לפ' דר"א אפיסולא קאי משום דאי ר"א להכשיר אתא וס"ל דכל היכא דלא קטרי מתוכן כשרין ורגילין בהם לכתחילה א"כ לא הי"ל לפ' של מייש וכו' אלא הי"ל לומר כל העצים כשרין ורגילין בהם לכתחי' חוץ מן זית וגפן:

גמ' בתאנה דלא עבדא פירי וכו' צ"ל דפסיקא ליה להגמ' דשל זית וגפן ליכא רלא עבדא פירי דאי משכחת לה דלא עבדא פירי מ"ש זית וגפן דנקט לפסול תאנה ודקל נמי היכא דעבדא פירי פסולין:

דף ל.

גמ' כדי שיהא הא הרוח מנשבת הר"מ

בפי' המשנה כ' חזיתה היינו שיעשה אות וסימן להראות שמן המזרח מתחיל ע"ש והוא נגד סוגייא דשמעתין ונראה דלעולם ס"ל דחזיתה הוא חלון אלא דהוק"ל למ"ד להצית את האליתא אמאי עשו החלון למזרח ולא למערב להכי קאמר כדי שיעשה אות וסימן שהתחיל מן המזרח דהמערכה היא ממזרח למערב ועיין להב"ש:

מתני' מי מרדשן מזבח הפנימי וכו' הקשה המפרש הא עבודה שאינה תמה לא בעי פייס כדאי' ביומא זר שסידר המערכה וכו' ונראה דעיקר הוכחתו היא מדאמרי' שם בלישנא בתרא זר שסידר ב' גזירי עצים חייב ופריך רבא א"כ ליבעי פייס ופריך ומי לא בעי פייס וכו' רבא ה"ק ליבעי פייס בפ"ע הרי דפייס ליתיה אלא בעבודה תמה שהרי פריך כיון דהוי עבודה תמה ליבעי פייס והגמרא לא פריך ליה אלא מי לא בעי פייס וס"ל להמפרש דזהו גופיה טעמו של דבר דאמרי' מעיקרא זר שסידר המערכה חייב דה"ט משום דהוי עבודה תמה דס"ל דב' גזירי עצים ביום כדדחו שם במסקנא וא"כ סידור המערכה רכה הוי עבודה תמה דלילה וכל שקלא וטריא דעביד הגמ' אלישנא בתרא דליבעי פייס ניתנו ליאמר מעיקרא אלא דבלא"ה דחי לה שפיר להיא מימרא דזר שסידר המערכה ומ"מ דוחק גדול הוא בדברי המפרש דלמה לא מייתי בפשי' מל"ב דמוכח שפיר דלא בפי פייס אלא בעבודה תמה כדכתיב' ועיין להח"ן:

דף ל:

מתני' ובה ג' מעלות שעליה כהן עומד וכו' והא דכתיב ולא תעלה במעלות על מזבחי דוקא על המזבח אבל בהיכל שרי כדתניא במכילת' כ"כ המש"ל הביא דבריו ה' פני דוד בפ' משפטי':

דף לא:

גמ' נעבדו דכסף נעבדו דזהב מדברי המפרש שכ' מפני שמרתיח הלחם ומחממה נראה דמפרש דתרתי פריך הגמ' חדא אשולחנות דאיברים אמאי עבדי' דשיש נעבדו דכסף ועוד שולחן שלפני ההיכל שמניחין עליו לחם הפני' בכניסתו אמאי עבדי דכסף נעבדו דזהב ומשני מפני שמרתיח הבשר טפי עברי ליה דשיש ולחם אי עבדי דזהב מרתיח ליה ומעפשו ושלחן שעליו לחם הפנים תמיד דעבדי ליה דזהב שאני מפני שכך מצותו כתובה בתורה והח"ן כתב דהמפרש גריס בברייתא בב' שלחנות שלפני ההיכל אחר של שיש ואחד של זהב ע"ש וליתא שהמפרש כתב להדיא בד"ה שמעלין ובד"ה ח' שיש וכו' אחד של כסף ואחר של זהב:

דף לב.

גמ' אמר להם שמים נבראו תחילה וכו' המפרש הוסיף צר ג' או שניהם כאחד והשיבו לו שמים תחילה דכתיב את השמים ואת הארץ ואי שניהם כאחד לא הול"ל ואת הארץ אלא את השמים והארץ:

תם ונשלם מסכת תמיד

מסכת נדה

דף ב.

גמ' העמד אשה על חזקתה ק"ק אמאי לא קאמר העמד טהרות על חזקתן ולהלל נמי ק' אמאי לא אמרי' העמד טהרות על חזקתן ולפמ"ש הר"ן. בחי' לחד תי' ניחא שפיר שהק' לשמאי מ"ש מס' טומאה ברה"י ותי' דלא ילפי' מסוטה אלא שאין אומרין העמד המיטמא על חזקתו דסוטה היא המיטמא אבל המטמא עצמו כמו הכא שהאשה היא המטמאה טהרות אמרי' העמד אשה על חזקתה אך לחד תי' שכ' עוד שם והוא מ"ש מהרש"א בתוס' אכתי ק':

תוס' בד"ה מעל"ע וכו' וי"ל דלא ילפי' מסוטה לטמא למפרע וכו' עכ"ל דבתיהם קשין להולמן דהא הגמ' דפריך לר"ש אי מה סוטה טמאה ודאי אברייתא דמקוה קאי דהיא למפרע ומהרש"א כתב דמדאורייתא שאר טומאות דוקא אלא דחכמים עשאוה לטומאה דלמפרע כשאר טומאות והגמרא פריך דנילף מסוטה שאר טומאות וממילא עשאוה לטומאת דלמפרע בשאר טומאות לשרוף ע"ש והם דברים תמוהים דכיון דמדאורייתא הטהרות טהורות אוך יש כח ביד חכמים לשרוף ולהפסיד טהרות ע"כ נראה דהגמ' פסיקא לזה בשום מקום דר"ש. ס"ל ה' טומאה ברה"י תולה אפילו בטומאה דלהבא

ועלה הוא דפריך אי מה סוטה וכו' וכן הוא קושטא דמילתא לפום מאי דמשני שאני סוטה דרגלים לדבר א"כ ע"כ דס' טומאה דליכא רגלים לדבר אינו אלא תולין:

בא"**ד** דבהדיא יש בירוש' וכו' עכ"ל אע"ג דסבר הוכיחו תחילה מסוגיא דשמעתין דקאמר והלל כי אמרי' אוקי מילתא וכו' מ"מ ניחא להו להוכיח מהירוש' משום דרש"י ל"ג בשמעתין הא דס' נגע וכו' ואע"פ שלא הביאו. פירש"י אין לחוש:

בא"**ד** וי"ל דלקמן נמי בנגע בא' בלילה מיירי בקדשים וכו' עכ"ל ק"ק מאי מקשים התוס' לעיל אמאי מטמאין בד"ה בנידה טפי מכל טומאות דבר"ה נימא דטעמא משום דכל הטומאו' בשעת מציאתן כמו ודאי נגע ולא ראהו חי מבערב ודוקא ס' נגע ס' לא נגע הוא דמטהרין בר"ה אבל ודאי נגע אמרינן כל הטומאות כשעת מציאתן אפילו בר"ה לקדשים וי"ל דטעמא דבודאי נגע אמרי' כל הטומאות כשעת מציאתן משום דהשתא מת והיינו מה שתי' לעיל דכיון דהשתא טמאה לא גמרי' מסוטה מיהו קשה לתי' בתרא שכתב לעיל משום דראיה לא גמרינן מסוטה הא אפי' נגיעה כה"ג דהשתא טמאה טמא בקדשים כמו נגע בא' בלילה ולא ראהו חי דהוצרכו להך טעמא דלא גמרינן מסוטה אלא נגיעה ולא דאיה להנך טעמי דהרבשא ואם איתא דהוה דם מעיקרא הוה אתי דהנך טעמי אהנו גם לב"ה דלא לטמא ודאי בקדשים כמ"ש התוס' לקמן וא"כ מהנך טעמי גופייהו הו"ל לטהר בר"ה כמו שאר ס' טו' בר"ה דגמרי' מסוטה ועמ"ש מהרש"א:

בא"**ד** וא"ת לר"מ וכו' עכ"ל קושייתם היא לחי' קמא שכ' לעיל דכיון דהשתא טמאה לא גמרי' מסוטה דבנגע בא' בלילה דמטהר ר"מ נמי השתא מת הוא אבל לתי' בתרא דנגיעה הוא דגמרי' מסוטה ל"ק לר"מ דהא ר"מ לא מטהר אלא בר"ה כדאיתא בתוס' הביאו התוס' לקמן ד"ד ע"א וא"כ נימא דשאני נגיעה דגמרי' מסוטה אבל אשה דראיה היא לא גמרי' מסוטה:

דף ב:

גמ' אדרבא העמד יין על חזקתו. מ"ש מהרש"א דסמיך אהא דאמרי' מאן תנא חבית ר"ש ע"ש קשה דא"כ אמאי לא פריך מחבית אלא לשמאי הא גם להלל ק' כיון דלרבנן ודאי הוא ולעיקר קושיתו עיין להר"ן בחי':

תוס' **בד**"**ה** השתא וכו' התם נמי רוב העולם בריאים וכו' ובסיפא דאם ש"מ הוא עליהם להביא ראיה שהיה בריא משים דאפוקי ממונא הוא עליהם לה"ר להוציא:

בא"**ד** דרגילות שערות לבא מצפרא וכו' עכ"ל.

מהריב"ל הביאו מהרשד"ם חא"ה סי' ר"ח הוכיח מסוגיא דפ' ע"י דאמרי' הרי בוגרת לפניך לנדונו ביבמה שילדה ולד מת דאמרי' מדהשתא מת מעיקרא נמי במעי אמו מת

ומתיבמת כמו דאמרינן הרי בוגרת לפניך ומהרשד"ם דחה דהתם ליכא חזקת נערות וחזקה אורח בא בזמנו ומהרח"ש חא"ה סי' מ"א דחה דברי מהרשד"ם דהתם נמי ליכא לא חזקת נערות ולא חזקת בגרות כדפירש"י שם ודמי לעובר עש"ב ומדברי התוס' הללו צדקו דברי מהרשד"ם דל"ד עובר לבגרות דרגילות לבא מצפרא אבל אי לא"ה אמרי' השתא הוא דבגרה וכדמוכח מהגמ' דאמרינן השתא הוא דחזאי וא"כ גבי עובר השתא הוא דמת אבל מעיקרא הוה חי:

דף ג.

בד"ה ואבע"א וכו' וכי יטמאנה למפרע אף לחולין וכו' עכ"ל נראה דדבריהם בדיבור זה הוא לפום תי' קמא שכ' לקמן בד"ה א"ב דטעמא דהרגשה מהני לשמאי בשוטה ולכך לא הוכיחו כאן אלא מחולין דס"ל דל"מ ה"ט לחולין במ"ש מהרש"א. אבל לתי' הב' שכ' שם יש להוכיח גם מודאי דקדשים דשוטה ואין להקשות לדבריהם מאי קאמר הגמ' בסמוך א"ב למירמי חבית ומקוה הא גם ללישנא בהרגשה איכא למרמי נדה אמקוה מחולין ועי"כ אצט' לתרתי לריעותא די"ל דמקוה גופיה אינו אלא לקדשים וכה"ג כ' תוס' ריש מכילתין אמתני' דנגע א' בלילה ע"ש גם אין להקשות נדה אמקוה באין בו דעת לישאל דבנידה מטהרין כמ"ש התוס' לעיל ובמקוה טמא וע"כ אצט' לטעמא דתרתי לריעותא רי"ל דגם באק בו דעת לישאל פשיט"ל דמהני טעמא דהרגשה ודוקא לחולין הוא דלא מהני ועפי"ז ניחא קושית הגליון כאן שהק' ע"ד התוס' מאי קאמר עשה סייג לדבריך הא לא אצטריך ה"ט אלא לסייג דעפי"ה ל"ק דהא אצט' טעמא דהרגשה לטהר אין בו דעת לישאל והתוס' דנקטו לסייג חדא מתרתי נקטו:

דף ג:

בד"ה א"כ וכו' ועיקר פירכיה דלעיל לשמאי וכו' עכ"ל ומדמייתי לעיל ממקוה משמע דעיקר פירכיה כיון דמצינו היכא דאיכא תרתי לריעותא טמא ודאי היכא דאיכא מיהא חדא לריעותא קול לטמא מס'. וקשה א"כ מאי פריך לעיל לשמאי מחבית הא גבי חבית דאיכא תרתי לריעותא לא מטמא אלא מס' וא"כ נידה דליכא אלא חדא לריעותא שפיר מטהר שמאי ונ"ל דודאי הגמ' לעיל המק' לא ידע לה לטעמא דתרתי לריעותא כלל וכוונת התוס' דהני לישני דהרגשה ודאם איתא דהוה דם וכו' ס"ל דליכא לאקשויי אלא משמאי אמאי מטהר לגמרי ולכך הוצרכו להנך טעמי וניחא לפ"ז דהגמ' לעיל פריך גם להלל ממקוה ועיין להתוס' ריש מכילתין בד"ה מעל"ע בס"ד:

בא"ד וי"ל דלא ק"ל לעיל אלא במאי דמטהר וכו' עכ"ל ק"ק הניחא לתי' הב' דגם המק' ידע להך דתרתי לריעותא אבל לתי' קמא ק' הא גם להני לישני אצט' לתרתי לריעותא

מדמטמי' גבי מקוה בר"ה וגבי נגע באחד מטהרי וי"ל דא"צ לתרתי לריעותא אלא דסגי בהך שינוייא דלעיל דשאני מקוה דאיכא למי' חסר ואתאי אבל גבי מת ל"ל הכי ולא הוצרכו בגמ' לעיל לתרתי לריעות' לא מכח קו' דנדה דאיכ' למי' הגס הגס חזיתיה:

פירש"י בד"ה וכולן טהורין וכו' דהואיל שמצא קודם שעירה הדלי וכו' עכ"ל כצ"ל דכיון שמערה כולן לתוך כלי גדול צריך שמצא קודם שעירה דאחר שעירה נטמאו כל המים:

דף ד.

תוס' בד"ה שאני וכו' משום דאית להו טהרה במקוה וכו' עכ"ל וההיא דצלוחית נמי במליאה מים מיירי דיש להם טהרה בהשקה:

דף ד:

בד"ה כל וכו' תימה למה הפסיק וכו' עכ"ל הר"ן בחי' תי' דה"ק אע"פי דדיה שעתא משום דחזקה דאורח בא בזמנו אפי"ה אי בדקה אחר וסתה ומצאת טהורה הוי כפקידה ולא אמרי' חזקה כזמנו בא ובודאי ראתה בשעת וסתה ע"ש וי"מ על דבריו דהא לקמן דלישנייא קמא המשמשת תנן הוא אליבא דשמואל ושמואל ס"ל לקמן די"ו ע"א דכי לא בדקה בשעת וסתה ובדקה אחר וסתה אפי' מצאת טהורה ה"ז טמאה דחזקה אורח בא בזמנו ונר' דל"ק דהגמרא שם קאמר בתר הכי תנאי היא וא"כ י"ל דשמואל ידע לה דפלוגתא דתנאי היא ומתני' כמ"ד טהורה ומאי דלא אמר הלכ' כפלוני משום דאיכ' דמהפכי להו כמ"ש בגמ' בכ"מ:

דף ה.

בד"ה הא וכו' כיון דר"ד סבר כוותיה וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא תיקשי להו הא ר"ח ן' אנטיגנוס ור"מ דאמרו בשמעתין נשים שאמרו חכמים דיין שעתן וכו' דהיינו ד' נשים ס"ל כר"א ולא יתורץ בתירוצם ועוד ק"ק הא ר"י אמר שם במשנה הלכה כדבריו והתו' לקמן ד"ח הקשו כן ותי' דשמא ר"י סבר כר"י דמצריך ג' עינות ע"ש וא"כ י"ל דגם ר' דוסא שמא ס"ל כר"י וי"ל דלא הקשו אלא מר' דוסא דכיון דברישא מיירי ר"א דבר' נשים דיין שעתן ואיהו פליג אר"י דבעי ג' עונות ור' דוסא קאי עליה ואמר כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה משמע דבר' נשים ס"ל כר"א וניחא הכל ועי"ל במ"ש התוס' לקמן דמ"ח ע"א בד"ה אמר ע"ש:

גמ' אידי ואידי אחר תשמיש ואחד לו ואחד לה וכו' צ"ל דעד שלו הוי נמי כבדיקת חורין וסדקין שהרי לאוקמת' הלזו משמע ליה דכל א' מהב' עדי' הוי כפקידה וממעט וא"כ ע"כ דבדיקת עד שלו הוי כבדיקת חורין וסדקין כיון דהשמש היה מגיע עד שם:

דף ה:

תוס' בד"ה כשחברותיה וכו' שגם חברותיה הנושאות גם הם טמאו' במשא וכו' עכ"ל וההיא דמחט אע"ג דמשמע התם דאי ברה"י גם האדם טמא דמיירי שהיה ספק גם לאדם אם נגע במחט ע"ש הסוגיא מ"מ הגמ' ניחא ליה לאתויי דר"י טפי דאז גם אם האדם בריא לו שלא נגע במחט מ"מ הסכין טמא ועיין להר"ן בחי':

בד"ה ספק וכו' וי"ל דמ"ל שהעיסה וכו' עכ"ל ק' לחד תי' שכ' התוס' בדיבור הקודם דלזעירי בעינן שהנושאות גם הם טמאים תיקשי לזעירי ההיא דתינוק שנמצא בצד העיסה שהרי אפי' העיסה ביד אדם אחר מ"מ אפילו נטמאת העיסה משום דסתם תינוק מטפח בשרצים האדם הנושא לא נטמא דתינוק שנטמא בשרץ אינו מטמא אדם וי"ל דדוקא בנושאות המטה דלא עסקי בגוף המטה הוא דבעי' שגם הם נכנסין בספק הטומאה אבל בעיסה שביד אדם ועוסק בה בגופה אפי' אין האדם עוסק נכנס בס' טומאה הוי דבר שיש בו דעת לישאל שהרי ביושבת במטה ועוסקת בטהרות הטהרות טמאות דמתני' ניחא ליה להגמ' דהוי יש בו דעת לישאל דהנידה עצמה עוסקת בהם אע"פי שהיא כבר טמאה ואינה נכנסת עכשיו בס' טומאה:

גמ' דתני ר' אושעיא ברה"י ספיקו טמא יל"ד לחד תי' שכ' התוס' בד"ה כשחברותיה דלזעידי בעי' שגם הנושאות נכנסו בס' טומאה תיקשי לזעירי מבריית' דתני ר' אושעיא אמאי ברה"י טמא הא אין האדם נכנס בס' טומאה דהטלית שנטמא בשרץ אינו מטמא אדם ויש ליישב:

פירש"י בד"ה שנה וכו' אם יגע עכשיו בידוע שנגע בתחילה עכ"ל משמע מפי' דרשב"ג אריבא קאי דלא כהתוס' ומ"ש בדיבור שאח"ז או חילוף ל"ד אבל הר"ן בחי' כ' בכוונת רש"י להיפך נר' דל"ג דיבור זה כפירש"י:

תוס' בד"ה היה וכו' וקמ"ל דלא הוי ס"ס וכו' עכ"ל ר"ל דרבותא היא דאפי"ה טמא בא"א שלא נגע ומה שהק' מהרש"א אפי' אי הוי ס"ס מ"מ טמא משום קרוב לודאי ע"ש י"ל דקרוב לודאי לא הוי אלא כמו רוב וכיון דאיכא מיעוטא מקרי ס' להצטרף לס"ס כיון דהס' הב' ספק שקול כמ"ש התוס' בפ"ק דכתובות ד"ט ע"א והכא הס' הב' ס' שקול דאע"ג דא"א שלא נגע מ"מ שמא נגע בטהרות ואח"כ בטומאה או שמא לא נגע כלל בטהרות ומה שהקשה עוד מהרש"א דאכתי הוי ס"ס שמא נגע בטהרות ואח"כ בטומאה י"ל דמ"ש התוס' דאם נגע בשרץ נגע גם בטהרות היינו ר"ל שנגע בשניהם בב"א דכיון דזה בצר זה מונחי' כשנגע באחד נגע גם בחבירו בב"א ומ"ש מהרש"א בכוונתם לא נהירא

דלפי דברי התוס' שכ' ולח הוי ס"ס וכו' הם ללא צורך דמאי נ"מ אי הוי ס"ס או לא הוי ס"ס דאפי' הוי ס"ס מ"מ טמא משום קרוב לודאי:
בד"ה ואם וכו' אבל להחמיר שונין וכו' עכ"ל ולפ"ז רבנן מודו ברישא דשונין ול"פ ארשב"ג אלא בסיפא:

דף ו.

פירש"י בד"ה כשיעור וכו' ומצריך להו ר"י בדיקה לתרומה כשיעור וסת כי היכי דלא תיכול וכו' עכ"ל נראה דר"ל דאי לא הוה מצריך להו בדיקה אלא לאחר וסת והוי לתלות כי משהי לה אתי בה לידי תקלה דטעי ואכיל לה וחיישי' לתקלה לזמן מרובה כדאי' בכ"מ ולכך מצריך לה בדיקה בשיעור וסת דמצי לשרוף להו ולא אתי בהו לידי תקלה:
תוס' בד"ה אבל וכו' אבל אין לפ' דרישא וכו' עכ"ל ור"ל דאי פי' בתריתא ל"ל דדרא דאורייתא דר"ל אלא דרבנן ל"ק קושייתם דהתי' ברור דהכא ליכא אפילו טומאה דרבנן אבל כיון דע"כ הפי' הוא דררא דאורייתא דנוהגות בחולין אם כן הא דבתרייתא תני טומאה דרבנן לא הוזכר בגמ' וק"ל שפיר ואפי' דהתוס' שם כ' ד"ז בדיבור בפ"ע מ"מ משמעות דבריהם כאן ל"מ הכי:
בא"ד וא"ת והא מעל"ע וכו' עכ"ל מ"ש התוס' שם הביא דבריהם מהרש"א כאן דאכתי לא נאמר ד"ז אלא במסקנא היינו ר"ל דבמסקנא לקמן הוא דאמרי' דמעל"ע אפי' לחולין שנעשו עט"ק אבל השתא ס"ל דדוקא לקדש מדפריך מברייתא דמעשה ועשה ר' ועיין להר"ן בחי' שכ' ליישב זה דהיינו מאי דמשני הגמ' בגלילא שנו דהיינו שהיו אוכלין חוליהן עטה"ק ע"ש. ומדברי התוס' כאן שהק' נחשבים גבי ה' בתרייתא נר' דס"ל להאי לישנא דוקא לקדש ולא לחולין שנעשו עטה"ק כמו ה' בתרייתא ומה שהקשה אח"ז דמעל"ע אפילו לחולין שנעשו עט"ק ול"ל דררא דטומאה וה' בתרייתא להפך כוונתם להק' לל"ב דס"ל דמעל"ע אפי' לחולין שנעשו עט"ק וס"ל דגם לל"ב מעל"ע שבמדה ל"ל דררא דטומאה דבהא לא פליג אלישנא קמא ודלא כמהרש"א לקמן בגמ' שכ' דמדברי התוס' הללו מוכח דס"ל דגם לל"ק ס"ל דאפי' לחולין שנעשו עט"ק מיהו ק' לפ"ז מאי קאמר בל"ב תדע מדלא חשבה גבי מעלות הא לא שייך למחשבה גבי ה' קמייתא כיון דמעל"ע ל"ל דררא דטומא' וכו' בתריית' לא שייך למחשביה כיון דמעל"ע אפי' לחולין שנעשי עט"ק אלא ע"כ דס"ל לל"ב דמעל"ע אית להו דררא דטומאה כמו ה' קמייתא ובע"כ קושית התוס' הב' היא לל"ק וכשי' מהרש"א וא"כ מאי מק' התוס' בקושייתם א':

דף ו:

גמ' אלא א"א אידי ואידי דקדש ל"ל וכו' הק' מהרש"א נימא חדא לקדש וחדא לחולין שנעשו עט"ק דס"ד דוקא לקדש כמו ה' בתרייתא ע"ש ונ"ל כיון דע"כ קמייתא דככרות של תרומה היא דקדש ואינו קדש ממש אלא ייחדם לקדש כמ"ש התוס' בד"ה דאפרשינהו לא הוו אלא כמו חולין שנעשו עט"ק כמו מערה מום לפסח דלעיל ואפילו למ"ש התוס' דקדוש קדושת פה מ"מ כיון דלא קדשי קה"ג לא עדיף מחולין שנעשו עט"ק וא"כ מקמיתא שמעי' חולין שנעשו עט"ק וכמ"ש מהרש"א מדברי התוס' לעיל עמ"ש לעיל:

תוס' בד"ה נולד וכו' פי' אם לאחר גלגול נולד לה ס' טומאה וכו' עכ"ל ל"ד אלא אפי' נולד לה ס' טומאה קודם גלגול אלא שהיה טהור ונתעסק בה בטהרה ואחר כך נטמא משגלגלה אינו מתעסק בה בטומאה:.

בא"ד אבל אין לפרש דרישא גמי שנולד לה ס' טומאה

איירי נמי בס' חלה וכו' עכ"ל. לפ"ז צ"ל דברישא אפי' לא נולד לה ס' טומאה כלל ולא נקט ס' טומאה אלא משום סיפא דאפילו נולד לה ס' טומאה תיעשה בטהרה וכן צ"ל לרבא לפום מה שכ' בסה"ד דס"ל לרבא דשרי לגרום טומאה קודם גלגול אפי' היכא דאיכא הפסד כהן דנקט ס' טומאה לרבותא דסיפא:

דף ז:

בד"ה וכולן וכו' וא"ת דהכא קרי בני הכנסת לחבורים וכו' עכ"ל י"ל בזה דמתני' הל כר"מ בגיטין הביאו התוס' לעיל דס"ל איזהו ע"ה כל שאינו אוכל חוליו בטהרה א"כ בנו הכנסת הם הדיוטות אלא שאינם ע"ה ואוכלין חולין בטהרה:

גמ' והתניא אשה שהיא טבולת יום וכו' ק"ק מאי פריך מברייתא הלז"א ברייתא דלעיל הא פלוגתא דתנאי היא בפ' כשם אי חולין הטבולין לחלה כחלה דמו כמ"ש התוס' בד"ה וכולן וי"ל מדקתני טבולת יום שהוא קיל ולא נקט לה בשני דעלמא מוכת דבשני דעלמא ס"ל דעושה ג' דכחלה דמו אלא בס"י הקילו ופריך מט"י אנשען דהוא נמי קיל כמ"ש התוס' בד"ה והאי וכו' וע"ש כגמרא בפ' כשם דמשני שינוייא אחרינא בדומיא דברייתות ע"ש:

דף ז:

גמ' הא קמ"ל שאין למדין הלכה וכו' עמ"ש מהרש"א ז"ל ועיין בפירשב"ם שם בפי' י"ל עיין שם:

תוס' בד"ה שמותי וכו' פירש"י שברכוהו וכו' עכ"ל מה שהק' בגיליון איך היה מניח תפילין וכו' י"ל דמשום מצות תפילין לא חש לנידוי ודוקא בחליצת מנעל דליכא ביטול מצוה החמיר ע"ע:

בד"ה משום וכו' משום דהוי מי"ח דבר וכו' עכ"ל הק' מהרש"א נימא דגם מה שגזרו בי"ח דבר הוא לטמויי משקין דוקא ע"ש וי"ל דבי"ח דבר גזרו לתרומ' ואי למשקין אפי' חולין מטמו כדאמרי' בשמעתין:

גמ' ואידך המקשה וכו' והלכה כדבריו במשניות שלפנינו ליתא להא מילתא דהלכה כדבריו וצ"ל דברייתא היא ומאי דפריך שאי קמ"ל שמואל בכולהו תנן אע"ג די"ל ברייתי' לא שמיע ליה מ"מ אכתי ק' ממשנתנו דד' נשים דיין שעתן ולפום מאי דאמרי' לקמן משום דקאי ריב"ב כוותיה צ"ל דשמואל לא שמיע ליה הני ברייתות דהמקשה ודהזב והזבה שבדקו עצמן דאלת"ה ק' הא בהני ד' דקחשיב שמואל איכא תנאי דס"ל כר"א והתי' לקמן הקשו כן מר"י דמתני' ובתירוצם לא יתורץ כאן אלא ע"כ דלא שמיע ליה לשמואל הני ברייתות ועיין להתוס' לקמן רמ"ח ע"א בד"ה אמר ע"ש

דף ח.

גמ' משום דקאי ריב"ב כוותיה וכו' מכאן קשה לפי' הר"ש בפ"ב דזבים דאהא דתנן התם המקשה מעל"ע פי' דהיינו מקשה ושפתה וסתם לן תנא כר"א ע"ש דלפ"ד מאי משני הגמרא משום דקאי ריב"ב כוותיה הא בהני ד' דחשיב שמואל חדא מנייהו ההיא דהמקשה וסתם לן רבי כוותיה דר"א הרי דרבי ס"ל כר"א וחשיב לה ולהר"מ בפי' שם דמפ"ל בקישוי בלא שפתה ניחא אבל לפי' הר"ש ק' וצ"ל דלא פי' הר"ש כן אלא למסקנא דשמואל דוקא בסדר טהרות וא"כ י"ל דלשמואל חשיב אפי' אי ס"ל לחד תנא כוותיה וכיון דהלכה כר"א ניחא ליה לפ' בשעתה וכר"א אבל למאי דאמרינן משום דקאי ריב"ב כוותיה מודה דבע"כ לפרש המשנ' דהתם בקישוי בלא שפוי בפי' הד"מ

גמ' ואבוך אמר הלכה כר"א בד' וכו' תימא אימא דלעולם הלכה כר"א בקטף והא דלא חשיב לה בהדי ארבעה משום דסתם מתני' דשביעית דאוקימנא לה כר"א ס"ל כוותיה וכיון דרבי ס"ל כוותיה לא חשיב וכדאמרי' משום דריב"ב ס"ל כוותיה לא חשיב לה ועוד תנא דברייתא דלקמן דקתני וחכ"א יש לקטף שביעית דמדקתני לה בלשון חכמי' שמעי' דס"ל כוותיה וכדאמר' בפרק כיסוי הרם ראה ר' דבריו של ר"ש ושנאו בלשון חכמים ע"ש וי"ל דכיון דלא. אמר בהדיא הלכה כר"א גבי קטף מסתמא אין הלכה כמותו אלא בי ודוקא בהך דריב"ב דפ' כוותיה בהדיא וכן בכל הנהו דלעיל הוא דאמרי' כיון דאיכא

תנא דס"ל כוותיה לא חשיב לה מיהו לפ"ז ל"ק מה שהק' התוס' בד"ה ואבוך וכו' מר"י דהגוזל דהא לא פ' הלכה כר"י ופדין להתוספות לקמן דמ"מ בד"ה אמר:
בת"י בד"ה משום וכו' דשמא ר"י סבר כר"י וכו' עכ"ל עיין מה שכתבתי לעיל ו"ן הגמ' בד"ה ואידך ולעיל ד"ה ע"א בד"ה הא וכו' ע"ש:

דף ח:

גמ' נ"מ לכ"ג וכו'. הומ"ל נ"מ לנערה המאורסה ולקנס דאונס ומסתה דל"מ אלא בבתולה אלא דנקנט הגמ' דאתיא גם לשינוייא דבסמוך רכו קתני מידי דתלי במעשה דלנערה המאורסה וקנס בתולת אדם נמי לא תלי במעשה דהא בוגרת ל"מ עלה וקתני אבל לכ"ג ס"ל כמ"ד כ"ב מותר בבוגרת כמ"ש הר"ן בחי' בסמיך ע"ש:

דף ט.

תוס' בד"ה נוגע וכו' והלא מזין עליו בעי טבילה וכו' עכ"ל אע"ג דמ"מ נטהר מטומאת מת מ"מ כיון דמזין עליו ונוגע חד דינא אית להו לא הו"ל למקרי מזין עליו טהור ונוגע טמא כיון דתרווייהו בעו טבילה ותי' דלאו טהור ושמא ממש קאמר אלא ה"ק מזין עליו נטהר מטומאת מת ע"י הזאה ונוגע באת לו טומאה ע"י הזאה ובק"ו דעבדי רבנן אם על הטמא טהור על הטהור לכ"ש אין להק' לימא דיו דעל הטמא דבעי טבילה דא"כ מפריך ק"ו:

דף ט:

בד"ה זקנה וכו' היינו כי ראתה שניה בסוף שלשים עכ"ל עיין להכ"מ בפ"ד מה' מטמאי מו"מ שכתב למאי דגריס הר"מ בעברו ג' עונות שניות מטמאה למפרע ניחא דא"ק לידחק כמ"ש התוס' ע"ש ורואה אני דדברי התוס' הם מוכרחים דהגמ' לקמן בבעיא דחזיא בעונות לפי הצר דאחר דהוחזקה בדמים הו"ל כהגיע זמנה לראות וכי חזיא בעונות מטמאה למפרע ובעברו ג"ע שניות קתני דיה שעתה וע"ש בפירש"י ובתוס' שם:

דף י.

בד"ה ר"י וכו' א"נ כל הך סוגייא וכו' עכ"ל ר"ל הך סוגייא דנקט לפלוגתייהו דחזקיה ור"י בכתם שאחר הב' הוא משום דקאי אהך ברייתא דאתיא כר' אבל לרשב"ג איתיה לפלוגתייהו בכתם שאחר ראיה ג':

דף י:

בד"ה אמר וכו' ולא היה מוחה ר"י וכו' עכ"ל מדלא הוכיחו מר"ל גופיה איך אמר כן על רביה דרביה יש להוכיח דאינו חייב בכבוד רביה דרביה דלא כהש"י שהביא הש"ך בי"ד סי' רמ"ב סק"מ ע"ש:

פירש"י בד"ה וסיימת וכו' מדקאמר דייה שעת' וכו' עכ"ל ה"ה דהומ"ל מדקאמר שעברו עליה דהול"ל שעברו עליהם:

דף יא.

גמ' אלא לקפיצות וכו' מפירש"י נר' דמיירי שהקפיצות היו כל אחת מהן בחד בשבת ולא בדילוג והוחזקה לקפיצות לחודייהו ועיין להרשב"א בחי' ובישוב שי' רש"י נ"ל דמאי דפריך מברייתא ולא מוקי לה לא הוחזקה לימים אלא לקפיצות וכדר"א משום דלישנא דברייתא משמע דבא לשלול ואי מוקמת לה דהוחזקה לקפיצות לחודייהו ע"כ דבא לשלול דלא נימא הוחזקה לימים והא מילתא דפשיטא היא וכדפריך אר"ה ומש"ה מוקי לה לא הוחזקה לא לימים ולא לקפיצות ופריך לימים פשיטא וה"ה דהו"מ למיפרך נמי אקפיצו' אמאי לא הא לר"ה הוחזקה לקפיצו' לחודייהו ס"ל וחדא מתרי פירכי נקט ומשני דברייתא מיירי בקפצה בפעם ג' ולא חזאי ובחד כשבא חזאי ודוקא בכה"ג דביום ראיה ג' לא קפצה הוא דלא הוחזקה לקפיצות לחודייהו אבל אי בפ"ג חזאי בקפיצה הוחזקה לקפיצות לחודייהו וכדר"ה כנ"ל לשי' רש"י וניחא מ"ש עליו התוס' אך לפ"ז לקמן דט"ו ע"ב במימרא דר"ה שם הוה סגי בקפיצות לחודייהו וע"ש בפירש"י ועיין להר"ן בחי' בשמעתין:

פירש"י בד"ה ממעיין וכו' דלא מיירי בתחילת נדה וכו' עכ"ל ר"ל הא דקתני חוץ מן הנדה לא מיירי בדיקה זו בתחילת נדה דהיינו שבשעת וסתה לא בדקה ודינא הוא דטמאה היא ועלה קתני חוץ מן הנדה דלא בעיא בדיקה לא מיירי בהכי דכה"ג מעין סתום הוא אלא מיירי בנדה שראתה דהוי מעין פתוח:

בא"ד וראתה אבג"ד לחדש וכו' עכ"ל ק' דבששי מיהא ליבעי בדיקה דאפשר דבחמישי פסקה ואי תראה בששי לחדש זה וכן בשנייה וכן בג' קבעה וסת וי"ל כיון דהוחזקה באבג"ד הוי מעין פתוח אפי' שתפסוק בחמישי ולכך א"צ בדיקה בפעם הזאת שהוחוקה באבג"ד אבל בחדש אחר צריך בדיקה אבל לדברי התוס' דבג' חדשים ראתה אבג"ד רצופים מתניתין מיירי בכל הג' חדשים:

דף יא:

גמ' תשמש בעדים דילמא נשתנו כ' מהרש"א ז"ל הא דלא פריך תשמש בעדים דילמא פסקה משום דעד שלפני תשמיש א"צ כלל ע"ש. ולא יכולתי להלום כוונתו בזה דאי ר"ל דמתני' דקתני חוץ מבתולה שדמיה מרובים היינו דלא בעיא ב' עדים אבל עד אחד בעיא ולכך ל"מ למפרך אלא מנשתנו דהו"ל לאצרוכי ב' עדים הא ליתא דודאי דמאי דקתני חוץ מבתולה וכו' היינו דלא בעיא כלל עדים וראיה לזה ממאי דהוק"ל לרש"י בשינוייא

דגמ' מעד שלפני תשמיש ואי ר"ל דהגמ' עדיפא ליה למיפרך מנשתנו משום דקשיא היא אב' עדים ואה"נ דקשיא נמי מפסקה מעד שלאחר תשמיש הא ליתא דקושיא דפסקה לא יתורץ בשינוייא דגמר' וא"כ אכתי קשיא מפסקה מעד שלאחר תשמיש ואולי י"ל דלשינוייא דגמרא דע"י שמש ישתנה ה"נ י"ל בקושית פסקה דע"י העד לא יתברר בודאי שפסקה די"ל איכא דם וחיפהו ש"ז וכדלעיל והא דקתני פסקה מחמת תשמיש היינו בשימש ולא הודיע ודוחק ולקושיתו י"ל דלעולם לא תיקנו בדיקה אלא לבדוק אם תראה אבל לבדוק אם תפסוק לא תיקנו דלעולם מחזיקין אותה בפסקה להחמיר עד שתראה דם להדיא מחמת תשמיש:

תוס' בד"ה אלא וכו' הומ"ל דרב וכו' עכ"ל ולולי דבריהם י"ל דודאי מתני' יושבת ממש היא לא דמעיקרא דקאמר ס"ד מבקשת היינו דאף מבקשת קתני משים דיושבת פשיטא וע"כ דנכלל במתני' אף מבקש' ולעולם דיושבת ממש מיירי דהא יושבת קתני:

בד"ה אפי' וכו' ואין להק' לר"א וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל הא הויא מינקת ולר"א במינקת מסולקת מן הדמים ע"ש וי"ל במ"ש הר"ן בחי' בשמעתין בשם הרשב"א דמינקת מסולקת ולא קבעה וסת והא דפריך תבדוק דילמא קבעה וסת היינו משום דמיירי גם בנתנה בנה למינקת וסתם מתני' ר"מ ואיהו ס"ל דנתנה בנה למינקת אינה מסולקת מן הדמים ע"ש וא"כ י"ל כיון דלא מצינו דר"א פליג אר"מ בנתנה בנה למינקת צריך ליישב דברי ר"א גם אליבא דר"מ והוק"ל להתוס' מנתנ' בנה למינק' דביה מיירי בשמעתין כמ"ש הרשב"א:

דף יב.

בד"ה אשה וכו' ול"ל דאתא לאשמועי' וכו' דהלשון משמע וכו' עכ"ל ה"ה דהו"מ לדחויי דא"כ מאי פריך הגמ' הא יש לה וסת לא בעי בדיקה ולישני דקמ"ל באין לה וסת דמותרת ע"י בדיקה אלא דניחא להו לדחויי דהלשון ל"מ כן לתת טעם להגמ' גופיה דלא משני כן:

פירש"י בד"ה אין לך וכו' ובדיקה דקאמר שמואל לעיל בתביעה וכו' עכ"ל מדלא קאמר דשמואל בדיקה ממש ובאדם בביתו מונח דס"ל דברייתא דקתני הבאין מן הדרך ל"ד אלא אפי' בביתו ומזה יש להוכיח דהל"א שכ' רש"י בסמוך הוא מן הגליון כמ"ש מהרש"ל דאי מפירש"י הוה משמע דלשנא קמא ס"ל דדוקא באין מן הדרך ומפירש"י בד"ז דלא מוקי מילתיה דשמואל אלא בתביעה לא משמע כן:

תוס' בד"ה מהו וכו' א"נ נערות דוקא וכו' עכ"ל ור"ל כיון דערות ובא מן הדרך מסתמא איכא תביעה ופיוס כמ"ש לעיל ולא אצט' ליה לתנא לפרושי דבתביעה מיירי ודלא כמהרש"א:

בא"ד א"נ ביש לה וסת עכ"ל כ' מהרש"א ז"ל דה"נ ביש לה וסת אלא דעסוקה בטהרו' דאברייתי' הלזו קאמר מהו למעבד וכו' ובריייתא מיירי בעסוקה בטהרות ע"ש וקשה שהרי כבר כ' התוס' דלבני בבל היה שואל דלא עסקי בטהרות וי"ל דה"ק מהו למעבר כי האי מתני' דאפי' עסוקה בטהרות בישנה א"צ להקיצה וממילא כ"ש בבני בבל א"צ להקיצה:

דף יג.

מתני' והן אוכלות בתרומה למ"ד קטן אוכל נבילות אין ב"ד מ"ל לישנא דמתני' ל"ד אלא ר"ל מאכילין אותן בתרומה דהיינו ספינן להו בידים שהרי חרשת. ושוטה דין קטן אית להו ובלא"ה אוכלין בתרומה ואין מ"ל:

גמ' אמר אביי ושל נחשת וכו' משמע דנחשת אינו בולע לכ"ע וקשה אמאי אמרי רבנן ישן טמא הא אפשר בשל נחשת וצ"ל דס"ל לרבנן דנחשת נמי מחמם כמו של עור ויש ללמוד מכאן לענין מים שלנו בפסח דאין נותנין בשל נחשת שהרי מחמם הוא לרבנן ועיין להמג"ד סי' תנ"ה ס"ק ע"ש:

דף יד.

פירש"י בד"ה ולמחר וכו' דא"כ הו"ל תרי ספיקי וכו' עכ"ל אפי' ס"ל דטחתו ביריכה טמאה ודאי מ"מ בעד שאינו בדוק הוי וכן נראה מדברי התוס' להדיא והא דטמאה ודאי בעד הבדוק וטחתו משום דרובא לטומאה ואזלי' בתר רובא כי אינה ס' אחר מצט' המיעוט לס"ס כמ"ש התוס' בפ"ק דכתובות דף ס' ע"א ע"ש:

תוס' בד"ה ולמחר וכו' וכגון שיש כגריס ועוד וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א דאפי' ר"ח מודה בעד הבדוק דלא הוי כתם אע"ג דבעי' כגריס ועוד ע"ש וק"ק כי פריך הגמ' אמתני' וליחוש דילמ' דם מאכולת אמאי לא משני דמיירי בדאיכא כגריס ועוד ויש ליישב:

דף טו.

בד"ה לא שהתה וכו' ואמאי נקט ר"א דשמותי הוא וכו' עכ"ל יל"ד דאכתי אמאי נקט ר"א דשמותי הוא הול"ל רע"ק ורבי דס"ל לא בעי' חתיכה מב' חתיכות כמ"ש בקושי' וי"ל דמשום דרע"ק ורבי י"ל דמיירי דראשון לא אכל כל החתיכה לכך נקט ר"א טפי ומ"מ בתי' זה לא ניחא להו לו' דקושטא הוא דרע"ק ורבי מיירי שלא אכל כל החתיכה מדאמרינן התם בגמ' אההיא מתני' דרע"ק וכ"ת חתיכה מב' חתיכות וכו' ע"ש ולתי' בתרא צ"ל מאי דאמרינן חתיכה מב"ח א"ב ה"ק וכ"ת דמיירי בשאכל הא' כל החתיכה והתניא וכו' ועיין בתוס' בגיטין דע"ד ע"א בד"ה ר"י ובמ"ש התוס' דשמותי הוא עיין בתוס' שם בר"פ ס' אכל שהוכיחו דר"א דכוי היינו ר"א ולאו ר"א בר פלוגתיה דר' יאושע:

דף טו:

בד"ה במשפחתו וכו' דבפ"ק דכריתות מג"ש דלה לה וכו' עכ"ל משמע להו דמאי דקאמר התם מ"ד כי אמרי' כל מילתא דאשה חייבת וכו' קמ"ל היינו ד"ל דקמ"ל דילפי' מאשה אפי' מידי דליתא אלא בנשים ולאו דקמ"ל דילפינן מקרא דברייתא וכ"מ פשטא דגמ' שם ע"ש:

דף טז.

בד"ה בש"א וכו' לידע אם בועל בנדות לטמא בועלה וכו' עכ"ל ואע"ג דאינה צריכה בדיקה אלא לטהרות היינו אלא לעסוקה בטהרות וכשהיא עסוקה בטהרו' הצריכוה בדיקה גם לבעלה כדאיתא לעיל והיינו דצריכה בדיקה לבעלה לידע אם בועל בנדות ועיין למהרש"א:

כתב הר"ן בחי' לפירש"י הא דצריכה עד חדש לפני כל תשמיש הטעם הוא כדי לידע למחר מנין חטאות שהיא חייבת ע"ש ולפ"ז ס"ל לב"ש כר"א בכריתו' דט"ו ע"א דבא על אשתו נדה וחזר ובא עליה חייב על כל א' וא' אבל חכמים פליגי התם ואמרי דאינו חייב אלא חטאת א' ע"ש:

דף יז:

פירש"י בד"ה ספיקו וכו' מדקתני מן הלול ולחוץ ס' טהור עכ"ל ר"ל דאע"ג דמתני' קתני נמי ס' טמא והוא ודאי טמא מ"מ הכא שאני דקאמר מן הלול ולחוץ טהור ואי איתא דמן הלול ולפנים טמא ודאי אז מן הלול ולחוץ הי"ל לטמא מספק ואע"ג דאביי ס"ל דמן הלול ולפני' טמא ודאי ומן הלול ולחוץ טהו' מ"מ רבה בר ר"ה דפריך והאנן תנן פליג ע"ז:

דף יח.

גמ' ותו ליכא והאיכא ט' חנויו'

ק"ל נימא דלא חשיב אלא רובא דליתיה קמן אבל ט' חנויות וט' צפרדעים דרובא דאיתיה קמן ומילתא דפשיטא היא דכתיב אחרי רבים להטות לא קחשיב וי"ל דרובא דליתיה קמן ואיכ' ריעות' מגופה ורובא דאיתיה קמן שוין הם בהדרגות ובהכי ניחא מ"ש מהרש"א לקמן בתוס' בד"ה למעוטי ע"ש ועמ"ש בזה בחידושי' בחולין די"א עש"ב:

תוס' בד"ה שליא וכו' וי"ל פ"ה דהתם וכו' עכ"ל ומ"מ לישנא דהגמרא שם דפריך מכדי אין שליא בלא ולד למ"ל קרא ע"כ דלא כר"י דלדידי' ע"כ רוב שליא הוא דהוי לפירש"י ואדרבא אמרי' סמוך כקושי' התוס':

בא"ד וא"ת ואמאי לא מייתי וכו' עכ"ל. קושיא זו ק' לפירש"י ולא יתורץ בתי' התוספות ונ"ל לפירש"י דס"ל רוב אין נימוקים אפילו לר"ש וטעמא דר"ש משום דאיכא תרי מיעוטי מיעוט דיש שליא בלא ולד ומיעוט דנימוקי וכה"ג הוי רובא להיתירא כמ"ש התו' בבתרא דצ"ג ע"א. וא"כ ממתני' דהתם י"ל דאין שליא בלא ולד ואפי' מיעוטא ליכא אבל הכא מדר"ש שמעי' דאיכא מיעוטא דשליא בלא ולד ולא מצינו דפליגי רבנן דר"ש לא נקט אלא נימוק:

בד"ה ותו ליכא וכו' ואי משום דר"ש קתני לה הא קאמר שליא אע"ג דר"מ קתני לה וכו' עכ"ל ק' הא אע"ג דר"מ היא מ"מ סתם מתני' כר"מ ור"ש פליג וכה"ג הוי כרבים נגד יחיד כמ"ש התוספות ברישׁ ביצה ושפיר חשיב לה אבל ההיא דאישׁ ואשה שעשו צרכיהם פליגי ר"י ור"ש במתני' והלכה כר"י ולכך לא חשיב לה וי"ל דש"ה דסתם במתני' כר"מ ולא הוי כרבי' כיון דבכ"מ סותם ר' כר"מ וכה"ג כ' הרא"ש בפ' כל הכלים ול"ד להההיא דרישׁ ביצה. ועי"ל דהכא אף על גב דסתם כר"מ והוי כרבים מ"מ בבריית' שם בפ' המפלת פליגי אר"מ ר"י ור"י ור"ש והוו רבי' טפי והלכת' כותייהו:

בד"ה הלך וכו' מאי קמ"ל ר"ח וכו' עכ"ל. צ"ע הא דט' חנויות הוא רובא דאיתיה קמן כדאי' בפ"ק דחולין ור"ח קמ"ל אפי' רובא דליתיה קמן דר"ח מיירי בהכי כדמוכח שם בגמרא בפ' לא יחפור ובפ"ק דביצה ובמ"א כתבתי בזה באורך:

דף יח:

גמ' למעוטי רובא דר"י ואף על גב דרובא דר"י נמי איכא חזקת טהרות כנגדו מכל מקום לא שמעי' לה מהך מימרא דר"י דתינוק די"ל דרובא דר"י רוב גמור והוה ס"ד דשורפין אפילו נגד חזקה אבל הך רוב דמטפחין אינו רוב גמור כמ"ש התוס' בד"ה למעוטי מיהו קשה לחד תי' שכ' התוס' שם א"נ בהני ג' נמי לא הוי רוב גמור ואשמועינן ר"י דאפי"ה שורפין כיון דהריעותא מגופה לפ"ז אמאי בהך דר' יהודה אין שורפין הא התם נמי הריעותא מגופה וצ"ל דהך רובא דר"י גרע מרובא דהנך ג':

דף יט.

גמ' דמיה דמיה הרי כאן ד' וכו'. ואי לאו קרא דכי יפלא דש"מ דאיכא דם טהור לא הוה דרשי' דמיה להאי דרשא ולכך אצט' לעיל לקרא דכי יפלא ולא נ"ל דאיכא דם טהור מדמיה:

תוס' בד"ה אמר וכו'. וק' דבשלהי נזיר וכו' עכ"ל ה"ה דהו"מ לאקשויי עוד מאי משני התם מקרא דלטהרו נימא דדרישׁ ליה כדדרשי רבנן וכדהקשו בסה"ד לגי' ר"ת:

דף יט:

בד"ה כתיב וכו' ותו דמשמע דל"פ אלא בדם ירוק וכו' עכ"ל ה"ה דהומ"ל כן לעיל דקאמר בעי' דם חללים דא"כ אפי' דם נדות נמי אלא דניחא להו למינקט קושייתם במסקנא:

בא"ד ויש לתמוה דהכא משמע וכו' עכ"ל. י"מ מאי קושיא הא אפי' דם נדות אינו דם חללי' מ"מ טמא מג"ש דמקור מקור כדתניא בתוספות ולכך החלב טמא משום דדם נעכר ונעשה חלב ונ"ל דכיון דדם נדות לאו דם חללים ואינו טמא אלא מג"ש דמקור מקור א"כ אינו טמא אלא אחר שיצא דכל עוד שעדיין הוא במקור האשה טהורה וא"כ הדם נמי אינו טמא וכשנעשה חלב שהוא עדיין שם במקור דם טהור הוא:

גמ' מאי לאו דכוליה גופא וכו'. וקשיא לר"ח אבל לעולא ולשמואל לא פריך די"ל דדם שחיטה ודם צפור דמו לדם מאכולת דכוליה גופה וצ"ל דהאי מקשה דפריך לר"ח ס"ל כמ"ד לקמן וכולן עמוק מכן ודיהה מכן טהור דלמ"ד עמוק מכן טמא לא פריך מידי די"ל עיקר האדום הוא כדם מאכולת דראש אבל דכוליה גופה הוא עמוק מכן וטמא מיהו קשה מאי פריך נימא דאדום הוא כדם מאכולת דראש אבל דכוליה גופה משאר דמים הטמאין ולא מן האדום וכדמשני בסמוך אהא דתלא ר"מ בקילור וכו' ויש ליישב:

דף כ:

גמ' נאמנת אשה וכו'. עמ"ש מהרש"א דאינה נאמנ' לעצמ' ע"ש ומדלא תני בנגעים כל הרמים רואה חוץ משל עצמו יש להוכיח דרואה אשה לעצמה וכה"ג הוכיחו התוספות דרואה דמי אשתו ועיין בחי' הראשונים:

גמ' ומפכח הוא דקמפכח וכו'. נראה דלא אמרי' הכי אלא השתא דמסיק דראיה דלילה מהניא וכיון דאשתני ב' פעמים אמרי' פכוחי וכו' אבל לס"ד דראיה דלילה לא חשיבא א"כ כי חזי' ליה מעיקרא ביום היינו ראיה א' ושפיר טיהר וא"כ אי חזי' ליה פ"ב וראה דאשתני לא אמרי' פכוחי בשינוי פעם אחת וא"כ בראיה ב' אמאי טימא אלא ע"כ דלס"ד לא ראה פעם ב' ביום אלא חזר בו מאליו וכדפירש"י ועיין למהרש"א ז"ל:

דף כא:

גמ' וקילא מכולהו פי' רש"י

מסומכוס ור"א ואף ע"ג דאין כל פחות מתלת הכא איכא נמי ר"ש בן מנסיא דקאי כסומכוס כדקתני ברייתא וכן היה רשב"ם אומר כדבריו:

גמ' והאר"י משום רשב"י וכו' והא דלא פריך מסומכו' ומר' אחא כ' הר"ן בחי' משום די"ל דס"ל דכשיש בתוכה דם או מאדים כידוע דהחתיכה היא דם אבל מר"י פריך שפיר דאי טעמו משום דכולה דם טפי הי"ל לטמווי במאדים דטפי ס"ל כולה דם במאדים

מאגור ע"ש וק' דא"כ מאי קאמר הגמ' אברייתי' דר"א כסומכוס ועדיפא מסומכוס מנ"ל הא דילמא ר"א דוקא במאדים הוא דמטמא משום דכולה דם ופליג אסומכוס וי"ל:
תוס' בד"ה בתוכה וכו' כמו דם דבפנים אינו מועיל אלא לסומכוס וכו' עכ"ל כצ"ל ונמחק תיבת אגור:
בד"ה והאמר וכו' וא"ת ולסייעיה ממתני' וכו' לולי דבריהם י"ל בזה דפריך אהא דמוכיח דע"כ ולא בשפופרת. מדכתיב בבשרה ולא בשרה אהא פריך דא"כ קשיא לרשב"י לכתוב בשרה:

דף כב.

בד"ה אלא וכו' דרך קיסם יכול לראות הרבה וכו' עכ"ל לפירש"י דמדיש לו שיעור ש"מ דנוגע הוי י"ל קושי' זו דהגמ' פריך כיון דנוגע הוי מדיש לו שיעור ובקיסם ליכא נגיעה וק"ק אפירש"י אמאי הוצרך לפ' דפריך משום דבציר ליה שיעורא ואמאי לא פי' דפריך משום דבקיסם ליכא נגיעה:
בא"ד ונ"מ הא דאמר הבא וכו' עכ"ל. כוונתם לתרץ עוד דאצט' למכתב רואה לאשמועי' דרואה נמי משום נוגע דמדאיתקש לנוגע הוא דשמעי' לה במ"ש התוס' אחר זה ודלא כמהרש"א:
בא"ד וא"ת דלקמן בפ' יוצא דופן וכו' עכ"ל. עיין למהרש"א שכ' דבקרי אע"ג דאין מטמא בחוץ מ"מ גזירת הכתוב היא דרואה הוי ע"ש. ולפמ"ש הר"ן בחי' בגמ' דמאי דאצט' קרא דממנו בקרי למדרש עד שתצא טומאתו לחוץ ובאשה איפכא דאצט' בבשרה למדרש דטומאה בפנים משום דבקרי משנעקר לצאת סופו לצאת ולכך היה מטמא בפנים אי לאו קרא דממנו ע"ש א"צ לו' גזירת הכתוב:

דף כב:

בד"ה המפלת וכו' הומ"ל דגים וכו' עכ"ל. וכן יש להוכיח דע"כ ה"ה דגים דמתנין לחודיה ולא פריך מידי דכיון דגדול הוא כ"כ לא אפשר למי' דמפלת תנין ואי קטן דג מקרי ולא תנין וכדפרכי' לקמן הד מי קא מפלת:

דף כג.

גמ' מה לאדם שכן מטמא וכו' ך הק' הר"ן בחי' נימא בהמ' תוכיח ע"ש. ולפמ"ש התוס' לעיל בד"ה זו היא שיבה דלא נתקבלה ג"ש אלא חדא לק"מ:
תוס' בד"ה וילפי' וכו' דהשתא תנין לא מופנה ץ כלל וכו' עכ"ל. ק"ק דבפשי' הו"ל לאקשויי דלא נכתוב גבי אדם אלא ויצר דהשתא לא ילפי' דגים מאדם דגבי דגים לא

כתיב אלא ויברא ולא ילפי' בריאה מיצירה כיון דאיכא למילף מדדמי ליה כמ"ש התוס' לעיל בד"ה זו וכו' דעיקר קושיא אועוד סמיך ויש ליישב:

דף כג:

גמ' למימרא דמחד נמי סגי וכו' ולפ"ז ר"מ דאמר כל צורת היינו אפילו באוזן כצ"ל לפירש"י ועיין למהרש"א ז"ל שהצ"ע בזה:

גמ' ושטו נקוב אמו טמאה. מכאן ק' לס' הר"מ דס"ל נקובת הושט נבילה ועיין להר"ן בחי' כאן מ"ש בשם הרמב"ן ובמ"א כתבתי בזה:

תוס' בד"ה והתניא וכו' ואדר"י ל"ל דתנא הוא דלרב תולין דאי לא שפתה מטהרי' לה ולשמואל רבנן גזרו משום חשש דתשפה דטמאה עכשיו ולא תולין:

בד"ה או ששפתה וכו' וכן כרישא כה"ג עכ"ל הק' מהרש"א דאי קשתה במקצת ג' תו ליכא מעל"ע ע"ש ול"ק דמשלים מעל"ע בשעה א' מיום ד' מיהו ק' דא"כ כללו של דבר מאי קמ"ל הא מרישא שמעי' דלא כחנניה וכ"ש אי ליכא מעל"ע ברישא כמו שהבין מהרש"א דק' טפי וי"ל דהתוס' מפ' בדברי חנניה דלא כפירש"י אלא בפי' הר"ן דפי' דכי איכא קשוי בג' אפילו תשפה ב' ימים הוי קושי ולהא הוא דאמרי' כללו של דבר לאפוקי דחנניה:

דף לז.

גמ' לטמויי להההיא טיפה וכו' ואע"ג דמ"מ בודקין לסתירה נקט אין בודקין לענין הטיפה לחוד והו"מ לשנויי לסתירת יום אחד דלא מבעיא לן אלא בסתירת ז' אבל פשיטא לן דסותרת יום אחד כדפירש"י:

תוס' בד"ה אבייי וכו' היאך חלוק אבייי אברייתא וכו' עכ"ל. אע"ג דאיכא ברייתא דהמפלת כאבייי מ"מ הו"ל לאוקמא הך דהמפלת כר"א כדמוקי לה רבא כיון דאיכא הך דפ' בא סימן דס"ל דעולין וא"צ למה שדחק מהרש"א ז"ל:

דף לז:

בד"ה מה וכו' שרואה יום י"א דיום י"ב הו"ל תחילת נדה ועולה לה עכ"ל. ודאי דיום י"א לא בעי שימור אלא דמיירי דראתה יום יו"ד ויום י"א ובעי שימור משום יום יו"ד ונקטו שראתה יום י"א משום דאי לא ראתה בי"א א"צ ליום י"ב דיום י"א מהני ליה לשימור הקשה מהרש"א ז"ל דאפי' המקשה דפריך שם ארביסר הוא פשיט"ל כה"ג דיום י"ב שלא ראתה בו עולה כדאמר ר"א לעיל מינה אהא דפריך תשמש בשיתסר אלא דס"ד כיון שראתה בתחילת ימי נדה גמורה אינו עולה יום ז' שלא ראתה בו ומסיק זאת אומרת דאפילו בכה"ג דהוי נדה גמורה עולה וא"כ ההיא דימי נדה עולין לאו בכה"ג שכ' התוס'

מיירי ע"ש וי"ל דקושייתם מעיקרא היא ממילתא דרב אשי גופה דש"מ דימי נדה שלא ראתה בו עולין וניחא להו להק' ממילתא דר"א דהיא קמייתא ותי' שפיר ואה"נ דגם בההיא דזאת אומרת וכו' יתורץ עד"ז דבזבה קטנה מיירי ועולין אפי' בנדה גמורה:

דף לח:

בד"ה אימא וכו' וי"ל דפרכי ליה כיון דמק"ו וכו' עכ"ל ר"ל כיון דמק"ו בתרא ילפינן קושי כשופי דאחר לידה ומטהרי' אפילו בימי נדה כמו שופי ע"כ דדמיה לדרשא אחריתי בלא קרא דתשב ולא אצט' בגמ' לקרא דתשב לרבנן אלא לפום מאי דילפי' מעיקרא מק"ו קמא דיליף קושי דאחר לידה מקושי דקודם לידה ובהאי ק"ו לא מטהרי' בימי נדה וכמ"ש התוס' בדבור הקודם וע"ז הוא דאצט' ליה למילף מקרא דתשב ורבה גופיה לא נחית אלא ליישב הברייתא דילפי רבנן ברישא מקרא דתשב דלכאורה אמאי צריכי להההוא קרא כיון דילפי מק"ו ואהא קאמר משום דזכינהו ר"א בק"ו קמא דנימא בימי נדה טמא מקרא דדמיה ואהא צריכי רבנן לקרא דתשב אבל כי ילפי רבנן אח"כ בק"ו בתרא תו ל"צ לקרא דתשב וא"צ למה שהגיה מהרש"א בדבריהם ע"ש:

דף לט.

פירש"י בד"ה בתוך וכו' אין זה סותר לענין דייה שעתה וכו' עכ"ל וה"ה לענין דלא בעי' ג' זימני למעקריה כדפירש"י בסמוך בד"ה מקבע מיהו ק' דלקמן בפ"ב דס"ח ע"ב מסיק הגמ' דשמואל מודה דהוי וסתה בימי זיבתה לענין דיה שעתא לקולא כיון דדמיה מסולקין ע"ש וזה הפך ממה שפירש"י כאן דלא הוי וסתה גם לענין דיה שעתא:

בד"ה מיחש וכו' אם היתה רגילה מט"ו לט"ו דהיינו תוך ימי זיבה וכו' עכ"ל ור"פ דמייתי עלה מהיתה למודה אע"ג דהתם הקביעות היה בימי נדה אלא דעכשיו ראתה בימי זיבה ס"ל להגמרא דשוין הן בדינם וכמ"ש הר"ן בחי' וע"ש שהוכיח כן מגמ' לקמן דס"ח ע"ב וע"ש בפירש"י:

דף מ:

בד"ה פרט וכו' אבל הכשר דם דחמיר לא ילפינן מבמה וכו' עכ"ל ונשחטה בלילה נמי הוי הכשר דם דכיון דנשחטה בלילה גם קבלת הדם הוי בלילה:

דף מא.

בד"ה היינו וכו' וא"ת וליבעי ג' קראי וכו' עכ"ל. עיקר קושייתם היא בכל הפסולין דלקמן אבל כאן ביוצא דופן ל"ק דבכור כיון דתלי רחמנא בפטר רחם הוי חולין ובלא קרא אחרינא ידעי' דירדו וכדפירש"י וקדשים ילפי' בג"ש מבכור דחולין הם:

בא"ד וי"ל כיון דגלי קרא בטריפה וכו' עכ"ל לכאורה דר"ל כיון דגלי בטריפה דאין חילוק בין קדם הקדישן ללא קדם ה"ה בכל הפסולין ובחד קרא סגי וקרא דזאת לאשמעינן דירדו מיהו הא ליתא דבגמ' בסמוך גבי שאר פסולין אמרי' דתרי קראי חד לבהמת חולין וחד לבהמת קדשים ע"כ נראה עיקר בכוונתם דכיון דגלי קרא בטריפה דכל היכא דפסול ירדו ה"ה בכל הפסולין וא"כ בקרא דמן הבהמה וכו' לחודיה ידעינן דירדו בבהמת חולין וע"כ קרא דזאת דקאי גם לשאר פסולין דאין פסולן בקדש מדאפקיה בלשון זאת דמשמע דוקא הנך דפסולן בקדש הוא דלא ירדו והו"ל כמו ממעט להו בהדיא לשאר פסולין ולא לטריפה לחודה לבהמת קדשים אתא.

דף מא:

בד"ה פולטת וכו' וי"ל דקרא איכא לאוקומי דאזלא איהי בכרעא וכו' עכ"ל ק"ק הא אי אזלא איהי בכרעא ס' טמאה הוי כדמוכח מלישנא דגמ' דקאמר בהדי דקאזלא וכו' וכ"מ ממתני' דמקוואות דמייתו בתר הכי דדוקא בכיבדה את הבית הוא דטהורה וקרא מטהר לה לגמרי וי"ל דס"ל ספיקא דאורייתא לחומרא מדרבנן הוא כדעת הר"מ ועיין להפר"ח בי"ד בסי' ק"י שנסתפק בדעת התוס' ע"ש ומשום ס' טומאה ברה"י דטמא ליתא בפולטת כיון דלאו מגופה אלא ממה שקבלה מאחר:

דף מב.

בד"ה אמאי וכו' לרבא ל"צ שיצא לחוץ וכו' עכ"ל ומאי דפריך אי יצא לחוץ מאי למימרא לאביי הוא דפריך דלרבא י"ל שיצא לבית לחיצון וקמ"ל לאפוקי מדאביי דאמר בלוע הוא:

דף מב:

בד"ה וכדרב וכו' אפי' הוציא ידו נמי וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דההוא תי' דלעיל דספיקו טמא כשיצא לחוץ ע"כ לשי' פירש"י אזיל ע"ש כוונתו דלפום ההוא תי' דלידה ודם נדה שוין ע"כ אפי' לא יצא אלא לבית החיצון הוי לידה דהא בדם נדות תנן מטמאות בבית החיצון אבל ממ"ש התוס' בסוף הדיבור דלעיל דקרי פרוזדור לעובי היריכים וכו' אין להוכיח כלל די"ל אפי' לפי' התוס' לאו שיצא לגמרי לחוץ אלא למטה מבית החיצון קאמר ומ"מ עובי היריכים מכסים הראש ובהכי א"ש מאי דקשה לפי' התוס' אמאי מייתי הגמרא בשמעתין מדרבי אושעיא הו"ל להביא המשנה דלעיל דהוציא ראשו הוי כילוד ועפי"ה ניחא דממתני' י"ל דיצא לחוץ לגמרי ולא מיתוקמא ברייתא בהכי דהא קתני בפנים כבחוץ ולכך מייתי מדר"א דאפילו עדיין לא יצא לחוץ לגמרי וס"ל להגמ' דאי בעי' שיצא לחוץ לגמרי לא הוה גזרי' שמא יוציא ראשו לחוץ דהא חזי ליה:

בד"ה יצתה וכו' וי"ל דמיירי כגון שבית הבליעה רחב וכו' עכ"ל ור"ל שתחב לו חבירו והוציאו אבל אם לא הוציאו אפי' תחבו עד לפנים מבית הבליעה לא הוי אלא בית הסתרים לרבא כדמוכח מדברי התוס' לעיל בד"ה אמאי שכ' דההיא דעשאוה כנבלת עוף טהור לא א"ש לרבא ואי איתא דבפנים מבית הבליעה הוי בלוע וטמא בעוף דהא לא ממעטי' בהמה אלא בכה"ג ודכוותה בעוף טמאה אם כן א"ש הא דעשאוה כנבלת עוף טמא אפילו לרבא ועיין להתוס' בחולין דע"א ע"א ע"ש והרא"ם תי' לקו' התוס' דאפי' הוי בית הסתרים גזה"כ היא דנבלת בהמה טהורה ועיין למהרש"א שתמה ע"ד מסוגייא דשמעתין ועוד השה מברייתא גופה דמשום דאתיא מק"ו הוא דאצטריך קרא דבה ולפ"ד הרא"ם בלא ק"ו אצטריך קרא דאי לאו קרא הוי טמאה משום דבית הסתרים היא:

דף מג:

בד"ה את וכו' לא דריש אתים וכו' עכ"ל לפ"ז הו"מ הגמ' למימר לרי"ש מנינא מהאי קרא גופיה ודריש את ולא אצט' ליה למי' נ"ל מדר' סימאי:

בד"ה עד וכו' כיון דגלי לן קרא וכו' עכ"ל ואיפכא א מ"ל דהיינו אחר דגלי לן קרא דחלוקין הן בטומאת חוץ אצטריך ליה התם קרא בכולהו משום דנדה וזבה לא אצט' קרא התם דאתי מק"ו דאפי' זב דקיל לענין טומאת חוץ מטמא בקטן כ"ש זבה ונדה:

דף מד.

בד"ה ואי בעי וכו' ופריך ליה מהא דבן יום א' וכו' עכ"ל מה שהקשה מהרש"א ז"ל דנימא שמואל ס"ל כמ"ד המזכה לעובר לא קנה ולכך עובר לא משום דל"ל זכיה כבר תי' הר"ן בחי' דמ"מ אמת הוא דהוא מיית ברישא דבמציאות לא פליג אר"ש אלא דלמ"ד המזכה לעובר ל"ק א"צ להההוא טעמא אבל מ"מ אמת הוא:

דף מה.

בד"ה אחר וכו'. לא נ"מ האידנא וכו' עכ"ל ודאי דאיכא נ"מ דאי משום נדה אסור לגמור ביאתו וצריך שיפרוש באבר מת ואי משום דם בתולים מותר לגמור ביאתו כל זמן שלא פירש אלא דלא ניחא להו למי' דלא נ"מ אלא זמן מועט כזה:

בד"ה האי וכו' דאימור דם דתוך ג' דם בחולים הוא ואפי' אי הוה דם נדות וכו' עכ"ל. מתבאר מדבריהם דאפילו דתוך ג' לא שכיח דאתצור מצט' לס"ס דלא כמ"ש התוס' בפ"ק דכתובות דף ט' ע"א עיין שם:

בד"ה בת וכו' ומתעברת ויולדת קאמר ושנת י"ג א"צ וכו' עכ"ל. הא דלא סגי להו בהא דשנת י"ג אינו שלם והוצרכו לומר מתעברת ויולדת קא' משום דהא דאמרי' בת שנים

ויום א' לא בעי' יום א' כלל אלא דמשום דבעי' הי"ב שנים שלימים נקט ויום אחד כמבואר לעיל וא"כ אין שייך להזכיר שנת י"ג כיון דלא בעינן אפילו יום אחד ממנה לכך כתב דמתעברת ויולדת קאמר:

דף מה:

גמ' סד"א בודקין לעולם קמ"ל. יל"ד ליתני בודקין כל י"ב ולא ליתני בת י"ב ויום אחד ומדקתני בודקין בי"ב ידעי' דאחר י"ב א"צ בדיקה וי"ל דא"כ לא הוה ידעי' חידושא דשלשים יום בשנה אין חשובים שנה לענין זה דהו"א לא תנח בודקין כל י"ב אלא לאשמועינן דאחר י"ב א"צ בדיקה:

דף מו.

גמ' וכי קא' דבא חזקה למיאון וכו' הקשה הר"ן בחידושיו למיאון למ"ל חזקה הא מספיקא נמי אינה ממאנת ע"ש מה שתי' וי"ל דלמ"ד אין חוששין שמא נשרו מספיקא ממאנת דאעפ"י דאיכא חששא דשמא נשרו ממאנת ולכך קאמר רבא חזקה דמשום חזקה לא ממאנת אפי' למ"ד מספיקא ממאנה ולא פריך הגמ' הניחא וכו' אלא אי הך מ"ד חולק על הדין דקאמר רבא אבל כי קאמר רבא טעמא דחזקה אע"ג דלמ"ד אין חוששין ל"צ להך טעמא אין קפידא בזה:

גמ' מתיב ר"ה בר"י לסיועי לר"ה וכו' כ' הר"ן בחי' מתיב לרבא דאמר תוך זמן כלפני זמן ע"ש וק' מאי קושיא לרבא הא לא אמר תוך זמן כלפני זמן אלא לענין שערות דהוו שומא כלפני זמן ולא הוי כגדול דנדרו נדר אפי' אינו יודע להפלות דבהכי מיירי לעיל אבל ביודע להפלות אה"נ דס"ל מופלא הסמוך לאיש דאורייתא ואה"נ דס"ל כרב הונא דלוקה על הקדישו ועיין במהרש"א ז"ל:

דף מו:

תוס' בד"ה ר"י ור"ל וכו' ובהביא שתי שערות נמי וכו' דר"י א"ל לעיל וכו' עכ"ל. קשה הא מ"ש ובהביא שתי שערות וכו' ע"כ דר"ל דס"ל לר"ל תוך זמן כלאחר זמן דאי ס"ל כלפני זמן הא הוו שומא ולא מהנו ב' שערות מידי ואפי' עודן עליו אחר י"ג לאו כלום הוא וצריך שיביא ב"ש אחרות וכמ"ש הרא"ש בשמעתין דלעיל וכ"מ בגמרא לקמן בר"פ בא סימן דקאמר בשלמא לפני הפרק בעי בדיקה דאי משתכחי לאחר הפרק לאו כלום הוא וע"ש בפירש"י והתוס' וא"כ אכתי קשה הא הוי התראת ס' שמא לא יביא ב"ש אחרות אחר הגדלות אלא ע"כ דכוונתם דר"ל ס"ל כלאחר זמן וא"כ תק"ל לר"ל גופיה אפי' אכל הוא ואמאי הוצרכו לדחות מדר"י דס"ל לעיל כלאח"ז וי"ל משום די"ל דאה"נ דלר"ל אפילו אכל הוא והא דנקט אכלו אחרים משום ר"י נקטיה לזה כ' דאפי' ר"י ס"ל

כלאח"ז ועי"ל דס"ל כיון דהביא ב"ש מהשתא אע"ג דשומא הן מ"מ הוכחה הוא דבזמן הגדלות יביא ב"ש חדשות כיון דממהר כ"כ בהבאת השערות וצריך להתיישב בזה:

גמ' אי דאורייתא קטן א"נ הוא ואין ב"ד מ"ל וכו' מכאן קשה עמ"ש התוס' בפ' כל כתבי דקכ"א ע"א בד"ה ש"מ דאפי' למ"ד אין ב"ד מ"ל דוקא בלא הגיע לחינוך לא ע"ש והרי הכא במופלא הסמוך לאיש מיירי וקאמר אין ב"ד מ"ל וי"ל כיון דמשום חינוך הוא לא רמי חיוב דחינוך אלא על אביו וכמ"ש הר"מ בסוף ה' מ"א אעפ"י שאין ב"ד מ"ל מצוה על אביו לחנכו אם הגיע לחינוך ע"ש והכא בקידושי מיאון מיירי דליתיה לאב ועיין להרשב"א בחידושיו בפרק חרש דקי"ד ע"א עיין שם:

פירש"י בד"ה ע"ד בעלה וכו' וכי אמרי' אין הבעל מפר בקודמין וכו' עכ"ל משמע דאכתי קאי הך שינוייא דבעל מפר לה כל שעה וממ"ש בדיבור שאח"ז מתבאר דלא קאי הך שינוייא והוי כמו אלא כמ"ש התוס' ונר' שהם ב' פירושים והוי כמו לישנא אחרינא:

דף מז:

גמ' בשלמא דרבי ודר"י בן כפר ל"ק הא כב"ש הא כב"ה וכו' כ' מהרש"א ז"ל הומ"ל כולן כר"א הא בזכר הא בנקבה ע"ש ולפמ"ש התוספות בד"ה דברי דההיא דפ' הערל כר' שהודה עד י"ח ניחא שפיר שהדי רבי ע"כ בזכר מיירי דאל"ה ההיא דפ' הערל דבזכר מיירי וקאמ' עד כן י"ח כמאן:

תוס' בד"ה כולן וכו' כדפי' לעיל וכו' עכ"ל. משמע דאפי' לתי' הב' שכ' לעיל שם בדמ"ר מודו דלדבנן לא בעו מעל"ע דשעות דלא כמ"ש הל"ח בר"פ ועיין להש"ך ח"מ דסי' ל"ח:

דף מח:

פירש"י ואבע"א וכו' אבל לפני הפרק ל"ל גדול' שלא תמאן דהא אפי' הביאה דהשומא וכו' עכ"ל משמע דלפני הפרק שומא ודאי ותמאן וכן מוכח כולה שמעתין ומכאן ק"ל אמ"ש רש"י בפ"ג דקדושין דה"ג סע"ב דלפני הפרק אם הביאו שערות חוששין שמא שומא בעלמא הן ואין נענשין על שים עבירה ע"ש משמע דמספק"ל אי סי' גדלות או שומא והא ליתא וצ"ל רמ"ש אם הביאו שערות חוששין לאו. אדסמיך ליה קאי אלא אשמעתא דהתם קאי דאין נאמן האב לומר דגדולה בשנים היא אלא חוששין שמא עדיין קטנה ושומא נינהו:

דף מט:

תוס' בד"ה תנינא וכו' והשתא א"ש דלא קאמר דההיא דסנהדרין לאתויי חלל וכו' עכ"ל ר"ל דהו"ל להגמ' לאתויי נמי ההיא דסנהדרין דאין כשר לד"נ אלא מן המשיאין לכהונה

דהשתא הו"ל ג' משניות ולומר חד לאתויי ממזר וחד לאתויי גר וחד לאתויי חלל אלא ע"כ דאדר"י קאי ור"י לא אמר אלא אתרתי וא"צ למ"ש מהרש"א:

דף נ:

בד"ה ל"ג וכו' ובחלב בהמה טמאה פשיטא דחלב צריך מחשבה וכו' עכ"ל ק' דאמאי לא הוק"ל עדיפא מינה אי בחלב בהמה טמאה אמאי בכפרים דוקא הא קתני רישא נבלת בהמה טמאה בכ"מ ואין לו' דל"ג בכפרים כמו שכן צ"ל להר"מ בפי' המשנה בעוקצין במתני' הלזו שהרי התוס' בריש הדיבור נקטו בכפרים ונ"ל דהתוס' נחתי אמתני' דכרכים נמי דלא מיתוקמא בחלב בהמה טמאה דפשיטא דצריכה מחשבה ואמאי קתני א"צ מחשבה אלא ע"כ בשחוטה כמ"ש אח"כ וכ"מ בדברי הר"ן בחי' ע"ש ועיין למהרש"א ז"ל:

דף נא.

בד"ה שום וכו' תימה דיפרש הא דקתני וכו' עכ"ל נראה דל"ג אלא אמר רבא ומשמע להו מדלא קאמר אלא דאכתי קאי שינוייא דהבשר:

דף נב:

בד"ה שלש וכו' וא"ת מנ"ל לרכא דבג' בדיסין וכו' עכ"ל ומברייתא דלקמן דקתני אם יש בו לחלק ג' גריסין וכו' י"ל בג' מקומות מיירי וה"ק אם יש בו ג' גריסין כדי שיהיה שיעור גריס בכל יום:

בא"ד או בחלוק אחד ומצאתו כג' ימים וכו' עכ"ל ד"ז לא הוזכר בשמעתין ומסבר' קאמרי ליה:

דף נג.

בד"ה אלא פשיטא דלא בדקה לא בדר"י ולא בדר"י וכו' קשה דמדקאמר נראין דברי ר"י משמע דרבנן פליגי ואי בדלא בדקה כלל מ"ט דרבנן וכן קשה לקמן דקאמר אלא פשיטא דבדקה כין בדר"י בין בדר"י בין בדר"י דא"כ מ"ט דר"י וי"ל דהכא דקאמר דמיירי בדלא בדקה בדר"י ובדר"י דבי ה"ק נראין דברי ר"י לרבנן בדלא בדקה כלל שאף רבנן לא נחלקו אלא בבדקה בדר"י ובההוא נראין דברי רבנן וכן לקמן להפך וכיון דבחדא מנייהו סברא דנפשיה קאמר רבי א"ש דקאמר נראין תרי זימני והמחדש חידש דתרווייהו חדא היא ולאו סבר' דנפשיה אע"ג דקתני נראין תרי זימני כיון דליכא לשנויי בע"א כמ"ש התוס':

דף נג:

פירש"י בד"ה תולה וכו' אלא משמצאת ולהבא עכ"ל היינו באשה שיש לה וסת דדיה שעתה ומ"ש בד"ה חמור וכו' מעל"ע היינו באשה שאין לה וסת:

תוס' בד"ה עצמה וכו' וע"ק לרשב"א וכו' דהא איהו גופיה אמר בסמוך וכו' עכ"ל לא ניחא להו למי' דה"ק בכתם שראתה יום שלפני הראיה אין תולה בדאיתא לענין דלא סגי במנין ז' מיום הכתם אלא המנין מיום הראיה ולרבי המנין מיום הכתם וכדפירש"י דאזלי לשי' בד"ה שהוא שדחו ד"ז:

בא"ד דלא ידעה אי מניא מהיום או מכתם וכו' עכ"ל משמע דלרבי מניא מכתם והא ליתא כמ"ש בד"ה שהוא לכן צ"ל דכוונתם או מכתם ר"ל דיהבי' ליה דין הכתם דהיינו מעל"ע וע"ז מק' שפיר אח"ז אכתי כתמה חמור מראיתה וכו' וא"צ למ"ש מהרש"א:

דף נד.

בד"ה תשמש וכו' וצריכה שימור לר"י אף בימי נדה מן התורה וכו' עכ"ל משום דאי לר"א בימי נדה לר"י מדרבנן א"כ היינו תירוצ' דר"ש דגרגרן אסור וא"צ למ"ש מהרש"א:

בד"ה הני וכו' וע"ק דמשמע וכו' והא עד ס"ג יום וכו' עכ"ל מפירש"י נראה להדיא דכל זה בכלל מאי דפריך הני ארביסר הוו ואמאי חוזרת ממ"ח עד ס"ג מבע"ל:

דף נד:

בד"ה ותו וכו' א"נ י"ל ותו יבש משונה וכו' עכ"ל הק' הר"ן בחי' הא בהאי מתני' קתני אם נימוחו במים ובכה"ג לא הוא ולא יבש ע"ש מ"ש ועי"ל דבהאי מתני' תנן תטיל למים סתם ומשמע אפי' במים חמין ואפי' יותר מעל"ע ובכה"ג יבש מקרי כדתנן במשנתנו:

דף נה.

גמ' אמר ר"א בר אהבה דומיא דעצם לפירש"י והתוס' משמע דגם לר"ל אית ליה דרשא דעצם וק"ק דא"כ אמאי מטמא באפרוכי הא בעי' דומיא דעצם וי"ל משום דאייתר ליה קרא דכל טומאתו לרבויי אפרוכי ואין להק' מה ראית נימא איפכא דכל טומאתו לרבויי אפי' שינים ודרשא דעצם למעוטי אפרוכי די"ל דסברא הוא לטמויי באפרוכי טפי משום דהיה טמא קודם שיבש:

תוס' בד"ה שמא וכו' ועוד נראה דעור אינו בכלל בשר וכו' עכ"ל הרשב"א כתשו' בח"א סי' שס"ה דחה זה דלא גרע עור משער דאמרי' בספ"ק דערכין דאסור בהנאה ע"ש ודעת תוס' נראה דבערכין מדרבנן הוא דקאמר דאסור והתוס' שכ' דאינו אסור מדאורייתא קאמרי וכי גזור רבנן שמא יעשה שטיחין גזרו תרווייהו טומאה ואיסוד וכ"כ התוס' בזבחי' דע"א ע"ב בד"ה בטריפה דעור אסור בהנאה שמא יעשה שטיחין ע"ש ודלא כמ"ש ה' צמח צדק סי' י"ג ע"ש דנראה מדבריו שדעת התוס' כאן אפילו מדרבנן שרי מיהו ק"ק מ"ש בעור דגזרו טומאה ואיסור ומ"ש בשער דלא גזרו אלא איסור ולא גזרו טומאה כדתנן ומייתי לה בשמעתין כל שבמת טמא חוץ מהשער ומה שקשה בראיית התוס'

דמקדשי' הוא דגמרי' הא מקרא דועדפו שם נמי נ"ל בפ"ק דכריתות כבר עמד ע"ז הרב צ"צ שם עיין שם:

בד"ה שעיר וכו' וא"ת לימא דם הנדה יוכיח וכו' עכ"ל לפמ"ש הר"ן בחי' לעיל גבי הזב ולא אבן המנוגעת הוא ולא דמה דטעמא דמעטינהו קרא משום דלאו בני משכב ומושב נינהו ע"ש ניחא שפיר דליכא למי' דם הנדה יוכיח דשאני דם הנדה דלאו בר משכב ומושב הוא:

דף נו.

גמ' דם היוצא מפי האמה יוכיח וכו' ה"ה דהומ"ל ש"ז דזב לא מטמא במשא ובהכי ניחא דאצט' לקרא דטמא הוא למעט דם היוצא מפי האמה ולא נ"ל מדאצט' וזאת למי רגלים ולא נ"ל מק"ו וע"כ דדם היוצא מפי האמה טהור ועבדינן ליה יוכיח משום די"ל ש"ז תוכיח א"נ אתיא כמ"ד ש"ז דזב מטמא כמשא ולקושי' מדאצט' י"ל דאע"ג דאתיא מ"ר בק"ו מילתא דאתיא בק"ו טרח וכ"ל קרא:

גמ' הא כיצד כאן בשרוף וכו'. ק"ק מנ"ל דשרוף בכולן טמא דילמא קרא ביבש כדלעיל אבל שרוף לא דהא ר"ל אצט"ל לאשמועינן בתרוייהו וי"ל דתרי בהם ומהם כתיבי. מיהו קשה אמאי אצט' קרא דבמותם למידרש דלא מטמא ולח יבש כדבסמוך הא מדכתיבי תרי בהם ומהם ע"כ חד מנייהו ללח ויבש וממיל' שמעי' דיבש לא מטמא במקצתן ועוד לפמ"ש התוס' בחגיגה לחד תי' דחד בהם ומהם לדרשא דהכא וחד לשיעורא דכעדשה ע"ש אכתי קשה מנ"ל למידרש תרוייהו יבש ושרוף מחד קרא ע"כ י"ל דאי לאו במותם הו"א יבש טמא וקרא דמהם ובהם לשרוף אבל אחר דגלי במותם דיבש לא מטמא ואשמועי' קרא דאפילו יבש מטמא בכולן מסתברא דגם בשרוף כן הוא כיון דשמעי' דאפי' היכא דלא מטמא במקצתן מטמא בכולן והיא גופה קמ"ל ר"ל דאין לחלק ביניהם:

תוס' בד"ה שרץ וכו' ק"ק דלא עריב וכו' עכ"ל י"ל בזה דקושטא הוא דר"ל עריב לאו אלא דהגמ' פליג להו משום דשקיל וטרי על כל דין מהם בפ"ע:

בד"ה בודקו' וכו' והא דמסיק דאין חזקתו מתכבס היינו כשהכתם בסיטרא וכו' עכ"ל נ"ל דלפום האי פי' דהכתם אזיל ע"י כיבוס סתם ע"כ דמאי דקאמר בבעיא חזקתו בדוק דמשמע דלהאי צד לא אזיל ע"י כיבוס היינו מסטרא דוקא והבעיא היא אי אזיל כתם דמסטרא ע"י כיבוס או לא ולמאי דקאמר א"נ דאשתכח מסטרא פשיט"ל דבכתם דמסטרא לא אזיל על ידי כיבוס אלא דמבע"ל אי חזקתו בדוק. ועיין למהרש"א ומהר"ם ז"ל:

בד"ה אמוראי וכו' או כשר ישראל הוי וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' ביבמות דהולד כשר היינו לכשיתגייר וכ"כ רש"י בקידושין דס"ח ע"ב ניחא קושיית' דכל שלא נתגייר לאו ישראל הוא וכתמן טהור ועיין בחידושנו שם בקידושין:

דף נז:

גמ' לאו אם רוב ימיה טמאין טמאה ואע"ג דלא ארגשה וכו משמע דס"ד דאם רוב ימיה רואה דם טמאה ואע"ג דבאותן ראיות דרוב ימים לא ארגשה ומשני לא רוב ימיה בהרגשה קאמר אבל מסירש"י שכ' ואע"ג דהשתא לא ארגשה משמע דאע"ג דלא ארגשה דקאמר הגמ' לאו אראיות דרוב ימיה קאי אלא אהשתא קאי וצ"ל דל"ג רש"י כגירסתנו אלא הכי גריס אם רוב ימיו טמאה ואע"ג דלא. ארגשה אימור ארגשת ולאו אדעתא וכ"נ דגרסי התוס' ממ"ש בד"ה ת"ש מיהו ברייתא דג' ספיקות וכו' ומשני דמזמן רחוק הוה וכו' דוק ותשכח:

תוס' בד"ה אימור וכו' וא"ת אמאי לא נקט וכו' עכ"ל הא דלא קבעו קושייתם בברייתא דלעיל דער דאמאי נקט הרגשת עד ולא נקט הרגשת מ"ר משום דלעיל פשיט"ל דבזמן קצר מיירי אבל הכא לאחר זמן ס"ד דאח"ז מרובה קאמר ולכך הוק"ל שפיר ותי' דלאחר זמן אינו זמן מרובה ולפי זה מ"ש מהרש"א בדבור הקודם לזה דהתוס' אכתי לא ס"ד הא דזמן מרובה וכו' ע"ש קשה דהא מילתא פשיט"ל להתו' ולא הוק"ל אלא משום דקתני לאח"ז:

בד"ה קתני וכו' וי"ל דהתם דרוב ימים וכו' עכ"ל היינו לתי' קמא שכ' בד"ה מ"ש א"נ כיון דרוב ימים וכו' אבל לתי' קמא א"ש בפשיטות כיון דעל בשרה הוי זמן מועט ולא אמרי' ארגשה ולאו אדעתא אלא בזמן מרובה:

דף נח.

בד"ה ולענין וכו' ועוד י"ל דהתם קאמר שאם ירצה להוציא וכו' עכ"ל. דבריהם תמוהים דבגמ' שם דע"ו ע"ב מסקי' הכי א"ש כל שנולד הס' ברשותו עליו להביא ראיה ופרכי' ממחט שנמצא בבית הכוסות דהמע"ת ואי לא יהיב זוזי הוי המוכר מוציא ועליו ראיה ואף על גב דנולד הס' ברשות לוקח ע"ש הרי דמי שנולד הס' ברשותו מוציאין ממנו וכן הוכיחו התוס' שם ע"ש ונ"ל במ"ש הסמ"ע סי' רל"ב סקל"ה דוקא בטרפות דהרוב אינן טריפות הוא דאמרינן דמוציאין ממי שנולד הספק ברשותו דאמרי' השתא הוא דנטרפה אכל בגבינות שהרקיבו דכשמתישנין עשויין לירקב אמרינן המע"ה ואעפ"י שנולד הס' ברשותו ע"ש והכא בכתם דמצויין כתמים באשה דמי לגבינות ואין מוציאין אעפ"י שנולד הספק ברשותו ול"ד לכלה בבית בעלה והתו' מעיקרא לא הוק"ל אלא

מכלה בבית אביה דעל אביה לה"ד משום דנולד הס' ברשותו ומתרצי שפיר דהתם מייתי ראיה להוציא אבל מכלם בבית חמיה ומטריפות לא דמי כלל דהתם משום דלא שכיחי אמרי' השתא הוא דנעשה המום והטריפה אבל בכתם דשכיחי יש לתלות נמי שנעשו מקודם ועיין למהרשד"מ הח"מ סי' שנ"ה. איברא דברי הסמ"ע תמוהים ממ"ש. הר"מ ופ' מרן רסי' רכ"ד במחליף פרה בחמור ומשך בעל החמור את הפרה ומת החמור וא"י אם קודם משיכה מת או אחריה על בעל החמור לה"ר משום דכאן נמצא וכאן היה אע"ג דאדרבא החזקה מסייעא לבעל החמור וכבר העיר ע"ז ה' נחפה בכסף דס"ב ע"ש:

דף נט.

גמ' מי פליגי רבנן עליהו ראב"ץ

וכו' ומתניתין דקתני עד כגריס י"ל בעיגול מיירי אבל במשוך כ"ש כראב"ץ וכי פשיט מברייתא דרבנן פליגי רישא במשוך ומ"מ לענין הלכה דקי"ל כראב"ץ דבמשוך כ"ש בעגול בשיעורא דכגריס טמא ועיין בהרא"ש ז"ל:

תוס' בד"ה היו וכו' מיירי שהתחתון עד כגריס תולה בעליון וכו' עכ"ל מה שדקדק מהרש"א אפי' בתחתון יותר מכגריס נמי תלינן ע"ש י"ל דודאי כן הוא ונקט כגריס שהוא הראשון דטמא ואפי"ה תלינן בעליון ובודאי דה"ה ביותר מכגריס:

דף נט:

מתני' איש ואשה וכו' ר"י מטהר. ה' קול אליהו ח"א חי"ד סימן י"ט הוכיח מכאן דאמרי' ס"ס בתרי גופי דלא כהרא"ם על הסמ"ג ה' מגילה שהרי מטהר ר"י מטעם ס"ס וקי"ל כוותיה ובסי' ך' הוכיח מכאן דלא בעי' ס"ס מתהפך ע"ש והוא תימה דר"י מטהר אפי' בס' אחד כדקתני רישא וטעמו משום דאין דרך דם לבא עם מ"ר ולא נקט איש ואשה אלא לאשמועונן אפי' לכתחילה וכיון דאפי' בס' אחד מטהר בכה"ג הוא דמהני ליה הס"ס אפילו לכתחילה אפי' ס"ס שאינו מתהפך ותרי גופי' וכ"ז אפי' נימא דלא מטהר ר"י אפי' לכתחילה אלא בס"ס איברא דיש לקיים הוכחתו מדר"י אליבא דר"מ דאמר בסמוך דלא מטמא ר"מ אלא בס' אחד אבל בס"ס מטהר אעפ"י שהוא ס"ס בתרי גופי' ואינו מתהפך ואע"ג דאין הלכה כר"מ מ"מ בד"ז לא מצינו שנחלקו. מיהו לפמ"ש הר"ן בחי' דר"מ לטעמיה דחייש למיעוט וד"ז דהדור מ"ר למקור ואייתי דם מיעוטא הוא ור"י לא חייש למיעוטא ע"ש אין מכאן שום הוכחה די"ל דדוקא בכה"ג דמיעוטא הוא דאמרי' ס"ס בכה"ג וכ"ש למ"ש התוס' בפ"ק דחולין דר"מ לא חייש למיעוטא אלא מדרבנן ואין מקום מכאן ללמוד לדעלמא ועפי"ז אזדא לה מה שהוכיח מכאן שם בסי' כ"א דמהני ס"ס אפי' לכתחילה ע"ש ובלא"ה פשטא דגמ' דקאמר מ"ד דוקא דיעבד וכו' משמע דקמ"ל אפי'

לכתחילה דקאמר היינו אפי' בס' אחד. מיהו לדברי הר"ן אמאי אצטריך הגמ' לפסוק הלכה כר"י הא כבר הלכה רווחת דאזלינן בתר רובא ולא חיישינן למיעוטא ויש ליישב: **גמ'** ור"י בחד ס' מטהר בס"ס מבעיא. עיין להר"ן בחידושיו שכתב דלא פריך אלא לר"י אבל לר"ל י"ל דאתא לאשמעי' דר"מ מטמא בס"ס מדלא כלליה בהדי ר"י ע"ש ומפירש"י במתני' שכ' בגמ' פריך השתא וכו' אין נראה כן אלא אמתני' גופה פריך לכ"ע:

תוס' בד"ה מ"ש וכו' ומשני דאיירי. במזנקת ואפי"ה עומדת וכו' עכ"ל הא דלא משני דמיירי בשותתת ובעי' תרתי לריעות' ולכך עומדת דוקא טמאה משים דא"כ הו"ל לפלוגי בעומדת גופה ולמתני מזנקת טהורה. ולא ליתני יושבת ומ"מ לס"ד דגמ' ע"כ דעומדת לאו ריעותא היא כלל דאל"ה מאי פריך יושבת נמי הא דוקא בעומדת ושותתת דתרתי לריעותא הוא דמטמא אלא ע"כ עומדת ומזנקת לאו ריעותא היא וכמ"ש מהרש"א ז"ל:

דף ס.

בד"ה מהו וכו' אבל בראשון פשיט"ל דתולה דא"כ וכו' עכ"ל נראה עיקר דמ"ש בראשון פשיט"ל דתולה היינו אפי' לרבי וכמ"ש מהרש"א ז"ל ודלא כמ"ש המש"ל בפ"ט מה' א"ב דין כ"ט שכ' דלרשב"ג הוא דפשיט"ל בראשון אבל לר' מבעיא ליה בראשון כמו דמבעיא ליה לרשב"ג בשני. ומ"ש אח"ז הא איכא לשנויי בין לר' בין לרשב"ג ט"ס ונמחק תיבות בין לר' עש"ב. וליתא רא"כ גם לפי השלילה דשללו התוס' צ"ל מאי דמשני הגמ' הא והא ר' הא בראשון הא בשני לאו בשיטתיה דר' יותנן שהרי ר"י מבעיא ליה בראשון לר' ולאו מיפשט פשיט"ל ומדברי התוס' נראה דלא כ' דלאו בשיטתיה דר"י אלא לפי מאי דאסיקו דהבעיא גם בראשון לרשב"ג אבל לפי' דשללו הוה א"ש גם לשי' דר"י ע"כ נראה עיקר דהפי' דשללו התוס' הוא דבא' פשיט"ל גם לרבי דכיון דבראשון לא מקלקלה לה תולה אבל בב' לרשב"ג דמקלקלה מבעיא ליה ודחו זה הפי' סברא לחלק בכך ואמאי לא מבעי' ליה לרבי:

בא"ד ולא בשיטתיה דר"י וכו' עכ"ל. היינו רבי יוחנן ודלא כהמש"ל שם שחשב שהוא רבי יהודה בר ליואי ותמה ע"ד ע"ש ומשמע מדברי התוס' דהך שינוייא דהא ר' והא רשב"ג אתי גם לשי' דר"י וקשה הא ר"י מבע"ל לרשב"ג גם בראשון אי תולין וגם שינוייא דרב אשי לא אתי אליבא דר"י כיון דמבע"ל וצ"ל דאה"נ תפשוט אבל שינוייא דהא והא ר' לא אתי כלל דהא ר"י פשיט"ל דלרבי אין תולין אפי' בראשון ועפי"ז אזדא לה מה שהוכחתי לעיל דלא כהמש"ל ומ"מ נר' עיקר בכוונת דברי התוס' בפי' דשללו כמ"ש מהרש"א ז"ל:

דף סא:

בד"ה לא ימכרנו וכו' אבל אבד בו כלאים אסור למרדעת וכו' עכ"ל וטעמא משום שמא יגע בבשרו ולאו אדעתיה כיון שאין ניכר הכלאים אבל משום העלאה אין סברא לחלק בין ניכר לשאין ניכר:

דף סב.

בד"ה והתניא וכו' פי' משום שביעית וכו' עכ"ל לפ"ז ע"כ דל"ג כגירסתנו ורמינהי הוסיפו עליהם וכו' דמה צורך להביא ההיא דהוסיפו עליהם הא כבר מייתי ההיא דהבורית ואהל דמתניא לענין שביעית:

בד"ה כברייתא וכו' ועוד כיון שסידר הש"ס וכו' עכ"ל. גם כאן הו"מ לאוכוחי מההיא דשבת אלא דניחא ליה לאוכוחי משביעית בסדר זרעים דמתניא קודם שבת ולא הוק"ל להר"י אלא התם דליפרוך משבת גופה:

דף סב:

בד"ה מקולי וכו' וי"ל דלר"י לק"מ וכו' דטומא' בלועה לא מטמא וכו' עכ"ל ובהכי ניחא נמי דכי משני התם מקולי רביעיות שנו כאן לא תק"ל מסיפא דכל הבלוע וכו' דמיירי בטומאה חמורה לר"ל כמ"ש בד"ה שאח"ז וקתני דכל שאינו יכול לצאת טהורה אלמא חזותא לאו מילתא היא אלא משום דסיפא אינו יכול לצאת כללי אפי' ע"י צפון מיירי ובכה"ג אפי' לר"ל טומאה בלועה ולא מטמא ול"ד לעיילה מיהו קשה לס"ד דהתם אלא ס"ד הא דמקולי רבעיות תק"ל רישא לסיפא דרישא קתני דכי אין יכול לצאת ע"י תכבוסת אפי' יכול לצאת ע"י צפון טהורה ובסיפא קתני דדוקא אין יכול לצאת כלל אפי' ע"י צפון דכן הוא משמעות א"י לצאת כמ"ש התוס' בדבור שאח"ז וצ"ל דהמק' דהתם לא משמע ליה האי משמעות:

בד"ה הא וכו' והשתא ר"פ אינו סותר מה שאמר למעל' וכו' עכ"ל ד"ל דלפום פשטא דשמעת' ר"פ חידש דר"י מודה במקפיד וסתר דעת המק' שהיה סובר דר' מטהר אפי' במקפיד אבל השתא דמקפיד דקאמר ר"פ אינו בסתם אלא במקפיד בפי' א"כ י"ל דגם המק' ידע דר"י מודה במקפיד בפי' אלא דס"ד דזה הכלל דברייתא בסתם מיירי ומשני ר"פ דמיירי במקפיד בפי' ואם כן אינו סותר דעת המק' בשום דין משא"כ לפום פשטא דגמ' דמקפיד דקאמר ר"פ הוא בסתם א"כ הוא בסתם א"כ ע"כ דסותר מה שהיה סבור המק' דר"י אפי' בסתם מקפיד פליג:

דף סג.

גמ' וכו' ותניא אידך ראשונים עלו לו וכו' לפי הס"ד דמק' דראשונים להעברתן קאמר ק' מאי עלו לו דמשמ' דאח"כ יעשה השניים להעברתן והא בעי' בסדרן וצ"ל דעלו לו היינו דעשו פעולתן דאין מועיל אח"כ שום תיקון אפי' יעביר השבעה כסדרן פעם אחרת ועפירש"י בד"ה אמר אביי:

דף סד.

פירש"י בד"ה למודה שאני וכו' או שהיה לה וסת ליום כ' עכ"ל ק"ק אם כן אמאי פליג שמואל הא ט"ו הראשון דלוג הוא דהא וסתה ליום כ' וכדאמרינן לקמן כגון דרגילה ביום כ' וי"ל דהכא שאני דדלגה מכ' לט"ו ול"ד לדלוג דמט"ו לי"ו ומי"ו לי"ו ואינו מצטרף עמהם דדמי לסירוגין דלקמן:

דף סד:

בד"ה ונאסר יום כ' הבא שהרי למודה בעשרים וכו' עכ"ל הא ודאי בלא למודה בעשרים נאסר עשרים הבא משים ראיית יום עשרים הקודמת וכדתניא לעיל ראתה יום י"ו נאסר ט"ו וי"ו ראתה ביום י"ז הותר י"ו ונאסר י"ז אלא דהכא מדקתני מפני שאורח בזמנו בא משמע דנחית תנא דברייתא לטמויי מכח שהיא למודה כבר להחזיקה בעשרים כדי שלא יעקר אלא בג' פעמים:

דף סה.

גמ' הא בלבד קאמר וכו' ומדקאמר בלבד משמע דלא יותר קאמר אבל לאפוקי פחות לא משמע מדבריו וזוהי דעת רש"י בפ' ע"י דפעמים תביא סי' בגרות בתוך שש ע"ש גבי מאי דפריך אילימא בתוך ו' בהא אמר רב הרי היא בוגרת וכו' והתוס' בשמעתין הביאו בשם רש"י בפ' ע"י להפך ממה שמבואר מדבריו שם. ודע דמסוגיא דשמעתין מתבאר דאחר שש א"א שלא תביא סי' בגרות או דאעפ"י שלא הביאה ס"ב אחר שש הוי בוגרת דאל"ה מאי פריך נימא דאחר שש לא הביאה ס"ב והח"מ סי' ל"ז סק"ו צדד דאפשר שלא תביא ס"ב אחר שש והוי נערה ע"ש וקשה ע"ד מסוגיא דשמעתין:

תוס' בד"ה אלא וכו' מכלל היה סבור מתחילה וע"כ או הראשונה וכו' עכ"ל עיקר כוונתם היא דבאו לשלול דלא נימא דהיה סבור מתחיל' לילה א' בכל ד' חדשים ולמסקנא דכולהו בימי נערות לא מיתוקם הכי וע"כ או דלילה א' בכל תרי ירחי או דהראשונה ו' חדשים לפני נערות והשאר כל תלת ירחי לילה א' וכקושייתם וחדא מנייהו נקט אבל מדקאמר מי סברת וכו' משמע דהיה סבור הכי מעיקרא ואמאי נקט גוונא אחריתי במסקנא זוהי כוונתם אלא שבתוך דבריהם נקטו וע"כ או הראשונה וכו' ליישב מאי

דקא' בתוך י"א חדש ואין כוונתם להוכיח ד"ז דע"כ או הרא' וכו' כרי להקשות קושייתם דד"ז מוכרח מצד עצמו במסקנא ול"ק מ"ש מהרש"א:

דף סו.

בד"ה ותבדוק וכו' י"ל דהש"ס דידן נמי פריך אשני וכו' עכ"ל. ומאי דנקט הגמ' ותבדוק עצמה בביאה נ' דהיינו דבעל א' ולא נקט תבדוק עצמה כתנשא לבעל ב' משום דכיון דע"כ כשתנשא לבעל ב' צריכה היא לבדוק עצמה ע"י חברותיה א"כ יותר טוב לה שתבדוק בדיקה זו בעודה תחת בעלה א' שאם תמצא טהורה לא תצטרך להתגרש מבעלה וכ"מ בחידושי הר"ן ז"ל עיין שם:

דף סז.

בד"ה פתחה וכו' ובפ"ט דמס' מקואות וכו' אלמא בעי ביאת מים חיים וכו' עכ"ל דאי חוצצין דקתני לענין דבעי ראוי מאי אירייא דאשה אפי' בית הסתרים דאיש בעי ראוי לפי הטעם שכ' התוס' לעיל בד"ה כל אלא ע"כ לענין ביאת מים חיים קאמר:

דף סח:

בד"ה אמרו וכו' וקשה א"כ כי פרכינן וכו' עכ"ל לשון א"כ ק' להולמו דבלא"ה ק' קושייתם ויש להגיה אכתי במקום א"כ:

דף סט.

גמ' דתנן טועה שאמרה יום א' וכו' עיין בהר"ן שכ' כיון דקאמרה יום א' ע"כ בהפרישה בטהרה דאל"ה מנא ידעה דיום א' הוא ע"ש וקשה דתק"ל לעיל מינה בההיא דמותיב ריב"ח טועה דהתם לא תני יום א' וכן הקשה מהרש"א וצ"ל לדברי הר"ן דגם שם מיירי באמרה יום א':

גמ' כגון לפנינו ביה"ש וכו' אינו מגיה הברייתא אלא דמיירי בביאת ביה"ש ואמרה שראתה ביה"ש וזה דעת רש"י ודלא כמהרש"א ועיין בהר"ן בחי':

תוס' בד"ה שבעה וכו' דאי אין בדיקת סוף היום וכו' עכ"ל וכן יש להוכיח מדברי רע"ק במתני' דבדקה יום משמע בתוך יום ז':

דף סט:

בד"ה מה וכו' כיון דחמירי דהולד ממזר ודוקא ר"י יליף וכו' עכ"ל כצ"ל ר"ל דבההיא דפ' אלמנה דלא יליף גר עמוני מנכרי ועבד משום דבנכרי ועבד הולד ממזר וניחא אפי' לר"י אבל הא דשמעתין ור"פ החולץ דלא יליף מאלמנה ועמוני משום דפסילי בקהל ודוקא לר"י הוא דיליף מפסולין לבא בקהל ושמעתין ודפ' החולץ דלא כר"י אבל דפ' אלמנה אפי' בר"י אתיא דמודה הוא דלא ילפינן מנכרי ועבד דחמירי ודלא כמהרש"א ז"ל:

דף ע.
בד"ה ומת וכו' בלא מת נמי דף ע עא בד וכו' עכ"ל ר"ל לשאול בלא מת ובקרב אשמו של אחד מהם ואע"ג דבברייתא דלקמן דר"ש קתני עושים מתן בהונות מספק מ"מ כאן דכשעושים מתן בהונות לשניהם בודאי אחד מהם עשה שלא כהוגן ס"ד דלא עבדי' לשניהם מתן בהונות מס' וכן בסמיכה שכ' יקריבו בלא סמיכה היינו מהאי טעמא אבל בברייתא דלקמן עביד סמיכה מס' לפירש"י דלקמן משום דאפשר דעשה כהוגן ועיין בתוספות דפסחים דף"ט ע"א ע"ש:

דף ע:
גמ' כאן בעושים תשובה וכו' עפי"ז נ"ל מש"ה גבי מנוח לו חפץ ה' להמיתנו לא לקח מידינו עולה ומנחה דאלו חפץ להמיתנו ע"כ שאין עושים תשובה א"כ זבח רשעים תועבה ולא היה לוקח מידינו עולה ומנחה:

דף עא.
פירש"י בד"ה דם תבוסה ומקצתו לאחר מיתה וכו' עכ"ל. משמע דבידעי' דרובא מחיים ומיעוט לאחר מיתה מטמא משום תבוסה וזה הפך ממ"ש לקמן בד"ה אלא ואם נאמר דס"ל לרש"י דטיפה של מיתה דקאמר ר"י בסמוך טיפה ממש והכא אליבא דר"י קאמר מ"מ אכתי קשה למ"ל למי' דטעמא דרבי יוסי משום דכולו נעקר מחיים הא אפי' מקצתו לאחר מיתה ניחא דנימא דס"ל לר' יוסי כחכמים דמקצתו לאחר מיתה לא הוי דם תבוסה ויש ליישב:
תוס' בד"ה מקור וכו' משום דנגע במת וכו' עכ"ל אפי' לפמ"ש התוס' לעיל דף ט"ז ע"א דמשום מקור מטמא אפי' מגע בית הסתרים מהל"מ ע"ש מ"מ למגע ליכא נ"מ דבשעת פרישתו ממנו מקבל טומאה משוה מגע מת:
בד"ה ה"ג וכו' פי' מלהיות שותת דראשון א' בטל וכו' עכ"ל קשה אמאי נדחק לזה דחכמים היינו ת"ק ואמאי לא פי' דטעמא דת"ק משום דלא מצטרף כיון שהוא על הארץ ולא בגומא כמ"ש התוס' בדבור שאח"ז:

דף עא:
בד"ה ר"י וכו' ה"נ דם תבוסה דרבנן וכו' עכ"ל עיין בחולין דצ"ז ע"ב דאמרי' שאני ציר דזיעא בעלמא הוא וע"ש בתוס':

דף עב.
בד"ה הרואה וכו' ומפיר"ח דהכי פי' וכו' משמע דבראיית יממא היא נעשית זבה וכו' עכ"ל הקשה מהרש"א ז"ל דע"כ לפיר"ת דסופו יממא לבד הוא דחזיא ולא גם בתחי'

לילה דא"כ הא הו"ל זבה מכח ראיות דלילה נמי וא"כ אמאי לא הוי שימור תחי' יום ב' ע"ש ונ"ל דלעולם ראיית ביה"ש כפשטה דהיינו סוף יממא ותחילת לילה ועיקר מאי דפריך זבה דיממא המ"ל היינו מדאמרי' לקמן אימא זבה דיממא הוא דהוי זבה ומשני א"ק על נדתה ומדאצטריך ריבוייא משמע דמ"ל זבה דיממא אע"ג דראיית לילה אינה עושה זיבה ולר"י המ"ל ולדידיה אמאי אצטריך קרא דעל נדתה ומשני דמ"ל ביה"ש וא"כ אפי' שראתה גם בלילה לא נעשית זבה מראיית הלילה דאנן קיימינן השתא אי לאו קרא דעל נדתה וכן לפיר"י דבסמוך פי' ביה"ש היינו שראתה סוף היום ותחי' הלילה וג' ימים דנזיר לאו דוקא כמו לפירש"י מיהו התוס' בפ' כ"צ כ' דראיה ג' באיזה שעה מן הלילה ע"ש ולפ"ז ע"כ דביה"ש דקאמר היינו סוף היום לחוד דאי גם תחילת הלילה למ"ל דאיה ג' כלל והא דלא הוי שימור בתחילת יום ב' ע"כ משום דלא הפסיקה בטהרה כמ"ש מהרש"א מיהו יש להרגיש בדבריו דעל פר"י הביא דברי התוס' דפ' כ"צ ובדיבור הא' כ' דלפיר"י א"צ לכל זה משמע דקאי גם אמ"ש דבעי' הפסיקה בטהרה:

דף עב:

בד"ה אלא וכו' ומטמאין משמע לשון רבים וכו' עכ"ל. ה"ה דהו"מ לאוכוחי מדקתני ושמשה דאי היא לחודה מטמאה למ"ל שמשה ואי לפיטורא דקרבן כיון דהיא פטורה כ"ש בועלה אלא משום די"ל דלדיוקא אתיא דדוקא היא מטמאה לזה כ' דמטמאין משמע לשון רבים:

דף עג.

גמ' בלא עת נדתה על נדתה סמוך לנדתה ר"ל השתא דנ"ל מקרא דבלא עת נדתה דבימי נדה לא הוי זיבה ע"כ דקרא דעל נדתה על סמוך ולא על נדתה ממש ומ"ש רש"י סמוך לנדתה שראתה יום א' וכו' דיבור בפ"ע הוא וכ"נ מכולא סוגיא ופירש"י מיהו רש"י בחומש הפך הדרשות ועיין במהרש"א ז"ל:

גמ' מנין שסופרת אחד לאחר ת"ל יהיה לך עיין בריש הוריות דף ד' ע"א ע"ש:

גמ' אל תקרי הליכות אלא הלכות י"ל מנ"ל דצריך בכל יום והיכא רמיזא ונ"ל במ"ש המפ' דבכ"מ דאמרי' אל תקרי לאו דעוקר הכתוב לגמרי אלא ר"ל אל חקרי הכתוב בקרא עד שתקרא זה תחילה וה"נ הפ' אל חקרי הליכות אלא עד שתקרא תחילה הלכות עולם דהיינו בכל יום ואח"כ תקרא הליכות עולם לו ואכתי י"ל עה"ב היכא כתיבא הא עולם סתמא כתיב ונ"ל במ"ש האר"י ז"ל בשער הפסוקים ובשער הגלגולים דמאי דאמרי' פעמים שלש עם גבר לענין הגלגול דוקא לע"ה אבל הת"ח חוזרין בגלגול אפי' אלף פעמים עד שיתוקנו לגמרי וזהו סוד הכתוב והחכמה תחיה בעליה ר"ל ע"י החכמה

חוזרין להחיות בעה"ז ולהכי קאמר הליכו' עולם ד"ל ע"י ששונה הלכות בכל יום זוכה להליכו' הרבה דחוזר לבא והולך כמה פעמים וכיון דחוזר כמה פעמי' עד שיתוקן לגמרי ממילא כיון שנתקן לגמרי יהיה בן עוה"ב ולכן נקט הכתוב לשון הליכה ולא לשון נסיעה דידוע לשון נסיע' הוא במי שאין דעתו לחזור ולשון הליכ' במי שדעתו לחזור כמ"ש המפ' והן קדם פי' עפי"ז קרא דויסעו בני ישראל מרעמסס וגם ערב רב עלה אתם דבב"י הזכיר לשון נסיעה ובערב רב נקט לשין עליה ולכן נקט קרא דהליכות עולם לו כיון דמיירי במי שעתיד לחזור בעולם הזה וגם רמז דסמך לזה. הדרן עלך פ' תניקת ר"ל דיחזור להיות תינוק ואז וסליקא לה מסכת נדה ר"ל דחלף הלך לו הטומאה ויתוקן גופו בשלימות וזוכה לחיי העוה"ב. ובענין מה שייכות להאי תנא דבי אליהו לכאן עיין להב"ש בתשובותיו דקט"ז ע"ב:

תם ונשלם מסכת נדה

מסכת כלים

פרק א

משנה ג

למעלה מהן בועל נדה וכו' הר"ש כ' דמגע בועל אינו מטמא בגדים ובמשא נסתפק ומשמע מדבריו דנקיט לה בפשי' דאין מטמא ושוה משאו למגעו להקל וכ"כ הרא"ש אבל הכ"מ בפי' ובחיבורו בפ"ג מה' מטמאי מו"מ דמטמא כנדה לכל דבר ולא הוציא אלא המשכב ותמהני מה מקום למחלוקת זו דתני' בנדה רג"ל אי מה היא לא חלקת בה וכו' להחמיר אף היא לא תחלוק בו וכו' להקל ת"ל עליו להטעינו משמע דאפילו מגעו מטמא בגדים דעליו להטעינו משמע ועיין לה' מש"ל שם ולהתי"ט וצ"ע:

כתב עוד הר"ש דאין לה"ר מדקתני למעלה מהן וכו' דלא אתא למי' שיהא חמיר מעליון לכל דבר דהא קתני למעלה מן הזבה מצורע וזב חמור ממצורע וכו' ועוד חמור כדאמרי' בפסחים וכו' בהסיטו והא דמשמע בת"כ דמצורע בימי גמרו עושה מו"מ וכו' ומשמע נמי כן בפ"ב דנדה באבן מסמא דלא שייך אלא במשכבות ה"ע וכו' כצ"ל ועיין בתוס' בפסחים שם וע"מ בראיית הר"ש מפ"ב דנדה אני תמיה דנר' דראייתו מדאמרי' שם מאי במשא באבן מסמא וקתני התם מצורע ואבן מסמא ל"ש אלא כמו"מ ומאי ראיה היא זו דלפמ"ש הוא ז"ל בעצמו במשנה שאח"ז דתרי גווני אבן מסמא דאיכא דהטמא למעלה ואיכא דהטהור למעלה וההוא דהטמא למעלה ל"ש אלא במי"מ וההוא דהטהור למעל' שייך אפי' בלא מו"מ וה"ר לזה מגמ' דפ' דם הנדה דאחר שאמר דמה למעוטי מו"מ

מקשה מנ"ל למעוטי אבן מסמא ע"ש והשתא לפי זה מאי מייתי ראיה דמצורע מטמא מו"מ מפ"ב דנדה נימא דההיא בטהור למעלה איירי וצ"ל דמשמע ליה מדקתני התם מצורע וזב וזבה בחדא מחת' וזבה וזב כולל תרי מיני מסמא גם מצורע כן:

למעלה מהן זובו וכו' עיין לה' תי"ט ז"ל שכתב דדברי הרב סתראי נינהו ולפמ"ש ותו יש לדקדק מנ"ל להחמיר בטיפת זוב וכו' י"ל דכיון דפליגי תנאי בש"ז דעלמא לנוגע אי בכ"ש או בכעדשה דפליגי בדון מינה ומינה וכו' א"כ גם זוב וש"י של זב תליא בפלוגתא זו והשתא אין קשה כ"כ אם הר"ב במקום אחד מפרש לישנא דמתני' כאחד ובמקום א' מפ' כאחר אמנם קשה עלי מ"ש התי"ט שכ' לחלק בין זוב לש"ז לשי' הר"מ ע"ש דאיך אפשר דזוב וש"ז שוה לש"ז דעלמא דאם כן בנדה דנ"ה דקאמר למגע לא אצט' קרא דלא גרע מש"ז דעלמא כי אצט' קרא למשא ומינה יליף למשא תק"ל למ"ד בש"ז דעלמא בעדשה נימא דאצט' קרא לנוגע ולמעוטי בשיעורא דהוי בכ"ש אלא ע"כ דקי"ל דשוה בשיעורי ודלא כמ"ש התי"ט לדעת הר"מ לחלק ביניהם ואם קי"ל משום לימוד דמטמא בכ"ש לא הול"ל לא מש"ז דעלמא וצ"ע:

פרק ב

משנה א

מטמאין מאחוריהן רש"י בפ"ק דשבת פי' לקבולי טומאה מאחוריהן אך לא פי' אם מקבל טומאה מאויר אחוריו ומדברי התוספות שם שכ' דאחוריו באויר ביה מושבם נר' דאפי' מאויר אחוריו וכ"נ מדברי הר"ש שכ' מדאורייתא אינו מטמא מאויר אחוריו משמע מדרבנן מקבל ע"ע ומ"ש התו' שם דהא דל"ק מטמאין ומטמאין מאחוריהן משום דאתיא במכ"ש מגבו ע"ע אע"ג דזה נגיעה וזה אויר מ"מ מכ"ש הוא דמגבו שאינו מקבל מטמא מאחוריו דמקבל כ"ש דמטמא ועיין להרא"ש בפי"ה ודלא כמהרש"א ז"ל שם וראיתי להרע"ב ז"ל שכ' כדברי מהרש"א ז"ל ועיין לה' משנה למלך ז"ל:

משנה ב

מכדי סיכת קטן ועד לוג מלוג ועד סאה ברביעית הר"מ בפי"ה ובחיבורו פי"ח מה' כלים מפ' לה אחדא מילתא היא דמכדי סיכת קטן ועד סאה ברביעית והא דל"ק מכדי סיכת ועד סאה הטעם כמ"ש הרא"ש גבי אפי' שלש ואפילו חמש וס"ל להר"מ דכדי סיכת אדם קטן ולא אבר ולכך משערינן בשבריו ברביעית דהוא פאות מכדי סיכת אדם ועיין לה' חזון נחום ותמהני דמסוגיא דפ"ג דחולין נראה בהדי' דמילי מילי קתני מכדי סיכת קטן ועד לוג שיעורו כדי סיכת קטן ומלוג ועד סאה ברביעית דפריך מרישא לחודא למ"ד עד ולא עד בכלל מאי לאו לוג כלמטה ואיך אפשר שיהיה לוג כלמעלה הא אפילו יותר מלוג

ועוד דלא הוה פריך מידי כמו דלא פריך מסיפא דעד ג' סאין וכו' וכ"נ בהדיא מהברייתא שהביא הגמ' לוג כלמטה סאה כלמטה עין רואה דהעיקר כפירוש רש"י והר"ש והרע"ב והרא"ש ודברי הר"מ צ"ע טובא עיין להר"ש מה שהק' מההיא דהחוטט בצינור וסיים והתם נמי פליג ע"ש ועיין למהרש"א בחולין דף נ"ז בתוספות שם עיין שם:

כתב הר"מ בפי"ח מה' כלים דשיעור זה דשברים דמטמאו דוקא כלי חרס דאיתרבי מוכל אבל שאר כלים כשנשברו טהרו ואע"ג דאית בהו האי שיעורא ע"ש והראב"ד השיג עליו דבשאר כלים נמי אם עושין מעין מלאכה א' מטמאו וקרא דאיתרבי כלי חרס אף כלי חרס ע"ש והנה לפ"ד הראב"ד כ"ח ושאר כלים שוין דבעושין מעין מלאכה א' מטמאו ובאין עושין אין מטמאין וכדי לקבל רביעית ושארא דמתני' מקרי עושין מעין מלאכתן ולא הוי אין עושין אלא שברי כלים לכסות בהן כלי אחד כמ"ש ממתני' דפ' כל הכלים דקי"ז ע"ש ומ"ש החזו"ן דאף הר"מ מודה מעין מלאכתן ע"ש לא יתכן דלפ"ד כלי חרס דאתרבי אפי' אין עושין וכגון שאין להם תוך זה לא יתכן ובעיקר ס' הר"מ דחילוק זה יש בין כלי חרס לשאר כלים יש לעמוד משמעתא דחולין דכ"ה טמא בכלי חרס טהור בשאר הכלים דאמאי לא תני לה בכה"ג ותו דהתם דבעי למילף שאר כלים מכ"ח ניפרוך מה לכ"ח שכן אית ביה חומרא דשבריו טמאין וע"ש בתוס':

משנה ז

אם יש לה לזבז וכו' כ' הר"ש דלענין אוכלין ומשקין היא מתני' אבל לטמאו באויר הא אמרי' בגמ' דכלים לא מטמאו באויר כלי חרס ע"ש ויש לגמגם בדבריו דלפום האי פי' דלא שני ליה בין כלים מחוברין לזולתם תק"ל בסיפא דמתניתין גבי כלי עץ ואי שני ליה בין אויר לנגיעה א"כ ברישא נמי נוקמה בנגיעה ולא באוכלין ומשקין ותו מנ"ל לחלק בהכי בין טומאת אויר לטומאת נגיעה לכן המחוור בפי' הב' והוא פי' הר"מ בפי':

פרק ה

משנה ו

נהנו ע"פ הבור לפירש"י והר"ש דהתנור אין לו שולי' א"כ כשנסיק מתוך הבור עולה החום דרך שוליו בלי הפסק שולים וכ"כ התי"ט אמנם קשה דלפ"ז מאי מייתי הר"ש ז"ל במש' ד' ראיה ממשנה זו דהיסק מאוירו שמיה הסיק נימא דהכא שאני דליכא הפסק שולים אבל היכא דאיכא הפסק שולים אה"נ דלא הוי הפסק וצ"ע עיין בפי' הר"ש והר"מ ועיין בפ"ז מ"א ועיין להתי"ט שם:

פרק ו

משנה ב

עליה ועל האבן לחד פי' דהר"ש דחברן בטיט דמתני' דלעיל היינו חברן בארץ ודקתני אחת בטיט ואחת שלא בטיט לרבנן ניחא דעליה ועל התנור היינו דחבר את האבן בארץ ועליה ועל האבן היינו דלא חבר האבן השנית בארץ ורבנן היא אמנם לאידך פי' דחברן זל"ז ואחת בטיט וכו' ר"י היא קשה דעליה ועל התנור היינו דחברה עם התנור ועליה ועל האבן היינו נמי דחברן זל"ז א"כ אמאי טהורה דהא לרבנן לא משכחת לה אחת בטיט ואחת שלא בטיט וצ"ל דהא מני ר"י וכ"כ התי"ט ע"ש וראיתי לה' ש"ל שתמה על הרע"ב דאמאי דחיק לאוקמה כר"י נוקמה כרבנן וכשלא חברן בטיט כלל וההיא דאחת בטיט וכו' שאני דחדא מנייהו בטיט אבל הכא לא חברן בטיט כלל ובפי' הר"מ ע"ש והם דברים שלא בהשגחה דהר"מ מפ' דחברן בטיט דלעיל היינו חברן בארץ ולא זל"ז א"כ משכחת לה לרבנן אחת בטיט וכו' דמטמאה ומה דמות יערוך להרע"ב והר"ש לאידך פי' דמפרשי לה דחברן בטיט היינו דחברן בראשיהן זל"ז וא"כ אחת בטיט וכו' לא משכחת לה כלל דחבור בארץ לא מהני ולא מידי לדידהו כלל וא"כ לרבנן לא משכחת לה אחת בטיט וכו' כלל וא"כ לרבנן אי חבר האבן זו עם האבן השנית טמאה לדידהו ואי דלא חברן א"כ דכוותה גבי תנור אמאי טמאה ולכך הוצרך הרע"ב לאוקמה כר"י וטהורה מכח דליכא ג' והרא"ש כ' בפי' דמכאן מוכח כפי' דחברן בארץ ע"ש:

משנה ד

הר"ש הביא תוספתא דקתני ב' חביות וכו' ומפ' לה מטעם דכלי חרס אינו מטמא מגבו ואפ"ה קתני דחולקין את דופנו עיין שם ומכאן משמע דמאי דאמרי' כלי חרס נטמא גבו לא נטמא תוכו הא גבו טמא דהר"ש הוא מן הסו' כן כנר' מדבריו לעיל ברפ"ב לאו כל הגב טמא אלא גב דק מאי דפריך ליה ושאר גבו טהור:

פרק ח

משנה ג

ושוקעת לתוכו כ' התי"ט וז"ל כדפי' לעיל דכשהפיו' שוות חשיב נמי תוכו ע"כ ודבריו תמוהים דהבא אפי' פיה למעלה איירי דמטעם שאינו חשוב כלי הוא דאתי' עלה וכבר תמה עליו הש"ל ע"ש ונ"ל כוונת התי"ט דמלשון שוקעת משמע דכולה שוקעת ופיה למטה או לפחות שוין אבל בפיה למעלה לא יפול עליה לשון שוקע' וא"כ אי אמרי' דבשוין הו"ל כפיה למטה ולא חשיב תוך תוכו קשה דאפי' הויה כלי התנור טמא ואמאי נקיט לה בשאינו כלי ולזה כ' התי"ט דא"ש לשון שוקעת ואיירי בשוין וכדפי' לעיל

דכשהפיות שוין חשיב נמי תוך תוכו ולכך לא מטמא לה התנא אלא משום דלא חשיבא כלי כנ"ל כוונת התי"ט ז"ל פשוט:

משנה יו"ד אם הפך טמא אם לא הפך טהור כ"פ הר"מ והק' התי"ט דלפי' סוגיא וגי' דעירובין ר"י הוא דס"ל חילוק זה דבין הפך ללא הפך אבל ר' יוסי ס"ל בתרוייהו טמא והו"ל לפסוק כר' יוסי דקי"ל ר"י ור"י הלכה כר"י ע"ש ולק"מ דהר"מ מפ' מאי דאמרי' שם מוחלפת השיטה היינו מתניתין דכלים ולפ"ז ר' יוסי הוא דס"ל חילוק זה בין הפך ללא הפך ואמת הוא כי התי"ט בפ"ב דעירובין שם כדי לפרש דברי הר"מ בפי"ה כ' דמחולפת היינו דעירובין אמנם דבריו אינם מוכרחים שם דאפי' נפרש מוחלפת דכלים י"ל דברי הר"מ בפי"ה וכמ"ש כמהרש"א ז"ל עש"ב ועי"ל דה"ט דפסק הר"מ חילוק דהפך ולא פסק כר' יוסי דמטהר בכלהו דלפי' גי' ופי' במשנה שאחר זה דנתנה אצבעה בפיה מתני' זו דלא כר"י והו"ל מתלוק' ואח"ך סתם ודוק:

פרק ט

משנה א

נמצאו במגופת החבית הר"ש פי' הטעם משום דבטלה גבי מגופה ובמש' ב' כתב עוד דאיירי חבר וניצולים בצמיד פתיל ע"ש והר"מ בחיבור פי' דמגו דמהניא צמיד פתיל לחבית מהניא לכלים אלו אבל מכח צמיד פתיל אינם ניצולים דטומאה בלועה דוקא בנפש החיה וראיתו מכוש שבלע צינורא וכו' והראב"ד סובר דאם הכלי אינו מקבל טומאה מציל הכלים הבלועים בתוכו דמאי דאמרי' אין כלי מציל בצמיד פתיל על הכלי' שבתוכו היינו משום גזירת כלי ע"ה ובכלים דלא מקבלי' טומאה לא גזרי' דההיא דכוש בנראין ואין בלועים באופן דמחלוקת הר"מ והראב"ד ז"ל בכלים דלא מקבלי טומאה אי מצילי' בצ"פ על הכלים שבתוכם וצריך להתיישב בסוגיא דנדה דס"ב ע"ב במחלוקת ר"י ור"ל גבי חרסין ע"ש ומ"מ אין מציל פתיל אלא כלי חרס אכל כלי שטף אינו מציל פתיל מן התורה כדדרשי' בת"כ והביאה הר"ש ז"ל לעיל פ"ח מ"ג ועיין לה' חזו"ן וצריך להתיישב בכל זה ולא ע'ט האסף פה:

משנה ו

נגע בהן ככר של תרומה וכו' הטעם משום דהו"ל המלמד כלי העשוי למלאו' ובית קיבול העשוי למלאות ל"ש בית קיבול ועיין להתו' בסוכה די"ב שהק' מכמה משניות אסוגיא שם וה"ה דהו"מ להקשות ממשנה זו ועיין להתוס' בשבת דף י"ז ע"א עיין שם:

פרק י

משנה ד

היתר של נייר ושל עור כ' הרא"ש ז"ל בפי' דשל בגד ועור איירי בדאין בהם שיעור קבלת טומאה ע"ש מדלא כייל נייר בהדיא משמע דס"ל דנייר לאו בר קיבולי טומאה הוא אפי' אית ביה שיעור קבלת טומאה וכ"כ הר"ש ז"ל בהדיא בפי' דיני כתוספתא ע"ש והתי"ט לעיל בפ"ב מ"ה בד"ה הניירות הק' בזה לפי שנעל' ממנו דברי הר"ש והרא"ש ז"ל הללו ע"ש ועמ"ש בפי"ז:

משנה ח

השרץ בעליונה כולן טמאות הר"מ פי' דאאוכלין ומשקין קאי משמע דהכלים אינם טמאין והתי"ט תמה ע"ז ממשנה רפ"ב בכלי המשולשל בתנור ע"ש ולק"מ דהכא שאני דנקובים בכדי טהרתן ואינם מקבלין טומאה עוד וכ"מ בלשון הר"מ בהדיא דבהכי מיירי אלא דקשה לי דכיון דאלפסין עשויין לכך ולכך כדקתני בתוספתא שהביא הרא"ש ז"ל בפי' א"כ אפי' ניקב בכדי כונס משקין עדיין מקבל טומאה דלחומרא אזלי' וכמ"ש הר"מ גופיה לעיל בפרק שמיני מ"ב עיין שם:

עו"ש העליונה והתחתונה עודפת כן גריס הר"ב והתי"ט וכמ"ש תוס' חדשים ואע"ג דכ"ח אינו מטמא מגבו ע"י משקין מטמא וכמ"ש הראב"ד בפי"ג מה' ט"מ ע"ש:

פרק יא

משנה א

חזרו לטומאתן ישנה כ' הר"מ והרע"ב בפי' דהגזירה היא דהרואה ילמד טבילה משבירה ויאמר דכי היכי דשבירה לא בעי הע"ש גם טבילה ל"ב הע"ש ע"ש וק"ל א"כ מאי בעי בגמ' בע"ז דנ"ד אי אמרי' חזרו לטומאתן ישנה בטומאה הא כיון דטומאה דרבנן ל"ב הע"ש כדתנן בפי"א דפרה כל הטעון ביאת מים מד"ס לאחר ביאתו מותר בכולן ופי' הרע"ב ז"ל שם כגון כלי שנטמא במשקין ע"ש וכיון דלא בעי הע"ש ולא גזרו אטו טומאה דאורייתא א"כ מהכ"ת דחזרו לטומאה ישנה כיון דליכא למיגזר דילמד ממנה טבילה דטבילה עצמה אינה טעונה הע"ש ולפי' רש"י בשבת ניחא והגמ' גופה י"ל דהמבעי ס"ל דטעמא שמא לא יקבנו יפה בשבת אבל להר"מ דפ' להך בעיא קשיא ועיין להר"ש שם בפרה שכ' דיש טומאות בדרבנן דבעיא הע"ש ועיין לרש"י ותוס' בביצה רי"ח ע"א:

משנה ד

ומצופה טהורה ק"ל לפירש"י בסוף חגיגה דלמסקנא דהתם דאזלי' בתר הציפוי בשלחן דרחמנא קריא הוא דלא אזלי' בתר הציפוי וכן לפי' הרא"ש ז"ל כאן קשה ומהתימה על הרא"ש ז"ל שהוא בעצמו הק' על הר"מ מגמ' שם דמוכח דאזלינן בתר הציפוי ותק"ל

לדידיה מתני' דלא כמאן וצ"ל דהציפוי דהכא לנוי בעלמא ול"ד לציפוי והר"מ ס"ל בפי' ובחיבור דהציפוי בטל ומבטל וסוגיא דחגיגה מפ' בע"א ועיין להכ"מ ולהחזו"ן ז"ל:

משנה ו

ומצופה טהורה כ' הר"מ והרע"ב ז"ל גם היא של עץ ומצופה נחשת ע"ש הנה אע"פ שכ' שניהם בלשון א' מ"מ כל אחד מתפרש לפי' שי' דהר"מ מיירי אע"ג דיש לו בית קיבול לשיטתו לעיל גבי קליטרה דהציפוי בטל ומבטל אמנם הרע"ב איירי באין בה בית קיבול כמ"ש בס"ד ולא חשיב בית קיבול ולפ"ז ס"ל להרע"ב דהציפוי בטל ואינו מתבטל ואע"ג דלעיל נקט של ברזל טהור והכא נקט של עץ אין לחוש דרא ודא אחת היא וזה פשוט דלא כהתי"ט ע"ש:

משנה ז

קרן עגולה וכו' ומצופית שלה של מתכת מ"ש הר"ש מצופ' היינו מצופית שלה ולישנא קטיעא הוא דכן הוא לשון המש' ומצופית שלה ואינו נופל לשון זה על הציפוי ועוד דבציפוי ס"ל לעיל בטל מיהו בזה י"ל דציפוי דלעיל הוא לנוי כמ"ש לעיל והרע"ב ז"ל מפ' לה במקום הנחת פיו והטעם משום בית קיבול ומ"ש בתחילה צריכה אומן היינו להודיע תמונתם ולא להטעם ומ"ש בד"ה טמאה דחשבינן לה ככלי מתכות היינו דחשבי' לה ככלי דהוה ס"ד דלא חשיבא כלי ודלא כמו שהבין הש"ל ז"ל בדברי הרע"ב והר"ש ע"ש ועיין להר"מ בחיבור שהוא קשה לזווגו עם פי' במתני' וכבר הרגיש בכל הש"ל עש"ב:

משנה ח

וטבעת בין שיש עליה חותם וכו' הטעם דכלי מעשה כמ"ש בגמ' שבת והא דקרי ליה תכשיט לצדדין קתני כמ"ש התוספות שם והר"מ בחי' שינה לשון וכ' תכשיטי אדם נר' דלשון אדם כולל זכר ונקבה בלשון חכמים ומהר"י אלגאזי זלה"ה בס' לשון חכמים באות האלף אדם הביא מחלוקת בזה דיש מי שסובר דלשון אדם בלשון חכמים על האיש דוקא ע"ש ובודאי הר"מ ז"ל סובר דלשון חכמים נמי כולל איש ואשה דאל"ה איך תקן הלשון ונקט אדם והא עדיין צריך תיקון ועיין להתוספות בע"א דכ"ט ע"א בד"ה המסתפר דנראה דאדם הוא פשוטו על האיש ולא על האשה ע"ש:

פרק יג

משנה ו

פותחת של עץ וכו' כ' הר"ש ז"ל דמתניתין דלא כר' נחמיה דאזיל בתר המשמש אלא דמתני' ס"ל דאזלי' בתר המעמיד וחפין הם המעמיד ע"כ וראיתי להתוס' בשבת דפ"א ע"א בד"ה חפי שכ' דמתני' ר' נחמיה גבי חפין ע"ש והוא תימה רבה בהא סיפא דמתני' דלא כר' נחמיה דקתני בחותם של מתכת טהור ור' נחמיה מטמ' בהדיא בהיא של אלמוג

וחותמה של מתכת כמבואר בגמ' דשבת דף וראיתי להחזו"ן שנרגש מזה בסגנון אחר דאיך קתני בהיא של מתכת וחותמה של אלמוג טמאה הא ר' נחמיה מטהר בתוספתא ע"ש ולא היה צריך לזה דבלא תוספתא קשיא מבבא דהיא של אלמוג וחותמה של מתכת וצע"ר:

משנה ח

שנטלו שיניו אחת מבנתים בגמרא ביבמות דמ"ג מקשה רישא לסיפא דנטלו אחת מבנתים הוא דטהור אבל נשתיירו ב' טמא וסיפא קתני דבעי' ג' ומשני הא בברייתא הא בגוייתה ע"ש ברש"י ז"ל וראיתי להחזו"ן שהק' דאמאי לא ק"ל הגמ' אמגירה דלעיל מ"ד דקתני ניטלו אחת מבנתים טהור הא נשתיירו ב' טמא וסיפ' קתני דבעי' מלא הסיט ולא יועל תי' הגמ' ע"ש. ונר' דל"ק דמגירה דקתני ניטלו אחת מבנתים היינו אחת לבד הוא דניטלה ולאו מכל ג' אחת וכ"מ מדברי הר"מ בחיבורו שכ' גבי מגירה ניטלה שן אחת משיני המגירה וא"כ מתני' הק' דאם המגירה היא כולה המשל הסיט ומחצה ונטלה אחת מאמצ' טהור' דזיל להאי גיסא ליכא שיעו' הסיט וזיל להאי גיסא ליכא שיעור הסיט ובעי' שיעור הסיט במקום אחד אבל אם האחת שנטלה היא קרובה לצד אחד יותר מהב' א"כ בהצד הב' איכא מלא הסיט וטמאה דנשתייר שיעור הסיט במקום אחד והא דלא קתני מתני' בגוונא י ליכא בכולה מגירה אלא שיעור הסיט וליתני אפי' ניטל' החיצונה מצד אחר מב' הצדדים דטהורה משום דאין מגירה קטנה בשיעור זה ועוד דבא לאשמועי' דאע"ג דכי מצרפי' ב' הצדדים איכא שיעור הסיט טהור דבעי' שיעור הסיט במקום אחד אמנם גבי מסרן אי אפשר לפרש בענין זה למי' דה"ק ניטלה אחת מאמצע ולא נשתיירו מצד טהור דבמסרק איכא שינים הרבה באופן דאם לא ניטלה אלא אחת מאמצע איכא ג' וד' מכאן וג' וד' מכאן או יותר וא"כ אמאי טמא אלא ע"כ דמכל ג' ניטלה אחת ומש"ה מקשה הגמ' שפיר ודברי הר"מ בפי' במשנה דמגירה אינם בדקדוק כנ"ל פשוט:

משנה ד

מגרפה שעולה כפה וחכמים מטהרים כ' הרא"ש ז"ל דבעי' עושין מעין מלאכתן ראשונה וכ"כ הר"מ בחיבורו ותמהני מהא דאמרי' בשבת דף נ"ט ע"א דפליגי בטעמא דעינבל שינטל מהזוג דטמא דח"א הואיל וראוי לקשקש בו ע"ג כלי חרס וח"א הואיל וראוי לגמע בו מים והשתא למ"ד לגמע אפי' אינו עושה מעין מלאכתן א' תק"ל מתני' אמאי מטהרי רבנן ולא מצאתי ישוב לזה אלא ע"פ מ"ש התוס' שם דהכא לא בעי' יחוד הואיל והדיוט יכול להחזירה ע"ש אלא שהתוס' לא כ"כ אלא מכח קושי' על רש"י ולא נרגשו מזה והשתא נמצינו למדין דלר"מ דמטמא במגריפה שניטלה כפה אפי' בלא יחוד כל

כלים שנשברו וראויין למלאכה אחרת לא בעי יחוד ומ"ש רש"י בו עדיין כלי הוא להוציא רימונים דבעי' יחוד היינו לרבנן וצריך להתיישב בזה:

פרק יד

משנה ה

סנרלי בהמה של מתכת כ' הר"ב לפי שעשויין לשתות בהן אנשי המלחמה עיין בשבת דנ"ט ועיין במ"ש בעניותי בפרקין דלעיל מ"ד במגרפה שניטלה כפה:

הסייף מאימתי מקבל וכו' והסכין משישחזינה כ' הר"ב בעלתה חלודה והר"מ בחי' בפי"א הביא דמשנתנו גבי גולמי ובפ"ח הביא דין התוספתא גבי חלודה דעל שניהם מהני שיפה והשחזה וס"ל דמתני' בגולמי ותוספתא בהעלתה חלודה ועיין בפלוגתא דר"י ור"ל בפ' הפועלים גבי סייף ובתוספות שם וצ"ע ועיין להחזו"ן ז"ל:

פרק טו

משנה ב

דף של נחתומים וכו' כ' הר"מ דוקא דף של מתכת אבל של עץ רבנן מטהרי וכן מבואר בגמ' בבתרא שם דמוקי בדף של מתכת דוקא ושאובה דרבנן עיין שם ומעתה מ"ש הר"ש ז"ל אף בדף של מתכת היינו לר"א דר"א מטהר אף בדף של מתכת אבל רבנן דמטמאו דוקא דף של מהכת ודברי הר"מ והר"ש ז"ל שפה אחת ודברים אחדים ואינם חלוקין בעיסתם כאשר חשבו רבים:

פרק טז

משנה ז

בל משמשי משמשיו היינו במשמשי משמשיו ואינו משמש את האדם אבל במשמש תרוייהו אפילו בשעת גמר מלאכה לבד טמא והיינו ההיא דרשא דת"כ והנה התוס' בבתרא דס"ו ע"א בד"ה ושאני כ' דדרשא דת"כ אסמכתא והוכיחו ממ"ד מסגרתו למעלה ומהרש"א ז"ל דהומ"ל ממ"ד מסגרתו למטה ונ"ל דהיינו מ"ש התוס' בס"ד ולע"ד למטה טמא מדכתיב הטהור דר"ל הוכחת מהרש"א ז"ל וכן התוספות במנחות שם הוכיחו זאת ההוכחה עצמה ע"ש. ודע דדברי התוספות במנחות מגומגמים במ"ש דאע"ג דבעיא היא הגמ' קאמר את"ל מדאורייתא טהור מדרבנן מטמא ולר"א שמא מדאוריית' טהור ולא ידעתי מה ישבו לר"א דמכל מקום מדרבנן מיהא טמא:

פרק יז

משנה א

ר"א אומר במה שהן פי'

הר"ש ז"ל כמו שמפרש ואזיל ואתא לאשמועי' מאן ת"ק ר"י א"נ אב' וכו' ומיהו משמע וכו' דבכלי בע"ה הם כצ"ל ר"ל דלפי' אי נמי ת"ק בכלי של בע"ה בין כלי בין קופות ברימונים ור"א ס"ל דקופות בתבן ודחה זה דמדפירשם כולם ר"א משמע דת"ק פליג אכולהו וס"ל לת"ק דכולהו בכלי בע"ה דשיעורן ברימונים ומה שפי' החזו"ן בכוונת הר"ש ז"ל לא יתכן ובפרט מ"ש דלפי' אי נמי מפרש במה שהן כפי' הר"מ והר"ב ז"ל לא יעלה על לב והנכון כמ"ש כנ"ל:

משנה ד

הרימונים שאמרו וכו' הר"ש והרא"ש ז"ל חלוקין בעיסת' והמתבונן מדבריה' יראה חילוק מציאות ביניהם והרע"ב ז"ל כ' כשיהיו ג' רימונים אחוזים זב"ז ויצא האחד ע"כ ר"ל כשיהיו אחוזים זב"ז צריך נקב גדול יותר וכ"כ התוס' בעירובין וכמ"ש התי"ט ויש לכוין זה בדברי הר"מ בחיבורו והוא להפך ממה שפי' הראב"ד ז"ל והוא היותר נכון:

משנה ה

אמר ר"י לא הוזכרו וכו' כ' הר"ש ז"ל דאי לאו מתני' דהכא וכו' דהומ"ל דרימוני בדן דנקט וכו' ע"ש ולא הבינותי אמאי הוצרך לידחק בכך דבפשיטות הומ"ל דאי לאו מתני' דהכא הו"א דשאר רימוני גריעי אפי' מכל שדרכו לימנות כמו ס' ר"מ דהכא וצ"ע:

משנה ט

ולמה אמרו אחת גדולה וכו' הר"מ בחיבורו בפ"ח מה' מעילה הל"ה כ' דנוטלין באמה בת כ' אצבעות ומחזירין באמה בת כ"ד אצבעות ע"ש והוא תימה דממתני' דהכא מבואר דאין ביניהם אלא חצי אצבע או אצבע ונ"ל דהר"מ מפ' מתני' דקתני ולמה אמרו א' גדולת וכו' ל"ק אריסא אלא אב' אמות דבת ה' ובת שש טפחים אלא דקשה מגמ' דמנחות קאמר תרתי למ"ל חד לכספא ודהבא וחדא לבניינא ע"ש ולדעת הר"מ צ"ע וצ"ל דהר"מ גריס חדא לכספא וחדא לדהבא והשתא פשיט"ל דהאינו דנוטלין באמה בת ה' ומחזירין באמה בת שש אלא דהמק' הקשה הנך תרתי למ"ל ומקשה אתרוייהו ומשני חדא לכספא וחדא לדהבא דמלאכת הכסף קלה מדהבא אלא דעדיין קשה אמאי השמיט הנך תרתי דכספא ודהבא וכמו שכן הק' מרן בכ"מ ז"ל וצ"ע:

משנה טו

מן הנייר טמא מוכח מכאן בהדיא דנייר של עשבים אינו מקבל טומאה ואם עשה לו בית קיבול מקבל טומאה וכן כתב הר"מ כחיבורו בהדיא ומהתימה על התי"ט לעיל בפ"ב בד"ה והניירות שכ' דניירות מקבלין טומאה כמו מחצלת ולעיל בפי' תמהתי עליו דנעלם ממנו דברי הר"ש והרא"ש שם ע"ע אמנם גם דברי הר"ש שם בפי' תמוהים במה שפי' על התוספתא דקתני שעשאה לחבית וכו' דחמת דנייר לא מקבלת טומאה והא

חמת כיון דאית בה בית קיבול מקבלת טומאה כמו שמבואר ממתני' דהכא ועל התי"ט אין להק' באופן זה דיפרש ההיא דניירות ביש בה בית קיבול די"ל לשי' אזיל דבמתני' דהכא פי' בשם מהר"ם ז"ל דחדא קתני מעור המצה ומהנייר ע"ש דלפי' פי"ז הנייר אפי' אית ביה בית קיבול אינו מקבל טומאה אמנם על הרא"ש ז"ל קשה דמפי' במתני' דהכא נר' דמפ' לה מן הנייר מילתא באנפי נפשה גם דברי הר"ש לעיל בפי' מגומגמים שכ' דעור ונייר אינן חלולין וכולהו בלית בהם שיעור קבלת טומאה ע"ש ולשי' שם אמאי הוצרך לזה בנייר ועל כ"ז צ"ע:

משנה יז

מחצלת קנים ושל חלף עיין להר"מ בחיבורו ועיין למרן בש"ע א"ח סימן תרכ"ט דין ו' ע"ש:

פרק יח

משנה ג

ושאינן מקבלין כדרכן מפי' הר"מ ז"ל דב' בבו' הם וסיפא לענין מ' סאה ומשמע מדבריו דבאלו הכלים גופייהו איירי דנטלה אחת מהם וצ"ל דנ"מ אם יחדן להיות מסומרין דהשתא אהני לן דטהורין מטעם עשוי לנחת וזה נ"ל כוונת הר"מ בפ"ג מה"כ דין ח' דנקט לתרי בבות כחד לומר דלענין לתרי בית קיבול לא חשיב ולענין מ' סאה עדיין בחזקתו ואע"ג דכ' דין זה בה' ז' אשמועי' השתא בדין ח' אפי' בניטלה וכמ"ש ודוק היטב:

משנה ה

נטלה קצרה וב' כרמים טמאה הטעם דעדיין תמונתה עליה אבל אין הטעם. משום דחזי למיסמך אגודה דא"כ גם ארוכה וב' כרמים ליטמא אלא ע"כ דרבנן לית להו האי טעמא ולפי"ז מתני' דלקמן דס"פ בפלוגתא דר"א ורבנן דקאמר בגמ' דטעמייהו דרבנן דחזי למיסמך ע"כ ס"ל כרבי נחמיה דכיון דטעמא משום דמיסמך אגודה כך לי ארוכה וב' כרמים ולפי"ז צדקו דברי מרן ז"ל בכ"מ שכתב לתרץ קושי' הראב"ד הראשונה דפ' כרבנן דס"פ והיינו כר"נ דיחידאה הוא וכ' מרן דמשום הא ל"ק משום דרבנן כוותיה קיימי לכך פ' כמותו ולכאורה קשה דמאן לימא לן דרבנן דס"פ פליגי ארבנן דר"נ נימא דמאי דמטמא איברים היינו קצרה וב' כרמים ואתי כרבנן ואי משום דגמ' בסוכה הזכיר גם ארוכה הו"ל למרן להביא הגמ' ועפי"ה ניחא דע"כ רבנן דר"נ לית להו ה"ט דחזי למיסמך אגודה ומאי דמטמאו היינו המטה הנשארת דעדיין תמונתה עליה אבל הקצרה וב' כרמים לפי' לא מטמאה ולפי"ז מ"ש התוס' בסוכה דסוגיא דגמ' כר"נ מדמעטינן בארוכה וב' כרמים ל"ד דגם מקצרה וב' כרמים ילה"ר באופן דלרבנן דר"נ לא מטמאו הקצרה וב' כרמים דפי' אלא המטה ועיין להר"ש והרא"ש ז"ל לקמן במש"ז ודוק:

משנה ז
היתה טמאה טומאת ז' כתב הר"מ בפי' דנטמאה במת טומאת ז' ועיין להתי"ט ז"ל שכ' דלא נגעה במת עצמו ושכן מדוקדקים דברי הר"מ וה' חזו"ן נעלם ממני דברי התי"ט ע"ש יעיין לה' בחיבורו ולהש"ל ע"ש ועיין להר"מ בפי' המשנה לקמן בפי"ט מ"ס ע"ש:

פרק יט

משנה ו
מטה שניטלו ב' ארוכות וכו' עיין להר"ש במ"ש קצרה וב' כרמים ודוק בדבריו ועמ"ש בעניותי פרק י"ח משנה ה':

משנה ז
פתחה מלמעל' טמאה נפתחה מלמעל' וכו' לפי גי' זו רישא בפתחה מלמעלה ומאי דקתני נפחתה מלמעל' היינו בפתחה מן הצר ועיין במש' ט' ולהר"מ בחיבורו ולס' חזו"ן ע"ש:

פרק כ

משנה ב
מקל שעשאו בית יד לקרדום התוס' בשבת דמ"ח ע"ב בד"ה אי חיבור כ' בשם רשב"ם ז"ל דגבי שלל של כובסין פשיט"ל שהוא מדרבנן דכל א' טמא בפ"ע אבל גבי מספוהת אי לא חיבור מדאורייתא אין להם לרבנן לגיור כיון דכל פרק בפ"ע טהור ע"ש והק' החזו"ן ז"ל דא"כ היכי כ' שם בסמוך דמקל מדרבנן כיון דכל פרק בפ"ע טהור אמאי גזרו רבנן טומאה ע"ש ול"ק דקרדום בלא יד טמא ודוקא לפי' הר"מ לעיל פי"ג מ"ג גבי נשבר מקופו דטהור ע"ש בהר"ש ובהרמ"ב ז"ל אמנם אכתי תקשי קושיתו בדיוסטר וצ"ל דאחר דמשני במספורת איכא טומאה דאורייתא בשעת מלאכה יש להם לגזור במקל בש"מ אטו מספרת ולא כ' רשב"ם כן אלא קודם דמשני דאיכא טומאת דאורייתא וס"ד דליכא טומאה דאורייתא כלל:

משנה ו
סדין שהוא טמא ועשאו וילון וכו' אבל טמא ט"מ כ' החזו"ן לשי' הר"מ בחיבורו אפ' דגריס אבל טמא מגע מדרס ואח"כ דחה זה דא"כ הגמ' במנחות אמאי לא מייתי ממתניתין דהכא דהיא הקודמת ע"ש ודברים אלו נאמרו שלא בכוונה דאי גרסי' הכא מגע מדרס היינו בשעת פריחת מדרס הו"ל כאלו נגע בעצמו ומה ענין לשבע ליה טומאה והגמ' שם לא מייתי אלא מר' יוסי דנגע במדרס ע"ש והוא תימה:

פרק כב

משנה א

או שחיפן בשיש עיין להתי"ט ז"ל מה שהק' ממשניות דלעיל פי"א מ"ד וי"ו ועמ"ש בעניותי שם:

משנה ד

כסא שקבעו בעריבה עיין להב"מ שכ' דמתני' לענין חיבור שאם נטמאת העריבה בה' מטהרין הכסא אבל אם נטמא הכסא מודו דטמא ע"ש וק' דא"כ איך מתיישב מאמר שמאי אף העשוי בה דר"ל אף העשוי בה טמא עיין בתוספתא שהביא הר"ש ז"ל הא לענין חיבור אדרבא הוי חיבור העשוי בה יותר מכסא שקבעו בה א"כ איך מתיישב אומרם אף:

משנה ט

כופת שסירקו וכרכמו ועשאו פנים מקשי' דמ"ש מארוכות דבע"ה דפט"ז מ"ב דאמרי' כרכמן וסרקן טמאות ע"ש ולפי פי' הר"ש והרע"ב ז"ל במשנה זו לק"מ דהם ז"ל פירשו דמתניתין לענין מדרס וכי כרכמו ס"ל לחכמים דלא חזי למדרס אבל מתני' דלעיל לענין פשוטי כלי עץ ולא לענין מדרס ורב המרחק ביניהם אבל להר"מ קשה דפי' כאן כמו במשנה דלעיל ועיין להחזו"ן:

פרק כג

משנה ב

אבל אוכף של נאקה טמא הר"מ בפי' מפ"ל דטמא מושב ות"ק קאמ"ל ע"ש וק' עליו מברייתא דת"כ שהביא הר"ש ז"ל דלא קתני בה ר"י אומר נר' דכולה ר"י וקתני אבל של נאקה וכו' נר' בהדיא דטמא מרכב קאמר לה אמנם ראיתי הברייתא גופה בת"כ והנה היא שנויא כלשון משנתנו ממש ובדברי הר"ש ז"ל באה בט"ס:

פרק כד

משנה ב

ושל אבנים טהורה מכלום מסיים הגמ' בשבת דפ"ד ואם יש בה בית קיבול רימונים טמאה והד"מ בסי' השמיטה גר' דטעמא הוא מדאמרי' בגמ' שם ולחנניה טלטול ע"י שוורים שמיה טלטול אין ומייתי מדר"י דשמיה טלטול נר' מלשון הגמ' דקאמ' ולחנניה דלרבנן לא שמיה טלטול א"כ ע"כ דרבנן לא ס"ל כר"י ור' יוחנן אליבא דחנניה אמרה למילתיה ופסק הר"מ ז"ל כרבנן ועיין בתוס' שם:

פרק כה

משנה ב

המרדע וכו' לפי פי' הר"ש ז"ל דפי' אם נפלו משקין טמאין על החרחור וכו' סיפא דקתני לא הוזכרו אלא לשירים אפשר לפרשה לענין אם נטמאו השירים וכפי' הר"מ ברישא יפרש הר"ש ז"ל בסיפא אלא דמדברי הרע"ב ז"ל אין נר' כן דברישא הביא ב' הפי' ובסיפא פי' לענין אם נשברו נר' דאפי' הר"ש יפרש סיפא כמו שמפ' לה הר"מ ז"ל וא"כ מ"ש הר"ב ז"ל בפנ"ט דשירי הדרבן אם נטמאו השירים מפ' לה כר"י דהילכת' כוותיה ולכולהו פי' אתיא ושירים דמתניתין דהכא אי אפשר לפרשה במתני' דהתם דהא ר"מ פליג אר"י בזה ועיין לה' חזו"ן ודע דמדברי הרע"ב ז"ל נר' דהר"מ אין מודה להר"ש ז"ל אלא דבחיבורו כלל תרוייהו ע"ש ועיין לה' מש"ל ז"ל ולה' תי"ט ודוק:

פרק כו

משנה ז

אין מחשבה מטמאתן אלא העוצבה כתב הר"ש ז"ל דבתוספתא תניא דעור שחשב לקצע טהור משמע מדבריו אפי' כי הדר וחשב עליו שלא לקצע ומתניתין איירי בלא חשב מתחילה לקצע וכ"נ מדברי התוספות בקמא דס"ו ע"ב שהק' מאי פריך והרי עוצבה נוקמה בחשב עליו לקצע דצריך מעשה ע"ש ואי איתא דאם חשב עליו להניחו כך אע"ג דחשב עליו מתחילה לקצע ירד לטומאה מאי קושי' הא מתני קתני מחשבה מטמאתן אלא ע"כ כדכתי' אבל רש"י ז"ל בפ' דם חטאת ב' דקצוע או מחשבה מועלת אע"ג דחשב מתחילה לקצע ולפ"ד ל"ק קושית התוספות הנז':

משנה ח

ושל גזלן וכו' עיין בתוס' יו"ט ובסוגיא קמא דקי"ד ובמהרש"א ז"ל בפירש"י במתני' שם ע"ש:

פרק כח

משנה ו

טלייה על הבגד מטמא שנים ופוסל אחד הר"מ בפי' כתב דכיון דמחובר הוי כל הבגד אב הטומאה ממש ומשמע דמטמא אדם וכלים ודוקא דמחובר לו משני צדדים זה כנגד זה כמ"ש במשנה ז' אבל הר"ש והרע"ב ז"ל פי' לענין אוכלין ומשקין לבד והיינו משום דמפרשי למשנה בחיבור מצד אחד לבד ומשנה ז' דין אחר ומ"מ לענין הדין מודו דאם מחובר מב' צדדים מטמא אדה וכלים והוי אב הטומאה גמור ועיין להמש"ל ז"ל ועיין לעיל פי"ח מ"ז ומ"ח ע"ש ורדק:

משנה ח

טלית שהתחיל בה לקורעה יכו' עיין בהר"ש ז"ל באורך ונראה מדברי רש"י ז"ל שהביא הר"ש ז"ל דהקושיא היא מס' ר"י ובהיו עליה ב' טומאות מקודם ולא ידעתי מאי ק"ל להר"ש ז"ל מפ' דם חטאת נימא דההיא איירי דלא היה עליה אלא אב הטומאה ולא מגע וס' ר"י בהיה עליה גם מגע ועיין להתוס' בפרק דם חטאת ולה' מש"ל באורך:

פרק כט

משנה ב

שלש כסתות הן עיין לה' חוות יאיר סימן קמ"ג עיין שם:

פרק ל

משנה ג

תניא בתוספתא והביאה הר"ש ז"ל כוס של זכוכית שניקב והטיף לתוכו אבר ריב"נ מטמ' משום כלי זכוכית רשב"ג וכו' מטמא ע"כ נר' דרשב"ג דמטמא משום כ"מ היינו אפי' מדין כלי מתכות דאזיל בתר המעמיד דאל"ה היינו ריב"נ ונר' שזה עצמה הברייתא שהביא הגמרא בפ"ק דשבת דט"ו אלא שהביאה בקוצר והשמיט הא דריב"נ וניחא מם שהק' התוס' שם דמנ"ל וכו' דילמא ר"מ מטמא משום כלי זכוכית עש"ב ועפי"ה ניחא: **ניקב** ועשאו בין בבעץ וכו' עיין מה שנסתפק החזו"ן בכלי נחשת שדיבקו בדבק הברזל אם מועלת הסתימה ע"ש ועיין לעיל פ"ג מ"ח דמבואר שם דלרע"ק דקי"ל כוותיה כל סתימה במינו הוי סתימה מעלייתא ע"ש:

משנה ד

תניא בתוספתא הביאה הר"ש ז"ל מדרס כלי זכוכית טמא מדרס כלי חרס טמא וכ' הר"ש ז"ל דאית דגרסי טהורין ר"ל בשניהם והק' הא כל דאית ליה טהרה במקוה טמא מדרס ע"ש והוא תימה דכלי זכוכית לית ליה טהרה במקוה כמ"ש בסוגית י"ח דבר בשבת וכ"פ הר"מ בפ"א מה"כ ונ"ל דכוונתו דהגמ' אמאי לא הכריח מזאת הברייתא דכלי זכוכית ל"ל טהרה ומקשה לס"ד אע"ג דמסקנא לא קאי הכי אמנם היותר מתמיה על הר"ש ז"ל שהביא ברייתא זו דמדרס כלי חרס טמא ולא נתעורר שהיא הפך ת"ע בשבת רפ"ד דאין מדרס לכלי סרס ומפיק לה הגמרא מהיקישא דהוקש משכבו לו וכ"פ הר"מ בפ"ו מה"כ דמדרס כלי חרס טהור. אשריך כלים שנכנסת בטומאה ויצאת בטהרה נ"ל ע"פ מ"ש במחלוקת דבהרת קדמה לשער דאמר הקב"ה טהור טהור ופי' דדעתו דטמא אלא דמפי עליון לא תצא הרעות ולכך אמר טהור שני פעמים ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ולכך אי נכנסה כלים בטהר' ויצאה בטהר' הו"א אין מיעוט וכו' ולכך קא' אשריך כלים שנכנסת בטומאה ויצאת בטהרה:

תם ונשלם מסכת כלים

מסכת אהלות

פרק א

משנה ב

כיצד ג' וכו' כ' הרשב"א ז"ל הביאו המש"ל דלהסוברים דל"ד אלא ה"ה כל הכלים הא דנקט קרא חרב למעוטי כלי חרס דאיהו נעשה אב הטומאה אבל רש"י ז"ל בפ"ב דעירובין כ' דנ"ל מוחטאו ע"ש וכמו שהביאו המש"ל ע"ש ואני תמיה דבשבת דף פ"ד ע"א נ"ל אין מדרס לכלי חרס מהיקישא דמשכבו לו ע"ש והשתא למ"ל היקישא הא פשיטא דליכא דליה מדרס דאי איכא דליה מדרס א"כ ע"כ מטמא בטמא מת דתנן בפ"ו דנדה כל המטמ' מדרס מטמא ט"מ ע"ש וא"כ כיון דנ"ל מוחטאו דאין כלי חרס מטמא בטמא מת א"כ ע"כ דאין לו מדרס ולמ"ל היקישא וצ"ע:

משנה ג

אר"מ יש לי חמישי וכו' כ' הר"ש ז"ל ה"ה דהול"ל יש לי ששי וכגון שהכניס השפוד לאהל ב' וכונתו מבוארת דהשפוד הכניסו לאהל ב' והיה תחת האהל אדם דמטמא השפוד לאדם על ידי האהל והאדם מטמא הכלים והכלים אדם אחר והרי ששה אהל ושפוד ואהל ואדם וכלים ואדם אבל אין לומר דהיו תחת האהל הב' כלים דמטמאו מן השפוד ע"י האהל דא"כ הכלים נעשו אב הטומאה דכלים בכלים לעולם נחתי דרגא ולא הוו כמו הכלים הא' כמ"ש הר"ש ז"ל בסמוך במשנה ב' ע"ש וא"כ כשמטמאו אלו הכלים שנטמאו בשפוד את האדם אינם עושין אותו אלא א' ולא אב הטומאה ואיך חוזרין הכלים ומטמאו האדם טומאת שבעה אלא ע"כ כמ"ש ועיין להמש"ל וצ"ע ונראה דה"ה דהומ"ל יש לי שביעי לפ"ז והיינו דהאדם שנטמא בשפוד טימא כלים ע"י אהל ג' אלא דאפשר דאין הדין כן דאדם אב הטומאה אינו מטמא כלים ע"י אהל:

משנה ו

הותזו ראשיהם וכו' הר"מ בספ"א מה' ט"מ פ' הותזו ראשיהם ועדיין מעורה בעוד כמת חשיב ואם נשחט בו ב' הסי' חשיב כחי ותמה מרן הכ"מ דבחולין דכ"א ע"א דאם נשחטו ב' הסימנים חשיב כהותזו ממש דקאמר בעולת העוף לרבנן ולא פליגיתו ומה שתי' דהר"מ מפ' דפליגי הלישנות בזה ע"ש הוא תימה דתקשה לל"ק ממתני' שהביא מרן ז"ל דקתני שחט ב' וג' הרי הוא כחי וי"ל דבגמר' קאמר במליקת עולת העוף לרבנן והמליק' היא מן העורף וא"כ כשהגיע לסימנים כבר שיבר המפרקת וכשחתך הסימנים לא נשארת

מעורה במפרקת ולכך הוי כהותזו ממש אבל נשחטו ב' הסימנים היינו ששחט מן הצואר וא"כ נשארה מעורה במפרקת ובשר שעמה ולכך הוי כחי אבל להרמב"ם לא יתכן זה: **ודע** דהר"מ פ' שם דנשברה המפרקת או הותזו הוי כמת וזו ואצ"ל זו קאמר ופ' כשמואל דשבירת המפרקת הוי כמתה ולשמואל כ"ש הוחזו ממש והתוס' שם שכ' דפליגי אשמואל היינו הני אמוראי אבל שמואל מורה להותז דמכ"ש הוא ועיין לה' ש"ל:

משנה ח

רמ"ח איברים וכו' כ' הר"מ בחי' בפ"ב מהט"מ דנ"ל מדכתיב חלל חרב ואין חילוק בין חלל חרב לחלל אבן אלא זה אבר שפלטתו חרב ע"ש וקשה דא"כ מנ"ל דחרב הרי הוא כחלל ועיין להר"מ בפ"ה כאן ובנזיר בפ' כ"ג:

פרק ב

ורוב בנינו עיין להרע"ב ז"ל כאן ובפ"א מס' עדיות מ"ז ודוק ועיין להתי"ט שם:

משנה ב

רביעית דם וכו' כתב הרע"ב ז"ל דרביעית דם נ"ל מבמת בנפש והבא מב' מתים נ"ל מנפשת וכבר הקשו התוס' בחולין דע"ב וסנהדרין ד"ד לריש' למ"ל תרי קראי בנפש ונפשת ונ"ל דהנה התוס' שם בחולין הקשו אמאי אין מצטרפין הא תנן כל שטומאתו ושיעורו שוין מצטרפין ותירצו דהכא שאני דמיעט קרא נפשת ע"ש וביומא דפ"א ע"א תירצו דהכא דמעטי' מב' מתים היינו מב' נפלים שאין באחד מהן רביעית אבל הבא מרבעיות טמא ע"ש שכ' שכן איתא בתוספתא ויש לכוין על התוספתא שהביא הר"ש ז"ל דוק ותשכח אלא דאכתי קשה דתק"ל לאידך מ"ד דס"ל דפליגי נמי כרביעית הבאה מב' רביעיות ומעתה י"ל דהעיקר כתירוץ התוס' דחולין דש"ה דמיעט קרא אלא דאי כתב חד מיעוטא לבד הוה מוקמי' ליה לרביעי' דם הבאה מב' נפלים שאין באחר מהן רביעית אבל רביעית דם הבאה מב' רביעיות אה"נ דטמא ולכך אצט' מיעוט אחר ובהכי ניחא לי מה שי"ל בדברי רש"י ז"ל בחולין שכ' דרע"ק נ"ל מנפשות דרביעית דם מב' מתים טמא ואידך קרא דנפש לא אפשר לאוקמה בדם דנפש משמע חד ואיהו אפי' נפשות מטמא ע"ש וקשה דת"ל דלרע"ק בנפש מיותר כיון דנ"ל מנפשות ועפי"ה ניחא דאי לאו דבנפש משמע חד הוה מוקמי' תרוייהו בנפש ונפשות לרביעית דם ולתרי גווני נז' אמנם השתא דכתיב נפש דמשמע לא אפשר לרע"ק לאוקמי בדם דהא אפי' מב' מתים בכל גוונא מטמא רע"ק ועיין להרב שושנים לדוד מה שתי' לקושי' התוס' נז' שהם דברים תמוהים כמו שתראה:

עו"ש במשנה מלא תרווד רקב שגבלו כ' הר"ש ז"ל וז"ל אם האהיל על מקצתו אינו כמאהיל על כולו וכן לענין מגע למ"ד מטמא במגע כצ"ל והיינו לר"ש בתוספתא שהביא הר"ש ז"ל לעיל ועיין בחולין דף קכ"ה ודוק:

משנה ד

הגולל והדופק וכו' ואינן מטמאין במש' ר"א אומר וכו' כ' הר"מ ז"ל בפי' דטו' אהל נ"ל מדהוקש למת וטומאת משא לא מטמא משום דבמת גופיה נ"ל מק"ו ור"א ס"ל דהוקש לכל מילי ע"כ נר' מדבריו דמחלוקתם היא דת"ק ס"ל דלא הוקש אלא למאי דכתיב בקרא בהדיא וס"ל לר"א דהוקש לכל מילי ופליגי בפלוגתא דר"מ ור"י במכות די"א ע"א גבי ספר שתפרו בפשתן ויש לעיין בזה בענין פסק הלכה דקי"ל פסול שם וא"כ איתקש לכל מילי וקי"ל כת"ק דהכא ויש לחלק בין הל"מ לק"ו ועיין בתוספתא שהביא הר"ש ז"ל ולרע"ב ז"ל ואין להאריך:

פרק ד

משנה ג

טומאה בבית מה שבתוכו טמא כך גי' הרא"ש ז"ל והרמב"ם ז"ל בחיבורו ומפ' כגון שמילא המגדל כל חלל פתח הבית ואין בו פותח טפח לא למעלה ולא למטה ע"ש וק"ל טובא מאי דמטמאי' למגדל משים דסוף טומאה לצאת מפתח הבית וא"כ לר"י במשנה שלפ"ז דל"ל סוף טומאה לצאת משום דיכול לשרפה במקומה מטהר גם בזה וא"כ הול"ל ור"י מטהר כמו ברישא ועוד דא"כ מאי מוכיח בחולין דקכ"ה מדתני עלה ור' מטהר דל"ל טומאה טמונה נימא לעולם אית ליה טומאה טמונה והכא דמטהר אסיפא קאי ומטעם דלית ליה סוף טומאה לצאת כמו ברישא ועיין להתי"ט:

פרק ו

משנה א

טומאה תחתיו וכו' נראה דבכל אחת מהב' חלוקות יש בהם שנים אינו חוצץ ומביא דבטומאה תחתיו כלים שע"ג טמאים הט' דכיון דחשיב אבל לטמויי הוי כאלו תחתיו האהל כולו מלא טומאה ומטמא הכלי שע"ג דבוקעת לו דרך תחתיו כיון דאיני חוצץ ובטומאה ע"ג כיון דאינו חוצץ הוי תחת הטומאה מתחת לאהל כאלו הטומאה שם וכיון דחשיב אהל לטמא חשיב כל אהל טמא והוי בכל אחת מהב' חלוקות אינו חוצץ ומביא וכ"ג מדברי הרא"ש ז"ל וכ"כ התי"ט להדיא ומעתה מ"ש הר"מ והרע"ב ז"ל דחלוקה א' לענין חוצץ וחלוקה ב' לענין לטמויי קשים לשמוע:

עו"ש נתון ע"ג ד' כלים וכו' בהא נמי פליג ר"א ולא חשש התנא לשנות עוד ר"א מטהר וכ"נ מהתוס' שהביא הר"ש ז"ל להדיא ודברי מהר"ם ז"ל שהביא התי"ט תמוהים מהתוספתא נז' ומכאן תשובה מוצאת לקושיא א' שהקשיתי לעיל בפ"ד מ"ג ע"ש:

משנה ב

קוברי המת שהיו עוברין וכו' כ' הר"ש ז"ל דהיינו מלוי המת ע"ש נר' מדבריו דהסתימה אינה מועלת אחר שמת המת ועיין להכנה"ג בי"ד סי' שע"א משם מהר"י הלוי ז"ל ע"ש ומ"ש הר"ש ז"ל דהסתימה מועלת בלא ביטול נראה מדבריו שאין חילוק בין אוכלין לכלים ולא כדעת התוספות בבתרא לפמ"ש מהרש"א ז"ל שם ודבריו מוכרחים בדברי התוס' שם וכ"מ להדיא בדברי התוס' בשבת דמ"ד ע"ב ודלא כמרן בב"י בי"ד רסי' שע"א ועמ"ש בעניותי שם:

עיין להרמב"ם בפט"ו מה' ט"מ ומה שהשיג הראב"ד ז"ל דבמת שלם ימעטו מד' טפחים ע"ש תמהני דדין זה דהמת פתחו בד"ט לא נאמר אלא לענין סוף טומאה לצאת אם הפתחים נעולים אבל לענין טומאת אהל כמו חור שבין ב' בתים אין חילוק בין במת שלם לכזית כדתנן לעיל פ"ג ע"ש והיותר תימה ע"ד מהר"י קורקוס ז"ל שהביא מרן שם בהשגה הסמוכה לזה עיין שם וצ"ע:

משנה ד

מעזיבה שבין בית לעליה עיין להתי"ט מה שתי' לקושית מרן הכ"מ דמעזיבה שאני דמשמשת לבית כמו לעליה עיין שם ואין דבריו מוכנים דקושית מרן היא מדין מעזיבה שתחת האויר שהביא הר"מ ז"ל סמוך לד"ז כמי שמבואר בדברי מרן ז"ל והיא ממש דומה לכותל שבין הבית לאויר ודבריו צריכים עיון:

משנה ה

טומאה בין הקורות וכו' לפי' הר"ש ז"ל דמתני' ר"י דכל המעזיבה לעליה וא"כ אינה בוקעת אלא למעלה ואינה יורדת דומיא דמחציו ולצד הבית לרבנן דאינה בוקעת אלא למטה דלעולם אינה בוקעת אלא לצד דמשמשת לו ולכך אין בה פותח טפח בוקעת ועולה ואינה יורדת וביש פותח טפח משום דהוי דבר סתום ול"ק מה שהקשה עליו הרא"ש ז"ל ועיין להתי"ט ז"ל ולהשגת הראב"ד ז"ל בפ' כ"ד מה' ט"מ ומ"ש מרן ז"ל שם ודוק היטב:

פרק ח

משנה ב

והסככות והפרעו' וכו' עמ"ש התוס' בנדה דז"ן ע"א דהא דאין נאמנים עליהם הכותי' משום ס' טומאה ברה"ר א"נ משים מובדלות ולכך לא הוי אלא מדרבנן ע"ש וקשה לפי'

הא"נ א"כ אפי' הלכו ע"פ כולה לא יהיו נאמנים כיון דאפי' הלכו ע"פ כולה ליכא איסור אלא מדרבנן ובגמ' שם מבואר דגבי אילן המיסך בהלכו ע"פ כולה נאמנים וצ"ל דמ"ש א"נ היינו בההיא שהביאו אבל בגמ' דנדה איירי באילן המיסך דאינם מובדלות ומטעם ספק טומאה ועיין להתוס' בנזיר דנ"ד ועיין להר"ש והתי"ט ודוק:

משנה ג

מוסיף עליהם ריחים של אדם עיין להראב"ד ז"ל פי"ג מה' ט"מ ולהכ"מ ובגמרא בתרא ד"כ ע"ש במאי דפריך היא גופה תיחוץ עיין שם:

משנה ה

והעוף הפורח כתב התי"ט דלפמ"ש הר"מ והרע"ב והר"ש במתני' דלעיל דקתני והעוף ששכן דהיינו בקשור א"כ הכא אפילו אינו פורח אם אינו קשור אינו אהל ובס"ד הכריח דבעי' קשור דאפי' מעוט חלון אמרי' רי' בבתרא ד"ך דבעי' קשירה כ"ש אהל דבעי' חזק טפי ע"ש וכ"כ הר"ש ז"ל גבי מלח דמתני' דאהל בעי' חזק טפי ממיעוט חלון אמנם קשה ממ"ש הר"ש ז"ל לעיל גבי עוף ששכן לחד פי' דאפילו אינו קשור הוי אהל ומיעוט בחלון עדיף טפי דבעי' ביטול ע"ש והשתא תק"ל ממלח ועוד דגבי מיעוט אמרי' בגמ' שם דדוקא בהמה טמאה ואלו גבי אהל תנן לעיל בין טמאה בין טהורה אלמא דמיעוט עדיף טפי מאהל וע"כ צ"ל דגבי חזוק ודאי דבעי' באהל חזק טפי דיכול להתקיים מצד עצמו אמנם לענין דאפשר לינטל לאחר שעה במיעוט עדיף טפי דבעי ביטול משא"כ באהל וליתא לדברי התי"ט גם מ"ש מדברי הר"מ ליתא דשאני בפ' ט"ו דסמך עמ"ש תחילה קשירה גבי בהמה וכ"כ המש"ל שם משא"כ בפי"ג:

פרק ט

משנה א

כל שהוא כנגד הזית תוכ' וגבה וכו' כן גרסת הר"מ והק' הכ"מ מ"ש מחבית דסו"פ דכיון דנכנסת הטומאה להחבית נטמא כל מה שבחבית ולק"מ דשאני חבית דהיא כלי חרס ומטמא מאוירו כיון שנכנסה לאוירה וכמ"ש הר"מ גופיה בפי' שם ועיין להר"ש ז"ל כאן מה שהק' מברייתא דקדירה ומה שתירץ ודוק:

פרק י

משנה ב

טומאה כנגד ארובה הבית טהור הקשה בדרישה ובט"ז סי' שע"א כיון שאין בארובה פותח טפח אמאי לא יטמא הבית משום סוף טומאה לצאת מהבית כמו ביב שאין ביציאתו פותח טפח בפ"ג דלעיל ע"ש ואפ"ל דהכא מיירי דהכזית מן המת נכנס

מהארובה ובכה"ג אמרי' כדרך שנכנסה יוצאה כמבואר בדברי הר"ש ז"ל לעיל בפ"ז ע"ש:

עו"ש במשנה ב' רגלים זו עג"ז שקדמו הטומאה לד' שקדמו שניהם את הטומאה אלא אפילו קדמה רגלו של אחד לבר את הטומאה דינא הכי כמבואר בדברי מפרשי משנתנו וכלישנא דסיפא דמתני' דקתני מפני שקדמה רגלו של אחד ולישנא דרישא לאו דוקא:

פרק יא

משנה ט

כלים שבין שפתי כפיש' וכו' עד התהום עיין מה שפי' התי"ט בשם מהר"ם ז"ל ודבריו לא יכונו אלא לפי' הר"ש ז"ל בסיפא דקתני טומאה בבית אבל הר"מ פי' בסיפא דמתניתין זה הדין בעצמו והתי"ט בסיפא דמתני' כ' בשם מהר"ם ז"ל דמפ"ל כהר"מ ז"ל וה"ן נסתר מחמ'תו וא"ב צ"ע מה יפרש הרמב"ם ברישא דקתני עד התהום ונ"ל דאף שהכלים בין שפתי הכפישה לשפתי החדות אלא דשקועין עד התהום ובאין בכותליו פ"ט והו"א דאזלי' בתר המשוקע בכותל ובטיל לגבי הבית קמ"ל דאזלי' בתר מה שאין שקוע אלא יושב בין השפתי':

פרק יב

משנה א

טמא וריב"ן מטהר כ' הרע"ב ז"ל דטמא התנור וכ"ש הצדדים הא דפי' דטמא התנור והצדדין אתיא מכ"ש ולא פי' דטמא על הכל משום דריב"ן לא מטהר אלא התנור ומאי דמטמא ת"ק מטהר ריב"ן ולכך פי' דטמא התנור ובהכי ניחא מה שדקדק התי"ט במשנ' שאח"ז אמאי ל"ק הכל טמא הכא כדקתני במשנה שאחר זה ועפי"ה ניחא:

משנה ז

עמוד וכו' אם יש בהקיפו וכו' לפירוש הר"ש ז"ל והוא פי' הר"מ בחיבורו האי דבעי' הקיפו בד' טפחים כדי שיהא גם בצדדין טפח על טפח רוחב ואורך וא"כ בעי' טפח ע"ט מכל הצדדין יק' ממ"ש הר"מ ז"ל והביאו התי"ט במשנה הקודמת לזה גבי קורה דאם מצד אחר ל"ל טפח לית לן בה דהו"ל כמקצת האהל ע"ש דא"כ הכא בצדדין אמאי בעי' טפח ע"ט ועיין בפי' הראב"ד בהשגות במשנתנו ועיין לה' חזו"ן לעיל בפ"ג במשנת טפח ע"ט על רום טפח מרובע ודוק:

משנה ח

מדובק למשקוף הבית טמא נר' דאפי' לר"י דס"ל איסקופה כלחוץ מודה דמשקוף כלפנים וכ"כ הרא"ש ז"ל וכ"נ מדברי הר"מ בחיבורו ומדברי הר" ז"ל ועיין להתי"ט שדבריו אינן אלא מן המתמיהין:

פרק יג

משנה א

שירי המאור מדברי הר"מ בפי' נר' דמלא מקדח קטן משיעור רום אצבעים ולפ"ז מאי דקתני שירי המאור בחלון גדול איירי דסתמו והעמידו על זה השיעו' אבל מדברי התוס' בבתרא די"ט ע"ב בר"ה דקיק נראה דשיעור מקדח גדול משיעור רום אצבעים ומאי דקתני שירי המאור היינו בחלון מלא מקדח דאיירי ברישא אם סתמו והעמידו על רום אצבעים וטובא איכא בין ב' הפי' לענין דינא:

משנה ה

אלו ממעטין וכו' מה שהק' החזו"ן על הכ"מ שכ' שיטת הראב"ד כשי' התוס' עמ"ש בעניותי בפ"ח לעיל ומה שהק' לשיטת הראב"ד ז"ל מאי מקשה בגמ' בבתרא הא לא מבטל ליה לק"מ דהראב"ד ז"ל בשי' הר"ש לעיל קאי דלא משמע ליה לישנא דחוצצין והגמ' מקשה דהאיכא מקום חבית וא"כ הגרוגרות מיעוט הוא דממעטי וכמ"ש מהרש"א ז"ל שם בתוס' ע"ש:

בגמ' בבתרא שם מקשה על ברייתא דהעוף ששכן יהיב ליה לתינוק ומשני במסרט והק' המש"ל הא אמרי' בשבת דלא יהבי' לינוקא משום דאכיל ומתרץ דהכא אליבא דר"י ע"ש וק' דא"כ הרמב"ם בחיבורו דפ' כת"ק שם אמאי כ' במסרט בה' ט"מ ואעיקרא קו' ליתא דהתא בחגב דרכיך הוא דחיישי' דאכיל ליה אבל עיף לא אכיל ליה ופשוט וצ"ע:

פרק טו

משנה ב

הנוגע בשנייה טמא ואע"ג דשנייה טמאה אינה מטמאה באהל אלא מת דוקא דכתיב ביה אהל. ומכאן ראיה לס' הר"מ ז"ל בפ"ה מה' ט"מ ע"ש להר"מ ועיין להתי"ט לקמן ריש פי"ו ע"ש:

משנה ז

בית שמלאו עפר וכו' ביטלו כן גירסת הר"מ ז"ל והק' עליו התי"ט מגמרא דעירובין וסוכה ואין לו' דהר"מ ז"ל סובר דברייתא היא שהביא הגמ' שם ולא משנתנו דא"כ פליגא היא על משנתנו וא"כ הו"ל להגמ' בעירובין למירמא ברייתא על משנה זו שהיא טומאה אטומאה ולא יועיל שינוייא דמחלק בין שבת לטומאה ע"ש:

פרק יח

משנה ג

בודקין לעוש' פסח ואין ו בודקין לאוכלי תרומה בגמ' פסחים דצ"ב אמרינן דטעמא משום דלא העמידו דבריהם במקום כרת והעמידו דבריה' במקו' עשה ע"ש וראיתי

למהרש"א ז"ל שם בתוס' בד"ה גבי פסח שהק' דאמרי' לא קאמ' טעמ' משום דפסח מצוה עוברת אבל תרומה אינה עוברת ע"ש וי"ל דתרומה זמנין דעוברת זמנה כגון תרומת חמץ בע"פ דאי לא אכיל לה צריך לשורפה ולכך קאמר טעמ' דאפי' בכה"ג העמידו דבריה' וכה"ג כ' התוס' שם גבי קדשים:

עו"ש במשנה וב"ה אומרי' אין בודקין עיין להתי"ט שהק' הא תנן דאין הנזיר מגלח על בית הפרס ואפילו אמרי' ב"ש במקום ב"ה אינה משנה מ"מ בדיקה בעי ע"ש ונ"ל דכיון דב"ה לעולם מקילין מב"ש בדוכת' דאשכחן דב"ש מקילין ולא תני לה בעדיות גבי מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה אמרי' דמשבשתא היא וצריך להפכה וא"כ הכא צריך להפכה ויהיו ב"ה ס"ל דבודקין וא"כ ניחא דכי לא בדק אינו מגלח על בית הפרס מ"מ בדיקה בעי ומתני' סתמא קתני דאינו מגלח על בית הפרס ותירץ דעקרי' לה לגמרי כיון דב"ש מקילין ולא תני בעדיות ועיין לה' חזו"ן ומ"מ אני תמיה בעיקר סברת ב"ה הלזו דאין בודקין ומגלח ומביא קרבן דהיכי מצי מגלח על בית הפרס דרבנן ועביד הקפת כל הראש והקשה מהכא למ"ד הקפת כל הראש שמה הקפה גם היכי מייתי קרבן דהוי חולין בעזרה ואפי' בס' דאוריית' אינו מגלח ומביא קרבן ועיין בר"פ ב' נזירין דז"ן ובפ"ג דנזיר דכ"ח ובמס' נדרים די"ט ע"ב ולה' מש"ל בפ"ב דנזירות וצ"ע:

משנה ו

ע"ג אבנים וכו' עיין להתוס' במציעא דק"ה ומה שפי' מהרש"א ז"ל בכוונתם הוא דחוק דבתחילה קראוהו ב' ואח"ך קראוהו ג' ותו דהתוס' כ' אפי' יטמא מדרבנן ולפי' הול"ל טומאת ז' מדרבנן ותו מאי ק"ל להתוספו' הא כיון דמדרבנן הוא דטמא לכך נקט התנא היסט לטמויי מדאורייתא כמו שהוא לתי' א' שכ' דאיירי בתחתון נכרי ע"ש ותו דלפ"ד ב' לחיבורין היינו אדם וכלים נוגעין באדם הא בלאו חיבורין טמא הוא ועיין להר"ש והר"מ ז"ל בריש מכילתין ומהרש"ל ז"ל פי' דהאי ג' שכ' התוספות היינו אדם זה העליון שהוא ג' לא הוי אלא א' ולא יטמא אדם אחר ע"ש ולפ"ד מ"ש התוס' בס"ד ולא יטמא אדם היינו אדם דעלמא ולא זה האדם דאיירי ביה והוא דחוק והנ"ל הוא דמתחיל' קאמרי דאיירי בב' לחיבורין דהיינו אדם הנוגע במת נוגע בכלים וכלים בכלים דלובש ג' בגדים ומ"ש ב' היינו ב' דמטעם חיבורין ואח"כ ואפילו לפיר"י דטמא הג' שהוא ב' לחיבורין נוכל לומר דאיירי בג' לחיבורין שהוא רביעי דלובש ד' בגדים כנ"ל בכוונת דבריהם ועיין בהרא"ש ז"ל:

כתב הרא"ש ז"ל בפי' משנה זו דרישא או או קתני וסיפא תרוייהו עיין ברש"י ז"ל במציעא ובמהרש"א ז"ל שם ולה' זרע יצחק שם ע"ש:

תם ונשלם מסכת אהלות

מסכת נגעים

פרק א

משנה ג

להסגיר את העומר בסוף שבוע א' נ"ל דה"פ דאם היתה בו בהרת כגריס ושערה אחת והסגירו הכהן בדינו ובאמצע שבוע א' הלכה לה חצי גריס ולא נשאר אלא כחצי גריס ואח"ך נולד בו עוד חצי גריס שאת ושערה אחת דאי אמרת לא מצטרפי אינו מסגירו דהבהר' אין בה אלא כחצי גרים והשאת אין בה אלא כחצי גריס אמנם השתא דמצטרפי' מסגירו ומ"ש הר"מ ז"ל בפי' ואם היה וכו' אינו מובן ועיין במשנה רפ"ד דלקמן ובחיבורו שפסק' מש"ע הר"מ במז"ל בפי' כס"ד דלרע"ק תולדה וכו' הוא מגומגם דע"כ ל"ל אבות ותולדות דאי אית ליה ואפ"ה מצטרפות עד"ז שכ' הר"מ מאי פריך בגמ' דשבועות טיהרת סיר ההיכל מלטמא:

עו"ש במשנה להחליט את שנולד לו פשיון כ' הר"ש ז"ל תימה דבת"כ וכו' ותימה על תמיהתו דההיא דהופך כולו לבן אחר המחיה והו"ל טהור מטמא ועוד דבפסיון עסיק ומאי ענין פריחה לכאן דפסיון ופריחה תרי מילי נינהו וחלוקין בעיסתן ופשוט אצלי דט"ס נפל בספרים:

משנה ה

כיצד להקל היה בו שער לבן והלך לו פ' הר"ב ז"ל דאע"ג דלמחר כשהולך אצל כהן מטהר ליה מ"מ איכא נפקותא לקרבן ע"ש ועיין להתי"ט במשנה דבסמוך בד"ה כיצד להחמיר ע"ש ונ"ל דאיכא נפקותא דאי לא חזי ליה בשבת אינו מחליטו חוץ לג' מחנות ואית ליה צוותא בעלמא אבל אי רואין בשבת מחליט ליה ואע"ג דלמחר מטהר מ"מ השתא בשבת משתלח חוץ לג' מחנות ואית ליה צערא דל"ל צוותא בעלמא וס"ל צוותא בעלמא עדיפא ליה ועיין בגמ' במ"ק ד"ו ע"ב ע"ש:

פרק ב

משנה ד

כשם שנראה לנגעו כך נר' לתגלחהו משמע מהכא דמקום שבסתר לא בעי תגלחת וק' דבגמ' סוטה דכ"ח דזה אחד מדברים דהלכה עוקבת מקרא דמייתי ברייתא דדריש כללי ופרטי דלא בעי תגלחת אלא מקום שבגלוי והלכה כדלעת ומייתי מתני' בפי"ד ותק"ל משנה זו דודאי מתני' דינא קתני מה שהוא הדין אחר ההלכה דבשלמא למאי דקדריש

קראי א"ל קודם ההלכה אבל מתני' דינא קתני ונ"ל דזהו הכריחו להר"מ ז"ל בפ"ט שכ' דאע"פ שצריך לגלח מ"מ אינו מצוה לחפש אחר מקום שבסתר ע"ש ועיין לה' חזו"ן:

משנה ה
מנדרי עצמו עיין להר"ש ולהר"ן ז"ל בפ"ק דנדרים ד"ח ע"ש:

פרק ג

משנה ה
הנתקין מטמאין בב' שבועו' מדברי הרב ז"ל נראה דהיינו אם באת בהרת במקום שמגדל שער וניתק השער היינו נתקין והוי כמו קרחת וגבחת ושניהם שוין אלא דזה במקום שמגדל שער וזה במקום שאין מגדל שער וכ"כ רש"י ז"ל בפי' החומש דנגעי הנתק היינו בא נגע במקו' הנתק ועפי"ז הוצרך לידחק בפסוק שלאחריו דמ"ש טהור הוא היינו מתורת נתקין אבל מטמא בעור הבשר אבל מדברי הרא"ש ז"ל נר' דכי ניתק שער היינו נתק וא"צ שיהיה בו בהרת וכ"כ הרמב"ן ז"ל בפי' התורה ואתיא מ"ש טהור הוא בקרא דלקמיה בפשי' דליכא נגע כלל והכ"מ בפ"ח ייחס ס' זו להר"מ ז"ל ע"ש דלא ס"ל כהר"ש ז"ל ולדברי כולם קרחת וגבחת היינו בביאת הנגע במקו' קרחת וגבחת דוק ותשכח ועיין להרמב"ם ז"ל בפי' לקמן פ"ו מ"ח ע"ש שכ' בפי' כסברת הרמב"ן ז"ל:

פרק ד

משנה ד
שער לבן או שחור לגי' זו הא דקתני סיפ' אין חוששין שמא מיעט מקום שער שחור ול"ק לבן עיין בתי"ט ועי"ל משום דטעמא שאין בו ממש לא אצט' אלא א לשער שחור אבל שער לבן בלאו הכי לא ימעט משים דבר טומאה כמ"ש בת"כ:

משנה ה
מה שהק' התי"ט על ס' הראב"ד ז"ל דפיסיון רחוק כגריס גבי אדם טמא טמא מסיפא דמתני' דפ"ק דכיצד להחמיר לא הבינותי. דמהיכא שמעי' מינה דראויין לפיסיון דכי היה בשר שחין ובהק והיו מפסיקין וכשהלכו אחר השבת דשאר הפיסיון סמוך לבהרת כמו רישא דמתני':

משנה ז
כנסה ופשתה וכו' רע"ק מטמא אף לפי' הרע"ב ז"ל דלא יש בה אלא כגריס וכנסה ועמדה על פחות ואח"כ פשה הכנוס מ"מ מודה רע"ק בהלכה כולה שהיא בבא דרישא ולא פליג אלא בנתמעטה דהשאר מן האום קצת ועכ"ל כן דהא לא פליג רע"ק אבבא דהלכה: **הר"ש** ז"ל פי' משנה זו לאחר הפיטור נמי וביותר מכגריס אירי ע"ש וקשה מה יענה לקושי' הראב"ד ז"ל בפ"ו ממתני' דפ"ט דאמ"ל ר"א שמא תכנוס ותפשה והראב"ד ז"ל

משני לה ביותר מכגריס ולהר"ש ז"ל לא יגהה מזור למשנתנו ביותר מכגריס וצ"ל דס"ל להר"ש ז"ל כר"א דהשיב להו הכי כרע"ק ס"ל ולפי האמת לא אצט' לטעם זה דר"א אלא מטעמא דקאמר ר"י שם שמא יולד לו שאין אחר וכיון דלקושטא דמילתא הדין דין אמת וא"צ לטעם דר"א נוכל לומר דר"א כרע"ק ס"ל ועיין להרא"ש ז"ל בפי' משנתנו ולהרב ז"ל:

משנה ו

בהרת היא ומחיתה כגריס וכו' הלך שער לבן טמא מפני המחיה מכאן מבואר דהמחיה מצטרפת עם הבהרת לגריס וכמ"ש מרן בכ"מ ברפ"ג מה' ט"צ ע"ש אלא דרואה אני להר"מ ז"ל בפי' משנה זו שלא פי' בבבא זו חלוקת הלך שער לבן כנראה דל"ג לה ובחיבורו בפ"ד ה"י לא כתב בבא זאת דהיא ומחיתה כגריס מיהו הכ"מ שם נראה דגריס בדברי הר"מ ז"ל בבא זו ע"ש וכ"מ מפי' הר"מ ז"ל בפ"ו מ"א וב' ע"ש. ומה שקשה לפ"ז על פי' הר"ש ז"ל שם כבר מישבו התי"ט שם במשנה ב' ע"ש ועיין להתי"ט לקמן בפ"ה משנה ב' ע"ש:

משנה יא

ואם ספק טמא כ' רש"י ז"ל בפרק הנחנקין דפ"ז דלת"ק טמא בודאי ואם נכנס למקדש חייב כרת ע"ש אבל הר"מ ז"ל בפ"ב מה' ט"צ ה"י כ' יראה לי דטומאתו בספק וכ' המש"ל דמפ' לגמ' בפ' הנחנקין דנ"מ לענין קדושין דאי הורה הזקן שהוא טמא אם נגע בככר של תרומה טמא ואם קידש בו אשה אינה מקודשת ע"ש וקשה כיון דהר"מ ז"ל פ' כת"ק א"כ שפיר הורה הזקן ואי הורה דטהור א"כ לחומרא הוא וצ"ל דנ"מ דחי קיבלה קדושין מאחר והורה שהוא טהור דלפי הוראתו מקודשת לא' וקדושין שני לא תפסי ואם גירשה א' הו"ל פנויה ולפום קושטא אינו כן אלא דקדושי א' ליתנהו וקדושי ב' תפסי בה והו"ל א"א גמורה אפי' אחר גירושי א' ומ"מ צריך להתיישב בד"ז כיון דאינו טמא אלא מכח ס' אמאי לא הו"ל קדושי ס' ומנא הא מילתא למימר כיון דאינה יכולה ליהנות בהן יהיה מה שיהיה מס' או מודאי לא הו"ל קדושין כלל וצריך להתלמד ד"ז ממקום אחר:

פרק ה

משנה ד

רע"א באיש א' טמא בב"א ץ טהור משמע דל"פ אלא באיש א' אבל בב"א ליכא פלוגתא בינייהו וק' דהא א"ב דלת"ק בב"א לא מסגיר כלל אע"ג דממ"נ הסגר איכא ולרע"ק מסגיר כיון דממ"נ איכא הסגר וי"ל דלגבי בי הסגר לא אמרי' דממ"נ כיון דהסגר חמור מהחלט לענין תשמי' המטה לחד מ"ד במ"ק דף ו' ע"ש:

פרק ו

משנה ה

רע"א בין כך ובין כך ש טהורה כ' הר"ש ז"ל בין לא כלתה החיצונה טהורה כר"י ע"כ והיינו משום דבתוספתא שהביא הר"ש ז"ל במשנה שאחר זה מבואר דרע"ק מטהר בחיצונה כר"י ע"ש ול"ק מה שהק' הרא"ש ז"ל ועיין להתי"ט מ"ש בשם מהר"ם ז"ל:

משנה ו

אר"ש וכו' היתה יתירה מכעדשה הר"מ ז"ל בחי' השמיטה משום דמפרש דר"ש כת"ק ס"ל ואנן קי"ל כרע"ק וכ"נ מדברי הרב ז"ל אלא דק' דא"כ אמאי פ' כרע"ק הא קי"ל דהלכה כרע"ק מחבירו ולא מחביריו ודוחק לומר דר"ש מפרש מילתיה דת"ק וליה לא ס"ל דמנ"ל הא ועיין בהרא"ש ז"ל:

עו"ש היה בו בוהק לפי פי' הרב ז"ל והר"מ ז"ל ממשנה זאת מבואר דאם פשה לבהק שמיה פסיון אבל לפי' הר"ש ז"ל אינו מוכרח ועיין להתי"ט לעיל בפ' משנה שהאריך בזה ע"ש:

פרק ז

משנה ג

עודהו מסגירו וכי' אבל אם כבר הסגירו אין מחליטו דאין מחליטין את המוסגר כ' הרא"ש ז"ל יראה לי דאם הסגירו ובתוך השבוע באו סימני טומאה והלכו דאין מטהרין אותו אלא יהא בהסגירו כדינו ע"ש ודברי טעם הם אלא דלפ"ז הו"מ לאשכוחה לעיל בפ"א בכיצד להקל כה"ג דביום השבת סוף שבוע לא נולדו וביום א' נולדו והלכו להן ודוק:

משנה ד

רא"א לכשיולד לו נגע אחר ויטהר ממנו במס' בכורות דל"ד אייתי בגמ' משנה שאח"ז למיפרך דר"א אדר"א והו"מ לאתויי משנה זו דהיא קמייתא:

והנה בעי' בגמ' שם יטהר תנן או ויטהר תנן למאי נ"מ לחתן דאי יטהר תנן קמייתא פטרי ליה בתרייתא ממתינין ליה ואסיק בתיקו והתוס' שם הק' דאיך מטהרי ליה לקמייתא דהא בעי ימי ספירו ואסור בתה"מ ותי' לחד תי' דאיירי בתוך ימי הסגר ע"כ ולפ"ד צ"ל דמתני' זו דחותך סימני טומאה לא איבעיא לן בה מידי דליכא נפקותא דלעולם לא מטהרי' לחתן אפילו יטהר תנן כיון דמשנה זו בהחלט איירי כדקתני בהדיא ולא מבעיא להו בגמ' אלא אמתני' שאח"ז דאיירי בימי הסגר והשתא א"ש מ"ש הרב ז"ל במשנה זו ויטהר ממנו דרחמנא חס עליה דלכאורה ק' דהא בגמרא מבעיא לן ועפי"ז ניחא דבמשנה זו ליכא נפקותא ואמתני' דלקמן הוא דמבעי"ל דשם לא פי' ביום אבל הרא"ש ז"ל כאן

הביא הבעיא על משנ' זו וצ"ל דס"ל כתי' בתרא של התו' שם ועיין להמגיה בדברי הרא"ש ז"ל ודוק:

ראיתי להחזו"ן שהק' ע"ד התוס' בתי' א' דהא קתני בתוספתא בהדיא דהודו לו דבימי הסגר גמי טהור ודינו כעד שלא בא ליד כהן ע"ש דדחיק ואתי מרחיק ולי לק"מ דלא אמרי' דבימי הסגר טהור אלא בחותך סימני טומאה דאפי' דמוסגר מ"מ סימני טומאה דאנו דנין עליהם לא נראו לכהן ולכן דינם כעד שלא באו ליד כהן אבל התוס' קיימי על מתני' דבסמוך דחתך הבהרת דבמוסגר כבר נראית הבהרת לכהן ולכך קנסי' ליה דהשתא ל"ד כלל לעד של א באו ליד כהן כן נראה לי פשוט:

עו"ש במשנה עד שתפרח בכולו הקשה הרא"ש ז"ל דקי"ל פורח מטהו' טמא וזה טהור מ"ה ע"ש מה שתי' דאינו מובן וכבר תמה עליו המגיה ותי' דלא הוי פורח מטהור אלא כי נראה לכהן ומטהר ליה ע"ש ועיין להר"מ ז"ל בפי' במתני' דלקמן דרפ"ח ע"ש ועיין להר"ש ז"ל שם:

פרק ח

משנה ג

בהרת ובה שער לכן כ' הרמב"ם בפ"ה דאפי' ר"י מזכה בזה ומדבריו בחיבורו אין נר' כן ע"ש:

משנה ה

אבל לא בכחצי עדשה הסמיך לראש ר"ל כיון דסמוך לראש דנסמך לטהרה טהור ואינו מעכב כל זמן שלא נקרח הראש דאין חוזר ונעור ועיין להרמב"ם בחיבו' ומ"ש הכ"מ שם:

והנה דברי הר"ש ז"ל על התוספתא שהביא צריכין ביאור וזה נ"ל ביאור הדברים דר"י ס"ל אפי' הראש כיון דחצי עדשה מתחילה היה נסמך לטהרה אינו מעכב אפי' נקרחו ומטעם זה ס"ל לר"י דכי פסחה הבהרת הראש לא הוי דראש נגע אחר דכולו תשלום הפריחה כיון דליכא הפסק בין הפריחה לראש אבל רבנן ס"ל כי נקרח הראש חזרו החצי עדשה לעכב הפריחה והוי מוחלט ולכך כי כסתה הבהרת את הראש הוי נגע אחר שהרי החצי עדשה מפסיק בין הפריחה לראש ולא הוי גמר הפריחה ולס' רבנן הוי מוחלט משום נגע גופו ומוסגר משום נגע הראש זה כללות ביאור הדברים והשאר מוכן למבין ולא ע"ט האסף פה:

משנה ו

בשפתו העליונה בשפתו התחתונה הר"מ בפי' מפ"ל לענין דבין השפתים אינו מעכב הפיכת כולו לבן כיון דכי מודבקות אינו נר' והר"ש ז"ל מפ"ל דמצטרפין חצי גריס בזה וחצי גריס בזה ומהר"ם ז"ל הביאו התי"ט מפ"ל דב' בהרת ממש היו א' בעליונה וא'

בתחתונה ופרחה מזו לזו באודם שבין השפתים אע"ג דכי מודבקות אינו נר' אפ"ה הו"ל פרח מזו לזו וכשפרח מן הטהורה לצד חוץ הו"ל פורח מטמא וכן הר"מ ז"ל בחיבורו מפ"ל דב' בהרות ממש כמבואר בדבריו בהדיא ופרח מטהורה הו"א כיון דכי לא מדבקות הו"ל ב' בהרות א"כ כשפרת מן הבהרת הטהורה הו"ל פורח מטהור קמ"ל כיון דכי מודבקות הו"ל א' הו"ל פורח מטמא באופן דארבעה פי' יש בזה ודברי מרן הכ"מ בזה תמוהים ע"ש:

משנה ז

פרחה במקצתו עיין להתי"ט שהאריך ועיין לעיל בפרק רביעי סוף משנה ז' ולהתי"ט:

פרק ט

משנה ג

שמא תכנוס ותפשה הר"מ ז"ל בחיבורו לא הביא טעם זה נר' טעמו דסובר דר"א ס"ל כרע"ק לעיל בפ"ר דס"ל כנסה ופשתה טמא ואנן קי"ל כרבנן דמטהרי שמא ניחא מה שהשיג הראב"ד בפ"ד ממשנה זו ע"ש ועיין להר"מ שם ולה' חזו"ן גם מ"ש החזו"ן מהטעם דלא שמע ר"א ע"ש לק"מ דודאי הטעם היה אומר אע"פ שלא שמעו אבל אינו אומר מה שלא שמע ואין דברי מהר"ם מוכרחי' להרכיבם על פי' הר"מ ז"ל:

פרק י

משנה א

דק לקוי קצר והשיעור האורך כ' הר"ש ז"ל בתרי אנפי והר"מ בחי' פ' כרע"ק וכ' והוא דניטלת בזוג ע"כ והיינו לאפוקי למטה אבל למעלה משי' זה ג"כ בכלל קצר וטמא ואינו נקרא ארוך אלא בפ' קמא דהר"ש י"ל וכמ"ש התי"ט וכ"נ מדברי מרן שכתב דטעמו משום דהלכה כדברי כולן להחמיר ואי איתא דלמעלה מניטלו' בזוג הוי ארוך וטהור א"כ הוי קולא ובהכי ניחא מה שהביא מרן דברי הר"ש ע"ד הר"מ ול"ק מה שהקשה הש"ל ע"ש:

משנה ב

רש"א אינו מטמא אלא הפוך נר' דר"ש אכולהו פליג ומטהר במפוזר ושאינו מבוצר דאלת"ה איכא למיפרך בק"ו זה דר"ש מה לשער לבן שכן אינו מטמא אלא במכונס ומבוצר ותו דמק"ו דעביד ר"ש נילף נמי למפוזר ושאינו מבוצר אלא ע"כ דר"ש אכולהו פליג ור"י כיון דהשיב לו על הפוך תו ליכא למילף מק"ו למפוזר דאיכא למיפרך מה לשער לבן שכן אינו מטמא אלא הפוך כ' התי"ט דלר"ש אין היקש למחצה ע"ש עמ"ש הש"ל ומה שהוכיח מדאצט' היקישא בת"כ נגע לנתק דאינו פושה לתו וכו' עש"ב. מדברי

רש"י ז"ל בכריתות דכ"ב ע"ב נראה דבכה"ג לא אמרי' אין היקש למחצה ועיין לה' חק נתן שם:

תם ונשלם מסכת נגעים

מסכת פרה

פרק א

משנה ב

וחכ"א אף בני שלש עיין להתוס' במס' ר"ה דף י' שהוכיחו דבן בקר היינו עגל מברייתא דת"כ שנראה מדבריהם דהיינו מדקא' ר"מ אף משמע דמודה לחכמי' דבן ב' לא ובקושיא שהק' מהכא ב' דמדעגל בן שתים ולא הק' בפשי' מברייתא דח"כ נראה מזה דאין הכרח מדקאמר ר"מ אף דאיכא למימר דפליג עלייהו בתרתי הפך ממה שנר' מתחילת דבריהם גם לפי תי' שתי' דקאי אף אחכמים אע"ג דחכמים גופייהו קאמרי אף על ר"י נראה מזה ג"כ דאין זה הכרח ואיכא למי' דפליג ר"מ בתרתי וא"כ נדחית הראיה שכ' בתחילת דבריהם מת"כ וראיתי להמש"ל שעמד ע"ד במקצת וכתב בכוונת דבריהם דהכי מוכחי מת"כ דאי כן בקר היינו פר א"כ פר בן בקר דוקא בן שתים ולא יותר ור"מ קאמר בת"כ בן שלש וארבע ואבן בקר קאי ע"ש ונכון הוא וכן נראה מדברי הר"ש ז"ל דכשהכריח ההכרח שכתבו התוספות מת"כ סיים אלמא אבן בקר קאי ר"מ והרי הוא כדברי המש"ל דוק ותשכח:.

עו"ש במשנה מיעטתו חלתו עיין לה' ביהודה תא"ח ססי' ל"ז:

פרק ב

משנה א

וחכמים פוסלין כ' הר"ב דס"ל עובר לאו ירך אמו ואפי' למ"ש התוס' בחולין דח"ן בד"ה והלכתא דדוקא גבי טרפות הוא דס"ל לר"י דעובר לאו ירך אמו משום דתלוי בחיות ועובר יש לו חיות בפ"ע ע"ש ה"נ תלוי בחיות כיון דיש לו חיות בפ"ע הוי משוי דהוי כרכב עליה אדם אחר וה' גוד אריה בד"מ ע"ג הצריך עיון בזה ע"ש:

עו"ש במשנה ולא זו בלבד אלא כל קרבנות וכו' כ' הר"ב ז"ל דהיינו לומר כמו שנחלקו בפרה כך נחלקו בשאר קדשים וקשה בר"פ אין מעמידין דפריך בגמ' ודילמא ע"כ ל"פ רבנן אלא בפרה דדמיה יקרים אבל בשאר קדשים לא מאי פריך הא בסיפא דמתניתין גופה קתני דפליגי בשאר קדשים ועיין בגמרא שם לעיל בסמוך:

משנה ב

פרה שקרניה וטלפיה שחורים יגור בגמרא בכורות דמ"ד קאמר דמילוי זכרות קאמר אבל בזכרות אם לא נשאר גומא פסול ואינו נפדה ואם נשאר גומא נפדין והר"מ ז"ל בפ"ב מה' א"מ בדין ד' מנה אם נשאר גומא בהדי מומין דנפדין ובדין ח' מנה אם לא נשאר גומא גבי מומין דאין נפדין ופוסלין וע"ש בכ"מ בדין ד' שכ' וכ"כ רבי' לקמן וכו' אם נגממו קרניו וכו' תפדה ט"ס וצ"ל אין נפדין ובטלפיה תפדה והטעם פשוט וכו' כצ"ל ועיין לה' חזו"ן מ"ש שנראה שנעלם ממנו דברי הרמב"ם ז"ל בדין ח' ומרן בדין ד' הזכירו והוא תימה:

משנה ג

בהר"ש ז"ל ובההיא דזבחים וכו' דמסיק לה בקשיא דעדיפא וכן בההיא דשבועו' מסיק לה התם גבי לב ב"ד מתנה כצ"ל ור"ל דלמסקנא מסיק ק"מ בפירש"י ז"ל שם ומה שכלל בתחלת הדבור ההיא דשבועות עם הנהו מקומות דמוכח מהם דקב"ה היינו מס"ד דשם דקאמר שאני פרה דקב"ה היא ועיין התוס' במ"א:

משנה ה

הכל הולך אחר העיקר כ' הר"מ ז"ל בחיבורו וגוזז הראש המשחיר ואין בזה משים גוזז דדבר שאין מתכוין הק' החזו"ן דהא פ"ר הוא ובגמ' דבכורות קאמר הטעם דדמיה יקרים ע"ש ול"ק די"ל דס"ל דפ"ר באיסורי דרבנן שרי כמ"ש התוספות בפסחים דכ"ה ועיין לה' מגן אברהם סימן שי"ד ומה שהוצרכו בגמ' שם לטעמא דדמיה יקרים היינו לר"י בן המשולם דס"ל דבר שאין מתכוין אסור אבל לדידן א"צ לזה ודע דמכאן ילה"ר דח"ש באיסורי דרבנן אסור דהא ב' שערות ח"ש הוא דשיעור הגיזה כמלא היסט כפול כשיעורא דשבת כמ"ש הר"מ ז"ל בפ"א מהל' מעילה ובמ"א הארכתי בזה:

פרק ג

משנה ב

כ' התוס' בר"פ הישן וקצת תימה מה מועיל מילוי ס"ס בעי' איש בשעת קדוש ע"ש מה שתי' והתי"ט תמה עליהם דהא דבעי' איש באפר שמזין על הטמא אבל הכא בכהן השורף את הפרה דמעלה בעלמא שמא נטמ' בהדיא קתני כמתני' דלקמן דהוא נוטל ומקדש ע"ש וה' חזו"ן כתב דכוונתם היא כיון דבעלמא בעי' איש לקדוש והכא לא מקדיש איש א"כ קדוש זה אינו כלום ואמאי מחמרינן ביה כולי האי למילוי כיון דהכא מילת' בעלמ' הוא דעבדי' ע"ש ולפ"ד צ"ל דהתוס' ס"ל דמילוי בעלמ' באפר שמזין על הטמא לא בעי' איש דאל"ה הו"ל לאקשויי ממילוי עצמו למ"ל לאקשויי מהזאה ולפי זה התוספות חולקים על הרמב"ם ז"ל בפ"ו מה"פ שכ' דגם במילוי בעי' איש ובשלמ' לפי פשט דברי

התוס' י"ל דה"ק דנהי דבמילזי דבעי' איש בעלמא הכא קתני במתניתין דבתינוקו' סגי בקדו' לא מצינו דהקילו כאן וא"כ דינו כדעלמא דבעי' איש ולכך ק"ל שפיר אבל לפ"ד ה' חזו"ן דחולקים על הר"מ ז"ל בסברא זאת:

כתבו התוס' בר"פ הישן דלמ"ד אהל ודוק ל"ש אהל צ"ל דס"ל כר"י דלא היו מביאין דלתות אלא שוורים ובשוורים גלי קרא דשמיה אהל דכתיב בעצמות וגידין תסוככני. ובאוקמתא דרבא שם כ' דקסבר ר"י אהל זרוק שמיה אהל דאל"ה בלא טעמא דדעתו גסה וכו' ע"כ וכ' מהרש"א ז"ל דרבא דלא אוקמה מטעם דאהל זרוק ל"ש אהל דסמיך אברייתא ע"ש וק' דתקשה במקשה מאי מקשה שם והרי דלת וכו' נימא דקסבר אהל זרוק ל"ש אהל דלא ידע הברייתא דאל"ה לא מקשה מידי ע"כ נ"ל דמשמע ליה למקשה ולרבא דס"ל לר"י שמיה אהל כר"י ן' יהודה בנזיר בברייתא דהנכנס לארץ העמים בשידה וכו' דאין ס' שיחלוק ר' יוסי על אביו שו"ר שדברי התוס' הנאמרים באוקמתא דרבא הם תמוהים דמאי הוצרכו לאוכוחי מדבעי טעמא דדעתו של תינוק דס"ל לר"י אהל זרוק שמיה אהל הרי מבואר בגמ' בעירובין ר"ל ע"ב דס"ל לר"י אהל זרוק שמיה אהל בההיא דקאמ' ר"י מערבין לכהן בבית הקברות קאמר בגמ' דטעמיה דקסבר שמיה אהל וצ"ע:

הק' התי"ט ע"ד התוס' דבשוורים כ"ע מודו דשמיה אהל א"כ בההיא דחגיגה הו"ל להביאו על גבי שוורים וכתבו עליו בתוס' חדשים ממהרש"א ז"ל דלק"מ דהתם איירי בארץ העמים דגזרו משום אוירא ודוקא בשידה דסתומה מכל צד כמ"ש בנזיר ע"כ ועיין להתוס' בחגיגה שהביאו מגמ' דנזיר דלפום אוקמתא זאת דפליגי באהל זרוק כ"ע ס"ל דל"ג משום אוירא ואם כן ק"ל להתי"ט שפיר:

משנה ו

ופרה וכל מסעדיה וכו' כתב הרב ז"ל ואף ע"ג דפרה אינה מקבלת טומאה מעלה וכו' וכ' התי"ט ואי משום מסעדיה א"נ נטמאו לא איכפת לן ומ"מ מעלה עשו ואע"ג דאין עוסקים עם הפרה אלא מחיים עשו מעלה שלא יטמאו מסעדיה וכמ"ש התי"ט בדבור שלפ"ז משם מהר"ם ז"ל והיינו אחר דעשו המעלה וליתא למ"ש התוס' חדשים עש"ב:

משנה ז

ולא אדומה שלא יאמרו ב' שחטו כתב רש"י ז"ל ביומא דהטעם משום מלאכה ומשום ושחט אותה ע"ש הרי ס"ל דגם בב' אדומות שייכה מלאכה ולפ"ד קשה מה שהק' התוס' בחולין דל"ב לרבנן למ"ל ושחט אותה ת"ל משום מלאכה ולא יתכן תירוצם לדעתו ז"ל:

כתב הר"מ ז"ל בפ"ד מה"פ נשחטה בהמה אחרת עמה פרה כשרה אע"פ שבהמה כשרה והוא נגד מימרא דרבא בחולין שם וכבר עמד בזה הכ"מ ותירץ דגריס שתיהן כשרות ע"ש ולא יתכן דא"כ סוף המימרא שם נחתכה דלעת עמה הוי ללא צורך כיון דאפי'

נשחטה בהמה דינא הכי ועוד הרי בהוצאה דסבר ר"י והוציא אותה וכו' מבואר בגמ' ביומא שם דהוציא חמור עמה פסולה והוצאה לר"י כמו שחיטה לרבנן ובדעת הר"מ ז"ל נ"ל דק"ל קושית התוס' שם מגמ' דחולין דוכפר עליו וכו' ומתרץ דסוגיות חלוקות ופסק כסוגיא דזבחים וגמ' דיומא אזיל כס' רבא בחולין:

פרק ד

משנה א

ושלא רחוץ ידים ורגלים וכו' בגמ' בזבחים קאמר ר"י דמקדש אפי' בחוץ ואפי' במקדה של חרס וכ' התי"ט לא ידעתי למה בשל חרס הא כל מעשיה בכלי אבני ע"ש וכ' התוס' חדשים ממהרש"א דר"י ה"ק מדין תורה אפי' במקדה ש"ח ואה"נ דמדרבנן בעי של אבנים ונעלם ממנו פסק הר"מ ז"ל בפ"ד מה"פ שפ' במקידה ש"ח ואי איתא לדבריו הול"ל דבשל אבנים נעשות השתא דתקון רבנן ר' יהודה מכשיר עיין להתוספות בקדושין דל"ו ע"ב בד"ה אי דפרה ולמהרש"א ז"ל שם:

ובמחוסר בגדים כ' הרמב"ם ז"ל בחיבורו ובפי' דאפי' כ"ג כשעושה אותה בד' בגדים סגי כיון דכשרה בכהן הדיוט ולדבריו מאי דאמרי' דכ"ג בעי ח' כלים היינו בעבודות דאין כשרין בכהן הדיוט ולפ"ד לק"מ מה שהק' התוס' בזבחים די"ח ע"א בד"ה הגה ע"ש ולומר דוקא בפרה הוא דכ' הרמב"ם ז"ל כן לא ניתן ליאמר עיין להכ"מ שנתן טעם למה פ' הר"ם ז"ל כר"י ועיין בתוספתא שהביא הר"ש ז"ל במשנה שאחר זה דקתני שבעה כהנים דאתיא כר"י כמ"ש הר"ש ז"ל שם:

משנה ד

אירע פיסול בשחיטתה אינה מטמאה בגדים כתב הר"ש ז"ל לאו שנתנבלה דא"כ מטמאה בגדים מטעם נבילה ע"ש קשה הא נבילה אינה מטמאה בגריס אלא הנושא אותה אבל הנוגע בנבילה אינו מטמא בגדים אפילו בשעת מגעו כדתנן פ"ק דכלים מ"ב חשוכי בגדים במגע ואם כן בשוחט דנוגע בעלמא הוא אילו משום נבילה אינו מטמא בגדים ומשום מתעסק בפרה מטמא בגדים דלא כתיב הנושא כמו בנבילה וצ"ל דס"ל ז"ל כמ"ש הר"ם ז"ל בפ"ו מהלכ' אב"הט גבי הזייה דא"א לנגיעה בלא היסט ה"נ בשחיטה א"א בלא היסט והנה רש"י ז"ל בחולין דנ"ט פי' שנתנבלה וכ' בד"ה שאינה ואם אסף אפרה או שרפה ולא נגע בה שאינה מטמאה משום נבילה או נגע בה בפשוטי כלי עץ וכו' ע"ש מוכח דאי נגע בה טמא משום נבילה והוא תימה דמשנה שלימה שנינו פ"ט ועוד בשחיטה עצמה הו"ל לאשכוחי בסכין ארוכה ואי למשא נגיעה קרי לה רש"י ז"ל פשוטי כלי עץ מאי אהנו לה הא מ"מ משא הוא וצ"ע ועיין להר"מ ז"ל ברפט"ו מה"פ

ולהכ"מ שם ודע דלפי' רש"י ז"ל לא א"ש מאי דקתני נמצא חומרה קולה עיין להתי"ט מ"ש בשם מהר"ם ז"ל:

פרק ה

משנה א

ובתרומה פותח הכבשן ונוטל הר"מ ז"ל בפירושו פירש דהע"ה הוא הפותח ואחר כן החבר יוכל ליקח ממנו אפי' מצאו פתוח ביד הע"ה ופסק הלכה כת"ק והיא סברת רבותינו דבתוספתא שהביא הר"ש ז"ל וכ"פ בחיבורו ע"ש בכ"מ ומ"ש החזו"ן דהרמב"ם ז"ל חזר בו בחיבורו ממ"ש בפי' לא ידעתי מקום לחזרה זאת והר"ש ז"ל פירש דפותח החבר ואם לא פתח החבר אפילו מן הסדר הא' אסור ע"ש וסברא זו לא הוזכרה בתוספתא וסברא רביעית היא והרע"ב ז"ל פירש כפי' הר"ש ז"ל וכ' דהלכה אפי' פתח ע"ה ואפי' מן הסדר הג' וסברא זו לא הוזכרה במשנה לפי פירושו והול"ל ג"כ דאין הלכ' כת"ק אלא כרבותינו דתוספתא והרא"ש ז"ל פי' דפותח החבר ור"ש ור"י אפתח החבר איירי ע"ש והוא נגד התוספתא שהביא הר"ש ז"ל:

משנה ג

קרויה שהטבילוה במים שאינם ראויין לקדש משמע דבראוין לקדש פשיטא דכשר ולא מפסלי משום שנבלעו בקרויה דהוי נעשה מלאכה ועיין להרא"ש ז"ל בפי' ולפי"ז יש להכשיר מים שנבלעו בספוג לנטילה דמ"ש מנבלעו בקרויה ועיין להרב אדמת קדש בהלכות נט"י:

רבי יהושע אומר וכו' לפי' הר"מ והר"ש ז"ל רבי יהושע לא גילה דעתו לענין הלכה מאי ס"ל דע דהר"מ ז"ל גריס ברישא שהם ראוין לקדש דקמ"ל דאינם נפסלין משום שנבלעו עיון להגהת הרא"ש ז"ל ולפי' ניחא שפיר החילוק דבין רישא לסיפא דבין כך ובין כך דסיפא משום הוספה דאסור וא"צ לדברי מהרי"ק ז"ל אלא לפי הגי' דמים שאין ראוין לקדש ולפ"ז י"ל ע"ד מרן בכ"מ שהביא דברי מהרי"ק ז"ל ע"ד הרמב"ם ז"ל והוא ללא צורך:

משנה ד

ר"א יטמא ויטביל הרמב"ם ז"ל פירש דטעמא דר"י דכיון דאינו טמא אלא בגזיר' דרבנן ליכא הכירא ע"ש ואינו ר"ל דבכל טומאות דרבנן ליכא הכירא דבהדיא אמרי' בחגיגה אי דחתכה ע"ה מ"ט דר"י הא מיטמא וקאי אלא ר"ל בטומאה זו דמטעם גזירה דשמא לח הוא כמ"ש בחגיגה ועיין להתי"ט לעיל בפ"ג משנה ז' בד"ה מטמאין. והר"ש ז"ל פירש דטעמא דר"י משום דבעלמא טומאה זו לא גזרו בה הערב שמש ולדבריו מ"ש

בגמ' עשאוה כט"מ וכו' אליבא דר"א דוקא וקשה דא"כ מאי פריך שם בתר הכי והתניא מעולם לא חידשו בה דבר נימא דההיא ברייתא כר"י וי"ל:

משנה ז

מן הצד ופקקה בסמרטוט וכו' הר"ם ז"ל בחיבורו כ' שניקב בכונס משקה ובמ"מ לא בטל ואח"ך העתיק דין משנתנו ונראה פשוט דמפ' מתני' בנקב במ"מ ומאי דבעי פקוקה לאו משום דליהוי סתימה אלא כי היכי שלא יצאו המים דודאי פקיקת הסמרטוט לא חשיבא לשוויי כלי דאל"ה מלמטה נמי תהני ליה וכן ראיתי שכ"כ הט"ז בסי' קנ"ט בד"ה ולענין ולפי"ה ניחא מה שהק' שם דהא קי"ל דמדרך פיו לא מהני אם מחזיק רביעי' מהנקב ולמטה ע"ש ועפי"ה ניחא דה"ד בכ"מ כמ"ש שם בש"ע אבל במ"מ אפילו מדרך פיו כשר גם מה שהק' להסוברים דבכ"מ אפילו דרך הנקב פסול ממשנה זו ל"ק דהכא במ"מ איירי ואף על גב דאינהו ס"ל דבמ"מ דוק' דרך הנקב והכא מדבעי הסמרטוט ע"כ דמכשיר אפי' דרך פיו בזה נוכל לחל' כמו שכתב הוא ז"ל לתרץ הקושיא הא' באופן דתירוצו אין צריך אלא כדי לתרץ הקושיא האחרונה שהניח הוא בקושי' ודוק:

פרק ו

משנה ג

היה ספוג עיין בפי' הר"מ ו והר"ש ז"ל דפליגי אי ספוג הוי כלי ועיין לה' אדמת קדש ח"ב חא"ח סי' ה':

פרק ז

משנה א

ונמלך לקדשן קידוש אחד הר"מ ז"ל בחיבורו בפרק ז' מה"פ ה"ד כ' ד"ז בלא נמלך וכ' הראב"ד המשנה אמרה נמלך וכ' הכ"מ שלא הבין דבריו שזה בנמלך לקדשן חמשה קדושין ע"כ והוא סתום ונ"ל כוונתו דר"ל דתיבת נמלך גבי נמלך לקדשן קידוש אחד היא ללא צורך דמ"ל נמלך מ"ל לא נמלך ולא נקט במתני' נמלך אלא אגב סיפא דנמלך לקדשן ה' קדושין אמנם הר"מ ז"ל באמת בהלכה שאח"ז כתב דין נמלך ועיין להתי"ט:

משנה ב

וג' הממלא לו ולאחר המקדש לו ולאחר וכו' הרמב"ם ז"ל בחי' כ' דינים אלו והפיסול משום מלאכה והשיג עליו הראב"ד דהפיסול משום הס"הד כמ"ש בגיטין ולא מיפסל משום מלאכה אלא בגופן וכ' מרן הכ"מ דלדעת רבינו ז"ל מ"ש בגיטין משום הס"הד היינו משום שהמים של אחר ולכך אין נפסלין משום מלאכה ולפ"ז לדעת הרמב"ם היכא דהם שלו ושקל כנגדן משקלות מיפסלי מטעם מלאכה ועפ"ז י"ל על המג"א סי' ק"ס ס"ק שכ' איתא בגיטין בשקל בגופן מיפסלי משום מלאכה ע"ש משמע דשקל כנגדן לא

מיפסלי בנט"י כיון דלא מיפסלי אלא משום הס"הד לא מצינו פיסול הס"הד גבי נט"י ולפמ"ש מרן בדעת הרמב"ם ז"ל היכא דהם שלו מיפסלי לנט"י אפילו שקל כנגדן והנה לדעת הר"מ ז"ל בגופן פוסל אפילו של אחרים וכמ"ש בגיטין והטעם דמקרי מעשה ואדם אוסר דבר שאינו שלו ע"י מעשה ובכנגדן לא הוי מעשה דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ולא מיפסלי משום הס"הד ולפ"ד משנתנו בלא הסיח דעתו דפיסול הס"הר פוסל אפי' בשל אחרי' כמ"ש בגיטין ע"ש ולדעת הראב"ד ז"ל ק"ל כיון דמתני' בהסיח דעתו א"כ פוסל אפי' בשל אחרים דהא בגיטין איירי בשל אחרים ותפסיל משום הס"הד וע"כ צ"ל דבהס"הר גופיה ס"ל לחלק בין שקל דס"ס עביד מעשה במים לשאר מלאכות ומ"מ לדברי כולם במלאכה שנעשית בגוף המים פוסל אפילו של אחרים וסוגיא דגיטין מוכחת כן ועפי"ז י"ל עמ"ש הברכ"י בא"ח סימן ק"ס אות ד' משם מהר"א נחום בתשובה דאם ראובן שרה פתו במים של שמעון תלוי בפלוגתא דאדם אוסר דבר שאינו שלו ע"ש ומן האמור אתה תחזה דליתא אלא דגופן פוסל אפי' של אחרי' לכ"ע:

פרק ח

משנה ח

רי"א כל הימים מטהרים בזוחלין כתב הרב ז"ל שהנחלים הולכין וזוחלין עליהם ופסולין. לתורת מים חיים שהכתוב קראן מקוה ע"כ משמע מדבריו דמן הדין היה לנו להכשירן אפילו למים חיים כיון שהזחילה באה מן הנחלים שהם מעין ונראה דהיינו דוקא ליטול מהזוחלין עצמן למי חטאת הוא דאצט' לטעמא דאלא שקראן מקוה אבל לאשבורן שלהם בלא"ה מיפסל למ"ח דהם גופייהו אינם נובעין אלא הזחילה שלהם דוקא ובזה מודה הרב להתוס' דהם עצמן אינם נובעין אמנם במ"ש הרב דהזחילה עצמה נובעת בזה מחולק עם התוספות טעם אחר משום דכך דרכם ובזה תבין כוונת הרב תוספת יום טוב ע"ע:

הר"מ ז"ל בחי' נ"ט לים הגדול מפני שאינו מעין והק' הכ"מ דת"ל שהם מלוחים כדפסול במש' ט' ותי' מפני שתחילת בריאתן מלוחין עוד תי' מפני שיש להם תקנה למתק אותם ולפי אלו התי' מי ים כשרין לנט"י אבל לפי התי' שתירץ דעל המקומות המתוקין קאמר אם כן מי ים פסולין לנט"י ועיין להרדב"ז הביאו המג"א סי' ק"ס שכ' מי הים אם מרתיחין אותם כשרים לנט"י ודוק:

פרק ט

משנה א

רא"א יזה פי' ב' הזאו' כ' התוספות בזבחים ד"פ בד"ה בשלמא וכו' הומ"ל אין בילה ואין הזאה צריכה שיעור וכגון שנפלו מים בצלוחית כשיעור מי חטאת ע"כ נראה בכונת

דבריהם דנפלו כשיעור מ"ח דהיינו דנפלו מים הרבה דכשאנו אומרים אין בילה אפשר דהב' הזאות כולן מים ולפי"ז כי אמרי' וחכמים פוסלין הייני פוסלין הב' הזאות אבל אם מזה כל המים אה"נ דכשרים וכה"ג כתב הר"ש ז"ל לקמן במשנה ג' ע"ש:

ע"כ התו' שם בד"ה ר"א וכו' דלדבריו נמי היאך יוכל להיות וכו' ע"כ נר' בכונת דבריה' דר"א דקא' כ"ש תנן ואין בילה רצה לומר דמדקתני כ"ש משמ' דאין לו חלוקה ולכך הכא אין בילה כיון דכ"ש וא"כ בזה יתורץ קושיתם דלא אפשר לומר יש בילה לזה כתב דאפי' כ"ש יכול לחלק ומזה יקשה על ר"א ועיין להצ"ק שם:

הר"מ ז"ל בחיבורו פ' כרבנן והק' מרן בכ"מ דהא איהו פ' דאין הזאה צריכה שיעור ע"ש במ"ש בשם מהרי"ק ז"ל ונ"ל דהר"מ ז"ל סו' אין בילה ואם כן אפ' כול' מים מאי אמר' יזה ב' הזאו' מ"מ לא מהני דבעי' בשע' הזאה הזאה המבוררת וכיון דלא ידע בהי מנייהו נפיק י"ח לא מהני ועיין למהריט"א ז"ל בס' קהל' יעקב באות ספק ספיקא דאורייתא ע"ש והג"מ ה"ה דהומ"ל הכי וכמ"ש התוס' בלא"ה בד"ה בשלמא ואוקמתא דרב אשי מפרש לה הרמב"ם ז"ל יזה שתי הזאות לחוץ כמ"ש בפי' וכמ"ש התי"ט ודוק:

משנה ה

פרה ששתת' מ"ח ריי"א בטלו במעיה הר"מ ז"ל בחיבורו פסק כר"י עיין להכ"מ והתי"ט משם ר"צ גאון ז"ל משום דסתם משנה ר"מ ור"י ור"מ הל' כר"י ע"ש מ"שהק עליו התי"ט ומ"ש התוס' חדשים וכבר הרא"ש ז"ל בשבת בפרק כל הכלים דקכ"ד הביא דברי ר"צ אפיסקא דשם ותמה עליו כמ"ש התי"ט ע"ש ועוד י"ל דא"כ ברישא גבי לא יגבלם אמאי לא פ' הר"מ ז"ל כר"י:

משנה ז

ר"א אומר מקדשין בכולן כתב הרב ז"ל דקסבר הזאה אין צריכה שיעור ע"ש ונראה דלר"ל דאמר בזבחים ד"פ דר"א ס"ל הזאה צריכה שיעור צ"ל דמפ' מ"ש ר"א כאן מקדשין בכולן היינו דמזה כל המים על הטמא בבת אחת והרב ז"ל קאי להנך אמוראי ועיין לה' חזו"ן:

פרק י

משנה א

מדף לחטאת עיין להראב"ד ז"ל בפי"ג מהלכ' פרה שפי' כולה במגע ממש לא בהסט' ע"ש ולפ"ד צ"ל דסיפ' דר"א אינו מדף ולא מטמא אפילו בנגיעה וקאמר בין טמא דהיינו אפי' טמא טמא מת אם נגע בו אינו מדף בכלי חרס או בכלים שאינן של מתכות לדעת הסו' חרב הרי הוא כחלל דוקא בשל מתכות עיין בריש אהלות ובהר"ש והרב ז"ל ע"ש:

משנה ב

הטהור לחטאת שנגע במדף הכל פי' בעליונו של זב איירי והקושי' מבוארת דדל מהכא. עליונו של זב אפילו כלי הטהור לקדש מטמא לחטאת כמו אוכלין ומשקין וכמו תנור דמשנה ד' ע"ש ומרן בכ"מ בפי"ג דין ט' כ' בשם מהרי"ק ז"ל דהוצרכו למדף לטמויי אפילו ברגלו דמ"ש הר"מ ז"ל בדין ז' הטהור לחטאת וכו' בידו אייר אע"ג דסתם לן סתומי ע"ש והוא תימה דהר"מ ז"ל בפי' במשנה ד' גבי תנור כ' דוקא תנור וכלי חרס אבל שאר כלים דראוין לטמא טומא' מת אפי' נגעו אפי' נגע בהן אדם ברגלו ואע"ג דלא נטמאו הכלים אלא במשקין דטהורין לקדש וכמ"ש בדבריו שם למעיין בהם ובפ"ח מ"ב ע"ש גם מ"ש מרן בכ"מ בדין יו"ד דמ"ש הרמב"ם ז"ל גבי אוכלין אם נגע ברגלו טהור דוקא אוכלין טהורין ע"ש אין נראה כן מדבריו בפי' בפ"ח מ"ב שכתב אל תחשוב שאלו המשקין הם נטמאו אלא אפי' טהורין לקדש ע"כ משמע דאיירי שם בתרוייהו מדקאמר אפי' ול"ק דוקא בטהורין וקתני במשנה שם דעל בשרו טהור אשר ע"כ יראה לי בדעת הרמב"ם ז"ל דבשאר כלים שאינם כלי חרש אפי' נגע ברגלו ואפי' טהורין לקדש והיינו מ"ש בדין ז' וכלי חרש דהיינו תנור בטהור לקדש דוקא בידיו והיינו מ"ש בדין יו"ד בדין התנור ובטמא אפי' ברגלו והיינו מ"ש בדין ט' בדין דעליונו של זב דהוצרך לזה לטמויי אפילו ברגלו ואפי' בכלי חרש ובאוכלין ומשקין אפילו טמאין ממש דוקא בידיו וג' חילוקי דינין הם ולפ"ז דבריו בפי' עם דבריו בחיבורו שפה אחת ודברי' אחדים כנ"ל בדעת הרמב"ם ז"ל למעיין בהם היטב. ובדברי החזו"ן ראיתי שערוריה דע"ד מהרי"ק כ' דכן מוכח מההיא דתנור ולקמן במ"ד כ' דמ"ש הר"מ ז"ל בחיבורו גבי תנור וכן שאר הכלים היינו כלי חרש שאינן מטמאין במדרס וכן צ"ל בלא"ה וכו' ע"ש כנר' שהבין דכל כלי שאינו ראוי למדרס היינו כלי חרש והא ליתא דהיינו סאה ותרקב וכמ"ש בהדיא בגמ' נדה דמ"ט ע"ש אבל כלי חרש גרע מכלים הראויין לטמא ט"מ ואינם ראויים למדרס:

משנה ג

נתנו ע"ג וכו' וחכמים מטמאין נראה מדברי כל הפו' דפליגי אי הטמ' מדרבנן מקרי טהור שאמר הכתוב ועיין להמש"ל ברפ"ז מה' תרומות ק"ל מדתנן במס' מקוואו' פ"ה משנה ה' נוטפין שעשאן זוחלין סומך אפי' מקל אפי' קנה אפי' זב וכו' רי"א כל דבר שהוא מקבל טומאה אין מזחילין בו ופי' הרמב"ם ז"ל שם בפי' דפלוגתייהו אי ע"ג טמא דרבנן מזחילין אי מקרי ע"י טהר' ולפי' הר"ש זל שם כולהו מודו דאין עושין כן מקוה ול"פ אלא לעכב המים ע"ש והשתא קשה דר"י אדר"י דהכא ס"ל דע"ג טמא דרבנן מקרי טהור והתם ס"ל להפך אמנם לפי' הרא"ש ז"ל בתשו' כלל ל"א סי' ז' ניחא דפי' דפלוגתייהו שם בזב תופס המקל אבל במקל לחודיה כ"ע מודו דטהור ומ"מ אפי' לפי' הרא"ש ז"ל

לפי מאי דקי"ל כרבנן דהכא יוצא הדין שם אפי' טמא מדרבנן אין מזחילין והדין דין אחד לכ"ע וכ"פ מרן בש"ע י"ד סי' ר"א דין י"ד ע"ש ועיין להש"ך סי' ר"א ס"ק ק"ד ע"ש: **ומ"מ** בעיקר ד"ז ראיתי לחקור מ"ש מהא דדרשינן בזבחים רכ"ה נתן את רגלו כדי שירדו מים לחבית דדרשי' מקוה מים יהיה טהור הוייתן ע"י טהרה ומפקי' כל דבר הראוי לקבל טומאה ואף על גב דעכשיו טהור גמור ואמאי לא דרשינן הכא נמי כן ונמעט דבר הראוי לקבל טומאה ונאמר דלא יניח אותם אלא בכלי גללים שאינם מקבלין טומאה או דהתם נדרוש כמו הכא ונמעט הטמא ממש ור"ל רביעי בקדש שאינו מטמא משקה ואפ"ה כיון דהוא גופיה טמא אע"ג דלא מטמא כמו הכא גבי כלי חרש ויש להתיישב בזה:

משנה ד

וחכמים מטמאין נראה מדברי הר"ש והר"ב והר"ם ז"ל דבתנו' טהור לקדש איירי ואפ"ה כיון דטמא לחטאת לא קרינן ביה טהור וק"ל דאם כן במ"ג בנתנו ע"ג למאי אצטרי' לאוכלין ומשקין וכתבי הקדש שהם טמאין אפי' טהורין לקדש כיון דטמאין לחטאת וצ"ל דלרבותא דר"י נקט הכי. אמנם הדבר הקשה במ"ש הר"מ ז"ל בחיבורו בפי"ר דין יו"ד שכתב אוכלין שהם שניים והא אפי' טהור לקדש דינא הכי כמ"ש בפי"ד דין א' גם יש לדייק דמתני' דנקט קללות משמע שהם של אפר דבשל מים לגין איקרו והרמב"ם ז"ל שינה לשון המשנה וכתב דין זה גבי מים:

משנה ה

ר"עק מטמ' וכו'כ' התוס' בזבחים דצ"ג בד"ה מי חטא' דהא דלא גזרו על טומא' מי חטאת לר"א היינו אחר קדוש דקודם אמרי' לא יעביר מי חטאת ואפר חטאת בנהר ובספינה עכ"ד ומתניתין דהכא דקתני במים שאינם מקודשין שרי היינו הנחה ע"ג מקום טהור דלא בעינן דלא כתיב והניח במקום טהור אלא באפר אבל מים אה"נ דבעינן שלא יטמאו המים אבל הנחה ע"ג טהור דליכא דרא דטומאה כלל דכ"ח אינו מטמא מגבו אלא דגזירת הכתוב הוא הנחה ע"ג טהור במי' לא הקפיד' התו' וכן מתני' דלעיל בפ"ט משנה ו' מפרש"י לה כדפי' הרמב"ם ז"ל בפי' שם דמשום לתא דמקום טהור אתי עלה ע"ש ורישא דהכא ע"כ במים מקודשין ור"עק ורבנן דהכא ס"ל כרבנן דר"א שם ולא אמרי' שם ר"א בשי' ר"עק רבו אמרה אלא לענין קלוטה כמי שהונחה וראיתי להרב חק נתן שם שהקשה ע"ד התוספ' מסיפא דהכא דמים שאינן מקודשין וכבר כתב דלק"מ ומה שתירץ שם דרבנן דהכא ס"ל איפכא מדר"א דקודם קדוש לא חיישינן לטומאה ואחר קדוש חיישי' לטומאה ע"ש ומלבד שהם דברי' דחוקים כנראה שהוא סותר דברי עצמו למ"ש שם בגמ' בשם הר"פ ז"ל שהקשה אהא דאמרינן ר"א בשי' ר"עק רבו הא ר"עק מטמא ולר"א לא חיישי' לטומאה וכתב דלפמ"ש התוס' דר"א אחר קדוש דוקא איירי ניחא דמאי

דמטמא ר"עק שם הוא קודם קדוש ע"ש ולפמ"ש הרב ז"ל בדברי התוס' דמתניתין דהכא ס"ל איפכא מדר"א איך יתכן זה וצ"ע במ"ש הר"מ והר"ב ז"ל בפ"י דפלוגתייהו בקלוטה כמי שהונחה והגמ' שם דחי אוקמתא זו עיין במ"ש החזו"ן שהם דברים תמוהים דהא מבואר בגמ' שם דרבה הודה לאביי בזה דפלוגתייהו לאו בקלוטה כמ"ש רש"י ז"ל שם ובגמרא דשבת דף ד' רבה גופים מיפשט פשיטא ליה דפליגי בקלוטה ע"ש:

משנה ד

במ"ש הר"ש ז"ל בישוב גי' התוספתא כנראה דלא תירץ לקושיתו הב' וצ"ע ודע דדעת הר"מ ז"ל בפי' דנושא מי חטאת והוא טהור לחטאת לא נטמא גופון וכ"ד בחיבורו אבל דעת הרב והר"ש ז"ל דנטמא גופו כדי לפסול התרומה וכ"ד הראב"ד ז"ל בהשגות ע"ש ועיין להכ"מ שם:

פרק יא

משנה א

צלוחית שהניחה מגולה כתבו התוס' ד"ט ע"ב בד"ה או שירד דברייתא דלא קתני פסלה דמי חטאת שנטמאו מטהרין ע"ש ולפמ"ש התוספות שם בד"ה דם לחד פי' דאיירי קודם קדוש לא יתכן זה דר"א מודה קודם קדוש אם נטמאו אין מטהרין כמ"ש התוס' בזבחים דף צ"א ע"ש:

ע"כ התוס' שם א"נ משום דהפיסול מחמת טומאה נקט טמאה ע"ש ולפ"ד דרישא פיסול הוא דאיכא ע"כ דלא מפרשי כפירש"י ז"ל דמה טעם דקאמר היינו מ"ט אין טמא בסיפא דהא ברישא נמי אינו אלא פיסול וע"כ דמפרש"י מה טעם ברישא לא יהא פסול אפילו אי ידעינן דלא נכנס אדם שם אם החולדה מצויה ניחוש ולז"א משום דאין דרכן לכסות ומאי דלא חיישינן בסיפא לאדם משום דאין דרכו לגלות וזה דרכו של מהרש"א ז"ל שם אמנם האמת א"צ לדברי מהרש"א ז"ל אלא דהתוס' מפרשי כפי' הרמב"ם ז"ל בחיבורו שכ' פסולה ברישא וכ' בסיפא מ"ט אין החולדה מצויה שם כשר ניחוש לאדם טמא וכתב הטעם משום ס"ס שאר שרצים דלאו חולדה או שמא אדם טהור אבל רש"י ז"ל משמ' ליה דכי אין חולדה מצויה שם מכ"ש דשאר שרצים אין מצויין ומש"ה הוכרח לפרש מ"ט אין טמא בסיפא ועיין להכ"מ שם שהעתיק דברי רש"י ז"ל ע"ד הר"מ ז"ל ורב המרחק ביניהם כמובן כ' הרב ז"ל הטעם דאין דרכו של אדם לגלות וא"צ כאן לס"ס וכמ"ש מהרש"א ז"ל ולא יפה עשה התי"ט שעירבב הדברים ע"ש:

הקשה החזו"ן בהנוח' מגולה ומצאה מגולה אמאי כשרין הא מים מגולין אסור לרחוץ בהם הידים ואיך יזה על אדם ותי' דדוקא בהניחה מכוסה ומצאה מגולה הוא דאמרו

חז"ל דאין לרחוץ בהם הידים ע"ש ודבריו תמוהים דתק"ל במשנה גופה בהניחה מכוסה ומצאה מגולה אמאי כשרים בנחש לדברי ת"ק ולא פסלי' אלא לר"ג ע"כ צ"ל כשני התירוצים שכ' עוד שם ע"ש וברורין הם:

משנה ז

בתוספתא הביאה הר"ש ז"ל של אשרה

ושל עיר הנדחת פסול וכתב הטעם דכתותי מיכתת שיעוריה והרמב"ם בחיבורו בה"פ הוסיף של ע"א והיינו משום דאזיל בשי' ר"ת בפ' לולב הגזול דאף ע"א של גוים קודם ביטול אמרינן כתותי וכו' וכ"ד בחיבורו בה' לולב ע"ש:

משנה ח

אע"פ שנגבו פסול כ' הרב ז"ל אע"פ שלא נטמא וכו' והק' התי"ט במשנה ו' קתני אזוב המוכשר מטמא במ"ח וכיון דנפסל לא אקרא עוד מי חטאת עש"ב ולק"מ דאפי' נימא דפסול דהכא הוא מדאורייתא הא דאמרינן דמי חטאת שנטמאו לא נקראו עוד מי חטאת היינו מדאורייתא אבל מדרבנן אע"פ שנפסלו אית בהו מעלת מי חטאת וכמ"ש במשנה לעיל פ"ט מ"ח ובדברי הרב ז"ל שם ואם כן א"ש מתני' לעיל דאזוב מכשירין שיהיו טמאין ונ"מ טובא. איברא דק"ל ממתני' ג' בפרקין דקתני דבלה של תרומה בין טמא' בין טהורה שנפלה למי חטאת ונטלה ואכלה המים טמאין והאוכלה חייב מיתה דכיון דנטמאו המים הרי מן התורה לא נקראו עוד מי חטאת ואיך נטמא טומאת הגוף האדם הנוגע לחיובי מיתה ובשלמא בטהרה א"ל לא נטמאו המים מן התורה אבל בתרומה טמאה הרי אוכל מטמא משקה מן התורה ואם כן מן התורה לא נקראו עוד מי חטאת ועיין להר"ש ז"ל שם וזו קושיא עצמית היא ודוחק לאוקומה כר"א דס"ל בזבחים דצ"א דמ"ח שנטמאו מטהרין וא"כ עדיין שם מ"ח עליהם גם דוחק לומר דאירי בתרומה טמאה דאוכל ג' ונאמר דג' אינו עושה ד' במ"ח אלא מדרבנן דנתנו לה מעלת הקדש אמנם הנר' אצלי בתירוץ קו' זו דמתני' ס"ל כמ"ד בפ"ק דפסחים די"ז דטומאת משקין מדרבנן אף לקבל טומאה ע"ש בשמעתא דמשקין בי מטבחייא דכן וא"כ מ"הת טהורין הם ודבר הכרחי הוא:

משנה ט

ושיריו שנים כתב מהרי"ק ז"ל לדעת הרמב"ם ז"ל הביאו הכ"מ דשיריו שנים כ"ע היא ופליגא מתני' אבריתא דמייתי הגמ' בסוכה ע"ש ולפ"ד צ"ל דלא מפרש כמ"ש רש"י ז"ל דהסייעתא דמייתי הגמ' מהברייתא הוא מכח דהא מני לא ר"י ולא רבנן דהא גם למסקנא הך ברייתא דלא כמאן דלא כהני תנאי דמתני' לפ"ד הר"מ ז"ל. וגרדומיו כל שהוא התי"ט הק' על הר"מ ז"ל בחיבורו דלא כ' גבי מי חטאת דשיעור אזוב טפח ע"ש ולא ראה דברי

הר"מ ז"ל בפ"ג שהזכירו ע"ש כ' הר"ש דלא איתפרש שיעור האזוב ובגמ' בנדה דכ"ו איתא שיעור אזוב טפח ועיין לה' בית דוד חא"ח סי' תנ"ג מ"ש בזה ע"ש:

כתב הר"מ בפ"ט והביאו גם התי"ט דלדע' חכמי' ג"ש דלקיחה לקיחה אסמכתא א"נ למצוה בעלמא ע"ש שכ"כ בשם התוספות ולא זכר איה מקום כבודם ונראה דתי' דאסמכתא בעלמא הוציאו מדברי התוספ' בסוכה די"א ע"ב בד"ה לקיחה שכתב דרבנן לא גמירי לקיחה אלא קיחה קיחה ע"ש א"כ לדידהו דרישא דספרי אסמכתא היא ותירוץ שני הוציאו מדברי התוס' שם דף י"ג ע"א בד"ה מצות שכתב דרבנן סברי דמאזוב לאזוב נאמר' לקיחה הרי שכ"כ לרבנן דמסקי שם דס"ל דלמצו' הוא דבעי' ג' קלחים א"כ ע"כ דלמצוה בעלמא גמירי ג"ש ולי דבר זה לא יכון דאיך אפשר דג"ש למצוה דא"כ מאי פריך בגמ' די"א הא דתניא מצוה לאוגדו ואם לא אגדו כשר מכי נימא רבנן היא וס"ל דגמרי' לקיחה לקיחה גם גבי לולב אלא דלא גמרי' אלא למצוה בעלמא ועוד איך יכון דבר זה שדברי התוספ' חלוקין במקומותיהם והם דברים סותרין זא"ז ואיך יעלה על הדעת דחלקו שני התירוצים בב' מקומות במסכתא אחת אשר ע"כ נראה פשוט דכונת התוספות בדף י"ג היא לס"ד דרבנן ס"ל לעיכובא וא"כ ע"כ מכח ג"ש ואהא ק"ל דלעיל אמרי' דרבנן לא גמרי ג"ש זו ואהא תירצו דגבי אזוב גמרי אמנם לאחר המסקנא דרבנן ס"ל למצוה א"ש דרבנן לא גמרי גזירה שוה כפשט הגמ' שם ודברי התוס' דרי"א לפי המסקנא הם:

פרק יב

משנה ב

טובל ומעלה כדרכו מדברי הרב נר' דמתני' כמ"ד הזאה צריכה שיעור שהרי האזוב כמו אגבא דגבר' כדמוכח בזבחים ד"פ ע"א ע"ש בתוספות בד"ה אחת באחת ע"ש ולפ"ז סיפא דקתני אפילו הן מאה היינו בדאיכא שיעור הזאה לכל אחד וקמ"ל דלא אמרי' עליו ולא עליו ועל חבירו ודלא כהרא"ש ז"ל שפי' בסיפא דמתני' דקמ"ל הזאה אין צריכה שיעור ע"ש:

רי"א הזאה ראשונה וכו' עיין להר"מ שכ' דכיון דסתם מתני' ר"מ א"כ הוו ר"מ ור"י והלכה כר"י ע"ש וזה כדעת ר"צ גאון שהביא התי"ט פ"ט מ"ה והחזו"ן כאן הק' על הר"מ כמו שהקשה התי"ט לעיל שם ועמ"ש שם:

משנה ד

המזה מחלון של רבים וכו' כתב התי"ט בשם מהר"ם ז"ל דהמים נפסלו היינו שנתגלו דהוי ס' ומדין ס' טומאה בר"הר ממש אתי עלה ולפ"ד מתני' כר"ש בריש נדה דאלו

לרבנן בודאי טמא וס' טהרה אפילו בר"הר טמאות ע"ש בגמ' ואשר נ"ל בפי' דמתניתין דהנה יש לחקור בס"ס להחמיר בר"הר מה דינו כגון שהם ב' דברים בר"הר אחר טמא ודאי ואחד טמא ספק ונגע באחד מהם וא"י באיזה נגע דהשתא איכא ס"ס להחמיר ומסתברא דכה"ג אפי' בר"הר טמא דכודאי חשיב וא"כ י"ל דמתני' כה"ג איירי ונמצאו המים פסולין היינו מס' כדברי מהר"ם ז"ל וא"כ הוי כס' שקול ובר"הר טהור כנ"ל:

משנה ו

ומטמא את חבירו וכו' עמ"ש התי"ט לעיל בפרק י"א משנה ח' בד"ה אע"פ שנגבו ומ"ש בעניותי שם והכל שייך גם במשנה זאת ודוק היטב:

משנה ח

שנטמא ידיו וכו' עמ"ש בהגהה בהר"ש ז"ל ומ"ש דדוחק לחלק בין גביהן לאחוריהן נראה דבעל הגהה זאת ס"ל כפי' הרמב"ם ז"ל בפ"ב דכלים מ"א דגביהן ואחוריהן דין אחד להם אבל לפי' שאר המפ' שם לק"מ גם לפי מ"ש הר"מ ז"ל בחיבורו בההיא דר"ל דזבחים לק"מ דמפ"ל מילחא באפי נפשה עיין למרן הכ"מ שם ואפ' דזהו הכריחו להרמב"ם ז"ל לפרש כן ודוק היטב:

תם ונשלם מסכת פרה

מסכת טהרות

פרק א

משנה א

ומטמאה טומאת אוכלין בכביצה כ' התי"ט וצל"ע אמאי לא תנא ובכחצי פרס לפסול את הגוויה וכו' ע"ש והוא תימה דמשאכל כזית דהוא יותר מכחצי פרס כבר נטמא טומאת בית הבליעה דהיא טומאה חמורה ומה צריך תו לטומאת גוויה וי"ל דכוונתו דליתני חצי זית נבלת עוף טהור שצרפו לפחות מחצי פרס אוכלין דהא לחד פי' דהר"ש ז"ל מאי דקתני טומאת אוכלין היא בכה"ג וזהו דמייתי מתני' דמעילה דהיא לענין צירוף אלא דזה דוחק דהו"ל פי' הר"ש ולה"ק עליו ואין לומר דכונתו דליתני אם כרכו בסיף ואכלו דלענין בית הבליע' לא מטמא כמ"ש הר"מ בפ"ג מה' אה"ט ולענין טומאת הגוייה מטמאה דמ"מ נהנו מיעיו ודמי לשאר איסורין והמש"ל בה' מ"א נסתפק בד"ז בשאר איסורין. הא ליתא דא"כ מה שיאטה להא דמעילה לכן נ"ל דכוונתו דאם אכל לחצי פרס בכדי אכילת פרס ולא בפ"א אלא פחות מכזית בכל פעם דלענין טומאת גוויה מצטרפי כדתנן במעילה כל אוכלין מצטרפי לפסול הגוויה בכחצי פרס ופי' מצטרפי לענין צירוף בזה אחר זה כמו שנר' מהגמ' בכריתות די"ג ע"א שהבין כן פי' דמתניתין ולענין בית

הבליעה ודאי דבעי' בב"א דלאו על הנאת גרונו ומעיו מחוייב אלא כך גזירת מלך דבעי' כזית בית הבליעה כנ"ל פשוט בכוונתו:

ושורפין עליה את התרומה הר"מ בפי' פי' בזמן שהיא בבית הבליעה אבל הר"ב פי' אם נגעה בתרום' ולא איירי בבית הבליע' ונ"ל דהר"מ מפ"ל למ"ד אין אוכל מטמא אוכל אלא מדרבנן בפסחים די"ד ע"א ולכך במאי דקתני מטמאה טומאת אוכלין פי' כפשוטו דמ"מ מטמא מדרבנן אבל לגבי שריפת תרומה פי' לה בטומאה דאורייתא דעל טומאה דרבנן אין שורפין אבל הר"ב ז"ל מפ"ל כמ"ר שם בחולין דוקא אבל בתרום' וקדשים אוכל מטמא אוכל שו"ר דהא ליתא דבמשנה ג' קתני שורפין עליה את התרומה אף שהיא טומא' דרבנן:

והאוכל אמ"ה ממנה וכו' הר"מ והר"ב ז"ל פי' דבאבר אפי' אין בכולו כזית וביאר דבריו הר"ב לקמן כמ"ג דאיכא פלוגתא בזה ונראה דהיינו מאן דמותיב לרב דנראה דלא ס"ל כרב וכה"ג איתא בגמ' ועיין להתי"ט:

כתב הר"מ ז"ל בפ"ג מה' א"הט אם כרכו בחזרת מטמא בבית הבליעה אבל בסיף לא וכתב הכ"מ משום דחזרת מין אוכל ומין במינו אינו חוצץ ורמה החזו"ן דהא שני מינים הם חזרת ובשר בשאר איסורין ע"ע ול"ק דבשאר איסורין כל ב' מינין אין מצטרפין אבל בטומאה מצטרפין כדתנן במעילה:

משנה ב

הכנפים והנוצה מטמאות וכו' בפרק העור והרוטב דק"ך איתא להא מתני' ופירש"י ז"ל אם קיבלה טומאה מן השרץ דאין לך בנבלת עוף טהור אלא כזית בבית הבליעה ע"ש ותמהני דבגמ' בנדה דנ"א ע"א ס"ד דגמ' דמאי דקתני אינה צרי' הכשר היינו הכשר שרץ אבל הכשר מים בעי ומסיק אפי' הכשר מים לא בעי ע"ש ועיין בזבחים דק"ה בשמעתא דפרה ופרים ושעיר המשתלח ובפירש"י ז"ל שם ודע דלס"ד דגמ' דצריכה הכשר מים י"ל אמאי לא חשיב בכלל הי"ג מאי דצריכה הכשר מים כמו דחשיב דצריכה מחשבה וצ"ל דלס"ד לא תני אלא חומרות ולא קולות וצריכה מחשבה אינה מן המנין ועיין להחזו"ן:

והר"ב ז"ל פי' מאי דקתני מטמאות אם נגע בה שרץ ואע"פ כן אין מצטרפות משום דתורת יד הוא דאית לה וא"כ דין הוא רלא חשיבא אלא חדא מאי דמטמאות ולא מצטרפות משום דעיקר החידוש משום דהו"ל יד ודין יד הכי הוי והיינו דהר"ב ז"ל כי אתי למניינ' לא חשיב להו בתרתי בהר"מ ז"ל והתי"ט הק' דהא כ' לעיל דלא בעי הכשר שרץ ול"ק דמאי דקתני מטמאות לאו אנבלת עוף טהור אלא אעוף טהור בעצמו דנשחט כהלכתו

כמו מאי דקתני והאוכל אמ"ה ממנה דקאי על העוף הטהור בעצמו ונדחקו לפרש כן דאי אנבילה כיון דאינה צריכה הכשר שרץ ל"ש למימר מטמאות:
והרמב"ם ז"ל מפ"ל דמטמאות היינו הכנפים והנוצה דמקבלות טומאה דהוו בשר ממש ואה"נ דמצטרפות לכביצה אוכלין כיון דהוו בשר ומאי דקתני אין מצטרפות היינו לכזית דטומאה חמורה דבית הבליעה דבעי בשר ממש והיינו דבמניינא חשיב להו בתרתי דתרי מילי נינהו וכן הר"מ בחי' פי' למתני' כדפי' בפי' ולפ"ז מתני' ג' דקתני מצטרפות לכביצה אוכלין ה"ה אפילו עוף טהור אלא דלפי דקתני בעוף טהור דיש צד דאין מצטרפות קתני בעוף טמא כן והשת' אתו פסקי הר"מ ז"ל על נכון דבפ"ג מה' א"הט כ' בעוף טהור דאין מצטרפו' לכזית ובפ"ג מה' ט"א כ' דמצטרפו' לכביצה אוכלין והיינו סתמא אף בעוף טהור ומ"ש מצטרפין לפסול הגוויה הוא ע"ד שכתבתי במשנה א' באופן דהכל הוא בעוף טהור ודינו דמצט' לטו' אוכלין אבל לכזית בית הבליעה לא מצט' ודלא כמרן הכ"מ שכ' דבגו' אין מצטרפין והר"מ גריס מצט' ודלא כהתי"ט במ"ג בד"ה והכנפים:

משנה ג

ואין בה כזית בית הבליעה כ' הר"ש ז"ל דלמ"ד אחע"א דריש מי שאיסורו בבל תאכל טמא בלבד ועיין בגמ' פסחים דל"ו דפריך מידי בלבד כתיב ובמ"א הארכתי בזה:
ומאי דקתני מצטרפות דהוו שומר כ' הרא"ש ז"ל בפי' הטעם דעוף טמא כיון דלא שכיחי אוכלין דידיה צריך לכנפים להיות שימר עליו משא"כ בעוף טהור עיין להתי"ט:

משנה ט

ככרות הקדש שבתוך גומותיהם וכו' לפי' הר"מ ז"ל אמאי לא תני לה בר"פ חומר בקדש בהדי חומרי דקדש מבתרומה ולפי' הר"ש ז"ל ניחא דהא כבר תנן ליה התם הכלי מצרף וכו' ועיין שם בתוספות:

פרק ב

משנה א

אוכל ג' שלישי כ' הר"ש ז"ל אע"ג דל"ש הך גזיר' דאין ג' עושה רביעי בתרומה לא חלקו וכו' וקשה דהא שייכא שפיר דילמא שדי משקין קדש לתוך פיו דהא דקתני ג' שלישי היינו לעשות רביעי קדש כמ"ש בתחי' דבריו ולכאורה י"ל דבעי לשנויי אף לרב דאית ליה בפרקא קמא דפסחים משקה בי מטבחייא דכן ממש וא"כ אפי' שד משקה לפיו אין מקבלין טו' אלא דהא ליתא דרב לא קאמ' דכן אלא אמשקה בי מטבחייא כגון המים והדם אבל משקה בי מדבחייא כגון השמן והיין מטמאו שפיר ולוי דקתני התם בי מדבחייא הא קאמר התם דכשמואל ס"ל דלאו דכן ממש אשר ע"כ נ"ל דכיון

דאיירי בחולין שנעשו על טהרת תרומה סתמא דמילתא לא טבל אדעתא דקדש וא"כ בלאו הכי נזהר שלא יאכל קדש כדתנן בסוף פ"ב דחגיגה טבל והוחזק לתרומה אסור בקדש ולא גזרי' כולי האי דילמא שדי אחר שטבל אדעתא דקדש וראיתי למהרש"א ז"ל בשבת בסוגי' י"ח דבר שהביא דברי הר"ש הללו וכ' הא דלא חיישי' דילמא משקה דקדש משום דאין משקה דקדש מותר לשתייה ע"ש ותמהני דהא אמרינן בזבחים דצ"א לר"ט דקי"ל כוותיה מתנדב שמן וקומצו ושיריו נאכלין עוד אמרי' התם אם ראית שמן שהוא מתחלק בעזר' וכו' ע"ש ואף על משק' דאורחיהן בשתייה קאמר כגון יין ומים אבל שמן אף דע"י אניגרון ראוי לשתייה מ"מ לאו אורחיה בהכי ולא גזרינן:

משנה ז

הג' שבכולם וכו' הרמב"ם בחיבורו כ' הרביעי אינו פוסל משקה קדש והשיג הראב"ד ז"ל דמתני' קתני הג' מטמ' משקין קרש ומטמא היינו דעושהו טמא לטמא אחרים א"כ הד' שהוא המשקה עושה פיסול אחר ע"ש ותמהני במאי דקתני מטמא היינו משום דעושה משקה תחילה אבל ד' אינו פוסל כלל ואי ס"ל להראב"ד ז"ל דאינו עושה משקה תחילה אלא ב' דתרומה אכל ג' דקדש אינו עושה משקה תחי' אלא עושה אותו טמא לפסול אחר וא"כ מתניתין דמש' ד' אחיא בפשטא ואצ"ל בנעשו על טהרת חטאת אלא בקדש ובמשקה הו"ל להשיג על הרמב"ם ז"ל לעיל מזה שכ' דג' עושה משקה תחילה. ועוד לפ"ד הראב"ד ז"ל מצינו ה' בקדש ועיין בפ"ק דפסחים בסוגיית ר"ח ע"ש וצ"ע בכוונת הראב"ד ז"ל ועיין להכ"מ ולהחזו"ן:

פרק ג

משנה ב

השמן תחילה לעולם כ' הר"מ בפי' אפילו בעת קדושתו ומרן בכ"מ ברפ"ט מה' ט"א כ' שכ"ד הרמב"ם בחיבורו ע"ש והק' החזו"ן ממ"ש הרמב"ם שם שמן שקרש אינו לא אוכל ולא משקה ע"ש ונ"ל דמ"ש הר"מ לא אוכל ולא משקה היינו לענין לקבל טו' בעת קדושתו אבל לענין טו' שקיבל קודם קדושתו לא פרחה ממנו אפילו בעת קדושתו וכה"ג מחלק בגמ' בר"פ דם שחיטה באוכל שנפסל מאכילת אדם וראוי לאכילת כלב בין לאחותי טו' בין לאסוקי מטו' ע"ש:

משנה ג

כיון שיצאת טיפה הא' וכו' כ' רש"י ז"ל בפסחים דף ל"ג ע"ב דאותה הטיפה נתערבה עם השאר והכל טמא ע"ש נר' דכוונתו דהו"ל טיפה טמאה מעורבת והכל אסור אינו אלא מחמת אותה הטיפה המעורבת דהשאר אינם מקבלין טו' מן הטיפה דבעי' רביעית במשקין לטמא אחרים כמ"ש רש"י גופיה שם לעיל מזה אבל הר"מ בפ"ט מה' ט"א כ'

דהכל נטמא והיינו לשי' שם בה' ט"א שכ' דמשקין מטמאין אחרים בכ"ש ע"ש. וק' לשי' רש"י ז"ל אמאי לא בטלה אותה הטיפה ברוב דהא טו' בטלה לכ"ע ועיין בספ"ג דבכורות:

משנה ז

שאני אומר וכו' כ' התוס' בחולין דפ"ו אע"ג דתינוק טמא בלא"ה ממגע נדה דנשים מנשקות אותו וכו' מ"מ מטומאת מת טהור ונ"מ דא"צ שבעה אלא כמגע נדה שהוא טומאת ערב והק' מהרש"א ז"ל בקדושין ד"פ לפ"ד אמאי הוצרכו לו' שאני אומר אדם טהור נכנס לשם אפי' אדם טמא נכנס לשם לא חיישי' דאדם באדם בטו' ערב והוא בלא"ה טמא טומאת ערב ממגע נדה ע"ש ול"ק דבע"א דל"ו איתא בגמ' דמדאוריית' אדם באדם שלא בחיבורין טמא טומ' ערב ואתו אינהו וגזרו טומאת שבעה ע"ש לפירש"י ז"ל וס"ל להתוס' אע"ג דאמרי' דיוסי בן יועזר שרי לה מ"מ הא אמרינן דרבא א"ל לא תיתלו בוקי סריקי בר"ן דלא שרי אלא ספק טומאה בר"הר ואם כן חוזר הדין כמ"ש בתחילה דרבנן גזרו בארם באדם דטמא טומאת שבעה אפי' שלא בחיבורין ולכך הוצרכו לומר שאני אומר אדם טהור לאפוקי מיניה טומאת שבעה ועיין להמש"ל בפרק ה' מה' ט"מ ה"ב עש"ב:

פרק ד

משנה ג

בהר"ש ז"ל היה מתעטף בטליתו וכו' ומיהו קשה למאי דס"ד וכו' תק"ל סיפא וכו' אמאי טהור וכו' עכ"ל ונ"ל ליישב בסיפא מטעם טומאה צפה כיון שהטומאה תלויה באויר ורש"י ז"ל בנזיר דס"ד כ' דבאויר נמי הוי טומאה צפה ולא אמרי' קלוטה כמי שהונחה עיין שם והתוס' שם ברס"ג ע"ב נסתפקו בזה ע"ש:

בא"ד א"נ הטומאות והטהרות שתיהם וכו' עכ"ל התוספות בנדה סיימו וקמ"ל דלא הוי ס"ס וכו' ע"ש ודבריהם צריכין ביאור ונ"ל דכונתם דכיון דהתנא בא להשמיענו דספק טומאה צפה טהור היה לו להשמיענו בנגע בטו' וס' נגע בטהרות או איפכא אמאי השמיענו בכה"ג דשתיהן לפניו אף אי אמרינן דבכה"ג לא הוי ס"ס מ"מ אמאי השמיענו בכה"ג ולא השמיענו בסגנון אחר כפשוטו לזה כ' דקמ"ל דלא הוי בכ"הג ס"ס ונ"מ לכה"ג בדוכתי אחריני דיש בהם חילוק בין ספק אחד לב' ספקות וזה שמעי' דאי הוי ס"ס לא הול"ל בכה"ג כיון דהכא אפילו בחד ס' מטהרינן אלא ע"כ דס"ל להתנא דזה לא הוי ס"ס ומילתא אגב אורחיה קמ"ל דכה"ג לא הוי ס"ס ויותר נ"ל למחוק תיבת קמ"ל ופי' מבואר ממה שכתבתי ואין להק' הא אכתי הוי ס"ס דשמא לא נגע בטהרות אלא

קודם הטומאה דיש לומר דכונתם דמוכרח דנגע בשתיהן דמונחים כגוונא דאי נגע בזה מסתבר דנגע בזה באותו עת ועיין למהרש"א ז"ל שם:

משנה ד

הממלא ביו"ד דליים מדברי הר"מ ז"ל בפירושו נראה דהטעם משום דאין בו דעת לישאל ולפ"ד ביש לו אגניים כההיא דנדה ע"כ דהוי ודאי ולא ס' ולא ידעתי אמאי לא הוי ס' דאפי' יש לו אגניים שמא לא נפל אלא אחד ועיין להתוס' שם ועיין להרמב"ם ז"ל בחיבורו ובהראב"ד ז"ל ובכ"מ שם:

משנה ה

על ס' רגלי אדם שכנגד מי רגלי בהמה פירש"י ז"ל בפ"ק דשבת דס"ס הוא שמא של בהמה ואת"ל של אדם שמא של אדם טהור ואפ"ה שורפין ע"ש וק' דא"כ אמאי על ס' מגען אין שורפין הא אפי' בס"ס שורפין בזה ומ"ל תרי ספיקי או תלתא ספיקי ונ"ל דס"ל לרש"י ז"ל דס' מגע קיל טפי כמ"ש הר"ן ז"ל במ' ע"א והביאו החזו"ן במשנה שאח"ז דאפי' בס' אחד אין שורפין בס' מגע ע"ש אמנם קשה על הר"ן ז"ל במס' נדה דל"ד דפריך אמתני' דקתני על ספק אין שורפין ממתני' ודחיק לאשכוחי דההיא בספק ספיקא ואמאי לא משני דההיא מיתוקמא אפילו בס"א ובספק מגע:

והר"מ ז"ל בפי' ובחיבורו פי' נתערבו שוה בשוה וס' אי ניכר מראיתו ע"ש וק"ל דהא הוי ס' חסרון ידיעה ולא הוי ספק כמבואר בי"ד סימן צ"ח דין ג' ואמאי על ס' מגען אין שורפין מטעם דהוי ס"ס הא הספק שמא אינו ניכר לא הוי ס' ואינו מצטרף להיות ס"ס וצ"ל דאע"ג דס' חסרון ידיעה לא הוי ס"ס היינו לענין ס' אחד אבל לענין ס"ס מצטרף שפיר וכה"ג כ' התוס' בפ"ק דכתובות ד"ט ע"א בד"ה והביאם הט"ז בי"ד סי' ק"ץ ע"ש ובמ"א כתבתי שהוא תלוי בפלוגתא דר"י וחכמים בר"פ האשה שהלכה ע"ש בפירש"י ז"ל ובהכי ניחא מה שהק' הט"ז בסי' צ"ח שם ממה שפ' בסי' פ"א גבי גבינות דההוא לענין ס"ס ע"ש ועיין להש"ך סי' נ"ג ונ"ה ועמ"ש בר"סי ק' ע"ש:

משנה ו

ב' רוקין וכו' בתוס' הביאה הר"ש ז"ל דמי רגלים שנתערבו ר"א רביעית בסאתים והיינו שנתערב במין במינו דמין בשאינו מינו תלוי בניכר ואף דס"ל לר"י מ"במ לא בטיל בדרבנן בטיל רביעית בסאתים וכה"ג איתא בחולין דצ"ט ע"ב דג טמא ר"א רביעית בסאתים ופריך והאר"י מ"במ ל"ב ומשני שאני ציר דזיעה בעלמא הוא וכ' התוס' דהיינו דאינו אסור אלא מדרבנן אבל הראשונים שם כתבו דדוק' בציר דזיעה הוא אבל בשאר איסורין דרבנן לא ומתוספת' זו יש ראיה לדברי התוס' ועיין להתוס' שם דק"ח ע"ב בר"ה חלב ובמ"א כתבתי בזה ע"ש:

משנה ז

ס' משקין ליטמא הק' בהגהת הרא"ש ז"ל אמאי לא חשיב ליה בהדי ו' ספיקות שטיהרו חכמים לעיל במש' ה' ע"ש מה שתי' שהוא דחוק ולק"מ דהר"ש והרא"ש ז"ל לעיל בהך משנה כ' דבית הפרס לאו היינו שאבד בה קבר דא"כ אמאי תולין למ"ד אלא שנחרש דלא הוי אלא מדרבנן ע"ש וטומאת משקה ליטמא מדאורייתא היא ואף להר"מ ז"ל שפי' באבד מ"מ כבר כ' התוס' בשבת די"ו דהך ו' ספיקות באושה תקנום ולכך לא חשיב אחריני בהדייהו:

ודע דהר"מ ז"ל בחי' שינה מס' משנתינו ועיין להתי"ט וי"ל אמאי לא חשיב הר"מ ז"ל טומאת זיבה כמו דחשיב ס' נגעים:

והנה הר"ש ז"ל הביא מאי דפריך בגמ' דנזיר דר"א אדר"א וע"ש בסוגיא וק' דבלא"ה תקשה דר"א אדר"א דברייתא והגמ' בפסחים די"ו פירכא ואסיק לה בקושיא וא"כ מאי תליא זה באוקמתא דשם הא ר"א והא רבנן וי"ל דהגמ' בנזיר משני אחדא כדמשני התם ולא חש להנהו פירכי והא לדבריו וכו' ע"ש אמנם הדבר הק' מ"ש הר"ן ז"ל שם בפי' הסוגיא דבלאו אוקמתא זו ל"ק דר"א אדר"א די"ל דר"א ס"ל ס' דרבנן לחומרא ע"ש דא"כ אמאי לא משני הכי בגמ' דפסחים גם לא הזכיר על דל שפתיו גמ' דפסחים והיל"ל בפשיטו' כמ"ש לדעת הר"ש ז"ל:

מה שהק' הר"ש ז"ל דר"י אדר"י וכ' דמאי דהדר ביה היינו מכלים ע"ש בסוגיא דפסחום דבעיא היא בגמ' שם אי הדר ביה מכולא מילתא ולא פשיט לה:

משנה ח

ספק טומאה צפה עיין בהר"ש ז"ל שהקשה תרי ברייתות דתוספת' בהדי הדדי ובפ"ב מסיק דתנאי היא ופליגי בהא מילתא אי ספק טומאה צפה טומאה צפה טהורה גם לתרומה ע"ש והר"מ ז"ל בחי' בפי"ד מהא"ה פסיק לתרוויהו ונ"ל לדעת הד"מ ז"ל דבתרומה מחלק בין טומאה צפה ובין טהרה צפה וראיתי להחזו"ן שכ' דביין לא איתמר טומאה צפה כמ"ש מדברי התוס' בפ"ק דנדה ד"ג ע"ב בד"ה והתניא ומדברי הר"ש ז"ל במ"ג ועפ"ז כ' דדברי הר"ש ז"ל סתראי נינהו ע"ש ונר' דכוונתו מדכ' התוס' והר"ש ז"ל דחששה שמא היה השרץ ביין מכלל דאי ידעי' דהיה אלא דהספק שמא נגע הוה מטמא ואמאי לא הוי ספק טומאה צפה אלא ע"כ ביין לא וליתא דאי היה השרץ ביין בתחילה טימא היין והיין טימא הדליים דמשקין מטמאין כלי ולא שייך בכאן טומא' צפה דהשרץ ודאי נגע ביין ולכך הוצרכו לומר ביין דאי במים דבור לא מקבלי טומאה עיין בריש מקוואות ועיין למהרש"א ז"ל מ"ש בדברי התוס' ולפ"ז גם ביין שייך טומאה צפה לענין

אדם דאינו מקבל טומאה מן המשקין או בכלים אם ברי לן שלא נגעו במשקין אלא דהס' הוא אם נגעו בשרץ הצף:

עו"ש ס' ירידתו טמא וכו' עיין מ"ש הר"מ ז"ל בפי' המשנה שירד לטבול וע"כ איירי שטבל דבלא"ה טמא הוא מטו' א' וא"כ אף אי נגע בשרץ הרי טבל וצ"ל דירד לטבול מטומאה קלה ולא טבל ובעי' לטמויי טומאה חמורה ומר חמי החכם השלם והכולל כמוה"ר דוד הכהן הי"ו ההוא אמר דיש לפ' פי' דמתני' הכי דבירידתו לטבול שהוא טמא חיישינן שמא נגע בשרץ בעודו טובל והוי כטובל ושרץ בידו ולכך טמא דמוקמי' ליה על חזקתו שהוא טמא משא"כ בעלייתו שכבר טבל ואירע הספק בעלייה אז מוקמינן ליה על חזקתו שהוא טהור ודפח"ח ועיין במסכת נזיר דף ס"ב ע"א ע"ש:

משנה ט

כיצד היה מקל וכו' ס' טהור כן הגי' בכמה ספרים ונ"ל שהיא גירסת הרב והר"ש ז"ל ועיין להתי"ט:

משנה י

רי"א וכו' עמ"ש הר"ש ז"ל לחלק בין המגע לבין העיסה עצמה נעשית בהם והק' ע"י מאי מוכיח בגמ' מינה דר"י ס"ל דאורייתא ע"ש וע"ש בסוגיא דלא מוכח אלא מברייתא אחריתי דהיא בעיקר טומאת מגע איירי ע"ש ודע דמ"ש הר"ש ז"ל בפי' התוספתא דטעמא דנגובים משים דאינו עומד להתברר ספיקו טמא יש לעמוד בזה מס' דרבנן לקולא באיסורין ועיין להרמב"ם ז"ל בחיבורו ולהראב"ד ז"ל בהשגותיו דמפ"ל דנגובין מטעמא אחרינא ע"ש ולא ע"ט האסף פה:

משנה יא

אבל דבר שהוא אב הטומאה וכו' עיין להתי"ט בפ"ב ממס' מקוואות משנה ב' מה שהק' על הרב שם ממתני' דהכא ועמ"ש שם ועיין לקמן בפ"ה משנה ח' שבאתי לכלל ישיב ע"ש:

פרק ה

משנה ג

אלו ואלו תלויות ק' אמאי לא ישרפו מ"ש ממתניתין ה' בפ"ד דהכא נמי ודאי מגען וס' טומאתן וצ"ל דש"ה דא' מהם טהור ודאי אלא דק' דא"כ לקמן במשנה ו' גבי ככרים ג"כ תלויות והר"מ ז"ל בחיבורו כ' ישרפו וכבר הוק"ל כן להמש"ל בפי"ט מה' א"הט ע"ש ונראה דשאני הכא משום דס' טומאה בר"הר קי"ל אפי' מס' דרבנן ומש"ה הכא דוקא תלויות:

כתב המש"ל שם דהא דקתני הזה וטבל אחר שנאכלו משום דאיירי באכלם הוא בעצמו וא"כ אי נאכלו אח"ך ממ"נ טמא משום דאכל אוכלין טמאים והיא פסול גויה עש"ב וק' דמ"מ הו"ל למתני האכילה בין הזאה לטבילה כיון דמשום פיסול גויה נגעו בה הרי טו' לא בעיא אלא טבילה והיא בכלל ההיא דכל הטעון ביאת מים מד"ס דמסכ' פרה וכ"מ בכריתות די"ג ע"א ע"ש:

עוד כ' המש"ל שם דספק טומאה בר"הר דא' מהם טמא ודאי טמאין מדרבנן ולא שייך לחלק בין בא לישאל בב"א לזאח"ז דש"ה שלא נולד הספק כאחד אבל היכא דנפל הספק באחר כההיא דשני נזירים אפילו בזה אחר זה הוי כמו בב"א וע"ש שחילק עוד חילוק אחר ועל שניהם אני תמיה מגמ' דפ"ק דפסחים צבור אחד של חמץ ושני בתים בדוקים ואתא עכבר ושקל ולא ידעינן להי מנייהו עאל היינו ב' שבילין וע"ש ברש"י ז"ל והטור אורח חיים סי' תל"ט והרמב"ם ז"ל בהלכ' חמץ ע"ש וצ"ע:

כתב המש"ל שם דהא דקי"ל בה' תערובת דאם נפל אחד מהם לים הגדול הותרו כולם דוקא נפל קודם שנודע התערובת עש"ב והש"ך סי' ק"י כתב אפילו נפל אחר שנודע ע"ש וכ"נ עיקר כמ"ש מדברי הרא"ש ז"ל שהביא הטור שם שכ' דהפילה קודם שנודע התערובת שרי דלא שייך למגזר שוגג אטו מזיד אבל אחר שנודע התערובת גזרי' שוגג אטו מזיד אבל נפלה מעצמה אפילו אחר שנודע התערובת ע"ש ול"ד לב' שבילין דהתם בתערובת האיסור מעורב בהם ולא שייך לתלות ולכך כי נפלה דאיכא תלייה שרי' לה משא"כ בב' שבילין דכל אחד לחודא ואיכא מה לתלות ולא תלי' ואי דמיא הא דשבילין להדין שהמציא הש"ך שם הוא דדמיא ואי הענינים דומים זה לזה כדברי המש"ל יש ראיה מכאן להדין שהמציא הש"ך מסברתו ודו"ק:

משנה ז

ועל בגדיו הולכין אחר הרוב עמ"ש הר"ש ז"ל דאמאי לא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה וכו' ע"ש והתי"ט כתב שהוא הביא לעיל בשם התוס' דלא אמרינן סמיך מיעוטא לחזקה אלא מדרבנן להחמיר ע"ש ואתמהה דדוקא לחששא דמיעוטא לחודא הוא שכ' דהוי מדרבנן אבל בסמיך מיעוטא לחזקה מדאוריית' היא ואפי' להקל וגמ' ערוכה היא בחולין דפ"ו בההיא דתינוק שנמצא בצד העיסה וכ"כ התוס' שם בהדיא וצ"ע:

משנה ח

שוטה אחת בעיר כ' הר"מ ז"ל דהוי ודאי טומאה והק' החזו"ן בלא"ה ס' רוקין הנמצאין שורפין עליהם תרומה ומאי נ"מ בהכי ותי' דנ"מ לענין ס"ס בשני רוקין אחד טמא ואחד טהור והוק"ל עפ"ז דאם כן בכותית מאי איכא למימר דאפי' בחד ס' טהור דספיקא דרבנן לקולא ע"ש ואע"ג דתנן לעיל בפרק ד' דבר שהוא אב הטומאה מדרבנן ס' להחמיר ורוק

הזב הוא ממעינותיו וחז"ל גזרו עליהם כזבים מ"מ י"ל דה"ד ברוק אחד ס' טמא ס' טהור אבל בשני רוקין אחד טמא ואחד טהור דאיכא טהרה קבועה ספיקו להקל וכמ"ש הר"ן בשם הראב"ד הביאו החזו"ן לעיל בפ"ד משנה ו' דקיל שני רוקין מרוק אחד וע"ש ועפ"ז נ"ל לישב מה שהק' התי"ט בפ"ב דמקוואות מ"כ על הרב שם שפי' להא דקתני שם בטומאה חמור' היינו אב"הט דאורייתא דאפילו אב"הט ספיקו להחמיר וכ"נ מסיפא דמתני' שם ע"ש ועפ"ה י"ל משום דקתני שם ב' מקוואות א' יש בו מ' סאה וכו' ולכך אצט' לפרושה בדאורית' כיון דהוקבעה הטהר' כמ"ש הר"ן ז"ל וסיפא דמתני' שם דלא קתני אב"הט דרבנן משום אידך בבא דקתני ס' יש בו מ' סאה וליכא אלא מקוה אחר באופן דמתניתין נקטה הקצוות משום דכיילא לכולהו גווני:

משנה ט

וחכ"א הוא נאמן על ידי עצמו איתא בתוס' והביא' הר"ש ז"ל דדוקא לעצמו ולא לאחרים והיא מימרא דר"י בר"פ אמ"ל לפי פירש"י ז"ל שם וי"לד אמאי ל"ק הגמ' תניא כוותיה מתוספתא זו ומכאן סיוע לפי' הר"מ ז"ל בחיבורו שם דמפ"ל להא דרב יוסף דקאי על ר"ן דקאמר הלכה כר"י ע"ש:

איתא בתוס' הביאה הר"ש ז"ל ב' אומרים נטמא וב' אומרים לא נטמא בר"הר ס' טהור והק' הר"ש ז"ל דבעירובין אמרי בגמ' בתרי ותרי ס' טמא ע"ש והק' החזו"ן דהא ר' יוסי פליג התם ע"ש ולא היא דטעמ' דר"י התם משום דס"ל תחומין דרבנן ול"ל עיקר מ"ה ע"ש בגמ' במאי דפריך דר"י אדר"י ע"ש:

פרק ו

משנה ו

עד שיאמ' ברי לי שלא נגעתי כתב הר"ש ז"ל ל"ד אלא כל היכא שיש לו במה לתלות תלינן כדאמרי' בפ"ק דפסחים ד"כ וכ' התי"ט דה"ד בס' הרגיל וס"ס אבל בחד ספיקא אפי' בס' הרגיל לא מתלי' ע"ש נראה דסובר דאפי' ספק הראשון הוא ס' הרגיל לא מתלי' ובעי' ס"ס ואין נ"ל אלא דאם הס' הראשון ספק הרגיל שרי ולא בעי' שם לס"ס אלא משום דהספק הא' אינו רגיל אלא הס' הב' ולכך אי הא' ודאי הוי ס' וודאי ואין ספק מוציא מירי ודאי ולכך אצט' לו' בגמ' דהא' אינו ודאי אלא ס' אבל אם היה הס' הא' ס' הרגיל המשל אם היינו אומרים דרגיל הוא שלא להפיל אה"נ דהוה שרי' ולא אצטריך ס"ס תדע דבגמ' מעיקרא הוה ניחא ליה מתני' דמדורות לחודא אי לאו מתני' דפסחים ואע"ג דההיא דמרורות ר"הי הוה ניחא ליה משום ספק הרגיל אפילו להוציא מידי ודאי ומכח מתני' דפסחים הוא דדחיק לאשכוחי ס"ס וא"כ בס' הא' ספק הרגיל דאין כאן הוצאה

מידי ודאי סברת המקשה במקומה עומדת באופן דנ"ל פשוט דאם אין כאן הוצאה מידי ודאי אלא דהס' הא' ספק הרגיל שרי' בר"הי דלא כהתי"ט ועיין להש"ל:

פרק ז

משנה ו

הגבאים שנכנסו וכו' לפ"ד הר"מ בחיבורו וכפי' ניחא שפיר סוגית הגמרא בחגיגה ד"ו אבל לפ"ד הר"ש ז"ל סוגיית הגמ' גמגום יש בה כמו שתראה ודע דלפ"ד הר"מ ז"ל מאי דקתני נאמנים לו' לא נגענו היינו משום דמרתתי מגוי ואיירי בנכנסו בעדים ודין התוספתא דהפה שאסר לא הוזכר במשנה ודברי הרב תי"ט צ"ע:

משנה ז

המניח כליו מגת זו וכו' הר"מ מפ"ל רישא בכהן וסיפא בישראל ועיין לקמן בפ"ח מ"ב והר"ש מפ"ל רישא בנכרי ומטעם יי"נ נגעו בה והחילו' הוא דנגע ולא משתמ' ולכך גבי נכרי דנגיעתו אינה אוסרת בכלים ה"ז טהורין אבל בסיפא דבנגיעה מטמא להו ולכך טמאין ולמסקנא דגמ' בע"א דטהרות חמירי מיי"ן א"צ לזה הטעם והנה הת"ח הק' מדקי"ל בי"ד סי' קל"ו דמשלח כלים ע"י נכרי צריך חותם והוא דינא דגמרא בסוף ע"א רבה כי הוה משדר גולפי וכו' ע"ש ול"ק דמפקיד שאני וכמ"ש הר"ש ז"ל בדין התוספתא דמצא מפתח מקולקל ע"ש:

פרק ח

משנה ב

המפקיד כלים עיין להמש"ל בפרק כ"ד מהלכות כלים משנה ז' ע"ש:

משנה ו

כלל אמרו וכו' בגמ' דכריתות ר"פ דם שחיטה קאמר בגמ' דשאני בין אפוקי טומאה ועיולי טומאה והוא דין משנתנו ממש ובפי' אפוקי טומאה אי ר"ל אחר שנטמא או אחר שנראה לקבל טומא' הדבר במחלו' הוא שנוי בין הר"מ והראב"ד ז"ל בפ"ב מה' ט"א ועיין להתי"ט וק"ל לדעת הראב"ד דמקבל טומאה מגמרא דפסחים דמ"ה הפת שעיפשה מטמאה טומאת אוכלין בכביצה אמאי קתני בכביצה דהיינו לטמא אחרים כמ"ש הר"מ בפ"ד מה' טו"א ולא השיגו הראב"ד טפי הול"ל לטומאת עצמן וצ"ע. ועוד ק"ל לדעת הראב"ד ממ"ש שם בפסחי' משום ר"ן אמרו אינה מטמאה והא דתנן כל המיוחד וכו' דלא כר"ן ולדעת הראב"ד נימא דר"ן לקבולי טומאה קאמר אבל אם כבר טמאה מודה ר"ן דטמאה כדתנן כל המיוחד ובשלמא לדעת הרמב"ם ניחא דת"ק דקאמר מטמאה ע"כ כבר טמאה ולטמא אחרי' קאמר כדקתני בכביצה וא"כ ר"ן דקאמר אינה מטמאה אפילו אם כבר טמאה ולהכי מוקי מתניתין דכל המיוחד דלא כר"ן אבל לדעת

הראב"ד ק'. ולפמ"ש הרב נודע ביהודה בחי"ד סי' כ"ו דלדעת הראב"ד אם כבר נטמא אף אם נפסל מאכילת כלב עדיין טמא ניחא אך קמייתא ק' וי"ל דלדעת הראב"ד מאי דקתני בכביצה חידושא לר"ן דאפילו כבר נטמא אינה מטמאה וניחא השתא הכל ועיין להרמב"ן והרשב"א בחי' בחולין דע"א ע"א:

עו"ש ריב"ן מטמ' בגמ' דנדה מייתי טעמ' דריב"ן דיליף ק"ו מטומא' חמור' ע"ש ולפ"ז לריב"ן אפי' בכפרים טמא דיש ללמוד ג"ז מק"ו וכ"כ התוספו' שם דמאי דפריך בגמרא שם אי בכפרים וכו' הכל הוא לרבנן ע"ש. ולפ"ז י"ל על הרב ז"ל שכתב דבכפרים אף ריב"ן מטהר ולא ידעתי טעמו ובעיקר הקו' קשה אמאי לא פרכי' מה לטומאה חמור' שכן מטמא' בכזית תאמר בטומאה קלה שאינה מטמאה אלא בכביצה דלטמא אחרים לכ"ע בעינן כביצה:

עו"ש שיש להם מעשה וכו' עיין להתוספות בפ"ק דחולין די"ב ע"ב בד"ה ותבעי לך וכו' עש"ב ועיין בהר"ש ז"ל:

משנה ח

שתים מצטרפות היינו על ידי משקה ואף על גב דחנן לקמן הקטפרס אינו חיבור לטומאה להמפרשים דאם נטמא זה לא נטמא זה הכא שאני דאיירי לטמויי המשקה גופיה ולא לטמא האוכלין ועיין להגהת הרא"ש ז"ל:

כתב הר"ש ז"ל דמי פירות אין מחברין כדתנן בט"י וכ' התי"ט ואין משם ראי' דט"י קל ע"ש וכ' עליו בתוס' חדשים ממהרש"א ז"ל דיל"הר מדתנן בפ"ב דתרומות עיגול דבילה שנטמא מקצתו לא נטמא כולו ומוקי לה בירושלמי במפ' והתם לא שייך לאוקומה בטבול יום דטבל ועלה אוכל במעשר ע"ש והוא תימה דההיא בתרומה איירי ולא במעשר ויש לקיים ראייתו מצד אחר דחולין הטבולין לחלה לאו כחלה דמו כדאיתא בגמ' דנדה דע"א ודוקא בט"י אינו פוסלן כמ"ש התוס' בנדה ד"ז ע"א ע"ש ועיין לקמן בפרק יו"ד משנה ד':

ע"וש ואם היה משקה עומד אפילו כעין החרדל מצטרף כ' הכ"מ דמדברי הרמב"ם ז"ל נרא' דמפ' כעין החרדל אמשקה קאי ע"ש ותמה החזו"ן דמהיכן נ"ל כן דהרמב"ם העתיק לשון המשנה ממש עיין שם. וחד צ"מ השיב עליו דלשון המשנה מצטרף אבל הר"מ שינה וכתב מצרף משמע אמשקה כעין החרדל והדבר מובן מאליו והוא נכון:

פרק ט

משנה ט

פרורין על גבי פרורין אף על פי וכו' הנה להסוברים דדוקא לטמא אחרים הוא דבעי כביצה א"כ ע"כ מתני' איירי לטמא פירור חבירו וכמ"ש הר"ש ז"ל א"כ ע"כ דאוכל מטמא אוכל מיהת מדרבנן א"כ קשה בגמ' בפ"ק דפסחים די"ד ע"א דס"ד דלמ"ד אין אוכל מטמא אוכל היינו אפילו מדרבנן מה יענה למשנה זו בנמצא על גבי פרורין והוא נוגע בכביצה דקתני רישא טמא:

עו"ש וכן מטלי' מהוהא הרב ז"ל פי' בס' אי טמא מתחילתו והק' התי"ט דאף אי טמא מתחיל' כשחזר מהוהא פרחה טומאתו כדתנן בפכ"ז דכלים ע"ש וי"ל דמאי דקתני התם טהור היינו דאינו מקבל טומאה ושאני לן בין אפוקי טומאה לעיולי כדמחלק הגמ' בפ' דם שחיטה וכדתנן בפרקין דלעיל:

פרק י

משנה א

אר"י וכו' ר"י קאי אר"ש דאף אי טמאין להם מ"מ הם טועים בהיסט ומ"מ לענין הלכה ר"י ור"מ שוין אלא דבטעמייהו פליגי ונ"מ בין הטעמים היכא דהטומאה אינה מטמאה בהיסט ופירשו הר"מ והרב והר"ש ז"ל שפה אחת ודברים אחדים ולא כאשר חשב התי"ט גם מ"ש דנ"מ היכא דאמרי לא נגענו ע"ש ק' דמ"מ הרי הם טמאי' מכח ההיסט מאי אית לך למימר היכא דליכא טומאת היסט היינו תי' קמא:

משנה ד

ואם נתן בידים טמאות וכו' כ' הר"ב והר"ש ז"ל דה"ל חולין הטבולין לתרומ' כתרומה ע"ש ועמ"ש התו' בפ"ק דנדה ד"ז ע"א ועמ"ש ך לעיל בפ"ח משנה ח':

משנה ו

ספיקו טהור כתב הרא"ש ז"ל בע"ה איירי והטעם דקרוב לודאי דשפת הבור היא ע"ש וק' דאמאי לא פי' הטעם דס' דרבנן לקולא כיון דבטומאת ע"ה דרבנן עסקי' וי"ל דטומאת ע"ה היא אב"הט דמטמא אדם וכלים ובאב הטומאה אפי' דרבנן ספיקו להחמיר וכדתנן לעיל בפ"ר ועמ"ש בפ"ה מ"ד ע"ש אבל ק' לפי טעמו אמאי פי' בע"ה אפילו בזב גמור והרמב"ם בחיבורו כתב כדברי הרא"ש ז"ל אבל לא כתב בע"ה אלא בטמא סתם ע"ש:

משנה ז

ונמצא שרץ נ"ל דטעמא דמשנה זו דתלי' אפי' בר"הי משום דאיירי בשרץ צף וספק טומאה צפה טהור אפילו בר"הי כדתנן לעיל בפ"ד עיין שם וקושי' התי"ט עיין להרא"ש ז"ל שתי' עיין שם:

הר"ש ז"ל רמי ב' ברייתות אהדדי בספק טומאה צפה בתרומה וכתב דתנאי נינהו והרמב"ם ז"ל פסק שניהם ועמ"ש בפ"ד:
תם ונשלם מסכת טהרות

מסכת שבת

דף צא:

גמ' מדאפקי' חוץ לחומ' העזרה איפסיל וכו' הא דלא קאמר מדאפקיה לאויר ר"הר איפסיל דגבי יוצא לא בעי' הנחה אלא גבי פסח דכתיב ל' הוצאה כדאיתא בפסחים דפ"ו משום דבעי לדחויי אפי' איירי בנגררין ע"ש בפסחים:

דף צב.

גמ' וכיון דאיכא שנצין וכו' משמע ליה דמיירי בכל גוונא אפי' פומא לגוואי השתא דמוקי לה בנסכא:

דף צג ע"א

ור"ש מטהר לפי' קמא דפירש"י דמשו' דלא הוי אלא מסייע מטה' ר"ש ק' דכי דחי ש"ה דעקרה אכתי תיפשוט מדמטהר ר"ש ש"מ דמסייע אין בו ממש וי"ל דבזה אינו יכול וזה אינו יכול פשיט"ל דכה"ג מסייע אין בו ממש דכל אחד מהם אינו אלא מסייע ולא מייתי לאוכוחי אלא בזה יכול וזה אינו יכול דכיון דאיכא חד דעביד כוליה מעשה כי מסייע לזה אחר י"ל דיש בו ממש ועיין להריטב"א בחי' ועי"ל דלס"ד י"ל דטעמא דר"ש משום דבעי שיעור זיבה לכל אחד ואינו אפי' מסייע ולא כתב רש"י דטעמא דר"ש משום מסייע אלא למסקנא דמסיק הגמר' לקמן דשיעור אחד לכולן ומסייע אב"מ ולפי' בתרא שפירש"י דס"ל דבעי' שיעור זיבה לכל אחד ולא הוי אפי' מסייע הק' הרשב"א בחי' דא"ב מאי פשיט הגמ' לקמן מרישא דשיעור אחד לכולן הרי פליג ר"ש והול"ל תנאי היא ע"ש וי"ל דלא כתב רש"י כן אלא למאי דמשני דעקרה ולא הוכיח מר"ש דמסייע אב"מ משום דס"ל דצריך שיעור לכל אחד אבל למסקנא דמסייע אב"מ י"ל דאפילו ד"ש ס"ל שיעור אחד לכולן ומטהר משום דמסייע אב"מ מיהו מתני' דזבים שהביאו התוספות תנן בהדיא דר"ש ס"ל דבעי' שיעור לכל אחד. וי"ל על הרשב"א אדקשיא ליה אפירש"י ליקשי ממתני' דזבים אלא ע"כ דהגמ' לא נחית אלא לדינא דאין הלכה כר"ש:

דף צד.

תוס' בד"ה בסוס וכו' ורבנן אוסרין וכו' משום סוס המיוחד וכו' עכ"ל הא דלא ניחא להו דטעמא דרבנן משום כלי זיין כדאיתא שם בע"א בבריית' משום דמדקאמר דיב"ב

משום שעושה מלאכה וכו' מכלל דשמעינהו לרבנן דטעמייהו משום מלאכה וע"ש בתוס'. ולהשע"ה:
גמ' שרא רנב"י לאפוקה לכרמלית מכאן מוכח דיש לנו ר"הר בז"הז ולא בעינן ס"ר כדגלי מדבר ועיין בש"ע סי' שמ"ה:

דף צד:
גמ' והתניא חצי זית חייב עיין במהרש"א ז"ל דלפי דבריו בתי' הב' לא יתכן מ"ש ה"ה דהומ"ל וכו' אלא דפשיטא וכו' שהרי ע"ז הוא דמייתי הגמ' ברייתי' הלזו:
פירש"י בד"ה חייב וכו' לר"א אף ביד וכו' עכ"ל משמע דגם לר"א אית ליה מלא פי הזוג וזה סותר מ"ש בד"ה ר"א וכו' ולא בעי' מלא פי הזוג וכו' וצ"ל דגריס בברייתא דמלא פי הזוג רבי אלעזר ולא רבי אליעזר ביו"ד ובהכי ניחא מאי דתניא בתוספת' הנוטל שערו מלא פי הזוג חייב משמע דוקא שערו אבל לחבירו פטור ואי בכלי אפילו לחבירו חייב דלא אמרי' לעיל דוקא לעצמו אלא משום דמתני' מיירי ביד אלא ע"כ דברייתא זו לר"א נמי אתיא ולר"א מיירי ביד כדפירש"י ולכך קתני שערו משום ר"א:
תוס' בד"ה אבל וכו' היינו כר"י וכו' עכ"ל לפ"ז ע"כ דר"א ס"ל מלאכה שאצ"ל חייב כר"י וק"ל דלקמן דק"ו ע"א בשמעתא דחובל ומבעיר מתבאר דלמ"ד מלאכה שאצ"ל חייב פוטר מקלקל בחובל ומבעיר ע"ש בפירש"י והתוס' ובתוס' בסנהדרין דע"ה ובכריתות די"ט אמרי' אר"א ור"י הנח לתינוקות הואיל ומקלקל בהבערה חייב מתעסק בהבערה חייב ע"ש:

דף צה.
בד"ה המכבד וכו' עיין מהרש"א ז"ל ובתוס' בפסחים דס"ה ע"א ע"ש:

דף צו:
גמ' וממאי דבשבת קאי וכו' גמר העברה העברה וכו' ראיתי בס' יראים עמוד זמנים סי' ק"ב שכ' וז"ל האי היקישא דהעברה העברה צריך להעביר עליו קולמוס דלא אפשר למי' דביום אסור הואי דאמרי' במכילתא פ' ויקהל למה נאמר לא תבערו אש כשהזהיר על מלאכת המשכן שאין מלאכת המשכן דוחה שבת וכו' ואין הטעם משום היקישא דהעברה העברה אלא משום דכל מלאכו' של שבת ילפי' להו ממשכן וכ' ה' ווי העמודים דכונתו להקשות דאי ביום אסור הואי למ"ל קרא דלא תבערו ת"ל מויעבירו קול במחנה אלא ודאי לא מיירי בשבת ע"ש ולא נהירא דקרא ודאי בשלימא עבידתא מיירי כדכתיב והמלאכה היתה דים ויצו משה ויעבירו וכו' וא"כ אפי' היתה מלאכת המשכן דוחה שבת בכה"ג דא"צ עוד לאו מלאכת המשכן היא לכן נראה דכונתו דכיון דאין מלאכת

המשכן דוחה שבת אי איתא דקר' דויעבירו בשבת מיירי מ"ש דלא צוה להעביר קול במחנה אלא עד דשלימא עבידתא אפי' קודם הי"ל להזהיר שלא יביאו בשבת אלא ע"כ דקרא בחול מיירי ולא להזהיר על השבת בא ולא מייתי הגמ' מינה אלא דמצינו דהיתה הוצאה במשכן וסגי בהכי דכל המלאכות ממשכן ילפי' להו וה"ה דהו"מ לאתויי דהיתה הוצאה במשכן כדתניא בפ' במה טומנין דמ"ט הם הוציאו קרשים מעגלה לקרקע אתם אל תוציאו מר"הי לר"הר אלא דקרא עדיפא ליה:

שם גמ' הוצאה גופה היכא כתיבה וכו' כ' הפנ"י דאי לאו דזריקה תולדה דהוצאה הוה סגי לן הוצאה גופה מאל יצא ע"ש ולא נהירא דמאל יצא לא שמעי' אלא לאו כמו הבערה למ"ד ללאו יצתה אבל חיובא דמיתה וחטאת לא שמעי' לה ובפ' כ"ג תנן לה להוצאה בהדי מ' חסר אחת והו"ל למיפרך התם הוצאה מנ"ל והתוס' בריש מכילתין שכ' ותדע מדאצט' תרי קראי וכו' היינו ר"ל דליכתוב קרא דויעביר קול ולא ליכתוב אל יצא ואחר דשמעי' מקרא דויעבירו קול דהוצאה מלאכה היא סגי לן בקרא דאל יצא דגילוי מילתא בעלמא הוא דבע"הב ועני כי הדדי נינהו:

שם גמ' ר"י פשיט"ל דמעביר חייב וכו' אע"ג דהעברה לא מתניא בהדי ט"ל מלאכות תולדה דהוצאה היא ור"ל דר"י פשיט"ל דהוצאה חייב ולפ"ד המאור בשמעתין שכ' דמעביר היינו הוצאה גופה דארבע אמות ש"א קונות לו והו"ל מוציא מר"הי לר"הר א"ש טפי דמעביר היינו מוציא מרשות לרשות דקתני בט"ל מלאכות מיהו ק' לדברי המאור מירושלמי והביאו הרשב"א בשמעתין דלמ"ד התם מעביר חייב פריך ליה דלא תנן ליה בהדי ט"ל מלאכות ע"ש ומאי קושיא הא בכלל מאי דתנן המוציא מרשות לרשות:

דף צח.

רש"י בד"ה כי קאמר רב תחתיהן וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ז"ל ולפ"ד צ"ל דצדיקי בכלל תחתיהן שכ' רש"י דכיון שהוא מבפנים דהאופנים מקרי שפיר תחתיהן ולא נקט רב צדיקי אלא אגב דנקט ביניהם:

דף צט:

גמ' בעא מיניה ר"מ מרבא עמוד בר"הר וכו' עיין להרשב"א בחי' שהק' מדתניא לקמן עמוד בר"הר ע"ש ולפמ"ש מהרש"א בתוס' בד"ה א"ד דמאי דפשיט ממתני' משום דומיא דרישא דמיירי בכל ענין אפי' באלכסון ע"ש ניחא שפיר דההיא ברייתא איכא לאוקומה בכחו ממש:

דף ק.
תוס' בד"ה הא לא נח וכו' וא"נ לו' אתוך ד"א וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א דלר"ע דס"ל קלוטה כמי שהונחה הא דלא אמרי' כן בתוך ד"א משום דהיתה הוה ע"ש לא זכר דברי התוס' דפ' ה' ע"ב בד"ה בשלמא שהקשו כן לר"ע ותי' הלכתא גמירי לה וכו' וע"ש במה שנסתפקו בסברת ר"ע:

דף קא:
גמ' והא איכא בקיעת דגים נר' דלפי' רבותיו של רש"י הכי פריך אמאי קאמר קל הוא שהקילו במים הא מדינא הוא כיון דאיכא בקיעת דגים אמרי' גוד אחית ומדקא' קל הוא משמע דמדינ' לא הוי מחיצה ול"ק מ"ש מהרש"א ז"ל וחורבה דלא הוי מחיצה משום דלא שכיח בקיעת גדיים בחורבה:

דף קב.
בד"ה אלא וכו' וכן לרבא וכו' עכ"ל ודוק' לרב' דקיבל אתקפתא דוהא זה הכלל וכו' אבל לר"א י"ל דאי לא קתני חבורה הוה מוקמי' זה הכלל בחבורה אבל אחר דתני חבורה ל"ל זה הכלל במעביר דמ"ל חבורה מ"ל מעביר וע"כ בזורק ורישא בחזר ושכח ועיין מ"ש מהרש"א ז"ל:

דף קב:
גמ' רב אמר משום בונה ודאי דרב מודה דאיכא מכה בפטיש דודאי גמר מלאכה אלא דמוסיף דאיכא נמי משום בונה וכ"כ הלח"מ לדעת הר"מ ע"ש ובהכי א"ש מ"ש התוס' בד"ה ועושה לרב די"ל דמסתת תנו לה קודם מכה בפטיש דלפעמים ליכא במסתת אלא בונה דדוקא בבזעיה בדמצא הוא דאיכא מכה בפטיש כדלקמן בגמרא אבל קודח תני לה בסוף משום דאית ביה תרתי בונה ומכה בפטיש:

דף קג.
בד"ה באגם וכו' בשלהי כל התדיר וכו' עכ"ל עיין בדברי הרא"ש בפ' שמנה שרצים שדבריו תמוהים וכבר עמד ע"ז הב"הז בפ' כל התדיר וע"ש להח"ן:
מתני' אלא משום רושם עיין להר"מ בפי' המשנה ומ"ש בחידושי' ריש כריתות:

דף קד:
בד"ה אמר וכו' אבל גבי גט וכו' עכ"ל מדברי מהרש"א מתבאר דמשום זה אלי ואנוהו מיפסל מיהא מדרבנן ולא מצוה לבד ע"ש ועפי"ד ניחא מאי דאמרי' בפ' הניזקין דנ"ג ע"ב וליעבר עלייהו קולמוס נימא דלא כר"י משמע דברבנן אתיא דמיפסל מיהא מדרבנן ושמעתי שהרב מהר"ם סוזין זלה"ה הוכיח משם דיכול לו' מצוה מן המובחר בעינא

למעבד דלא כמהר"ם מינץ והביאו המש"ל דנסתפק בזה ועפי"ד מהרש"א אין משם ראיה כלל דש"ה דפיסול נמי איכא מדרבנן מיהו התוס' בר"פ לולב הגזול הוכיחו דמשום זה אלי ואנוהו מצוה הוא דאיכא דלא כמהרש"א ז"ל:

דף קה.

בד"ה והתנן פטור מ"ש מהרש"א לוקמ' בא"צ לב' אותיות דהו"ל כנתכוון לזרוק ב' וזרק ד' ע"ש לק"מ דפלוגתא דאביי ורבא היא לעיל בנתכוון לזרוק ב' וזרק ד' ואיכא מאן דמחייב והגמ' פריך כאן למ"ד חייב והתו' במתני' לא מק' אלא למ"ד פטור וה"ה דהומ"ל לאביי מברייתא אלא דניחא ליה למירמי ברייתות אהדדי ועפי"ז י"ל מה שק' על הר"מ בפ' י"א מה' שבת דלא מחלק בין אותיות דבעו זיוני לאותיות דלא בעו זיוני ועיין להש"הג שדבריו מגומגמים ועפי"ה י"ל דס"ל דלא מחלק הגמ' בהכי אלא לאביי אבל לרבא דקי"ל כוותיה מוקמינן לברייתא דקתני חייב בצריך לב' אותיות ודקתני פטור בא"צ ומאי דנקט נתכוון לחית לרבותא קמ"ל כמ"ש מהרש"א לעיל במתניתין וא"כ לרבא אין לחלק בזיוני והר"מ אזיל לטעמיה שכ' בה' ס"ח אם לא זיין כשר ועיין להטור סי' רע"ג ואי קשיא ס"ס אמאי לא מחלק הר"מ בצריך לב' אותיות י"ל דהא מילתא פלוגתא דתנאי בכריתות ר"ך והלכה כמאן דפטר ע"ש ועפי"ז ניחא מאי דאיכא למידק בדברי התוס' במתני' דמוכח מדבריהם דרבא מודה דצריך לד' ונתכוון לב' וזרק ד' וא"כ מאי פריך הגמ' בפ' כ"ג לרבא ממתני' דמ' מלאכו' לאוקומה בכה"ג דמודה רבא דחייב ועפי"ה ניחא דפלוגתא דתנאי ולא ניחא ליה לאוקומה דלא כהלכתא ועיין למהרש"א בסנהדרין דס"ב בד"ה רישא ע"ש כ' התוספו' במנחות דכ"ט בד"ה דחטרי דמפ' הבונה מוכח כפיר"ת דחית היא כחטוטרת הגמל מדאמרינן דחטרי לגגה דחית ועבדיה ב' זיינין ע"ש ובס"הת בה' תפילין הביא הראיה בז"הל דהא הזיינין בעי זיין אלא ע"כ כחטוטרת הגמל וכשנטל הגג נעשו ב' זיינין ותגין שלהם ע"ש וי"ל דהא זיין בעי ג' זיינין וכשנוטל הגג לא יצוייר שנעשו ג' תגין וצ"ל דלמצוה בעלמא הוא דבעי ג' תגין וסמוכות לזה יש במרדכי בפ' הקומץ בשם ריב"א ע"ש ועפי"ז ניחא מה שק' בדברי ס"הת דדבריו דה' תפילין סתראי למ"ש כה' גיטין לדחות דברי ריב"א מהא דנטל גגו של חית ע"ש וכבר עמד בזה ה' טל אורות דפ"ג ע"ש ועפי"ה ניחא שפיר דבריו והיו לאחדים:

דף קה:

רש"י בד"ה לעולם וכו' שאין מאותן וכו' עכ"ל אבל במת בתוך שלשים יום ללידתה לא מיתוקמא דשמא כלו חדשיו והוי מתקן וא"כ ס' דאורייתא הוא ומתני' קתני פטור אבל אסור מדרבנן:

תוס' בד"ה הא וכו' שיוכל ללובשו כל שעה וכו' עכ"ל והגמ' דפריך אי חכם הוא וכו' היינו לר' יהודה דמוקמי למתני' כוותיה לקמן אבל לר"ש ל"ק שהרי ליכא האי מילתא דיכול ללובשו כ"ש ועיין להרשב"א בחי':

בד"ה ל"צ וכו' השתא הומ"ל וכו' עכ"ל לשי' בדבור הקודם אזלי דלא משני הגמ' אלא חמתו אחמתו אבל לשי' רש"י דבהאי שינויא מיתרצא גם מתו אמתו לא הומ"ל תרוייהו כר"י:

דף קו.

בד"ה אמר וכו' אלא לר"ש וכו' מנ"ל דיצאת ללאו או לחלק וכו' עכ"ל עיקר קושייתם היא לחלק מנ"ל ומ"ש ללאו אשגרת לישנא הוא דאל"ה מאי מק' נימא דס"ל דלא אתא לא ללאו ולא לחלק אלא להבערה דבת כהן:

דף קו:

רש"י בד"ה אין צדין וכו' ש"מ דמכניסו וכו' עכ"ל משמע ליה דקו' הגמ' אמתני' נמי קאי ופריך הנך מתנייתא דביו"ט מיירי אהדדי ופריך נמי משנתינו מדברי חכמים אמתני' דא"צ וכ"מ נמי מפי' בד"ה בביבר וכו':

תוס' בד"ה ואין וכו' דבסמוך בעי לאוקומי וכו' עכ"ל הא דכ' דבעי לאוקומי היינו משום דלמאי דמשני הא בביבר קטן ניחא גם קושי' חיה אחיה ותרוייהו במקורה וא"צ לשינוייא קמא ועיין במהרש"א ז"ל:

בא"ד והרי אווזין וכו' עכ"ל הא דלא פריך ממתני' דחיה ועוף שברשותו הצדן פטור משום די"ל דמיירי שאינו אומר הכא מצודה ופטור ומותר ואע"ג דשמואל אמר כל פטורי דשבת פטור אבל אסור מ"מ היה צריך להביא דשמואל וניחא ליה למיפרך ממתניתא לחודה:

דף קט.

בד"ה רוחצין וכו' אבל מער' מכוסה היא וכו' עכ"ל עיין בתוס' פ' חבית שכ' דמערה תולדת האור אבל מי טבריה תולדת חמה ע"ש והתוס' כאן רצו ליישב גם לשיטת ר"י בפ' כירה דס"ל חמי טבריה חלפי אפיתחא דגיהנם:

דף קי:

בד"ה והתניא וכו' דליתסר משום פ"ור וכו' עכ"ל י"ל דלא פריך מפ"ור דאיכא לאוקמה בסריס לכך פריך מסירוס וסמיך אפירכת מסרס אחר מסרס וניחא גם גופא דברייתא דאצט"ל למיסר מטעם סירוס ולשי' התוס' הא דלא הוק"ל אגופא דברייתא די"ל

דאצטריך לאשמועינן דעובר בלאו וס"ל דדרשא גמורה ולאו אסמכתא כמ"ש המאירי לדעת השאלתות:

בא"ד איכא למ"ד בפ' הבע"י וכו' עכ"ל מדבריהם נר' דסירוס לא תליא בפ"ור דלא כמו שנר' מפירוש רש"י גבי אלא באשה ועיין במהרש"א לקמן מ"ש בקושייתו שהק' כאן ע"ש:

דף קיא.

בד"ה לא ש'ר וכו' ורבא כמ"ד לאו מצוה וכו' עכ"ל הא דלא קאמרי רבא כמ"ד מצוה ומה"ט שרי ביו"הכ והדר ביה מטעמא דהואיל לחוד משום דא"כ מה"ט לישרי בשבת וא"צ לטעמא דעיקר וא"כ הדר ביה מתרתי מטעמא דעיקר ומטעמא דהואיל וא"צ למ"ש מהרש"א ז"ל:

דף קיב.

רש"י בד"ה אי לימא וכו' ואי נפסקה חיצונה של סנדל שמאל וכו' עכ"ל. מפי' נר' דאי מוקמי' לה בנפסקה חיצונה של ימין לחוד הוה אתי שפיר אבל לא לחליצה אע"ג דמנא הוא דראויה לשמאל מ"מ לימין לאו מנא וחליצה לא הוי אלא בימין אלא משום דמשמע ליה דמיירי בכל גוונא הוא דפריך מיהו ממ"ש בסמוך בד"ה אימא כיון דלמילתיה מנא משמע דגם ברגל שנפסקה הוי מנא כיון דיכול להפכה כמ"ש מהרש"א שם וצ"ע:

דף קיב:

גמ' והאר"י הלכה כסתם משנה וכו' לא פריך א לפום ואי תימא רבב"ח אר"י דרבב"ח הוא דאמר משמיה דר"י הלכה כסהם משנה כדאי' בפ' א"ט דמ"ג ע"א אבל ללישנא דעולא הוא דאר"י לא פריך מידי די"ל אמוראי נינהו אליבא דר"י כדמשני בכוליה גמ' וכה"ג משני בסמוך:

תוס' בד"ה אבל וכו' ברגלו יחף וכו' עכ"ל לדברי מהרש"ל בד"ז הו"מ למי' בב"א דבשעה שדרס הזב בא לו מדרס הוב ומגע מדרס שנגע בעצמו בב"א אלא משום דלמסקנ' דבריהם הוי טו' בית הסחרים נקטו הכי וכ"מ בתוס' כמנחות בסוגיא הלזו דשבע ליה טומאה כדברי מהרש"ל דכה"ג הוו בב"א ע"ש במ"ש אמתניתין דסדין ומה שהוכיח מהרש"א דלא כמהרש"ל מקושייתם לא מכרעא כלל דבקושייתם ס"ל דע"כ דבא לו מגע מדרס אחר שנפסק' ונתקנה דאל"ה פנים חדשות באו לכאן וכמו שביארו ץ דבריהם אח"כ:

דף קיג.

בד"ה התם וכו' וכר"י וכו' עכ"ל לפ"ז הו"מ הגמ' לשנויי הא והא בחבל דגרדי ובריתא כרבנן ורב כר"י:

דף קיג:
רש"י בד"ה אתמוחי וכו' ולא עפר עכ"ל משמע רשקצים אפילו נעשו עפר אסורין ומכאן יש להוכיח דין המומיא ועיין להמש"ל והשע"ה בדין המומיא:

דף קיד.
גמ' ולא תהא מרדעת וכו' וכיון דלר"י ע"כ דמרדע' מב' צדדים אפי' ר"י לא אשכחן דפליגי אלא בבגדי ע"ה ורישא מתני' סתם ולא איפליגו בה משמע דלכ"ע מרדע' דגרועה היא בעי' מב' צדדים:

דף קיד:
תוס' בד"ה ליתקע וכו' ולהכי אמר בסמוך יו"ט וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א ז"ל דהמק' לא שמיע ליה ברייתא דבסמוך ע"ש נעלם ממנו שהיא משנה בספ"ק דחולין וי"מ מה ראיה מייתו התוס' מברייתא דיו"ט שח"ל בע"ש נוקמא כמ"ד נ"ון קריבין ביום טוב ולהכי א"צ לתקוע ואפשר דפסיקא להו שהיא ג"כ ברייתא והיא סיפא דהך ברייתא דיו"הכ שח"ל בע"ש ומייתו ראיה שפיר דלפום המקשן הך ברייתא ר"עק היא דס"ל נ"ון א"ק ביו"ט וי"ל עפ"ז דברי מהרש"א ז"ל:

דף קטו:
גמ' א"ל אין מצילין כ' מהרש"א בתוס' הא דלא מסייע ליה מברייתא רי"ל בלה שאני ולפ"ד צ"ל דלא שמיע להו ברייתא דבסמוך ס"ת שנמחק וכו' והרשב"א בחי' כ' דהמבעי ידע ברייתא דתרגום שכתבו מקרא וברייתא דס"ת שבלה ובעי הי מנייהו עיקר ע"ש ולפ"ד צ"ל דלא שני לן באין בו פ"ה אותיות בין מכונסות למפוזרות ומבעיא ליה בתרוייהו ונקט ללקט לרבותא דאפילו מפוזרות י"ל דמצילין דמ"מ רבותא היא מיהו לקושטא דמילתא לא מסתבר לפלוגי בינייהו דאלת"ה ב' הברייתו' לאו סתראי נינהו ולכך פריך שפיר תבעי לך פ' ויהי בנסוע הארן וגם פריך שפיר מברייתא דיגר סהדותא ול"ק מ"ש מהרש"א בתוס' ע"ש:

דף קטז:
גמ' וחכ"א מפשיט את כולו הר"מ בריש ה' ק"פ פ' כרבנן ולא כ' דשקיל בברזי דס"ל כמ"ש התוס' לקמן בד"ה דשקיל דרבנן לדברי ר"יש קאמרי ועיין להלח"מ מיהו ק"ק דהיכא דמנח בפתורא דדהבא ויומא דאסתנ' דאיתנהו לתרוייהו לכ"ע אין מפשיט כולו ואמאי לא ביאר הר"מ ד"ז:
שם גמ' פליגי בטלטול לפירש"י דבמחובר פליגי אע"ג דלרבנן מפשיט כולו משכחת לה פלוגתייהו באיתנהו לתרוייהו יומא דאסתנא ופתורא דדהבא דאפי' לרבנן לא יפשיט

אלא עד החזה ולזה כיוין מהרש"א בקושייתו בתוס' בד"ה דשקיל שהק' דהול"ל באינו מופשט אלא עד החזה דשרי לטלטל ע"ש דר"ל דאפי' לרבנן מ"ל דאינו מופשט אלא עד החזה היכא דאיתנהו לתרוייהו:

דף קיז:

רש"י בד"ה אבל וכו' ולאורתא ליטרח וליתי וכו' עכ"ל. והא דמשמע דביו"הך גופיה מצילין היינו מן המנחה ולמעלה והתירו להציל משום צער כמו שהתירו קניבת ירק כדאי' בס"פ אלו קשרים ע"ש בפירש"י ועיין להרשב"א בחי' כאן:

דף קכ:

תוס' בד"ה פותח וכו' מכבה ומבעיר וכו' עכ"ל. מה שהק' מהרש"א אמאי לא תני מבעיר ע"ש ל"ק דאפי' למ"ד דהבערה ביום טוב בעי' צורך היום קצת מדאורייתא מ"מ למ"ד הבערה ללאו יצתה ביו"ט שרי דלא אסר רחמנא אלא מלאכה כמ"ש התוס' בפ"ק דפסחים ד"ה ע"ב ואם כן י"ל דברייתא כמ"ד הבערה ללאו יצתה ולא תני אלא מידי דשייך גם ביו"ט ומ"ש מהרש"א לחלק בין נר שע"ג טבלא לנר שאחורי הדלת ע"ש אינו מוכרח אלא די"ל דהתוספות בדבור הקודם נחתי לתת טעם למאי דלא לייט רב אנר שע"ג טבלא משום די"ל דיש בו שמן:

בד"ה והאמר וכו' וא"ת אמאי לא מפיק וכו' עכ"ל עמ"ש הריטב"א בחי' ובתוספות בדבור הקודם ודוק:

גמ' בהא אפילו ר"ש מודה עיין להמג"א סי' שי"ד ועיין מה שכתבתי שם:

דף קכא.

גמ' וסבר ר"י וכו' הא דלא פריך דרבנן אדרבנן כדלעיל די"ל דטעמייהו דרבנן דטובל כל היום משום נעילה ור"י ס"ל דתפלת נעילה בלילה כדפירש"י וניחא מה שהק' עליו התוס' דרש"י ס"ל דסוגיא דשמעתין ע"כ ס"ל דברייתא הלזו בדלא צלי מיהו רש"י בדבור הקודם פי' טעמא דת"ק משום דס"ל טבילה בזמנה וע"כ דלמסקנא פי' כן דכיון דר"י אחרינא הוא ממילא ל"ק דרבנן אדרבנן דרבנן אחריני נינהו וא"כ גם דיבור שלאחריו למסקנא מיירי ושפיר מק' התוס':

תוס' בד"ה אין וכו' כדאמרי' לקמן בפ' שואל וכו' עכ"ל. ק"ל מאי פריך הגמ' שם חבירו גוי אמירה לגוי שבות ופירש"י דכבר שמעי' לה ממתני' דאין אומרים לו כבה ע"ש נימא דאשמועינן מתני' דהתם דאפי' באיסורא דרבנן ומתני' דהכא איכא לאוקומא באיסורא דאורייתא כר"י או בצריך לפחמים כמ"ש התוס' בסמוך וי"ל דכונת התוס' דמהגמרא שם מוכח דמשמע ליה דמתני' דהכא אפי' בדרבנן מיירי ומה שהביאו מגמ' דעירובין נר'

דגרסי כגי' הספרים שם דגרסי דהא לא אמר לנכרי זיל אחים דלהאי גי' מוכח דאי שבות דאית ביה מעשה אפי' באיסורא דרבנן אסור ודוקא באיסורא דרבנן דלית ביה מעשה כההיא דאייתי ליה מגו ביתאי אבל לגי' הרי"ף והיא גי' התוס' שם כמ"ש מהרש"א שם לא מוכח מינה מידי דכל אמירה לנכרי מקרי לית ביה מעשה ושרי ואע"ג דאיכא למילף דוקא לצורך מילה התירו כמ"ש התוס' בגיטין ר"ח ע"ש מ"מ ראיה ליתא:

בד"ה ש"מ וכו' דבהגיע לחינוך וכו' עכ"ל מתבא' מדבריהם דבהגיע לחינוך לכ"ע מצווין להפרישו וק"ל מדאמרי' ביבמות דקי"א ע"ב כי קאמר ר"מ בה"א גדולה וכו' אבל קטן וקטנה תרוייהו כי הדדי נינהו והיינו משום דאין ב"ד מ"ל כדפירש"י שם והתם בהגיע לחינוך מיירי דפחות מט' שנים ויום אחד אין ביאתו ביאה וקתני יגדלו זע"ז ויש ליישב:

דף קכב.

גמ' משום דנר לאחד וכו' ולא זו אף זו קתני אבל הר"מ בפי' המשנה כ' דאי תנא משקה הו"א בנר דהוא נר לא' נר למאה אפי' בשביל ישראל שרי ע"ש וי"ל עוד דהו"א דוקא שתייה אבל שאר תשמישי לא להכי תנא נר כמ"ש התוס' די"מ לקושטא דמילתא כן והתנא בתחילה לא תנא אלא נר ומשקה ואחר מעשה דר"ג תנא גם כבש דאל"ה לתני משקה וכבש ולא ליתני נר:

דף קכב:

גמ' אבל של נפחין לא הק' הרשב"א לר"י דס"ל דבר שמלאכתו לאיסור אפי' לצורך גופו אסור היכי מיתוקמא ליה ברייתא דלקמן דהתירו וחזרו והתירו ע"ש וי"ל דר"י מוקי לה התירו לצורך גופו וחזרו והתירו לצורך מקומו וחזרו והתירו מחמה לצל וחזרו והתירו אפי' בב' וכולן בכלי שמלאכתו להיתר גם לפמ"ש התוס' בד"ה רחת ניחא שפיר:

דף קכג.

רש"י בד"ה הני נמי עלי ומדוכה עכ"ל משום דגריס הני נמי ע"כ לפ' כן אבל ודאי היה אפשר דמדוכה לא קפיד כמו עלי שהרי ר"א דאמר לקמן קינין ומקלות וכו' קודם התרת כלים נשנו לא חשיב עלי והיינו משום דקפיד עליה וקחשיב מדוכה ועיין במהרש"א לקמן בד"ה איתיביה:

דף קכד.

גמ' הני קערות היכי מטלטלן מה שהק' מהרש"א לא זכר דברי התוס' לעיל בד"ה מקצוע ובד"ה הרי:

תוס' בד"ה הא וכו' לא דייק בפ' משלין וכו' עכ"ל עמ"ש בחי' במס' סופרים פרק יו"ד ה"ג ע"ש:

דף קכד:
גמ' תני חדא וכו' הו"מ לאוקומי תרי ברייתו' קמאי אליבא דחד תנא וברייתי' דמסיקין בנשברו מעי"ט וברייתא דאין מסיקין בנשברו ביו"ט אלא משום דאי בנשברו מעי"ט פשיטא דעצים בעלמא הם וכדפריך לעיל ומאי קמ"ל ברייתא מיהו למ"ד בריש ביצה דאפי' מאן דל"ל מוקצה אית ליה נולד ע"כ דדחיק ומוקי ברייתא דמסיקין בנשברו מעי"ט:
תוס' בד"ה ורבא וכו' דרבא אית ליה מוקצה עכ"ל צ"ל דס"ל להתוס' כדעת ר' צמח שהביא הרא"ש דהלכה כר"י דאי הלכה כר"מ מיתוקמא שפיר אפילו בנשברו בשבת שהרי ר"מ ס"ל מוכן והיינו משום דחזי מיהא למלאכ' אחרת דהכי משמע לישנא דמ"ס מוכן הוא ואינו ר"ל דל"ל מוקצה וכ"מ מפלוגתא דר' צמח והרא"ש ע"ש:

דף קכה:
רש"י בד"ה ל"ש וכו' דקתני ואם היתה וכו' עכ"ל. סותר פי' לקמן דקמ"ב דמפ"ל ארישא וכבר עמד בזה מהרש"א ז"ל ונ"ל דהתם איכא תרי מימרי דרב חד אאבן וחד אמעות והק' התוס' תרתי ל"ל ע"ש וס"ל לרש"י מכח קושי' זו דתחילה אמר אאבן שהוא טלטול ממש ואח"כ סבר דאפי' ניעור מניח אסור ונקט לה אמעות דלית ביה אלא ניעור ומשום דבסוף אשמועי' אפי' ניעור מפ"ל גם מימרא ראשונה נמי הכי אבל הכא מימרא דר"י היא וכיון דלא אשמועי' אלא חד מימרא מסתבר לאוקומי אטלטול כיון דלא אשמועינן תרי מימרי כמו רב:
בד"ה צאו ולמדום וכו' שאין הזמנה וכו' עכ"ל כדברי מהרש"ל נר' עיקר דלפ"ד מהרש"א ישיבה ע"ד מוקצה שרי כמו נגיעה ואין נרא' כן ממ"ש מרן בש"ע דין כ"א דאסור ליישב עליהם כ"ז שלא למדו':

דף קכו.
גמ' אנא דאמרי כי האי תנא וכו' הא דלא קאמ' במתני' דמדבריהם למדנו שפוקקין דמייתי בסמוך משום כיון דהכא מיירי בטלטול כמ"ש התוס' י"ל דמצוה שאני ועיין בתוס' בסמוך בד"ה מדבריהם:

דף קכח:
גמ' סבר מבטל כלי מהיכנו וכו' ודאי דליכא מאן דסבר מבטל כלי מהיכנו דאורייתא ומה דנקט סבר וכו' אסיפא קאי אצער ב"ח ועיין להר"ב בש"מ במס' ביצה ד"ז ע"ב ע"ש גבי כיסוי ע"ש:

מתני' אין מילדין את הבהמה פירש"י משום טירחא והק' הרשב"א בחי' א"כ מאי קאמר הגמ' מחללין את השבת לאיתויי מאי הא בהולדה ותחומין ליכא איסורא דאורייתא ולכך תנא מחללין את השבת אפי' בא"ד אלא ע"כ בהולדה איכא איסורא דאורייתא ע"ש ונ"ל דברי רש"י במ"ש התוס' בע"א דכ"ו ע"א בד"ה סבר דדוקא ביושבת על המשבר או בכלו חדשיו הוא דליכא איסורא דאורייתא אבל לא כלו חדשיו או אינה יושבת על המשבר איכא איסורא דאורייתא וס"ל לרש"י דמתני' סתמא בכל גוונא מיירי אין מילדין את הבהמה אפי' ליכא איסורא דאורייתא משום טירחא ומילדין את האשה אפי' באיסורא דאורייתא ופריק מחללין לאיתויי מאי ומשני לאשמועי' אפי' סומה שאינה רואה:

דף קכט.

תוס' בד"ה רבא וכו' וקודם מילה איירי וכו' עכ"ל שיעור דבריהם דלאו בתוך ז' מיירי דלא הוו צריכי חמין אלא ביום ח' לצורך מילה ואגב השמיעונו דלאו לאחר המילה ומ"ש מהרש"א אי בעי' מע"לע עיין להת"הד שהוכיח מתוס' גיטין ד"ח דלא בעי' מע"לע ועיין מרן בש"ע סי' תרי"ז ע"ש:

דף קל.

בד"ה ר"א וכו' דהחי נושא את עצמו עכ"ל לפמ"ש התי' דצ"ד דבתינו' אינו נושא את עצמו ניחא שפיר:

דף קל:

בד"ה ברצון וכו' ה"ה דהומ"ל ברצון ר"מ וכו' עכ"ל נר' דל"ג בההוא עובדא דרך גגין וחצרות וקרפיפות דלגי' ספרינו ע"כ שהביאו דרך שניהם דהא חד עובדא הוא והול"ל דרך גגין ואמרי לה דרך חצרות וכו':

בד"ה ניתקו וכו' ומיהו חצר לא חשיב כליתא וכו' עכ"ל אעירבו קאי דקאמר בתים איתא וכו' ולא חשיב כסתום וליכא לא בתים ולא חצרות ול"ק מ"ש מהרש"א:

דף קלא.

תוס' בד"ה תאמר וכו' דאל"ה מ"ש וכו' עכ"ל עמ"ש מהרש"א ועיין בגמרא במכות דף ח' ע"ב ורוק:

בד"ה ושוין וכו' חימה מה צריך טעם וכו' עכ"ל לפי' הר' פורת שכ' התוס' לקמן בד"ה אי מעומר דאתיא שפיר מבינייא ל"ק קושי' הלזו וקושיתם אינה אלא לפי' קמא שכ' שם דמשכח פירכא:

דף קלב.
רש"י בד"ה ביום וכו' אלא מקראי נ"ל וכו' עכ"ל ק' נימא דלר"א פקוח נפש ממכשירין נ"ל דנהי דמילה הלכה מ"מ מכשירין מקרא נ"ל:

דף קלב:
תוס' בד"ה הדר וכו' ומה"ט ליכא למילף וכו' עכ"ל דבריהם לא יכונו אלא בעלמא אבל בשמעתין קושיתם שניה אכתי קשיא דקאמר דילמא צרעת חמורא דדחיא עבודה דמ"נ צרעת קילא דאי משום גברא לא חזי ודאי צרעת קילא ואי גברא חזי נילף עבודה דוחה צרעת מק"ו והוי צרעת קילא ממ"נ:

דף קלג.
רש"י בד"ה דאתיא מק"ו וכו' ומה צרעת וכו' עכ"ל עיין להתוס' לעיל בפ' ב"מ שהק' הא רבא ל"ל ק"ו וכו' ע"ש והו"מ לאקשויי הא לכ"ע ק"ו פריכא הוא דקבורת מ"מ תוכיח כמ"ש התו' לעיל בד"ה ומה:
בד"ה וצריכה וכו' דקטן לאו בר עונשין וכו' עכ"ל אפי' למ"ש הר"מ בריש ה' מילה דאינו חייב כרת עד שימות בלא מילה ע"ש מ"מ צ"ל ה"ט דקטן לאו בר עונשין משום דפסח נמי איכא מ"ד בפסחים דכי עביד פסח ב' אינו חייב על הראשון:

דף קלד:
גמ' אורי ליה כשמעתיה עיין במהרש"א בפירש"י ועיין להר"מ והכ"מ בפ"ב מה' מילה כ' דרבא לא שמיע ליה הא דכי אתא ר"ה אמר הלכה כראב"ע ומה שנ"ל בפשטא דשמעתא דלאוקמתא דסבי י"ל דראב"ע איום ג' לחוד פליגי דס"ל דביום ג' מרחיצין אבל ביום ראשון ושני מודה דמזלפין אבל לאוקמתא דרבא כיון דת"ק חמיר יום א' מיום ג' אין סברא שיפלוג ראב"ע להיפך שיום ג' חמיר מיום א' וא"כ כי אורי ביום א' דמרחיצין א"ש אפי' לראב"ע דראב"ע אפילו ביום ג' קאמר אבל לסבי יום א' דוקא מזלפין אפי' לראב"ע דאיהו לא קאמר מרחיצין אלא ביום ג' וניחא דלא אמר ראב"ע אף ביום ג':

דף קלה.
תוס' בד"ה ולא וכו' מסברא ידעי' דא"צ להטיף דם ברית וכו' עכ"ל מלשונם כאן ובדיבור שאח"ז משמע דלא מפרשי כפירש"י דקרא אצטו' לב"ש דאע"ג דצריך הטפה מ"מ אינו דוחה שבת אלא לב"ה קרא אצטו' לו' דא"צ להטיף אפי' בחול דאי צריך הוה שרי אפי' בשבת והיינו למ"ד ודאי ערלה כבושה ורש"י ס"ל דאפי' ודאי ערלה כבושה גלי קרא דלא דחי שבת ועיין במהרש"א ז"ל:

דף קלו:

בד"ה ואם וכו' אם קדמו וכנסו וכו' עכ"ל נר' דפסיקא להו דאפי' קידשו לבד דינו כמו כינסו דהא עמדה ונתקדשה קאמר ואי איתא לא מק' מידי:

בד"ה דתניא וכו' לחומרא לחייבו על ביאת מקדש וכו' עכ"ל י"ל דחומרא דאתי לידי קולא היא דמייתי חולין לעזרה וי"ל דמאי דקי"ל לחומרא מקשי' לאו מכח ספק אלא מדה היא בתורה כמ"ש התוס' בריש קמא ולא הוי חולין בעזרה:

בד"ה הזכר וכו' כמו שמצינו בפסחים וכו' עכ"ל ע"ש בתוס':

דף קלז:

בד"ה אבי הבן וכו' ה"מ כשהמברך עצמו עוש' המצוה וכו' עכ"ל לפ"ז אם אבי הבן הוא עצמו מוהל בנו מברך להכניסו קודם ברכת המילה:

בד"ה אבל וכו' לא היה טוב כ"כ וכו' עכ"ל עיין בתוספות במגילה דף ה' ע"ב בד"ה כאן ובמהרש"א שם:

בד"ה דר"א וכו' ה"מ באהל עראי וכו' עכ"ל אף ע"ג דר"י אמר לקמן אם תלה חייב חטאת מ"מ לא קאי במסקנא וי"ל דר"י ס"ל דאפי' לר"י כן הוא דמתיר אפי' אפשר לעשותן וקרא לדרשא אחרינא דלא כסוגיא דמגילה:

גמ' דר"א עדיפא מדר"י מתבאר מכאן דבאפשר לעשותן באיסורי דרבנן לר"י אסור ולר"א שרי דתלה מדרבנן הוא דאסור כדלקמן והר"מ פ' כר"י במכשירין ופ' כרבנן דאין תולין דס"ל אפילו באיסור דרבנן אסור באפשר מע"ש ומכאן קשה במ"ש הלח"מ בפ"ד מה' יו"ט דין י"ב דסילוק תריסין שרי אע"ג דאפשר לעשותן מעי"ט משום דאיסורא דרבנן הוא ול"ד לשחיקת תבלין ע"ש דלפ"ד אמאי אין תולין המשמרות ועוד דר"י פליג אר"א בהאי מילתא ואיך פ' כר"א:

דף קלח.

גמ' מי איכא מידי וכו' והא דכובלת לעיל דף ס"ב דקאמר הגמ' כי קאי אדר"מ וכו' י"ל דהיכא דאיכא תנא ג' דס"ל פטור אבל אסור אין לחוש דדוקא הכא דליכא אלא תרי תנאי אחד מחייב חטאת ואחד מתיר לכתחי' הוא דפריך מי איכא מידי דכיון דחבירו מחייב חטאת הי"ל לחוש לדבריו לכתחי' מיהת אבל כי היכא מאן דפליג בחיוב חטאת ה"נ דמתיר לכתחי' ונר' שזהו עצמו מאי דמשני הגמ' בסמוך ועיין בתוס':

רש"י בד"ה נוטל וכו' ולרבה ה"ה וכו' עכ"ל אבל התוס' לעיל דע"ג ע"ב כ' דלרבה דוקא משום בורר ע"ש ונר' לפ"ד לר"ז אף משום מרקד קאמר וא"ש מאי דפריך הגמרא בפ' כ"ג היינו בורר היינו מרקד היינו זורה דאתיא כר"ז ולדברי רש"י אתיא כרבה:

דף קלט.
תוס' בד"ה וליתיב וכו' בכל שנה ושנה וכו' עכ"ל. ל"ד בכל שנה ושנה שהרי בט"ב שח"ל במ"ש לא יבדיל ויתן לתינוק דאתי למסרך אע"פ שאינו בכל שנה ושנה אלא דקבוע הוא ע"פ סדר השנים ועיין בי"ד סי' דס"ה בהגה:

דף קמא:
גמ' משום ר"א אם היה רפוי מותר לפום מאי דמייתי האי ברייתא דר"א שרי ברפוי א"כ לאביי דמוקי ברייתא דשרי ברפוי אתיא אפילו לר"א וברייתא דאסר בשאינו רפוי ואתיא אפי' כרבנן דהא אביי ס"ל לצורך מקומו אסור וא"כ ברייתות אתו ככ"ע והא ברפוי והא בשאינו רפוי ועיין למהרש"א לעיל בסמוך:
תוס' בד"ה תינוק וכו' והוי משאצ"ל וכו' זה הוא למסקנא אבל למאי דפריך וליחייב משום תינוק ולא פריך אכיס למאי דלא ס"ד משאצ"ל צ"ל כפי' הראשון:

דף קמב.
בד"ה הכא וכו' אבל אם מונחות זעג"ז וכו' עכ"ל עיין מה שהק' מהרש"א ועוד יש להק' מאי דר"ח נוקמה אפי' טהורה למעלה ובמונחות זעג"ז:

דף קמג.
בד"ה אבל וכו' דמאי אולמיה וכו' עכ"ל אע"ג דאמרי' בכולי גמ' משום דתנן בבחירתא כוותיה היינו במה שנשנה שם ולא מה שלא נשנה והגמ' בריש ביצה מייתי מדתנן מחתכין בצירוף ההיא דעדיות דהוו תרי סתמי ומ"ש בתוס':

דף קמד.
בד"ה לא לרצון וכו' דאת"ל דלא מזכיר מעין וכו' עכ"ל ר"ל דלעולם מדקתני שלא לרצון טמא ע"כ דמעין הוא אבל רבא לא נחית אלא לאוכוחי דהוי משקה דכיון דמעין הוא כ"ש דהוי משקה ובהוכחה דהוי משקה סגי ליה לרבא דלא ס"ל מה שבפי התינוק הוי אוכל ודחו דא"כ מרצון גופיה הו"ל לאוכוחי ול"ק מה שכתב מהרש"א ז"ל:

דף קמה.
בד"ה ור"י וכו' ויש שמעמידין וכו' עכ"ל מ"ש מהרש"א בתי' קושיתו לא יכון בדברי התוס' שכ' אין לנו לאהדורי אפרכי לאפוקי שמעתא מדוכתא וקושיתו י"ל דבדג לצירו לא יש שום סברא לחלק בין יו"ט לשבת ול"ד לחולב תוך הקדירה:

דף קמו:
גמ' מאן דחזא סבר וכו' מתבאר מכאן דעל ידי הוצאה לכרמלית נאסר הדבר שהוציאו כדין המבשל בשבת מכאן ק"ל אמ"ש בר"פ מי שהוציאוהו שכ' דוקא מבשל דאיסורא

דאורייתא הוא דאסור וכן ק' אמ"ש הריטב"א בחי' שם דדוקא מבשל דנעשה האיסור בגוף הדבר משא"כ בהוצאה והא הכא אפי' בהוצאה אסור ואין לו' מט"א אסור כאן משום דהוי דבר הכא מחוץ לתחום דאסור למי שהובא בשבילו ואפי' בשוגג אסור וה"נ הובא לכרמלית הא ליתא דדוקא בבא מחוץ לתחום דמינכר דמהני הבאתו אבל הכא לא מינכר ודמי לבא מחוץ לחומה דלא גזרו כמ"ש התוס' לקמן דקנ"א ע"א בד"ה אלא וגם כל הפו' כ' דינא דבא מחוץ לתחום גבי שבת משמע דוקא מחוץ לתחום אבל משום שהובאו מרשות הרבים לר"הי לא גזרו וע"ש בתוספות בר"פ מה שהוציאוהו:

דף קנ.

מתני' לא יאמר אדם לחבירו פירש"י דהמשלח עובר בלפני עור ועיין להתוס' בקמא דנ"ו ע"א במ"ש ממתני' דשלח ביר פקח ועמ"ש בחי' במכילת' פ' משפטים ע"ש:

גמ' אמרה לגוי שבות פירש"י וכבר תנא ליה בפרק כ"ב ועיין מה שכתבתי שם:

דף קנד.

בד"ה בלאו וכו' וק' לר"י למ"ל טעמא דרבנן וכו' עכ"ל ומאי דאמרי רבנן כל המשלם אינו לוקה דמשמע משום דאיכא תשלומין י"ל דר"ל כל עדות ששייך בה תשלומי ממון לאפוקי עדות בן גרושה דלקי משום דלא שייך ביה כאשר זמם:

בא"ד וקאמר תסתיים דר"א וכו' עכ"ל הא דלא ק"ל מימרא דר"א גובה דעדים שהוכחשו בנפש לוקה לחודא והוצרכו לסוגיית הגמ' משום די"ל דר"א כר"מ דנ"ל אזהרה מקרא אחרינא:

דף קנד:

גמ' בקרני דאומנא מכאן ק' להסו' דאסור להטביל חדשים בשבת אמאי לא משני בשלא הוטבלו דלא חזו ליה וי"ל דלא הוי מוקצה כיון דיכול ליתנו לגוי במתנה ויחזור וישאלנו ממנו ובמאי דפריך והא קמבטל כלי מהיכנו הא דלא משני דקס' צער ב"ח דאורייתא דלא ניחא דפליג ר"ה אר"נ דבסמוך:

גמ' מה טבל דלא חזי ליה וכו' פי' בחול וכ"כ הרשב"א בחי' ומ"ש בפירש"י דמוקצה הוא נמחק ובסי' ליתיה ול"ק מ"ש מהרש"א:

דף קנה.

תוס' בד"ה למטה וכו' א"נ כר' וכו' עכ"ל ק' דא"כ מאי קאמר הא לא נעץ וכו' הא בי"הש וי"ל כמ"ש הרע"ב בפ"ג דעירובין דל"ה לשי' רש"י דאפי' למ"ד כ"ד שהוא שבו' ל"ג בי"הש בתרי שבותי' גזרו:

תם ונשלם מסכת שבת

מסכת מקוואות

פרק א

משנה א

מילא בכלי טהור וכו' כ' התי"ט דהטעם דאותה הטיפה טימאה הכלי וא"צ למ"ש הר"ש ז"ל דהטיפה טימאה המים שבכלי דהמשקה א"צ שיעור ע"כ ול"ק דאפי' אי חיישי' שמא הטיפה עלתה ובאה בכלי מ"מ לא טימאה הכלי דשמא לא באה הטיפה בדופני הכלי אלא בתוכו ולא שייכא כאן טומאת אויר והו"ל ס"ס שמא לא עלתה הטיפה בכלי ואת"ל עלתה שמא לא באה בדופני הכלי ולכך אי לאו דהטיפה טימאה המים שבכלי לא היה הכלי טמא:

משנה ז

ורבו עליו מים שאובין משמע הא מחצ' על מחצה כשר וכ"כ מרן בב"י בסימן ר"א בשם הראב"ד ז"ל בס' בעלי הנפש ועיין להש"ך ס"ק יו"ד ע"ש:

פרק ב

משנה א

ספק טמא מסתמיות הדברים נראה דאפילו בר"הר ס' טמא והטעם דאוקי טמא על חזקתו ועיין להתי"ט בפי"ב מס' פרה משנה ד' מ"ש בשם מהר"ם ז"ל ועמ"ש שם בעניותי ועיין במשנה שאח"ז:

משנה ב

תניא בתוספתא והביאה הר"ש ז"ל ב' מקוואות א' שאוב וא' כשר וטבל בא' מהן ועשה טהרות בטומאה קלה אלו ואלו חלויות וכ' הר"ש ז"ל הטעם משום דהכא מעיקרא טו' קלה הו"ל ואם כמים שאובין טבל לבסוף מדין בטומאה קלה שהרי בא ראשו ורובו בשאובין ועיין להמש"ל ומכאן ק"ל על ס' התוס' בשבת די"ג ע"ב בד"ה וטהור דס"ל דלא גזרו על הטהור אלא בנפילה אבל בא ראשו ורובו במים שאובין לה גזרו אלא בט"י ולא בטהור ממש ע"ש והא הכא כשנטמא טומאה קלה כגון אוכלין טמאין לית ביה הערב שמש וא"כ לא נטמא בביאתו במים שאובין אף שהם לבסוף וכן קשה מבבא דהתר ועיין בפי"א דפרה מ"ו ובהר"ש והתי"ט שם ע"ש:

מרן בב"י בי"ד סי' ד"א קרוב לסופו העתיק לשון הרמב"ם ז"ל בחיבורו בפ"י מה"מ בפסקי הני משניות וכתב עליו משנה בפ"ב דמקוואות ופ' כר"י ע"ש והוא דדברי הר"מ שהעתיקם הם בטומאה מורה ובזה לא יש מחלוק' ובפי' סיים הר"מ ז"ל שם בד"ה בטו' חמורה אבל בטומאה קלה וכו' ספקו טהור אפי' ס' טבל ס' לא טבל ע"ש אשר מבואר

בהדיא דלא פסק כר"י אלא כת"ק גם דברי הט"ז ס"ק פ"ו תמוהים ע"ש ושו"ר לה' מש"ל בפ"י מה"מ ה"ו שתפס עליהם בזה והדבר פשוט דמה שהוצרכו בדין דמ"א לטעמ' דהעמיד טמא על חזקתו כדי לטמא אפי' בר"הר:

בגמ' עירובין דל"ה לא מייתו בבא דמקוה שנמדד אלא מייתי בד"א אבבא דמשנה א' ע"ש ובהכי ניחא מה שהק' המ"ל בפי' מה' מקוואות דין ו' בד"ה ודע על דברי הר"ש ז"ל ע"ש ועיין להתוס' שם דף ל"ו בד"ה אדרבא ע"ש:

כתב הרב ז"ל דטומאה חמורה דרישא היינו אב הטומאה דאורייתא וכ"כ רש"י ז"ל שם וכ"נ מגמ' שם דפריך דר"מ אדר"מ ואי רישא בטומאה דרבנן מאי פריך אעירוב אדפריך מסיפא לסייעיה מרישא ונימא דעירוב דמי לא"הט דרבנן ועיין להתי"ט שהק' מדתנן בפ"ד דטהרות דס' אב הטו' דרבנן טמא והחזו"ן תירץ דהתם בד"הי והכא דקתני בין בר"הר הוצרכו לאוקומה בדאורייתא ע"ש ועיין להמש"ל בפי' מה"מ הלכה ו' ע"ש בחי' במס' טהרות פ"ה מ"ח ובפסחים ד"ע ע"א ע"ש:

במילתא דסיפ' דר"י נר' מדברי התוס' בעירובין דל"ו בד"ה במקוה דגרסי ס' ליטמא טמא לטמא אחרים טהור וספק ליטמא היינו בכה"ג דרישא דהיינו ס' ליטהר ולטמא אחרים היינו דאינו מטמא טהרות אלא דאמרי' ליה זיל טבול ע"ש ופשטה דמתני' דלטמא אחרים היינו בס' נגיעה. אבל בזה דמטמינן ברישא אם נגע בטהרות טמאים ועמ"ש במשנה שאח"ז:

משנה ג

היו ב' וכו' שניהם טמאין שאין לו במה יתלה כ' הר"ש ז"ל בתוס' איתא דר"י מטהר בטהרות שעשה ודומה למי שנטמאת אחת מידיו היינו מתניתין דלעיל וכו' ע"כ. נראה מדבריו דלרבנן דמטהרי לעיל ס"ל גם כאן שאין אומרין לו שלא יטבול ולפ"ז י"ל על פסקי הר"מ ז"ל דבפ"י מה"מ פסק כרבנן דמטהרי בטומאה קלה ופסק למתני' הלזו ופ' בפי"ד מה' א"הט דס' מים שאובין אומרין לו שלא יטבול וע"כ צ"ל דאפי' רבנן דלעיל מחמרי בכאן והטעם דלעיל דכבר טבל מתירין לו דילמא אתי לשרוף טהרות אבל הכא דכבר הוא טמא בודאי אומרין לו שלא יטבול בזה וליכא חשש דטהרות דכבר הוא טמא בודאי וחילוק זה למדתיהו מדברי המש"ל בפ"י מה"מ ה"ו שכ"כ לחלק בין ס' טו' בר"הר לדין דמשנתנו ע"ש אלא דאכתי ק' דהא ברישא דמתני' בס' נפילה קתני טהור והיינו לטהרות שעושה אבל לאדם אומרין לו שיטבול וכמ"ש הר"מ ז"ל ואם כן בסיפא דמתני' דקתני שניהם טמאין היינו אפי' לטהרות דמאי דטיהר ברישא טימא בסיפא וא"כ פליגא אתוספת' בזה וצ"ל דלעולם הטהרות טהורות והחילוק שיש ביניהם הוא דברישא דמתני'

אומרין לו שלא יטבול ואם טבל אין אומרין לו שלא יגע בטהרות אבל בסיפא דמתני' אומרין לו שלא יגע וזה דבתוס' מדמו ד"ז למי שנטמאת א' מידיו דכ' הר"מ ז"ל בספי"ד מה' א"הט דאומרין לו שלא יגע ולכן בדין דס' נפילה דכ' הרמב"ם ז"ל לא כלל עמו דין דב' מקוואות משום דהוי דינו כנטמאת א' מידיו וסמך על הדין ההוא ולא כ' דין דב' מקוואות כיון דבתוספתא מדמו לו והשתא איכא ג' מעלות בספק דטומאה דרבנן והיינו דינא דמשנה ב' אפי' בב' מקוואות טהור ואומרין לו שיטבול ובנטמא טומאה חמורה אלא דהס' נפל במים שאובין בס' נפילה אומרין שלא יטבול ובב' מקוואות דאיתחזק מקוה חסר אומרין לו שלא יגע ובכולהו טהרותיו טהורות. ולפי"ז י"ל על מרן בכ"מ דבדין דס' נפילה דמים שאובין כ' שלמד כן מהתוספתא וסובר רבי' דה"ה לדין דהכא ע"ש והוא תימה דבדינם חלוקים והוא דבר הכרחי דלא תפלוג מתני' אתוספתא כמ"ש ולפ"ז הר"מ שחילק בין אין לו במה לתלות ליש לו היינו לענין שאומרין לו שלא יגע ועיין להמש"ל שם ומ"מ למדנו מהתוספתא דר"י מטהר הטהרות בד"ז וכ"ש הוא דמטהר בדין דמשנה ב' ומאי דקתני ר"י מטמא היינו דאומרין לו שיטבול או שלא יגע ותמהני על התוספתא במס' עירובין דל"ו בד"ה במקוה שלא נסתייעו מברייתא זאת והוצרכו להוכיח ממתני' דכפי הנראה מפשטא דמתניתין דאין משם הכרח כאשר כ' במשנה ב'. וראיתי להמש"ל שם שהק' בתוספתא זאת דהא ר"י מטמא במשנה ב' ותריץ דדוקא לעיל דהמקוה ספק פסול מן התורה משא"כ הכא ולפי"ז ניחא מה שלא נסתייעו התוס' מברייתא זאת אלא שכבר דחה המש"ל חילוק זה ממתני' דמס' ידים ע"ש גם עיקר קושייתו אין לה מקום שנעלם ממנו דברי התוס' נז' שכ' דמאי דמטמא ר"י היינו האדם דאמרי' ליה זיל טבול וע"ש במ"ש המש"ל בד"ה ודע ע"ד הר"ש ז"ל:

משנה ד

רא"א רביעי' וכו' בתוס' הביאה הר"ש ז"ל דר"א מכשיר בסנטרה שהיא משוקעת בקרקע וק' דהא מ"מ מעמיד המקוה ע"י דבר המקבל טומאה ולפי' הר"ש ז"ל בפ"ה משנה ה' גם מניעת המים בעי' ע"י דבר שאין מקבל טומאה ואפי' ר' יאודה דמטהר שם ה"ד במקוה שלם וכמ"ש הר"ש ז"ל וצ"ל דר"א עדיפא מדר"י ופליג אההיא דרשא דמקוה מים יהיה טהור ומה שלא פי' הר"ש ז"ל דטעמא דרבנן דתוספתא מטעם זה היינו מדקאמר ר"א שאין המים שאובים מכלל דשמעינן לרבנן דפסלי מהאי טעמא ולפי' הר"ש ז"ל במתניתין שם דפ"ה ניחא שפיר ומכאן סיוע לפי':

משנה ה

אם ידוע וכו' ואם לאו פסול כ' הרא"ש ז"ל בפ' מרובה דס"ז דנר' ממתניתין דבס' פסול ומכאן סיוע דכולו שאוב מ"הת ע"ש וקשה דהא בג' לוגין איירי דלכ"ע מדרבנן ונראה

דהרא"ש ז"ל סמיך אס' ר"ת שהביא סמוך לזה דבג' לוגין הלכה וכ' הוא ז"ל בה' מקוואות שלו דלא אמרה ר"ת אלא בג' לוגין דבתחילה וא"כ כאן דבתחילה הוא הוי פיסולן מ"הת אי כילו שאוב מ"הת ומ"מ נראה דלפמ"ש במשנה ג' בשם הר"מ ז"ל דאפי' בס' נפילה אומרין לו שלא יטבול א"כ כאן אין מטהרין אלא בוראי שידוע וכדקתני מתני' ולכן הר"מ העתיק דברי הרא"ש ז"ל על פ' הד"מ ז"ל אפילו דאיהו ס"ל דכולו שאוב מדרבנן ול"ק מה שהק' עליו התי"ט ע"ש:

משנה ז

המניח קנקנים וכו' הק' הר"ש ז"ל הא לא הוי שאובה שלא נתכוון אלא לנגבן כדמוכח גבי מניח כלים תחת הצינור ע"ש. ומדברי רש"י ז"ל שם מוכח דאפי' בחצר בעי' נתפזרו דאי הניח בשעת קשור עבים וירדו גשמים בלא פיזור עבים אפי' בחצר הוי לדעת ושאוב הוא ע"ש וא"כ י"ל דהכא מיירי בשעת קשור עבים ולא נתפזרו ונראה דעת הר"ש ז"ל דבחצר אפילו בשעת קשור עבים ולא נתפזרו לא הוי לדעת ומרן בב"י וש"ע סי' ד"א לא הזכיר סברא זו כלל וס' הר"מ בפ"ד דבצינור בכל גוונא פסול ובחצר הוא דמפלגי' בין קשור לפיזור ע"ש במרן בכ"מ ובב"י ומ"מ מדבריו למדנו דס"ל מאי דמכשרי' בפ"ק דשבת דוקא ע"י שבירה וכתי' הר"ש ז"ל:

ודע דמדברי הרמב"ם ז"ל שם נראה דמשנה זו דקנקנים אפי' בשעת קשור עבים ולא נתפזרו מיתוקמא כיון דדעתו לנגבן עדיף טפי וזהו שכ' אע"פ שהניחן בשעת גשמים ועיין בלבוש:

משנה יו"ד באיזה טיט אמרו וכו' עיין להר"מ ז"ל בפ"ח מה"מ ולמרן בב"י ביאור הדברים ע"ש ועיין לה' חזו"ן והטור כתב טיט שראוי להריקו מכלי לכלי ולא כ'. פרה שוחה ולא שום שיעור מהני תנאי. וכבר תמה עליו הב"ח ע"ש ונ"ל דהטור מפרש מ"ש ראב"צ אומ' הנמדד בלוג היינו שראוי להריקו ולמודדו מכלי לכלי ופסק כמותו משום דמתני' דרפ"ז כוותיה יחטא וכתב בב"י דהסמ"ק הביא כל הני תנאי וכתב והלכה כדברי כולן להחמיר ע"ש ולא ידעתי מהו כדברי כולן דאין שייך לשון זה אלא אי קולא וחומרא לזה וקולא וחומרא לזה כמו ההיא דפ' בא סימן גבי ב' שערות אבל כאן לא הול"ל אלא הלכה כדברי המחמיר:

פרק ג

משנה ב

וטהרו העליונים מן התחתונים ראב"ע פוסל קשה לי מהא דאמרינן בפ' אין דורשין אפלוגתא דירדו ב' וטבלו לל"ב מחלוקת בטומאה וטהרה אבל במעלות דרבנן כ"ע אמרי'

גוד אחית והיינו משום דמסתברא דליכא דל"ל גוד אחית בדרבנן והשתא הא הכא דרבנן הוא דלא נפסל אלא מחמת הג' לוגין ואפ"ה ראב"ע ס"ל דלא אמרי' גוד וצ"ל דהא דפשי' ליה להגמ' דבדרבנן אמרי' היינו גור אחית אבל גוד אסיק כדהכא אה"נ דאיכא דל"ל ולפי"ז י"ל על הר"ש ז"ל שכ' דאפ' דראב"ע ל"ל אפי' גוד אחית ע"כ והשתא לפמ"ש מוכרח הוא דראב"ע ל"פ אלא אגוד אסיק. ונ"ל ליישב דלפי הצד דראב"ע ל"ל אפי' גור אחית מה שפוסל היינו כלפי דאמ' ת"ק ויטהרו העליונים דמשמע דהוי חיבור וא"צ אפי' להרבות מים כשרים כיון דמחובר למקוה כשר קאמר דראב"ע פוסל דהשתא הוי פיסולא דאורייתא אבל מודה דיכול להקוות עליו ולפי"ה מקום אתנו ליישב מה שהק' התי"ט על הרב ז"ל דכ' אין הלכה כראב"ע משמע דס"ל להלכה דאמרי' גוד אסיק ולקמן פ' דל"א גוד אחית ע"ש ולפי"ה י"ל דהר"ב מפ"ל דהכא פלוגתייהו באם יכול להקוות עליו וראב"ע ל"ל גוד אסיק אפי' בדרבנן ואה"נ מודה בגוד אחית ות"ק א"ל גוד אסיק בדרבנן ופסק כוותיה אבל לקמן דכ' דל"א גוד אחית היינו בדרבנן ובהכי ניחא לי פסקי הר"מ ז"ל ול"ק כל מה שהק' עליו התי"ט דההיא דמטהרין מקוה העליון מן התחתון בשאוב מיירי כמ"ש הר"ש ז"ל שם והביאו גם הכ"מ בפ"ח ע"ד הר"מ ז"ל והר"מ ז"ל הוא מכת הסוברים דכולו שאוב מדרבנן ולכך פ' דאמרי' גוד אחית ושפיר פסק כרבנן בההיא דרגליו של א' בפ"ח דבדאורייתא ל"א גוד אחית גם דג' גוממיות הוא מטעם דל"ל גוד אחית בדאורייתא ומ"ש שם דאין המים הנזחלין הוא בעצמו הטעם שאין המים הנזחלין משום דהוי גוד אחית וכמ"ש הר"מ שם ע"ש. ולפ"ד אף במעין דינא הכי ודלא כהש"ך ס"ק קכ"ט ועיין למרן בב"י שכ' בשם בעלי הנפש דאי כולו שאוב דרבנן הוי דינו כמו מעלות דרבנן שבגמ':

משנה ד

בעל קרי דחולה קשה לי למאי דאמר רבא בברכות דכ"ב ע"ב הלכתא בריא המרגיל וחולה המרגיל מ' סאה ובריא לאונסו ט' קבין אבל חולה לאונסו פטור ע"ש והשתא מתניתין דקתני בע"ק החולה היכי משכחת לה אי בחולה המרגיל הא בעי' מ' סאה ואי בחולה לאונסו פטור אפי' מט' קבין וע"ש בסוגיא ועיין לה' תי"ט:

פרק ד

משנה א

אחד כלים קטנים התוס' בשבת די"ו כ' בהא דתנן בכלים הדקין שב"בח וכו' הא בציר מהכי טהורין ולא כ' הכא מה דינו בבציר מהכי כמ"ש גבי גדולים משמע דהכא נמי בבציר מהכי אינו פוסל את המקוה וכן נר' מדברי הפרישה בהגהתו שהבין כן אבל ב"ח

לא הבין כן בכוונת התוס' ע"ש ובדברי הב"י אין הכרע די"ל דמ"ש דהרא"ש חולק על התוספות אגדולים קאי ועיין להתי"ט:

משנה ג

בשל חרה רביעית והא דבמשנה א' קתני אחד כלים קטנים והיינו בפחות מרביעית כמ"ש כל הפוסקים הכא שאני כיון שלא עשאו אלא לקבל צרורות בפחות מרביעית אינו מקבל צרורות בטוב ולא הוי כלי בפחות מרביעית וכן ראיתי שכתב הר"ש ז"ל בפ"ב דכלים מ"ב לישב מתני' דהכא עם דין הטומאה אשר שם ע"ש וכל הפוסקים לא ביארו ד"ז:

פרק ד

משנה ד

אימתי בזמן שמתערבין וכו' היו מקלחין וכו' לפי' הר"מ והר"ב ז"ל אימתי בזמן שמתערבין בא לאפוקי אם לא נתערבו וזה יורד בפ"ע וזה יורד בפ"ע דבעי' שיהיו רוב המ' סאה בתוך המקוה אבל כשהם מעורבין כשר והיו מקלחים היא בבא בפ"ע ולפיכך אם ירדו ג' לוגין מים שאובין במקוה ואח"כ ירדו רובא מים כשרים לא מהני וכ"כ מרן בב"י ופסקו מור"ם בהגה אבל הר"ש ס"ל דאפי' הרוב בסוף מהני ומפ' דמתני' חדא בבא היא וס"ל לתנא דמתני' דלא מהני רביה והמשכה וג' מחלוקה בדבר:

משנה ה

ואינה צריכה צ"פ. ק"ל מהא דאמרינן בבתר' דס"ו לעולם רבנן ושאני שאיב' דרבנן ע"ש דמבואר מסוגיא אשר שם דלרבנן בטומאה דהיא דאורייתא אפילו קבעו ולבסוף חקקו הוי כלי ובשאיבה דרבנן קבעו ולבסוף חקקו לא הוי כלי ולר"א אפי' בדאורייתא אפי' חקקו ולבסוף קבעו לא הוי כלי והשתא מתני' דלא כמאן דלר"א הוי חקקו ולבסוף קבעו ומתני' קתני היתה כלי וחברה הוי כלי וכרבנן לא אתיא דא"כ אפילו קבעו ואח"ך חקקו הוי כלי בדאורייתא ובשלמא כולהו לחיי דכולהו לחומר' ואיכא למי' דהחמירו בזה ושווינהו כשאיבה דרבנן לחומרא אלא דקתני ואינה צריכה צ"פ דהיא לקולא קשה כיון דבדאוריית' אפי' חקקו ולבסוף קבעו הוי כלי א"כ הו"ל לאצרוכי צ"פ וליכא למי' דהכא שהיתה מחוברת מעיקרו ולא תלוש ולבסוף חברו דהא הרב כ' דאפי' תלוש ולבסוף חברו וכן נראה מדברי הר"ש ז"ל וכ"נ מפשטא דמתני' דקתני היתה כלי וחברה. וצ"ל דבבא דצ"פ במחובר מעיקרו ומ"ש הר"ב והר"ש ז"ל דה"ה בתלוש ולבסוף חברו אשארא קאי ומתני' דנקט היתה כלי וחברה משום שארא דהנהו לחומרא נקט הכי ועיין להט"ז בא"ח סי' קע"ו ס"ק ח' עיין שם:

עו"ש כמה יהא בנקב וכו' כ' הר"ש והרא"ש ז"ל דבגמ' דיבמות ס"ל כתנא דתוס' דנקב כ"ש סגי ולכן הוצרכו לומר לענין עירוב מקוואות ע"ש. וראיתי למהריב"ל ח"ג סי' ע' שדקדק דאף להההוא תנא י"ל דנקט כשפ"ה לנקב מן הצד דהא לא סגי ליה בכ"ש אלא בנקב למטה בשוליה ע"ש ונ"ל דס"ל דת"ק דתוסן דקאמר אפי' נקב כמלא מחט אפילו מן הצד ס"ל כ' וחביריו הוא דחלקו בין נקב למטה לנקב מן הצד וגמ' דיבמות כת"ק דתוספתא ס"ל:

הנה מדברי הר"ש והרא"ש נר' דס"ל להלכה דנקב בשוליה אפי' כ"ש ומן הצד כשפ"ה ואם מחזיק כ"ש אינו מועיל כשפ"ה ובמאי דסגי בנקב כ"ש אפילו לענין לטבול בתוכה איירי והנה מרן בש"ע בדין מ' לענין מים שאובין דפסול מקוה כ' בשוליה אפי' כ"ש ומן הצד כשפ"ה ובדין ז' לענין לטבול בתוכו כ' דבעי'. נקב המטהר מטומאה ומור"ם בהגה הגיה עליו וי"א דבעי' נקב כשפ"ה נר' דדעתו ז"ל דלענין לטבול בתוכ' יש להחמיר כדעת הר"מ ז"ל כיון שהוא פיסול דאוריית' אבל לענין מים שאובין דהוא פיסול דרבנן דאפי' כולו שאוב יש סוברים דרבנן בזה דעתם להקל כדעת הרא"ש והר"ש ז"ל ובזה ל"ק מה שהק' הש"ך ס"ק כ"ג גם מה שהק' הש"ך שם על מור"ם בהגה שהצריך כשפ"ה דאפי' לדעת הרא"ש מודה בנקבו ואח"ך קבעו ע"ש י"ל דהיש אומרים שכ' מור"ם הוא הראב"ד ז"ל דעמ"ש הר"מ נקב המטהרו והיינו בנקבו ואח"ך קבעו השיג דלענין לטבול בתוכה בעי' כשפ"ה:

ועפי"ה בדעת מרן ומור"ם ניחא גם מה שהק' הש"ך בס"ק פ' על מור"ם דבדין ז' כ' דבעי' כשפ"ה ובדין ל"ו העתיקו דברי המרדכי דאם נקב בדר' דלא הוי כלי אינו פוס' את המקו' ועפי"ה לק"מ דבדין ז' שכ' דבעי' כשפ"ה לענין לטבול בתוכה הוא שהחמיר באופן דדעת מרן ומורם לחלק בין לטבול בתוכה לפיסול מקוה כמו שמצינו שהראב"ד ז"ל חילק ביניהם אלא שלא נראה להם לפסוק כהראב"ד ז"ל לגמרי ועיין בב"י:

פרק ה

משנה א

העבירו ע"ג שפה וכו' עיין למרן בב"י שכ' לדעת הרשב"א ז"ל דמפ' דמאי דקתני העבירו ע"ו שפה היינו שהמים היוצאים מהשוקת כשרים אפי' מה שנכנס בתוך השוקת ואינו פסול אלא בעודנו חוק השוקת וכ' שכן נראה מדברי הר"ש ז"ל ע"ש וי"ל מתוס' שהביא הר"ש ז"ל דתלמאי ועיין למהריב"ל ח"ג סי' ע' ולמהרש"ך ח"ב סימן רכ"ה:

העבירו ע"ג בריכה וכו' כ' מרן בב"י דלדעת הר"ש ז"ל בבריכ' מלאה וכל עוד שהמעין מקלח מטהר אפי' בזחילה וכשנפסק הוי כמקוה חזר והמשיכו עד שידע שיצאו הא'

ר"ל גם מי המעין שנכנסו בבריכה קודם שהפסיקו וע"ז הוא שכ' הר"ש ז"ל שכבר נפסק חיותם אבל בבריכה ריקנית אע"ג דהפסיקו כיון דעיקרם מן המעין דין מעין יש להם. ומ"מ ק' בבריכה מלאה אמאי מטהר בזוחלין הא תנן לעיל בפ"א מעין שמימיו מועטין ושרבו עליו מים שאובים שוה למקוה לטהר באשבורן ע"ש והש"ך כ' בס"ק ל"ב דמיירי בשלא רבו הנוטפין והיינו לפמ"ש מרן בשם הראב"ד דמחצה ע"מ כשר אבל לפמ"ש הש"ך ס"ק יו"ד דמחצה על מחצה פסול צ"ל דמיירי כשמי המעין הם רובא והט"ז ס"ק כ"ב ישב באופן אחר ע"ש והרמב"ם ז"ל מפ"ל דהפסיקו דקתני היינו שעמד בבריכה ולא יצאו ממנה וחזר והמשיכו דקתני היינו יצאו ממנה ע"ש ונראה לדעתו ז"ל דמתניתין כולה בהופסק קילוח המעין אלא דאם הפסיקו דהיינו שנח בבריכה יצא מהם דין מעין אבל כל עוד שהם הולכין וזוחלין דין מעין עליהם אפי' נפסק קילוח המעין וחזר והמשיכו דקתני היינו שלא נח כלל בבריכה. וסברא זאת מצאנוה למהר"י קולון ז"ל בשורש קט"ו שכ"כ והכריח הדבר ממתני' דגל שנתלש דסו"פ ע"ש ומרן בכ"מ ובב"י כ' לדעת הר"מ ז"ל דאיירי בלא נפסק קילוח המעין ע"ש וק' דא"כ כשהפסיקו אמאי הרי הוא כמקוה דמשמע דבעי' מ' סאה הא תנן בפ"א מעין שמימיו מועטין וכו' שוה למקוה להטביל בו בכ"ש ובמה שתי' הר"ש ז"ל ברישא דמתני' לא יועיל בבריכה אשר ע"כ נ"ל פשוט כמ"ש ויצא לנו מכאן סיוע לס' מהרי"ק ז"ל:

ודע דמה שחילק הר"ש ז"ל בין כלי מחובר לכלי תלוש משמע דכל כלי תלוש לא גזרי' והרא"ש ז"ל מחלק באופן אחר בתלוש גופיה ועיין למהרש"ך סי' הנ"ל במה שהרבה לתמוה ע"ד הר"ש והרא"ש ז"ל והרואה יראה שיש להשיב עליהם והרי הוא כמבואר. עד שידע שיצא' הא' עיין להתי"ט ועיין להט"ז ס"ק ל"ב:

משנה ב

העבירו ע"ג כלים וע"ג ספסל נראה דנקט כלים לרבותא דר' יהודה דאפי' ע"ג כלים דס' היא דיש לגזור אפ"ה הרי הוא כמו שהיה וע"ג ספסל לרבותא דר' יוסי דאפי' ע"ג ספסל אין לו דין מעין ולכך הרמב"ם ז"ל בחיבורו שפסק כר' יוסי כתב ע"ג ספסל ושלחן ולא כתב ע"ג כלים ועיין להרב חזון נחום:

משנה ה

העיד ר"צ על הזוחלין שרבו משמע הא מחצה ע"מ מטהר פסולין ולעיל בפ"ק במעין שמימיו מועטין קתני שרבו עליו מים שאובין הא מחצה. ע"מ מטהר כזוחלין וראיתי למרן בפ"י ובכ"מ שכ' בשם הראב"ד בס' בעלי הנפש דמתני' דהכא דמתני רבו הזוחלין כדי לטהרם לזכים ולמצורעים ע"ש ולפ"ד צ"ל דמתני' דקתני פסולים לזבים ולמצורעים

עד שידע שיצאו הא' היינו דלא בעי שיצאו כל הא' אלא שיצאו מהם עד שנמצא מי המעין שחזר והמשיכם הם רוב ולא בעי שיצאו כל הא' ועיין להרב תי"ט שם:

רי"א כל דבר שהוא מקבל טומאה אין מזחילין בו הר"ם ז"ל פי' דפליגי בדבר המקבל טומאה דרבנן אי יכול להזחיל עליו וכבר הקשיתי לשאול. ע"ד בפרק י' דפרה מ"ג ע"ש והר"ש ז"ל פי' לענין להעמיד זחילתו ונר' לדעתו דל"פ ר"י אלא באדם והיינו דקאמר אפילו טהור אבל בקנה מודה דאפילו להזחיל עליו שרי כיון דמדרבנן הוא או אפשר דס"ל דפשוטי כלי עץ אינם מקבלין טומאה אפי' מדרבנן כס' רשב"ם בבתרא דס"ו ע"ש וא"כ ל"פ אלא באדם ובהכי ניחא במה שהקשיתי במסכת פרה שם לדעת הר"ש ז"ל ובהכי ניחא מה שהקשיתי לשאול לעיל בפ"ב מ"ד מהתוס' שהביא הר"ש ז"ל שם מיהו עתה ראיתי דבלא"ה ל"ק דמה שבולע אין זה נקרא זחילה כיון שאינו ניכר כמ"ש מרן בש"ע סד"א דין נ"א ע"ש והרא"ש ז"ל פירש למשנתנו בארם הסומך מקל וקנה משמע אבל מקל לבדו שרי אף על גב דמקבל טומאה מדרבנן אמנם אפשר דמודה לדינא כסבר' רבנן במס' פרה שם וכמ"ש שם ע"ש ועוד אפשר דס"ל דאין מקבלין טומ' אפי' מדרבנן וכס' רשב"ם ז"ל הנז' ובהכי ניחא מה שהק' בהגהת דרישה על הטור והביאו הש"ך ס"ק ע"ו ע"ש גם ניחא לפי"ז פסקי מרן בש"ע דבדין י"ד כ' אפי' ע"ג דבר שמקבל טו' מדרבנן אין מזחילין ובדין מ"ח העתיק המשנה ע"פ פי' הרא"ש ז"ל ועפ"ה י"ל דכיון דאפילו למי שסובר דמקבל טומאה אינו אלא מדרבנן דעת מרן ז"ל לפסוק בקנה דיש סוברים דאין מקבל טומאה אפי' מדרבנן דשרי ומסתיים לאסור בדבר שמקבל טומאה לכ"ע או פ' כדעת הרא"ש ז"ל אם כנים אנחנו במ"ש לדעתו דסובר כסב' רשב"ם ומודה לדינא להרמב"ם ז"ל באופן דאפשר לומר דלכ"ע אסרי בדבר שמקבל טומאה מדרבנן ול"פ אלא בעצם הדבר אם מקבל טומ' מדרבנן כנ"ל וא"צ למ"ש הש"ך ס"ק ק"ר:

משנה ו

גל שנתלש וכו' התי"ט הביא ראוה מכאן לדעת הסו' דלאדם בעי מ' סאה אפילו במעין ע"ש וכבר הרשב"א ז"ל בת"הד הביא ראיה זו וראיתי להש"ך ס"ק כ' שכ' דש"ה דכבר נתלש מן המעין ע"ש והוא תימה דלא מצינו די"ל דין מעין לענין זוחלין ולא לענין כ"ש דאדרבא מצינו להפך דיש לו דין מעין לכ"ש ולא לזוחלין כמתני' דנדל במ"ג ובפ"א דלעיל ע"ש ועיין להט"ז שם:

פרק ו

משנה ה

אם היה שק או קופה וכו' כ' המרכי במ' שבועות וז"ל נראה לראבי"ה דאם יש נקבים דקים מצטרפין לכשפופרת הנוד דתנן במקוואות היה שק או קופה וכו' והא דאמר רבא בפרק חומר בקודש דהא ארעא חלחולי מחלחלא ובעי' ער דאיכא מ"ס במקום אחד אלמא לא מהני נקבים להיות חיבור וי"ל דהתם מיירי שאין בא' מהן מקוה שלם וה"פ כשחופר ג' חפירות זו אצל זו שכולם חסרים אע"פ שנראה דארעא חלחולי מחלחלא והחלחול מפעפע מזה לזה לא שש אבל אם חופר אצל הנהר בכדי שאנו רואין את החלחול וס' בכה"ג נראה דהוי חבור עכ"ל ומרן העתיקו בב"י ופסקו בש"ע דין נ"ב ע"ש ובדברי מורם בהגה ומדברי רש"י ז"ל בההיא דארעא חלחולי מחלחלא אין נראה כן שכ' ומים הנודעין כאן הם באין מנהר גדול ע"ש הרי דמפ"ל בחלחול דנביעה דבאין מנהר גדול אף על גב דמחלחל ובא מנהר גדול אפ"ה לא מצטרפי וכ"נ מדברי הר"ש ז"ל בפ"ה משנה ב' שהביא ראיה דלאדם אפילו במעין בעי' מ"ס מהא דארעא חלחולי ולפ"ד ראבי"ה הא י"ל דלא איירי בנודע אלא בג' חפירות והם מי גשמים אע"פי דניכר דמחלחלי שהרי סמוכים הם והמרדכי שם הביא ראיה זו בשם הרא"ם באופן דנראה דרש"י והר"ש ז"ל פליגי על ראבי"ה בזה דכיון דמפ"ל הא דחלחולי במעין אע"פ שבא מנהר גדול הרי דאין מצטרפן לפי' מאי דמדמי להו ראבי"ה:

משנה ז

רשבג"א כל שיעמוד מבריאת המים. הר"מ ז"ל פ' כת"ק ובגמ' זבחים דכ"ה הביאו בריית' דאמר רשב"ג כ"ש מבריאת המים מטבילין בו ופסקה הרמב"ם ז"ל והם תרתי דסתרן ומרן בב"י כ' דת"ק הרשב"ג מודה דמטבילין בו מ"מ מעכב ברוחב שפופרת הנוד ע"ש וכ"נ מהגמ' דפריך על מימרא דר"ל דכל המשלים למי מקוה במאי אי ביבחושין אדומים אפי' בעינייהו דהא אמר רשב"ג וכו' ואי רבנן פליגי עליה מאי פריך נימא כת"ק ס"ל ואי אמרת דלת"ק ס"ל להגמ' דאינו משלים מ"מ הול"ל הכי אי כרשב"ג אפי' בעינייהו ואי לת"ק אפילו אשלומי לא אלא ע"כ דס"ל להגמ' דלענין טביל' לא פליגי רבנן ולכך הביא מהבריית' ולא הביא מתני' דהכא ועיין להתי"ט:

ובמאי דתנן במתני' ס' כשפופרת הנוד וכו' פסול' מפני שהיא מן התורה. כ' הר"מ והר"ש ז"ל מפני שעיקר הטבילה מן התורה וכל דבר שעיקרו מן התורה ושיעורא מד"ס ספקו אסור ע"ש. נראה מדבריהם דדבר שהוא הלכה למשה מסיני ספקו להקל ולא נכלל בכלל ס' דאורייתא ועיין בקידושין דף ל"ט בההיא דערלה בחוצה לארץ הלכה ועיין לה' דברי אמת קונט' ט' רפ"ט ע"ב ע"ש:

משנה ח

ומניח ידיו תחתיו וכו' עיין מה שהק' התי"ט דהא הוי דבר המקבל טומאה דקי"ל כר"י לעיל לפי' הרא"ש ז"ל ונראה דלק"מ דהכא בעת ההשקת מסיר ידיו ואף אם מניח ידיו קודם לא איכפת לן דעיקר ההכשר הוא בעת ההשקה ועיין בש"ע דין מ"ח:

אפילו בשערה דיו בשאוב איירי דהוא מדרבנן כמ"ש הר"ש ז"ל ולהסוברים בשאובה דאורייתא צ"ל דאיירי בשאובה שהמשיכוה כולה שאינה אלא מדרבנן לכ"ע כמו שנר' מדברי התוס' בבתרא דף ס"ו ע"ב ומדברי הרא"ש ז"ל בריש הלכות מקוואות ועיין להכנ"הג אות ועיין להש"ך ס"ק קי"ז:

משנה י

בזמן שהוא באמצע ואע"פ שנתחבר לא נתבטל מתורת כלי להיותו קבוע לארץ והתי"ט הק' ממשניות דכלים דכיון שמחובר נתבטל ע"ש ולא היא דלענין שאיבה אינו תלוי בקבלת טומאה כמ"ש הראב"ד ז"ל בהשגות בה"מק פרק:

פרק ז

משנה ב

והתמד משהחמיץ בעירובין דכ"ט אמרי' דשכר מערב בו ופוסל את המקוה ונר' דטעמא דמערב בו אע"פ שהוא במים לענין מקוה משום דלענין עירוב בתר טעמא אזלי' וכדין תרומה שהביא הר"ש ז"ל מהירושלמי וי"ל עליו שלא הביא מהגמ' הלזו. והנה הריטב"א ז"ל שם בחי' הק' במ"ע אי כשלא החמיץ מ"ט מערב בו ואי כשהחמיץ אמאי פוסל מקוה וכ' דאיירי בשהחמיץ ויש בו ג' לוגין מים מלבד התמר דמ"ש תמד משהחמיץ אינו פוסל את המקוה היינו כשאין בו ג' לוגין אלא עם התמד ע"ש שהאריך אבל התוס' בחולין דכ"ה בד"ה כשהחמיץ כ' דתמד שהחמיץ אפי' יש בו ג' לוגין מלבד התמד אינו פוסל את המקוה ומרן לא הזכיר מחלוקת זה בפ"י ולכאורה איכא למידק בס' הריטב"א הלזו דבגמ' שם בחולין נראה דמוקי למתני' במצא כדי מדתו וקתני אין פוסל משמע דאיירי בג' לוגין וי"ל דנתן ג' לוגין מים ונבלע מהם קצת בתמד וכנגדו יצא מגוף התמד וא"כ איכא ג' לוגין בין כולם ובמים לחוד אין בו ג' לוגין ועי"ל ע"פ דברי התוס' שם בד"ה אי באי נמי שכ' בס"ד ודו"ק:

אמנם ק"ל טובא בס' הריטב"א ז"ל הלזו ממתני' דהכא דקתני כיצד מקוה שיש בו מ' סאה חסר א' נפל א' מהן לתוכה לא העלהו והך בבא היא לפרש לא מעלין ולא פוסלין דקתני רישא כמ"ש הר"מ ז"ל בפי' ובחיבורו פ"ז מה"מ ע"ש ועיין להש"ך ס"ק ס"ב וא"כ בנפל סאה לתוכו אינו פוסל והשתא נחזי אנן האי סאה ה"ד אי נתן פחות מג' לוגין מים או יותר מעט בענין שכשיבלע בתמד לא יהיו ג' לוגין מים א"כ הרי נתן ג' לוגין ויצא

סאה א"כ לכ"ע לא החמיץ אינו פוסל שהרי אפי' בנתן ג' ומצא ד' כתבו התוס' בחולין שם בד"ה המתמד דאפי' לא החמיץ אינו פוסל ודבריהם מוכרחים בגמ' מכח קושיתם וכן כ' הרשב"א ז"ל שם בחי' ע"ש וא"כ אמאי קתני משהחמיץ הא אפילו לא החמיץ משכחת לה בכ"הג דסאה דקתני מתני' אלא ע"כ דאירי מתני' במצא כדי מדתו ודומה לה דהיינו שנתן סאה או פחות מעט מים וא"כ ע"כ דאיכא ג' לוגין מים מלבד התמד ואפ"ה קתני דכשהחמיץ אינו פוסל הפך ס' הריטב"א ז"ל וצ"ע:

משנה ג

כיצד יעשה ימתין עד שירדו גשמים וכו' דקדקו הפרישה והט"ז ס"ק ל"ח דהא בלא"ה ימתין מחמת חסרונה ומאי קמ"ל ע"ש מה שתי' ונ"ל דבא לאפוקי שלא יערבו עם מקוה אחר בנקב כשפופרת הנוד דהשתא משום חסר מיתכשר ובשינוי מראה עדיין יש להסתפק ועיין להתי"ט:

משנה ו

אם היה רגליו של א'. כבר כתבתי בזה בפ"ג ע"ב:

משנה ז

מוליך ומביא וכו' כתב הרא"ש ז"ל דאירי בלא נעקר דאי נעקר בעי' מ' סאה ע"כ והתי"ט הק' דהא מ"מ הוו זוחלין ולק"מ דכבר כ' הדיכ"ש ז"ל סי' רצ"ב דכיון דמה שנזחל חוזר למקוה לא הוי זחילה ואפי' נעקר כיון דבזחילה ל"ש בין נעקר ללא נעקר והביא ראיה ממשנתינו ע"ש והש"ך ס"ק קכ"ג כ' לדעת הרא"ש ז"ל ע"כ מתני' דמחט במעיין איירי דאל"ה דבריו סתראי נינהו דגבי גל שנתלש כ' דסתמא כר"י דמעין הוא דהא זוחלין נינהו ונעלם ממנו דברי הריב"ש ז"ל וההיא דגל שנתלש איירי באינו חוזר ומה שהצריך הריב"ש חיבור למקוה לאו מטעם זחילה אלא משום דאין בו מ' סאה אבל אי אית ביה מ' סאה ודאי דמהני גם מהב"ח שהביא דבריו הש"ך נעלם ממנו דברי הריב"ש כמובן:

פרק ח

משנה א

כשירין לבעלי קריין אבל לכל הטמאין פסולין דחיישי' לשאובה למ"ד אפילו כולו שאוב מדרבנן קשה הא הו"ל ס' מים שאובין וס' דרבנן לקולא וי"ל דחיישינן שמא הוצקו למקוה ע"י כלים שמקבלין טומא' דהוייתן ע"י טהרה לכ"ע מדאורייתא וכמ"ש הר"ש ז"ל לעיל ולפי"ז א"ש מ"ש הר"ש ז"ל עמ"ש בירושלמי להאמינו וכו' דמשמע מכאן שאובה דאורייתא מדמודו בה כותאי וכ' דאפי' שאובה דרבנן מ"מ הוי ס' דרבנן והדבר קשה דא"כ אמאי פריך לנאמנותו ומאי קאמר להאמינו אבל לפמ"ש ניחא דמה שצריך לנאמנותו היינו דלא נשאבה בכלי דבדרשה דהוייתן ע"י טהרה אה"נ דמודו בה כותאי

ולענין שאוב א"צ לנאמנותו בס' דרבנן לקולא ועיין למור"ם בהגה בדין מ' ועיין להש"ך שם ולהתוס' בחולין דף צ"ו בד"ה כשהחמיץ ובדף כ"ה בד"ה אי ועמ"ש התוס' בבתרא דצ"ו בד"ה לתרץ קושית רשב"ם ז"ל:

משנה ג

ביום הג' טהורה וכו' פעמים שהם ארבע עונות וכו' מדברי הר"מ ז"ל בפי' נראה שהוא גורס בגמ' דשבת אבל חכמים אומרים לעולם שלשה ומפרש דראב"ע סובר כמו כן דבעי' ג' עונות דלדעתו בה' עבוד פרישה ובהסכמה ירד דהוי"ל ג' עונות ודלא כרש"י ז"ל דמפ' שם דראב"ע לא בעי ב' עונות ואפשר דלא כ"כ רש"י ז"ל אלא לפום מאי דלא אסיק אדעתיה דבהשכמה ירד אבל למסקנא מודה דלראב"ע נמי נאמר כן ועיין בת"הד שהביא ב"י י"ד סי' קצ"ו ע"ש גם הר"מ לא כ"כ אלא למסקנא אבל לס"ד מודה לרש"י ז"ל גם מדברי הר"מ ז"ל מבוא' דלר"יש אית ליה דפולטת ביום הג' טהורה ולא בעי אלא ב' ימים ולדעתו צריך ליישב מאי דמשני הגמרא שם רישא רבנן דדוחק הוא דלר"ע לחודיה קרי רבנן והרא"ש ז"ל כ' טעמא דר"ע משום דישראל קדושים והוא נגד הגמר' דשבת ע"ש. ושוב מצאתי בירושלמי בפ' ר"ע שמבואר להדיא דראב"ע לא בעי אלא ב' עונות שלמות ומקצת עונה כדברי רש"י ז"ל וז"ל. תני ראב"ע יום ולילה עונה ומקצת עונה ככולה ותני כן על דראב"ע פעמים יש שם יום וכ"ש והיא טהורה ב' ימים וחסר כ"ש והיא טמאה היך עבידא שמשה את ביתה ע"ש קודם שקיעת החמה ופלטה במ"ש אחר שקיעת החמה הרי יש כאן יום וכ"ש והיא טהורה שמשה את ביתה ע"ש אחר שקיעת החמה ופלטה בא' בשבת קודם שקיעת החמה הרי יש כאן ב' ימים וחסר כ"ש והיא טמאה ע"כ. הרי מבואר להדיא כדברי רש"י ז"ל ואף דהירושלמי מביא דראב"ע ס"ל יום ולילה עונה לא איכפת לן בזה אם חולק על תלמודא דידן בזה ומעתה בודאי שדברי רש"י ז"ל גם לפום המסקנא ועיין למרן בב"י בסי' קצ"ו שהביא בשם ת"הד דיש מי שפוסק כדברי רש"י ז"ל ע"ש:

והנה שיעור עונה כ' כל המפ' שהוא יום או לילה ובגמ' דנדה דס"ה איתא גבי הכשר כלים עונה ואסיק בגמ' דבי"ב שעות תליא מילתא ובלילי טבת ותמוז צריך חצי יום וחצי לילה ומשמע שם בגמ' דבכ"מ שנזכר עונה היא כה"ג שהרי הקשו שם מברייתא זו דהכשר כלים לעונה שנז' גבי דם בתולים ואי משתנה הפי' לפי שינוי הנושאים מאי פריך וא"כ בכאן נמי צריך י"ב שעות אלא דמצינו בגמ' שם בנדה דס"ג שהזכירו עונה גבי אזהרה דיפרשו מנשותיהן סמוך לווסתן ומבוא' שם בגמ' דביום או לילה תליא מילתא ולא בי"ב שעות ע"ש בסוגיא. וראיתי למרן בב"י בי"ד סי' קפ"ד גבי סמוך לווסתן שכ'

משם ה' ביאסף דצריך י"ב שעות ודחהו מהלכה ע"ש. והב"ח שם תמה עליהם שדברי הביאסף מבוארים בגמ' דר"פ תינוקת ע"ש והיינו דהכשר כלים והט"ז שם חילק בין הנושאים. גם ראיתי למהר"ר יהונתן ז"ל בכ"ופ על ה' נדה שם בסי' קפ"ד שכ' דרב המרחק ביניהם דבתלייה דדם בתולים הדבר תלוי בזמן ובזה השיעור יזוב זוב דמה ולא איכפת לן בין יום ללילה אבל בענין ווסתה הדבר תלוי בזריחת השמש ושקיעתו ע"פ טבע האשה ההיא ואין כל הטבעים שוים ע"ש שהאריך בחילוק זה בטוב טעם ודעת כמדתו לכל רוח. ותמהני דא"כ מאי פריך הגמ' בדס"ה על תלייה דדם בתולים מהכשר כלים דמה ענין פליטת דם מאשה לפליטת כלים אלא ע"כ דס"ל להגמ' דפי' עונה אינו משתנה והדק"ל. עוד ראיתי לה' שהק' שם על ס' זו די"ד שעות ממאי דפריך הגמ' בפ' ר"עק והא טבולי יום הוו ומאי פריך כיון דבהשכמה ירד א"כ יום ד' וליל ה' כ"ד ויום ה' וליל ו' כ"ד וי"ב שעות מיום ו' הרי נשלמו ה' עונות ועוד היום גדול בימי סיון זמן קבלת התורה שהימים ארוכים ויש זמן לטבילה ע"ש מ"ש. ואפשר דאף דמשה רבינו ע"ה בהשכמה ירד ביום ד' מ"מ צריך זמן קצת לקיבוץ ישראל ובודאי שהוא יותר מהזמן שנשאר ביום ו' אחר גירוי י"ב שעות בימי סיון שאינם ארוכים כ"כ:

משנה ה

רש"א ירפה כ' הרמב"ם ז"ל דלת"ק לא מהני ירפה דגזיר' אטו לא ירפה וכ"כ הרא"ש ז"ל בפי' למשנתנו והטור בסי' קצ"ח לא הביא דעת אביו הרא"ש ז"ל בזה:

פרק ט

משנה א

ואלו חוצצין וכו' כ' הר"ש ז"ל ק"ק בפ' במה אשה דמייתי הך משנה וקאמר ת"ר והול"ל תנן התם ע"כ בספרים שלנו איתא תנן התם וק"ק על הר"ש ז"ל אמאי לא הוקשה לו כן לעיל בפ"ח משנה ג' דהפולטת ש"ז ביום הג' דמייתי לה הגמ' בפ' ר"עק וקאמר ת"ר ולא קאמר תנן התם וכן איתא בפסחים בפ' כ"ש דל"ז דמייתי ת"ר והיא משנה בס' זרעים וכבר נודע דבמשניות דס' זרעים וס' טהרות אינם בקיאים בהם בעלי הגמ' וכמ"ש התוס' בפ' כל הבשר בשמעתא דכחל ולפעמים יעלה על הדעת לומר משבשתא כמו שנר' מדברי רש"י ז"ל בפ' כ"ש שם גבי מתני' דהמעיסה דמייתי הגמ' ועיין ברש"י בסוכה דף:

פרק י

משנה ב

הכדור והאמום והקמיע והתפלה וכו' הרמב"ם ז"ל פסקה למשנתנו בפ"ג מה"מ ומכאן מוכח דבית קיבול העשוי למלאות שמיה קיבול שהרי ל אלו עשויין למלאות וי"ל ע"ר

התוס' בסוכה די"ב ע"ב שלא הקשו ממשנה זו דהכדור והאמום גופיה לשי' רש"י ז"ל בסנהדרין גם בדברי הר"מ ז"ל יש לתמוה דבפ"ב מה' כלים דין ג' פ' דבית קיבול עשוי למלאות לא שמיה בית קבול ע"ש ואיך פסקה למשנתנו בה' מקוואות ומצאתי לה' שבות יעקב ח"א חא"ח סי' ל"ג שהק' פסק הר"מ בה' כלים עם ההיא דסוכה דסככה בחיצים ע"ש מ"ש ותראה שממשנתנו עדיין קשה ועיין לה' נודע ביהודה חא"ח סי':

תם ונשלם מסכת מקוואות

מסכת מכשירין

פרק א

משנה ג

בה"א אינן בכי יותן לפי' הר"ש ז"ל ג' מחלוק' בדבר דב"ה דאמרי אינן בכי יותן משום דמחוברין הן ור"י אמר שאפי' תלושין הן מטעם דלא נתכוון וא"כ התנא דנקט ונפל על חבירו לר"י נקטה ומחוברין לב"ה אבל הרא"ש ז"ל מפ' דב"ה ור"י חדא היא וטעמייהו משום דלא נתכוון ולפ"ז מאי דנקט מחוברין בכדי נקטה ועיין להראב"ד ז"ל בהשגות ובדברי הר"מ ז"ל בפי' יש ט"ס דמ"ש ונפלו אותם משקין על אותם וכו' צ"ל אותם פירות והמחוור בפי' משנתנו מה שפי' הר"מ ז"ל בחיבורו על פי דרך הכ"מ ודו"ק:

משנה ה

הממחק את הכרישה קושיית הר"ש ז"ל במשנה זאת היא קושיית הגמ' שם בפ' אמרו לו ושו"ר שתפס עליו בזה הרב חזו"ן ע"ש:

פרק ב

משנה ו

כדי שיבואו ממקו' קרוב בפ' שואל דקנ"א פליגי רב ושמואל רב אמר מקום קרוב ממש ושמואל אמר חיישינן שמא מחוץ לחומה לנו ופירש"י ז"ל דרב בעי עד שידע המקום שבאו ממנו ושמואל ס"ל תלי' לקולא והרע"ב פי' מתני' דהתם כרב דלישנא דמתניתין דהתם הכי משמע אבל במשנתנו פירש כשמואל ועיין להתי"ט:

משנה ט

מצא בה בשר. הר"מ ז"ל בפירושו פי' לענין טומאה איירי אבל לענין איסור בשר שנתעלם מן העין אסור והוא תימה דבחולין פריך הגמ' ממשנתנו על רב ומשני בעומד ורואהו ולא משני לענין טומאה מתניא וכבר השיגו על החזו"ן ונ"ל דלק"מ דבגמ' שם פריך בתר הכי ממתניתין דמצא בה אברים ומשני מידי הוא טעמא אלא לרב הא אמר רב טהורין

משום נבילה ואסורין באכילה וא"כ לפי מסקנא זו לא אצט' תו לשנויי בעומד ורואהו ודברי הרמב"ם ז"ל לקוחים ממסקנת הגמ':

משנה י

אם רוב מכניסין לבתיהן פטור. פירש הרע"ב ז"ל דרגילין לעשר קודם הכנס' ועיין לסחוו"ן שכ' דמיירי באומר יהיה מעשר כשיכנס לבית דבעודו בחוץ אינו טבל ע"ש ותמהני דהא אסור לאכול מהן קבע אפי' בחוץ וא"כ שם טבל עליהן וד"ז מבואר בכולי' תלמודא דיכול לעשר קודם הכנסתן לבית ולא ודעתי מאין יצא לו זה:

עו"ש מחצה על מחצה ודאי. יש להבין אמאי ודאי הא לא נפיק מכלל ספק דשמא של ישראל ועשרן ונ"ל דהטעם הוא דהו"ל ס"ס להחמיר ספק של נכרי ספק של ישראל ואת"ל של ישראל שמא לא עשרן אבל ברישא מחצה ע"מ דמאי דליכא אלא ס' אחד וא"כ הוא לפמ"ש הר"ש ז"ל דאפי' יש קנין מדרבנן מיהא חייב א"כ יש להוכיח מכאן דאפילו בדרבנן בס"ס להחמיר מחמירין והמש"ל בהלכות בכורות נסתפק בזה ועיין להשע"ה בדיני הספיקו' ובמ"א כתבתי בזה ואפי' דקי"ל אין הולכין בממון אחר הרוב ס"ס עדיף טפי ומכאן יש להוכיח דבס"ס מוציאין מיד המוחזק ועיין להתוספות בכתובות ד"ט ע"ב בד"ה:

והנה הרא"ש ז"ל בפי' בדברי חכמים כ' ואע"ג דאין הולכין בממון אחר הרוב וכו' ע"ש נר' מדבריו דמפרש דחכמים מודו דאין קנין אלא דס"ל אין הולכין בממון אחר הרוב ע"ש ולפ"ד ר"מ וחכמים פליגי בזה גם פליגי בס"ס אי מוציאין מיד המוחזק ויש להתיישב בכל זה בסוגית הגמרא בבתרא באין הולכין. בממון אחר הרוב גם בדברי התוס' דכתובו' הנז' ומ"מ לפ"ד הרא"ש ז"ל לא ידעתי אמאי לא אפליגו רבנן ברישא דלעבור בשוק ודאי דלפ"ד ס"ל דהוי דמאי משום דאין הולכין בממון אחר הרוב:

התי"ט בד"ה וישראל הק' דהא תרומה בטלה בא' ומאה ותרומת מעשר א' טמאה הוא ולק"מ דכל עוד שלא הופרשה הו"ל כולו איסור טבל ובעי לשעוריה כנגד כולו וכן שמעתי אומרים גם בלא"ה י"ל דכל שתחילתו מעורב לא בטיל כמ"ש המרדכי גבי רוק יבמה ועיין להמש"ל מ"ש ע"ד המרדכי ודון מינה ץ ואוקי באתרין:

פרק ג

משנה ב

חבית שהיא מלאה פירות התי"ט הבין בדברי הרב ז"ל דנבלעין אלא דלא ניחא ליה והדין עמו ממה שסיים הרב הילכך אינן בכי יותן דנר' מזה דאיתנהו למיא אלא דאינן לרצונו ובח"ג תמה עליו החזו"ן גם מ"ש בדברי הר"ש וגירסתו ליתא:

משנה ג

הרוד' פת חמה פירש הרב ז"ל דפלוגתייהו באי נבלעין או לא וקשה דא"כ מאי קאמ' בע"א ופסחים דרבא ולוי ודאי תנאי היא הא אפי' ר"מ א"ל דס"ל ריחא לאו מילתא היא והכא שאני דנשאבין ונראה דהגמ' סובר דדוקא הכא לענין הכשר פלי'גי כהכי אי נשאבין או לא אבל מתני' דתרומות ל"ל הכי דאפי' אי נשאבין מעט מזער ובטל הוא כמו כל האיסורין אלא ע"כ דפלי'גי בריחא ושתי מחלוקיות הם ועיין לה' תי"ט בכאן:

משנה ה

אינו חושש שמא נתן בה חיטים וטננו כתב התי"ט הטעם משום דמזיקין הגורן אע"פ שעכשיו שמח בחיטים ע"כ ול"ד לסופו ברצון אע"פ שאין תחילתו לרצון דריש מכילתין דהכא שאני דאפי' בסופן דיש לו שמחה בעת ובעונה ההיא יש לו היזק הגורן ולא חשיב' כי האי שמחה ועיין להחזו"ן:

פרק ד

משנה ז

ידיו טהורות כתב הר"מ והר"ב ז"ל בפי' דהיינו דוקא לחולין דלא בעו כוונה אבל פירות מעשר והחמור ממנו בעי כוונה ותמה עליו חכם א' הביאו הרב תי"ט דלפירות לא בעי כוונה וכ' וצ"ל פת במקום פירות. ועמ"ש התי"ט דהר"מ והר"ב מפ' להפירות דמתניתין וליתא אלא דדינא קמשתעו דהאי ידיו טהורות היינו לחולין אבל למעש' לא והיינו כדיניה באכילה דנהמא ולא נחתי לפ' הפירות דמתני' וכן מבואר יותר בדברי הרא"ש ז"ל בפי' ע"ש. ולעיקר קושית החכם הנז' עיין שם בשמעתא דסו"פ אין דורשין במחלוקת ר"מ ורבנן וע"ש היטב בהסוגיא ועמ"ש בא"ח סי' קנ"ט דין י"ג עיין שם באורך:

משנה ח

מגע טומאות טהורה וכו' ושאר כל וכו'כ' הר"מ ז"ל בפי' ובחיבורו דהידי' טמאו משקין והמשקין טמאו הקדירה. ותמהני שבפי"ז מה' אבות הטומאה ה"ב כ' דאין משקין מטמאין כלי אלא שנטמאו מחמת אב הטו' דסו' דסוגיא די"ח דבר דקאמר אינה אלא במשקין הבאין מחמת שרץ בדוקא ודלא כהתוס' שם והשתא הא הכא משקין אלו נגעו במגע טומאות ולא באב הטומאה. וראיתי למרן שם שכ' דא"א לומר דבאין מחמת ידים דקאמר וכו' היינו לו' שהוא טמא מחמת שרץ וכו' ע"ש שנר' מדבריו דלדעת הר"מ ז"ל אדם שנגע בשרץ ידיו מטמאין משקין לטמא כלי. ולפי"ז ניחא מה שהקשינו אלא דק' ע"ז שהרי הר"מ כ' שם שאותם משקין טמאין מחמת אבות הטומאה וסו' דמשקין הבאין מחמת שרץ בדקדוק:

משנה יו"ד הוציאם שירדו עליהם אע"פ שרבו לפי' הר"מ ז"ל דמפ' לבבא דרישא ל לענין הכשר האי אע"פ שרבו אין בו שום רבות' דבלא"ה מוכשרים ממי הגשמים ולפי' הר"ש ז"ל ניחא:

ולא יסיקם אלא בידים טהורות בלבד מפשטא דלישנא משמע לאפוקי ידים מסואבות אתא וא"כ מכאן מוכח דמשקין הבאין מחמת ידים מטמאין כלי הפך דעת הר"מ ז"ל שהבאתי במשנה ח' אלא דהר"מ בחיבורו כשהעתיק משנה הלזו יישב זה בשינוי הלשון ששינה מלשון משנתנו ע"ש:

פרק ו

משנה ב

כל הקמחין והסלתות וה"ט לפי שלותתין והיינו בשאר ימות השנה אבל קרוב לפסח לא לתתי מטעמא דחמץ והיינו דכ' המג"א והפר"ח בסי' קנ"ג דסתם מוכרים לא לתתי והיינו שאמרו בפ' כ"ש של גויים ועיין להחזו"ן:

משנה ד

דבש דבורים הק' התי"ט דדבש תמרי' נמי דבש סתמא קרי ליה קרא ותי'. דבלשון בני אדם אית להו ליווי ע"כ. והק' החזו"ן דא"כ בשמן נמי מתחלק דינו לפי המקומות כמו ששנינו בנדרים דהנודר מן השמן בא"י מותר בשמן שומשמין ובח"ל מותר בשמן זית משום דאזלי' אחר לשון בני אדם וא"כ הכא אי אזלי' בתר לשון בני אדם הוי דינו כמו נדרים ע"ש ולע"ד לק"מ דבנדרים ודאי דאזלי' אחר לשון ב"א ולכל עיר אזלי' בתר הל' שלהם אבל הכא איירי בדברי תורה אלא משום דאיכא ריבוי דכל משקה ומיעוט דמים אמרי' דלא מיעט אלא דבר אחד דהיינו שיש לו שם ליווי בכל המקומות אבל אם אין לו שם ליווי באחד מהמקומו' נכנס בריבוי דמסתברא דהיכא דאיכא מיעוט וריבוי לא ממעטי' אלא דבר א' הגרוע שבהם וכ"ש אם הריבוי כלשון כל כידוע ופשוט הוא:

והנה מדנקט התנא שמן סתם משמע דכל מין שמן הוי משקה וכן הרמב"ם בחיבורו העתיק שמן ומרן בב"י א"ח סי' קנ"ט גבי דבר שטיבולו במשקה העתיק שמן זית ועיין לה' דברי אמת בקונטריס יו"ד ך דף צ"ז ע"ב:

תם ונשלם מסכת מכשירין

מסכת טבול יום

פרק א

משנה א

ר"י אומר אף של אורז ץ הר"מ פ' כר"י ועיין למרן הכ"מ ונ"ל דהר"מ ז"ל מפ' דת"ק פליג על ר"י וסובר דאף לב"ש אינו חיבור וא"כ לב"ה דקי"ל כוותייהו לכ"ע לא הוי חיבור וכ"נ מדברי הרב ז"ל דמפ' דריב"א בא להשמיענו דלב"ש הוי חיבור ע"ש דו"ק ותשכח:

משנה ה

השעורה והכסמת עמ"ש הר"ש והתי"ט ז"ל ובתוס' חדשים תמה דבמנחות ד"ע ע"ב מחלק הגמ' בין לחה ליבשה ע"ש ונ"ל דס"ל להר"ש ז"ל דאי משנה זו ביבשה הו"ל למחשביה ללחה בהדי הנך דסיפא אלא ע"כ דבכל גוונא איירי:

פרק ב

משנה ח

בעבוט שבחבית עיין לה' חזו"ן מה שהק' על מרן הכ"מ שכ' דבייי"ן כיון דליכ' היתי' אלא בלא שכשוך לא חמיר כולי האי דא"כ חמור ט"י מיי"ן וכו' ע"ש לק"מ דלענין זה ודאי חמיר דיי"ן לא אסיר אלא מטעם ניסוך וא"כ השכשוך הוא העיקר משא"כ גבי טומאה דנגיעה כך לי נגיעה דשכשוך כמו נגיעה בלא שכשוך ופשוט:

פרק ג

משנה ו

שמשקין של טמא וכו' הרב פי' בין להכשר בין לטומא' וק"ל מאי מייתי הגמ' בכריתות די"ב דמקום חלב מעין הוא ממתני' דחלב האשה מטמא לרצון ושלא לרצון נימא דש"ה דהאשה טמאה וחלב של טמא א"צ לרצון ועיין להתי"ט ועיין להרב ז"ל בפי' מתני' דחלב אשה במסכת מכשירין ולהתוס' בשבת פרק חבית ודוק:

פרק ד

משנה ב

האשה שהיא טבולת יום בגמ' דנדה פריך ממשנה זו דמשמע דחולין הטבולין לחלה לאו כחלה דמי אמתני' דנולד לה ספק ודקדק הר"ש ז"ל אמאי לא מייתי מרישא דאוכל מעשר ע"ש ונ"ל דמרישא לא ק"ל דס"ל דלעולם מצד הדין לאו כחלה אלא דלכתחילה מחמירין בה כחלה ולכך התם קתני תעשה בטהרה דלכתחילה יש לעשות בטהרה היכא דליכא פסידא אבל אוכל מעשר דאי מחמרי' ביה כחלה ישאר טמא בזה אוקמא אדינא אמנם מהאשה שהיא ט"י אמרי' לשה לכתחילה ולכך פריך מינה שפיר ואע"ג דהומ"ל

מרישא דברייתא דהתם דקתני וחלתה תלויה באיזה ספק אמרו וכו' הרי דאף דתשאר בטו' מחמרינן בה כחלה מ"מ ניחא ליה למיפרך ממתני' אמתניתין:

כ' התוס' שם דדוקא בט"י דקיל הוא דאמרינן דלא גזרו עליו ב' דעלמא לא ע"ש וצ"ל דידים מסואבו' נמי קילי משאר ב' דעלמא דאי לאו הכי תקשי מרישא דאוכל מעשר:

משנה ד

לגין וכו' כתב החזי"ן כיון דלא חלה תרומה עד שתחשך יכול לחזור אפילו בלא שאלה ע"ש שהאריך:

משנה ז

ע"מ שתעלה שלום וכו' מכאן ק' עמ"ש הרא"ש בתשו' כלל ק"ב וה והביאו הטור ח"מ סי' רכ"ה במקח יין שהמוכר קיבל עליו אחריות שבירה ושפיכה והלוקח קיבל עליו אחריות חימוץ ועמד גוי אחד וניסך אותו והשיב כיון דאחריות ניסוך לא הוזכר המע"ה ועור כיון דהמוכר קיבל עליו אחריות שפיכה ושבירה דאתי מעלמא ה"ה כל אחריות דדמו להו דאתו מעלמא ואע"פ שלא הזכירו בפי' חד מאחריות דשכיח נקט וה"ה לדדמו להו ופ' מרן בש"ע שם. והשתא ק' הא קי"ל כת"ק דאע"פ שאמר שלום סתם אמרינן דאחריות טומאה אינו נכנס כ"ש בהזכיר בפי' אחד מאחריות ולפמ"ש הכנ"הג בתשו' סי' קנ"א דגם בטעם ב' שכ' הרא"ש דוקא כשמוכר קיבל אחד ממיני אחריות ולוקח קיבל אחר ממיני אחריות אבל אם אחד מהם לבד קיבל אחד מאחריות בפי' דוקא אותו אחריות שקיבל בפי' אבל שאר אחריות על מי שכנגדו ע"ש א"ש הכא. ועפי"ז ליתא למה שלמד מתשו' הרא"ש הלזו ה' בית יהודה ח"ב סי' פ"ג לנדונו ע"ש. גם מ"ש הרב שושנים לדוד דפלוגתייהו דהכא בפלוגתא דהיזק שאינו ניכר אי הוי היזק ניחא שפיר ועיין לה' פני משה ח"א סימן י"ב בתשו' מהר"ש ן' אליסיר ז"ל שדבריו אינם מובנים ע"ש ועיין למהר"י קולון סי' קי"ב שכ' בנשבע לפרוע לו בעירו של המלוה והלך המלוה לעיר אחרת שקרובה כמו עיר של המלוה שחייב להוליכו לו שם והאריך בראיו' שכל המקבל עליו דבר ל"ד אותו הדבר אלא גם הדומה לו בכלל ע"ש שלא זכר לתשו' הרא"ש הלזו גם קשה ע"ד ממשנתנו ויש לחלק:

עו"ש רי"א אף מי שהיה בו דעת הק' התי"ט מ"ט דרבנן הא בעי' פיו ולבו שוין ע"ש והחזו"ן כ' דלפמ"ש הרב קרית ספר דדוקא היכא דמכחישין לק"מ ע"ש ועיין גמ' ותוס' במס' שבועות דכ"ו ע"ב ע"ש. ומ"מ דבריו תמוהים דה"נ מכחישין דלפיו היכא דנשברה הויא תרומה וללבו לא הוי תרומה וטעמ' דאין מכחישין דהוי דברים משום דפיו עצמו יתפרש על מה שחשב בלבו והוו דברי פיו כמחשבה לבו דומיא דנודרין להרגין דאמר בלבו היום ומפרשי' למאמר פיו דהיום קאמר ולא מתסר אלא באותו יום וא"כ ה"נ אי

מדמי' להא מפרשי' למאמר פיהו דבתנאי שתעלה שלום וא"כ מתקיימת מחשבות לבו ומ"ט דרבנן אלא ע"כ דהכא הוו מכחישין:

תם ונשלם מסכת טבול יום

מסכת סופרים

פרק א

הלכה א

אין כותבין ספרים על עור בה"ט וכו' הנח"י הוכיח דעיקר הגי' אין כותבין ספרים תפלין ומזוזות ע"ש ונר' להוכיח מדברי התוס' דספרים לחוד גרסינן והוא ממ"ש בפ' הקומץ דל"ב ע"ב בד"ה הא מורירין וכו' שכ' אין להוכיח ממס' סופרים דס"ת בעי שרטוט מדתניא התם מסרגלין בקנה די"ל בשיטה ראשונה קאמר ע"ש והשתא אי גרסי' סתומה מה הוכח יוכיחו דין ס"ת מהכא ותק"ל תפילין דלכ"ע לא בעי שרטוט כדאמרי' התם בגמ' הא מורידין וכו' והא בעי שרטוט וכו' וע"כ בתפילין קאי לשי' רש"י דס"ת בעי שרטוט והיכי קתני מסרגלין ואי האי דמסרגלין לא קאי אתפילין דרישא א"כ מה הוכיחו לדין ס"ת נימא דאמזוזה קאי ולא קאי אס"ת כמו דע"כ דלא קאי אתפילין אלא ע"כ דל"ג ברישא דמכילתין אלא ספרים ולכך הוכיחו שפיר מכאן דינא דס"ת:

והלכה למשה מסיני דנכתבין על עור בהמה טהורה. ק"ל דבהמה טהורה נ"ל מקרא בפ' כ"מ דכ"ח מלמען תהיה תורת ה' בפיך דאין נכתבין על עור בהמה טמאה ואמאי אצט' הלכה למשה מסיני ואי אצט' להלמ"מ לס"ת דקרא בתפילין הוא דכתיב הא ליתא דס"ת ילפי' מהיקישא דאתקש כל התורה לתפילין וכדאי' בפ' הגולין די"א ע"ש. וגירסת הירושלמי הביאו בס' כסא רחמים נכונה בזה דאי' התם הלמ"מ שכותבין על עור לחוד ולאפוקי נייר דאע"ג דנ"ל מקרא דלמען תהיה תורת ה' בפיך דאין כותבין על עור בהמה טמאה מ"מ אין ללמוד מזה דבעי' עור ולכך אצט' הל"מ:

הרב שמחת יהודה הוכיח דס"ת לא בעי שרטוט מדתניא במס' שבת דקט"ו אין בין ספרים למגילה וכו' אשורית על הס' ובדיו והוכיחו התוס' שם דלענין הצלה מתניא ע"ש ואמאי לא קתני נמי שרטוט דבס"ת מצילין אפי' אינו משורטט אע"פ דפסול הוא ומגילה דלית בה אזכרו' דוקא במשורטטת הוא דמצילין ע"ש. וק' דאפילו אי ס"ת לא בעי שרטוט אכתי קשיא דהא כבר הוכיחו התוס' בפ' הקומץ דל"ב דשיט' א' לכ"ע בעיא שרטוט דאפי' אגרת אמרי' בגיטין דבעי שרטוט וכמו שהוכיחו ממכילתין ע"ש וא"כ אכתי ליתני דס"ת אפי' אינו משורטט כלל אפי' שיט' ראשונה מצילין אע"פ דפסול

הוא ומגילה דוקא במשורטטת כולה הוא דמצילין וי"ל כיין דאיסורא איכא בכותב בלא שרטוט שיט' ראשונה בעבד איסורא וכ' לא איירי תנא אבל במשורטט שיט' ראשונה ואינו משורטט בין השיטין ליכא איסורא אע"ג דפסול הוא ושפיר הוכיח הש"י:

עוד ראיתי להש"י שהק' אמה שנסתפקו התוספות בסוטה די"ז אי אחר הכתיבה מצי לשרטט דתפשוט מדפריך הגמ' בפ' הקומץ הא מורידין עושין והא בעי שרטוט ואי איתא נימא דמשרטט אח"כ וע"ש מה שנדחק בתי' קו' זו ונ"ל דדוקא בכתבה לשמה בלא שרטוט הוא דנסתפקו התוס' אי מהני כיון דהשרטוט הוא תשלום הכתיבה אבל בההיא דהקומץ דכבר נכתבה לשם ס"ת ותפילין דלא בעי שרטוט וכבר הושלמה כתיבה בזה פשיטא להו דלא מהני שרטוט אח"כ והנה התוס' שם בסוטה הקשו אמאי אצט' בספר גבי סוטה לשרטוט הא אפי' ג' תיבות אסור לכתוב ע"ש וק' אמאי לא ק"ל בס"ת גופיה אמאי אצט' הלכה למ"מ דבעי שרטוט כמ"ש התוס' ובתי' מתורץ הכל דאע"ג דאסור לא ידעי' דפסול אלא מהלכה וע"ז הוא דכתיב קרא גבי סוטה דנילף מס"ת להא מילתא וצ"ל דאתיא כמ"ד בפ' הגולין די"א דדנין בהיקישא מהלכה דבס"ת הל"מ היא מיהו י"ל ודוק:

ובמה שהק' התוס' שם לשי' ר"ת אמאי אצט' קרא גבי סוטה ע"ש. יש להבין אמאי לא ניחא להו למי' דלר"ת נמי שיטה ראשונה דפסול לא ידעי' אלא מהלכה דאי מההיא דגיטין איסורא הוא דאיכא וע"ז הוא דאצטריך קרא גבי סוטה וע"ד שכתבו בתחילת דבריהם ז"ל:

הלכה ט

אין כותבין בזהב משמע אפילו אינם אזכרות ובפ' הבונה אמרי' אין כותבין אזכרות בזהב מוכח דשאר התורה כותבין בזהב והרב יכין ובועז סימן כ"ד כתב דשאר התורה אפשר בגרירה אפילו דמחזי כמנומר כשר אבל אזכרות א"א בגרירה ע"ש ולא ראה דברי הריטב"א בחי' בפרק הנזקין דנ"ד דאהא דאמרי' נהי דהפסיד שכר אזכרות וכו' אמ"ל שאני אומר כל ס"ת שאין אזכרות שלו כתובין לשמן אינו שוה כלום כ' דאף על גב דאפי' אזכרות אפשר בקליפה הוי מנומר אבל העברת קולמוס ש"ד ולא הוי כמנומר ואמ"ל מחזי כמנומר ע"ש הרי דכה"ג פסול משום דהוי מנומר ואין סברא לחלק בין קליפה לגרירה גם י"ל מזה עמ"ש הש"י ע"ד היכין ובועז וכן י"ל על הרשב"א סי' קכ"ז שהביא ה' שמחת והודה ע"ש ועיין להנח"י. שו"ר דגמ' ערוכה היא במנחות דף כ"ט ע"ב דאמרי' ה"מ בחסרות אבל ביתירות כשר וע"ש בתוס' דף ל' ע"א דמתבאר משם דכי גריר לא מחזי כמנומר ומעתה מוכרח לומד לדברי הריטב"א די"ל בין גרירה לקליפה ועמ"ש לקמן בפ"ג הלכה ז' ע"ש:

הלכה יא

עושה אותו דף קטן בפני עצמו. בפרק הקומץ ד"ל איתא בבריתא דקתני לא יעשה יריעה פחותה מבת שלש ולא יתירה על שמונה ולא ירחיב בדפין ולא יקצר ברפין ואחר כך תני בר"א באמצע אבל בסוף התורה עושה אפי' פסוק אחד אפי' דף אחד ופירש"י בד"א אדסמיך ליה אלא יקצר בדפין ואפי' פסוק אחד היינו דיחלק הפסוק בג' הדפין ואפי' דף אחד היינו שיעשה היריעה דף אחד רחב ופריך פסוק אחד ס"ד ר"ל דפ' אחד איך יתחלק על ג' דפין ומשני אלא אימא פסוק אחד בדף אחד ופירש"י יעשה דף קצר ויכתוב בו הפסוק ע"ש ומוכח לפי' דלא מיירי כלל באם יכול לעשות יריעה בת דף אחד בסוף התורה אלא דצריך לעיל' שלשה דפין ומיירי בכתב כבר הב' דפין שביריעה ונשאר פסוק אחד ודף אחד דיחלק הפ' בדף ע"י שיעשה דף קטן דאלת"ה הו"ל דבמסקנא בד"א קאי אריש ועוד דאפי' בס"ד דגמ' הול"ל דקאי בד"א גם אריש אלא ע"כ דס"ל דדינא דריש' דלא יעשה יריעה בת דף אחד גם בסוף התורה איתיה אבל הר"מ בפ"ח מה' ס"ת כ' לא יעשה יריעה בת דף אחד בד"א בתחילת התורה ע"ש נראה דמ' בד"א קאי אריש ובס"ד דגמ' דקאי אתרוויהו דפסוק אחד היינו יקצר בדפין ויעשה דף רחב הרבה ואפי' דף אחד היינו אפי' יריעה בת דף אחד ופריך פסוק אחד אינו מספיק ליריע' רחבה הרבה ומשני דלא קאי לא אריש ופסוק אחד בדף אחד בינוני והטור הביא דברי הר"מ בסימן רע"ב ופ' מרן בש"ע בלי שום חולק גם בב"י לא כ' שום חולק בזה ותמהני עליו ועל כל הפי' שלא ביארו זה' דלדעת רש"י לא יכול לעשות שום יריעה בת דף אחד אפילו בסוף התורה מדלא פי' בד"א אריש והשתא לדעת הר"מ ניחא שפיר מאי דקתני הכא דף קטן בפני עצמו דהיינו יריעה בת דף אחר אבל לדעת רש"י ק' מאי בפני עצמו דקתני:

במ"ש ה' משאת משה על הט"ז באויר באמצע פ' שהביא הרב כסא רחמים עיין לקמן בריש פרק ה' ע"ש:

הלכה יב

מין ונכרי וכו' בפרק השולח טעמא דמין משום דסתמו לע"ז ונכרי משום דלאו בר קשירה ואפילו למ"ש מהרש"א שם דרשב"ג ל"ל. דרשה דבר קשירה ברייתא דילן אתיא כך"ע ומשום דבעי' כתיבה לשמה ונכרי אדעתא דנפשיה עביד ואפי' מאן דלא בעי כתיבה לשמה מפסיל משום דשמא לע"ז אכוין ובמאי דאיתא תמצא ביד נכרי אמרי לה קורין בו פירש"י דס"ס הוא שמא ישראל כתבו ואת"ל נכרי שמא לאו לע"ז אכוין והתוס' הקשו הא נכרי מפסיל משום דלאו בר קשירה ולפ"ד מהרש"א הנז' י"ל דברי רש"י דלהאי אמרי לה דקורין בו ר"נ ס"ל כאידך תנא דל"ל דרשה דקשירה ולא בעי כתיבה לשמה ולא מיפסיל אלא משום דשמא לע"ז אכוין א"נ אפי' בעי כתיבה לשמה ס"ל דנכרי ס'

אי אדעתא דנפשיה ולא ודאי וכמ"ש ה' בני יעקב דף ע"ש ועיין במהרש"א שם בהשולח בגמ' ומ"ש שם מהרש"א בקושייתם על פירש"י ע"ש לא נהירא דהגמ' ידע לה דמצי לאוקומה לברייתא דקתני יגזז משום לשמה אלא משום דאשכח ברייתא דקשירה בהדיא כמ"ש התוס' בדבור שאח"ז ע"ש:

פרק ב

הלכה ב

עשה סופו לתחילתו פסול וגי' הירוש' עשה סופו שוה לתחילתו פסול ופי' ה' רגל ישרה דר"ל עשה בסוף הדף תחת השיטו' תיבה שמתחיל בה בדף שאחריו כמו שרגילין לעשות בדפוס בכל הספרים וה' כסא רחמי' דחה כל הפי' בטוב טעם ודעת והסכים לפי' ה' רגל ישרה עש"ב. ומתבאר מזה דאפי' תיבות שנכתבו יתרים בסוף הדף שלא לשם קדושת ס"ת מפסיל ס"ת בכך דודאי הני תיבות כפולים נכתבו שלא לשם ס"ת וגם משמע דאפי' רחוקים מן השיטות ונכתבו בסוף הדף פסילי שכן דרך לכתוב בדפוסין בסוף הדף ומכאן מודעה דלא כה' קול אליהו ח"ב סי' ך' שנשאל באותיות הכתובים בסוף שיטה אחרונה שבדף וחזר וכפלם בסוף הדף רחוק מן השיטות והעלה דלא מיפסיל בכך כיון שרחוקים מן השי' ועוד מטעם דלא נכתבו לשם קדושת ס"ת עש"ב:

הלכה יו"ד מפני שאינו מן המובחר כן גי' כל ץ הספרים וקאי אירישא כמ"ש הנח"י ע"ש וה' כסא רחמים הק' ע"ז דא"כ חציו גויל וחציו קלפים לא מיפסיל בדיעבד דהא שאינו מן המובחר קאמר דמשמע דכשר ואינו מצוה מן המובחר והרי הר"מ פוסל בחציו קלפים וחציו גויל ודחה מכח זה גי' הספרים ע"ש ואין זה מוכרח דפעמים נופל לשון אינו מן המובחר על מידי דפסול' נמי איכא כדאשכחן בגיטין ד"ך ע"א דאמר ר"ח גט שכתבו שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשמה באנו למחלוקת ר"י ורבנן דלרבנן דאמרי אין זה מן המובחר מיפסל וכ"כ הריטב"א שם בחי' דלר"ח ס"ל דלרבנן מיפסל אע"ג דנקטו אינו מן המובחר ואע"ג דבגמ' דחי שם טעמא דרבנן משום זה אלי ואנוהו מ"מ מצינו דיתכן לשון זה על מידי דפיסול' נמי איכא ואין מכאן קושי' על הר"מ דאין מכאן הכרח והר"מ ודאי דהוציא דינו ממ"א:

פרק ג

הלכה א

עושה אדם תורה נביאים וכתובים דברי ר"י. עיין בבתרא רי"ג דר"י ס"ל אין עושין וכבר עמד בזה ה' כסא רחמים ע"ש. ולק"מ דלקמן הל' ו' אמרי' ה"מ בדפתרא אבל בגויל לא ופי' הנמ"י דקאי אר"פ דדוקא דעושה תנ"ך כאחד בדפתרא דלא אמרי' כוליה תורה אבל

בגויל דכשר לס"ת אתי למי כוליה תורה ע"ש. ומעתה ההיא דבתרא בגויל מתוקמא שפיר וטעמא דרבנן הכא דאמרי' אין עושין אפי' בדפתרא משום דאתי לאנוחי נביאים אתורה דהא לא מדכרי רבנן במילתייהו כתובים והתוס' בבתרא בדברי ר"י דחו טעם זה דלא מצינו קפידא בכתובים אנביאים ע"ש. ומן האמור איכא למידק בדברי התוס' הללו דאמאי לא דחו דע"כ לאו ה"ט דר"י דא"כ בדפתרא אמאי ס"ל עושין כדתניא הכא דבקפידא דהנחה אפילו בדפתרא איכא קפידא ולענין הלכה כל הפוסקי' כ' דעושין כר"מ דבתרא ועיין בהג"א שם שהק' הא קי"ל הלכה כר"י לגבי ר"מ ע"ש והרב כסא רחמים כתב דמשום סתמא דברייתא שם והביא דברי הכנ"הג שכ' דקי"ל כר"י אפי' דסתמא דמתני' כר"מ ע"ש ולע"ד דברי הכנ"הג אינם ענין לכאן דדוקא בסתם משנה דסתם משנה ר"מ והוי כאילו תני בהדיא דברי ר"מ ועיין בפ' כל הכלים אמתניתין דכל הכלים שנשברו אם עושין הם מעין מלאכה וכו' ע"ש אבל בסתם ברייתא הוי תנא דברייתא ור"מ כרבים לגבי ר"י דיחיד הוא:

הלכה ז

ושניקדו וכו' הרמב"ן ז"ל כ' אפי' הסיר הניקוד פסול ע"ש טעמו והל"ח דחה טעמו וכ' דטעמא משום דכי גורר הוי כמנומר והביא דבריהם הנח"י דק"ל דבמנחות דכ"ט מבואר דבגרירה ליכא לתא דמנומר דאמרי' ה"מ בחסרות אבל ביתרות ל"ל בה וע"ש בתוספ' בד"ל ואפשר לחלק דדוקא התם דכי גריר כותב על הגרר דמעבה האות שלפניה כמ"ש בי"ד סי' רע"ט ע"ש אבל כי גריר הניקור אינו כותב במקומו בכה"ג הוי כמנומר ועמש"ל בפ"א ה"ט ע"ש:

הלכה ט

אחת בדף א' דברי ר"י. מ"ש הנח"י דסברת ר"י היא סברת רב שם במנחו' דכ"ט ע"ש הוא תימה דרב ס"ל שתים בכל דף קורין בו וסברת ר"י אפילו אחת בדף א' הרי סברות חלוקות הם ועוד אי איתא אמאי אסיק שם דברי רב בתיובתא נימא אנא דאמרי כר"י:

פרק ד

ה' כסא רחמים בפרקין הביא משם מהר"י חאגי"ז ז"ל שנסתפק באם היה כתוב שם א"ל בניקודו צירי והוסיף נקודה אחת ועשאה סגול ונשתנה משמעותו אי הוי כמוחק את ה' ולקי וכן לענין שבת אי בה"ג חייב משום מוחק ע"ש ולא ידעתי מקומו של ספק זה לענין שבת דהא כיון דהיה כתוב שם אל ושינה משמעותו הוי מקלקל דמוחק לא מחייב אלא במוחק ע"מ לכתוב ב' אותיות כדתנן בפ' כ"ג ואל"ה הוי מקלקל מיהו איכא לספוקי בהיה צריך לכתוב אל בסגול וכתבו בצירי ובשבת הוסיף נקודה ועשהו סגול

והכשירו לספר עי"ז אי מחייב משום כותב אי דמי לכותב אות אחת להשלים הספר דמחייב כדאי' שם בפ' כ"ג ופ' הר"מ בה"ש ה"ד דוקא אות אבל נקודה לאו כלום היא ועיין להרב שמחת יהודה בפרקין מ"ש ע"ד מהרי"ח הללו ע"ש:

פרק ה

הלכה ד

רמ"א מוחק וכו' רשב"א אומר משמו אין תולין וכו' נראה דה"פ מוחק ולא גילה דעתו בתלייה וגרירא ורשב"א ביאר דבריו דאין תולין ואין גוררין אבל מודה דמוחק כדקאמר ר"מ ורחב"ע פליג דאפי' מחיקה לא אלא יגנז ומעתה פליגא ברייתא דמכילתין אברייתא דגמ' במנחות ד"ל דהתם קתני דרשב"א משמו אומר אין תקנה אלא יגנז דהיא סברת רחב"ע דמכילתין ולזה כיוונו התוס' שם שכ' דע"כ פליגא בסברת ר"מ ע"ש ודלא כהנח"י בפי' בברייתא דמכילתין ול"ק מה שהק' ע"ד התוס' דמנחות ה' שמחת יהודה ע"ש:

הלכה ה

שכח וכתב אל אל עויל וכו' הק' הנח"י הא כבר שמעי' לה מברייתא דלעיל דכ' ב' הויות דמעכב השני ותי' דקמ"ל אפי' בכתובים ע"ש וה' כסא רחמים תי' דשאני ההיא דלעיל דהויה הב' היא יתירא אבל הכא אין כאן יתור והו"א אינו נפסל במה שהוסיף לכוין לשם קדושת ה' כתיבה שאינה שם ע"ש וליתא דהאי מילתא נמי שמעי' לה מדין דהלכה ב' דקתני היה צריך לכתוב יהודה וטעה ונתכוון לשם הויה ולא הטיל ד' מוחק הכל ולא קתני תולה הד' כדרישא וע"כ נר' עיקר כתי' הנח"י מברייתא הלזו והק' ה' כסא רחמים עמ"ש הרשב"א הביאו מרן בב"י סי' רע"ו ופ' מור"ם בהגה שם שאם כוין על תיבה אחת שאינה שם לשם קדושת ה' אינו נפסל דהו"ל כמקדיש ב"מ למזבח דלא אמר כלום ותי' דלא כ"כ הרשב"ץ אלא בידע שהיא תיבת חול וכ' במזיד לשם קדושת ה' אבל הכא טעה וסבר שהוא שם קדוש עש"ב ולפ"ד במקדיש בע"מ למזבח נמי כן הוא דאם טעה וסבור שמותרין בע"מ למזבח או דלא ידע שהיא בע"מ קדושה ותמכר ויביא בדמיה קרבן שהרי הרשב"א מדמה להו אהדדי ואין נר' כן ממתני' ס"פ כיצד מערימין דקתני אמר על בהמה טמאה ועל בע"מ ה"ז עולה לא אמר כלום ה"ז לעולה תמכר וכו' ואי איתא ליפלוג וליתני בדידה באמר עולה לבד בין טעי לנתכוון גם לפי' הי"מ שכ' התוס' שם צ"ל דמתני' בטעי וסבר דמותרין למזבח כיון דמין הראוי להקרבה דאל"ה הוה מיתסר מדין נדר כמ"ש בחי' במס' נדרים ד"ו ע"א ע"ש הרי אפילו טעי וסבר שמותרין למזבח לא אמר כלום ודכוותה בכתב אות שאינה שם לשם קדושת ה' אע"ג דטעי אינו נפסל לדעת הרשב"ץ:

פרק ט

הלכה ד

אין כותבין שמע אלא בתחי' שיטה וכו' ברייית הלזו מסייעא ליה להרא"ש שסובר דאם הניח שיעור ט' אותיות חלק בתחילת שיטה ואח"כ כתב הוי נמי פתוחה ולכך אצט' תנא דברייתא לאשמועי' שמע בתחי' שיטה דבא לאשמועי' שאין לכתוב באמצע שיטה ולהניח תחי' שיטה חלק אבל לדעת הרמב"ם דכה"ג הוי סתומה ולא הוי פתוחה אלא כי מתחיל לכתוב בתחי' שיטה אמאי אצט' לאשמועי' דשמע בתחילת שיטה הא כיון דפרשה פתוחה היא ודאי דעושה אותה בתחי' שיטה ובכל התורה כן הוא ועיין לעיל פרק א' הלכה י"ד ולהנח"י שם.

פרק י

הלכה א

אבל באחד תעיז מתבאר מזה דטעמא דר"א משום דלא תעיז נגד אחד והיתה נאמנת משום דע"א בהכחשה לאו כלום אבל בגמ' ריש סוטה מפיק טעמא דר"א מקרא ואיכא תנא דס"ל קנוי נמי בע"א סגי ואי טעמא משום העזה במאי פליגי בקנוי ומ"מ מכאן יש להוכיח דע"א בהכחש' בעל דבר נמי לאו כלום ודלא פמהר"מ מפדוואה סי' ל"ב דנקיט במושלם כדעת רש"י בקדושין דס"ה ע"ב דדוקא בהכחשת עד אחר הוא דאמרי' ע"א בהכחשה לאו כלום אבל בעל דבר לאו כל כמיניה לאכחושי ע"א ע"ש ועיין להשע"ה בה' אישות דף ועיין בחי' בכריתו' בפ' אמרו לו די"ב ע"ב ע"ש:

הלכה ג

אין בין יו"ט לשבת אלא א"נ בלבד בגמ' בשבת דקכ"ד ע"א דמי ההיא דמשילין אהאי דאין בין יו"ט לשבת ומשני הא ר"א הא רבנן וכ' התוס' ההיא דמתני' דמגילה בדאורייתא מיירי וההיא דמשילין בדרבנן ולכך לא קאמר במשילין הא לענין מכשירין וכו' וכ' מהרש"א ז"ל משום דר"י לא קאמר שרו אלא במילי דאורייתא אבל במילי דרבנן אסור ע"ש ולפ"ד הגמ' בר"פ תולין דקאמר ר"א ס"ל כר"י הו"מ לדחויי ע"כ ל"ק ר"י אלא בדאורייתא אבל בדרבנן כההיא דתולין לא. גם לפ"ד הוו ר"י ור"א דפ' תולין סברות הפוכות ע"ש בתוס' ר"פ תולין ועיין במהרש"א בפ' משילין דל"ז שכ' דהא דלא פריך במגילה מהוצאה משום דאיכא למדחי דבדרבנן מיירי ע"ש והוא תימה דא"כ היכי דייק הא לענין מכשירין הא ר"י מודה במילי דרבנן כמ"ש הוא עצמו בשבת וכבר ראיתי להשע"ה בפ"א מהלכות יו"ט שעמד בזה וצ"ל דהתוס' בפ' משילין. ס"ל דר"י גם במילי דרבנן מתיר במכשירין דלא כמ"ש בשבת ואין קושיא ממאי דלא דייק במשילין הא לענין מכשירין דלא נחית הגמרא שם לדיוקי כמאן אתיא מתני' דלא נחית אלא למירמא

רמיא דמתני' ולא ק"ל להתוס' במשילין אלא אמאי לא דמי האי רומיא במגילה דודאי אי שייכא האי רומיא התם לא הוה שביק לה הגמ' שם אבל אי לא אתיא מתני' כך"ע זימנין דלא דייק ובלא"ה ע"י רומיא דמתני' שמעי' דתנאי היא כדמשני הגמ':

פרק יב

הלכה ה

אין לך דבר שטעון ברכה לפניו ולאחריו אלא עשרת הדברות ושירת הים וקללות שבמשנה תורה לעיל בפרקין איתא דגם בקללות שכתב כן הוא הדין והט"ז סי' קל"ט סק"ג הקשה אהא דאמרי' בס"פ בני העיר קללות יחיד קורא אותם משום דאין מברכין על התוכחות והא מעיקרא לא היה מברך אלא הראשון ברכה א' והאחרון ברכה אחרונה ונדחק בישובה ונעלם ממנו ברייתא דמכילתין הלזו דאפי' מעיקרא קודם התקנה היו מברכין על התוכחות לפניהם ולאחריהם:

פרק יד

הלכה ב

ואם היה מתורגמן או דרוש קורין ג' או ה' או ששה וכו' עיין לעיל פי"ב ה' ז' דתני ואם היה בשבת מתורגמן או דרוש קורין ג' או ה' או שבעה ע"ש. ובזה אין לפרש כאן כמו שפי' ה' כסא רחמים ע"ש:

פרק טז

הלכה יא

קמ"ז מזמורים מזמורים יש בספר תהלים וכו' ק' דק"ן מז' הם והנח"י כ' בשם הרב אביו ז"ל כמ"ש בפ"ק דבתרא דעשה ס' תהלים ע"י עשרה זקנים ותלת מנייהו עדיין היו בחיים וכיון דאפשר שהם עצמן יעשו ספר ויסדרום אינם מן המנין דלא חשיב אלא אותם שמתו ודהע"ה סידרם נק' על שמו ע"ש. והוא תימא דא"כ בצרי להו ולא הוו אלא קמ"ו דהא אשרי ולמה רגשו מזמור. אחר הן כדאי' בברכות ד"ט ע"ש ועוד דהתוס' בפ' ע"פ כ' דליכא מזמור בן ב' פסוקים וכ' מהרש"א דלפ"ד הללו את ה' כל גוים מחובר עם המזמור שבצדו ואינו מזמור בפ"ע וא"כ קמ"ה הוו ועיין לס' כסא רחמים ומ"מ נקטי' דליכא קושי' בברייתא הלזו אלא מאחד דהא קמ"ח הוו ומי ידעתי ואמצאהו ועיין מש"ל פרק ד' ה'ט' ע"ש:

פרק כ

הלכה ט

ג' פרקים הראשונים הללויה ובצאת ומה אהבתי מדלא קתני לא לנו מוכח דלא לנו אינו מזמור בפ"ע אלא מחובר עם שלמעלה ממנו ובכן אתנח לן ברייתא דלעיל פי"ו דקתני קמ"ז מזמורים בתהלים דהיינו משום דאשרי ולמה רגשו מזמור אחד הם כדאי' בברכות והללו את ה' אינו מזמור בפ"ע כמ"ש התוס' בפסחים דליכא מזמור בן ב' פסוקים ובצאת ישראל ולא לנו מזמור אחד הם כדמשמע כאן דל תלתא מק"ן פשו להו קמ"ז ועמ"ש שם. איברא דמסיפא דברייתא הלזו דקתני ב' פרקים האחרונים הללו את ה' והודו נר' דהללו את ה' מזמור בפ"ע הוא אף על גב דלית ביה אלא ב' פסוקים דלא כהתוס' דפסחים:

מסכת שמחות

פרק ז

הלכה יט

הנוטע והמבריך וכו'. מהר"ם אלשיך ז"ל בתשו' סי' ק"י כ' אתרוג המורכב בלימון אינו יוצא בו י"ח דבטל והוי לימון כדאמרי' בסוטה דמ"ג ילדה שסיבכה בזקנה בטלה ע"ש והש"י דחה דשאני התם דמין במינו אבל במין בשא"מ הרי אתרוג. לפניך ומאן לימא לן דבטיל ע"ש. וכן יש להוכיח מהגמ' שם בסוטה דמוקי להההיא דמרכיב דחוזר עליה בהרכבת היתר במרכיב אילן בירק ע"ש ואי איתא ליבטיל בירק כדבטלה ילדה בזקנה אלא ע"כ דמין במינו שאני אך מה שהק' דא"כ ילדה בילדה שעושה לסייג ולקורות ליבטיל ע"ש. לק"מ דשאני ההיא משום דאי ממליך עלה וכו' כדאיתא התם בפ' משוח מלחמה ע"ש:

פרק ט

הלכה א

על רבו שלמדו חכמה. הלח"מ בפ"ט מה' אבל כ' בדעת הרמב"ם ז"ל דבשוין ולא למדו זה מזה אין חייבין בקריעה זע"ז אלא שנהגו לקרוע ולא מדינא וע"ש להכ"מ ולפ"ז בגמ' דשבת דק"ה דפריך אהא דקריעה הוי מקלקל ואי חכם וכו' ואי אדם כשר הוא חיובי מחייב הו"מ לאוקומה בחכם ובשוין דכיון דאינו חייב הוי מקלקל וכן י"ל עמ"ש הלח"מ בפ"ה מה' ת"ת ע"ש:

הלכה יו"ד האשה אינה קורעת אלא את העליון הטעם הוא דחיישי' להרהור ואע"ג דכ' התוס' בסנהדרין ד"כ דבשעת צער לא חיישי' להרהו' גבי נשים הולכות לפני המטה ס"ד

בשלא יש שום שינוי שאינן הולכות מגולות אבל הכא אי קורעות גם הפנימי או מתגלה מקום שהיה מכוסה ושייך בו הרהור בכה"ג חיישי' גם בשעת צער וא"צ למ"ש הש"י גם מ"ש בההיא דסוטה דש"ה כדי לקיים מצות ופרע וכו' ע"ש לפ"ז בגמ' שם בפרק נגמר הדין הו"ל למינקט האי טעמא וטפי הי"ל להרב למינקט טעמא דונוסרו שהוזכר שם בגמ' עיין שם:

הלכה יז

אמרו לו מת אביו עיין בגמ' דנדרים דפ"ז ועיין להב"י סי' ש"מ ומוכח מדברי רש"י ז"ל שם בד"ה והא גבי קריעה דכי מתי לו ב' מתים בעי קריעה לכל אחד ואפי' בכ"א וכ"נ גם מדברי הרא"ש בפירושו שם ע"ש וזה היפך ברייתא דמכילתין בסמוך:

הלכה כד

ואסור למוכרן לנכרי נר' דהטעם שמא יחזור וימכרנו לישראל דאפי' באיסורי דרבנן גזרי' שמא יחזור וימכרנו לישראל ואפי' בנט"לפ שאינו אסור אלא לכתחי' כמר שהוכחתי במ"א אבל התוס' במ"ק רכ"ו נספפקו אי אסור למוכרן נראה מרבריהם דבאיסורי דרבנן ל"ג ובמ"א כתבתי בזה:

פרק י

הלכה ז

לא יחמיר עיין להתוס' במ"ק דכ"ג שהביאו מהירוש' דתני אם רצה להחמיר לא יחמיר משום כבוד המת או משום דאין לו מי שישא משאו נ"מ וכו' ופריך והתניא תקיעת שופר וכו' ע"ש והוא תימא דמאי פריך מדתניא פטור מתקיעת שופר אה"נ פטור מדינא ואם רצה להחמיר יחמיר כיון שאין עליו לטרוח ביו"ט וראיתי שהביאו קושיא זו משם הל"ח ויש מי שתי' דההיא דת"ש ונטי' לולב ידע הגמ' דהיא סיפא דהך ברייתי' דתני' ופטור מכל המצות ועל הך ברייתא תניא אם רצה להחמיר אינו רשאי מוכח דאכולהו קאי גם את"ש ונטילת לולב:

מסכת כלה

פרק א

הלכה א

מה נדה שלא טבלה אסורה לבעלה וכו' בגמ' בפרק אף על פי דף ס' אהא דאמרינן שמואל מחלפא ליה בידא דשמאלא פירש"י בימי ליבונה וכ' התוס' דמשמע דיש להקל בימי ליבונה מבימי טומאתה וכ"מ מתנא דבי אליהו בשבת די"ג בימי ליבוניך מהו אצליך וכ' לישב בשם ר"ת דמתחילה היו רגילין לטבול ב' טבילו' א' כשתשלים ז' ימי טו' טובלת

ואז לא נשאר עליה אלא טומאה דרבנן וכשתשלי' ימי ליבונ' היתה טובלת עוד פעם אחרת ע"ש והא דטומאה דרבנן הוא משום דאמר ר"ז בנדה דס"ה בנות ישראל החמירו ע"ע אפי' רואות טיפת דם כחרדל יושבות עליו ז"נ ע"ש ולפ"ז בדברי ר"ת מיושב שפיר ההיא דשמואל די"ל בטבלה ומשום דר"ז אבל ההיא דתנא דבי אליהו קשיא כיון דבימי התנאים היה ושם בנדה מבואר דאפי' בימי רבי לא היה הך דינא דר"ז דאמרי' ר' התקין בשדות וכו' משום דלא היו יודעין איזה יום זיבה משמע דוקא בשדות ובמקום שלא היו יודעין מיהו מדברי הר"מ בפי"א מה' א"ב מוכח דהא דרבי שנתקנ' בזמן התנאים תקנה שוה לכל נפש אפי' ליודעין איזה יום ימי נדה ולאותן היודעין ודאי מה שיושבין ז"ל אפילו בימי נדה מדרבנן הוא אבל לשאינם יודעין הוי ספק דאורייתא שמא ימי זיבה ולפ"ז י"ל דברי התוס' דניחא גם ההיא דתנא דבי אליהו דביודעין מיירי אבל רש"י בס' הפרדס הביאו הש"י כתב דבימי התנאים לא היה דין זה וההיא דתנא דבי אליהו יודע היה שכן היה וכו' ע"ש ומ"מ בההיא דשמואל ודאי די"ל דס"ל לרש"י כדברי ר"ת דבימי אמוראים הי"ל ההיא דר"ז וס"ל לרש"י דהתקין ר' למי שאינו יודע דוקא וניחא הכל ולק"מ מה שהק' השב"י ע"ד ע"ש:

מנין לברכת חתנים מן התורה וכו' בכתובות ד"ז כ' התוס' דאסמכתא בעלמא הוא דעשרה לא משתמע מהתם וכו' ע"ש מבואר מדבריהם דאפי' ברכת אירוסין דילפי' לה מויברכו את רבקה בעי עשרה דאי לא בעי עשרה הא שפיר ילפי' מניה ברכת אירוסין ומזה י"ל עמ"ש ה' כסא רחמים בשם הפרח ע"ש:

אפילו הקטנים רואין פני שכינה שנא' זרע יעבדנו הנח"י כ' דהביא זה כאן לישב מאי דקשיא אמאי דאמרי' לעיל מזה דער ואונן נענשו על חטאם הא קטנים נינהו ולאו בני עונשין ולזה הביא דקטנים כשזוכין רואין פני שכינה וכמו כן להפך ע"ש ולפמ"ש התוס' ר"פ ץ' סורר ד"ע ע"א דדורות הראשונים היו מביאין סימני גדלות כשהם קטנים בני ח' שנים ניחא שפיר דער ואונן גדולים מקרו גם לענין עונשין בזמן ההוא ועיין לה' כסא רחמים:

מסכת דרך ארץ

פרק א

הלכה א

ולעולם אינו פוסל את אשתו אפי' בא על אמה וכו' כצ"ל והא דתנן ר"פ נושאין הנטען על האשה אסור בקרובותיה ה"ד אסור לישא קרובותיה אבל זו שכבר נשואה לו בהיתר

אין מוציאין אותה ממנו ואפילו כנס באיסור קי"ל אם כנס לא יוציא כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' א"ב דין י"א והוא מהתוספתא כמ"ש ה"ה שם ע"ש ובגמ' ביבמות דצ"ה איתא אר"י לא נחלקו ב"ש וב"ה בבא על חמותו שפוסל את אשתו והא דמכילתין דלא כר"י אלא כרבי יוסי התם. עוד איתא התם ההוא דעבד איסורא בחמתיה אתייא ר"י ונגדיה אמר ליה אי לאו דאמר שמואל אין הלכה כר"י אסרתא לאנתקך עלך איסורא דלעלם ע"ש וכ' הרשב"א בחי' שם הא דלא נאסרה עליו משום נטען משום דקי"ל אם כנס לא יוציא וכ"ש זו שנשואה לו בהיתר ע"ש ולפי מה שצדד המש"ל שם בה' א"ב דלא אסרו משום נטען אלא במפתה אבל באונס כיון דהיא היתה אנוסה לא חיישי' שמא יזנה עמה עוד דהא היא לא נתרצית לזנות ולשמא יאנוס עוד אותה לא חיישי' ע"ש ניחא שפיר הכא די"ל באונס מיירי מיהו כבר הוכיח המש"ל שם מדברי התוס' ורש"י ר"פ נושאין דאפי' באונס איתיה להאי דינא דנטען ע"ש והש"י דחה דלאחר מיתת חמותו לא מיתסרה אשתו אפי' לר"י דכי היכי דלר"ק דדריש התם אתהן אחמותה ואשתו ומפרש רבא דוקא בשתיהן קיימות ה"נ לר"י דוקא בשתיהן קיימות ע"ש ולא היא דלר"ק דריש אתהן אחמותו ואשתו ולא ס"ל כר"י דאשתו נאסרה וא"כ לאיזה ענין כתבה רחמנא לאשתו ע"כ למדרש דוקא בשתיהן קיימות אבל לר"י דדריש להו לענין דאשתו נאסרת ע"י ביאת חמותו א"כ שפיר אצט' למכתב כאן אשתו ומנ"ל דבעי' שתיהן קיימות ועיין להמש"ל מ"ש בשם הב"ש בישוב דברי הש"הג דבחמותו נאסר' אשתו עליו משו' נטען ע"ש והוא תימה מההוא דעבד איסור' בחמותיה דלא מיתסר' אלא משום דר"י אלא ע"כ ברגילה דוקא הוא דאסר הש"הג ועיין מ"ש המש"ל שם:

ודע דאיסורא דנטען דכ' הר"מ אם כנס לא יוציא לאו דוקא כנס אלא אפי' קדש לא יוציא. כן הוכיח ה' דינא דחיי שם מהירוש' ומתשו' הריב"ש ואם אחר שכנס גירש אם מותר לישאנה לכתחילה כ' שם משם ה"ה בפ"י מה' גירושין והנ"י בפ' כיצד דאם יש לו בנים יחזיר ואם לאו לא יחזיר ע"ש. וה' אדמת קדש בתחי' ספרו נסתפק בזה בכל הנהו דאמרי' אם כנס לא יוציא אם גירש אי מותר להחזירה או לא ע"ש שנעלם ממנו זה וכבר כתבתי בזה במ"א:

הלכה ג

נתארסה ונתגרשה וכו' ונמחק תיבת נבעלה בין באונס בין ברצון וע' להנח"י שלא ביאר זה וגם ט"ס נפל בדבריו ע"ש ומ"ש בזה הש"י לא נהירא:

הלכה ו

כל ערוה שהיא אסורה נו ובא עליה מותר לישא בתה וכו' פסקי הר"מ שהבי' הנח"י נ"ל שאינם ענין לכאן אלא פי' הברייתא נראה לי דמותר לישא בתה ואינו בכלל דין נטען

דר"פ נושאין דהתם טעמא מאי דאסור לישא בתה משום שמא יזנה עמה כשתבא לבקר קרובתה והכא שהיא בלא"ה קרובה ובלא נשואין אלו תבא לבקר כל אשה שישא ולכך מותר לישא בתה ודקתני בא על א"א מותר לישא בתה צ"ל לאתר מיתת האשה שבא עליה כדמוקי הגמ' ר"פ נושאין הך ברייתא דמייתי התם ועיין ספ"ב דיבמות:

הלכה ז

פסלן מן הכהונה עיין להתוס' ביבמות דע"ח ע"א בד"ה נכרי בתירוצ' האחרון ובמהרש"א שם. ואכתי ק' אמאי לא פריך הגמ' אמילת' דר"י משמיה דר"יש ממ"נ קשיא דר"יש אדר"יש דאי לא דריש וי"ו הרי הכא דריש וי"ו ואי דריש התם וי"ו לבעלי מומין נדרוש ה"נ לבע"מ כמ"ש בתי' הראשון וצ"ל דלהאי תי' בתרא אין סברא לדרוש כאן לבע"מ דאין סברא לחלק גבי פיסול כהונה בין בע"מ לתמימין דכיון דתמימין מיפסלי ה"ה בע"מ ול"ד לחיובא דשריפה דבת כהן דהתם ועיין להש"י:

הלכה ג

נושא אדם אשת בן אחיו וכו' עיין מ"ש הש"י בשם רש"י בס' הפרדס דף כ"א דבת אחות אשתו מותרת לו אחר מיתת אשתו ומשמע דבחיי אשתו אסורה ע"ש וממתני' בפ' אמרו לו דף י"ד ע"ב דקתני הבא על חמותו חייב משום חמותו וכו' ומשום אחות אשתו ע"ש מתבאר דשריא אפי' בחיי אשתו ועיין להר"מ בפ"ב מה' שגגות שפסקו להך דינא דמתני' וצ"ל דמפני מראית העין לבד אסרה:

מסכת גרים

פרק א

הלכה ו

רע"ק אומר וכו' דברי ר"א ור"עק דבריית' הלזו סתראי נינהו לדבריהם דברייתא דגמ' בפ' החולץ דמ"ו והנח"י כדי להשוותם הגיה בברייתא דמכילתין בדברי ר"א בין מל ולא טבל לבין טבל ולא מל הוי גר ובדברי ר"עק מחק תיבת אין ע"ש. ודבריו תמוהים דאכתי דברי ר"עק סתראי נינהו דמדבריו כאן נראה דבטבילה לחודא הוי גר והא ליתא דר"עק ס"ל התם דאין דנין אפשר משאי אפשר וא"כ מנ"ל דבטבילה סגי הא לדידיה לא ילפינן מאימהות דאין דנין אפשר משא"א וע"כ דר"עק ס"ל אינו גר עד שימול ויטבול דבטבילה לחודא לא סגי דאין דנין ובמילה לחודא לא סגי דהא יליף בפ' הערל מתושב ושכיר למעוטי מל ולא טבל וכ"כ התוס' בפ' החולץ שם דר"עק ס"ל אינו גר עד שימול ויטבול ומ"ש שם דס"ל כר"י היינו לענין מילה דהזכירו בקושייתם וכן י"ל על ה' שמחת יהודה וביותר י"ל עמ"ש שם דמדלא קאמר בפ' הערל למעוטי טבל ולא מל מוכח דבטבילה סגי

והא ליתא דכיון דלדידיה ליכא למילף מאימהות מנ"ל דבטבילה סגי. ועפי"ז ניחא שי"ל שם בגמ' דאמרי' אר"י אינו גר עד שימול ויטבול ופריך פשי' יחיד ורבים וכו' והשתא מאי פריך הא ר"א ור"י שוין דבטבילה לחודא סגי וא"כ לענין טבילה לאו יחיד ורבים דהא תרי ותרי נינהו אלא די"ל דהא ר"עק ס"ל כרבנן דאינו גר עד שימול ויטבול והוי תרי ותלת והוו כמו יחיד גבי רבים ובפי' הברייתא נר' עיקר דגרסי' ר"י במקום ר"עק וכמ"ש עוד הנח"י ע"ש ומהרש"א ז"ל בפ' הבע"י מס"א הק' הלכתא אהלכתא דקי"ל כב"ה דמצות פ"ור בזכר ונקבה דילפי' מבריאתו של עולם א"כ דנין אפשר משא"א וקי"ל כד"עק מחבירו בפ' החולץ דפליג וס"ל אין דנין אפשר משא"א ע"ש והוא תימה דלאו מחבירו אלא מחביריו שהרי ר"א פליג עליה בילפותא דדבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין וס"ל דנין דורות מפסח מצרים אפי' דהוי אפשר משא"ש ור"י ס"ל טבל ולא מל הוי גר דיליף מאימהות א"כ דנין אפשר משא"א ס"ל כר"א והוו רבים גבי ר"עק. איברא דקושית מהרש"א קיימא באנפין כסגנון זה דקי"ל ברבנן דאינו. גר עד שימול מטביל ובשלמא מילה יש לו' דס"ל דבאבות טבילה נמי הואי אלא טבילה אמאי לא ילפי' מאימהות וע"כ דס"ל אין דנין אפשר משא"א הפך סברת ב"ה ואף גם זאת י"ל דלעולם ס"ל דדנין אפשר משא"א וטעמייהו דרבנן משום דס"ל דתושב ושכיר למעוטי טבל ולא מל דס"ל דלמל ולא טבל לא אצט' קרא דבאבות טבילה נמי הואי ור"עק דלא מוקי תושב ושכיר לטבל ולא מל משום דכיון דאיכא לאוקומי קרא במל ולא טבל דהשתא לא סתר שום ילפות' דאף דליכא קרא דגלי דבאבות טבילה הואי מ"מ אחר דמיעט מל ולא טבל מתושב ושכיר אמרי' דבודאי דבאבו' טבילה הואי אע"ג דלא כתיב קרא דאל"ה במה נכנסו תחת כנפי השכינה אבל כי מוקמי' לטבל ולא מל סתר ילפותא דאמהות ועוד דלדידיה אין דנין אפשר משא"א ולא אצט' תושב למעט טבל ולא מל ולכך מוקי ליה למל ולא טבל אבל רבנן י"ל דס"ל דבאבות טבילה נמי הואי ולא אצט' תושב למל ולא טבל אלא לטבל ולא מל ולעולם דנין אפשר משא"א ס"ל ועיין למהרש"א שם בפ' החולץ בתו' ועיין לה' טורי אבן בר"פ הקורא את המגיל' אהא דילפי' התם דהקורא למפרע ל"י דכתיב נזכרים ונעשי' מה זכירה למפרע לא דא"א לט"ו קודם לי"ד ע"ש:

ודע דאיכא למידק בגמ' שם מאי פריך ר"א אדר"א הא י"ל דבהיקש דנין ובבנין אב אין דנין והתם גבי דבר שבחובה הקשה הוא מועבדת וכמ"ש התוס' שם: שו"ר דלק"מ דבגמ' במנחות דפ"ב מבואר דלר"א בבנין אב הוא דיליף ומאי דמייתי מועבדת לדברי ר"עק דפריך ליה קאמר אבל איהו בבנין אב סגי ליה ע"ש:

הלכה ט

מותרין לו ואסורין לאחרים רע"א אם מותרין לו מותרין גם לאחרים וכו'. נראה דפלוגתייהו היא משום דאנן סהדי דנגע בהם כיון דהיה גוי באותה שעה ומש"ה ס"ל לת"ק דאחרים אסורין אבל לגבי דידיה אדם נאמן ע"ע יותר ממאה איש ור"עק ס"ל דאין לחלק בין לו לאחרים ואמרינן בירוש' דר"עק לחומרא וכה"ג פליגי תנאי בר"פ אמרו לו באמרו לו ב' נטמאת והוא אומר לא נטמאתי דר"י ס"ל אדם נאמן ע"ע ואמרי' התם דלא אמרו ר"י אלא לעצמו ע"ש בפירש"י ורבנן פליגי דאפי' לעצמו אסורין וה"נ פליגי הני תנאי בהאי פלוגתא גופא שמעי' מהכא דלר"עק אין שום לחלק בין לו בין לאחרי' דאם היה מותר לו מותר גם לאחרים ות"ק פליג והר"מ בפ"י מה' משכב ומושב פ' כת"ק. וע"פ ברייתא הלזו מקום אתנו ליישב דברי המ"ב שכ' מרן בב"י בי"ד סי' קכ"ו שכ' דהא דאמרי' ע"א בהכחשת בע"ד לאו כלום היא ה"ד לעצמו אבל לאחרים לא סמכי' אדבריו אלא אדברי ע"א ע"ש והקשה השע"א בפ"ט מס' אישות דין ל"א ע"ז מדאמרי' בפ"ג. דקידושין דס"ה ע"א המקדש בע"א אין חוששין לקדושיו ופריך. מדתנן היא אסורה בקרוביו וכו' דע"כ בע"א מיידי ע"ש והשתא לפ"ד המ"כ איך הוא מותר בקרובותיה נהי דלגבי דידיה עד אחר בהכחשה מ"מ קרובותיה אחרים נינהו ולא הי"ל לסמוך אדבריה אלא אדברי העד ע"ש וע"פ ברייתא הלזו י"ל דלפום ס"ד דגמ' דמתני' בע"א מיירי אתיא מתניתין כר"עק דלא בהכי דכיון דלדידיה שרי משום ע"א בהכחשה לאו הוא גם לאחרים שרי מיהו אנן קי"ל כרבנן דמחלקי בהכי כמו שפי' הר"מ ז"ל. ברם מהגמ' דפ' אמרו לו יש להוכיח דלא כס' המ"כ דאמרי' דלא אמרה ר"י אלא לעצמו ואי איתא דגם גבי ע"א נמי דוקא לעצמו אמאי לא אמרו בגמרא אריש. דברייתא דאע"ל ע"א נטמאת והוא אומר לא נטמאתי דקתני דנאמן הוא ע"ע דדוקא לעצמו אלא ע"כ דדוקא בב' עדים אבל בע"א אפי' לאחרים שרי. ומעתה גם רבנן דברייתא הלזו דמכילתין לא פליגי אלא היכא דאנן סהדי דהוו בב' עדים אבל גבי ע"א מודו דאפי' לאחרים שרי רע"א בהכחשה להו כלום הוא אפילו לאחרים

הלכה יב

הי"ל עיסה לאפות וכו' וכ"ה במתני' דחלה דס' אסור ובירוש' שם אמרי' דמפריש ומוכרה לכהנים ע"ש בהר"ש וא"כ הא דקתני הכא חייב היינו דחייב להפריש ומוכרה לכהן וכ"כ הנח"י ועיין ברש"י בסוף סוטה דמ"ח ע"א דאמתני' דהנחתומי דקתני תרומת מעשר נותנה לכהן כ' דהא דלא ימכרנה משום דאתי למשהי גביה ואתי לידי תקלה וכיון דעין מיתה הוא חיישי' ע"ש. ולפ"ז גם בחלה לא ימכרנה ועיין בתוס' דיומא ד"ח ע"א ע"ש וזה נ"ל כוונת רש"י בפ' הזרוע דהא דאמרי' גבי חלה ס' איסורא לחומרא כ' משום דעון

מיתה הוא ע"ש דהיינו משים דמשמע ליה דחייב דקתני היינו ליתנה לכהן ולא למוכרה וע"ז קאמר משום דעון מיתה הוא דחיישינן דמשהה גביה ואתי ביה לידי תקלה אבל לענין הפרשה ודאי דחייב להפריש אפי' בלא מיתה דס' דאורייתא לחומרא ועמ"ש בחי' בנדרים ר"ז ע"א ע"ש:

פרק ב

הלכה ו

אין נפרעין מהם דברי ר"י וכו' בגמ' ספ"ג דנדרים איתא ע"י שאמר שם ברוך אברם לאל עליון וברוך אל עליון שהקדים ברכת אברהם לברכת ה' ניטלה הכהונה ממנו וניתנה לאברהם והק' הר"ן שם הא אברהם זרעו של שם ומאי ניטלה הכהונה ממנו דקאמר ע"ש מ"ש והיה ק"ל מאי קושיא הא אברהם גר הוא וכקטן שנולד דמי שאינו מתייחס אחר אביו ואולם ע"פ ברייתא הלזו דפלוגתא דתנאי היא ניחא דבעי ליישב הדרשא ההיא אליבא דכ"ע ובב"ר פ' לך לך פל"ו סי' ט' איתא טל ילדותך לפי שהיה חושש אברהם שמא יש בי עון מאותן שהייתי עע"ז א"ל הקב"ה טל ילדותך כשם שהטל פורח כך עונותיך פורחים והק' מהר"ש יפה ז"ל אמאי היה חושש הא גר שנתגייר כקטן שנולד דמי ע"ש מ"ש וגם הוא נראה דרוצה ליישב הדרשא ההיא לכ"ע דאל"ה מאי ק"ל. ברם ק"ל דבגמ' דזבחים דקי"ו דפריך והכתיב גם אתה תתן בידינו זבחים ומשני קודם מ"ת מוכח דלא יצאו מכלל ב"נ עד סיני וא"כ מאי ק"ל למהרש"י תרי אברהם לאו גר הוה וי"ל:

פרק ג

הלכה ב

משים בל תונה ומשום בל

תעשוק וכו' אבל משום ריבית ליכא כדתנן בפ' אז"נ ולוין מהם ומלוין אותם בריבית וכן בגר תושב ומפיק לה בגמ' מדכתיב מאתו ולא כתיב מאתם ע"ש והנה בר"פ אז"נ אמר דלאו דגזל מיותר דאתי מריבית והונאה ואתי לעושק ש"ש באא"ע והק' התוס' אמאי אצטריך קרא. למשרי גזילה של גוי הא בישראל גופיה לא אתי אלא מריבית והונאה וגוי שרי בריבית והונאה ע"ש מה שתי' והק' מהרש"א ז"ל מאי קושיא הא אי לאו דגלי קרא דגזל הגוי שרי היה מוקמי' דקרא דגזל לאסור גזל הגוי ולא הו"מ ליה לכובש ש"ש ע"ש. וק"ל על קושייתו דא"כ אפילו לבתר דגלי קרא דגזל הגוי שרי נוקמיה ללאו דגזל לאסור גזל גר תושב דכיון דעיקר איסור גזל בישראל מריבית והונאה במה הצר הוא דילפי' ולא חדא מחדא כדפרכינן התם א"כ גזל גר הושב לא אתי מתרוייהו דהא ריבית שרי בגר תושב וא"כ מנ"ל לאסור בג"ת אי לאו קרא דגזל ומנ"ל לאוקומיה לעושק ש"ש באא"ע

אלא ע"כ דעיקר קרא בישראל כתיב דכתיב לא הגזול את רעך ואין לנו לאוקומי' בג"ת לחודיה וא"כ גם בגוי נימא כן ואין לו' דגזל דג"ת ילפי' מעושקו שהרי גזל לא אתי מעושק דאיכא למיפרך שכן טרח ביה כדאי' במציעא דקי"א ע"ש. וי"ל דאתי מהונאה ועושק דכי פרכת מה לעושק שכן טרח הונאה תוכח מה להונאה שכן לא ידע דמחיל עושק יוכיח ובגמ' ה"ה דהוה מצי למילף גזל בישראל גופיה מהונאה ועושק וחדא מנייהו נקט:

הלכה כל ערוה שאין ישראל חייבין עליה וכו' עיין בסנהדרין דנ"ח ע"א והתוס' שם בד"ה נשא כ' ואשת אביו לר"ע ואחות אביו לר"א דאסירי לב"נ יש לאסור שמא יאמרו אבל משים איחלופי ליכא למגזר בקרובת אה דהכל יודעין וכו' עיין שם. והקשה מהרש"א דמשמע דאחות אביו מן האם ליכא משום איחלופי דהא אחות אביו דר"א היינו אחות אביו מן האם כדאי' שם וזה סותר מ"ש בס"הד דמאי דפריך דר"מ אדר"מ לאו מאחות האב מן האם דאיכא למי' משום איחלופי ע"ש ונ"ל דמ"ש התוס' דמשים איחלופי ליכא למגזר בקרוב' אב דאדברי ר"ע קאי דהיינו א"א דבהא ליכא צד אם כלל וליכא משום איחלופי ושיעור דבריהם דאשת אביו לר"ע ואחות אביו לר"א אית בהו משום שמא יאמרו ואינו כמו נשא אחותו מן האם דליכא שמא ואמרו והדר קאמרי דבמקום דקרובת האב לחודא דהיינו לר"ע ליכא משים איחלופי ולכך כתב בקרובת האב דאי אדר"א נמי קאי א"כ שפת יתר הוא מ"ש בקרובת האב דהא עלה קאי. וראיתי להש"י שכ' ליישב קושיית מהרש"א וכ' שאח"כ בכ"י הקרש של מהרצ"ץ ז"ל שכ"כ ולע"ד לא ראי זה כראי זה דכוונת מהרצ"ץ ז"ל היא דודאי התוס' מסתברא להו מסברא דאי איכא צד אב ליכא משום איחלופי ור"מ דאסר היינו משום שמא יאמרו אלא דכל זה אחר דשמעי' מר"א ור"ע דאסירי לב"נ ואיכא שמא יאמרו השתא מוקמי' לדר"מ משום שמא יאמרו והדרינן להכרחין דליכא משום איחלופי בנד האב אבל מעיקרא בס"ד דגמרא דאכתי לא שמעי' דאסירי לב"נ בע"כ משום איחלופי ואי הגמרא סמיך אברייתא דר"א הו"ל להמק' לאתויי הך ברייתא וכל זה מבואר בדבריו בקיצור ובזה ניחא מה שגמגם בדברי הש"י ע"ש:

הלכה יב

וכן ב"ח שאמר אלי שלו וכו' ה"ה בפ"ב מה' זכיה דין ט"ו נסתפק אם החזיקו ב' זאח"ז אם יכול הא' לו' לב"ח הנחתי לך מקום לגבות ממנו שיגבה מן האחרון או חולקין בין שניה' החוב ואח"כ הוכיח מהתוס' דאינו גובה אלא מן האחרון ע"ש ונראה פשוט דמקום הספק הוא אם נאמר דדוקא במכר ונתן בזאח"ז הוא דאמרי' בכוליה תלמודא דיכול לומר הנחתי לך מקום לגבות אבל בזוכין מהפקר אפשר דלא מקרי משעבדי אבל בל"ז אין

מקום לספק זה שהרי בכ"ד אמרי' דיכול לו' הנחתי וכו' ומעתה מ"ש הרב שמחת יהודה מההיא דיש נוחלין ליתא:

הלכה יג

הרי אלו שלו וכו' דברי הנח"י בפי' הברייתא דחוקים הרבה ונ"ל דאתיא כאבא שאול בקדושין דכ"ג דבעי זכייה וא"כ אמר להם אלו עבדי והם שתקו שתיקה כהודאה דמי וגילו דעתם דלא נתכוונו לזכות בעצמו ואז אפי' אח"כ צווחו אמרי' שתיקה כהודאה דמי עיין בחולין דט"ל ע"ב אבל אם היו פקחין היו מכחישין אותו מעיקרא ועיין להרב ש"י:

תם ונשלם מסכת גרים

חידושי מכילתא

פרשת בא

פרשה ב

ר"נ ור"י אומרים אף לשכירות בתים וכו' מ"ש השב"י די"ל דת"ק מודה לדינא דשכירות בתים מניסן אלא דבהפסקה לא קמיירי ע"ש ק' דא"כ אמאי לא אמרי' ור"י אף לעיבורים כיון דמוספי שכירות אע"ג דלא פליגי אלא ע"כ דפליגי בשכירות בתים ולא מוספי אלא מילתא דפליגי בה או דשכירות בתים מקרי התחלה כיון דבניסן חוזרת לבעליה כמ"ש ה' טורי אבן שם ור"ן ור"י בהפסקה לא קמיירו:

פרשה ג

בסופו ת"ל דברו אל כל עדת וכו' פי' דמדסמיך ליה דברו דעל משה ואהרן קאי דהם מומחין שאין כמותם וכמו דרשא דפ' ראהו ב"ד ול"ק מה שהק' השב"י:

פרשה ד

דביד ולקיחה בעשרה וכו' כ' הז"ר דהא דכתיב בעשור היינו שלא לאחר יותר מבעשור ותמה ע"ד השב"י דהא נ"ל לקמן מק"ו דגם אחר עשור כשר ללקיחה ע"ש ויש מי שתי' דלקמן מיירי למסקנא דלקיחה בעשור וליכא שים מיעוטא אבל השתא לפי הס"ד דלקיחה מר"ח ע"כ מאי דכתיב בעשור הוא למעט שלא יאחר ולאפוקי מק"ו וליתא דאדרבה כדי לאוקומי הק"ו נוקי לדבור לבד בר"ח ומקח בעשור דוקא כיון דמסתבר דכשר אחר עשור יותר מבעשור מכח הק"ו ולא הוה איצט' קרא אחרינא לאשמועי' דדבור בר"ח ולקיחה בעשור וכדאמרינן בעלמא אהני ק"ו ואהני קרא:

לקיחה בעשירי ושחיטה בי"ד לקיחה בי"ד מנין

אמרת ק"ו וכו' ה' הלכות יו"ט דכ"ח ע"א הק' דבשבת דקל"ב אצט' תרי קראי גבי מילה חד למעוטי שביעי וחד למעוטי ח' והכא דליכא אלא חד קרא נימא דלא אתי אלא

למעוטי תשיעי ואמאי איצט' הק"ו ע"ש וא"ל דשאני הכא דמהאי קראי ילפינן ב' דברים מקח וביקור וכיון דביקור בעי ד' ימים דמתחיל בעשירי ולא אח"כ גם מקח כן הוא ועיין פירש"י בפסחים דצ"ו גבי ביקור ע"ש להכי איצט' ק"ו ומה שהק' עוד אברייתא דמכילתין בפ' משפטים גבי ביום הח' תתנו לי דאיצט' ק"ו לרבות אחר ח' יע"ש י"ל דהתם ע"כ למעט אחר ח' אתא דקודם ח' משבעת ימים יהיה עם אמו:

ודע דבגמ' דפסחי' שם ממעטי' פסח דורות ממקח ומדכי' ליה לדון ביקור ופירש"י שם דלא בפי שיהא עמו פסח שם בעשור אלא דמבקרו מבעשור מתם ע"ש והוא תימא דמאו דמעסטי' ליה ממקח היינו דיכול לקנותו מקודם אבל פסח מצרים דוקא בעשור אבל אחר עשור אפי' פסח מצרים נמי כדנע"ל כאן מק"ו ובפסח מצרים הוא דצריכין לדברי רש"י וכבר עמד בזה השב"י ע"ש ואפ"ל דהוקש"ל לרש"י אמאי אצט' ק"ו הא מדמעטי' פסח דורות ממקח ובעי' ביקור ע"כ בעשור לאפוקי דלקמיה אתא ולא ימים דבתריה דאי לאפוקי דבתריה היכי ממעטי' פסח דורות הא בעי' בעשור משום ביקור ולהכי הוצרך לו' דיוכל לבקר ולא יקרא עליו פסח:

שוחטין את הפסח על היחיד דכתיב ולקח הוא ושכנו הק' השב"י בפסחים דצ"א דאמרינ' מדר"י ס"ל כר"ש ר"ש ס"ל כר"י והא מבע"ל לשוחטין על היחיד מאי פריך נימא דנ"ל מולקח היא ושכנו בר"עק ע"ש ואפ"ל דמפסח מצרים לא ילפינן דכיון דר"ש דריש טעמא י"ל דטעמא הוא משום דקפיד קרא בפסח מצרים דדוקא שכנו הוא דיכול למנות עמו ומי שאין לו שכנו יושב ויבטל מק"פ לכך התירה התורה לשוחטו על היחיד אבל בפסח דורות דיכול למנות עמו כל אדם אע"פ שאין שכנו י"ל דאין שוחטין על היחיד ולכך איצט' איש לפי אכלו לפסח מצרים תנהו לפסח דורות:

ת"ל איש לפי אכלו הק' השב"י לר"י דס"ל אין שוחטין את הפסח על היחיד וס"ל אשה חייבת בפסח למ"ל איש לפי אכלו ע"ש ולק"מ דבר"פ האיש מקדש אמרי' דלריב"ק נ"ל שליחות מאיש שה וזכיה מאיש לפי אכלו וזוהי סברת ר"י וסוגיא דפסחים אזלא אליבא דרבי יונתן דנ"ל שליחות מושחטו אותו כמ"ש התוס' שם ע"ש ובמאי דממעטי' חולה וזקן מלפי אכלו הק' הרא"ם נימא דפי' לפי אכלו כל אחד לפי שיעור אכילתו ותירץ משום דאין פסח נאכל אלא על השבע ע"ש ולפמ"ש התוס' בפסחים ד"ע ע"א בשם הירוש' דמאי דפסח נאכל על השבע הוא מדרבנן לא יתכן תירוצו ולעיקר קו' י"ל דבפסחים דס"א אמרי' איתקש אוכלין למנניין ע"ש ואי פי' הכתוב כל אחד לפי שיעור אכילתו לאיזה ענין איתקש אוכלין למנויין:

פרשה ה

תמים להוציא בע"מ כ' השב"י אע"ג דכתיב כל אשר בו מום לא תקריבו הכא איצט' קרא לפסח מצרים ע"ש ואפ"ל במאי דאמרי' בזבחים דכ"ה דבקבלה והולכה וזריקה נ"ל מהאי קרא דבעי' כל הוויתיה תמים וא"כ איצט' קרא להאי דרשא ואע"ג דאמרי' תרגמה אבן שנה היינו זריקה והולכה אבל קבלה לענין תמימות מהאי קרא דיתירה הוא אבל תהיה דבעי כל מויותה אפילו זריקה לא קאי אלא אכן שנה ולמאי דס"ד בגמ' דקאי אכולהו מאי דקתני קבלה אבן שנה הוא דקאי אבל הולכה וזריקה קאי אתרווייהו דקבלה לענין תמימות מגופיה דקרא נ"ל ובהכי א"ה דשפיר לפי המסקנא נ"ל קדשים קלים מהאי קרא לענין תמים בקבלה וע"ש בפירש"י:

עולה חמורה וכו' עמ"ש השב"י בכוונת התוס' בערכין דח"י ואיני במשמע דבריהם אלא כפשוטן של דברים דאצט' קרא למע"ל אא מאי דנקט תרי קראי היינו הגמ' שהביאו אח"כ וקי נר' להגיה דאצט' קרא כמ"ש הח"ך שם ע"ש ואי קשיא אמאי אצטריך בן שנתו נילף מיהיה דפסח רמאיה ילפינן דשעות פוסלות בקדשים כדאי' בזבחים דכ"ה י"ל דתרי קראי צריכי חד לק"ק וחד לקדשים קלים וכן הוא לס"ד דגמ' שם בזבחים דקרא דיהיס קאי גם אתמים תק"ל אמאי אצט' מדם הפר וע"כ דחד לק"ק וחד לקדשים קלים:

משניהם כאחד כ' הזר"ע דאתיא אפי' כר' יוחנן דס"ל וי"ו לחלק ושאני הכא דכתיב ומן כדאיתא במנחות דצ"א ע"ש. ודבריו לא יכונו אלא לפירש"י שם אבל לפי' התוספות דוקא התם דכתיב מן הבהמה וצ"ל כמ"ש השב"י:

פרשה ו

מועדו מופנה וכו' התוס' במנחות דע"ב ע"ב אברייתא דיליף דחיית שבת וטומאה מבמועדו כ' דמכח ג"ש ע"ש. והוא תימה דבפ' כ"צ אברייתא הלזו גופא אמרי' בגמ' וצריכא וכו' ואי מג"ש לא הוה צריך לצריכותא וכן הוכיחו התוספות בר"פ אלו דברים ע"ש. וראיתי למהרש"א שם שהקש' נימא דכוונת הגמ' למ"ל ג"ש נילף במ"מ ע"ש ונראה שזה דעת התוס' דמנחות ומאי דאצט"ל להגמ' למתני בצריכותא ב' צדדין ולא סגי בחד צד דתמיד לא יליף מפסח ואז אצט' ג"ש י"ל דגמ' שם אברייתא מצריך דיליף תנא דברייתא גם לפסח מבמועדו וע"ז מצריך דפסח לא יליף מתמיד שכן תדיר ולכך יליף בג"ש ולא סגי ליה במ"מ:

פרשה י

ולא צלי תנור וכו' מה שהק' השב"י ע"ד הזר"ע ממתני' דנגעים ל"ק דלא קתני חמי האור אלא דברים דאנהו אש גופייהו ול"ד לחמי טבריא וכ"נ מהגמ' דפסחים דקאמר לאתויי חמי האור ויש לכוין דברי הזר"ע לדברי התוס' בחולין ד"ח אברייתי' הלזו גופא דפסחים

ע"ש אלא שלא הזכירם ומה שהק' השב"י בגמ' דפסחים אחר דנ"ל מג"ש למ"ל ריבוייא דתשרף ע"ש לק"מ דאי לאו תשרף הו"א שריפת נשמה בבני אהרן דיצאו ב' חוטין של אש וכו' אבל אבר דהוא מתכות לא מקרי שריפה וכ"ה בגמ' שם ע"ש:

אין לי אלא בזמן ב"המק וכו'. לפי הגי' של הרמב"ם שהביא השב"י י"ל מה שהק' התוס' בפסחים דק"ך לראב"י דלא ודלא כר"ש ע"ש די"ל דס"ל בברייתא הלזו ומפ"ל כפשוטה דגם המצא ממעט:

אל תאכלו ממנו נא. אין נא אלא חי וכו' פי' חי ממש אבל בשיל ולא בשיל נכלל בכלל ובשל מבושל דבשיל ולא בשיל ומבושל ממש נכלל בכלל בישול דקרא וזהו דקתני ובשל בין מן החייבין המבושל וחדא מילתא היא כלומר חי ומבושל דהיינו בשיל ולא בשיל או אינו אלא מבושל ממש אבל בשול ולא בשיל א"ע עליו ת"ל כ"א צלי אש דמדכתיב כ"א צלי אש משמע דחוץ מצלי אש הכל נכלל בכלל. בישול:

רבי ישמעאל אומר וכו' דברי תימה הן דיו"ט ל"צ קרא ולשבת צריך קרא וכבר דשו בו רבים ונ"ל במאי דאיתא בפ' הערל דע"ב ע"ב נותר בזמנו אינו נשרף אלא ביום שלא בזמנו נשרף בין ביום כין כלילה וכ' התוס' שם ובפסח דנשרף ביום ט"ז ולא בליל ט"ז כיון דאינו יכול לשורפו ביו"ט הוי זמנו ט"ז ע"ש וזהו ביום ט"ז דהוי זמנו משום דבכל שנה כך הוא אבל ט"ז בשבת דבשנה זו דוקא הוא דא"י לשורפו יש לצדד דשלא מקרי דלא הוי זמנו הקבוע בכל שנא וי"ל דלא שנא ובזה נחלקו ר"יש ור' יונתן דריש ס"ל דא"צ לבקרו של ט"ז דכיון דא"י לשורפו ביו"ט הוי ט"ז זמנו ואינו נשרף אלא ביום כשאר נותר וא"צ קרא דעד בקר לד"ז אבל לחל ט"ז בשבת אצט' קרא למעט ליל י"ז דהו"א לא מיקרי זמנו י"ז ונשרף בליל י"ז ולהכי כתיב עד בקר לאשמועי' דגם זה זמנו ור' יונתן אמר דגם לזה. ל"צ קרא דק"ו מיו"ט הוי ולא מסתברא ליה דבשביל דבכל שנה בט"ז לא הוי י"ז זמנו וכי אצט' קרא לבקרו של בקר ות"ק דאמר אצט' קרא לט"ז גופיה י"ל דס"ל הבערה ללאו יצאה וביו"ט שריא כמ"ש התוס' בפ"ק דפסחים דף ה' בשם ריב"א ולכך אצט' לט"ז וגזירת הכתוב היא. ותנא מברייתא הלזו למדנו דר"יש ס"ל הבערה לחלק יצתה דאי ללאו לא אסיר ביו"ט לפי' ריב"א והיכי קאמר דלא אצט' קרא לט"ז ועפ"ז ל"ק מה שהק' הרב שאגת אריה סי' לפ"ד ריב"א מגמ' דשבת דקי"ד בפלוגתא דר"יש ור"עק אמאי לא מוקי כ"ע ס"ל נ"ון א"ק ביו"ט ובהא פליגי דר"יש ס"ל הבערה ללאו יצתה וליו"ט לא אצט' קרא ור"עק ס"ל לחלק יצתה ואצטרי' קרא ליו"ט ע"ש. והרי מברייתא הלזו למדנו. דרבי ישמעאל ס"ל הבערה לחלק יצתה:

ומה חמץ דישנו בבל יראה וכו'. ק"ק לפי מ"ש הרשב"א ח"א. סי' ע"א דמוצא חמץ ביו"ט אינו שורפו ול"ד למאי דאמרי' בפ"ק דפסחים לר"ע דאי תשביתו ביו"ט הוה שריף ליה אי אמרי' מתוך דהתם לא אפשר לשורפו בעי"ט אי תשביתו ביו"ט אבל הכא דהיה אפשר לשורפו בעי"ט לא דחי יו"ט אפילו אמרי' מתוך ע"ש דא"כ היכי יליף ר"י נותר מחמץ שאני חמץ דהיה אפשר לשורפו מעיו"ט משא"כ נותר וי"ל:

פרשה ח

לדורותיכם שומע אני מיעוט דורות ב' וכו'. כ' הזר"ע דהוה ס"ד למי' דורות ב' משום די"ל דלא נצטוו אלא כ"ז שלא נכנסו לארץ דבכניסתם לארץ א"צ זכרון ליצ"מ ע"ש. ועפי"ד ניחא מה שהק' ה' החזקוני מגמרא דבתרא דדרשינן לדורותיכם דכתיב גבי שחוטי חוץ לדורות עולם ואע"ג דגם שם כתיב חקת עולם מ"מ הגמ' שם לא נקט אלא לדורותיכם ותי' דמהכא ילפי' בעלמא דכ"מ דכתיב לדורותיכם לדורות עולם. ועפי"ד הזר"ע א"צ לזה וכן ניחא נמי מאי דדרשי' בר"פ ד' מחוסרי כפרה דמקבלין גרים בז"הז מדכתיב לדורותיכם ע"ש. הק' הזר"ע ליכתוב חקת עולם ולא בעי לדורותיכם ותי' דהו"א חקת עולם לדור ההוא דוקא דמצוה לעשות בכל שנה ולא סגי בפעם אחת ע"ש: ואין להק' דא"כ השתא נמי דכתיב לדורותיכם נימא ב' דורות ומנ"ל לדורות עולם די"ל דכיון דכבר שמעי' מחקת עולם לדור ההוא א"כ כי כתי' לדורותיכ' הוסיף עוד ב' דורות מלבד הדור ההוא וכיון דשמעי' דור ג' דכבר נכנסו לארץ שוב אין לחלק בין דור ג' לדורות הבאים כיון. דכבר שמענו דאפילו שנכנסו לארץ מחוייבים להזכיר יצ"מ ולעיקר קושייתו לפ"ד ה' החזקוני יתיישב דהא דכ' לדורותיכם לאשמועי' בעלמא דכל היכא דכתיב לדורותיכם הוא לדורות עולם. ודע דלפ"ד הזר"ע למדנו מברייתא הלזו דדור הוא עשרים שנה דהא מ' שנה ישבו במדבר:

פרשה ט

ראשון חובה ושאר ימים רשות וכו' אא"א שאר ימים חובה וכו' דמדכתיב ימים משמע למעוטי לילות וסגי דנימא לילה אחת הוא דמעיט ור"ל דהימים הם ז' אבל הלילות אינם ז' ומסתבר' דעל הלילה הא' הוא דמיעט דהיא קודם לז' אבל שאר לילות הם מפסיקין בתוך הז' ומיהו לא ידעי' אי המיעוט לחובה או לרשות ת"ל בראשון וכו' בערב וכן פי' השב"י והזר"ע פי' בע"א ע"ש. ומ"מ קשה אמאי אצט' בערב הא מדרשא דשביעי יצא מן הכלל דבסמוך ידעי' דשאר ימים רשות דהא שביעי יצא דלא כתיב ביה מצות ולימד על הששה שהם רשות וע"כ המיעוט דימים למעט לילה הא' שהיא חובה וצ"ל דתרי תנאי היא ומאי דאצט' הכא לבערב לפום הד"א דלקמן דדרשי' ששה מן החדש וז' מן הישן

ותנא דדריש לקמן ד"ז יצא מן הכלל לא משמע ליה מיעוט דימי' ולפ"ז הגמ' בפ' כ"ש דכ"ח הומ"ל לר"ש לקובעו חובה ממיעוט דימים ודריש ז' יצא מן הכלל:

כיצד יהקיימו וכו' שביעי יצא מן הכלל ממשמעות הברייתא נר' דלא מיתרצא סתירת המקראות אלא אי אמרי' ללמד על הכלל כולו יצא אבל אי אמרי' שביעי לבדו הוא דיצא לא מיתרצי קראי דכיון דכתיב ז"י משמע דכולהו שבעה חד דינא אית להו וי"ל עפי"ז מה שהק' הרא"ם ז"ל הא לא אמרי' ללמד על הכלל כולו אלא אי כולו באיסור אבל אי הכלל באיסור והפרט בהיתר אין לך בו אלא חידושו כדאי' בפ"ק דיבמות עש"ב ועפי"ז ניחא שפיר דשאני הכא דמכח סתירת המקראות אית לן הוכחה למדרש ללמד על הכלל כולו ול"ד לההיא דיבמות וכן משמעות הברייתא דמכח סתירת המקראות הוא ועיין לה' ע"הש א"ח סי' תי"ז במ"ש על ה' נחפה בכסף ע"ש:

ר"י בן בתירא וכו' לפמ"ש התוס' בפ"ק דפסחים דר"י דיליף. מנותר אינו בשריפה אלא לאח"ז איסורו דומיא דנותר ע"ש צ"ל דריב"ב לא יליף מנותר אלא קודם זמן איסורו מסברא הוא דאית ליה בשריפה דמכלהו מן העולם אבל אח"ז איסורו השבתתו בכ"ד:

פרשה י

יו"ט הראשון מנין ת"ל ביום הראשון מקרא קדש היינו קרא דפ' אמור דכתיב ביה איסור מלאכה בהדיא:

רבי יונתן אומר א"צ וכו' הק' ה' טורי אבן בחגיגה דף ח"י איך אמר הא דר' יאשיה עדיפא דמפיק ליה מתשמור דהוי לאו אבל לר' יונתן אין לוקין דאין מזהירין מן הדין ע"ש ולפמ"ש התוס' שם דאסמכתא בעלמא היא ל"ק ומה שתי' דר' יונתן דריש מקרא קדש דאסור במלאכה כר"עק אלא דלא הוי אלא עשה וכיון דאיכא עשה מזהירין מ"ה כמ"ש ה"ה בפ"ב מהל' מ"א ע"ש לפ"ז הו"ל למפרך מה לששת ימי בראשי' שכן ליכא איסור עשה אבל ח"המ איכא עשה בלאו ק"ו כיון דהשתא מיהא ידע לה דאיכא עשה דמקרא קדש:

אך אשר יאכל לכל נפש כל אוכל נפש דוחה י"ט ואין כל עבוד' דוחה יו"ט נ"ל דה"פ דאו"נ אפי' אפשר לעשותן מעי"ט שרי ביו"ט כמ"ש התוס' בפ"ק דמגילה ד"ז ע"ב בד"ה כאן וכו' וההיא דמגבן משום דעדיף טפי אם עשאום מאתמול ומ"ש א"נ המתקלקל וכו' ול"ד אלא אפי' בשוין שרי ודלא כמהרש"א שם ע"ש וזהו כל או"נ דוחה י"ט אפי' אפשר ואין כל עבודה וכו' היינו בקרבנו' צבור גופייהו דבר דאפשר מאתמול אינם דוחה כדאיתא ברפ"ו דפסחים ע"ש ואפי' הקטר חלבים אינו דוחה אלא דמשום דכבר דחתה סחיטה כדאיתא בגמ' דמנחות בס"פ ר"יש ע"ש וא"כ ביו"ט מצינו דאוכל נפש אלים

מעבודה והשתא יליף לכל עבודה שתדחה י"ט מק"ו דבשבת מצינו דעבודה אלימא מאו"נ דדבר שא"א לעשותו מע"ש דוחה שבת ואו"נ אינו דוחה כלל וא"כ בי"ט דכל א"נ דוחה דין הוא שכל עבודה דוחה י"ט אפילו אפשר ת"ל אך למעט עבודה דאפשר והמר יליף מקצת א"נ בשבת דהיינו דא"א לעשות' מע"ש דדין הוא דיהא שרי בשבת דהרי ביו"ט מצינו דא"נ אלים מעבור' וא"כ בשבת דמקצ' עבוד' דחויה דהיינו א"א דין הוא דמקצ' דא"א דוחה שבת ת"ל אך דמיעט נמי א"נ דשבת דדוקא י"ט הוא דדחי או דהכוונה מדאצט' כמ"ש השב"י מיהו מדברי התוספות ר"פ תולין נראה כמ"ש מהרש"א בדברי התוס' דמגילה ע"ש:

פרשה יא

חמץ מנין וכו' צ"ל דל"ל להאי תנא הא דאמר בפ"ק דביצה ד"ח פתח הכתוב בשאור וסיים בחמץ לומר לך זהו שאור זהו חמץ דאי איתא ק"ל מהתם ולר"ז צ"ל דקראי דכתיבי תלתא לא יראה וחד לא ימצא לעבור עליו בלאוי יתירי ע"ש במהרש"א ז"ל והר"מ בפ"א מה' חמץ כתב דעובר בשני לאוין וע"ש למרן בכ"מ שדבריו תמוהים וע"ש להלח"מ:

שאור מנין ת"ל כי כל אוכל מחמצת וכו' גם מברייתא הלזו מוכח דלא ס"ל דר"ז בפרקא קמא דביצה דמברייתא הלזו מבואר דמחמצת הוא שאור מכח יתירא מדקאמר בתר הכי אקרא אני מחמצת חמץ מנין ת"ל וכו'. ור"ז קאמר סיים בחמץ וההוא קרא דר"ז סיים במחמצת דהוא שאור לפום האי ברייתי' ומגמ' דפ' כ"ש יש להוכיח דלא ס"ל כברייתא הלזו דאי איתא אמאי לא קאמר לר"ש מחמצת אצטר' לשאור ול"ל דאחר דגלי גבי כרת דתרוייהו כי הדדי ילפי' מיניה ללאוי דכי הדדי נינהו דהא בפ"ק דביצה מצריך הגמ' תרי קראי גבי לא יראה לחמץ ולשאור ולא ילפי' מכרת וי"ל ועיין להשב"י:

פרשה טז

וכי יגור אתכם גר שומעני וכו' נר' דת"ק ס"ל שני רגל בפ"ע ולכך מוקי ליה לקרא להאי דרשא ור"ש ס"ל שני תשלומין דראשון ומהכא נ"ל וה"ה קטן מהכא נ"ל ופלוגתא דתנאי היא בר"פ מי שהיה טמא וכיון דדריש שני תשלומין דראשון מהכא לכך לא מפ' לקרא דהתם א"נ לא עשה כרבי אבל אי לאו קרא דהכא הוה מפ' לקרא דהתם כרבי וזהו כוונת הגמ' שם בדרשא דקר' דסתם ע"ש ודלא כהשב"י:

פרשה יז

לא יאכל לחייב המאכיל כאוכל כ' הרא"ם בפ' שמיני דאיסורא בעלמא ולא מלקות כיון דלא אתי אלא מריבוייא ולא מפשטיה דקרא ע"ש. וק"ל ממ"ש הר"מ בפ"ג מה' אבל דין ה' המטמא והכהן שוגג לוקה הגם דלא נ"ל אלא מריבוייא וע"ש להלח"מ ועיין להפר"ח ביו"ד סימן ס"ב ועמ"ש בעניותי שם ועיין לה' ע"הש א"ח סי' תמ"ג ע"שף

פרשה יח

אבא יוסי וכו' ומת"ל על ידכה וכו' בפ' הקומץ דאמר ר"א ידכה יד כהה לא קאי אדברי אבא יוסי אלא מילתא באפי נפשה קאמר וכ"כ המג"א סי' ז"ך ועיין להשב"י:

פרשה יט

ששגרתו אמו פטור מן הבכורה כ' המפרש לחד פי' דר"י הגלילי ס"ל אינו קדוש אע"ג דפוטר את הבא אחריו וכ"כ הז"ר ע"ש וק"ק דבחולין דס"ט ע"ב תנן בהמה המקשה לילד וכו' יצא. רובו יקבר ובסיפא דמתני' שם ד"ע ע"ב פליגי רי"הג בבהמה שמת עוברה במעיה וכו' משמע דמודה ברישא וי"ל דדוקא בנפל שלא כלו חדשיו הוא דס"ל דאיני קדוש. אבל התם קתני מקשה לילד מוכח דכלו חדשיו ובהכי ניחא דלא קתני בריש בהמה שמת עוברה במעיה כדקתני בסיפא ושני תנא בלישניה ונקט ברישא מקשה לילד משום דבהא הוא דמודה רי"הג:

יהיה לך להוציא המוכר וכו' בפ' מעשר בהמה דנ"ז אמרי' יהיה לך אא"ע לבכור ת"ע למעשר ע"א ועיין להתוס' ריש בכורות ע"ש:

ומה ת"ל אך פדה תפדה וכו' עיין בריש בכורות ד"ד ובסוף ההוא פרקא דדריש ליה בבכור לאקושי בכור בס"ס לבכור אדם ע"ש גם מאי דדריש לפדיון בהמה טמאה עיין בתמורה דל"ג ע"ש:

כלל ופרט וכלל וכו' מה שהק' השב"י לשי' התוס' דפסחים דמרוחקין לא ילפי' בכלל ופרט וכלל הא הכא מרוחקין ע"ש. י"ל כיון דמבואר הטעם שם בגמ' משים דאין מוקדם ומאוחר בתורה ע"ש. א"כ בכלל ופרט וכלל תליא בפלוגתא דתנאי בס"פ אלו טריפות בב' כללות הסמוכין אי מטילין פרט ביניהם וא"כ כיון דמרוחקין ואין מוקדם ומאוחר שמא הב' כללות סמוכין אבל תנא דמכילתין ס"ל מטילין פרט ביניהם וא"כ אפי' דמרוחקין בכל ענין שיהא ידרשו בכלל ופרט וכלל והא דלא דריש תפדה כלל ב' משום דס"ל דכולי' קרא דופדויו מבן חרש תפדה חד כללא הוא:

הרי שהיו לו בכורות מחמש נשים וכו' בגמ' בפ"ק דקידושין סד"א נילף ג"ש מנחלה ואע"ג דהכא כתיב פטר רחם סד"א ליבעי תרוייהו כ"כ הריטב"א שה וזהו עצמו כוונת השי' שלא נודע שמה שם ע"ש ומ"ש השב"י בהשמטות סד"א בחדא מחייב או בהא או בהא ע"ש ליתא דא"כ מהיכא ממעט ליה ד"ז למסקנא נימא דקושטא הוא דאם הוא ראשית אונו מחייב אע"ג דלאו פט"ר ואין להק' היכי ס"ד דבעי תרוייהו דהא חלוקין בדינם דלנחלה נפל אינו פוטר דדרשי' אונו מי שלבו דוה עליו ולענין בכורה לכהן הנפל פוטר כדאי' בר"פ יש בכור וא"כ אי בעי תרוייהו הוו סתרי אהדדי די"ל דכי ילפי' מג"ש מנחלה דבעי גם ראשית אונו הוי גם לכהן הנפל אינו פוטר מג"ש ולא הוה ילפי' הקישא

מבהמה טמאה דהנפל פוטר דנימא דלהא לא איתקש כדי לאוקומי הג"ש דההיקש אצט' לכמה דרשות גם אין להק' אמאי לא ילפי' הנחלה מבכור לכהן לענין פטר רחם ונימא דבעי בנחלה גם פט"ר דכבר נ"ל בספרי ר"פ שופטים מראשית אונו ולא ראשית אונה ע"ש:

רי"הג אומר אמרה תורה וכו' מדברי התוספות בבכורות דמ"ט ע"ב בד"ה ודידיה שכ' דאי לקח הבן הוי דאקני דכבר נתחייב משהביא ב"ש ע"ש. נר' דכי גדל הבן אין החיוב מוטל על האב דאי איתא נימא בקנה הבן והיו לו להאב נכסים דהחיוב שעל האב עדיין לא פקע ואחר שקנה נשתדפו נכסי האב וחל החיוב על הבן ולא הוי דאקני וכבר כתבתי בזה בי"ד סי' ש"ה ע"ש וכיון דיליף רי"הג פדיון ממילה ות"ק משמע דגם בהנך דינא הכי ועוד דחד סברא א"ל לכולהו ומנ"ל לחלק ביניהם ועפי"ז י"ל ממ"ש התוס' בפ' הערל דע"ב ע"א בד"ה משום שצדדו דמשום מילת זכריו לא עשו פסח במדבר ע"ש. ועפי"ז ק' הא הי גדלו פקע החיוב מעל האבות ואמאי מילת זכריו מעכבת כל מ' שנה שהיו במדבר וע"ש במ"ש מהרש"א דף ע"א ע"ב בפירש"י גבי כגון שהיו אביו חבושים ויתיישב שפיר:

פרשת בשלח

פרשה א

משה רבו של אליהו וכו' מוכח מכאן דפנחס הוא אליהו ועמ"ש התוספות במציעא בפ' המקבל בשמעתא דמסדרין לב"ח ע"ש:

נקיים אנו משבועתך וכו' נר' דמשום דהוו נדרי אונסין וכמו הדירו חבירו ועכבו נהר ומוכח מכאן לפי"ז דגם שבועות אונסין שרו ועיין בירושלמי בפ"ד דנדרים ע"ש:

קיים המונח בארון זה מ"ש בארון זה הנה הכא חשיב עשרת הדברות ולא תשנא ולא תקום ולא תטור וחי אחיך הרי י"ג דלא תקום ולא תטור חדא נינהו ונר' שזה רמז הכתוב נתתי לך שכם אחר על אחיך אחר גי' י"ג לרמוז שנתן לו שכר בשביל שקיים י"ג מצות ואע"ג דגם כל השבטי' ודאי דלא עברו עליהם מ"מ יוסף הצדיק ע"ה עדיף טפי שבאו לידו והיה לו לעבור מצותיו ית':

פרשת השירה

פרשה ב

ר"י אומר נזיר עולם היה ומגלח כל יב"ח. כ' התוס' בריש נזיר ד"ד מיקל לבד ולא מגלח ממש ע"ש. ואין להק' מהא דפריך שם דף ה' מאי איכא ביניה לשאר אחוהי וא"א הא איכא דאחוהי מגלחין ממש ואיהו מיקל לבד די"ל דמדכתיב מקץ מ' שנה אשר יגלח משמע דהפרש יש ביניהם באיחור התגלחת דמה"ט לא קאמר א"ב קרבן כמ"ש התוספ'

שם והנה רש"י פירש שם בפלוגתא דתנאי הלזו דפליגי באבשלום אבל בנזיר עולם דעלמא כ"ע מודו דמגלח אחת לשלשים יום ונר' דהכריחו לפ' כן כי היכי דמתוקם מתני' דקתני הכביד שערו כך"ע מדל"ק הגמ' הא דלא כר' וכובד שער הוא שלשים יום כדקאמר הגמ' שם טעמא דכהנים משום כובד ובהא לא מצינו דנחלקו תנאי ונ"מ בפלוגתייהו דאי איכא גבור כאבשלום או פחות ממנו הכל לפי כחו אבל הד"מ בפ"ג מה"נ ס"ל דלר' כובד הוא יב"ח ופליגי תנאי בטעמא דכהנים וע"ש למרן בכ"מ שם ולהמש"ל ע"ש:

פרשה ג

בזמן שישראל עושין רצונו של מקום נעשין כסוס אחד ובזה יובן הפסוק כי תצא למלחמה על אויביך בלשון רבים ואח"כ ונתנו ה"א בידך לשין יחיד לומר דנעשין כאיש אחד כיון שעושין רצונו של מקום:

אחר פרשת השירה

פרשה א

שחזרו לאחוריהם לכבודו של אהרן ח' מסעות וכו' נ"ל עיקר כמ"ש הז"ר ול"ק מ"ש השב"י וביאור דברי הז"ר כך הוא דמתחילה הלכו ממוסרה לבני יעקן כמ"ש בסדר המסעות ואחר כך שידעו שקרב זמן מיתתו של אהרן ומקום מנוחתו בהר ההר ולא יש דרך מבני יעקן להר ההר חזרו למוסר' והיינו דכתיב בפ' עקב ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה וממוסרה הלכו מן הצד דרך עקום שבע מסעות עד שהגיעו להר ההר ולא הלכו לפניהם אלא מן הצד דרך עקום ואלולי קבורתו של אהרן לא היו הולכין להר ההר אלא מבני יעקן היו הולכין וקרי להו חזרו לאחוריהם משום שלא היה מן הראוי לילך להר ההר כלל גם מבני יעקן למוסרה חזרה היא לאחוריהם ממש ואע"ג דרש"י בפ' עקב פי' בד"א מ"מ לפ"ר לא היו לכבוד אהרן אבל המכילתא דקתני לכבוד אהרן ע"כ פליגא על המדרש שהביא רש"י וניחא לפי המכילת' דיש ח' מסעות שלמים דהיינו נסיעה אחת מבני יעקן למוסרה ושבעה מסעות ממוסרה עד הר ההר כדכתיב בפרשת אלה מסעי:

פרשה ב

ובשבת ב' עומרין משמע דב' עומרין ליום השבת לבדו ובקרא מוכח דביום הו' ב' עוירין של ב' הימים והשב"י בהשמטות הביא משם מהר"ם ב"ח בדרשותיו דהעומר של השבת היה מתכפל מאליו והוכיח דאלת"ה סעודה ג' היכי מקיים אותה ואין לומר דסעודה של היום יחלקנה לב' סעודות בערב ובבקר דא"כ מאי פריך בפרק כל כתבי אמתני' דמי שיש לו י"ד סעודות לא יטול מן התמחוי לרבנן ליבעי ט"ו ולר"ח ט"ז נימא דיחלק סעודה של היום ע"ש דהרב לשיטתיה אזיל בספר כפות תמרים בספ"ג דר"ה דס"ל דשלש סעודות

מדאורייתא. אבל לפמ"ש ר"י בכ"י בחי' בר"פ ע"פ והכלבו והרד"א ה"ד הע"הש בסרע"ד דג"ס מדרבנן אין ראיה כלל לומר דהיה מתכפל דאכתי בזמן ההוא לא נתקנו ג"ס וראיתי לה' משכיל לדוד שכ' אברייתא דלעיל דגרסי' אכלו משיורי הבצק ע"א סעודות של ל"א יום והיתרים של ה' שבתות דס"ל כר"ח דארבע סעודו' חייב בשבת ע"ש. ולפ"ה דדרבנן נינהו ליתא ועיין להמרדכי בפ' שדחה דעת הסוברים דאם יעשה שתי סעודו' בבקר ויפסיק בב"המז ביניהם מהני לקיום סעודה שלישית מדאמרינן בפ"ק דפסחים בי"ד שחל להיות בשבת משיירין מזון ב' סעודו' דא"א ג"ס מבע"ל ובהג"ה מר שם בשם הרא"ם דחה דב' סעודות היינו ב' שבועות ויחלקם לג' ע"ש וי"ל דאי מהני כה"ג מאי פריך בפ' כ"כ ליבעי י"ד לרבנן וט"ו לר"ח וצ"ע:

פרשת יתרו

פרשה א

ששקולה יצ"מ וכו' עמ"ש השב"י בכונ' הרא"ם וליתא דכונת הרא"ם פשוטה לפניה דלפי הליכא למי' שכ' לא ילפי' דשקולה אלא משום דכתיב כל אשר עשה ופי' דהוא יצ"מ וקרי לה כל אשר עשה אבל משום דפרטיה לחודא לא ידעינן דשקולה ומ"ש וא"ת וכו' הוא לחזק הל"ל שכ' וכן היא מפורש בדבריו כוא"ת שכ' דלמ"ד דמפ' וכי הוציא בוא"ו ל"ל שקולה:

שלא נתלה למשה הצדיק שעה אחת וכו'. עיין מה שכתב השב"י וכבר נחלקו בזה הרמב"ם והרמב"ן בספ"ט מה' מלכים גבי דירין ס"ל דבעשה נמי אמרי' אזהרתן זו היא מיתתן והרמב"ן חולק בזה כמ"ש מרן הכ"מ ע"ש וגם הערל עצמו במיתה לדעת הרמב"ם והדכתיב כרת אם הוא בלא עדים והוא אומר שאנוס הוא שמתו אחיו מחמת מילה דבעי' לפחות עד אחד כב"נ כמ"ש הר"מ שם:

פרשה ב

אלא דברים של בני אדם הגדולים וכו' עמ"ש השב"י ואיכא למידק אביי אמאי דייק מדברי הבעיין דממונו כשאר כל אדם הא כבר שמעי' לה מברייתא דלעיל דקתני עבר ע"ע ול"ת הרי הוא כהדיוט ומטעם דהו"ל דברי גדול וכדאי' שם הרי אפילו מלקות דהוא במקום מיתה כהדיוט וכ"ש ממונו ואפ"ל דאיכא לפרושי מאי ה"ה כהדיוט דמתחלל משררתו ונראה דגם דעת המבעי דבעי בשורו ס"ל כן דאי ידע לה דהול"ל דברי גדול מה"ט נמי תמעיט שורו דא"כ הול"ל דברי גדול ובהכי ניחא דהשמיט הר"מ בפי"ז מה' סנהרדין הך בעיא דס"ל דלפום מאי דמעטי' מלקות נמעיט נמי שורו ופ' בסוגיא דלעיל

דס"ל דאינו מתחלל משררתו כדאי' התם בירוש' הביאו מרן הכ"מ ולכך השמיט שורו דממילא ידעי' דהיינו כשאר כל אדם וע"ש להלח"מ:

פרשת החדש הזה

פרשה ב

כה כלשון הקדש מ"ש השב"י בישוב דברי התוס' שכתבו דלרבנן ל"מ להו עיכובא לא נהירא דא"כ לא הול"ל הגמ' לעיל אלא ורבנן כה לא מ"ל עיכובא ולא הי"ל להזכיר ככה ע"כ נראה דרבנן דלעיל לאו היינו רבנן דהכא א"נ אע"ג דכה לחוד לאו עיכובא כיון דנכללה עם ככה מדככה עיכובא כה דהכא נמי עיכוב' ומה שהק' השב"י בהשמטו' על הש"ש מדאי' בילקוט תמים שנולד מהול ע"ש אכתי קוש' הש"ש קיימא אגמרא דפ"ק דע"א ד"ו דקאמר ודילמא תמים במעשיו משמע דלא ס"ל האי דרשא דילקוט ותק"ל מתני' דנדרים:

פרשה ג

יכול לא יעלה ולא יגע אבל עולה בדלופקא ת"ל עלות בהר ונגוע בקצהו הרא"ם גריס ת"ל ונגוע בקצהו ולכן פי' מה שפי' ע"ש אבל לגירסתנו י"ל דאחר דכתיב ונגוע בקצהו אייתר עלות לאסור אפילו עלות בדלופקא דהוי כמו שידה תיבה ומגדל וזהו עלות בהר וכו':

לא תגע בו יד לרבות שילה ובית עולמים וכו' המאירי הובא בס' חמרא וחיי בסנהדרין דט"ו הביא הירושלמי דאמרו אם ירה יירה לרבות שילה ובית עולמים והביאו השב"י בהשמטות שבס' מועדי ה' והוא פלא דאפי' אדם הנכנס למקדש אינו אלא במיתה בי"ש אבל סקילה ודחייה לא שמענו וכמ"ש הכ"מ בה' ב"מ וחפשתי ולא מצאתי ירוש' הלז ומי יתן ידעתי ואמצאהו איה מקום כבודו. חיה מנין ת"ל אם בהמה ס"ל להאי תנא כבן עזאי בחולין ד"ע דלא שמיע ליה הא דחיה בכלל בהמה ועיין להזר"ע ולהשב"י:

לקיים מה שנאמר ער שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו פירוש עד שהמלך מלכו של עולם בא למסבו ביום הג' ואז נתוודע הדבר שמה שאמר היום ולמחר פי' היום כמחר וטרם שבא למסבו דודי זה משה רבינו נתן ריחו וכוין אל האמת:

פרשה ז

היתה בכלל או נפש כי תשבע לבטא וכו' פי' השב"י ויצא לידון בדבר חדש לאו איהו גמר מכלליה וכו' ובהשמטות דחה פי' זה ממ"ש התוס' בסוף שבועות דלא אמרי' כן אלא ביצא להקל אבל לא ביצא להחמיר והכא יצא להחמיר ע"ש ולא היא דהתוס' כ' שם הטעם משום דמה שיצא להחמיר אינו חידוש דמשום דכפר ממון החמירה עליו תורה אבל הכא דיצא להחמיר ואין לו טעם למה החמירה בתורה ודאי דהוי חדוש ולאו

איהו גמר מכלליה וכו' וליכא שום חילוקא בין יצא להקל ליצא להחמיר ומ"מ עיקר פי' אינו מכוון בלשון המכילתא דפי' הז"ר עיקר.

בדבור אחד נאמרו וכו' בגמר' בפ"ג דשבועות דכ"א פריך למ"ד אכלתי ולא אכלתי שוא מברייתא דקתני שוא ושקר אחת הן ומשני מאי אחד הן דבדבור אחד נאמרו וכו' ע"ש. וכ' תוספי הרא"ש ז"ל דלענין עדות היא דבשבועה לא שייך למי' הכי כיון דלא תשא בעשרת הדברות ולא תשבעו בשמי לשקר בקדושים ע"ש וד"ל דבשלמא אי השני מקראות בעשרת הדברות או שניהם בשאר פרשיות ניחא אבל קרא דכתיב בפרשה אחרת לא יתכן לו' דנאמר בעשרת הדברות די' דברות נאמרו ולא יותר וע"כ צ"ל דמאי דקאמר הגמ' שניהם בדבור אחד היינו קראי דעדות ופריך הגמ' קראי דעדו' למאי הלכתא ומשני אלא מה שוא לוקה וכו' ומהשתא א"צ לשינוייא דבדבור אחד נאמרו. והן הנה דברי התו' בריש דכ"ב ע"ש. ואין להק' נימא אא"ע לעדות ת"ע לשבועה דחשוד על השבועה פסול לשבועה אפי' בחשוד לש"ש כדתנן בר"פ כל הנשבעין ונימא דמהכא נפקא ומאי פריך למאי הלכתא די"ל דא"כ יליף שוא משקר דאכלתי ולא אכלתי דאוכל ולא אוכל אינו פסול לשבועה כמ"ש רש"י בשבועות דמ"ו סע"ב ואפי' לשי' התוס' שם דפסול מ"מ מתני' לא תני אלא אכלתי ולא אכלתי ובהא פשיט"ל יותר מאוכל ולא אוכל וכיון דיליף שוא מאכלתי ולא אכלתי וקרי ליה תנא דברייתא שקר והר"ק הגמ' לדוכתה מברייתא הלזו למ"ד אכלתי ולא אכלתי שקר אבל ק' מדאמרי' התם בפי' ריבתה תורה אכלתי ולא אכלתי למלקות ופי' התוס' דהיינו מדנאמרו בדבור א' ומנ"ל זה נימא דמאי דנאמרו בדבור אחד לחשוד דפסול לשבועה ולעולם אכלתי ולא אכלתי לא לקי כיון שאין בו מעשה כיון דהשתא קיימי למ"ד אכלתי ולא אכלתי שקר וי"ל ועיין מה שהאריך השב"י ודוק:

עונש ואזהרה למלאכת הלילה מנין וכו' בזה י"ל קו' התוס' בשבת ד"ע רע"א שהקשו אטו בתרי קטלי קטלת ליה ע"ש די"ל דמות למלאכת הלילה ויומת למלאכת היום ובמ"א כתבתי בזה:

אתה ובנך וכו' אלו הקטנים היינו להזהיר גדולים על הקטנים להפרישם או דלא ליספו להו למר כדא"ל ולמר כדא"ל ביבמות דקי"ד אלא דק' למ"ל קרא נילף משרצים ודם טומא' ואפ' דשבת קיל דהאיסור מחמת היום ול"ד להנך דאסורין מחמת עצמן ועיין לה' מוצל מאש סי' אבל מ"ש השב"י דאצט' קרא לעושה ע"ד אביו. ק' דתק"ל למ"ד מ"ל למ"ל קרא ועוד דעושה ע"ד אביו היינו ספי ליה בידים כדמוכח מדברי רש"י שם ואפילו בשאר איסורין אסור ואכתי אמאי אצטריך קרא גבי שבת:

פרשת משפטים

פרשה א

לרבות הגר עיין מ"ש השב"י מגמרא דמציעא דע"א דאין הגר נקנה בע"ע והביא דברי הר"ב בש"מ ע"ש ועמ"ש בחי' שם בזה:

מה שכיר עובד ביום וכו' בגמ' דט"ו מפיק לה מכי טוב לו עמך אבל מדכתיב כשכיר אדרבא גלי קרא כי משנה ש"ש:

ולא שש לשנים בגמ' דערכין די"ח איתא שש שנים שבע"ע מע"לע ומפיק לה מדכתיב שש שנים יעבוד ובשביעית זמנין דאפי' בשביעית יעבוד וק' מה הלשון דנקט זמנין וכו' והלא בכל זמנין כך הוא שהרי בר"ה יו"ט וא"א במכירה וע"כ שמכר אחר ר"ה וכדי למלאות הש"ש מע"לע ע"כ דבשביעית נמי יעבוד וצ"ל דמ"ל שמכר לפני ר"ה בתנאי שלא יחול השעבוד אלא ביום ר"ה ומזה ק' על המש"ל בל' פעמים דכ' הר"מ לפי פירושו ע"ש והא בגמרא גופא קשיא וע"כ כמ"ש ועיין להשב"י:

אם אדוניו יתן לי אשה יכול חובה ק' מהיכא ס"ד חובה והא מתבאר מגמ' ריש סוטה גבי פלוגת' דלעולם בהם תעבודו רשות או חובה דלכ"ע היכא דהוה ס"ד דאסור אז קרא לא אתא אלא למשרי ולא לחובה וה"נ הוה ס"ד דאסור מלא יהיה קדש ואתא קרא למשרי ומנ"ל חיבה ונ"ל דס"ל לר"יש דאיסור שפחה לב"ח אינו מדאורייתא כאשר היא דעת הר"מ לפ"ד מהרשד"ם ור"עק ס"ל דאיסורו מדאורייתא דפלוגתא היא כאשר כתבתי במ"א ע"ש ולכך מייתר ליה קרא דאם בגפו לדרשא אחריתי ויתיישב בזה מה שהק' הרא"ם בפירש"י בחומש מנ"ל רשות כיון דאצט' בגפו לדרשא. אחריתי ע"ש. ועפי"ה א"ש כר"עק ובמ"ש הרא"ם דהוה ס"ד חובה כדי לקיים לעולם בהם תעבודו ע"ש הוא תימה דלר"יש דס"ל בריש סוטה רשות מאי איכא למי' וכבר תמהו ע"ד הרא"ם בזה ונ"ל דמאי דס"ל רשות היינו דיכול לשחררו אבל כל זמן שלא שחררו מצוה להשתעבד בו ואינו רשאי לבטלו ממלאכתו ונכנס בגדר לא תחנם וכה"ג כ' מהר"ם שיף בגיטין דל"ח ע"ב למ"ד חובה אי לאו דאמר ר"י המשחרר עבדו עובר בעשה ע"ש ודון מינה ואוקי באתרין למ"ד רשות:

יובל מנין ת"ל כי עבדי הם לאו מכח הק' דעבריה לעברי קאמר דא"כ עיקר קרא דיובל בעברי הו"ל לאתויי אלא דה"ק כיון דטעמא הוא משום כי עבדי הם א"כ אפי' עבריה במשמע וניחא ליה לאתויי מקרא גופיה בלא היקישא דהשתא אכתי לא אצט' ליה היקישא להאי ותימה על התוס' בפ"ק דקידו' דף י"ד ע"ב דכ' דמהיקישא ילפי' יובל הפך ברייתא הלזו והשב"י לא תפס ע"ד אלא מדנקטו שש ע"ש. ומיובל ק' טפי והזר"ע כ' דאי

מהיקישא לא נ"ל יובל רי"ל איש כתיב למעט אשה מיובל והוה מוקמי' במכרוהו ב"ד ולא בנרצע עיין שם וע"ז קתני ת"ל כי עבדי הם ואחר דגלי האי קרא אז ל"מ קרא דאיש אלא בנרצע ולהכי בגמ' שם קאמר מאי משמע דבנרצע כתיב דכתיב איש דפשיט"ל דאיש לא אתא ליובל מדכתיב כי עבדי הם והשב"י תי' לקו' הת"י שם עפי"ד הזר"ע וליתא דהשתא קיימי' אחר דכתיב כי עבדי הם אשר מזה הוא דמשמע ליה להגמרא דבנרצע כתיב כאמור:

ועוד ק"ו וכו' עיין להשב"י במ"ש בזה ושם ראיתי כתוב על הגיליון בכ"י הרב עצמו בשם ה' יריעות שלמה דכל היכא דעל הק"ו פרכי' יוכיח אין לעשות פירכת מה על היוכח ודוקא אי על הק"ו איכא פירכת מה דפרכינן על היוכיח פירכת מה ע"ש ואין נר' כן מגמ' פ' כל הבשר דקט"ו ע"ב דאמרי' חורש בשור וחמור יוכיח וכו' וע"ש בפירש"י ובתוס' שם:

פרשה ב

אם בעל אשה. בבת ישראל הכתוב מדבר א"א אלא בכנענית לפי מ"ש מהרשד"ם בדעת הר"מ דאיסור שפח' לב"ח הוא מדרבנן א"ש הברייתא הלזו טפי:

אם אדוניו יתן לו אשה וכו' א"א אלא בבת ישראל ת"ל האשה וילדיה הרמב"ן ז"ל כ' דמילדיה נ"ל דאי בבת ישראל אמאי לאדוניה והרא"ם דחה די"ל כיון דמע"י דעבד ואמה לרבם הוולדות הם מע"י וראוי להשתעבד לרבם ע"ש וק' דבגמ' סו"פ האומר דקדושין דנ"ל ולדה כמוה מדכתיב האשה וילדיה פירש"י ואי לאו דולדה כמוה אמאי לאדוניה ולפ"ד הרא"ם הרי אפילו בבת ישראל דולדה ישראל גמור הוי לאדוניה משום מע"י והשב"י לקמן בדרשא הלזו כ' מדלא כתיב הילדים ע"ש ולא ראה דברי רש"י בקידושין:

רבי ישמעאל אומר ק"ו ומה שפחה וכו' ע"פ ברייתי' הלזו ניחא מה שמקשי' בפ' הר"מ דפ' כחכמים דפליגי ארי"הג בסו"פ האומר דקדושין ולדידיה אייתר קרא דהאשה וילדיה כיון דפ' כרבנן דר"ש ע"ש די"ל כר"יש דמכילתא דנכרית משפחה נ"ל ושפחה מקרא דהאשה וילדיה ולא תליא בתפיסת הקידושין עיין שם בסוגיא דקידושין:

להביא את החולה בגמ' איתא חלה ג' ועבד ג' א"ח להשלים ובחלה כל שש ועביד מעשה מחט נמי אינו חייב להשלים ובשיטה שלא נודעה למי מקדושים נסתפק בחלה ג' ועבד ג' אי בעי' בהנך ג' דעביד עבודה גמורה או חגי במעשה מחט בהנך ו' דעבד ומביאו השב"י ע"ש ונ"ל דבעינן עבודה גמורה דא"א דסגי במעשה מחט מאי פריך הגמ' דיוקא דרישא הא חלה ד' אדיוקא דסיפא דנימא דבחלה ד' דין אחר יש לו דבעי' בהנך ב' דעביד

עבודה גמורה אבל בג' סגי במעשה מחט ובחלה כל ו' אי עביד מעשה מחט בכל ש"ש א"ח להשלים אלא ע"כ דגם בעבד ג' בעינן עבודה גמורה ועיין להריטב"א בחי':

רבי אומר וכו' אבל כאן אינו נרצע אלא בינו לבין עצמו כ' הזר"ע אבל כאן במוכר עצמו ע"ש ולפ"ז רבי ס"ל מוכר עצמו נרצע וע"כ דה"ט משום דיליף שכיר שכיר וא"כ ע"כ דס"ל רבו מוסר לו שפחה כנענית דבעי' אהבתי את אדוני. וק' דבגמ' בתמורה ד"ל ע"א אמאי לא מוקי פלוגתא דרבי ורבנן גבי אתנן במוכר עצמו דר' ס"ל מוסר לו ש"כ ושריא ליה ולכך לא הוי אתנן ורבנן ס"ל אינו מוסר לו ש"כ אלא ע"כ דפסיק' ליה להגמר' דרבי ס"ל אין רבו מוסר לו ש"כ דרבנן לא מפרשי מאן נינהו ולפמ"ש הריטב"א בקדושין דף י"ד ע"ב דאפי' למ"ד אינו מוסר לו היינו בע"כ אבל מרצונו שריא ליה ניחא שפיר אך התוס' שם דט"ו ע"א גבי מ"ט דרבנן דכתיב אזנו וכו' ממה שהק' בלא"ה הא בעי' אהבתי וכו' נר' דלא ס"ל כס' הריטב"א והא דל"מ הגמ' בתמורה במוכר עצמו צ"ל דפסיקא ליה דר' ס"ל אינו מוסר לו ש"כ מכח הנך קראי דמייתי הגמ' בקדושין וס"ל נרצע אע"ג דל"מ למי' אהבתי וכו' דכיון דאיכא גזרה שוה דשכיר שכיר וע"ד שכ' התוספ' שם בתירוצם לקושייתם הנז' אבל ק' ע"ד התוס' הללו מאי פריך הגמ' שם ד"כ אשמואל דאמר עבד שהוא כהן אסור בשפחה מדתניא וחכ"א חין עבד כהן נרצע משום דהוי בע"ע ואי איתא ק"ל דבעי' אהבתי וכו' ומאי פריך נימא דברייתא אצטריך לטעמא דבע"מ דאתי אפילו במוכר עצמו אבל טעמא דאהבתי וכו' לא אתי במוכר עצמו דס"ל לרבנן ג"ש דשכיר וס"ל דאין רכו מוסר לו ש"כ מהנך קראי דלו ולא למ"ע וס"ל מוכר עצמו נרצע דלא דרשי' אזנו ולא אזן מ"ע כיון דלאו הא בהא תליא וי"ל דבמוכר עצמו לא שייך נמי האי טעמא דבע"מ הגמ' שם פריך ויעשה בע"מ ומשני דבעי' ושב אל משפחתו והאי קרא דושב אל משפחתו במכרוהו ב"ד הוא דכתיב מיהו מדברי התוס' ברישׁ חגיגה בד"ה לישא וכו' נראה דגם כמ"ע איכא ושב אל משפחתו דס"ל דמשכיר שכיר ילפינן גם זה וע"כ דס"ל כדברי הריטב"א אבל לדברי התוס' דקדושין צ"ל דס"ל במ"ע לא בעינן ושב אל משפחתו:

פרשה ד

שימעני אפילו סטרו סטירה וכו' פי' אפי' הכוהו עשרה ב"א ומת דכל אחד לא עשה כ"א סטירה ח"ל ומכה איש ומת ער שתצא נפשו ע"י אחד לבדו ואתיא כמ"ד פטור דפלוגת' דתנאי היא בפרק הנשרפין דע"ח אלא דהתם מפיק לה מקרא אחרינא ע"ש בגמ':

או אינו אלא שלא בהתראת עדים וכו' הזר"ע חמה ע"ד התוס' בסנהדרין דמ"א ע"א התראה בעיר הנדחת מנ"ל ע"ש מגמ' שם דף קי"א ע"ב דמפיק לה מקרא דלאמר ועיין להשב"י ונ"ל במ"ש התוס' שם בד"מ ע"ב בד"ה מנין דהגמ' שם מיירי במאי דבעי' שהמית

בתוך כ"ד של התראה ע"ש וא"כ י"ל דהגמ' בדף קי"א מיירי בהתראה סתם דבעי' קרא בעיר הנדחת משום דלא כתיב מזיד בקרא והתוס' מקשים מנ"ל דבעי תכ"ד של התראה: **יכול** אפי' המזיד והשוגג וכו' הקשה הרא"ם היאך ס"ד דשוגג חייב מיפה הא כתיב ואשר לא צדה והזר"ע תירץ דשוגג דרך עליה קאמר דאינו גולה ע"ש והיא סברת ר"ח בפ' הגולין ד"ט ע"א ופריך ליה רבה דרך ירידה דישראל גולה איהו נמי סגי ליה בגלות דרך עליה דישראל פטור איהו נהרג וע"ש בתוס' ועיין להשב"י ועיין להתוס' בכתובות דל"ח רע"א ע"ש:

פרשה ט

הפיל ב' שניו באחת וכו' ה"ז יוצא ב"ח וכו' עפ"ז ניחא ליה מה שי"ל בגמ' קמא דע"ג ע"ב דפריך דמי כוליה עבד בעי למיתב לרבו ע"ש דאמאי לא פריך דמי כוליה עבד ודמי שינו בעי למיתב לרבו שהרי חיו מפסידין לרבו גם דמי שינו וע"פ הברייתא הלזו י"ל דהוה מוקמי' לה שהפיל וסימא בב"א דהשתא ליכא למיפרך אלא דמי כוליה עבד וכו' ורש"י שפירש שם בזא"ז הוא לפי המסקנא דהתם ומ"ש השב"י דקסבר האי תנא דיוצא בשן ועין צריך ג"ש דמשמע דאי א"צ ג"ש אפילו בב"א בעי למיתב ליה דמי שינו אין נראה דאפילו א"צ ג"ש ביון שהוא בב"א בשעת חבלה אכתי עבדו הוא ודע דמאי דנקט ב' שיניו הוא לריבותא דסיפא דברייתא דבב"א אפילו שינו ועינו דב' מינין הם אינו נוטל כלום:

פרשה י

עשה כל המיתות בנגיחה לפי' הגירסא שהביא השב"י מהילקוט בכלל נגיחה פליגא הך ברייתא אברייתא דמייתי הגמ' בריש קמא דקתני פתח הכתוב וסיים בנגיחה לו' לך זו היא נגיחה וכו' ע"ש בפירוש רש"י אבל לפי' גי' הספרים א"ש כהך ברייתא דכי יגוף נגיחה:

תאמר כאן שלא עשה בי שאין מתכוין כמתכוין ק' דהיא גופא תיתי בק"ו מאדם לעשות שאין מתכוין כמתכוין בשור דבקמא דמ"ד לא יליף ר"ש לפטור שאין מתכוין אלא במה מצינו מקטליה וכיון דאיכא ק"ו עדיף ואפשר שלזה כיון השכ"י בד"ה רשב"י במ"ש וצ"ע וכו' ע"ש:

אלא שור שיוצא ליסקל וכו' לכך נאמר לא יאכל בגמ' דקמא דמ"א פריך דילמא קרא לסקליה ולאיסור הנאה כדר"א וכ' בש"מ דהא דלא פריך גם מחזקיה דלא יאכל לכ"ע הנאה במסמע משום דלחזקיה אי להנאה לחוד אתא ליכתוב לא תאכל ואא"ע מוקמי ליה להנאה אבל לר"א לא שני ליה בין לא יאכל ללא תאכל. והק' השב"י דאמרינן לעיל במכילתא בפ' בא בקרא דלא יאכל חמץ רי"א לעשות מאכיל כאוכל או אינו אלא לאיסור הנאה כשהוא אומר לא תאכל. הרי הנאה אמור הרי דר"י. ס"ל. בר"א דלא תאכל איסור

הנאה כמשמע ואפ"ה דריש מדשני למאכל כאוכל ע"ש ול"ק דר"י לאו מדשני דריש אלא מקרא יתירה דס"ל כולהו קראי דחמץ לתוך זמנו כר"ש בפ' כ"ש דכ"ח ולא דריש לא יאכל כדדריש ר"ש אלא דס"ל קרא יתירה למאכיל דאיסור הנאה מקרא דלא האכל נפקא וכדמשמ' מירושלמי דפ' כ"ש דאמר ר"י כר"א ע"ש ועיין להשב"י שם בפ' בא ואי למאי דמשני לכתוב לא ישנה מאי קאמר ר"י או אינו אלא להנאה דא"כ ליכתוב לא יהנה י"ל דאי כתיב לא יהנה הוה לקי על ההנאה ולשינויא דגמ' צ"ל דאפי' השתא דכתי' לא יאכל לקי על הנאה דאי לאיסורה נ"ל מק"ו מע"ע או מערלה וכמ"ש השב"י בד"ה עגלה ע"ש ור"י ס"ל דחמץ לא אתי מנייהו דקיל דים היתר לאיסורו לאחר הפסח כיון דמוקי כולהו קראי בתוך זמנו ומברייתא דפ' בא גופא משמע כן דר"י מיתורא קאמר דבתר הכי איתא רי"הג אומר לא יאכל חמץ היום מגיד שלא אכלו ישראל מצה במצרים אלא יום אחד ומשמ' דאדברי ר"י מהדר דלא אתא לא יאכל חמץ למאכיל כאוכל ואי איתא דר"י מדשני קאמר הא דרשא זו היא מדשני ודריש דפסח מצרים מדסמיך אלא ע"כ מיתורא קאמר ורי"הג מהדר ליה דלא אתא אלא לפסח מצרים ועיין למהרש"א בפסחים דכ"ט בפירש"י ע"ש:

בשרו למה להביא דמו וחלבו וכו' שמעינן מכאן דחלב ובשר ב' מינין. דאי חד מינא היה נכלל בכלל בשר ולא היה צריך קרא להביא חלבו ועיין להפר"ח בי"ד סימן צ"ח שהוכיח כה"ג מגמרא דחולין דק"ב ע"ש:

ר"א היה בכלל ויצא לידון בדבר חדש וכו'. הקשה הזר"ע מכאן עמ"ש בזבחים דף מ"ט דדוקא בסותר כללו ע"ש. שתי' כיון דחייב ממון אינו בסקילה דהוי ב' רשעיות והו"ל סותר כללו ועמ"ש השב"י אבל י"ל בסגנון אחר דכיון דגם בעליו יומת ביד"ש כדלקמן אע"ג דע"י כופר מתכפר מ"מ הו"ל כחייבי מיתות ביד"ש דפטורין מתשלומין לאביי בפ' אלו נערות דף ל' ע"ש וא"כ כיון החייב כופר אין השור בסקילה והוי כסותר כללו וזהו בעצמו מאי דפריך אק"ו לא אם אמרת בתם שאין משלם כופר מיהו אחר דגלי קרא דהשור יסקל אמרי' דה"ט דלא הוי ב' רשעיות משום דע"י ממון מתכפר ובהכי ניחא דפ"ק דסנהדרין דט"ו פריך ואימא לקטלא ומאי פריך דאי בר קטלא הוא אמאי השור בסקילה הא הו"ל ב' רשעיות ועפי"ה ניחא כיון דע"י ממון מתכפר לא הוי ב' רשעיות והיינו אחר דגלי השור יסקל:

רבי עקיבא אומר השור יסקל וגם בעליו הקיש וכו'. מה שהוכיח השב"י דמילתא באפי נפשה היא מדפריך בסנהדרין ואימא לקטלא ע"ש לפי הועי"ל הכ' התוס' שם בד"ה

ואימא וכ"מ מפירש"י שם ע"ש דלא מוכח מידי וכן התוס' בפסחים דמ"ג ע"ב שכ' דאורחיה דקרא סיפיה מפרש לרישיה ע"ש דמפרשי כהועי"ל ולא כתי' קמא:

וגם בעליו יומת ביד"ש מה שהק' השב"י בשם הי"ש למסקנא דגמ' נימא דרוצח הוא על רציחתו סייף ועל שורו חנק ואצט' רוצח הוא כי היכי דאייתר יומת להקישא דשור לבעלים ע"ש. לק"מ דבקרא דרוצח הוא לא סגי דאיכא לפרושי על שורו כלל כלל לא וא"כ ע"כ אצט' יומת לחנק וא"כ עכ"פ אין להקיש שור לבעלים וא"כ קרא דרוצח מיותר אי פירושו על שורו בחנק אלא ע"כ דהכי דרשי' ליה על רציחתו סייף ועל שורו כלל כלל לא:

אין עונשין מ"ה וכו' עמ"ש השב"י ע"ד המקובצת דגבי בור ליכא מיתה ביד"ש ע"ש וכדבריו מוכח מברייתי' בפ"ק דב"ק ד"ט ע"ב דקתני חומר בשור מבכור שחייב כופר ואי איתא אדרבא קילא היא גבי שור דניתן לכפרה אלא ע"כ דבבור ליכא מיתה ביד"ש כלל:

פרשה יב

הקיש טובח למוכר מכאן מוכח דהיקש גמור דלא כמ"ש התוספות במרובה דס"ח ע"ב בד"ה גניבה דלאו הקישא הוא אלא דומיא בעלמא היא ע"ש. ודע דמבואר כאן דאיתקשו תרוייהו להדדי טובח למוכר ומוכר לטובח ועיין להתוס' בסנהדרין ד"פ בד"ה בשור בס"ד:

מה מכירה חוץ מרשותו וכו' והיינו דתנן במרובה דע"ט גנב טבח ומכר ברשות הבעלים פטור דמכירה ניחא דפטור דלא אהנו מעשיו דמכר בטל הוא אלא טביחה כיון דאהנו מעשיו דהפסידה מבעלים הוה ס"ד דחייב אפי' ברשות הבעלים להכי יליף ממכירה מה מכירה דוקא שלא ברשות הבעלים גם טביחה דוקא שלא ברשות הבעלים ועיין במרובה דס"ח ובתוס' שם ודלא כהשב"י:

ת"ל זה הדבר וכו' הק' הזר"ע ק"ל דשחיטה שא"ר היא ותי' דשאני ש"ח דכל שחיטתן אינה ראויה וחייב כרת והו"א ה"ה לתשלומין דשמה שחיטה קמ"ל ור"ל דאחר דגלי זה הדבר דדוקא לכרת הו"ל שחי' שא"ר לענין תשלומין ותליא בפלוגתא דר"ש ורבנן אי הוי שחיטה ול"ק מ"ש השב"י מגמ' דפ' מרובה ומ"ש דבריי' הלזו אתיא כרבנן דשמה שחיטה הוא תימה דלעיל מזה תניא מה מכירה מותרת באכילה שחיטה מותרת באכילה והיינו כר"ש דל"ש שחיטה:

פרשה יג

ס' בא לגנוב וכו' נסתפקתי אם יכול להצילו באחד מאבריו אי שרי להורגו ואליבא דריב"ש בס"פ בן סורר דגבי רודף. אם יכול. להצילו באחד מאבריו נהרג עליו פשי' דכ"ש כאן דעיקרו אינו אלא ספק אך אליבא דרבנן אני מסתפק די"ל דהכא כיון דספק הוא

מודו דנהרג עליו ונראה דגם כאן שרי להורגו מדאמרי' בפ' ד"מ דנ"ז דאי תניא כיוצא בו בש"ד הוא אליבא דריב"ש ואי איתא אפילו כרבנן מ"ל בבא במחתרת ויכול להצילו באחד מאבריו דמודו דנהרג עליו וישראל בישראל חייב ותו ההיא ברייתא דלעיל דלא תני כיוצא בו בש"ד קשיא הא משכחת לה כה"ג אפילו לרבנן ומכח זה נראה שהוא שהכריחו לרש"י לפרש דרבנן פליגי אע"ג דלא מצינו בהדיא דפליגי ועיין לה' באר יעקב בח"מ סימן תכ"ה ולהכ"מ בפ"א מה' רוצח דין י"ג שכ' לדעת הר"מ דנהרג שאמר ריב"ש ל"ד ואין ממיתין אותו ע"ש וק' דא"כ ההיא ברייתא דכיוצא בו דש"ד היכי אתיא הא גם לריב"ש נהרג עליו ולרבנן אי נהרג עליו אבל מודו דלא ניתן להצילו בנפשו אפי' יכול להצילו בא' מאיבריו וניחא הכל שפיר נקטי' דמההיא דפ' ד"מ מוכת דלרבנן גם במחתרת דס' הוא אפי' יכול להצילו בא' מאיברי וניתן להצילו בנפשו:

למעלה מהם גנב איסורי הנאה פטור מלשלם משמע דפטור מכפל וגם מהקרן וק"ל דאמרי' במרובה דע"א ע"ב שור הנסקל א"ה נינהו ולאו דמארי טבח ע"ש. והשתא למ"ל טעמא דלאו דמאריה טבח ת"ל דכי גנב שור הנסקל דפטור מכפל דא"ה הוא וכי טבח מיפטר משום דתשלומי ד' וה' אמ"ר ולא תשלומי ב' וג' אלא ע"כ דחייב בכפל ודוקא בגנב הקדש דרשות אחרת הוא דאמרי' שם בדע"ו וגונב מבית האיש ולא מבית הקדש ולשי' ר"ת שכ' התוס' בסנהדרין ד"פ דש"ה אינו נאסר מחיים א"ש:

פרשה טו

או אינו אלא בשבועה ושלא בשבוע' ר"ל דטוען טענת גנב אפילו שלא בשבועה משלם כפל כדפירש"י בהמפקיד ומ"ש השב"י דזהו כוונת רש"י במרובה דס"ג ע"ש בפירש"י שלא יתכן לפ' כך כלל ומה שהק' מהרש"א ז"ל דא"כ אמאי אצט' קרא לגנב עצמו נילף מק"ו מטוען טענת גנב ע"ש. לכאורה י"ל דהך ברייתא דאו אינו אלא לדין ס"ל כהך ברייתא דהתם דס"ל דתרוייהו בטוען טענת גנב וה"ק או אינו אלא לדין ואה"נ דגנב מק"ו אתי ת"ל ג"ש דשליחות יד ואחר הג"ש הוא דאצט' הך קרא דמייתי התם לגנב אבל אי לאו ג"ש הוה מוקמינן הך קרא לדרשא אחריתי מיהו הא ליתא דברייתא דמכילתין גופא ס"ל דעיקר קראי בגנב אבל טוען טענת גנב מפיק ליה לעיל מאם המצא תמצא מ"מ דקתני הכא דאי לאו הג"ש הו"א דטוען טענת גנב אפי' שלא בשבועה:

פרשה טז

חזר ודנן כמין גניבה דמסתברא ליה דלא גרע מגניבה דחייב וק' א"כ שבויה בש"ח פטור אפי' ביכול להציל כיון דיליף לה מגניבה וש"ח פטור מגניבה ובגמ' בפ' השואל דף צ"ג ע"ב מבואר דש"ח שהיה יכול לקדם במקלות ולא חייב וי"ל דשבויה לא כתיבה בש"ח לפטור אלא דילפינן לה מק"ו מש"ש וא"כ אמרי' דיו דל"מ אלא בא"י להציל ודע דרש"י

בחומש גבי טריפה לא ישלם כ' יש טריפה וכו' כר"ש דבסמוך וכ' מי לחשך לדון כן דומיא דמיתה וכו' ע"ש והיא ברייתא לקמן וצ"ל דהשתא דאיכא גילוי דהטריפה ילפי' ממיתה ואע"ג דאין דנין אפשר משא"א ש"ה דגילוי מילתא בעלמא הוא דל"ד טריפה אלא אפי' שבויה ושבורה וגם דהחילוק הוא בין יכול להציל לאין יכול להציל דמקרא דהטריפה לא ידעי' איזהו שמשלם ואיזהו שאינו משלם ועיין להשב"י בד"ה טריפה ע"ש:

שבויה מנין הרי אתה דן נאמרה מיתה וכו' כתב השב"י אף ע"ג דג"ש שאינה מופנה היא ואיכא למיפרך שאני הכא דכיון דלא אתא ג"ש אלא להאי מילת' אין משיבין ע"ש ועיין להר"ן בחי' בר"פ הנשרפין שכ' דבג"ש שהיא מופנה משיבין אי איכא לאוקומא הג"ש לדרשא אחריתי ע"ש ולפ"ז בשאינה מופנה משיבין אף דלא אתא הג"ש לדרשא אחריתי וצ"ל דהכא לאו ג"ש גמורה וכדמסיק גם השב"י ע"ש:

פרשה יז

מהר ימהרנה למה נאמר וכו' פי' למה נאמר ל' מוהר הול"ל ולקחה לו אלא לאשמועי' האי דינא דמהר היא כתובה כדכתיב הבו עלי מאד מהר ומתן וגו' דלא כהשב"י:

מכשפה ריב"ב אומר מה שנסתייע השב"י מדברי התוס' בכתובות דל"ח ע"ב ע"ש ל"ד בהתוס' לא כ' אלא דקי"ל דאיכא ג"ש ללמוד זה מזה והוזכרו הנושאין אבל הכא לו' דנאמר' דאיכא ג"ש סתם ולא הוזכר המלמד הא מנ"ל אלא י"ל דהג"ש דרי"הג ס"ל להנך תנאי דאצט' לדרשא אחריתי ולעולם כל הג"ש שנאמרו שם מודו כל התנאים דנתקבלו ואתו לדרשא אחריתי:

ת"ל לא תהא קדשה וכו' מה שהק' השב"י על הרב דינא דחיי מסוגיא דפ"ק דסנהדרין ע"ש. י"ל דה"ק היכא דאין שינוי אלא בנקודות ולא מכחשי ס"ל דדרשי' תרוויהו אבל היכא דיש שינוי גמור י"ל אע"ג דלא מכחשי לא דרשי' תרוייהו ולהכי התוס' לא הוכיחו מזה וההיא דיראה יראה מכחשי:

פרשה יח

שאין ב"ד מניחין אותן בנכסי אביה' מפני שהם בחזקת קיימים מוכח מכאן דאפי' נשבו מוקמי' להו בחזקת חיים ומכאן ק' אמ"ש התוס' בפ' המפקיד דט"ל ע"ב בד"ה דילמא א"נ הכא שנשבו חיישי' טפי דילמא מתו לפי שעשו להם יסורין ע"ש. ועיין בגמ' שם דל"ח ע"ב דמייתו ברייתא הלזו ולא סיימו בה הא מילתא דמפני שהם בחזקת קיימין ע"ש:

פרשה יט

עמי קודם בגמ' בפ' אז"נ דע"ב פריך פשי' ומשני ל"נ אלא לנכרי בריבית ולישראל בחנם ע"ש. והק' הרא"ם ז"ל למ"ל קרא ת"ל מדכתיב בנבילה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור דהקדים נתינה דגר למכיר' דנכרי לב"ע ע"ש. ונ"ל במ"ש התוס' שם בדע"א ע"ב

דנכרי מצוה להלוותו בריבית כדי לחסרו וא"כ דהכא כיון דגם בהלווא' נכרי בריבית איכא מצוה הו"א בכה"ג אין להקדים לישראל בחנם ולכך אצט' קרא וע"ש עוד בתוס' שכ' דמלוה לנכרי בחנם עובר משום לא תחנם ע"ש וק"ק דא"כ כי ס"ד דלנכרי בחנם קאמר הא דפריך פשיטא לפרוך עדיפא מינה הא לנכרי אסור אפי' ליכא לישראל בחנם וי"ל דהאי מילתא שכ' התוס' דאיכא לא תחנם פלוגתא דתנאי היא במס' ע"א ד"ך ואיכא לאוקומי הך ברייתא כמאן דל"ל בכה"ג לא תחנם א"נ במ"ש התוספות שם בע"א דהיכא דנכרי שכנו ומכירו ליכא לאו דלא תחנם ע"ש וא"כ איכא לאוקומי ברייתא בכה"ג ולכך לא פריך אלא פשיטא:

נשיא מנין וכו' עיין בסוגיא דפ' ד"מ דס"ו וע"ש בתוס' שכ' דמאי דקאמר למ"ד אלהים חול גמר קדש מחול היינו מדאפקיה בלשון אלהים דאל"ה איכא למיפרך ע"ש וק' דא"כ איך תלי לה הגמ' זה בזה דקאמר למ"ד אלהים חול גמרי' קדש מחול למ"ד אלהים קדש גמר חול מקדש ופירש"י כי היכי דלמ"ד אלהים חול וכו' ע"ש. ולשי' התוס' הא ל"ד דלמ"ד אלהים חול גמר קדש מחול היינו מדאפקי' וכו' אבל למ"ד אלהים קדש ליכא למילף חול מקדש מדאפקי' דהא שפיר אפקא בלשון אלהים מפני שהיא קדש ותו אי איתא דגם למ"ד אלהים קדש גמר חול מקדש מדאפקא וכו' מאי. פריך אקדש אזהר אחול לא אזהר הא כיון דמדאפקא גמרינן ליכא למיפרך מידי וא"כ לדברי התוס' בחנם קאמר הגמרא למ"ד אלהים חול גמר קדש מחול וכו' ודברים ללא צורך הם וי"ל במ"ש מהרש"א שם בגמ' דגם למ"ד אלהים חול וגמרי' קדש מחול מדאפקא וכו' ליכא למילף אביו מדיין באא"ע אלא מנשיא הוא דילפי' באא"ע ע"ש וא"כ הגמ' ה"ק דגם למ"ר אלהים חול מנשיא הוא דגמרי' באא"ע ולא מדיין כדאמרי' מעיק' וא"כ מ"ד אלהי' קדש נמי ילפי' חול מקדש ואייתר נשיא ללמוד אביו באא"ע אך דברי מהרש"א בזה אינם מבוררין:

אלהים לא תקלל לפי שנאמר ונוקב וכו' בס"פ ד"מ ד"יש הוא דס"ל חול ואמרי' שם בגמ' למ"ר חול גמר קדש מחול והק' ר"י בחי' הא אין מזהירין מ"ה והשב"י לעיל בפ"ה תי' דקדש הוי לאו שניתן לאזהר' מיתת ב"ד ואין לוקין ודוקא למלקות הוא דאין מזהירין מ"ה ע"ש והוא תימא דר"יש ס"ל בר"פ הלוקין דלאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין עליו והשב"י הזכיר סוגיא זו לקמך בסמוך:

לכל כהן שירצה היינו ט"ה לבעלים ומ"ש השב"י מדברי הר"ן דל"ג לה מדכ' יראה לי וכו' י"ל דכיון דמבואר בגמ' ר"פ עד כמה דבכור לית ביה ט"ה לבעלים והר"מ הכריע מדעתו לפסוק כברייתא הלזו לדחות סוגיא דגמ' שם ע"כ כ' בלשון יראה לי ועיין לה' הלכות יו"ט שם שהוכיח דמ"ש הר"מ לכל כהן

שירצה היינו דא"צ לאנשי משמר והא. יראה לי שא ע"ד ואופן הנז' וע"ש שנסתייע מדיוק ברייתא דלעיל ונעלם ממנו ברייתא הלזו ע"ש:

מה כאן עם אמו וכו' עיין להתוס' במעילה דף י"ג בד"ה אתיא שכ' דלא ילפי' בג"ש זו אלא עי' אמו שהיא קדש ע"ש וי"ל בזה מברייתא הלזו דקגמרי' דינא בב"ש הלזו:

כיצד עושין נוטלין מהקדש וכו'. עפי"ז ניחא מ"ש התוספות בד"ה הנזכר אפירש"י דהולד חולין מה ריוח יש להקדש ותי' דבולד הקדש מיירי ע"ש. ולכאורה ק' מהן ריוח יש להקדש הא ולד המעושרת אינו קרב ונאכל במומו לבעלים כדאי' בפ"ג דתמורה די"ח ע"ב וע"פי ברייתא הלזו ניחא דכיון דאם בעליו אינם רוצים להטפל בו עד שירעה היה הקדש נוטל מעות וקונה בהמה זהו ריוח שמרויח ההקדש כשמתנדבים אבל לפי' רש"י כיון דהולד חולין אינם יכולין לינק מבהמה שנקנית במעות הקדש ומזה גופא ק' אפירש"י ועיין בחי' שם בתמורה:

אף כאן בשמיני וכו' עיין בחולין דף פ"א דרמי ר' אפוטריקי כתי' שבעת ימים וכו' הא לילה חזי וכתי' מיום הח' והלאה הא לילה לא חזי וכו' עיין שם דמשמע דמשמעות מיום הח' ושמיני בכלל בלא ג"ש דלא כמשמעות ברייתא הלזו וי"ל דר' אפוטריקי אתי כר' בערכין די"ח דס"ל דמשמעות מיום הא' וראשון בכלל ובריתא הלזו אתיא כרבנן דר' ע"ש:

פרט למחוסר זמן עמ"ש השב"י היכי ילפי' חולין מקדשים וכו' ע"ש וכבר נתיישבו הדברים בדברי המש"ל בפ"ג מה' א"מ ע"ש.

פרשה ד

אבא חנן משום ר"א בלקט שכחה ופאה וכו' מ"ש השב"י דס"ל ס' לקט אינו לקט ואתי דלא כמאן לשי' התוס' בס"פ הזרוע ע"ש ק' דא"כ מאי פריך הגמ' ברייתא דלקט אמתניתין דמתנות נוקמא למתני' דמתנות כאבא חנן ומה הועילו התוס' במ"ש דאפי' לרבנן מודו ליישב מאי דלא אוקמא כר"מ אכתי נוקמא כאבא חנן ועוד מאי פריך הגמ' שם והא טעמא קאמר הא אבא חנן ל"ל הכי ולשי' רש"י שם דכ' דפליגי רבנן י"ל דלא כ"כ אלא לס"ד דאכתי לא מייתי הך טעמא דר"ל ומשום דקשיא דא"כ מאי פריך הגמ' נימא דרבנן פליגי ומתני' כרבנן להכי כ' דסתם מתני' ר"מ אבל למאי דמסיק דאיכא טעמא ס"ל להגמ' כיון דטעמ' קאמר י"ל דל"פ רבנן וע"ש במהרש"א ז"ל מיהו אי איתא דאבא חנן ס"ל דפטור מספק ק' ע"כ נר' עיקר כמ"ש הזר"ע דאבא חנן ה"ק דוקא ברובו אבל ס' לקט לקט עיין שם:

בעשה ול"ת וכו' כ' השב"י אע"ג דל"ת בטעינה כתי' ילפי' פריקה מינה בק"ו דפריקה אית בה צער ב"ח ע"ש ואפי' לחד תי' שכ' בסמוך דברייתא הלזו רי"הג דס"ל צב"ח ל"ד מ"מ ילפי' דחסרון כיס כמ"ש התוס' בפ' א"מ דלרי"הג יליף בק"ו דח"כ ע"ש:

אמר לו אביו אל תפרוק וכו' ה"ז לא ישמע לו מפני וכו' והיינו מקרא דאני ה' כדאי' בגמ' עיין להשב"י שהביא דברי הסמ"ג עשין קי"ב שכ' וז"ל מכאן למדנו שבדיבור לעבור אינו נחשב רשע דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ולא מצינו עונש בדיבור רק במסית וכו' ע"ש. ומדברי רש"י בשבת דק"ן ע"א בד"ה ולא יאמר נר' דאפי' היכא דשליח מוזהר. עובר המשלח משום לפני עור ומאי דאמרי' אין שליח לד"ע ול"מ שולחו היינו בהך לאו אבל עובר משום לפני עור וא"כ הכא כיון דהאב עובר בלאו דלפני עור אמאי לא מקרי רשע וחידושא דמסית היינו דחייב מיתה על דיבורו. איברא דק"ל ע"ד רש"י ז"ל מדתנן בפ' הכונס השולח את הבערה ביד חש"ו חייב בדי"ש שילח ביד פקח הפקח חייב משמע דהמשלח אינו חייב אפי' בדי"ש וכן הוכיחו התוס' בפ' הכונס דנ"ו ע"א בד"ה אלא ע"ש ולדברי רש"י כיון דעובר בלאו חייב בדי"ש דשולח בעירו דבר עבירה קרי ליה הגמ' בפ' הא"מ וצ"ל דרש"י בשוכר מיירי כמ"ש התוס' בפ' הכונס דשוכר חייב בדי"ש והגמ' בשבת משמע ליה דבשוכר מיירי דאל"ה שרי ומתניתין קתני לא יאמר מיהו ק' בדברי הסמ"ג דלא שייכא כאן. דברי הרב ודברי התלמיד דהא אי לאו קרא דאני ה' הו"א דחייב לשמוע לו וא"כ דעת הרב נמי לשמוע לו משום מצו' כיבוד וכיון דחייב לשמו' בע"כ האב עביד איסור' אלא די"ל דמ"מ לאו רשע ובמ"ש השב"י ע"ד התוס' בזבחים עיין בשבת דף קל"ב בק"ו דומה צרעת וכו' ובתוס' שם:

שנשכו נחש וכו' בסנהדרין דל"ז פריך והאי בר נחש וכו' ומשני עבירה אחרת הי"ל דנתחייב שריפה ואמר מר מי שנתחייב ב' מיתות נידון בחמורה וכ' התוס' מאי דאמרי' בפ' הפועלים זקפוה וכו' ואמ"ל הוא ובניו באו על נערה המאורסה ע"י זכות נירין בקלה וכו' ע"ש ור"ל דהי"ל ג"כ עבירה קלה וע"י זכות לא דנוהו אלא על הקלה ונ"ל דלזה כיון הש"מ בכתובות ד"ל שכ' דההיא דזקפוה הי"ל עבירה קלה וכו' ע"ש ור"ל דע"י זכות לא דנוהו אלא על הקלה והן הנה דברי התוס' אבל בלא זכות לעולם נידון בחמורה אפי' בידי"ש ול"ק מה שהק' עליו בהשמטות שבסוף ס' מועדי ה' ע"ש. ומה שהק' השב"י דא"כ אמאי סדרו ביו"הכ בוידוי על חטאים שאנו חייבים ר"מ ב"ד בחמור' סגי ע"ש ל"ק דהוידוי נתקן בלשון רבים ועל כללות ישראל הוא אומר ואפשר דלכל אחד עבר על אחת מהנה ואינו מדבר על אדם פרטי:

ת"ל כי השחד וכו' ושמא תאמר וכו' פי' דאחר דכתיב יעור פקחי' דהוא פקחות התורה אייתר עיני חכמים לו' שע"כ מטה את הדין וכן פירש"י בחומש דבפ' משפטים בקרא דפקחים פי' פקחות התורה בסוף ובפרשת שופטים בעיני חכמים פי' שמטה את הדין ועיין להרא"ם שם ובמה שהק' עליו השב"י ודו"ק מיהו בלשון הברייתא הלזו ק' דמשמע דאי לאו קרא דכי השחד הו"א דלא אסרה תורה אלא להטות והא למ"ל קרא מלא תטה נפקא ונ"ל דה"ק שמא תאמר ותקשה לך אמאי אסרה תורה אפי' לזכות הזכאי הרי אין אני מטה את הדין לזה אמרה תורה כי השחר וכו' ליתן טעם משום דע"כ להטות אבל לעולם פשיטא דקרא אפי' במזכה את הזכאי מיירי ודלא כהשב"י:

לא הרי כרם כהרי זית וכו' הק' השב"י בהשמטות בס"ס מועדי ה' ניפרוך מה להצד השוה שבהם שכן יש בהם צד מזבח כדפריך בפ' הפועלים וכ"ה בר"פ ביצר מברכין ע"ש ונ"ל דקרא דוכן תעשה הקישא הוא ומ"מ אצט' לו' לא הרי כרם וכו' כי היכי דלא להוו ב' כתובים הבאים כאחד דבב' כתובים לא ילפינן אפילו בהקישא ועיין בתוס' בפסחים דס"ד ע"ב ולה' הלכות יו"ט בבכורות דמ"ט מ"ש בפרט זה אי ילפי' בג"ש מב' כתובים ע"ש ולישנא דהצד השוה שבהם וכו' דקתני ברייתא שלא בדקדוק אלא עיקר הדרשא בהקיש' הוא:

א"כ מה כן תעשה לכרמך לזיתך לענין שאמרנו עיין להשב"י שהביא דברי הזר"ע ומה שסיים בדבריו לפטור מעשר ליתא שם בס' ז"ר ע"ש ופשוט דגם הוא מפ' לענין שאמרנו היינו לר"י כדא"ל ולרבינו יונתן כדא"ל ובהשמטות שבס"ס מועדי ה' נמשך אחר דבריו בשב"י:

כל זמן שמזכירין שם ע"א עיין בהשמטות שבס"ס מועדי ה' שהוכיח מלשון זה דבעבד ערל שלא קיבל עליו שלא לעבוד ע"ז מיירי בבריי' כדעת הרשב"א ודלא כהר"מ בפ"ך מה"ש ע"ש וליתא דבגמ' במס' ע"א דנ"ז איתא אפילו במלו וטבלו שכבר קיבלו עליהם כל המצות עושין יי"ן עד שתשתקע שם ע"ז מפיהם ע"ש הרי דיתכן לו' לשון זה אפי' שקי' שלא לעבוד ע"ז דמ"מ רגילין הם להזכיר שמה ולנדור בה:

ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו עיין מ"ש השב"י ע"פי הילקוט דבא ליתן ל"ת על כל המצות דס"ל השמר לאו הוא ובהקומץ דל"ו פלוגתא דר"י ור"א היא ועיין בתוס' פ' ר"א דמילה דקל"ב סע"ב והשע"ה בה' תפלין כ' דכוונתם ודבריהם הם לר"א והא דלא ניחא להו למי' דר"א ס"ל בפי' הברייתא כל"ק שם משום דאפי' לל"ק ע"כ דתשמרו לאו דאל"ה אמאי אצט' בשר הא קי"ל דאתי עשה ודחי ל"ת ע"ש ואינו מוכרח דהא לר"א דס"ל תשמרו עשה הוא וא"כ איכא תרי עשה דתשמרו עשה ולעשות עשה ולא אתי חד

עשה ודחי תרי עשה ואפילו אי עשה אלים דחי תרי עשה מ"מ י"ל דבעינן בעידנא וכו' וא"כ י"ל דגמ' דנקט ל"ק אליבא דר"י הוא והדק"ל וע"ש להשע"ה שבתחי' צדד בכוונתם דדבריהם הם לר"י ע"ש ועפי"ד אלו י"ל קושיית מהרש"א שם בסו"הד ע"ש:

זכורך להוציא גרים הזר"ע סייע גירסא זו מדאמרי' בפ"ק דפסחים דכל מי שאין לו קרקע אינו עולה לרגל וגרים לא נטלו חלק בארץ והק' ממתני' דריש חגיגה דקתני עברים שאין משוחררים משמע הא משוחררין חייבים והא עברים לא נטלו חלק בארץ ע"ש וכן י"ל אמאי אצט' זכורך להוציא את הנשים הא נשים לא נטלו חלק בארץ וצ"ל דמשכחת דיש להם קרקע בירושה כבנות צלפחד וכן י"ל בגרים ועבדים משוחררים יש להם קרקע שירשו מנשותיהם דירושת הבעל דאורייתי' ועיין להתוס' בברכות ד"ך ע"ב בד"ה נשים ע"ש והנה התוס' בריש פסחים ד"ג דמי שאין לו קרקע פטור גם מפסח ועיין לה' מש"ל בה' ק"פ ע"ש וראיתי בס' אור חדש שם שהק' בשם הש"א דאי מי שאין לו קרקע פטור מפסח איך הקריבו ישראל פסח במדבר הא עדיין לא נטלו חלק בארץ ע"ש ואם קושייתו הגמ' קשיא דהיכי קאמר ר"א מי שאין לו קרקע פטור מן הראיה דא"כ איך הקריבו במדבר למ"ד עולה שהקריבו ישראל במדבר עולת ראיה הוה אלא ע"כ ד"ז אינו אלא אחר שנכנסו לארץ ועיין להתוס' בברכות ד"ך שם ע"ש ועיין לקמן גבי ביכורים:

דרך בכורים משקה מנין ת"ל תבא וכו' מכאן מבואר

מהביא בית ה' אלהיך דריש אבל רש"י בפרק העור והרוטב דק"ך ב' מאשר תביא מארצך וכ' הזר"ע דתרווייהו צריכי חד להביא משקה יין מעיקרא וחד להביא ענבים ודרכן ע"ש ולפ"ד דבענבים בכל גוונא מביא מאי דדרשי' התם מפרי פרי אתה מביא ואי אתה מביא משקה ע"כ לאוקומא בשאר פירות דאינו מביא משקה אלא בענבים וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' בכורים דשאר פירות אין מביאין משקה דכתיב פרי ולא משקה ע"ש וק' דהתם בחולין איתא למעוטי שאר משקה יליף ר"י מתרומה דס"ל דון מינה ואוקי באתרה ע"ש הסוגיא וא"כ אמאי אצט' קרא דפרי וי"ל דאי מילפותא דתרומה לא ילפי' אלא הביא. משקה אכל הביא תאנים ודרכן לא לכך אצט' קרא דפרי ותרווייהו צריכי מיהו דברי ה' זית רענן קשים דמנ"ל למדרש מתביא יתירה האי דרשא הא איצט' לכדדרשי' לקמן לגר והנך דלקמן ע"ש גם מדברי רש"י שם בחולין מתבאר דמפרש לדרשא דפרי אתה מביא להביא יין מעיקרא ע"ש:.

למעוטי גר וכו' כ' הזר"ע דמיירי. בקנה קרקע ולכך אצט' קרא למעוטי ע"ש ודבריו לא יכונו אלא למ"ד קנין פירות כקנין הגוף אבל למ"ד לאו כקנין הגוף כיון דלוקח מחזיר

ביובל אין לו אלא קנין פירות ואינו מביא ביכורים דבעי' מארצך וכדאיתא בפ' השולח מיהו משכחת לה בירש אשתו וכמ"ש לעיל גבי עולת ראיה ע"ש:

ראשון תחילה נאמר ואין דורשין תחילות מברייתא הלזו י"ל גירסת הספרים בחולין דקי"ג דגרסי' קסבר שמואל. אחע"א וחלב ומיתה מחד קרא נפקי דר"ל מקרא דלגופיה וכר"י דמכילתין דלא דריש קרא קמא ומה שהק' רש"י. שם מר"עק דלקמן י"ל דר"עק ס"ל כמאן דדריש תחילות כיון דפלוגתא דתנאי היא הכא וכי אמרי' בשינויא בתרא דשמואל יליף מהכא אחע"א לפי אוקמתא זו ס"ל כמאן דדריש תחילות:

אחד בפני הבית ואחד שלא בפני הבית ואחד בח"ל לפי שנאמר וכו' עיין בתוס' דפרק כל הבשר שהביאו תוספתא דתני בפני הבית ושלא בפני הבית בארץ ובח"ל וכ' משם רשב"ם דאצט' למתני ח"ל דס"ד דאיתקש לביכורי' ולפירושו ניחא וכו' ע"ש ונר' מדבריהם דהיקש זה רשב"ם שחידשו והוא ברייתא דמכילתין בהדיא ואיכא למידק בדברי רשב"ם דכ' דחידושא דמתני' הוא לח"ל ואמאי לא כ' דחידושא הוא לשלא בפני הבית ואפי' בארץ כיון דהוה ס"ד דאיתקש לבכורים ועיין להשב"י והז"ר מה שנדחקו בפי' דמכילתין ומ"ש הזר"ע דשלא כפני הבית גופיה אצט' תרי קראי חד לח"ל וחד לארץ והביא שכן כ' התוס' בפ"ב דקידושין ע"ש אזיל בשי' מהרש"ל שם שהגיה כן בדברי התוס' שם אבל מהרש"א ז"ל שם קיים גירסת ספרינו ע"ש וק"ק בעיקר ברייתא דמכילתין כיון דאיתקש לבכורים אמאי לא ילפי' מינה דבשר בחלב אסור בהנאה כמו בכורים ולא אישטמי' לשום תנא לשום תנאי או מהנך דפ' כ"ה לאתויי איסור הנאה מהיקש זה וי"ל וברור ועיין למהר"ח אבן עטר זלה"ה בס' אור החיים בקרא דהיקש זה ע"ש מ"ש:

רבי אומר או' מכור לנכרי לא תבשל גדי כשתמכרנה לא תבשלנה ותמכרנה מבואר יוצא מברייתא דרבי ס"ל איסור ב"בח חל על הנבילי' דהא בנבילי' משתעי. קרא וק' דבגמ' בס"פ דם שחיטה איתא דר' ס"ל דוקא בחמור על :קל היא דחייל אבל קל על חמור לא חייל והכא קל על חמור הוא דנבילי' חמור' דמטמא' וי"ל דש"ה דהוי איסור מוסיף דאיתוסף איסור הנאה או שלא כדר"א לאביי בפסחים דכ"ה ע"ש ולשי' התוס' בפ' ג"ה דק"א דאיסור הנאה לא חשיב איסור מוסיף איסור חמור מיהא הוי והוי חמור על קל ובכן אתנח לו דהגמ' בפרק דם שחיטה דפסיקא ליה דרבי ס"ל אחע"א בא"ח מהבא פסיקא ליה וע"ש ברש"י ז"ל שכהא דחייל על איסור קל לא איתפרש היכא ע"ש ואע"ג דבגמ' בפ' כ"ה דקי"ד איכא מ"ד מיגו דחייל אבישול חייל אאכילה ע"ש מ"מ הגמ' דפ' דם שחיטה י"ל דלא ס"ל כן וכן בגמ' גופא דפ' כ"ה לעיל מזה לא משני לשמואל שאני הכא מגו דחל אבישול וכו' דלא ס"ל האי סברא ואין להקשות אי מהא דמכילתין מ"ל

להגמ' הא הכא איסור כולל דכולל בחלב אבל בלא כולל אה"נ דלא חייל אפי' חמור על קל די"ל דה"נ קאמר בגמ' דבאחע"א בא"כ לא שמעי' אלא בחמור על קל אבל קל על חמור לא שמעי' ליה וכיון דלא גילה דעתו ודאי דל"ל ובקדשים שמעי' דבקל על חמור חייל באיסור כולל דההיא דמעילה איסור כולל דחל איסור מעילה גם איותרת ושתי כליות כדאי' בס"פ כ"ה ע"ש ועיין בחידושינו שם בס"פ דם שחי' ע"ש:

פרשת תשא

אות היא ביני וביניכם ולא בין או"הע כ' השב"י דאי מיום ולילה לא ישבותו הוא דוקא קודם מתן תורה ושכ"כ הזר"ע לקמן ע"ש ומדאמר ר"ל בסנהדרין דנ"ח ע"ב גוי ששבת חייב מיתה שנאמר ויום ולילה לא ישבותו אין נר' כן דא"כ הו"ל לאתויי קרא דביני וביניכם דר"ל אחר מתן תורה קאי אלא נר' דאצט' קרא יתירה לרבויי אפי' שבת בתרי בשבת ורבינא דאמר התם הכי מהכא נ"ל והא דנ"ל מהכא דאסור לגוי ולא אמרי' למעט הגוי ממצוה משום דא"כ לא אצטריך קרא דכל התורה כולה ודאי דלישראל נאמרה ולא לב"נ:

פרשת ויקהל

אינו דין שמכשיריו דוחין כ' השב"י דאתיא כר"א דמכשירי מילה דוחין את השבת דאל"ה ק' נימא מילה תוכח והקשה אמאי איצטריך קרא לר"א דמכשירי מילה דוחין נילף מק"ו זה ע"ש ולק"מ דאחר דגלי קרא הכא גבי עבודה דמכשירי עבודה א"ד שבת תו ליכא למילף מילה מק"ו דא"ל עבודה תוכיח מיהו אכתי י"ל נימא מדאצט' קרא הכא שמעי' דמכשירי מילה דוחין דאל"ה איפרוך ק"ו ולא אצט' קרא גבי מילה איבר' דעיקר קושי' מראיצט' מהריב"ל בפ"ק דשבועות הוא שהולידה וכבר מהרש"א שם דחה קושי' מדאיצט' מכולי גמ' ע"ש:

תורת כהנים

פרשת ויקרא

פרק ב

א' שהתנופה נוהגת בין בדבר שיש בו רוח חיים וכו' התוס' במנחות דצ"ד ע"א כ' תימא נילף סמיכה בשחוטין מק"ו מתנופה ע"ש ונר' דה"ה דק"ל דתהא סמיכה בדבר שאין בו רוח חיים בק"ו מתנופה א"ל ק"ל דנימא מה לתנופה שכן נתרבתה בין בקרבן יחיד בין בקרבן צבור משא"כ בסמיכה דליתא בקרבן צבור וכדתנן התם ובגמ' שם דס"ב אמרי' דהלכתא גמירי לה דאין סמיכה בקרבן צבור ע"ש דנעביד ק"ו מקומות ומה חוברין

דליתנהו בתנופה איתנהו בסמיכה שחוטין דאיתנהו בתנופה כ"ש דאיתנהו בסמיכה דליכא למי' קרבן צבור יוכיח דאיתיה בתנופה וליתיה בסמיכה דלא עבדי' יוכיח מהלכה כמו דאין דנין ק"ו מהלכה כמ"ש בעלי הכללים:

י

כשהוא אומר מן הבקר למטה וכו' להוציא את הטריפה וכו' בפ"ק דמנחות דף ו' ע"א כ' התוס' בד"ה במ"ע וכו' ונ"ל דהשתא מצי למילף ממחוסר אבר ויוצא דופן וכו' ע"ש ודבריהם תמוהים דממחוסר אבר ויוצא דופן ליכא למילף דפרכי' שכן לא הותרו מכללן ולכך ילפי' מבע"מ דהותר מכללו לפום סברא דהשתא ונ"ל דס"ל דלפום סברא דהשתא דבע"מ הותר מכללו לגבוה כי אמרי' בתר הכי דטריפה הותר מכללה להדיוט בחטאת העוף ופרכי' שפיר מה לבע"מ שכן לא הותר וכו' תו לא הוי אלא פירכא כל דהו כיון דבע"מ נמי אית ביה צד דהותר מכללו לגבוה ולזה ק"ל דנילף ממחוסר ויוצא דופן עם בע"מ דקתני בברייתא והו"ל חד מתלת דטריפה מבע"מ ומח"א ויוצא דופן ובחד מתלת לא פרכי' פירכא כ"ד כדאי' בפ' כל הבשר דקט"ו ע"ש וא"כ מאי קאמר דאצט' מן הבקר משום דטריפה הותרה מכללה בחטאת העוף ולזה כ' דלפום סברא דהשתא הומ"ל וכו' ולבסוף דפרכי' שכן מומן ניכר אתי שפיר הכל דפירכא שכן מומן ניכר הוי פירכא גמורה ופרכי' גם אחד מתלת וסבור הייתי להוכיח דפירכא שכן לא הותרו מכללן לא הוי אלא פירכא כ"ד מדאמרינן דאתיא במה הצד מבע"מ ויוצא דופן ואמאי לא פרכי' מעיקרא כי ילפינן מבעל מום שכן לא הותר מכללו וליכא למי' תו יוצא דופן יוכיח ואתיא ברייתא כפשטה דלא נקט אלא בע"מ אלא ע"כ דלא הוי אלא פירכא כ"ד מיהו הא ליתא דתק"ל במסקנא דפרכי' שכן מומן ניכר אמאי לא פרכי' אבע"מ שכן מומן ניכר דפירכא זו ע"כ פירכא גמורה דאל"ה ק' נילף מתלת:

י"א

יש בנעבד וכו' עיין להתוס' בקמא ד"מ ע"ב בד"ה למה וכו' ע"ש שנר' שנעלם מהם סיום ברייתא זו ובנרבע ונעבד עיין להרא"ם ז"ל ובמאי דקתני שנעבד יש לו איסור וכו' הק' ה' זר"ע דקי"ל ע"י מעשה דומיא דרובע אסרו ע"ש ולפמ"ש הרב מחנה אפרים בנימוקיו להר"ן בפ"ג דעכו"ם דנ"ג אמאי דאמרי' מכדי ירושה וכו' דהא דקי"ל ע"י מעשה אסרו הוא מדרבנן ע"ש ניחא שפיר ועיין בחולין ד"מ ע"א ועמ"ש במ"א:

פרק ג

עולת העוף ועולת בהמה כליל ומנחתה אינה כליל וכו' פי' הק"א דכיון שהם כליל ואין מתחלקין לא איכפת לן אם יבואו בשותפות משא"כ במנחה ע"ש וק' דגם עולת בהמה

עורה מתחלק ואי משום דלכהנים הוא דהוי גם מנחה כן הוא ועוד ק' כי אמרי' או כלך לדרך זו דנילף ממנחה ניפרוך מה למנחה שכן אינה כליל ולכך דין הוא שלא תבוא בשותפות וא"כ אמאי איצט' קרא דתקריבו הא ליכא למילף ממנחה ולכ"נ דלא הוי אלא צד השוואה ולאו מילתא דסברא דהיא הגורמת כמ"ש הק"א וכמו ההוא צד השוואה דקתני בעולת בהמה ומנחה דאדרבה הסברא היא להיפך וכמ"ש הק"א בסוף דבריו ע"ש:

שלמים יוכיחו הא דלא קאמר מנחה תוכיח נראה משום דהו"ל חד מתרתי ופרכי' פירכא כל דהו ובקל יכול למצוא פירכא כ"ד ולכך קאמר שלמים יוכיחו דהו"ל חדא מתלת דלא פרכי' פירכא כ"ד כדאי' בפ' כ"ה דקט"ו וה' זית רענן כ' משום דלא אמרי' הדר דינא וכו' אלא בק"ו ולא בבנין אב ע"ש והוא גמ' ערוכה בזבחים ד"ן ע"א ע"ש מ"ש דצבור אין מביאין עולת העוף נילף בק"ו וכו' ע"ש נעלם ממנו ברייתא לקמן פ"ו דדריש קרבנו דגבי עוף למעוטי צבור והזכירוה הרא"ם והק"א:

פרשתא ג

מנין שאף בתמורה וכו' מפי' הק"א נר' דכל הפסולים הללו אין קדושים קדושת הגוף ובכלל כל הפסולים גם רובע ונרבע כדאי' לעיל ועיין גמ' דתמורה די"ז ע"ש:

מעשר יוכיח וכו' כ' הק"א דמעשר ילפי' העברה

העבדה מבכור ע"ש מוכח מכאן דאף דבר הלמד מחבירו כי ילפי' מההוא המלמד ד"א ועבדינן פירכ' אמרי' הלמד הא' יוכיח אף כי הוא נלמד מהמלמד הזה אבל מהרש"א ז"ל במס' שבועות ד"ט ע"ב כ' דלא עבדי' יוכיח בכה"ג ודבריו מוכרחים שם לדעת התוס' ע"ש אך נר' מרבריו דדוקא. בקדשים אבל הע"י בריש קידושין בתו' בד"ה בפרוטה כ' כלל זה אפי' בעלמא ועיין בר"פ האיש מקדש דמ"א ע"ב בילפותא דשליחות ובתוס' שם ועיין לה' צל"ח בפסחים ד"ע ע"ב בשמעתא דבן דורתאי ע"ש:

פרשתא ד

פ"ו ד' חוץ משל זית וכו' אבל באלו רגילין ר"א מוסיף וכו' לפי גי' הספרים אלו נר' דר"א מוסיף בהתרה דגם באלו רגילין וכן פי' המש"ל לד' הרמב"ם ז"ל דמפ' פלוגתייהו ברגילין דת"ק ס"ל כיון דשל דקל ודכוותה קטירי מבחוץ לא היו רגילין בהם אף דמן הדין כשרין כיון דלא קטירי מבפנים ור"א ס"ל דאף לכתחילה לא אכפת לן בקיטור דמבחוץ ולפ"ז לכ"ע לענין פסלות לא פסילי עד דקטירי מבפנים והיינו דמפרש הש"ס בתמיד רישא דברייתא לת"ק נמי בעי קיטור דבפנים דהיינו לענין פסלות אבל בסיפא פליגי לענין לכתחילה בקיטור דבחוץ ועיין לה' חק נתן שם אך י"לד לשי' זו דכי בעי בגמ' מי איכא תאנה דלא עבדא פירי אמאי לא הק' מי איכא דקל ועיין להמפ' שם:

ה' מה מזבח משל צבור וכו' ר"א אומר וכו' כ' הק"א דר"א לא מוקי לה כת"ק משום דלענין משל צבור א"צ קרא דילפי' מאש והתוס' שם במנחות דפ"ב רע"א הק' אמאי אצט' קרא בעצים נילף מאש כיון דלא דמי ללבונה וקושי' זו היא לת"ק אבל לר"א אצט' לחדתי ונ"ל לישב לקושי' התוס' דבגמ' שם אמרי' דמן הדין כהנים לא יטלו האש משל צבור כיון דלא שקלי שקלים אלא ע"י לבב"ד מתנה הוא דנטלי וא"כ י"ל דאצט' קרא דעצים לאשמועי' דאף הכהנים נטלי מן הדין בלא לב ב"ד מתנה אף דלא שקלי ואש לא ילפינן לענין זה מעצים משום דאמרי' כלך לדרך זו דנילף מלבונה דדמי ליה בחד צד ולפ"ז אש לא נטלי אלא ע"י לב ב"ד מתנה אבל עצים נטלי מן הדין וכו' לת"ק אבל לר"א גם עצים לא נטלי כהנים אלא ע"י לב ב"ד מתנה דקרא אצטריך לחדתי ומתני' דמייתי הגמ' שם דקתני דגם עצים לב ב"ד מתנה כר"א מיתוקמא:

ודע דכוונת קושי' התוס' היא דנפשוט מהכא דבר הלמד בג"ש אין חוזר ומלמד בבנין אב ובעיא היא בפ' איזהו מקומן ד"ן דהא אש ילפה בג"ש דברית ברית אך ק' דשם בפ' איזהו מקומן בעיא דלא איפשיטא בדבר הלמד בהקש אי חוזר ומלמד בבנין אב ואמאי לא פשטוה מברייתא דיליף אש מעצים בבנין אב ועצים גופייהו ילפי' בהקש דעל המזבח וצ"ל דקרא דעל המזבח כיון דמקיש להו קרא בהדיא לא מקרי הקש ודמי לכאשר יורם שם בזבחים דמ"ט ע"ש ודוחק וי"מ דעצים לא הוו קרבן ודוקא בגוף הקרבן הוא דאמרי' דבר הלמד בהקש א"ח ומלמד בב"א כמ"ש התוס' שם דמ"ט ע"ש:

ז' ק"ו למי כיור וכו' פי' שהם מי מעיין אבל לא דקדישי דאדרבה מה"ט לא מהנו דיש להם שם לווי במ' בגמ' בזבחים ודברי הק"א תמוהים מגמ' שם בזבחים:

פרשתא ה

ואם ה"ז מוסיף ע"ע ראשון מה שהזכיר הק"א ניתוח תימה דבבן צאן כתיב נתוח בהדיא וכבר נשאל ט"ז ה' הלכות יו"ט דקס"ה ע"ש מ"ש וראיתי לו שם בדקס"ד שהמציא פלוגת' חדשה דאיכא תנא דל"ל וי"ו מוסיף עע"א ויליף צפון בבן בקר בק"ו מבן צאן ע"ש ותמהני דבגמ' בכריתות דכ"ב ע"ב קאמר דליכא תנא דל"ל וי"ו מוסיף עע"א דא"כ צפון בבן בקר ל"מ לה ע"ש הסוגיא ובפירש"י ז"ל:

ב' או לא נאמרו אלא להוציא וכו' מבואר יוצא דאי. לאו קרא דכבשים ועזים לרבו' אותם הוה ממעטי' להו מג' מן אלו ולא ממעטי' זקן וחולה ומזוהם ובגמ' בסוטה מפיק להו מקרא דאת אלה וכו' וכתב הק"א דאצט' חד לכתחילה וחד לדיעבד וראיתי להתוס' בפ' כל הבשר דקט"ו שהק' למ"ל קרא דאת הא הוה ידעינן להו דלא נפקי מכל שתעבתי

מדמעטי' רובע ונרבע ממן הבהמה ע"ש ותמהני הא אי לאו קרא דאת אלה הוה ממעטי' ממיעוטין אלו דממעטי' מינייהו זקן וחולה ומזוהם כמבואר מברייתא זאת וצ"ע:

ד' ועופות מנין שימכרו וכו' כ' הק"א דמאי דאין לעופות פדיון היינו בקדוש קדושת הגוף ונסתאב וכו' וכ"כ רש"י בסוף כריתות אך מדברי התוס' בפ"ק דקידושין ד"ז ע"ב בד"ה ש"מ נר' דאפי' לא נחתה קד"הג אין להם פדיון ע"ש ויש לתמוה ע"ד מברייתא זאת ועיין להריטב"א בחי' שם שנר' מדבריו כדברי רש"י ז"ל ע"ש וצ"ע אך מגמ' בפ"ג דמעיל' די"ב ע"א נר' כס' התו' ע"ש:

פרשתא ו

פ"ז מן העוף וכו' ואין תמות וזכרות בעופות וכו' עמ"ש הרא"ם ז"ל דוי"ו מוסיף עע"א הוי כאילו כתיב בהדיא ואינו בכלל מ"ש דבר הלמד בהקש אינו חוזר ומלמד בהקש ע"ש ועיין בשבועות ד"ט ויו"ד ע"ש:

התוס' בפ"ק דקידושין הק' אמאי אצטריך קרא למחוסר אבר לישראל הא כיון דלב"נ אסור כ"ש לישראל דמי איכא מידי וכו' ע"ש מה שתי' וראיתי לה' מנחת יהודה שבס' דעת זקנים שתי' דמאי דאסור לב"נ היינו נחטטה עינו ויצתה אבל יבשה גפה לא ואצט' קרא לישראל לאסור יבשה גפה ע"ש ותמהני דא"כ מנ"ל דאכתי אסורין ב"נ במחוסר אבר הא כיון דנשנית בסיני בשביל דבר שנתחדש בה הו"ל כמו נאמרה לב"נ ולא נשנית בסיני כדמוכח בסנהדרין דנ"ט ע"ב ע"ש והיכא דלא נשנית לישראל נאמרה ולא לב"נ ומגמ' בפ"ק דע"א דף ה' ובפ' די"ש נראה דעוד היום אסורין ב"נ במחוסר אבר ועיין בחי' שם בפ"ק דע"א ע"ש:

פרשתא ז

ט' אמר ר"י וכו' הא דין דין לעני לעשיר מנין וכו' מ"ש הק"א אבל לעני אחר שנדע שהעשיר אינו מביא תורין וכו' תימא דאפי' אם העשיר מביא תורין שפיר ילפי' לעני דאינו מביא תורין כדי שלא ישוה למכפר כיון דמצינו שחלוק המכשיר שבחוץ ממכפר בעשיר דמכפר בהמה. ומבשר עופות והק' ר"י לעני א"צ קרא דילפי' מק"ו אבל לעשיר אצט' קרא כיון דאפי' אם מביא תורין חלוק הוא ממכפר ומאי דאצט' קרא לעשיר לאו דאי לאו קרא הוה ילפינן מק"ו דרישא דברייתא דומה אם הצפורין וכו' דהשתא הק"ו ההוא פריכא הוא די"ל עני יוכיח אלא דהוה מייתינן מסברא בעלמא וכמ"ש הק"א:

פרשתא ח

ג' יכול ימלקנו בסכין וכו' התוס' בזבחים דס"ה הק' למ"ל קרא נילף חטאת למנחה ותי' דאהני הקישא ואהני ק"ו ע"ש ותי' זה סותר למ"ש בדבור הקודם שהק' אק"ו דברייתא

ניפרוך מה לבן צאן שכן טעון צפין ותי' דסמיך אהיקשא ע"ש וא"כ ע"כ לתרץ כתי' האחרון שכ' בדיבור זה ועיין להק"א:

פרק ט

בפרשתא ח

ונפש לרבות כהן משיח וכו' במנחות דק"ו אמרי' הא דכתיבי נפש משום דלא מייתי ליה אלא העני הק' התוס' הא אצט' נפש למעט נדבת שנים ע"ש שתי' דהול"ל איש ולקמן דריש נדבת שני' מקרבנו וכבר כ' התוס' עצמם בפ"ק דזבחים דף ה' ע"ב בד"ה נפש דעיקר הדרשא היא מקרבנו וגמ' רישא דקרא מייתי בכל דוכתא ע"ש ולפ"ז מאי דנקטו התוס' במנחות נדבת שנים ק' דהא נ"ל מקרבנו והו"ל למנקט דאצט' לצבור והק"א לעיל בפ"ז שכ' דנדבת ב' מנפש נ"ל נעלם ממנו ברייתא דלקמן דנ"ל מקרבנו ומ"מ דברי התוס' מוכרחים דנהי דנדבת שנים נ"ל מקרבנו מ"מ צבור נ"ל מנפש אלא מדהול"ל איש דרשי' לעני ומאי דמרבי' כהן משיח הוא מוי"ו דנפש והז"ר כ' דכהן משיח נ"ל מדהו"ל למיכתב איש ולפ"ד ק' דרשא דעני מנ"ל דמדרש ומ"מ ק' אמאי לא נ"ל גם צבור מקרבנו כמו שותפין דבתמורה בספ"ק די"ב נ"ל דאין הצבור והשותפין עושין תמורה מדכתיב לא יחליפנו הרי דמחד קרא ממעטי' תרווייהו. והיותר נ"ל דאה"נ דנ"ל תרווייהו מקרבנו כההיא דחמורה ועיקר קרא לכהן משיח ומדהול"ל איש דרשי' לעני ובריייתא הלזו דדריש צבור מנפש נקט רישא דקרא וסמיך אקרבנו וניחא הכל שפיר וא"צ לדחוק דכהן משיח מוי"ו דרשי' כמ"ש הק"א והז"ר לחד פי' ע"ש:

פרק י

בפרשתא ט

ואל תוכיח לבונה שאין מיעוטא מעכב את רובה בריייתא הלזו אתיא כמ"ד בפ"ק דמנחות רי"א דאם חסרה ועמדה על קורט אחד או ב' קרטין למ"ד כשרה ואיכא מ"ד התם דאם חסר ממנה אפי' כ"ש פסולה ע"ש ולדידיה לא אצט' וקמץ לאשמועי' דקומץ א' לס' עשרון דקא ילפי' מלבונה וליכא צר השוואה לשמן יותר מלבונה וע"כ דאצט' לדרשא אחרינא וכן צ"ל למ"ד בפ' ב' מדות דשמן גופיה לוג אחד לס' עשרון דפלוגתא דתנאי היא התם ע"ש ולבונה גופיה דסגי בקומץ אחד לס' עשרון לתנא דברייתין מסברא נ"ל כיון דאם חסר לבונתה כשרה וכמ"ש הראב"ד הביאו הק"א כיון דתנא דידן דחסר לבונתה כשרה וכדקתני שאין מיעוטה מעכב את רובה ולמ"ד פסולה יליף לה מקומץ דסגי בקומץ אחד לס' עשרון ולק"מ מה שהק' הק"א ע"ד הראב"ד ז"ל:

פרק יג

פרשתא יב

רי"הג אומר לרבות לחם הפנים לחימוץ במנחות דנ"ז פירש"י דס"ד דנמעטנהו משום דבעי' מידי דמקמץ ושיריו נאכלין ומנחת נסכים ולח"הפ לית בהו תרווייהו ע"ש ולכאורה מברייתא דלעיל גבי הגשה דלא קתני יצאו נסכים שאין ממנו לכהנים נר' דמנחת נסכים יש ממנה לכהנים קרי' ביה כיון דבאה עם הזבח וזבח יש ממנו לכהנים אך התוס' שם דף ס' כ' גבי ברייתא דהגשה דה"ה דהומ"ל יצאה מנחת נסכים שאין ממנה לכהנים ומ"מ הי"ל לרש"י לפרש דס"ד משום דבאה בגלל זבח כדקתני בברייתא דהגשה וכ"כ התוס' שם בדנ"ז והנה מדברי רש"י נר' דגריס בברייתין שאר מנחות שאין שיריהן לכהנים מנין ת"ל אשר תקריבו לה' לרבות מנחת נסכים ע"ש ומרבי' שאר מנחות מאשר תקריבו ודלא כמו שפי' הק"א דמכל המנחה נפקי שאר מנחות והתוס' שם הק' לפירש"י דא"כ הו"ל לאשמועי' רבותא אפילו מנחת סוטה וכו' דלית בהו תרווייהו ע"ש וק' דאדרבה כיון דליכא אלא חד ריבויא לא מרבי' אלא מאי דמסתבר לרבויי דהיינו ומנחת נסכים דאית בהו חדא מיהא אבל מנחת סוטה דלית בהו תרווייהו לא ממעטי' וי"ל כיון דמ"מ אמת הוא דאיסור חמץ נוהג בו וע"כ מהאי רבויא גופיה כיון דליכא רבויא אחרינא ומ"מ הי"ל להק' טפי מנ"ל מנחת סוטה:

אין לי אלא המרובה המועט מנין וכו' במנחות דנ"ז תניא מקצתו מנין ת"ל כל עירובו מנין ת"ל כי כל ואיפליגו אבייי ורבא בפי' אבייי ס"ל יש הקטרה פחותה מכזית ומרבה מכל חצי זית מעורב ורבא ס"ל אין הקטרה פחותה מכזית ומרבה מכל כזית ומכי כל עירובו ופירש"י דהיינו כזית מעורב והתוס' פי' דכזית מעורב ל"צ קרא וכי אצט' קרא לחצי זית היתר וחצי זית איסור לאשמועי' דהיתר מצטרף לאיסור ע"ש וק' לרבא מברייתא דפ"ק דכריתות. "ו אילו היה נותן בה קרטוב של דבש וכו' ולמה אין מערבין בה דבש משום שנאמר כי כל שאור וכו' מוכח דאפילו בכ"ש לקי וקשה לרבא אפי' לפי' התוס' דהיתר מצטרף לאיסור דוקא חצי זית. היתר ולא כ"ש וצ"ל דההוא ברייתא לפיסולא איתמר ולא לענין מלקות אלא כיון דחצי איסור מן התורה מיפסלה בהכי ובהכי מקום אתנו ליישב פסקי הר"מ ברפ"ה מה' א"מ דפ' אפילו כ"ש לקי ופ' שם בסמוך דאין הקטרה פחותה מכזית והכ"מ עמד בזה וע"ש להלח"מ ועפי"ה י"ל והיה בהניח דרבנן דר"א בפסחים דמ"ג דלא דרשי כל היינו לעירובן דוקא דלא מסתבר להו למדרש עירוב וע"ש להתוס' בד"ה כמאן וא"כ י"ל דלרבנן דרשי כוליה קרא למקצתו מכל דרשי כזית דאין הקטרה פחותה מכזית משום דאין קומץ פחות מב' זיתים ומדכתיב כי מרבה אפי' חצי

זית ורבא דמפיק ליה לעירובו משום דקאי אברייתא דנקט עירובו ובריתא כר"א אבל לרבנן דרשי לחצי זית ופ' כרבנן ומ"ש שם המקטיר תערובת שלה לוקה היינו כזית מעורב כמו שכתבו התוספות ואפילו לרבנן אית להו האי מילתא ומ"ש שם בדין כ' נפל מהם כ"ש בקטורת נפסלה היינו לענין פסלות ומדין ח"ש וכדתניא בכריתות אבל לענין מלקות ל"ל קרא לרבויי כ"ש מעורב לרבנן ומ"ש אם הקטיר ממנה בהיכל לוקה היינו מלקות דמקטיר קטורת פסולה כמו מעלה מבשר חטאת וכו' וע"ז הוא שסיים ואין הקטרה פחותה מכזית דהיינו דליכא מלקות במקטיר קטורת פסול אלא בכזית באופן דלדידן דקי"ל כרבנן ליכא מלקות במקטיר חצי שיעור או דבש מעורב ואין היתר מצטרף לאיסור כנ"ל:

פרק יד

פרשתא יג

אבוב מנוקב כדי שיהא האור שולט בו בגמ' במנחות דס"ו מבואר דטעמא דר"מ משום דכתיב באש משמע ע"ג האש ממש וטעמא דרבנן משום דב' מלות סותרות באש וקלוי ולקיים את שניהם אמרו אבוב מנוקב מבואר להדיא דכל היכא דכתיב באש הוא ע"ג האש ממש ולא בקדירה שע"ג האש ועפי"ז י"ל על רש"י בפי' החומש בפ' מטות אקרא דכלי מדין כל דבר אשר יביא באש תעבירו באש שפירוש אשר יבוא באש בקדירה שע"ג האש תעבירו באש או שדרכו להגעיל יגעיל הוי דמפרש תעבירו באש בקדירה שע"ג האש היפך משמעות ברייתא הלזו דלפי משמעות ברייתא נר' דכ"ד אשר יבוא באש תעבירו באש הוא הליבון ומיניה ילפינן דכדרך תשמישו כך דרך הכשירו להגעיל דבר שנשתמש ע"י קדירה שעל האש אבל עיקר קרא בליבון משתעי וכ"מ מדברי רש"י בסוף ע"א דע"ה ע"ב ע"ש ועפי"ז צדקתי במ"ש בחי' שם ע"ד התוס' בפסחים ועל קו' המפרשים שם ע"ש ועוד מצאתי און לי במדרש תנחומא בפ' בלק וישם ה' דבר בפי בלעם מסמר של ברזל וכן הוא אומר כ"ד אשר יבוא באש תעבירו באש ע"ש הרי דמפ"ל לקרא דתעבירו באש במסמר דהוא תשמישו ע"ג האור ממש כמו השפודין והאסכלאות ודברי רש"י בחומש. צ"ע ובסמ"ג לאוין קמ"ח ראיתי דמפ' כן כ"ד אשר יבא באש תעבירו באש דהיינו ליבון וכ"ד אשר לא יבוא באש תעבירו במים מים רותחין דהיינו הגעלה וע"ש לה' מגלת ספר ולה' דינא דחיי ע"ש:

פרק טז

זכר לרבות הולד נקיבה לרבות את התמורה וכו' וכ' הק"א דהול"ל בקר דכולל ז"ון ותו לא ע"ש וק' מנ"ל לרבות שניהם דילמא לא אתא קרא אלא לרבות הולד וכיון דאיצט' למיכתב זכר בע"כ למיכתב נקיבה דאל"ה הו"א זכר דוקא כמו עולה ומנ"ל לרבות את

התמורה וי"ל מדזכר לדרשא נקיבה נמי לדרשא וכה"ג איתא בש"ס בכ"מ ודע דאיתא בגמ' דתמורה די"ז למאי הילכתא ופליגי אמוראי חד אמר ליקרב ואליבא דר"א וח"א לרעיה ואליבא דר"ה ומפירש"י נר' דכ"ז הוא לגבי ולד אבל בתמורה לכ"ע ליקרב ואליבא דר"ה דדוקא בולד הוא דאתי מכח קדושה דחויה דמגופא קאתי וכן בדין דאלת"ה תקשי אליבא דמ"ד לרעיה אמאי אצט' קרא תמורת בע"מ הא כתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קדש והתוס' שם כ' דאצטריך ליקרב וא"כ ע"כ גם בע"מ הוא ליקרב וכדכתי' ומעתה מ"ש הק"א בפי' למאי הילכתא דהיינו ולד ותמורה ליתא והק' התוס' אמאי אצט' לרבויי הא בבכור ומעשר אצט' למעוטי ותי' דאצט' דלא נילף מהתם ע"ש וי"ל א"כ אמאי נקט תנא דספרין משום דאתי מק"ו אצטריך קרא הול"ל משום דאיכא למילף מבכור ומעשר אצטריך קרא ועוד י"ל אמאי אצט' תרי קראי לרבות ולד ותמורה לא הול"ל אלא חד קרא לרבות הולד וכיון דמרבינן ולד תו ליכא למילף תמורה מבכור ומעשר דאיכא למימר ולד יוכיח והדרי' לסברא דמרבי' תמורה מסברא ואי לאו דבריהם י"ל בהיפך מתירוצם דמסברא ממעטי' ולד ותמורה ולכך אצט' תרי קראי ומאי דאצט' בבכור ומעשר למעוטי משום דהוה ילפי' משלמים ולכך בבכור ומעשר מחד קרא ממעטי' ולד ותמורה וניחא הכל שפיר ודע דבפסקי הר"מ יש לעמוד דפ' כרבנן דמפרש נקיבה לעולה ופ' בה' תמורה כמ"ד ליקרב ושו"ר שעמד ע"ז הח"ן בחי' בתמורה די"ח ע"ב ע"ש מ"ש:

פרק יז

ידו ולא יד עבדו י"ל אמאי אצט' למעוטי עבדו כיון דעבד ליתיה בתורת סמיכה הא קי"ל כל מילתא דלא מצי עביד לא מהוי שליח ועיין בגמ' בפ"ק דקידושין דכ"ג ע"ב ובגמ' בנזיר די"ב ע"א וכמ"ש בפרט הלזו במ"א:

ושחטו ושחט אותו וכו' ראיתי בנימוקי הגאון מהר"א מוילנא ז"ל בקדושין דנ"ז ע"ב שהק' דר"מ נ"ל שם בקידושין חש"ב ממה מצינו מש"ח וא"כ אמאי אצט' בר"פ כ"ש דכ"ב אליבא דר"מ לכלב תשליכון אותו ע"ש ונ"ל דר"מ יליף מש"ח לתמימין וגם לבע"מ דגם גבי ש"ח איתנהו בלאו למ"ד אבל חיה ועוף ליתנהו בש"ח ולכך אצט' תרי קראי ושחטו לחיה ועוף לשחי' וקרא הג' דושחט אותו וקרא דכי ירחק לאכילה לחיה ועוף וקרא דלכלב להנאה לתרווייהו דכיון דגלי קרא דאסורין באכילה בחד קרא סגי להנאה אבל לאביי שם ס"ל דגם לאכילה סגי בחד קרא ועיין בפירוש התוס' והריטב"א שהביא הק"א ודוק. עוד ראיתי להגאון הנז' שכ' דבירוש' בסוף ע"א תי' לקושי' הגמרא דפריך שם בקידושין אילפותא דר"מ ע"ש והוא תימא דגמרין פריך פירכת מה ובזה לא מהני

מידי מה שתי' בירוש' משום דאין עונשין מן הדין ע"ש אבל אכתי י"לד דר"י ס"ל בפ' כ"ש דחש"ב לאו דאורייתא ובברייתא הלזו דריש מלכלב תשליכון וסתם ספרא ר"י:

פרשתא יז

ואת שתי הכליות ולא בעל כוליה אחת עיין בגמ' בבכורו' דט"ל ע"א ועיין להפר"ח בי"ד סי' מ"א ועמ"ש שם:

כליות אף על פי שאין יותרת רש"י והביאו הק"א בברייתא שלפני זה פי' יותרת הכבד היא טרפשא דכבדא והיא חצר הכבד אבל הר"מ בהקדמתו לס' קדשים הביאו מרן בכ"מ בפ"א מה' מע"הק פי' שהיא היתר היוצא מן הכבד כבוהן היוצא מן היד ע"ש ונ"ל ראיה לפי' הר"מ מברייתא הלזו דבכורות דט"ל ס"ד דמאי דקתני בסיפא אע"פ שאין לו אלא כוליא אחת היינו שנבראת בכוליה אחת או שניטלת מחמת חולי דומיא דידה רישא אע"פ שאין יותרת בהכי איירי והא ניטלה טרפשא דכבדא טריפה כמבואר בפו' ואי רישא באבד אחר שחי' גם סיפא כן ומאי ס"ד אלא ע"כ דיותרת פי' כהר"מ וצ"ל לדעת רש"י ז"ל דס"ד דא"י סיפא נמי באבד איירי אמאי אצט' לו' אע"פ שאין כוליה א' מכ"ש דרישא שמעי' לה דאע"פ שאין שם כליות כשירה מיהו אי מהא לא איירי דבסיפא ה"ק אף על פי שאין כוליה א' וגם ליכא יותרת ועיין להז"ר:

פרק יח

מה ת"ל שלמים בבן הבקר וכו' פי' הז"ר מה ת"ל שלמים לדרוש בזמן שהוא שלם לאפוקי אונן ע"ש וק"ל לפי' דא"כ הו"ל למכתב שלמים גם בעו דמשוה וכשב לא יליף דאיכא פירכא כמבואר בגמ' בפ"ק דכריתות דף ה' ע"ש ובברייתא הלזו הו"מ למינקט הנהו פירכי אלא שקיצר ע"כ נראה עיקר כפי' הק"א ע"ש:

סליק פרשתא דנדבה ועיין בויקרא רבה פרשה ח' דמבוא' דבנדבה נמי דמשתעי קראי אלו כבש קודם לעז וס"ל דסדר הכתובים בדקדוק נאמרו וע"ש להיפ"ת ותמהני דבסוף כריתות תנן דשניהם שוין וע"ש בפירש"י:

פרשתא קדמאה

מנין לרבות את הגרים ואת העבדים ת"ל נפש איכא למידק למ"ל קרא לעבדים הא קי"ל כל מצוה שהאשה חייבת בה עבד חייב בה דכה"ג פריך הגמרא בפ"ק דכריתות ד"ז ע"ב ובפ"ב דנזיר דס"א ע"א ושינויא דהתם לא שייך כאן וצ"ל דעבדי' דהכא בעבדים משוחררין איירי ועיין להתוס' ביבמות דע"ד ע"ב ע"ש והפר"ח בריש יו"ד הוכיח מגמ' דריש חגיגה דעבדים סתמא הוא שאין משוחררין ע"ש ומברייתא הלזו אין נר' כן וכ"מ ממתני' פ"ב דזבים דקתני הכל מטמאין בזיבה אפילו עבדי' בין משוחררין בין שאין משוחררין ע"ש וא"א ליתני סתמא וכיון דסתמא שאין משוחררין כ"ש משוחררין

דמטמאו בזיבה אלא ע"כ דפעמים כך ופעמים כך והכל לפי הסברא מבחוץ וא"ש הכל והז"ר כ' דנפש אתא לרבויי נשים נמי דס"ד דממעטי מבני ישראל ע"ש ועיין בגמ' דנזיר שהבאתי ע"ש:

אם הונח זדונה ליו"הכ שהיא חמורה בגמ' בפ' כ"ש דל"ב מייתי ברייתא גבי מעילה דיליף לפטור ממזיד מק"ו משאר מצות והיא היפך ברייתא הלזו דאדרבה היא הנותנת כיון שחמורין הן פטריה מזיד ועיין להתוס' שם:

לפי שיש בשעיר מה שאין בשעירה ק"ל אמאי אצט' קרא בכולהו נילף מצות מצות מהדדי כדילפי' בפ"ב דכריתות דכ"ו ע"ב לענין דבעינן ידיעה ע"ש ועמ"ש בחי' שם ואוקי באתרין. ועוד ק' לא ליכתוב בשעירה ונילף מבינייא משעיר ומע"א ועוד היכי בעי למילף חד מחד לפטור המזיד הא אי לא כתב קרא הו"א דנילף מארבעה דמביאין על הזדון כשוגג וכה"ג הק' התוס' שם בפ' כ"ש שהבאתי וע"ש במהרש"א:

יכול דברים שזדונן כרת ודברים שאין זדונן כרת ת"ל תורה אחת איכא למידק א"כ אשר לא תעשינה למ"ל נילף ממ"א לפ"ר הק"א ברישא דברייתא הלזו דמארבעה לא תעשינה קדריש ע"כ נראה עיקר דכולהו מחד קרא דלא תעשינה קדריש להו וכפיל קרא כמה פעמים כמו דכפיל בשגגה דלא ילפי' חד מחבריה כדקתני רישא והשתא דדריש מתורה אחת קרא דלא תעשינה אצט' לפסח ומילה דאית בהו ברת ולכך אצט' למעוטי משום דלית בהו לאו ומ"מ שמעינן מברייתא הלזו דפסח ומילה דלא מייתו קרבן טעמא משום דלית בהו לאו והוא תנא דמסייע ליה לרש"י בד"פ השוחט והמעלה וע"ש בתוס':

פרק א

ר' יוסי אומר ועשה אחת ועשה הנה וכו' בגמ' בפ' הבונה דק"ד מ"ט דר"י אחת מאחת הנה מהנה אחת שהיא הנה הנה שהיא אחת אחת שמעון מאחת שם משמעת וכו' ע"ש והוא תימה רמאי אריא שם משמעון הא לר"י אפי' דשם דהיינו א"א או ב"ב מחייב וכבר התוס' בפ' כ"ג ד"ע נרגשו מזה ע"ש ונר' לישב במ"ש הר"מ ז"ל בפי' המשנה בפ' הבונה דר"י ס"ל דרושם אב בפני עצמו מלבד כותב ואם כתב ואח"כ רשם א"א חייב ב' ע"ש וא"כ ס"ל לר"י דשם משמעון הוא כותב ולא רושם וא"א וב"ב הוא רושם ולא כותב ונ"מ להתראה וכיוצא וניחא שפיר דנקט הגמ' אליבא דר"י שם משמעון אבל ק' לדברי הר"מ ז"ל מגמר' בפ' כ"ג גבי אבות מלאכות מ' חסר אחת דפריך מנינא למ"ל אמאי לא קאמר לאפוקי מר"י דס"ל מ' שלימות הן ועיין בריש כריתות ובחי' שם ע"ש:

אמר ר"עק שאלתי את ר"א העושה מלאכות הרבה וכו' בגמ' בסו"פ אמרו לו מבע"ל אי שגגת שבת וזדון מלאכות פשיט"ל דהויין ידיעה וזדון שבת ושגגת מלאכות מבע"ל

אי כגופין או פשיט"ל כגופין ומבע"ל אי הויין ידיעה והם סברות רבה ור"ח שם והא דלא צדד עוד אי פשיט"ל לאו כגופין ומבעי"ל אי הוין ידיעה וכס' אביי שם ע"ש משום דפשטא דמתני' דקתני הבהמה כשבת נר' דלא קבל מיניה ובס' אביי הוצרך רש"י לפ' בדוחק ע"ש ולכן ס"ל להבעיין אי ס"ד דפשיט"ל לאו כגופן ומבע"ל אי הויין יריעה ולא קבל מניה וס"ל דלא הויין ידיעה א"כ מתנו' דשבת דכלל גדול דמייתי שם אמאן תרמייה אבל להצדדין דמצדד הבעיין א"ש דלהצד דפשיט"ל דהויין ידיעה ובעי אי כגופין וס"ל דלאו כגופין אמצעיתא דמתני' דשבת דקתני חייב על כל אב מלאכה לאו היינו של כל שבת וכדמפ"ל ר"ח כמ"ש רש"י בס' ר"ח אלא בס' רבה ולהצד דפשיט"ל כגופין וס"ל דלא הויין ידיעה מתניתין דשבת דקתני ביודע עיקר שבת דחייב על כל שבת היינו מטעמא דכגופין ואמצעיתא דחייב על כל אב מלאכה היינו של כל שבת דהא ס"ל כגופין וק' דא"כ ברייתא דקתני ומודה ר"ג בכותב אות א' בשבת זו ואות א' בשבת אחרת דפטור קשיא לס' אביי ע"ש הסוגיא ועמ"ש בחי' שם:

יכול מרובה בגדים וכו' המשיח שאין ע"ג משיח בא לאפוקי משוח מלחמה והיינו מה' דהמשיח ועיין להתוס' בקידושין דל"ו ע"ב בד"ה אי דפנים וכו' ולמהרש"א ז"ל שם:

פרשתא ד

או אמר אחד מהן איני יודע וכו' עד שיורו כולן בגמרא ריש הוריות ד"ג ע"ב איתותב ר"י דאמר עד שיורו כולן והאי כל עדת ישגו אי איכא כולן הוי הוראה וכו' ע"ש ומאומר איני יודע ל"ק דאע"ג דאי חלק אהלים בתר רובה כי אמר איני יודע כמאן דליתיה דכך היא המדה אפי' בשאר דינין כדאיתא בסנהדרין אבל ממאי דקתני לישנא דעד שיורו כולן קשה דהא איתותב ר"י דאמר הכי ועיין בפירש"י שם ד"ד ע"ב אמתני' דלא היה מופלא של ב"ד שם ובתוס' שם גבי אמר להן טועין אתם ע"ש:

ישגו יכול יהיו חייבין על שגגת המעשה נר' דה"ק דיכול דקרא איירי גם בשגגת מעשה לחודא ומ"מ איידי נמי בהעלם דבר והיכא דעשו בהוראת ב"ד בעי' כל תנאיו אבל בשגגת מעשה לחודא נמי מביאין וניחא מה שהק' התוס' שם ד"ז ע"ב ע"ש:

לפי שיצאת ע"א וכו' מה להלן ב"ד וכו' ולא הוי דבר הלמד בג"ש דאינו חוזר ומלמד בג"ש כיון דילפי' נמי מאן דכתיב בגוויה דהיינו העלם דבד והו הימנו ור"א ועיין להק"א:

לכך נאמר הקהל לחייב על כל קהל וקהל דברי ר"י עיין בבראשית רבה בפרש' וישלח פ' פ"ב דר"י גופיה מפיק מקרא דגוי וקהל גוים לחייב על כל קהל וקהל ועיין בגמ' דהוריות ספ"ק ע"ש:

פרק ו

חטאת שיהיו כל עשיותיו לשם חטאת הוא פרט לשריפה שלה לשמה הראב"ד הק' הא אפי' הקטרה שלא לשמה כשירה והז"ר פי' פרט לשרפה שלא לשמה דכשירה ואכתי ק' אמאי אצטריך קרא מי עדיפא מהקטרה ועיין להק"א ומאי דגריס הז"ר הוא פרט לשחטה שלא לשמה וכ' דאצטריך תרי קראי חטאת והוא חד למצוה וחד לעכב ע"ש והוא תימה דברפ"ק דזבחים תנן חטאת פסולה שלא לשמה ובגמרא מפיק למצוה מהקיש' דלחטאת לאשם וכו' דקרא דחטאת לעכב והתוס' שם הק' חטאת דצבור מנ"ל לעכב ותי' דבת"כ מפיק מחטאת דכתיב פר העלם דבר ולמצוה מהקישא דזאת התורה ע"ש ואני תמיה עוד על הבריתא הלזו הא כי כתיב קרא דחטאת גבי שריפה הוא דכתיב והיא עצמה שלא שרפה בשירה ואיך מפיק מינה דכל עשיותיה דפסולות שלא לשמה וכה"ג איתא בריש זבחים בפיסקא דפסח פסול שלא לשמו ופריך אשם נמי כתיב הוא ומשני כי כתיב הוא אחר הקטרת אימורין והיא עצמו שלא הוקטרו כשר ע"ש וה"נ דכוותה ונר' דשאני גבי חטאת דכתיב נמי הוא למעט שריפה שלא לשמה לגלויי על חטאת דאתי לפסול שאר עבודות ואי לאו הוא הו"א כמו אשם וניחא פי' הז"ר דפי' לפי גירסתינו:

פרשתא ה

סקילה וסקילה וכו' שריפה וסקילה וכו' נר' דס"ל להאי תנא דלא אמרי' איסור מוסיף אלא בחמור על קל אבל בשוין לא חייל וסקילה וסקילה היינו בב' גופין אבל בחד גופא לא חייל אע"ג דאיכא איסור מוסיף אבל סקילה ושריפה מ"ל בחד גופא וחייל שפיר סקילה החמורה על שריפ' הקלה באיסור מוסיף אבל מתני' רפ"ג דכריתות די"ד ע"ב דמחייב על כלתו ואשת אב בחד גופא ס"ל דחייל בא"מ היכא דשוין נינהו ע"ש בגמ' ותי' ע"ש ועיין להק"א:

נשיא דמביא זכר וכו' משמע דחומרא היא היכא דמביא זכר והכי אמרי' בגמ' בפ"ב דכריתות דכ"ו ע"א ועיין לה' ב"ש שם מה שתמה ע"ז ע"ש:

יכול אפי' אין מכחישן וכו' אביא ב' עדים וכו'. עיין בגמ' ברפ"ג דכריתות דפריך אילימא בתרי תרי ואין מכחישן קרא בעי אלא לאו בחד וכו' והיא ברייתא ערוכה כאן דבע"א נאמן בלא הכחשה ונר' דגמ' ה"ק מנ"ל מקרא דילמא קרא לא אתא אלא לב' עדים ולזה קאמר לב' עדים לא אצט' קרא וע"כ כי אתא קרא לע"א הוא דאתא:

כיוצא בו אמר ר"מ וכו' תנאי היה בלבי וכו' עיין להק"א ודבריו תמוהים טובא דפלוגתא דר"מ ורבנן היא בנתייגע כל היום וא"כ כי אמרי' בגמ' דמודה ר"מ לחכמים בנזיר וכו' ע"כ אפי' בנתייגע כל היום וזה הפך ברייתא הלזו ובגמ' גופא איכא למידק אמאי נקט בנזיר טמא אפי' בנזיר טהור נמי מגו דאי בעי אמר נשאלתי על נזירי ועו"ק עמ"ש התוס'

בנזיר ד"ך ע"א בד"ה מ"י בתי' קמא דאיירי במכחישן ע"ש. אמאי לא מהימן מגו דאי בעי אמר נשאלתי על נזירי כדאמרי' בפ"ג דכריתות אשר ע"כ נ"ל דלא אמרי' מגו דאי בעי נשאלתי על נזירי אלא בנזיר שנטמא דיש לו פתח דנשאל לחכם והתיר לו אבל בנזיר טהור לא אמרי' מגו דדילמא דלא אמר נשאלתי על נזירי משום דאין לו פתח ובנזיר בעי' פתח כמו נדרי הקדש עיין ברפ"ב דנזיר ע"ש וא"ש דברי התוס' דנזיר שכתבתי דבנזיר טהור איירי ובריית הלזו בנזיר טהור איירי דליכא מגו ומ"ש תנאי היה בלבי לאו דוקא בלבו אלא הוציא בשפתיו בלחש קרי ליה בלבו וכמו מחשבת פיגול דכ' התוספות בכ"ד דבעי להוציא מפיו וקרי ליה מחשבה וכה"ג טובא וכה"ג דנזירות על תנאי היה ולא נתקיים לא בעי שאלה כלל לחכם וכיון דמוסיף על דבריו הראשונים פליג ר"מ בנתייגע כל היום אבל בנזיר טמא דאיכא מגו טובא מודה ר"מ לחכמים וכ"נ מדברי ר"מ בפ"ט מה' נזירות דין י"ז דיש לחלק בין נזיר טמא לנזיר טהור לענין ב' עדים ע"ש ועמ"ש בחי' שם בכריתות בסוגיא הלזו ע"ש:

פרק ז

חלב ונותר וכו' עיין בכל זה בסוגיית הגמ' בכריתות די"ט ועיין מ"ש בחי' שם עש"ב:

והביא אפי' אחר יו"הכ ק' במ"ע אי בנודע לו קודם יו"הכ הא נ"ל בכריתות דכ"ה מקרא דוהתודה או מחטא שאין מכיר בו אלא הקב"ה ואי נודע לו לאחר יו"הכ נ"ל שם דכ"ו מהודע לו ולא מן והביא:

פרק יב

אדם זה המת וכו' עיין להק"א וק"ל דמכאן משמע דמת איקרי אדם ובפ"ק דכריתות ד"ו ע"ב אמר"י הסך בשמן המשחה למתים פטור דכתיב על בשר אדם לא ייסך וכיון דמת מת איקרי ולא אדם ע"ש ונ"ל במאי דאיתא התם הסך לכותי' פטור דלא איקרו אדם דכתיב אדם אתם ופריך והא כתיב ונפש אדם י"ו אלף ומשני ההוא לאפוקי בהמה הרי דכל היכא דכתיב בהמה קרי לגוים אדם אף דבפ"ע לא איקרי אדם וה"נ י"ל במת דכוותיה דנהי דלא איקרי אדם היכא דכתי' בהמה כגון הכא דכתיב בנבלת בהמה וכו' קרי ליה שפיר אדם ואפשר דגויים עצמן ה"ט דלא איקרו אדם משו' דבחייהן אקרו מתי' ומת לא איקרי אדם:

אילו נאמר קלות ולא נאמר וכו' הייתי אומ' חמורו' בקבועה נר' דהו"א חמורות בקבועה היינו מקרא דחטאת קבועה דכל דבר שזדונו כרת שגגתו חטאת ובקלות הוא דיצא מן הכלל לדונו בעולה ויורד ודלא כהק"א דליכא דלית ליה דיו דדיו דאורייתא כדאי' בפ"ב דקמא ועיין להתוס' בפ"ק דקידושין בשמעתא דבן בג בג ע"ש:

פרשתא יא

ר"א אומר מה חטאת אינה באה על הזדון וכו' או כלך לדרך זו וכו' ק"ל דהיכי יליף משאר אשמות דבאין על הזדון נימא מה להנך שכן אין בהם מיתה ולכך ניתן זדונן לכפרה משא"כ אשם מעילות דהוא במיתה לר"א כדקא' בצד ההשוואה דחטאת ולכך דין הוא שלא ינתן זדונו לכפר' ועיין במ"ש התוס' בפסחי' דל"ב ע"ב ובמהרש"א ז"ל שם ועיין בק"א בביאור כוונת התוס' ודוק:

פרק ד

יכול שאני מרבה את הדם וכו' ת"ל מקדשי ה'. ק"ק הא נ"ל מחד מתלתא קראי בסו"פ כל הבשר ואמאי אצטריך למעט את הדם מקדשי ה':

פרשתא נשבע אביו ולא הוא וכו' הוא ואביו מנין ת"ל אשר גזל וכו' עיין להק"א שפי' ד' חלוקות אלו נפקי מד' קראי דאשר גזל ואשר עשק וכו' ע"ש ומלבד דהדבר ק' ללא נשבע לא הוא ולא אביו למ"ל קרא עוד בה דבברייתא לעיל בסמוך דריש אשם וחומש מתרי קראי דאשר גזל ואשר עשק ותוך כ"ד חזר ודרש לאשם וחומש מחד קרא ע"כ נראה עיקר דמאי דאמר מנין הוא על החלוקה האחרונה וה"ק אין לי אלא לא נשבע לא הוא ולא אביו או נשבע אביו ולא הוא או נשבע הוא ולא אביו אבל נשבע הוא ואביו מנין ת"ל אשר מצא וכו' וכ"מ הגי' בדברי הראב"ד ז"ל הביאו הר"ב בש"מ שם בפ' הגוזל דגריס אבל נשבע הוא ואביו מנין וכו' ובהכי ניחא מה שהק' בש"מ שם בשם הרא"ש ז"ל אמאי אצט' קרא הא קי"ל אין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות וכן לאוקמתא דרבא דמוקי בשהיתה דסקיא של אביו מופקדת וכו' אמאי אצט' קרא ע"ש. ועפי"ה ניחא שפיר דעיקר קרא לנשבע הוא ואביו כדמוקי הגמרא שם והו"א דמחייב על שבועת אביו והוראת עצמו ומ"מ הראת לדעת דהרא"ש ז"ל מפרש לה כמו שכתב הק"א:

סליק פרשת ויקרא

פרשת צו

פרשתא ג

אותו שאין מושחין ב' כהנים גדולים ביום א' כ' הז"ר הטעם דאין עושין מצות חבילות חבילות ע"ש והוא תימא דדוקא כא' אבל ביום אחד בה וגדולה מזו אמרי' בפ"ק דסוטה ד"מ דבב' כהנים לא הוו חבילות ועוד דהתוס' כ' שם דהא דאין עושין מצות חבילות הוא מדרבנן:

פרק ה

מנין לכ"ג שמת ולא מינו וכו' כולה ולא מקצתה עיין פלוגתא דר' יוסי בן דוסתאי ורבנן בגמ' במנחות רנ"ב ומאי דאיבעיא לן בגמ' ובתר הכי אמרי' מאי הוי עלה וכו'

וכ' הרשב"א בחי' כ"י הובאו דבריו בס' מנחה טהורה דהא דאמרי' מאי הוי עלה משום די"ל תנא ושייר ואף דק' מאי שייר דהאי שייר וכו' ע"ש. וק' דמאי קושיא דמאי שייר דהאי שייר נימא דמתניתין ר' יוסי בן דוסתאי ולא רבנן ושייר נמי הא מילתא דר' יוסי בן דוסתאי ובגמ' בתר הכי דאמרינן סתם מתני' כרבנן היינו דס"ל כאביי דהאי לאו שיורא הוא אבל לרב יוסי דהוי שיורא או הוי מתני' כר' יוסי בן דוסתאי דהא שייר תרי מילי וזה נ"ל כונת החזו"ן שהביא לעיל מזה בספר מנחה טהורה ול"ק מה שתמה עליו שם ע"ש:

פרק ז

פרשה ד

הוא קרב ואין תמורתו קריבה בגמ' בנזיר ר"יש נ"ל מרק קדשיך ופריך הגמרא הא נ"ל מהל"מ דכל שבחטאת מתה באשם רועה ומשני דאי עבר והקריב קאי בעשה ור"עק נ"ל מהוא דאשם הוא ופריך בגמרא ק"ל מהלכה ומשני אה"נ אלא קרא לכדר"ה אמר רב אשם שניתק וכו' והתוס' שם נתקשו הרבה בסוגיא זו ונדחקו בישובה עש"ב ונ"ל ליישב דמעיקרא ס"ד דר"עק לתמור' אשם ממש קאמר וע"ז פריך דת"ל מהל"מ ומשני קרא לגוונא דרב דהיינו דלא ניתק ועשה תמורה דס"ד דהוי תמורת עולה ודינא דרב דהוא גופיה פסול נ"ל מהוא דקדש קדשים הוא ותמורתו מאשם הוא והשתא ל"צ תו לשינוייא קמא בס' ר"יש אלא דקרא דרק נמי לכה"ג הוא דאתא ור"יש נ"ל מרק ור"עק נ"ל מהוא דאשם הוא ותנא דת"כ ס"ל איפכא דדינא דגופיה מהוא דאשם הוא ודינא דתמורתו מהוא דקדש קדשים הוא וכ"כ הק"א בס' תנא דת"כ וניחא הכל שפיר:

ריבה שוחטים הרבה אפי' גרים אפילו נשים אפי' עבדים משמע אע"ג דנ"ל להכשיר זר מקרא דוהקריבו בני אהרן מקבלה ואילך מ"כ אצט' קרא דהכא להכשיר גרים נשים ועבדים אבל מברייתא דמייתי הגמ' בריש פ' כל הפסולים נר' דמהך קרא גופיה דוהקריבו נ"ל להכשיר גרים וכו' ע"ש:

פרק יא

ת"ל תהיינה אלו ב' עשרונים מלשון זה משמע דה"ק אלו ב' עשרונים ואין אחר ב' עשרונים וכפי' התוס' בפ' התודה אבל רש"י ז"ל פי' יו"ד דתהיינה יתירה לומר דעשרה הם והתוס' הק' א"כ ג"ש דתרומה תרומה דלעיל למ"ל הא כבר ידענו דיו"ד הם כתוב אחד ע"ש ונראה ליישב במ"ש הק"א בפסקא שאח"ז דהקישא דמצה לחמץ הוא למהות הסולת דאי לחלות כבר ידענו מג"ש דלעיל ע"ש וא"כ י"ל דאצטריך ג"ש דלעיל כי היכי דאייתר הקישא דמצה לחמץ למהות הסולת:

פרק יב

ביום זבחו יאכל מצוה לאכול ממנו ביום זבחו קשה לי מהא דאמרינן בפסחים דף פ"ט ע"א וניתי מותר הפסח וכו'. והשתא הא ממעט מצוה דיום ראשון שהרי משום ס' פסח אי נמי אלא בלילה וגדולה מזו אמרו שם משום לכתחילה דסמיכה וכו' ע"ש וי"ל כיון דבקדשים הלילה הולך אחר היום שעבר א"כ ליל ט"ו נגרר אחר יום זביחה וכשיאכל ליל ט"ו מקיים המצוה דיום זביחה ומ"מ נר' דבשלמים דא"נ ליל ג' וא"כ כאן גילה לנו קרא דליל ב' נגרר אחר יום ב' דאל"כ יום ב' נשאר בלא לילה וכ"נ מפשטא דברייתא בפיסקא שאחז"ז ע"ש להק"א ובהכי י"ל פירש"י שם דפ"ח ע"ב גבי שכח מה אמ"ל רבו ועיין להח"א ולהשע"ה בה' ק"פ:

ת"ל עד יום וכו' מ"ש הק"א ובהכי ניחא מאי דנתקשה להו לעיל וכו' והיא קו' התוס' בפסחי' דע"א ע"ב ע"ש הוא תימה דא"כ מאי פריך הגמ' שם על דכ' אלא טעמא דכתיב ראשית וכו' מי איכא מידי דאילו בשר וכו' והשתא כיון דס"ד דאימורי לא עדיפי מבשר מאי פריך כמו דמפ' בקרא דלא ילין מן הבשר דמאי דכתיב בקר הוא לילו עמו ה"נ מפ' לקרא דלא ילין חלב חגי דבקר הוא לילו עמו:

זה בנה אב לכל הנשרפין וכו' כ' הק"א מדכתיב אש דיתירה היא ועיין בפסחים דע"ה ע"א:

דיו לבא מן הדין להיות כנדון מכאן מבואר דאמרי' דיו אף בבנין אב והתוס' בפ"ק דפסחים די"ח ע"ב כ' דלא אמרי' דיו במה מצינו ע"ש מיהו היינו דיו אסוף דינא דבבנין אב אין אנו מזכירין סוף דינא אבל דיו בתחילת דינא אמרי' שפיר כדהכא:

הנפש ולא צבור וכו' נר' דבא למעט פר העלם דבר של צבור דאינו בא על הפיגול בהוראת ב"ד ועיין להז"ר לקמן ספ"ד:

פרק יג

מרבה את הלן ואת היוצא בסו"פ דם שחיטה פריך הגמר' למ"ד בקדשים אין אחע"א נמי כל חלב לה' מאי עביד ליה ופירש"י אבל קרא דאשר לה' אצטריך ללן ויוצא ולא דריש ליה ר"ש לאימורין ע"ש ור"ל דלן ויוצא אחר שנטמא האדם טומאת הגוף דאיסור טומאה קדים וכ"הג אמרי' בפרק השוחט והמעלה דאל"ה אכתי אין אחע"א מיהו ק' לר"ש למ"ל כל הני קראי דת"כ הא לפני זריקת דמים ופיגול ונותר ידעי' ליה דפטור דאין אחע"א דאיסור קדש קדים כל זמן שלא נזרק הדם כהלכתו ולן ויוצא שפיר ידעי' ליה דהא איסור טומאה קדים מיהו הא ל"ק דסמיכות דקראי אצט' לכדדרשי' בפסחים דצ"ה ע"ב ע"ש וכיון דכתיבי סמיכות דקראי הוה דרשי' הנאכל לטהורין וממעטי' הלן ויוצא ולכך אצט' אשר לה' אך ק' במ"ש התוס' שם בכריתות דהא אצטריך קרא ללן ויוצא

ותי' דשקולין הם ויבואו שניהם ע"ש. והוא תימה דמאן שקלינהו נימא דקרא ללן ויוצא דאיסור טומאה קדים אבל אימורין מנ"ל למי' דאתא קרא לגלויי בקדשים דאחע"א נימא כס' ר"ש וצ"ל דהתוס' מפ' דמאי דאמרי' בקדשים גלי קרא היינו מקרא דכל חלב והגמ' ה"ק בקדשים גלי דאחע"א ולא תוקמא להההיא מתני' בכוליא בחלב ומאי דאמר ר"ש דאוכל נבילה ביו"הכ היינו בנתנבלה קודם יו"הכ אלא עיקר התי' הוא דבקדשים גלי שהרי טומאה על חלב ועולין קל על חמיר וקתני ברייתא דחייל וע"כ מקראי אחריני דאחע"א בקדשים וכ"ת ההיא דלא כר"ש הרי רבי דריש כל חלב וע"ש בפירש"י בד"ה תדע וכו' ע"ש וניחא בזה מ"ש התוס' במנחות דכ"ה שהק' אמאי אצט' קרא דאשר לה' הא נ"ל במעילה וכו' ע"ש. אך התוס' בפסחים דכ"ד ע"ב תי' בשם הר"ש דאצט' קרא לאחע"א וע"ז ק' דנימא קרא ללן ויוצא ול"ל שקולין לדברי הר"ש ועמ"ש שם בכריתות בשם ה' אור חדש:

פרק יד

טומאתו טומאתו לג"ש רש"י ז"ל בזבחים דמ"ג פי' דיליף טומאתו דאכיל' קדשים מטומאתו דביאת מקדש אבל התוס' מפ' מטומאתו דאכילת קדשים. גופיה ע"ש ונ"ל להביא ראיה לפי' התוס' מגמ' דמכות די"ד ע"ב דקאמר בשלמא ר"ל לא אמר כר"י ג"ש לא גמיר והשתא תק"ל לר"ל מברייתא הלזו דגמרי ג"ש הלזו ואפי' הנך תנאי דלקמן י"ל דגמירי אלא דקאמרי דלהאי מילתא א"צ ג"ש ולפי' התוס' ניחא דג"ש זו נתקבלה בהרבה מקומות וג"ש אחרת היא:

פרק טו

למה נאמרו קלות וכו' ק"ק נימא דאי כ' קלות הו"א קלות במגע אבל במשא לא כדדרשי' מאשר תגע אבל חמורות אפי' במשא וי"ל דכיון דאי כ' קלות לא הוה ידעי' דחמורות בכרת אלא מק"ו מקלות ואמרי' דיו ואינן אלא במגע כמו קלות:

רבי ישמעאל אומר מה שלמים וכו' והיא סברת ר"ש במתני' בפ"ד דזבחים ובגמ' שם א"ד מחלוקת בטומאת בשר אבל בטומאת הגוף אפי' לרבנן פטור וא"ד מחלוקת בטומאת הגוף אבל בטומאת בשר אפי' לר"ש חייב וא"ד בין בזו ובין בזו מחלוק 'והר"מ בהל' פסולי המוקדשין פ' בטומאת הגוף פטור והראב"ד השיג עליו דזו ס' ר"ש והול"ל כרבנן דרבים נינהו ע"ש. ונראה כיון דר' ישמעאל ור"ש בחד שיטתא הו"ל רבים נגד סתם משנה כיון די"ל סתם משנה ר"מ ולא תנן לה בלשון חכמים ודאי רבים מפורשים עדיפי. אך אכתי ק' דהו"ל למיפסק כרבא דאמר התם מסתברא כמ"ד כין בזו בין בזו מחלוקת והר"מ חילק ביניהם וכבר עמד בזה מרן בכ"מ ומ"ש לתרץ כיון דאליבא דרבא צ"ל פיסולא בעלמא וקי"ל דאורייתא היא פ' כמ"ד מחלוקת בטומאת בשר וכרבנן ע"ש והם

דברים תמוהים דכמו דלרבא צ"ל אליבא דר"ש פיסולא בעלמא ואליבא דרבנן א"צ כמו כן אליבא דמ"ד מחלוקת בטומאת בשר דפ' כוותיה הר"מ ז"ל צ"ל אליבא דר"ש פיסולא בעלמא כיון דמחלוק' בטומאת בשר ור"ש פוטר:

בני ישראל מוזהרין על החלב ואין הגוים וכו' ומה אבד מ"ה וכו' אף דסתם ספרא ר"י ברייתא הלזו ע"כ דלא כר"י דס"ל בחולי' דק"ב אבר מ"ה נוהג בטמאי' משא"כ בחלב וגם כרבנן דהתם לא אתיא דס"ל נוהג בחיה ועוף וחלב א"נ בחיה ועוף וע"כ לא אתיא אלא כר"מ דס"ל א"נ אלא בבהמה טהורה בלבד:

כל חלב שור וכו' פרט לחיה ועוף ובהמה טמאה עיין בכריתות ד"ד דלאוקמתא קמייתא אתייא ברייתא הלזו כרבנן דהתם ולאוקמתא ברייתא אתייא דלא כמאן עיין שם:

פרק טז

מנין שאם היה טמא בשעת זריקה מבואר בפ' ט"י דרבנן ס"ל דדוקא טמא בשעת זריקה אבל על שעת הקטרה לא איכפת לן וסיפא דקרא דואת החלב אתא למודה בהקטרה בדר"ש אבל אבא שאול ס"ל דבעינן טהור גם בשעת הקטרה ודרשא דר"ש מקרא דכל בני אהרן כמ"ש הח"ן שם לדעת הר"מ ע"ש ור"ש דריש בפ' הזרוע והביאו רש"י שם בפ' ט"י דכוליה קרא למודה בעבודה ואם כן נר' דר"ש פליג אתרוויהו וס"ל דלא בעי' טהור גם בשעת זריקה ולפ"ז הגמ' שם בפ' ט"י הול"ל נמי מתני' דלא כר"ש אלא דנקט אבא שאול לרבותא דאפילו כאבא שאול לא אתיא ועיין ברש"י בפ' הזרוע שכ' דהולכה בכלל המקריב והיינו למ"ד בפ"ק דזבחים דהולכה פסולה בזר גם לר"ש ע"ש אלא דק"ק דא"כ לרבנן ואב"ש דדרשי לקרא דבעינן טהור בשעת זריקה אמאי לא קפדי גם אהולכה:

פרשתא דמלואים

וסמכו אהרן ובניו וכו' והלא אין סמיכה אלא בבעלי' וכו' פי' דכיון להוכיח עוד דלאו בחטאת דצבור דאי בחטאת של צבור ע"כ דההיקש בא לאקושי חטאת יחיד שיהיו כהנים סומכים דאי לחטאת כהנים גופייהו לא איצטרי' דבכ"מ הבעלים סומכין וזה ליתא דחטאו' היחיד הבעלים סומכין ולא כהנים אלא ע"כ דההיקש לאקושי חטאות צבור ופר דכתי' כאן הוא דכהנים והק"א קיצר ומ"ש דקרבנות צבור דהכא היינו פר העלם וכולי אע"ג דפר העל' כתי' סמיכ' בזקני' וסמכו זקני העד' דגם כהנים סומכין מהיקשא דהבא והז"ר כ' דמגמרא דמנחות דצ"ב מוכח דאין לומר זקנים וכהנים סומכין בפר העלם עיין שם ואיני רואה שים הוכחה משם דאי מדקאמר ר"ש בשעיר המשתלח דק"צ הוא דבעלים סומכין ואינו נכלל בהילכתא דגמירי ב' סמיכות בצבור וא"א נימא דגם זקנים סומכין הא ליתא דכיון דבשעיר המשתלח לא כתיב בקרא אלא סמיכת אהרן

מנ"ל דסמכי זקנים הא י"ל הא דגמירי ב' סמיכות היינו פר העלם ושעיר עכו"ם ואין לו' דא"כ מאי פריך ר"ש לר"י נימא דס"ל לר"י דההוא קרא דשעיר נשיא דמרבה איהו מניה שם שעירי עכו"ם נימא לר"י מרבה שעיר המשתלח והוו שניהם סומכין זקנים וכהנים הא נמי ליתא דר"י שם מרבה מקרא דשעיר נשיא ושפיר מקשה ליה ר"ש ועוד דא"כ לא ליכתוב סמיכת אהרן בשעיר המשתלח ואנן ידעי' מהיקשא דהכא דהא ק"צ הוא אלא ע"כ דקרא למעט סמיכת זקנים אתא דלגופיה לא אצטריך ובהכי ניחא דלא תקשה באמת אמאי אצטריך קרא דשעיר המשתלח נילף מהיקשא דהכא לר"ש ועפי"ה ניחא דקרא למעט סמיכ' זקנים ולאשמועי' דאינו נכלל בכלל ההלכה דגמירי ב' סמיכות בצבור באופן דליכא שום הוכחה משם אלא דלפ"ז בכל קרבנות צבור נימא הכי דאע"ג דגמירי ב' סמיכות בצבור היינו לסמיכת זקנים שהרי לר"ש שעיר המשתלח אינו בכלל הב' סמיכות דההלכה וגלי ביה קרא דסמכי כהנים ה"נ נימא בכל ק"צ דבעי סמיכה בכהנים מהיקשא דהכא ולא הוה צריך הק"א לאוקומא בפר העלם איברא דהר"מ בפ"ג מה' מע"הק כשהביא ד"ז דשתי סמיכות דוקא בצבור לא כ' דבעי סמיכה בכהנים ואני תמיה ע"ז הא מהקשר דהכא נילף דבעי סמיכה בכהנים וכמו שעיר המשתלח לר"ש ועוד בברייתא גופה ק' דנוקי דהיקשא לחטאת יחיד דבעי סמיכת כהנים מלבד הבעלים ומכח זה נ"ל עיקר כמ"ש הז"ר דהיקשא דהכא לשאר קרבנות צבור דזמן מלואים הוא דאתא וכן בדין דדורות משעה לא ילפי' אפי' בהיקשא כיון דאיכא לאוקומיה היקשא בזמן מלואים:

פרישת שמיני

פיסקא ל

הא לא נכנס אלא ללמדו מעשה הקטרת הק' הרא"ם ז"ל אמאי לא מקטרת של שבעת ימי המלואים וכ' ה' נחלת יעקב דבשבעת ימי המלואי' לא הקטירו קטורת משום דאין מקטירין קטורת של שחר אלא אחר הטבת הנרות וכיון דלא היה הדלקת הנרות משום דהיו מפרקין את המשכן ליכא הטבה וכיון דלא הקטירו בבקר לא הקטירו בין הערבים משום דקטורת חדא מילתא היא כמ"ש התוס' בפ' התכלת ד"ן ע"א ע"ש. ותימה דלא כ' התוס' כן אלא לר"ש דס"ל אם לא הקטירו בבקר יקטירו מנה שלם בערב אבל לרבנן דס"ל יקטירו פרס לבד בערב וכ"פ הר"מ ז"ל בחיבורו לית להו דחדא מילתא היא אלא אם לא הקטירו בבקר יקטירו פרס בערב ונר' דכוונתו כיון דר"ש ס"ל חדא מילתא ורבנן לא מצינו דאפליגו אדר"ש אלא באם היו שוגגין או מזידין אבל אם היו פטורין כיון דיומא גופיה לאו בר חיובא הוא לא יקטירו בערב דעיקר חיובא דקטורת הוא מנה שלם. ובזה

ניחא גם מה שהק' ע"ד הנח"י הז"ר עיין שם מיהו מדאמרינן שם בגמרא מסתברא כמ"ד בקטורת של בין הערבים נראה דאין לחלק בכך:

פרשה א

חקת עולם לדורותיכם לרבות היציקו' והבלילות וכו' הנך עבודות ל"מ זר עליהם מיתה ובגמ' בזבחים די"ח מוכח בהדיא דשתויי יין ילפינן ממחוסר בגדים להא מילתא בג"ש ואין לו' דהכא בג"ש קאמר דאכתי לא מיתוקם ג"ש עד סיפא ע"כ נר' דלא גרסי' להאי בבא לפום גמרין או דגרסינן לה בסיפא ומג"ש קאמרי':

פרשה ב

משמע מצייא מיד משמע וכו' מ"ש הק"א שהפסוקים סותרין לא ידעתי מקום לסתירה זו דקרא דכירק עשב בב"נ כתיב דבהמה טמאה מותרת להם וקרא דהכא בישראל כתיב: **אך** בשר בנפשו וכו' הכא דבישראל עסיקנן הול"ל קרא דלא תאכל הנפש עם הבשר דהוא אזהרה דאמ"ה כדאי' בחולין דק"ב ע"ב אלא משום דאפילו לא נכתב קרא דלא תאכל הנפש הוה ידעי' אזהרה לישראל מאך בשר בנפשו אבל מצוה שנאמרה לב"נ ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לב"נ לא חש לדקדק:

מנין לרבות את הכלאים ת"ל חיה ובהמה ק' דבגמ' בחולין דקט"ו פריך כלאי בהמה מנ"ל דשריין ול"מ מל"ת כל תועבה ע"ש. ומאי פריך הא קרא רבי להתירה מחיה ובהמה לפמ"ש התוס' לחד תי' דאחר דגלי בטריפה דאין חילוק ילפי' לכל מילי אמאי איצטריך קרא דחיה ובהמה ואמאי לא נ"ל מדאסר רחמנא לגבוה ועיין להז"ר:

בן ט' חי דחולין וכו' אבל בקדשים צריך ח' ימים וכ"כ הק"א ומכאן יש להוכיח מה שנסתפק המש"ל בפ"ג מה' איסורי מזבח אי בכלו חדשיו בעינן נמי ח' ימים ע"ש דמכאן באר"ה דבעינן שמנה ימים אפילו כלו לו חדשיו:

פרק ג

יכול אפילו יצתה מקצתה וכו' כ' הק"ס דחיישי' שמא יצא רובו או ראשו ע"ש והוא היפך הגמ' בר"פ בהמה המקשה שהביא הק"א סמוך ונראה דמשם באר"ה דבמקצתה לא חיישי' לרובו אלא לראשו וכמ"ש בהדיא הק"א גופיה הן אמת דרש"י בפ"ק דב"ק די"א כ' דחיישינן לרובו במקצתה וע"ש בחידושי מה שכתבתי לישב דברי רש"י ז"ל ומ"מ דברי הק"א צ"ע:

פרשה ד

אמ"ה שאסור לב"נ וכו' ק"ל למ"ש הר"מ בה' מלכים פ"ט דב"נ מוזהרין גם על בשר מ"ה נימא בשר מ"ה יוכיח דאסור לב"נ ואינו מטמא לקמן מקרא וי"ל:

פרק ו

וזה לכם הטמא למד על דם השרץ וכו' ולקמן נ"ל מהטמאים דמצטרפי וכן איתא במס' מעילה די"ז ע"ש וק"ל דבפ"ק דכריתות ד"ג תניא וזה לכם הטמא למד על דם השרץ ובשרו שמצטרפים והשתא מנ"ל צירוף נימא דאתא קרא לטומאה גופא ול"ל דלההוא תנא נ"ל טומאה מהטמאים דקרא קמא דהוא קרא. דוזה לכם הטמא הול"ל לטומאה וקרא דבתריה דהטמאים לצרוף ונ"ל דהנה במס' עריות בפ"ה תנן דם נבילות ב"ש מטהרין וב"ה מטמאין ע"ש ולב"ש דמטהרין אצט' קרא לדם השרץ דמטמא דלא נילף מבהמה בדתניא הכא ובריית' הלזו אתיא כב"ש אבל ב"ה דמטמאין בבהמה לא אצט' קרא בשרץ וע"כ דאתא לצרוף והיינו ברייתא דכריתות. ובהכי ניחא מאי דק' היכי. דרשינן להטמאים לדם השרץ הא אצט' קרא לצירן כדאי' בחולין דקי"א ובכ"מ ועפי"ה ניחא דההיא ברייתא דדרשי' לצירן אתיא. כב"ה דאייתר ליה הטמאים אבל לב"ש אפי' ציר שרצים מדרבנן ועיין להתוס' בפ' אין מעמידין דף ע"ש מיהו כל זה אי מפרשי' למאי דאמרי' הכא לא עשה דמו כבשרו דהיינו ר"ל דדם נבילות טהור וכ"נ מדברי הז"ר שכ' דהיינו מדתנן בפ"ח דעדיות העיר ר"י על דם נבילות שהוא טהור ע"ש ועיין להתי"ט שם אבל הק"א פי' דהאי דקתני לא עשה דמו כבשרו דר"ל דדמו ברביעי' ובשרו בכזית ע"ש. ודע דמצאתי במד"ר פ' חיי שרה פ' ס' דם השרץ דמטמא דשב"י אומר טמא הטמא ר"א בר' יוסי זה וזה ועיין להתוס' במעילה שם ובפירש"י ע"ש:

פרשתא ח

אמרו לו אין משקין יוצאין לא מידי עופות וכו' הראב"ד ז"ל בפ"ב מה' ט"א דין י"ד הוכיח מברייתא הלזו דאוכל מקבל טומאה כל זמן שראוי לאכול לכלב והיה מתחילה ראוי לאדם דלא כהר"מ דפ' שם דאם נפסל מלאכול אדם אינו מקבל טומאה אף על פי שראוי לכלב דהא רבנן ס"ל דמקבל טומאה ועיין להמש"ל שם ולה' ק"א ע"ש והנה בפסחים דמ"ה ע"ב אמרינן הפת שעפשה וכו' ר"נ אומר אינה מטמאה והא דתנן כלל אמרו וכו' דלא כר"ן ע"ש וק' לדעת. הר"מ נוקמא כר"ן ור"ן איירי לאחותי ליה טומאה ועיין בחי' בפסחים שם מ"ש בקושי' זו ולעת עתה חשבתי דרכי לישב באופן אחר דהנה בפסחים דט"ו ע"ב אמרי' מחלוקת בו' אבל בז' ד"ה שורפין לימא מסייע ליה הפת שעפשה וכו' ש"ה דעפרא וכו' ע"ש וראיתי להצל"ח שם שהק' לדעת הר"מ מאי רבותא דנשרפת שם הטמאה גם מאי מסייע ליה לר"י מניה שאני התם דלא מקבלה טומאה ותי' דהמסייע ס"ד דמקבלת טומאה ושני ליה ש"ה דעפרא בעלמא ולא מקבלת טומאה והיא גופה קמ"ל וכו' ע"ש לפ"ז לפום מאי דדחי ש"ה דעפרא וכו' רבנן ס"ל דלא מקבלה טומאה ומאי דקתני ומטמאה וכו' היינו אם קיבלה כבר טומאה מטמאה וא"כ מתני' דכלל אמרו

בטהרות ע"כ דלא כר"ן באופן דמאי דאוקמ' דלא כר"ן הוא לפום מאי דדחי ש"ה דעפרא וכו' אבל לפי מאי דקי"ל דבז' שורפין ברייתא אתיא כפשטא כס' המסייע דמקבלת טומאה ומתני' דטהרות כר"ן ושינויא דכריתות דכ"ב הוא אליבא דר"ן ופ' כר"ן ורבנן דר"א דברייתא הלזו כת"ק דר"ן:

פרק יב

ואין מטמא לדמן וחלבן וכו' כ' הק"א כדאי' בפ' דם שחיטה משום דם לוקה משום שרץ אינו לוקה ע"ש ונהפוך הוא דבגמ' שם דכ"א ע"ב אי' משום שרץ לוקה משום דם אינו לוקה דדם שרצים ל"מ משום דם כדאיתא התם לכ"נ דהכא לענין פיסול גויה קאמר כמו רישא דבהני שרצים דפסלי גויה דוקא בשרן אבל דמן וחלבן לא פסלי גויה:

פרשת תזריע

יכול בין כנוסין בין מפוזרין וכו' לפי' הק"א דלענין השלמה איירי ק' דמהיכא תיסק אדעתין דישלים טומאה א' הא אפי' כי מדמית לטומאה כדאי' בבבא הקודמת לזה לעולם אינו משלים לימי טומאה הא' ועיין מה שפי' הז"ר ופי' תימה דביולדת לא בעינן ז' נקיים לכ"נ דה"ק יכול אפי' מפוזרין דישלים לז"נ קמ"ל היקשא דהוקש לנדה דלא בעי' ז"נ כמו נדה:.

ואין עולה ימי ספירה מתוכן עיין להתוס' בנדה דל"ז דכ' דמ"ש בגמ' ע"ב היקשא וכתוב היינו משום דלא אתא היקשא אלא להאי מילתא ע"ש ותימה דהא איצט' דלא תימה בין כנוסין בין מפוזרין כדאי' בבבא הקודמת לזה וגם לכמה דברים עיין להרא"ם ז"ל:

פרק א

ערלתו ודאי ולא ערלתו ס' וכו' התוס' בפ' ר"א דמילה כ' דלא אצט' קרא אלא לאנדרוגינוס ונולד כשהוא מהול ואיכא תרי קראי למעט תרווייהו וכו' ע"ש ומבואר בדבריהם דהוקש"ל אמאי אצט' קרא למיסר ספיקא וכדפריך הגמר' בכ"מ אצט' קרא למיסר ספיקא ומדברי הק"ה נראה שהבין דהוק"ל היכי ממעט ד' ספיקות ממיעוט אחד ע"ש ואינו כן ומ"מ דבריו ניתנו ליאמר לתרץ אנדרוגינוס ונולד כשהוא מהול מחד קרא ואין צריך לדחוק כדברי התוס':

בכל קדש לא תגע לרבות את התרומה עיין בפ' אלו הן הלוקין די"ד ע"ב פלוגתא דר"י ור"ל ובכל הסוגיא שם ע"ש ותראה דברייתא הלזו דלא כר"י ודלא כר"ל וע"ש בתוס' ודו"ק:

פרק ב

תשב להביא קשתה וכו' התוס' בנדה דל"ח ע"ב כ' משם הר"מ דר"א לא מטמא אלא משום נדה והגמ' לרבנן הוא דפריך ואח"כ כ' וא"ת לרבנן כי ילפי' בק"ו אמאי מטהרין אף מנדה וכולי וי"ל דכי עבדינן ק"ו ומטהרין אף מנדה מוקמינן דמיה לדרשא וכו' ע"ש

ור"ל דהיינו קודם שהשיב להם ר"א דגם בק"ו איכא דיו א"כ הק"ו גלי דדמיה לדרשא אחריתי ואין צריך לתשב אבל בתר דפרכינהו ר"א דגם בק"ו הב' איכא דיו צרי' לתשב לגלויי דדמיה לדרש' אחריתי והגמ' דפרי' ומשני לרבנן היינו אחר דפרכינהו ר"א וע"ש במהרש"א ז"ל:

תור או בן יונה או זה או זה עיין בגמרא ר"פ ד' מחוסרי כפרה דאמרינן השתא לעוף אתרבי לעולת בהמה מבעיא וע"ש בתוס':

פרק ד

בן עזאי אומר אחר הראשונה וכו' עיין להק"א ועיין להתוס' בפסחי' דמ"ג רע"ב שכ' דאורחיה דקרא סיפיה מפרש לרישיה ע"ש ונראה פלוגתייהו דבן עזאי ורבנן אי אמרי' אורחיה דקרא סיפיה מפ' לרישיה:

פרשת נגעים

פרק א

מנין לרבות בע"מ ת"ל מבניו לקמן בפ' אמור מרבי מבני אהרן אף בע"מ וכ' הק"א שם והרא"ם ז"ל דה"ק כיון דליכא מיעוטא מרבי' להו ממילא ועיקר קרא דבני אהרן למעוטי נשים דאל"ה קשיא ההוא דר"פ ויקרא ע"ש ותמהני דמברייתא הלזו מבואר דמרבי' בע"מ מבניו ולכאורה י"ל דה"נ עיקר קרא למעוטי נשים דבודאי נשים ליתנהו בראית נגעים וכ"מ מגמ' ריש ערכין דלא מוקמי' הכל כשרים לראות את הנגעים לרבות אשה מיהו הא ליתא דאשה ממעטי' לה מהיקש' דנגעי' לריבוי' כדלקמן וע"כ עיק' קרא דבניו לרבות בע"מ וראיתי להז"ר כאן שכ' לישב ברייתא הלזו עם ההיא דפ' ויקרא דמשמעות מבניו לאו כמשמעות בני אהרן ע"כ ובהכי יתיישב דברי הק"א ועיין להז"ר לעיל בפ' ויקרא:

אפילו שוטה מדברי הק"א מתבאר דכהן שוטה א"צ לראות כלל אלא באמירה די ואין נראה כן מדברי רש"י והתוס' ריש ערכין אלא דבעי' שיראה גם הכהן ע"ש ועיין להר"מ ברפ"ט מה' ט"צ ומ"ש שם מרן בכ"מ במאי דנקט הגמ' מסברו ליה וסבר ע"ש י"ל דס"ל כפי' ב' שכ' התוס' שם דמסברו ליה וסבר אישראל דקאי גביה והיינו ישראל חכם שהזכיר הר"מ ז"ל:

פרק ב

וראו כולו כאחת וכו' מכאן אמרו וכו' הא דכ"ד ראשי איברים וכו' מתני' היא בפ"ו דנגעים ופ' הר"מ בפ"ג מה' ט"צ וכ' הטעם משום דכאשר יש מחיה בראשי איברים יתחלק הנגע ולא יהא נראה כאחת ע"ש והשיג עליו הראב"ד ז"ל ופי' דהטעם משום דבראשי איברים ליכא כגריס ומחיה דנקט ל"ד ע"ש. ולפי' הר"מ ניחא שפיר ברייתא הלזו דמפיק לה מוראהו דבעי' כאחת אבל לפי' הראב"ד ק' דהא הטעם משום דליכא

שיעור טומאה ואין ענינו לראהו כאחת ונר' דלפי' הראב"ד צ"ל דאיירי דאיכא כגריס אי מצרפת לצדדי הראשי איברים אלא כיון דהצדדין אין מצט' משום דאין נראין כאחת ובראש האבר ממש ליכא כגריס לכך מטהר ליה וש"מ לפ"ז דלא בעי' שיראה כל הנגע בכללו כאחת ואין קפידה אלא שיראה שיעור כגריס כאחת אף אם הנגע הוא גדול הרבה ואכתי ק' לפי' הראב"ד כיון דמחיה ל"ד אמאי אצט' קרא דוראהו הא כבר נ"ל בריש פרקין מבעור הבשר שיהא רואה כל הבשר כולו כאחת ולפי' הר"מ ניחא דלעיל על גוף הנגע אבל הכא מצד המחיה הוא דאינו נראה כאחת:

רא"א כשיולד לו נגע אחר ויטהר ממנו וכו' הק' הק"א היכי מטמא ליה משום נגע אחר הא תניא לעיל אין מחליטין את המוסגר וכו' ותי' דשאני הכא דמן התורה טהור ע"ש ובגמ' שם אבעיא להו יטהר תנן או ויטהר תנן ע"ש ולפי הצד דיטהר תנן לק"מ קושי' הק"א דהא טהור משעה שנולד נגע אחר דעדיין לא ראהו הכהן כדמשמע מהנפקא מינה דעביד בגמ' שם ע"ש בפירש"י ז"ל וא"כ בשעה שרואהו כבר טהור הוא אבל לצד דויטהר תנן צ"ל כדברי הק"א ומכאן יש להוכיח ספיקו דהמש"ל בפ"ז מה' תרומות בתרומה טמאה בטומאה דרבנן אי קרינן בה מחוללת מן התורה ע"ש דאי איתא דקרי ביה מחוללת מ"התו ה"נ אף דקנסא הוא קרי' ביה טמא הוא מן התורה ואין מחליטין את המוסגר ובגמ' גופא ק"ל אמאי לא עביד נ"מ לתשמיש המטה דמוחלט מותר ומוסגר אסור כמ"ש הר"מ בפי' מה' ט"צ ע"ש ואיידי דהיה מוסגר ועתה רוצה להחליטו משום נגע אחר דמחיה וכיוצא דאי יטהר תנן מותר בתשמיש המטה ואי ויטהר ל"ת אסור ולזה י"ל דהגמ' כאן ס"ל דגם מוחלט אסור דפלוגתא היא במ"ק כמ"ש מרן בכ"מ שם אבל ק' אמאי לא עביד נ"מ לענין פריעה ופרימה דמוחלט פורע ופורם ומוסגר אינו פורע ופורם כדאי' בריש כלים ואיירי שהיה מוחלט משום נגע ראשון ועתה רוצה להסגיר משום נגע ב' וע"ש בתוס':

פרשה ב

פרק ב

וטהרו הכהן מספחת אע"פ שלא נשתנו מראה וכו' מכאן ק' למ"ש רש"י בחומש דעמד בעיניה בשבוע ב' טמא וכן ק' מכמה ברייתות דלעיל וכבר עמד ע"ז הק"א ע"ש ונ"ל דזה תלוי בפלוגתא דר"י וחכמים דר"י מוקי מיעוטא דהיא להלכה וחזרה ורבויא דמספחת ללא נשתנו מראה ולרבנן מוקי רבויא דמספחת להלכה וחזרה וא"כ לא אייתר להו קרא לדרשא דאף על פי שלא נשתנו מראה וממילא עמד בעיניה טמא דהא כתיב והנה כהה ובהכי ניצול רש"י ז"ל מכל מה שהק' עליו הרא"ם ז"ל והק"א לעיל:

וכבס בגדיו מלטמא משכב ומושב בגמ' בפסחים דה"ז אמרי' מצורע אין מטמא מ"ומ וע"ש בפירש"י והתוס' שם הק' מדתניא איתקש מצורע לזב למעינותיו וכ' לאו פרכא היא דלמחנותם נמי איתקש ע"ש ור"ל וא"כ ר"ש אמאי נקט ק"ו טפי הו"ל למנקט היקשא אלא ע"כ דר"ש ל"ל היקשא ומ"ש וא"כ לא פריך דעומד בב' שהרי מפשה בב' הוא דילפי' ליה אלא ע"כ דלא אצטריך הילפותא לעומד בב' אלא לנותן לו שבוע ומ"מ סדר הכתובים קשים להולמן לפ"ד רז"ל דמדוע התחיל בחוזר בב' ולא גמר משפטו והפסיק כינו ובין משפטו בדין פשה בב' ונ"ל לישב דהנה בסיפא דברייתא הלזו דרשי' קרא יתירה דגבי חוזר בב' אחרי הקצות ואחרי הטוח דלא אצט' כיון דכתיב אחר חלץ אלא דאתא לחזר בג' והשתא א"ש דה"ק קרא אם חזר בב' אחר חלץ בפשה בא' וג"כ אם חזר אחרי הטוח בפשה בב' דהיינו קרא דובא הכהן דמוקמי' ליה בפשה בב' או אם חזר בשנים אלו דהיינו חזר אחר פשה דא' ואחר פשה דב' אז ונתץ את הבית ובדין הוא דלכתוב נמי עומד בב' כאן גבי פשה בב' אלא משום דבעי דליכתביה באפי נפשיה כי היכי דליכתו' עליה אחר הטוח ולא כתי' חולץ וקוצה לאשמועי' דבהזכרת חדא מנייהו סגי כי היכי דלאייתר אחרי הקצות ואחרי הטוח דכתיב גבי חוזר בב' לדרוש אותו דקאי אחוזר בג' דממאי דלא כתיב שלשתן בעומד בב' הוא דשמעי' האי דרשא:

לפי שמצינו בבית המוסגר דלא מטמא אלא מתוכו כ' הק"א דכתיב והבא ע"ש וכן פירשו. התוס' ביבמות דק"ג דמאי דתנן מוסגר מטמא מתוכו היינו ביאה ולא נגיעה ונסתפק ר"י בנגע מתוכו בלא ביאה וממאי דתניא לעיל בקרא דבנגע נראה בבית דדוקא מתוכו אין לפשוט דההוא בנולד הנגע מתוכו ולמעט נולד הנגע מאחוריו ע"ש אבל רש"י ז"ל שם מפרש מטמא מתוכו היינו נגיעה בלא ביאה ונ"ל מכנגע נ"ל בבית ובמוחלט דמטמא גם מאחוריו בנגיעה מטמא הוא ע"ש ובעיקר ספק שנסתפק ר"י ק"ל דאי איתא דמוסגר לא מטמא בנגיעה בלא ביאה מתוכו מנ"ל למדרש מטמא דגבי מוחלט לטמא אף בנגיעה מאחוריו נימא דלא הוסיף אלא נגיעה מתוכו ועיין להמש"ל בה' ט"צ מה שצדד בדעת התוס' ע"ש:

פרק ה

כל כבוס בגדים האמור להחמיר וזה להקל פי' דאם הבגדים בידו א"צ שהייה כדי אכילה אבל אם לבוש צריך שהייה והק' המש"ל בה' ט"צ מנ"ל לרז"ל למדרש קרא על הלבוש בגרים נימא דלעולם בגדים שלבוש א"צ שהייה וקרא מיירי בעומר בפנים וידיו בחוץ ובגדים בידו דלא נטמאו אלא מכחו ובכה"ג הוא דהקילה תורה דבעי' שישהא כדי אכילה ולדעת רש"י בפ"ק דבקרא דבשאר טומאות דכתיב בגדיו היינו בגדים שלבוש

דוקא ניחא דסתם בגדיו הוא שלבוש אבל לדעת התוס' דה"ה שאר בגדים ק' ע"ש ונר' דגם לדעת התוס'. ניחא שפיר דודאי דסתם בגדיו היינו שלבוש אלא דס"ל דאמרי' ה"ה בגדים אחרי' והכא אי מוקמי' לקרא בעומד בפנים ובגדים בידיו בחוץ אז לא מיירי בבגדים שלבוש וזה ודאי ליתא ועוד נראה דלק"מ דהא בפיסקא שאח"ז מצרכי' קרא לרבות בהמה וגויים ואי איתא דקרא בבגדי' שבידיו. שבחוץ איירי דלא מטמאו אלא מכחו הא בהמה וגויים לאו בני טמויי נינהו:

צפור שחייה חוץ לעיר ואיזה זה דרור צ"ע אמאי לא דריש דרשא. זו בקרא קמא דגבי טהרת מצורע גופיה דכתיב נמי ושלח את הצפור החיה ובודאי דגם שם בעי' דרור וכן הוא במשנה פי"ב דנגעים ודע דמכאן מבואר דצפור דרור טהורה מיהו אפשר דאיכא נמי מינין טמאים שגם הם דרור ועיין להתוס' כפ' שלוח הקן דקל"ט ע"ב ולהמש"ל בה' ט"צ:

פרשת זבים

פרשה א

עד שתצא טומאתו חוץ וכו' ומה אם הזבה וכו' צ"ע דאיכא למפרך מה לזבה שכן מטמאה באונס כדאי' ברפ"ד מחוסרי כפרה ע"ש וצ"ל דסמיך ההיקשא דלזכר או לנקיבה עיין בפרק כיצד הרגל דכ"ד ע"ש:

זובו טמא לימד על הזוב שהוא טמא וכו' רש"י ז"ל בכריתות די"ד רע"ב כ' זובו ומימי רגליו ילפי' מרוקו ע"ש והוא תימה דזובו בהדיא כתיב זובו טמא וי"ל למ"ד בקמא דכ"ה שכבת זרעו טמאה אף דאפשר בלא צחצוחי זיבה וילפי' לה מק"ו מרוקו והביאו התוס' במס' נדה דנ"ה ע"ש וס"ל לרש"י דברייתא דמני לכולהו דיני דזב אתיא ככ"ע ושכבת זרעו בכלל זובו וע"ז הוא שכ' דילפי' לה מרוקו:

יכול יהא הדם וכו' ת"ל הוא וכו' הרב מהר"ח בן עטר ז"ל בס' אור החיים הקשה ברבויא דזאת לחודיה סגי דכיון דדם ומימי רגליו אתו תרווייהו בק"ו מרוקו וכתיב וזאת דלא אצט' וע"כ דגלי לן קרא דלא נילף מק"ו מדאצט' וזאת וכיון דליכא אלא חד ריבויא ממילא מוקמינן ליה במימי רגליו דמסתבר כדאמרינן בגמ' דנדה דנ"ה ותי' דהשתא דכתיב וזאת מוקמי' הוא על האדם ולא על הזוב וליכא השתא אלא חד רבויא ע"ש ולישנא דגמ' דאמר ואיפוך אנא לא מתיישב לפי תי' זה וקושיתו נראה דל"ק דאי לא כתיב אלא וזאת הוה מוקמי' ליה לרבות החלב דלא אתי מק"ו מרוקו והנה ילפי' דם ומי רגליו מק"ו מרוקו ואהני ק"ו ואהני קרא שפיר וע"ש בגמ':

פרק א

בלובן הוא מטמא ואינו מטמא בדם הק' מהר"ח בן עטר ז"ל בס' אור החיים אמאי אצט' קרא להכי הא נ"ל לעיל מטמא הוא דאין דם היוצא מן האמה טמא ע"ש מה שתי' ועיין בגמר' בנדה דל"ב דמצריך תרי קראי לדם ולש"ז אדום שאינו מטמא בזיבה וא"כ לק"מ אך בגמ' גופא ק' דבגמ' שם דנ"ו נ"ל מקרא דדם היוצא מן האמה טהור וע"ש בתוס' ובזה ודאי צריכין לתי' הרב ז"ל ונ"ל סיוע לתי' הרב מדברי הר"מ בפ"א מה' משכב ומושב שכ' בלובן הוא מטמא ואינו מטמא באודם והשמיט הא דאינו מטמא בדם ולא כ' אלא אודם ובגמ' מצריך להו תרי קראי ולפ"ד הרב ניחא שפיר דכיון שהביא שם בסוף הפרק הא דדם אינו טמא ידעי' שפיר דאינו מטמא אך ק' דתניא לעיל דלאו הא בהא תליא דאשכחן שעיר המשתלח דגורם טומאה ואינו טמא אשר מטעם זה הוא דאצט' קרא לזוב גופיה דטמא וממילא ל"ק קו' הרב ז"ל ולישב מה שהשמיט הר"מ ז"ל דם נר' דודאי הסברא היא דש"ז אדום טמא טפי מדם כיון דמין זוב הוא אלא שלקה באודם ולכך אצט' תרי קראי דמחד קרא הוה מוקמי' ליה לדם דמסתבר דטהור טפי מאודם וא"כ כיון שפסק הר"מ דאודם אינו מטמא כ"ש הדם וא"צ לאומרו:

ומה אם הזב שהוא טמא בדם וכו' עיין להתוספות בנדה דל"ב שכ' דגלוי מילתא בעלמא הוא וליכא למיפרך ע"ש ודלא כהק"א ע"ש:

פרשה ב

במשכבו ולא בחבל היוצא מברייתא הלזו מבואר דחמשה ועשרה גופייהו טמא ועיין בגמ' בפא"ט דנ"ד ע"ש כ' הק"א מדין יד הוא דמטמא החבל וכ"כ הר"ש ז"ל במסכת זבים ע"ש ובזה יתורץ מה שהק' התוס' בחולין דקי"ח ע"ב בד"ה מעיקרא וכו' ע"ש דמהכא נ"ל ידות בדברים דיש להם טהרה במקוה דמשכבו יש לו טהרה במקוה ולקמן בפ"ג תניא חבורי הזב וכו' וכ' הז"ר שם דהיינו דין חבל השנוי כאן ע"ש ולפי מה שנתבאר דמדין יד הוא לא יתכן לכ"נ עיקר כמ"ש שם הק"א:

במשכבו ולא הגזול רש"י בקמא דס"ו כ' דדוקא משכב שלו היא דמטמא והק' התוס' מדתנן הגנבים שנכנסו וכו' ותי' דההיא מדרבנן ע"ש ור"ל דגזרו רבנן אפי' משכב שאין שלו וכשעשאוהו כזב ככל דיני הזב עשאוהו אף למילתא דבזב דאורייתא אינה אלא מדרבנן והק"א תמה דאף דעשאוהו כזב לא עשאוהו אלא כדין תורה בזב דאורייתא ולא במאי דגזרו רבנן בזב דאורייתא דהוי כמו גזירה לגזירה זו היא כוונתו ודלא כהמש"ל בה' כלים ע"ש ומ"מ אינו מוכרח די"ל דעשאוהו כזב גמור לגמרי זו היא שי' התוס' אבל ק"ל מ"ש מהא דאמרי' בנדה דס"ט זב שמת מטמא דגזרו רבנן שמא יתעלף וגוי זב שמת

טהור הרי דלא עשאוהו כזב אלא כדין תורה ולא במאי דגזרו רבנן בזב דאורייתא דכוותה הכא דווקא במשכבו ממש דאורייתא הוא וצ"ע:

פרשה ג

מה בו האמור להלן מאוירו וכו' כ' הק"א משום דאין כל המתבשלין נוגעין בה ע"ש ולא נהירא דמ"מ הרוטב מוליך הבליעה בכל המתבשל והתם אבלוע קפיד קרא והא בלעה ומה ענין זה למאוירו אלא נר' עיקר כמ"ש עוד הק"א דהילפותא היא למתוכו וכיון דילפי' דבו האמור כאן הוא מתוכו ידעו' דמאוירו הוא דאי בנגיעה ל"צ קרא ע"ש ולשון הברייתא דמה להלן מאוירו ל"ד ולפי מאי דצדד הגמ' בזבחים דצ"ה דתלאו באויר התנור אסור דאבישול בלא בלוע נמי קפיד קרא א"ש טפי ועיין להז"ר ומ"מ ק' כיון דבו האמור כאן הוא מאוירו אחר דילפי' תוכו מחטאת אמאי לא הדר ילפי' חטאת מהכא בג"ש דבו בו דאפילו מאוירו ומאי בעי בגמ' בתלאו מאוירו ליפשוט מהאי ג"ש וי"ל:

פרק ה

מזובו ולא מנגעו וכו' ויטהר דקאמר היינו שאין מטמא משכב ומושב כ' הז"ר דבימי גמרו איירי דבימי ספרו מצורע נמי מטמא משכב ומושב ע"ש וכבר כ' התוס' ורש"י בפסחים דס"ז ע"ב דמצורע אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין וחומר בזב דמטמא אדם וכו' ע"ש וא"ש אפי' בימי ספרו וכ' עוד. הז"ר בשם התוס' במנחות דס"ב ע"ב דאין להביא ראיה מכאן דטמא משלח קרבנותיו דלאו בהבאת קרבנותיו איירי ותמה ע"ד דהא קרבן הזב הוא עוף ולאו בר סמיכה וא"כ פשיטא דמשלח קרבנותיו ותי' דעדיפ' מינה דחו ע"ש ובתוס' שבידינו הוא להפך דכ' דיש לה"ר מת"כ דמשלח דבהבאת קרבן איירי ואין מקום לדברי הרב וכן הוא מבואר טפי בדברי התוס' ביבמות דק"ד ע"ב ע"ש ומעתה קושי' הרב ז"ל קושיא אלימתא היא וראיתי לה' זכרון יוסף דע"ה ע"ד שעמד בקו' הלזו ותי' דב' הראיות שהביאו התוס' דהיינו מת"כ ומההיא דובאת שמה חדא נינהו דעיקר הראיה היא מההיא דובאת שמה דמשמע שאר קרבנות יביא אלא משום די"ל דקרא דובאת שמה בשאר נדרים ונדבות הוא ולא בעולת ראיה לזה הביאו מת"כ דבעוף יביא וא"כ אי מוקמת ליה לקרא בנ"ון במאי איירי אי בעופות וגוה"כ היא הא גלי קרא גבי זב דיביא ואי בבהמה ל"צ קרא דהא קי"ל כל שאין ראוי לבילה בילה מעכבת עש"ב וליתא דהגמ' בחגיגה דריש ליה לקרא בהדיא בעולת ראיה וא"כ ראיה נכונה בלא ההיא דת"כ ומה לן בטעמיה דגמ' דלא מוקים ליה בנו"ן ואפ"ל לפי דרך הרב בסגנון אחר די"ל דהתוס' ס"ל כמ"ש הר"מ ז"ל בריש ה' חגיגה דעולת ראיה באה מבהמה או מעוף ומשום דלכאורה י"ל הראיה מההיא דובאת שמה די"ל דגלי קרא בעולת ראיה וילפי' מינה לשאר קרבנות לזה הביאו דת"כ דבעופות יביא וא"כ ל"ל דילפי' מעולת ראיה שהרי גבי עולת ראיה גלי

לן קרא דלא יביא כלל אפי' עופות ובעופות קי"ל דיביא כההיא דזבים וא"כ ע"כ גזירת הכתוב היא גבי ע"ר ולא ילפי' מינה לעלמא ומ"מ אין זה במשמעות דבריהם. אשר ע"כ נ"ל. לישב במאי דאיתא לעיל פ' ויקרא פרשה ג' יכול יהא עולת העוף טעון סמיכה ת"ל העולה ולא עולת העוף ע"ש הרי דסמיכה דליתא בעופות מקרא דהעולה ילפינן לה והשתא א"ש ראיית התוס' דמההיא דזבים שמעי' דטמא משלח דאי איתא דטמא אין משלח וזבים שאני משום דעוף לאו בר סמיכה א"כ אמאי אצט' קרא דהעולה הא מדגלי גבי זבים דיביא ע"כ דעוף לאי בר סמיכה ועיקר סמיכה כי כתיבה בבהמה הוא דכתיבה ולא ילפי' מינה לעופות אלא ע"כ דכיון דסמיכה לא מעכבה יכול לשלח קרבנותיו כנ"ל לישב דברי התוס':

מנין שהוא טובל מבע"י ת"ל ובא וכו' לאו שצריך לבא דהא תניא לעיל בפרקין מזובו ולא מנגעו אלא דיכול לבא קאמר ולאו לעיכובא ומ"מ שמעי' דאי לאו קרא דובא וכו' מהקרבת הקרבן גופיה אין להוכיח דטובל מבע"י די"ל דאינו נכנס אלא משלח קרבנו וק"ק על התוס' במנחות דס"ב והבאתיו לעיל דטפי הי"ל להוכיח מברייתא הלזו דטמא משלח קרבנותיו דבהדיא איירי בהבאת הקרבן ועמש"ל:

מנין שאם הפרישם הוא וכו' ת"ל האחד חטאת עיין להק"א ועיין בגמ' בסוף כריתות ע"ש:

פרק ו

או יכול שאני מוציא בן ט' וכו' מכאן מבואר דאף בן ט' ויום אחד ממועט מאיש ועיין לה' קרבן העדה בסו"פ עשירי דיבמות ומה שהוכיח מגמ' דסנהדרין דנ"ד ע"א ע"ש בפירש"י ז"ל גם נעלם ממנו ר"פ ן' סורר דס"ט ע"ש:

פרשתא ד

קאמר בנדה שמטמאה אדם לטמא אדם ממקו' אחר וכו' היינו דמטטא' את בועלה וצ"ע דנילף מזבה שגם היא מטמאה את בועלה כדתניא לקמן טמאה היא מלמד שמטמאה את בועלה ואינה מטמאה כלי חרס דכתיב בדד אא"א נדה שאעפ"י שמטמאה את בועלה אינה מטמאה כלי חרס:

פרק ח

ת"ל כל זובה כימי נדתה מה שהוכיח הק"א בגי' דזובה עיקר מגמרא דפסחים דאמרי' מאן שמעת ליה דדריש כל ר"א ול"ק ר"עק ע"ש ליתא דהא בלא"ה ר"עק דריש כל בפ' התערובת כמ"ש התוס' שם בנדה ע"ש:

א"ד שתספור ב' לב' וכו' ק' דנילף מק"ו שתספור ז' והק"א כתב דמדכתיב ספירת ז' בזבה גמורה משמע דהא לא ספרה ז' ע"ש וק' דא"כ מיפרך הק"ו די"ל מה לזב שכן סופר ז'

תאמר בזבה דאפי' ילפת לה מק"ו לא ספרה ז' דכה"ג פריך הגמ' טובא כמו שהוכיחו התוס' במציעא דמ"ב ע"א בד"ה אמר ע"ש:

פרק ט

יכול אך מימי רגלים יהיו סותרין ק' דא"כ היכי מ"ל ספירת ז"נ הא א"א לישב ז"נ בלא מ"ר וראיתי להז"ר שכ' דדוקא בראה שיש בהם צחצוחי זיבה קאמר ע"ש והנה הר"מ ז"ל בפ"א מהלכות מטמאי משכב ומושב כ' ש"ז ומ"ר של זב מטמאין במשא לפי שא"א בלא צחצוחי זיבה וכ' מרן בכ"מ דפ' כר"י בפ' כיצד הרגל דכ"ה ואף דר"י לא קאמר אלא בש"ז מסתברא ליה להר"מ דה"ה למ"ד והביא ראיה מברייתא הלזו דקתני יכול אף מ"ר כש"ז וש"ז הטעם משום דא"א בלא צחצוחי זיבה וא"כ יכול מ"ר דקתני דכוותה היא משום דא"א בלא זיבה ע"ש ולפ"ד הז"ד אין מכאן שום הוכחה דבראה איירי אבל בלא ראה ע"כ דאפשר בלא צחצוחי זיבה דאל"ה לא מ"ל ספירת ז"נ וע"ש להז"ר מ"ש עוד ועיין בגמ' שם בפ' כיצד דקאמר אלא האי תנא הוא וכו' דמשם יש ללמוד דגם מ"ר א"א בלא צחצוחי זיבה ואף דהגמ' דחי לה מ"מ לר' יהושע קאי שפיר ועפי"ז ניחא לי דברי התוס' בנדה דכ"ב ע"א שהק' דלענין סתירה צריך קרא דש"ז סותרת ובטומאת משא ס"ל לר"י דמטמא משום דא"א בלא צחצוחי זיבה לחודה בלא שום קרא ע"ש ולכאורה ק' נימא דילפי' מסתירה דגלי קרא דאף דפתיכה סותרת וה"ה דמטמאה וע"פי האמור ניחא שפיר דע"כ לא ילפי' מסתירה דא"כ כמ"ד אמאי מטמאין במשא הא גלי קרא דאין סותרין ובטומאת משא ס"ל כס' הר"מ וכדמוכח מגמ' ר"פ כיצד כדכתיב' ובעיקר קושי' התוס' א"ל במ"ש הר"מ בפי' בריש כלים והביאו מרן בכ"מ שם דמקרא דוזאת ילפי' לש"ז ומ"ר דמטמאין במשא משום דא"א בלא צחצוחי זיבה ע"ש הרי דגם בטומאת משא כתיב קרא וניחא שפיר:

פרשת אחרי מות

פרק א

מבית לפרוכת כל הבית כולו וכו' עיין להק"א מ"ש בפי' הברייתא וק' דא"כ אצט' אל הקדש להאי דרשא ומנ"ל לתנא דלעיל למדרש דאתא לשאר ימות השנה דע"כ משום דמיותר הוא כמ"ש הק"א שם ועוד דכל הבית כולו דסיפא דברייתא לא הוי כמו כל הבית כולו דרישא והרמב"ם ז"ל ברפ"ב מה' ביאת מקדש כ' אל הקדש זה קדש הקדשים ונר' דהיינו לשאר ימות השנה דדרשא דשאר השנה הוא לק"הק כדמוכח מהק"ו דעביד תנא דברייתא דלעיל ופסק כתנא דידן וע"ש למרן בכ"מ ועיין במנחות ד' כ"ז ע"ש:

פרק ב

או אינו אלא וכו' והלא דין הוא ומה פרו וכו' נראה דתרתי פריך אמאי פר הבא על כל המצות א"נ לפני ולפנים נימא דקרא דאל הקדש אתיא לדבור פר העלם ותו נילף מק"ו שיטעון לפנים ומשני הכתיב בזאת ומיעוטא הוא ולפי' הק"א קשה כיון דאתיא ליה מדינא קרא למ"ל:

פרק ג

משלו ולא משל אחיו הכהנים בגמ' ביומא דכ"א פריך היכי מתכפרין בכפרה שאינה שלהם ומשני אפקריה רחמנא לגבי אחיו הכהנים ע"ש שמעתי מק' ע"ד התוס' בקדושין דמ"א ע"ב בד"ה נ"ל וכו' שהק' נילף שליחות מפרו של אהרן ע"ש ומאי קושיא נימא דקרא למעט דלא לישחוט אחד מאחיו הכהנים דאית ליה שותפות בגויה וכה"ג בשאר קדשים מהני ולכך מייתי מריב"ק דאירי דל"ל שותפות בגויה כיון דכתיב אכילה כמ"ש התוס' שם ברישׁ דמ"ב ע"ש ונ"ל דל"ק דבספ"ק דשבועות נ"ל מאשר לעם דיתירא הוא דלא מתכפרין שאר הכהני' בשל צבור ע"ש והשתא מק' התוס' שפיר דנילף מפרו דאפילו ל"ל שותפות דאי אין שליחות אלא באית ליה אמאי אצט' אשר לעם הא ע"כ מדאצט' קרא לאשמועינן דבעי שחיטת פדו בכ"ג מוכח דאחיו הכהנים מתכפרין בפרו דאל"ה הא אין שליחות בלית ליה שותפות אלא ע"כ דאפי' ל"ל שותפות שלוחו כמותר וכה"ג בקדשים א"צ בעלים:

וכפר בעדו כפרת דברים וכו' ואם נפשך לומר וכו' בגמ' ביומא דל"ו מאי אם נפשך לומר וכ"ת נילף משעיר הפנימי וכו' וכ' הק"א דאף בתר דילפינן מקרא גופיה צריכי גם ללילפותא משעיר המשתלח ועפי"ד ניחא דברי רש"י במגילה אמתני' דכל היום כשר לודוי הפרים דילפי' משעיר המשתלח דאמאי לא ילפי' מפר יו"הכ דעדיף טפי למילף פר מפר ועפי"ד הק"א ניחא דמ"מ צריכי ללילפותא משעיר המשתלח והגמ' שם דמייתי עלה ברייתא הלזו רישא דברייתא מייתי והוי כמו וכו' וע"ש בפירש"י ועיין לה' טורי אבן שם שנר' שלא ראה גמ' דיומא דמפ' מאי אם נפשך לומר ע"ש:

והשעיר אשר עלה וכו' אם מת א' וכו' עיין בגמ' בפ' ב' שעירי דרב ס"ל ב"ח אין נדחין לילף ממום עובר ופריך מ"מ איזה שירצה יקריב ע"ש והומ"ל דטעמיה דרב מקרא זה דוהשעיר אשר עלה ולא הוה מצי למפרך איזה שירצה יקריב ועיין בק"א:

יעומד חי מה ת"ל וכו' הכא דריש לה לאשמועינן שהוליך למיתה ובפיסקא שאח"ז דריש ליה לעד שעת כפרה והיינו מדסמכיה חי ללפני ה' לכפר והוי כאלו כתיב יעומד חי לפני ה' יעומד חי לכפר עליו ומכאן ק"ל עמ"ש הר"מ בפ"ה מה' עיו"הכ דשעיר המשתלח טריפה פסול דכתיב יעומד חי וכ' המש"ל דקרא דיעומד חי אתא לנעשה טריפה אחר

הגדלה ע"ש והרי אצטריך יעמוד חי לחי ממש להני דרשות ומנ"ל לטריפה דאפילו למ"ד טריפה אינה חיה לא נ"ל מחי למעוטי טריפה אי לא אצט' לגופיה כיון דהשתא מיהא חיה היא וכמו שנראה מדברי התוס' בפ"ב דחולין דל"ז ע"א דאי אצט' קרא למסוכנת לא ידעי' למעוטי טריפה ודוקא טריפה ומחוסר אבר הוא דכ' התוס' שם בחולין דק"מ ע"א דנ"ל תרווייהו מחד קרא ע"ש וע"כ צ"ל דמ"ש הר"מ למעוטי טריפה מיעומד חי אסמכתא בעלמא הוא דאסמכיה אקרא ולאו מהכא נפקא וכמ"ש הפר"ח בנימוקיו שם ע"ש:

פרק ג

הא אם לא ניתן בה מעלה עשן או שחסר. מפירש"י בפ"ק דכריתות ד"ו ע"א דחיוב המיתה הוא על ביאה ריקנית דכיון דפסולה הוי ביאה ריקנית ע"ש והב"ש שם תמה עליו מגמ' בפ' הוציאו לו דנ"ג דפריך ות"ל משום ביאה ריקנית ומשני דעייל ב' הקטרות אחת חסרה ואחת שלימה דמשום ביאה ריקנית ליכא ע"ש ובדברי התו' שם יתיישב שכ' דמאי דפריך ות"ל הוא כמאן דמשני אחת למצוה ואחת לעכב ואייתר ולא ימות אבל למאן דמשני אחת ליו"הכ ואחת לשאר השנה אתא ולא ימות לעכב ולעולם המיתה משום ביאה ריקנית ע"ש ודברי רש"י אזלי כמאן דמשני אחת ליו"הכ ואחת לשאר ימות השנה ובפלוגתא דאמוראי תליא אך דברי מרן בב"י בא"ח סימן קל"ב תמוהים שדחה מנהג העולם מדברי רש"י הללו ועיין להפר"ח שם ועיין להמש"ל ועי"ל בדברי רש"י דמ"ש בגמ' דיומא לעייל ב' הקטרות הוא לענין מעלה עשן דוקא דעיקר קרא ביה כתיב אבל בחסר אחת מכל סימן ליכא אלא משום ביאה ריקנית:

פרק ד

ת"ל בצאתו עד צאתו וכו' פי' הק"א דהול"ל בצאתו דמשמע מתחילת עקירתו |לצאת אבל עד צאתו משמע עד גמר היציאה ע"ש ולפ"ז בביאה דכתיב בבואו מתחילת עקירתו לבא פורשין וכ"מ לשון הברייתא דקתני משנכנס להקטיר משנכנס לכפר וכו' וראיתי להר"מ בה' ת"ומ שכ' פורשין בשעת הקטרה ובשעה שנכנס לזרוק וכו' ע"ש נר' מדבריו דגבי הקטרה דוקא בשעת הקטרה אבל בזריקה משעה שנכנס ולא ידעתי מנא ליה לחלק ביניהם:

ואין שעירי ע"א טעונין סמיכה דר"י מ"ש הק"א בס"ד דר"י לא גמיר ב' סמיכות בבעלים וכו' הוא תימה דאפי' גמיר בבעלים הא לר"י כהנים מתכפרין בשעיר המשתלח כדאי' בריש שבועות ודברי רש"י בפ' ב' מדות דצ"ב באו בט"ס וכבר הוגה בספרים ע"ש:

ת"ל אותם בכריתות דכ"ה ע"ב נ"ל מקראי אחריני עיין שם:

פרק ח

יכול יהא שבת בראשית אסור בכולן ת"ל הוא מכאן נר' להוכיח דאין חיוב מדאוריית' לאכול פת בשבת וקרא דוקראת לשבת עונג אסמכתא הוא דלא כמ"ש מהר"מ בחי' בספ"ג דר"ה ע"ש דאי איתא דחייב לאכול פת מדאוריית' מהיכא תיסק אדעתין דאסור בכולן דאצט' הוא:

3א ו'

אף כאן ראשי המטות בגמרא בפרק נערה המאורסה למאי הילכתא לו' דיש שאלה בהקדש ע"ש ועיין להז"ר שנר' שנעלם ממנו זה ע"ש:

אוציא בדק הבית וכו' כ' רש"י בפ' פרת חטאת י"מ דוקא בע"מ ודחה דהא פרת חטאת תמימה היא וע"ש בתוס' ועיין להמש"ל בפ"ה מה' ערכין מ"ש בדעת רש"י ז"ל ע"ש:

מוקצה ונעבד בגמ' בפ' פרת חטאת מוקי לה בהקדישה ולבסוף נעבר ופריך והא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ע"ש וק' מאי פריך נוקמא בעשה בה מעשה ולפמ"ש המח"א בנימוקיו להר"ן במס' ע"א דנ"ג דדוקא מדרבנן הוא דאסרה בעשה בה מעשה ע"ש ניחא שפיר:

ולא הוצי' פרת חטאת ושעיר המשתלח ת"ל לה' עיין בגמ' בפ' פרת חטאת דמשם בא"ר דאפי' קודם ודוי פטור מלת' והר"מ בפי"ח מהל' מע"הק פ' קודם ודוי חייב וע"ש להכ"מ שכ' גי' הר"מ בברייתא הוציא שעיר המשתלח ת"ל לה' לרבות וכבר תמה עליו הלח"מ מגמ' בפ' ב' שעירי דפריך מברייתא הלזו דלה' להוציא אברייתא דמחוסר זמן דלה' לרבות ומשני הכא מענינא דקרא וכו' ע"ש ועוד אני תמיה דמסיפא דברייתא בבבא שאח"ז מבואר דלהוציא קאמר וה' חק נתן כתב לישב קושי' הלח"מ דשתי ברייתות הן ע"ש ולא נהירא דא"כ הגמ' בפ' ב' שעירי אמאי פריך מברייתא דמחוסר זמן הו"ל למפרך ברייתו' אלו אהדדי דגבי ש"ח מתניין תרווייהו:

פרק ט

והיתה בזמן הזה זאת לכם ואין חייבין כרת כ' הז"ר אבזמן הזה קאי דאין חייבין כרת וכר"ל בזבחים ע"ש וליתא דלר"ל אפי' לאו ליכא ומקרא דאל פתח וכו' נפקא דכל שא"ר לבא לפתח אהל מועד וכו' כיון דס"ל לא קדשה לעת"ל אלא דאקדשים שהוקדשו בשעת היתר הבמות קאי וכמ"ש הק"א וכן הוא בגמ' בזבחים דק"ו בהדיא ע"ש:

לדורותיכם דבר זה יהא נוהג לדורות משום דכתיב זה הדבר הוא דוקא לאותו דור קמ"ל לדורות וכ"ה בגמ' בבתרא והיינו בזמן ב"המק אבל בז"הז לא ידעי' אלא מוהיתה ואי לאו לדורותיכם הו"א דקרא דוהיתה לזמן ב"המק הוא דאתא לאפוקי מזה הדבר ובזה ניחא דבגמ' בר"פ ד' מחוסרי כפרה נ"ל מלדורותיכם גבי גר אפילו בז"הז והכא לא נ"ל

ז"הז מלדורותיכם אלא דהכא שאני דאיצטריך לדורותיכם לזמן ב"המק קיים לאפוקי מזה הדבר:

פרשה ח

להביא ולד ישראלית מן הנכרי כ' הק"א דס"ל גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר ע"ש וליתא דלפ"ד הולד כשר ס"ל דשדינן ליה בתר הגוי והוי נכרי ומאי הולד כשר היינו לכשיתגייר אבל למ"ד הולד ממזר הוא דס"ל דהוי ישראל וכמבואר כ"ז בדברי התוס' בפ"ק דיבמות די"ו ע"ב בד"ה אמוראי ועיין בסו"פ האומר דקדושין ובריייתא הלזו כמ"ד הולד ממזר ולכך מוזהר על הדם ונ"ל מהכא דהולד ממזר ולית ליה דרשא דכי יסיר:

דם התמצית וכו' דברי ר"י וכו' עיין בכריתות דכ"ב ע"א דמייתי ברייתא הלזו לאוכוחי דאין מכפר אלא דם הנפש אפי' לר"י וקאמר סתם ספרא מני ר"י היא וכו' ע"ש נר' דל"ג דברי ר"י בברייתא הלזו וי"לד בגמ' דטפי הו"ל לאתויי ברייתא שאח"ז דקתני בהדיא דאין מכפר אלא דם הנפש וסתם ספרא מני ר"י וכו':

פרק יב

יכול תהא נבילת בהמה מטמאה בבית הבליעה וכו' בפ' יוצא דופן דמ"ב פליגי אביי ורבא אביי ס"ל בית הבליעה בלוע הוי ורבא ס"ל בית הסתרים הוי ומטמא מיהא במשא אבל לאביי הוי טומא' בלועה ולא מטמאה כלל ואביי מייתי ראיה לדבריו מדממעטי' נבלת בהמה דאי איתא דבי"הס היא ליטמא במשא והתוס' בפ' בהמה המקשה דע"א ע"א בד"ה מי הק' אמאי לא מוכיח הגמ' שם דטומאה בלועה לא מטמאה מדממעט נבלת בהמה ותי' דלאביי ודאי יש להוכיח מהתם אבל לרבא מתרץ לברייתא כגון שתחב לו חבירו בבית הבליעה והחזירו ובית הבליעה רחב דלא הסיט ואח"כ כ' דרבא מודה בבלוע בבני מעיים דבלוע הוי נרא' מדבריהם דלתי' קמא דאיירי בהחזירו אפילו בבלוע בבני מעיים ס"ל לרבא דבית הסתרים הוי וק' דא"כ קשיא לרבא מדכתיב ורחץ במים מי לא עסקינן דאכל סמוך לשקיעה ואי איתא דבית הסתרים הוי לטמא במשא ואין לומר דרבא מוקי ליה בנתעכל ולית ליה מי לא עסקי' וכו' דהא מברייתא דת"כ לעיל בבבא דיכול יהא מטמא בבני מעיים משם בא"ה דאיירי אפי' לא נתעכל ואין לומר נמי דס"ל אינה ראויה לגר כמו שצדדו שם בגמ' דחולין דא"כ אתי רבא דלא כר"י דס"ל עד לכלב ע"כ דרבא ס"ל מסברא דבית הסתרים הוי גם בבני מעיים וס"ל דגזירת הכתוב הוא מה שאין מטמאה נבלת בהמה בבני מעיים וחידוש הוא שחדשה בנבלת בהמה וכמו נבלת עוף לאביי דע"כ חידוש הוא מה שמטמאה בבית הבליעה ומ"מ כיון שחידוש הוא מה שאין מטמאה נבילת בהמה בבני מעיים לרבא אין לך בו אלא חידושו ודוקא בבלוע בבני

מעיים אבל בבית הבליעה מטמא במשא ולכך כ' דברייתא איירי בהחזירה ואין הכרח לו' בבית הבליעה נמי חידוש הוא אלא דוקא בבני מעיים מכח קושי' מי לא עסי' וכו':
ומן האמור מתיישב שפיר מה שהק' מהרש"א ז"ל שם בנדה ע"ד הרא"ם ז"ל דכ' חידוש הוא ע"ש דהן הנה דברי התוס' אלא שהתוס' לא הוכרחו למי' חידוש אלא בקרא דורחץ בשרו אבל במאי דממעט נבלת בהמה ליכא לאוכוחי די"ל בלא החזירה אבל הרא"ם דחיקא ליה לאוקומא בלא החזירה וע"כ ע"כ דממעט נבלת בהמה חידוש הוא וכיון דחידוש הוא דוקא בבני מעיים אבל בבית הבליעה מטמאה במשא כיון דבי"הס היא והיינו דקאמר הגמ' נפקא מינה וכו' והיינו משום דאיכא לאוקומי הקרא בתחב לו חבירו ורחב אבל לאוקומא בהחזירה דחיקא מילתא טובא כנ"ל בדעת הרא"ם ז"ל ול"ק מה שהק' עליו מהרש"א ז"ל מהגמר' עיין שם:

פרק יג

אל כל שאר בשרו לא תקריבו כלל וכו'. הק' הזר"ע הא כתיב כללא אחרינא אל תטמאו בכל אלה והו"ל כלל ופרט וכלל ותי' דכל אלה הוא המוזכרים והוי ג"כ פרטא ע"ש. ואכתי ק' דהו"ל כלל וב' פרטי והטל כלל ביניהם ודונם פרט וכלל ופרט וא"א דן אלא כעין הפרט וכמבואר כ"ז בנזיר דל"ה ובפ' אלו טריפות ע"ש בתוס' ומה שהק' עוד למ"ל לשון קריבה בנדה ובשאר עריות ע"ש מ"ש ול"ק דהא אין מזהירין מן הדין מיהו ביבמות דנ"ו מבואר דהיקש הוא דהוקשו כל העריות לנדה ע"ש:

פרשת קדושים

פרשתא א

יכול אחרים יעשו לו ת"ל לכם וכו' הק"א פי' ברייתא הלזו לענין משהה אבל הזר"ע פי' דעובר אשעת עשיה כשעשו לו אחרים וכשעשה הוא לעצמו עובר ב' משעת עשיה ור"י ס"ל ג' משעת עשיה אפי' לא עיכבה אצלו ע"ש וכ"נ פשטא דברייתא דבעשיה איירי ועוד אי במשהה אמאי לא חשיב קרא דלא תביא תועבה אל ביתך וכדאי' במכות דכ"ב ע"ש. ולדברי הק"א צ"ל דדוקא בעצי אשרה דכבר הם ע"א עובר משום לא תביא אבל הכא עדיין לא נעבדו ולדברי הזר"ע צ"ל דכשאחרים עשו לו דעובר הוא משום דעשו לו בשליחותי וס"ל כשמאי ברפ"ב דקידושין דיש שליח לד"ע דאל"ה במאי מתחייב. וראיתי להר"מ בפ"ג מה' עכו"ם דין ט' כ' העושה לעצמו לוקה משום ל"ת לכם וכשאחרים עשו לו לוקה משום ל"ת לך פסל והוא דלא כברייתא הלזו ומ"מ שמעי' מדבריו דבעשייה לחוד' איירי וק"ק אמאי עובר כשאחרים עשו לו הא קי"ל אין שליח לד"ע וצ"ל דס"ל כמ"ש התוספות שם בקדושין דכשהשליח שוגג מתחייב שולחו ע"ש ואיירי בכ"הג.

ומצאתי להתוס' ביומא דנ"ד בד"ה כרובים בס"הד שכ' לכם לאסור כשאחרים עשו לו דמשמע לכם לא ימצא לכם והביאו ברייתא הלזו משמע דבשהוה איירי בדברי הק"א ועיין עור מ"ש שם דמשעת עשייה עובר ומהרימ"ט תי"ד סי' ל"ה תמה ע"ד הא אין שליח לר"ע ע"ש וכבר כתבתי בזה:

וראיתי להר"מ במנין המצות לאוין ג' שכ' בשם הספרי העושה ע"א לעצמו לוקה ב' ר"ל עובר על עשותה בידו ואפי' עשאה לאחרים ועובר משום שקנה ע"ז ושבה אצלו וכו' ע"ש הרי כדברי הק"א וראיתי להלח"מ שם בה' עכו"ם שהק' כשעשו לו אחרים הוי לאו שאין בו מעשה ואמאי לוקה ותי' כיון שעשו אחרים מעשה בשליחותו הוי כאלו עשה הוא עיין שם והפר"ח במ"ח תמה ע"ר מגמ' בפ"ג דמכות דאמרי' אחר המקיף ואחר הניקף לוקה ופריך לאו שאב"מ הוא ומשני בסייע ולא משני כשעשו לו בשליחותו ע"ש ועפי"ה י"ל דהתם כיון דקתני לוקה הרי השליח מזיד ואין שליח לד"ע ולכך לא הוי כאלו עשה הוא אבל הכא בשוגג איירי כמ"ש וכיון דכה"ג שלוחו כמותו הו"ל כאלו עשה אותו המעשה שעשה שלוחו ועיין לה' ספר ד"ג ע"ד שהביא משם ה' החינוך פ' יתרו שהקשה על הר"מ אמאי עשו לו לוקה הא אין שליח לד"ע וע"ש שהאריך בזה:

פרק א

שדך ולא שותף גוי פלוגתא דתנאי בתוס' כמ"ש הק"א והרמב"ם ז"ל בפ"ד מהל' מתנות עניים גבי עוללות דחלק ישראל חייב והיינו דפ' כת"ק דתוספתא דלא כברייתא הלזו ומרן הכ"מ הראה מקומו בר"פ ראשית הגז דאמרי' פאה דכתיב שדך למעוטי שותפות גוי וסובר רבינו דהמיעוט הוא דלא מתחייב על חלקו של גוי אבל חלק ישראל מחייב ע"ש והוא תימא דבגמ' שם לעיל אמרי' דרבנן לא דרשי' דגנך דגבי תרומה ומחייבי חלק ישראל ולכך אצטריך צאנך דראשית הגז ובי איתא הא אצט' לפטור חלק הגוי וע"ש בפירש"י וכ"מ כל הסוגיא שם דאי מחייב חלק ישראל לבד לא אצט' קרא לפטור חלק הגוי והגמרא שם נקט שדך למעוטי שותפות הגוי לתנא דברייתא הלזו אבל לת"ק דתוספתא דקי"ל כוותיה אתא שדך לשאר דרשות דדרשי' הכא בברייתא הלזו ועיין להפר"ח בספר מ"ח בפ"ב מה' מתנות עניים ע"ש:

פרשה ב

אזהרה מנין ת"ל לא תשבעו התוס' בקמא דק"ה ע"ב הק' למ"ל אזהרה לממון דבשלמא בקרבן אצטריך דהא פסח ומילה דל"ל בהו לאו לא מייתי קרבן ושמעתי כשם המפ' שתי' דכיון דאי הודה מייתי קרבן צריך אזהרה כדין קרבן דבחד דינא איירי ע"כ ולא ראו רישא דברייתא הלזו דצריך לא תגנובו לאזהרה לכפל דאיירי בלא שבועה דליכא קרבן בהודאתו:

פרק ד

יכול מי שיודע לחבירו עדות וכו' ת"ל לא תעמוד על דם רעך ק' דהא נ"ל מלא יגיד וכה"ג פריך בקמא דנ"ו ע"א אילימא בתרי דאוריית' הוא אם לא יגיד וכו' ע"ש וי"ל:

אין לי אלא בהמתך על בהמתך וכו' ת"ל את חקתי כ' הק"א ומאי דכתיב בהמתך אורחא דמילתא וכו' ע"ש וא"ל דבהמתך אצט' למילף בהמתך משבת לחיה ועוף כיוצא בהן כדאי' בקמא דנ"ד ע"ב ע"ש ואף דאמרי' זו היא שיבה זו היא ביאה מ"מ ג"ש השיה ממש עדיפא דבלא"ה את חקתי אצטריך לשאר דרשות שהובאו בברייתא הלזו ועיין למהר"ח בן עטר ז"ל בס' אור החיים ע"ש:

טהורה על טמאה וכו' ת"ל את חקתי ק"ל למ"ד בסנהדרין ד"ס דב"נ מוזהרין על הכלאים מנ"ל נימא דבסיני יצאו ב"נ דהו"ל כמו נאמרה ולא נשנית דלישראל נאמרה ולא לב"נ כיון דנשנית לשום חידוש דאפי' טמאה עם טהורה דב"נ ל"ל כה"ג והו"ל כמו מילה דחשבי' לה שם בדנ"ט ע"ב כלא נשנית כיון דנשנית לחרותי ביום אפי' בשבת ואף דשם פרכי' א"ה כל התורה וכו' ומשני אזהרה למ"ל לאהדורי היינו גבי ע"א ושבת דאהדר אזהרה ואהדר הדינין המחודשים ולכך אמרי' למ"ל לאהדורי אזהרה אבל הכא דלא יש אלא קרא אחד מ"ל לאהדורי בלשון אזהרה מ"ל בלאו לשון אזהרה וע"ש בתוס' בדף ס' וי"ל:

יכול אפי' גיזי צמר ואניצי פשתן וכו' אע"ג דכתיב לא תלבש שעטנז ודרשי' שוע טווי ונוז ס"ל לתנא דברייתא דלא דרשי' שוע טוי ונוז אלא דמשעטנז דמייתר בקרא דבגד אבל מחד שעטנז לא שמעי' כיון דלשון שעטנז הוא לשון תערובת כמ"ש התוס' בפ"ק דיבמות דף ה' ע"ב ע"ש ועיין להק"א:

פרק ח

היא לוקה והוא אינו לוקה כגמרא בפ' שבועת הפקדון דל"ז מבע"ל בשבועת הפקדון במזיד ואתרו ביה אי מייתי קרבן ולא לקי או מלקא לקי קרבן. לא מייתי או תרוייהו ופשיט דמייתי קרבן ולא לקי וכ' התוס' בצד דמלקא לקי ולא מייתי קרבן והא דכתיב בשפחה בקורת תהיה והביא את אשמו הא אוקמי' דמלקות לאשה וקרבן לאיש ע"ש נראה דס"ל דכיון דלא חייבה תורה מלקות לאיש בשפח' לא תק"ל הו"ל להתחייב מלקות ולא לייתי קרבן כיון דלא חייבה מלקו' ל"ד לשבו' דאיכא חיובא ומ"מ ק' דהא בשפחה איכא מלקות דלא יהיה קדש דאפי' אינה חרופה חייב מלקות וא"כ אכתי ק' כיון דאיכא מלקות לא לייתי קרבן כמו שבועה וצ"ל דס"ל דשפחה לבן חורין מדרבנן הוא דאסירא וכ"ה דעת הד"מ בפי"ב מה' א"ב דשפחה לב"ח מד"ס הוא והוכיח מדלא לקי בש"ח ואינו

חייב אלא קרבן ע"ש וה"המ ואי אמרי' דלא לקי אלא יהיה קדש דלאו שבכללות הוא ניחא שפיר ועיין לה' עדות ביהוסף ח"ב סי"ב ע"ש:

פרשה ג

משבאו לארץ וכו' מוכח דמשבאו לארץ נוהג אפי' בשל נכרים ובמתני' הנכרי שנטע חייב וכתב הר"מ בפי' המשנה דדוקא אם נטע לצורך ישראל אבל אם נטע לצורך עצמו פטור ועיין להתוס' במס' קדושין רל"ו שהוכיחו מהירושלמי דערלה נוהגת בשל גוי וכ"פ הר"מ בחבורו ע"ש:

ונטעתם פרט למבריך ומרכיב וכו' התוס' בפ"ק דר"ה ד"ט ע"ב הק' מהכא על הא דמשמע מהתם דמבריך ומרכיב חייב בערלה ותי' דהכא דפטור מיירי בשלא הפסיקו מאביו והתם בשהפסיקו ע"ש נר' דמפרשי להא דהכא בזקינה שהרכיבה בילדה ולכך כי לא הפסיקה עדיין שם זקינה עליה והא דלא ניחא להו למי' דהכא בהפסיקו ובילדה שסיבכה בזקינה איירי דכיון דהפסיקו בטלה בזקנה משום דקתני בסיפא דמ"א מקום שכחה יפה וכו' דמשמע בלא הפסיקו איירי וע"ש מ"ש בס"ד דהומ"ל הכי בפ' משוח מלחמה ע"ש וראיתי להרשב"א ז"ל בחידושים שתי' דההיא דקתני מרכיב חייב בערלה בהרכיבו בילדה שנטעה לסייג ולקורות דלאו בת ערלה היא וכן אם הרכיבו באילן סרק דכיון דלאו בת ערלה היא לא בטלה לגבה ודוקא בילדה שסיבכה בזקינה דהוקינה בת ערלה הוא דבטלה לגבה והכי מוכח בירוש' דנכרי שהרכיב באילן סרק חייב בערלה וכן ראיתי להב"ש שם בפ' משוח מלחמה דמ"ג שכ"כ בשם הר"ן ע"ש ותמהני דהגמרא שם בסוטה מוקי לה בהרכיבה בילדה שנטעה לסייג ולקורות ופריך מ"ש ילדה שביטלה בזקינה ומ"ש ילדה דלא בטלה בילדה שנטעה לסייג ולקורות ומשני ילדה שסיבכה בזקינה לאו בת מהדר היא אבל נטעה לסייג ולקורות בת מהדר היא ע"ש ואי איתא הו"ל לשנויי שאני נטעה לסייג ולקורות דלאו בת ערלה היא ואדרבה לפום מאי דמשני תורה יוצאה דדוקא לסייג ולקורות דבת מהדר אבל בהרכיב' באילן סרק דלאו בת מהדר בטלה כמו ילדה שסיבכה בזקינה ומעתה ההיא דירוש' ע"כ לאוקומא בלא הפסיקה מאביה ולכך חייב כדי להשוות הירוש' והבבלי וראיתי להר"מ ז"ל בפ' יו"ד מה' מע"ב שכ' במרכיב לחלק בין הפסיקו ללא הפסיקו וכ' ילדה שסבכה בזקינה בטלה וגוי שהרכיב באילן סרק חייב והוא תימה דההיא דילדה שסבכה בזקינה ע"כ לאוקומא בהפסיקו ודכותה באילן סרק אמאי חייב הרי הפסיקו ובטלה כיון דלאו בת מהדר לפום מאי דמוכח מגמרין בסוטה וצ"ל דס"ל להר"מ דבעי' לפטור ב' סוגים בת ערלה ולאו בת מהדר אבל אי לאו בת ערלה כגון סרק לא מבטלה לגבה וכן אפי' בת ערלה כגון לסייג ולקורות

כיון דבת מהדר לא בטלה לגבה והגמ' בסוטה לא משני בסייג וקורות מטעם לאו בת ערלה משום דפשיט"ל דבת ערלה היא כיון דאי ממליך עלה וכו' ומעתה מתיישב שפיר דין דאילן סרק להרשב"א והר"ן אך מ"ש דלא בטלה בנטעי לסייג ולקורות מטעם דלאו בת ערלה עדיין ק' מגמ' דפ' משוח מלחמה וצ"ע:

מנין שלא יצבע בו' וכו' התוס' בקמא דק"א הקשו ת"ל מדדרשי' את פריו את הטפל לפריו דהיינו שומר לפרי דלא חזי לאכילה אלא להנאה ע"ש ונ"ל במ"ש ה"ק דטעמא דלא לקי על חצי שיעור משום דאתי מרבויא דכל וכל דבר דאתי מרבויא לא לקי ועמ"ש הפר"ח בי"ד סי' ס"ב ע"ד ע"ש ה"נ הטפל לפריו דנ"ל מרבויא דאת לא לקי עליו ואצט' ערלים למלקות דלא יאכל קאי אמאי דכתיב בקרא כמ"ש התוס' שם ואף למ"ד לא לקי אהנאה היינו היכא דנ"ל הנאה ואכילה מלא יאכל אבל היכא דכתיב קרא להנאה לחודא לקי שפיר כמו שהוכיחו המפ' מגמ' בקמא דמ"א ע"א ע"ש ואע"ג דברייתא קתני מנין שלא יהנה דנראה דעיקר איסור הנאה אצט' לערלים אין לחוש בזה כיון דליכא יתורא בקראי:

כך שנה רביעית לבעלים עיין להק"א ולהז"ר מה שפי' ע"ש ויש מי שפי' דבא לומר דניתר לבעלים ע"י פדיה דסד"א כיון דכתיב קדש ילפינן קדש קדש משביעית קמ"ל ול"ל דרשא דהלולים אחליה והדר אכליה וליתא דמהגמ' ר"פ כיצד מברכין נר' דליכא מאן דפליג אדרשא דאחליה והדר אכליה וע"ש בתוס':

פרק ו

לא תאכלו על הדם וכו' בסנהדרין דס"ג ע"א איתמר עלה אמר ר"א על כולן אין לוקין משום דהוי לאו שבכללות ע"ש והק' התוס' ת"ל דהו"ל לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ע"ש וק' כיון דפלוגתא דתנאי בלאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד כדאי' בר"פ הלוקין לכך קאמר לאו שבכללות דליכא מאן דפליג עוד הק' כיון דבן סורר גלי קרא דלוקה וכו' ונילף מהכא לדעלמא ע"ש גם לזה ק' כיון דגלי קרא דלאו שבכללות אין לוקין דבעי' דומיא דלאו דחסימה וכדאמרי' שם בפ' הלוקין לענין לאו שאב"מ ולאו הניתק לעשה ע"ש א"כ ע"כ דבן סורר ומורה גזירת הכתוב הוא וכה"ג כ' התוס' בפ' מרובה גבי עדים ועמ"ש התוס' בסוף פרקא קמא דעירובין ע"ש:

פרק ז

ת"ל את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו וכו' מבאר להדיא דהיינו מדהקדים שבת למקדש וכה"ג תנן בסוף כריתות ע"ש וכ"כ הק"א אבל מדברי התוס' בפ"ק דיבמות דף ה' ע"ב בד"ה כולכם נר' דמפרשי מדכתיב אני ה' דלפי"ה דמדהקדימה הוא דילפי' ל"ק מה שהק' גבי מקדש גם מה שהק' גבי כיבוד י"ל מדכתיב אני ה' ולא סגי בקדימה:

יכול אף על מעשה יחידי עיין להק"א והז"ר ועיין להרא"ם בפ' חיי שרה בפ' ולבני הפילגשים ולהלח"מ בפ"ד מה' מלכים ע"ש:

פרק ט

בין חציו לרובו וכמה בין חציו לרובו כמלא שיער מכאן הוכיחו הראשונים דלא בעי' רוב הנראה לעינים והפר"ח ביו"ד סי' כ"א דחי דהכא אדין תורה קאי אבל מדרבנן בעי רוב הנראה לעינים עש"ב ובגמ' ברפ"ב דחולין דכ"ט איפליגו אמוראי ואיכא מ"ד מחצה על מחצה כרוב דהכי אגמריה רחמנא למשה לא תשייר רובא ע"ש בגמ' וק' אמאי לא פריך מברייתא הלזו דמוכח מינה דמדאוריי' בעי רובא ולא סגי במחצה:

פרק י

ר"ח בר אידי וכו' קלל ואל תקלל עיין בק"א ועפירש"י בסו"פ שבועת העדו' דל"ו ובמהרש"א שם והנה המתבאר מכאן דלרחב"א נ"ל במקלל אביו ואמו דבעי' שם מדרשא זו דקלל ואל תקלל ובגמ' שם אמתני' דמקלל אביו בעי שם לחכמים קאמר מאן חכמים ר"מ ברבי יוסי דנ"ל שם באא"ע וכ' רש"י בסנהדרין דס"ו ע"א דל"ל לדרשא דבעי שם בשם ע"ש והרמב"ם פ' לתרווייהו וכבר עמד בזה מרן בכ"מ בפ"ה מה' ממרים ע"ש להלח"מ ולפי המתבאר מכאן ניחא שפיר פסקי הר"מ דמפיק דבעי' שם בשם מבנקבו שם ומקלל אביו ואמו דבעי' שם מקלל ואל תקלל כר"ח בר אידי והגמרא דקאמר מאן חכמים רמב"י הומ"ל מאן חכמים רחב"א:

פרשת אמור

פרשה א

אליו לרבות את הבוגרת וכו' ביבמות ד"ס תניא בוגרת מטמא לה דברי כל אדם וכ' רש"י ז"ל ואפי' לר"מ דפסיל בוגרת לכ"ג הכא לענין טומאה אתרבי כדלקמן ע"כ נר' מדבריו דהרבותא היא דס"ד דנילף מג"כ דבעי כל בתולין קמ"ל קרא דאיליו דלא ילפי' והוא תימה דבגמ' שם פריך אליו לרבות הבוגרת למ"ל קרא והאמר ר"מ בתולה אפילו מקצת בתולים אצט' סד"א נילף בתולה בתולה מהתם ופירש"י מהתם כי ימצא איש נערה בתולה וע"ש בתוס' הרי דמאי דאצט' אליו לר"מ כי היכי דלא נילף מנערה בתולה ול"א דלא נילף מכ"ג כדמשמ' מפירש"י ועפי"ז י"ל עמ"ש מהרש"ל ז"ל בתוס' בד"ה ודאמר ר"ש לישב שי' רש"י ז"ל דלא ניחא לפרש דנילף מכ"ג משום דהתם בתוליה והכא בתולה ע"ש דהרי מוכח מפירש"י דילפי' מג"כ אף דלא דמי כדאמרי' בעלמא זו היא שיבה זו היא ביאה וכאמור ולישב פירש"י צ"ל דבודאי לר"מ הו"מ לפרושי מאי דאמר בתולה בתולה היינו מג"כ כיון דשמעינן ליה דפסיל בוגרת לכ"ג אלא משום דקושי' הגמ' דפריך אליו למ"ל לר"מ הקושיא נופלת גם אר' יהודה דאפי' אי ס"ל בתולה שלימה משמע קשה

איך דרשי' אליו לרבות הבוגרת היפך משמעות בתולה וכה"ג פריך שם בסמוך לר"ש וע"ש בתוס' וס"ל לרש"י ז"ל דהקושיא היא גם לר"י ע"ד הנז' ולכך לא מצי לפרושי דסד"א דילפי' מג"כ דהא לא שמעי' ליה לר"י דפסיל לג"כ בוגרת ולכך מפ' דס"ד דנילף מנערה בתולה וע"ש במהרש"א בתוס' בד"ה והאר"ש ע"ש וראיתי למהרש"א שם בגמ' אמאי אצט' בתולה לר"מ לפסול בוגרת לכ"ג נילף מנערה בתולה ותי' דס"ד דנילף מטומאה ע"ש וק' דקי"ל דלחומרא מקשי' ומדה היא בתורה כמ"ש התוס' בריש קמא ולא מכח ספיקא וע"ש במהרש"א בתוס' ויותר נר' דילפי' בתולה מבתולה ולא ילפי' בתולה מנערה בתולה וראיתי להר"מ בפ"ב מה' אבל דמרבה בוגרת מאשר לא היתה לאיש כמו מוכת עץ ובקושי' התוס' שם וע"ש להלח"מ:

ודע דהתוס' שם בד"ה והאמר ר"ש כ' דיו"ד דבתולה אצט' משום דבע"א לא אפשר למכתב ב' של בבתוליה ע"ש ועיין למהר"מ לובלין. ז"ל שם ולהתוס' שם בדנ"ט ע"א בד"ה אפי' ע"ש:

לה יטמא מטמא לודאי ואינו מטמא לספק וכו' איכא למידק אמאי אצט' קרא פשיטא דמס' אינו מטמא ולא יעבור בלאו ועשה מס' ולהסוברים דס"ד לחומרא מדרבנן דכל ספיקא רחמנא שריא ניחא אבל להסו' ס"ד לחומרא מדאורייתא ק' וי"ל דהוי ס"ס ספק שאינו קרוב לו דהיינו דשמא בן ט' הוא ובנו של א' ואת"ל בנו של ב' הוא שמא הוא גופיה ממזר ואינו כהן ואף דאזלינן דאזלינן בתר רובא וכדאי' בפ"ק דחולין מ"מ מצטרף הוא לס"ס וכבר הארכתי בפרט הלז בי"ד סי' ק"י ע"ש. ובגמרא ריש סוטה ד"ג אמרי' למ"ד לה יטמא רשות למ"ל קרא מבע"ל דאינו מטמא לאיבריה והתוס' הק' לר"ח דנ"ל מלאכיו למ"ל לה יטמא ותירצו דס"ל מצוה ואיידי וכו' ע"ש ועפ"י ברייתא הלזו ל"ק דלר"ח אצט' לספק והגמ' שם הו"מ לאתויי מברייתא הלזו:

פרק א

ת"ל שרטת שרטת לג"ש ק"ק דהא לא כתיב גבי ישראל אלא ושרט לנפש והו"ל ג"ש מופנה מצד אחד ומשיבין למ"ד וכה"ג הק' הק"א לעיל גבי קרחה ותירוצו לא שייך כאן:

ת"ל ואשה פי' הק"א דמוי"ו דואשה קדריש ולפ"ז ק' דבגמ' בקדושין דע"ח פריך אברייתא וחלוצה דרבנן והתניא וכו' מברייתא דהכא ומאי פריך נימא דהך ברייתא קמייתא לא דריש וי"ו דכמה תנאים לא דרשי וי"ו בכולי תלמודא וכן ק' מגמ' בפ"ב דיבמות דכ"ד ע"א ע"ש ע"כ נראה בפי' רב"ה דואשה כולה יתירה היא והק' אלי חד צ"מ לר' יאשיה דס"ל וי"ו להוסיף מנ"ל לחלק בקרא דואשה זונה וחללה נימא דאינו חייב עד דעביד לתרווייהו ומשני לה במ"ש מהרש"א ז"ל במציעא דקט"ו דדוקא וי"ו בשבא הוא דס"ל

להוסיף אבל וי"ו בקמץ לחלק ע"ש וה"נ וי"ו דוחללה בפתח הוי כמו קמץ אלא שדברי מהרש"א אינם מוכרחים בדברי התוס' שם גם מגמ' ר"פ אותו וא"ב ומגמ' במציעא דצ"ד אין נראה כדבריו דאי איתא גם לר' יאשיה או יתירא ואתי לדרשות דהתם דאי לחלק הול"ל וי"ו בקמץ ומאי דאמרי' בקרא דזונה וחללה לחלק לדברי הכל נ"ל במאי דאמרי' בגמ' ר"פ יש מותרות דכשם שהכהן מוזהר שלא ישא פסולה גם היא מוזהרת שלא לינשא לו אבל כשרות לא הוזהרו מלינשא לפסולות דדרשי' לא יקחו לא יקיחו כל היכא דאיהו מוזהר היא מוזהרת ע"ש ומינה שמעי' דהכהן מוזהר על כל אחת לבדה דאי אינו חייב עד שיקח ב' נשים אחת חללה ואחת זונה איך היא חייבת אע"פ שאינה אלא חללה או זונה דא"כ מצינו שהיא חייבת טפי ממנו דהוא אינו מוזהר על אחת לבדה והיא מוזהרת אע"פ שהיא אחת לבדה ולומר דבאשה אחת איירי שהיא זונה ואח"כ נעשית חללה דהשתא שפיר הכהן חייב עליה והיא חייבת עליו הא ל"ל דבזונה ואח"כ נעשית חללה לא חייל איסור חללה על זונה דאאח"א ודוקא חללה ואח"כ זונה הוא דחייל משום דשם זנות פוסל בישראל כדאי' בקידושין דע"ז ע"ב וקרא כתיב אשה זונה וחללה אלא על כרחיך דכל חדא באנפי נפשה והכא גלי קרא דוי"ו לחלק:

פרשה ב

והכהן הגדול וכו' ובמראה לפום האי ברייתא מני ה' דברים שיהיה מהם גדול מאחיו וזהו הגדול מאחיו ה' גדול ר"ל בחמשה דברים גדול מאחיו:

אבל מטמא למת מצוה משום דקרובים נ"ל מעל

כל נפשות דלרחוקים לא אצט' דלא גרע מכהן הדיוט כן איתא בגמ' דנזיר והק' הרא"ם ז"ל דהא אצט' על כל נפשות לרביעית דם ולעולם ברחוקים משתעי קרא ותי' הק"א לחי תי' דאתיא כר"יש דנ"ל רביעית דם מהנוגע במת בנפש כדאי' בחולין דע"ב ואייתר על כל נפשות לקרובים ומתרץ קושי' התוס' שם ובריש סנהדרין שהק' לר"יש תרי קראי למ"ל ע"ש ואין נראה דא"כ תקשה ברייתא הלזו דברישא דברייתא מייתי דרשא דר"עק דנ"ל מעל כל נפשות לרביעית הבא מב' מתים ובסיפא מפיק מת מצוה והם תרתי דסתרן לפ"ד הק"א ועוד דלפ"ד לר"עק ל"ל דמטמא למת מצוה והא לא אשכחן מאן דפליג ולקושי' התוס' נ"ל דלר"יש אצטריך קרא דמייתר לחייב בדם צלול דכי מיקרש לא יעמוד על כזית דכה"ג בדם נבילות לא מטמא וכמ"ש התוס' שם בריש סנהדרין גבי דם השרץ ומתני' דמעילה דלא קתני אלא דם השרץ דלא כר' ישמעאל:

פרק ב

ולא נאמר אלמנה וכו' אע"ג דאצט' ללאו דאלמנה מ"מ אמאי לא כתביה גבי לא יחלל והק"א כ' דאיסור דאלמנה נ"ל מכי אם בתולה ולא אלמנה וגרושה והוא תימה דאצט'

ללאו דהא לאו הבא מכלל עשה ועוד מבתולה לא ממעטי' אלמנה מן האירוסין ועוד דתנא דברייתא מפיק גרושה מכהן הדיוט ולא מבתולה:

מן הנדה וכו' והלא דין הוא וכו' התוס' בפ' הבע"י ד"ס הקשו מה לאלמנה שכן מתחללת ע"ש וכ' הק"א דמק"ו זה נילף בבא על הנדה שגם היא מתחללת ע"ש וליתא דאין חללה אלא מאיסורי כהונה דנ"ל מדכתיב' לחללה בין אלמנה לזונה ומה"ט ממעטי' כהן הבא על אחותו לא עשאה חללה כדאי' בקידושין דע"ז ע"ב וה"נ דכוותה בנדה אינה מתחללת דאיכא בישראל ואין חללה אלא מאיסורי כהונה ואיכא למידק עוד בגופא דברייתא מה להנך שכן אין להם היתר תאמר בנדה שיש לה היתר ע"י טבילה:

אשה ולא יבמה לאו מיתורא דריש דהא אצטריך לאירס ואח"כ נתמנה אלא משמעות לבד דכיון דלא ידעי' דינא דאירס ונתמנה אלא מרבויא דאשה לא שמעי' ר"ז אלא באשה ולא ביבמה וכל זה א"ר דידעי' דכ"ג אינו מיבם את האלמנה מטעמא אחרינא כדאי' ביבמות ד"ך אבל אי הוה מסתברא דמיבם לא שמעי' מהכא דאינו מיבם מכ"ש מעשה מאמר וכו' דהא לאו יתורא קדריש ורע דמלישנא דברייתא הלזו דנקט רבותא דמאמר אף דאקר' קאי נר' דס"ל דמאמר קונה מדאוריית' כב"ש דס"ל הכי ודלא כדעת רש"י ביבמות דכ"ט ע"ב דאף לב"ש מדרבנן הוא דקני ולהכי פריך השתא ארוסה וכו' ע"ש וכבר הקשו עליו התוס' שם בע"א ממקומות אחרים ע"ש:

פרק ג

ומה טבול יום וכו' מדברי הק"א מבואר דפשיטא ליה דבע"מ אוכל ועל החלוקה הוא דקמהדר אי חולק ואצט' קרא אחרינא לחלוקה ע"ש והוא תימה דא"כ מאי בעי למילף מטבול יום הא ט"י אינו אוכל ובע"מ אוכל וע"כ דבע"מ עדיף מט"י וכמו כן לענין חלוק' לכ"נ דמחד קרא קדריש וברייתי' אתרווייהו מהדר על האכילה ועל החלוקה וכי יליף מט"י אינו אוכל כלל:

אילו נאמר אל הכפורת וכו' הרמב"ם בפ"ו מה' ביאת מקדש כ' אזהרות אלו בביאה ריקנית בלא עבודה ולדידיה מאי דאמרי' אל המזבח לא יבוא אבל אל הכפורת יבא אע"ג דכבר נתחייב משום אל המזבח נ"מ אילו עייל למזבח לרקועי ואל הפרוכת ריקנית ועיין להק"א אבל הרמב"ן בס' המצות ורש"י בחומש ס"ל דדוקא בביאה לעבודה ע"ש ונ"ל ראיה להרמב"ם מסיפא דנ"ל לרקועי מקרא דאך ואי איתא דביאה ריקנית שרי כ"ש לרקועי ואמאי אצט' אך והתוס' ביומא דכ"ג כ' דלא גרע בע"מ מזר לביאה ריקנית והוא תימה דבמתני' דפ"ק דכלים נר' דזר ובע"מ לאו כי הדדי לענין ביאה וזר גרע מבע"מ ע"ש וצ"ל דכ"ז לס"ד אבל כי נ"ל דבע"מ כשר לדשן ולא זר הרי דבע"מ עדיף מזר וה"ה לביאה

ריקנית ומתני' דכלים דלא כת"ק דיומא ונ"ל דבזה תליא הפלוגתא דברייתא דעירובין דק"ה דזר גרע מבע"מ לרקועי דלא כברייתא הלזו דת"כ ובהכי ניחא מה שהק' המש"ל על התוס' דיומא די"ל דס"ל קראי אלו מוכחי בהקרבה כהרמב"ן אלא דס"ד לאסור ביאה ריקנית דלא גרע מזר וקראי דהקרבה נ"מ אי עייל גם לרקועי קמ"ל קרא דרשן דמניה שמעי' דעדיף בע"מ מזר וה"ה לביאה ריקנית:

פרשה ד

ר"י אומר נאמר כאן אני ה' וכו' ק"ל הגמ' ריש כריתות דפריך אמתני' דל"ו כריתות מנינא למ"ל אמאי לא משני לאפוקי מר"י דס"ל דטמא ששימש בכרת קמ"ל דל"ו כריתות דוקא וכה"ג משני התם אמתני' דארבעה מחוסרי כפרה וע"ש בחי':

פרק ד

ואין קדשי עכו"ם משום פגול וטמא וכו' עיין בגמ' ר"פ שני דזבחים דמפיק דזר מחלל עבודה מבני ישראל ולא יחללו דכתיב כאן וק"ק נוקמא דבני ישראל לגופיה לטמא ששימש לו' דזר ששימש בטומאה חייב משום טומאה דסד"א דאהרן ובניו כתיב בפרשה וע"ש בתוס' וי"ל דא"כ אהרן ובניו למ"ל לכתוב בני ישראל והכל בכלל אלא ע"כ דזר לא מחייב משום טומאה אם שימש בטומאה וכ"כ התוס' ביבמות דל"ב ע"ב כד"ה בע"מ דאטומאה לא הוזהרו זרים דכתיב אהרן ובניו ע"ש ולקמן גבי אכילת קדשים בטומאה כתיב כהנים וזר לחייב זר שתים כמ"ש הז"ר לקמן אך ק"ל ע"ד התוס' הללו מגמ' שם בפ"ב דזבחים דתרר"יש יליף זר מבע"מ ואונן וטמא ניפרוך מה לכולהו שכן חייבין בשימוש בטומאה תאמר בזה דקי"ל דלא מחייב אטומאה נימא נמי דלא מחלל עבודה משום זרות וי"ל:

לא הותר מכללו מכאן ק' עמ"ש התוס' במנחות דכ"ה ע"א דפיגול הותר מכללו מקרי ע"ש וי"ל ועיין בתוס' בחולין דקט"ו ע"ב בד"ה כלאי ודו"ק:

אין טמא מת מטמא אלא במגע משמע לאפוקי משא והיסט וכ"נ שהבין מרן בכ"מ בפ"ה מה' ט"מ דין י"ג דעמ"ש הר"מ אין ט"מ מטמא במשא כ' דבת"כ דריש מקרא דהנוגע במת וכו' והוא קרא דהכא ומ"ש בפרשת צו ט"ס דלעיל בפ' צו פט"ו דריש מקרא אחרינא דלא מטמא ט"מ במשא לקדש ועיין בספרי סו"פ פרה דדריש כן נמי מקרא אחרינא והשתא תלתא קראי חד דלא מטמא לחולין וחד לקדשים והוא אך דפ' צו וחד לתרומה והיינו קרא דהכא וראיתי למרן בפ"א שם דין ז' דעמ"ש הר"מ דמת מטמא במשא כ' ואע"ג דבספרי סו"פ פרה ממעטו ממשא דחאה רבי' מהלכה ע"ש והוא תימה דקרא דדריש מניה שם בפ' פרה מבואר דבט"מ איירי ולא במת עצמו ועיין להמש"ל שם בפ"ג דין

ג' ע"ש ומ"מ ק' בברייתא דהכא דלקמן דריש מקרא אחרינא הנוגע ולא המסיטה ותרי קראי למ"ל בתרומה וע"כ לקמן בט"מ דמת גופיה מטמא בהיסט ועיין להז"ר:
באדם מת עצמו בטומאת אדם ט"מ פי' דבפ' ויקרא גבי עולה ויורד כתיב בטומאת אדם והכא כתיב אדם וק"ל לתנא דברייתא אמאי שינה הכתוב ולא כתבינהו בחד לישנא ומתרץ דאדם דהכא הוא מת גופיה וטומאת אדם דלעיל הוא בט"מ וכן לעיל שם בפרשת ויקרא איכפל תנא דברייתא דת"כ ותני כן גבי עולה ויורד ע"ש ועיין להז"ר כאן ולהק"א שם בפרשת ש ויקרא וכאן ע"ש:

פרשתא ה

ולא הוציא של שותפין ת"ל כספו הוא ולא חציו עבד וחציו ב"ח תרי מילי קאמר מכספו ממעטי' של שותפין דהיינו חציו של כהן וחציו של ישראל דאינו אוכל וכ"פ הר"מ בפ"ז מה"ק ומדכתיב הוא ממעטי' מי שחציו עבד וחב"ח א"נ איירי בשני שותפין כהנים וכר"א בסו"פ החובל ד"צ ע"א דבעי כספו המיוחד לו ע"ש בפירש"י וכ"פ הז"ר ודלא כהק"א אבל ק' אמאי אצט' לחציו עבד וחב"ח הא כיון דחציו ב"ח ודאי לא אכיל דהא צד ב"ח קאכיל איסורא וצ"ל דהא מני במשנה ראשונה בפ' השולח דמי שחציו עבד וחציו ב"ח עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד והוה ס"ד דביום של רבו הוי עבד גמור ואכיל קמ"ל קרא דלא אכיל וכן בירושלמי שם בפרק השולח אמתני' דמי שחציו עבד הוה בעי למי' דביום של עצמו אם קדש קדושיו קידושין דהוי ב"ח גמור ודחי לה ע"ש ובהכי ניחא ליה מאי דהשמיט הר"מ שם בה"ק חלוקה דמי שחציו עבד וחב"ח דלא אכיל ולא כ' אלא חלוקה דשני שותפין אע"ג דמתרי קראי קאתו משום דלמשנה אחרונה ודאי דלא אכול משום צד ב"ח ולא איצט' ליה לתנא דידן קרא דהוא אלא משום דס"ל כמשנה ראשונה ועפי"ז ניחא מאי דק' בהא דאיבעיא לן בגמ' בפ' השולח דמ"ב ע"ב מעוכב גש"ח אוכל בתרומ' או אינו אוכל ופי' התו' דאיירי במי שחציו עבד וחב"ח ע"ש והשתא אמאי לא פשיט לה לבעיא הלזו מהאי ברייתא דמכילתין דממעט מי שחציו עבד וחב"ח דלא אכיל ועפי"ה י"ל דמברייתא הלזו ליכא למפשט מידי די"ל דאתיא כמשנה א' וכיון דאיכא יום דהוי ב"ח גמור ולית ביה צד עבדות כלל דהיינו ביום של עצמו לכך לא אכיל אבל למשנה אחרונה דליכא שעה דלא הוי ביה צד עבדות כלל איכא למי' דאכיל ומ"מ דברי התוס' תמוהים דכיון דחב"ח איך מבעיא לן אי אכיל והא צד ב"ח אכיל. איסורא וכבר תמה כן ע"ד מהרש"ל ז"ל שם וע"ש במהרש"א ז"ל ואחרי המחילה אין דמיונו עולה יפה ולישב דברי התוס' נ"ל דמ"ש חציו עבד וחציו ב"ח היינו בכה"ג שהיה עבד גמור כולו ונתן לו דמיו ואינו מעוכב אלא גש"ח וכה"ג פי' התוס' בפרק החובל ד"צ ע"א בד"ה

חציו עבר וחב"ח דהך ברייתא דמייתי הגמרא שם ע"ש ובכה"ג אה"נ דאסור בשפחה ולכך מבע"ל להגמ' אי אכיל וניחא נמי לפ"ז מאי דלא פשיט הגמ' הבעיא מברייתא הלזו דמכילתין וכדאקשינן:

כתבו התוס' ביבמות דס"ו דלענין תרומה ושן ועין אזלי' בתר הגוף אפי' למ"ד קנין פירות כקנין הגוף ע"ש ומסוגיא דפ' החובל ד"צ אין נראה כן וצ"ל דגרסי' כגירסת הר"י ברבי ברוך שכ' התוס' שם בד"ה כר"מ אבל לא כפי' הר"י בר ברוך ממש:

אין לי אלא לממזר ללוי וישראל מנין ת"ל לאיש וכו' פי' הק"א אם נשאת ללוי ולישראל דנפסלה מן התרומה וכפי' הרא"ם ז"ל ותימה דמקרא דבתריה שמעי' ד"ז דבחייו נפסלת ואחר מיתה חוזרת אם לא הניחה זרע ואי ללאו מוכל זר נפקא וכדאמרי' ביבמות דס"ח ע"ש הסוגיא פי' דבלוי וישראל קרובים איירי דנפסלה בביאתן ע"ש. וק' א"כ אמאי לא נקט נמי כהן כיון דמשום קורבה הוא. ע"כ נ"ל דה"ק אם נשאת ללוי או לישראל ומתו ולא הניחו זרע מנ"ל דאע"ג דחוזרת לתרומה אינה חוזרת לחזה ושוק ת"ל לאיש וקרא כולל ב' ענינים וביבמות שם נ"ל ד"ז מדכתיב תרומת הקדשים במורם מן הקדשים ע"ש. ותנא דברייתי' הלזו ל"ל ההיא דרשא דלקמן בריש פרשה ו' מצריך להו לתרומה וקדשים ולכך אצט"ל למולף מלאיש וע"ש בגמ' דף פ"ז:

פרשה ו

לפי שיש בתרומה וכו' ק"ק נילף קדשים בק"ו ומה חוזרת דחוזרת לתרומה לא תאכל בקדשים זו דאינה אוכלת בתרומה א"ד שלא תאכל בקדשים:

פרק ו

בנעוריה פרט למעוברת. בנדה דף מ"ד הק' התוס' דנילף מאין לה עיין עליה כדנ"ל גבי יבום וכו' ותי' דביבום גופיה משום דשמא ולד בן קיימא ולאו משום דהשתא הוי ולד ע"ש. וכונתם נר' דלענין תרומה לא אזלי' בתר העתיד אלא בתר השת' דהא אפי' ולד גמור שנולד כשמת חוזרת לתרומה אבל ק' לפ"ד היכי קאמר תנא דברייתי' נילף ק"ו מיבום ולמ"ל קרא הא אפי' ילפי' מיבום אצטריך קרא לתרומה לו' דהשתא מיהא ולד הוא וי"ל דהיינו גופיה דקאמ' ברייתי' לא אם אמרת וכו' דכיון דלא עשה מתים כחיים שמעי' בתר השתא וא"כ אצט' קרא לו' דעובר השתא מיהא ולד הוא אבל אכתי ק' בגמ' ספ"ט דיבמות דקאמ' ולא נעשה ולד א' כולד מן הב' לתרומה מק"ו מיבום ניפרוך מה ליבום שכן לא עשה העובר כילוד השתא תאמר בתרומה דעשה העובר בולד גמור שנולד וי"ל:

יכול שאני מוציא אף בן ט' שנים ת"ל ואיש כצ"ל וכה"ג איתא בנדה דל"ב דמאיש ממעטי' גם בן ט' ומוי"ו דומאיש מרבי' ע"ש ודלא כהז"ר וגם בבריי' שהביא הו"ר הכי גרסי' ומכאן תשובה למ"ש ה' קרבן העדה בס"פ עשירי דיבמות דומאיש לא ממעטי' אלא

פחות מבן ט' ע"ש ומ"מ ק' הא קטן לאו בר עונשין ומ"ש הז"ר למאכיל כדתנן בתרומות המאכיל לבניו ולבנותיו הקטנים פטור ע"ש להרא"ש בפירושו שם שכ' דמט' דלאו בני עונשין הוא דפטירי ע"ש וא"כ היא היא:

וחכ"א משלמין מן הכל מ"ש הק"א דפליגי בנתמרח בכרי ע"ש ליתא דהר"מ פ' בפ"ג מה"ת דבנתמרח בכרי חייב וא"כ הוא דלא כחכמים ועוד דרשב"ל אמר בביצה די"ג דדוקא בהקדימו בשבולין ולפ"ד הק"א אתי דלא כחכמים ע"כ נר' עיקר כמ"ש מרן בכ"מ בפ"י מ"הת דבהקדימו בשבולין פליגי ע"ש:

יכול משעת הפרשה חייב קרן וחומש הק"א פי' פלוגתייהו בתרומה עצמה מאימתי חייב קרן וחומש והמש"ל בפ"י מ"הת דחה דבריו וכ' דפלוגתייהו הוא על התשלומין אבל בתרומה גופה ליכא מאן דפליג דבודאי משעת הפרשה חייב ע"ש ואע"ג דקי"ל כר"ח בר"פ הזרוע דהמזיק מת"כ או שאכלן פטור ה"ד בעליו אבל אחר חייב למ"ד טובת הנאה ממון כדאמרי' בס"פ האיש מקדש בגונב טבלו של חבירו ועיין להפר"ח בי"ד סי' ס"א ע"ש:

יכול יהא חייב על התרומה שבתבל וכו'. בר"פ

הזרוע מייתי ברייתא כיוצא בזה ומוקי לה הגמ בבאה ליד כהן בטבלייהו וכו' ע"ש והר"מ בה"ת לא כ' אוקמתא דגמ' ע"ש ונר' דס"ל דהגמ' לא פריך אלא לטעמא דכתיב זה אבל לטעמא דממון שאין לו תובעין לא פריך מידי דכיון דלההוא טעמא מחייב לצאת י"ש כמ"ש התוס' שם איכא לאוקומא להך ברייתא לענין לצאת י"ש והר"מ שם בה"ת כ' טעמא דממון שאין לו תובעין ע"ש והתוס' שם הק' אמאי לא קאמר דס"ל לאו כמי שהורמו ע"ש והק"א תי' משום דבגמ' לעיל בקו' דמתנות דין מוקי כמי שהורמו ע"ש ואי מהא לא אריא דכבר כ' התוס' בבתרא דקכ"ג ע"ב דיש בין מתנות לתרומה דבמתנו' כמי שחורמו משום דניכרין אבל בתרומה לאו כמי שהורמו עיין שם ולפי זה מק' התוס' שפיר:

פרשתא ז

בהופה המסרס את הנקבה וכו' הנה פליגי תנאי כאן אי המסרס נקיבה אית ביה לאו ובפ' שמונה שרצים דקי"א פריך הגמרא ולריב"ב דאמר על ב' הוא אומר פרו ורבו ע"ש הא דלא פריך ממ"ר כאן דאפי' במסרס נקבה אית ביה לאו י"ל דטעמא הוא משום שבת דגם אשה מצווה בשבת כמ"ש המג"א סי' קנ"ג וכיון דמשום שבת הוא אי כבר קיימא מצות שבת שרי אבל משום פ"ור אפי' יש לו בנים חייב משום ולערב אל תנח ידך והרמב"ם בפי"ו מה' א"ב דין י"א ב' סתם המסרס נקבה פטור ולא ביאר דדוקא בקיימה מצות שבת

נר' דס"ל דליכא מצות שבת באשה וכ"נ מדברי הר"ן בתשובה סי' ל"ב וסי' נ"ה ובמ"א כתבתי בזה:

פרשתא ח

אדון אני בכור מותר בשמיני וכו' ק"ק היכי ס"ד דנאכל בשמיני לבד והא לכ"ע בכור נאכל לב' ימים ולילה א' ונ"ל מקראי וי"ל דמאי דאמרי' בשמיני לבד הוא על הקרבתו אבל על האכילה אין קפידה אבל ק' הא אמרי' בר"פ עד כמה דבכור מנינן לשנתו ולא לשנות עולם ונ"ל מקרא דשנה בשנה ואי ס"ד דלשמיני לבד הוא דשרי מאי נ"מ אי לשנה שלו או למנין עולם הא לעולם אינו כשר אלא ביום הרצאה ומנין השנה מיום הרצאה הוא דמנינן כדאי' במס' ר"ה דף ה' ע"ש ואין לו' דשנה בשנה הוא. על האכילה ונ"מ אי בערב ר"ה הוא יום הרצאתו אי למנין עולם אינו נאכל למחר ואי לשנתו נאכל למחר דודאי אין קפידה באכילה דהא השתא נמי דכשר כל השנה אם נשחט ביום האחרון של השנה נאכל למחר דבכור נאכל לב' ימים ואינו משתנה דינו לעולם וצ"ל דהאי תנא דברייתא ס"ל דשנה בשנה לנאכל לב' ימים ולא למנין השנים וע"ש בגמ' ר"פ עד כמה דאיכא מאן דדריש הכי ע"ש:

מנין אף להקדש ת"ל לקרבן פי' הק"א לו' דאסור להקדש מחוסר זמן וק"ל דבגמ' בחולין דפ"א ע"א נ"ל מדכתיב שבעת ימים יהיה עם אמו הא בלילה חזי דכתיב מיום הח' הא להקדש הא להרצאה וסבור הייתי לפ' מנין אף להקדש ולדות קדשים דקדישי ועומדין מנין דאסור תוך ז' אך בגמרא ביומא דף ס"ג מייתי לה וגרסי' מנין שלא יקדיש מוכח כפי' הק"א ועיין להז"ר שנר' דט"ס נפל בדבריו ע"ש ומעתה הדק"ל ונ"ל דצריכי תרי קראי דאי מחד קרא הו"א דוק' בלא ידעי' דכלו חדשיו מותר להקדיש תוך ז' והמש"ל בפ"ג מה' א"מ נסתפק בהקרבה בכלו חדשיו אי מותר להקריב בתוך ז' ע"ש ותמהני דמדכתיב מיום הח' וממעטי' ליל ח' להקרבה דמפסל משום מח"ז דאפילו עלה ירד או בבמה כמ"ש התוס' שם בחולין ע"ש מוכח בהדיא דאע"ג דיצא מכלל נפל אסור להקרבה דהא מכי שלמו שבעת ימים יצא מכלל נפל:

פרק יא

יכול משתחשך ת"ל יום ק"ל מ"ש הכא אי לאו יום הוא בן הערבים היינו משתחשך ובתמיד לא כתיב אלא בין הערבים ומפרשינן לה בין ב' ערבים כדאי' בר"פ תמיד נשחט ואף למסקנא דהתם כן הוא פי' בין הערבים כמ"ש הק"א בשם רש"י וי"ל דבתמיד שאני דשני קרא בדבוריה דכתיב בבקר והול"ל נמי בערב וכיון דשני ע"כ לדרשא אבל בפסח לא שני ולא אתי לדרשא אי לאו יום ובהכי ל"ק מה שהק' מהרש"א שם ועי"ל שאני גבי פסח דמבע"ל ליאוחר דבר וכו' כדאיתא שם דנ"ט ע"ש:

מה שביעי רשות וכו' דהוי דבר שהיה בכלל וכו' ואע"ג דאמרי' בפ"ק דיבמות ד"ז דהיכא דסותר כללו לא דיינן ליה בדבר שהיה בכלל וכו' כבר תי' הרא"ם ז"ל דהכא אינו סותר כללו דמעיקרא ספיקא הוי אי פי' דקרא ז"י תאכל מצות הוא חיובא או לאפוקי חמץ ע"ש ועפי"ד י"ל מה שהקשה ה' ערך השלחן א"ח סי' תי"ז על ה' נחפה בכסף דהתם נמי ספקא הוי אי קרבן צבור בכלל או לא ועיין להפר"ח סי' תס"ח ע"ש:

פרשתא י

יכול אף בית השלחין ובית העמקי' ת"ל קצירכם וכו' בפ' כ"ש דכ"ג אמרי' דלר' אבהו מדכתיב קצירכם ידעי' היתר הנאה ע"ש וק' מברייתא הלזו דאצט' קצירכם להאי דרשא ועיין להתוס' במנחות דס"ח ע"א בד"ה קוצרין ע"ש:

אילו נאמר קלי וכרמל וכו' עיין פירש"י במנחות ד"ע ע"ב דלפי' ממעטי' אורז ודוחן מג"ש דלחם ולאו ממשמעות וכן יתפרש בברייתא הלזו וכ"פ הז"ר ע"ש אבל התוס' שם פי' דג"ש דלחם לאפוקי דלא נימא שעורים לבד ע"ש והוא דלא כברייתא הלזו בתרתי דהכא נ"ל חמשת המינין מקלי וכרמל וכס"ד לא הוה מייתינן אלא חטין ולא שעורין כדברי התוספות ועיין בכריתות ריש דף ה' דאמרינן לכתוב קלי וכרמל ולא לכתוב לחם איכא למיפרך וכו' ע"ש ולפום ברייתא הלזו אצט' לחם למעט קטנית וע"ש להב"ש:

פרק יב

כשהוא אומר וביום הבכורים וכו' פי' הק"א מדכתיב חדשה תרי זימני אא"ע לחטין תנהו ענין לשעורין וכ"מ מגמ' במנחות דפ"ד ע"ב ע"ש אבל רש"י בחומש כ' מדכתיב הביכורים וע"ש בהרא"ם וכ"פ הרמב"ם בחיבורו וצ"ע:

פרק יד

לא יאמר עונש בענוי וכו' עמ"ש הק"א בפי' הגמ' ביומא דפ"א דמאי דקאמר עצם עצם גמר היינו לעונש דמלאכה ואז אייתר עונש דמלאכה לג"ש אחריתי לאזהרה בענוי וחד לאו יתירא לילפותא אחריתי דבין ביממא בין בליליא עש"ב ואין להקשות אמאי עביד כן התנא דברייתא והו"ל למילף עצם עצם לאזהרה ותו לא די"ל כיון דמעיקרא הוה ס"ד למילף מק"ו אף דאפריך ק"ו הניח הילפותא כמו שהיא מעיקרא אלא במקום הק"ו ג"ש אבל ק' לא ליכתוב עונש במלאכה ונילף הכל בג"ש דעצם עצם דהיינו אזהרה בעינוי ועונש דמלאכה ובין דיממא ובין דליליא דענוי דאין ג"ש למחצה ועיין להרב כ"ת שם ונ"ל לישב דרך הק"א כמ"ש הר"ן בחידושיו בר"פ הנשרפין דאף בג"ש המופנה היכא דאתית לדין אחר שוב אין ללמוד דין אחר היכא דאיכא למיפרך ולגבי דין הב' הויא כג"ש דאינה מופנה דמשיבין ע"ש ומעתה הכא דאיכא למיפרך אצט' לכל דין לימוד

אחר ובמאי דאמרי' בגמרא קנא דעצם עצם ועניתם למ"ל נ"ל דתרי דרשות דרשי' מדלא כתיב ביום הזה והוה ממעטי' ג"כ לילה דביום ולא בלילה ול"ק מה שהק' הק"א ע"ש:

פרק טז

ביום ולא בלילה ביום הראשון אפי' בשבת עיין בק"א דפי' תברא מי ששנה זו לא שנה זו ואיכא למידק אמאי בדרשא קמייתא לא נקט אלא תיבת ביום ולא נקט הראשון כבתרייתא אשר ע"כ נר' במאי דאמרי' בשבת דקל"ב גבי מילה ראב"י אמר שמיני אפילו בשבת ופריך הגמ' דילמא למעוטי ז' ע"ש ש"מ דלראב"י ס"ל דמשמעות ח' אפי' בשבת ה"נ משמעות הראשון הוא אפי' בשבת והכא ליכא למיפרך כדפר' גבי מילה דהכא הראשון יתר הוא דהא בט"ו משתעי קרא ואפי' לא כתב הא' ידעי' דביה משתעי קרא וכל אותה סוגיא דר"א ורבנן שם בדקל"א גבי לולב היא מקמי דידע לה למילתא דראב"י וא"כ א"ש הכא דחד תנא הוא ודריש מביום ולא בלילה ומהראשון אפי' בשבת ותנא דברייתא הלזו מסייע ליה לראב"י בסברתו ועיין לקמן בפ' בהר פרשה ב' דדרשי' ביום ולא בלילה הכפורים אפי' בשבת וע"ש להק"א:

פרק יז

תמיד ופסח דדחו שבת שנאמר במועדו נר' דט"ס וצ"ל דדחו שבת וטומאה וכן היא בגמ' בפסחים דע"ז דלפי גי' הספרים ק' דתמיד דדחי שבת בהדיא כתיב על עולת התמיד וא"צ לקרא דמועדו אלא לטומאה כדאי' שם דס"ו וע"ש בתוס':

פרשתא יג

יכול לא יהא כתית כשר למנחות וכו' כ' הק"א דסבר' הוא דלאכילה בעי' עב ע"ש וק' דבמתני' שם במס' מנחות תנן ויהיו מנחות טעונות שמן זית זך מק"ו ממנורה ואי איתא דסברא הוא דבעינן עב ק"ו פריכא הוא וצ"ל דמתני' לענין זך איירי אבל הכא לענין כתית מהניא לן האי סברא ותרי מילי נינהו ועפי"ד הק"א ניחא מה שהק' הרא"ם לא לכתוב לא למאור ולא כתית ע"ש די"ל דבלא מאור נמי הוה אמינא דלא יהא כתית כשר למנחות מכח האי סברא ולהכי כתיב כתית גבי מנחות ואחר דכתיב כתית הו"א גז"הכ דבעי כתית דוקא ולהכי כתיב למאור והרא"ם כ' דהוה ילפי' בבנין אב ממנורה והלח"מ בה' א"מ כ' דק"ו דמתני' אתי נמי לענין כתית ע"ש. וק"ל כיון דאי לאו קרא הו"א יטענו כתית מק"ו או מב"א כי אתא קרא דלמאור לו' דלא צריך כתית הוא דאתי מהיכ"ת לו' דלא יהא כתית כשר אתא דליצטריך כתית גבי מנחות וכה"ג איתא בריש סוטה גבי לה יטמא ולעולם בהם תעבודו וקנא את אשתו ע"ש בגמ':

תמיד אפי' בשבת תמיד אפי' בטומאה ק"ל דבקרבן תמיד כתיב נמי תמיד ולא נ"ל תמיד מניה דדחי שבת אלא מדכתיב ע"ש בשבתו על עולת התמיד ודדחי טומאה מג"ש

במועדו וכדאיתא בפסחים ר"פ א"ד והכא גבי נרות מתמיד נ"ל דדחי שבת וטומאה וצ"ל דהכא מדכתיב תמיד דרשי' דהקיש' התורה מנורה לתמיד ולאו ממשמעותא דתמיד דריש ובמאי דאמרינן אפילו בטומאה גבי נרות עיין להז"ר מ"ש מחנוכה ועיין להפר"ח ריש ה' חנוכה דמיישב הכל על נכון:

פרק יט

את ידיהם ידי כל אחר ואחד פי' שני הידים של העדים והדיינים ודריש ליה מדלא כתיב ידם וכתיב ידיהם לו' דבעי' ב' ידים של כל אחד אבל שאר הקהל א"צ לסמוך:

אותו בלא כסותו עיין מ"ש הז"ר ועפי"ד ניחא מה שהק' התוס' בסנהדרין דמ"ה ע"א בד"ה הא ועוי"ל קו' התוס' ועיין לקמן בס"פ שאח"ז ע"ש:

וכי רגימתו בכל ישראל וכו' עיין ברש"י בחומש שכ' ששלוחו של אדם כמותו מכאן ע"ש ולקמן דרשי' ליה מרגום ירגמו בו ע"ש:

יכול הוראת שעה וכו' ק"ל לרב דס"ל במנחות די"ט דילפי' דורו' משעה אמאי אצט' קרא הכא ועיין להתוס' בסנהדרין דמ"ה ע"א בד"ה מנין ע"ש:

פרק כ

הייתי אומר מכה אדם ישלם בהמה כ' הק"א דהו"א נעביד ביה תרתי ע"ש והוא תימה דהא מכדי רשעתו נפקא כדאי' ר"פ החובל ע"ש ע"כ צ"ל דהו"א במזיד בלא התראה דליכא קטלא ישלם ממון:

ת"ל עין תחת עין אינו מובן כיצד היא הדרשא ועיין להז"ר ועיין להתוס' בר"פ אחד דיני ממונות שכ' לענין זכות וחובה אין סברא להשוותן ע"ש:

פרשת בהר

פרשתא א

ת"ל שדך עד שיהא כל אחד מכיר את שדהו יש להבין השתא דכתיב שרך דלא נהגא שמטה עד אחר ארבע עשרה שנה שכבשו וחלקו אמאי אצט' הארץ ואשר נותן לכם לעבר הירדן ועמון ומואב וי"ל דהשתא אצט' קרא לו' דשביעית אינה נוהגת בעמון ומואב ועבר הירדן דהיינו עמון ומואב דטיהרו בסיחון אפי' אחר שכבשו וחלקו ומכאן נר' ראיה למ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ד מה' שמטה ויובל דין כ"ח שכ' אפי' עבר הירדן לא נהגא שמטה אלא מדבריהם אבל רש"י בפ"ק דחגיגה ד"ג ע"ב כ' דלא נהגא בעבר הירדן כלל והקשו התוס' מדתנן ג' ארצות לביעור עבר הירדן וכו' וכ' וכ"ת דטעמא משום דלא קדשה וכו' ע"ש וכונתם נר' דאי טעמא משום דלא קדשה הוה ניחא די"ל דההיא מתני' דג' ארצות אתיא כמ"ד קדשה לשעתה ולא קדשה לעת"ל דפלוגתא דתנאי היא ולעולם לא קדשוה

עולי בבל ודלא כמהרש"א שם ודעת התוס' שם דעבר הירדן נהגא בו שביעית מדאורייתא ועיין להר"ש במס' ידים ולהמש"ל בהלכות שמטה ויובל שם ע"ש:

פרק א

מן השמור אי אתה בוצר וכו' כ'. התוס' בסוכה דט"ל ובמציעא דח"ן דהשמור אסור ע"ש וי"ל ממ"ש התוס' בפ"ב דקדושין דנ"ו ע"ב בד"ה המקדש וכו' ושביעית אחר הביעור ע"ש וכתב מהרש"א אבל קודם הביעור שרי כדתנן לעיל בהמקדש ה' נשים וכו' ע"ש והשתא אמאי לא תנן המקדש בפירות שביעית מן השמור דאסורין וההיא דחמש נשים במופקר איירי וצ"ל דלא אסיר אלא באכילה ולא בהנאה וא"כ אם קדשה בהם מקודשת כמו המקדש במאכלות האסורות באכילה דמקודשת ומ"ש התוס' שם בתי' הב' שסבורה היא ליהנות כדרך הנאתו ע"ש דוקא לגבי שלא כדר"ה הוא שכ' כן דלא אסקא אדעתא ליהנות שלא כדרך הנהנין אבל אם אסור באכילה לבד לא איכפת לה ועיין להרב הלכות יו"ט דקנ"ו ע"ב ע"ש ובהכי ניחא מה שהקשה השע"ה בה"א מדפריך בבכורות ד"ט תקדוש במאי דביני ביני ע"ש ומה שהקשה מהרש"א שם בקדושין ממ"ש התוס' שם דנ"ח דשביעית אפילו אחר הביעור אינה אסורה בהנאה ע"ש י"ל במ"ש התוס' בפ' מקום שנהגו דנ"ב דהביעור הוא שיפקירם ואתר שיפקירם אם חזר וזכה בהם מותרין באכילה אבל אם לא הפקירם אסורין ע"ש י"ל דמ"ש התוס' דשרו בהנאה היינו אם הפקירם ותוספת דמיה לענין דצריך לאוכלן בקדושת ז' ומ"ש התוס' דהו"ל למתני שביעית אחר הביעור היינו בשמור שלא הפקירן וקדשה בהם ועי"ל במ"ש מרן בכ"מ בפ"ז מה' שמטה דמה שאסורין אחר הביעור הוא מדרבנן וקראי אסמכתא בעלמא ע"ש וא"כ התוס' בדנ"ח דאקרא קאי כ' שפיר דשרי בהנאה אבל במתני' מקשים דכיון דאסורין בהנאה מדרבנן אינה מקודשת כמו המקדש בחיטי קורדניתא בפרקא קמא דפסחים דף ו' ע"ש:

מן השבות אתה אוכל פי' הק"א דהיינו למעוטי אם נעשית בהם עבירה ע"ש וק"ל דת"ל מכל שתעבתי לך כדאמרי' בפ' כל הבשר דקי"ד וע"ש בהסוגיא:

לכם ולא לאחרים וכו' פי' הז"ר דא"צ להפקיר גם לגוים אלא דבישראל סגי ע"ש והק"א פירש דאינו מאכיל מהם לפועליו ע"ש והיינו אם אין מזונותיהם עליו ומאי דתניא לקמן דמאכיל לפועליו במזונותיהם עליו איירי וכ"פ הרמב"ם ז"ל בה' שמטה ע"ש:

פרק ה

בסופו לרבות את האשה פי' הז"ר דהוה ממעטי' אשה מדכתי' איש והשתא דאיתרבי אשה אתא איש למעוטי קטן דאין לו גואלין כדאי' בר"פ בן סורר ע"ש והוא תימה דהתם אקרא דואם אין לאיש גואל דכתיב גבי אשם גזילות קאי ומוקמי' ליה בגזל הגר דבגר קטן ודאי דאין לו גואלין אבל הכא גבי שדה אחוזה ליכא למדרש כן דשדה אחוזה ליכא

אלא בא"י וגר ל"ל נחלה בארץ ובהדיא תניא לעיל ובפ"ק דקידושין דפריך אהאי קרח וכי יש לך אדם מישראל שאין לו גואלין וכו' ולא מוקי לה בגר וכ"כ הרא"ם דליכא לאוקומא בגר דגר אין לו שדה אחוזה דשדה אחוזה ליתיה אלא בא"י ע"ש:

פרשתא ו

מנין לבא על שפחתו וכו' פי' הז"ר דסד"א אין אדם עושה בעי' בעי' זנות ושחררה קמ"ל והקשה מכאן למ"ש הרי"ף בפ"ב דיבמות דבא על שפחתו אמרי' דשחררה משום דאין אדם עושה בעי' בעי' זנות ע"ש ול"ק דברייתא הלזו אתיא כב"ש בפרק הזורק דפ"א ע"ב אדם עושה בעי' בעי' זנות ומהכא יליף לה ומה שקשה מכאן לס' הר"מ דס"ל איסור שפחה לב"ח לית בה אלא איסו' דרבנן כתבתי במ"א:

הוקש עבד לאמה מה אמה אין קדושין תופסין בה וכו' מוכח דלא משמע ליה להאי תנא דרשא דעם החמור עם הדומה לחמור דלההיא דרש' א"צ היקש עבד לאמה ואמה שאין קדושין תופסין בה נ"ל מהאשה וילדיה תהיה לאדוניה ובהכי ניחא לי פסקי הר"מ דפ' כר"ש דלא דריש טעמא דקרא ופ' כחכמים דפליגי ארי"הג בהאומר לשפחתו הרי את ב"ח וולדך עבד ולדידי' אייתר קרא דהאשה וילדיה לפי משמעות הסוגיא דס"פ האומר דקדושין דהא נ"ל מהיקשא דכל שאין קדושין תופסין ולדה כמוה וכבר עמר בזה השע"ה ע"ש וע"פי ברייתא הלזו דלא משמע ליה דרשא דעם החמור יתיישב שפיר:

והיו לכם לאחוזה הוקשו עבדים לשדה אחוזה וכו' בגמרא בקדושין דף כ"ב נ"ל מקרא דלקמיה דוהתנחלתם אותם לרשת אחוזה ע"ש:

מלמד שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו וכו' התוס' בכתובות דמ"ג הקשו למ"ל קרא דאותם ת"ל מדנ"ל דמעשה הבת לאב מדכתיב כי ימכור את בתו לאמה הוקשה לאמה ומינה מה אמה אין להבנים זכות בה דאין עובדת את הבן אף בת אין מעשה ידיה לאחין ע"ש מה שתירץ וכתי' תירצו עוד שם דאי לאו והתנחלתם הו"א הא דהוקשה לאמה דוקא קטנה ואצט' לו' דאין מעשה ידיה לאחין והקשו ע"ז דנימא דיו כמו מכירה ע"ש ולזה י"ל דהו"א היקשא דלאמה אתא לעיקר דינא דזביני דאין האחין יכולין למוכרה דהו"א אדם מוריש זכות שיש לו בבתו לבנו אבל ק' לפום האי תי' מאי פריך הגמ' בכתובות דמ"ז ואימא ה"מ קטנה אבל נערה לא וכו' ע"ש ומאי פריך נימא דאי לקטנה אתי למ"ל קרא דוהתנחלתם ומדאצט' קרא דוהתנחלתם מוכח דקרא דלאמה אפילו בנערה וי"ל דלעולם לקטנה אתי ואצט' קרא דוהתנחלתם לקדושין דאין האחין זוכים בקדושיה כמו האב וממע"י לא ילפי' משום דקדושיה מעלמא אתו כדמצריך להו הגמרא בפ"ק דקדושין דף ה' ע"א ע"ש מיהו בעיקר קושייתם שהקשו למ"ל והתנחלתם ת"ל מלאמה אין לתרץ

דאצט' קרא לקדושין רמ"מ קשיא אגמ' גופא דמייתי לקרא דוהתנחלתם למע"י שאינם לאחין והא מילתא נ"ל מלאמה ועיין בפ"ק דקדושין שהקשו התוס' קושייתם הלזו ותירצו כמו שתירצו בכתובות וע"ש במהרש"א ובענין קושיית' ק"ל מאי קשיא הא י"ל דלהאי מילתא דלמעט אחין אין ללמוד מעשה ידיה דבת מאמה דלא דמו דאמ' לא מיתזנא מאחין אבל בת ניזונת מאחין וכיון דניזונת מהם סברא הוא דמע"י לאחין וכדאמרי' בפ"ק דקידושין דאי כתב רחמנא מע"י לאב הו"א משום דקא מיתזנא מניה ע"ש בגמ' וי"ל:

פרשת בחוקתי

פרשה ב

ואם לא תשמעו לי וכו' הנה בפרשה הלזו מנה התנא שבעה עבירו' ראשונה ביטול תורה והיא גוררת את הששה עד שכופר בעיקר וכנגד זה שבעה פורעניות והיינו שבע כחטאתיכם כדתניא לקמן וזכ"ה שש הנה שנא ה' ושבע תועבת נפשו דירצה שש הנה הגופי עבירות אשר שנה ה' והשביעית תועבת נפשו יתברך דהיינו שכופר בעיקר ובמאי דאי' בסמוך דפי' לפני ה' היינו שיודע בוראו יתברך דכתיב התהלך לפני והיה תמי' דהיינו התהלך לפני שתכיר אלהותי:

פרק ח

מנין שאף האמהות ת"ל את תרגום אשה אתתא והיינו את אברהם כמו איתת אברהם:

פרשה ג

מנין שאף העבדים והגרים ת"ל ואמרת אליהם קשיא למ"ל קרא ת"ל מג"ש דלה לה מאשה וכה"ג פריך הגמרא בר"פ בתרא דנזיר גבי נזירות ע"ש. ונ"ל דהכא לנערך אצט' קרא דנערך באיש ולא באשה ומכאן ראיה למ"ש התוס' ריש ערכין דהעבדי' נערכין כערך איש ע"ש:

מה כאן כי יפלא וכו' עיין מה שפי' הק"א ואע"ג דבנדרים כתיב נמי כי יפלא מ"מ אצט' למלפיה מערכין כי היכי דאייתר כי יפלא דנדרים לדרשא אחריתי עיין בר"פ בתרא דנזיר ע"ש בגמ':

ולא הוציא את הגוסס ת"ל והעמיד וכו' התוספות בפ"ק דערכין הקשו מדאמרינן בפ"ק דחולין שחט בה ב' או רוב ב' ועדיין מפרכסת בת העמדה והערכה ע"ש ועיין להרב בש"מ בפ"ק דנזיר אהא דאמרי' ודילמא גוססין שוינהו דמחלק בין גוסס בידי שמים לגוסס בידי אדם ע"ש:

מנוול ומוכה שחין טומטום ואנדרוגינוס כ' הק"א דל"ג מנוול ומוכה שחין דהא איתנהו בערכין ע"ש וטפי הי"ל לאוכוחי היכי קתני דאיתנהו בדמים הא קתני דליתנהו בדמים

מיהו לזה י"ל דלעיל במנוול ומ"ש וטריפה איירי כמ"ש התוס' ריש ערכין ע"ש והכא במנוול ומ"ש דלאו טריפה דבר דמים הוא דנמכר לקנס:

פרק ט

ואם המר ימיר לרבות את האשה עיין לה' ק"א ועיין לה' שאגת אריה סי' פ"ב:

פרק יא

שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו לפי טעם זה אפילו לא נגאלה מיד ההקדש חוזרת ביובל לבעלים הא' וכ"כ רש"י בחומש והתוספות בערכין דכ"ו כ' לפום ריהטא נר' דדוקא בעאלס וכו' ע"ש ותמהני דמירושלמי בפרק האומר דקדושין הביאו הר"ן בחי' במס' נדרים דכ"ט ע"א נר' בפירש"י דאיתא התם האומר שור זה עולה שלשים יום כל ל"י עולה אחר ל"י יצא לחולין האומר לאשה התקדשי לי ל"י מקודשת לעולם מה בין זה לזה מצינו הקרש יוצא בלא פדיון היכן מצינו בשדה מקנה ע"ש הרי דבשדה מקנה יוצא בלא פדיון כלל:

נאמר כאן וחשב וכו' וכן איתא במשנה בערכין די"ד וע"ש בגמרא ורש"י בחומש כ' דבשדה מקנה בחומר שעורים כשדה אחוזה ושנה משנתו כר"א ותמהני מהמש"ל בפ"ד מה' ערכין שכ' ע"ד רש"י בחומש הללו מנ"ל ד"ז ולא ידענא היכא רמיזה ע"ש והוא תימה איך נעלם ממנו משנה ובריייתא הלזו:

ונתן את הערכך ביום ההוא שלא ישהה וכו' נראה דר"ז בערכין מיירי הנידון בהשג יד וכ"כ רש"י בר"פ שלוח הקן דקרא דונתן את הערכך בערכין מיירי ע"ש א"נ איירי נמי בשדה מקנה וקאי על שדה מקנה גופא דאם בא לגואלה יגאלנה כשער השוה עכשיו ולא ישהה והק"א פי' לה על נכסיו שימכור כדי שיגאלנה בתם ע"ש וק' הא הגאולה היא בידו וברצונו ואם הוא רוצה להמתין מי מעכב ע"י וי"ל דאיירי באמר שרוצה שיגאלנה דאינו יכול לחזור וכדמשמע ממתני' דערכין והובאו לעיל דממשכנין מנכסיו עד עשר ע"ש:

מנין לרבות דבר המטלטל וכו' ברייתא הלזו גבי ערכין מתניא ומפיק לשוה כסף ככסף מהאי קרא ועיין להתוס' ריש קדושין שחתרו למצוא מוצא ד"ז דבערכין שו"כ ככסף ע"ש:

פרק יב

מבהמה ולא כל בהמה וכו' ליתא להאי גי' דקרא כתיב בהמה וכמ"ש הק"א ובגמ' בערכין איתא דקרא דבהמה למדרש דומיא דבהמ' דיכול למוכרה לעולם ולאפוקי בתו והקשו התוס' דנילף משדה אחוזה דהא א"י למוכרה לעולם דחוזרת ביובל ע"ש ומדלא תירצו דבשדה אחוזה נמי יכול למוכרה לעולם בע"מ שלא תחזור ביובל דומיא דשביעית וכר"י דבדבר שבממון כה"ג תנאו קיים וכדאי' בפרק הזהב ע"ש נר' דס"ל דביובל לכ"ע לא

מהני תנאה דבשנת היובל קדש לה' ואין אדם מוכר דבר שאינו שלו וכס' הרשב"א הביאו הנ"י שם בפ' ע"ש:

ואם גאול יגאל לרבות את האשה היינו לרבות את האשה במעשר דידה וכמ"ש הק"א אבל הז"ר פי' במעשר דבעל וזוזי דידה וקמ"ל דהויא כמו בעל ומוספת חומש ע"ש והוא תימה דבקדושין דכ"ד פריך הגמרא אי במעשר דבעל וזוזי דידה איש ממעשרו ולא אשה ולפיר"ת שם לא אצט' קרא אלא במעשר דידה וזוזי דידה דאין מוספת חומש ודרשא דת"כ לפדיה בלא חומש ואי זוזי דבעל ומעשר דבעל שליחותא דבעל קעבדא ולא יהא אלא אחר וכדאי' שם בגמ' ע"ש וצ"ע:

בסיומא דפרשתא מנין שמעשר בהמה בעמוד ועשר שנאמר עשר תעשר נראה מדלא דרשי שאר תנאי האי דרשא אלא מקראי אחריני ולא מהאי קרא ס"ל דלא דרשי' עשר תעשר למ"ב וכה"ג דייק מהריט"א ז"ל בס' הלכות יו"ט ד"ו ע"א דמדלא דרשי שאר תנאי מוהעברת לא גמירי ג"ש דהעברה העברה ע"ש ובהכי ניחא מה שהקשה הרב ז"ל שם ע"ד ר"ח דס"ל דכהנים פטורין ממ"ב אמאי לא ילפינן מהיקשא דמ"ב למעשר דגן כדילפי' בבכורות דנ"ג ונ"ר ע"ש די"ל דפ' כהני תנאי דקרא לאו במ"ב איירי וליכא היקשא דמעשר בהמה למעשר דגן ובהכי ניחא דילפי' התם הלקוח ושניתן לו במתנה פטורין ממ"ב מקרא דבכור ואמאי לא יליף בהיקשא דמ"ב למ"ד דמעשר דגן פטורין הלקוח ומתנה כדאיתא בפרק הפועלים ע"ש בתוספות ועפי"ה ניחא דדריש דרשא דאתיא אליבא דכ"ע ועיין להרב בספר שמחת יו"ט סי':

ספרי

פרשת נשא

אזהרה מנין היינו לענין אם התרו בו שיהיה לוקה או משום דלא ענש אא"כ הזהיר ולהכי בעיא אזהרה מנין ואע"ג דאמרינן בר"פ הלוקין דברת לא בעי אזהרה נוכל לומר דרבינא דמשני שם שינוייא אחרינא ה"ט דנייר מאוקמתא קמייתא דס"ל דכרת לא בעי אזהרה ועיין למהרש"ל ז"ל בפ' ד' מיתות דנ"ט בד"ה והרי ע"ש ונ"ל שזה דעת הרשב"א ז"ל שהביא הר"ב בש"מ שהק' אמאי דפרכינן בדל"ב א"כ בטלת ערות אחותך דנימא דלאו לאזהרה דלא ענש אלא אם כן הזהיר ותי' דמ"מ לקי ע"ש וקושיתו היא לס' רבינא דס"ל דכרת בעי אזהרה וחידש דאתי לתרווייהו ומ"מ יש לגמגם דמאי קשיא נימא דר"י לא ס"ל דרבינא והתוס' בר"פ השוחט והמעלה כ' דרבינ' דנייד מאוקמתא קמייתא משום דס"ל דקרבן בעי אזהרה ע"ש ועיין לה' אהלי יהודה:

כתבו התוספות בשבועות די"ו דאזהרה לנטמא בפנים משמעו' דולא יטמאו ודבעי מנה"מ משום דאי' לאוקומי קרא בנטמא בחוץ דמצינו דהזהירה התורה כן ואל המקדש לא תבא ע"ש נר' מדבריהם דלא ילפי' שאר טמאים מיולדת והיינו משום דאיכא למפרך מה ליולדת שכן מטמאה במגע ובאהל כמ"ש בילקוט או משום דאין מזהירין מ"ה ובעי אזהרה ללקות עליו ועיין לה' הנז' ודברי הילקוט שהביא ע"ש ותראה שאין סתירה משם לדברי התוס':

כ"מ שנא' צווי מיד ולדורות בת"כ יליף מיד ולדורות בשילוח גופיה דלא יליף מנרות משום דאי' למפרך מה לנרות שכן בעו כהונה ונרות משלוח אי' למפרך שכן כרת והק' הרא"ם בפ' צו דבקדושין דכ"ט יליף מיד ולדורות בע"א והשתא הוי ע"א ושלוח ונרות ב' כתובים ותירץ דע"א לא יליף מנרות שכן צד קדושה וע"ש בצריכותא וקשה דליכתוב נרות וע"א ולא בעי שילוח וא"כ הוי ב' כתובים וצ"ל דפריך שכן יש בהם צד חמור ומ"מ ק' דא"כ איך ילפת לעלמא משלשתן אי' למיפרך שכן יש בהם צד חמור דהא אמרי' בחולין דקי"ו דגם בחדא מתלת אי הדר דינא פרכי' כ"ד והכא הדר דינא ועוד שהתוס' במס' מכות ד"ד ע"ב כ' דמאי דאמרי' בכ"ד צד חמור היינו פירכא שוה בשניהם ע"ש וצ"ע והנה ברייתא דספרי ע"כ דיליף שילוח מנרות וע"א דאל"ה אי' למפרך כדפריך בת"כ וראיתי בס' זרע אברהם חיבור על ספרי שכתב דברייתא דספרי ס"ל דלא פרכי' צד חמור ולהכי ילפי' שפיר מנרות וע"א אבל ברייתא דת"כ ס"ל דצד חמור פריך ולהכי אצטריך למוד בשלוח גופיה ע"ש. וכבר כתבתי ביטול ד"ז ונ"ל דספרי ס"ל כמ"ד ב' כתובים הבאין כא' מלמדין ולכך יליף שפיר שלוח מנרות וע"א אבל ברייתא דת"כ ס"ל אין מלמדין ולכך אצט' למכתב בשלוח גופיה דפלוגתא דתנאי היא בפ' ד' מיתות דף ע"ש ומ"מ עדיין ק' בברייתא דת"כ דאיך ילפי' בעלמא מנייהו הא אין מלמדין ועיין להסד"ר שכ' דילפי' מנרות וע"א ופרכי' פרכא ב"ד משום דהדר דינא כדאמרינן בפ' כ"ה ע"ש וגי' הספרים שלפניו שם דבחדא מתרתי אפי' לא הדר דינא ועיין לה' הליכות עולם שהביא גי' אחריתי ודחאה:

אין צו בכל מקום אלא אזהרה כתב ה' אהלי יהודה אע"ג דכ' לא יטמאו את מחניהם י"ל לעבור עליו בב' לאוין ע"ש וק' דא"כ מאי מוכיח בגמ' במכות דט"ו דלאו שקדמו עשה לוקין עליו ממתני' דהכא אל המקדש לוקה נוקמא כר' דס"ל דאי' ב' לאוין ומטעמא דלא אתי חד עשה ועקר תרי לאוין דהא סמוכים נינהו ועיין להתוס' שם ולפמ"ש בדבור שאח"ז ישנו מן היישוב:

רבי אומר א"צ וכו' נראה דפלוגתייהו אין עונשין

אעשה מן הדין ועיין בבעלי הכללים בזה ולפ"ז אעשה דוישלחו קאי אבל הלאוין אה"נ דאצט' תרי לאוין ורבי לשי' דאמר בסמוך צו הוא הלאו וא"כ איכא תרי לאוי והשתא ניחא דאצט' לר' תרי קראי דצו ולא יטמאו את מחניהם חד למחנה לויה וחד למחנה שכינה א"נ אתרי לאוי הם ולא יטמאו את מחניהם ולא יטמאו את מקדשי וניחא קושית התוס' במכות דט"ו ע"א בד"ה תנינא ע"ש ועוד נ"ל דלעולם לר' אין לוקה על מחנה שכינה דלא ילפי' ממחנה לויה אלא אזהרה בעלמא ולא תקשי דא"כ מנ"ל למדרש חילוק מחיצות נוקמא למחנה שכינה ולמלקות דכבר כתבו התוס' במכות די"ח בד"ה איסורה דכיון דמייתינן אזהרה בק"ו טפי ניחא לאוקומא בדבר חדש מלאוקמא למלקות דומיא דמאי דאמרי' כל היכא דאיכא למדרש דרשינן ולא מוקמי' בלאוי יתירי ע"ש וה"נ דכוותה ולפ"ז מתני' דמכות דהכא למקדש טמא לוקה לא אתיא כרבי והסד"ר כ' דר' ס"ל חייבי כריתות אינו לוקה עליהם וא"כ בלא"ה אינו לוקה ע"ש ולפ"ז במחנה שכינה אינו לוקה ובמחנה לויה לוקה דליכא כרת במחנה לויה כמ"ש הר"מ בפ"ג מה' ב"מ ע"ש גם לפ"ז מתני' דר"פ הלוקין לא אתיא כרבי:

היה ר' יאשיא אומר וכו' ממחנה ארון וכו' אע"ג דאפי' מת מותר במחנה לויה י"ל דהכא אחיל קאי דהוא נמי מחנה לויה ותנן בפ"ק דכלים דט"מ משתלחים משם וע"ש בהר"מ והר"ש שכ' דמעלה מדרבנן ועיין להסד"ר:

אבן המנוגעת תוכיח וכו' הר"מ בפי"ג מה' ב"מ הי"ג פ' דאף אבן המנוגעת מטמאה משכב ומושב והמש"ל תמה עליו מספרי ע"ש וגם הזר"ע רמז לה רמוזי ע"ש וה' זרע אברהם על ספרי כ' דאין נעשין מ"ום לטמא בגריס אבל נעשין מ"ום לטמא אוכלין ומשקין ע"ש והוא נכון ברם מה שתמה ע"ד התוספות בנדה דנ"ה ע"ב דמשמע מדבריהם דמצורע ואכן שוין בזה מספרי דחלוקין כדינן י"ל דאדם דקתני הכא הוא על זב וזבה וכיוצא ולא על מצורע ומאי דלא קתני אדם מצורע יוכיח משום דאי' למפרך שם אדם מטמא מ"ום טומאה חמורה דבלא"ה צ"ל כן מדל"ק ט"מ יוכיח כמ"ש ה' אהלי יהודה ע"ש

פיסקא ב

רבי יאשיה וכו' לכל חטאות וניזקין שבתורה כ' הסד"ר דג"ש איש איש קדריש ע"ש ולפ"ז בכ"מ שנא' איש דרשי' האי ג"ש אי הויה מופנה או אפי' אינה מופנה למ"ד במס' נדה דף מופנה מצד א' למדין ואין משיבין א"נ דוקא הכא דרשי' ג"ש דקי"ל דג"ש נתקבלה בכ"מ. ועפי"ז ניחא מה שהק' ה' אהלי יהודה מברייתא זו דספרין עמ"ש התוס' בקמא דדיוקא אי לא נאמר איש הוא דאמרי' השוה הכתוב ע"ש:

פיסקא ג

ולא על מה שעשה אביו וכו' הק' הזר"ע דאפי' הוא בכה"ג פטור כדתנן בר"פ שבועת הפקדון ואין חייבין על שגגתה גרידתא ע"ש מה שנדחק ונ"ל דדוקא מקרבן הוא דקתני מתני' דפטור אבל עונש יש עליו כמ"ש התוס' שם דכ"ו ע"א בד"ה לכך דבמילי דממונה הו"ל למידק ע"ש וא"כ פטר ליה במילי דאבוה גם מעונש והיינו דממעט ליה מוידוי וה"ט דבמילי דאבוה לא הו"ל למידק כמ"ש בגמ' בכ"ד עוד הק' הזר"ע דבכה"ג חייב אף על מה שעשה אביו כמ"ש בקמא דק"ר ע"ש שתי' דכל זה מדברי התובע דאמ"ל אביך נשבע לי ונזכר וכו' ע"ש ואע"ג דכבר ממעט ליה בפיסקא דלעיל מזה בכה"ג י"ל דהתם ממעט מקרבן והכא ממעט ליה מקרן וחומש א"נ הכא ממעט ליה מעונש כמ"ש ועיין להרב זרע אברהם איברא דדברי הזר"ע דחויין מעיקרן דכה"ג משלמי ליה יורשין והעיקר דהכא בשאין גזילה קיימה וכהנך אוקמתי דאוקמוה בגמ' שם לברייתא דת"כ וכמ"ש ה' זרע אברהם והרב אהלי יהודה ע"ש:

פיסקא ו

נטע רבעי טעון הבאת מקום היינו מדכתיב הלולים דנ"ל מיניה בפ' כ"מ דבעי פדיה מכלל דנאכל בירושלים וכמ"ש הז"ר והיינו משום דלא גמיר ר"יש ג"ש דקדש קדש דבלא"ה ע"כ ר"יש במ"ע הוא דיליף דהא בבכורים לא כתיב קדש וניחא השתא קושית התוס' שהק' למ"ל הלולים דת"ל מג"ש והשתא ניחא דהגמרא מק' על ר"יש דספרי דלא גמר ג"ש והגמרא דקדושין מוכרח דפסיקא ליה דאיכא תנא דגמר ג"ש והשתא למאן דגמר קדש קדש כולה מילתא מהתם ילפי' ולא אצט' הלולים וזו היא שי' רש"י בפ"ק דביצה ד"ה ע"א ע"ש. מיהו אכתי ק' דר"מ הכא ע"כ דל"ג ג"ש מדאצט' קרא לבעלים ומהגמר' דקדושין שם נראה דר"מ גמר ג"ש ע"ש וצ"ל דר"מ גמר ג"ש ומאי דאצטריך קרא כי היכי דלא נילף לענין בעלים מתרומה קדש קדש ועיין לה' אהלי יהודה:

פיסקא ז

להוציא את הקטן שאינו איש בר"פ ארוסה חוץ מקטן ושאינו איש ובגמרא לאפוקי בהמה והק' התוס' לרבא דס"ל בפ' הבע"י דיש זנות לבהמה איך מוקמינן לה ולא נמצא כן לרבא והז"ר כ' דכוונתם דהו"ל לאוכוחי ממתני' דהכא וס"ל כמ"ש התוס' בתמורה ד"ל בתחי' דרבא ספוקי מספק"ל לדינא אבל אח"כ כ' דביבמות משמע וכו' וא"כ פשיט"ל הדין אלא דבעי מנ"ל ופשט לה מקרא ע"ש והתוס' בפ' ארוסה בדבור שאחר הדבור הלז כ' דגרסינן קרא וכו' דמשמע דבעי למפשט הדין מקרא וא"כ השאלה היא מנ"ל והדין פשוט לו וליתא לדברי הז"ר:

איסור הקל מדנקט גבי בת אשתו וכו' משמע דאחר מיתה ליכא שריפה דלא כהרשב"א כ"כ ה' אהלי יהודה ואינו מוכרח די"ל כל ימיו משום חמותו דקי"ל כר"עק בפ' הנשרפין: **אין** עדים לטומאה וכו' משמע דלקנוי לא בעי' עדים וכריב"י שם כ"פ ה' זרע אברהם ובגמ' שם אמרי' אר"ח לא לימא איניש וכו' בז"הז דילמא קי"ל כריב"י והיינו משום דאי קי"ל כר"י א"כ אין נאסרת והר"מ פ' בה' סוטה כר"י ובספכ"ד מה' אישות פ' להא דר"ח ונר' דהר"מ דעתו דכיון דר"ח קאמר דילמא קי"ל כריב"י א"כ ספיקא דדינא הוא ולכך לענין שהיה אין מוחקין את ה' מס' ולכך כ' דבעי' עדים אבל נאסרת מס' דילמא כריב"י אבל לרבי יהושע גופיה ודאי דס"ל דאינה נאסרת וזה כוונת ה"ה בה' אישות שם ועיין לה' אהלי יהודה עש"ב:

בשנים הכתוב מדבר עיין להסד"ר במה שהוכיח דהיכא דעד טומאה הוא אחד מעידי סתירה צריך להיות עדות דטו' בסתירה אחרת דאי באותה סתירה הו"ל חוזר ומגיד דמעיקרא העוד על הסתירה לבד והכריח כן מסוגיית הירוש' ע"פ פי' עש"ב ומחלוקת הראשונים היא אם יכול להוסיף בעדותו אם הוי חוזר ומגיד כמבואר בח"מ רסי' סימן כ"ט ע"ש בסמ"ע ובש"ך:

כתבו התוס' בריש סוטה הא דכתיב לא יומת ע"פ עד א' מוקמי' ליה בעדות מיוחדת ע"ש וראיתי לה' אהלי יהודה שהק' דנימא איפכא דלא יומת ע"פ ע"א זה בנה אב ולא יקום ע"א לעדות מיוחדת ומנ"ל לר"ן דעדות מיוחדת כשרה בד"מ ע"ש ונ"ל דל"ק דאי אמרינן לא יומת לזה בנה אב א"כ לא יקום ע"א לגופיה אצט' דאי לא כתב אחד הו"א שנים כדילפי' מלא יומת וקרא גופיה דלא יקום אינו מייתר דאצטריך לקם הוא לשבועה וכ"מ מלשון הברייתא דריש סוטה דלא ק"ל אלא אמילת אחד אבל כי דרשי' מלא יקום לזה בנה אב שפיר דרשינן מלא יומת לעדות מיוחדת משום דקרא גופיה מיותר דנ"ל מרישא דקרא ע"פ ב' עדים כדאמרי' שם במכות:

אם המטמאה טומאה וכו' ביבמות ובסוטה נ"ל

מהיא וע"ש לה' זרע אברהם וה' סד"ר מ"ש בזה ונ"ל לישב דהנה בר"פ הבע"י תנן הבא ע"י בין באונס וכו' וכן אלמנה לכ"ג וכו' ואמרינן שם דאונס דנתקע וישן אינו קונה ביבמה וא"כ דכוותה גבי אלמנה לכ"ג לא נעשית זונה דהא וכן קתני אבל הבא על א"א אפי' באונס דנתקע נאסרה על בעלה כהן דמ"מ ביאה היא וא"כ אי מק"ו הו"א דיו ואונס דנתקע אינו אוסרה עליו ולכך אצט' היא למדרש אפי' כה"ג ואי לאו ק"ו לא הוה מוקמי' היא לאונס דנתקע ומ"מ בגוף הדין שכתבתי צריך להתלמד ממקום אחר:

וטמאה לתרומה כ' התוספות בפ"ק דסוטה ד"ו דלר"ש דאמר מותרת בתרומה הכא מיירי אחר קנוי וסתירה דרגלים לדבר ע"ש נ"ל דהיינו בקנוי וסתירה בעד אחד או דלא שהתה כדי טומאה דמותרת לביתה ומשום דאמרה טמאה אסורה לאכול בתרומה ודו"ק בדבריהם דהוצרכו לו' דרגלים לדבר כנ"ל כוונתם ועיין לה' אהלי יהודה:

פיסקא ח

כל קרבנות שעליה עיין להסד"ר שלא ראה דברי התוס' דמציעא דק"ד ע"ש ועיין לה' חיים שאל ח"ב סי':

שאם נתן עליה שמן ולבונה עובר בל"ת לכאורה נר' דאינה נפסלת בכך כיון דלא שנה עליו הכתוב לעכב ובמנחות דנ"ט אמ"ר חטאת לרבות שלי פסלה אם נתן לבונה משמע דאי לאו חטאת הו"א פסולה וק' הא לא שנה ועיין לה' שע"ה בה' ק"פ גבי אין שוחטין את הפסח על החמץ והר"מ בה' סוטה לא הזכיר כלום מזה וע"ש למרן בכ"מ:

רמ"א גם זו לטובה עיין להסד"ר שע"פי פי' ר"ע ס"ל אין זכות תולה ע"ש וליתא דבסוטה ד"כ אמרי' בגמרא דר"ע ס"ל זכות תולה וע"ש בתוס' אשר ע"כ נ"ל דר"עק תרתי קאמר חדא דאי' זכות אם לא נטמאה ועוד דהזכות תולה מרבויא דמנחת זכרון:

פיסקא ט

מעמיד כל הטמאין הר"מ כ' דבמצורע אייריכדי שיהיה מזומן לזרוק עליו דם ומאי דאמרי' בגמ' בפסחים דפ"ב מפני החשד כ' ה' זרע אברהם שלא יחשדוהו שאינו נכנס למקדש מחמת שאינו חשוב בעיניהם המקדש ע"ש וק' א"כ מאי קאמר בגמ' א"ב דמפנקי וכו' ע"ש:

אין משקין ב' סוטות כא' כ' התוספות בסוטה ד"ח דאפי' העמדה כא' לא אע"פ דמשקה זאח"ז וכן גבי רציעה ע"ש נ"ל דהכריחם לו' כן גבי רציעה דכיון דגבי קרא דאותה אפי' בהעמדה א"כ מאי פריך ורוקתת לא והתניא נימא דמאי דשרי' רוקתת היינו בהעמדה כא' אלא ע"כ דגם מ"ח אמרי' כן דגם בהעמדה שייכא ומק' התוס' על הרציעה מזבחים ועל עיקר דבריהם מאותה דפרה כמ"ש בס"ד ולפ"ז ד"ז דהעמדה כא' אסקוהו בתימה ודברי הסד"ר בכוונתם תמוהים ומ"ש ה' אהלי יהודה והגישו לבדו משמע ע"ש ליתא דא"כ אמאי אצט' לטעמא דמ"ח בברייתא ת"ל מהגישו דהתם לא שייך מאי דשנינן לפלוגי בין ב' כהנים לכהן א'.

פיסקא י

להביא בית עולמים התוס' בסוטה בד"ה בית עולמים הק' דבשבועות מסקי' דתרווייהו מחד קרא נפקי משום דמשכן אקרי מקדש ע"ש ומהרש"ל כתב דס"ל כאותה גי' שהביאו בשבועות ע"ש ולשי' אזיל שכ' שם בשבועות דה"ר שלמה מדרויש נחית לישב הגי'

שהביאו והיינו לתרץ דלא ליהוי מחלוקת בדבר ול"ק מה שהק' עליו מהרש"א שם בסוטה ע"ש והוא פי' דס"ל כהר"ש ואע"ג דהר"ש גופיה לא כ"כ אלא מכח הקושי' זו שמק' בסוטה מ"מ י"ל דהכריחם לפ' כן מכח דנימא וכו' ע"ש במהרש"א ונ"ל עוד דהכריחם דנימא דאי לא שני בדבוריה הו"א לטו' בפנים ולכך שוי לרבוי בית עולמים ואחר דאתא לבית. עולמים נימא כוליה להכי הוא דאתא ומנ"ל טומאה בפנים כנ"ל:

מה עפר האמור להלן זו ס' רש"י בגמרא די"ו ונ"ל מדכתיב ונתן עליו משמע אפר ברישא וכתיב אל כלי משמע מים ברישא רצה נותן זה רצה נותן זה וכל זה קודם הג"ש אכל הג"ש גלי דלכתחי' מים ברישא אבל בדיעבד כשר דאל"ה ג"ש לר"ש לילפותא דפרה מסוטה למ"ל אבל רבנן ס"ל דהקדים עפר למים פסול וכ' רש"י ז"ל דכתי' תורה לעכב והיינו לס"ד דפריך ורבנן אמאי לא ילפי' ג"ש ולא פריך מנ"ל לעכב ולכך כ' דס"ל בס"ד דתורה לעכב כמו דס"ד לגמ' בפרק הקומץ הכי אבל למסקנא דרבנן ס"ל דבפרה גופא פסול והיינו משום חקה הדר ילפינן סוטה מפרה לעכב וא"ש למסקנא דמנחות דתורה בעי חקה והשתא למסקנא לרבנן עליו לערבינהו אל כלי שתהא חיותן בכלי וילפי' פרה מסוטה דפי' הכתוב מים ברישא כדאמרי' מ"מ בכל מקום וכו' וכיון דפי' הכתוב בפרה מים ברישא ממילא הוי עכוב דכתיב חקה גבי פרה והדר ילפינן סוטה מפרה בג"ש לעכוב ומכאן נר' להכריח דחיותן בכלי דרשא גמורה היא דאל"ה למסקנא לרבנן למ"ל אל כלי ועיין לה' ח"ה שם ולהסד"ר ולהרב אהלי יהודה ותראה שעל פי מ"ש דבריהם אינם אלא מן המתמיהין:.

פיסקא יז

והלא כבר נאמר ואחר ישקה וכו' ברייתא זו סייעתא לפירש"י ז"ל בגמ' ד"ך ע"ב ודלא כהתוס' שם דלפי' הול"ל והלא כבר נאמר והשקה ובדברי חכמים דספרין עיין להז"ר ומ"ש הרב זרע אברהם בדברי חכמים הוא נגד הגמרא שם ע"ש:

והנה בגמ' שם אמרו דלרבנן באי לא פתח קרא משמע דפתחא הוא דלא פתח אבל כתיב קרא באי ועיין בגמ' דיבמות דע"ח דאמרינן אי להתירה לא כתיב קרא וכמ"ש התוס' שם דדוקא פשטיה דקרא אבל ריבויא כתיב באי א"ש ועיין לה' קרבן העדה בסוף גיטין:

פיסקא כא

רע"א וכו' ונקה האיש וכו' משמ' דלהנך תנאי קמאי לא דרשי בזמן שהאיש מנוקה מעון וכו' ומכאן סייוע לרש"י ז"ל ביבמות דח"ן ע"ב שכ' דהא במחלוקת שנויא ועיין להתוס' שם:

פיסקא כב

מה נדרים האב. מפר וכו' אף בנזירות וכו' כתב הזר"ע אע"ג דנזירות גופייהו ענוי נפש ואמאי אצטריך היקשא מ"מ ס"ד דכיון דטומאה לית בה ע"נ וכו' ע"ש ונעלם ממנו גמ' ערוכה בפ"ק דנדרים ד"ח דפריך אמאי אצט' היקשא תיתי במ"מ ומשני סד"א כיון דאית ביה קיצותא דסתם נזירות ל"י לאו ע"נ הוא ע"ש וכ' התוס' והרא"ש שם דל"ד מ"מ דנזירות גופייהו ע"נ ע"ש ומה שהקש' הרב אהלי יהודה דנימא דאצט' משום דטומאה לית בה ע"נ עיין בגמרא דנדרים דפ"ב דפליגי אמוראי בנדרה מב' ככרות בא' מתענה ובא' אינה מתענה אי מפר גם לשאינה מתענה ולכ"ע בנזירות אין נזירות לחצאין ומפר לכל כמ"ש בגמרא שם ע"ש גם משמע מגמ' דפריך מזוג וחרצן לא הפר לפי' הר"ן שם דטומאה אית ביה ענוי נפש אבל מדברי הרא"ש ז"ל שם בפי' אינו נראה כן:

לא אכלתי אשם נזיר והא דהיה אוכל חטאת נזיר אע"ג דהוי חולין בעזרה לפמ"ש רש"י בכריתות ד"ז דבחטאת העוף אין בה משום דחולין בעזרה כיון דאין בו הקטרה ניחא ועמ"ש בחי' שם ועיין להסד"ר:

פיסקא כג

ומה אונן שעשה בו אכילת מצוה כיין מצוה פי' אכילת קדשים ויין מע"ב דתרוויהו אסירי לא עשה בו יין מצוה כיין הרשות דהיינו יין דנשבע לשתותו מותר דדוקא דקדשים ודמע"ב דאין מצוה מוטלת עליו דיש לקיימה באדם אחר נזיר שלא עשה בו אכיל' מצוה כיין מצוה דאכילת קדשי' שריא ליה דבנזיר לא נאסר אלא כיין ויין מצוה אסיר ליה היינו דמע"ב אינו דין שלא נעשה בו יין מצוה כיין הרשות דהגונו דנשבע לשתותו דמותר ול"ד ליין דמע"ב דיש לקיימה באחר כמ"ש כנ"ל ועיין להסד"ר והק' הרב אהלי יהודה עמ"ש התוס' בשבועות דכ"ה דנזיר איתקש לנדרים ולמ"ל מיין ושכר ע"ש הא אצט' דלא נילף מק"ו מטומאה כמ"ש בגמ' בנזיר ע"ש ולפמ"ש הסד"ר בסמוך גבי אבא חנן דלת"ק לא יליף מק"ו דטומאה ע"ש הטעם ניחא שפיר דהתוס' מק' לס' ת"ק ומה שהק' עוד במ"ש בגמ' דנזיר ד"ד מושבע ועומד מה"ס הוא ולא חייל נזירות לפירש"י דהא אפשר לקיים בפת י"ל דהתינח בקדוש דלילה קדוש ביממא דלא אפשר מא"ל וס"ל להגמ' דלקדוש דליליא לא אצטריך קרא דודאי חייל כיון דאפשר בפת וס"ל דקדוש דיממא מן התורם ומה שהוכיח מזה בס' הרשב"ץ עיין שם במ"א כתבתי בפרט הלז באורך עיין שם:

מסחורתו ורפואתו וכו' בגמרא פסחים דכ"ג קאמר בגמר' דהיתר הנאה דנזיר נ"ל מנזרו שלא יהא והכא אצט' לסחורה דאפי' דבר שאסור באכילה לבד אסור בסחורה ואי לא כתיב אלא חד קרא הוה מוקמינן ליה להנאה ולכך אצטריך תרי קראי ועיין להסד"ר:

פיסקא כד

מכל אשר יעשה וכו' ומכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה בגמרא דנזיר פרכי' לר"עק כיון דהיתר מצטרף לאיסור אמאי אצט' מכל אשר יעשה ומשני היתר ואיסור בב"א איסור ואיסור כזה ע"ש משמע דלרבנן דאין היתר מ"ל נוכל לו' דהא דאיסורי נזיר מצט' דוקא בב"א וכ"כ הלח"מ בפ"ה מה' שגגות דין ג' ותמה מזה ע"ד הר"מ ע"ש ועפי"ז ניחא לי מה שהק' התוס' בר"פ אמ"ל בכריתות אהא דתנן אכל כחצי וכו' מב' מינין פטור מהא דמעילה דפיגול ונותר מצט' ע"ש ועפי"ה ניסא דבפיגול ונותר כיון דליכא אלא חד קרא נוקמיה בב"א ומתני' דקתני אין מצט' באכל חצי זית ואח"כ חצי זית כדקתני ומ"מ ר"עק היא דאי לרבנן הא בקדשי' ס"ל היתר מצט' לאיסור:

כתב הר"מ בפ"ד מה' מ"א דין י"ו כל האיסורין אין מצט' חוץ מאיסורי נזיר והוא הפך ברייתא דספרין דקתני מכאן אתה דן ועיין להסד"ר ונ"ל דס"ל דברייתא דמעילה די"ז דמפיק פיגול ונותר מצט' מקרא ע"כ לא ס"ל כספרין דאי איתא אמאי אצט' קרא נילף מאיסורי נזיר שהם ג"כ ב' שמות:

אחר כל המעשים הסד"ר הק' דאיך קתני ברישא קורבן ע"ש ונ"ל במ"ש מהרש"א בפסחי' דפ"א ע"ב דאי עביד תגלחת קודם קרבן מהני ע"ש וחד מן חברייא אמר דה"ק אי כתיב כל ימי נזרו הו"א העיקר בקרבן השתא דכתיב קרא אחרינא אפי' לתגלחת ואצט' תרי קראי וניחא גם מה שהק' הזר"ע ע"ש ועיין בפי' שאחר זה:

פיסקא כה

דברי ר' יונתן אומר וכו' מכאן מוכח דבעי' מיהא העברת תער על ראשו וכן ודאי לב"ה דאמרו בגמ' צריך וכו' ודלא כהכ"מ שכ' לדעת הרמב"ם ז"ל דב"ה דאמרו צריך אגב ב"ש נקטו כן ולעולם אליבא דב"ה א"צ אפילו העברת תער ובישוב דברי הר"מ עיין להלח"מ שדבריו נכונים וברורים ועיין להסד"ר:

ת"ל יגלח וכו' בגמ' ביבמות ד"ה יליף מראשו ובעי למילף מהכא דאתי עשה ודחי ל"ת ודחי ש"ה דאיתיה בשאלה תדע דנילף מהכא דאתי עשה ודחי ל"ת אלא ש"ה דאיתיה בשאלה ה"נ שאני נזיר דאיתיה בשאלה וקשה היכי ס"ד דיליף מנזיר הא נזיר עשה ול"ת ואפ"ת דזהו מ"ש תדע וכו' מ"מ לשון ה"נ שאני וכו' דקאמר משולל הבנה דהא חד לימוד הוא ועליה קיימי' ולא נתיישב לי סוגיית הגמ' אלא ע"פ דרכו של הר"מ ז"ל בפ"ז מה' נזירות דנתן טעם דאתי עשה דמצורע ודחי ל"ת ועשה דנזיר משום דימי חלוטו אין עולין לו מן המנין וא"כ בימי חלוטו וספירו ליתיה לעשה אלא ל"ת גרידא ע"ש והשתא ניחא. דמעיקרא יליף מנזיר בימי חלוטו ודחי דאיתיה בשאלה ומכריח דאלת"ה נילף דאתי עשה ודחי ל"ת ועשה ממצורע המוסגר דגם הוא מגלח כת בת"כ מקרא דותתגלח ופ'

הר"מ פ"ה מה' ט"צ והתם איכא עשה ול"ת דימי הסגרו עולין לו מן המנין וכמ"ש הר"מ שם אלא דאיתיה בשאלה ה"נ ממצורע מוחלט לא נילף אפי' ל"ת גרידא וא"כ בימי חלוטו א"צ לטעמא דשאלה אלא משים דימי חלוטו אין עולין ובמוסגר משום דאיתיה בשאלה והרמב"ם אינו שומר הטעמים כידוע ועיין להראב"ד והכ"מ שם ומ"מ הכרח זה דמצורע המוסגר. לא אתי אלא לר' יאשיה דס"ל לעיל בפי' זה דנזיר מוזהר בכל המעבירין ול"ד תער דאי לר' יונתן כיון דנזיר אינו מוזהר אלא בתער ודאי דמצורע בימי הסגרו לא דחי לאו ועשה דנזיר דהא אפי' לקיים את ב' ע"י מספרים דתגלחת דמוסגר סגי בכל המעבירין כמ"ש בת"כ ופ' הר"מ שם כה' ט"צ וא"כ לר' יונתן לא מצינו דאתי עשה ודחי ל"ת ועשה אפילו קילי דאיתנהו בשאלה וא"כ ד"ז דאתי עשה ודחי ל"ת ועשה דאיתנהו בשאלה תליא בפלוגתא דתנאי ועפ"ז מקום אתנו לישב דברי ה' החינוך שהק' אמאי נדרים חלים ע"ד מצוה ליתי עשה דמצוה ולידחי ל"ת דנדרים ותי' משום דנדרים עשה ול"ת ותמה עליו ה' פרשת דרכים דהא קי"ל דאתי עשה ודחי ל"ת ועשה דאיתנהו בשאלה כמ"ש בגמרא דריש יבמות וה' שער"ה בפ"ג מה' נדרי' מתרץ קו' החינוך משום דאכילת מצה עשה דלפני הדיבור ולא אתי עשה דלפני הדיבור ודחי ל"ת דלאחר הדיבור כמ"ש התוס' בקדושין דל"ח ודחה לזה דבישיבת סוכה מאי א"ל דתנן בנדרים כיצד ישיבת סוכה וכו' ט"ש ועפי"ה ניחא דה' החינוך פשיט"ל התי' של השער"ה ולא ק"ל אלא מישיבת סוכה דתנן במתני' וע"ז מיישב שפיר ומוקי לה למתניתין כרבי יונתן וא"ש:

טומאה תוכיח וכו' וק' דנילף מבינייא ועוד טומאה גופא מכח לימוד זה עיין בפי' שאח"ז וצ"ל דברייתא דספרין ל"ד ולווחא דמילתא הוא דאמר תוכיח דבלא"ה אצט' קרא לגלויי אפי' על הטומאה:

פיסקא כח

לא עשה אונס כרצון בסוטה דכ"ח יליף ס' טומאה בר"הי מק"ו מסוטה שלא עשה אונס כרצון והק' התוס' נזיר ועושה פסח בס' טומאת התהום והק' ה' אהלי יהודה דגם בנזיר ס' טמא ומגלח ואינו עושה בפסח ע"ש ונ"ל דל"ק דהתוס' ס"ל כס' הרמב"ם ז"ל בפ"ז מה' ק"פ דטומאת התהום לא הותר אלא הס' אבל ודאי טומאת התהום לא הותרה וגם בנזיר ס"ל כן וכמ"ש הלח"מ בפ"ג מה' נזירות עש"ב וא"כ נזיר ועושה פסח בטומאת התהו' יוכיח שפיר דעשה בו אונס כרצון ולא עשה בו ס' כודאי ועיין לה' אורח מישור בפ"ב דנזיר בשמעתא דטו' התהום מה שתמה. על הר"מ בזה גם מ"ש ה' אהלי יהודה דמגלח בגמרא דנדרים די"ט אמרינן בהדיא דאינו מגלח ועיין בהר"ן והתוס' שם:

ת"ל וכפר עיין בתוס' בשבועות דל"ז בד"ה אינו לוקה ובמוהרש"ל ומהרש"א ז"ל שם וראיתי לה' זרע אברהם שכ' דכוונת מהרש"ל ז"ל דלא אצט' אלא חד קרא דפתאום למזיד ושוגג אתי בק"ו ממזיד ע"ש וליתא דנוקי קרא בשוגג לבד מנ"ל לאוקומא במזיד ולילף מיניה שוגג וכוונת מהרש"ל ז"ל דהק"ו ב' דברייתא בא לקיים הק"ו א' וזה כוונת הברייתא וכמו שהבין מהרש"א ז"ל ומה שפי' מהרש"א בכוונת דבריהם דבלא פתאום שפיר נ"ל מק"ו ל"ק נוקי לקרא דוכפר לשוגג דאה"נ דאצט' תרי קראי אלא דתנא דברייתא קאמר דהשתא דנ"ל מזיד נוכל ללמוד מק"ו ולא קאמר דלא אצט' פתאום ועיין להרב אהלי יהודה ועמ"ש בחידושים במסכת כריתות ד"ט ע"א ע"ש:

פיסקא כט

או אינו אלא שמיני ולא ט' פי' הסד"ר דשמיני ממעט תרווייהו שביעי ותשיעי מדלא כתיב מיום השמיני והלאה ע"ש וק' דמ"ש מהא דאמרי' בשבת דקל"ב דאצט' תרי קראי גבי מילה חד למעוטי שביעי וחד למעוטי ט' דאי מחד לא הוה ממעטי' ט' דהו"א דמשמיני זמניה הוא ע"ש ועיין לה' הלכות יו"ט דכ"ח ע"א ובמ"ש בחי' בפסחים ד"ג ע"א ע"ש:

פיסקא לא

חוץ מזו וכו' כ' התוס' בנזיר די"ט ע"א בד"ה ת"ל וז"ל וא"ת א"כ לרבנן ההוא למ"ל וכו' וי"ל דאי לאו ההוא הוה דרשינן והזיר וכו' כ' רחמנא וכו' דאין לו' למ"ד והזיר אע"פ שלא הביא ע"כ ודבריהם תמוהים טובא ועיין להסד"ר ולה' אהלי יהודה מה שפי' בכוונתם ואינו נכון מכמה אנפי ובפרט מ"ש בס"ד אע"פ שלא הביא דהול"ל אע"פ שלא הביא אשמו אשר ע"כ נ"ל בכוונתם דאי לאו ההוא הוה מרבי' אפילו עולה מעכבת ולא מבעיא חטאת והו"א דלכך כ' והזיר אחר עולה לו' דאפי' עולה מעכבת ולכך הקדימו לאשם ולכך כ' ההוא לגלויי דהוא מיעוט ולא רבוי והיינו למעט אע"פ שלא הביא ולעולה לא אצט' דדורון הוא וע"כ למעוטי אשם כנ"ל:

נזיר מאה יום נטמא מאה יום וכו' התוס' בר"פ מי שאמר הקשו לר"א אמאי נטמא יום ל' סותר את הכל הא דריש לקמן והימים הא' יפלו מכלל דאיכא אחרינ' ע"ש מה שתי' ונ"ל דאע"ג דר"א דריש שם במשנה והימים הא' יפלו למעוטי נטמא יום א' אינו מוכרח שידרוש מכלל דאיכא אחרונים והברייתא שהביאו התוס' דלא כר"א ומאי דפריך מינה בגמ' לס' ר"א בדי"ט היינו לס' עולא דאמר לא אמר ר"א וכו' דסברא דנפשיה קאמר וע"ז פריך דהרי מצינו ברייתא סותרת ס' זו ומנ"ל לעולא האי ס' לר"א אבל בדרשא דאחרונים דלא כר"א וכן הר"מ בפ"ו מה' נזירות פ' לדרשא דראשונים ופ' דנטמא יום מאה סותר את הכל ולפמ"ש זו היא ס' ר"א ממש ועיין למרן בכ"מ ולה' לח"מ שם ע"ש:

פיסקא לו
אחר התגלחו וכו' עמ"ש ה' אהלי יהודה ועיין למהרש"א ז"ל בפסחים דפ"א ע"ב בתוס' בד"ה אלא:

פיסקא לח
ולא קרבן אחרים וכו' עיין להרב זר"ע ומשה"ע ה' זרע אברה' ועיין במס' כריתות דז"ך ע"ב ודו"ק:

פיסקא לט
שכ"מ שנא' ענייה ואמירה וכו' סתמא כר"י ובגמרא אמרי' דלר"י ג"ש דענייה ואמירה אצט' למילף ללויים בל"הק מחליצה ע"ש והק' מהרא"ן הביאו הסד"ר דלילף מנ"כ ברכה ברכה כי היכי דליף בספרין לענין עמידה נ"כ מלויים ותי' דסיפא רבנן וסיים שהוא דוחק והסד"ר תי' דנ"כ יליף מלויים ולא לויים מנ"כ והביא ע"ז פירש"י בכריתות ע"ש וליתא שהרי כ' התוס' בסוטה דל"ח ע"א לענין קול רם דנילף מלויים מג"ש דברכה ברכה ותי' דאצט' לר"י דל"ל הך ג"ש דלר"י ל"ל ג"ש אפילו למילף נ"כ מלויים וא"כ ע"כ סיפא דספרין רבנן היא כמ"ש מהרא"ן ז"ל:
כל הקהל שומע עיין בתוס' שהבאתי בדבור שלפ"ז וכ' הסד"ר דע"כ קול רם ממש דאי כדי שישמעו פשי' דהו"ל אמן יתומה ע"ש ועיין בגמ' בברכות דנ"ג ע"ב דפריך וכי לא שמע היכי נפיק ומוקי בשלא אכל עמהן ועיין בפו':

פיסקא מד
ר' וכו' למה נאמר וכו' כ' הז"ר דהיינו לדורות כמ"ש בפ"ק דסנהדרין ע"ש והתוס' במנחות דז"ן הק' דההיא דפ"ב דשבועות דאותם למעט לדורות דלא כמאן ע"ש מה שתי' ולפום ברייתא דספרין י"ל בפשי' דאתיא כרבי והר"מ פ' לתרווייהו והמש"ל בה' כלי מקדש עמד ע"ז ועיין בה' פסולי המוקדשין מה שתי' המש"ל ואפשר לו' דודאי אף רבי יאשיה. מודה דלדורות לא בעי משיחה דאלת"ה בבית שני דליכא שמן המשחה במאי מקדשן ועיין להתוס' בשבועות שם ומ"ש התוס' דאתיא כר"ע ק היינו המיעוט דאותם אבל מ"מ לר"י מוכרח דאיכא מיעוט אחר ועיין לה' אהלי יהודה ומ"ש בשם הרב חיים שאל עיין שם:
והסד"ר כ' דרבי דריש למעט דורות מומשחם ופלגי את"ק ולפ"ז אותם למעט כלי היבש מבחוץ ע"ש ועפי"ד ניחא שפיר קו' המש"ל בפשיטות דהר"מ לא פ' כת"ק דבעי בבת אחת אלא דמ"ש מקדש אותו דלא כגמ' במנחות:

פרשת בהעלותך

פ"א נר תמיד שיהא נר מערבי וכו' התוס' בחגיגה דכ"ו ע"ב כ' דההיא דתמיד דנר המערבי דולק מסתמא מתמיד נפקא ע"ש נר' דלא ראו ברייתא דספרין דדריש הכי בהדיא ואף דנימא דבתירוצם ס"ל דאסמכתא היא ע"ש למהרש"א ולהרא"ם ז"ל בפ' תצוה מ"מ בקושי' שהבינו דההיא דתמיד מן התורה הי"ל להביא ההיא דספרין בהדיא:

פ"ב במה מדליקין איפליגו רש"י וריב"א בס' ההדלקה וה' ורע אברהם כ' דלפי' ריב"א לא מקשה הגמ' מידי כיון דעבר זמן מצותה ע"ש וליתא דהגמ' מקשה מנר המערבי שהיה דולקו משאר נרות:

פ"ב חצי לוג לכל נר התוס' במנחות דפ"ט כ' דבליל ארוך פתילה דקה ובליל קצר פתילה עבה ומיהו כי שיערו בבינונית שיערו ע"ש ר"ל בפתיל' בינונית ולפ"ז מ"ש דקה ממש ודלא כה' אהלי יהודה ע"ש:

נאמר במנורה עבוד' אהל מועד כצ"ל דאהל מועד כתי' בכולהו וכולה ברייתא צד השוואה הוא דקתני ולאו בתורת פירכי וכמ"ש הסד"ר ע"ש מיהו מאי דנקט בלישניה היקשא איני רואה מקום להקש זה ולומר דבנין אב בעלמא הוא קשה דאם כן מאי יליף קטרת ממנורה מה למנורה שכן אינו חייב על הטבה דזר מיתה תאמר בקטורת דחייב עלה מיתה וכמ"ש הר"מ בפ"ט מה' ב"מ והדלקה כשרה בזר לדעת הר"מ וע"כ דמתני' בהטבה איירי וכמ"ש הסד"ר אשר ע"כ נ"ל דג"ש דאהל מועד היא ונתקבלה תיבות ולא מקומות ובהכי ניחא דאמאי נקט כלל עבודת אהל מועד בברייתא כיון דכולהו כתיב בהו ולא הו"ל למנקט אלא בגדי זהב ותמיד ועפי"ה ניחא:

פ"ג וזה לכם הטמא התוס' במנחות הק' דליחשוב

חיה ותי' ועוד הק' דליחשוב מחצית שקל ותירצו דהתם לא היה יודע כלל ע"ש וכ' הצ"ק מדכתי' זה מיתרצ' קושי' קמייתא ע"ש וליתא דמ"ש חיה משרצים דהא חשיב שרצים:

של כסף ושל נחשת וכו' עמ"ש הכ"מ בפ"א מה' בית הבחירה בטעמיה דהר"מ דפ' של עץ פסול ע"ש וא"צ דמאן דמכשיר בשל עץ ה"ט משום דדריש כל התורה ברבויי ומיעוטי והד"מ פ' בכ"מ דדרשינן בכללי ופרטי ועיין להפר"ח בי"ד סימן פ"ד סק"ז ועיין להרב אהלי יהודה ע"ש:

פ"ו שהיה להם י"א חדש וכו' נ"ל דה"פ דע"כ קרא שלא פתח בזה הפ' ללמוד דאין מוקדם ומאוחר אפי' בלא טעם דאין לומר דדוקא הכא דאיכא טעם שלא רצה לפתוח בגנות דפ' זו יש בה גנות שלא עשו אלא פסח א' דגם פ' א' יש בה גנות שנשתהו י"א חדש אלא ע"כ ללמוד אין מוקדם ושיעור דברי ספרי כך הוא הא פ' א' היה להם גנות שנשתהו י"א

חדש ולמה לא פתח בזו אלא ללמוד אין מוקדם אפי' בלא טעם ועיין במפרשים ועיין בגמ' דפסחים דף ה' בענין זה ובחי' שם ע"ש:

פ"י אם קדשים שחייב באחריותן הנה פסח דאינו חייב באחריותן היינו נטמא אחר זריקה ע"ש בגמ' דפסחים דף ס"ח ע"ב וא"כ ש"מ דחטאת דחייב באחריותה אפי' נפסלה אחר זריקה דאכילת בשר מעכב' דכתיב ואכלו אותם אשר כופר וכו' ודרשו מלמד שהכהנים אוכלין ובעלים מתכפרין ומכאן אני תמיה על רש"י ז"ל במעילה די"ט ע"א שכ' דפליגי ר"ש ור"י דר"ש ס"ל חטאת משהביאו לעזרה נפטר מאחריות ור"י ס"ל עד שיזרוק ולכ"ע אחר זריקה נפטר מאחריות ואם בן ברייתא דספרי דלא כמאן ומה גם דסתם ספרי ר"ש מיהו בלא"ה ברייתא זו גופא קשה להולמא אמאי חדיש ק"ו אחר ועיין בז"א ועיין לרש"י בחומש ולהרא"ם ז"ל שם שנר' מדבריהם דלא גרסי' לה ע"ש:

פי"א בדרך קרובה והוא טמא וע"כ דאצטריך קרא לט"ש או לט"מ בז' שלו דכי הדרי נינהו דהא טמא נפש כתיב בהדיא בקרא ועיין בזר"ע ואפי' ר"עק דדריש היקשא מ"מ לא הוה ידעינן דשוחטין על ט"מ בז' שלו וטמא שרץ אלא מניקוד דבנין אב בעלמא הוא כמ"ש התוס' בפסחים דצ"ג ועיין להז"א ועפי"ז ניחא מה שהק' התוס' שם מנ"ל לר"עק דאין שוחטין הא ס"ל מישאל ואלצפן היו ע"ש. ועפי"ה ניחא דנ"ל מכח הניקוד וכדבר האמור וע"פי ברייתא ניחא מה שיש להק' למ"ד מאסקופת העזרה אמאי כתיב טמא בקרא הא אפי' טהור מאסקופת העזרה ולחוץ לא עביד ועפי"ז ניחא דהו"א הניקוד אתי לטמא וכברייתא דספרי ולכך אצט' טמא בקרא כי היכי דאייתר הניקוד לאסקופת העזרה ולט"ש ולט"ט בז' שלו נ"ל מבנין אב מטמא ודרך רחוקה כדדריש בריש ברייתא דספרי.

פי"ב אמרת אין לך מועד אלא א' פשטא דברייתא דאתיא כר"ן דדריש דהא קרבן ה' לא הקריב במועדו בא' וכ"נ מפיסקא שאח"ז דלא מייתי אלא דרשב"א דאתיא כר"ן וא"כ ס"ל דבמועדו קאי אא' ומאי דקאמר ד"א במועדו לב' דדחי שבת אף דקרא קאי אא' מ"מ כיון דמיותר דכבר כתיב במועדו בראשון אא"ע לא" תנהו ענין לב' אבל התוס' ביומא דנ"א כ' דע"כ ברייתא כ' מכח מאי דדריש במועדו אב' דדחי שבת ומ"מ קאי גם אא' וכ' דאצט' במועדו לו' דקאי אא' דאי מחטאו הו"א דכוליה קרא אב' ע"ש וק' כיון דס"ל לרבי מגדף היינו מברך את ה' א"כ ע"כ מדאצטריך ג"ש לו' דאיכא כרת בפסח וא"כ ע"כ חד כרת מנייהו אא' דאי תרוייהו אב' תרי כריתות למ"ל וא"כ למ"ל במועדו ולפי מ"ש התוס' דברייתא דספרי אתיא כר' ע"כ דפליגא ברייתא זו ארשב"א דמייתי בפיסקא

שאח"ז ולפי"ז נחה שקטה מה שהפלא לתמוה ה' ז"א בפי' שקודם זה וליתא למ"ש בנו בהגה ע"ש:

פיסקא כ

וכן אתה מוצא בגבעונים וכו' קרבם המקום נר' דקרבם לאו להתחתן בהם אלא לשאר מילי דקדושה ועיין להסד"ר שלא ראה דברי התוס' בר"פ אלו נערות ועיין בחי' שם:

פיסקא לא

לא ירד לקדירה כר"א המודעי במכילתא ועיין לה' אהלי יהודה מ"ש בשם מהר"ש פרימו ז"ל שהוכיח מדברי התוספות בגיטין דל"א ע"א בד"ה במחשבה דאסר לחשב בשבת להיות לו דבר רפוי ע"ש מ"ש עליו ועל שניהם אני תמיה דנר' פשוט דכוונת התוס' דלא שרי' מעשה דהגבהה משום דאפשר ע"י מחשבה אלא במדומע דתחילתו מתוקן אבל בטבל לא שרי' הגבהה משום דאפשר ע"י מחשבה אבל מחשבה ממש ודאי שריא וכן מדוקדק בלשון התוס' ע"ש ועיין מהרש"א שם ומ"מ למ"ד טעם היו טועמין קשה דקרא כתיב את אשר תאפו אפו ועיין להסד"ר וחד מן חברייא תי' כיון דמלבד המן היו אוכלין ממה שהיו תגרי א"הע מוכרין להם כדתניא לעיל בספרי על פ' ושבת וכסית את צאתך א"כ א"ש דה"ק את אשר תרצו לאפות ממה שקונין מן התגרים ומה שנותר מאכילת המן של היום הניחו למחר וקרא תרי מילי קאמר ונכון הוא:

עו"ש מאותה קמיצה וכו' ארבעים יום עיין במ"ש הסד"ר לכוין החשבון ונ"ל במה שראיתי להרב יהונתן זלה"ה בפ' ויקרבו ימי דוד דהצדיקים כאשר מסתלקין מן העולם אינם יוצאים הנשמה והנפש ביום א' אלא ביום א' הנשמה וביום שאחריו הנפש ע"ש ובזה ניחא דהגם דמשרע"ה נסתלק מן העולם בז' באדר היינו הנפש אבל הנשמה בו' באדר ומיום יציאת הנשמה פסק המן ויבא החשבון מכוון ועיין להתוס' במנחות ד"ל ע"א ובפסקי תוס' שם ע"ש:

פרשת שלח

פ"ב אלא בעולת העוף בגמ' כריתות דף ט' איתא יכול שאני מרבה אפי' מנחה ת"ל יעשה וכו' וכ' התוס' דהיינו מנחת נסכים דכולה לאישים והק' ה' אהלי יהודה דאין נסכים בלא זבח וא"כ ת"ל דיוצא בזבח ותי' דעם שלמים קאמר ע"ש וק' דמדתניא אידך שם יעשה ריח ניחוח יכול שאני מרבה כל דבר שעולה לאישים אפי' מנחה ת"ל כאשר תעשה כן יעשו מה אתם מיני דמים אף הם מיני דמים ע"ש משמע דלפי' יכול אפי' מנחה הוא בלא דמים כלל ונר' דהיינו דסד"א כיון דאשתני גר מישראל לכמה דברים אישתני נמי שיכול להביא נסכים בלא זבח וכמו דאצט' קרא להשוות גר לישראל לשיעור נסכים כדתניא בשלהי פירקין:

פ"ד ר' יונתן אומר וכו' חובה א"א אלא רשות וכו' פי' הסד"ר דהיינו דהו"א כי אמרינן המזיק מתנות כהונה פטור היינו אפי' תרומה קמ"ל קרא דבתרומה חייב ע"ש. ותמהני דבגמ' ר"פ הזרוע מבוא' דאפי' בתרומה אמרי' דמזיק פטור דפריך הגמרא שם מכריתות דתרומה ומעשר ע"ש בגמ':

ולא שזה וזה קדש בגמ' בפ' חלק אמ' ר"ח מחלוק' במע"ב בירוש' אבל בגבולין ד"ה פטורה וה"ט משום דבגבולין כ"ע מודו דממון גבוה או משו' דלא קרי' ביה עריסותיכם ועיין ברש"י ובתוס' קדושין דנ"ג ע"ב בד"ה איהו ולפ"ז מאי דפריך בגמ' בפ' חלק מעיר הנדחת היינו משום דכיון דבר פדיה הוא לא קרי' ביה שללה כמו דלא קרי' ביה עריסותיכם וכ"כ התוס' בבכורות דף ט' ע"ב בהדיא ע"ש ועיין להע"י בקדושין שם אמנם מבריית' דספרין ק"ל כיון דנ"ל מחלה תרימו לתרומה ומע"ב דבעי' שהשיריים חולין א"כ מאי פריך בגמ' מעיר הנדחת כיון דלאו מעריסותיכם נ"ל א"כ גם שללה לא נ"ל מידי והרי תרומה תוכיח דודאי שללה נינהו ואפ"ה ממעטי' מחלה מן דהנשאר אינו חולין וא"כ גם מע"כ נימא כן ונימא דה"ט דר"ח ומאי פריך ואי דמשמע ליה דמע"ב כיון דבעי' פדיה לאו שללה הו"ל למפרך אמתני' דעיר הנדחת לחודא בלא ר"ח גם מברייתא דספ' מוכח דלאו ה"ט דבגבולין פטורה משים דממון גבוה הוא שהרי כייל תרומה ומע"כ בהדדי משמע דחד טעמא ובתרומה ודאי ממון הדיוט ועיין למרן בכ"מ בפ"ו מה' ביכורים מ"ש בשם ה' מהר"י קורקוס ע"ש:

פ"ה שאם עיכב א' מן השבטים ולא הביא וכו' כ' הסד"ר בשם רב"ה דאתי אפי' כר"מ דס"ל דפר א' דמייתי ופי' ברייתא זו דקתני ולא הביא היינו ר"ל שלא פרע חלקו בדמי אותו פר ע"ש נר' מדבריו שהבין דפר דמייתו לר"מ היינו צבור וכ"מ מדבריו לקמן בדר' יונתן בספק שנסתפק בס' ר' יונתן ע"ש ותמהני דלר"מ ב"ר הוא דמייתו ולא צבור כמבואר במשנה וגמ' בהוריות ד"ה ע"ש וכיון דמייתו משל ב"ד ודוקא בהוראת ב"ד הגדול דר"י הוא דס"ל בהוראת בית דינו א"כ ע"כ דברייתא דספרין דקתני א' מן השבטים דלא כר"מ ודע דלפי ברייתא דספרין דממעט אחד מן השבטים מקרא דכל העדה נר' דה"ה דממעטי' א' מן הצבור ול"ד שבט א' דכל היכא דכתיב כל בעי' כולן ממ"ש כדאמרי' בהוריות ד"ג ע"ב וא"כ הוא יש להוכיח מגמ' שם בהוריות ד"ג דלא כספרין מדקאמר שם אבע"א דלא הו"ל במתא והשת' כיון דלא הו"ל במתא א"כ מעכב הכפרה וא"כ עדיין לא נתכפרה ומתני' שם קתני כיון שהביאו כפרתן ואפשר דע"ז סמך הר"מ שהשמיט דין זה דספרין עיין להסד"ר ודע דברייתא דספרין לא אתיא אלא כמ"ד משל צבור הן באין ולא כמ"ד

מתרומת הלשכה ופלוגתא דר"י ור"ש היא בהוריות שם ולפמ"ש הסד"ד בשם רב"ה גם ר' מאיר ס"ל דלאו מתרומת הלשכה הן כאין:

רא"א לא בא הכתוב אלא לעשות מזיד וכו' נראה דהיינו באינו ראוי להוראה וידע דטעו דזה מקרי בהוראת ב"ד כמבואר בריש הוריות ועיין להסד"ר: שנאמר יקריב קרבנם בגמרא דף ה' נ"ל גרירה מקהל וי"ל מברייתא דספרין:

פ"ו חטאים שבידו כ' הזר"ע אף שכתבו התוס' בשבת די"ב דדוקא במידי דאכילה הוא דאין הקב"ה מביא תקלה ע"י הצדיקים היינו בצדיק גמור אפי' במידי דלאו אכילה אינו מביא והוא דבר ק' לו' על אותם תנאים ואמוראים שהביאו התוס' שאינם צדיקים גמורים ומה שהביא ראיה מנדרי' ר"י ע"ש ברש"י ונ"ל דבע"א דחמירא מכל התורה אה"נ דאפילו במידי דלאו בר אכילה אין הקב"ה מביא תקלה והכא בע"א איירי:

להוציא את הס' בריש כריתות תנן דאפי' בע"א מביא אשם תלוי והסד"ר בשם הראב"ד ורב"ה דהכא בלא איתחזק איסורא עש"ב ונ"ל במ"ש בגמ' כריתות דכ"ו ע"ב דעבירות של ספק דעבר עליהם יו"הכ או שהביא אשם תלוי ואח"כ נודע לו מביא חטאת ומפיק לה התם מקראי והשתא תנא דספרין חידש לן דזהו דוקא בשאר מצות אבל בע"א אע"ג דחמירא אינו מביא אם נודע לו אח"כ ומפיק לה מקרא כנ"ל לפי חומר הנושא ועיין לה' מוצל מאש שבס' מהר"י קצבי סי' מ"א:

פ"ז תולש עצים עיין בגמרא בשבת בפרק הזורק דצ"ו ע"ב:

ומה ע"ז חמירא וכו' מבואר מזה דלר"י ע"ז חמירא אפי' משבת ובזה מדוקדק מ"ש בגמ' בעירובין דס"ו ע"ב האי תנא חמירא ליה שבת כע"ז משמע דאיכא תנא דלא ס"ל כן והיינו תנא דספרין ועיין לה' בית הלל בי"ד סימן ב' דין ג' ע"ש ואין לו' דהכא דאמרינן ע"ז חמירא משבת היינו כעיר הנדחת דממונם אבד דמלישנא דע"ז חמירא משמע דחמירא מצד עצמה ועיין להסד"ר ודלא כה' זרע אברהם ע"ש:

פ"ח שמקושש במיתה כ' התוס' בבתרא דקט"ו דס"ל כרבנן דא"צ שיודיעוהו באיזה מיתה אבל לר"י דאמר דצריך שיודיע' א"כ א"צ לאינו יודע באיזה מיתה ע"ש ותמהני לר"י במה נסתפק מרע"ה הא ודאי פטור הוא כיון דלא נעשית התראה כדין ול"א הוראת שעה אלא במה שצוה ה' לסוקלו ונ"ל דלר"י העדים פשיט"ל דמחוייב חנק והתרו בו חנק אלא דמרע"ה נסתפק אם דמי לע"א כמ"ש התוס' בתחי' הדיבור ולהכי נפל הס' אם מיתתו חנק והוי התראה כדין ומחוייב מיתה או אי סקילה ולא הוי התראה ופטור הוא ובהכי יהיו דברי התוס' מקושרים עם מ"ש בתחילת הדיבור ובהכי ניחא גם מה שהק' מהרש"ל ז"ל שם דנימא דנסתפק אם יהרוג אותו למגדר מילתא ע"ש דלא שייך למי' ס'

זה אלא אי ודאי פטור מן הדין אבל אי ס' אם מחוייב עד שישאל עליו אם יעשה למגדר ישאל עליו אם מחוייב מן הדין:

פרשת קרח

פיסקא א

ר' אומר לעשות אכילת קדשים בגבולין כ' הסד"ר דבהא פליגי דלדעת ת"ק א"צ לכוין לתרומה אלא אפילו בלא כוונה מהני ולר' בעינן לכתחי' שיכוין לשם תרומה ע"ש וק' לפ"ז כי פריך הגמ' בחגיגה די"ח ברייתא דלא נתכוון ידיו טמאות אברייתא דבין נתכוון וכו' טהורות אמאי לא משני דתרווייהו לתרומה ופלוגתא דתנאי היא גם לפ"ד לא מקשים התוס' שם בד"ה כאן מידי גם מה שעירבב הדברי' וסבר דפיסול תרומ' ואכילת תרומ' כי הדדי נינהו ליתא כמ"ש מהרש"א ז"ל שם בדברי התוס' שם ע"ש אלא העיקר כמ"ש הז"א דרבי אתא לאוסופי דלא בעי קדוש ידים ורגלים ע"ש ועמ"ש בא"ח סי' קנ"ט דין י"ג:

פ"ב לכל חטאתם וכו' חטאת נזיר וחטאת העוף בגמ' מוקי ליה בחטאת העוף סד"א נבלה היא והתוס' במנחות דע"ג כ' דמפיק ליה מקרא גופיה דמיתר ולא מלכל ולפ"ד פליג אתנא דספרין דמוקי לקרא לכל חטאות אע"ג דכתיב במ"א ועפי"ד ניחא מה שמק' לפי מ"ש מהר"מ לובלין ז"ל בחולין דכ"ח ע"א לחד תי' דלמ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה מליקה לית בה לא טריפה ולא נבילה תק"ל להך מ"ד לכל חטאתם למ"ל די"ל דהך מ"ד מוקי ליה כדרשא דספרין דנשנה משום ברית ומוקי ליה בשאר חטאות ולא דרשי' לכל דהא בלא"ה לתנא דבי לוי גופיה ע"כ דלא דריש לכל כמו שהק' התוס' במנחות שם ע"ש ולפמ"ש הסד"ר דחטאת העוף דריש לה מוי"ו דולכל א"ש בפשי' דהך תנא דס"ל א"ש לעוף מש"ה לא דריש וי"ו דכמה תנאי לא דרשי וי"ו כדאי' בגמ' בכ"ד:

פ"ג תפדה מיד וכו' ת"ל ופדויו וכו' מבואר מזה דאף על גב דדרשי' היקשא לכמה דברים כמבואר בריש פרקין מ"מ למנין שלשים יום לא דרשי' ליה דמיעט קרא פדיון של זה ולא של אחר וזה סותר למאי דאוקמא רבא בספ"ק דבכורות דהא דתנא שלשים יום כר"א אם היה כהן ט"י דאורייתא ודאי דכשר בפרה לכ"ע דמק' דמקיש ע"ש ועיין להר"מ בפירוש המשנה שם ובמה שאמרנו במקום אחר:

פרשת חקת

פיסקא א

נאמר כאן חקה וכו' ודוקא לענין בגדי לבן ילפי' מיו"הכ אבל לא ילפי' דלהוי בכ"ג דוקא כמו יו"הכ וכ"פ הר"מ בה' פרה בבגדי לבן וכל הכהנים כשרין לה ע"ש אבל נשים פסולין

משום דאלעזר כתיב כראי ביומא דמ"ב ואף דמאותה ממעטי' שאר פרות היינו לענין כהונה אבל נשים כדקאי קאי ועיין להתוס' בקדושין דל"ו ע"ב בד"ה אי דפרה ע"ש:

זקנה כשרה וכו' מסתמא היא וכ"ע היא דאפילו רבנן מודו בה וכ"נ מדברי הר"ש בפ"ק דפרה שכ' דגמ' דסוט' אתיא אפי' לר"א דמודה ר"א דמדאוריית' כשרה ממתני' דלקמן וכו' ע"ש והא דלא הוכיח מדמכשי' ר"א פרת חטאת מעוברת די"ל כמ"ש שם בשם הר"י מסמפונט ע"ש וכמ"ש המש"ל ופשוט הוא ובעיקר קושית הר"ש מההיא מעוברת נ"ל דהא דפרה בת שתי שנים היינו שנים שלה ולאו למנין עולם וכדאיתא בנדה ובכ"מ וההיא דבכורות דפרה יולדת בת ג' שנים י"ל דהיינו למנין עולם וא"כ מ"ל כולהו שפיר ויש להתיישב בדבר:

אשר אין בה מום למה נאמר וכו' כ' הרא"ם ר"פ ויקרא דהא דלא נ"ל מקרא דקדשים משום דאינה קריבה ע"ש ואכתי ק"ל למ"ש התוס' בחולין די"א בד"ה חטאת דכל דבר שבגופה ילפי' מדקרי לה רחמנא חטאת כמו טרפות ושלא לשמה ע"ש א"כ אמאי אצט' אשר אין בה מום ת"ל מדקרייה חטאת דהא דבר שבגופה ונ"ל דמום לא נ"ל מדקריא חטאת דאיכא למילף דמאי דקריא חטאת היינו חטאת העוף דקי"ל אין תמות וזכרות בעוף וריב"ב לקמן אית ליה דמאי דאצט' אשר אין בה מום דלא למילף מחטאת העוף בק"ו וה"ט משום דרמיא לחטאת העוף בהזאה טפי מחטאת בהמה וכמ"ש הסד"ר שם ובהכי ניחא דלקמן ילפי' מושחט לאפוקי נתנבלה בשחי' ע"ש והשתא נילף מדקרי חטאת אלא משום דחטאת העוף במליקה והוי נבילה למ"ד אינו מחזיר סי' בחולין ד"ך ועיין בתוס' בנזיר דכ"ט ע"א:

תאמר בפרה שעשייתה בטומאה כ' הז"ר בשם ב"א דהיינו שט"י כשר בה ע"ש וכ' הז"א דלא יתכן פי' זה אלא לדעת הרמב"ם דמאי דקתני מתני' מטמאין היו הכהן השורף היינו בטומאת שרץ דאורייתא אבל לפי' הר"ש דבטומאה דרבנן היא לא יתכן דהכא אקרא קיימי' ע"ש וליתא דפלוגתייהו היא אם היה כהן מעורב שמש אי מטמאין אותו בטומאה דאורייתא אבל נ"ל דט"י כשר בפרה וא"ש עשייתה בטומאה לכ"ע:

ומה מקורשין שאין נפסלין בשחור הא דלא נקט ק"ו ממלאכה כדקאמר ת"ק משום דאיכא למיפרך כדפרכי' לעיל כיון דהק"ו מכח חומרא פרכי' חומרא אבל שחור ולבן ומום חדא מילתא ולא פרכי' חומרא מעלמא ובק"ו דעגלה ערופה לא שייך למיפרך עשייתם בטו' דהיינו כל העוסקין בה מטמאין בגדים כמ"ש הודר לעיל דעגלה אין דינה כן ומכאן מוכחא מילתא דע"י הפי' דעשייתה בטומאה כן ולא כמ"ש הזר"ע בשם כ"א:

ושאר הפרות נעשות בכ"ג דברי ר"מ מק' מאי פריך בשבועות די"ו אימא אותם במשיחה לדורות אי בעי במשיחה אי בעי כשירות נימא דר"מ דדריש כה"ג הכא ולק"מ דהתם פריך הכי משום וכן תעשו כמבואר שם ע"ש:

מכאן אמרו אין עושין ב' פרות כא' הא דלא מיפסלא במלאכה משום דב' פרות הן כמ"ש התוס' בחולין והא דלא נקט נשחטה עמה בהמה אחרת משום דפלוגתא דר"ן ורבנן היא ובפלוגתא לא קמיירי:

פיסקא ב

ת"ל ושרף וכו' ושחט אותה ולא פרים הנשרפין וכו' לכאורה נר' דנקט ושחט אותה לאפוקי שאר קדשים שאינן נשרפין דלפרים הנשרפין לא אצט' דכיון דכתיב ושרף למעוטי פרים תו לא ילפי' שחי' דפרים מק"ו דאיכא למיפרך מה לפרה שכן פוסלת מלאכה בשריפתן אלא כיון דאצט' קרא למעוטי שאר קדשים משחיטה נקט לה שפיר והספרי דנקט ותפסול בשחיטה דהיינו פרים משום דכבר התחיל בלימוד דשריפה ולכך נקט פרים דשייכא בהו שריפה אלא דהא ליתא דכיון דילפי' פרים שריפה ושחיטה מקרא דושרף לא אצט' תו אותה למעט שאר קדשים משחי' כי היכי דלא נילף ק"ו מפרה מכח חוץ ופנים משום דאיכא למי' פרים יוכיחו שהן בפנים ואין מלאכה פוסלת בשחיטתן ע"כ צ"ל דל"ג דרשא דאותה כלל:

רנ"א מקנח ידיו בגופה של פרה בגמ' במנחות ד"ז ובזבחים דצ"ג מסיק דלא גמר מקנח ידיו בשפת המזרק והר"מ בפ"ג דפרה דין ז' פ' מקנח ידיו בגופה של פרה אפי' לא גמר וכבר חמה עליו הכ"מ שם ועמ"ש הז"א ויותר נ"ל דהר"מ מפ' קושי' הגמרא שם משום נימין כמ"ש רש"י במנחות ע"ש בתוס' שכ' דחיישי' לנימין כדאמרי' בפ' כל כתבי וכיון דההיא איתאמרה בפ' כ"כ לריב"ב אבל לרבנן דקי"ל כוותייהו ל"ל חששא דנימין וכוותייהו פ' הר"מ וכמ"ש הז"א א"כ מקנח ידיו בגופה של פרה שפיר והגמרא במנחות וזבחים בעי ליתובי אליבא דריב"ב:

מכאן אמרו הבשר כ"ש וכו' נ"ל דה"פ הבשר כ"ש דהיינו כ"ש שם בשר כגון עור וחלב וכיוצא אע"ג דאינן בשר ממש דינם כמו בשר דאם לא החזיר פסול עצם כ"ש דהיינו כ"ש שם עצם בין קרנים בין עצם שבתוך הבשר דינם שוה דאם לא החזיר לא פסל כזית כ"ש אבשר קאי ור"ל דמצטרפין כל שם בשר לכזית דהו"א דאע"ג דדינם בבשר מ"מ לא מצט' בשר וחלב לכזית א' כדקי"ל לענין איסור בי"ד סימן צ"ח ע"ש בפר"ח כנ"ל ועיין במפ':

יכול משתעשה אפר ת"ל הפרה ק"ל אמאי לא אמרי' הפרה שהיתה כבר וכה"ג אמרי' בגמרא גבי עבד עברי שהיה כבר ועיין לה' מוצל מאש סי' מ"ש בענין זה:

ואסף איש טהור להוציא את הקטן עמ"ש בא"ח סי' תרצ"ה ע"ש:

פיסקא ג

ת"ל בנפש אדם להוציא דמו בגמרא בחולין דע"א ר"יש מוקי ליה לרביעית דם דמטמא והתוס' בסנהדרין דף ד' אהא דאמרי' ורבנן נפשת כתי' כ' תימה דר"יש ס"ל יש אם למסורת וא"כ בחולין דדריש במת בנפש לרביעית דם למ"ל תרי קראי וכ' מהר"מ שיף ז"ל בכוונתם דבשלמא אי ס"ל יש אם למקרא אצט' דאי מנפשת הו"א אפילו מתרי מתים ואי במת בנפש הו"א אפי' תרי מתים דמ"ש חד משתים כמ"ש התוס' לעיל ולכך אצט' תרווייהו אבל אי יש אם למסורת ק' ע"ש וק' דאף אי דריש מקרא ועיקר קרא דבמת בנפש למעוטי תרי מתים מ"מ הגמרא בחולין מייתי לה למת אחד ולא למעוטי ומת א' נ"ל מנפשת עכ"פ ועוד דא"ה אפי' יש אם למסורת ל"ק דאי מנפשת הוא דהכהן והנזיר אינו מוזהר על תרי אבל מ"מ רביעית מב' מתים טמאה כמ"ש ומ"מ הכהן אינו מוזהר עליה דגזירת הכתוב היא דמצינו כמה טומאות מן המת שאין הנזיר מגלה עליהן ולא הכהן מוזהר כמ"ש הר"מ בה' אבל ע"ש ואי מבמת בנפש הו"א דהכהן אינו מוזהר על רביעית אפילו ממת א' אלא ע"כ דקושי' התוס' היא דמ"מ הגמ' בחולין מייתי לה לרביעית ממת א' ובכוונת התוס' נר' פשוט דהו"א ר"יש לא דריש קרא דנפשות לרביעית אבל מאי דק"ל הוא כיון דדריש אם למסורת מסתברא דכרבנן ס"ל והגמ' קאמר לרבנן נפשת כתיב לרביעית דם:

או חילוף ומה שרץ הקל עיין בקמא דכ"ח בסוגיא דמפץ דפריך מה לשרץ שכן מטמא בכעדשה קאמ' במת וכו' ע"ש ועיין ביבמות דקי"ט ע"ש:

אף שאר המטמאים וכו' ונחייב עליהן קדבן וכו' ע"כ בזב וזבה איירי דשאר הטמאים כתיב בהו קרבן בהדיא וכמ"ש הסד"ר ועפ"ז אני תמיה על הרב זרע אברהם שהק' לספרין מנ"ל לרבות מח"כ דהיינו דזב מלא יתחטא א"כ אמאי אצט' ללמוד שאר טמאים דס"ל כרבי דיליף מח"כ מלא יתחטא ע"ש דאי ילפי' מח"כ דהיינו דזב מלא יתחטא א"כ אמאי אצטריך ללמוד שאר טמאים מדבר שהיה בכלל דהא הילפותא דשאר טמאים הוא לזב מדקאמר וחייב עליה קרבן כמ"ש אלא ע"כ דל"ל דרשא דר' וס"ל מח"כ דזב לאו כזב דפלוגתא היא בעלמא והשתא לר' יונתן יליף שאר טמאים מדבר שהיה בכלל וטמא יהיה להזה ולא שנה ועוד ללא טבל ועוד טומאתו לט"י ור' יאשיה דמפיק שאר טמאים מטמא יהיה דריש טומאתו להוה ולא שנה ועוד ללא טבל אבל ט"י אינו חייב כרת אם נכנס למקדש ולפ"ז פלוגתא דתנאי היא אי ט"י הנכנס למקדש בר כרת ועיין להראב"ד בפ"ג מה' ב"מ שהיה סבור לו' כן והמש"ל שם תמה עליו מכמה סוגיות דט"י בר כרת אם

נכנס למקדש ע"ש ועפי"ה ניחא ור' ס"ל לא יתחטא למח"כ אייתר ליה עוד למת מצוה כדדריש הגמ' במכות שם כנ"ל דלא כהסד"ר ע"ש שדבריו תמוהים:

פיסקא ד

קבר שאינו וכו' דין הוא שלא יטמא צדדיו וכו' דוקא כשהוא פתוח אבל כשהוא סתום אי איכא חלל פותח טפח בין המת לגג הקבר הוי כל הקבר כמאן דמלא טומאה ומטמא כל צדדיו אבל אי ליכא פותח טפח חלל הוי טומאה רצוצה ואינו בוקעת אלא כנגדו ולא כל צדדיו כל זה מתבאר ממשנה פ"ז דאהלות נפש אטומה וכו' ע"ש וכן מתבאר מדין הביב בפ"ג שם ע"ש והיא הלכה פסוקה ועיין להסד"ר ועיין רש"י בחולין דקכ"ה ע"א בד"ה ואי ע"ש:

אמרת ק"ו אם ג' במת טמא נר' דהיינו כלים וכלים ואדם דטמא האדם ט"מ והא דלא ילפינן מכלים ואדם וכלים לטמויי טומאת ז' משום דכבר למדנו מוכל כלי פתוח שאינו מטמא בכל צדדיו ואפילו נפרש דהלימוד הוא מכלים ואדם וכלים מ"מ אין ללמוד אל טומאת ערב מטעמא דאמרן:

לאדם מנין פי' מנין דדוקא ארם ולא בהמה דלא ממעטי' כלים אלא כלים דכוותייהו ומייתי מדכתיב ואתם חנו דרשי' אתם ולא בהמה:

פיסקא ה

להביא גולל ודופק בגמ' בחולין דקכ"ו איתא גולל ודופק מטמא במגע ובאהל ואינו מטמא במשא ע"ש בתוס' ולכאורה ק' דנילף

מק"ו מנבילה דמטמא במשא כדילפי' לקמן מת עצמו דמטמא במשא מק"ו מנבילה ועיין לה' אהלי יהודה ונ"ל דל"ק דאיכא למפרך מה לנבילה שכן טומאתה מגופה משא"כ גולל ודופק וכה"ג פריך בגמ' בר"פ העור והרוטב ע"ש ועוד דנראה פשוט דגולל ודופק יש להם טהרה במקוה ודוקא מת הוא דילפינן לקמן מנבילה דלא שייכי הנהו פירכי:

אמרת וכי היכן ריבה וכו' מבואר מספרין דליתא להאי פירכא דטומא' ערב דמרוב' טומאתו דאדרבא טומאת שבעה חמירא ובגמ' בשבת דס"ד ע"א ילפי' זנב הסוס דמטמא במת משרצים ופרכי' שכן מרוב' טומאתו טומאת ערב ע"ש וכבר עמד ע"ז הז"ר ועיין להז"א מ"ש ונ"ל דהתם הוי כמו דיו ממש ואף דהגמרא נקיט ליה בלישנא דפירכא מ"מ סמך עצתו על פירכת דיו דכיון דילפי' זנב הסוס דמטמא משרצים אמרי' דיו כמו שרצים דט"ע היא משא"כ הכא דבעי למילף אבר הפורש ממנו כמוהו ול"ש פי' דיו ובהכי ניחא מה שהק' מהרש"א ז"ל שם אמאי דפרכי' שכן מטמאין בכעדשה אמאי שביק לפירכא דברייתא ע"ש דכיון דעיקר הפירכא היא דיו בג"ש לא שייך למיפרך דיו ועוד נר' דתנא דברייתי' שם ס"ל דון מינה ומינה וא"כ הוי ט"ע כמו שרצים אבל בג"ש אמרי' שפיר דון

מינה ואוקי באתרה ועיין להב"הז במנחות דף ולכך הוכרח לפירכת בכעדשה אבל תנא דספרין ס"ל דון מינה ואוקי באתרא אפי' בק"ו ובמ"מ ולכך לא חשיב לה פירכא:

רמ"א בהרגו בדבר שמקבל טו' וכו' הרמב"ן על התורה מפ' דר"מ יליף המת שמטמא בהיסט מקרא ופליג את"ק דיליף מק"ו ע"ש והק' הז"א אמאי לא ניחא ליה בק"ו דת"ק דהא ל"ל דון מינה ומינה דהא בגמ' בקמא דכ"ח בסוגיא דמפץ אמרי' וכבסתם בגדיכם טומאות שבמת לא יהיו פחותים משבעה ע"ש ועיין למהרש"ל ז"ל שם שכתב דלא אמרי' כן אלא בטומאות הכתובים בתורה ולא בטומאות דאתו מק"ו ובמ"מ ועיין למהרש"א ז"ל שם ועיין לה' אהלי יהודה:

פיסקא ח

כלים בכלים מנין אמרת ק"ו וכו' ק"ק להמפרשי' שתביא הר"ש בפ"א דאהלו' מ"ד דמפרשי' לכיצד ד' בחיבורין דכלים ואדם וכלים היינו מוכבסתם בגדיכם והיינו בחיבורין דאדם שנטמא בכלים שנגעו במת לא יטמא כלים אלא בחיבורין וכיצד ג' אפילו שלא בחיבורין ע"ש א"כ היכי יליף ק"ו לכלים בכלים מכלים וארם וכלים הא אין הדין שוה בהן דזה בחיבורין וזה שלא בחיבורין ועיין להר"ש בראש הפרק שם ועיין לה' אהלי יהודה:

פרשת בלק

מלכות זו מתגאה וכו' פי' על המלכות של זמן תנא דספרין קאמר ומשום דבעי לומר שישראל נתגאו כשכבשו ששים עיר דעוג לזה נתכוון התנא למעט בגנותן של ישראל ואמר הרי מלכות זו של זמנינו לא יש לה אלא ד' עיירות ואע"פכ מתגאה וכו' כ"ש ישראל שכבשו ששים עיר שודאי מקום יש להם לטעות ולהתגאות:

וכי מה איכפת לך אינו אלא שתגלה עצמך וכו' משמע הכא דאפי' לא נתכוין אלא לבזותה הויה עבודה ומכאן תמה הסד"ר ע"ד התוס' בפ' ד' מיתות ד"ס שכ' דדוקא בנתכוון לעובדה בבזיון אבל נתכוון לבזות לחוד פטור וכבר כ' מהרש"א ז"ל שם דדוקא לענין מיתה הוא דכ' התוס' דפטור אבל מביא חטאת ושכן דעת הרמב"ם ז"ל ע"ש ובודאי שחייב כרת דכל דבר שזדונו כרת שגגתו חטאת:

על פינחס שלא יטמא כ' רבינו בחיי ז"ל דמה שלא נטמא מחמת הרומח דחרב הרי הוא כחלל משום דהוי פשוטי כלי עץ ע"ש והיינו ודאי על היד של הרומח דהוי של עץ ואף דיש לו בית קבול ברזל הרומח הו"ל בית קבול העשוי למלאות וכד' הרמב"ם וכמ"ש ה' אהלי יהודה אבל דעת התוס' בסוכה די"ב ע"ב והרשב"א בתשו' סי' קצ"ה כלי עץ העשוי למלאות הוי בית קבול ע"ש וה' נודע ביהודה חי"ד סי' צ"ו הכריע דמדרבנן מיהא

מקבל טומאה ע"ש ומ"מ תמהני על הבחיי דאף דהוי פשוטי כלי עץ מ"מ מקבל טומאה משום דהוי לברזל של הרומח ואיתרבו ידות דכלים מקראי כמ"ש התוס' בגמ' בר"פ העור והרוטב ע"ש ותנן בפ"ך דכלים מקל שעשהו יד לקדרום וע"ש בהר"ש ז"ל ואפשר דס"ל לרבי' בחיי דלא איתרבו ידות אלא לכלי חרס ולא לכלי עץ וכקושי' התוס' בר"פ העור והרוטב ומתני' דכלים דקתני מקל שעשאו בית יד וכו' מדרבנן הוא דטמא ועיין בשבת דמ"ח ע"ב ובתוס' שם בהסוגיא ע"ש:

פרשת פינחס

פיסקא יב

חי אתה מנסך ואי אתה מנסך מזוג הרמב"ן ז"ל על התורה כתב דנ"ל משכר דמשמע שהוא משכר והק' הסד"ר דבגמ' בכריתות די"ג ע"ב קאמר דביתר מרביעית אפי' מזוג משכר והכא הניסוך ג' לוגין ע"ש ונ"ל דהכא בניסוך לאו בשיכור תליא מילתא אלא דהתורה הקפידה שיהא יין המשכר במקום אחר והיינו דבעי' יין דהשותה ממנו דרך שתייתו דהיינו רביעית יהא משכר והסד"ר כ' דנ"ל מיין דמשמע לאפוקי מזוג כדרך המזיגה דהיינו רובע יין וג' רביעיות מים ואפילו ת"ק דכריתות מודה ול"פ ת"ק ור"א אלא במים כ"ש ע"ש ולפי"ז ר"א דהק' לר"א שם ודאמר רב הלכה כר"א ומר קרמי ביה מיא צ"ל דהיה יודע דרב אשי לא היה מוזג כדרך מזיגתו דאל"ה אמאי אצט' למי' והא"ר הלכה כר"א אפי' ת"ק מודה וגם ר"י מודה לפ"ד הסד"ר ומ"מ מכולם נעלם דברי הספרי לעיל פ' נשא פי' כ"ג דמבואר שם להדיא דמהכא ילפי' שכר הוא חי וע"כ לאו ממשמעות שכר דהא גבי נזיר נמי כתיב שכר וצ"ל דמדכתיב ונסכו דריש וכמ"ש הזר"ע וס' ז"א ע"ש:

ובחנוכת הבית לא יביא שאין מחנכין כצ"ל ואי גרסי' וכן קאי אמזידין דר"ש ופשטא דברייתא זו דספרין נראה דה"ק בחנוכת הבית לא יביא קאי אתמיד ואקטורת דבתרווייהו לא יביא אם לא הביא בשחרית וס"ל כתנא דברייתא דמייתי הגמ' דבקטורת של שחר היו מחנכין וא"כ עיקר החינוך בשל שחר הוא ושל שחר דקתני ברייתא זו קאי אתרווייהו אקטורת ואתמיד וא"ש בלי שום חסורי מחסרא ולפ"ז תנא דמסייע להו לשי' התוס' שם בגמ' דמאי דקאמר ר"ש וכולה היתה קרבה בערב בכל יום היא אבל רש"י שם כ' דאחינוך קאי וא"כ סתם ספרין דהוא ר"ש וגם נזכר ר"ש קודם בברייתא זו דלא כר"ש במתני':

ואין מאוחר אחר תמיד של בין הערבים אלא קטורת ופסח וכו' כ' ה' זרע אברהם דטעמא דקטורת אחר תמיד משום דכתיב בנרות אותו ואיתקש קטורת לנרות ע"ש ותמהני דהגמרא שם בדנ"ט פריך ותקדום קטורת לפסח יאוחר דבר וכו' ומשני כתיב אותו ואי איתא לס"ד הול"ל יוקדם קטורת לתמיד כיון דלא ס"ד דרשא דאותו גם לברייתא דמייתי

הגמ' שם תניא בי קושיין דלא ס"ל דרשא דאותו וקתני קטורת אחר תמיד וע"כ מדרשא אחרינא נ"ל קטורת אחר תמיד וכן מבואר ביומא דל"ד ע"א דנ"ל מכמנחת הבקר וכנסכו אלא דהק' הגמ' שם ביומא דפריך ואימא כמנחת הבקר דקטורת קודם לתמיד אמאי לא משני אמר קרא אותו וצ"ל דבעי לשנויי אפי' לתנא דבי קושיין דלא דריש אותו הק' מהרש"א ז"ל בפסחים שם כי פריך הגמ' ותקדום קטורת לפסח יאוחר וכו' אמאי לא פריך מכח תדיר ע"ד שהק' התוס' שם ע"ש ותראה דלגבי מעשה דמים ואינו מעשה דמים כמו פסח וקטורת לא מהני לן טעמא דתדיר משום דמעשה דמים עדיף כדתנן בזבחים דפ"ט עופות קודמין למנחות משום מעשה דמים ואף דהתם אין תדירים מ"מ י"ל דא לגבי תדיר מעשה דמים עדיף ולא להתוס' אלא בתמיד ופסח דתרווייהו מעשה דמים נינהו:

פיסקא יז

אין מביאין מנחת בכורים פי' זרע אברהם ביכורי פירות וק' דבמנחות דס"ח קאמר ר"ן בר יצחק דבפירות אם הביא בשר ע"ש בפירש"י הן אמת שהרמב"ם ז"ל בחיבורו השמיט להא דרנב"י וכבר התי"ט עמד בזה ועיין לה' ח"ן שם:

פיסקא יח

ת"ל פרים בני בקר שנים איל אחד והיינו קרא דפסח דכתיב ביה יהיו ור"ל דילפי' מפסח למצויין כדילפי' מיניה באינן מצויין וכולה מילתא ילפי' מפשח ומ"ש הז"א דקרא דעצרת הוא וכיון דכתיב מניין ילפי' מפסח ליתא כיון דילפי' מפסח באינן מצויין בלא שום קרא גם במצויין ילפינן מניה ומניינא למה ליה ועיין במפרשים:

פרשת מטות

פי' א' להוציא את הקטן ואת בן י"ג שנה ויום א' כ"ה הגי' בכל הספרים ישנים והז"א תמה דהיכי ס"ד למעטו הא גדול לכל התורה כולה ע"ש. ולפי מ"ש הרמב"ם בפ' י"א מה' נדרים דבן י"ג ויום א' אפילו לא הביא ב' שערות נדריו קיימין אע"פ שאמר אינו יודע לשם מי נדר ע"ש א"ש דבבן י"ג ויום א' ולא הביא ב"ש איירי וס"ד למעוטי משום דבכל התורה כקטן חשבינן ליה כיון שלא הביא ב"ש ולכך אצט' למילף מנזיר דנדריו קיימין הן אמת שדברי הר"מ תמוהים מסוגיא דנדה דמ"ה דפריך אי לא הביא ב"ש קטן הוא וכן בדמ"ו ע"א ע"ש וכבר תמה עליו המש"ל ועיין למהריט"א ז"ל בס' קהלת יעקב באות מ' מופלא הסמוך לאיש מ"מ גירסת הספרים דספרי מסייעא ליה להרמב"ם ז"ל ע"ש:

את שהסמיך נדרו וכו' מה שפי' הז"ר דהיינו דתלי ליה בדבר הנדור נראה עיקר ומה שהק' הז"א דלאסור איסר כיון דקאי אשבועות כדקתני סיפא מנ"ל נדרים ע"ש ל"ק דקאי

על שניהם כדמו' ברפ"ג דשבועו' דאיסר שייך בין בנדרים בין בשבועות ועיין בנדרים דף י"ד ע"א:

קבל עליו בנדר ובשבועה וכו' פי' הז"ר דהיינו שקבל עליו בלב ולא הוציא בשפתיו ולפי זה מכאן תיובתא לשמואל בפ"ג דשבועות דכ"ו ע"ב דאמר גמר בלבו צריך להוציא בשפתיו ועיין להסד"ר ולהרב שמחת יו"ט סי' ומ"מ עפי"ד ספרי ניחא מה שהק' התוס' שם דלמסקנא דב' כתובין הבאין כא' א"צ לקרא דלבטא בשפתים ע"ש דאי לאו קרא דלבטא בשפתים הוה מפקי' מלאסור איסר ע"נ דספרי:

הרי שהיה חכם וכו' וכן איתא דרשא זו בנדרים דף פ"א ומכאן י"ל על רש"י ז"ל שם דס"ה ע"א שכ' וא"ר דת"ח מפר לעצמו:

בבל יחל ובל תאחר נר' דמ"ל תרוייהו בנדרי הקדש כגון שאמר הרי עלי להביא קרבן בתוך ג' רגלים ועיין בנדרים דף ג' ובדברי הר"ן ז"ל שם ע"ש ועיין להסד"ר:

מקיש אשה לאיש עיין בד"ה ד"ו דמבע"ל אי אשה איתא בבל תאחר מי אמרי' הא ליתא בראיה א"ד הא איתא בשמחה וא"ל אביי ות"ל דאיתא בשמחה ומסיק דאביי לדבריו דר"ז קאמר הרי דר"ז מבע"ל ולאביי מסיק כיון דליתא בשמחה ליתא בב"ת והוא תימה מברייתא דספרי ועיין להסד"ר ונ"ל דהנה איתא לעיל שם כיון שעברו עליו שנה בלא רגלים רגלים בלא שנה עובר בב"ת וכ' התוס' דשנה בלא דגלים בעלייה לרגל אבל בב"ת דשנה בלא רגלים מיפשט פשיט"ל דעובר בב"ת מהיקשא דספרי דכיון דאינם תלויין בעלייה לרגל מוקמי' היקשא בהו כנ"ל:

ואסרה איסר בבית אביה בנעוריה אינו אלא שבועה וכו' לאביי בריש פרק ג' דשבועות דאיסר מתפיס מפ"ל נמי לספרי במתפיס ומכאן קשה למ"ש התוס' שם בד"ה ואלו דואסרה איסר בנדר איירי דבספרי מוכח דהוא בשבועה וכ"נ מפשטיה דקרא דכל מילי דכתיבי גבי אב כתיבי גבי בעל וכיון דגבי בעל כתיב איסר בשבועה גבי אב נמי איסר דכתיב היינו שבועה ובהכי ניחא דל"ד למבטא דכיון דכתיבי בענינים חלוקין כיון דבחד כתיב בשבועה ובחד לא כתי' בשבוע' הו"א תרוייהו פעמים מתפיס ופעמים שבועה בפ"ע ול"ד לאיסר וניחא קושי' התוס':

ה"ג ובטל בלבו וכו' מכאן ראיה למ"ש הרא"ש דביטול בלב מועיל ואצ"ל טלי ואכלי אלא כדי להודיעה ומ"ש הז"א דמכאן ראיה להר"מ בפ"ג דין ז' ע"ש ליתא דהרי מסיים הר"מ וכופה אותה וכו' וע"כ כמ"ש הלח"מ וצ"ל לדעת הר"מ דהכא באומר בשפתיו בלחש ובלבו ל"ד:

ונדריה עליה שבאו עמה וכו' אמרת ק"ו וכו' נר' לי עיקר דה"ק דלנשואה לא צריך קרא דאתיא מק"ו דארוס' וע"כ דמוקמי' ליה בארוסה שבאו עמה ועיין בז"ר וצ"ל לפ"ז דרישא דקרא דאם היו תהיה לעולם מוקמי' ליה בארוסה ולא דרשי' לנדרים שבאו עמה אלא לסיפא דקרא ונדריה עליה דעליה הוא דקיימי' גם לפי"ז דלנשואה ל"צ קרא דאתי מק"ו ע"כ קרא דואם בית אישה נדרה מוקמי' ליה ליתומה בחיי האב כר"עק לקמן בפי' ב':

פיסקא ב

ר"עק אומר זו יתומה בחיי האב נר' דהיינו יתומה בחיי האב ונתארסה דמפר הבעל לחודיה דלא אמרי' מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל אלא בנתארסה ברשות האב דבשעת אירוסין חל על נדרים שלה כח שניהם אע"פי שעדיין לא נדרה אבל אם בשעת אירוסין כבר בגרה או שנעשית כבר יתומה בחיי האב מפר הבעל לחודיה אע"פ שעדיין היא ארוסה וס"ל לר"עק דלנשואה לא צריך קרא דאתיא מק"ו כדאיתא לעיל מיהו הר"מ ז"ל לא הביא דין זה דאם נתקדשה אחר שיצאה מרשות האב מפר הבעל לחודיה ונר' טעמו דמהגמ' משמע דלא ס"ל כן דבפ' נערה ד"ע פריך אמתני' דהבעל מפר בבגר תנינא וכו' משום דמשמע ליה דמתני' דהבוגרת וששהתה מדקתני בוגרת סתם ול"ק שיעור שהייתה משמע דאיירי גם כגוונא דשיעורה חדש והיינו בנתקדשה אחר הבוגרת ואי לאו דהגיע זמן לכ"ע אינו מפר הבעל וא"כ ע"כ דלא ס"ל כר"עק גם בר"פ נערה דפריך ואימא תרווייהו בנשואה א"כ בית אישה למ"ל ע"ש נר' דס"ל דאין לחלק בכה"ג ומ"מ ממתני' אין שום הכרח די"ל דאיירי בבוגרת דשיעורה י"ב חדש וע"ש בהר"ן ז"ל גם ממתני' דט' נערו' ומדברי הר"מ דספי"א אין שום סתירה לזה דהתם בנתארסה קודם שיצת' מרשו' האב ודברי מהרא"ן שהביא הסד"ר נוטין לדברינו אלה ודברי הסד"ר שם תמוהים:.

והחריש לה חריש' למינקט או אינו לא חריש' לקיי' וכו' כצ"ל וכ"ה בגמ' דע"ט ומברייתא זו הוכיחו בגמ' דחרישה למינקט א"י להפר אחר יום שמעו דלא כר"ח וכ' הר"ן ז"ל דמ"מ חרישה למינקט חלוק דינה מחרישה לקיים דחרישה למינקט יפר בכל יום שמעו אבל חרישה לקיים דהיינו שקיים בלבו א"י לחזור ולהפר אחר הקיום אפי' ביום שמעו ע"ש ולפ"ז לעיל כי פריך בגמרא בברייתא דשמע וקיים שמע ושתק ומת ביום שאחריו אי שתק לקיים היינו שמע וקיים ר"ל ואמאי קתני במת ביום שלאחריו אפי' בו ביום כמו שמע וקיים וה"ה דהומ"ל בשתק ע"מ לקיים לאחר זמן אלא דהיינו כמו שתק סתם וכדמוקי לה שם בגמ' וע"ש בהר"ן ז"ל אבל רש"י ז"ל פי' היינו שמע וקיים ותרתי למ"ל ע"ש ולכאורה נר' לדעתו דביום שלאחריו דקתני קאי גם אשמע וקיים מיהו רש"י ז"ל גופיה לעיל דס"ח ע"ב פי' שמע וקיים אפי' בו ביום וביום שלאחריו דקתני אשמע ושתק

לחוד קאי וצ"ל דמ"ש רש"י ותרתי למ"ל היינו ר"ל למ"ל דקתני תרי גווני כיון דכל עצמו של התנא בא להשמיענו דכי קיים הבעל לא נתרוקנה רשות לאב א"כ בשמע וקיים סגי וממילא שמעינן דכי שתק ע"מ לקיים ומת ביום שלאחריו דפשיט"ל דהוי קיום א"כ האב אינו יכול להפר אבל אי שתק דקתני היינו ע"מ למינקט טובא אשמועי' דהוי קיום וכן למסקנא בשתק סתם ומ"מ יש להכריח מדברי רש"י דס"ל ע"מ לקיים אפילו לאלתר צריך יום שלאחריו דלא כהר"ן ז"ל דע"כ שותק ע"מ לקיי' דפשיט"ל דהוי קיום הוא ע"מ לקיים לאלתר דבע"מ לקיים לאחר זמן ודאי טובא אשמועי' ולא מצי למפרך תרתי למ"ל: **והנה** בגמ' שם אמרי' תלתא קראי חד לשותק ע"מ למינקט וחד לשותק סתם וחד לשותק ע"מ לקיים ע"ש ומזה י"ל עמ"ש הר"ן ר"פ נערה אמאי דפריך ואימא אב לחודיה מפר דר"ל דהפרה דבעל לא כתיב אלא לאשמועי' דאם לא הפר הבעל הוי קיום ואינו יכול להפר ע"ש דא"כ אמאי אצטריך תלתא קראי הא מהאי קרא שמעי' דכי לא הפר הוי קיום וי"ל. ודרך אגב הוק"ל במאי דפריך שם בגמ' ואימא ארוס לחודיה מפר ואב לבעי ארוס א"כ וכו' ע"ש דלמאי דמסיק הגמ' שם לקמן דפליגי ב"ש וב"ה דב"ש ס"ל דבעל מיגז גייז וב"ה ס"ל מיקלש קליש וכ' הר"ן ז"ל דה"ה גבי הפרת אב אמרינן כן ע"ש א"כ נימא דמאי דכתיבה הפרת אב לאשמועינן דאי הפר האב לחודיה מיגז גייז או מקלש קליש ולא לקיא למר כדא"ל ולמר כדא"ל וי"ל:

פיסקא ג

אסר לה לתאנים ולא לענבים לענבים ולא לתאנים אסור כצ"ל ומה שאסר אסר ומה שהפר הפר ואזלא כס' הרמב"ן ז"ל שהביא הר"ן בדכ"ז ע"א ע"ש ולכך לא חשיב לה בסמוך בב' נדרים משום דבזה שוה חד נדר לב' נדרים ועיין לה' סד"ר שכ' דגרסי' כולו אסור ופי' לה ע"פי ס' הרמב"ן ז"ל מה שאסר אסר ומה שהפר הפר וכמבואר בדברי הר"ן ז"ל שם:

פרשת מסעי

פיסקא ב

להביא את הסומא ואת הזורק בלילה בגמ' ד"ח גבי זורק אבן לרשות הרבים דחייב פריך מזיד הוא ומשני בלילה בלילה נמי אבעי ליה לעיוני ומוקי באשפה העשויה ליפנות בה בלילה ואין עשויה לפנות בה ביום ואיכא דמקרי ויתיב וזרק ביום דלא הוי אלא שוגג וכ' התוס' דאם אין עשויה לפנות אלא בלילה ואיכא דמקרי ויתיב בין ביום בין בלילה אונס נמי הוי ע"ש והשתא ברייתא דספרין דקתני הזריקה בלילה במאי מוקמי' לה ואי איפכא מאוקמתא דגמרא ממש מאי עדיפות דלילה מן היום דאצטריך בלא ראות לרבות דהא

דכוותה ביום נמי חייב באוקמתא דגמרא ועיין להז"א ולהסד"ר שדבריו בזה תמוהים ע"ש ונ"ל דגמ' דפריך בלילה נמי אבע"ל לעיוני ה"ד לר"י דקי"ל כוותיה דדריש בלא דאות למעט לסומא וא"כ ליכא רבויא ללילה אבל לר"מ כיון דא"ל רבוי לרבויי לילה אף דשכיחי רבים כיון דלילה הוא בר גלות הוא והיינו דשני הגמרא מעיקרא בסותר בלילה דס"ד דבלילה בר גלות הוא ובעי לאוקומה כר"מ ופריך אבע"ל לעיוני למה דקי"ל כר"י וא"כ ברייתי' דספרין אתי שפיר בזורק ללילה ורבי' שכיחי:

פרשת דברים

פ"ב

בעשתי עשר חדש וכו' למדנו לשנה שהיא יב"ח ואין להקשות דילמא י"ג חדשים ומשה צוה להם קודם ב' חדשים דסברא הוא דלא היה מרחוק כ"כ קודם מיתה וכ"כ הז"ר והוא מוכרח ומכאן סתירה לאומרים דשנה שמת בה משה היתה מעוברת ומת באדר ב' ולכן מתענין באדר ב' דכיון דהצווי היה בחדש י"א כדכתיב בעשתי עשר וכו' אם אתה אומר מת באדר שני א"כ הרחיק ב' חדשים קודם מיתה ובמכילתא פ' בשלח פ"ו פליגי ר"א ור"י דר"י ס' מ' יום אכלו את המן אחר פטירת משה דכתיב ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח ושבעה באדר מת מרע"ה כ"ד דאדר וששה עשר דניסן הרי מ' ור"א ס"ל ע' יום אכלו את המן דמת באדר א' כ"ד דאדר א' ואדר ב' וי"ו דניסן הרי ע' ע"ש ולכאורה נר' דר"י דפליג עליה ס"ל דמת באדר ב' ולב"ע השנה מעוברת היתה וא"כ הלכה כר"י דמת באדר ב' וא"כ התענית של מרע"ה יהיה באדר ב' בשנה מעוברת אמנם הא ליתא דא"כ לר"י התחיל מרע"ה לצוות קודם שני חדשים ומברייתא דספרין נראה דסברא זו ליתא כמו שנתבאר אשר ע"כ צ"ל דר"י ס"ל דהשנה פשוטה היתה והלכה כר"י דשנה שמת בה מרע"ה פשוטה היתה וא"כ בשנה מעוברת יש מקום להסתפק באיזה אדר מתענין והדבר תלוי במס שנחלקו בייא"צ כמבואר בי"ד סי':

ר"א היום מלאו וכו' באותו יום שלמו נראה דבהא פליגי דת"ק סבר דכבר שלמו מקודם יום א' ואותו יום שמת בו אינו מן המנין אבל ר' ס"ל אותו יום עצמו שלמו ויתכן ס' ת"ק כמ"ש מהר"ר יהונתן זלה"ה בהפטרת ויחי דהצדיקים הנשמה יוצאה ביום א' ויום הב' יוצאה. הנפש וזהו ויקרבו ימי דוד וכו' ע"ש וא"כ החשבון של ימי משה הם מיום יציאת הנשמה וממלא שנותיהן עד יום הנשמה ור' פליג בהא:

וידבק בעשו אחי אבל ביום המיתה אין חשש יותר דהיה יודע יעקב שימות עשו באותו יום כמו שצפתה רבקה אע"ה בר"הק למה אשכל וכו' ולכך לא חשיב טעם זה עם הד' דברים דקאמר בתר הכי ויהיו חמשה דבשאר אינשי לא שייך טעם זה כמבואר ועיין בז"ר:

שהתוכחה מביאה לידי שלום כלומר והתוכחה מביאה דכן אורחיה דתנא למיתני שי"ן במקום וי"ו כדתנן בריש ביצה שאפר כירה מוכן הוא ומפ' בגמ' ואפר כירה וכו' והשתא הוו ד' שפיר:

פ"ג בשביל שאין בי כח להכניסם לארץ וכו' הקושי מבואר דלעיל בפ"ב קאמר הטעם שלא רצה להוכיח' אלא סמוך למי' שלמ' מיעקב ונ"ל דבודאי אם יכול להוכיחם בשעת מעשה צריך להוכיחם להפרישם מאיסור ולא להניח סמוך למיתה אלא דאם לא הוכיחם בשעת מעשה אזי לא זו הדרך להוכיחם אלא סמוך למיתה וכ"כ הזי"א לעיל בשם הש"ח לתרץ מאי דק"ל מהוכח תוכיח אפילו מאה פעמים ע"ש וא"כ תרווייהו ב' הטעמים צריכי הטעם דיאמרו שאין בי כח הוא למה שלא הוכיחם בשעת מעשה משום שמא יאמרו וכו' ולטעם זה לחוד הי"ל להוכיחם תכף כשכבש סיחון ועוג ולא להמתין עד סוף השנה אלא משום כיון דעבר שעת מעשה הניח הדבר לסמוך למיתה:

פ"ה רב לכם שכר הוא לכם וכו' חד א"מ שם רמז ע"פ מ"ש אין רבי' פחות מתלת מקרא דימים רבים והכא כתי' רב לרמוז לג' טובות שהגיע להם שם תורה זקנים הקמת המשכן:

פ"ו עבד מלך מלך הכי איתא בשבועות דמ"ו ופירש"י דפרת קטן שבכולן וכתיב הנהר הגדול נהר פרת והתוספו' בבכורות דף תמהו מסוגיא שם דקאמר כל הנהרות רבים מפרת ופריך והכתיב והנהר הרביעי ומשני הוא פרת דמעיקרא הרי דאדרבה הוא גדול שנמשך ממנו לכל הנהרות ע"ש והסד"ד כ' דפרת בתחי' יוצא מעדן והולך ומתחלק לארבעה וא' מהד' הוא פרת הקטן אבל היוצא מעדן הוא הגדול ע"ש ולפ"ד לא פריך הגמ' מידי מקרא דהנהר הד' פרת ולתרץ הקושי' נר' דפרת קטן בכמות משאר נהרות והא דנמשך ממנו להשאר הוא מחמת שפרה ורבה וא"כ ס"ס לא הי"ל לקרותו גדול כיון דבכמות קטן מכולם:

פ"ט להריגה ולחניקה וכו' ואני איני כן וכו' דקדק הזי"א דנקט להריגה קודם לחניקה דאתיא כר"ש דחנק חמור מסייף וחשיב מלמטה למעלה וא"ש דסתם ספרי ר"ש אבל בסקילה ושריפה נקט סדריה כרבנן וא"כ התנא תנא סדר משנתו דלא כמאן ע"ש ונ"ל דלעולם תנא מלמעלה למטה וסדר סקילה ושריפה א"ש כר"ש אבל בהרג וחנק שינה סדר משנתו דנקט בתחילה הריגה משום דבמלך א"הע עסקי' וסתם מיתה האמורה לב"נ אינה אלא סייף כמ"ש הר"מ בה' מלכים ע"ש ולכך נקט הרג קודם ומ"מ דברי תנא דספרין קשים דבמלך א"הע נמי חייב אם שינה את הדין. דב"נ מצווין על הדייניין כדאיתא בפ' ד"מ ואזהרתן זו היא מיתתן וחמירי בהא יותר מישראל והסד"ר עמד בזה וכ' דברישא י"ל דה"ק מי שנתחייב הריגה משנה דינו לחניקה וסקילה ושריפה דאף דב"נ מצווין על

הדינין היינו אם חייבו הזכאי אבל מי שמחוייב מיתה קלה לא הוזהרו שלא לשנות את דינו אלא ישראל אבל בסיפא מי שנתחייב מנה יטול מאתים וכו' קשה עש"ב ונ"ל במ"ש מהרשד"ם חח"מ סי' דכ"ד משם מהר"א ירושלמי ז"ל דדינא דמלכותא דינא אפילו בדין שבין אדם לחבירו ופטור מדינא והמלך מחייבו אמרי' דינא דמלכותא דינא מיהו ה"ד בין ערל לחבירו אבל בין ישראל לחבירו לא מהני ע"ש וא"כ א"ש דבמלך עסקי' דבשאר האומות דיניו דין משא"כ בישראל. מיהו מהרשד"ם שם חלק בזה וס"ל דאף בין ערל לחבירו לא מהני לבטל דין הערל שזוכה בדין הערלים ע"ש ולדבריו. אכתי ק' מספרין ונ"ל במ"ש הרשב"א ז"ל בתשו' סימן תרל"ה דדינא דמלכותא לא נאמר במלכי ישראל שאין א"י שלו אלא של כל ישראל משא"כ במלכי א"הע דהארץ שלו ע"ש ועיין לכנ"הג בח"מ סי' שס"ט הג"הב אות ל"ג ול"ו ע"ש:

פט"ו אנשים וידועים זה אחד מז' מדות שאמר יתרו למשה הלך ולא מצא אלא ג' אנשים חכמים וידועים כ"ה הגי' בכל הספרים ועיין להז"א ולה' אהלי יהודא מה שפי' וכל הדרכים רחוקים והנ"ל דהז' מדות הן אנשים והיא יראי אלהים הכתוב בפרשת יתרו דהיינו צדיקים כמ"ש בפ' י"ד וחכמים והג' נבונים והד' ואנשי חיל אנשי אמת שונאי בצע הכתוב בפ' יתרו הרי ז' ויתרו אמר למשה הז' מדות ומרע"ה אמר לישראל לבחור מישראל מי שי"ל כל הז' ולא מצא נבונים אבל מי שיש בו הששה הנשארים מצא ומה שלא כתב כותב התורה בדברי יתרו אלא ד' להשמיענו דאם לא מצא אלא מי שיש בו ד' מהני ובדברי מרע"ה כאן שכתב ד' להשמיענו דל"ד אותם הד' הכתובים בפ' יתרו אלא אפי' הד' אלו ומה שכתוב כאן במנוי ג' מדות לבד להשמיענו דאם לא מצא אלא ג' מהני ומאי דכתיב בפ' יתרו ויבחר משה אנשי חיל ולא הזכיר שאר המדות להשמיענו דאם לא מצא אלא מדה אחת מהני והשמיענו דמתחילה יחפש אחר ג' ואם לא מצא יחפש אחר הד' אלו או הד' אלו ואם לא מצא יחפש אחר ג' ואם לא מצא אלא אחת מהני וה"פ ברייתא דספרין זה אחד מהז' קאי על תיבת אנשים שהיא אחת מהז' מדות ואח"כ מילתא אחריתי הלך ולא מצא אלא ג' מהד' שכתב בתחי' ור"ל דלא מצא נבונים והשתא א"ש הכל על נכון עיין בפסיקתא וברבה ואין זה מהדוחק מה שלא כ' כותב התורה כל דברי יתרו דה"נ הדבר מוכרח לאומרו בקרא דויבחר משה אנשי חיל:

פי"ז איש פלוני הלוה לי מעות הק' הסד"ר דק"ל דאסור אפי' כבר פרע לו ההלואה משום רבית מאוחרת ול"ק דרבית מאוחרת דרבנן והכא מקרא מפיק לה דאסור מדאורייתא ומ"ש דא"ר אינו אסור ברבית מאוחרת עיין במרן בש"ע סי' ק"ס דין ו' ובמ"ש שם ע"ש:

פרשת ואתחנן

פיסקא א

ואת הכבשה ישלם ארבעתים וכו' ביומא דכ"ב אמרי' דוד בב' ולא עלתה לו עון אריה ועון הסתה ופריך וליחשוב בת שבע ומשני כבר איפרע ליה ואת הכבשה ישלם ד' והק' התוס' דילמא גם. על עון אוריה קאי תשלומין דארבעתים ע"ש ור"ל א"כ מאי קאמר לא עלתה לו הרי כבר איפרע כמו בת שבע ולכאורה ק' הא כתיב אחר פטירת דהע"ה רק בדבר אוריה ואי קאמר מה שעשה ואע"ג דבאמת איכפר ליה קחשיב ליחשוב עון דבת שבע וצ"ל דעון דכ"ש קיל מדאוריה וכה"ג כ' התוס' בשבת דנ"ו אעון דהסתה דלא חשיב ליה ובעיקר קו' התוס' לכאורה. נר דלפמ"ש התוס' בדבור שאח"ז דמקראי נ"ל רלא נענש על דאוריה ל"ק והנה מהרש"א ז"ל שם הק' א"כ דלא נענש עליו מאי קאמר דוד בב' ולא עלתה לו ע"ש והוא תימה דבגמ' דשבת שם קאמר דאע"פ כן היה לו לדנו בסנהדרין ומאי דקאמר לא נענש היינו על הריגת הנפש ומקרא מלא דבר הכתוב רק בדבר אוריה החתי וע"ש בתוס' בשבת.:

פיסקא יא

שומע אני ב' מזוזות ביתך וכו' פשטא דברייתא נר' דבא לאפוקי דלא נימא יעשה מזוזה בב' פצימין וכ"נ ממ"ש אין רבוי אחר רבוי אלא למעט וכ"נ מדברי הסמ"ג שכן מפ' כמ"ש ה' אהלי יהודה וע"ש מה שתי' למאי דק' לפ"ז מביתך דרך ביתך נפקא ע"ש אבל בפ' הקומץ דל"ד נראה דלאפוקי דלא נימא דאינו מחוייב במזוזה אלא בבית שיש לו שני פצימין ע"ש ול' אין רבוי אחר רבוי ק' לפ"ז וע"ש להצ"ק שנרגש מזה בפשטא דשמעתא ע"ש:

והנה התוס' שם כ' לקיים דמזוזת חסר כתיב ור"יש יש אם למקרא ס"ל ואף דגבי לטטפת ס"ל יש אם למסירת אין לחוש דכ"כ ר"עק דריש מסורת ודריש מקרא ע"ש ובדברי ר"עק גופיה כ' התוס' שם בפ"ק דסנהדרין דה"ט דפעמי' דריש מקרא לחוד ופעמי' תרווייהו דס"ל דהיכא דמכחשי אהדדי דריש מקרא והיכא דלא מכחשי דריש תרווייהו ולפי"ז צ"ל דכאן נמי לא מכחשי דיכולני לדרוש תרווייהו והמקרא לו' דבעי' פתח שיש לו ב' פצימין והמסורת לו' דאינו נותן המזוזה אלא בפצים אחד ולכך ר"יש דריש תרווייהו אבל היכא דמכחשי לא דריש אלא מסורת כההוא דלטטפת דאלת"ה סברות ר"יש סתראי נינהו במכחשי דהכא דריש מקרא והתם דריש מסורת ועיין להצ"ק שם ועפ"ז ניחא דברי רש"י ז"ל בחומש שכ' מזוזת חסר כתיב לו' דאינו נותן מזוזה אלא בפצים אחר ע"ש ולכאורה הוא נגד ברייתא דספרין ועפי"ה שורש ועיקר נמלא בגמ' לדבריו ז"ל ועי"ל דס"ל דמה

שהוצרכו ר"יש ור"עק להני דרשות אינו אלא משום דס"ל יש אם למקרא אבל למ"ד יש אם למסורת דרשי' שפיר מזוזת ומפ' כפי' הסמ"ג בפי' הברייתא:

פרשת עקב

פ"ח וקשרתם וכו' אלו תפלין בגמ' בקדושין דל"ז אמרינן מאי תלויה בארץ אי דכתיב ביאה הרי תפלין ופ"ח דכתיב ביאה ונוהגין בח"ל ופירש"י שהרי אמוראי היו מניחין תפלין ופודין פ"ח והתוס' הק' דילמא מדרבנן ע"ש והז"א תי' ע"פי ברייתא דספרין דנ"ל מקרא דנוהגין כח"ל ע"ש ולפמ"ש הוא עצמו בפרש' ראה פ"ז דדרשא דספרין אסמכתא ע"ש ליתא גם לא תירץ כלום בפטר חמור ולעיקר קושי' התוס' נ"ל כמ"ש הט"ז ביו"ד חי' קי"ו דדבר שהתירה תורה בהדיא אין לחכמים לגזור וכה"ג כ' בא"ח. סי' גבי מילה ע"ש וה"נ כיון דכתיב ביאה דהקפידה תורה בהדיא דאין לחייבן אלא אחר ביאתן לארץ אין לחכמי' לגזור משא"כ בכלאים דמד"ס הן וכמ"ש התוס' דערלה מד"ס כדאמרינן יורד ולוקח ע"ש עיין בגמ' שם דל"ח ע"א ובפירש"י במתני' ע"ש

פרשת ראה

פ"ו ושמרתם זו משנה עמ"ש הסד"ר בפי' משנה ומדרשים דנקט בברייתא זו ועיין בכריתות די"ג. ע"ב בפירש"י ז"ל:

פ"ח ולא עץ רענן אלהיהם עיין להרב אהלי יהודה שתמה דבמתני' קתני מ"מ אשרה אסורה מפני שיש בה תפיסת אדם מוכח דנטעו ולבסוף עברו אסור ולא דרשי' ולא עץ רענן וכו' ע"ש וליתא דממתני' לא מוכח מידי די"ל רה"ק מ"מ אשרה אסורה מפני שיש בה תפיסת לשם ע"א וכ"נ מגמ' שם דלא דייק דר"י הגלילי ס"ל נטע ולבסוף עבדו אסור אלא ממשנה יתירה דקתני וכל שיש בה וכו' ע"ש אבל במתני' גופה י"ל כדאמרן ור"עק דקאמר אני אובין וכו' ה"ק דל"צ קרא לנטעו ולבסוף עבדו למשרי דמהרים ידעי' קרא לסי' ולכך לא דייק הגמ' אלא ממשנה יתירה ובהכי י"ל מ"ש התוס' דר"עק קאמר בברייתא אבד לשרש ואבדתם לבנות וא"כ תגדעון להניח וא"כ ע"כ דשרי באילן שנטעו ואחר כך עבדו ובמתני' ל"מ כן ע"ש ועפי"ה י"ל כי האף אמנם דרי"הג ס"ל דאסור ממשנה יתירה ור"עק ס"ל דשרי מ"מ לכ"ע לסי' קרא דעץ רענן וא"ש דברי רע"ק ועיין פירש"י במתני' שם ע"ש הן אמת דמ"מ ק' גי' ספרין דגריס ולא עץ רענן ועמ"ש הז"א:

פיסקא יא

עולותיכם שלמי יחיד ושלמי צבור וכו' הרמב"ם ז"ל בפי"ד מה' מע"הק דין י"ג כ' דעשה דובאת שמה כולל אף דברים שאין בני הקרבה והמש"ל כ' לא ידעתי מנין לו זה ע"ש ונ"ל ראיה להר"מ מגמרא בפ"ק דר"ה ד"ו דפריך מוצא שפתיך זו מ"ע למ"ל מובאת

שמה נפקא ומאי פריך הא אצטריך ללאו בני הקרבה דלא נ"ל מובאת ונ"ל שפיר ממוצא שפתיך משום דכולהו כתיבי התם כדקתני שם בברייתא והא דכתיב התם בני הקרבה ללאו אצט' ואהא פריך הגמ' קושי' ב' אבל קושי' ראשונה ל"ק אי איתא דובאת אינו כולל מידי דלאו הקרבה. שו"ר להרב טורי אבן שם שהק' כן בפשטא דשמעתא ולא זכר דברי הרמב"ם הללו ודרך אגב ראיתי להזכיר כאן מה שראיתי זה ימים בספר אחד לאחד מרבני אשכנז שהק' אמאי דדרשי' התם כי דרוש ידרשנו אלו חטאות ואשמות דעובר בב"ת דא"כ אמאי אצט' בפרק בתרא דכריתות דכ"ה קרא דוכפר למילף מיניה לחייבי חטאות ואשמות שעבר עליהן יו"הכ דחייבין לאחר יו"הכ הא אי איתא דפטורין היכי מ"ל דעובר בב"ת למ"ד ג' רגלים כסדרן דאצטריך כי דרש ידרשנו ע"כ וי"ל דמ"ד ג"ר כסדרן ס"ל כר' בפ"ק דכריתו' ד"ז דיו"הכ אינו מכפר אלא על השבק וא"כ מ"ל באינן שבין ובלא"ה לק"מ דהתם בגמ' בפ"ב דכריתות מסיק דנ"ל מלפני ה' תטהרו ולא אצט' וכפר וא"כ ליכא שום יתור דקרא דלפני ה' אצט' לחייבי אשמות תלויין דפטורין ע"ש בגמ':

פיסקא יח

ולא עולית גוים וכו' בזבחים דקי"ו נ"ל מבני ישראל דאין הגוים מוזהרין ש"ח ונראה דאתיא כר"י ודוקא ישראל מוזהר בש"ח על קדשי גוים אבל גוים גופייהו לא מזהרי אבל לר"ש א"כ לבני ישראל למעוטי גוים דכיון דאפי' ישראל אינו מוזהר על קדשי גוים כ"ש גוים גופייהו ולפ"ז מאי דאמרי' שם עלה דאסור לסייען היינו אפי' לר"י ומק' שפיר התוס' אמאי נקט אסור אפי' כרת איכא אבל אי אמרי' דלר"ש נמי ס"ל הך דרשא לא מק' מידי דנימא דנקט אסור לדברי הכל אפילו לר"ש ודלא כה' זרע אברהם ע"ש וע"ש מה שתי' התוס' והר"מ ז"ל פ' כר"י ופ' אסור לסייען סתם ולא ביאר בשאר. עבודות כתי' התוס' ונר' דס"ל דסיוע בעלמא הוא ולכך ליכא אלא איסורא אפי' לר"ז לר"י ולעשות שליחותן נמי נראה דס"ל דליבא אלא איסורא דדוקא אם ישראל העלה אותם בחוץ מדעתו הוא דחייב אבל אם עשה בשליחות העכו"ם הוי כאלו הגוי בעצמו עושה כן ואתו חייב כרת אלא דיש לעמוד בזה דהא קי"ל דאין שליחות לגוי:

פיסקא יט

יחדיו יאכלנו מגיד הכתוב וכו' ואי לאו יחדיו הו"א הטמא והטהור היינו או הטהור ואתיא כמ"ד ר"פ אוא"ב וי"ו לחלק עד שפרט יחדיו אבל למ"ד וי"ו להוסיף יחדיו אתיא לשום דרשא ע"ש בתוס' ודרשא, דהכא דרשי' שפיר מטמא והטהור לחודא ורש"י בחומש ב' דרשא דספרין על פ' דהטמא והטהור ע"ש והיינו כמ"ד וי"ו להוסיף וכזה ל"ק מה שהק' הרא"ם ז"ל ע"ש:

פיסקא כ

רש"א לא בא הכתוב וכו' משמע דר"ש לית ליה דלוקה על טבל של מ"ע דמנ"ל כיון דמוקי קרא לחילוק מחיצות וק' דא"כ בגמרא בפ' ב"ש דקתני מתני' ב"י בטבל ופריך בגמ' פשיטא נוקמא בטבל הטבול למ"ע ומני ר"י היא ולאפוקי מר"ש גם בגמ' שם מייתי ברייתא דא"י בטבל של מ"ע ומוקי לה כר"ש דס"ל אין אחע"א ע"ש ולכן נר' דאית ליה איסורא משום דרשא:

בכור שאסור לזרים וכו' תמה הז"א דאכתי לא קי"ל דבכור אסור לזרים דהא קאמר הא לא בא הכתוב לא לבכור דאסור לזרים ע"ש ואין מקום לתמיהתו דודאי בלאו האי קרא ילפינן דבבור אסור לזרים בעשה מקרא דובשרם יהיה לך כחזה התנופה דלכ"ע בתם מיהא משתעי וכדאי' בגמ' בבכורות דל"ג ול"פ תנאי התם אלא בבע"מ ע"ש ומאי דקאמר הא לא בא הכתוב היינו לענין מלקות ומהתימה עליו דבסמוך ונראה הביא האי דרשא בשם רש"י ז"ל:

פיסקא כג

יכול יהיו חייבין כחזה ושוק וכו' ה' הלכות יו"ט דק"ל תמה דלמ"ל קרא הא בעי תנופה והיכי ליעביד בתנופה כדפריך בגמרא ד"פ הזרוע ובשלמא בברייתא דלעיל דאיירי בפיס"המ י"ל דלא הוו חולין בעזרה אבל ברייתא זו דאיירי בחולין ק' ע"ש שהאריך בזה דבגמ' בעי למי' בק"ו משלמים וע"כ כי ילפת משלמים אפי' לתנופה ילפי' דאי לא ילפי' לחזה ושוק דניתנין לכהן ולא לענין תנופה נמי א"כ איכא למפרך מה לשלמים שכן יש בהם תנופה תאמר בחולין דכה"ג פריך בקדושין דנ"ז מה לשחוטי חוץ שכן בכרת ע"ש ולהכי פריך כיון דע"כ ילפת גם לתנופה היכי ליעביד אבל תנה דספרין לאו בק"ו מייתי לה אלא מהיקישה דקאמר לעיל ואם כן ה"ק יהיו חולין כחזה ושוק ולא לעביד תנופה כיון דלא אפשר ומוקמי' היקשא לענין דניתנין לכהן לבד וגמ' שם ל"ל האי היקשא:

פיסקא כד

יפ"ת וכו' יוכיחו וכו' אף אתה אל תתמה על אלו וכו' מבואר מכאן דמצות שנאמרו לב"ן ולא נשנו בסיני לב"ן נאמרו ולא לישראל כמו יפ"ת ודלא כהגמרא בסנהדרין רנ"ט ע"ש וצ"ל לתנא דספרין מי איכא מידי וכו' וזו תניא כוותיה דר"ל דל"ל מי איכא מידי כמ"ש התוס' דל"ג ובהכי מקום יש ליישב מה שהק' מהרש"א ז"ל בריש חגיגה אמ"ש התוס' שם דפרו ורבו אף לכנען נאמר ע"ש וכ"ז לתנא דספרין דאית ליה יפ"ת תוכיח אבל הגמרא בסנהדרין קאמר יפ"ת שאני דלאו בני כבוש ולדידיה מאי דכתיב לישראל לא תאכל הנפש לאמ"ה כי היכי דליהוי נאמרה ונשנית ויהיו ב"נ מוזהרין עליו לשי'

הגמרא דסנהדרין דכל שנאמרה ולא נשנית לישראל נאמרה ולא לב"נ ואין מקום לקו' הסד"ר ע"ש:

ר"א אומר ומה פסח וכו' הא דלא יליף מנבילה דבעי למילף גם לאיסור הנאה ור"ג דיליף מנבילה י"ל דס"ל כר"ש בפ' כ"ה דס"ל בש"בח מותר בהנאה ועיין להסד"ר:

פיסקא כו

והקטיר הכהן את הכל לרבו' העצמו' וכו' כ' התוס' בזבחים דמתני' דקתני לא יעלו אתיא כרבנן ורבנן מודו דלא יעלו אם פירשו למטה ול"פ אלא בפירשו למעלה דס"ל דלא ירדו ור' ס"ל ירדו ע"ש אבל רש"י ז"ל שם כ' דמתני' כרבי ולפ"ד רבנן ס"ל דאפילו פירשו למטה יעלו ור' ס"ל ל"מ דלא יעלו אלא אפילו פירשו למעלה ירדו דהא בחולין ד"צ מוקי הגמ' אליבא דר' קרא דאת הכל לרבות ג"ה ולא מוקי ליה לפירשו למעלה דלא ירדו מוכח דלר' אפילו פירשו למעלה ירדו והנה בגמ' שם לל"ב מוקי ר' יוחנן כרבנן דאסור ג"ה לגבוה ולל"ק אתי ר"י כרבי וקי"ל בכוליה תלמודא דר"י ס"ל הלכה כסתם משנה וא"כ לל"ק ע"כ דר"י מוקים למתני' כרבי ומפרש כפירש"י ז"ל ולל"ב מוקי מתני' כרבנן ומפ' כפי' התוס' והשתא אי מתני' אתיא כרבי וכפירש"י ז"ל יכול להיות דר' ל"פ אלא בלא יעלו אבל אם פירשו למעלה יכול להיות דס"ל דלא ירדו וא"כ מוקים לקרא דאת הכל לפירשו למעלה דלא ירדו ובג"ה מודה דחולץ והגמ' שם דקאמר אליבא דר' לרבות ג"ה היינו לל"ב דר"י אתי כרבנן אבל לל"ק אפילו רבי מודה דג"ה אסור לגבוה ובהכי מקים יש בראש ליישב פסקי הר"מ דפ' בג"ה חולץ ופ' פירשו לא יעלו ועיין להסד"ר:

פיסקא לג

מצוה ביד הניסת וכו' בפ' נגמר הדין דמ"ה אמר שמואל נקטעה יד העדים פטור דבעינן קרא כדכתיב ונסתפק הכנ"הג בלשונות הר"מ בה' ע"א אי האי דינא איתיה גם במסית ע"ש והסד"ר כ' דאין מקום להסתפק בזה דבגמרא שם פריך אלא מעתה עדים גדמין יפסלו ומשני ש"ה דאמר קרא יד העדים שהיתה כבר ופירש"י אבל גדמין לא משתמע דזהו יד שלהם ע"ש וא"כ הכא דכתיב ידך זהו יד שלו אפי' נקטעה ע"ש ולפ"ד בעדים גדמין שם צריך שיד העדים תהיה בי בראשונה גם בזה דהיא יד שלהם ואינו כן דבהדי' כ' הר"מ בפי"ד מה' סנהדרין דאם הערים גדמין א"צ יד העדים בראשונה דהא ל"ל יד אלא כל העם ידם בו בראשונה ע"ש הרי דיד גדמין לא מקרי יד כלל וא"כ ע"כ שינוייא דגמרא הוא דש"ה דלא הקפידה תורה אלא על יד שהיתה להם בשעת העדות תהיה בשעת המיתה אבל אם גדמין בשעת עדות ליכא לקיומי ביה קרא כלל דלאו יד היא וא"כ במסית דלא כתיב אלא ידך הקפידה תורה אף על הגידמין דלאו יד היא והוי כההיא דהתם בס"ד דגמ' דעדים גדמין פסולין ומעתה מ"ש רש"י ז"ל דהיינו יד דידהו היינו דאת"ל

דקרא משתעי בגדמין אבל לעולם י"ל דלא משתעי בהו קרא ולא גמרי' מההוא קרא לגדמין כלל לא לפיטור ולא לחיוב והיינו לישנא דכ' רש"י ז"ל אבל גידמין לא משתמע ועיין למהרש"ל ז"ל שכ' שם דמה"א יתירה דריש ע"ש וק' דא"כ מנ"ל להגמרא דשמואל בעי קרא כדכתיב נימא דהכא שאני דגלי רחמנא לעכובא דאי למצוה בעלמא למ"ל ה' דהעדים ואם כן מאי פריך מרוצח עיין שם. ולשי' הר"מ ז"ל בחיבורו שם דרבויא דרוצח הוא לענין דנקטעה חייב כמ"ש מרן בכ"מ פריך שפיר הגמ' דאף אי טעמיה דשמואל לאו משום דבעי קרא כדכתיב מ"מ ק' מברייתא דקתני נקטעה חייב ועיין לה' אהלי יהודה:

פיסקא לז

יצאו אנשים ולא נשים בגמ' דריש הן ולא שלוחן ע"ש ונר' דאיירי בשליח שוגג דליכא מילתא דאין שליח לדבר עבירה ולכך ס"ד לתת לה דין עיר הנדחת דשלוחו כמותו ואיירי דעשו שליח לנשים דמחמ' הנשים לא הוי עיר הנדחת וה"א כיון דשלוחי דאנשים נינהו שלוחן כמותן כיון דשוגגין הן כמ"ש התוס' בפ' האיש מקדש דמ"א ע"ב בשם ר"י דהיכ' דהשליח שוגג יש שליח לד"ע ע"ש והר"מ ז"ל השמיט דרשא זו דהן ולא שלוחן נר' דס"ל דדרשא זו אתיא אליבא דשמאי דס"ל יש שליח לד"ע וכ"כ הפר"ח בה' ע"א ע"ש ומכאן יש להוכיח דהר"מ ס"ל דאף דהשליח שוגג אין שלד"ע דלא כתוס' דאי איתא הא נ"מ לדידן היכא דהשליח שוגג והוי כמו לשמאי בעלמ' ואמאי השמיטה אלא ודאי דס"ל דבכל אופן אין שלד"ע. א"ה עמ"ש מו"ה ה"י ה"ה בנימוקיו לת"כ ריש פ' קדושים:

פיסקא מה

מנין שאר מטבעות וכו' ודין הוא הקדש וכו' ת"ל וצרת הכסף וכו' בקדושין די"א פריך הגמ' למ"ד כסף הנאמר בתורה סתם תם אינו אלא כסף צורי והרי מעשר דכתיב כסף ותנן הפורט וכו' אלמא דאפי' פרוטות נחושת ומשני ש"ה דכתיב כסף הכסף ופריך והרי הקדש ומשני ש"ה דיליף כסף כסף ממעשר ועיין במס' בכורות שינוי בשינויי הגמ' ע"ש ומ"מ שמעי' דבהקדש אפי' שאר מטבעות ילפי' ממעשר ובספרין קאמר דמעשר יליף מהקדש וכבר עמד ע"ז הז"א ולא העלה ארוכה בזה ע"ש ועיין בגמ' שם למסקנא דכסף קצוב הוא דהוי כסף צורי אבל כסף סתם אפי' שאר מטבעות א"צ ללמוד זה מזה ע"ש. ונ"ל דלק"מ דהנה כ' התוס' בריש קדושין דבקדשים שוה כסף ככסף מכלל ופרט וכלל ומתמהו טובא בשאר דברים שוה כסף ככסף מנ"ל ע"ש ובזה הוא דאיירי תנא דספרין וה"ק שאר מטבעות מנין ר"ל פשיטא דמטלטלין לא מהני גבי מעשר אף דשו"פ הוא משום דכתי' וצרת הכסף דבר הנצרר אלא מנ"ל שאר מטבעות דהיינו אסימון דנקרא נמי מטבע לפיר"ת ואף לפירש"י מ"מ עומד להטבע והיינו מנ"ל דבשוויו דמעשר מהני דס"ד דיש לדרוש וצרת מל' צורה כר"ע ולזה יליף מהקדש דשו"כ ככסף ופריך שאני

הקדש דאפי' מטלטלי אבל מעשר במטלטלין פשיטא דליכא דכתיב וצרת וקאמר ת"ל וצרת דבר הנצרר ואפי' שאין בו צורה כדברי ר"יש אבל ר"עק דממעט אסימון ל"ל שו"ב ככסף במעשר. והגמ' שם איירי בע"א דבעי' כסף צורי או שוויו אפילו פרוטות אבל כשכל המעשר מתחלל על פחות מכסף צורי לא מהני ומשני ש"ה דכתיב הכסף ריבה אפי' פחות מכסף צורי ובשוויו דמעשר והקדש יליף ממעשר לע"ז וא"כ מעשר יליף מהקדש לענין דמהני שו"כ ככסף ובשוויו והקדש יליף ממעשר דאפי' פחות מכסף צורי סגי ואפי' אינו שווי צורי ולמסקנא דהתם לא יליף הקדש ממעשר כלל ובמאי דפריך הגמ' ממתני' דהפורט סלע ממעות מעשר עיין במהרש"א ז"ל שם בקידושין ולהרשב"א ז"ל בחי' ע"ש:

פיסקא נ

ליתן עליו ל"ת כ' החינוך דאין לוקין על לאו זה משום שאין בו מעש' וכ' הסד"ר דאזיל לטעמיה שכ' בפ' קדושים סי' שמ"ח דכל ל"ת אף דאית ביה מעשה כיון דפעמים לית ביה מעשה אין לוקין עליו ע"ש והוא ע"ד מ"ש התוס' בספ"ק דעירובין גבי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ע"ש. איברא דק"ל ממאי דאמרי' במציעא דפ"ט ע"ב בחסמה בקול דר"ל ס"ל דאינו לוקה כיון דלית ביה מעשה דס"ל עקימת שפתיו לא הוי מעשה ונ"ל דס"ל דעיקר קרא דחסימה כי כתיב בעיקר מעשה כתיב כמ"ש התוס' שם בס' ר"ל לחד תי' ע"ש ובכה"ג מודה החינוך וע"כ לא כתב דאם פעמים לית ביה מעשה אפי' בע"י מעשה אינו לוקה אלא אי הכתוב כולל שניהם והסד"ר כ' דדברי ס"ה בפי"ג מה' שכירות להפך מדברי החינוך ע"ש ועל פי זה יבא לכלל ישוב:

פיסקא נא

את הנכרי תגוש זו מצו' עשה הר"מ ז"ל סובר דהיינו דמצות עשה ליגוש הנכרי אבל הרמב"ן ז"ל חלק וסובר דמ"ע דקתני לאו הבא מכלל עשה ולישראל קאי ועיין בכל זה בה' סד"ר וה' אהלי יהודה הביא מהפסיקתא דקתני בהדיא לאו הבא מכלל עשה והוא הפך פי' הרמב"ם ז"ל ע"ש. ואפי' דתרוייהו דרשי' מ"ע לנכרי ולאו הבא מכלל עשה לישראל ובפ"ה מה' מלוה כ' הר"מ גבי ריבית את הנכרי תשיך זו מ"ע והוא מהספרי ג"כ והראב"ד השיג דלאו הבא מכלל עשה לישראל הוא דאיכא וע"ש במרן הכ"מ במ"ש משם הר"ן:

פיסקא נו

מנין לרבות כל הקדשים ואף על גב דאפי' פיסולי המוקדשין אסורין בגיזז ועבודה מדכתיב תזבח ולא גיזה מ"מ לא לקי אלא משו' דאמרי' אהדריה לאיסורה קמא כמ"ש התוס' בבכורות דט"ו ולכך אצט"ל למילף שאר קדשים מקרא כי היכי דלילקי עלייהו

והסד"ר כ' דאי לאו האי ילפותא לא הוה ידעי' מאי דרשי' מתזבח ולא ידעי' דאתא לדרשא דתזבח ולא גיזה אלא אחר דקי"ל מקרא דקדשים תמימים אסורין בגיזה ע"ש וכן ראיתי להתוס' במעילה די"ג בר"ה אתיא וכו' שכ' דמאי דאצט' ולא תגוז ולא ילפי' מתזבח משום דלא ידעי' ע"ש. ומשמע דמפסולי המוקדשים ידעי' גם בכור והוק"ל בקרא דלא תגוז גופיה למ"ל היפך מה שנר' מדברי הסדר ומ"מ דברי התוספות תמוהים דהא אצט' לא תגוז למלקות וכבר עמר ע"ז המש"ל ומה שנ"ל בישוב דבריה' דהנה בסוף פיסקא שאח"ז תניא שור בגיזה וצאן בעבודה מק"ו והדר מייתי מקרא דולא תגוז וב' הז"א משום דאין מזהירין מן הדין ולכך אצט' קרא ע"ש והנה ה"ה בפ"ב. מה' מ"א כ' היכא דאיכא איסור עשה מזהירין ע"ש וא"כ הכא איכא איסור עשה דתזבח ולא גיזה ועבודה ולמ"ל קרא הא מק"ו אתיא וע"כ לו' כמ"ש התוס' דלא ידעינן וכו' וזהו מ"ש אמאי אצט' ולא תגוז ר"ל הדרשא דוי"ו מוסיף עע"א ועוד נראה דודאי אי לאו קרא דוי"ו מוסיף הוה דרשי' בבקרך ובצאנך ליתן את האמור של זה בזה ולא דרשי' ליה לרבות כל הקדשים כדדרשי' לעיל וכן איתא בפסיקתא דבקרך וצאנך ליתן את האמור של זה בזה ואתיא כמ"ד דלא דריש וי"ו אבל ברייתא דספרין דריש וי"ו דולא תגוז ליתן האמור של זה בזה ואייתר בקרך וצאנך לשאר כל הקדשים וא"ש בדקדוק דברי התוס' במעילה שכ' אמאי אצט' ולא תגוז ואסר כל הקדשים בגיזה וכו' דלכאורה שפת יתר ועפי"ד א"ש דאמאי אצט' וי"ו לגילוי על ובקרך לאסור שאר קדשים:

פיסקא סב

כל שישנו בקום אכול מצה וכולי ס' שאגת אריה הביא ראיה דהלכה כר"י מסתמא דמתני' בס"פ אלו עוברין דההולך לשחוט את פסחו דקתני מבטלו בלבו ולר"ש כיון דשרי בהנאה לא מהני ביטול בלב ע"ש וה' אהלי יהודה דחה דהא אפילו לר"י הביטול הוא בזמן ההיתר דאחר זמן איסורו ל"מ ביטול וע"כ ה"ט כיון דבתוך זמן האיסור הוי אינו שלו מעיקרא נמי מועיל הביטול ע"ש וליתא דלר"י כיון דמשעה שאסור באכילה אסור בהנאה וליכא זמן דאסור באכילה ומותר בהנא' ליכא למיחש למידי דבשעת האיסו' אינו שלו והביטול מהני למפרע אבל לר"ש נהי דלתוך הפסח מהני הביטול דקודם מ"מ משש עד הלילה הוי שלו ומצוה לבערו ול"מ ליה תו הביטול בלב דקודם לכן לאותן השעות ומ"ש עוד ה' אהלי יהודה דהיקשא אצט' לדברים הבאים לידי חימוץ כבר העיר בזה מהרש"א ז"ל בדל"ה ע"א ע"ש וכבר כתבתי בזה במ"א דהיקש' דר"ש הוא מעליו ותרי היקשי הם ומה שדחה לזה ליתא:

פיסקא סה

מועד צאתך אתה שורף רש"י ז"ל בחומש כ' זמן שריפה וכ' הרא"ם ז"ל דלא פ' דשורף ממש משום דאינו חובה לשרוף כמו שחי' הפסח ואכילתו דלא נמנית גבי פסח אלא שחיטתו ואכילתו ע"ש ונ"ל דכונתו דאף דמ"ע היא מצוה בעלמא הוא דאיכא כמו שאר מ"ע ולאו חובה כמו שחי' דהיא חובה דאיכא כרת בביטולה וכן אכילת חובה שלו יבא לידי נותר אבל שריפתו אינה חובה אלא מצוה וכה"ג אמרינן בפ' כל הבשר דק"ז מים האחרונים חובה ומים ראשונים מצוה ועיין בחי' בחולין דק"ל ע"ב ע"ש ואין לו' דבפסח הוי אף שריפתו חובה מדסמכינהו להני ג' זמנים משמע דכי הדדי נינהו שהרי לא נמנו גבי פסח אלא שחיטה ואכילה מוכח דשריפתו הוי כמי שאר מ"ע דמצוה איכא חובה ליכא וכל עצמו של רש"י ז"ל לא בא אלא לרמוז דהני ג' זמנים לא דמו להדדי כנ"ל כונתו והז"א והרב אהלי יהודה חשבו להרא"ם זכרונו לברכה טועה בדבר משנה:

הרב טורי אבן בסוף הספרי תמה לפירוש ריב"א בפסחים דף ד' דלמ"ד הבערה ללאו יצתה לא אסירה ביו"ט אמאי לא מוקי הגמ' בברכות שם פלוגת' דהני תנאי בהכי דר"א סבר ללאו יצתה ולהכי קאמר מועד צאתך אתה שורף דשורפין ביו"ט ור"י ס"ל הבער' לחלק ואסורה ביו"ט ע"ש ועיין בפסחים דמ"ו במתני' דכיצד מפרישין חלה דמבואר. דר"א ס"ל אין שורפין ביו"ט ואפשר דמדרבנן הוא וכבר עמדתי ע"ז במ"א עיין בחי' במס' פסחים ע"ש:

פיסקא סח

חג הסוכות תעשה לך ז' ימים להדיוט מנין אף לגבוה וכו' נרא' דה"ק מדכתיב לך ז' ימים משמע דוקא להדיוט ז' ימים אבל לגבוה לענין חגיגה ליכא אלא יום א' ומנין שאף לגבוה איכא קרבן חגיגה ז' ימים ת"ל חג הסוכות ז' ימים לה' ומה ת"ל לך לומר כשאתה עושה וכו' מעלה אני עליך וכו' ומאי דנ"ל מקרא דלגבוה נמי ז' ימים לאו דכל ז' איכא חגיגה אלא לענין אם לא הביא ביום א' יש לה תשלומין כל ז' ולקמן ברפ"ט גרסי' שבע' ימים תחוג לה' וכו' ולהלן הוא אומר חג הסוכות ז' ימים לה' מה ת"ל ז"י לה' מלמד שכל הרגל תשלומין לא' ור"ל דאי לא כתיב אלא שבעת ימים תחוג לה' הו"א לאו לענין קרבן אלא ה"ק שתעשה חג ז' ימים לשם ה' לקיים מצות ה' אלא דא"כ קרא דחג הסוכות ז' ימים לה' יתירה דכבר שמעי' אלא דאתא לאשמועי' קרבן חגיגה יש לה תשלומין כל ז' וקרא דלך לומ' מעלה אני עליך וכו' כנ"ל ועיין להסד"ר בפירוש זו ובפירוש ע' ועיין בחגיגה ד' ט' דנ"ל דיש לה תשלומין כל ז' מקרא דוחגותם אותו חג לה':

פרשת שופטים

פיסקא א

והלא כבר נאמר לא תטה משפט הק' הרא"ם ז"ל דנימא דאתא לעבור עליו בעשה ול"ת וכ' הז"א דלק"מ דכל דאיכא למדרש דרשי' ולא מוקמי' בלאוי יתירי וה"ה בעשה יתירא אחר דאיכא לאו ע"ש ועיין להתוס' במכות די"ח בד"ה איסור' בעלמא ובמהרש"א ז"ל שם ע"ש:

פיסקא ד

נולד במומו מנין ת"ל כ"ד רע יש לעמוד בזה כיון דאפי' להקרבה הוה מכשרינן בנולד במומו אי לאו קרא דכ"ד רע א"כ בפיסו' המוקדשין שנפדו שקדם מומן להקדישן דקי"ל מותרין בגיזה ועבודה וכיוצא כדתנן בבכורות דף ט"ו ובר"פ הזרוע נימא דבנולד במומו אסור דעדיף טפי והא לא אישתמי' בשו' דוכת' למי' הכי ועיין בחי' ד"ה ע"ב:

רובע ונרבע מנין הר"מ בפ"ב מה' א"מ כ' יראה לי דאין לוקין עליהן וכ' הסד"ר דס"ל כיון דדרשי' כמה דרשות מכל תועבה הו"ל לאו שבכללות וכן כ"ד רע ע"ש ותימה דבחולה ומזוהם דנ"ל מכ"ד רע כ' הר"מ בפ"א מה' א"מ דלוקין ע"ש:

פיסקא ה

מה שעריך האמור כאן שער שנמצא בו וכו' כ' הסד"ר דאתיא אפי' כמ"ד בפ' התודה דף"א אין דנין אפשר משא"א דבג"ש מודה ואף למ"ש הי"ש דהא פלוגתא דרש"י והתוס' מ"מ היכא דלא אתיא ג"ש אלא להך מילתא דנין לכ"ע ע"ש ונראה עיקר דלפירש"י והתוס' דדברי התוס' שכ' דמאי דמשני היקשא הוא היינו לר"א אבל ר"עק פליג מוכרחים מדפריך ור"עק פסח מנ"ל דאי איתא דר"עק מודה מאי פריך ומ"ש הי"ש דפריך לס"ד ע"ש לא משמע כן מדברי רש"י בקושי' הגמ' ור"עק פסח מנ"ל ודברי רש"י בפ' בנות כותים שכ' דבהיקש אפי' ר"עק מודה היינו היקש דלא אתי אלא להך מילתא כההיא דפ' בנות כותים כמ"ש התוס' בפ' התודה ומ"ש רש"י בהתורה בקושית הגמ' מפריך וכו' ר"עק וכו' כונתו ר"א אמאי לא חש דר"עק יפרוך ליה הכי אבל ר"עק גופיה קושטא הוא דפריך אפי' בהיקש כנ"ל:

לפי שנאמר וכו' יכול אף המדיחין וכו' נראה דמ"ל דקרא במדיח כתיב דמאי דכתיב לעבור בריתו הינו מדיח ומן וילך ויעבוד הוא דמיירי בעובד וכ"מ מדקאמר בתר הכי אין לי אלא זה עובד מנין וכו' והשת' דמאי מיירי אי מדיח דיחיד כבר כתיב דין דמסית ואי מסית דרבים כבר נ"ל מהדח' הדחה וע"כ במדיח דרבי' ובהדיחה יחיד או נשים דהו"א בהדיחוה יחיד או נשים פטורין או בסייף כמו נידחין דרבים ולכך אצט' והיינו דקאמר

לפי שנאמר וכו' לפי שנאמר וכו' תרי זמני דהוא טעי' דבסיוף או דפטורין ת"ל והוצאת את האיש וכו' ועיין במפרשים:

פיסקא יד

אין ממנין פרנס על הצבור אשר לא אחיך מהרש"א ז"ל בספר משחא דרבותא סי' ז' הק' איך מינה דוד את אתי הגתי ותי' דהוראת שעה היתה וה' אהלי יהודה כ' עליו והוא פלא דבקדושין דע"ו פריך הגמ' והא איכא אתי הגתי ומשני לבעותי הוא דאזל ע"ש והפלאה זו איני יודע מה היא דהתם פריך אסא דאמרי' דכל שופטי' דבית דור מן המיוחסין ואהא פריך והא איכא אתי הבתי ע"ש ומדלא פריך אההיא מימר' דאין מעמידין פדנס אלא מן המיוחסין דמייתי לה שם לעיל וגם תי' הגמ' לא יתכן דאף דלבעותי הוא דאזיל מ"מ לא היו ממנין אותו אלא ע"כ דהוראת שעה יהא דאזל לבעותי עלמ' וצדק מהרש"א ז"ל בדבריו:

פיסקא מה

דיני ממונות מנין ת"ל לכל עון עיין בכתובות דפ"ה מייתי הגמ' דרשא דכל עון דלעון הוא דלא קם אבל קם לשביעה להוכיח דע"א מחייבו שבועה ומייתי עוד מדאמר מר כ"מ וכו' וכ' מהר"מ שיף ז"ל משום דאי לאו דאמר מר וכו' הו"א דדוקא בעדות אשה ואיסור דביה איירי קרא ע"ש ולא ראה ברייתא דספרין דבהאי קרא גופיה דיני ממונות כתיבה:

פיסקא נג

פרט למחזיר גרושתו פי' הז"א דהיינו משנשא' ע"ש וא"צ רי"ל דאתיא כב"ש דאית להו בסוף גיטין לא יגרש אדם את אשתו אלא א"כ מצא בה ערות דבר וא"כ אינו יכול להחזירה דקי"ל המוציא את אשתו משום ש"ר לא יחזיר והו"ל לקוחין באיסור דומיא דאלמנה לכ"ג ובגמ' בסוטה דריש חדשה פרט למחזיר גרושתו ולב"ש י"ל דאיירי בעבר וגירשה בלא ערות דבר ואע"ג דאי להיתרה לא כתיב קרא כמ"ש ביבמות דע"ח כבר כתבו התוס' שם דריבוייא כתיב קרא ודוקא קרא כוליה הוא דלא כתיב קרא דהיתרה ודאי לאיסורא אפי' כוליה קרא כתיב ועיין בירושלמי שהביאו התוס' בסוף גיטין וע"ל בפ' תצא פרשת מ"ח מ"ש שם:

פרשת תצא

פ"ז

יכיר יכירנו וכו' וחכ"א אינן נאמנים. רשב"ם בבתרא דקכ"ז כ' דל"פ אלא במוחזקים וה"ט דלא פריך לר"י למ"ל קרא מגו דאי בעי יהיב מתנה כדפריך לרבנן משום דהוי מגו במקום חזקה ע"ש אבל מפירש"י בקדושין דע"ח שכ' דרבנן לא פליגי אלא אפסול' משמע דלרבנן אפי' באינן מוחזקים ופליגי ר"י ורבנן באינן מוחזקים וכן הבין התוס'

די"ד שם ותמה עליו טובא ע"ש. ולשי' זו ק' אמאי לא פריך קרא למ"ל מגו דאי בעי יהיב וכו' גם לר"י כיון דר"י באין מוחז' ואין לו' דקרא לר"י לפסולא אתא דפשטיה דקרא לענין בכור' גם ר"י גופיה קאמר הכי כדקתני מכאן אמר ר"י וכו' ועפירש"י שם במתני' בדברי חכמים ע"ש ויש מי שתי' דלר"י לא ק"ל דאיכא למי' בנכסים שנפלו לאחר מכאן וס"ל דאין אדם מקנה דשלב"ל ולא ק"ל אלא לרבנן דר"י דהוא ר"מ וכדכ' רשב"ם שם בבתרא וסמיך הגמ' אקושי' ולר"מ דאמר וכו' ועיין להרמ"ה בחי' שם בבתרא ועיין למהרשד"ם חח"מ סי' קס"ט והיותר נ"ל דגם רש"י ס"ל דל"פ אלא במוחזקין ומשום דר"י מפיק מקרא לבכורה ומשמע אפי' מוחזקין דומיא דבן גרושה ולזה אמ"ל רבנן דאין נאמן דקרא לפסולה לא אתא כיון דמוחזקין ולבכורה כה"ג דפסולא דמוחזקין לא אתא ואה"נ דקרא לבכורה ואין מוחזקין כדקאמר בתר הכי בצריך הכירה ע"ש ברש"י ז"ל אלא כלפי דאמר ר"י קרא לבכורה ומוחזקין דומיא דבן גרושה קאמרי רבנן דקרא לא אתא לפסולא כיון דמוחזקין ובמאי דפריך הגמ' מגו דאי בעי יהיב ליה מתנה ק"ל נימא דקרא אתא היכא דהו"ל מלוה ע"פ אצל אחרים דאין לה שים קנייה אלא במעמר שלשתן ומדרבנן הוא ואנן אקרא קאי והנה המרדכי כ' בפ' מי שמת פלוגת' דרבוות' אי הקנה לו קרקע ומטבע בחליפין מי אמרי' מגו דמהני לקרקע מהני למטבע אף דקי"ל אין מטבע נקנה בחליפי' ומדמי לה לקני את וחמור ע"ש ואח"כ כ' דגם אם מקנה דבר שבא לעולם ודשלב"ל קני לס' זו ע"ש וא"כ ה"נ דכוותה אף במלוה ע"פ יכול להקנות לו עמו דבר המצוי לו דיש בו קנין דקרא לא איירי בגבר ערטילאי וכה"ג אמרי' בפ' הזהב אתנה ע"ש אלא דדברי המרדכי תמוהים אצלי מסוגיין דבתרא דמאי משני בנכסים שנפלו לאחר מכאן ובנכסים שנפלו לו כשהוא גוסס הא איתנהו בתורת קניה עם דבר המצוי. לו דמהני ביה קניה:

פי"ט איש ואשה למה נאמר וכו' פי' הז"ר למ"ל קראי דאם אמת היה הדבר לומר דבסקילה הא מקראי דארוסה שמעי' לה כיון דהזנות היה בבית אביה ע"ש והם דברים תמוהים דאי לאו קראי דאם אמת וכו' הו"א כיון דאשתני דינא דאילו זינתה השתא בחנק אשתני קטלא אע"ג דהזנות היה בבית אביה וכדאי' בכתובות דמ"ה ע"א ע"ש:

פ"ך ללמדך על היבמה וכו' עיין להתוספות בפ' ר' מיתות דנ"ו רע"א ועיין בחי' שם:

פכ"ב ולא את הקטן וכו' צ"ל דאיירי בנפלה לקטן יבמה מן האירוסין דמדאורייתא קנוייה לו כשבא עליה וקמ"ל דלא מחייב אע"ג דאשתו היא דאל"כ למ"ל קרא הא אין אישות לקטן:

פכ"ה לרבות הבאים אחריהם פי' לרבות העובר אם היא מעוברת דהורגין אותה עם העובר ואין ממתינין לה עד שתלד וקרי ליה לעובר בא אחריו שהוא הבא אחריו של אדם וממלא מקומו וכן הוא בפסיקתא גם שניהם לרבות המעוברת עיין שם ועיין במפרשים: **פכ**"ו ע"פי התראה והיינו אם חבירה היא או ר"ל תכ"ד של התראה דאל"כ הא לא ניתנה התרא' אלא להבחין בין שוגג וכו' וכ"כ התוס' בסנהדרין ד"מ סע"ב ע"ש. חקר ה' אהלי יהודה ביון דבעינן שיתיר עצמו למיתה אמאי תלתה התורה בעיר ע"ד אשר לא צעקה והא התירה עצמה למיתה וכן בשדה אי התירה עצמה למיתה אפי' צעקה חייבת ואי לא התירה עצמה אפי' לא צעקה פטורה ע"ש ונר' דמשדה ל"ק דאצט' קרא לצעקה לפטור אותה מכל עונשין אפילו ממכות וקרבן וכדדריש ברישׁ פי' שאח"ז עיין להסר"ר שם ולעול' בלא התירה עצמה למיתה איירי אבל מעיר קשיא ולמ"ד א"צ התראה איכא לאוקומא בחבורה וא"צ שתתיר עצמ' למיתה ובעלמא צריך לחד תי' דהתוס' בסנהדרין דמ"א ע"א ע"ש אבל לדידן דקי"ל חבר צריך התראה קשיא קרא דעיר ואפשר דאיירי שאמר הבועל אנו יודעין כן וע"מ כן אנו עושין והיא שותקת דכי לא צעקה שתיקה כהודאה וכי צעקה הוכיח סופה על תחילתה דאנוסה היא ואין בדבריו כלום לחייבה כנ"ל:

פט"**ל** שאר עריות מנין ת"ל אתנן וכו' בגמ' בפ' כל האסורין פליגי אביי ורבא בנכרי' אי אית ביה משום זונה והק' התוס' הא ב"ד של שם הוא שגזרו ותי' כמ"ד משום נשג"א אבל למ"ד משום נשג"ז זונה דנכרית דרבנן והר"מ פ' משום נשג"ז ופ' באתנן זונה אפי' זונה נכרית והמה תרתי דסתרן לפ"ד התוס' וכבר עמד בזה הסד"ר ותי' דאיסור חתנות איכא עיין שם. ואפשר לו' עוד דאפילו דזונה דנכרית דרבנן קרי' ביה שפיר אתנן זונה מדאורייתא כמ"ש המש"ל בה' תרומות בתרומה טמאה בטומאה דרבנן דקרי' ביה מחוללת ועומדת מדאורייתא וכה"ג איכא טובא ובמ"א כתבתי בזה ובהכי ניחא לי מה שהק' מהריט"א ז"ל לס' מהרשד"ם כדעת הרמב"ם ז"ל דאיסור שפחה לבן חורין מדרבנן מאי פריך בגמ' אמתני' דתלין שפחתך אצל עבדי ר אומר אינו אתנן הא אסירה ליה ע"ש ועפי"ה ניחא דכיון דאיסורא מיהא מדרבנן קרי' ביה שפיר אתנן זונה מדאורייתא ופריך שפיר ועמ"ש בעניותי במ"א על ס' מהרשד"ם ובמה שתמהו עליו המפ' עש"ב:

פמ"**ד** רעך ולא של אחרים וכו' פי' דשל גוים מותר אפי' שלא בשעת גמר מלאכה ושרי גם ליתן לתוך כליו וס"ל גזל הגוי אסור לכך אצט' קרא דלמ"ד גזל הגוי שרי לא אצט' קרא וכדאי' בגמ' בפ' הפועלים והסד"ר הק' מדאמרי' בפ' ד"מ דנ"ו כיוצא בו דגזל לפועל ופריך אי שלא בשעת מלאכה גזל מעליא הוא ומאי פריך נימא דרחמנא שריא גבי פועל

וכן הק' ה' אהלי יהודה ואין כאן קושיא כלל דבריתא דהתם ס"ל גזל הגוי שרי כדקתני בגזל ישראל בגוי שרי והגמרא דפריך היינו גזל פי' דכבר תני ליה לגזל וכדפירש"י בהדיא ומ"ש הסד"ר דתנ' דספרין לית ליה מי איכא מידי וכו' אמת הוא וכ"מ לעיל פ' ראה פכ"ד ועמ"ש שם:

פמ"ו מלמד שנקנית בכסף עיין במה שפלפל כאן ה' זרע אברהם ולפמ"ש מהרש"א שם בקדושין דף ד' ע"ב בתוס' בד"ה כתב וכו' נפל יסוד בנינו ארצ': ומה אמה העבריה עיין מה שהק' ה' אהלי יהודה על הריטב"א בקדושין דף י"ד ע"ב מברייתא זו ע"ש ולפמ"ש התוס' שם דמאן דיליף שכיר שכיר גם עבריה ילפי' בשכיר שכיר ע"ש ניחא וגם לס"ד דגמ' שם ידע לה שפיר דאיכא מאן דיליף שכיר שכיר ולא ק"ל מנ"ל אלא אמאן דלא יליף שכיר שכיר:.

פמ"ז הרי שהלכה זו ונשאת לאחיו של זה כ"ה בגמ' ר"פ המגרש עמ"ש ה' אהלי יהודה בשם מהר"מ סוזין ז"ל וי"ל דבפ' המגרש פריך אר"ט דס"ל האי סברא דנמצא זה עוקר ואסיק בקושיא וממילא אידחיא ס' ר"ט לגמרי ואיכא למי' דקושטא הוא דמצוה איכא אבל מירוש' מייתי שפיר כיון דסברא הוא באמת לו' הכי ומ"ש ה' אהלי יהודה דדייקי מדקתני מותר ע"ש תימה דהתם בירוש' באשת בן אחיו קאי דליכא מצוה אלא בבת אחיו:

פמ"ח פרט למחזיר גרושתו. לכאורה לב"ש בסוף גיטין דלא יגרש אשתו אלא א"כ מצא בה ערות דבר למ"ל חדשה וי"ל דאצט' למחזיר גרושתו מן האירוסין דמן האירוסין יכול לגרש אפי' בלא ערות דבר לב"ש כמ"ש מהרשד"ם. אך אמנם ראיתי להסד"ר כאן שנסתפק במחזיר גרושתו מן האירוסין אי מקריא חדשה וה' אהלי יהודה הוכיח דמקריא חדש' ע"ש ועמ"ש לעיל בפ' שופטים פי' נ"ג ע"ש:

ת"ו ש"ל ב"ע

השמטות מספר משמרות כהונה

לחלק ראשון

מסכת ברכות
דף לה ע"א

תוס' בד"ה אחליה וכו' קדש משביעית וכו' עכ"ל מק' הא כתיב ואיש אחר יחללנו ול"ק דבירוש' בפ' משוח מלחמה הוכיח דיחללנו הוא בשנה ד' מדכתי' קדש הלולים ואי לאו קרא דהלולים הוה דרשי' ואיש אחר יחללנו הוא בשנה ד' דהוו חולין גמורין ע"ש:

מסכת יומא
דף ב

מתני' א"ל אין לדבר סוף ק"ל אמאי אין לד"ס הא סגי בב' נשים אחרות כדתנן סוף חגיגה כל הכלים שהיו במקדש היו להם שניים ושלישיים שאם נטמאו הא' וכו' הרי במקום דאיכ' למיחש לא חיישי' טפי משלישיים וי"ל:

מסכת סוכה

דף לה ע"א

תוס' בד"ה לפי וכו' למ"ל לכם בשל ערלה תפ"ל דכתותי מכתת שיעוריה יש להוכיח ספיקו דמהריט"א ז"ל בס' קהלת יעקב באות ס' ספיקא שנסתפק באתרוג שאסור באכילה שנתערב באחר אי יי"ח כשנוטל שניהם ע"ש דאי איתא דל"מ לכם בכה"ג לא מק' התוס' מידי:

מסכת מגילה

דף ט ע"ב

בתוס' בד"ה אין בין וכו' משמע הא לאותו שעבר כבר דהוי בכל שנה וכו' ר"ל כיון דהוי בכל שנה דשכיח טפי ושיריה ונקט כהן העובד שמעי' דלאותו שעבר יש הרבה חילוקי' ולאלומי מילתייהו כ' דהוי בכל שנה:

דף כח ע"א

תוס' בד"ה ועוד וכו' דהא לעיל היה מיקל טפי מחכמים וכו' עיין להתוס' בעירובין דכ"ג ע"א בד"ה אלימא ע"ש ולשי' התוס' כאן ק' מההיא דסוכה דהתם חדא לחומרא וחדא לקולא וקאמר ועוד וצ"ל דגם סיפא דסוכה חומרא היא דחייב להשלים דלא כמ"ש התוס' שם ע"ש:

מסכת כתובות

דף סב ע"ב

גמ' יצאו שטרות וכו' מקשים מ"ל קרא למעט שטרות מכפל הא בגמ' לקמן דצ"ח גבי שורף שטרותיו ש"ח פריך הגמ' אי דאיכא עדים דידעי וכו' ומוקי לה במאמינו וא"כ ה"נ אי' למיפרך הכי ואי במאמינו הא מודה בקנס פטור עכ"ד ולהסו' שהביא הישע"ש בפרקין סי' כ"ה דאי איכא ע"א והוא אינו רוצה לישבע לא הוי מודה בקנס דמכח עד א' הוא שהודה עיין שם ניחא דאיכא לאוקומי בכה"ג והוא אינו רוצה לישבע אבל לדעת התוס' וה"ה שהביא ה"ה שם דגם בכה"ג הוי מודה בקנס ק' ונ"ל דמאמינו למלתא אחריתי היא ולא הוי מודה בקנס שהרי לא הודה אלא דמוחזק דלא משקר ומאמינו:

מסכת בבא קמא

מבואר בגמ' בכ"מ דכופרא כפרה וחס עליה רחמנא שיש חיוב מיתה בי"ש על בעל השור והתורה חסה עליו שיתן כופר ויתכפר וכ"כ הרמב"ם ז"ל ותמהני אמ"ש בגמ' דכ"ו

ע"א ויהיה אדם חייב בכופר מק"ו משור שא"ח בד' דברים ופירש"י במזיד בלא התראה ע"ש ומאי קאמר ויהא אדם וכו' אדרבה חומרא הוא גבי אדם במה שאינו נותן כופר שלא יתכפר לו בכופר משא"כ חיוב דע"י שורו התורה חסה עליו להתכפר בכופר ולפי' התוס' שם ניחא וי"ל דהגמ' שם פריך לר"ח דס"ל שם בד"מ דלרבנן כופרא ממונא מיהו ק' בדברי התוס' שם בד"ה כופר שכ' דחטא' שאני משום דחייב על זדונו כרת ע"ש והא כופר נמי חייב מיתה בי"ש וי"ל דנכלל בכלל הבעיא אי ב' שותפין חייבין מית' והגמ' נקט הבעיא בכופר משום דנ"מ לדינא ועכ"ל כן דאם אין חייבין כופר מוכרח שאינן חייבין מית' שלא יהיה חמור מאם היה כל השור שלו:

דף ע"ג

בתוס' בד"ה אמר וכו' לאוסר' על בעלה באנו וכו' עכ"ל עיין להתוס' שם ד"ט ע"ב שכ' דאי ידעי' שהיא חבירה א"י לו' לאוסרה באנו ע"ש. ולפ"ז ל"ק קו' התוס' וי"ל דגם כאן יכולין לו' דסבורים היינו דיוצא בשינו ועינו כדפריך הגמ' לקמן מיהו לפ"ז בתי' לא הול"ל אלא דמיירי בעמד בדין לבד דממילא הב"ד מודיעין לו הדין:

דף קד ע"ב

גמ' דילמא שכיב וכו' בתוס' ר"פ דקדק אמאי לא קאמר שמא מבטל שליחותו ע"ש מוכח דמהני ביטול אפי' שלא ידע הנתבע וכדעת מור"ם בהגה סי' קכ"ב דין ג' וע"ש להש"ך ז"ל:

מסכת בבא מציעא

דף כז ע"ב

תוס' בד"ה שבעך וכו' הוה ממעטי' מואכלת וכו' עכ"ל לפמ"ש התוס' בפ' ע"פ דק"ז בתרי גווני אכילה גסה אי' י"ל דהכא באכילה גסה שיש בה טעם דאכילה מקרי דהא יוצא בה י"ח בפסח ולכך אצטריך שבעך ועמ"ש מהרש"ל בשמעתין ובמ"ש התוס' דשתיה בכלל אכילה משמע דמוצץ שתיה מקריא ועיין להפר"ח בתשו' סי' ז':

דף קו ע"ב

בפירש"י בד"ה באפלי וכו' זרועין וקטנית הנזרעי' באדר עכ"ל מפי' נרא' דהא דאמרי' עד דאתו אריסי מדברא היינו עד ועד בכלל ובאדר גופיה זמן זריעה דלא כמ"ש מדברי הרדב"ז ח"ב סי' תתכ"א בדעת רש"י ע"ש וז"נ דעת התוס' בפ' כל הקרבנות ע"ש בס"ד דלא כהצ"ק שם ע"ש אבל התוס' בשמעתין ס"ל עד ולא עד בכלל:

מסכת בבא בתרא

דף ג ע"א

בתוס' בד"ה כמה וכו' אמות כלאים שוחקו' וכו' עכ"ל עיין להרמב"ן בחי' שכ' דאינו נכון דלחומרא אזלי' כדאי' בעירובין וא"כ בכלאי' שוחקות אסור להביא זרע עליהם ע"ש וי"ל דש"ה דאמרי' מד' אמות עד ט"ז ובשיעורא דד"א שוחקות קולא ובדין א' לא אמרי' דאזלי' הכא והכא לחומרא ועמ"ש מהרש"א לקמן גבי ר"ה מהו שתפסיק:

מסכת מכות

דף ג ע"א

גמ' המלוה את חבירו לי' שנים וכו' עיין לב"י סי' ס"ז פלוגתא דרבוותא בד"ז ומהגמ' בפ' שואל דקמ"ח נר' דס"ל דאין שביעית משמטתו שהרי הלוואת יו"ט דלא ניתנה ליתבע ואמרי' שם דאינו משמט ועיין להר"ש בפ"י דשביעית אמתני' דהשוחט את הפרה ע"ש:

מסכת עבודה זרה

דף ה ע"ב

גמ' טריפה מלהחיות זרע נפקא ק"ל דבפ"ק דמנחות ד"ו אצט' ג' קראי לטריפה גבי ישראל חד לשלא הי"ל שעת הכושר וחד לנטרפה ואח"כ הקדישה וחד להקדישה ואח"כ נטרפ' וא"כ שפיר אצט' ב' קראי גבי ב"נ להקדיש' ואח"כ נטרפ' ולנטרפ' ואח"כ הקדיש' אבל הי"ל שעת הכושר ולא הי"ל מחד קרא נפקי כיון דתלי בלהחיות זרע ואכתי מח"א מנ"ל והנה הר"מ בה' איסורי מזבח כ' דטריפ' לגבוה מהקריבהו לפחתך וכ' מרן בכ"מ דס"ל דקרא דמן הבקר אסמכתא הוא ואינו אלא מדרבנן ושמעתי מקשי' כיון דאסר טריפה לב"נ אמרי' מי איכא מידי ונ"ל דלק"מ דלא כ' מרן אסמכתא אלא קרא דמן הבקר והיינו בהקדיש' ואח"כ נטרפה אבל נטרפה ואח"כ הקדיש' נ"ל מכל אשר יעבור וא"כ קרא דב"נ י"ל בנטרפ' ואח"כ הקדיש' ובזה ניחא הקו' שהקשיתי דקי"ל להגמ' דהקדיש' ואח"כ נטרפה גבי ישראל לא אסיר מדאורייתא וא"כ קרא דב"נ ע"כ כנטרפ' ואח"כ הקדישה ושפיר פריך מלהחיות זרע נפקא:

מסכת שבועות

דף ז ע"א

תוס' בד"ה ואימא וכו' אלא לר"י דמוקי לה בתרומה וכו' עכ"ל ר"ל נוקמא אפי' בתרומה דאיתקש למקדש ומקדש מג"ש דטומאתו מיהו ק' לישני דבריית' דר' כר"י אתא ומסתבר' למעוטי תרומה דאי ממעטי' מקדש ממילא אמעיט תרומה ומסתברא דלא נמעט אלא דבר א':

דף כח ע"ב

בד"ה בשוגג וא"ת והמקש' מה היה סבור עכ"ל נ"ל דהמק' ניח"ל למי' גבי טומק"וק בשוגג ולא אתיידע ליה משום דבטו' מק"וק מאי איירי ביש בה ואין בה והוי חיצון

דומיא דפנימי כדתנן במתני' אבל בשאר עבירות כי מוקמינן ליה אשוגג ולא אתיידע ליה ע"כ דמיירי באין בה ואין בה דאין בה ויש בה בר קרבן הוא בשאר עבירות וכמ"ש מהרש"א בדיבור שלפ"ז וא"כ ל"ד לפנימי ועוד דאין בה ואין בה שעירי הרגלים מכפרין וכמ"ש מהרש"א לעיל ומשני בשוגג ולא אתיידע ליה וכמ"ד ידיעת בית רבו שמה ידיעה וכדכתי' לעיל:

דף לג ע"א

גמ' ת"ש וכו' נזק וחצי נזק וכו' מקשים להסו' דמודה בקנס אע"ג דפטור אם תפס בעל הקנס אין מוציאין מידו נוקמה למתני' בתפס ומשביעים שיעידו שחייב לו ח"נ וממילא תפס שפיר וכשלא יעידו מחוייב להחזיר דאיכא עדים וראה על תפיסתו ונ"ל דלק"מ דא"כ אפי' הדליק גדישו בשבת דאיכא מיתה בכה"ג דתפס מ"ל לשבועת העדות דכל דמיפטר משום קי"ל בדרבה מיניה אם תפס ל"מ מיניה כמ"ש מגמ' דפ' מרובה דאתנן אסרה תורה אפי' בא על אמו ומשנתינו לא פטר אלא הדליק גדישו ביו"הכ דליכא מיתה אלא ע"כ דמתני' לא מיירי בתפס:

תוס' בד"ה שאנס וכו' משום שלח ביד עבדו וכו' עכ"ל הא דלא נקטו בנו דהיא ברישא דכן גי' התוס' כמ"ש בדיבו' שאח"ז משום דשמעי' לה מרישא דמיירי בבא בהרשאה ולא גרע משליחות אבל עבדו אצט' לאשמועי' דעדיף משליח משו' דיד עבר כיד רבו והוי שליח טפי וכמ"ש ה' הלכות יו"ט דע"ב ע"א וב' ע"ש וא"צ למ"ש מהרש"א:

דף לג ע"ב

הגיעו השמטות מחלק ראשון

השמטות לחלק שני

מסכת חולין

דף כ"ג ע"א

גמ' כי משחתם בהם מום בם וכו' משמע אי לאו משחתם הוה יליף עוף מבהמה וכ"מ מדברי התוס' ואי בבנין אב איכא למיפרך מה לבהמה שכן מום פוסל בה וע"כ בהיקישא דואם מן העוף ו' מוסיף עע"א וכ"כ הרא"ם ומכאן ק"ל עמ"ש התוס' לקמן דקט"ו ע"א דמקרא דאלה לא ילפי' עוף מבהמה דאי' למיפרך שכן אין גדלות פוסל ע"ש והשתא נילף מהיקישא דו' מוסיף עע"א וי"ל:

דף לג ע"א

מתני' ולא יצא מהם דם כ' הרשב"א בחי' דקמ"ל דמותרין אע"ג דלא עביד כיסוי ע"ש וי"ל מדבריו דאי יצא דם ועבר ולא כסהו אסור באכילה כדעת המ"כ שהביא מרן בב"י יו"ד סי' כ"ח מדלא אשמועי' ד"ז אלא בלא יצא מהם דם:

דף פז ע"א

כ' הרא"ש בשם ר"ת דאב שנתן בנו למוהל וקדם אחר ומלו פטור דלא דיינינן ד"ק בבבל ואפי' תפס מפקי' מיניה משום דענה אמן משמע דבדיני קנסו' אי תפס ל"מ מיניה ותמהני דהתוס' והרא"ש בפ"ק דקמא דט"ו כ' בשם ר"ת דדוקא בתפס המזיק עצמו הוא דלא מפ"מ וצ"ל דמ"ש הרא"ש ואפי' תפס הם דברי עצמו ולא סיום דברי ר"ת ואזיל לטעמיה דבקמא חלק על ר"ת עיין שם:

מסכת כריתות

דף כ"ה ע"ב

גמ' פשעיהם לכל חטאתם למ"ל להקושי לפשעים וכו' ק"ל דביימ' דל"ו ע"ב אמרי' דר"מ ס"ל סדר וידוי עיתי פשעתי חטאתי דכתיב והתודה וכו' ורבנן ס"ל חטאתי עיתי פשעתי ולכ"ע עון ופשע תרי מילי נינהו וא"כ מאי קאמר פשעיהם למ"ל הא אצט' דמכפר על הפשע דלאו היינו עון וי"ל דה"ק למ"ל דכתיב פשעיה' באמצע ונקיט להו שלא כסדרן לאקשייי וכו' מיהו מפירש"י מוכח דמיתורא קדריש וכן פשטא דגמ' ועוד ק"ל בריש שבועו' דתנן דשעיר המשתלח מכפר על הזדונות והשגגו' אמאי לא תני פשעים דג' גווני נינהו וצ"ל דבלשון תורה ובל' המשנה עון כולל עמו פשע ודוקא בל' וידוי דדומה לתפלה דבעי' שיאמר לשון מבורר יותר ומ"מ שמעתא דכריתו' לא אזלא אליבא דר"מ דלדידיה אתא קרא לו' דסדר הוידוי כך היא עון ופשע וחטאה ועפי"ז ניח"ל מאי דראיתי בס' אור חדש ע"הח מק' דבפ"ק דר"ה אייתר לן קרא לבל תאחר בחטאות ואשמות והשתא למ"ד ג' רגלים כסדרן למ"ל קרא דכל פשעיהם הא מדעובר בבל תאחר בחטאות ואשמות ע"כ דלא מכפר עלייהו יו"הכ ועפי"ה ניחא דלמ"ד ג' רגלים כסדרן ס"ל כר"מ דאתא קרא לסדר הוידוי ובלא"ה הגמ' בכריתות שם בסמוך נ"ל מלפני ה' תטהרו ואייתר לן כל פשעיהם אפי' לרבנן וע"כ לדרשא אחרינא אתא:

מסכת טהרות

פ"ו משנה ח'

וחכמים מטמאין איתא בתוס' הביאה הר"ש ז"ל אמ"ל בתרומה תלויה הרי היא טמאה ואם אמר עד שישאל עליה ה"ז טהורה ועיין בגמ' בפסחים דל"ד ע"א דאי' למ"ד היסח הדעת פסול הגוף ולא פיסול טומאה. ולדידיה לישנא דתוס' דקתני טמאה קש' ועיין

להתוס' שם שהק' מההיא דיניחנה במקום התורפה ע"ש וי"ל דאיירי באומר עד שישאל עליה כמ"ש בתוספתא:

מסכת שמחות

פ"א הלכה א

ויהי בחצי הלילה וכו' כ' הנח"י עיקר רישא דמכילתין היא ברייתא דבסמוך דהגוסס הרי הוא כחי וכו' אלא דהקדי' ד"ז דויהי בחצי הלילה משום דמשם ראיה דהגוסס הרי הוא כחי וכו' כ"י דהכ' כל בכור בכבודו ובעצמו ובשלמ' כי קבריה למשה משו' דאב מטמא לבנו כמ"ש התוס' אלא ע"כ דהכה כל בכור ושווינהו גוססין ולא יצתה נשמתם עד הבקר וש"מ דהגוסס הרי הוא כחי ע"ש ועיין בגמ' בפ"ק דנזיר ד"ד ע"ב גבי שמשון דפריך מנלן דאיטמי למתים אי מדכתיב בלחי החמור הכיתי אלף איש דילמא גרויי גרי בהו ולא נגע בהו וא"כ י"ל גבי מצרים גרויי גרי בהו גם איתא התם דילמ' גוססין שיוינהו וכ' התוס' אע"ג דמוזהר על הגוססין קרוב לגוססין קאמר ע"ש וה"נ י"ל קרוב לגוססין ולא ש"מ דגוסס כחי גם כ' בש"מ שם בשם הרא"ש דדוקא גוסס בי"ש הוא דמוזהר עליו אבל גוסס ביד אדם אינו מוזהר עליו ע"ש וא"כ ליכא שום ראיה ממכת בכורות איברא דדברי הרא"ש תמוהים אצלי דבגמ' שם דמ"ג ע"א פריך אמ"ד מוזהר על הגוסס מדתניא המגוייד והגוסס כחי לענין טומאה ולדברי הרא"ש נוקמא להך ברייתא בגוסס בי"ש וי"ל דא"כ היינו מגוייד ולכך ע"כ בגוסס בי"ש קאמר ועיין בגיטין ד"ע ע"ב ובעיקר ברייתא דילן נר' עיקר כמ"ש הש"י משום פתח דבריך יאיר התחיל בגאול' מצרי':

פירש ממנו אבר וכו' הגמ' בס"פ הע"והר קאמר השתא דאתית להכי בין ר"מ לר"ש בשר ועצם הפורש מאבר מת ופירש"י דלר"מ חד מנייהו טמא וחד טהור ולר"ש תרוויהו מן החי טהורין אבל מן המת לכ"ע טמאין ואין לו' לר"מ שניהם טהורין דא"כ היינו ר"ש ע"ש בתוס' אבל הר"מ בפי' המש' שם פי' דהיינו א"ב דלר"מ במן החי שניהם טהורים ומן המת שניהם טמאי' ור"ש אפי' מן המת עצם ובשר הפורש ממנו טהורין ע"ש והשתא א"ב דר"מ ור"ש מן המת אי טמא או טהור אבל מן החי לכ"ע טהורין ומה שהק' ע"ז הש"י לק"מ:

הלכה ח

וכן ח' חי מוכח דבן ט' חי מתאבלין עליו אע"ג דלא שהה ל"י ואתיא כרבנן דפליגי ארשב"ג בשבת דקל"ו וס"ל דסתם ולדות שהוא בן ט' וולד מעליא לכל מילי ובבן ח' חי ל"מ שהה וע"ש כתוס' שהוכיחו דבתרתי פליגי ע"ש אבל כרשב"ג לא אתיא דאי בשהה אפי' בן ח' וולד מעליא הוא ואי לא שהה מאי אירייא בן ח' וליתא למ"ש הש"י בפי'

דבריית' גם מ"ש דהגמ' דנדה בעי לאוקומא אפי' כרבנן ע"ש דנר' שנעלם ממנו סוגיא דשבת ודברי התוספות וע"ש במהרש"א ועיין להטור א"הע סי' קנ"ו שדבריו הן הנה דברי התוס' דשבת ותימא על מרן בב"י שכ' א"י מנין לו זה דאפי' בבן ח' לא בעי רשב"ג גמרו ע"ש וכבר ראיתי שכן תמה עליו א"א ז"ל בחי' לשבת שנדפסו בקונט' בני סמיכי ועמ"ש בהגהותי שם ודברי הגי' שהביא הש"י ודאי שבאו בט"ס וצריך להקדים המאוחר והן הנה דברי הריטב"א בחי':.

הלכה י

הניח לו להניח תפלין להך אוקמתא דר"פ המוציא תפילין דר"ג סבר שבת זמן תפילין א"ש די"ל דס"ל גם לילה זמן תפילין והו"ל מ"ע שלא הז"ג גם ניחא מה שהק' בירושלמי מ"ש סוכה מתפילין ע"ש אבל לחד אוקמתא דס"ל לר"ג שבת לאו זמן תפילין צ"ל כמ"ש הש"י ע"ש ועיין בסוגיא דגמ' ך שם בפ' המוציא תפילין ע"ש:

פ"ב הלכה ה

ולא היו מתאבלין אלא אוננין וכו' עמ"ש הש"י ע"ד הר"ן ז"ל ונ"ל דהר"ן הוק' לו אמאי ימותו הול"ל ירעו וכההיא דהפריש קרבן והמיר וכמו שהק' התוס' ולזה כ' הק' ז"ל דש"ה דלא חזרו בהם וחמירא מהך דהמיר ומ"מ מייתי רב יוסף ראיה מינה דאי לאו דאמרי' הואיל ונדחו ידחו הו"ל ליקרב הם עצמן ואפי' לא הדור בהו אבל השתא דעצמן לא יקרבו משום דאדחו בקל דח"י אפי' הדמים מטעמא עמא דלא הדור בהו ועפי"ד ניחא מאי דאי' למידק מאי מייתי ר"י ראיה מינה נימא דשאני עיר הנדחת דדחו בידים ואין בידם לחזור וע"ש בצריכותא דגמ' ועפי"ד הר"ן ניחא דגם בע"הנר אי הדור בהו לא ידחו מהדמים ומ"ש הש"י דעפי"ד הרמב"ן ניחא קו' הט"ז ע"ש בלא"ה אפי' לדברי רש"י יש לחלק דהכא ובקובר ברגל המת גופיה לאו בר. אבילות אבל גבי קטן המת גופיה בר אבילות אי אית ליה בנים גדולים ובכה"ג דהדחוי מצד המתאבל שהוא קטן לא אמרי' הואיל ואידחו אידחו:

פ"ד הלכה ב

ס' אחיו וכו' התוס' ביבמות דף ל"ו ע"כ כ' דבלא שהה לרשב"ג הוי כדין מים שאל"ס דמדרבנן הוא דמראוריית' אזלי. בתר רובא והא דתניא במס' שמחות ס' אחיו ס' בנו וכו' היינו ס' בין ט' לא' ס' בן ז' לאחרון דגנאי הוא אם לא יתאבלו שניהם כיון דא' מהם בנו ודאי ע"ש ולפי"ז אשתו בס' גירושין אינו מתאבל ומה שכלל הרא"ש בה' טומאה גם ס' גרושה היינו לענין טומאה דוקא אבל לענין אבילות חלוקי' הן בדינן ועיין להנח"י כאן ועפי"ד התוס' הללו ניחא לי מה שראיתי מקשים עמ"ש הריטב"א דהא דל"ג במילה

לשמא יעבירנו משום דדוקא בשופר שהמצוה היא בס' דס' יו"ט הוא דא"כ אכתי קושיא בגמ' דשבת דקל"ה מימהל היכי ממהלינן ול"ג שמא יעבירנו כיון דס' הוא ועפי"ד התוס' ניחא דמדאוריית' וולד מעליא הוא:

הלכה ג

אשתו ארוסה וכו' ביבמות דכ"ט תניא וכן היא לא מטמאה לו והראב"ד ה' אבל פ"ב הק' מכאן לס' הרמב"ם דכהנות אין מצוות ליטמאות לקרובים וע"ש ברש"י וק"ק לדעת הר"מ מגמ' דקדושין דל"ד ע"א דפריך וכללא הוא הרי וכו' ואמאי לא פריך גם מזה והרי טומאת קרובים דמ"ע שלא הז"ג ונשים פטורות ובמ"ש ה' לחם יהודה מסוגיא דקי' דל"ה ובמ"ש ע"ד הש"י ע"ש ונ"ל דאחר דגלי ג"ש דפאה פאה לת"ק וקרחה קרחה לאיסי דקאי גם בני אהרן גם אמאי דבתריה כ"ש דקאי גם אטומאת קרובים דלעיל מינה:

הלכה טז

נטמא בו ר"ט מחייב וכו' משמע דאפירש דלעיל מיניה קאי אבל אם עדיין לא פי' מן הטו' גם ר"ט פוטר אפילו אם שהה וק' מ"ש מדאמרי' בשבועו' די"ז דאם נכנס בשיד' וחבירו פרע המעזיבה דמחיים אם שהה וי"ל דש"ה דנכנס ברשות בשביל קרוביו דמצוה ליטמאות להם והתוס' שם הקשו לרב ביבי דס"ל בפ' הלוקין דאין חייב בשהייה ע"ש ומדברי הר"מ נר' דיש לחלק ביניהם דבפ"י מה' כלאים פ' דחייב על כל שהייה גבי כלאים ובפ"ג מה' אבל כ' דאם נכנס בשידה ואח"כ כ' דאם נטמא והתרו בו כמה פעמים ונכנס ויצא חייב על כ"א ומוכח מדבריו דאם לא יצא ל"מ בשהייה דדוקא בכלאים הוא דמחייב על כל שהייה אבל גבי טומאה ל"מ על כ"א כיון דמחולל ועומד ודוקא בנכנס בשידה לחיוב חדא בשהייה מחייב אבל לחייב על כל שהייה ל"מ כיון דמחולל ועומד וניחא שפיר קו' הפוס' ובריית' הלזו מסייעא ליה להר"מ ז"ל דאתי' ר"ט ל"מ אלא בפי' ומתני' דהלוקין אתיא כר"ט וביוצא ונכנס ולא אתיא כר"עק ואע"ג דסיפא דמתני' שם מוקי לה הגמ' כר"עק דס"ל המקיים בכלאים לוקה י"ל האי תנא ס"ל כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא:

הלכה כ

שהוא מטמא למתים או שפרע וכו' ק' מאי אירייא כ"ג אפי' כ"ה מוזהר ע"ז ולדעת הר"מ בפ"ה מה' ט"מ דרביעית דם וגולל ודופק אינן מד"ת וכהן אינו מוזהר עליהם ניחא שפיר דכהן גדול מוזהר אפי' על רביעית דם כדנ"ל בריש סנהדרין מעל כל נפשת מת לא יבא נפשת כתיב ואפשר דאפי' לגולל ודופק מוזהר כ"ג איברא דדברי הר"מ דפוטר שם בנטמא ברביעית גם על ביאת מקדש ע"ש הם תמוהים דמהגמ' בחולין דע"ב ע"א

נר' שהוא מדאו' דנ"ל במת בנפש ומוכח שם דדרשא גמורה ועיין להרא"ם שהביא הש"י בה' כ"ה ומאי דקתני פורם עיין במסכ' הוריות די"ב ע"ב דתנן כ"ג פורם מלמטה והדיוט מלמעלה ע"ש בגמ' ועיין להש"י:

פרק ה הלכה א

אבל כל ז' וכו' בירושלמי הביאו התוס' בפ"ג דמ"ק יליף מדכתיב ויעש לאביו אבל ז' ימים ופריך וכי למידין מקודם מ"ת וק' מאי פריך הא אמרי' בסנהדרין דנ"ט כל מצוה שנאמרה לב"נ ולא נשנית בסיני ליש' נאמרה ולא לב"נ וה"נ כיון דלא כתיב בישראל לישר' נאמרה וי"ל דטעמא דליש' נאמרה משום מי איכא מידי וכו' כדאי' התם ובחולין דל"ג כ' התוס' דר"ל ל"ל מי אי' מידי וכו' ע"ש וא"כ י"ל דהירוש' אזיל אליבא דר"ל ועיין בספר אור חדש ע"הת בפ' ויחי מ"ש בזה:

ובהמתו וכו' נר' פשוט דאסור להשכיר בהמתו ואפי' להג"א שכ' בפ"ק דע"ז דשכירות קנייה לחומרא משמע דספיקא איכא בדבר ובאבילות אזלי' לקולא מ"מ לא גרע מסחורה דאסור וברפ"ב דמ"ק אהא דהיו מושכרים פירש"י הוא או בהמתו ע"ש מש' רוקא היו מושכרים קודם האבילות ומשום פסידא דאחריני וכ"כ הרא"ש שם ע"ש:

פרק ז הלכה יא

כיצד לאלמנה וכו' עיין 'מה שהק' הרא"ם והביאו הש"י ועיין למהרש"א ביבמות דס"א מ"ש לקו' הרא"ם ע"ש. ועפי"ד ניחא מאי דק"ל במגילת אסתר דקרי להו נערות בבואם לבית אחשורוש וא"כ ששה חדשים בשמן המר וכו' ואח"כ עדיין קרי לה נערה בבואה אלא המלך והא אין בין נערות לבגרות אלא ו' חדשים ועפי"ד מהרש"א ניחא. עוד נ"ל במ"ש התוס' ר"פ בן סורר דבדורות הראשונים היו מביאין סימני גדלות מהר ע"ש וי"ל דדוק' ב' שערות היו מביאין בין שתלויין בבריאות כדאמרינן בגמ' אבל סי' בגרות לא נשתנה עכשיו הדורות הא':

ממסכת עבדים

פרק א הלכה א

ע"ע והנרצע נוהגין ביובל וכו' ר"ל דוקא בזמן שהיובל נוהג כדאי' בערכין דכ"ט ומפיק לה התם מדכתי' עד שנת ביובל יעבור עמך ע"ש ורש"י בגיטין רס"ה ע"א כ' מדכתי' ואיש אל משפחתו תשובו ע"ש וצ"ע:

אלא שהיובל דוחה שבת והא דל"ג שמא :יעבירנו עיין להרמב"ן בהח"ומ מ"ש בזה והביאו הש"י ונר' דאפי' לרפרם דאמר בפ"ג הבריתות אין. עיכוב והוצאה ליו"הך דברי הרמב"ן מוכרחי' ודוקא הוצאה הוא דשריא ביו"הך דמלאכה גרועה היא או מדכתי' גבי הוצאה ביום השבת כדאי' בפ"ק דביצה די"ב ע"ש אבל העברת ד"א בר"ה דהילבת' גמירי

לה כדאי' בפ' הזורק מנלן דליתא ביו"הך ועפי"ז מ"ש ראיה ה' שאגת אריה סי' ע' דקי"ל יש עירוב והוצאה ליו"הך מדאמר ר"ה בפי"ט דר"ה שלא בזמן ב"ד לא והיינו משו' שמא יעבירנו ע"ש ליתא ועמ"ש בחי' ר"פ לולב וערבה ע"ש:

הלכה ב

ע"ע נקנה בכסף כ' התוס' ד"ח דאין ע"ע נקנה בחליפין ה' ארעא דישראל מערכת הב' אות ג' למד מכאן דגם פועל אינו נקנה בקנין סודר שהוא חליפין ויכול לחזור בו אפילו בקנין סודר ועוד הביא ראיה מפ' האומנין דע"ז דמאי פריך אדרב מר' דוסא לישני דה"ד בקנין ע"ש וכבר דחי לה שפיר הש"י ע"ש ומדאמרי' בגמרא שם ומי שאני ליה והתניא השוכר את הפועל ולחצי היום שמנו שמת וכו' י"ל דאפי' בקנין ל"מ דאי איתא דמהני נוקמה בקנין ולכך דוקא באנוס וי"ל דא"כ אמאי איכפל תנא לו' אם שכיר הוא אם קבלן הוא הא בקנין תרוויהו חד דינא אית להו ומהרימ"ט בחי' מייתי לחליפין מוהתנחלתם אותם בחליפין ולא ע"ע בחליפין ועמ"ש ע"ד הש"י ומה שהוכיח מדפריך ואימא אבל נקנית וכו' ול"ק ואימא נמי ע"ש ליתא דע"כ דכוונת הגמ' ואימא נמי דאי איתא דלא מרבי' אפי' לפום סברא דהשתא דלא ס"ד מיעוט' דאותם א"כ הו"ל לשנויי שכן מוצא באישות ולא אצט' ליה לאתויי קרא דאותם אלא ע"כ ואימא נמי פריך כיון דליכא מיעוטא אבל למסקנא דאיכא ריבוייא ומיעוט' אז הכל מתמעט מאותם ולא מייתינן מרבויא אלא חדא:

כתב הריטב"א בחי' לדי"ד ע"ב דלמאי דקאמר הואיל ומקדשה זהו עיקר הטעם ולאו משום דקונה עצמה דלאו הא בהא תליא והש"י תמה ע"ד מברייתא דמכילתא ע"ש ונ"ל דהגמרא ידע לה שפיר דאיכא תנא דיליף שכיר שכיר ולדידיה אמה גופה נ"ל מדאיתקש עבריה לעברי כמ"ש התוס' שם וכוותיה אתו. הנך ברייתו' דלעיל ודמכילת' ולא אצט' להנך ילפותו' אלא למאן דלא יליף וכדפריך בתר הכי ולא ס"ד וי"ו מוסיף:

ובשטר בגמ' די"ו נ"ל מדאיתקש אמה לאחרת ולמ"ד אב כותבו נ"ל מלא תצא כצאת העבדים וכו' ע"ש הסוגיא והע"י הקש' ת"ל מדקונה עצמו בשטר דלא גרע מע"כ כדכ' רש"י לקמן מקנה נמי בשטר וה' זרע יצחק תי' דאצט' לאמה דלא סגי לן למילף מדקונה נקנית באמה העבריה דהא איכא מיעוט' דכתיב גבי גירושין וכתב לה והוה ממעטי' מלה ודרשי' לה ולא לאמה והו"א דאינה קונה עצמה בשטר מהאי מיעוטא ולכך אצט' קרא לו' נקנית דכיון דנקנית קונה אבל בעבד אה"נ דמפקי' ליה מדקונה נקנה ע"ש ועפי"ד י"ל מה שהק' הריטב"א ושיטה שלא נודעה למי לעיל למאן דלא דריש ג"ש ונ"ל דנקנה בכסף מו' מוסיף ע"ע א' מוכר עצמו לישראל מנמכר לגוי תק"ל מנלן דמוכר עצמו נקנה בשטר הא לא נ"ל אלא מהני קראי דכתיב גבי אמה ומכרוהו ב"ד דנקנה בשטר יליף

מדאיתקש עברי לעבריה ומוכר עצמו מנלן דהא נמכר לגוי ליתיה בשטר ותי' מדכת' כצאת העבדים בלשון רבים דמייתר למדרש אבל נקנית בקנין העבדים תרי דאפילו מוכר עצמו ע"ש ועפי"ה ניחא שפיר המוכר עצמו נ"ל מדקונה נקנה ולא אצט' הני קראי אלא לאמה דהוה ממעטי' מלה אך קש' לדברי הז"י הללו אמאי לא משני הגמרא דאמה נ"ל מדאיתקש עבריה לעברי ועכ"ל דכיון דהיקש עברי לעבריה לא מייתר דאצטריך לדרשות אחרות אמרי' אהני היקשה ואהני מיעוטא דלא ילפינן ולפי"ז כי משני דאיתקש לאחרת ע"כ דס"ל להגמרא דלא אתא היקישה אלא להאי מילחא וא"כ כי מסיק דנ"ל מכצאת העבדים תק"ל קרא דאחרת למ"ל ולשינויא דאבע"א ניחא אבל לשינוייא קמא דסגי ליה בקרא דכצאת העבדים תק"ל דאחרת למ"ל כיון דהוה ס"ד דלא אתא אלא להאי דרשא גם מדברי התוס' לעיל גבי מאי דאמרי' אשכחן נמכר לגוי דכל קניינו בכסף מתבאר דע"ע דנקנה בשטר מדאיתקש לעבריה ולאו מסברא דכיון דקונה מקנה ובקו' הריטב"א והשיטה י"ל דלעיל אמרינן דר' דריש מאלה למעוטי דאינו נגאל בשש דהיה ילפי' בק"ו ומה מי שאינו נגאל בקרובים נגאל בשש וכו' והק' מהרש"א שם בתוספות ניפרוך מה לנמכר לישראל שכן נגאל בשטר ע"ש ונ"ל דל"ק דהנה התוס' בדי"ד גבי כל קניינו בכסף הוכיחו דנמכר לגוי אינו נקנה בשטר משום דשטר נ"ל מאחרת וגוי ליתיה בקידושי וע"ש במהרש"א והכרח זה לא יכון אלא למאן דנ"ל מאחרת אבל למאן דנ"ל מכצאת העבדים לשינויא קמא דסגי בהאי קרא לחודיה י"ל שפיר דנקנה בשטר נמכר לגוי וא"כ י"ל דרבי נ"ל שטר מכצאת העבדים לחודה ונמכר לגוי נקנה בשטר וכיון דנקנה קונה ולשינויא דנ"ל שטר מאחרת ס"ל כרי"הג ור"עק דאלה דרשי' לה לדרשא אחריתי ומנלן דנמכר לגוי אינו יוצא בשש ולא דרשי' ק"ו וע"כ דס"ל דק"ו פריכא הוא כקושי' מהרש"א באופן דלר' ע"כ דנ"ל מכצאת העברים ואית ליה שטר גבי נמכר לגוי ורי"הג ור"עק נ"ל מאחרת ושינויא קמא ושינויא דאבע"א תליא בפלו' דתנאי ומעתה מתרצת' היא קו' הריטב"א והש"י דלמאן דל"ל ש"ש י"ל דס"ל כר' דאצט' אלה למעוטי שש דלא יליף מק"ו וא"כ מדאצט' אלה ע"כ דהק"ו אמת הוא ומדלא פרכי' שכן קונה בשטר ע"כ דנמכר לגוי קונה עצמו בשטר ומדקונה נקנה ואתי ליה מוכר עצמו ליש' מנמכר לגוי מוכי תשיג מיהו למאן דאית ליה ש"ש אין להוכיח כלום מדאצט' אלה דהא חצט' דלא נילף בשכיר שכיר דנמכר לגוי יוצא בשש וא"ש הכל:

אמרי' בגמ' ד"ך ת"ר בגפו יבא בגופו נכנס בגופו יוצא רא"א יחידי נכנס יחידי יצא ומפ' הגמ' בגופו נכנס לו' שאינו יוצא בראשי איברים ופריך האי מל"ת כצאת העבדים נפקא ומשני אי מהאי הו"א יהיב ליה דמי עיניה ונפיק ע"ש וצ"ל נמי דאי כתיב בגפו לחוד

הו"א יהיב ליה דמי עיניה ונפיק וקרא ה"ק צריך למיהב לוה דמי עינו כדי שיהיה כמו שלם בגופו ביציאתו וכ' התוס' דאצט' קרא דא"י בראשי איברים משום דהוה ילפי' בק"ו מע"כ שא"י בשש יוצא בר"א ע"ש ואין להקשו' הא איכא פירכא בהאי ק"ו דמה לע"כ שכן יוצא בחליפי' כמ"ש התוס' לעיל דף ח' אבל ע"ע א"י בחליפי' דדרשי' בכסף הוא נקנה וא"נ בחליפי' לכ"ע כמ"ש התוס' לעיל די"ל דהיא גופא תיתי בהאי ק"ו מע"כ דע"ע יוצא בחליפי' וקרא דמכסף מקנתו דממעטי' חליפי' היינו. דאינו נקנה אבל י"ל דקונה לקיים הק"ו ואע"ג דהתוס' כ' לעיל דמיניה נמי נשמע דקונה היינו משמעי' בעלמ' וכיון דאיכא ק"ו ילפי' שפיר וכ"ש אי לאו דגלי קרא דא"י בר"א אבל אחר דגלי לן קרא דא"י בר"א מעתה אין ללמוד בק"ו ע"ע מע"כ דיוצא בחליפי' דאיכא למיפרך מה לע"כ שכן יוצא בר"א והרא"ם הק' אמאי לא ילפי' ע"ע מע"כ. בק"ו דיוצא בראשי איברים וקרא דל"ת כצאת העבדים באמה הוא דכתיב ואע"ג דהוקש עברי לעבריה כיון דאצט' היקיש' לדרשא אחריתי אמרי' אהני היקיש' ואהני ק"ו ואין לו' בהאי ק"ו אמה תוכיח דמה לאמה שכן אינה נמכרת בגנבתה ע"ש וקושייתו הלזו למאן דדריש בגופו נכנס וכו' לק"מ דהא תרחי קראי דכתי' הם חד בעבר וחד באמה ואי דרשי' ק"ו בתרווייהו ומפרשי' לקרא למיהב דמי עיניה ונפיק היה קשה לן למ"ל תרי קראי כיון דאית לן היקיש' דעברי לעבריה ואי דרשי' לחד מנייהו למיהב דמי עיניה לקיומי הק"ו וחד מנייהו לו' דא"י בר"א לא הוה ידעינן הי מנייהו דרשי' הכי והי מנייהו דרשי' הכי דמה ראית וכיון דכן הוא ודאי דאין כן כוונת הכתוב דאי איתא הו"ל לפרושי ולהודיענו הי מנייהו דרשי' דא"י בר"א אלא דקו' הרא"ם היא למ"ה יחידי נכנס וסגי ליה בקרא דכצאת העבדים למדרש דא"י בר"א וע"ז ק' נימא דוקא באמה דגלי קרא אבל עבד נילף בק"ו מע"כ ומ"מ י"ל דמ"ד יחידי נכנס ס"ל דלא אהני היקישה ואהני ק"ו אלא אין הקש למחצה בכל גוונא דכבר כ' התוס' בחולין דקי"ו ע"א לחד תי' דפלוגתא דתנאי היא והגמרא דפריך הא מכצאת העבדים נפקא הומ"ל אצט' תרי קראי חד לעבר וחד לאמה דלא נימא אהני היקשא ואהני ק"ו אלא דניח"ל להגמ' ליישב דאתיא אפי' כמ"ד דלא אהני היקשא ואהני ק"ו אלא אמרי' אין היקש למחצה בכ"ג:

יתירה עליו אמה העבריה וכו' בגמרא די"ו ס"ל לר"ל דאמה העבריה יוצאת במיתת האב ופריך הגמ' מדתניא ד' מעניקין להם וא"א ניתני מיתת האב ע"ש הסוגיא והק' הראשונים היכי ס"ד דמקשה דמיתת אדון קתני שא"כ באשה מיהא מנלן ד' ע"ש ונ"ל דס"ד דג' דבאיש היינו שנים ויוכל דרציעה ומיתת אדון אבל יובל דבתוך שש לא חשיב דבכלל שנים הוא דחדא מילתא נינהו שש ויובל דמעיקרא אדעתא דהכי מכרו דיודע הוא דיכנס

יובל בתוך שש וג' דאמה שנים ומיתת אדון וסימנים והמתרץ מיאן בזה דשש ויובל תרי נינהו ומ"מ מדקתני ג' באיש לא מצי לאוכוחי דא"א ד' נינהו לסברת המתרץ משום דיש מקום לדחות דיובל ויובל דרצועה חשיב להו בחדא ולכך לא מוכח המתרץ ה"נ מסתברא אלא מדאשה ועפי"ז י"ל גם דברי מהרימ"ט שהביא הש"י ול"ק מ"ש ע"ד ע"ש:

הלכה ג

הכותב שטר גירושין לשפחתו רחבג"א אינה ב"ח מ"ש הש"י דבקידושין דף ו' אמרי' פשי' א"ל לשפחתו ה"א מותרת לכל אדם ל"א כלום ומה שייך פשיטא בדבר שהוא פלו' דתנאי ע"ש נ"ל דל"ק דהתם בכתב בגט לשון שפחה אלא דא"ל הא' מותרת לכ"א וכיון שאינו לשון שחרור פשי' דל"א כלום אבל הכא מיירי שכ' גט כריתות גמור וכ' בו אנת אנתתי בנוסח גט אשה ובהא פליגי דרחבג"א אינה ב"ח דל"א מהנותן לה גט כריתות הודה שהיתה אשתו ובודאי שלא נשאה אלא א"כ שחררה דלא עביד איסורא ורבנן ס"ל דאמרי' הכי והיא והיא גופא פלו' דר"מ וחכמים בפרק השולח ד"מ אלא דהתם בשטר אירוסין והכא בשטר גירושין והיא היא והגמ' שם ל"מ למיפרך אני שונה וכו' מהאי ברייתי' דכיון דאתי ר' כחכמים לא ק"ל ולא הוק' לו אלא מהך ברייתא דר' אתי רלא כחכמים ובגופא דשמעתא שם בפ' השולח ק"ל מאי פריך מהך ברייתא דשטר אירוסין הא בקידושין לבד לא עביד איסורא וליכא אומדנא ולא קאמר רבי אלא עבד שנשא ב"ח דע"י נשואין עבד איסורא ולפמ"ש ה"ה בפט"ו מה' א"ב לדעת הר"מ דמפ' פלו' דאביי ורבא בפ' ע"י דע"ח בכל הלאוין א" די"ל דסוגיא דפ' השולח אתיא אליבא דאביי דס"ל בבל הלאוין קידש לוקה אבל למאי דקי"ל כרבא דבכל הלאוין אינו לוקה בקידושין בלא בעילה א"צ לאוקומה בהשיאו רבו:

הלכה ד

מוכר אדם את בתו משפחות לשפחות וכו' אבל לא מאישות לשפחות פלו' דתנאי בקי' די"ח ואמרי' בגמ' דפליגי באי יש אם למקר' או למסורת וכתבו התוס' י"מ דפליגי בלו יעדה אי אזלי' בתר המקרא לו בוא"ו או בתר המסורת לא באל"ף ע"ש וק"ל דבסוטה דל"א ע"א אמרי' דלא באל"ף משמע הכי ומשמע הכי והא דאמרי' בנדרים דל"ב ע"א כל המנחש לו נחש שנאמר כי לא נחש ביעקב ופריך והא לא באל"ף כתיב הכי פריך כיון דמשמע הכי ומשמע הכי מהיכא מפיק לו נחש וע"ש בפירש"י והשתא בשלמא לר"עק ניחא דכיון דאזיל בתר המקרא לי קרי' ואין בו משמעות אחר אבל לר"א אפי' דאזיל בחר המסורת מהיכא משמע ליה למדרש שפחות אחר שפחות טפי משפחות אחר אישות כיון דמשמע הכי ומשמע הכי וצ"ל דדואק היכא דליכא מקרא ומסורת אמרי' משמע

הכי ומשמע הכי אבל היכא דאיכא מקרא ומסורת כי הכא דמדשני הקריאה מן המסורת מוכח דהמסורת לא ממש הוא. והנה במכילתא בפ' משפטים איתא ריהג"א וכו' אבל לא אמהות אחר קידוש ואצ"ל אמהות אחר אמהוא ע"ש ואם הדברים כפשוטן דאמהות טפי מסתברא דאינו מוכרח משפחות אחר אישות ד"ז סותר הגמרא דמנ"ל להגמ' דר"עק ס"ל מוכר לשפחות אחר שפחות ותו הך ברייתא דמוכרה לשפחות אחר שפחות אתיא דלא כמאן אע"כ נ"ל דרי"הג ס"ל דמסתבר' טפי למדרש המסורת טפי מהמקרא ומאי דקאמר ואצ"ל היינו דר"ל אצ"ל דדרשי' המסורה אבל למ"ד יש אם למקרא ולא למסורת לא אמרי' אצ"ל וכו' ועיין בפסחים דף ל"ו ע"א ש ועיין להש"י ע"ש:

כתב הר"מ בפ"ד דמוכרה לשפחות אחר שפחות כיצד מכרה לשפחות תחי' ויעדה אדון ומת או גירשה וכו' הרי האב מוכרה פ"ב ע"ש ותמה הלח"מ דבגמ' מוכח דלדידן דקי"ל מעות הראשונות לקידושין ניתנו היעוד הוי כקידשה וגם קי"ל דא"צ מיאון א"כ אלמנה דכ' סד"מ היכי מ"ל ע"ש ולזה י"ל דהר"מ מפ' כפירש"י בקי' רמ"ה דלל"ב דעולא אפי' שידך א"צ מיאון והגמ' דפריך מהא דאלמנה לל"ב פריך אבל לל"ק דעולא מודה בשידך מוקמי' לה בקידשה עצמה ובשידך ואע"ג דטעמא דשידך משום שמא נתרצה האב מ"מ לא הוי כמו קדשה האב דהרי האב אומר שהוא לא נתרצה אלא דאנן חיישי' שמא נתרצה ולענין זכות שהי"ל בה למוכר' אין יכולין לסלקו ממנה בחשש בעלמא וכס"ד דהתוס' בקי' שם ע"ש וא"כ למאי דקי"ל כשיהך צריכה מיאון מ"ל שפיר אלמנה בקדש' עצמה ובשידך אבל הקושיא היא דבגמ' מוכח דלמאי דקי"ל מעות הא' לקי' ניתנו כשיעדה שוב א"י למוכרה דהו"ל כשפחות אחר אישות וכבר עמד בזה הלח"מ וצ"ע:

פרק ב הלכה ד

רע"א בין כך ובין כך לא יפחות מחמשים זוז וקרא דאשר ברכך מבע"ל להכל לפי הברכה וכרתניא בקי' די"ז א"כ מה ת"ל אשר ברכך הכל לפי הברכה וה' מש"ל בפי' הק' דאצט' אשר ברכך לרבות כ"ד ותי' אשר ברכך מתתן לו ש"מ לרבות כ"ד ע"ש ואכתי ק' דאצט' לכדדרשי' לעיל לר"מ דלא נילף מעולת ראיה ולר"ש דלא נילף מפחות שבערכין ע"כ י"ל דהול"ל אשר לך תתן לו ומיתורא דאשר דריבוייא הוא שמעי' דאית לן למילף מהמרובה כמו אשר ברכך:

התוס' שם הקשו בס' ר"י מאי קאמר חדא דתפסת הא כתיב אשר ברכך ותי' בחד ריקם הוא דאמרי' כן אבל בנתינה דכתיב בכל חד נתינה ל"מ לן אשר ברכך להם תדע דכי יליף מערכין מהני אשר ברכך ע"ש ור"ל דלא נימא דלא אצט"ל לתירוצם ובקושיתם נימא דר"י ל"ל האי סברא דאשר ברכך לזה כ' דלר"י גופיה לפום האי שינוייא דגמ' דחדא

דתפסת מרובה וכו' ע"כ דמהני לן אשר ברכך דאל"ה קשיא נילף מפחו' שבערכין והא דלא הביאו בקושייתם מזה והביאו מר"מ ע"ש במהרש"א ועמ"ש הש"י בכוונתם:

בגמ' שם פליגי תנאי דרש"א יצאו כספים וראב"י אמ' יצאו פרדות והיינו מכלל ופרט וכלל כמ"ש מהרש"א בשם התי' וכ' הריטב"א וז"ל ואסיקנא אגב שקלא. וטרייא דאצט' צאן וגורן למידן בכעין הפרט וכו' ואצט' יקב למדרש מיתורא לר"א פרדות ולר"ש כספים שאלו יצאו מן הכלל דלא חשיב ברכה אתא יקב ורבינהו וכו' הילכך מל' סלעים שיש לו להעניק נותן לו מכל מה שיש לו מדברים שהם בכלל ברכה ואפי' מכספי' ופרדות עכ"ד. והם דברים תמוהים דהא קתני ברייתא לר"ש יצאו כספים ולר"א יצאו פרדות וצ"ל דט"ס נפל וכצ"ל לר"א כספים ולר"ש פרדות והיינו הריבוי אתא למר כדאי' ליה ולמר כדאי"ל וכפי' התוס' שם ע"ש ומ"ש בס"ד אפי' מכספים ופרדות היינו כספים לר"א ופרדות לר"ש ודלא כהמש"ל שם שנדחק הרבה בכוונתו ע"ש:

הלכה ו

המוכר את עצמו והבורח וכו' בגמ' די"ז פריך בורח השלמה בעי כדתניא וכו' ומשני כגון שברח ופגע בו יובל מד' כיון דיובל מפיק ליה לא ליקנסיה קמ"ל והסמ"ג הביאו מרן בכ"מ בפ"ב פי' ברח ופגע בו יובל אין היובל מוציאו והוא נגד המובן מהסוגי' דברח היוכל מוציאו ואי השלמה בעי מעניקין לו וע"ש בלח"מ והמש"ל ע"ש. ונ"ל דלעולם השלמה בעי והגמ' הק' כגון דעבד ג' וברח שנה א' ואח"כ נכנס היובל דנהי דבעי לאשלומי השנה ויהיה עובד בשנת היובל עצמה להשלים כדמוכח מל' הסמ"ג דעובד ביובל עצמו מ"מ לא בעי להשלים שש אלא שנה א' כמו אילו לא ברח דלא יעבוד אלא שנה א' עד היובל וא"כ מ"מ מהני היובל גם לעבד זה כדי שלא ישלים שש וזהו שאמרו כיון דיובל מפיק ליה ר"ל לענין דלא ישלים שש והשנה שברח הרי משלים אותה א"כ לא ליקנסיה ומעניקים לו קמ"ל רקנסו ליה ואין מעניקין לי כיון דע"י מעשיו גרם שיעבוד בשנת היובל עצמה אשר לא כדת:

הלכה ז

נמכר בגניבתו לא ימכר לא בשוק וכו' משמע דוקא מכרוהו ב"ד אבל הר"מ בפ"א כ' א' מכרוהו ב"ד וא' מוכר עצמו וכו' ע"ש ונ"ל דעיקר קרא דלא ימכרו ממכרת עבד במכרוהו ב"ד הוא כדאי' בגמ' ומ"מ למאן דיליף ש"ש יליף מ"ע ממכרוהו ב"ד אבל ברייתא דהכא אתיא כמאן דלא יליף ש"ש וע"ש בגמ' דט"ו:

הלכה ח

או בן דודו יגאלנו שהיה ריש"א וכו' גרסי' ונ"ל דה"פ והכל הוא מדברי ת"ק וה"ק קרוביו וב"ד מחוייבים אבל הוא עצמו אינו מחוייב ולאפו' מר"יש שהיה אומר דאתיא מק"ו

והדר קאמר דא"כ מאי דכתיב והשיגה ידו היינו לרשות ולא לחובה וא"כ למ"ל קרא פשי' דאי רוצה לפדות את עצמו פודה דאפי' נמכר לישראל מגרע מפדיונו ויוצא וז"ש ומה אני מקיים והשיגה ידו והשיב דאתיא להיקישא ועיין להרב שמחת יהודה ז"ל:

פרק ג

הלכה א

רע"א מן כך ובין כן נרצע נר' דה"ק בין אדון יש לו אשה בין אין לו לאדון אשה דלא דריש כי טוב לו עמך אבל לעבד בעי' דיש לו אשה ובנים דקרא כתיב אהבתי את אשתי ואת בני דלא כהש"י וכנ"ל מגמ' דכ"א ע"ב דפריך ות"ל דאין כהן נרצע דבעי' אהבתי את אשתי ומאי פריך נוקמה להההיא ברייתא כר"עק דלא בעי קרא כדכתיב אלא ע"כ דליכא מאן דפליג בהא ועיין להתוס' די"ד סוף ע"ב ע"ש:

הלכה ג

אינו נרצע אלא בגופה של אוזן במכילת' פליגי גם במכירה אי כהן נרצע ומ"מ נר' דדוקא ור"י הוא דפליגי בהכי אבל חכמים דמייתי הגמ' בפ"ק דכ"א דאין כהן נרצע מדלא קתני אלא אינו נרצע מכלל. דנמכר וחכמים לאו היינו ר"מ ך ול"ק מ"ש הש"י ע"ש:

הלכה ה

יוצא בראשי איברים וכו' בגמ' דכ"ד יליף בכלל ופרט וכלל ופריך נבעי נמי בטל ממלאכתו ומשני ישלחנו ריבוייא הוא והק' הע"י למאן דדריש כל התורה כולה בכללי ופרטי מאי איכא למי' ותי' דש"ה מדלא כתיב יצא חפשי וכתיב ישלחנו מיתורא דרשי' ריבוייא ומהרימ"ט תי' משום דל"ד כללא בתרא לכללא קמא דוכי יכה ריבה הכאות וישלחנו ריבה שילוחין וכה"ג לא דרשי' בכלל ופרט לכ"ע כדאמרינן בפ' מרובה ע"ש וה' ש"י כ' דלפ"ד מהרימ"ט אכתי ק' בגמ' דבכורות דל"ז דפרכי' בכה"ג ומשני כל מום ריבויי' ולמ"ד בכללי ופרטי מאי א"ל והתם דמי כללא בתרא לכללא קמא ע"ש ולק"מ דהתם דכתי' כל לכ"ע דרשי' בריבויי ומיעוטי כדאי' בפ' מרובה דכל היכא דכתי' כל ריבוייא הוא ע"ש והנה שם בגמ' דבכורות פרכי' אי ריבוייא הוא נרבי מומין שבסתר ומשני הא כתי' כל מום רע ופריך נרבי מום עובר ומשני ק"ו השתא מפרק וכו' ואי בע"א א"כ פסח ועור מאי אהני והק' התוס' לתי' קמא פסח ועור מאי אהני ותי' דהוה מרבי' מום עובר דאתי לאפוקי מק"ו ולא ממעטי' נמי ממום רע מומין שבסתר ודבריהם תמוהים דא"כ אמאי אצט' לק"ו ועוד דהיינו שינוייא בתרא וע"ש במהרש"א ז"ל ומה שהעלינו בכוונתם הוא דבתי' בתרא דגמ' מיתרצא גם קו' קמיית' דפריך לרבות מומין שבסתר והק' הגמ' א"כ פסח ועור תרתי ל"ל חד למעוטי מומין שבסתר וחד למעוטי

מום עובר אבל בשינוייא קמא ס"ל להגמ' דבחד דרשא סגי וא"צ לב' דרשות מפסח ועור ומק' התוס' למאי אהני כלל פסח ועוד דס"ד דמומין שבסתר ממעטו מכל מום רע וא"צ למדרשינהו מפסח ועור ומום עובר מק"ו ותי' דלא סגי במום רע לאפוקי מום שבסתר ולא אהני הא דמום רע אלא לגלויי על המיעוט דפסח ועוד דאצט' פסח ועור דהו"א דריבוייא אתי לאפוקי מק"ו והתוס' או או קאמרי ולא דבעו תרוויהו כחדא אלא דכתבו תרוויהו ליישב סוגיית ההלכה דמעיקרא פריך אימא לרבות מומין שבסתר ולפום קו' זו ע"כ דפסח ועור אהני למום עובר דהו"א ריבוייא מפיק מק"ו ומשני הגמ' הא כתי' כל מום רע דהשתא גלי דפסח ועוד ממעטי מומין שבסתר והדר קאמר כיון דגלי קרא דהמיעוט מיעט שבסתר נרבי מהריבוי מום עובר ומשני דאתיא מק"ו ול"א דהריבוי בא לאפי' הק"ו כיון דמיתוקם לדרשא אחריתי והשתא פסח ועור לא אתא אלא למומין שבסתר ולא כ' התוס' דהו"א הריבוי מפיק מק"ו אלא לפום פירכת הש"ס הא' וכאמור כן העלינו בכוונתם עם בני החבורה הי"ו:

כתב הר"מ פ"ד תלש בזקנו ודלדל בו עצם מן הלאו יצא לחירו' שהרי ביטל מעש' השינים הקבועו' באותו העצם והוא נגר הסוגיא דפריך נימא מה הפרט וכו' ביטל ממלאכתו אלמא תניא תלש בזקנו ומשני ישלחנו ריבה הרי דלא בעי' בטל ממלאכתו וגם נראה מן הסוגיא דתלש בזקנו אינו בטל ממלאכתו ונר' דכיון דהר"מ סובר דתלש בזקנו מק' בטל ממלאכתו הוצרך לפ' הסוגיא עז"ה דהגמ' פריך נבעי דמי להפרט בג' צדדין דהיינו מומין שבגלוי ואינם חוזרין ובטל ממלאכתו ותלש בזקנו ליכא ג' צדדין דמומין שבסתר הוא כיון דמבפנים הוא דמחובר עם הלחי ומשני א"ק ישלחנו ריבה דבב' צדדין סגי ובב' צדדין שיהיו סגי והשתא תלש בזקנו דמי להפרט בב' צדדין דבטל ממלאכתו ואין חוזרין ואף על גב דליכא צד ג' דהיינו מומין שבגלוי לא איכפת לן והשתא למסקנא דגמ' כל דדמי להפרט בב' צדדין שיהיו יוצא בהם לחירות ונ"ל דלזה כיוון מרן בכ"מ ועיין להש"י ז"ל:

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם